Stengl Mariannet

Vajdahunyad kassaidóm után

Balogh Jolán

...ozzámitoló és pénzváltó bank
...apesti közraktári vállalat)

Asbóth

Gyurkon Mari
Kőfelé

Kosztolányi Kann Gyula

KOSZTOLÁNYI-KANN GYULA festő, születtett 1868-ban Budapesten. Egyetemi tanulmányai után Budapesten Karlovszky, Münchenben Hollósy tanította. Bejárta Belgiumot, Hollandiát, Franciá- és Spanyolországot. Két évig tanár volt a németországi, holzmindeni ~~festő~~ építésiskolában. Architektonische Skizzen címmel 1902-ben építészeti vázlatkönyve jelent meg Bécsben. ~~[illegible]~~ Festői fejlődésében két stiluskerszakot lehet megkülönböztetni. Az elsőben (1908-ig) a plenaint egyezteti össze a kolorizmussal (Esendélet és Házak a víz partján a Szépművészeti Muzeumban) a másodikban Cézanne és Matisse szín és vonalegyszerűsítését próbálta a tájképfestésre átvinni. Utóbbi kerszakára a Művészhatfelavató kiállitásán szerepelt Olajfestmény és a Külváros télen (Szépművészeti Muzeum) jellemző leginkább. „Azt mondhatnám, hogy a távlatokon érzett örömének szinte feláldozza a távlat tartalmát" – irja róla Gerő Ödön. Szereti a monumentalitást, bár a tér nagy szinhatásai mögött lirikus lelket rejteget. Mindig nagystílű, még az utcarészlet festésében sem tud intim lenni. Több önarcképe van. (Irodalom: Gerő Ödön: K. K. GY, Művészet folyóirat 1903, Zázár Róla: K GY, Tizenhárom magyar festő, Budapest 1912)

artisztikusan összehangolt színeiben azonban passzív, gyengéd és optimisztikusan álmodozó.

Kosztolányi Kann Gyula

wód.
S

Gonda Béla Aj

A szolnoki művesztelep
Budapesti Hirlap
1913. máj. 22.

KOSZTOLÁNYI
KANN
GYULA

58

58 • KOSZTOLÁNYI KANN GYULA (1868–1945)

Város a folyó partján

54 × 68,5 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Kosztolányi
Kiállítva: Kosztolányi Kann Gyula Kiállítás, 118. tétel
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

56

56 • KÖRMENDI-FRIM ERVIN
(1885–1939)

Házak

61 × 73,5 cm
Olaj, vászon

KOSZTOLÁNYI KANN GYULA

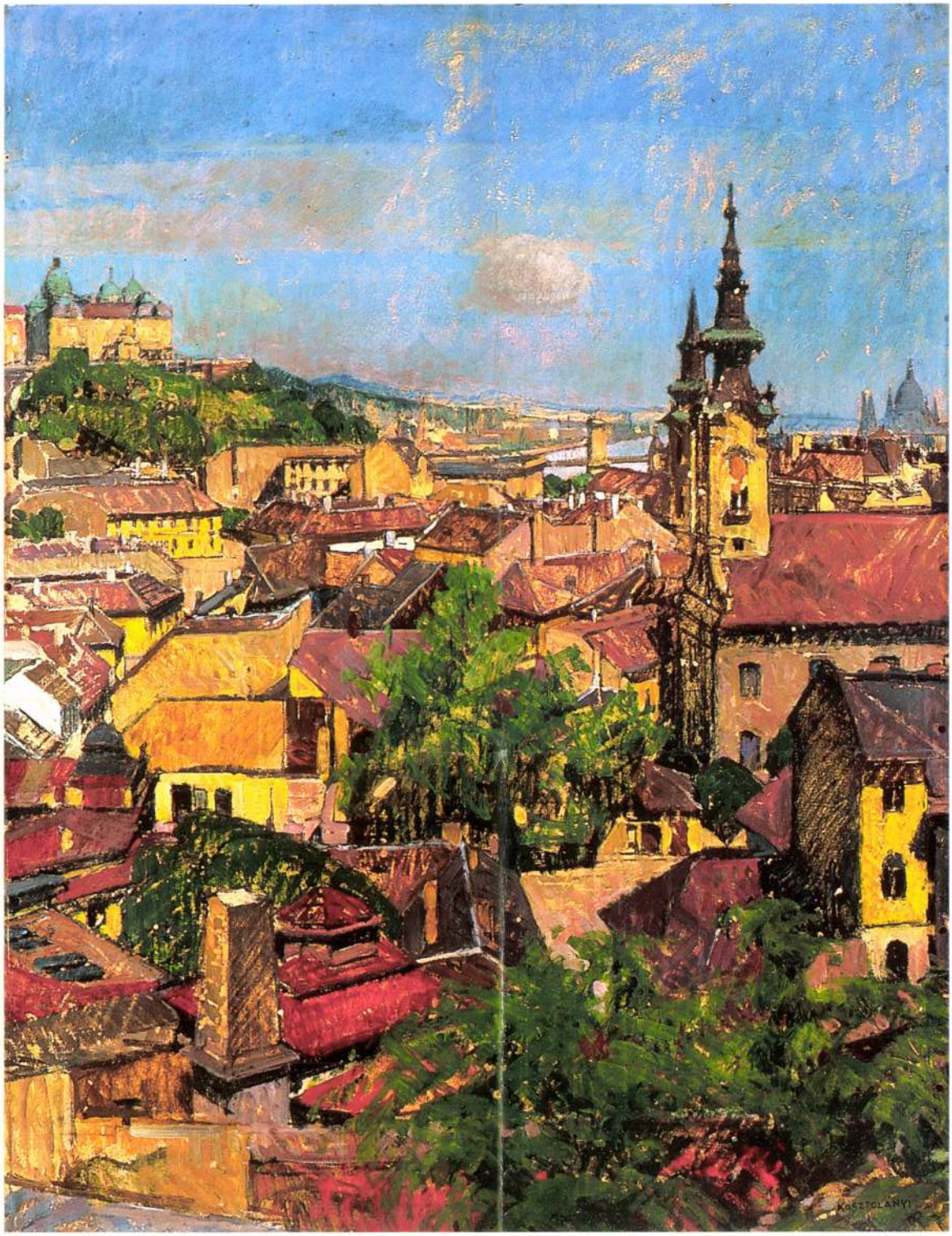

79

79 • KOSZTOLÁNYI KANN GYULA (1868–1945)

Tabáni látkép

78 × 59 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Kosztolányi

Kikiáltási ár: 240 000 Ft

80 • MIKOLA ANDRÁS (1884–1970)

Nagybányai piactér

85 × 115 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Mikola

Kikiáltási ár: 750 000 Ft

KANN GYULA

Kann Gyula építész és festő. Ez a két művészete kölcsönösen hatott egymásra: az építész nevelte a festőt, s a festő vezeti, irányítja az építészt. Építészetében nevezetes szerepe jutott a festőiségnek, képeiben pedig a perspektivában való öröm nyilvánul. Hanem azért a két művészet határai nem folytak össze az ő műveiben: Kann Gyula nem téveszti össze a művészetek kifejező módjait, inkább csak a hangulat egységének mondható két művészetének ez az egyformasága. Ennek a hangulatának alapja a monumentalitásban való öröm. A természetben és az épitményben a nagy konstrukciót látja, a nagy méreteket érzi, az alkotó elemeket a részletek közül ösztönszerűleg kiválasztja. Ezek a sajátságok a kifejezést mindig nagystílűvé teszik; ezekből a sajátságokból támad a kifejezés nagy pátosza. Ezt a pátoszt pedig különböztessük meg attól a másiktól, a melyet a tartalomnak teatralikus kifejezésére való törekvés fakaszt; a mely a hatásosság elemeiből a szinész tudatosságával konstruálja a kifejezést, míg amaz a nagy méreteknek, nagy mélységeknek, nagy perspektiváknak természetes kifejezése. Az egyik a tartalom és a kifejezés szervetlen összefüggéséből támadt aránytalanság, míg a másik a tartalom és kifejezés szerves összefüggésén alapuló egybevágás. Az egyik deklamáció, a másik őszinteség. Az egyik a szárnyait csattogtatja, míg a másik gyökerekkel fogódzik. Kann Gyulánál a nagystílűség inkább az építészetben nyilvánul, míg festése, perspektivákat kereső festése, a természet festőiségét még csak inkább konstatálja, mint kifejezi. Azt mondhatnám, hogy a távlatokon érzett örömének szinte feláldozza a távlat tartalmát.

Abból, hogy hogyan lett, könnyen megmagyarázhatni azt, a mivé lett. Az építészet a maga demonstrált háromméretűségével másféle térlátásra nevel mint a festés az ő magától értetődő háromméretűségével. Az építészet a teret konstruálva kitölti, míg a festés a teret csak érezve látja; az építésznek a tér a matériája, a festésnek a themája. Az építész a rajzában a teret a felületre projiciálja, míg a festés a képben a felületből a teret rekonstruáltatja. Az építészet a tér pozitiv konstatálója, a festés pedig a tér intuitiv megérzője. Szinte természetes, hogy az építészeten nevelkedett festő a perspektivák mámorosa lesz, s hogy a tájékot nem annyira festői themának mint távlati problemának tekinti. De természetes az is, hogy a bármin is nevelkedett festő, ha igazán festő, — olyan, a kinél a festés nemcsak technika, — s ha a nevelése és a művészete közt ellentétek merültek föl: nem a nevelésébe kapaszkodik, hanem a művészetébe menekül. Kann Gyula az építészeten által jutott a festéshez, de már odáig eljutott benne, hogy ne az építészi szükségességeken keresztül nézze a piktura lehetőségeit. Már nem vetíti a teret a vásznára, már megelégszik a szinfoltokkal, mint nagy

Művészet 1903. évf.

eredőkkel. Még gyönyörködik a nagy távlatokban, de a perspektiva már nem panorámát, hanem a dekorációt láttatja vele.

A fejlődés emez útjának stációi szinte előre megszabattak. Az útnak keresztül kellett szegnie a konstatáló naturalizmuson, majd a festői elemeket kiválasztó fölöslegiszonyaton, míg eljutott ahhoz a stilizáláshoz, a mely a természetet vagy misztikus hangulat vagy szines dekoráció formájában mutatja be. A tér pozitivistája elkerülte a tér metafizikus benépesitését, inkább a tér nagy színhatásainak észrevételére szoritkozott. Valóságos ivben kerülte ki azt a tájfestést, mely hangulatokat tájékokkal szimbolizál, és egyenesen a mellé a tájfestés mellé szegődött, a mely a tájék színpompájával, nagy foltjaival, mély árnyékaival, széles ragyogásával hangulatokat vált ki. Mind a két tájfestés a lira szolgálatába szegődteti a technikai tudást, de míg az egyik a festést alárendeli a poezisnak, a másiknál a poézis a festésnek nyilvánulása. Amabban a poéta fest, emebben a festő poétikus hatást kelt. Ez pedig nem szavakkal való játék, hanem a művészetek határain annak a megfigyelése, hogy a szomszédok közül melyik mennyire hatol be a másik területére. Kann Gyula sohasem tartozott a hangulatfestők közé, a kikről különben jó lesz azt konstatálni, hogy a tájfestésnek a romantikus stilizáltsághoz való visszatérését jelentik. Mert a ködös melankólia semmivel sem különb és nem is modernebb, mint az érzelgős heroizmus. A modern hangulatképnek ugyanaz az alapja, mint volt annak idején a vizeséses, hegyi patakos, várromos, sziklahasadékos, holdvilágos romantikus képé. És nem dönthető el az sem, hogy a ködhangulat és a romantikusan heroikus hangulat közt melyik az őszintébb és melyik — az egészségesebb. Az a festés, a mely a Kann Gyuláé is, a pusztán csak pikturai szépsé-

FALUVÉGE
KANN GYULA OLAJFESTMÉNYE

geknek pusztán csak pikturai kifejezésére törekszik. A hangulatfestésben a természet stilizálása költői stilizálás, míg a tájékot dekorációnak festő művész képében a stilizálás festői művelet.

Kann Gyula az építészetnek és festésnek az ő művészetére való kölcsönös hatását valahogy ki tudta egyenliteni, de teljesen megóvta a festés szuverenitását ott, a hol az a poézissel találkozott. Elfogadván a tájék- és a vidékfestés között tett distinkciót: őt a vidékfestők közé sorozhatjuk, de annak a hangoztatásával, hogy a vidéket nem tette meg a költői kifejezés elemévé, hanem a hangulatot ébresztő szines dekorációt, — tehát csakis a festőiséget látta meg benne. A vidéket mindig a mély perspektivákat kereső tekintettel látja, s a vidékben mindig megérzi a nagy méreteket, talán a nagy építészi alkotásokra alkalmas teret is. Ezért mindig nagystilű az ő tájképe, ezért nem tud intim lenni még a falusi utcarész festésében sem. A mélységbe nyúló kertrészlet nála csak része a rengeteg térnek, a lefestett vidék nála a messzeségnek kezdete, a tájkép nála a messzeségnek sejttetése. Rám az ő tájképei úgy hatnak, mintha, a mikor festette őket, a tájékot nemcsak nézte volna, hanem valahonnan, a tekintetet távlatokba csalogató helyről, felülről ránézett volna a vidékre. A német ezt a nézést Draufsicht-nek nevezi; talán nem germanizmus, hanem magyarosnak is beváló fogalommegjelölés a ránézés szó. De akár az, akár nem az, hadd jelölhessem vele Kann Gyula tájfestését. A ránézéstől könnyen panorámának látszik a tájék, és panorámaképekké lehetnek a tájfestmények, mint a hogy azok például Bracht képei, a melyeket nálunk sokan úgy köszöntöttek, mint valami új megnyilatkozást. Hanem a panorámakép mindig a vidék konstrukciójának konstatálása, és a szinek, árnyékok, fényfoltok szépséges dekorációjának semmibe vétele. Szinte csudálatos, hogy Kann Gyula, az építészeten keresztül fejlődött, tér konstruálásán nevelődött, a ránézéssel néző, a távlatokat hajszoló festő, mégis távolmaradt a panoráma-festéstől, és ránézésével, messzibe nézésével csak a nagyszerű dekorációt, a szinek szépséges tarkaságát, a foltok megkapó hatását látja a tájékban.

ÖREG HALÁSZ
KANN GYULA VÁZLATA

S ha nagyvonalúsága érdekessé teszi a festését, nagyméretűvé lesz tőle az architekturája. Nem tudom hogyan van Kann Gyula az ő két művészetének megbecsülésével, de én az építést tartom az igazi terrénumának. Ebben a művészetében nyilvánul meg az egyénisége, míg festésében eddig csak érdekes sajátosságot látok. Ebben a művészeté-

ben nyilvánul meg a gondolkozása, míg a festésében eddig csak a tetszésének egyik kifejező formáját látom. Az ő építészete a nagy formák szuverenitása a részlet fölött. Az építészet a diszítés szolgálójává lett, a mióta a nagy stilekből kihajtottak a variánsok. A variánsokba azután bele-beleúnt a világ és mindig újakat eszelt ki, a nagyművészet a kisművészet mesterei fantáziájának porondjává lett, az építészet a konstrukció nagyszerűségétől elpártolt a diszítés szépségéhez, majd meg a szépségtől a kecsességhez, a kecsességtől a fenhéjázáshoz. Az eltévelyedés a hazugságba vitte az architektúrát. Az orgonán kezdtek menuetteket játszani és regisztereit úgy igazították, hogy az orgona muzsikáján táncolhassunk. Az építészet, a nagystilű, nagyszabású, monumentális művészetek közül a diszítő művészetek közé süllyedt. Közben-közben egy-egy mester visszaakarta neki hódítani a régi rangot; és a nagyvonalúság jussát, a maga formái szuverenitását, a szerkezet nagyszerű őszinteségéhez való jogot akarja megszerezni neki a modernség. Nem az, a melyet szecessziónak neveznek, s a mely úgy indult meg, mint demonstráció, mint lázadás az építészet meghamisítása ellen, s a mely már-már ugyanazt a bűnt követi el az architektura ellen, mint azok, a kik ellen föllázadt. Lesz divattá, lesz új diszítéssé, lesz a nagyművészetnek megifjodott kisművészet alá rendelése. De a fölszabaditó modernség nem az új stílust erőszakoló szecessziósok művészete, hanem azoké az alkotó individualitásoké, a kik az építészet nagy formáit újjá alakítják, a kik a nagy vonalaknak új ritmust adnak, s a kik az építészetben a szabást ismét a részlet gazdájává teszik meg.

Ezek közé tartozónak tudom ezt a mi fiatal magyar építészünket is. A stílvariánsok közül kiszabadult a maga egyéni építészetébe. A monumentalitásnak ő is vissza akarja szerezni a jogait abban a művészetben, a melyet

GYÜMÖLCSÖS KERT
KANN GYULA FESTMÉNYE

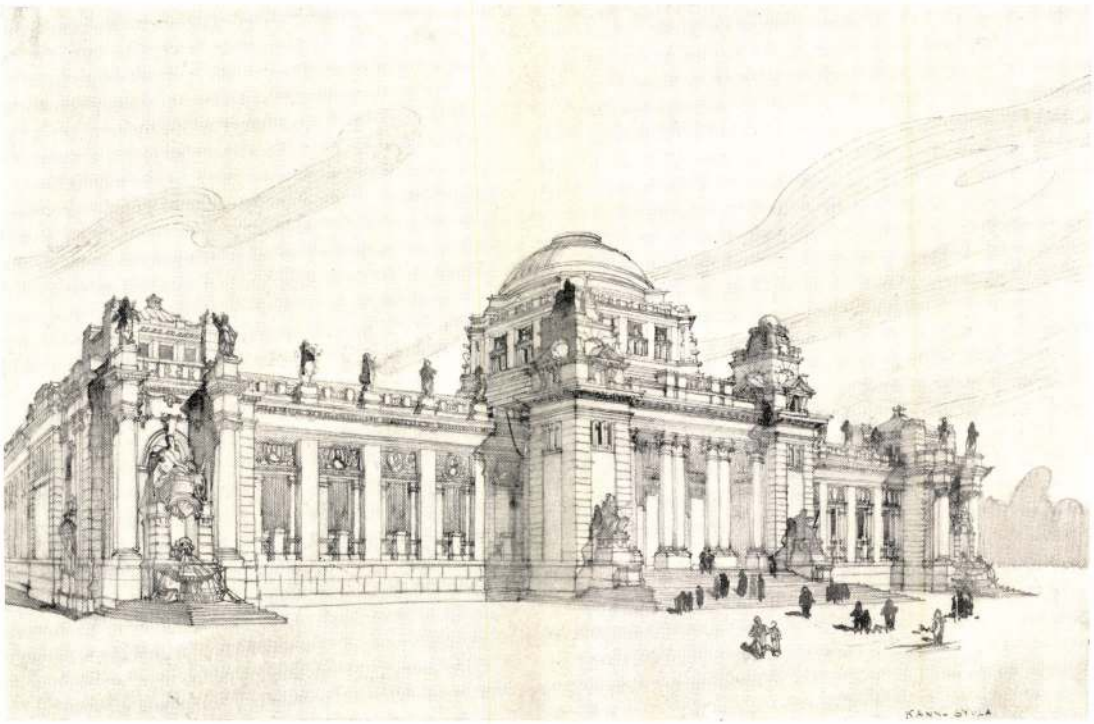

EGY MÚZEUM TERVRAJZA
KANN GYULA MŰVE

kifejezésének törvényei a nagy pátoszra utalnak. Arra, a melyről föntebb emlékeztem meg mint a tartalom és kifejezés egybevágásából fakadt őszinteségről. A nagy méret és a kis részlet, a konstrukció és a diszítés, a mondanivaló és az orthografia egymáshoz való arányát ő is helyreállítja. Az épitészet a nagy benyomásnak dolgozik, és elemei a nagy vonalak, a nagy formák. Ime annak a ránézésnek magyarázata, a melyet Kann Gyula képeinek magyarázásánál emlegettem. A ránézőnek meg kell értenie az épitményt, és neki kell róla benyomást szereznie, nem a részleteket ókumlálónak. Ennek az egyszeriben benyomást keltésnek művésze Kann Gyula. Az épitményeit rögtönösen a maguk egészében megértjük. És rögtön kiérezzük belőle a megalkotásuk sajátosságát. Ez az érzés beválik hangulatnak. A nagystílűség, a természetes nagy pátosz mindig hangulatot kelt. Ettől a hangulattól imponál az, a mi nem szertelen. Ez a hangulat a nagyszabásúnak megértésén való öröm. A szertelenség megrémit, de nem imponál, a nagyszabás tiszteletre készteti és örömre is, a miért megérthetjük vagy intuitive megérezhetjük. S a modern épitészetnek nagyszabásúnak kell lennie, hogy visszaszerezhesse a diszitő művészetté lefokozott architektura becsületét. Nagynak kell lennie a monumentális benyomás keltéssel és az egyszerűségben való őszintességgel. Nagynak, erősnek kell lennie a szinészségtől való tartózkodásban. Mert a szinészségre az épitészet még inkább rászokott azóta, hogy a profán ház épitésében a célszerűség a diszités alá rendeltetett. Pedig a nagyvonalúság a profán épitkezés őszinteségének is a legegyszerűbb módja. A vonalak ritmusa, a formák szabása és nem a dekoráció kelti azt az első nagy benyomást még a profán, a legprofánabb házról, a bérházról is. Kann Gyulának bérház-épitkezései ezt az egyszerű nagyvonalúságot, ezt az egyéni vonalritmust, ezt a sajátos formaszabást, de ezt a célt bevalló őszinteséget is mutatják.

Épiteni sokat nem épithetett, s a bérház épitése nem is elégithette ki. Az egyéniség küzködésre szorul, hogy kifejlődhessék, a mű-

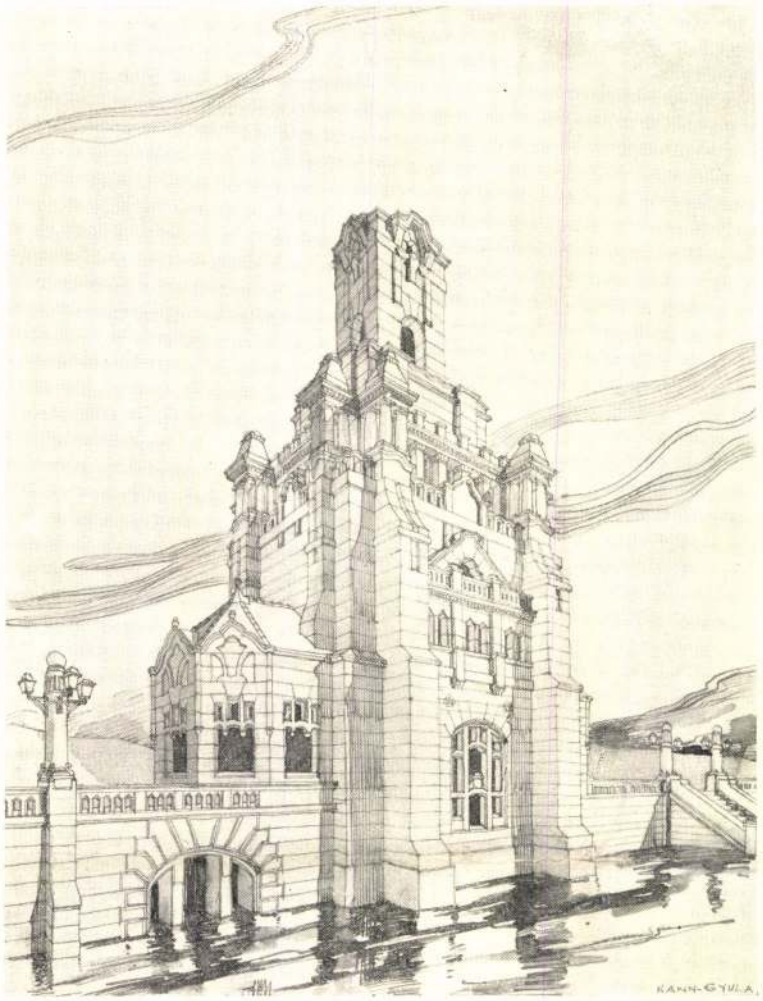

EMLÉKMŰ
A VÍZ PARTJÁN
KANN GYULA
TERVRAJZA

vészet próbálkozásra szorul, hogy megérjen, a törekvés érvényesülésre vágyakozik, hogy az igaza beigazolódjon. A mi építési viszonyaink között nem igen érvényesülhet sem az egyéniség, sem a művészet, sem a törekvés. Már az építkezésre nehezedő gazdasági viszonyok sanyarúsága folytán sem. Így történt, hogy Kann Gyulának a rajztábla és a vázlatkönyv lett az építő-terrénuma. A művészet nem várhat a megrendelésre, s az a művész, a kinek mondani valója van, nem várhat rá, míg kérdést intéznek hozzá. A mi művészünknél, a monumentalitásban való örömhöz a festőiségben való gyönyörködés járult; nem is kereshetett számukra jobb teret, mint a vázlatos könyvét. A melyben a művészet szabad s a gondolat bátor lehet, s a melyben egyáltalán megengedett, ki nem tiltott, le nem nézett, fölöslegesnek nem nyilvánított elem a gondolat és az ötlet. A saját gondolat és saját ötlet. És kezdett megtelni az a vázlatkönyve tervekkel, formát öltött gondolatokkal. A szabadságtól nemcsak bátrabb, hanem mélyebb is lett a monumentalitása. A kifejezés lap lap után tisztább lesz, az egyéniség egyre jobban kiválik. Az iskolának éppen csak a tanítása maradt meg munkájában: a tudás, a melyet adott, de eltünik a zsarnoksága, a mely a tudás nevében a művészetet lenyügözi. Sokféle iskola hatása alól kell szabadulnia: Bécs, Berlin, főképen a féltegnapi és még mindig csak félig mai Berlin a maga nagyszerűen deklamációs építésével erősen hat a pátoszra rezonáló fiatal építészre. Ennek a szabaduló útnak valóságos naplóját látom Kann-nak abban a vázlatkönyvében, a

KILÁTÁSI TORONY
TANULMÁNY
KANN GYULA
TERVRAJZA

mely a bécsi Schroll cég kiadásában nemrég megjelent. A magyar építészetnek is dicsősége az, hogy külföldi kiadó, tekintélyes kiadó, magyar építésznek vázlatait kötetbe fűzi és a német piacra küldi. Ez az „Architektonische Skizzen" című munka egy érdekes egyéniség kifejlődésének okmánytára. Még nem tudhatjuk, hogy a fejlődés útjának végső állomására ért-e benne Kann Gyula, de azt már tudom, hogy az önállóságra, a függetlenségre rátermettségét ez után a könyve után azok sem vonhatják kétségbe, a kik az építésznek egyéniségre való jussát tagadják, és e juss érvényesítésére való törekvést a művészet megállapodottsága ellen törő anarchiának mondják.

Ebből a könyvből, de Kann Gyula egyéb művei közül is egész sor képet reprodukálunk e sorok kapcsán. Építményeket, szobortalapzatokat, síremlékeket ábrázolnak. Valamennyi a jussába visszahelyezett architektúrának alkotása. A nagy forma szuverenitása a részlet fölött, s a részlet hozzásimulása a nagy formához, meglátszik e képeken is. És meglátszik egyik-másikon az is, hogy az anyagszerűség hogyan alakítja a formát. A Zsolnay-szobor talapzata e tekintetben mintaalkotás. Ez a talapzat nem is lehet más, csakis keramikus. A materia adta meg a vonalat, mint a hogy a materia szabja meg az új architektura formáit. Hogy architektonikusak maradjanak s a díszítő mámorba, — sem a régibe, sem az újba, — bele ne vesszenek, erre ügyeljen a modern építőművészet. Kann Gyulát pedig ebbe az őrségébe bátran besorozhatja.

GERŐ ÖDÖN

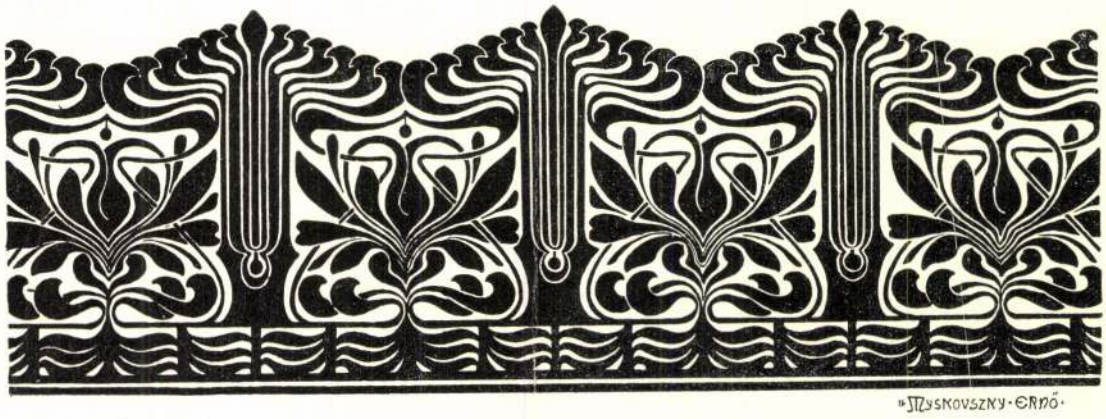

EUGÈNE MÜNTZ

Meghalt a renaissance művészetének legalaposabb tudósa és esztétikusa, — a francia Müntz Jenő. Szívgörcs ölte meg. Titkárával rendezte dolgozószobájában a „Musée d'Art" utolsó íveit: hirtelen összeesett s vége.

Érdekes kis ember volt. A mit olyan jellemzően nevez a francia paquet de nerfs-nek, valóságos ideg-nyaláb — és csupa elme.

Elzászi származású volt, a német alaposság egyesült benne a francia elmésséggel és logikával; de ő nemcsak tudta, imádta is a művészetet. A szerelmes szemével nézte s olyan szinte buján reszkető kézzel cirógatta, ha egy-egy renaissance holmi került elébe.

És milyen renaissance módra tudott élni ez a kis tudós! Beillett volna X. Leó pápa udvarába s a frakk helyett bíbor-reverenda kellett volna mozgékony termetére.

Öcscsével, a nagy Berthelot jeles munkatársával, a vegyész Müntzcel vittek közös háztartást, olyan művész-menázst, mint a Goncourt-testvérek. Hetenkint egyszer, pénteken fogadtak s olyankor a zsúfolt rue de Condéi Müntz-szalon, könyvtár, dolgozó szoba és ebédlő a párisi társaság javával telt meg. Szép asszonyok, — óh, a legszebbek! — és hires asszonyok: Madame Adam, Comtesse Dyane, a verselő Vacarescu Heléna; és az urak: Taine, Berthelot, Oppert, Anatole France, Munkácsy, Daudet, Flammarion, Vogüé, Dieulafoy, Yriarte, Polignac, Pottier, Sir Charles Dilke. A konyhája epikureusi volt, pincéje olyan gazdag mint a könyvtára. Egy kacsa fölszeletelése a terített asztal mellett kimerítette s volt rá eset, hogy tizennyolc órát töltött egyhuzamban íróasztala mellett.

Kevés ember dolgozott annyit, mint ő. Huszonkét esztendős korában kezdte bujni az itáliai archivumokat, kilenc évig jegyezgetett s azután adta sorra a művészetek históriájában dátumos köteteit: Précurseures de la Renaissance, Raphael, Histoire de la Tapisserie, a három kötetes Histoire de l'art Italien pendant la Renaissance, Leonard de Vinci, Florence et la Toscane.

Durand Gréville elég szigorúan ítélt munkássága fölött s mégis, nem habozik kimondani, hogy Müntz a XIX. század legjobb művészethistorikusai közé tartozik egész Európában; irtózott a modern okvetetlenkedésektől s azt tanitotta, hogy a magára maradt idealizmus menthetetlenül eltéved; hogy a nagy olasz primitivek, — mindannyian naturalisták, — a természet megbecsülésére oktatták az utókort; hogy az olasz aranykor volt a realizmus és az idealizmus legszerencsésebb találkozása.

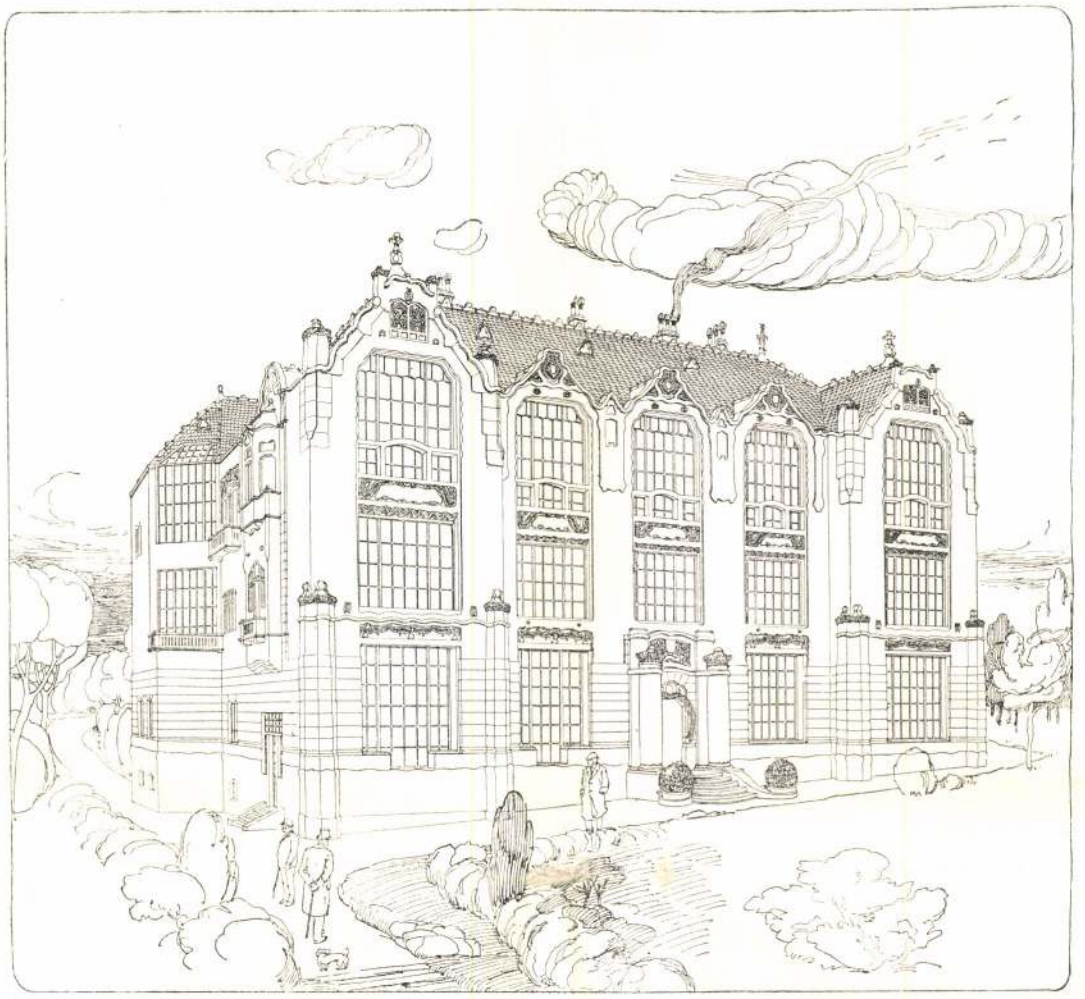

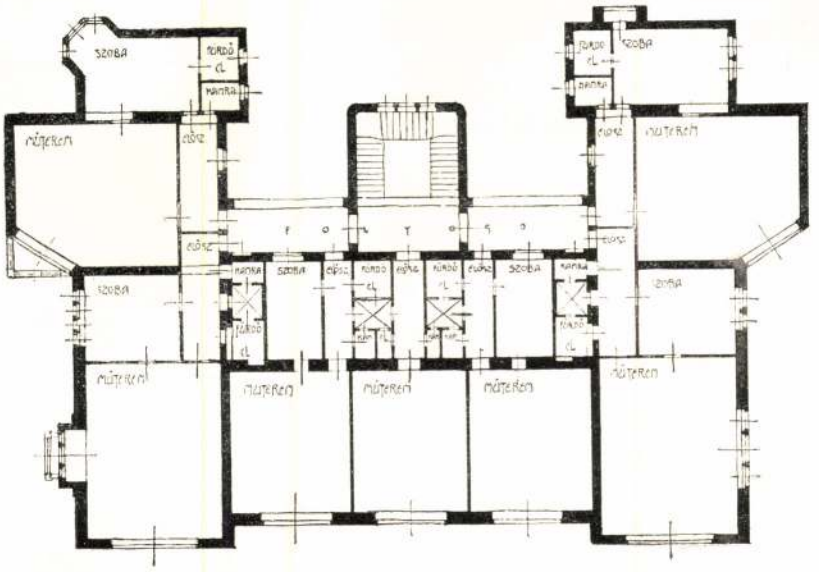

A BUDAPESTI
MŰTEREM-BÉRHÁZ
KANN GYULA MÜVE

VÁZLAT A MŰTEREM-BÉRHÁZ KAPUJÁHOZ
KANN GYULA RAJZA

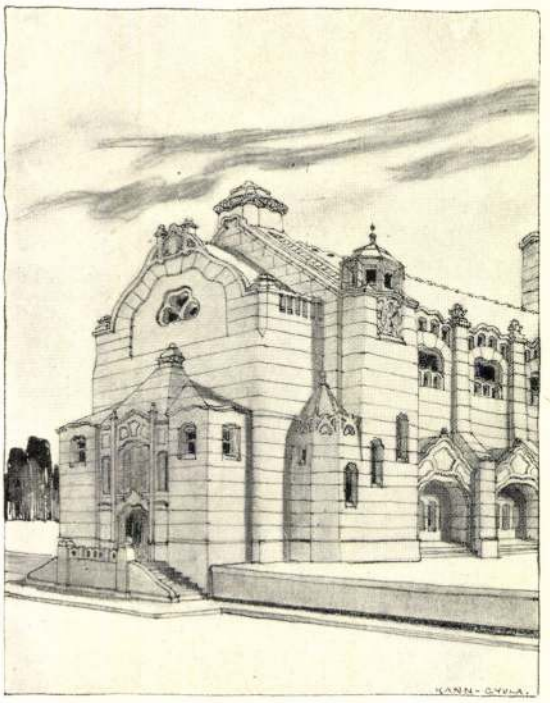

TEMPLOM-RÉSZLET
KANN GYULA RAJZA

De hát nem bucsúznám, itt a magyar nyilvánosság előtt, se az idegen tudós, se a kedves jó emberem emlékétől, ha elmulása némi gyászt meg nem érdemelne magyar részről is.

Szeretett, értett és becsült minket. Foglalkozott nagy királyunk, Mátyás korával (készült hozzánk Fadrusz remekének a leleplezésére is); többször írt rólunk; a Kisfaludy Társaság Berzeviczy Albert ajánlására kültagjai közé választotta; tudom, hogy több magyar művésznek és tanulónak tett jelentékeny szivességet Párisban.

Megérdemel egy kegyeletes sóhajtást Magyarországról is.

Néhány papiros van itt előttem az asztalon, teleírva lilatintás apró betűivel. Halálának hírére kerestem elő.

Tíz év előtt, 1893-ban, nekiültem Párisban, hogy lefordítom magyarra mesteri munkáját, az Olasz művészet történetét a renaissance korában, legalább az egyik kötetet. Ő maga járt kezemre, részben átdolgozva az első kötetet a magyar közönség számára.

A munka javát el is végeztem s már kiadó is igérkezett a költséges, pazarul illusztrált könyvre. Müntz pedig irt egy kis előszót hozzá.

A magyar kiadás dolga kátyuba rekedt s ma is ott tesped még.

Előkerestem az Előszót, — az van ezeken a papirosokon Müntz apró lila betűivel, — s most közlöm itt, legalább ezt, szószerinti fordításban:

„Kedves Malonyay Úr,

Az Alpeseken túl az északra telepedett nemzetek közt, Magyarország, — a nagy Korvin Mátyás oltalma alatt, — elsőnek fogadta be a renaissance principiumot. Misem lehet tehát megtisztelőbb reám nézve, mint az Ön munkája, hogy lefordítja anyanyelvére azt a könyvemet, a melyen oly sok esztendőn át minden erőmmel és iparkodásommal dolgoztam.

Talán nem csalódom, azt állítván, hogy a megoldásra magam elé tüzött föladatnak az értéke és érdekessége nem csupán retrospektiv; a kérdések közt, a miket a renaissance keritett szőnyegre, alig akad olyan, hogy akár ma is ne tüzelhetné még a közvéleményt; közülök nem egy, például a nevelés nagy

kérdése, szüntelen napirenden van. Nem kell tehát hosszasan bizonyítanom, hogy a mi modern társadalmunk mily számtalan okulást szerezhet annak a nemes korszaknak a tanulmányozásából.

Nem hangsúlyozhatjuk eléggé, hogy a renaissance nem csupán egy irodalmi vagy művészeti doktrinát vitt diadalra: az emberi gondolkozás, az európai társadalom lelkiállapotának teljes megújulását eszközölte. A művelődés minden ága, a pozitiv tudományok s a történelmi tudományok, az ipar, a diplomácia, a hadviselés tudománya, — szóval mindazok a disciplinák, a melyekhez a birálat eszközeivel férkőzhetünk, megérezték a renaissance dúsan termékenyítő hatását.

Igen, mert a renaissance programmja, — ez az egyszerű s mégis oly mélységes programm, — abban állott, hogy fűzzük a mult tanulságait az új nemzedékek intellektuális hóditásaihoz.

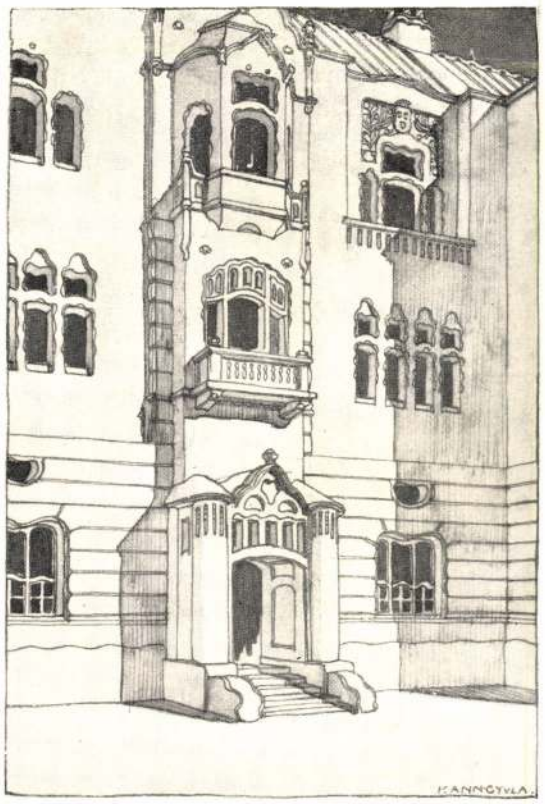

ÉPITÉSZETI TANULMÁNY
KANN GYULA RAJZA

ÉPITÉSZETI TANULMÁNY
KANN GYULA RAJZA

Ellene támadt a túlságos maradiságnak, a mi a hagyományok bálványozásában zsibbasztja meg a haladást s egyben ellene a mohó kezdés túlzásainak, a mi nem szánná újra kezdetni minden nemzedékkel, sőt minden egyes emberrel a tapogatódzást, semmibe sem véve a megelőző korszak becses tapasztalatait.

Az efféle kisérletezés, mint azt a renaissance bölcsen megértette, merő időpocsékolás, sőt, a mi még károsabb, eltékozlása olyan erőnek, a mit a vakmerő újitók sehol össze nem böngészhetnek többé.

E nagy korszak egyik legdicsőbb képviselője, a ki származásánál fogva magyar volt, Dűrer Albert, nem csalódott, azt állitván, hogy „a művészetnek titkai könnyen elvesznek s tömérdek fáradság, tenger idő kell megtalálásukhoz".

E látszólag össze nem egyeztethető két elem egyessége a hagyomány és a haladás uniója adta meg a renaissance erejét és nagyságát.

Szükségesnek tartom, hogy ezt éppen most hangsúlyozzam, most, a mikor a klasszikus kulturát, — a melynek annyi hálával tartozik fensőbbségeért az európai civilizáció, — mindenfelől támadják; most, a mikor az irodalom és a művészet anarkistái eszeveszetten robbantanák a nevelés ama becsületes alapjait, a miket a XIV., a XV. és a XVI. század humanistái raktak le.

LAKÓHÁZ BUDÁN
KANN GYULA MÜVE

Szó sincs róla, sem az irodalomban és művészetben, sem a politikai és közgazdasági tudományok világában, sem az erkölcs, sem a gondolatfejlődés terén a renaissance meg nem oldott minden kérdést. Sőt joggal vádolhatnók, hogy voltak hibák, a miket nem támadott elég bátran; de legalább visszavívta az igazi módszer becsülését, tiszteletet szerzett a tudományos kutatás elveinek, az igaz küzdés ez igaz fegyverének. E tekintetben megbecsülhetetlen szolgálatot tett. A XVII. és a XVIII. századnak már csak követnie kellett a renaissance programmját, hogy új dülőre jusson diadalról diadalra.

És a mi ideálunk bölcsője is ott ringott.

Egyébként, a renaissance műve az a csuda is, hogy egyazon kultuszban egyesülték az összes európai nemzetek, Skandináviától le Hispániáig, Angliától el Lengyelországig.

— — — — — — —

Ezek s a hasonló tanulságok azok, a melyek alapján remélni merem, hogy a francia olvasók számára készült munkám szíves fogadtatásra talál az ön fordításában a nemes nemzetnél, a hol a klasszikus antikvitás emlékét annyira megbecsülik.

És ezzel végzem, megjegyezvén még, hogy hálámnak, megtisztelő s megható szivességeért kellőbb formát nem találtam, mint hogy előbb még egyszer átnéztem és átdolgoztam munkámat, hogy lenne annál méltóbb a vendéglátáshoz, a melyben Magyarország kegyeskedik részesíteni.

Ez a könyv tehát, a mit az Ön közreműködésével honfitársai ítélete elé bocsátunk, nem csupán egyszerű fordítás, de egészében új és eredeti kiadás.

Fogadja, őszinte hálámmal, becsülésem és barátságom nyilvánítását.

Páris, 1894. szeptember tizedikén.

Eugène Müntz, a francia Akadémia (Institut) tagja."

MALONYAY DEZSŐ

Kosztolányi Dénes Gyula

dolgai körül, mint a cirkuszi Dummer Auguszt az erőművészek körül, amikor furcsa mozdulatokkal utánozza őket, ügyetlen testtel próbálgatja ügyességeiket. Komoly, okos dolgokat az abszurdumig túlozni, hogy ostobaság legyen belőlük. Olyan tükrökbe nézetni az embereket, amelyek a soványakat kövéreknek, a kövéreket soványaknak mutatják. Úgy mondani az igazat, hogy hazugságnak halljják s úgy hazudni, hogy ne tudhassák, hazudik-e vagy igazat mond. Felnőtt, komoly emberrel olyanokat tetetni, mintha gyermek volna s gyermekeket a felnőttek komoly mozdulataival mozgatni. Általában mindig és minden körülmények közt azt tenni és mondani, amit rendes, ésszel élő ember nem tesz és nem mond.

Csokonai a humorisztikusra azt a szót használta, hogy: furcsa. Ha senkire, Mark Twainra ráillik ez a szó, mert az ő humora voltaképen nem egyéb, mint furcsálkodás. Groteszk humornak szokták nevezni; sokszor annak is éreztük, de sokszor csak a groteszket láttuk benne, humor nélkül. Nekünk ez a bolondozás csak néha tetszett mulatságosnak, valami visszásságot majd mindig éreztünk benne. Az amerikaiaknak, úgy mondják, ez kellett, fölfedeztek benne valamit önmagukból, értették és szerették. Mark Twain humora az amerikai földhöz volt kötve, európai érzés csak hiányosan tudta élvezni. Nekünk nem egyszer túllőtt a célon: akkora sikerrel tetette magát együgyűnek, hogy csakugyan együgyünek is láttuk néha. És csak egy húrja volt hangszerének, tehát nem tudta elkerülni, hogy modorrá ne váljék, ami eredetileg stilus volt. Hálátlanság volna azonban el nem ismerni, hogy sokszor mulattunk bohóskodásán. Sokszor pedig olyanformán voltunk vele, mint aki olyan nyelven olvas, amelyet csak féligmeddig ért meg. Éreztük, hogy abban, amit mond s ahogyan mondja, csakugyan van humor, csak mi nem tudjuk megfogni, idegen nekünk.

És ezerszer hálátlanok volnánk, ha elfelednők kora fiatalságunknak azokat az óráit, amikor Mark Twain gyermekkönyveit olvastuk, a K o l d u s é s k i r á l y f i t, a T o m S a w y e r t s a F i n n H u c k l e b e r r y t. Ezeknél pompásabb ifjúsági könyv kevés van. Lélek van bennük, eleven alakok élnek, igazi humor csillog, — ezek a könyvek elevenek, frissek. Még ma is él bennem a hatásuk, pedig van vagy huszonöt éve, hogy olvastam őket; néhány ezer könyv kifüstölgött azóta nyom nélkül a fejemből.

Abban a tréfacsinálóban, akinek Mark Twaint ismertük, alapjában véve egy moralista lakott, az emberi balgaságok ismerője és megértője. Öreg korában, munkássága utolsó tíz esztendejében ez a moralista nagyon is kiütközött belőle, — utolsó munkái megecetesedett állapotban adják humorának borát. A jókedv, a mi régebben éltette, kiveszett belőle. Akkor elbúcsúztunk tőle és alighanem örökre búcsúztunk. Hanem azt a három könyvét, ha csak szerit ejthetem, el fogom még egyszer olvasni.

SCHÖPFLIN ALADÁR

II

Amikor most néhány éve világkörüli felolvasó útján járt a nagy amerikai humorista, sokan megjegyezték: Mit jön ide ez az előkelő idegen — hiszen vannak nekünk saját külön törpéink, akik még nagyobbak is nála! Pedig az okos vámpolitika nem zárkózik el az importtól, ha olyan árúról van szó, aminek idehaza híjján vagyunk. És az igazi író (és az igazi irodalom) mindig i l y e n árú. Nem mintha . . . hanem mert egyik író nem pótolhatja a másikat.

általános következményü. Mindenkinek meg kell adni a lehetőséget arra, hogy megismerje azokat a belső állomásokat is, amelyeknek emlékeként nem emeletesedtek föl paloták és épp úgy megismerje az egyes állomások közé eső útrészeket is. Szép Magyarországban Lechnernek csak minden tizedik, vagy huszadik terve épülhetett fel, ha ugyan felépülhetett; tehát össze kell gyüjtenünk a többi kilenc vagy tizenkilenc terveket is, hogy egy szép és olcsó kiadvány útján általánosan hozzáférhetővé legyenek.

Lechner ugyan a legönzetlenebb mesterek közül való, de azért neki is vannak gyöngeségei. Igy talán irigységből szeretné eltitkolni a nyilvánosság előtt azt a nagyszerű tanulékonyságot, amelynek egyik-másik tanítványa az ő elfelejtett terveivel szemben jelét adta. De ezt a rút indulatot le kell küzdenie. Hiszen arról van szó, hogy élete műve a magyar művészetnek mindenki számára eleven potenciájává legyen és okulásúl szolgáljon és támasztékúl a már nem töretlen úton a maguk erejéből előre törekvőknek.

Azoknak a megértő tisztelete, akiknek véleménye számba jöhet Lechner előtt, már amúgy is az övé. De azért mégis szép és kedves dolog volna, ha ezzel a különben is hasznos cselekedetével megszerezné magának az országos és a hivatalos elösmerést is. Legalább gyarapodnának hívei tekintélyben és talán mégsem árt, ha a művészeti ügyek intézésénél néhaněha meghallgatásra találna azoknak a szava is, akik értik és szeretik a művészetet.

FELEKI GÉZA

MARK TWAIN

I.

Amíg élt, világ-hiresség volt, azok közül való, akiknek betegségeit, anyagi bajait, utazásait, mondásait állandóan számon tartja az egész világ sajtója. Sőt ebben iskolát csinált; körülbelül ő volt az első író, akit rendszeresen szervezett ujságreklám vett körül s az ő példáján indultak el azok a modern írók, akik épen annyi vagy több dolgot adnak a riporternek, mint a kritikusnak. Alighanem ártatlan volt a maga személyére nézve ebben a reklámban, a kiadói élelmesség szervezte körüle és az amerikaiak hiúsága adta hozzá a visszhangos hátteret.

Vajjon világhirével arányos volt-e az értéke? Ezt behatóbb tárgyalással lehetne csak elintézni, mint ez a kis megemlékezés. Annyi bizonyos, hogy speciálitás volt; az első és egyetlen amerikai író. Poe Edgar kifejlődhetett, élhetett és dolgozhatott volna bárhol másutt, Longfellow szintén, Bret Harte novelláiban csak az anyag, a kaliforniai milieu az amerikai, a feldolgozás módja azonos az európai angol irodalomével. Mark Twain csak Amerikában fejlődhetett ki olyanná, legjellemzőbb vonásaival Amerikában gyökerezik, igazi amerikánus.

Csakis a tengerentúli nyers, kiforratlan, ezerféle elemek össze nem olvadt konglomerátumából álló, egész valójával a gazdasági erőfeszítésben, az arany felhalmozásában élő társadalomban fejlődheteit ki az a stilus és az a humor, amelynek Mark Twain a mestere volt. Ennek a társadalomnak a mulattató művésze a cirkuszi bohóc s egyenesen a cirkuszi bohócságból lelkezett a Mark Twain humora. Komoly képpel bolondokat mondani; ez az ő stilusa. Figurát csinálni önmagából, hogy kifigurázhassa a hallgatóit. Úgy járni az élet

művész voltaképeni invenciója. Sok henye díszítő cafrangot eltűr az architektura, de csak kevesek formáló, idomító kezének engedelmeskedik.

Azonban senki sem mondhat végleges ítéletet Kosztolányi gyüjteményéről, ha tudja, hogy milyen hosszú az út a papirra vetett tervtől a magasba nyuló épületig. Ezen az úton sok minden megváltozik. Fölösleges cikornyák eltünnek. A szeszély szigorú rendnek ád helyet. Az anyaggal való kemény küzdelem közben nyoma vész az aprólékosságnak. Nem is szólva arról, hogy természetszerűleg sok minden eldől építés közben, ami bizonytalan volt a tervben, a megoldatlanságok ideiglenes alátámasztásainak helyébe pedig végleges megoldások lépnek. Hiszen még az óriási gyakorlatú nagymesterek is egyre módosították, tökéletesítették első látomásukat a készülő alkotás előtt. Kosztolányinak nem adatott meg, hogy tervein ezt az utolsó és legfontosabb korrekturát elvégezhesse.

A művészet iránt érzett őszinte és becsülésre méltó tiszteletet kell tehát látnunk abban, hogy vázlatait és tanulmányait teljes kiérésük előtt a nyilvánosság elé bocsátva mintegy aláveti magyar és külföldi szaktársai ítéletének. Igy a felhangzó kifogások majd valamennyire pótolják a megvalósítás tanulságait, viszont az ízlés biztosságát és előkelőségét, a szellemes részletmegoldásokat, a díszítés polifon zöngését a megérdemelt méltánylás fogja jutalmazni.

Nekünk pedig, laikus magyaroknak, szomorúan érdekes a terveknek alapproblémája. Most mindenfelé megváltoztak azok a szükségletek, amelyeket az építőművészet elégít ki. Az új szükségleteknek megfelelő szerkezet és beosztás kiéreztetése az önmagukért becses és magukban szép szerkezeti és díszítő elemek hagyományával vette fel másutt a küzdelmet, amely ma a két irányzat bizonyos kiegyenlítődéséig érkezett el. Az új idők követeléseinek keretén belül helyet talált egy és más a múltból, amit már ez a múlt is egy régebbi múlttól vett át és ami még a messze jövőben is meg fog maradni eleven értéknek. Nekünk azonban nincsenek valóságos, nemzetileg fejlődött hagyományaink.

*

Most hadd következzen még egy megjegyzés, amelyet talán minden á-propos nélkül is szabad volna elmondanom.

A művészeti hagyomány általában a nemzedékek hosszabb sorának egyfelé irányított akarása által jön létre; az pedig csaknem páratlan esemény a művészettörténelemben, hogy egy valamelyes erejű és bizonyos jelentékenységre erősödött építészeti hagyomány fűződjék egyetlen ember nevéhez. Az a fejlődési fok, ameddig Lechner Ödön a magyar elemeknek az építőművészetben való előzménytelen érvényesítésével eljutott, nemcsak nagy művészek átlagos életeredményét haladja meg, hanem több annál is, amit normális körülmények között egymást támogató és beteljesítő vállvetett próbálkozással szokott elérni egy-egy munkaképes nemzedék. Még ma is majdnem azt mondhatnók, hogy a magyar építőművészet: Lechner Ödön oeuvre-je. Izgatóan érdekes és nagyon fontos vállalkozás volna a mestert elkísérni nagy fölfedező útján, amely őt egyre följebb vitte, közelebb és közelebb az egyetlen ember erejével mégis csak elérhetetlen célhoz. A fővárosban elszórt néhány épület és a másik néhány, erre-arra az országban talán nem is a legfontosabb állomások. Művészi jelentékenységre kétségkívül nagyobbak, mint amilyen megfelelő eszközei a szemléltető oktatásnak. Sokan tanúltak ugyan belőlük, de sokan el is tévedtek miattuk. Lechner egyéni fejlődésének logikája igazán

nek alakjait megörökítette, ma már nincs meg. Mikszáth Várdai könyvében kikapcsoltan él korából és az irodalmi életből.

Lenne még egypár észrevételem Várdai stílusára és előadási modorára. A fentebb idézett helyből is kitűnik, hogy megvan benne a törekvés a választékosabb nyelvre annyira, hogy egyes mondatai mögött, melyek közül egy-kettő hosszadalmasságánál, szerkesztésénél fogva egészen érthetetlen, szinte ott látom őt, amint jobb ügyhöz méltó buzgalommal kutat, s keres a kifejezések után. Ez a keresettség valósággal megrontója stílusának, s furcsa, különösen Mikszáthnak, a természetesség és közvetlenség legnagyobb mesterének, életrajzában. Csak egy példát hozok fel. Egy-két jobb rimaszombati tanár előadásáról így ir: „A sablonon túljáró előadásukkal nem az unalom önszín fellegét borították osztályukra, hanem kigyujtották a lelkesülés piros rózsáit is az arcokon, vagy szétárasztották a maguk humorának derüs sugarait a padok kis népe közé." (Amennyire élvezett e pántlikás mondat megszerkesztésében a szerző, annyira sajátságosnak találjuk azt mi.)

A másik különössége Várdai előadó modorának az, hogy szereti a kapcsolatokat. Bizonyos hasonló vonás révén összehoz különben összehozhatatlan irókat; e kapcsolatok, minthogy alapjuk és céljuk nincs, gyermeteg fitogtatások rendszerint, némelykor komikussá válva, mint például, mikor így ír Mikszáthról: „Két tárgyból volt legjobban megakadva: a mathematikából (akár Rostand) és németből."

Csupán két dolog van, ami elismeréseméltóan meglátszik Várdai könyvén: jóakarata és szorgalma. Ezért nem lehet jogunk kicsinyléssel vagy gúnnyal szólni róla, azt azonban konstatálnunk kell, hogy a Kisfaludy Társaság olyan életrajzot iratott vele Mikszáthról, amelynek se az irodalomtörténetírás, se az olvasó-közönség, se maga Mikszáth nem láthatja hasznát.

KUNCZ ALADÁR

EGY ÉPÍTŐMESTER VÁZLATAI*

Kosztolányi-Kann Gyula, aki az utóbbi évek tárlatain szép számban szereplő ügyes képeivel már-már feledésbe juttatta építőművészi hivatottságát, most tetszetős kiállításu kötetbe gyüjtötte negyven rajzát, palotáknak és bérházaknak, sírboltoknak és emlékjeleknek terveit. A mifelénk kínálkozó építési alkalmak sajnálatos ritkasága következtében maradtak meg ezek a tervek terveknek. Jelenlegi alakjukban kissé papirosizűek; nem érezteti kellőképen háromkiterjedésű voltukat, sem pedig merev, súlyos anyaguknak nagy komolyságát. Mintha túlságba menne itt-ott a részletezés; máshol meg festői ötletek settenkednek. Az egyensúly néha meginog és gyakran nem fejeződik ki elég világosan, az uralkodóaknak elgondolt nagy vonalak tisztaarányúak ugyan, de olykor bizony majd elvesznek a kevésbbé fontos részek tömegében. Még a monumentalisnak tervezett épületek egyikében-másikában sem fejlik ki tisztán az architektonikus alapeszme. A terven érdekesek és elég kellemesen hatnak. De képzeljük el ugyanezeket a palotákat a közelgő éj homályától elkülönödő nagy, sötét foltoknak. Most nem érvényesül az apró játékok kedvessége és a sziluett többnyire nyugtalan, nem jelentékeny és emlékeket önmagára idéző. Már pedig a tömeg lezárásának újszerű teljességében, az egészet meghatározó tagoltság harmonikus arányainak eredetiségében, vagyis abban, ami újat a csillagos égre rajzol az épület, nyilvánul az építő-

* Julius Kosztolányi: Skizzen und Studien. Az előkelő Anton Schroll und Co. cég kiadása. Wien.

Nyugat 1910. máj. 1.

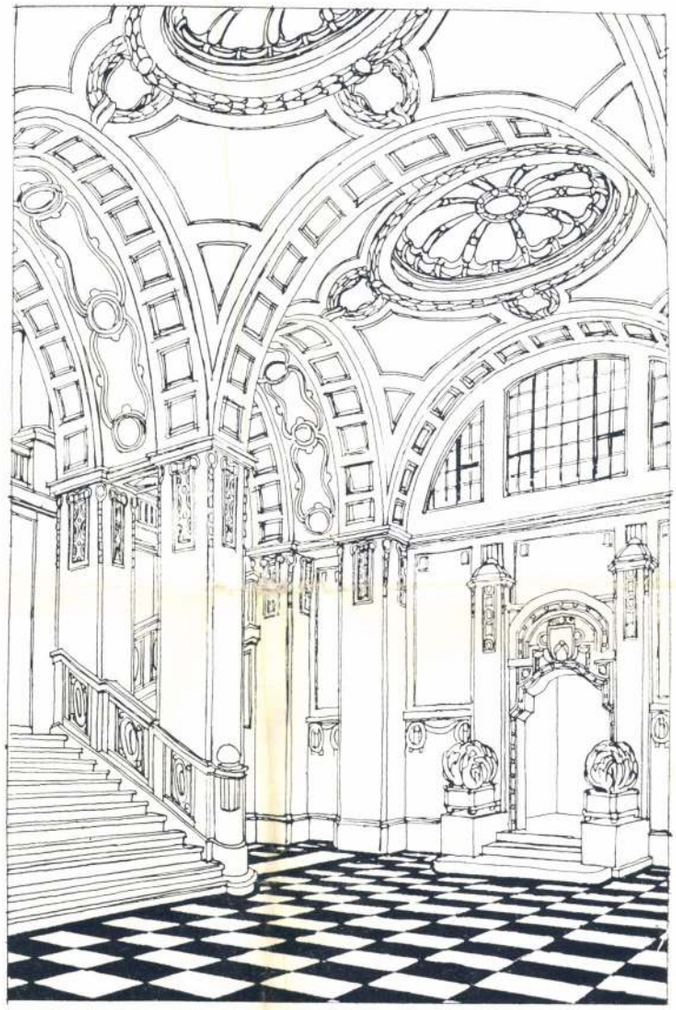

VÁZLAT KOSZTOLÁNYI GYULA

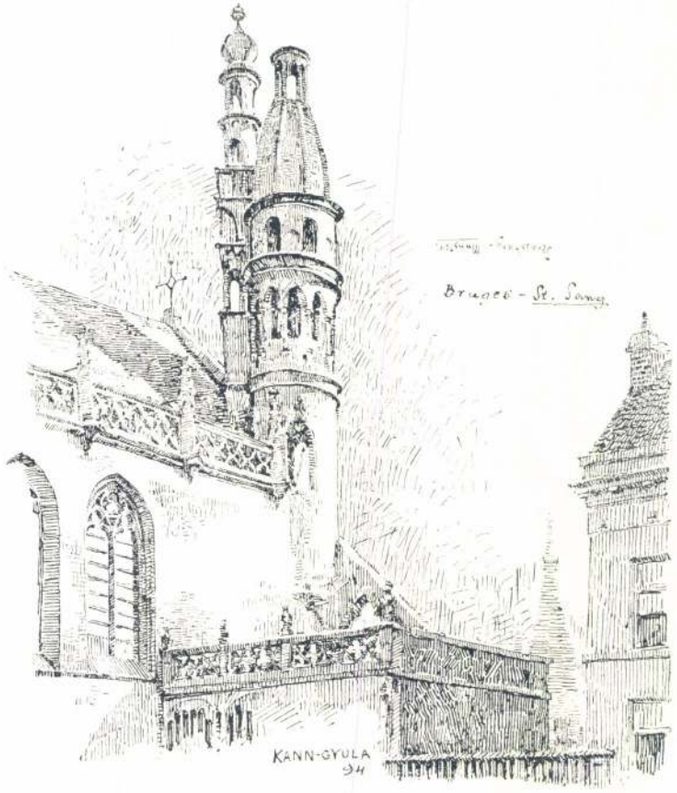

ÚTI VÁZLAT — KOSZTOLÁNYI GYULA

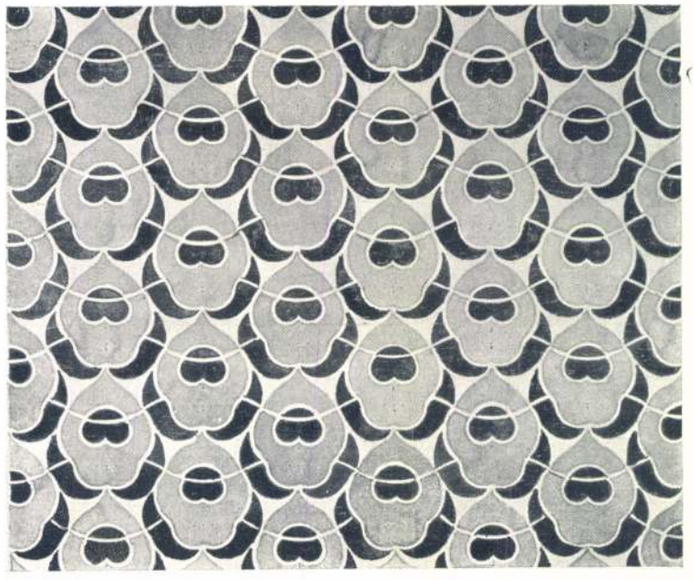

TAPÉTATERV — KOSZTOLÁNYI GYULA

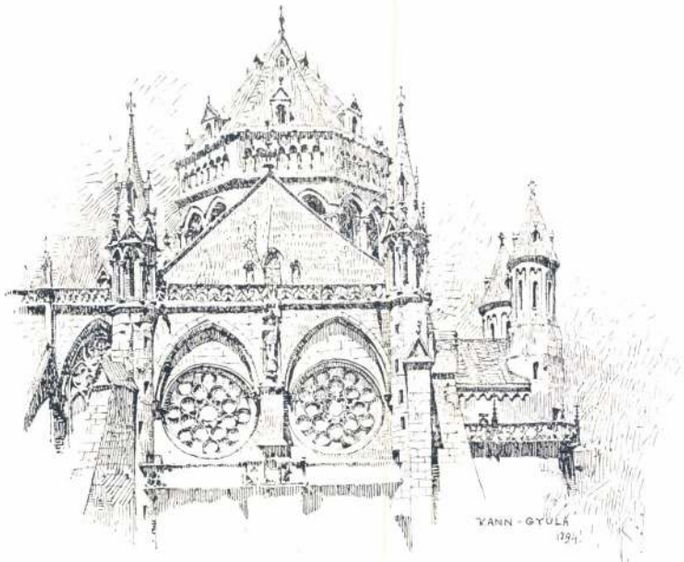

ÚTI VÁZLAT — KOSZTOLÁNYI GYULA

FESTMÉNY — KOSZTOLÁNYI GYULA

FESTMÉNYEK

KOSZTOLÁNYI GYULA.

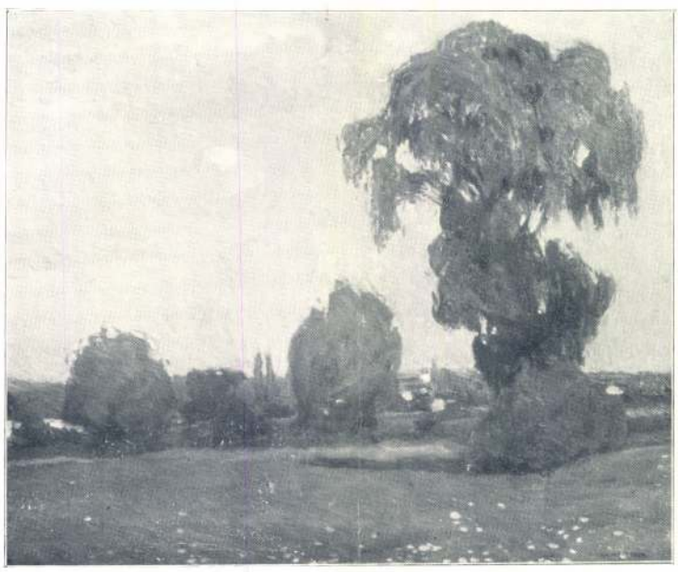

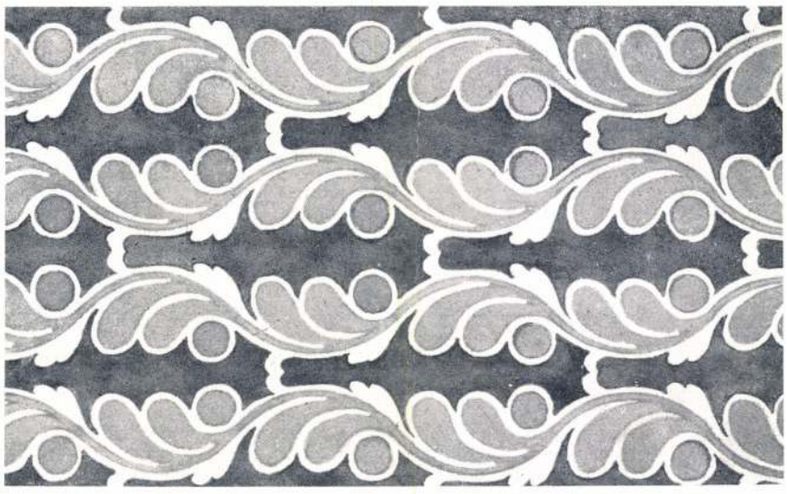

TAPÉTA-TERVEK — KOSZTOLÁNYI GYULA

FESTMÉNYEK

KOSZTOLÁNYI GYULA

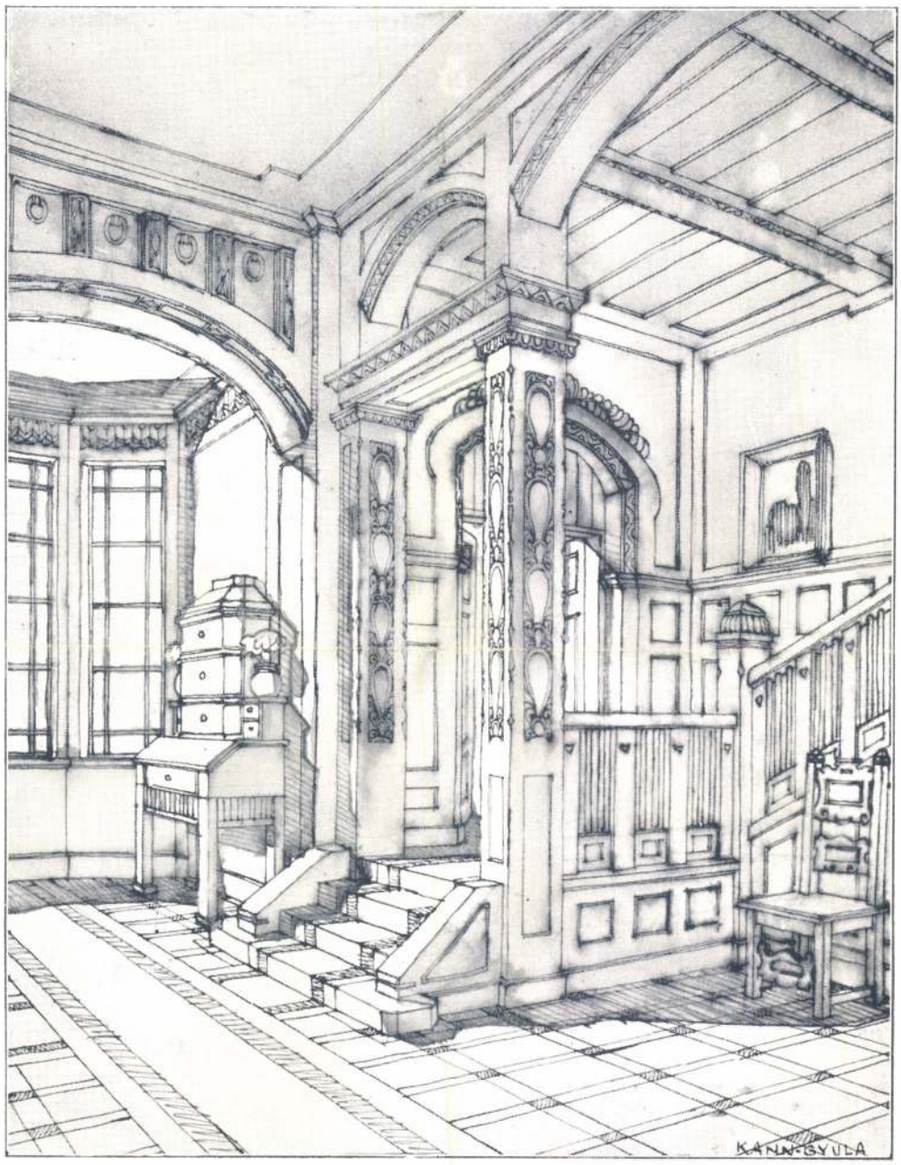
KANNGYULA

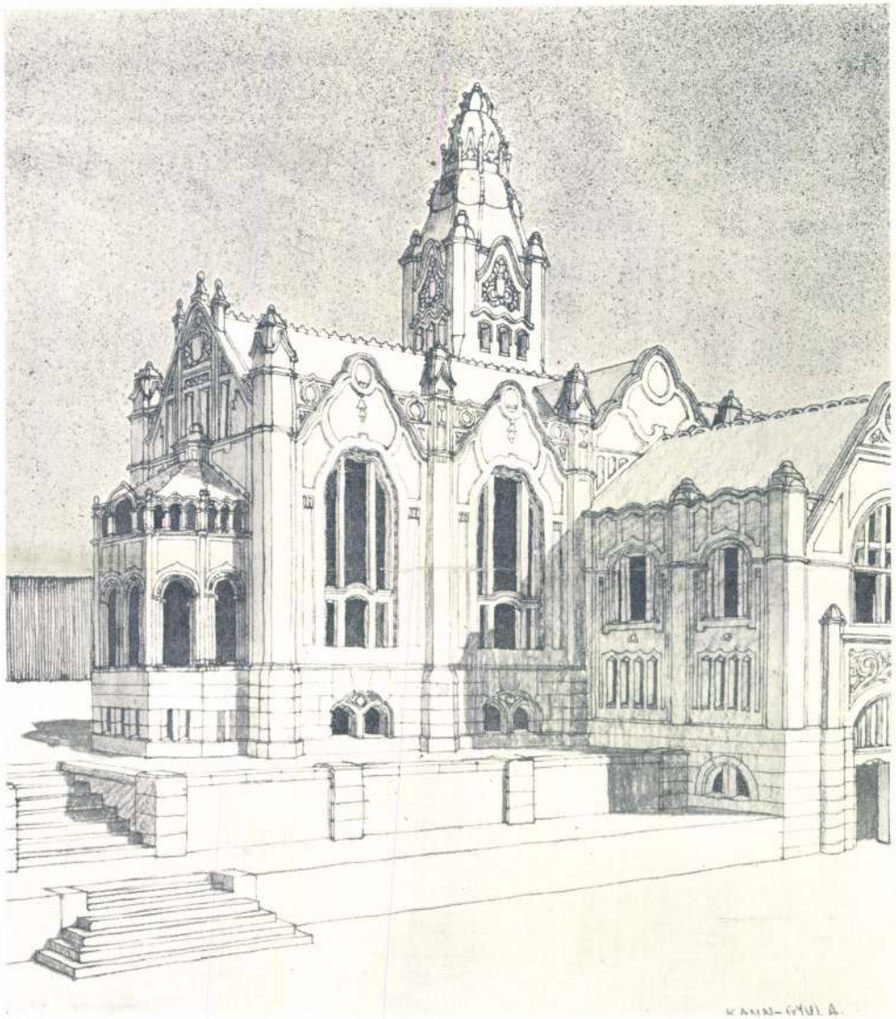

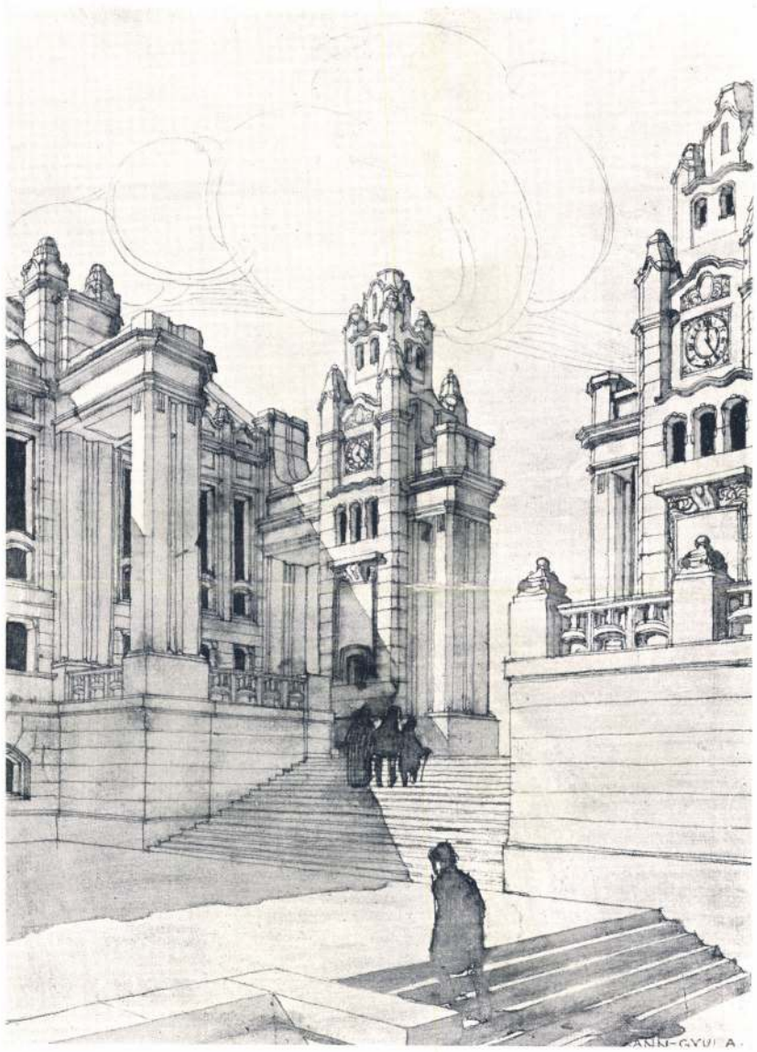

KANN-GYULA

KANN-GYULA.

KANN GYULA

KOSZTOLÁNYI GYULA
ÉPÍTÉSZETI VÁZLATAI

Cs festményei

A Hét 1908. I. 8–10 sz.

MŰTEREM-BÉRHÁZ — KOSZTOLÁNYI GYULA

Kosztolanyi Kann Gyula

P. Öcsmegyer c.
Képe repr. –

Képzőművészet

1929. 216. l.

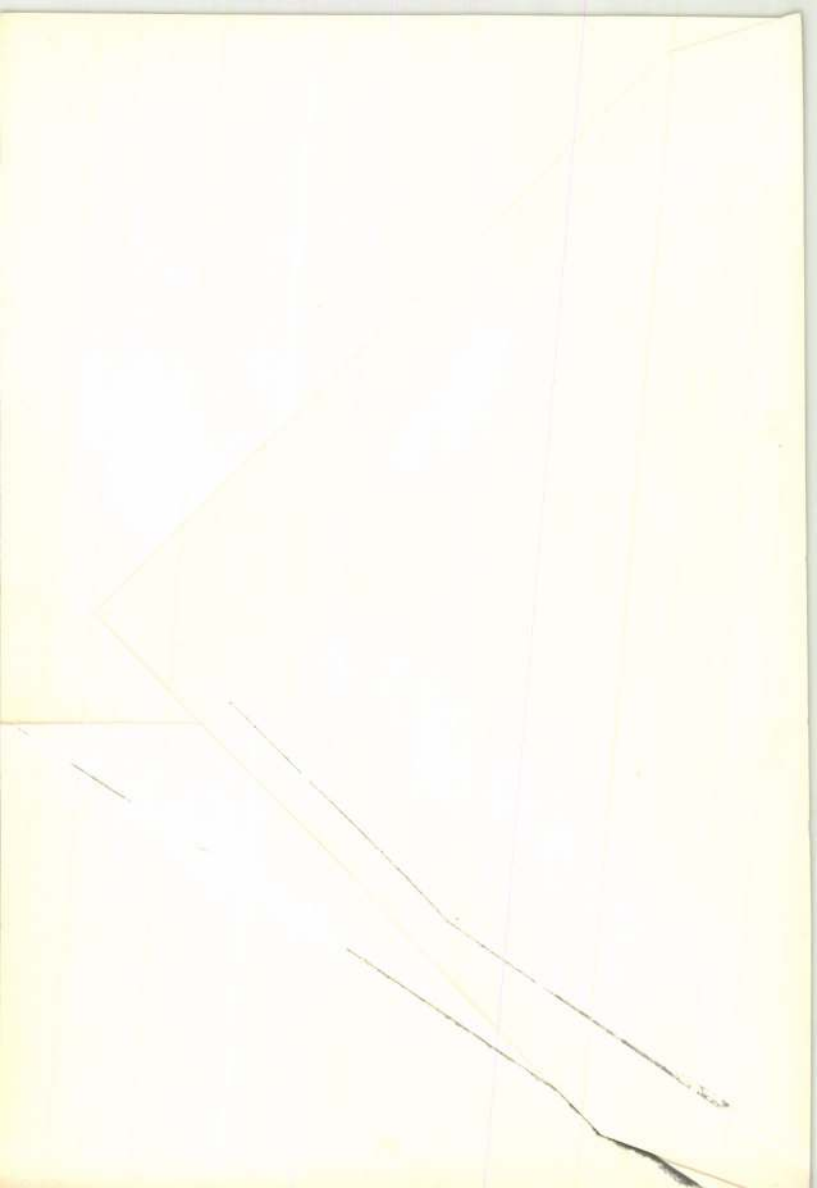

KOSZTOLÁNYI KANN GYULA

szül. 1868. Építészeti tanulmányait a bpesti és a müncheni műegyetemeken végezte, közben Hollósy müncheni festőiskoláját is látogatta. Később a párisi Julien akadémián dolgozott. Építészeti tanulmányainak befejezése után, Münchenben és Bpesten évekig mint építész tevékenykedett, közben két évig a holzmündeni építészi szakiskolában mint tanár működött. 1903-ban a bécsi Schroll-cég kiadásában jelent meg: Architektonische Skizzen und Studien című munkájának első kötete, majd néhány évvel később ugyanilyen címen, építészeti rajzaival egy második kötet. Számos fővárosi bérházat épített (többek között a Kelenhegyi-úti műterem bérházat) és síremléket tervezett. 1906-ban végleg felhagyott az építészettel és azóta kizárólag a festészetnek szenteli munkásságát. Mint festő, állandóan szerepel

KOSZTOLÁNYI KANN GIULIO

pittore ed architetto, nato nel 1868. Svolse i suoi studi d'architettura ai Politecnici di Budapest e di Monaco, nel contempo frequentò la scuola del pittore Hollósy a Monaco. Ha lavorato più tardi all'Accademia Julien di Parigi. Dopo di aver compiuti i suoi studi artistici, svolse per lunghi anni una notevole attività come architetto a Monaco ed a Budapest, nel frattempo per due anni insegnò nella Scuola d'Architettura di Holzminden. Nel 1903 la Casa Editrice Schroll di Vienna pubblicò il primo volume delle sua opere „Architektonische Skizzen und Studien", poi più tardi, con lo stesso titolo, un secondo volume che raccoglieva i suoi disegni. Ha costruito numerose case fra l'altro la casa di Kelenhegyi-út di Budapest, specializzata per studi di artisti) e tombe. Nel 1906 ha abbandonato definitivamente l'architettura e da allora si dedica esclusivamente alla pittura. Come pittore,

F. báró Kohner Ida: B. Kohner Adolf képmása 322
Ismeretlen antwerpeni mester (XVI. század eleje): Antwerpen látképe 323
Dürer, Albrecht (1471—1528): Fugger Jakab arcképe 324
Ismeretlen németalföldi művész (XVII. század eleje): A selyemfonál erősítése. Egy 23 lapból álló tollrajzsorozatból..... 327
Giorgione (Giorgio Barbarelli) 1478 körül—1510: Páris megtalálása 328
Giorgione: Páris megtalálása. Teniers másolata Giorgione elveszett eredeti képe után 329
Le Corbusier (Urbanisme): A modern város képe 332
Giorgione: A gyermek Mózes választása az arany és égő parázs között 333
Giorgione: Salamon ítélete 333
Giorgione: Apollo és Daphne 335
Giorgione: Adrast és Hypsipyle (?) 335
Giorgione: Trónoló Madonna. 1504—1505 338
Giorgione: A napkeleti bölcsek. Bécs 338
Giorgione: Alvó Venus 340
Weidemeyer, Károly: Feljáró az asconai San Materno színház lakásaihoz 342
Weidemeyer, Károly: Az asconai San Materno színház egyik lakásának szobája 342
Weidemeyer, Károly: Az asconai San Materno színház... 343, 346
Weidemeyer, Károly (Ascona): A „Maas“ lakóház 346
Tessini falusi házak 347
Szentgyörgyi István: Az igazság kútja. Budapest, 1929..... 352
Domanovszky Endre: Ádám és Éva 353
Medveczky Jenő: Testvérek 353
Ida Farkas-Kohner: Bildnis meines Vaters .....
Unbekannter Maler: Blick uf Antwerpen .....
Albrecht Dürer: Jacob Fugger der Reiche. Samml Graf zu Toerring, München .....
Unbekannter Künstler: Die Seide-Industrie (Zwirne auf der grossen Zwirnmühle). Museum der Künste, Budapest .....
Giorgione: Die Auffindung des Paris-Kindes. M Bildenden Künste, Budapest .....
Giorgione: Die Auffindung des Paris-Kindes. Kopi nach dem verschollenen Originale .....
Le Corbusier: Die moderne Stadt .....
Giorgione: Mosis Feuerprobe .....
Giorgione: Das kleine Urteil Salomos .....
Giorgione: Apollo und Daphne .....
Giorgione: Adrast und Hypsiple (?) (Die Familie des
Giorgione: Der Castelfranco-Altar .....
Giorgione: Die Philosophie .....
Giorgione: Schlummernde Venus.....
Carl Weidemeyer: „Teatro San Materno“ in Ascona be Aufgang zur Wohnetage .....
Carl Weidemeyer: Wohnraum im Theater San Ascon a .....
Carl Weidemeyer: Theater San Materno in Ascona
Carl Weidemeyer: Haus „Maas“, Ascona Süd-West
Casa Ticinese .....
Stefan Szentgyörgyi: Der Rothermere-Brunnen .....
Andreas Domanovszky: Adam und Eva .....
Eugen von Medveczky: Die Geschwister .....

Kosztolányi Gyula

Az olasz harctérről. Lőszerszállítás alkonyatkor

félkörívben záródó hatalmas udvara, bármily tudatos művészettel fokozta is a hatást Jakoby építész, a kaput határoló két földszintes szárny kedves egyszerűségétől a szabad lépesővel ellátott háromemeletes középrész pompájáig, mégis meglepődünk, ha a palota belsejébe lépünk. Szobák és termek végnélküli káprázatos sora, kimeríthetlen képzelettel, korlátlan bőkezűséggel és a legkényesebb ízléssel berendezve. A fényes helyiségek a már külsőleg is megkülönböztetett középrészben érik el kulminációjukat, az emeleten a királyi fényűzéssel megalkotott magas díszteremben, a földszinten a leírhatlan kedvességü Sala terrenában. De e csodás palota is csak kiinduló pontja az Esterházy tündérországnak. Egész kis várost építtetett a herceg körülötte, a mesteremberek kedves kis házsorait, vendégfogadót, kaszárnyát a dragonyosoknak, pompás istállót, nagy lakóházat a színészeknek és zenészeknek. A palota mögött kezdődik a rengeteg kiterjedésü park. Elől a francia ízlésü díszkert, szabályos utaival, nyírt fasoraival, szökőkutakkal és architektonikus vízesésekkel, márványszobrok százaival. Jobboldali szélén emelkedik a gyönyörü opera, baloldalt a bábszínház, a középső főutat pedig a nagy vízesés kolosszális épülete zárja be. A díszkert után következik a tulajdonképpeni park, mérföldnyi hosszú utaival, változatos erdőrészletekkel, kilátóhelyekkel, tavakkal, antik ízlésű templomokkal. A legmeglepőbb ellentétek váltakoznak benne: az őserdő hüvös homályából a kanyargó út egyszerre csak világos, színes rózsakertbe vezet; itt egy fantasztikus kinai kertház, amott egy hangulatos remetelak bukkan elő. A parkot a vadaskert rengeteg, sötét erdeje öleli körül. 1768-tól kezdve a herceg itt tölti az év nagyobb részét s vele ideköltözik egész udvartartása, zenészei, énekesei, színészei, festői, mechanikusai és iparművészei serege. 1786 őszén már játszanak az operában; a karmester Haydn, akinek zsenije Esterházy tündérvárában bontja ki szárnyait. 1771-ben megkezdődik a fényesnél fényesebb ünnepségek sora, amelyek évenkint ismétlődnek. 1771-ben Rohan herceg látogatja meg Esterházát s elragadtatva mondja, hogy itt Versailles mására lelt. A tiszteletére adott ünnepélyeknek a magyar irodalomban is nyoma maradt: Bessenyei György „Esterházi vigasságok" című költeménye. Fényes Miklós 1765-ben lett a magyar testőrség kapitánya, ugyanazon évben, mikor a tizennyolc esztendős Bessenyei Györgyöt Abauj megye a gárdába küldte. Nem valószínü-e a feltevés, hogy a francia műveltségü főúr, korának tán legműveltebb magyarja sarkalta példájával, esetleg tanácsaival is fiatal gárdistáit a francia irodalom és műveltség tanulmányozására s lett közvetve a magyar irodalom megújhodásának egyik előmozdítója? Bessenyeit mindenesetre kedvelte, a Rohan herceg tiszteletére adott ünnepélyek alkalmával magával vitte Esterházára s a buzgó gárdista rajongó lelkesedéssel szól kapitányáról. Az „Esterházi vigasságok" elé tett Tudósításában így ír: „Mind királyunk, mind Nemzetünk dicsősége kívánta, hogy Esterháza magát csudává tegye. Meg kellett mutatni, hogy a Páris és Londonban nevelkedett Frantzia kívánság, Magyar-országban gyönyörüségét feltalálhatja, melyen tett álmélkodása Hazánknak tisztességét, kétség kívül, minden idegeneknél dicsőiteni fogja. E dolognak végbevitelére, természet szerént, Nemzetünkbe, sehol olylyan hely nem lehetett, mint Esterháza: mely minden részben valamely kis királyságot mutat". Költeményében leírja az aranyos szobákat, melyek muzsikával telnek el, a vár szépségét és kincseit, a francia kertet, melynek magokat ölelő fáit mesterség alkotta egybe s a park hosszú árnyas útait, „hol tsendességek lappangva bujkálnak".

1773 julius 26. és 27-én újból fényes ünnepély volt Esterházán, az anyahercegnő nevenapja alkalmából. A bálon váratlanul megjelentek Albert von Sachsen-Teschen és neje Mária Christina, kik később is Esterháza gyakori vendégei közé tartoztak. Albert herceg és neje kiváló műbarátok voltak; ők alapították az albertinát, a világ egyik legnagyszerűbb rajz- és

Uj Idők 1916. XXII. 7 7.

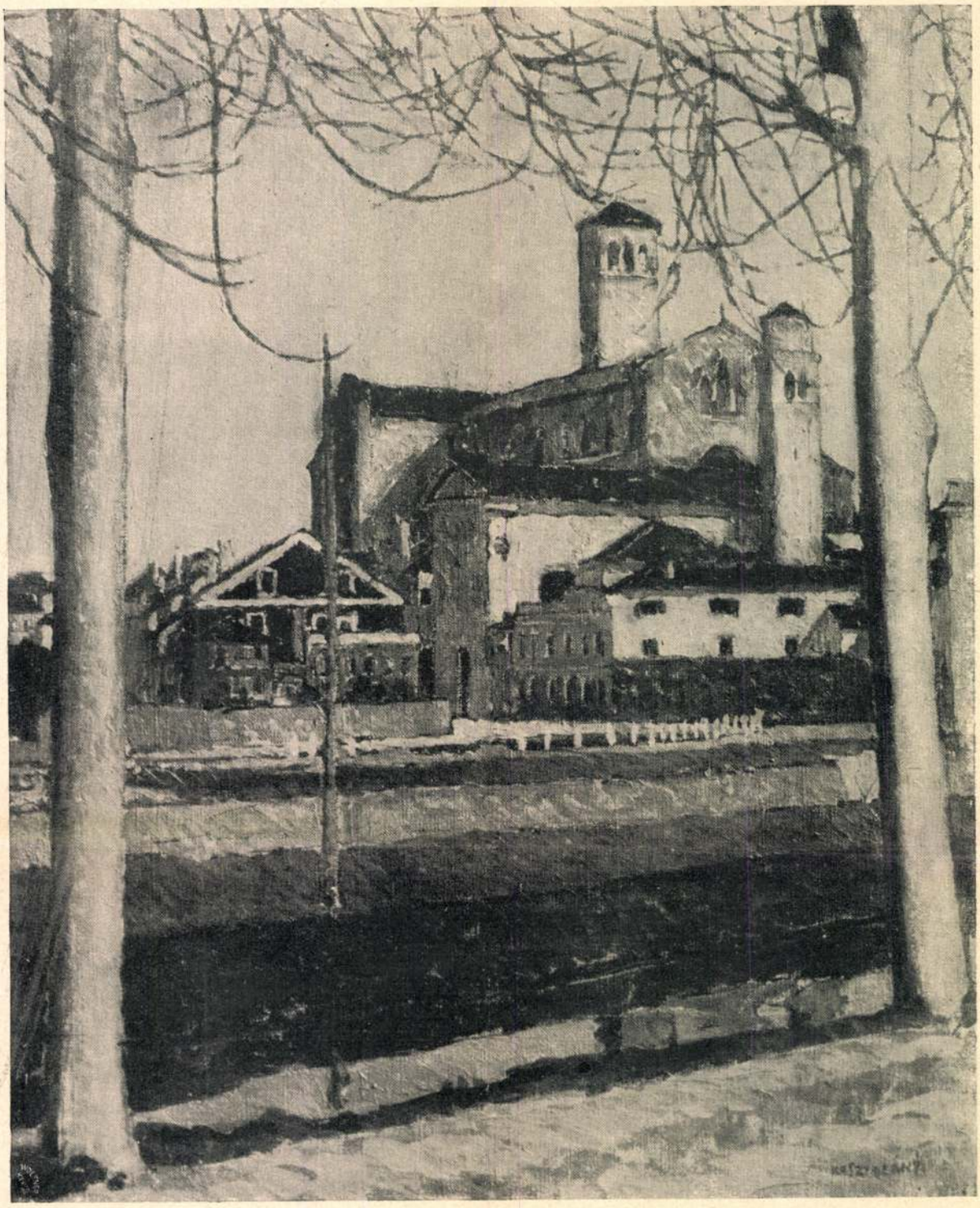

Az Ernst-muzeum kiállításából. Kosztolányi Gyula: Olasz táj

metszetgyűjteményét. Ugyanezen év szept. 1-től 3-ig magát a királynőt, Mária Teréziát látták vendégül Esterháza pompás termei. A látványosságok közül különös feltünést keltettek az addig ismeretlen módon hátulról megvilágított színes transzparens-képek Van Dyck festménye után.

Esterházy (Fényes) Miklós halála után ez a gyönyörű dunántúli rezidencia elveszti fényét, pezsgő életét, majdnem száz évig tart portáján a csönd, a pusztulás. Kincsei az Esterházyaknak Bécs közelében lévő, pottendorfi kastélyába kerülnek, innét pedig a ma már Bécs élénk forgalmú helyén levő mariahilfi kastélyba, amit a híres Kaunitz minisztertől vesz meg a múlt század elején Esterházy Miklós, unokája az Esterházát alapító hercegnek. E nemzeti szempontból sajnálatosnak látszó elköltözés oka egyrészt az, hogy Miklós herceg is a testőrség kapitánya volt, s állandóbb tartózkodási helyül Bécset kellett választania. Ő alatta fejlődik egyébként a képtár tervszerüen nagyszabásu gyüjteménnyé, már muzeális szellemben rendeződik, s a hét bizonyos napján nyitva is áll a közönség részére. A múlt század második felében kerül aztán a képtár ismét hozzánk, a fővárosba. Rövidesen aztán felvetődik eladásának gondolata, illetve szükségessége is. Az 1804-ben elhalt Miklós herceg, a Louvre egy szakértőjétől három millió frankra becsült képtárát az országnak adja el, egy millió forintért, mellőzve egy angol műkereskedő-konzorcium sokkal előnyösebb, három és fél millió frankos ajánlatát. 1870-ben jut az ország tulajdonába az Esterházy-képtár, s megindul újabb fejlődése útján, hogy mint közintézmény fontos kulturális hivatást töltsön be, s idővel értékben még jobban gyarapodva alakuljon át Szépművészeti Muzeummá.

Kosztolányi Gyula

Kosztolányi Gyula festőművész,
V. Sziget-u. 9. 291-960

Bptaób. 1940. sept.

...VERSITATSDRUCKEREI

LIBRAIRIE
DE LA PRESSE
DE L'UNIVERSITÉ
ROYALE HONGROISE

POSTACSEKK:
BUDAPEST 37.473,
LEIPZIG 29.165,
PARIS 160.010.

40.935. — K. M.

HAZAI KRÓNIKA

WLASSICS GYULA VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER ez év októberében megvált tárcájától. Ennek az eseménynek politikai jelentősége nem érdekelhet minket, annál élénkebben kínálkozik most az alkalom arra, hogy mérlegre vessük: mit köszön a magyar művészet Wlassics kormányzatának.

Sajnos: művészetünknek első mecénása még mindig az állam s ennélfogva művészetünk fejlődésének gyorsabb vagy lassúbb menete még mindig a kormánytól függ, amely pedig sohasem képviselheti az igazi mecénás-individualitást. Ennélfogva a művészeti ügyek kormányzása is csak a legszélesebb keretekben folyt és folyik. Az állam, illetve a kormány nem végezhet oly szelekciót, amely döntőn hatna a művészet sorsára. Így például a francia impresszionistákat nem az állam vagy kormány fejlesztette döntő tényezőkké, hanem a társadalom mecénás-tagjai s az irodalom. A kormányzat vagy nem tud, vagy nem mer állást foglalni művészeti ügyekben, mert nem lehet e részben személyes meggyőződése. Így egyenest tehát nem is folyhat be a művészet sorsára. Közvetve azonban jó szolgálatokat tehet neki.

Wlassics Gyula kormányzata a mi szempontunkból nagyon tanulságos. Nem voltak művészeti meggyőződései, de hiszen senki sem kívánhatja meg egy kultuszminisztertől, hogy épp oly jártas legyen a képírás dolgaiban, mint a papi kongrua, a jogi oktatás, a népiskolai szervezet kérdéseiben. Szinte természetes, hogy a kultuszminiszter a művészet dolgaiban laikus.

De ha laikus volt is, megvolt benne a művelt magyar embernek az a józan elve, hogy a ránézve idegen kérdésekben meghallgatja a hozzáértők tanácsát és hogy ezeket a tanácsadókat okosan meg tudja választani. Ez nehezebb, semmint hinnők. Mert minden miniszternek sok a tömjénzője s végre maga sem igazodhatik el, hogy valamely spontán cselekedete helyes volt-e vagy sem. Nagy komolyságra és becsületességre mutat, ha egy miniszter nem ad hitelt az indokolatlan dicséreteknek, hanem a saját ténykedéseiben is meglátja a hibát s azon segíteni igyekszik. Ezzel a becsületes eljárással találkozunk Wlassics kormányzatában is s ezek békítenek ki némely hibájával, amelyeket alább szintén el fogunk mondani.

Ezt az ön-korrekturát egy példával bizonyítjuk. A millennium idejében ki volt adva a jelszó, hogy festészetünket magyarrá, nemzetivé csak akként tehetjük, ha festőinket a magyar történelem ragyogó epizódjainak megfestésére sarkaljuk. A kormány akkor ezreket s ezreket költött óriási históriás festményekre, mert hitt ennek az állításnak, amelyet különben is sűrűn hangoztatnak a képíráshoz nem értő emberek. Az eredménynek még csak látszata sem köszöntött be, amin nincs mit csodálnunk, mert ha a képen a libretto képviselné a nemzeti elemet, úgy egy derék osztrák festő, Geiger volna a legnagyobb magyar nemzeti festőnek minősítendő.

Wlassics belátta a balsiker okát s rögtön felhagyott minden idevágó rendelkezéssel. Kevéssel rá helyes érzékkel értette meg, hogy sokkal többet ér ily szempontból a festőknek magyar vidékekre, magyar milieube való telepítése. Ez az eszme a maga egyszerűségében megragadta s elismerésre méltó serénységgel erősítette, támogatta a szolnoki és nagybányai festőtelepet. Ez a két telep felvirult s bizonyos értelemben máris eredményes munkát végzett. Maradandó emlékei Wlassics kormányzatának.

Egy másik művészeti akciója volt a művészetnek az iskolába való telepítése. Természetes, hogy ennek a cselekedetnek igazi eredményei majd csak évek múlva lesznek láthatók. Itt is meg kell jelölnünk ennek az akciónak fény- és árnyoldalait. Nézetünk szerint kevés haszonnal fog járni a középiskolai tanárok nyári műtörténeti kurzusa, mert ily rövid idő alatt a leginteligensebb tanár sem tájékozódhatik annyira a művészet dolgaiban, hogy eredményesen beleplántálhatná tanítványainak lelkébe a művészet szeretetét. Ezt a rendelkezést

tehát meglehetősen sikertelennek tartjuk s bizonyára annak tartotta utóbb Wlassics is, mert később, nagyon találón, művészies iskolai faliképek révén igyekezett a tanulók művészi érzékét nevelni. E faliképek eszméje kitünő, csak a kivitel módja hagy sok kivánni valót hátra.

Még eredményesebb lesz a rajzoktatás reformja, ha oly értelemben viszik keresztül az összes iskolákban, mint ahogy Györgyi Kálmán kezdeményezéseiből megismertük.

Nagyjelentőségűvé válhat a mintarajztanoda reformja, ha szabad szellemben kerül kivitelre. Erre a reformra égető szükség volt, először azért, hogy ez az intézet ne neveljen nagyszámú művészeti proletárt, másodszor azért, hogy a növendékek itthon is helyes módszer szerint tanulhassanak s ne legyenek kénytelenek már zsenge korukban idegen kézírást elsajátítani.

Az állami művásárlásoknál Wlassics kormányzata idején kevesebb igazságtalanság történt, mint annakelőtte. Annakelőtte egész művészeti irányok proskribálva voltak, a modernebb törekvések a fekete táblára kerültek. Ilyfajta rendszeres üldözésről Wlassics kormányzatában szó sem lehetett. Elősegítette a műpártolás megkedveltetését személyes akciókkal is. Szívesen látott minden mozgalmat, amely a művészet terjesztésére irányult. Egy ponton azonban nem tett eleget a várakozásnak: a magyar művészetnek a külföldön való propagálását nem segítette elő kellőképen, holott ily dolgokban más államok még a diplomácia támogatását is igénybe veszik.

KARIATID-ANGYAL A LŐCSEI GIMNÁZIUMI TEMPLOMBAN

Minden fentartás nélkül dicsérhetjük a magyar iparművészet modern törekvései iránt való rokonszenvét s céljainak hathatós előmozditását. Gyorsan felismerte, mily kitünő erők állnak ily irányban rendelkezésére s ezeket az erőket áldásosan érvényesítette. Minden kinálkozó alkalmat felhasznált annak hangsúlyozására, hogy iparművészetünk csak a magyarosság jegyében fejlődhetik igazán.

Nem mondhatjuk ugyanezt a magyar építészeti stilussal szemben elfoglalt álláspontjáról. Így sajnálattal tapasztaltuk, hogy semmi, épenséggel semmi sem történt a modern törekvések javára. Wlassics ebben a kérdésben nyilván oly tanácsok befolyása alá került, amelyek a modern, magyaros építészeti törekvéseket agyrémnek tekintik. Műegyetemünk most is nélkülözi az építészeti mesteriskolát: e részben a fiatal, magyar építészgárda ma is a külföldre van utalva s ott idegen befolyások veszedelmének teszi ki magát.

Talán ez a legutóbbi kifogásunk a legsúlyosabb. Egyebekben termékenyebb volt a Wlassics-éra sok másnál. Miután nem a pillanat aktualitásából irjuk e sorokat, hanem azért, hogy művészetünk eljövendő történetiróinak figyelmét e szempontokra is felhívjuk: a legobjektivebb mérlegelés tárgyává tettük Wlassics kormányzatát. — Örülünk, hogy a tárcájától megvált miniszter a művészet terén sok szép eredményt teremtett. Becsületesen fogta fel hivatását, szorgalmas volt s legtöbbször a jobbik tanácsot fogadta meg.

A KELENHEGYI ÚTON ÉPÜLT ÚJ MŰTEREMHÁZAT, melyet az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat emelt a magyar művészeknek, ez év augusztus hó 1-én adták át rendeltetésének, s ezzel a székesfővárosban fennálló művészeti intézmények száma megint egy régóta érzett hiánytpótló művész-otthonnal gyarapodott.

Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat intéző köreiben úgyszólván évtizedek óta élt az a meggyőződés, hogy a magyar művészet fejlődésében jelentékeny előhaladásra és föllendülésre vezethetne az, ha művészeink minden tekintetben alkalmas és emellett olcsó műtermekben dolgozhatnának.

Már a hetvenes évek végén, a régi műcsarnokkal szomszédos és a közelmultban eladott társulati bérház tervezésekor szóba került, hogy az épület egész emeleti része műtermek számára foglaltassék le. A társulat akkori viszonyai közt azonban ez az eszme, elsősorban pénzügyi tekintetekből, nem volt megvalósítható.

Később, 1886-ban megint felmerült az az eszme, hogy a társulat az Epreskertben a műteremhiány orvoslására műteremházat építsen, de közbejött akadályok megint szárnyát szegték az életrevaló vállalkozásnak.

Művészet 1903.

Ezután egy évtizeden keresztül szunnyadt a terv, amihez nagy mértékben hozzájárult az is, hogy a társulat éppen a fönnebb említett bérház építése következtében olyan súlyos terheket vállalt magára, amelyek anyagi erejét teljesen igénybevették, úgy, hogy műtermek építésére hosszú időn keresztül gondolnia sem lehetett.

Időközben a művészi életben, a mostoha viszonyok ellenére is beállott kedvezőbb fordulat révén, a művészek száma annyira szaporodott, hogy a jó és alkalmas műtermek hiánya mind érezhetőbbé kezdett válni és nyomasztó súlylyal nehezedett rá művészetünk egészséges fejlődésére. A művészek körében ebben az irányban évről-évre sűrűbben felhangzó jogos panaszok kevéssel az 1896. évi Ezredéves Országos Kiállítás után arra indították az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat vezetőségét, hogy módot keressen arra, hogyan és miképen volnának a művészek ezirányú jogos igényei is kielégíthetők?

Egyelőre a társulat anyagi helyzete még nem engedte volna meg azt, hogy a kérdést a maga hatáskörében és a maga erejéből oldja meg és így pusztán csak arra szorítkozott a társulat akkori igazgatósága, hogy megpróbálta az illetékes körök érdeklődését az ügy iránt felkölteni és a műépítészek útján a háztulajdonosokat arra kérni, hogy legalább néhány, a művészek igényeinek minden tekintetben megfelelő műterem építésére vállalkozzanak. Sajnos, a társulat közvetítése az egész vonalon eredménytelen maradt.

Ezt látva és a művészek mind hangosabban nyilvánuló panaszait méltányolva, a társulat 1897. évi igazgatósága elhatározta, hogy abban az esetben, ha a Kmetty-utca 29. és 31. számú üres telkeket, amelyek a város egy régibb közgyűlési határozata értelmében művészi célokra vannak fentartva, a várostól megkaphatja, magára veszi a vállalkozás kockázatát és a maga erejéből építtet egy műteremházat, amelyben a művészek közül legalább néhányan otthont és hajlékot találjanak.

Miután a kezdeményező lépések ebben az irányban megtörténtek, a társulat igazgatósága egy fővárosi műépítész által terveket dolgoztatott ki, hogy ezek kapcsán a vállalkozás költségei iránt magának tájékozást szerezhessen. A tervek azonban az illetékes művészeti fórumok tetszését nem nyerték meg s így újabb tervek készítéséről kellett gondoskodni.

Időközben az igazgatóság benyujtotta a székesfővárosnál az említett telkek átengedésére vonatkozó kérvényét, amelyre azonban egyelőre csak egész általánosságban azt az elvi választ kapta a tanácstól, hogy a terv az illetékes körökben meleg fogadtatásra talált, de végleges döntést a tanács csak a társulat által benyujtandó részletes tervek és javaslatok alapján hozhat.

Ekkor az igazgatóság az égető kérdés megoldását lehetőleg siettetni óhajtván, felkérte Kann Gyula műépítészt a tervek elkészítésére s a hamarosan elkészült terveknek a társulat művészeti bizottságai által történt elfogadása és jóváhagyása után, újabb kérvénynyel járult a székesfőváros tanácsa elé, a Kmetty-utcai telkek átengedése iránt.

E másodízben beadott kérvény kapcsán, a társulat 1899. évi április hó 23-ikán tartott közgyűlése a választmány javaslatára felhatalmazta a választmányt arra, hogy a székesfőváros kedvező határozata esetén a telkeknek akár örökáron, akár használatra való átvétele iránt a szerződést megkötheesse, továbbá, hogy az épület létesítésére felhasználhassa a társulat kezelése alatt álló művészi segély- és nyugdíjalapot, a jótékonycélú állami sorsjátékból képzőművészek nyugdíjalapja javára adományozott összeget, végül a kiállítási jutalékból a művészek által a nyugdíjalaphoz adott összegeket, amelyek körülbelől 120,000 koronát tettek ki. Fölhatalmazta továbbá a közgyűlés a választmányt arra is, hogy az összegek szükséges kiegészítése végett 50—60,000 koronáig terjedhető kölcsön vegyen föl és az így létesítendő műteremházat teljesen tehermentesen átadja a művészi segély- és nyugdíjalapnak.

Ekkor azonban a műteremház létesülése még mindig messze volt a megvalósulástól. A székesfővárosnál ugyanis közel két és fél esztendeig elhúzódott az ügy, míg végre 1901. évi április 17-ikén a városi közgyűlés meghozta határozatát, mely a tanács nagylelkű javaslatával szemben úgy szólott, hogy a székesfőváros átengedi ugyan a telkeket a társulatnak, de csak bizonyos előre meghatározandó évek tartamára, melyek leteltével az egész ingatlan tulajdonjoga a székesfővárosra szállana vissza.

Az ügy ebben a stádiumában az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1901. évi április 21-ikén tartott közgyűlése elé került, mely a választmány javaslatára kimondotta, hogy a székesfővárosnak ezt az ajánlatát, mely a művészi segély- és nyugdíjalapot a legnagyobb mértékben veszélyezteti és a székesfővárosnak úgyszólván kiszolgáltatja, semmi szín alatt el nem fogadhatja és az 1899. év április 23-iki közgyűlésen hozott határozat megújításával felhatalmazta a választmányt, hogy amennyiben a székesfővárostól kedvezőbb határozatot nem kapna, más alkalmas módon gondoskodjék megfelelő telekről, amelyen a műteremház a művészi segély- és nyugdíjalap minden veszélyeztetése nélkül mielőbb felépülhetne.

Ezután a társulat igazgatósága, meggyőződvén róla, hogy a székesfővárostól kedvezőbb határozatot nem kaphat, az időközben beérkezett ajánlatok közül azt, amely a Gellérthegy déli lejtőjén, a Kelenhegyi-úton kinált egy telket megvételre, a választmány elé terjesztette s az 1901. évi június 21-ikén tartott ülésből kifolyólag kapott felhatalmazás alapján, a tulajdonosokkal az adásvételi szerződést 1902. évi július 2-ikán megkötötte és a $740^{60}/_{100}$ □-öl kiterjedésű telket 40,000 korona vételáron megvásárolta.

JUHÁSZ ÁRPÁD VÁZLATKÖNYVÉBŐL

Ez a telekcsere az eszme megvalósításának csak előnyére vált, amennyiben az új telek kiterjedése lehetővé tette, hogy rajta olyan épület emeltessék, amely tizenkilenc műtermet és egy lakást foglaljon magába, míg a régi tervek csak tizenkét műteremről szóltak.

Kann Gyula műépítész időközben sürgősen elkészítette a megvásárolt telken építendő műteremház terveit és folyamodott a székesfővároshoz az építési engedély elnyeréséért. A tanács az építési engedély kiadását, az építési szabályzatra való hivatkozással, mely a villa-rayonokban kétemeletes ház építését tiltja, megtagadta, erre vonatkozó határozatát azonban a társulat a Fővárosi Közmunkák Tanácsához megfölebbezte és a Közmunkák Tanácsa az építési engedélyt a Társulatnak 1902. évi augusztus 28-ikán megadta, úgy, hogy hosszú vajudás után az építkezésnek immár semmi sem állott az útjában.

Az építkezést Kann Gyula tervei szerint azonnal megkezdték, úgy, hogy az épület még 1902-ben tető alá került és 1903. évi augusztus hó 1-én teljesen készen átadható volt rendeltetésének.

Megjegyzendő még, hogy időközben az építési költségek fedezésére szükséges kölcsön fölvétele a társulatra nézve fölöslegessé vált, mert a társulat Andrássy-úti bérháza eladatván, a társulat ennek vételárából hasította ki a még hiányzó összeget.

A kétemeletes műteremház, mely a Ferenc József-híd budai környékének egyik legszebb ékessége, minden tekintetben a legmodernebb kényelemmel van berendezve és úgy művészies külseje, mint célirányos beosztása és ízléses berendezése révén tán egyedül áll a maga nemében az egész kontinensen. Az épület földszintjén lévő lakás, az összes szükséges mellékhelyiségekkel fölszerelt négy szobából áll, a műtermek közül pedig kettőnek a kivételével mindenikhez egy szoba és egy fürdőszoba készült. Az összes helyiségekbe úgy a légszesz, mint a villamos világítás be van vezetve s úgy a műtermek, mint a lakás amerikai szerkezetű és anthracittal fülő kályhákkal vannak fölszerelve.

Az új műteremházban ezidőszerint a következő művészek dolgoznak: Bezerédy Gyula, Dudits Andor, Gergely Imre, Glatter Ármin, Grosz Aladár, Grünwald Béla, Kimnach László, Kacziány Ödön, Madarász Viktor, Karvaly József, Nagy Zsiga, Ujlakyné Madarász Evelin, Reich Kálmán, Tarján-Huber Oszkár, Tölgyessy Arthur és Zombory Lajos.

Az új műteremházban a legdrágább műterem évi bére 880 korona, a legolcsóbbé pedig 510 korona s így az új intézmény minden tekintetben megfelel annak a célnak, amelyre készült, hogy tudniillik alkalmas, jól világított, tágas és olcsó műtermekkel szolgáljon a magyar művészeknek.

ÚJ EMLÉKMŰVEK. Október és november hónapban négy művészi becsű emlékműről hullott le a lepel. A sorrendben az első a nagyatádi Kossuth-szobor, Horvai János bronzműve,

KOSZTOLÁNYI (Kann) *Gyula*, festő és építész, * Budapest 1868 jan. 9. Építésszé képezte magát, de ideális terveken kívül, amelyek kötetekben jelentek meg (Archit. Skizzen u. Studien, Berlin, 1902, 1909) alig épített, inkább festett. Festeni Karlovszkynál Budapesten, majd Münchenben Hollósynál tanult. Plainair-törekvésekből indul ki, majd Gaugain, Cézanne és Matisse szín- és vonalegyszerűsítésével próbálja egybeképesíteni. Házak a víz partján és Külváros télen c. művei a Szépműv. Múz.-ban. Grafikával is foglalkozik.

E. G. I. 587 l

tejét ~~koszorúzó~~ foglalja, el, A vár épületei emeletesek,
ziut kerekek, részint szögletesek. A bástya-
nak. A ~~varon~~ erődön timen palánk képez a-
kapú felett őrház áll. Kissé lejebb még
nelynek ~~kapu~~ bejáró jához két út vezet. Felirata

PROSPECT, FORTALITÿ LANSEE."

vonalkeretnek 9.9 : 14.5 c/m.

599.

126/94 № 180.

PFEIFER FERDINÁND (ZEIDLER TESTVÉREK)
NEMZETI KÖNYVKERESKEDÉSE BUDAPEST V. KER., KOSSUTH LAJOS-UTCA 7. SZÁM
Alapítási év: 1841. Telefon: J. 59—33.

Kosztolányi Kann Gyula

Modern építészet. (Kann Gyula építészeti tanulmányai.) Magyar Nemzet, december 25-iki szám.

1902.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

(Művészet 1903. 73. l.)

IV. Marcus Aurelius római császár elmélkedései. Fordította: Huszti József 3.20

temes vallása 2.40
A társadalmi megujulás bölcsészete (György János dr.) 3.60

Házi gazdaságtani könyvek:

	Pengő
Pecz Gyula: Hogy készitsem el házi kertem. Képekkel	2.—
Rajczi Rezsőné: Husmentes reform-szakácskönyv	—.40
Steinbach Béláné dr., Réczey Anna: Szakácskönyv	4.80

Irodalom, művészet és zene:

	Pengő
A magyar közkönyvtárak gyarapodásának központi **cimjegyzéke.** Kiadja az országos könyvforgalmi és bibliografiai központ. I. évf. I. szám. Megjelenik havonta. Évi előfizetési ára .	24.—
Emődy László: Petőfi-tanulmányok . .	3.60
Gopcsa László dr.: Emlékezések . . .	1.80
— Gárdonyi Géza élete és legelső irásai	—.40
Hackl N. Lajos: Gaudeamus Igitur. Az egyetemi énekkarok és főiskolák kargyüjteménye	2.40
Heckler Antal dr.: A klasszicizmus jelentősége és térfoglalása az ókori művészetben	2.—
Isoz Kálmán: Latin zenei paleografia és a Pray-kodex zenei hangjelzései .	1.70
Kabay Kálmán: Prolegomena a zene esztétikájához	4.—
Kádár Jolán: A pesti és budai német szinészet 1812—1847. Képekkel . . .	4.50
Kapossy János: F. A. Hillebrandt 1719—1797. (Vázlat) 8 táblával . . .	3.40
— A szombathelyi székesegyház és mennyezetképei. 20 táblával	4.—
Koszó János dr.: Fessler Aurél Ignác, a regény- és történetiró. A felvilágosodástól a romantikáig	4.50
Molnár Antal — Bartók: Két elégia elemzése	—.50
Pauler Ákos: Liszt Ferenc gondolatvilága	1.20
Pigler Andor dr.: A győri Szent Ignáctemplom és mennyezetképei. 16 táblával	4.—
— Olasz freskóciklus a Szépmüvészeti Múzeumban. Képekkel	2.—
— A pápai plébániatemplom és mennyezetképei. 20 táblával	3.40
Prahács Margit dr.: A muzikalitás lelki feltételei	2.30
Somssich Andor ifj.: Liszt Ferenc élete	3.60
Sugár Viktor: Az orgona. Képekkel . .	3.—

1 pengő egyenlő 12,500 papirkoronával.

állított fel méltó emléket fennállásának ötvenedik évfordulójára.

Társulatunk első szervezői gondoltak már a művészi segély- és nyugdíjalap létesítésére.

Említettük már, hogy 1862-ben, a londoni világtárlatra szánt magyar művek bemutatásakor, Pachl zongorakereskedő úri-utcai termében, a látogató jegyekből befolyt 221 frt 88 kr. volt a magja ennek az alapnak.

Bármily csekély volt ez az összeg, rendeltetése adta meg nagy jelentőségét.

A szép eszme testet öltött s csak a gyarapításról kellett gondoskodni.

A művészek közül többen képeket adtak. A társulat a kiállítási „műsorozatok" eladásából befolyt összeget, báli jövedelmeknek, visszanyert képek árának fölöslegét adták a nyugdíjalapra. De az egész nem ment sokra, 1866 végén csak 4526 frt 49 kr. gyűlt össze.

Azontúl csak szórványosan folytak be az adományok, jóformán csak a kamatokkal volt némi gyarapodás.

1892-ben a művészek köréből indult ki egy igen üdvös újítás a nyugdíj-alapnak állandó javadalmazására. Ugyanis az eladott műtárgyak vételárából öt százalék eseti [illegible] a kiállítási bevétel javára. A művészek saját jószántukból még egy-egy százalékot ajánltak fel, azzal, hogy az abból befolyt összeg, mint a művészeknek a nyugdíjalapra szánt adománya külön kezelés alatt álljon.

A társulat a gyarapításnak ezt a módját rendszeresítette s kiegészítette azzal, hogy a magyar művészektől minden eladott mű vételárából egy százalék, a külföldi művészektől pedig öt százalék levonását rendelte el a nyugdíjalap javára. Ennek a rendszabálynak életbe léptetése már a következő 1893. évben meghozta gyümölcsét, mert magyar művészektől az egy százalék 1043 korona 46 fillért, külföldi művészektől az öt százalék 4523 korona 56 fillért jövedelmezett a nyugdíjalap javára.

1895-ben a művészeknek küldöttsége járt a pénzügyminiszternél s kérésükre a jótékonycélú állami sorsjátékból 22.094 koronával gyarapodott a nyugdíjalap.

S így a társulat azonos rendeltetéssel, de három cím alatt elkülönített összegekben kezelte s mutatta ki mérlegében a nyugdíj alapot.

közgyűlés általános helyesléssel fogadta. A választmány javaslatára felhatalmazta az igazgatóságot, hogy a Gellérthegy alján, a Ferenc József-hídtól néhány percnyire a Kelenhegyi úton vegye meg a kiszemelt területet s építse fel azon a műteremházat, az egyesített nyugdíjalapból, mely akkor 138,105 korona volt

FESZTY ÁRPÁD: KESERGŐ ASSZONYOK KRISZTUS SÍRJÁNÁL
NAGY ARANYÉREM 1889.

fordult homlokzat nagy ablakai előnyös műterem-világítást szolgáltatnak. Az épületben tizenkilenc műterem van kis lakosztállyal és egy külön lakás. Egy érdekes művésztelep ez, a fővárosnak újabban leginkább emelkedő negyedében s mégis a Gellérthegy páratlan természeti szépségének közvetlen övezetében. A telek, a térrendezés következtében szükségessé vált kiegészítéssel, összesen $814^{30}/_{100}$ négyszögölet tesz. Ennek a nagy területnek az értéke is azon a tájon csak emelkedhetik. A telek és az épület együtt 316,238 koronába került. A közgyűlés által adott felhatalmazást, 130,000 korona jelzálogkölcsön felvételére nem kellett igénybe venni, mert időközben a társulat az Andrássy-út 67. sz. alatti bérházát — a hajdani zeneakadémiát — 64,471 korona 18 filler nyereséggel adta el a vagyonmérlegben felvett értéken felül. A telekre és az építkezésre fordított és már említett összes beruházást az igazgatóság olykép fedezte, hogy

1. belefektette az egyesített művészi nyugdíj- és segélyezési alapot egészben . K 138,105.—
2. hozzáadott a társulatnak évek hosszú során megtakarított tartalékából . . K 178,133.—

telekre és építkezésre az összes kiadás volt . . . K 316,238.—

s egyszersmind javasolta a közgyűlésnek, hogy ezt a 178,133 koronát a társulat vagyonából elkülönítse s mint a társulat adományát a kezelése alatt álló művészi nyugdíj- és segélyalaphoz csatolja.

A társulat választmánya mindezekhez lelkes egyhangúsággal hozzájárult és előterjesztésére a közgyűlés ezt a javaslatot szintén nagy helyesléssel elfogadta, valamint az egységessé vált alapítvány szabályzatát is.

Kiemelünk néhány lényeges intézkedést. „Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat művészi segély- és nyugdíjalapja“ a társulat törzsvagyonához tartozik.

Az alap vagyona a műterem-bérházba beruházott összeg, mely örökre ennek a művészi segély- és nyugdíjalapnak céljaira van rendelve.

Gyarapodásának forrásai: a műterem-bérház jövedelme, a társulatnak erre szánt kiállításai, százalékai az eladott művek vételárából, végül

s ha kell 130.000 korona kölcsönt is vehessen fel, a társulatnak bármelyik ingatlanára.

Ezen az alapon valósult meg a telek megszerzése és az építkezés, Kosztolányi Gyula, az ismert festőművész és építész tervei szerint s az ő művezetése alatt.

Az igazgatóság a kész épületet 1903 aug. hó 1-én adta át rendeltetésének.

Az 1904. évi április hó 10-én tartott közgyűlés az építkezésnek végleges elszámolását s egyszersmind a művészi segély- és nyugdíjalap szabályzatát is jóváhagyta.

Mindakettő korszakias jelentőségű a társulatnak, sőt a magyar művészetnek történetében, ezért arról a társulat fennállásának ötvenedik évfordulóján alkalomszerű részletes adatokat szolgáltatni.

Az épület fekvése rendkívül kedvező. A Kelenhegyi útnak alsó kanyarulatánál eléggé kiemelkedik, hogy por és füstkorom el ne lepje. Szemben kiemelkedő építkezéstől, zavaró visszfényektől nem kell tartani s az északnak

Szm RTSD — 118.1

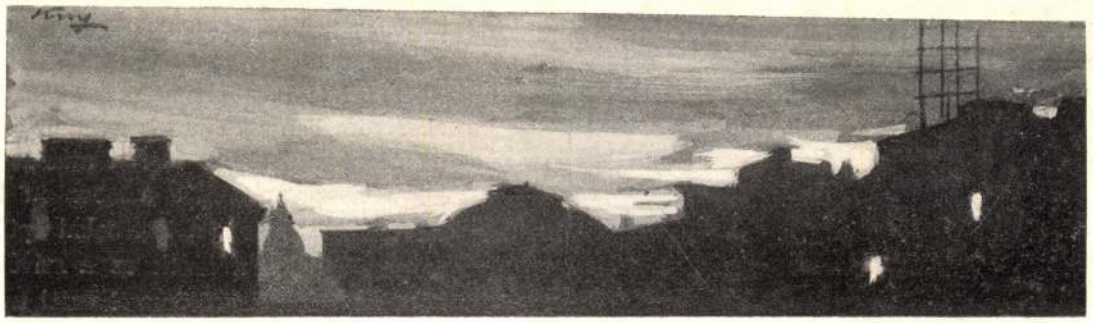

HAMIS PALOTÁK

Egy-két esztendeje, hogy a városliget kőszépségét: a történelmi épületcsoportot bontogatni kezdték. Jött a tót munkások csákányos hada s rövid idő alatt nagy halom tégla és mészpor jelezte a bontogató munkát. Mindnyájan sajnálkoztunk fölötte, hogy ime szegényebbek lettünk egy kőbe formált illusióval. Mint mikor a nagyapó meséit hallgatja az aprónép, s mikor az öreg mesélő elhallgat, felsóhajt a naiv hallgatóság: de kár, hogy vége van! Azt hiszem, sokszor sóhajtoztak úgy, mikor eltünt a föld szinéről ez a mese-illusztráció: a történelmi épületcsoport. Mert ha az ember ott járt, falai között, könnyen gerjedtek benne poétai hangulatok. Egész kis külön világot, régi daliás magyar idők emlékeit támasztotta bennünk ez az architektura. Jóleső gyönyörűsége volt szemünknek, látni ezt a felidézett romantikát a gyárkéményes Budapest falai között. Ám egyszerre hir kapott szárnyra, s jött az első szűkszavú kommüniké: bontják a történelmi épületcsoportot. Nem csoda, ez az épület gyenge szervezettel született, s rövid életűnek volt szabva. Csak azért volt, hogy megmutassuk idegenek kiváncsi szemének. A millenniumzaj elcsendesült, s ezzel együtt betelt az épületcsoport hivatása. Roskadozott, repedezett, elhagyta életereje, mint a halálos beteget. S egy szép napon csákánycsapások alatt kimult. Csak a szemnek szólt, mint a cukrosbolt kirakatában a cukorból készült fellegvárak. Kártyavár volt, minőt a kis gyerek épit az asztalra, s még a fuvallatra is ügyel, nehogy összeomoljon.

Bár ez a Potemkin-vár összedőlt, a szépség iránt fogékony, művészlelkű emberek nem hagyták annyiban. Jeles férfiak nyilatkoztak s egyhangú követelésük volt, hogy a lebontott épületcsoportot épitsék föl, de szilárd, állandó anyagból. Ez egyértelmű követelésnél különböző szempontokra hivatkoztak. Az épületcsoport elsőben is artisztikus látnivaló, a mi nagyban emeli a hely szépségét, a hol áll. Az a terület, melyen szép sorjában helyezkednek el: a Műcsarnok, a Szépművészeti Múzeum, a millenniumi emlékmű s a történelmi épületcsoport, — ily módon egyik legérdekesebb része lesz a fővárosnak, építészeti szempontból. E diszitő, szépségterjesztő hatáson kivül még másra történt utalás. Arra, hogy ez az épületcsoport a művészi nevelés szolgálatában áll. Több stiluselem vegyül benne össze, a román, a gót, a renaissance. Nos, a midőn a tanár az iskolában a három stilust magyarázza, ez az épületcsoport kézzelfogható illusztráció hozzá. Csak ki kell menniök a növendékeknek s szép példákon megértik e letünt stilusok formanyelvét. A városligetben

Művészet 1903. évf.

LAKÓHÁZ BUDAPESTEN, A CSÁKY-UTCÁBAN
KANN GYULA MŰVE

a magyarázó bemutathatja a növendékeknek, hogy a román stílusnak milyen gyönyörű példája a jáki templom. És hogy ez a mi földünkön készült. Ilyen és hasonló argumentumok szóltak tehát a mellett, hogy a történelmi épületcsoport támadjon fel poraiból. Annak idején egy kis bőkezűséggel megakadályozhatták volna ezt a Potemkin-architekturát, a ráfordított budgetnek megtoldásával felépíthették volna időtálló anyagból is. Nem tették, a Potemkin-falak bedőltek, s velök veszett a millió is. Ez öreg hiba volt, s csak úgy tehetjük jóvá, ha a dolgot újra kezdjük, — mondták a felépítését sürgetők. S e sürgetéshez a közönség szivesen volt kórus. Hisz utóvégre is, mint mindig, úgy itt is ő jön számításba. Ha az épületcsoport újraépül, ez nem egy-két álmodozó lélek számára történik, hanem azért, hogy a nagyközönségnek legyen mindennapi gyönyörűsége.

S a kiáltó szó nem hiába hangzott el. Nyomában újra jöttek a kőmívesek, a mészégető tótok, a festőmunkások, hogy visszavarázsolják a lebontott kőelbeszélést. Szóval: a történelmi épületcsoport épül. S a kinek ez a szivéhez nőtt, az bizonyára örömmel veszi tudomásul. Már nincs messze az újrakeresztelés aktusa. — Mielőtt azonban odáig érnénk, felemlithetünk egyet-mást, a minek megbeszélését mi elkerülhetetlenül fontosnak tartjuk.

Az első kérdést így formálhatjuk: tulajdonképen mért is építik föl újra azt, a mit a föld szinéig lebontottak? Erre azt hiszem általában azt válaszolják: azért, mert az épületcsoport szép és élvezetes néznivaló. Hogy szép, ezt mi is szivesen nyugtázzuk. De rögtön utána szerény ellenvetést teszünk. Ez a fenti válasz nekünk nem elég. Épületet emelni azért, mert az külsőleg, formális szempontból, s ezt erősen hangsúlyozzuk: csak formális szempontból szép, — ez kevés argumentum. A formális, a diszitő szempont nem födözi teljesen egy épület szükségességét. Nagyon egyszerű annak a megértése, hogy a festők mért óhajtják az újraépitést. Ők festő-szemmel nézik a dolgot, s csak a formanyelv szépségeit látják, a harmonikus arányokat, a plasztikus és figurális diszt. De az igazi épitő szemének egyéb követelései vannak. Az épitő azt keresi, hogy a külső ruhával, az architektura külső arculatjával minő viszonyban áll a a belső téralakitás. Az még kevés, ha az épület a maga nagyvonalúságával, arányos részeivel, s minden egyéb diszitő járulékaival esztétikai hatást kelt. Ha a külső ruha, a belső konstrukcióval nincs szoros szervi összefüggésben, ez szépséghiba, vagy esztétikai hamisság. Minden igazi stílszerűségnek ez az első parancsolatja: a formális kiképzés és a belső téralakitás egymást magyarázza. Az épületnek itt is kifejezett célja van s rendeltetése. A szerint, a mint a célnak megfelel, az épület jó vagy rossz. Kórháznak kórházala-

kítás kell, múzeumnak múzeumszerkezet. Merő stílszerűtlenség, ha a kórháznak olyan a külső képe, hogy bátran rászabhatjuk egy múzeumra vagy kórházra is. A külső mögött rögtön meg kell sejtenünk a bensőt, s kiéreznünk a térbeosztást. Az épület nem kulissza, hogy csak dísznek álljon a nap alatt. Rendeltetése van, s mindennek ehhez kell simulnia: a bejárónak, a folyosóknak, az ablakoknak, udvarnak stb. Nem a homlokzatra szabjuk az alaprajzot, hanem megfordítva. Ha az alaprajz múzeum számára készül, úgy a külső forma, az esztétikai burok szintén múzeumnak vallja magát s ne például várkastélynak.

Azonban nehogy félreértessünk: e teoretikus beszéddel nem azt mondjuk, hogy a történelmi épületcsoport, úgy a mint van, hát elhibázott architektura. Egy percig se állítjuk, hogy a belső kiképzés, a térbeosztás, a külsőnek tiszta ellentétje. De egészen más alakot ölt a dolog, ha ismételjük a fent leírt kérdést: mi a rendeltetése a történelmi épület-csoportnak? Mért építjük fel: azért-e, hogy díszítse a városligetet kulissza gyanánt, vagy pedig egy praktikus célt akarunk vele szolgálni? Igen, az egészet nem parádénak építjük föl, nem kell félnünk, hogy üresen marad, mert múzeum lesz belőle — mondhatná közbe valaki, a ki tud róla. Szóval a rendeltetése az, hogy múzeum legyen, még pedig mezőgazdasági múzeum.

Nos, itt van az akhilleuszi sarok.

Ez a több stílusból összekombinált épületcsoport nem való mezőgazdasági múzeumnak. Nincs semmi, a mi ily múzeummá avathatja. Sem a több formanyelvből szőtt külső ruhája, sem a belső szerkezete. Hiányzik belőle annak minden előfeltétele. Eltekintve ettől, úgy a mint van, szép és jó. De ha arról van szó, hogy múzeummá legyen, erre teljesen alkalmatlan. Képzeljük el, hogy egy idegen ember kimegy a városligetbe, megnézni a történelmi épületcsoportot. Megáll, s elsétálván előtte, gyönyörködik benne. De bárhogy is töri a fejét rajta, nem hiszszük, hogy ki tudná találni azt a célt, melyet szolgálnia kell. Eszébe sem

SZOBORTALAPZAT
KANN GYULA MŰVE

jut, hogy a jáki templomrészben vagy a Vajda-Hunyad várkastélyszerű fala és gót ablakai mögött mezőgazdasági múzeum leledzik. A hogy belép a boltíves kapuzaton s feljut a szűk, megtört világítású folyosókra, bizonyára meglepődik, hogy üvegszekrényekben mezőgazdasági tárgyakat talál, muzeális elrendezésben. Mert nincs semmi, a mi őt erre már kint figyelmeztetné. Egy jel sem mutat arra, hogy ime: múzeummal állunk szemközt. Pedig az kellene, hogy az épület maga így mutatkozzék be: mezőgazdasági múzeum vagyok. S mikor ezt mondja, ne füllentsen, hanem tényleg stílszerü múzeum legyen, a tér belső elosztásában is. Ez az épületcsoport egy szóval sem utal arra, hogy e múzeumszerepet tölti be. S ha belépünk, a belső architektura szintén nem mezőgazdasági múzeumszerű egy csöppet se. Mintha várkastélyban volnánk, szinte várjuk, hogy mikor toppan elibénk

valamelyik fordulónál egy daliás, sisakos lovag. A stílszerű múzeum egészen más szempontok szerint épül. Csak úgy hamarjában irunk ide egy párat: nyugodt, nagy vonalú homlokzat, bő bejárattal, nagy ablakokkal, hogy minél több fény áradjon be, tágas csarnokkal, egyszerű folyosókkal, s egyenletes tiszta világitású termekkel. Ez a szó: múzeum, a falaknak, a térnek egészen más elosztását, más formálását követeli, mint pl. a templom vagy iskola. S a külső képnek tisztára ebből, a belső szerkezetből kell kinőnie.

Szó sincs róla: a történelmi épületcsoportban, ha fölépült, el lehet helyezni üvegszekrényeket múzeumi tárgyakkal. De nevezzék bármennyire mezőgazdasági múzeumnak, ez a név nála csak álnév. Épp ily joggal lehetne más névre is elkeresztelni. Hogy most mezőgazdasági múzeumnak keresztelték, legyünk őszinték s valljuk be, hogy ez tévedés. Nincs módunkban, hogy az újraépitést megakadályozzuk. Nem is célunk. Ez az épületcsoport festői szempontból szép, s ha fölépitik, ám jól van, épitsék zavartalanul. De azért

SÍREMLÉK
KANN GYULA MŰVE

SZOBORTALAPZAT
KANN GYULA MŰVE

minden elkeresztelés dacára, az architekturája nem való erre a célra. S igy marad a mi tulajdonképen volt: több stilus formanyelvéből összeillesztett szemelvény. A kinek kedve van hozzá, tanulhat rajta stilustörténelmet.

Kétségtelen, hogy ezzel még nem mondhattuk ki az utolsó szót e pittoreszk és tanulságos épületcsoport felett. — Tudnánk számára oly rendeltetést is, a mely éppenséggel nem sértené az épitőművészet legszentebb alapelveit. El is mondjuk, de mindjár megjegyezzük, hogy nem mi találtuk ki és nem is utólag, mert ez az eljárás szintén épitészetellenes volna. Ha már áll ez az épületcsoport: adjuk át annak őseredeti, igazi rendeltetésének, a melynek szemmeltartásával a régi derék architektusok ezeket az épületeket épitették. Semmi egyebet se kellene tennünk, mint kikutatnunk, mi célra alakitották a régi épitőművészek ezt a folyosót, termet, szo-

bát, tornyot. Ha megtaláltuk, a mi igazán nem nehéz: ám rendezzük be arra az eredeti célra. A kápolna kapjon oltárt, a lovagterem fegyvereket, az ebédlő asztalt, pohárszéket, teljes felszerelést és így tovább. Olyasmi alakulna itt ki minden furfangos tervelgetés nélkül, a mire úgy is égető szükségünk van: a magyar kultúra múzeuma. A román kortól Mária Terézia koráig, sőt azon túl is lássuk kulturánk jellemző képét: a magyar ember lakását, eszközeit, otthona teljes felszerelését. Még pedig nem technikai vagy tárgyi sorrendben, megszámozva, hanem a maga teljes kerekségében restaurálva. Mintha még ma is lakná a gazdája.

A mezőgazdasági célokat szolgálja más, erre való, külön e célra tervezett palota. De ezek a paloták itt művelődési dokumentumok. Szolgálják tehát eredeti céljukat.

Most pedig, mint az erkölcsi mesék végén szokás, az egészből egy jó példázatot vonhatunk le: a jövőben óvakodjunk ilyen tévedéstől. Mert ez csak megzavarja a közönség építészeti fogalmait. Mert valaki még esetleg elhiszi, hogy a múzeum épp oly architekturát kíván, mint a gót várkastély, vagy a víztorony.

DÖMÖTÖR ISTVÁN

SÍREMLÉK
KANN GYULA MŰVE

A TEMETŐ MŰVÉSZETE

Az élők városai mellett ott a holtaké: emberi kéz építette össze ezt is, mégis egészen más az architektúra a temetőben: felszabadul a gyakorlati élet céljaitól s keres valamit, a mit talán meg sem értünk egészen, csak úgy sejdítünk. Homályosan tapogatózó elménket ősrégi érzések vezetik s egyszerre ott találjuk magunkat egy sejtelmes kháoszban, a melyben gyenge lidércfények pislognak: bölcsek mondatai a lélek halhatatlanságáról, költők versei a nirvánáról, a saját szívünk vágya egy örökre elköltözött szív után. Észszel meg nem közelítjük a halál gondolatát. Csak ezek a messzi, messzi lidércfények adnak irányt sejdítéseinknek.

A megoldhatatlan, sötét miszteriumból vallás lett s a halál szüntelenül ismétlődő fenomenje rítust formált a temetésből. A halál pillanata leghatalmasabb perce az életnek s minden képzelhető emberi páthosznak legnagyobbja. Elektra sír és Hamlet elborul a szinpadon: de a halál pillanatában minden emberben száz Elektra és Hamlet sürűsödik egygyé. A temetés így lett a legtragikusabb ünnep. Minden páthosz e nagy gyászban tör ki. A temetés a legrégibb szertartása az emberiségnek: a páthosz szertartása, a mely minden egyébbnél erőteljesebben súrolja le rólunk azokat a gondolatokat és érdekeket, a melyek e világ bármely dolgához kötnének. Maga az, hogy a pathetikus nagy gyász szüntelenül ismétlődik az emberek nyájában, az ismétlődés hatalmas ritmusát adja neki. Így volt ez hatezer év előtt Mezopotámia füves síkjain, így van ez ma is, mindennap, a kerepesi temetőben.

És a temető mindenütt visszatükrözi a legnagyobb páthosz e ritmusát. Valami különálló, rokontalan város ez, sehol másutt nem látható kő- és bronzformákkal, más növények gyökereznek itt, más rendben sorakozik alkotmány alkotmány mellé. Kicsiny piaci szempontból nézve ezek a kövek és bronzok céltalanok, mert semmi működés nem folyik le bennük, körülöttük, nincs ható funkciójuk. És valaki azt is mondhatná ebből a szempontból, hogy bár építészek csinálták ez építményeket, még sem architektúra az alkotásuk, mert hiányzik a gyakorlatias cél, a mely a jó építésznek sorvezetője. Az okoskodás hibája a „gyakorlatias" szóban rejtőzik egyrészt, másrészt azoknak egyoldalú vélekedésében, a kik tagadják, hogy az architektúra lelki hangulatok kifejezésére is használható. Hányan gúnyolják a hangulat szót, a midőn művészi appreciáció során említjük! És tudni sem akarnak hangulat-építészetről, hangulat-szobrászatról. A kik e fogalmakat meg szeretnék fosztani a létjogosultságuktól, azoknak a temető sem lehet egyéb vállalkozási objektumnál. Azok ridegen és siváran állanak e faragott és öntött alkotmányok előtt, a melyeknek majdnem minden része kisiklik a gyakorlatias építészet és gyakorlatias szobrászat köréből. Persze, mindig a java munkákról szólunk. És miután nem találnak e művekben gyakorlatiasságot,

Rendeletmódosításra kényszerülő települések

Uzsorás önkormányzati szerződések

● *Több tízezer telektulajdonost és igen sok önkormányzatot érint a legújabb ombudsmani vizsgálat megállapítása, amely szerint a hulladékszállítás díjfizetésének szabályozásakor figyelembe kell venni nemcsak a helyi közszolgáltatások kötelező igénybevételéről szóló jogszabályt, hanem a polgári törvénykönyv rendelkezéseit is. Sok önkormányzat kénytelen lesz módosítani eddigi rendeletét.*

(Munkatársunktól) Az ombudsmanhoz azzal a panasszal fordult egy velencei telektulajdonos, hogy noha nyaralóját hosszú időn keresztül nem használta, mégis a szemétszállítási díj megfizetésére kötelezik. *Polt* Péter, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa általános helyettese vizsgálatot indított, amelynek során megállapította: a helyi rendelet előírja, hogy a szemétszállítási díj megfizetése az ingatlan tulajdonosára akkor is kötelező, ha a szemétszállítást nem veszi igénybe.

(Folytatás a 4. oldalon)

Olajágbog

Majdnem százmilliárd forint állami bevétel olajra lépett… Az ügyészség szerint ekkora összeg nem jutott vám és adó formájában az országos nagy kalapba az évtized első felében az alföldi olajkorrupciók miatt. Ez a pénz az olajmaffia meggazdagodását, a klientúra függő helyzetbe kerülését szolgálta. Nekik pénzt hozott az olaj, a környezet megóvását szolgálóktól azonban pénzt visz. A fővárosi Rákos-patakot olaj árasztotta el a napokban: dicsőségére az emberi gondosságnak. A baj itt is az olaj körül gyűrűzött.

Az állami költségvetésre is olajfolt került. A tartósan magas világpiaci olajárak miatt ugyanis fölvetődött a büdzsé módosításának szüksége. Némi szerencse, hogy az olajtermelő országok a napokban úgy döntöttek: valamelyest lejjebb engedik a hordónként mért árat – végre egy jó hír tört fel az olaj körül –, kérdés azonban, enyhít-e még ez a magyar államkassza bajain. Ha igen, olajágat érdemelnek a kereskedők.

Az országimázst az ezredfordító évben alighanem olajfestékkel lehetne a leghívebben vászonra kenni. Olajzöld színekkel kerülne a képre az olajmező-gazdasági és olajvidék-fejlesztési minisztérium, amely olajforrásadóból nyerné bevételeit, és ezt adná támogatásként az olajos magvak és az olajbogyó termesztőinek. Feltűnne a képen az olajszennyezést olajütőkkel megtorló környezetvédelmi tárca, mely határozatait olajpecséttel hitelesítené. Sötét olajbarna színnel a kép alsó sarkában kapnának helyet az olajkútmérgezők, a kép felső régióiban állnának azonban – olajcsapra vert hordók mellett – az (olajos)üveg-zsebű politikusok, akiknek korsaja addig jár az olajkútra, amíg el nem törik.

Molnár Pál

Azonnal kiköltöztették a Kelenhegyi út 12–14. lakóit

Életveszélyessé vált a műteremház

(Munkatársainktól) Szerda hajnalban életveszélyessé nyilvánították a Kelenhegyi út 12–14. szám alatti, 25 műteremlakásos gellérthegyi társasházat, amelynek falai kedden késő este több helyen megrepedtek, s vakolata nagy darabokban hullott alá. A megdőlt épületből az elsőként a helyszínre érkező tűzoltók megkezdték az ott lakó 46 ember kimenekítését, amit az indokolt, hogy a ház omladozni kezdett; a falak recsegve-ropogva töredeztek meg, az ablaküvegek egy része kizuhant az utcára, leomló vakolat- és faldarabok vették körül a megdőlt épületet. *Dobson* Tibor, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság szóvivője elmondta: miután távozásra kérték fel a lakókat az életveszélyessé vált épületből, a helyszínre érkező statikai szakértőkkel egyetértésben lezárták a házat. Később a lakókat még egyenként visszakísérték lakásaikba, hogy a legfontosabb értékeiket magukhoz vehessék, majd az ORFK készenléti rendőrségének csapataival együtt hermetikusan lezárták a házat és a veszélyeztetett területet. Az épület felújítási munkák során vált ingataggá és emiatt életveszélyessé. A tűzoltók gondoskodtak a különböző közművezetékek elzárásáról, kikötéséről, hogy a további épületmozgás a vezetékek eltörésével ne okozhasson katasztrófát. A Fővárosi Polgári Védelem rádióállomást telepített a helyszínre.

Mint azt a Polgári Védelem Országos Parancsnokságán megtudtuk, személyi sérülés nem történt, azokat a lakókat, akiknek nem volt hová menniük – összesen tizenegy személyt – az önkormányzat költségére a Ferihegyi úti polgári védelmi bázison helyezték el, míg a többiek rokonoknál, ismerősöknél

A csaknem százesztendős gellérthegyi épület felújítási munkák során vált ingataggá

VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

töltötték az éjszakát. A bázisra menekített lakók addig maradhatnak az ideiglenes szálláson, amíg az önkormányzat részükre megfelelő lakásról gondoskodik.

Rövidesen a helyszínre érkezett *Demszky* Gábor főpolgármester, aki megtekintette, majd konstatálta, hogy az épület omlásveszély miatt gyakorlatilag lakhatatlanná vált. Később az épület tulajdonosa, a Kincstári Vagyonkezelő Igazgatóság vette át a további teendőket.

(Folytatás a 6. oldalon)

Csillebérc maradjon a gyerekeké

Csereingatlant ajánl a minisztérium

(Munkatársunktól) A csillebérci gyerektábort vétek lenne elherdálni, s nem kerülhet magántulajdonba sem, nyilatkozta tegnap *Szakács* Imre, az Ifjúsági és Sportminisztérium politikai államtitkára azon megbeszélést követően, amelyet *Rácz* Péterrel, a Magyar Úttörők Szövetsége ügyvezető elnökével folytatott. Az ISM vállalja, hogy amennyiben a MÚSZ visszaajándékozza az államnak Csillebércet, a minisztérium magára vállalja az ingatlan terheit; a legsúlyosabb ezek közül a másfél millió dolláros banki jelzáloghitel, amelyet a MÚSZ egy hitel fejében tartozik kifizetni.

A két fél álláspontja jelentősen nem közeledett egymáshoz, szögezte le mindkét fél a találkozó után, ám elismerték: a közös cél érdekében folytatják a kompromisszumos egyezkedést. Csillebércnek továbbra is a gyermek- és ifjúsági üdültetést kell szolgálnia, jelentették ki, ehhez keresik a megoldást. A csillebérci gyerektábort 1989-ben ajándékba kapta a MÚSZ, egyedüli tulajdonosként birtokolta a 46 hektárnyi, XII. kerületi, mára rendkívül értékes területet. Bár utólag morális kérdéseket vet föl, hogy tisztességes „privatizációnak" minősíthető-e a nagy értékű fővárosi ingatlannak az ingyenes elajándékozása, a status quón nem óhajtottak volna változtatni, ha a MÚSZ nem szándékozik piaci értéken értékesíteni jószágát, mondta el a Magyar Nemzetnek *Szakács* Imre államtitkár.

(Folytatás a 4. oldalon)

9 770133 185042 00075

teljes megszüntetése mellett kardoskodnak. Emlékeztetett arra, hogy az ellenzék az államfői jogkör csökkentését, nem pedig a teljes megszüntetését ígérte – amellyel nagyon sokan elége- detlenek, mert nagyobb központi forrásokra számítottak, de „ki kellett tartani, és kiegyensúlyozott költségvetést elfogadni". ügy dokumentumait adták át a volt Jugoszlávia területén elkövetett háborús bűnöket kivizsgáló törvényszéknek.

Végleges ítélet a francia szélsőjobb vezér ellen

Le Pen mandátum nélkül maradt

A francia szélsőjobb vezérének nincs több fellebbezési lehetősége: az államtanács szerdán megerősítette azt a bírói ítéleten alapuló prefektusi döntést, amely Jean-Marie *Le Pent* megfosztotta helyhatósági (regionális tanácsi) tagságától. Kormányintézkedésre vár európai parlamenti mandátumának megszüntetése.

Le Pent 1998 novemberében jogerősen választhatóságának egyévi megszüntetésével, háromhavi felfüggesztett börtönnel és ötezer frank bírsággal sújtották, mert egy választási kampány során tettleg bántalmazott egy szocialista képviselőjelölt nőt. A bírósági ítélet alapján a délkelet-franciaországi Provence-Alpes-Cotes d'Azur régió (PACA) prefektusa, azaz első számú rendőre megfosztotta a Nemzeti Front (FN) vezetőjét a regionális tanácsban elfoglalt helyétől. Le Pen rendkívüli magabiztossággal jósolta meg, hogy a prefektus majd csodálkozni lesz kénytelen, amikor az ő folyamodványa nyomán megszületik az államtanácsi határozat – jelentette az MTI.

Az FN hivatalos lapja másfelől szerdán nyilvánosságra hozta annak a kilenc európai szélsőjobboldali pártnak, mozgalomnak a nevét, amelyek az FN április 27-én kezdődő párizsi kongresszusára részvételi szándékukat jelezték. Kelet-Közép-Európából a cseh REP, a szlovák SNS és a román Romania Mare jelezte a lap szerint, hogy ott kíván lenni a rendezvényen.

Konzervatív–szocialista paktum

Megfélemlítés helyett erkölcsi értékek Álavában

A március 12-i spanyol parlamenti választásokon abszolút többséget szerzett Konzervatív Néppárt (PP) paktumot kötött az ellenzék legfontosabb pártjával, a Spanyol Szocialista Munkáspárttal (PSOE) a Baszkföld három tartományának egyikében, Álavában – jelentette a szerdai sajtó.

A paktumot, amelynek célja az országos szintű pártok befolyásának növelése a nacionalistákkal szemben, a PSOE helyi főtitkárhelyettese, Javier *Rojo* jelentette be. Hangsúlyozta: eljött az ideje, hogy az autonóm tartományban kormányzó Baszk Nacionalista Párt (PNV) ellenzékbe kerüljön a baszk intézményekben, és „a szabotázs, a megfélemlítés és az élet elleni akciók" után újra életbe lépjenek az erkölcsi értékek.

Hangot adott annak a meggyőződésének is, hogy Álava példáját a másik két baszk tartomány, Guipúzcoa és Vizcaya is követni fogja.

koalíciós tanács kedden éjszakába nyúló ülésen vitatta meg a koalíciós Demokratikus Baloldal Pártjának azt a javaslatát, hogy a kormánypártok fogalmazzák újra a koalíciós szerződést és jelentős kormányátalakítást hajtsanak végre. Mint ismeretes, a Jozef *Migas* parlamenti elnök vezette baloldaliak ezzel a javaslatukkal azt követően álltak elő, hogy a kormány leváltotta a Szlovák Energetikai Rt., a százszázalékos állami tulajdonú cég vezérigazgatóját, akit a posztkommunista bal-

nek a leváltása miatt a Migasék két héten át blokkolták a kormány s a koalíciós tanács munkáját. A keddi tanácskozás a baloldaliak teljes visszakozásával ért véget, minthogy egyik koalíciós partnerük sem támogatta egyik javaslatukat sem. A koalíciós tanács azonban nem tudott döntést hozni az Európai Unió által is nagy figyelemmel kísért közigazgatási reform kérdésében, mert a baloldaliak kifogásokat emeltek a nagyfokú decentralizáció ellen, valamint nem támogatják Szlo-

vezetét, amely a Szlovákiában élő magyarságot is érinti, hiszen a Magyar Koalíció Pártja az új területi felosztástól és az erre épülő regionális önkormányzatok kialakításától várta a magyarság helyzetének javulását, jogbiztonságuk megerősödését, bízva abban, hogy legalább egy olyan területi egység alakul ki Szlovákiában, ahol a magyarok a lakosság többségét alkothatják. A közigazgatási reformról a koalíciós tanács a jövő héten folytatja a tárgyalásokat. **(neszméri)**

Tömegsír Algériában

Algériában ötven ember holttestére bukkantak a muzulmán lázadók után kutató katonák egy erdőben. A fővárostól kétszázhúsz kilométerre délnyugatra lévő Tiaret térségében lévő temikszi erdőben a katonák a múlt héten találták meg a tömegsírt – közölte szerdán a Le Matin című francia nyelvű algériai napilap.

Hezbollah-támadás Libanon ellen

Arafat cáfolja Barak kijelentését

HÍRÖSSZEFOGLALÓ – Ehud *Barak* izraeli miniszterelnök nemrég, Jasszer *Arafattal* tárgyalva kötelezettséget vállalt arra, hogy elfogadja a palesztin állam egyoldalú szeptemberi kikiáltását, ha a feleknek addig nem sikerül megállapodásra jutniuk – közölte szerdán az izraeli hadsereg rádiója. A tel-avivi Ben Gurion repülőtéren tartott március 7-i találkozójukon Barak biztosította a palesztin elnököt arról, hogy Izrael nem ellenzi a palesztin állam szeptemberi megalakítását, amennyiben a kettejük által elfogadott menetrend ellenére májusig nem sikerül semmilyen keretmegállapodást kötni a végső rendezésről – emlékeztetett az MTI. A hadsereg rádiója szerint a következő csapatkivonással Ciszjordánia területének újabb mintegy tíz százaléka kerülne palesztin ellenőrzés alá, a jelenlegi, összesen kicsit több mint negyven százalékon felül. Sőt Barak arra is kötelezettséget vállalt, hogy az izraeli hadsereg harmadik ciszjordániai csapatkivonása a megszállt palesztin területek sokkal több mint egy százalékára vonatkozzon.

Jasszer Arafat palesztin elnök ugyanakkor már szerdán cáfolta hogy Barak bizalmasan elfogadta volna a palesztin állam egyoldalú kikiáltását. Barak semmi ilyent nem mondott – jelentette ki Arafat, amikor megérkezett Gázába németországi látogatásáról, és megkérdezték az izraeli vezetővel lezajlott március 7-i találkozójáról.

A libanoni Hezbollah eközben szerdán tüzérséggel lőtte az Izraellel szövetséges Dél-libanoni Hadsereg (SLA) állásait a megszállt övezetben. Az Irán-barát, szélsőséges síita szervezet szóvivője az Izrael által megszállt övezet nyugati szektorában lőtte az SLA állásait. A támadásnak áldozatai is vannak. Libanoni biztonsági források a térségben megerősítették a támadás hírét, de áldozatokról nem tudnak. A Hezbollah támadására válaszként a Dél-libanoni Hadsereg több falut is tüzérséggel lőtt. A körzetben három ház rongálódott meg – idézte a libanoni rendőrséget az AFP.

HIRDETMÉNY

diszkont kincstárjegyek kibocsátásáról

Kibocsátó a Magyar Állam, akit a kibocsátás során a Magyar Államkincstár Államadósság Kezelő Központ képvisel. A kibocsátás alapja a Magyar Köztársaság éves költségvetéséről szóló törvény. A kibocsátás célja a központi költségvetés hiányának részbeni finanszírozása és a lejáró államadósság megújítása.

1. Az értékesítésre kerülő diszkont kincstárjegy adatai

Értékpapír kódja:	D000712
ISIN azonosító:	HU0000512330
Első kibocsátás napja:	1999. 07. 14.
Lejárat napja:	2000. 07. 12.
Hátralévő futamidő:	91 nap

2. Az értékesítés feltételei
A diszkont kincstárjegy értékesítése aukció útján történik.

Az aukció napja:	2000. 04. 04.
Meghirdetett mennyiség:	10 Mrd Ft
Pénzügyi teljesítés napja:	2000. 04. 12.

A Kibocsátó az előző aukción kialakult átlaghozamtól való eltérés mértékét nem korlátozza. A másodpiaci forgalomban történő vásárlás esetén elérhető hozam (EHM) aktuális mértékét a forgalmazóhelyeken a Kormány 41/1997. (III.5.) Kormányrendelete alapján kifüggesztett árfolyamtáblázat tartalmazza.

Törlesztés, visszaváltás: *A névérték visszafizetése lejáratkor, egy összegben esedékes. A diszkont kincstárjegyeket a Kibocsátó lejárat előtt nem váltja vissza.*

Címletezés: *A diszkont kincstárjegy alapcímlete 10 000 Ft. A Kibocsátó a fenti 3 hónapos hátralévő futamidejű diszkont kincstárjegyet dematerializált értékpapírként bocsátja ki.*

A vásárlók köre: *Devizabelföldi természetes és jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek. E körben a diszkont kincstárjegy futamideje alatt szabadon átruházható.*

Az aukció szabályait „A diszkont kincstárjegyek aukciós forgalmazásának üzleti feltételei (2000. január 3.)" tartalmazza.

Budapest, 2000. március 29.

MAGYAR ÁLLAMPAPÍR
ÁLLAMI GARANCIÁVAL

Államadósság Kezelő Központ

Fidesz-javaslat a pártingatlanokról

Egyszerű többség kellene a T. Házban

A parlamentnek egyszerű többséggel kellene elfogadnia a pártok által ingyenesen használt állami tulajdonú ingatlanok ügyét rendező törvényjavaslatot – nyilatkozta az MTI-nek szerdán *Répássy* Róbert, a Fidesz frakcióvezető-helyettese.

A képviselő szerint azt a jogszabályt is feles többséggel fogadta el a Ház, amely 1990-ben a pártok ingyenes ingatlanhasználatáról szólt. A javaslat ezt a jogszabályt kívánja módosítani úgy, hogy maximum 30 állami ingatlan ingyenes használatát teszi lehetővé egy-egy parlamenti párt esetében. Reményét fejezte ki, hogy az MSZP nem gördít akadályt a javaslatok elfogadásának útjába. Az ingyenesen átadott ingatlanokról szóló előterjesztés elfogadásához ugyanakkor véleménye szerint kétharmados többség szükséges.

Vita a tisztek politikai előéletéről

A HM egyeztet a pártokkal

A Honvédelmi Minisztérium pénteken kezdi az egyeztetést a haderőreformról a parlamenti pártok képviselőivel – tájékoztatott a szaktárca szóvivője szerdán. *Erdélyi* Lajos elmondta: a találkozón *Homoki* János politikai államtitkár ismerteti a kormányzat szándékait. *Juhász* Ferenc, a szocialista párt katonapolitikai szakértője az MTI-nek nyilatkozva elmondta: a politikai egyeztetésre annak ellenére időt kell hagyni, hogy a tárca már féléves késésben van a haderő átszervezésével. *Mécs* Imre, a szabad demokraták

Radikális adókedvezmény nagycsaládosoknak

Jövőre sem nő a családi pótlék

(Folytatás az 1. oldalról)

A dolgozó szülők adókedvezményt vehetnek igénybe, és a rászoruló családok továbbra is hozzájuthatnak a gyermekvédelmi támogatáshoz, amelynek havi összege körülbelül az adókedvezményével egyezik meg. Harrach Péter szerint a kormány a gyermekek utáni adókedvezmény radikális emelését javasolta a nagycsaládosok számára, az erre vonatkozó részletes javaslatot két héten belül kell kidolgozniuk a Pénzügyminisztériummal közösen. A miniszter jelezte, hogy bizonyos összeghatárig az *adómentességet* sem tartja elképzelhetetlennek.

A miniszter elmondta, a várandóssági pótlék újbóli bevezetésével lehetne teljes a Bokros-csomag előtti családtámogatási rendszer. Erről módosító indítvány kerül a parlament elé, a javaslatot a szaktárca támogatja, ám egyelőre nem tisztázott, hogy ez előrehozott (tehát mintha a magzat már megszületett volna) családi pótlékból vagy adókedvezményből áll-e majd. A tájékoztatón szó esett a családos nők részmunkaidős foglalkoztatásáról, erre a gyeden levőknek már a gyermek másfél éves korától lehetőséget kívánnak biztosítani. **(ő)**

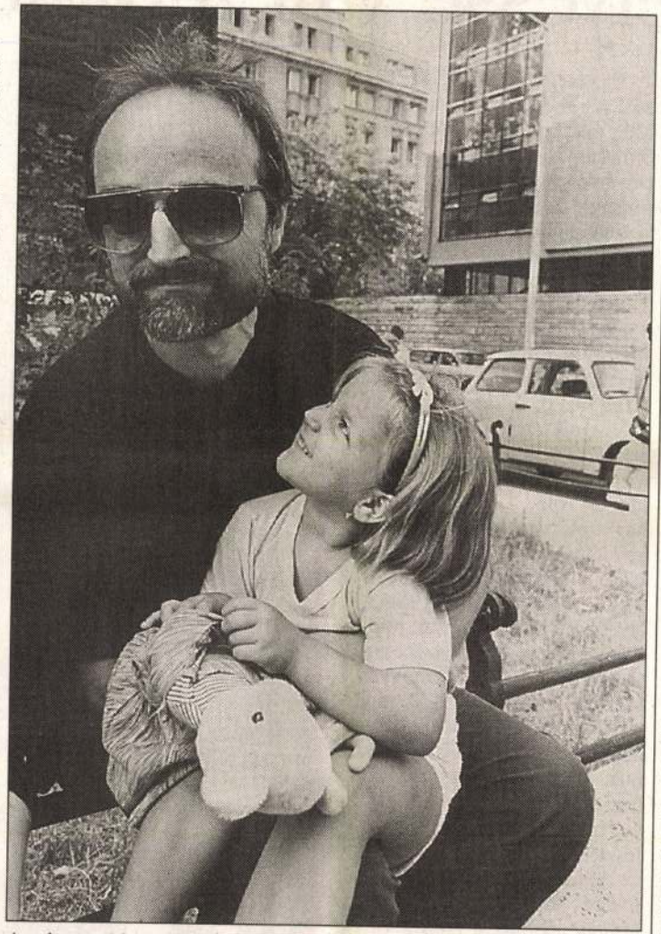

A rászoruló családok továbbra is hozzájuthatnak a gyermekvédelmi támogatáshoz

KERTÉSZ GÁBOR FELVÉTELE

Orbán Viktor a Magyar Rádióban

Olajügyben segített a legfőbb ügyész jelentése

Ha a legfőbb ügyész csak annyit tett jelentésében, hogy összegyűjtötte az olajügyek anyagait, megnevezte a legnagyobb cselekményeket, és kiszámolta az államot ért kárt, akkor is sokat segített Magyarországnak abban, hogy szembenézzen az elmúlt tíz év egyik szomorú történetével – jelentette ki *Orbán* Viktor miniszterelnök a Magyar Rádiónak adott szokásos szerda reggeli interjújában.

A kormányfő közlése szerint a kabinet minden jogi eszközt igénybe fog venni annak érdekében, hogy amennyit lehet, visszaszerezzen az országot ért mintegy százmilliárd forintos veszteségből. A miniszterelnök emlékeztetett arra, hogy a kormány könyvet kíván megjelentetni az elmúlt tíz év történéseiről, amelynek része lehet a legfőbb ügyész jelentése is.

A hét végi jászapáti polgármester-választásról szólva – ahol két koalíciós jelölt is ringbe szállt és végül a szocialista párt győzött – Orbán Viktor kifejtette: az emberek joggal várják el a hasonló elveket valló pártoktól, személyektől és jelöltektől az összefogást, amit viszont néha személyes okok, a választókerületek sajátosságai vagy politikai perpatvarok akadályoznak, ugyanakkor pozitívumnak nevezte, hogy mind az esztergomi, mind a jászapáti polgármester-választáson negyven százalék fölötti volt a részvétel.

Furcsa meglett embereket ilyen utcai lendületben és hangulatban látni – fejtette ki véleményét Orbán Viktor arról a szocialista bejelentésről, hogy a jövőben utcai demonstrációkra, polgári engedetlenségi mozgalmakra is sor kerülhet, például felhívhatják a polgárokat, hogy ne fizessék az előfizetési díjat, amíg az úgynevezett csonka kuratóriumok működnek a közmédiában.

A miniszterelnök szerint, ha valakinek nem teszik valamelyik tévécsatorna vagy rádióállomás, akkor több másikra kapcsolhat át, ahol más embereket láthat, és eltérő véleményeket hallhat. Úgy vélte: ha valaki végignézi a televíziós csatornákat, meghallgatja a rádióállomásokat, elolvassa a napilapokat, akkor nem az a benyomása támad, hogy a kormányt támogató média működik az országban. Szerinte inkább ennek ellenkezőjéről lehet megbizonyosodni, a kormány jó szándékú kezdeményezései – például a Szent Korona átszállítása, vagy a millenniumi daloskönyv – is azonnal az elemzések, bírálatok kereszttüzébe kerülnek.

Az MDF tárgyalna a köztársaságielnök-választásról

Baloldali túlsúly a médiában?

A Magyar Demokrata Fórum országos választmányának elnöksége nem tartja elfogadhatónak a

Duna televízió elnöki tisztének betöltésével összefüggő hírekkel kapcsolatban. – Ezt a nemzetpo-

A privatizációs bevételekből konszolidálnának

Csökkent a kórházak adóssága

Az elmúlt időszakban jelentősen csökkent a kórházak adósságállománya. Amíg a kormányváltás után még 17 milliárd forint volt a

privatizációs bevételekből a kórházi adósságállományt szüntessék meg elsőként. Ha ennél több forrás jut az egészségügyre, akkor

csökkenését a kórházak költségtudatos gazdálkodásával magyarázta, ám ez helyenként már a szakmaiság rovására is megy,

Azonnal kiköltöztették a Kelenhegyi út 12–14. lakóit

Életveszélyessé vált a műteremház

(Folytatás az 1. oldalról)

Szerda délelőtt kilenckor a Kelenhegyi úton még lehet közlekedni, a Gellérthegyre – és a finn nagykövetséghez – vezető Minerva utat azonban rendőrök és fekete ruhába öltözött férfiak, a Defend Kft. biztonsági őrei állják el. A két utca sarkán álló épület kertje szintén el van zárva; a kerítésen át látni, hogy a ház homlokzata előtt jókora sárgás, sittel kevert földhányás: a szigetelési munkák maradványai. Benézni lehet, bemenni nem. A biztonsági őrök hajthatatlanok; a tétova próbálkozó egykettőre lepattan a fekete ruhás falanxról. – Nem lehet bemenni – morogja kurtán a kaput vigyázó őr. – De hát értse meg, itt lakom! – feleli egy nagy darab, sötét szemüveget viselő férfi. – Akkor sem. – De miért? – Mert nagy értékű holmik vannak a lakásokban, azokat őrizzük. – Nekem mondja? Itt a műtermem, a héten kéne leadnom a munkámat, ki fogja megfizetni a kárt? – Szólok az illetékesnek… – morogja a biztonsági őr, s egy pillanatra eltűnik. Odabent fontosságuk tudatában lévő urak komótosan róják a köröket a ház körül: a statikusok és a KVI szakemberei. Fél tíz. Már vagy harminc perce nem történik semmi; masszív építésű terepjáró fékez a ház előtt, tar fejű férfi nyomakodik elő belőle: az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság embere, darálja egy szuszra, jött ellenőrizni, milyen munkát végeztek a tűzoltók meg a polgári védelem, és megnézné azt is, fennáll-e katasztrófaveszély. A lakók rég elmentek, tűzoltónak, pévésnek se híre, se hamva, de ellenőrizze, ha akarja, bólintanak az illetékesek, a sorompóként funkcionáló sárga nejlonszalag felemelkedik, s a tar fejű férfiú elindul. A műterem-tulajdonos némileg gyámoltalanul álldogál a járdán, azt az illetékest, aki őt beengedhetné, úgy tűnik, nem sikerült megtalálni, a rendőrök jobb híján összeszólalkoznak az egyik kereskedelmi tévécsatorna riporterével…

Az utcán zöld ruhás, bajuszos férfi tűnik fel; majd egykettőre elakad az újságírók gyűrűjében: ő *Zdravics* János, az épületet felügyelő Terép Kft. igazgatója. Ők csak az épület üzemeltetői, magyarázza megtörten, a bérlőkkel kapcsolatos adminisztratív feladatokat végzik na meg a közüzemi szolgáltatásokért és a házgondnokságért felelősek; minden más a KVI-hez tartozik, az a tulajdonos '96 óta. A lakók kedd este hatkor értesítették a kft.-t, s a Terép értesítette a statikusokat és a KVI-t, este nyolcra értek ki. Minden egyéb kérdés a KVI-t illeti. Az a földhányás meg azért van ott az udvaron, mert három hete szigetelnek, és aláásták a falat, ezért repedt meg. Minden egyéb kérdés a KVI-t illeti, mondja még egyszer, s kibontakozik a gyűrűből.

Háromnegyed tíz. A szemle még mindig tart; az újságírók ezúttal egy közlékenyebb vagyonkezelős tisztviselő körül gyülekeznek. – Nem vagyok felhatalmazva az interjúra – mondja –; csak név nélkül, jó? Tehát: az épület északnyugati sarka megrepedt kilencven négyzetméteren, három lakást kell helyreállítani. A pincében a lakók vízelárasztást észleltek; megkezdődtek a szigetelési, szivattyútelepítési munkálatok, elképzelhető, hogy a csuszamlás e munkák következménye; de biztosat még nem tudunk… – Hogy az alapot is kiásták volna? Nem, azt nem hiszi. Melyik cég végezte a földmunkákat? Azt sem tudja? Ki tudja? Csak a vezérigazgató úr.

Tizenegy óra múlt pár perccel. A rendőrök elvonulnak: – Még találkozunk – búcsúzik az őrmester a riportertől, s a terepet átveszik a fekete ruhás biztonsági őrök meg a kíváncsi környékbeliek. – Már megint a nagykövetségnél történhetett valami – spekulál az egyikük. – Tudják, nem stimmelhet valami a csatornájukkal; minden víz idefolyik tőlük, a lentebb levő házakhoz. Nálunk is nedvesedik a fal, reped, minden baja van… – Vagy a csatornázási művek szúrta el – bólint a másik. – De az is lehet, hogy a barlangok tehetnek róla. Az egész Gellérthegy tele van barlangokkal… – erősítgeti a harmadik. – Csak az biztos – veszi vissza a szót az első –, hogy amióta a kincstár átvette az épületet, csak romlik. Ez a térség egyetlen szecessziós műteremháza, s most hogy néz ki? Jobb nem ránézni. A pincéjébe vagy két éve beköltöztek a hajléktalanok, térdig ért a szemét, amit szertehagytak, akkor berácsozták a lejáratokat, de azóta nem történt semmilyen fejlesztés.

Újabb autó érkezik, szemüveges férfi száll ki belőle. Ő *Molnár* Zoltán, a Kincstári Vagyoni Igazgatóság vezérigazgatója; aki elmondta, hogy megkezdték a keletkezett károk felmérését, illetve a statikai vizsgálatokat. Az elsődleges szemrevételezések után úgy tűnik, hogy a ház alapozása nem volt megfelelő. A Kelenhegyi úti épületen felújítási munkákat végeztek az épület rossz szigetelése és a vízelvezetési problémák megszüntetésére. Elmondta azt is, hogy amíg a szakértői vizsgálatok nem zárulnak le, felelősséggel nem lehet megállapítani, hogy mi okozta a rongálódást, amely miatt életveszélyessé vált az épület. Az épület biztosítva van, ám ez a szerződés csak az épületre vonatkozik, a házban lakók értékeire nem. A lakókat csak akkor tudják kártalanítani, ha bebizonyosodik, hogy a KVI a felelős az okozott kárért…

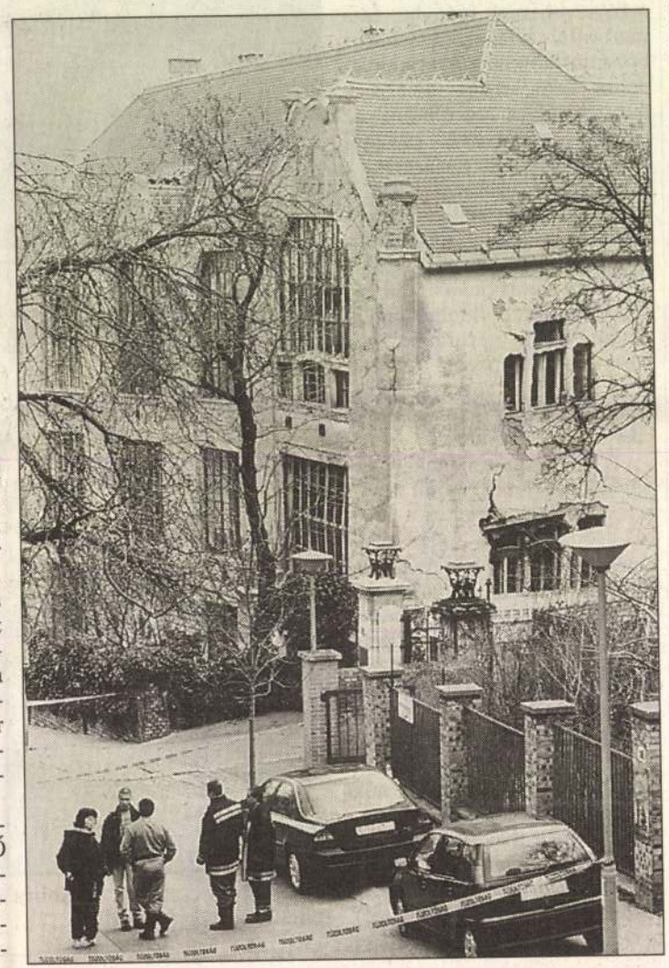

A biztosítási szerződés csak az épületre vonatkozik, a házban lakók értékeire nem

VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

A lakók persze máshogy gondolják: a Ferihegyi út 264. szám alatti PV-telepen meglehetősen forró hangulatú lakógyűlés kezdődik éppen. A vezetőségi asztal mögött *Juhos* Katalin, a XI. kerület polgármestere és *Keresztély* Dezső, a KVI Budapest–Pest megyei kirendeltségének vezetője; előttük negyven–negyvenöt felháborodott lakó; s záporoznak a kérdések. Mikor lehet visszaköltözni a lakásokba? Mikor lehet visszamenni a legszükségesebb holmikért? Mikor kapcsolják vissza a villanyt és a gázt? Mi a garancia arra, hogy a három tönkrement műteremlakással szomszédos helyiségekre nem terjed át a repedés? Delegálhatnak-e a lakók is általuk választott szakértőt a szemlézőbizottságba? Megadná-e a mobilszámát, Keresztély úr?

*

Becslések szerint mintegy százmillió forintba kerül majd a Gellérthegyen kedden megroggyant épület helyreállítása – közölte Molnár Zoltán, a KVI vezérigazgatója szerdán, a XI. kerületi polgármesterrel közösen tartott sajtótájékoztatón. Molnár Zoltán reményét fejezte ki, hogy a kiköltöztetett lakók a mihamarabbi felújításoknak köszönhetően még az idén visszaköltözhetnek lakásaikba. Addig mind a KVI, mind a kerületi önkormányzat megpróbál az ott lakóknak megfelelő átmeneti ingatlant felkínálni. Az ezekről szóló tárgyalásokra, illetve a felajánlott lakások megtekintésére várhatóan már ma sor kerülhet. Csak a szakértői vélemények elkészülte után tudják pontosan megmondani, mi okozta az épület megroggyanását. A munkálatok költségét várhatóan növeli, hogy az épület műemlékvédelem alatt áll. A források előteremtése a KVI feladata, ezt valamelyest megkönnyítheti, hogy az ingatlan biztosítás alatt áll. A Kincstári Vagyoni Igazgatóság több százmilliárd forint értékű épületeinek felújításaira az idén egyébként 320 millió forint áll rendelkezésre – közölte Molnár Zoltán. **(hernádi–regényi)**

Év végére helyreállítják a művészházat

A vállalkozó nem érzi magát felelősnek a jelentős épületkárért

Várhatóan kétszázmillió forintba kerül a március végén megroggyant Kelenhegyi úti művészház helyreállítása. A felelősség megállapítására a napokban belső vizsgálatot indít a Kincstári Vagyoni Igazgatóság – hangzott el az épületkár-vizsgálati szakvéleményt ismertető tegnapi tájékoztatón.

Ha minden jól megy, év végére az utolsó kilenc kitelepített család is visszaköltözhet a március 29-re virradó éjjel megroggyant XI. kerületi, Kelenhegyi úti, huszonegy lakásos művészházba. A sérült és veszélyessé vált épületrészek bontása május végéig, június elejéig tart, az újjáépítés azután kezdődhet, és a tervek szerint év végére befejeződik. Az eddigi kiadások, amelyek a bérlők elhelyezésének költségeit és a szakértői tervező munkának a díját is magukba foglalják, ötvenötmillió forintot emésztettek fel, a teljes helyreállítás költsége várhatón kétszázmillió forintra rúg majd – tudatta *Molnár Zoltán,* az állam nevében a tulajdonosi jogokat gyakorló Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI) vezérigazgatója. Erre a fedezetet házon belül, a költségvetési pénzek átcsoportosításával teremtik elő.

Az elkészült független szakértői vizsgálatok eredménye szerint a bajt közvetlenül az váltotta ki, hogy a szivárgó vizek elvezetésére az alapfal mellett ásott árok mélyítése nem megfelelően történt.

A Kelenhegyi úti műemlékházban lakó művészek erkölcsi kárpótlására a XI. kerület felajánlotta, hogy műveiket bemutathatják a polgármesteri hivatal nagytermében. Az ideiglenes kiállítás a tervek szerint júniusban nyit, és egész nyáron várja az érdeklődőket – tájékoztatott *Juhos Katalin* polgármester.

A baleset azonban nem következett volna be, vagy nem lett volna ilyen súlyos, ha számos, a szakvélemény szerint legalább tizenegy, egymástól független, ám egymásra mégis ható tényező nem segítette volna elő – hangsúlyozta a vezérigazgató. Hozzájárult a század első éveiben emelt, ám napjainkra igencsak lepusztult műemlék épület megroppanásához, hogy a talaj teherbírása jelentősen csökkent a gyakori átázások nyomán. Az egykori építési technológia miatt a ház túlzott statikai terhelésnek volt kitéve, az alapozása nem felelt meg a mai előírásoknak, a megsüllyedt sarok nem volt alápincézve.

Molnár Zoltán kijelentette: belső vizsgálatot kezdeményez a KVI-nél annak megállapítására, hogy az ügyben milyen felelősség terheli az intézményt, mint megbízót, illetve a balesetet közvetlenül kiváltó munkálatokat végző egyéni vállalkozót, *Szabados Lajost.* A szakvélemények a polgárjogi felelősség irányába mutatnak – fogalmazott a vezérigazgató, nem zárva ki a peres eljárást.

Megkerestük Szabados Lajost, aki elmondta, hogy nem érzi magát felelősnek a történtekért. Hangsúlyozta: szerződése a pincében található belső gépészet felújítására szólt. Az ismételten betörő rétegvizek elvezetésére építendő szivárgó kivitelezésére nem kapott szerződésben foglalt megbízást. A KVI az építési naplóban csak azt rendelte meg tőle, hogy tárja fel, hol tört be legutóbb a víz, és e munka idején következett be a baleset. Mindez szerinte azt jelenti, hogy a KVI volt a kivitelező, ő csupán alvállalkozónak tekinthető, magyarul a teljes felelősség az állami szervezeté.

Szabados sérelmezi, hogy bár több éve van munkakapcsolatban a KVI-vel, a baleset óta semmiféle tájékoztatást nem kapott, a nevét viszont nagydobra verték, ami miatt erkölcsi kár érte, holott őt is megilleti az ártatlanság vélelme.

F. H.

A megroggyant Kelenhegyi úti épület FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

Haragosok

Két hónap után megtörni látszik a jég: enyhül a fővárost vezető koalíción belüli feszültség, Demszky Gábor főpolgármester összehívta a kabinetet. Arról a szűk grémiumról van szó, amely ugyan papíron sehol sem rangbéli testület, mégis nagyon fontos: itt vitatják meg ugyanis a főpolgármester-helyettesek és a frakcióvezetők azokat a döntéseket, amelyek a közgyűlés elé kerülnek.

Eddig azért szüneteltek a kabinetülések, mert Vajda Pál szocialista főpolgármester-helyettest nem akarták meghívni, mondván, amíg nem tisztázódik a szerepe a kábelügyben, jobb, ha távol marad. Mivel most mégis összehívták a kabinetet, és Vajda elmehetett oda, csak arra lehet következtetni, hogy nem találták vétkesnek.

Vajda azonban – így tudják többen – még mindig nem békült ki kollégájával, a pénzügyekért felelős Atkári Jánossal. A kabinetértekezleten is igyekezett a lehető legtávolabb ülni tőle, amennyire csak a terem falai engedték. Megfigyelők ugyanakkor biztató jelként értékelik, hogy egyáltalán hozzászóltak egymás előterjesztéseihez, bár a hírek szerint ekkor sem néztek egymás szemébe...

Meddig játszhat haragszomrádot a város két ilyen fontos embere? Abszurd volna, ha Vajda azért nem akarná az 1-es villamost, mert ennek érdekében Atkárival kell beszélnie, Atkári meg mondjuk azért nem adna pénzt a Bartók Béla út felújítására, mert azt meg Vajda akarja.

Az MSZP és az SZDSZ a napokban megállapodott: 2002-ig kibírják egymást a koalícióban. Felmerült, hogy egymásnak engedve két új főpolgármester-helyettesi posztot is létrehoznak. Reméljük, nem azért kellenek új emberek, hogy Vajda és Atkári még messzebb ülhessen egymástól a kabinetben.

S. G.

Mozit nyitnak, mozit mosnak

Hány helyettese lesz Demszkynek?

UTAK ÉS UTASOK

❶ Budán a Margit körút egy-egy szakaszán a villamospályára terelik a Moszkva tér felé tartó forgalmat. A Margit híd felé továbbra is a táblákkal jelzett terelőúton lehet közlekedni.

● A 4-es és a 6-os villamosok helyett autóbuszok járnak a Margit híd budai hídfője és a Moszkva tér között július végéig.

● A II. kerületben a Kapy úton a Pasaréti tértől a felfelé vezető oldalt a kanyarban lezárták, mert vízvezetéket javítanak. A munkaterület mellett csak váltakozó irányban közlekedhetnek.

❷ A XI. kerületben a Karinthy Frigyes utat és az Irinyi József utcát felújítják.A Karinthy Frigyes utat egyirányúsították a Móricz Zsigmond körtértől a Budafoki útig. Ellenkező irányban a forgalmat a Fehérvári út felé terelik el. Az Irinyi József utcában ugyancsak sávlezárások nehezítik a közlekedést.

❸ A X. kerületben a Jászberényi úti felüljárót felújítják, ezért a híd alatti csomópontban, a Jászberényi úton és a Tündérfürt utcában szakaszos sávlezárásra számítsanak út- és csatornaépítés miatt.

❹A Váci út újpesti szakaszán a Kemény Zsigmond utca és a Pintér József utca között a városközpont felé vezető oldalt csatornaépítés miatt zárták le. A másik oldalon irányonként egy sávban közlekedhetnek.

● A Roosevelt téren útszűkületek lassítják a haladást közműépítés miatt.

● A Szent István téren mélygarázst építenek, ezért forgalomkorlátozásokra számítsanak a Hercegprímás utca–József Attila utca–Sas utca–Arany János utca által határolt területen belül, valamint a Zrínyi utcában a Sas utca és az Október 6. utca között.

● A Soroksári úton a Tőth Kálmán utcánál mindkét irányban felbontották a belső sávot, ugyanis közművezetéket javítanak.

● A X. kerületben az Ihász utcát a Gergely utca és a Kápolna utca között csatornaépítés miatt lezárták. A 17-es autóbuszok Kőbánya városközpont felé terelőúton járnak.

● A Könyves Kálmán körúton a Kőbányai út és a Salgótarjáni utca közötti aluljáróban a Kerepesi út felé csak 2 sáv járható közműépítés miatt.

● A XIII. kerületben a Kárpát utcában útszűkület nehezíti a közlekedést a Victor Hugo utca és az Ipoly utca között, a Gogol utca és a Garam utca között, valamint a Bessenyei utcánál, mert felújítják a csatornát.

● A Bessenyei utcát a Kárpát utcánál teljes szélességében lezárták, ezért a Bessenyei utca a rakpart felől zsákutca.

● A XIV. kerületben a Szentmihályi úton a Kerepesi út és a Füredi utca között egy szakaszon a fél útpályát felbontották, mert gázvezetéket javítanak.

Forrás: Fővinform

A várhatóan leginkább zavaró útakadályok

Forrás: Fővinform NÉPSZABADSÁG-grafika

budapest@nepszabadsag.hu

Az olvasók vonala

Keressenek bennünket Budapesttel kapcsolatos kérdéseikkel, lakóhelyi problémáikkal. Megpróbálunk segíteni, és beszámolunk arról, hogy mi történt telefonjaik nyomán. Cikkeinkről szóló észrevételeiket is szívesen fogadjuk. Munkatársunk

BUDAPEST LEVEGŐMINŐSÉGE MA

Az Országos Meteorológiai Szolgálat előrejelzése alapján*

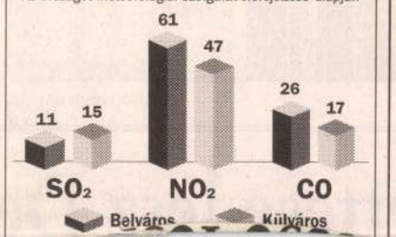

CIVIL BUDAPEST

Vándorló Füvészkert

A Budapesti Városvédő Egyesület józsefvárosi helytörténeti csoportja május 23-i összejövetelén a híres Füvészkert történetét és változó helyszíneit követhetik nyomon *Erki Edit* kultúrhistorikus előadásában. Helye a VIII., Rökk Szilárd utca 3., a Szabó Ervin Könyvtár egykori ifjúsági olvasóterme.

Tanfolyam SM-es betegeknek

A Victory Alapítvány és a Sclerosis Multiplex Budapesti Egyesület tanfolyamán *dr. Jakab Gábor* neurológus tart előadást ma délután 2 órakor a III., San Marco utca 76. sz. alatt. A tanfolyamon a szervezők a betegek hozzátartozóit, segítőit, barátait is várják.

Már nemcsak tervek

A Fiatal Iparművészek Stúdiója három alkotójának terveiből és megvalósult munkáiból rendeznek kiállítást a FISE (Fiatal Iparművészek Stúdiója Egyesület) Galériájában: V., Kálmán Imre utca 16. *Csala Zsuzsanna* üvegtervező, *Jászai Alica Busch* textiltervező és *Kolozsi Béla* fotográfus művei május 26-ig láthatók.

Wagner-rajongóknak

A Richard Wagner Társaság következő összejövetelén, ma délután három órakor a német zeneköltő rajongói Bizet: Carmen című operájának videofelvételét tekintik meg világhírű énekesek közreműködésével. Helye: a Marczibányi téri Művelődési Központ.

Átadható-e a tehetség?

A Kistarcsai Kulturális Egyesület összejövetelén ma este 6 órakor *Pethö Ede* genetikus tart előadást a tehetség átörökítésének esélyeiről, lehetőségeiről, a napjainkban sokat emlegetett klónozásról. Az előadás helye a Deák Tanya (Kistarcsa, Deák Ferenc utca 6.).

Hová érdemes születni

Az MH Líceum Alapítvány május 25–26-án kétnapos konferenciát rendez a karrierlehetőségekről Budapesten a ket, pályakezdőket segítő civil szervezetek részvételére számítanak. Előzetes jelentkezés és felvilágosítás a 269-2788-as telefonszámon, vagy az MH Líceum Alapítvány címén: 1055 Budapest, Bihari utca 18.

Finn tőke Magyarországon

A Kalevala Baráti Kör összejövetelén ma este 6 órakor a nálunk működő finn vállalatok, világcégek vezetőivel találkozhatnak az érdeklődők. Az est házigazdája, *Rétháti András* segítségével arra a kérdésre kereshetik a választ, hogy mi a vonzereje Magyarországnak a finn cégek számára. A beszélgetés helye a Deák téri Evangélikus Gimnázium díszterme.

Szíverősítő

A Magyar Szív Egyesület és az Egészséges Szívért Alapítvány május 20-án, szombaton 10 órai kezdettel országos orvos-beteg találkozót rendez a Ferencvárosi Művelődési Házban (IX., Haller utca 27.). A programot egészséges embereknek is ajánlja a Magyar Szív Egyesület és a Szívbarát Program.

Munkát, megélhetést

Régi jelszót idéz, mai problémát jelez a Társadalmi Érdekegyeztető Tanács (TÉT) nevű civil tömörülés szombati fórumának címe. A civil szervezetek részvételével szervezett fórum délelőtt 10 órakor kezdődik a Villányi úti Konferenciaközpontban (XI., Villányi út 11–13.).

Könnyű este

A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület Társasági Körében május 20-án este 7 órától *Selmeczi Tibor* humorista, a Szatelit szerkesztője és *Gordon István,* a Playboy című folyóirat szerkesztője lesz a vendég. Cím: VII., Garay utca 48.

Múzeumi világnap

Mit adnak a világ múzeumai ezen a napon látogatóiknak, erről beszélgethetnek az érdeklődők *Deme Péterrel,* a Nemzeti Múzeum főosztályvezetőjével a Borsod-Abaúj-Zemplén megyeiek baráti körében május 23-án, kedd délután 3 órakor a Nemzeti Múzeum kávézójában.

A Civil Budapest rendszeresen, minden csütörtökön hírt ad a fővárosban és vonzáskörzetében működő

Idősek majálisa

A fővárosi önkormányzat idősek otthonainak lakóit látja vendégül az erzsébetvárosi önkormányzat május 24-én, szerdán 10 órakor az idősek millenniumi majálisán, a Honvéd-pályán.

Szilánkok a múltból

A Művészetbarátok Egyesülete május 24-én, szerdán fél 6 órakor *Czédli József* szerzői estjét rendezi meg „Hely- és kortörténeti szilánkok" címmel, a Várlak Egyesület Klubjában (I., Bem rkp. 6.). Az író munkásságát *Kristó Nagy István* értékeli. Közreműködik *Jáki Árpád, Keres Emil, Somhegyi György.*

Vizsga zenebarátok előtt

Az Óbudai Társaskör Komolyzenei Klubjában (III., Kiskorona utca 7.) május 24-én, szerda délután 5 órakor diplomakoncerten mutatkozik be *Oláh Zsolt* (bariton). Zongorán kísér: *Bárkányi Éva.*

Verspályázat

A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület napjaink magyar–zsidó világa ihlette verspályázatot hirdet, amelyre bárki nevezhet, akár több művel is. A pályázat jeligés. A pályázó nevét, címét és telefonszámát zárt borítékban kell mellékelni. Beküldési határidő: augusztus 31. A verseket irodalmi életünk neves személyiségeiből álló zsűri bírálja el. A legjobbak pénzjutalomban részesülnek, műveiket az egyesület Szombat című folyóirata is közli. A pályázatokat a Szombat szerkesztőségbe kell küldeni: 1065 Budapest, Révay utca 16. A borítékra írják rá: „Verspályázat".

Emberi erő

Laurent Canter Emberi erőforrás című filmje – a Mozicsütörtök-előadás-sorozat keretében – ma este hét órától a Francia Intézetben (I., Fő utca 17.) lát-

KOSZTOLÁNYI (Kahn) Gyula

NÉPSZABADSÁG

BUDAPEST

2000. MÁRCIUS 30., CSÜTÖRTÖK

Százmilliós kár a művészházban

Engedély nélküli, szakszerűtlen munka vagy a Gellért-hegyi források okozhatták az épület megroggyanását

Életveszélyessé vált kedd este a XI. kerületben a Kelenhegyi és a Mányoki utca sarkán álló művészház. Bár a műemléknek minősített épületben élő negyvenhat embernek sérülés nélkül sikerült kimenekülnie, sokáig otthon nélkül maradnak. Az első szakértői vizsgálatok után valószínűsíthető, hogy az épületből kiszakadt épületszárny nem dől tovább, ám azt mindenképpen le kell bontani, és újjá kell építeni.

MUNKATÁRSAINKTÓL

Az otthontalanná vált emberek többségének sikerült ismerősöknél, rokonoknál szállást találnia. Tizenegy lakos a polgári védelem Ferihegyi úti bázisán kapott ideiglenes szállást.

Az állami tulajdonú, a Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI) kezelésében lévő 25 lakásos villában képzőművészek és családtagjaik laktak. Az itt élők kedd este vették észre, hogy egyre nagyobb repedések éktelenkednek a százéves falakon. A ház mozgásától az ablakok is betörtek, szerencsére már mindenki elhagyta otthonát.

Azt már kevesebben látták, amikor – valamikor éjjel – az épületszárny legalább egy méterrel lejjebb süllyedve, recsegve-ropogva elszakadt az épülettől.

Ahogy elmúlt az emberek túlélés feletti öröme, mind többen merengtek jövőjükön.

– Egyszerre vesztettem el a lakásomat és a munkahelyemet is – fakad ki egyikük. Ő a hannoveri világkiállításra kapott megrendelést, és mint mondta, ott nem néznek el egy nap csúszást sem.

Az önkormányzat, a KVI és a polgári védelem mindenkit megnyugtatott: fedél nélkül senki sem marad. Ráadásul *dr. Juhos Katalin,* a XI. kerület polgármestere azt mondta, hogy az otthontalanná vált családokat gyorssegélyben részesíti az önkormányzat. A lakókat azonban ez sem vigasztalta: a szerda délután tartott tájékoztatón már nemcsak otthonukat és műtermüket, hanem a felelősöket is hiányolták. Főleg azért, mert csak a ház van biztosítva, a lakásokban lévő értékek nem. Szerintük, ha közvetve is, de a KVI miatt dőlt össze az épület egy része: az igazgatóság megbízott egy céget, hogy a villa alapjánál lévő szigetelés ellenőrzése miatt ássa körbe a házat.

A lakók szerint nem lett volna szabad csak úgy megbolygatni ennek az öreg háznak az alapjait, hiszen köztudott, hogy a vizes Gellért-hegyi talajon ingatagon állnak az idős házak. Mint az *Cselovszki Zoltántól,* az Országos Műemlékvédelmi Hivatal elnökétől megtudtuk, a munkát az építők engedély nélkül végezték.

Molnár Zoltán, a KVI vezérigazgatója nem tudta okát adni az omlásnak, ám annyit elmondott, hogy az elmúlt évtizedekben nem tartották karban a házat, és annak eredeti alapozása is rossz volt. Több általunk megkérdezett szakértő véleménye szerint a ház megroggyanásának oka a felszíni szivárgó víz lehet, a Gellért-hegy forrásaiból. A szakember szerint a helyreállítás mintegy százmillió forintba kerül.

– Az, hogy felelős-e a KVI, csak a vizsgálatok után dől el – mondta az üggyel megbízott *Keresztély Dezső,* a KVI munkatársa. Szerinte a fal nem dől tovább. Ha a szakértők kijelentik, hogy a ház épnek tűnő része valóban nem sérült meg, akkor a családok többsége hathét nap múlva visszaköltözhet. A többieknek valószínűleg két-három hónapig kell máshol lakniuk, de addig is vagyonőrök védik a házban maradt értékeket.

A művészek szerda délután bemehettek lakásukba, hogy legszükségesebb holmijaikat összecsomagolják. Ugyanekkor sajtótájékoztatón jelentették be: a fővárosi önkormányzat és a XI. kerületi is lakásokat ajánlott fel a károsultaknak.

A Kelenhegyi úti művészház 1903-ban épült, Kosztolányi Kahn Gyula tervezte, és eredeti funkciója is az volt, hogy műtermeknek és galériának adjon otthont. (Az építésznek volt az egyetlen munkája.) Ripplronai József is dolgozott itt. A második világháborúban lebombázták, lépcsőházat, így azt újra kellett építeni, ám a műemléki épület szerkezete ma is ugyanaz, mint csaknem száz évvel ezelőtt.

Rendőrök vigyázzák a megroggyant lakásokat FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

Szállodából is lehet szükséglakás Budapesten

Hetvenöt embernek tudnak azonnal szállást biztosítani a Fővárosi Polgári Védelmi Parancsnokság Ferihegyi úti bázisán – tudtuk meg *Puzder Attilától,* a budapesti szervezet csoportvezetőjétől. Mint azt az őrnagy elmondta a fővárosban ez az egyetlen hely, ahol azonnal szükségszállást tudnak adni a rászorulóknak. Ha olyan katasztrófa történne, amely több száz, esetleg több ezer embert érintene, akkor a főváros minden kerületében, az előre kijelölt szállodákat, kollégiumokat alakítanák át szükségszállókká. Így például a bajban a Margit-szigeti Thermál Szálló is fogadhat ideiglenes lakókat. Az őrnagy elmondta, hogy eddig a legtöbb embert érintő esetük az 1992-ben történt békásmegyeri panelházban történt tűzeset volt. Akkor több mint félezer otthontalanná vált embert helyeztek el négy-öt óra alatt a római-parti üdülőkben.

A Fővárosi Polgári Védelmi Parancsnokság bázisa FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

A Positions Marketing Kft.

SALESWOMAN & SALESMAN

munkakörbe munkatársakat keres.

• Olyan ambiciózus, kereskedelem iránt elhivatottságot érző fiatalokat (20–25 év) keresünk, akik el akarnak indulni karrierjük építésének útján.
• Gyakorlat nem szükséges, de az angolnyelv-tudás elengedhetetlen.

Amit ajánlunk:
• belső képzés,
• lehetőség a cégen belüli fejlődésre,
• alapjövedelem és nagyon magas jutalék,
• gyönyörű munkahely, fiatal munkatársak.

Ha felkeltettük érdeklődését, kérjük, jelentkezzen a 451-7030-as telefonszámon 9–12 és 14–16 óráig. 1134 Bp., Váci út 35.

WWW.ALLASPONT.COM

Karbantartási anyagok forgalmazására szakosodott amerikai székhelyű nemzetközi vállalatlánc, több éve sikeresen működő önálló magyarországi leányvállalata

a XINTEX HUNGARY

területi képviselőt

keres

Pest megye keleti részére.

Az ideális jelölt határozott, jó kommunikációs készségű, műszaki beállítottságú és saját gépkocsival rendelkezik.

A cég professzionális képzést, továbbképzést, kiemelt kereseti és előrelépési lehetőséget, valamint megfelelő forgalom elérésekor szolgálati autót biztosít.

Kézzel írott, fényképes önéletrajzát legkésőbb **2000. 04. 7-ig** az alábbi címre küldje:

XINTEX® / HUNGARY

1441 Budapest, Pf. 653

PÁLYÁZAT

Budapest-Zugló Önkormányzatának Képviselő-testülete a helyi önkormányzatokról szóló többször módosított 1990. évi LXV. törvény 92/a. § (1) bekezdése értelmében pályázatot hirdet

KÖNYVVIZSGÁLÓ alkalmazására.

Pályázhatnak: a Magyar Könyvvizsgálói Kamara által vezetett névjegyzékben szereplő, költségvetési minősítésű könyvvizsgálók, illetve ilyen tevékenységre feljogosított szervezetek.

A pályázatnak tatalmaznia kell:
— a pályázó szakmai önéletrajzát, illetve a tevékenységéről rövid ismertetést,
— a szerződéses ajánlatot.

A pályázathoz mellékelni kell: a Magyar Könyvvizsgálói Kamara három hónapnál nem régebbi igazolását arról, hogy a pályázó a nyilvántartásban szerepel.

A pályázatot a megjelenéstől számított 30 napon belül zárt borítékban, **„KÖNYVVIZSGÁLÓ"** jeligével Budapest-Zugló polgármesteréhez kell benyújtani.

Cím: Budapest-Zugló Polgármesteri Hivatal, 1440 Budapest, Pf. 80 (Budapest XIV., Pétervárad utca 2.)

Érdeklődni lehet: a Budapest-Zugló Polgármesteri Hivatal jegyzőjénél, a **252-0478-as telefonszámon.** A pályázatot Budapest-Zugló Önkormányzatának Képviselő-testülete bírálja el.

Utazzon a Budataxival a tavalyi, változatlan áron!

120 Ft/km*

BUDATAXI® 2-333-333

Március hónapban minden 333. megrendelő egy telefonkészüléket kap ajándékba!

Budataxi 2-333-333

***Szerződéskötés esetén. Telefonos rendelés esetén 150 Ft/km.**

ALKOR®

alkor

Deco Design

Elismert nemzetközi cég piacvezető magyarországi leányvállalata keres

ÉRTÉKESÍTÉSI VEZETŐT.

Főbb feladatai:
– területi képviselők irányítása
– kiemelt vevőkörrel kapcsolattartás.

Pályázati feltételek:
– felsőfokú kereskedelmi végzettség
– min. 3 éves kereskedelmi gyakorlat
– németnyelv-tudás
– jogosítvány.

Előny:
– munkahelyközeli lakhely
– angolnyelv-tudás
– számítógépes ismeret.

Kérjük, hogy fényképes pályázatát a megjelenést követő 5 napon belül küldje el az alábbi címre: 2510 Dorog, Pf. 109

Dem Trend voraus.

SKULL KOMMUNIKÁCIÓS ISKOLA

Ismerje meg Ön is a SKULL-érzést, és szakmájában az elsők között lesz!

PR- és marketingkommunikációs szakmai továbbképzések
(kétszemeszteres)
kurzusok évente két alkalommal.

Marketingmenedzsment workshop:
3 nap, április 5–6–7.

Profizmusunkat az eddig végzett 1600 elégedett hallgató garantálja.

Kérje részletes tájékoztatóinkat és referenciáinkat!

SKULL Kommunikációs Iskola
1036 Budapest, Bécsi út 61.
Telefon: 250-5525, 250-5535
Telefax: 250-4088,
e-mail: skull@mail.matav.hu

Nem építünk légvárakat...
...mert annak, aki magasra tör és szakmai álmait meg akarja valósítani, nálunk biztos jövője van.

Az OBI Barkácsáruházlánc folyamatosan terjeszkedik.
Új áruházainkba keresünk

áruházvezető(nő)ket!

Az Ön felelőssége:
– áruházunkat önállóan vezeti,
– döntéseivel segíti az áruválaszték és a kínált szolgáltatások [illegible] meghatározását az Ön által vezetett áruházban,

Több mint 400 építő- és barkácsáruházával az OBI-csoport az ágazat vezetője bel- és külföldön.

Ezt a pozíciót folyamatosan építjük tovább
– franchise-rendszerben

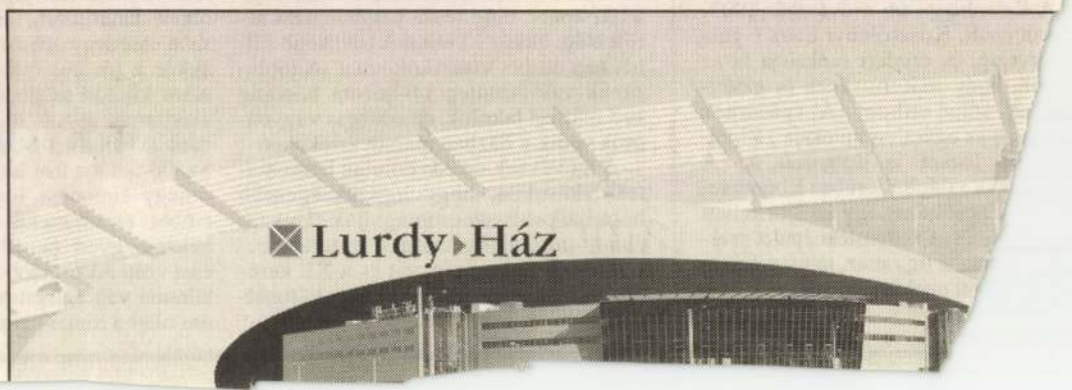

Lázár Béla

Tizenhárom magyar festő. Bpest, 1912

Kosztolányi-Kann Gyula.

Mi érzékenyebb a kénesőnél? . . .

A művész lelke, melyet a külső viszonyok átformálni igyekeznek, minden benyomásra előre nem sejtett formában válaszol. Az ellenséges körülmények csak fokozzák ellentálló erejét, de vele együtt izgékonyságát is, a mi a köznapi életben ugyan hátrány lehet, de a művész kifejező készségét táplálja. Néma, de kétségbeesett harcok folynak le a művész lelkében, de ily szenvedésekből születik a gyöngyszem.

Kosztolányi művészetének ragyogó derüje mögött lopva lezajlott belső harcok lappanganak, kifogyhatatlan művészi önviaskodások, senkitől nem sejtett önkínzó szenvedelmek. Mikor opálszínü fényében csillogva-villogva ott ragyog a remek gyöngynyakék a hattyunyaku delnőn, ki gondol azokra a szenvedésekre, melyekből a gyöngy fogantatott?

Művészi fejlődését pedig éppen ezek a lázas önviaskodások magyarázzák. Folytonos belső izgal-

ember-fajta egybefoglalásai tipussá. Kicsi fej, vastag nyak, széles lapocka, hatalmas duzzadó izom. A csontok uralkodnak. A lovai is magateremtései. Antik allürökkel mozognak, mint Marées lovai, kicsi fejükkel és óriási combjaikkal, közel rokonságot is tartva velük, — de ezek sem természetkópiák, csak az alapharmóniát, *a nagyszerü életérzést szimbolizálják.*

Legteljesebb a harmónia azonban szines üvegablakán, mert ott a szinek az üveg természetes szinei és ha átsüt rajtuk a napsugár, misztikus fényben fölragyognak. Itt a szín a formát szolgálja. Itt a szín a hangulat vezetője. Ez nagyszerü útbaigazítás, fontos tanuságtétel a szín eljövendő szerepe mellett.

Ime itt áll ma Kernstock Károly, — a legteljesebb, a leghevesebb küzdelemben önmagával, — a maga stilusáért, mely alig lesz egyéb, mint a két pólus, lelke szélsőséges elemeinek szerencsés összhangbahozása, megőrzése az elért eredményeknek, a természet megfigyelésén okult művészeti leegyszerűsítés, — aminthogy mi más volt a stílus mindenha? És ez éppenúgy igaz az egyének, mint a korok stílusára.

mak között alakult, innét a nagy ugrások az egyes állomások között, ami azokat összetartja, ami azokat egységbe fogja: az a művész egyéniségének kéneső természete.

A festőművészettel csak lopva, titkos órákban, építészeti tanulmányai között, rejtekben foglalkozhatott, holott az álmok kifejezéséhez mesterségbeli készség kell, ehhez pedig idő, türelem, munka, véráldozat. Foglalkozása sokáig az építészet volt, de hivatása mindig a festészet. Mindent elkövetett, hogy foglalkozása révén megszerezhesse magának azt a helyzetet, hogy hivatásának élhessen. Ezalatt energiájának túlzott megerőltetésével kétlaki életet élt, — pedig mint építész is tele volt monumentális gondolattal, amint azt két kötetnyi tervvázlatai fényesen igazolták, — de szerelme színálmain csüggött, mert érezte, hogy a lelkében élő képzeleti képeket ki kell fejeznie mindenáron, ami állandó lázas izgalomban tartotta idegeit.

Művészi stíljéhez épp ez adja meg a kulcsot.

I.

Minden állomás elején egy-egy önarcképben fejezte ki célzatait.

Itt áll előttem az egyik: alig pelyhedző bajuszu, sovány, rajongó tekintetü ifju.* Minden forma kicsinyes gonddal kikeresve. A természet lázasan érdekelte. Minő kemény az állcsont! Hogy

* Az Ernst-múzeumban.

lehetne az orr porcogóját kifejezni? Itt árnyékot vet a szemgödör, amott kiugrik a homlokcsont, minő szegletesen! És ment formáról-formára, darabonként, akárcsak korabeli csendéletein.

Ezidőben a müncheni teknikai főiskolán tanult, de a rajziskolában is gyakorolta magát. De főleg otthon, szabad idejében, lopva. Azután is, hogy tanárnak hívták meg a holzmindeni építészeti iskolába, a világ festői visszaadása mindennél jobban érdekelte.

Egyelőre minden formájában, mint csendélet vagy utcarészlet, mint erdő és patak, hordók az udvaron vagy a rét és a hegyoldal, minden egyaránt. A tárgy, lehető objektiv visszaadásban. Mikor otthagyta a német kisvárosi tanárságot és hazatelepedett fővárosi műépítésznek, akkor is a festészeté volt igaz szerelme. A nyári pihenését annak szentelhette. Balaton-Berényben vagy Dömösön, Ujpesten vagy a Tisza partján nyitva volt a szeme, meglátta a vízhordó lányt, a pirosló háztetőket, a dömösi faólt, a vén koldus barázdás fejét, a falusi udvart, a fűzfák hajlását és az elhagyott utcarészletet, mindenütt a forma érdekelte, a tárgyban rejlő festői elem, az erdő sudar fái, amint ingbogos hajlásokkal emelkednek a magasba, a tárgyi szépség, a naturalisztikus igazság. Egymás mellé helyezi az alakjait, a leányt némán bámuló legényt, a kis paraszti szobában, amint besüt a nap s beburkolja őket közös szeretettel, egységes fénybe és mélyen átérzett érzelemben. Az ablakon beáramló fény körülöleli formáikat és finom átmeneteket teremt, halk tónusokban suhan végig s egységet ad mindennek. A for-

KOSZTOLÁNYI GYULA. EGY SZEPTEMBERI DÉLUTÁN.

mák uralkodnak a fény- és árnyhatásokban ezidei kompozicióiban, csak itt-ott hangzik ki egy-egy szín, egy sárga kendő, kék kötény a csöndesen üldögélő nőkön, vagy a három munkálkodó nő színes ruháján, de mindig lefokozva, a tónusegységet meg nem törve.

Ezt a stíltörekvését az egyik, sötét hátterü önarcképe igen jól összefoglalja.* Szinte hetyke kifejezés van a tekintetében, a világot szereti és ez megnyugtatja. Barnás tónus ömlik végig a formákon, valami galeriatónus, melyben csak a piros nyakkendő az egyetlen pozitiv szín. A tónusharmónia megőrzése jellemzi ezidétt, a világot tónusfátyolon keresztül szemléli, akár tiroli utcarészletet, akár öreg halászembert vagy dachaui ebédelő parasztházaspárt figyeljen meg, csakhogy e tónusfátyol bátrabb kézírást takar, szélesebb, összefoglalóbb formalátást, mert túl van a mesterségbeli kísérletezéseken.

És egyszerre fölszakadt a tónusfátyol, Kosztolányi, mintha hályog hullott volna le a szeméről, egyszerre meglátta a napot. A napot, amint végigömlik az Adria napsütötte házain és színt ragyogtat föl, reflektált fénybe borul és formát teremt. Ez elhatározó élménye volt, s szenvedélye kiáramlott. Most hirtelen hihetetlen izgalom fogta el. Helyről-helyre menekült, a nap után, kergetve a színt, űzve a fényt, mint a gyermek a színes pillangót. Ellenállhatatlan vágy űzte-hajtotta megfürödni a napfényben, legyőzhetetlen szenvedély megfogni a

* Szerző gyüjteményében.

megfoghatatlant, belső démonok sarkalták vásznára szögezni az elillanót, s Kosztolányi otthagyta az építészetet és festő lett egészen, a napfény himnikus dicsőitője és szenvedelmes kutatója. Micsoda gyönyörüség lekapni a napsugár ragyogását, hirdették vásznai; szenvedélyes művészszívének egész lázongásával kergette végig a színes fényt a lussingrandei házcsoporton, a dömösi utcán, a klauseni hegyeken, mindig és mindenütt a ragyogó jókedv ujjongó érzéséből foggant színpompát fejezve ki. A zöld az uralkodó színe, arra építi föl színszimfóniáit. De ez az alapszín a leggazdagabban árnyékolt és elemezett. Emlékszem, ez időbéli műveit sokan nyersnek és rikítónak találták, de ma, ha ujabb fejlődésével vetjük össze, szinte megtörten tompának hatnak.

Itt ülök műtermében és végigtekintem az utolsó tíz év fontosabb alkotásait. Egymásután sorakoznak el előttem a lussini, Gardató melletti, tiroli, a Riviera mellett festett *napfényarcképek*, s egyszerre mind világosabban kitetszik magának a művésznek egyénisége, s főleg ez egyéniség következetes fejlődése. Valóban napfény-arcképek ezek, a napfény arcképei. Tükrei a déli napnak, de tükrei a művész lelkének is. Főleg képzeletének, melyet szinte kizárólag egy probléma: a napfényben fölragyogó táj ábrázolásának problémája foglalkoztatott, s ennek formáját megtalálni élete művének tekintett.

Mily boldog lehetett ez az ember, hogy megtalálta problémáját. Élethivatását és élete célját. Tudta, hogy mit keres és futott utána, kergette he-

gyen-völgyön át, országról-országra, szakadatlanul, a fanatikus hívő szenvedelmes meggyőződésével.

A formakeresés útján az első állomás még összeesett a tónusos időkkel és ma úgy látjuk, mintha a fölszaggatott tónusfátyol itt-ott még — ha roncsaiban is, — de rajtatapadozna. Ez a tónusfátyol *Út a város felé* című dachaui motivumán igen nobilisan hat. A zöld ugyan az alaphang, de a nagy terebélyes két fa, mely a kép közepét átvágja és lombos koronájával szinte betakarja a kék eget, erős árnyékot vet a zöld pázsitra, míg a háttérben a falu vörös háztetői megtörik az uralkodó zöld tónust. Késő délután tompa színes árnyékai húzódnak végig a gyepen és az országút sárgás pora sem szikrázik a lemenő napban. Gazdagabb a zöld-változat egy dömösi hegyoldalt ábrázoló képén, melyet a zöldbe borult természet szinte betakar, csak föntt a hegy ormán sárgállik ki egy-egy darab szűzföld. Nedves csillogás ül a zöld falombokon, s a napfény annál melegebben himbálódzik végig a leveleken. Lussinban aztán a délvidéki nap telt szinei mély akkordokban hangzanak ki.* Színt nyer az árnyék, a legszeszélyesebb arabeszkeket teremti. Van valami bolondosan kacagtató, amint egy vékony fa lila árnyéka végigfekszik az úttesten és girbe-görbe rajzot vetve, mint farsangi bohóc táncot jár. Egy ilyen véletlen színalakulatot elragadó közvetetlenséggel tud odajegyezni Kosztolányi, — akinek művészi formájában szerepet kezdenek játszani a japános véletlenségek, egy bekukucskáló falomb, egy

* Az állam tulajdona.

odavetődött reflex a viztükrében, mind megannyi láthatatlan, de csak kíváncsiságot fokozó ok szülötte. Ez volt konzekvens impresszionista korszaka, a benyomásokba elmerült, a színeket az árnyalatok árnyalatáig elemezte, mindent fölbontott, szétszedett, az árnyékot is vegyelemezte, mert megösmerni, kitapintani, részeire fölosztani akart mindent, hogy aztán összetehesse.

Kitünően jellemzi stílusa e korszakát ismét egy önarcképében.* Künn a szabadban, a fák alatt, odaállott a tükre elé, hogy tanúlmányozza a színt, a reflexek játékát, s az az érzése, hogy most csak piktor lesz s elfelejt mindent, amit az iskola tanít színről, fényről, reflexről. Adja, amit lát. A véletlen színhatásokat is lekapja. S ime, nagy fehérkarimás kalapjának árnyékából kivillog felénk két nagy kíváncsi szem: beletapad a tükörképbe és onnét lesi a színt az árnyékban, az odavetődött fényfoltokat, egy-egy kóbor fénysávot, tüzes reflexet, egyszerüen, nagy foltokban letéve.

Egyáltalján az egyszerüség a motivumokban uralkodó jegye művészetének. Egy lussingrandei képe egyszerüen egy darab vérvörös, agyagos föld, tompazöld növényzettel, aranysárga napsütéses torony a házak közt s összehangoló háttérnek a felhős kék ég; de ez igen kevés forma közt igen sok az árnyalat, igen mély a színzene, igen férfias az előadása, kezdi a természetet hatalmába keríteni, hogy szabadon interpretálhassa. Szinekből építi föl a maga világát. Tiszta alapszinek egymás

* Jánossy Béla dr. gyüjteménye.

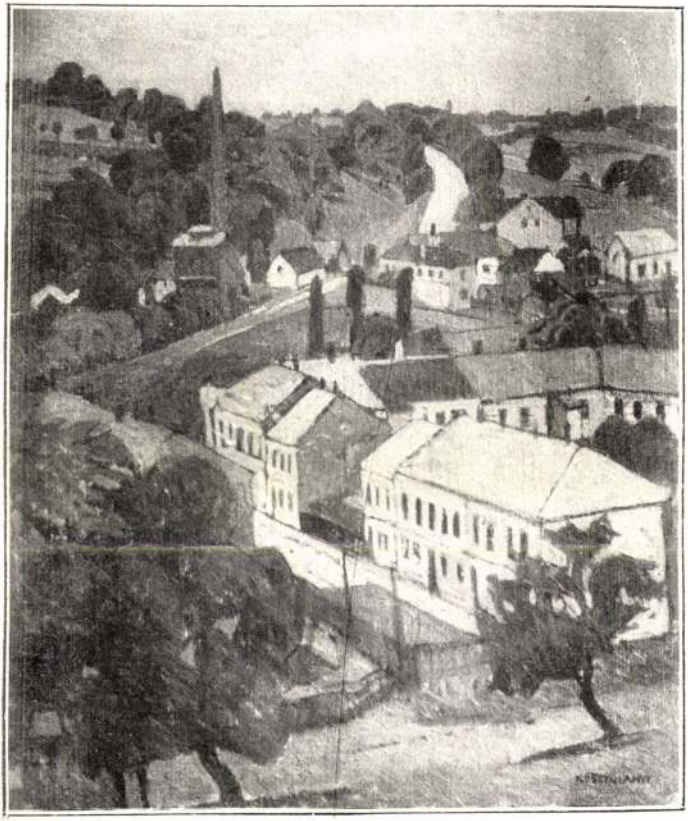

KOSZTOLÁNYI GYULA. BORÚS TÁJ.

mellé rakásával a vidámság, a derü hatását kelti föl, — a tompa tónusfátyol utolsó rongya is leszakad, most már kacag felénk a sok szín. Mintha megfogta volna a maga formáját!

Lenn, a délvidéki természetben meleg harmóniákat látott meg, melyeket végtelen rajongással, százféle elemből állít össze. Palettáján megnövekedtek a szinek, vásznain az árnyalatok. Most már biztos szemmel elemez, bont széjjel és kapcsol össze, egy-egy műve szinte féltónusokból összerakott harmónia.

Hogy ég, szikrázik, vibrál a napfény *Torbole* c. képén! Nagy fehér kőfal megy föl a hegynek, melynek oldalára tapadnak a házak és kimagaslik a templom sárgafalu tornya a sok, fákban gazdag kert közül. A fehér kőfal csupa szín, kék árnyékot vet elénk, ami a sárgásfehér földdel finom ellentét. Fönt a kék égbe egy lilás hegycsúcs mered, — de azért e sok-sok szín nem ad kakofániát, mert a magas, mélytüzü fakoronák zöldje összhangot tart közöttük.

Harsogó szinek szép harmóniája: ez e korszakának jellemzője. Fokozza ezt a Garda-tó mellett festett képeiben a víztükröződés reflexeivel, ahol a nyugodt vízben színértékjátékot rendezhet.* A kékeszöld égen lilahasu bárányfelhőket úsztat, melyek megtörve látszanak a magasból ránézés révén a tó tükörében, ahol a hegy hátán lévő lila árnyékok reflexekként úszkálnak. Az erős napsütötte sárgás házak a hegyoldalon, a zöld ciprusok közt,

* Az egyik Nemes Marcell gyüjteményében.

vakító színjátékot rendeznek. Ég és fénylik a sok szín, de egyik a másikat féken tartja. Sőt néha szinte nobilisan egyszerü összhatást is elér. Lila színreflexekben tótágast állanak a parti házak a vízben, a nagy sárga torony a hegyen megnyúlik és meg-megszakad tükörképében, de az egészen — a színkaosz fölött — nyugodt levegőtónus tart fegyelmet. Szeptemberi, őszi hangulat ömlik el egy Laibach-környéki tájképén, ahol a nyugodt, tiszta folyóvízben a nagy ágbogas fakorona szinesen tükröződik, minden telten teli színárnyalattal, — a kerítés árnyékján a lila reflexek is kikeresve! — s mégis minő nyugodt éppen a színösszhangja.

A színárnyalatok összerakása jellemzi festő eljárását akkor is, mikor a tiszta szinektől elfordulva, egy havas látomány kapta meg, amint műterme ablakából egy tompa, szürke téli napon kitekintve, a szinekből kialakuló fehérséget figyelte meg, mint követi a háztetők formáit, erősbödik, tompul, színértéket vált, mélységet teremt, s végül is egy finom szürkés fehérben olvad össze.* Ilyen orchestrális hatások sokat foglalkoztatták ezidétt.

II.

Ilyennek ismertük Kosztolányi művészetét és azt hittük, megtalálta a maga formáját, — mikor a nyugtalan vérü ember egyszer csak újra eltünt.

* Dr. Majovszki Pál gyüjteményében.

Nagy időre. Mit keres megint és hol véli megtalálni önmagát? Váratlanul Abbazia tengerpartján fogtam el, nem menekülhetett előlem és kicsaltam titkát. Ekkor már negyven éves volt (1868-ban született), de lázongó hévvel újra formakeresésbe merült el, s rajongott újra. De most a primitív népek egyszerü összefoglalásaiért, Cézanne színabstrakcióiért, Matisse rajzegyszerüsítéseiért, egyáltalján a kevéssel sokat mondásért. A rajongó szavak belső forrongást lepleztek. Nem csalódtam. Új kisérleteiben a forma és színredukálás a lényeges, s ezeket a kontur erejével igyekszik összetartani.

Az élénk és tiszta szinek — minden árnyalat hijján — első kisérleteiben kemény és rikító hatásuak, a kontur itt nem segíthetett, sőt egyenesen ártott, mint steieri utcarészletén, ahol valóságos geometriai rajzzá lett az árnyékot körülfogó pánt, — melyet fölismert és kezdett föloldani, mint amstetteni tájképén, ahol a hegyhátat megülő házak vörös vagy kék vagy sárga tetői nagy színfoltokat alkotnak, ezeket finom szines kontur határolja és összetartja és egységbe fogja.

Még finomabb ez az egység egy merani utcarészleten, ahol a nagy sárgafalu torony, az őt körülvevő házak között, magasan kivillog, de a szín erejét a finom vörös kontur nem tompítja; e kontur minden formát körülölel, éreztetve van az utca házfrontjain, az üzletek sárgásfehér ernyőin és a nagy kékes árnyékokat is körülveszi, s egyenesen harmonizáló erejü. Itt ég a nap, az erős nyári délután napsütése, — de borus időben a tiszta szinek összefoglalására nagyerejü eszköz a kékes

kontúrszalag, mint az *Borus táj* c. képén látható. A lejtős utca fölött, a hegyhát mögött rózsaszínü ég domborul, — csupa színfolt minden, a sudár fák, a vöröstetejü házak, a nagy gyárkémény, minden csak egyszerü színfoltban van letéve, de minden színfolt a maga igaz színértékében. Hasonló célzatu a *Vízparti sétány*.* Nem úgy, mint Cézanne-nál, akivel gyakran összehasonlították, pedig egész világ — képzeletstrukturájuk különbözősége — választja el őket egymástól. Cézanne mindent egy előre elképzelt szinharmóniára — leggyakrabban az olasz fayence zöldeskék összhangjára vezetett vissza. Kosztolányi a természetből merít és ahhoz ragaszkodik. Az ő csendéleteiben is a forma egyszerűsítésére törekszik, — de színharmóniáját esetről-esetre, impresszióiból alakítja.**

Ezt az új stílustörekvést összegezi új önarcképe, — ahol tiszta színfoltokból rakja össze a formákat. Kékeszöld a háttér, fekete kalap a fején, kék ruhájának gallérja ad egy új kék színárnyalatot, s ebbe bele van állítva a fej strukturájának alapeleme, — csak az: néhány főforma, tisztán foltokból összerakva. Ragyogó szinek, de nyugodtabb harmóniákban, most a hangsúly a harmónián nyugszik, s konturpántok segítik ezt elő: ime Kosztolányi stíltörekvésének — egyelőre — utolsó stádiuma. De benne forrong, nyugtalankodik minden. S ha igaz Goethe mondása, es lebt der Mensch solang er strebt, — ő él, mert törekszik és törekszik, mert él.

* A Szépművészeti Múzeumban.

** Szép példány Nemes Marcell gyüjteményében.

Természetes, hogy a művészek közül, mihelyt öntudatra jutott egy is, senki sem engedelmeskedett többet ennek a jelszónak, amennyire az egyénisége és tehetsége engedte, iparkodott elfelejteni azt, amit megtanult és kiki megteremtett magának egy szájaize szerint való stílust. Messziről ez úgy látszott, mintha ők a lelkükön átszűrték volna az eddig analizált természetet, vagyis mintha valami köze lett volna az ő újfejlődött állapotuknak a régi iskolai felfogással. Holott, ha szintetizáltak is, nem az eddigi megfigyeléseiket egyszerüsitették, hanem egész elölről, minden mult nélkül, de szintetizáló szemmel nézték a természetet. A művészet nem lehet szintetikus vagy analitikus, azaz csak ez az utóbbi nem lehet, csupán csak stilizáló, ami annyira egyet jelent a szintézissel. Ismétlem, hogy a naturalizmus vagy analizálás volt mindig az első lépés a dekadencia felé.

* * *

A naturalizmus objektiveknek tételezi fel a tárgyak képét és ez a laikusoknak a művészi felfogását képezi. A kik már fél lábbal szimbolisták, amennyiben szimbolisztikusan élvezik a természetet, ez a felfogásuk már könnyen vonja maga után a többit, t. i., hogy szimbolisztikusan alkossanak is művészetet. Az embereknek roppant erős hajlamuk van az objektiválásra, úgy hogy a naturalizmusnak mindig igen nagy eshetősége van a jelentkezésre és könnyü útja az elterjedésre.
Nézzük azonban még pontosabban meg, hogy mi az a naturalizmus, milyen összefüggésben van a művészettel, mit várhatunk tőle, mennyit nyújthat nekünk. Vajjon gondolkozhatunk-e úgy, hogy mert a quatrocento művészei firenzei patricius családok arcképeit festették meg a madonnák és szent család helyett és firenzei holmikat képeikre és mert a quatrocento művészei tényleg óriási művészek voltak, nagyok leszünk-e mi is, ha naturalisták leszünk, ha nemzetiszinü pántlikát és kulacsot fogunk festeni? Vagyis még egyszer, milyen összefüggésben van a naturalizmus a művészettel, általában mi az az utánzó művészet, hogy kezdődik az, ki fest először természet után és miért és miért lesz ez jobb, mit fest ki a természetből, ha nem az objektumokat?
Az a körülmény, hogy az ábrázoló művészetet mindenütt megelőzte a díszitő művészet világossá teszi előttünk, hogy nem a meglevő érzéseket fejezi ki a művészet, hanem a művészi eszközök variálása kelti fel az érzéseket; sohasem lehet művészi cél a nap világító erejének visszaadása, festékekből kell művészetet csinálni. Azonban valamint a természetben erő nem nyilvánul meg anyag nélkül, úgy szüksége van a művészetnek, akár ipari, akár más cikkekre, amelyen bemutassa magát. Akár a heraldika volt az ok vagy az ideográfia, amit ép úgy kivántak cifrázni, mint a baltájukat, mindenesetre egy olyan ok vezette be az ábrázolást a művészetbe, amelynek a lényege, hogy objektiv. A bálványok már abból az időből, mikor ők is ábrázoltak valamit, szintén vagy még inkább alkalmat adtak a művészek díszitő hajlamainak. Akárhány esetet képzelünk el, mikor az ábrázoló művészet keletkezéséről van szó, az ábrázolás mindig más célt szolgált, mint a művészi rész és mindig szimbolikus szerepet játszott. A mai művészetnek csak úgy nem lehet célja a naturalizmus vagy realizmus, annyira előretolakodik ennek az objektiv karaktere és mégis megtörtént, hogy jelentkeztek művészek, akiknek a tehetsége össze van kötve az ábrázolással, ezt elvéve tőlük, meddőkké válnak. Dacára annak, hogy természetesen ezek a művészek sem adnak objektiv művészetet, vagyis náluk sem primär a természet, mégis ezek ragaszkodnak leginkább ahhoz, hogy a művészet a természettel kezdődik és vele hal meg, továbbá, hogy az ábrázoló művészet nagyobb művészet mint a díszitő. Ezeket az embereket úgy fogjuk megérteni, hogy náluk a művészetet a kifejezés művészetében keressük, a gazdagságot abban a relatióban, amely az eszköz és tartalom közt van,

A HÁZ
MODERN
MŰVÉSZETI
FOLYÓIRAT

1909. II.
3. f.

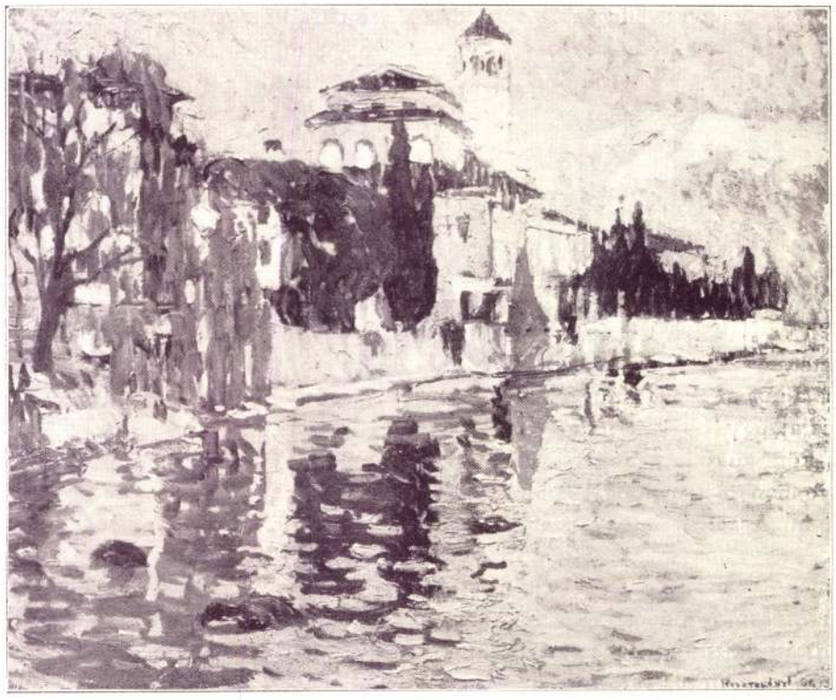

TÁJKÉP — KOSZTOLÁNYI (KANN) GYULA

nem az a fontos, hogy mit adtak, milyen hiven, hanem hogy mennyi erővel. Vannak művészek, akik nagyon sokat adnak, de nem művészek, mert sokat beszélnek mellette és túlságosan magyarázzák, vannak, akik üresek és nagyon szabatosak. A foglalkozásuk okozta, hogy annyira hozzászoktak a modellhez és ismétlem, különösen az olajfestés technikája az oka a naturalizmus jelszavának. Csupa lustaságból nem képesek dekorativ művészetet is produkálni, a nagy megszokás miatt és mert semmiből vagy pusztán képzeletből vagy papiron bőrkompozíciókat nem lehet csinálni. Foglalkoznának évekig bőrmunkával, vagy bármely más iparral, azonnal elsőrangú díszitők válhatnának belőlük. Ábrázoló képekhez is szükséges a betöltendő formátum ismerete, a kompozíció eltörölhetetlen nyoma annak, hogy a díszités mindig megelőzi az ábrázolást és ez a lényegesebbb.

A naturalizmus tehát nem lényeg. Hogy a kép bármilyen áron, de hű legyen a természethez, nem művészi jelszó, semmi köze a művészethez. Olyat mondani pedig, hogy a francia modernek szín-naturalizmust produkáltak, amit a quatrocentisták rajzzal, azt ők színnel fejezték ki, — nem szabad. Mi az a színek naturalizmusa?

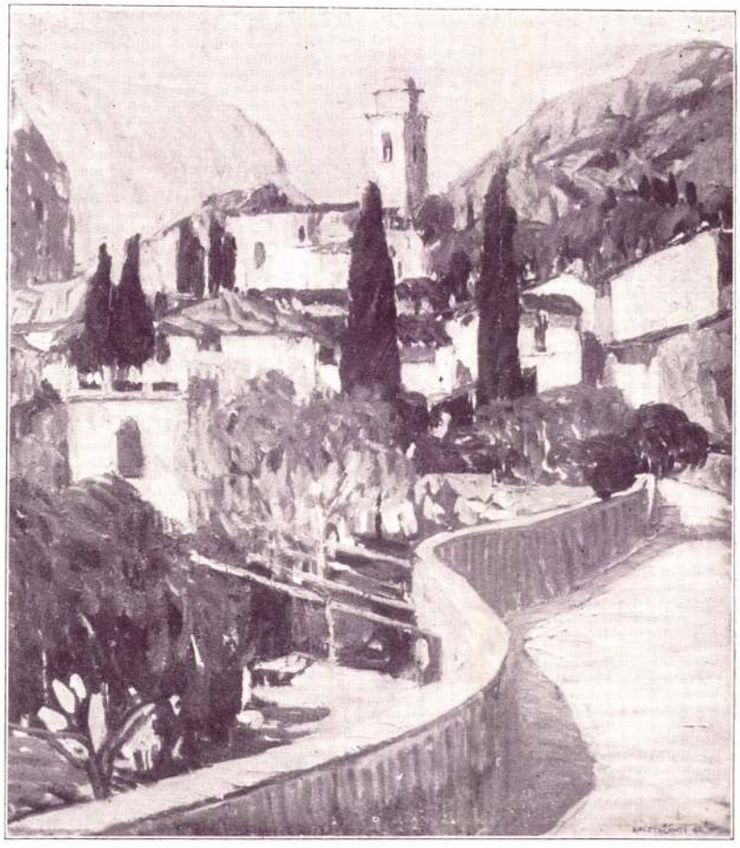

TÁJKÉP — KOSZTOLÁNYI (KANN) GYULA

Szokás a művészetek gyermekkorát, a gyermekek művészetéből magyarázni; dacára annak, hogy éppen ez egyáltalában nem dönt a naturalizmus elsőszülöttsége mellett, én nem fognám őket semmihez sem bizonyítékul használni; a legtökéletesebb laikusok ők, mindenütt objektív recepteket látnak, csak a felnőttek után élnek, soha maguktól fel nem találnák a művészet legkezdetlegesebb csíráját sem. Rajtuk legfeljebb annak példáját látni, hogy az utánzás csakugyan nem mint egy felsőbbrangú lelkifolyamat szükségképpen lépett be a művészetbe, hanem egy külső nem organikus, mesterséges összepárosítás, egyszerű megrendelés, mindjárt kezdetben is. És bár a megrendelés megszűnt, vallásos képek nem kellenek, az alkalomból ürügy lett és az ábrázoló műfaj megmaradt, meg kellett maradnia, mert tagadhatatlanul gazdagabb érzéseket képes kifejezni, mint a tisztán ornamentális; mint a komplikált az egyszerűvel szemben, olyan a viszony köztük. Az ábrázolás, mint mondottam, kezdettől fogva szimbolisztikus célokat szolgált és ilyen célokra ezentúl is fel lehet használni a művészetet, ha persze primárként kezelik.
Ám ha nagyon sokat fogjuk hangoztatni a naturalizmus hibáit, könnyen azt fogják rólunk hinni, hogy rossz művészeknek tartjuk Dürert és Rembrandtot, sőt még magunk

is elveszthetjük szemünk elől a biztos irányt. Holott az ultramodernek nem kevésbbé festenek természet után, mint ezek tették, bár csak azért, mert praktikusnak tartják a változatosság után való vágyukból kifolyólag, sőt sokakat megvetnek azok közül — mert nem eléggé radikálisan, sőt brutálisan fejezik ki magukat — akiket a naturalisták befogadnak már. Nem szokás újabban ugyan törődni azzal, hogy a művészek mit beszélnek a pikturájukról, de hivatkozom arra, hogy a szimbolisták lám bevallják, hogy nekik semmi közük a természethez és hogy vasárnapi hangulatot akarnak előidézni, hogy idealizálnak. Különböztessük meg az idealizálást a stílustól; az ultramodernek nem akarnak mást mint a realisták, csak szabatosan akarják azt elérni, mindennek a lényegét keresik, bár tagadhatatlan, hogy modorosak. Ne fogják rájuk azt, hogy idealizálnak ugyanakkor, amikor a fejükhöz vágják, hogy hülye karrikaturákat csinálnak, ami különben a legnagyobb mestereknek is szenvedélye. A szabatosság: a stílus, a művészetnek egyik elemi hozzátartozéka, feltétlenül megelőzi a naturalizmus hibáit. (A stílus már uralkodott, amikor még ábrázolás egyáltalán nem volt.)

* * *

Komoly és őszinte mesterekkel megtörtént, hogy ha nem találták meg mindjárt szerencsésen elsőre azt a stílust, amelyet tisztának fogadtak volna el, amellyel a legszabatosabban tudták magukat kifejezni, egy fél életen át változtatták meggyőződésüket, „nem találták meg magukat", mondják, pedig csak az eszközt nem találták meg. Ismét mások, akiket a naturalizmus legerősebb támaszainak hittek, máról holnapra otthagyták azt, amint legelőször meglátták a szintézist.

Az ultramoderneket tehát csak akkor fogjuk megérteni, ha hasonlónak találjuk a történetüket ahhoz, hogy valaki elindul, de újra haza kell mennie valamiért, amit elfelejtett és az utat újra elölről el kell kezdenie. Nem Manetből fejlődött ki Gauguin, ő egy kezdőpont akar lenni, nem kifejlett summája ő bizonyos tényezőknek, hanem egy még radikálisabb barbár kiindulás, nem eredmény, hanem eredet. És a fiatalok, akik állítólag őt utánozzák, helyes úton vannak, mert nem azt csinálják, amit tíz év mulva kellene tenniök, hanem a jól megértett elejénél kezdik. Ők naivak akarnak lenni és ezért a legnagyobb tiszteletet érdemlik és nem gúnyt, mert olyan komplikált körülmények között soha még úttörők nem voltak. Előfordult már, hogy Cimabuenek a bizanti iskolának szálait kellett magáról letépnie, Manetnek ki kellett törnie az akadémikusok sötét világából, de egyszerre két haragost felvenni, modernt és klasszikust, műértőt és laikust, kétszeres elszántság szükséges; a laikusok nem értik meg a modernt és mind a ketten az ultramodernt. Hihetetlennek tartjuk, hogy valakinek a naivsága ne affektált legyen manapság, holott a naivság csak annyit jelent, megtalálni a harmóniát az ábrázolt lényege és a stílus között, aki ezt megtalálja az naiv és csakis a naiv találja meg. Itt van ni pl. Ignotus: „Aki mai összetettebb, felszereltebb ember, mesterségesen serkenti magát vissza a nagyvonású szegénységbe, annál a magamegszorítása a legjobb stílizáló hiszemmel is csak tettetés, tettetéssel hüvösített lélek pedig csak a legritkább esetben tud mégis felfutni a szerencsés kifejezés révületéig." Annyian mondják ezt mások is, hogy nincs értelme az eggyel való vitatkozásnak, a legkevesebb, amit megjegyezhetek, hogy ezt nem egy a szenvedélyességig meggyőződött ember írta, hanem valaki, aki meg van ingatva. (Nyugat 1908, 3. szám. A fekete zongora.) Lehet a tudomány még olyan fejlett, az élet még olyan gazdag és komplikált, egy nemzet mindig elkezdheti az ő művészetét elölről, ha eddig még nem volt neki, vagy nem volt eléggé eredeti. A legprimitívebb eszközökkel a leggazda-

A dunai konföderáció egérfogójából vezetett ki a római egyezmény

Eckhardt Tibor előadása Egerben

Egerből jelentik: Az egri jogakadémiai kör ma délután négy órakor a kaszinó nagytermében reviziós délutánt rendezett. A város közönsége társadalmi különbség nélkül zsufolásig megtöltötte a termet és lelkesen ünnepelte *Eckhardt* Tibor országgyülési képviselőt, a *Magyar Reviziós Liga* alelnökét, aki a jogakadémiai kör meghivására eljött, hogy a revizió ügyének állásáról előadást tartson. A Himnusz eléneklése után *Fejér* Béla, a jogakadémiai kör elnöke, üdvözölte Eckhardt Tibor dr.-t és a kiséretében megjelent *Rakovszky* Tibor dr. képviselőt.

Eckhardt előadásában kifejtette, hogy a népszövetség politikájának, amely az elmult tizenöt évre rányomta bélyegét, *vége van a népszövetség csődje miatt és most már a reviziós politika következik.* A népszövetség csődjének oka, hogy az a győztes hatalmak érdekképviselete volt. A népszövetségnek a hét nagyhatalom közül ma már tulajdonképpen csak az angol és a francia a tagja. Uj politika az, amely a békét biztositja. A brit birodalom politikája megakadályozni azt, hogy bármelyik nagyhatalom tulsulyra jusson. A német-francia ellentét akuttá vált, a németek egyenjoguságukért harcolnak, a franciák pedig biztonsági politikát követelnek. *A béke Mussolini kezében van.* Az olasz politika a revizióra való törekvés. Az olasz-magyar kapcsolat nemcsak érzelmi, hanem érdekközösség is. Olaszországnak érdeke, hogy Magyarország elég erős legyen. Az osztrák politika tulajdonképpen egész Európában előtérben van. A Németországhoz való csatlakozás sem az angoloknak, sem az olaszoknak nem érdekük, sőt magának Ausztriának sem, de életképtelensége és a koldussorstól való szabadulás a németek karjai közé hajtja. A kisantantrendszert, amelyet a francia politika hozott életre, meg kell szüntetni. A franciák már rájöttek, hogy ez a rendszer nekik sem érdekük.

Az első és második Tardieu-terv megbukott. Az első terv Magyarország, Ausztria és Csehország gazdasági együttmüködését ajánlotta, a második az öt állam gazdasági együttmüködését. A második terv részünkre politikailag a határok stabilizálását jelentené, gazdaságilag teljes tönkretételünket, mert az olcsó szerb és román mezőgazdasági és olcsó cseh ipari árak malomkövei közé kerülnénk. *A dunai konföderáció egérfogójából a római egyezmény vezetett ki.* Nemzeti törekvésünk Szent István óta Európa érdekeivel összegyeztethető volt. A revizió is európai érdek. A wilsoni elvek alapján mi a népek önrendelkezési jogát kivánjuk. A horvát, tót maga döntse el, hogy hova akar tartozni. A Duna völgyének ujrarendezését *vagy a preventiv revizió — az olasz-francia megegyezés — vagy a kikényszeritett revizió, az olasz-német megegyezés hozza meg.* Hangsulyozta végül az előadó, hogy Magyarország kihivó jellegü politika szolgálatában nem áll.

Eckhardt Tibor nagysikerü előadását *Pálosi* Ervin dr. jogakadémiai tanár, a jogakadémiai kör vezető tanára köszönte meg, majd a magyar Hiszekegy eléneklése után Eckhardt Tibor lelkes ünneplésével végetért a reviziós délután.

Két norvég parti-falut elsodort a sziklaomlás okozta hullámverés

Száznál több halottról érkeznek jelentések

Oslo, április 7.

A norvég partokon pénteken éjszaka borzalmas katasztrófa történt, amelynek a jelek szerint *száznál is több halálos áldozata van.* Többszáz méter hosszuságu *sziklaomlás* következtében olyan ellenállhatatlan erejü hullámverés támadt a tengeren, amire évtizedek óta nem volt példa és ez a hatalmas hullámverés *csaknem teljesen elsodort két virágzó norvég parti községet: Ta-Fjordot és Fjöraat.*

Ta-Fjord Norvégia nyugati partvidékének egyik legpompásabb természeti szépsége. Ta-Fjord mindkét oldalán magas sziklafalak majdnem függőlegesen nyulnak a vizbe. *A sziklaomlás Ta-Fjordtól néhány kilométernyire történt.* A szerencsétlenségből megmenekültek elmondották, hogy éjjel három órakor félelmetes dörejre ébredtek. Még mielőtt felocsudtak volna, elzugott az első hullámverés, amely alig okozott kárt. A következő két hullámverés idézte aztán elő a szörnyü szerencsétlenséget: *a viz szélesen hömpölygött a szárazföldön s a hullámok csónakokat, házakat, embereket ragadtak magukkal.*

A borzalmas katasztrófáról egy éppen akkor Ta-Fjordban időzött pap megrázó leirást közöl az *Aalesund Avis* cimü lapban. A lelkész szerint a Korsnaes felé vezető öbölben *a tengerbe zuhant egy többszáz méter hosszuságban kiugró sziklatömb,* aminek következtében az öböl egyik oldalán Ta-Fjordra, a másik oldalon pedig Fjöraara három hatalmas hullámverés zudult. Hajnali három órakor Ta-Fjordban vérfagyasztó dübörgés hallatszott és rögtön utána jött az első hullám. Nem sokkal utóbb közeledett a második hullámverés és közvetlenül utána a harmadik. *Az utolsó hullám hatalmas erővel mintegy 700 méternyire hömpölygött be a szárazföldre egészen a ta-fjordi szállóig.* Utközben lakóházakat, csónakhangárokat ragadott magával, mindent elsöpört a föld szinéről és visszavonulása után *csak romhalmaz maradt hátra.*

Fjöraaban is végzetes következményekkel járt a szerencsétlenség. A vizár elragadta és kisodorta az öbölbe az egyik csónakházat, a parton levő egyik raktárépületet és valamennyi csónakot. A szerencsétlenség mind Ta-Fjordot, mind Fjöraat több órára elszakitotta a külvilághoz vezető vizi uttól, mert a vizár vagy elsodorta, vagy tönkretette a járműveket.

A katasztrófa hirére a szomszédos helységek lakói csónakokon siettek segitségül és támogatták az életbenmaradottakat az eltünt ek után rendezett kutatásban, valamint az eltakaritási munkálatokban. Lehetséges, hogy a vizár az öbölnek még más pontjain is okozott pusztitásokat.

Az egész Norvégiát mély gyászba boritó szerencsétlenségnek, a jelek szerint, *száznál több halottja* van. Fjöraaban eddig 35 holttestet ástak ki az iszapból, Ta-Fjordban pedik tizenkilencet. Több mint ötven ember nyomtalanul eltünt. A halottak között főleg gyermekek vannak nagyszámban. Eddig huszonhét gyermekholttestet ástak ki. Egy házaspár hét gyermekével együtt odaveszett.

Nem honorálják a quarnerói olasz szállodák a Magyar-Olasz Bank befizetési elismervényét

Egy Abbaziából visszatért magyar utas irta nekünk a következő sorokat:

Ismeretes, hogy a pénzügyi kormány még az elmult esztendőben az Olaszországgal megkötött államközi megállapodás alapján olyan rendelkezést adott ki, amely szerint a Magyar Nemzeti Bank az olasz quarnerói zónába üdülés céljából utazó magyarok részére az igényelt liraösszegeket felár nélkül utalja ki. Ennek a rendelkezésnek hatása alatt a quarnerói zónába tartozó olasz fürdőhelyek, főképpen *Abbazia* és *Laurana,* nagy fejlődésnek is indultak és a magyar nyaraló-közönség előszeretettel kereste fel ezeket a fürdőhelyeket, *miután a huszszázalékos felár elengedése lényegesen olcsóbbá tette az ottartózkodást.*

A gyakorlatban a devizaátutalás módja az, hogy az utasok a *Federatio Fascista Provinciale* Nádor-utcai irodájában jelentkeznek, ott igénylik a liraösszeget, az átutalást pedig a *Magyar—Olasz Bank* végzi, melynek pénztáránál a magyar pengőket az utasok lefizetik. Az elmult husvéti ünnepekre, mint ismeretes, rendkivül sokan keresték fel a quarnerói zónát és a magyar üdülők a Magyar—Olasz Bank elismervényével jelentkeztek szállodájukban, vagy penziójukban, ahol azonban *kellemetlen meglepetés fogadta őket.* A szállodások és penziósok egyszerüen *nem honorálták a Magyar—Olasz Bank nyugtáit,* illetve annak felmutatása ellenében *nem voltak hajlandók sem az ellátást nyujtani, sem pedig a szokásos husz százalékot effektiv lirában kiadni.* A szállodások általában azzal indokolták ezt az eljárásukat, hogy *a Magyar—Olasz Banknál egy évig is eltart, mig a liraellenértékhez hozzájutnak.*

Elképzelhető, micsoda konsternációt keltett a magyar üdülők körében az olasz szállodáknak ez az állásfoglalása, melynek következtében *rendkivül sokan egyetlen fillér nélkül maradtak és a legkétségbeesettebb utakon próbáltak maguknak valutát szerezni.*

A husvéti ünnepek elmultával tömegesen jelentkeztek a *Fascista Federatio Provinciale* budapesti irodájánál a póruljárt utasok, akik *méltatlankodva követelték vissza pénzüket.* Az utazási iroda a feleket a Magyar-Olasz Bankhoz utasitotta azzal, hogy a pénzt ott fizetik vissza, miután a befizetés is ott történt. A *Magyar-Olasz Banknál azután ujabb kellemetlen csalódás fogadta a feleket.* Kijelentették ugyanis, hogy először megérdeklődik Olaszországban, *vajjon nem csináltak-e valamilyen adósságot* a ki nem fizetett átutalás terhére és ha majd Olaszországból — talán hetek mulva — az igazolás megérkezik, *pénzüket visszakaphatják.*

Természetes, hogy a felek a banknak ezt a magyarázatát nem voltak hajlandók szó nélkül tudomásul venni és a mult héten tárgyalásnak *jeleneteknek lehettek tanui azok, akik a Magyar-Olasz Bank pénztártermében megfordultak.*

Mindenesetre rendkivül furcsa és különös, hogy egyik nagybankunk ilyen *szervezetlenül és hibásan* oldja meg a magyar üdülőközönség átutalási problémáját akkor, midőn az államközi megállapodás lehetővé tette az üdülési kliring rendszerét.

Sz. H. dr.

Egyelőre elsimult a román kormányválság

Bukarestből jelentik: *Károly* király a szombat délutáni koronatanácson bizalmát nyilvánitotta a *Tatarescu*-kormány iránt és bejelentette, hogy a kormánnyal egyetértésben akarja helyreállitni az ország belső békéjét és nyugalmát. Ezt a bizalmi nyilatkozatot kérte Tatarescu a vasgárda ügyében hozott hadbirósági itélet kihirdetése után. Minthogy a király most teljesitette a kérést, *politikai körökben a kormányválságot egyelőre elsimultnak tekintik,* de bizonyosra veszik, hogy rövidesen ismét kiujul.

A koronatanács lefolyásáról szombaton este külön kiadást adott a hivatalos lap és ebben szó szerint hozta Tatarescu, valamint Károly király beszédét. A koronatanácson szentesitette a király az adósságok konverziójáról szóló törvényt.

Titulescunak és a bukaresti Universulnak jó üzlet a revizióellenes hadjárat

Bukarestből jelentik: Az *Universul* cimü lap, amelyet tudvalevően két évvel ezelőtt a francia hadiipar vásárolt meg *Titulescu* közvetitésével, s azóta a külügyminiszter politikai irányitása alatt áll, pénteken nagy vezércikkben foglalkozott *Maniunak* a békerevizió ügyében elmondott interpellációjával és Titulescu válaszával, s többek közt ezeket irta:

— Titulescu nem fejtette ki elég pontosan, hogy Romániának mit kell tennie a jövőben. Ezt mi pótoljuk és megmondjuk olvasóinknak, hogy *fel kell fegyverkeznünk.* Fel kell fegyverkeznünk, de nem azért, mert szeretjük a háborut, hanem azért, mert *határaink védelmére készen kell állnunk.* Készüljünk fel, legyen elegendő hadifelszerelésünk, mert csak igy tudunk ellenállni a reviziós törekvéseknek.

Szóval *azért kellett Maniunak olyan vakmerően meghamisitani a történelmet, hogy Titulescu megbizói, a hadianyaggyárak üzletet köthessenek Romániában.* Azért kell a nemzeti jelszavakkal cinikus játékot folytatni, hogy Románia ujabb kilencmilliárd lej áru hadifelszerelést vásároljon Párisban. A bukaresti lapok legalább is egy eldugott hirben azt jelentik, hogy *Anghelescu* Pál tábornok, a hadfelszerelési miniszter, a görögkeleti husvét után rögtön Párisba utazik, hogy a román hadsereg felszerelésének modernizálásáról tárgyaljon. Hir szerint kilencmilliárd lej áru megrendelésekre van megbizatása.

Másik érdekes dolog ekörül a nagy ellenreviziós lárma körül az, hogy *a katonai cenzura az erdélyi magyar lapokból törölte a parlament üléséről kiadott hivatalos jelentésnek azt a mondatát, amelyben Titulescu az olasz reviziós programból beszélt* és Maniu beszédében is a cenzura „egy barátságos nagyhatalom" megnevezést szerepeltetett Olaszország helyett. Ugy látszik, *nem merik közölni az erdélyi magyarsággal azt a jó hirt, hogy Olaszország programjává tette Trianon revizióját.*

Verebély Tibor előadása az orvosi kuruzslásról a Magyar Értelmiség Szervezeteinek Bizottságában

Szombaton délután 6 órakor tartotta a *Magyar Értelmiség Szervezeteinek Bizottsága* összefogása első nyilvános jeléül a Pázmány Péter tudományegyetem kupolatermében közös előadóülését. Az ülést *Misángyi* Vilmos dr. müegyetemi nyilvános rendes tanár elnöki megnyitója vezette be. Bevezető szavaiban előadta, hogy a Magyar Értelmiség Szervezeteinek Bizottsága gondolatát másfél év előtt *Murányi* László dr., a nyiregyházi ügyvédi kamara elnöke vetette fel. A gondolat nagy tetszéssel találkozott és először az *Országos Ügyvédszövetség,* majd a *Magyar Országos Orvosszövetség,* a *Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet,* a *Magyarországi Gyógyszerészegylet* és a *Magyar Országos Állatorvos Egyesület* csatlakozott hozzá. A mozgalom célja, hogy a mind szélesebben érvényesülő kontársággal szemben az értelmiség a megfelelő törvények módositásával és a kontárságot visszaszoritó törvények alkotásával és végrehajtásával irányitó befolyást nyerjen, illetve gyakoroljon. A mozgalomhoz csatlakozottak uj egyesületet nem alakitanak, ha-

SENATOR CELOFILTER

cigarettahüvely megoldja a dohányzás minden problémáját:

a celluloze fátyol-füstszürő a hüvely szerves tartozéka, — a legerősebb dohányokat is élvezhetővé teszi, miáltal a dohányzás olcsóbbá válik, — a papir és dohány égési termékeitől és a nikotintól tulterhelt cigaretta is élvezhető és elejétől végig szivható, — nem kerül dohánypor a szájba, — a fogakat nem sárgitja, — erős dohányosoknak és érzékeny torkuaknak egyaránt nélkülözhetetlen, — a dohány megtartja eredeti izét és nem veszti el karakterét.

Kérje a „SENATOR CELOFILTER" cigarettahüvelyt ezüst dobozban.

Egyedüli gyártója: Janina Cigarettapapir Rt., Budapest.

nem minden résztvevő testület egy elnökből, egy titkárból és öt-husz tagból álló bizottságot küld ki. A bizottságok együttes ülésen tárgyalják meg a felmerült problémákat, az értekezleteken a bizottsági elnökök felváltva elnököInek és a bizottság ülését is a résztvevő testületek valamelyikének helyiségében felváltva tartják. A mostani előadói ülés célja, hogy a bizottság a nagyközönség előtt bemutatkozzék és a nagynyilvánosság előtt annak kritikája mellett mutasson rá azokra az indokokra, amelyek szükségessé teszik, hogy bizonyos kérdéseknek rendezése végett a kormányhoz forduljon. A nagynyilvánosság előtt óhajt bizonyságot tenni arról, hogy itt nem egyes társadalmi osztályok önös érdekeiről, hanem a magyar társadalom egyetemes érdekeinek előbbrevitelérőI van szó.

Az elnöki megnyitót *Verebély* Tibor dr. egyetemi nyilvános rendes tanár nagyszabású előadása követte a kontárkérdésről. Az előadó kifejtette, hogy bár a tudományok összességét átfogó polihisztor ma már a mult idők emléke s bár a mai emberek müveltsége korántsem kisebb, mint a mult hasonló egyedéé, bizonyos, hogy éppen ez a kitágult horizont vezethet könnyen kontárságra. Nem véletlen, hogy a Magyar Értelmiség Szervezeteinek Bizottsága első előadóülésén az első szót a kontárság ellen mondja ki. A tudós előadó ez alkalommal csupán az orvosi terület kontárait veszi számba, az előadás lélektani érvénye azonban kiterjeszkedik egyéb területekre is. Áltható pszihológiával világította meg az orvosi kontárság, az ugynevezett kuruzslás lélektani okait, amelyeket az autizmusban, a megérzés és megértés összetévesztésében, a született ellentmondás kényszerében és a babonákra való hajlamosságban jelölt meg. Az utóbbiakra fájdalom, hihetetlenül hajlamossá tett az egyoldalu kulturális kiképzés és az orvosi gyakorlat tanusága szerint éppen a legmüveltebbek között van a legtöbb orvosi babona elharapózva. Bizonyos azonban, hogy az orvosi tudomány is szolgáltat veszélyes alkalmakat a kuruzslásra, nemcsak olyan értelemben, hogy számos multbeli nagysága, mint *Galenus*, vagy *Paracelsus* korából kiemelve, ma kuruzslónak tünne fel, hanem az ujabb alkattan révén könnyen érvényesülő miszticizmus folytán éppugy, mint különösen a tulprodukció révén előállott konkurrencia piszkossága és az orvosi munka tulzott szocializálása folytán is. A tudós professzor sötét szinekkel ecsetelte a kuruzslás rettenetes pusztitásait, amelynek folytán alig kerül orvos elé például operálható gyomorrák, vagy kellő időben gyógyitásra tuberkulótikus izületmegbetegedés. A kontárság visszaszoritására befejezésül orvosi téren az általános müveltség emelése mellett az emberbiológia sokkal pontosabb oktatását, a helyes és orvosilag ellenőrzött egészségügyi propagandát és közigazgatási védelmet, valamint a zsurnalisztikának hatalmas eszközét jelölte meg.

Verebély Tibor nagy tapssal fogadott előadása után a gyógyszerészi kar részéről *Tauffer* Gábor, a Magyarországi Gyógyszerész egyesület elnöke, a mérnöki kar részéről *Schmitterer* Jenő, a Budapesti Mérnöki Kamara alelnöke, az ügyvédi kar részéről *Murányi* László dr., a nyiregyházi Ügyvédi Kamara elnöke szólott hozzá az ülés tárgyához. Végül Verebély Tibor professzor határozati javaslatával és az elnök zárószavaival ért véget a gyülés.

Javaslatok a mérnök-fiatalság elhelyezésére

Egyésháromnegyed évvel ezelőtt ezerszáz teljesen állástalan mérnök elhelyezési problémáját vette kézbe a *dr. Vér Tibor* műegyetemi magántanár vezetése alatt megalakult bizottság. Ugyszólván minden külső támogatás nélkül fogott hozzá ez a jórészt állástalan mérnökökből álló szerv az akkor még szinte kilátástalan feladathoz, de az erős akarat és szivós munka rövid néhány hónap alatt meglepő eredménnyel járt: *megnyiltak a gyárak a fiatal magyar mérnökök előtt.*

Egymagában a textiiparban közel száz vegyész- és gépészmérnök nyert elhelyezést, hatvan mérnöknek az egyéb iparágakban, kétszának az állami utépitéseknél adtak négy-hat hónapig terjedő munkaalkalmat, százharminchét mérnök pedig malomellenőri kinevezéshez jutott hozzá.

Mi lesz az építészekkel?

A Vér Tibor-féle akció minden heorikus erőfeszitése ellenére is csak az állástalan mérnökök kisebbik felét, éspedig a vegyész és gépészmérnökök csoportját tudta kenyérhez juttatni. *Teljesen megoldatlan még ma is azonban az építészfiatalság és az utépitéseknél ideiglenesen alkalmazott, de jórészt már elbocsátott mérnökök kenyérkérdése.* Sulyosbitó körülmény, hogy a közvéleményt oly nagymértékben foglalkoztató házadómentesség körüli bizonytalanság is káros következményeiben elsősorban az építészfiatalság foglalkoztatásánál mutatkozik. A tervező és épitőirodák már a téli előkészitő tervezési munkák elmaradása miatt tömegével bocsátották el alkalmazottaikat, és a tiz-tizenötévi praxissal biró, jórészt már családos fiatal diplomás épitészek máról-holnapra kikerültek az utcára. Aggodalmakra ad ez a körülmény okot, annál is inkább, mert hiszen a mérnöki karban és az egyetemi ifjuság életében, különösen az utóbbi időkben tapasztalható nyugtalanság egyik komponense itt keresendő.

Balkáni állapotok a vidék épitkezéseinél

A műszaki testületek és érdekképviseletek nap-nap után sürgető felterjesztésekkel követelik az ország műszaki adminisztrációjának korszerü kiépitését. A mérnök-ankétek sorozatai megdöbbentő statisztikai adatokkal illusztrálják, hogy milyen felbecsülhetetlen nemzetgazdasági és kulturális károsodásokkal járnak a tervszerütlenül és minden magasabb müszaki képesség mellőzésével folytatott lakótelep- és fürdőépitkezéseink. A FAKSZ hatvanmillió pengő drága külföldi kölcsönt épittetett be egyetlen épitész bevonása nélkül falusi lakóházakba, melyeknek élettartama még a kölcsön-amortizálás idejét sem éri el. A LÁB közel harmincmillió állami kölcsönt folyósitott olyan lakóépületekre, amelyek méltán azt az érzést keltik, hogy ebből az országból számüzték az épitőkulturát, it csak a kontármunkának és az izléstelen giccsnek van bőséges kelete.

A mérnöktestületeknek ezt ezt a közérdekü törekvését nagymértékben felerősiti és szinte az idegességgel teliti a mérnökfiatalság nagymérvü munkanélkülisége és elproletarizálódása, midőn az ország tele van a megoldásra váró müszaki problémák tömegével.

Vissza kell telepiteni a vidékről felszármazott mérnökfiatalságot

Nagy tetszést váltott ki a mérnökfiatalság körében az a gondolat, hogy *a 80 pengős gyakornoki állások kapcsán állittassanak fiatal vidéki mérnökök a főszolgabirák és az 5000 lakosnál nagyobb lélekszámu községek elöljáróságai mellé.* Jelentős épitésengedélyezési és ellenőrzési dijakat fizet a vidéki épittető a hatóságnak anélkül, hogy annak ellenében müszaki szakértelemmel ellenszolgáltatást kapna. Preventiv intézkedésre van szükség e téren, különösen *a Balatonkörnyéken*, mely *az edigi izléstelen és mélyebb korszerü épitési kulturát nélkülöző épitkezési mód mellett teljességgel alkalmatlanná válik jelentősebb idegenforgalom lekötésére.* Ebben a kérdésben közvetlenül az ünnepek után *az Állástalan Diplomások Országos Bizottsága* és a *Magyar Mérnök és Épitész Egylet* vezetősége együttesen keresi meg az illetékes minisztereket és a *Balatoni Intéző Bizottságot.*

vitéz Sándor József.

Vegyen vagy rendeljen osztálysorsjegyet

ITTNER

ÉS TÁRSA, Teréz-körut 19 Aradi-u. sarkán, m. kir. osztálysorsjáték főelárusitóknál. — Telefon 28-7-43. Sürgönycim: **Ittnyer.**

A sorsjegyek hivatalos ára:
Egész **24** pengő, fél **12** pengő, negyed **6** pengő, nyolcad **3** pengő.

Háboruskodás egy tizennégy év előtti házeladás körül

Megtévesztették vagy kizsákmányolták-e Kosztolányi Gyula festőművészt a Sziget-utcában?

Bonyodalmas, regényes hátterü és korszerüen jellegzetes pörben hozott határozatot a Kuria VI. polgári tanácsa. A pörösködés előzményei tizennégy esztendőre nyulnak vissza, amikor *Kosztolányi* Gyula festőművész, 1920 február havában, eladta Sziget-utca 9. számu házát, előbb ideiglenes szerződéssel *Rozmanith* Antal vállalkozónak, majd végleges szerződéssel a *Sziget-utca 9. számu ház részvénytársaságnak.* A festőművész a vételnek csak egy részét kapta meg a szerződések megkötése alkalmával, a hátralékot a szerződés szerint később kellett volna fizetni. Kosztolányi Gyula *a szerződés érvénytelenitése* iránt inditott pört és érdekes keresetében arra hivatkozott, hogy a *vevők vele szemben megtévesztően jártak el* és igy történt, hogy a Sziget-utcai bérházat, amely az *1917. évi béralapon évente 40.000 aranykoronát jövedelmezett, ő majd az évi jövedelem feléért, összesen 28.000 aranykoronáért adta el.* A festőművész szerint a megtévesztést olymódon követték el, hogy a szó szoros értelmében megrendezték és megjátszották a részvénytársaság alapitását, valójában azonban a részvénytársaság jogérvényesen nem jött létre. Rozmanith Antal vállalkozó az egyik tárgyalásnál a részvénytársaság nevében jelentkezett, máskor viszont a maga nevében tárgyalt, valósággal zavarba ejtette a festőművészt, aki ilymódon megtévesztésnek esett áldozatul.

Budapesti bérházak az inflációs időkben

A felhozott kifogásokat a Kuria nem találta helytállónak, mert a pör folyamán semmiféle adat nem merült fel arra, hogy *Rozmanith* Antal vagy a *Sziget-utcai bérház részvénytársaság* a festőművészt valami lényeges körülmény, de legkiváltkép a bérháznak az adásvétel idején volt forgalmi értéke tekintetében megtévesztette volna. 1920-ban a lakások kötött forgalma és a papirkorona-értékben fizetendő bérek alacsony belső árfolyama folytán a házak ára jelentékenyen csökkent. A festőművész által elért vételár és az akkori átlagos házárak között semmiféle nagy aránytalanság nem mutatkozott az eladó hátrányára. Az 1920-as, inflációs időkben a konjunktura inkább a pénzmüveleteknek kedvezett s ezért abban az időben *sokan igyekeztek ingatlanaikat pénzzé tenni*, mert az ugynevezett *kosztkamatoltatással* sokkalta nagyobb haszonra tehettek szert. Ez a körülmény is hozzájárult, hogy a házak értéke sülyedt. A pörben szereplő adatok szerint *Kosztolányi Gyula festőművész abban az időben maga is foglalkozott ilyen üzletekkel* s legfőképpen ez volt az oka, hogy sürgette a hátralékos vételárnak részletekben való megfizetését.

A festőművész kosztkamatos üzletei

Az érdekes pörben kimondotta azt is a Kuria, hogy a háboru előtti és a mai árviszonyokat és jövedelmi viszonyokat *nem lehet alapul venni az 1920-ban kötött szerződés érvényességének megitélésénél.* De legfőképpen nem állhat meg a festőművésznek az az érve, hogy őt a ház valódi értéke és jövedelmezőségi viszonyai tekintetében megtéveszthették, amikor *ő maga is foglalkozott pénzügyletekkel, kosztkamatos kölcsönök kihelyezésével*, záloglevelekbe fektetésével és ilyen módon *ismernie kellett pontosan a korona árfolyammenetét.* Kosztolányi Gyula azt is felhozta keresetében, hogy az adásvétel érvénytelen, mert kizsákmányoló ügyletnek minősül, amikor a részvénytársaság a házat tőle *egy normális esztendő évi bérjövedelmének tört részéért* szerezte meg. A Kuria ezt az álláspontot sem találta elfogadhatónak, mert kizsákmányolásról csak akkor lehetne beszélni, ha a festőművész igazolná, hogy a bérház vásárlói az ő tapasztalatlanságát, könnyelmüségét, vagy szorult helyzetét kihasználták volna, egyenesen a festőművész megkárositásával. *A bérház eladójának a tőzsdei és pénzügyi müveletekben való jártassága a kizsákmányoltatás lehetőségét kizárja.*

Jellegzetesen érdekes a bonyodalmas pörösködésnek a részvénytársaság megalakulására vonatkozó néhány adata. A festőművész ugyanis előadta keresetében, hogy az adásvétel azért is érvénytelen, mert a részvénytársaság kezdettől fogva *nemlétezőnek* tekintendő. Másszóval a részvénytársaság megalakulása *érvénytelen* volt. A bérházrészvénytársaság alapitási tervezete szerint ugyanis Kosztolányi Gyula festőművész és felesége lettek volna a főrészvényesek, holott ők egyetlen fillért sem fizettek a részvényekre, hanem csupán fiktiv személyek, ugynevezett *strohmannok* voltak, Rozmanith Antal alapitó-vállalkozó kezében. Kosztolányi Gyula szerint az *összes többi részvényjegyző ilyen fiktiv személy volt*, mert részvényekre valójában senki sem fizetett be egy fillért sem. Az egész részvénytársaságosdi játékra csak azért volt szükség, hogy *a részvénytársasági forma utján a bérház vásárlói megkárositsák a kinestárt adásvételi illetékekkel és részvénykibocsájtási illetékkel.* A kereset szerint, minthogy a részvénytársaság jogilag nem született meg, tehát jogokat sem szerezhetett, kötelezettséget sem vállalhatott, minélfogva az adásvétel érvénytelen.

A valorizált vételár happy endje

A Kuria azonban ezt a kifogást is elvetette, azzal a megokolással, hogy *a részvénybefizetés megtörténtét egyedül a cégbiróság hivatott ellenőrizni.* A festőművésznek módjában állott volna a közgyülés vonatkozó határozatát ilyen lényeges hiba miatt megtámadni. Ezt azonban *nyolc álló éven át nem tette meg*, hanem csupán ebben a pörben érvényesitette a kifogást. A Kuria szerint a forgalomban megkivánt hüséggel és bizalommal s általában véve a méltányossági szempontokkal sem egyeztethető össze, hogy az adásvétel érvényessége tekintetében az egyik szerződő fél tulhosszu ideig tartson fenn bizonytalan jogi helyzetet. A megtámadási jogot csupán bizonyos, a körülmények szerint megitélendő határidőn belül lehet gyakorolni, erről pedig *a festőművész, a Kuria álláspontja szerint, lekésett.*

A Kuria VI. polgári tanácsa tehát a festőművésznek a szerződés érvénytelenitésére vonatkozó keresetét elutasitotta. Minthogy azonban a Sziget-utcai bérház vásárlója a vételárhátralék megfizetésével késedelemben volt, a Kuria a részvénytársaságot a festőművész javára arra kötelezte, hogy *a vételárhátralékot fizesse meg, és pedig valorizált értékben.* Ez a regényes és bonyodalmas, az inflációs világból való bérházeladási pörösködés kibékitő *happy end*-je.

Monori Mag minőség mag!

MAGYAR MAGTENYÉSZTÉSI RT.

MOST CSAK BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-ÚT 7.

BERKES ANTAL

A BULYOVSZKY-UTCA

udvaron. Egész sor lapja elbeszélő izű volt, ami régi vonása művészetének, akadtak azonban oly munkái is, amelyekről az illusztrativ jelleg egészen elmaradt, s tisztán egy-egy pillanatnyi momentum rajzbeli szépsége bontakozott ki. Garay Ákos a magyar huszárnak régóta szinte specialistája, s ebből kifolyólag a ló természetrajzának, anatomiájának, mozgási szépségének avatott ismerője Egy-egy roham — kiállításán válogathattunk belőlük — nála nem sablon, hanem naturalisztikus igazsággal ható. Talán vérében van ez az érzék már kezdettől fogva, gyerekkora óta, mint általában megfigyeléseinek eredetisége, az a zamatosság, amelylyel a magyar kisváros, a falu népéletéből, vásárokról, tanyákról hasít ki markans alakokat és jeleneteket. A «Művészet» mult évfolyamában vonzóan és behatóan méltatta őt Csók István, magyarságát, sajátosan gazdag kedélyét.

Január 30-án az Ernst-muzeumban két festő mutatkozott be: a legfiatalabb gárdához tartozó Matyasovszky-Zsolnay László és a tárlatokról mindig komoly törekvéséről ismert Kosztolányi Kann Gyula. Tájkép az igazi eleme Kosztolányinak, de a távlatok, a földformációk, lombok és hegyoldalak nála legtöbbször architekturával kombinálódnak össze, napfényben csillogó színes tetőkkel és falakkal. Szinte szenvedélynek látszik az a kitartás, amelylyel ily fajta sujetjeit festi, ha sokszor más-más vidékről is, a nap más és más erejénél, bár leginkább az intenziv teljesfényre szavaz, amely a színeket áttüzesíti. Lehet, hogy ez az érdeklődés, amely következetesen ott állítja meg, ahol a lombok közül torony mered az égnek, vagy hirtelen megtörő utcák találkoznak össze: maradványa abbeli múltjának, amikor hivatásszerűen foglalkozott építészeti tanulmányokkal. Természetesen anélkül, hogy képein azért az építész felfogása jutna szóhoz. Architekturát Kosztolányi nem stiláris szépség kedveért fest, nem is konstruktiv és formai értékekért, hanem mint egyenrangú részletét valamely kép egészének. A meredek tető, a széles fal festményein nem jelentősebb,

Művészet 1916, 21-22

delmének nagysága és jelentősége állítja a képzőművészetet teljesen új feladatok elé, hanem az a szinte sajátságos forma is, amelyet e háború a fegyverek felfokozott pusztító erejének behatása alatt vett fel. Valamikor a háború legnagyobb erőnyilvánításának kifejezése az eleven csatakép volt, az fejezte ki az emberi harci elkeseredés legnagyobb fokát, ebben egyesítette a művész a festői hatásosságot, a főcselekmény tipikus ábrázolásával. A mai küzdelem az ő látszólag üres tájaival ilyesmire többé nem alkalmas. Nem mintha teljesen hiányoznának a mozgalmas harci jelenetek, hanem azért, mert most már ezek csak epizódok, amelyek nem fejezik ki azt, ami a hosszú és szivós harcban jellemző: a hallatlan erővel, szüntelenül levágódó pusztítóeszközök közt való tűrést és kitartást, egy magasabbrendű és jobb harci-morál diadalát.

Okvetlenül sikerülni fog megtalálni az utat, amely a mai háborút teljesen felfogó ábrázoláshoz vezet — ha nem is azonnal. Minden eredmény előtt munka halmozódik fel, különösen itt, ahol arról van szó, hogy egy rettenetes erejű, teljesen új jelenség öntessék emberileg érthető formákba. Ehez a munkához kell a fronton és a front mögött működő művészeknek, akik a valóság eleven benyomásait kapják, építőköveket hordaniok. Ebből a szempontból ítélendő meg az az anyag, amelyet a cs. és kir. sajtóhadiszállás háborús képkiállítása, mint az eddigi munkálkodás javarészét, gyűjtött egybe. Nem csupán a művészi forma dönt ezek felett az értékek felett. Legtöbbnyire a harctereken készültek ezek a munkák, a legsúlyosabb körülmények közt, mikor a művész néha kényelmetlen fedezékbe szorulva, hidegtől, esőtől, széltől, legyektől és minden egyébb rossztól kínozva, dolgozott. Ezért nem kell nagyon szigorú mértékkel mérni ezeknek a vázlatoknak egy részét. A magasabb célt tekintve ennek itt nincs is fontossága. A fődolog a meglátás művészete, az irónnal vagy ecsettel való elbeszélés művészete, úgy, hogy még a műkedvelő is, aki csak tökéletlenül bírja azt, ami a művészetben céhszerű, értékeset szolgáltathat a jövő számára. Épen ennek a háborúnak óriási keretei, amelyeken belül minden megtörténik, ami harcban egyáltalán történhet, épen ezek az óriás keretek hozzák magukkal, hogy egyetlen szempár — még ha a legtehetségesebb és legszorgalmasabb művészé is — a jelenségeknek csak kicsiny töredékét láthatja és foghatja fel. A jól látó szemek egész seregének kell munkába állnia, hogy a számtalan benyomást felfogja és megrögzítse. A jövő művészetének, a hősi kor művészetének így ez lesz e forrásanyaga».

A Könyves Kálmán szalonjában, meglehetősen hosszú szünet után, láttunk ismét egy intim kiállítást. Január 10-én nyilt meg e kis tárlat, amely ~~Garay Ákos~~ és ~~Honti Nándor~~ új grafikai munkáit tartalmazta, nehány festménynyel tarkítva. Háborús kiállítás volt ez is. Mindkét művész a harctéren járt. Honti Nándor, akit főleg illusztrációiról és plakátjairól ismer a közönség, mint katona, Garay Ákos pedig mint polgári ruhás művész, habár azóta, a legutolsó népfölkelő korosztály bevonulásával, a legtermékenyebb és országosan népszerű magyar rajzoló huszárzubbonyt öltött. Honti Nándor kréta- és ceruzarajzokat állított ki, lehetőleg egyszerű előadásra, folthatásra törekedve. Lapjain a front felé indulás egy-egy jellemző momentumát rögzítette, katonavonatot, a budapesti utcán végigvonuló virágos és lobogós csapatokat. Garay Ákosnál a grafikai skála változatosabb volt, az egyszínű ceruzarajz, a kréta mellett bőven találtunk színes rajzokat, vízfestményt, gouache-t, központjában pedig e rajzoknak és festményeknek a huszár állt, egyedül és tömeget formálva, rohamban és a pihenés nyugalmas óráiban, kaszárnya-

SZAMOSI SOÓS VILMOS ANTI

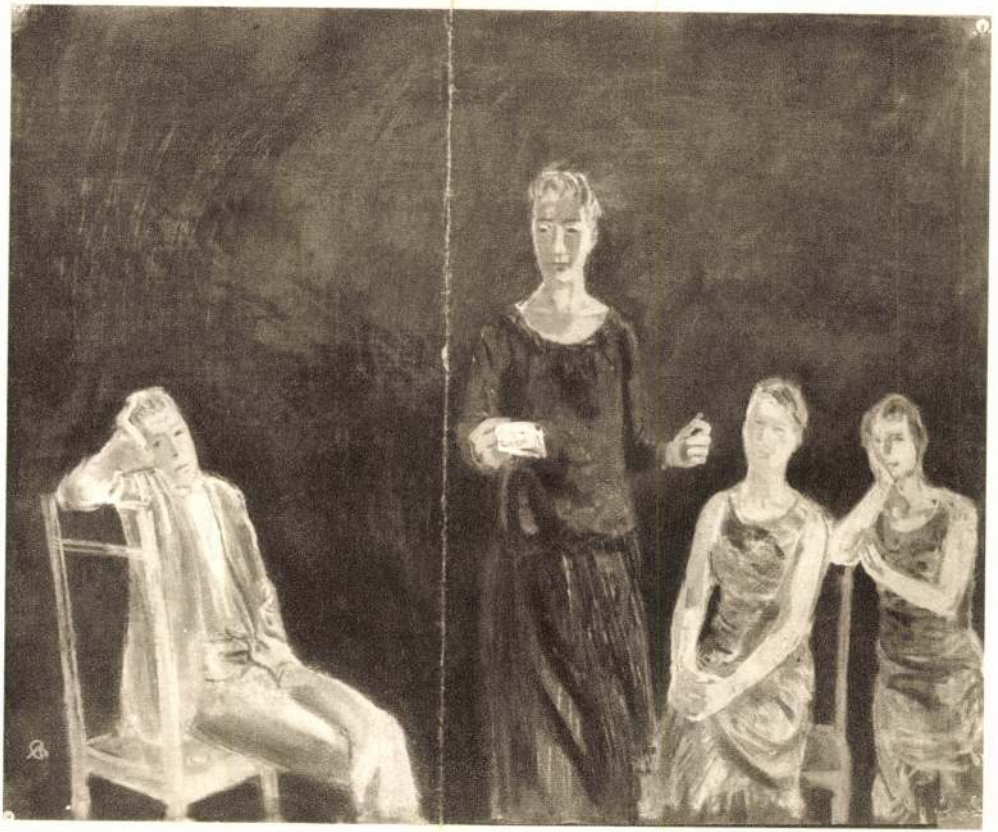

BERNÁTH AURÉL: FELOLVASÁS

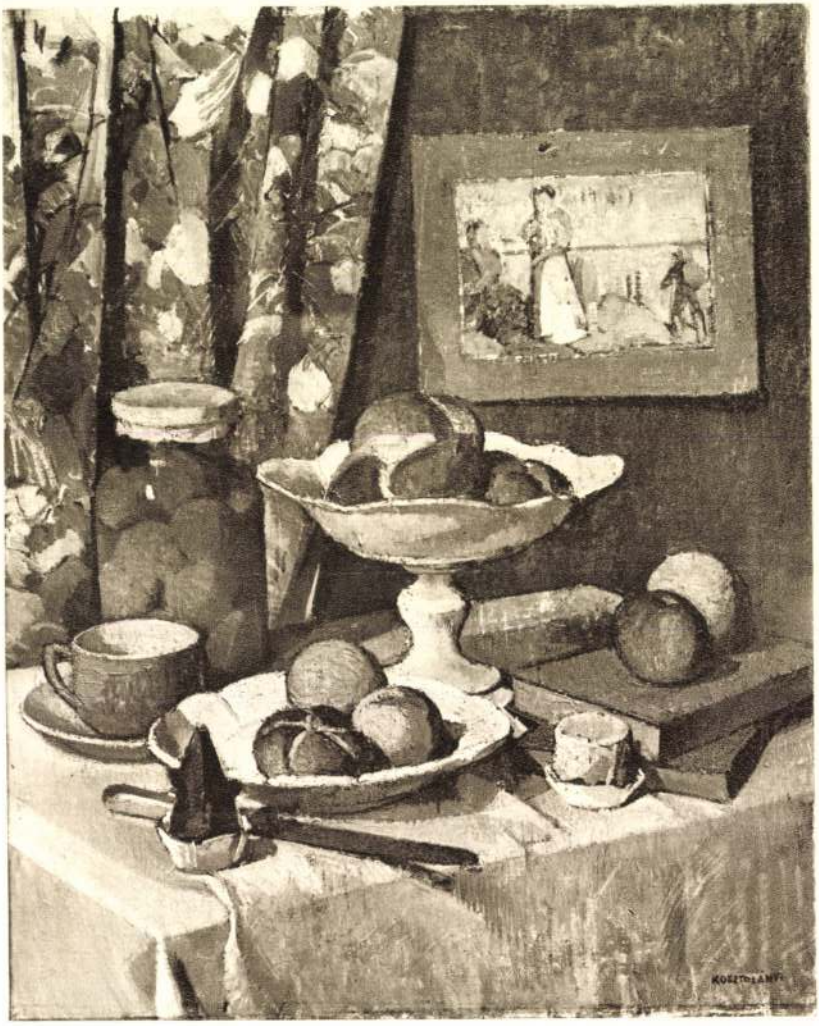

KOSZTOLÁNYI-KANN GYULA: CSENDÉLET

Nemzeti képzőm. kiáll. 1934

Kosztolányi Gyula

3429. Kann Gyula.

Sz. Pesten 1868 január 9-én.

Házak a víz partján.

Az előtért szelő folyó túlsó partján láthatók, a hol uszályhajó kötött ki. Földszintesek és emeletesek. Közelökben lombos fák díszlenek, míg jobbról fehérneműeket szárítanak a kifeszített kötélen. Ezek ép úgy, mint a hajó, a vízben visszatükröződnek. Az égbolt könnyen felhőzött. Jelzése alól jobbra: »KANN GYULA«.

Fa, méretei 38·5 : 48·5 cm. — Lelt. sz. 3429. — Vétetett középületek diszítésére és más gyüjtemények gyarapítására az 1907 január 24-iki 7738 sz. rendelet szerint 600 K-án (160–907). — Kifizettetett 1907 február 11-én. — Elszámoltatott 1907 márczius 18-án (429–907). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

III

462 (3429)
620 (~~246~~)
246

III : 462

vétel
1907

Kosztolányi Gyula

III

711 (1967)

F Vörös tetejü házakat ábrázol, melyek a 808 (31)

1967. Kann Gyula:
Sz. Pesten 1868 január 9-én.
Részlet Lussinpiccolóból.

F Quarneroi-öbölben lévő ~~kikötőnek vörös tetejü házai a hegy oldalon~~ ezen kikötő hegyoldalon festői csoportot képeznek. Elől bokrok, kopasz fák és kötélre teregetett fehérneműek kötik le figyelmünket. Az égbolt derült és felhőtlen. Jelzése jobbról: KANN GYULA.

Pastell, méretei ~~[illegible]~~ 27·5 : 22·7 cm.

Vétetett az 1901: I. 3-án kelt 99318 ex 900 sz. leirattal 160 koronán (1/901.) Elszámoltatott 1901: VII. 19-én (90/901.)

Az elszámolást elfogadta az 1901: IX. 23i 64907 sz. rendelet. (554/901.)

Az 1901: XI. 16-iki felterjesztésre (607/901) az 1902: I. 10-én kelt 92507 ex 901 sz. leirattal (33/902) kiadatott a létesitendő pécsi városi muzeumnak (151 és 422/902)

Vid. Muz.

1901

140

Pécs

(Kosztolányi

202

2643 Kann Gyula. 1905.
Sz. Pesten 1868 január 9-én.

Lussingrande részlete.

A ~~háttérbeli~~ község nek a háttérben látható ~~[illegible]~~ épületeit ~~fölött~~ a fehérre meszelt templom tornya uralja ~~[illegible]~~. Kissé idább itt-ott lombos fák képeznek csoportot. Az előtért pedig mezőség foglalja el. Az égbolt derült. Jelzése alól jobbra: „KANN GYULA".
Vászon, mér. 52.5:65.5 cm.

Elszámoltatott 1905:VII.2-án (582-905). Az elszámolás elfogadtatott 1905:XI.30án a 21515 szvsz. alatt (1035-905).

905: VII. 29

Vétetett 1905:IV.29-én a 36450 sz. leirattal 800 K-án (400-905).

Vét. 36450-905

800.—

Sz. n. 1604-905

Kosztolányi Gyula

2097. Kann Gyula:
Sz. Pesten 1868 január 9-én.
Tornácz.

Az ábrázolt ~~előtti~~ tornáczán, hová a nap süt ~~///~~, teritett asztal van kávés és tejes kannával, csészékkel, tállal és zöldmázas kancsóval. Mellette balról támlás ~~fa szél van~~ hátul, a léczajtón túl, virág, ~~és~~ jobbról pedig a kékre meszelt ~~pillérek~~ között, vadszőlő köti le figyelmünket. Jelzése oldalt jobbra: KANN GYULA.

→ pad
→ pad
→ oszlopok
→ oszlop
LV

Lemezpapir, méretei 55.7 : 44.5 cm.
Vétetett az 1901: XII. 23-iki 92258 sz. leirattal 260 Kán. (682/901.)
Elszámoltatott 1902: IV. 14-én. (338/902.)
Az elszámolást elfogadta az 1902: VII. 26-iki 27258 sz. leirat. (592/902.)
Az 1903: XII. 5-iki 83212 sz. leirattal kiadatott Veszprém vármegye közönségének (833-903).

92258-901

Vid. Mur.

4092. Kosztolányi (Kann) Gyula.

Sz. Pesten 1868 január 9-én.

Vízparti sétány.

Az előtért foglalja el és lombos gesztenyefa-sorba vezet. Széles útja hídhoz csatlakozik, a melyen túl domb emelkedik bekerített udvarú és zöld fáktól körülvett házakkal, a melyeket a templom kiemelkedő négyszögletes tornya ural. A patak partján szürkére festett korlát van s az épületek a vízben visszatükröződnek. A tájék derült égboltja könnyen felhőzött. Jelzése alól jobbra: »KOSZTOLÁNYI«.

Vászon, méretei 60 : 50 cm. — Lelt. sz. 4092. — Vétetett az 1912 január 16-iki 2172 sz. engedély értelmében 800 K-án (157–912). — Kifizettetett 1912 január 29-én. — Elszámoltatott 1912 február 8-án (666–912). — Az elszámolásra nézve lásd a 31326–912 szvsz. előadmányt.

III
826 (4092).
978 (92).

vét. 1912

Kosztolányi Gyula

355

1907.

3429. Kann Gyula.
Sz. Pesten 1868 január 9-én.

Házak a viz partján.

Az előtér szelő folyó tulsó partján, (hol ~~egy~~ uszályhajó kötött ki. Földszintes és emeletes ~~házak vannak, a me-~~ ~~lyek~~ közelében lombos fák díszlenek, mig jobbról ~~egy~~ kifeszitett kötélen fehérneműeket száritanak. Ezek ép úgy, mint a hajó, a vizben visszatükröződnek. Az égbolt könnyen felhőzött. Jelzése alól jobbra: ~~Kann Gy.~~ KANN GYULA.

Fa, méretei 38.5:48.5 cm.
Vétetett az 1907. január 24-iki 7738 sz. leirat alapján a Szépművészeti Muzeum keretein kivül eső elhelyezésre 600 Kán (160-907).--

Vid. Muz.

Vét. 7738-907

KANN-GYULA.

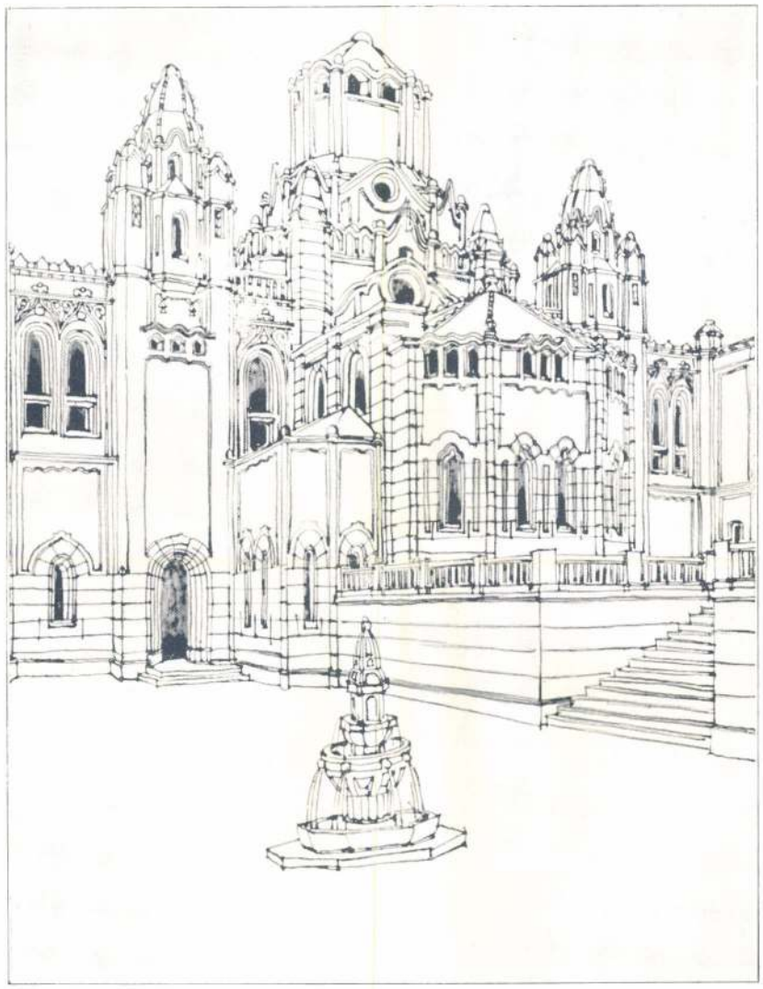

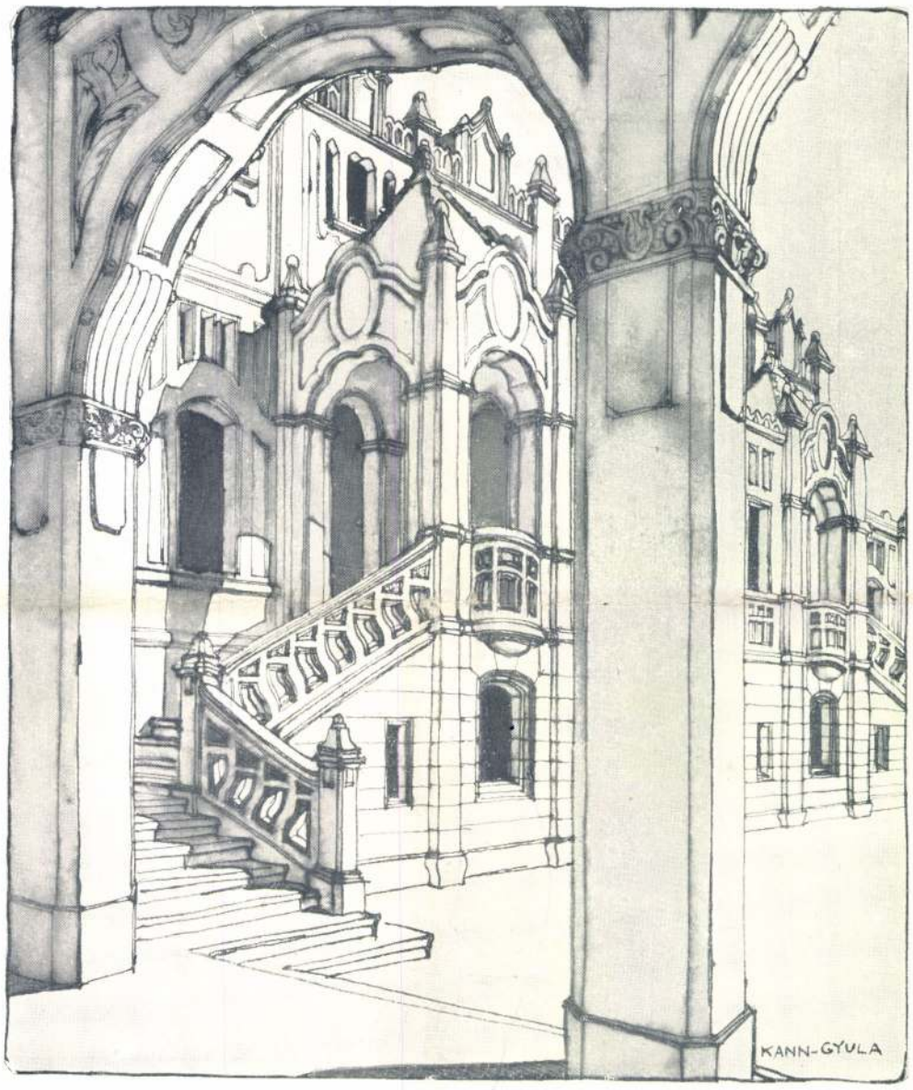
KANN-GYULA

Kernstok Károly. Nagy hibának tartjuk, hogy vezérségre termett egyénisége — épen saját hibájából, valami veleszületett arisztokratikus nemtörődömségből — nem nyomta mélyebben hatását a mai generációra. Nagy vargabetűk hiábavalóságaitól és sok handabanda komolytalanságaitól menthette volna meg a magyar művészet legújabb nemzedékét.

A kilencedik teremben az újító törekvések értékesebb egyéniségei kaptak helyet. Így Medgyessy Ferenc és Csorba Géza szobrászok, Derkovics Gyula, Bernáth Aurél, Szőnyi István, Márffy Ödön, Aba Novák Vilmos, Patkó Károly, Heintz Henrik, Berény Róbert, Cselényi Walleshausen Zsigmond, Molnár C. Pál, Szobotka Imre, Egri József és Perlrott Csaba Vilmos.

X—XI.

Ezekben a termekben ismét szerencsésen vegyülnek el a magyar festőművészet különböző irányú, de kiforrott, súlyos egyéniségű mestereinek alkotásai. Legnagyobbrészt valamennyien már ismert műveikkel szerepelnek és így elég, ha felsoroljuk a magyar képzőművészeti Parnasszus ismert alakjainak neveit, hogy a hozzájuk fűződő festői tartalom megelevenedjen az olvasó szemei előtt. Mindegyik név egy-egy fogalom: Iványi Grünvald Béla, Fényes Adolf, Koszta József, Hatvany Ferenc, Rudnay Gyula, Márk Lajos, Róna József, Mikola András, Nyilassy Sándor, Tornyay János, Kosztolányi Kann Gyula, Magyar Mannheimer Gusztáv, Katona Nándor, Zombory Lajos, Frank Frigyes, Burghardt Rezső, Perlmutter Izsák, Lux Elek, Moiret Ödön, Herman Lipót, Ferenczy Valér, Vass Elemér, Vidovszky Béla, Udvary Pál, Nagy Sándor, Déry Béla, Basch Andor, Boldizsár István, Horváth Béla, szentgyörgyvári Gyenes Lajos, Lakatos Artur, Szlányi Lajos, Tornyay János, Kunffy Lajos, Feszty Masa és az utóbbi időkben egész ritkán szereplő a politikának élő Andaházi Kasnya Béla. Mint egy gyorsan pergő film, úgy repülnek el szemeink előtt a magyar képzőművészet kiváló egyéniségei.

A szobrászok terme.

Az igazságnak tartozunk azzal a megállapítással, hogy szobrászaink nem vonultak fel oly hiánytalanul, mint festőink. Igaz, hogy nem hiányoznak olyan kitünőségek, mint Sidló Ferenc, eBrán Lajos, Ligeti Miklós, Kallós Ede, Horvai János, Bory Jenő, Markup Béla, Tóth István, Gách István, Siklódy Lőrinc, Lányi Dezső, de a magyar szobrászművészet törzshadát képező művészgárdából sokan hiányoznak. Akik megjelentek, mind hozzájuk méltó munkával szerepelnek. Itt van Andreika József, Martinelly eJnő, Nemes György, Somló Sári, Szántó Gergely, Csillag István, illyefalvi Löte Éva, Horváth Géza, Kalotai Kreipel Ottó (egy nemes arányú, nagyon szépen mintázott síremlékkel) Erdey Dezső, Maugsch Gyula, Visnyovszky Lajos, Rápolty Lajos (egy finoman komponált márványgruppal), Sóváry János, Kalmár

ANDAHÁZI KASNYA BÉLA: OLASZ HÁZTETŐK
A Műcsarnok Reprezentativ kiállításáról

Elza, Vargha Oszkár, Cserhalmi Jenő (harmonikus mintázású nagy aktjával) és vitéz Técsy László.

Ez a kiállítás bizonyítéka annak, hogy semmi komoly akadálya nincs a magyar művészet együttes szereplésének és úgy a Műcsarnok, mint a magyar művészeknek egy érdekük van: ennek a reprezentáns kiállítási helyiségnek olyan felhasználása, mely méltó a magyar művészethez és az Országos Képzőművészeti Társulat hagyományaihoz. (Gy.)

IV—VI. terem.

E termekben is megannyi elismert művésznév egy-egy képével találkozunk. Ám érdekes a művész önkritikáját megfigyelnünk akkar, ha az egyetlen legjobb képe kiszetet. Nem veszti el hatását Haranghy Jenő Ősz a Hortobágyon című képe, a szélesen megvont komor színek mögött eztútal se maradt el az ihlető lélek. Tárgyánál és megoldásánál fogva kedves Reuter Ágost Rajzterme. Éder Gyula Boszorkánytánca most is megtalálja a közönség ízléséhez vezető utat. A színek felfokozott meglátásával, de megnyerő nőies finomságával is kitűnik Zsigmondyné Jármay Edith, aki a virág-csendélet útját sikerrel járja egészen újszerű beállítottságával. Hangulatos színjáték Biczó András Virágéneke. Francia reminiszcenciái ellenére is meglepő érték van Hraniczky Ilona Szilvaszüretében. Van mondanivalója s ha enyhe modorosságát leküzdi, előnyére válik. Campbel Gregersen

KOSZTOLÁNYI KANN GYULA: CSENDÉLET
A Nemzeti Szalon Csendéletkiállításáról

választásáról van szó. A közönség ízlése nem mindig egyezik a művészével. Így Englerth Emil fáradthangú, kábító színezésű Nocturneje sem mérhető multévi felejthetetlen Cecijéhez. S Szánthó Mária művében is bizonnyal több és igazibb alkotás található, mint a tulságosan jól kifestett Venus születése. Viszont a közelmult több műcsarnoki kiállítására emlékezve meglepően nagy száma van a minden művészi kritikát megálló munkáknak. Ilyen mingyárt Asztalos Gyula arcképe, amely a lélek emberét, a nyomorultak papját vetíti elénk. A színek erején túl a szem melege, az arc kifejező élete ezt a képet a legjobb arcképek sorába emeli. Értékben nem marad el mögötte Szapudi Laendler István Kleopátrája. A modern ember fél a kosztümös képtől, ez már nem a modern ember élettempója s mégis az a halhatatlan fájdalom, amely nemcsak a nemesen ívelt arcon, hanem az egész testen eluralkodik, megérteti velünk ezt a művé-

Ranghild pasztelje a gyakran feldolgozott művészi gondolat ellenére is megkapó. Kár, hogy elrajzolt és egyenetlen. Ruzicskay György Összeütközése gondolkodóba ejti a szemlélőt. Eredeti munka, nem közönséges, habár kiforrottnak még nem nevezhető. Neogrády Antal vízfestménye örök üdeségével megkap. A „Non moriar sed vivam et narrabo opera Domini" büszke gondolatát maradéktalanul kifejezésre juttatja Lühnsdorf Károlynak Luther Mártonról készített ceruzarajza, amely ismét egészében feltárja a művész plasztikus erejét, amit az írónnal elér. Raksányi Dezső barokkvázlata dícséri az elismert mestert, de már nem a ma emberéhez szól. Csóka István aktja ennek a teremnek egyik legtovább szemlélt képe. Távol áll még a befejezett művészettől, mégis nagy képességek ígérete. Undi Mária színes rajza magyaros mintázásával mesélő készségével tünik ki. Unghváry Sándor temperája erős munka. Horváth József Kényes

Képzőművészet
1932. 48. 4.

Kosztolányi Dénes Gyula

Kosztolányi (Kann) Gyula:
A mantesi katedrális,
olajfestmény
Fotó M. F. I. (Petrás)

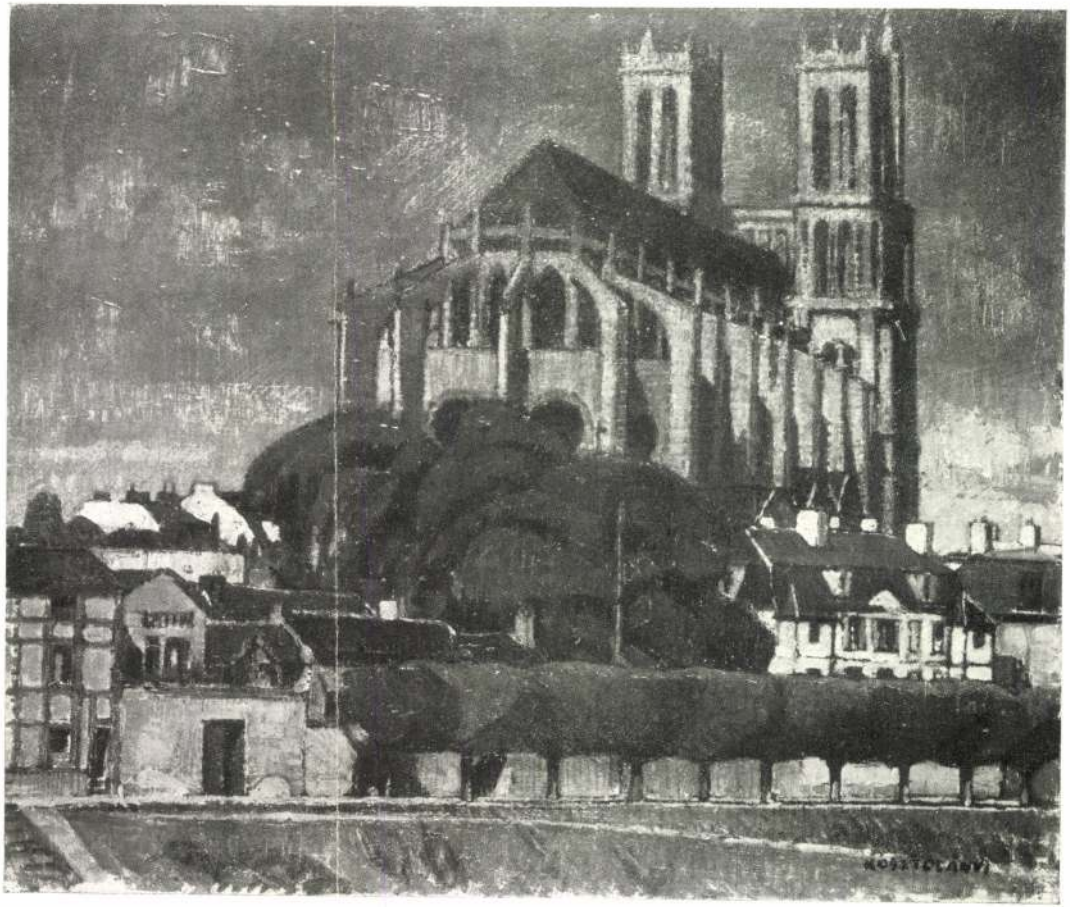

Nemzeti
Múzeum
5-6-47.

Egy sziklatömbbe vájt templom.

Petrában, a Nabataea királyság egykori fővárosában még a rómaiak idejéből való templom bejárata, amely egy nagy sziklából van kifaragva. A bejárat felett egy kisebbszerű oltár van, amelyben állítólag Pharao kincseinek egy része van elrejtve.

zés folyamán némiképpen összefűzött bennünket, úgy, hogy ez a viszony barátsággá fejlődött ki idővel közöttünk.

Egy sajátságosan erős egyéniség megnyerő vonásai domborodtak elém a levelek tartalmából, ami nekem, a falun gazdálkodó félremetének olyan szellemi felfrissülést jelentett, hogy szinte gyerekes türelmetlenséggel vártam minden újabb irását.

Éppen a negyedik szivarka végét dobtam már el várakozásom közben, amikor berobogott a pesti gyorsvonat.

Minthogy annakelőtte sohase láttuk egymást, »piros-kötésű könyvet« választottunk ismertetőjelül.

gyenkező fájdalmat éreztem látásánál. A feje, mintha nyak nélkül helyezkedett volna el a messze kinyuló vállakon, állával szinte belesüppedt kimagasló mellcsontjába. Aránytalanul nagy fülei egyenesen azért növekedtek meg tán akkorára, hogy a rosszul választott kalap karimájának támasztékául szolgáljanak. Haja gyér összeálló tincsekben verte vállait, melyekben mintha egyensúlyt tartó rúd lett volna kifeszítve, olyannyira merev volt testének ez a része. Pálcavékonyságú lábait úgy használta járás közben, mintha mindeniküк más irányba törekedve, eltávolodni készülnének egymástól.

Az egész törpe alak siralmas benyomását még a mellen és háton kiemelkedő púp növelte. Mindezeken kívül bámulatosan izléstelen öltözködés járult a kirívó, szánalmas vonások feltüntetéséhez.

A rajtam mutatkozó megdöbbenés olyan hatalmas volt, hogy kis ideig üdvözölni se tudtam. De mire felocsudtam, kis vendégem megelőzött, miközben néhány lépésnyire hátrálva előttem, önérzetesen kidüllesztett mellel egyre a tekintetemet keresve, szólt tréfásan gúnyoros hangján:

— Szervusz, kedves barátocskám! Nos mit szólasz hozzám!?

Ezzel lábújjhegyre állt és szörnyen kómikus igyekezettel kisérelte meg, hogy a vállamat megveregesse. Savószín szemei, mintha idejüket a többi tagok szerencsétlen állapotának siratásában töltötték volna, dagadtak voltak és vörösek.

— Isten hozott nálam, — nyögtem ki végre erőszakos mosolygással, viszonozva az övét.

— Fényes . . . barátom . . . fényes . . . Mondhatom, sokért nem adom, hogy ilyen jól sikerült ez a kis meglepetés . . .

— Igen . . . bizony . . . megleptél . . . Hiszen évekig igérted ezt a látogatást — feleltem ideges kapkodással.

— Nonono! Semmi kerülgetés, fiam! Én meglepetés alatt egyedül és kizárólagosan az én kitünő és impozáns megjelenésemet értettem . . . Derék legény vagyok, nemde? A legcsekélyebb túlzás nélkül vallhatom be neked, hogy még egyetlenegy esetben sem tévesztettem el eddigelé a kellő hatást . . .

A mezőn.

William Strong festménye.

mond igy bátran: gyönyörködtető hatás . . . Hm? No, de a legjobb akarattal, egy világért sem tagadhattam meg ezt a kis ártatlan meglepetést sem tőled, sem magamtól.

Óriási megkönnyebbülésemre kocsisom közeledett. Átadtam neki az utipodgyászt s összeszedtem közben lélekjelenlétem.

— Miért nem nősülsz, kérdé aztán a hintóban, minden átmenet nélkül. Én a te helyedben, ebben a kutya magányban egy minutáig se késnék vele . . .

— Eh, hagyjad csak. Így talán még jobb. A nők . . . mosolyogtam kitérően.

Odaértünk volna tehát a legkényesebb tárgyhoz, amit én — iránta való kiméletből — sohase mertem volna érinteni előtte. Újból elfogott az előbbeni, kényelmetlenül kínos érzés, félelmemben, hogy most megrázó

testi kimerítő tényezőknek egész serege, melyeket tetéz a szigorú és felelősségteljes szolgálatnak, vagy éppen a harcnak számos lelkileg kimerítő és elcsigázó benyomása. És még egy lelki ok jön számításba, mely nagyon is alkalmas arra, hogy a lelki élet egyensúlyát megbolygassa: a gond és kétségbeesés az otthonhagyott családtagoknak, a tatlan károkat létesítsen. És miután mindinkább szaporodik a gyengült idegrendszerű és degenerált egyéneknek száma, könnyen érthető, hogy azok a tényezők, melyek minden háborúban szerepelnek, az utolsó évtizedben mind nagyobb számban szedik áldozataikat a háborúk folyamán. Ezért van, hogy az orosz-japán háború alatt szinte hihetetlen mér-

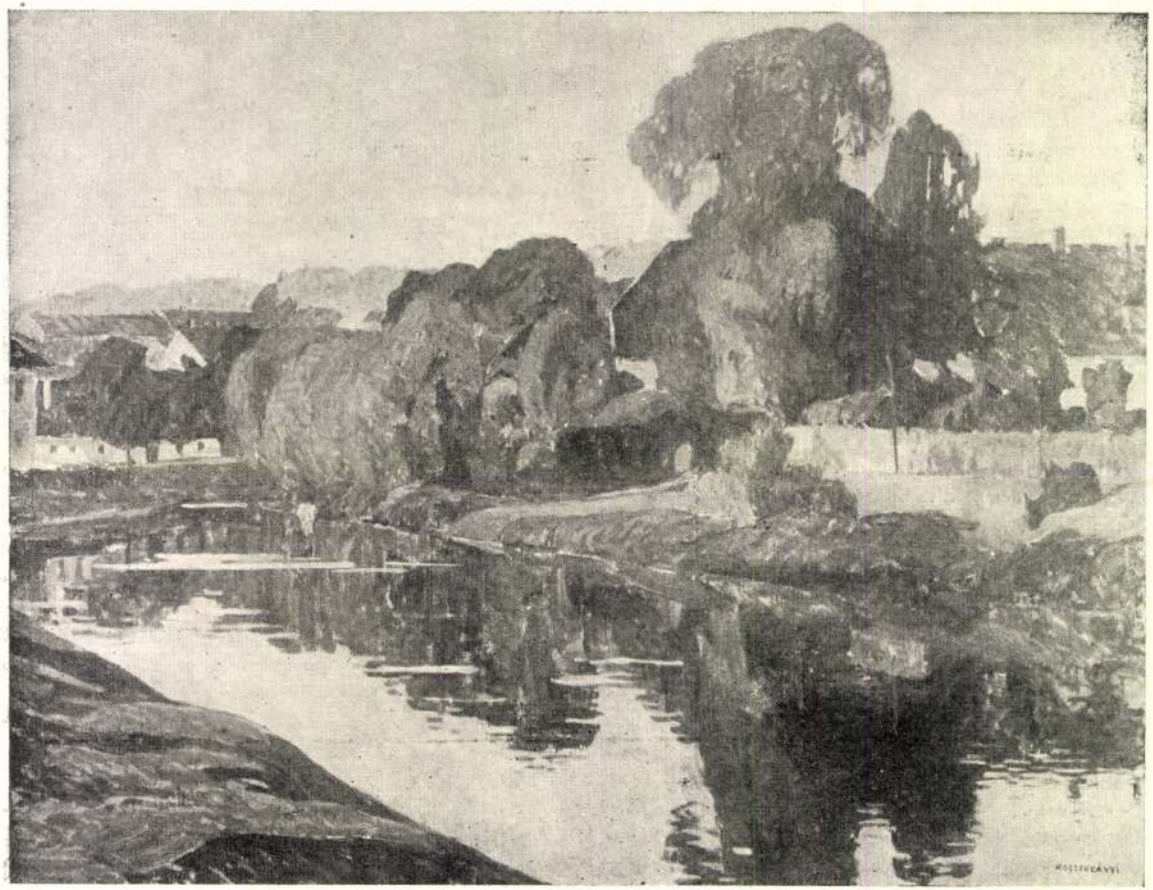

Egy szeptemberi délután.

Kosztolányi Gyula festménye a Képzőművészeti Társulat téli tárlatán.

a harctéren fejlődtek, hanem olyanok is, melyeknek első csirái itt mutatkoznak és sokszor csak évekkel a békekötés után bontakoznak ki, úgy a polgári életükbe visszatért, mint a tovább szolgáló harcosok között. Sokszor a háború testi és lelki fáradalmai nem vezetnek kifejezett vagy súlyos ideg- vagy elmebetegséghez, hanem a résztvevők nagy számánál az ideges ingerlékenységnek, a lelki izgatottságnak egy bizonyos fokát létesítik, melyektől az illető hadsereg csak hosszabb, évekre terjedő békeidő alatt szabadulhat meg; ebben rejlik sok hadsereg háború utáni demoralizáltságának egy psychológiai magyarázata.

A Megváltóhoz.

Minél tovább, tovább járom az élet
Kálváriáját,
S hervasztgatják a gond és bánatéjek
Éltem virágát;
Minél tovább, mennél messzebbre törtetni
A fárasztó, nehéz uton:
Annál nagyobb, szentebb, dicsőbb előttem
Szelid alakod, — Jézusom!

Mióta érzem: nincs nemesb tett, mint a
Szelid bocsánat,
— Mint amikor a sáros földre a tiszta
Hópelyhek szállnak; —
S mióta én a fájdalomkeresztet
Lehajtott fővel hordozom:
Azóta — érzem — hívebben követlek
Dicső ideál, — Jézusom!

Boda Ibolyka.

Ország-Világ 1910. 52 sz.
1269. C.

Kosztolányi Kann Gyula

Kann Gyula: Kert.

Ország-Világ
1909. 3. sz. 156 l.

Kosztolányi Kann Gyula

V. TEREM.

68 **Kann Gyula.** Tahi-Tótfalu. Olajfestmény. Eladó.
69 **Kann Gyula.** Parasztudvar. Olajfestmény. Eladó.
70 **Kann Gyula.** Utca Sta-Margheritában. Olajf. Eladó.
84 **Kann Gyula.** Csöndes út. Olajfestmény. Eladó.

86 **Kann Gyula.** Malom-utca. Olajfestmény. Eladó.
87 **Kann Gyula.** Arckép. Olajfestm. Magántulajdon.
*88 **Kann Gyula.** Dolgozó leányok. Olajfestm. Eladó.
89 **Kann Gyula.** Tengerpart. Olajfestmény. Eladó.

Műcsarnok 1904. tav. Eáll

339 **Bruck Lajos.** Otthon. Olajfestmény. Magántulajdon.

340 **Ádámosi Székely Bertalan.** Simkó Józsefné úrnő arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

341 **Glatter Ármin.** Női arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

342 **Vastagh Géza.** Kakas tyúkokkal. Olajfestmény. Eladó.

343 **Baditz Ottó.** Napnyugta. Olajfestmény. Eladó.

344 **Baditz Ottó.** Balaton partján. Olajfestmény. Eladó

345 **Baditz Ottó.** Menyecske. Olajfestmény. Eladó.

346 **Baditz Ottó.** Erdő belseje. Olajfestmény. Eladó.

Kosztolányi-Kann Gyula:

87. Csendélet, olajf. --- --- 500 kor.
88. Nyári délután, olajf. --- 1300 „
89. Kora tavasz Mestrében 1600 „
90. Boberthal, olajf. --- --- 1800 „
91. Egy borus őszi nap --- 1800 „
92. A hid --- --- --- --- --- 1400 „
93. Junius, olajf. --- --- --- 1000 „

Ropalotafela 28.l

67.

Anonym, a XVIII si.

Hora és Kloska.

Mind a ketten derékig, eg
helyezett keretekben vannak
nél hegy vidék foglalja el, t

Hora
v. Nicola Ursz, ge
alt
Chef der Rebellen.

és

Gloska
von Gloska Iw
Hauptman des.

Kosztolányi Gyula

75. Kosztolányi Gyula: KÜLVÁROS TÉLEN.

Kok. kiáll. 70 – 89. szám.
Ernst Múzeum kiállításai
XL. (1920) 8. l.

még ma is benne dúl a vármegyék adminisztrációjában. A „Falú“ primitívségének keserű miliő rajzáért a falusi előfizetők expositurájaként fellépő budapesti irodalmi filiszterek vettek Lengyeltől lovagiatlan elégtételt és pedig nem az érvek fegyverével, hanem a fojtogató bojkott és a művészietlen karrikatura brutalitásával.

□ Az első és egyetlen magyar, bátor vidéki zászlóbontást a „Holnap“ körének mozgalmát vándor kabarék komikusai veszik groteszkbe torzítva festett ajkukra és ennek a feltétlenül artisztikus célokat szolgáló és Ady Endre kulturás eszméit fiatalos tűzzel harsogó csoportnak erkölcsi exisztenciáját természetesen éppen Ady Endrének perverzitás számba menő kegyetlen támadása rendítette meg, mert a „mester“ ellenségévé vált azoknak, akik az ő inspirációja alatt új énekbe fogtak és énekük erős igaz magyar dal volt, nem pedig gyáva dadogás.

□ A magyar élet jelen összevisszaságában nem vonúlhat félre író a csend tuskulanumába megirni egy regényt nyugodt, erős, széles tónusút, mint a Frenssen „Jörn Uhl“-ja, vagy Thomas Mann „Budendrook családja“, náluk regényt rendelnek a Légrády Testvérek, amelyek a tárca rovatban jelennek meg akkép, hogy minden rész lehetőleg egy befejezett egészet képezzen. A magyar földön nincsenek Barbizon falucskák, ahol a művészet a maga felséges büszke imperialisztikus erejével vonúlhat meg, nálunk pipaszó mellett politizálnak és cucilistákat szidnak a kis falukban is.

□ Nálunk a kávéházban születnek, élnek és cikkeket irnak az emberek és nem képesek kibontakozni a napi hír, a frivol pletyka, egyszóval az aktualitások bűvköréből és nem művészeti ambiciók nyugtalanítják a tizenhét éves fiúk álmait, hanem a beletemetkeznivágyás abba a horizontál erkölcsü, szabad, ideges, forró pesti északába, amelyet naivitásukban „b o h é m é l et“-nek neveznek.

□ A magyar irodalomnak ezen folytonos kapkodó, rángásos impresszió hajhászása, az újatkeresés miatt nincs egyéni súlya, ereje és jellege. A népiestkeresők, a vidékre visszavonultak ugyan aláhuzottan trivialisan faji zsánrekkel irják tele a konzervatív ujságok tárcarovatát, de Tömörkényi István és Homok megfigyelései és néprajzi adomázgatásai már nem födik a ma parasztját, akit a szocialista propagandák, a bérharcok és sorsának megértése keménnyé, érdessé, szomorúvá, kegyetlenné és bizalmatlanná tett.

□ Móricz Zsigmond és a parasztproletáriatus környezetét mesterien rajzoló novelláiban már kereste az új idők fuvalmától átjárt barázdás homlokú magyar paraszt lélektanát. Epikus szélességgel megrajzolt „Sárarany“ cimü regényében megragadók, a forró ihletben született részlet szépségek, de disharmoniát keltenek épen ezen könyv őszinteség nélküli irodalmiaskodásai, impresszionista szakadozottsága és némely undorító verista túlzása. Önkénytelenül is a bajor paraszt hatalmas pszichológusára Ludwig Thoma-ra az „Andreas Vőst“ szerzőjére kell gondolnunk, akinek erős szilárd kompozíciójú és szolid zökkenéstelen stilszerüsége magasan túlszárnyalja Móricz Zsigmondot, akitől mi a magyar föld nagy regényét várjuk.

□ Móricz Zsigmond irodalmi karrierjét is megtöri a morbus hungaricus, a művészi meggyőződés erejének hiánya. Az anyagiak varázsa, tehetségének apró zsánreképek erejéig való szétparcellázására készteti egy-egy novellaötletből színjátékokat farag, mint a „Falú“ cimü kis ciklusban tapasztaltuk, egyszóval a zsurnalizmus, eredetiséget, egyéniség zománcot lemaró, taposó malmába hajtja szép büszke homlokát, magyar föld szagától átjárt igaz talentumát.

□ A nagy koncepciók kisérleteinek tartom az „Egri remete“, Gárdonyi Géza történelmi regényeit. Meg van bennük a nyelv romlatlan üdesége, szinmagyarsága, a históriai adatok gondos összegyüjtése, a históriai hűség, a meseszövés vonzó érdekessége, csak a történelmi levegő hiányzik belőle, annak a letünt kornak patinája, amely Herceg Ferenc nagy művét a „Pogányok“-at, az utolsó huszonöt esztendő egyetlen igazi nemzeti klasszikusává avatta.

□ Gárdonyi Géza őserejü tehetsége sokkal értékesebben érvényesült egy társadalmi regényben. „A hatalmas harmadik“ az erősen és mélyen látás igazi mesterműve lenne, ha nem zavarnák meg illuziónkat némely darabos parlagi elszólásai művészietlen finomtalanságai, amely parlagiasság Gárdonyi Géza legnagyobb fogyatkozása. Nem eléggé kimüvelt iró-művész a „Pöhölyék“ szerzője, a vidék ellomposította a vénája üdeségét és a visszavonultság elzárta előle a „N y u g a t“ forrongó, lendületes evolucióját, amelyet ma szinte reszketve várunk minden művészi alkotástól.

□ Lovik Károly varázsát, sikereinek igazi forrását ebben a lelki kimüveltségben és művészi fegyelmezettségben találtuk régen. Zárt szilárd kompozicióju a stilus igazi ötvösművészetével kiformált novelláit és regényeit az irodalomértők tábora mindig irodalmi eseményként üdvözölte, de a Singer és Wolfner-féle újidős kiadói érdek szolgálatában a kényszerü produktivitás szomoru gyárában ezek a komoly értékek lassanként kivesztek belőle és mulattató olvasmányokat ad ki minden évnegyedben „Ujság-regényeket“.

□ Ujság-regény! Itt csúcsosodik ki irodalmi hanyatlásunk a maga teljes sivárságában. A Szomaházy Istvan parfümös budapesti meséi, Lux Terka Szalonelmésségei, Pekár Gyula jól táplált romantikája és rabiatus sneidigsége, Kálnoki Izidor vizenyős szalontipusai, Farkas Pál lipótvárosi szalonokból keltezett önkéntes históriái mind egy ideges meditálástól, elmélyedéstől irtozó, gondoktól, élethajszától agyonzilált közönség számára gyártódnak, amelynek jórészt egyedüli olvasmánya a napilap. Ezek az irások gondosan kerülik a ködös problémákat, a szürkeségben vergődő szomorú tömegek rajzát, a lélek drámáit, ellenben

favorizálják az idegeket izgató, gyors lefolyásu tragédiákat, a selyem kosztümökbe burkolt szép asszonyok delikát kalandjait, minden élénk szinekkel festett durván kidomborodó szúzsét. Ennek a könnyen és kényelmesen kielégíthető tömegkivánságnak hódol az utóbbi időben egész csoportja a fiatal praktikusoknak, akik tehetségük, stiluskészségük és invenciójuk istenadta adományát hűségesen nyújtják a huszonnégy óráig élés jármába Pakots József, Pásztor József, Kanizsai Ferenc nevét említem csak meg a Szomaházy kasszasikereitől megmételyezett csoportból, akiknek tehetsége rokonszenvesebb és tisztább önadminisztraciót érdemelne. Ha meg a Jakab Ödön népies-féle vergáló naivitását, Lampérth Géza darabos kedélyességét, az elagott Eötvös Károly régi magyar hömpölygő páthoszból hirtelen a Jókai stilusu adomázgatásokba átcsapó iródiákoknak diktált mesélgetéseit felemlítjük, előttünk áll az egész szomorú sivár jelen; durva, gyári munkája annyi fiatal izzó erőnek a kenyérért. Hiába harsognak a szózatok Nyugat felé, addig mig a magyar életre ránehezül az osztályszellem, a buta elfogultság, a művészet gyáriparrá sülyesztésének átka, addig a keleti bozótok sötétsége borúl az alföldi tájra és megkövezik, eltemetik azt ami szép, bátor, fiatal, fejlődik a bús magyar ugarból.

HALMI BÓDOG.

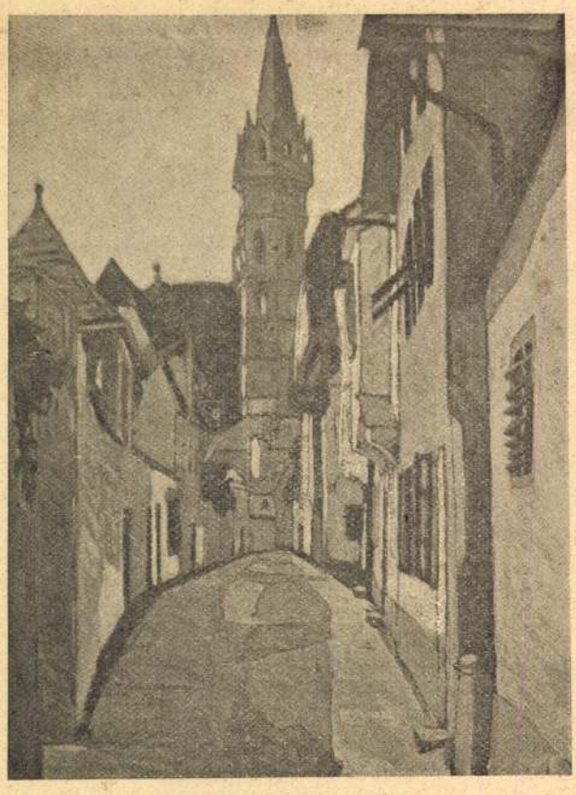

KOSZTOLÁNYI KANN GYULA FESTMÉNYE

RÉGI ÚTCA

Mikor a tűzek kialusznak.

Már lohadnak a nagy bibor-tűzek.
Megcsalnak szeretőim: az öröm, a bánat.
Az idő lassan levetkőzteti rólam
A piros es sárga selyem ruhákat.

S kezdem szeretni a síkátoros utcát,
Ha egy kintorna játszik valahol
S melléje a nyomor vakszemü lánya
Tünt álmokról egy románcot dalol.

Szeretek elnézni bús ősz-időben
A sárga gázlámpájú utca mentén,
Hol sápadt, beteg emberek járnak
És mennek haza a csüggeteg estén.

Látom árnyait piros álmaimnak
Fakult lepelben amint elsuhannak,
S észreveszem, hogy egyedül maradtam,
Árvának, utódtalan egymagamnak.

Ilyenkor még lelkemben visszalobban
Napfényes udvara egy régi háznak.
S mint mikor álmos, szőke gyermek voltam:
Siratni kezdem halkan — az anyámat.

Harsányi Lajos.

Kultura (Sopron) 1911. II. félév
17 – 18 sz.

Kosztolányi Kamu Gyula

l. Lá Biró Hgyűst

68. l.

Repr.

Tájlép.

Kosztolányi Kann
Gyula

1916. gyűjt. Eiáll.
Ernstnél

l. Katalogust.
19. sz.

itt művészete
is jellemezve.

irod

Lázár B. Tizenkarom
magyar festő. Bp. é n.
Singer és Wolfner.

Gerő Ödön: Művészet.
II. edf.

A Ház I. 9-10. sz.

Kosztolányi Kamu Gyula

írná

Szárados Legendái

1913. okt. (önarcz)

..... *mühely.*

...főnökség!

...y ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

...m

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kosztolanyi Kann Gula

wód
2

Pesti Napló
1911 ápr. 16. 41. l (A
müvészek és Tisza István)
U. 217

Ia

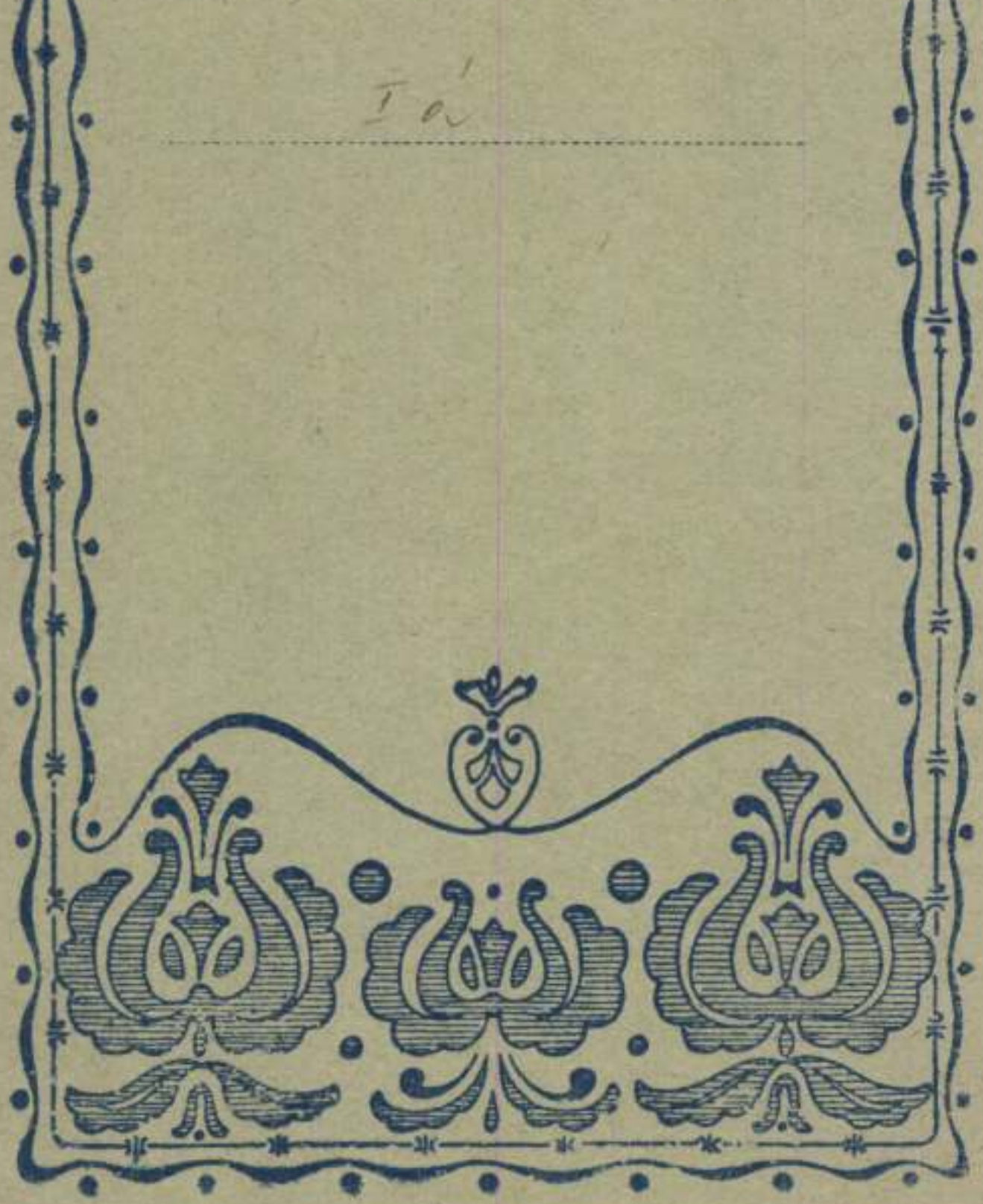

SZENT IMRE
Papirkereskedés

Kosztolányi Kann Gyula

irod

Nüvészet 1916. 22. l. - 23. l.

Koll. kiáll. az Ernstben.

Kotrtolányi Kann. Gerle

~~Horvai~~ János

K

A czegléd Kossuth
kobor. Vasnyp 1901.
661. l. Eppel.

I díj.
A talapzat Kann
Gulától.

A talapzaton egy tedet-
len fejű öreg földmi-
ves bucsuzik a balja-
ban lobogót tartó
honvédi fiától

Kosztolányi Kamm Gyula

Irod

Modern Művészet

1905. I. 31. l.

(Művészképés.)

le az építéssel kapcsolatos teendőket és az ellen-
őrzést a kirendelt szakemberek végzik. Az egyes
munkálatokat az elkészítendő munkakivonatok és
költségvetések alapján beszerzendő árajánlatok alap-
ján versenytárgyalás útján adják vállalatba.

A Főfelügyelőség a m. kir. kincstári jogügyi igazgatóságtól szerezte be a jogi véleményt a kulturházak tulajdonjogának szabályozására nézve. E vélemény a következőképen szól:

«A kulturházak céljaiknak megfelelően legjobban biztosíthatók, ha azok tulajdonosai a m. kir. közalapítv. ügyigazgatóság útján kiállítandó alapítólevélben az ingatlant a helyi magyar kulturház céljaira közalapként átadják s azt mint alapítványi tulajdont kebeleztetik be a nyilvánkönyvbe. Ekként az vagyon tkvi elidegeníthetetlen tulajdonává lesz a «Magyar Kulturház»-alapnak, jelen esetben a «tordai magyar kulturház»-alapítványnak. Az alapítólevélben azután gondoskodni kell arról is, hogy ezen közalapítványt ki jogosult a kultuszminiszter felügyelete mellett kezelni és használni. A közalapítványi m. kir. ügyigazgatóságot azért tartja ezen igazgatóság az alapítólevél kiállítására s az alapítvány jogügyeinek ellátására illetékesnek, mert ezen ügyigazgatóság hatáskörébe van utalva a közalapítványok alapító leveleinek kiállítása és azok jogügyeinek ellátása».

Az épület átalakítását intéző építőbizottságba az

Kosztolányi Kaunszpuler

Gödl

RM

24

Protestáns
Imre
Görög-orosz
23 Jakab aps.
Izraelita
25

Protestáns
Lénárd
Görög-orosz
24 Arét. és tsa
Izraelita
26

Protestáns
Engelbert
Görög-orosz
25 Marcián
Izraelita
27

Protestáns
Gotifried
Görög-orosz
26 Demeter
Izraelita
28

Protestáns
Tivadar
Görög-orosz
27 Nesztor
Izraelita
29 S. Told.

45

November 30 nap

Kosztolányi

Kann Gyula

Gerő Ödön, Kondor Elek

A modern magyar festő-
művészet. Budapest, é.n.

35. l, 39. l,

Kötő lányok c. képe
82 l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 853.

Kosztolányi-Kann Gyula. Hegyi táj. Kínes Könyvmat. (Szt. Graf. Giáll. XLIX. 114.)

Kosztolányi Kann Gyula

Kosztolányi-Kann Gyula. Hegyi táj. hímes könyomat.

(kH. Gr. o. XLIX. Kiáll. Kat. 114.)

Kosztolányi Kann Gyula

Kosztolányi Kamn Gyula

Csendélet c. képe

rep.

Képzőművészet

1933. 114. l.

EDELFELT ALBERT. JÉZUS ÉS MAGDOLNA.

Kosztolányi Kamm Emil

festő

Műcs. kiáll, 1889 tól

Pipics 116. l.

Kosztolányi Kann Gyula

1909

Kosztolányi Kann Gyula. Irta (=.) A Hét, febr. 28.

(Művészet 1909. 142. l.)

az árú beszerzéséhez szükséges
ben átutaljuk.
tehát 300 g zsirban nyirott gyap-
50-ért és küldje mi előbb cimünk-
elenföldi teher pályaudvar ál-
ssan 50-kg-onként, kimért zsá-

eg átutalunk folyószámlája
lbank Rt-hoz, Hajduböször-

öt, kp-ben, amely összeg átvé-
k elismerni.

Kiváló tisztelettel
Nagy és Tsa

Kosztolányi Gyula

l. Sörvereto. 305. l

2.

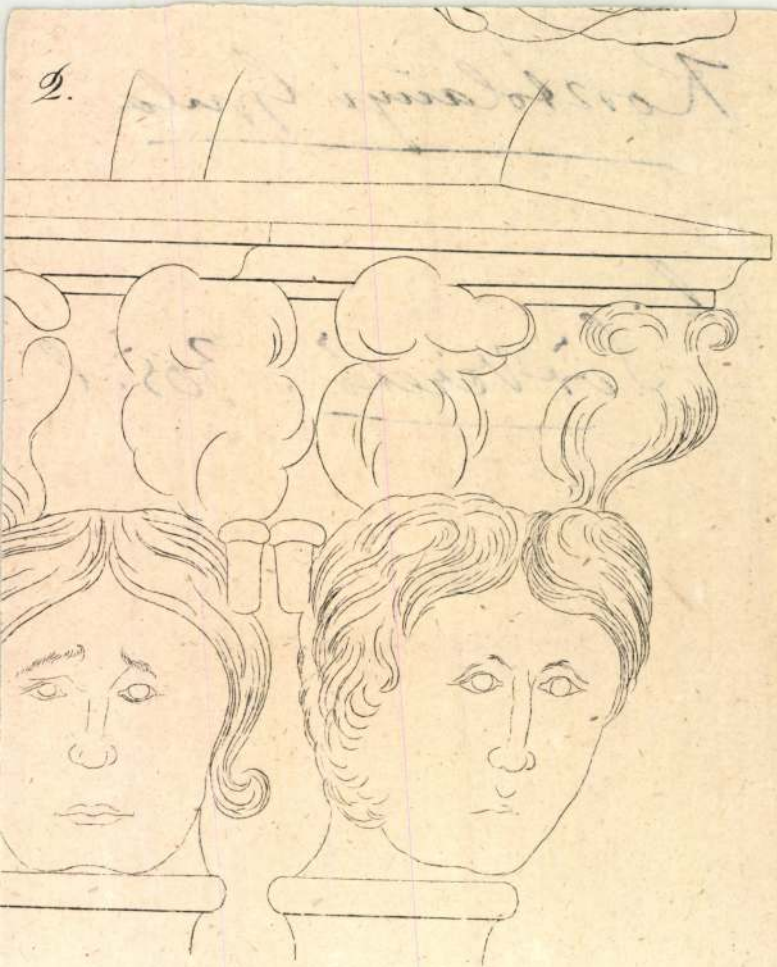

Kosztolányi Gyula

Kosztolányi, Gyula: Architektonische Skizzen und Studien

8°, 40 K, 2 L, Bécs, 1910

Kosztolányi Kann

Gyula

wód

Nemesvári 761

arch.

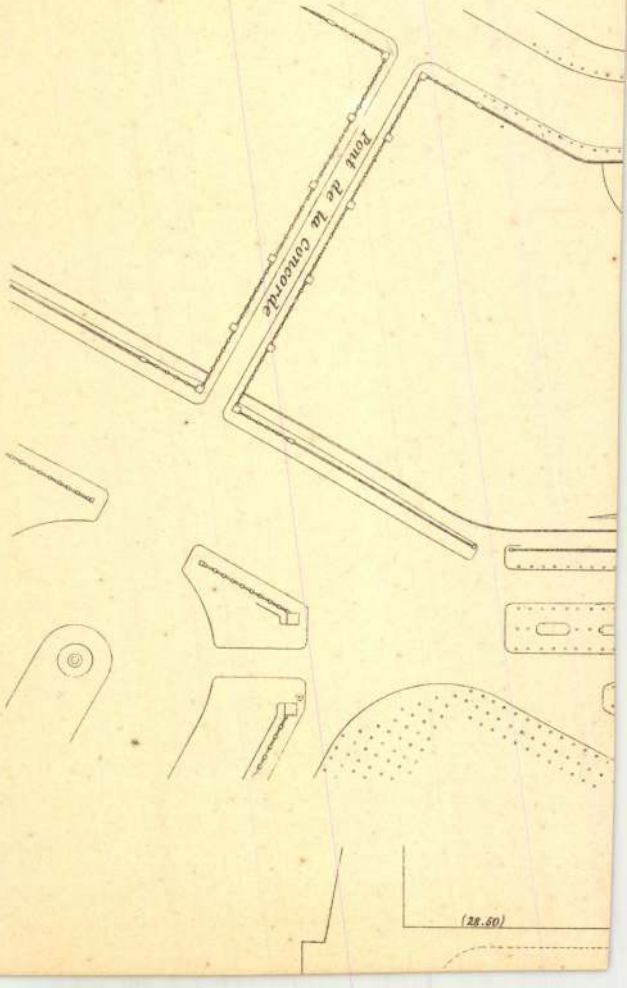
Pont de la Concorde
(28.60)

Kosztolányi (Kann) Gyula

Finanzképtanul-
mány, repr.

KM Társ tav. kiáll.
1906

Koszobolányi Kamm Gyula

Az abbáziai parkból c.
képe repr.
Vas. Ujs. 1910. 65. l.

lehető legnagyobb valószínűséggel benne foglaltassanak a magyar ifjúság legjobbjai, a szellemi vezérségre hivatottak. Rámutat arra is, hogy amilyen könnyű belátni, hogy a tehetség a legfontosabb követelmény, olyan nehéz megállapítani a tehetséget. Ha csak a bizonyítványra támaszkodunk, az nem egészen megbízható. Az osztályozás mértéke minden iskolában és minden tanárnál más, de egyébként is a jó kalkulusok nem mindig az eredeti tehetség jelei, — sokkal inkább általános pontos szorgalomé, mely a későbbi években lapos középszerűséggé hanyatlik. A bizonyítványt tehát jobb híján fogadja el a tehetség mérésének alapjául, de nem feltétlen érvénnyel. A bizonyítványon kívül tekintetbe veszi a diák külső életkörülményeit, ezért külön számítja az anyagi és lakásviszonyokat, valamint a testvérek számát. Majd figyelembe veszi az átöröklött kultúra szempontját, továbbá, hogy mi a köz kötelessége a hősi halottak, menekültek, köztisztviselők gyermekeivel szemben. Ezek a feltételek fontosságuknak megfelelő pontszámot kapnának. Például tiszta jeles érettségi bizonyítvány 15 pont, diplomás atya 3, diplomás anya 3,

[1] V. ö. Kolbenheyer Imre, Deutsches Studentenwerk, Magyar Szemle, XI. (1931) 327. l.

Kosztolányi Kamn Gyula

Szepeltlex

182. l.

ıs legényegyleti olvasótár.Szerk.és
képével.Eger,1864.

nn Aladár:Mulatsagos elbeszélések és
l.Pest,Lauffer Vilmos,1868.

Kosztolányi Kann Gyula

festő és építész
mil. 1868. jan. 9. Bpest.

irod

Krück II. 69. l.

Sodronying IV. 158.

3— Kosztolányi Kamm Gyula

416. Kosztolányi Kamm Gyula (magyar festő, 1868–): Városrészlet. Vászon, olaj, 70×50 cm.

Genevich PA, 254 l.
Csernoch vette.

Esztergomi Képtár

Kosztolanyi Kamu Gyula

Ujo MZsL.
507. l.

Nagyméltóságu Minis

Kegyelmes Uram !

Azon kérelemmel vag
kegyeskedjék részemre a Római
démiai évre ingyenes mütermet
tózkodásom alatt mint az egyh
tészet és mai olasz egyházmüv
szeretném magamat továbbképez
Legyen szabad megje
Társulatának vagyok tagja.

Fogadja Nagyméltósá
ványitását

Budapest, 1935. augus

Kosztolányi Kann Gyula

életrajz

irod

Csókássy 101. l.

T. 2305.

el, az előtérben pedig két aszony
get, kiknek közelében kutya sza-
lagon, mely fölött mértani ábra

ab olvasható.

cm.

91-81.

Kosztolányi Kam Gy.

Elek.

Szfoldlex. 769. l.

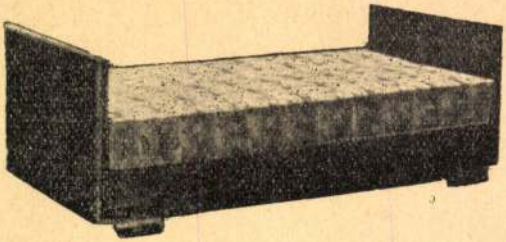

„Fidor" kanapé-ágy fekvő állapotban.

Olyan kényelmet nyujt, mint egy ágy, amelyben ruganyos ágybetét van.

SZABADALOM bej. 14561. sz. a.

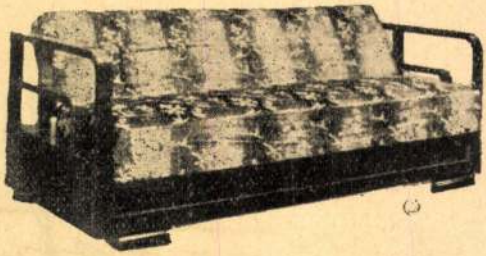

„Fidor" kanapé-ágy ágynemü-tartóval. Szabályozható támlával.

Az ágynemü könnyen berakható, mert az ülés kettéhajlik és igy félsulyt kell emelnünk.
Higiénikus, féregmentes.

„Attila"-nyomda, Ujpest, Árpád-ut 18

Kosztolányi Kann Gyula

Tájrépe repr.

Ropalotafela

Kosztolányi Kamn Gyula

Nyugat 1909. 142
– 1911. 24, 37, 118, 121, 122, 129
139 – 143
– 1914. 44, 92
– 1915. 286, 444.

Magyar Nyugat
1926. 314
1928. 462

P f

Aktiv vagy

1. Készpénz
2. Adósok
3. Áru
4. Berendezés

Budapest, 1927. október

Kosztolányi Kann Gula

Szul. Bpest 1868 jan. 8. Izr.

Reál. ältr.

1885/86 I. vendeglat.

Hillebrand Jenő dr., antropológus

IV. 126.

Kosztolányi Gyula

Műcsarnok
1910-11. téli kiáll. 85-93

Kosztolányi Kann Gyula

1911-12. pib. kiáll. 155-164.
1913-14. téli kiáll. 118, 119, 121-123, 125.

Appiani, Andrea, (olasz) "Festo" IV. 39–41.

4952.

Kosztolányi Kann Gyula:

Treviso.
Vászon, méretei 61.7:77 cm.

Értéke 1600 K.
Vétel 1916.

Száma:
a leltnban 19207,
a szakleltban 38-916.

Mod 38-916

4976.

Kosztolányi Kann Gyula:

Csendélet festett szoborral.
Fa, méretei 55.5:50 cm.

Értéke 700 K.
Csere 1916.

Száma:
a leltnban 19582,
a szakleltban 49-916.

Mrd 49-916

Kosztolányi Kamu Gula

Nyár, olaszt

Város széle, olaszt

Budapest székesfőv. Tulajd.

V.

90.

Mátyás kozarabeli harconások

tusrajz

Vágó Pál.

18/21.

Kosztolányi Gyula

1920. kollektív kiállítás

Ernstnél

Pósta Béla V. 64.

Kosztolanyi Kamu Gyula

tagja volt a szol-
noki univerz telepnek

KOSZTOLÁNYI (KANN) GYULA épít.

Holubár Zita: Értékmentés a művészkázból.

= NSz 2000 ápr. 4. 13. ill

Kelenhegyi út 12/14.

begannen, meine
Glauben daran nich
nismus, sogar den P
von Spott und Gelä
der Fauves ausgeste
Um 1912 machte si
kolonie von *Kecsken*
seiner Werke fand n

POGÁNY, Kálmán (
riker, Museologe. 1
Stellvertreter des Vo
direktorium sowie di
gung der Räterepub
Kunstzeitschrift *Ars U*
Fachs (s. ARS UNA).
tendste Forum zeitge

Kosztolányi Kann Gyula, festő; szül. 1868 január 9-én Pesten.

Kosztolányi Kann Gyula

Tájkép c. képe

repr.

Vas. Ujs. 1913. 85. l

Kosztolányi Gyula

4 /

MAGYAR MŰVESZET

1926. 314
1928. 462
1931. 536
1933. 145

Az ülés tárgyai:

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Meghivó

a

Műemlékek Országos Bizottságának

19 évi ..... hó n ..... napján

hivatali helyiségében (VI., Állatkerti-út 1.) dél előtt / után ..... órakor

megtartandó végrehajtó bizottsági / rendes / albizottsági ülésére

Elnök megbizásából:

.....

18350/1922. Rigler r.-t. Budapest

Kosztolányi Gyula

U. 1199/d

Kosztolányi Kann Gyula

cód
2

Ki-Kicsoda?

449 l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Kosztolányi Kami Gyula

l.

Lex Magy Társ

308. b. l.

Strassmann Testvérek Hengerpapírgyár R.-T., Budapest.

Kosztolányi Kann Gyula

Irod

Petrovics Elek: Magyar festők a berlini Secessióban. Művészet 1910 -

218. l.

és falképek. (?)
m.
emplom és falképek.

n.

m. (?)

om.

Kosztolanyi Gyula

Szeptemberi délután c. festmenye, mely a Ráth György díjat nyerte

repr.

Művészet 1911. 24. l.

37. l.

(Koszbolanyi Kann Gyula)

wód

=

Bálint Aladár

( ) képei.

Nyugat 1916. febr. 16

Kosztolányi Kann Gyula

wód

Jakab, Desider: Die Gefolgschaft Edmund Lechners. A Mügyütő 1930. 8–9. sz.

245, [illegible] l

Duce má[illegible] szellemi nagyságával lesz örök jelenlévő, példakép és igazság, mint az olaszság legegyetemesebb szellemi hagyatéka és világformáló ereje.

el sem képzelhető szenvedések, az országnak földarabolása, további vesztünket okozott kiegyezés, majd egy rettentő világégés után egy világtörténelmi tragédiának: az Osztrák-Magyar Monarchiának a felbomlása léptette életbe az elől említett határozatnak politikai és gazdasági függetlenségünkre vonatkozó részét. Különösen hangsúlyozván itt azt a teljes és tökéletes pénzügyi függetlenségünket, *pénzügyi rendszerünknek és hitelszervezetünk megszervezésének azt a szabadságát*, amelyet még a trianoni átoklevél is érintetlenül hagyott számunkra.

Az ellenünk összeesküdtek trianoni koporsónkon ezt a rést nyitva felejtették. Nem is gondoltak arra, hogy ez az elevenen felszabdalt nemzet elutasíthatja az Európa államai által már régóta gyakorolt azt a *pénzügyi rendszert és hitelszervezetet*, amelynek kimondott és egyedüli célja, valóságos élettana: az egyéni *a magánérdekű nyerészkedés;* a keresztényi erkölcsökkel és a keresztény vallásnak szellemével össze nem egyeztethető *egoizmusa*. Ezt a pénzügyi rendszert és hitelszervezetet a trianoni összeesküvők annyira természetesnek és egyedül lehetségesként ítélték maguk között, hogy nem is gondoltak egy *másikféle*, olyan pénzügyi rendszerre és hitelszervezetre, aminek viszont egyedüli és kimondott célja a nemzetnek *az a szociális közérdeke*, amely jellegzetességénél fogva és valóságos élettanáért ezt a rendszert és hitelszervezetet *altruista pénzügyi rendszernek és hitelszervezetnek* kell elnevezünk. Csak az a tudat vezette őket, hogy pénzügyileg tökéletesen

Kosztolányi Kann Gyula

Julius Kosztolányi. Jeltelen cikk. Oest. Illustr. Zeitung, december 13.

1914

(Művészet 1915. 286-l.)

mily csekely évvel szemben az az összeg, melyre Önnek ezek az iratrendezők kerülnek.

Ne higyje** egy percig se, hogy ez csak egy általános frázis, hanem vegyen ceruzát kezébe és **számoljon.

*Amikor pedig már kiszámitotta, hogy mennyit takarit meg pénzben, ha alkalmazottai és Ön is, rövidebb idő alatt végzik el eddigi munkájukat s idejük egy része egyéb, gyümölcsözőbb munkákra szabadul fel, igaza marad abban, hogy mégse minden kiszámitható, mert akkor fogja csak látni, hogy a mi iratrendezőink és karthotékaink segitségével elért **rend** és **áttekintés** milyen egyéb, immár ki sem számitható előnyöket jelent az Ön vállalkozásának.*

Kitünő tisztelettel

Moiret F. Ödön RT.

Kosztolányi Gyulánó

iparmüvész

Iparmüvészeti Társulat kiállitása - Iparmüvészeti Muzeumban - textil tervezeteinek szerepel

Pesti Hirlap
1929.VII.14.

Kosztolányi (Kann) Gyula festő és epitész szul. 1868 ~~III~~ I. 9. Budapesten, Itt és Münchenben tanult, 1895 óta Budapesten él. K. szerzete a bpesti Kelenhegyi-uti műterem bérházat. Mint festő tagkepeivel arcaiott szerezet.

1426. Giov. Batt. (da Conegliano) C

A szent család.

A térdig látható Madonna k
val a gyermek Jézust tartja átkarc
szent József támaszkodik botjára,
könyvéből. Mária fejét fehér kendő
ritott ruhája piros, palástja ke
függöny lóg. A háttér hegyes vidél

528

Fa, méretei 64.3: 75.5 cm
A Nemzeti Muzeumból.

1868:II.97

Kosztolányi Kaun Gyula

Müvenet 1916. 22.

Szondi ásatás VIII. 198, 199

Kosztolányi Kamu Gyula

Mucsarnok

1915-16 teli kiáll 14, 15, 16.

1918 tav. kiáll 274, 276, 277

1927. magyar tag 268, 270, 312
315, 316.

~~Agyaggonob VII. 242~~

Kosztolanyi Kann Gyula

Pesti

lásd

L 13

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

Kosztolanyi Kamu Gula

u. 217.

Budapesten: Honvéd M

845. szám.

1916.

Elismer

Alólírtak ezennel elism
vallás- és közoktatásügyi
évi augusztus 9-én 98966
m. kir. honvéd Ludovika-
Szépművészeti Múzeum ál
fiai műveket adta át:

Szám			Közelebb
sor	szaktelk.	telk. n.	
1	108/916	19578	Zádor A 68-a dat épí Czer 30·4: 2
2	109/916	19579	Kandó Paul Czer 20: 15

Kosztolányi Kamm Gyula

Koll. kiáll. az Ernstben.
(k. k. l.) Uj kiállítás az Ernst-mu-
zeumban.
(Pesti Hirlap 1916 jan. 30.

U. 2133.

Münnlikek

Orsz

Koszalányi Gyula

U. 1132
1133

1401/907.

r Béla

—

ókeret és béléslemez-
nka

—

Kosztolányi
Kann Gyula

irod

Jánformtöreko

30. l.

BUDAPEST
935 FEB -7 -9
Sa 62 Sa

Kosztolányi Kann Gyula

Koll. kiállítás az Ernstben

irod

Az Est. 1916. jan. 30.
(Kettős kiállítás az
Ernst-muzeumban.)

U. 2134

Az

I Valutaszerű
(Folyópénz.)

II Me
(v. vá

törvényesen kötelező
fizető eszköz az Állam
területén.

1, Kisebb névérté
2, Folyó pénznek fe
3, Kisebb finomsá
ezüst nikkel, réz

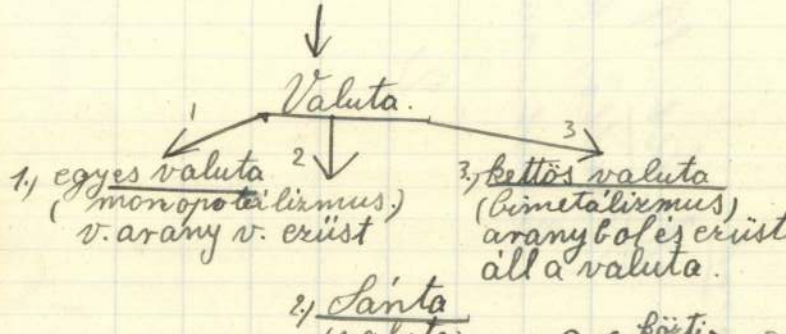

egyik valutának a

Kosztolányi Kamn Gyula

Borostyán c. festménye
repr.
Művészet 1914. 44. l.

Lanfranconi.

...te néz.)

...i közül piros szalagon az aranygyap-
... szent István-rend jelvényét ~~meg~~
...dorított, bajusza és szakálla leberetvált.
... csipke, dolmánya paszomántos, kabát-
...tér szürke.

...l: 22.2 cm.
...éből.
...n kelt 28402 sz. leirat alapján (140/95).

1907. V. 16.

1192

Kosztolányi Gusztáv

festőművész - tanár

koll. kiállítását rendez-

heti az Attila-utcai

Verbőczy-gimnáziumban.

Nemzeti Újság

1934. január 14.

CARAVAGGIO 44 Lichtdrucktafeln und 12 Abbild
sten Kunstdruckpapier.Quartformat

COROT,Camille BRIEFE AUS ITALIEN. Mit einem An
über Kunst. Mit 12 Bildern. Gebun

DÜRER, von W.Kurth. Mit 124 Illustration
ters. Quartformat. Schöne Ausstat

+EL GRECO Mit 122 zum grössten Teil ganzsei
+ Text von A.L.Mayer.Quartformat.Be
+ Reproduktionen.Das Werk erschien
Preise von 35 Mark. Leinen

FUCHS,E. DIE DEUTSCHE FAYANCE-KULTUR. 150
deutschen Fayancen. Mit 104 farb
Tafeln. Folio-Leinenband

GHIBERTI,Lorenzo DENKWÜRDIGKEITEN des florent
Mit 16 Vollbildern. Gebunden

GRÜNEWALD,Mathias. Mit zahlreichen originaltr
duktionen. Text v.J.K.Huysmans.G

HANDZEICHNUNGEN, FÜNFZIG ausgewählte Handzeic
scher,italienischer und holländi
Kunstblätter in Folio-Halbledern

HEKLER,Anton DIE KUNST DES PHIDIAS. Mit 54 g
Schön ausgestatteter Leinenband

- " - MUSEUM DER BILDENDEN KÜNSTE IN
antiker Skulpturen. Im National
176 Abb.in Kunstdruck. Leinen

BAYERISCHE ALTARBAUKUNST.Mit 27

Kosztolányi Kann G.

A katedrális c. képének repr.

Képzőművészet

1930. 35. n.

Kosztolányi Gyula.

Művészeti lexikon

411 l.

~~Bees v. 145.~~

Kosztolányi Kamu Gyula

Ráth György-díj Egy szeptemberi délután c. kéziére.

Az Ujság 1910. dec. 8.
(A téli táslat pálya-díjai)

U. 239

Kosztolányi

A.D.K.

A MIENK 1910-es kiállitásán szerepel

PassuthK.: A Nyolcak festé zete, Bp. 1967. 64. 1.

Kosztolányi Kann Gyula

Képzőművészet
1928. 15. 7.

KOSZTOLÁNYI-KANN GYULA: Tájkép

A Munkácsy-céh első kiállításáról

ATVANY FERENC: Akt

állításáról

KEMÉNY NÁNDOR: Falusiak

A Munkácsy-céh első kiállításáról

Kosztolányi Kann Gyula

Mucsarnok

1893/94. téli kiáll.
1894/95. téli kiáll.
1895/96. téli kiáll.
1896. mill. kiáll.
1897. tav. kiáll.
1898/99. téli kiáll.
1899–1900. téli kiáll.
1900–1. téli kiáll.
1901–2. téli kiáll. 182, 234–236, 238, 239, 284–288
1902–3. téli kiáll 337–342
1903–4. téli kiáll. 468.
1904. tav. kiáll. 68–70, 84, 86–89
1904–5. téli kiáll. 94–101, 110, 111.
1905. tav. kiáll. 87, 89, 91, 93–95
1906. tav. kiáll 83, 88.
1906–7. téli kiáll 170–179

Alexander II. 83, IX. 136. — Severus II. 112, IV. 30.

Kosztolányi Gyula

1920. febr. – márc. koll. kiáll.

Ernst-Mürem XI. csop.
kiáll. kat.

Vasnyárs VIII. 16i.

Kosztolányi Kann Gyula

Minden szolnoki festmény... témájában valami sajátosan magyart hoz, -mondja Décsey Géza a művésztelepen dolgozó művészek munkájáról. A törzstagok között Mihalik Dániel "a szolnoki telep legnagyobb neveltje és halottja." A tiszavidék romantikája nagy hatással van művészlelkére. Borongós tájképei "sok finomságot és bánatos lelket revelálnak."
A telep megalapitása előtt, már hosszabb ideig dolgoztak ott neves művészeink közül Kosztolányi Kann Gyula, Knopp Imre.
A Décsey-kritikában felsorolt művészneveket lásd: Koszta József nevénél, de művészetük értékelése neveiknél külön szerepel.

ÉLET, Bp. 1925. juni: 2. XVI. évf.
13. sz. 245-247. lap.

Kosztolanyi
Kam. Gyula

Kepei a
Szépmű-
Múzeumban

Lind Marcella I. 208, 209

244

1904. június 7.

Számvevőségnek: Fejérpataky László dr. orsz. felügyelő szabadkai utiszámlája érvényesítés végett áttétetik (356/1904.)

Kosztolányi Kann Gula

Lárd

v

Rimp 160 l

Kosztolanyi Kaun Gyula

U. 1009

88. Kann Gyula: Dolgozó leányok.

48. Jendrassik Jenő: Emlékek közt.

Kosztolányi (Kann) Gyula

Festő és építész. 100 éve született

Nyírmava 1968 I. 9

MDK

Kosztolányi Kann Gyula

Házak a viz partján, o.

A tavasz, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

Kosztolányi Kann Gyula (1868-193..)

Nyár.
Oljf.71x59 vászon Ltsz:787.Sign.

Csendélet likőrös üveggel.
Oljf.44x55 papir

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Kosztolányi Kann Gyula, festő

Budapesti Szemle 1913/CLIII/301-309

D.: Tavaszi tárlatok.

Kosztolányi Gyula, festő

(Kann)

Budapesti Szemle, 1911.

CXLV. 288.–293. l. Heller Simon:

Téli tárlatok.

Kosztolányi Gyula festő

Budapesti Szemle, 1911

(CXLV) 288-293 l.

Heller Simon: Téli tárlatok.

Kosztolányi-Kaun Gyula festő

Katalikus szemle. 1913. I h.

561-571. o.

X: Tavaszi műhiálli-tárok.

Kann Gyula festő

(Kosztolányi)

Budapesti Szemle, 1908.

457 - 461. l. Erdey aladár: a nemzeti Szalon Tárlatai.

K a n n G y u l a festő

M Ű V É S Z E T
II. évf. 1903.
75-76.
"Müvásár"

Kosztolányi (Kann Gyula?)
festő

Revue de Hongrie

1910. III. a. VI. t. 684-686. l.

Téli tárlat.

Kosztolányi-Kann (Gyula?)

festő"

Revue de Hongrie

1914. VII. a. XIII. k. 236-238. l.

Téli tájak a Mátrában.

/Kosztolányi/ Kann Gyula festő

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
75-76.
"Müvásár"

Rosztolányi Kanu Gyula festő

Pesti Hirlap. 1921. febr. 9. 5

a vitás festmények

Kosztolányi-Kann Gyula festő

Pesti Hirlap. 1920. febr. 22. 4

K. K. d. Ex Ernst-museum uj kiállitása

Kann Gyula, grafikus

Művészet, III., 1904. 54.

Hazai krónika.

Kosztolányi Kann Gyula festő

"Badeni részlet"
/A Nemzeti Szalon aranyérme a Nemzeti Szalon téli kiállitásán, 1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

Kosztolányi – Kann / Gyula? / ~~[illegible]~~ –

festő

Rene de Hongrie

1910. III. ann. V. L. 243–245. l.

„Mienk" III. kiállítása.

Kosztolányi Kann Gyula festőművész

Népszava XXXV.1907 márc.9.
59 sz. 5 lap.

Nemzeti Szalon.

Kosztolányi-Kann (Gyula)

festő

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. s. 466-468. l.

Magyarország a római nemzetközi művészeti kiállításon.

Müvészeti dija[illegible]00-1919.

A Nemzeti Szalon aranyérmét
a Nemzeti Szalon téli kiállitásan
/Kosztolányi Kann Gyula/

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

Egyesületek, 1900-1919.

Nemzeti Szalon egyesület

Aranyérme a N.Sz.téli kiállitasán, 1913-14.
- Kosztolányi Kann Gyula -

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

Festészet, 1900-1919 - Önálló táblakép - Tajkép

Kosztolányi Kann Gyula:
Badeni részlet
/A Nemzeti Szalon aranyérme a Nemzeti Szalon téli kiállitás n, 1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
92.
"Kitüntetések"

Festészet (1900 - 1919) - Önálló táblaképp

Kosztolányi - Kann (Gyula ?)

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. t. 243-245. l.

„Miénk" III. kiállítása.

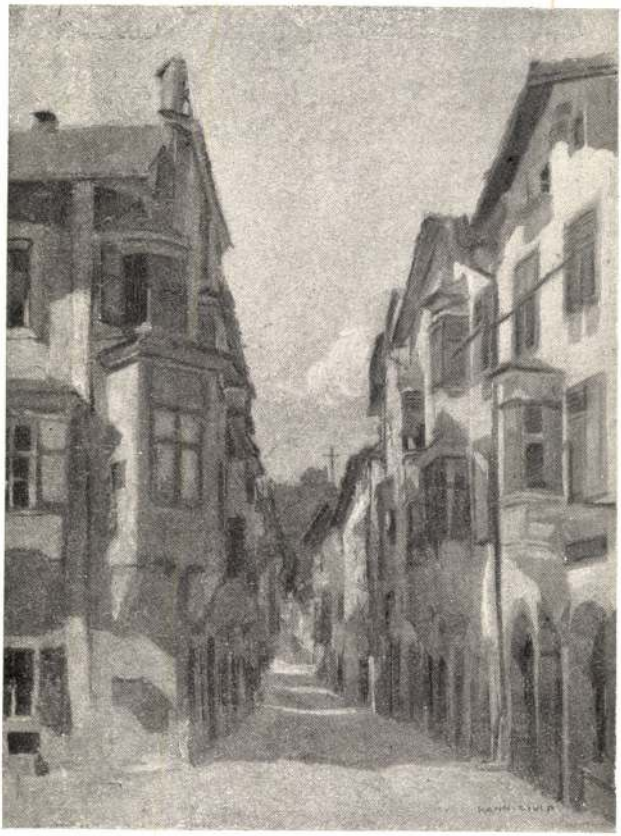

239. Kann Gyula: Utca Klausenben.

1. Kacziány Ödön: Castello di Mare.

Kosztolányi Kann Gyula

KOSZTOLÁNYI-KANN GYULA: PÓCSMEGYER.
A MUNKÁCSY-CÉH TÁRLATÁRÓL.

Képzőművészet
1929. 24. sz. 216. l.

HOLLÓSY SIMON: DOMBOLDAL.

MDK

Kosztolányi Károly

Lázár B.:A francia impresszionista festészet.
Müvészház.191o.márc.-ápr. 42,43,48,49,5o,51 l.

MDL

Kosztolányi László, festöm.

Öszi hangulat. Olf. J.l.b.

Árv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 59.1.

MDK

Kosztolányi Margit festőművésznő.
A Nemzeti Szalon 65.csoportkiállitása.

Képzőművészet,1929.21.sz.144.l.

MDK

B.Kosztolányi Margit, festö

Domboldal.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931. junius. Kat.

Konstolányi Margit

festőművész

LXV.csoportkiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Olajfestményein Ruduay hélyege látszik. -

Magyarság
1929.V.30.

Konstantiny Margit

festőművész

Csoportkiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.V.30.

Korsztolányi Margit

festőmüvész

Csoportkiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Stilusra törekszik anélkül, hogy ehhez már kellő készültsége lenne.

Budapesti Hirlap
1929.V.30.

Kosztolányi Margit

festőművész

Hatvanötödik csoportkiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Figyelemreméltó a francia kőnyedségű.-

Esti Kurir
1929.VI.5.

Kosztolányi Margit

festőművész

Csoportkiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. A nagy kompozicit világitásos játékaiban tok szt mondanivalóval szerepel.

8 órai Ujság
1929. VI.2.

Kosztolányi Margit

festőművész

Hatvanötödik csoportkiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Uj Nemzedék
19[illegible].VI.1.

Kosztolányi kapit

festőmüvész

LXV.csoportkiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.V.29.

Korstolányi Margit

festőművész

Csoportkiállítás - Benseti Szalonban - képével szerepel. Kollekciója igen finoman átérzett tájképekkel, de egészen zavaros és erőtlen kompozíciókkal. –

Pesti Hirlap
1929.V.30.

MDK

Kosztolanyi Margit

Szent Imre Panonhalman, olajf.

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállitásának Katalogusa. Bpest. 1930. Aug. Nemzeti Szalon.

MDK

Kosztolányi Margit

Képzőművészet 1929. 144.l.

MDK

Kosztolányi Margit

Tájképei a Nemzeti Szalon 65.csoportkiállitásán.

Cikk: A Nemzeti Szalon 65.csoportkiáll.

Képzőművészet, 1929. 21.sz. 144.l.

Kosztolányi Margit

festő

Nemzeti Szalon

65. csop. kiáll.

A katalogus

végén

Kosztolányi Margit

festő

Laid Balázs Attilá-

né

012

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Eger,	József fiúnevelő intézet, kápolna belseje, oltárkép. (Hess Mihály)

Dear Mr. Hall,

Thank you for your letter
of 1st inst.

Yours sincerely,

MDK

Kosztolányi Zoltán, festö

pasztózus téli képe igen hatásos.

Dr. Márffy Oszkár:

Tárlat. V. A Balatoni Társaság Tárlata.
"Képzőművészet" 1928. 10.sz. MK 130. l.

Kosztos Endre MDK

Szerepelt a tárlaton.

Erdei tája és kollektiv gazdaság/szén/

Kováts Iván:Tartományi tárlatok. Kolozsvár.
Igaz szó.1963. febr. 274-278.l.

Kontraszty László festőművész
kiállítása az Óbuda Galériában

Magyar Nemzet 1983. VII.31.

Kontratovics Ernő

Vásároltak. tőle a kassai Nemzeti Képző-
művészeti Kiállításon

NU 1939. XI. 15.

Kosztrián László építész
Csomor Tibor: Épült 1984-ben.

Kosztrián László: Lakó- és irodaépület, VIII., Auróra utca 29-31.; A margitszigeti Hajós Alfréd Sportuszoda rekonstrukciója; *Hajnal Zsolt:* A Magyar Építőművészek Szövetsége székháza tetőtérbeépítése, VIII., Dienes László utca; *Bajnay Zsolt:* A Nemzeti Szálloda rekonstrukciója, VIII., József krt.; *Csomay Zsófia:* Ramada Grand Hotel, Margitsziget; OÉRI központi radiológiai diagnosztikai épület, II., Határőr út (építészeti nívódíjas); *Csaba László:* Boldog Özséb-templom és plébánia III., Lékai biboros tér (volt Vera tér); *Molnár Péter—Kovács János—Budaházi Eszter:* Vasarely Múzeum, III., Fő tér; (építészeti nívódíj); *Kovács Sándor:* Skála csarnok, VII., Klauzál tér; *Jenei Lajos:* ACSI laborépület; *Gilyén Ince:* KSH Államigazgatási Számítógépes Szolgálat számítóközpontja, XI., Andor utca; *Szandavári Csaba:* Az ART-PLASZT asztalos és faszobrász üzeme, X., Szállás utca; *Winkler Barnabás:* A Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központja galenusi gyógyszerellátó laboratóriuma; *Kovács István:* Kohászati Gyárépítő Vállalat szerelőcsarnoka, XIII., Révész utca; *Kaszás Károly:* Magyar Testnevelési Főiskola edzőcsarnok, aula kiszolgáló épület, XII., Alkotás u.

Budapest folyóirat, 1985., 2., 47-old.

KOSZTKUBA JÁNOS kőműves. Egerben 1756-66 közötti években fordul elő a neve a városi adóösszeírásokban.

AHevesmegyei Topográfiai adatagyüjtéséből. Voit.

Kosztyn Katalin

Tárgy: meghívó
Feladó: "Dr.Basics Beatrix" <basicsb@mail.btm.hu>
Dátum: Fri, 25 Jan 2008 11:49:14 +0100
Címzett: <korlevel@arthist.mta.hu>

Kedves Kollégák!
Mindenkit szeretettel várunk!
Üdvözlettel:
Basics Beatrix

Kosztyu meghívó.jpg	**Content-Type:**	image/jpeg
	Content-Encoding:	base64

nelt, ka-
halálról
zponto-
aterem-
, mint
nden el-
(ny)

óvodá-

április 24-én 10 órakor Fe-
hérváron, a Béke Téri Álta-
lános Iskolában, felső tago-
zatos diákok számára.

KÓTA DÉNES

Kóta Dénes művei

Fehérváron, a József Attila Középiskolai Kollégiumban ma kezdődnek a hagyományos JAK-napok: 15 órakor sportdélután, 18 órakor rejtvényfejtő verseny, 19 órakor kvíz-vetélkedő várja a diákokat. Április 22-én, szerdán 17 órakor nyílik meg Kóta Dénes, volt józsefes diák tárlata. A művész írói munkásságát az irodalmi teaházban mutatják be. A kiállítást Péntek Imre, az Árgus főszerkesztője nyitja meg, fuvolán közreműködik Horváth Zita és Kiss Dorottya. Április 23-án 15.30 órakor megyei vers- és prózamondó verseny színhelye lesz a JAK-galéria.

Nyílt nap

1998. 04. 21.

Fejér Megyei Hírlap

mennie, hogy menjen is, meg ne is, vigyen is ajándékot, meg ne is... stb.

Ez a mese jutott eszembe, amikor tegnap az Ybl lakótelepen megláttam a bölcsőde felé vezető járdán a régóta várt nagyszerű megoldást, mellyel a lépcsősorok egy részét ferdén épített útszakasszal cserél-

sem, ho
ben épí
nak ör
gyerek
utazást
Úgy
felfelé
égetőt
anyaha
repülő

KIÉ A FELELŐSS

Az ember sétál az utcán és egyre gyakrabban lát a városok frekventált helyein ülő, a karján gyermeket tartó, a kisebbséghez tartozó nőket, időseket, fiatalokat egyaránt. Kéretlenül is megszólítanak. Néha csak pénzt, esetenként konkrét címletet kérve. Ehhez felhasználják a vallásos emberek felebaráti szeretetét is. Többször láttam idős, vélhetően nyugdíjas néniket, akik a karonülők láttán talán saját unokáikra gondolva adnak

a család
Tehe
nek a sz
tetéséért
Egye
ezen sz
(meggyő
maguk n
úgy senl
rájuk ké
Egész
hető-e, h
télvíz ide
dulianak

Kótai Ernő: Tópart – Bord du lac – Берег озера

Glatz Oszkár növendéke volt. Megszerezte a középiskolai rajztanári oklevelet is, s mint pedagógus több éven át tanított Tatabányán. 1940 óta állandó kiállító művész, több alkalommal szerepelt nemzeti tárlatainkon, budapesti kiállításainknak máig is állandó kiállító művésze. Művészeti munkásságát 1950-ben Munkácsy-díjjal jutalmazták.

Kisdéginé Kirimi Irén

Kerti Károly és Kótai Ernő kiállítása Tatán

A tatai kulturális hónap programjának keretében rendezték meg két helybeli festő kiállítását. Kerti Károly nevét békés megyei tevékenysége alapján és pesti bemutatkozásáról ismerjük, Munkácsy-díjat is erre a teljesítményére kapott. Kótai Ernő jobbára csak megyei bemutatókon szerepelt. A két kiállító művészt nemcsak a tíz év korkülönbség választja el egymástól, hanem az is, hogy Kerti érettebb egyéniség, Kótaiban pedig még sok kibontatlan alkotói szenvedély feszül. Egyiküknek sem jut sok idő a festésre; Kerti vérbeli grafikus lévén festményeinek próbáját és változatait is elkészíti monotipiában vagy metszetben, Kótai olajfestményeit helyszíni vázlatok alapján munkálja ki. Érdekes, hogy mindkettejük anyagában éppen a kisebb méretű, a nagy kompozíciókhoz lépcsőfoknak szánt művek a legsikerültebbek. *Kótainak* egyfigurás képei közvetítik leghitelesebben a festői elképzelést. Sikerrel birkózik több alakot mozgató témával is, ezeken is előtérbe lép azonban a részletek finomsága, az eggyékovácsolás még nehézkes. Formanyelve a kis akvarellekben inkább a konstrukciót hangsúlyozza, szögletes formák, rajzi vonalakkal szegve szabdalják fel a látványt, a nagyobb képeken a poszt-impresszionizmus eredményeit felhasználó a szín- és az ecsetkezelés. A napi 8 órás dekorációs munka mellett végzett rendszeres festői tevékenység így is meghozta az eredményt s mindenképpen felveti e jó képességű fiatal művész életkörülményeinek megjavítását. A festészethez anyagában oly közelálló s szellemében annyira távol eső üzemi dekoráció helyett, bizonyára találnának számára olyan elfoglaltságot, amely a mindennapit meghozza, és a festői kibontakozást sem gátolja.

Kerti Károly, aki pedagógus is, egy sereg új formahangú olajképével úgy tűnik, stílust változtatott. A bányászok fekete-fehér környezetéből átrándult a falvakba, bizánci mozdulatlanságú és mexikói plaszticitású asszonyok és gyermekek alakját vibráló felületbe rejtette, ellentett színeket váltogatva. Sötéteit a villogó fehérek minősítik, a tárgyakon és embereken a fény is egyenletesebben oszlik el mint régebbi képein. Dekoratív formaépítése már nem olyan drámai, mint a bányászkompozíciókon, ahol a lámpa fénye vágott világos barázdákat a sötét ünnepélyességű arcokon, ruhákon. Új képein egyszerűsít, a síkok véglegesebb egyensúlyát teremtve meg. Ezzel együtt némileg desztillálja is a mondanivalót. Legszebbek az anyaság témájára készült képek. Különösen bravúros a grafikában, ahol a vonal a legérzékenyebb felületi szépséget és formamélységet is tökéletesen közvetíti. Egész kiállított anyaga az ábrázoló eszközök fölényes birtoklását s biztos szakmai tudást tükröz.

Mindkét művész munkássága a vidéki képzőművészet nívóját erősíti. Kiállított műveik a hatásokat sem titkolják, Kótainál az ugyanitt élő Szlávik stílusa, Kertinél viszont Orosz és Somos hasonló eredményei jutnak eszünkbe. Archaizáló egyszerűsítése azonban az itteni táj és nép élményével van tele.

D. Fehér Zsuzsa

Kótai Ernő
Művészet 1964. 12. sz.

Juhász Sándor: Jövőnk, mint fehér madár – Medgyessi László kislánya nagy, külö
Notre avenir, comme oiseau blanc – Fillette de László Medgyessi – Gra
Наше будущее как белая птица – Дочка Ласло Медьеши –

Juhász Sándor zománcképei a Műegyetem Rózsa Ferenc kollégiumában

A keresztény középkor óta nem akadt festő, aki a zománcot említésre érdemes fokon, vagy módon alkalmazta volna, azóta pedig eltelt néhány száz esztendő. Kizárólag iparművészeti jellegű tárgyakon találjuk csak a közbeeső időben. Díszes edényeken, ékszereken. Képi megjelenési formája talán egyedül a miniatúra, ami azonban műfaji lehatárolódást is jelent. A legújabb kísérletek azt bizonyítják, méghozzá egyre ékesebben, hogy érdemes, sőt igen fontos volt letörölni immár a feledés porát az égetett zománcról. A monumentális festészeti megbízások hajnalán — ezt a festők és az építészek szinte saját bőrükön érzik — égetően szükséges új, korszerű, ezer követelménynek megfelelő anyagok felkutatása és azok felhasználása. Ezek közül az új anyagok közül, úgy tűnik, a zománc a legkiválóbb. Épületek külső és belső díszítésére egyaránt alkalmas, hiszen benne sem a hő, sem a fény, sem a levegőben előforduló szennyező anyagok semmiféle elváltozást nem okoznak. Formálási lehetősége végtelen gazdag.

*

A művésszé válás folyamán a művészek általában felismerik, hogy a valóság totális gazdagságával szemben bizonyos fokig védekezniök kell, ha csak nem akarnak áldozatául esni a benyomások és gondolatok roppant tömegének. Lényegében az elutasítások és elfogadások rendszere az, mely egy-egy sajátos stílust létrehoz.

Közhely, hogy a XX. század művészetében azért tett szert a stílus oly fokozott jelentőségre, mert az életről való emberi tudás hatalmasan kitágult. Az egyéni stílus mint olyan, tehát lényegében defenzív álláspont, mely a művész korlátait és sáncait jelzi a világ korlátlan dimenzióiban.

Persze mindez természetes és helyénvaló mindaddig, míg stílgőggé nem válik, míg nem az *elutasítások* kezdenek dominálni az *elfogadások* helyett. Juhász Sándor festészetének talán legfőbb ismérve, hogy merőben nélkülözi a legcsekélyebb stílgőgöt, hogy teljesen nyílt, szinte védtelen fogékonysággal áll a rázáporozó hatások közepette, természetesen azért egy pillanatig sem mondva le a rendszerezés és organizálás igényéről. Ez a pályája kezdetén álló fiatal művész még bizonyára sok vitára ad alkalmat azzal a törekvésével, hogy a valóság anyagát a primer stílus-érdekeknél differenciáltabb módszerrel próbálja feldolgozni, tehát hogy stílusa több kíván lenni puszta szellemi önvédelemnél, hogy a különféle iskolák által való meghatározódásnál fontosabbnak érzi a valóság által való meghatározódást. Festészeti anyaga ezért is olyan sokrétű.

Hisszük, hogy kísérletei eredményesek lesznek, figyelembe véve azt a helyzeti előnyt, melyet a kapitalista műkereskedelem béklyóitól megszabadult kultúrában való tényked és lehetősége jelent.

Kovásznai György

MŰVÉSZET

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

ARADI NÓRA, D. FEHÉR ZSUZSA, ÉK SÁNDOR, FARKAS ZOLTÁN, GÁBR

Felelős kiadó: NEMES BÉLA, a Képzőművészeti Alap Kiadóvá

Felelős szerkesztő: POGÁNY Ö. GÁBOR * Műszaki vezető: SZEDLÁK GYÖRGY

Szerkesztő: SOLYMÁR ISTVÁN

A szerkesztőség címe: Budapest V., Szent István tér 15. Telefon

Készült az MSZ szabvány szerint, 23,5 × 31,5 cm alakban, 48 oldal terjedelem

644723 Athenaeum Nyomda, Budapest. Felelős vezető: Soproni Béla igazgató. A képanyag mé

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlap Irodánál (Bp. V. József nád

Előfizetési díj 1/4 évre 30,– Ft. Csekkszámlaszám: egyéni 61.280, kö

INDEX 25.602

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóthai Ernő

Dolgozók Lapja

1967 JAN 21

— Új kiállítás nyílt a tatabányai képpresszóban. Kóthai Ernő tatai festőművész munkáit láthatja ebben a hónapban a közönség.

Kótai Ernő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 AUG 19

Komárom Megyei Dolgozók
Lapja

— KERTI KÁROLY Munkácsy-díjas és Kótai Ernő festőművészek gyűjteményes kiállítását augusztus 20-án nyitják meg a tatai Kuny Domokos Múzeum termében.

KÓTAY Emő
Ú. M. 1992. 11.

pák közül, amelyek másolatait annak idején betiltották Budapesten. (Annál nagyobb becsben tartják ma a nyugati műkereskedők és gyűjtemények. 1989-ben Bochumban, az elmúlt évben New Yorkban volt nagy kiállítása). Az egyik díszesen bekötött dobozból hosszú képregénytörténet került elő, amelynek főhőse, ha nem is padláson, de egy szekrényben lakott. Felváltva németül és angolul fordították a történetet, mert a kalligrafikus szövegnek a képpel egyenrangú jelentősége volt. A szekrénylakó, Sam Small mintájára ki-kirepül a város fölé, de nincs az a moszkvai kocsma, ahol rajzos légifelvételeit bemutathatná.

A most kiállított album egy ablaknéző beteg, *Archipov* mintavételeit rögzíti képpel és kevés szöveggel, annyit, amennyit az tekintete mélyfúrásával a világ rétegeiből elér. Változó plánok, a lassan érkező halál pillanatainak folyton cserélődő szűrői által átfogalmazva. *Dosztojevszkij* egérlyuk-lakója ezúttal egy kórház végleges fogságában teszi azt, amit egyedül tehet: néz. Egyszer elvadult kertet lát, melynek sarkában szuperközelit ad egy szabályos kerekségű almáról, majd szemetes moszkvai lépcsőt, egérperspektívából; nagycsizmás lányt figyel, vacsorázó családhoz „les be". Az abszolúttá vált koordinátákat, az ablakot és az ablakpárkányt minden képen megjelöli. Azokon is, amelyek már csak az ablakszárnyban visszatükröződő világszeletkét mutatják, sőt az azokon túl valót: a beúszó madár- vagy angyalszárnyakat is ez keretezi. A halálangyal-szárnyak kirebbenése mögött már csak a semmi marad a keretben. Az ablak mögé zárt beteg körül elfogyott a tér, az élet. A koordinátarendszer kiürült, de hogy végpont-e ez a semmi vagy kezdés, ahonnan az orosz képzőművészet most, éppen ezekben a hónapokban indulhat, az majd kiderül. *(Bartók 32 Galéria, 1992. július 13—31.)*

SZEGŐ GYÖRGY

Szöges párhuzamok

Egy szegedi egyesület bemutatkozása

A szegedi képtár ezúttal egy középkori vásártérhez hasonlított. Mindenfelé emberek nyüzsögtek, a középtérben meg egy vaskos fatuskó álldogált. Mintha a publikum valami kivégzésre sereglett volna össze. Először harsonások, kóristák jöttek, utánuk pedig egy nyúlfarknyi üdvözlés és beharangozás következett. A kivégzési aktusról viszont hiába képzelődtünk. Helyette inkább egy avatási szertartásba torkollott a megnyitó. Hisz aki csak tehette, fogta a kalapácsot, s egy-egy szöget bevert a tuskóba. Szó, ami szó: nemcsak rendhagyó, hanem stílszerű is volt a SZÖG-ART csoport kiállítási premierje (1992. IV. 9—V. 10.).

Hogy mit takar e jó hangzású elnevezés? Több mindent. Először is azt, hogy itt egy szegedi művészeti egyesülettel van dolgunk. Amely immár a második ebben a városban. A korábban megalakult *Szépműves Céh* mindenesetre olyan embereket is maga köré gyűjtött, akiknél bizony még a szakmai ismeretek is hibádzanak. A mostani kollektíva már feszesebb, magasabb mércét alkalmazott. Esztétikai, stiláris befogadóképességük azonban ilyenformán is nyitottnak mondható. Már csak azért is, mert a szög képzetében is ugyanúgy jelen van a szúrás, az agresszivitás érzete, akár az összetartás és az építkezés gondolata. Ne feledjük ugyanis: a szögek szerepe némileg a nyelvvel, a beszéddel analóg. Nélkülük a tárgyi kapcsolatok értelme és életképessége is kétségbe vonható. Miként egy szűkebb művészi csoportosulásban is nyilvánvalóan ott munkálnak az emberi, kollegális rokonszenvek.

Nézzük, mi látszódott mindebből az első kiállításon! Könnyű lenne most a művek szemléleti, stiláris sokszínűségét, egyben a tárlat szellemi izgalmát emlegetni. Még akkor is, ha nem sokat lódítanék ezzel. Ám szerencsésebb, ha azt mondom: valahogy fiatalos igyekezetű volt e rendezvény. Pedig a szereplők zöme a középkorú és idősebb művészek közül került ki. Csakhogy az utóbbi alkotók egynémelyike csupán a hetvenes években készült, korszerűbb felfogású műveit állította ki. Máshol meg egy-egy szellemi, formai felfrissülés szemtanúi lehettünk. Úgyhogy itt majd mindenki bizonyítani és igazodni akart. Az idősebbek a fiatalabbakhoz, a fiatalabbak pedig legjobb önmagukhoz. Ezzel a SZÖG-ART társulata akaratlanul is egy rokonszenves programot dokumentált. Arról vallottak: számukra a művészi minőség valahol ott kezdődik, ahol az érdektelen és fantáziátlan természetutánzás abbamarad.

Így van ez akkor is, ha a szobrászok munkáiban nagyobb teret kapott a józanság, a tárgyi megkötöttség. Talán *Fritz Mihály* ragaszkodik leginkább a klasszikus eszményekhez, de mindehhez a maga sommázó, lírizáló felfogását is hozzáteszi *(Orgona)*. Hasonló alapállás jellemzi *Lapis András* és *Farkas Pál* plasztikáit is, noha ők vitálisabb, expresszívebb egyéniségek. Míg egyikőjük egy vaskos, erotikus és macskaképzetű aktra hivatkozik, addig a másik alkotó szinte mitikus attribútumnak tekinti a gyereklány copfjait *(Térdeplő, Leányka)*. Ahogy *Kalmár Márton* borzas, giacomettis figuráinak is van valami légies frissessége, habár itt csupán egy szobrászi kísérlet kezdő lépéseinél tartunk. Annál meggyőzőbb, erőteljesebb viszont *Szathmáry Gyöngyi* plasztikai kollekciója. Nála a jelszerűség, a drámai megindultság és a rusztikusabb érzékletesség hatásosan összefonódik. A szobrászok közt voltaképpen ő a legrangosabb egyéniség *(Katasztrófa, Szenvedés születik)*.

A festők táborából pedig mindenekelőtt *Eszik Alajost* érdemes kiemelni *(Nálatok is laknak ásó kézek, Danae)*. Mert amilyen profán, abszurd és játékos az egyik oldalon, olyannyira komolyan építgeti egyéni mitológiáját a másikon. Miként *Sin-*

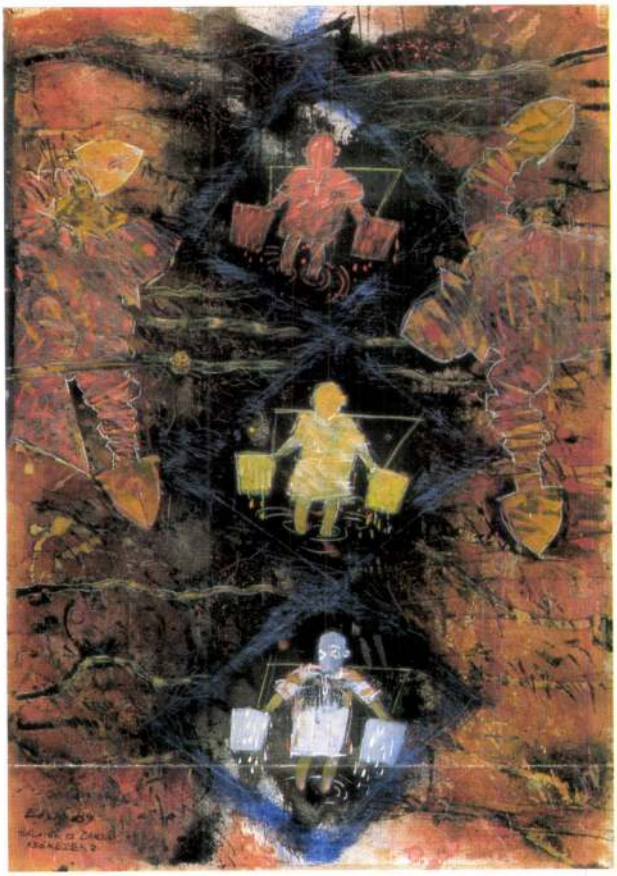

Eszik Alajos: Nálatok is laknak ásó kézek, 1989, vegyes technika, 100×80 cm

kó János tasiszta műveiben is tetten érhető egyfajta szisztematikus következetesség. Ő mégis akkor a legmegkapóbb, amikor felvállalja a nyersebb, finomkodás nélküli kitárulkozást *(Ásatás). Zombori László* pedig egyenesen megújult erre a bemutatóra. Ami eddig nála artisztikus tájlátomás volt: az most átlendült egy könnyedebb, kozmikusabb létélmény kifejezésébe *(Kiszáradt fa). Novák András* képeiről sem hiányoztak teljességgel a felszabadultabb, provokatívabb gesztusok, nem is szólva *Aranyi Sándor* fel-felvillanó szín- és fényötleteiről. Végül *Dér István* férfias lírájú, expresszív telítettségű művei azokból a szép időkből származtak, amikor az alkotó még hitt a *Szitakötő nászok* elvontabb, magasabb rendű értelmében.

Többször is megnéztem e bemutatkozó tárlatot. A legutolsó alkalommal mindenesetre feltűnt: egy új mű is bekerült a kiállításra: a fatuskó már telis-tele szögekkel. Tisztára úgy, mintha e jelképes tárgyi mementó valami önállóbb, tartósabb életre áhítozna.

SZUROMI PÁL

Szathmáry Gyöngyi: Katasztrófa, 1991, bronz, 31×26×16 cm (Fotók Dömötör Mihály)

Vágyképek

Kóthay Ernő (1926—1982) festőművész emlékkiállítása

A Tata városához kötődő művészet történetében számos olyan alkotó munkálkodását ismerjük, akiknek tevékenységét ma már alig-alig őrzi a kollektív emlékezet, pedig *Bálint Árpád, Blaskovits Ferenc, Hessky Iván, Pállik Béla, Schadl János, Stech Alajos* XIX—XX. századi működése, fennmaradt művei révén formálódik gazdaggá és teljessé e település, e táj kultúrtörténete. Az ebbe a sorba illeszthető, hagyományteremtő művészek között tarthatjuk számon a szűkebb pátria, a tatai, a ko-

máromi élettér határait csak rendkívül ritkán és nehezen — valóságos és képletes értelemben is nehezen — átlépő *Kóthay Ernő* festőművészt, akinek munkásságára — halálának tizedik évfordulóján — kiállítással emlékezett, emlékeztetett a *Komáromi Kisgaléria.*

A negyvenes-ötvenes évtized fordulóján végzett, szűkre szabott budapesti főiskolai tanulmányok, az ötvenes évek készülődésének időszaka után néhány, dunántúli városban rendezett önálló tárlat, egy-egy kollektív, országos jellegű kiállításra küldött mű kapcsán realizálódó bemutatkozás, kritikák és ismertetések a szakfolyóiratokban és a vidéki lapokban — ennyi került, kerülhetett a magyar képzőművészet-történet hatvanas-hetvenes évtized krónikáját jegyző lapjaira Kóthay Ernő festőművészről. S mindemellett igencsak aktív helyi tevékenység jellemzi: szakkörvezetés Komáromban, művészközösség-szervezés Tatán, művészcsoportosulások létrehozása, a kiállítási program organizálása, egy állami megbízásra készített, Tatabányának szőtt gobelin tervezése, majd egy Lábatlanban elhelyezett pannó, és mindezek hátterében a festői munkásság gyökeres, nagy fordulatoktól mentes pályaíve húzódik: a realista megfogalmazású ábrázolástól a szabad festői elvonatkoztatásig.

Az 50-es, 60-as évek Kóthay-piktúrájában az emberábrázolás volt a középponti művészeti kérdés, s a természet lett az elsőrendű problematika a hetvenes évtizedben. Erőteljesen meghúzott, zárt kontúrokkal határolt parasztalakok, munkásfigurák — alvók, munkájukat végzők — a kezdeti évek főszereplői: a súlyos, sötét, csaknem színtelen — szürke, fekete, barna árnyalatokban tartott — kompozíciókat balladisztikus atmoszféra lengi át, a művész sikeresen kerülte el a tematika aktuálpolitikai csapdáit. Érdeklődése ezután a fák, a madarak világa, az erdők, a hegyek és a völgyek, s legfőként a vízpartok csodálatos, titkokkal telített, színpompás közege felé fordult, s a témaváltással párhuzamosan egyúttal a művész szemlélete is fokozatosan átalakult: az alkotásra inspiráló valóságelem rögzítése, megjelenítése helyett az általa való kifejezésre helyezte a hangsúlyt. Kóthay ekkor vált vérbeli koloristává: a sziklákból nőtt fák, a megjajduló gyökerek, a földhasadékok, a tűzből jött madarak, a virágzuhatagok látomásszerű megfogalmazásai tanúsítják festői érzékenységét, kimeríthetetlen színköltészetét. A fodrozódó víztükrök, a talányos vízpartok, a buja mocsárvidékek megidézése ürügyén a látványtól teljesen elszakadt s távoli fantáziatájakra kalandozott el, a színfoltok kavargásában, összemosódásában új, szép festői valóságot teremtett. Ez irányú törekvéseinek tanúi a *Víz és Part,* a *Mocsárfantázia* című kompozíciók és a *Növények őszi fényben,* a *Fekete virág* című képek. A művész 1974-es gyűjteményes kiállításának megnyitóján *Németh Lajos* állapította meg: „Kóthay Ernő korunk festészetének a festői ágába kapcsolódik, azt vallja, hogy a színnel mindent ki lehet fejezni. A szín mindenről tud vallani, mindent el tud mondani. Nagy élménye a szín. Ha képeit megnézzük, elsősorban a szín és a ritmus találkozik a képeken, e kettőnek az egységét keresi..."

Kóthay Ernő: A tündér halála, 1971, akril, farost, 48×68 cm
(Fotó Szamódy Zsolt)

A komáromi kiállításlátogató megbizonyosodhatott arról, hogy a művész korai halálának tizedik évfordulóján felvonultatott művek nem veszítettek festői erejükből, elevenen szólaltak meg napjainkban is. Ma már tudjuk: az 1926 és 1982 közé zárt életpálya, az 1950 és 1982 közé illeszkedő alkotóperiódus nagyon ellentmondásos, hanyatlásba hajló, látszatokban villódzó történelmi korszak volt, s ha ez így van — és így van —, akkor a Kóthay-műveket vágyképeknek kell minősítenünk: az elvágyódás, az illúziókeresés és illúzióteremtés, egy mesevilág képzeletbeli megteremtésének művészeti dokumentumaiként. És ha tüzetesen vizsgálódunk, akkor meglelhetjük, hogy a képek hátsó síkján, a tündöklő felszíni rétegek alatt ott motoszkál a kemény, kérlelhetetlen valóság is.
(Komáromi Kisgaléria, 1992. V. 21. — VI. 21.)

WEHNER TIBOR

Derkovits-ösztöndíjasok

A tárlatnak természetesen jellegéből adódóan nem lehetett feladata az, hogy a művészek teljes ösztöndíjas munkásságát bemutassa, csak ízelítőt tudott adni — Orosz Péter kitűnő rendezésében — arról, hogy hol tartanak az alkotók.

Mind műfajilag, irányzatok tekintetében, mind színvonalában erősen hullámzó teljesítményt mutatott a mezőny. Vannak olyan alkotók, akik az út- s motívumkeresés időszakát élik, ami természetes is. A dolog akkor válik problematikussá, ha a műalkotás nem képes ezt hiteles, önálló művészi kvalitásként közvetíteni, s csak a kézművesség szintjén marad a produkció.

Találkozhattunk ígéretes kísérletekkel *Kátay Tamás*nál (*Futók a táblán*), *Várnagy Tibor*nál (fekete négyzet motívumsora), *Nemes Csaba* konceptuális kezdeményeiben, *Jeleniczki István, Veres Zsolt, Faa Balázs* strukturalista vonzalmaiban vagy *Nagy Géza* túlfűtött, expresszíven hiperrealisztikus műveiben.

Hogy mégsem jelentkezik a teljes megformáltság élménye az előző alkotóknál, annak oka az, hogy nem merték vállalni teljes következetességgel egyéni gondolkodásmódjukat, s többnyire egy már jól kimunkált irányzat vonzáskörének, gesztusrendszerének rendelték alá munkájukat.

Azok az alkotók, akik vállalták egyéni hangjuk végigvitelét és ezt művészi karakterük fő sodrába beépítették, föl tudtak mutatni igen figyelemre méltó értékeket. *Csikós István* koncpetuális képeket idéző sztereoszkópjaival az önmegjelenítés, a másik megjelenítése (női akt), valamint az archaikus természetkép és a szakrális templombelső térélményeit fogalmazta újra a vizuális individualizáció szintjén.

Karmó Zoltán Tűnődés és az *Ablakomon besüt a holdvilág* című „plasztikáival" a modern művészet hagyományokra építő megújulási lehetőségeire hívta föl a figyelmet, és megjelenítette a nézőpontok sokféleségének nemcsak didaktikusan sulykolható esélyét.

Julius Gyula Közkívánatra című képe egyéni látásmódjával és meghökkentő, majdhogynem neodadaista anyagkezelésével azt a szabadságot és merészséget sugallta, ami elengedhetetlenül szükséges huszadik századi létproblémáink újraértelmezéséhez.

*Baksai József Kép-ződmény*ei szintén azt a katartikus, eltéríthetetlen szabad hozzáállást deklarálták, mint Julius munkái, csak nála a fölcsomózott festékfelület közvetítette az ember személyes sorsanalízisére tett kísérletet, és az alkotások antropológiai mozzanatai váltak hangsúlyossá.

A tárlat főként a festészet területén nyújtott figyelemre méltó alkotásokat, és elég jól tükrözte azt a stíluspluralizmust, ami a kilencvenes évek elején jelen van a fiatal alkotók munkáiban.

(Műcsarnok, 1992. június 1—14.)

BOHÁR ANDRÁS

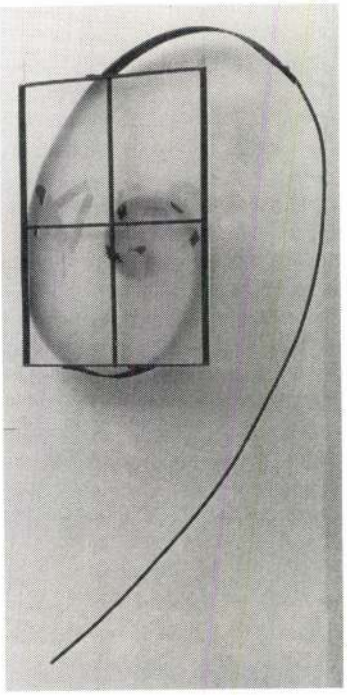

Karmó Zoltán: Tűnődés, vas, üveg, 140×84×32 cm

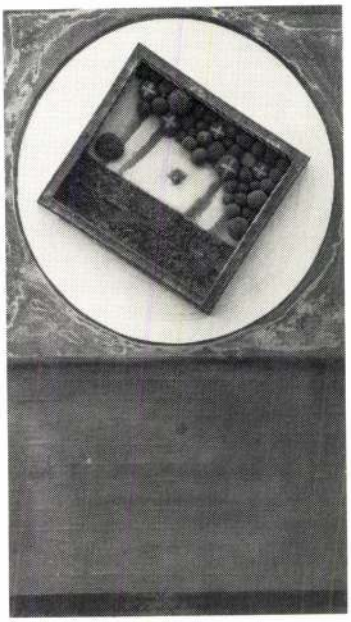

Julius Gyula: Közkívánatra, vegyes technika, 134×84×6 cm

Baksai József: Minotaurusz, 1991, olaj, vászon, 120×100 cm (Fotók Tahin Gyula)

szin- és tisztitó-
nac állomáson.)
ősége versenytárgyalást
n létesitendő egyállásu
ztitógödör épitési mun-
A tervek, költségvetés,
ajánlati minta, a pályá-
munkák végrehajtásá-

b) Ugyanott az 56. sz. bedölt istálló ujjáépitése ... ...
c) Csáblényi majorban 4 huszárra való kaszárnya ... ...
d) Ugyanott a 4. sz, juhakol menyezetének alátámasztása és két támpillér épitésére ... ...

II. Margitmajori bércsoport

Margitmajorban a) Egy hat

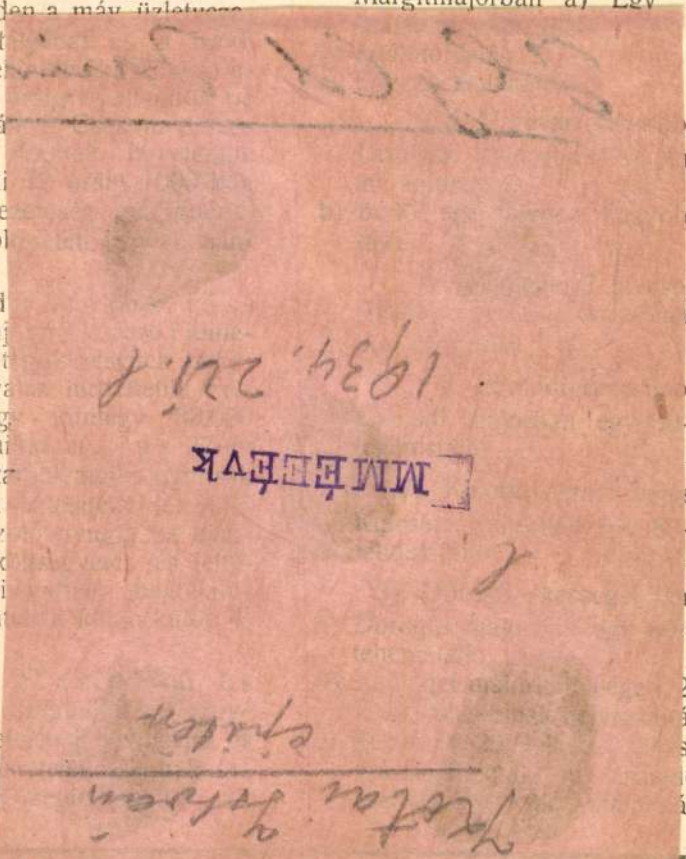

szerkezet elemeiből · Mindennemü épi

előljárósághoz. Az ajánlathoz bánat-
ajánlati összeg 2%-a csatolandó.
méret, szerződési feltételek a kör-
egtekinthetők.

[Beszterce-Naszód m.] (Vizve-
ités). Szépnyir község határában
községi vizvezeték épitése 25.008 kor.
ig engedélyeztetvén, e munkálatok
céljából május 27-én d. e. 9 óra-
r községházán tartandó verseny-
rdettetik. Az ajánlatokhoz a vállalati
a bánatpénzül csatolandó. Árlejtező
t 8 nap alatt 10%-ra tartozik ki-
műszaki müveletek Szépnyir község
nál betekinthetők és ugyanott az
ta is megszerezhető.

s. [Zemplén m.] (Községház
Ujcsanálos község előljárósága
a május 1 ére hirdetett árlejtés
en maradt, a folyó évben épitendő
pitésére, melyre 22315 kor. 02 fill.
elő, ujabbi árlejtést hirdet. Fel-
lalkozók, hogy ajánlataikat május
12 óráig az előirányzati összeg
egfelelő bánatpénz csatolásával a
ljárósághoz nyujtsák be. A tervek,
és egyéb feltételek Ujcsanáloson a
odában megtekinthetők.

György. (Laktanya tataro-
gyarbodzai II. sz. m. kir. pénzügy-
n szükséges javitási és tatarozási
unius 5-én d. e. 8 órakor a
rgyi kir. pénzügyigazgatóságnál
lás tartatik. Bánatpénz 5%. A
elet és részletes feltételek nevezett
atóság X ügyosztályában meg-
őirányzat 2457 k 59 fill.

A besztercebánya—erdő
km., a breznóbánya—
0—15·842 km., a garan
0—21·650 km, a hajn
0—25·020 km., a báb
0—11·260 km., a pels
0—1·827 km., a zóly
0—28·325 km., a kr
közut 0—11 km, a z
0—2·620 km., az olm
közut 0—11·790 km., a
ujmogyoródi th. közut 0
bucs—osztroluka—dobr
9·800 szakaszaira az
szükséges kavics szálli
junius 21-én d. e.
megye székháza nagyte
fog tartatni. Versenyez
hogy ajánlataikat a kitü
megye alispánjánál ad
pénznek valamely álla
fizetését igazoló nyugt
lendő. Az ajánlati nyom
államépitészeti hivataln
főszolgabirói hivatalok
és a szerződési feltétele
taloknál megtekinthetők.

Ungvár. (Iskola é
elemi iskola felépitése
15,391 korona 93 fillérr
nak biztositása céljából
épitészeti hivatalban ju
kor tartandó versenytá
ajánlatok csakis az ál
kitett ajánlati és előméret
megfelelően tehetők. A
ajánlati összeg 5%-ánal

Hirmann Ferenc fémárugyára
Budapest, VII., Csányi utca 7—9.

A mozdonyok teljesítményi adatait a 20. ábra szemlélteti, amelyből kitűnik, hogy azok hatásfoka valamivel jobb, mint a motorgenerátorokkal felszerelteké, súlyuk is számottevően kisebb, azonban karakterisztikájuk teljesen merev, ami elsősorban a teherforgalom szolgálatába állítja őket.

Összefoglalva az elmondottakat, arra az eredményre jutunk, hogy *hosszú vonalak villamosítása egyfázisú váltakozóárammal még akkor is megokolt, ha a forgalom aránylag nem nagyon sűrű. A tőkebefektetésnek az alállomásokra és a felsővezetékre eső része ugyanis jóval kisebb, mint az egyenáramú rendszernél és kisebb ezek fenntartási költsége is. A mozdonyok drágábbak és hatásfokuk rosszabb ugyan, de alkalmasak nagy teljesítmények kifejtésére és — ami különösen hegyi pályákon esik latba — áramvisszanyeréssel fékeznek.*

Áttekintve a példákul felhozott mozdonyok hatásfokgörbéit, ne tévesszen meg az a körülmény, hogy az egyenáramú mozdonyok hatásfoka jóval nagyobb, mint a váltakozóáramú modonyoké. A mozdonyok hatásfoka mellett ugyanis, a táplálás hatásfoka is befolyásolja még a mérleg serpenyőjének állását. Mint érdekes jelenség figyelemre tarthat számot, hogy bármely rendszer táplálási hatásfokát — értve alatta az erőműben szolgáltatott és a mozdony áramszedőjén felvett villamos energiamennyiségek viszonyát — közel azonos értékre egészíti ki a kérdéses rendszer mozdonyának hatásfoka. Ebből a szempontból, vagyis az energiafogyasztás gazdaságossága szempontjából valamely rendszert megítélni már csak azért sem lehet, mert a beruházási költségek nagy tőketerhei mellett a rendszer gazdaságosabb energiakihasználása folytán elérhető megtakarítás elenyészően csekély. A rendszer helyes megválasztását tehát elsősorban a forgalmi és üzemi kívánalmak szabják meg, amelyeket annak teljesen ki kell elégítenie. Ha ez teljesíthető, a gazdaságosság kérdése is — ami különben háttérbe szorulna — alapjában véve megoldást nyer.

III. Függelék.

Utamon kilenc különböző vasúttársaság vonalait jártam be, tanulmány tárgyává téve a táplálást, alállomásokat, felsővezetéki berendezést, mozdonyokat és javítóműhelyeket. A műszakiak mellett nem feledkeztem meg azonban *az üzemi és a gazdasági kérdésekről* sem, amelyekre vonatkozó adatokkal amerikai kartársaim bőven elláttak. A 3a táblázat négy egyenáramú és a 3b táblázat négy váltakozóáramú vasút három üzleti évre terjedő fontosabb adatait tárja elénk. A vasúttársaság neve fölött a munkavezetékről levett áram feszültségét jelöltem meg, mint ami a választott rendszerre némi felvilágosítást ad. A villamosított vonal- és vágányhosszakat az üzem kiterjedésének megítélésére vettem fel a táblázatba. Mind a mozdonyok számában, mind a befutott mozdonykilométerekben a tolató szolgálatra vonatkozó adatokat mellőztem, azok számszerű összegét azonban egyszerű levonással mindég meg lehet kapni a megadott értékekből. Nem vettem be a táblázatba a mozdonyok évi futási teljesítményét szolgálati minőségük szerint. Ezek az értékek is kiszámíthatók a rendelkezésre álló adatokból, de mindennek ellenére is érdemesnek tartom felemlíteni, hogy a Chicago, Milwaukee, St. Paul and Pacific-vasút egyenáramú személyvonati mozdonyai, a felsorolt három üzleti évben, átlagban 100.000 kilométernél többet futottak és 1928-ban átlagosan 110.288 kilométerben elérték eddigi legnagyobb értéküket. A New-York, New-Haven and Hartford-vasút váltakozóáramú személyvonati mozdonyai sem maradnak messze emez érték mögött, mert a 100.000 kilométeres átlagot, az utolsó év kivételével, azok is befutatták. A többi vasúttársaságnál ezt az értéket nem vonhatjuk be a mérlegeléseink körébe, mert egyrészt a személyforgalom korlátolt, másrészt meg a vonalhossz rendkívül csekély. Jellemző a forgalomra az átlagos elegysúly is, amelynek értékei mindazoknál a vasutaknál, amelyek túlnyomóan teherszállításra vannak berendezve, a tehervonatokra vonatkoznak. A tehervonati mozdonyokra a befutott mozdonykilométer kevésbbé jellemző, mint a vontatott elegytonnakilométer, amiért is ennek az értékeit adtam meg. A mozdonyoknak egy lóerejére eső összes vontatási teljesítménye nagyon érdekesen világítja meg azt, hogy a rendszertől függetlenül annak értéke 30 ezer elegytonnakilométer körül mozog. Ez más szóval azt jelenti, hogy a villamos mozdonyoktól, legyenek azok bármilyen rendszerűek, közel egyenlő teljesítményeket kívánhatunk.

A mozdonyok javítási és karbantartási költségei rendkívül sok és érdekes összehasonlításra alkalmat adó anyagot rejtenek magukban. Ezek közül a második fejezetben fejtegetett rendszer kérdésére jellemző az a megállapítás, hogy mindazoknak a mozdonyoknak fenntartási költségei, amelyek kerekeit hajtórúd, kapcsolórúd, előttengely és fogaskerékáttétel hajtja, nagyobbak. Ezek között van tehát elsősorban a váltakozóáramú mozdonyok ama csoportja, amelyik egyrészt fázisosztóval és indukciós motorokkal, másrészt pedig motorgenerátorral és egyenáramú hajtómotorokkal van felszerelve. E mozdonyok — mint amilyenek a Norfolk and Western-, a Virginian- és a Great Northern-vasút mozdonyai — különösen nagy fenntartási költségeit, főként az átalakító egység nagy figyelmet és gondos felügyeletet igénylő kényes javítása és drága karbantartása okolja meg. Ez különösen súlyosan esik latba Amerikában, ahol a pontos és aprólékos munka végrehajtása sok kívánnivalót hagy hátra. Az összegszerű értékek az átszámítás ellenére sem hasonlíthatók össze az európai vasutak adataival, mert a pénz vásárlóereje és főként a munkabér és anyagár viszonya nagy eltolódást okoz. Ezzel magyarázható meg az, hogy az említett összehasonlítások csak viszonylagos értékűek s messzemenő következtetések levezetésére nem alkalmasak.

*

Csonka hazánk szomorú gazdasági és energiagazdasági helyzetében a most meginduló vasútvillamosítás fokozottan nehéz feladatok elé állítja a magyar mérnökök szaktudását. E nehézségek azonban kell, hogy annál több tettkészségre sarkalják őket tudatában annak, hogy e munkával nemcsak szűkebb hivatásuknak élnek, hanem hazafias kötelességet is teljesítenek.

Egyleti közlemények.

Magyarország kormányzója a magyar királyi honvédelmi miniszter úr előterjesztésére folyó évi május hó 10. napján kelt magas elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy a honvédelmi igazgatás érdekében kifejtett közhasznú tevékenységért elismerése nemes Kálmán Ottó okl. gépészmérnöknek, a Rimamurány—Salgótarjáni Vasmű R.-T. üzemvezető mérnökének tudtul adassék.

A Tanácsadó Mérnökök Nemzetközi Szövetségének Wienben, szeptember 4 és 7-ike között tartandó kongresszusának programmja a titkári hivatalban az érdeklődő kartársaknak rendelkezésére áll.

A családról való gondoskodás is egyik főcélja az OKH biztosítási osztálya ama mozgalmának, melyre a mellékelt „Tájékoztató" révén ezúton hívta fel Szövetkezetünk a Mérnök Egylet igen tisztelt tagjainak figyelmét. A mai súlyos gazdasági viszonyok között, a megélhetés lehetőségéért és a mindennapi kenyérért folytatott ádáz harcban kétségtelenül legnehezebb a helyzetük azoknak a szabad pályán működőknek, akik — mint mérnökök legtöbbje is —, nem tartoznak egyik nyudíjegylet kötelékébe sem, ahonnan azután rokkantság vagy bizonyos számú szolgálati év eltelte után saját maguk, de különösképen családjuk számára *biztos megélhetést nyujtó évjáradékot, illetve nyugdíjat* remélhetnek. Nemzetünk e váltságos korszakában kötelességszerűen kívánnak e hiányon segíteni, midőn — ismerve a Mérnök Egylet nemes intencióit, bátrak vagyunk a tagok küzdelméből részt kérni és a keresztény magyar mérnöki kar gazdasági helyzetének megerősítésében, erőnkhöz mérten, közreműködni. Szövetkezetünk 30 éves multja és keresztény jellege feljogosít bennünket e törekvésünkre, egyben remélni engedi azt, hogy becsületes magyar szívvel nyujtott akciónk hasonló fogadtatásra talál. Hazafias tisztelettel — Budapest, 1930 június hó 1-én. — *Az Országos Központi Hitelszövetkezet biztosítási osztálya.*

Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

Tanácsadó a mérnökök V. nemzetközi kongresszusára. Újólag felhívjuk a Kamara tagjainak figyelmét a Wienben f. évi szeptember 4—7. napjain tartandó kongresszusra, amelynek tárgysorozatára vonatkozó ismertető iratok a Kamara segédhivatalában is — a hivatalos órák alatt — megtekinthetők. A kongresszus magyarországi levelező tagjai: dr. Fonó Albert (V., Rudolf-tér 6) és Martos Viktor (VII., Erzsébet-körút 30) gépészmérnökök. Az e tárgyban közzétett első kamarai hirdetmény a kamara hivatalos lapjának ezévi május 11-i 19—20. számában jelent meg.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara közhírré teszi, hogy a Kamara választmánya által hozott, jogerőre emelkedett határozattal a Kamara tagjai sorába felvettek 1930 július hó 29-től:

Bakó Gábor, sz. 1896, okl. mérnök, Budapest, Fiumei-út 23. — *Bobest* (zythawiai) Béla dr., sz. 1903, okl. vegyészmérnök, Budapest, I, Budafoki-út 14. — *Braun* Ede Károly, sz. 1884, hon. okl. mérnök és hon. okl. építészmérnök, Budapest, VII, Dohány-u. 48. — *Chrenóczy-Nagy* Tibor, sz. 1896, okl. erdőmérnök, Kapuvár, Eszterházy-tér 2. — *Faber* Gusztáv, sz. 1901, okl. mérnök, Budapest, IX, Tompa-u. 17/a. — *Harmati* Lajos, sz. 1897, vasöntöde- és gépgyárigazg. 70. §. Kisvárda, Zrinyi-u. 27. — *Horváth* Lajos, sz. 1892, okl. mérnök, Tiszakarád. — *Kassay* Sándor, sz 1897, okl. mérnök, Budapest, VIII, Práter-u. 63. — *Koncsek* János, sz. 1901. okl. erdőmérnök, Jászberény, Gyöngyösi-út 7. — *Kótai* István, sz. 1898, okl. építészmérnök, Kaposvár, Berzsenyi-u. 16. — *Ledács Kiss* Aladár, sz. 1889, okl. gépészmérnök, Budapest, X, Villám-u. 27. — *Ludvig* Károly, sz. 1894, okl. bányamérnök, Budapest, VII, István-út 63. — *Mergl* Károly, sz. 1897, okl. gépészmérnök, Budapest, I, Ugocsa-u. 11. — *Molnár* Lajos, sz. 1885, műsz. tisztv. 70. §. Budapest, II, Török-u. 6. — *Nagy* Lajos, sz. 1881, földmérő, 70. §. Debrecen, József kir. herceg-u. 9. — *Nippold* János, sz. 1892, okl. mérnök, Budapest, VI, Felső-erdősor 5. — *Obrincsák* Ferenc, sz. 1890, vill. közp. vezető, 70. §. Kaposvár, Pécsi-u. 8. — *Olsovszky* Árpád, sz. 1901, okl. erdőmérnök, Nagykáta, Szondy-u. 947. — *Pongrácz* Sándor, sz. 1892, gyári üzemvezető, 70. §. Budapest, VII, Dongó-u. 11. — *Rada* István, sz. 1902, okl. gépészmérnök, Budapest, II, Zsigmond-u. 13. — *Reiniger* Herman, sz. 1878, okl. gépészmérnök, Kispest, Teleki-u. 58. — *Szabó* László, sz. 1897, okl. építészmérnök, Budapest, IV, Havas-u. 1. — *Szegő* József, sz. 1887, okl. fémkohómérnök, Nagytétény, Fémkeresk. gyártelep. — *Szőke* Andor, sz. 1900, okl. építészmérnök, Budapest, IX, Üllői-út 21. — *Tergulicza* Sándor, sz. 1875, műsz. tisztv. 70. §. Budapest, I., Verpeléti-út 22. — *Theiss* Ede, sz. 1899, okl. gépészmérnök és közgazdasági mérnök, Budapest, I, Lágymányosi-u. 15. — *Varsányi* Gyula, sz. 1903, okl. gépészmérnök, Budapest, X, Család-u. 7.

F. 34/1929/5. sz.

A Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága.

Jogerős fegyelmi határozat.

A Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága a m. kir. földmívelésügyi minisztérium gazdasági műszaki hivatalának panasza folytán N. N. mérnök, kamarai tag ellen folyamatba tett fegyelmi ügyben a Fegyelmi Bíróság 1930. évi május hó 3-án hozott vádhatározatából kifolyólag a Budapesti Mérnöki Kamara üléstermében 1930. évi június hó 21. napján megtartott nyilvános szóbeli tárgyaláson a következőképen

határozott:

A Fegyelmi Bíróság N. N. mérnök, kamarai tagot a Mérnöki Rendtartásról szóló 1923:XVII. t.-c. 37. §-a első bekezdésének 1. pontjába ütköző egyrendbeli fegyelmi vétségben, melyet azáltal követett el, hogy a m. kir. földmívelésügyi minisztérium gazdasági műszaki hivatala által reábízott Méhkerék község O. F. B. ítéletének végrehajtását a helyszínen befejezte ugyan, de az irodai munkát telekkönyvezésre nem alkalmas módon nyujtotta be és pedig ezt is csak 4—5-szöri ismételt felhívás és a Kamaránál való feljelentéssel történt fenyegetés után és oly alakban, hogy a megbízónak a munkát át kellett alakítania — vétkesnek találta. Ezért őt a Fegyelmi Bíróság a hivatkozott törvény 38. § 1. pontja értelmében feddéssel bünteti.

A fegyelmi eljárás során költségek nem merültek fel, így azok nem állapíttattak meg.

Jelen határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a Fegyelmi Bíróságnál benyujtandó írásbeli fellebbezéssel lehet élni a Mérnöki Tanácshoz.

Indokok:

Panaszlott N. N. mérnök a m. kir. Földmívelésügyi Minisztérium Gazdasági Műszaki Hivatalától a határozat rendelkező részében részletesen ismertetett megbízást kapta, a munkálatokat a helyszínen befejezte ugyan, de az irodai munkát ismételt felszólítások után nagy késéssel és oly alakban adta be, mely telekkönyvezésre alkalmas nem volt, miáltal a Mérnöki Rendtartás 37. § első bekezdésének 1. pontjába ütköző vétség tényálladékát kimerítette.

A Fegyelmi Bíróság súlyosbító körülménynek vette, hogy a megbízó kénytelen volt a munka átdolgozását egy más mérnökre bízni s ez 593·30 P kiadást okozott, mely összeget panaszlott a mai napig sem térítette meg.

Enyhítő körülménynek betudandó volt panaszlott azon védekezése, hogy a munka késedelmes beadása és alaki kifogásolhatósága arra vezethető vissza, hogy újabb állásában megfeszítve kellett dolgoznia, nehogy állását elveszítse, ami később tényleg megtörtént.

Mindezek alapján panaszlottat fegyelmi vétségben vétkesnek kimondani és az enyhítő körülmények figyelembe vételével feddéssel büntetni kellett.

A panaszos fennálló követelése tekintetében a határozat nem intézkedik, miután ez nem a Fegyelmi Bíróság hatáskörébe tartozik.

Budapest, 1930. évi június hó 21-én.

P. H.

Rauch Árpád s. k. előadó fegyelmi bíró. *Schoditsch Lajos* s. k. elnök.

Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok

(Az ismertetésre szánt könyveket lehetőleg két példányban, úgyszintén az ismertető kéziratokat is szíveskedjenek a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Könyvtára, illetőleg a rovatvezető címére: IV, Reáltanoda-u. 13—15. sz. II. em. küldeni.)

Zeitfragen der Architektur. Von Fritz *Schumacher*. Hamburg, 1929. Kis 8°, 160 l., a szerző műveiről készült 24 fényképreprodukció-melléklettel. Eugen Diederichs kiadása, Jena.

Az építészeket nagyjából két csoportra lehet osztani és ez az osztályozás az újabb építészet-történeten végig csaknem szabályosan követhető. Az egyik csoport épít, tervez, alkot, a másik tanít, mások munkáinak eredményeit vonja le, absztrahál, filozofál, esztétizál és közben mellékesen jut néha alkotó munkára is ráérő ideje. Természetesen nem vitás, hogy a két kategória közül melyik az, amelyik építész szempontból a jelentősebb. Keveseknek és éppen a legnagyobbaknak adatott meg, hogy az alkotások munkálatai közbeni ráérő idejükben saját munkásságukból leszűrt tapasztalataikat formába is foglalva, írásban másokkal is közöljék. Ezeknek a közléseknek nagy értékük abban van, hogy önmagunk által kivívott eredményeken alapszanak, megvan az élettel a kapcsolatuk, ítéleteik nem apodiktikusak, hanem ismerve az építés küzdelmes útját, sőt az új épület életét is, maguk is élettel teljesekké válnak. Ezeknek, az ilyen módon dolgozó építészeknek egyik legmarkánsabb alakja Fritz Schumacher. Épületei Hamburg mai városképének kialakulását határozottan determinálják, írásai pedig az építészképzéstől egészen az egyes megoldások ismertetéséig a közbeeső hosszú skálát hidalják át.

Legújabb könyvének már a fejezetcímei elárulják nagy érdeklődési körét. Az első részben *esztétikai* kérdéseket tárgyal, különösen az épületek időbeni átélésével és a városok színbeli megjelenésével foglalkozva, a második részben a *városépítés* kérdéseit vizsgálja, figyelemre méltó két tanulmánnyal a kislakásépítésről. A harmadik részben pedig túl az architektus mesterségszabta korlátain, *kultúrpolitikai* kérdéseket vizsgál és ezekben a dolgozatokban az építészen túl egyben emberré emelkedik a szó teljes, tökéletes értelmében, mint minden ember, aki az élet célját az egész kultúráért való munkálkodásban látja. A könyv olvasása közben úgy érezzük, hogy barátot kapunk írójában, igaz barátot, aki tanítónkká lesz egyben, de nem kijelentései alapján, hanem lelkének csodálatos gazdagsága, mesterségének végtelen szeretete révén. A könyv mellékletei pedig mindig újból megerősítenek bennünket abban, hogy a könyv mondatai künn az életben, tervezés és építés közben születtek és formálódtak biztos egésszé, mint ahogy az egymásra rakott téglák is *épületekké váltak tervezőjük akaratából.* *Müller Pál.*

Kótai István, ötvös tervezőművész

Kótai István ötvösművész kiállítását a Csok István Galéria Grafikai Termében rendezték meg. A művész 1963-ban szerezte meg az ötvös tervezőművész diplomát. Ő restaurálta az Esterházy-székeket az Iparművészeti Múzeumban és részt vett Vastagh György Csikós című szobrának helyreállításában. A főiskola befejezése óta rendszeresen kiállít hazai és külföldi tárlatoknak. 1967 óta viaszelveszejtéses technikával ezüst kisplasztikákat és ékszereket állít elő.

Pesti Műsor, 1980. okt. 29. 63. old.-on.

Kótai József

14

Kótai József: A kecskeméti Kéttemplom-közt átfedő kazettás mennyezet terve, 1:5 lépték

Kéttemplom-köz, Kecskemét (fotók Kiss B.)

] a munka

őművészet
ítása a har-
n lenne le-
st még csak
egyénkben.
as kérdése
odon alakul
otó-tervező

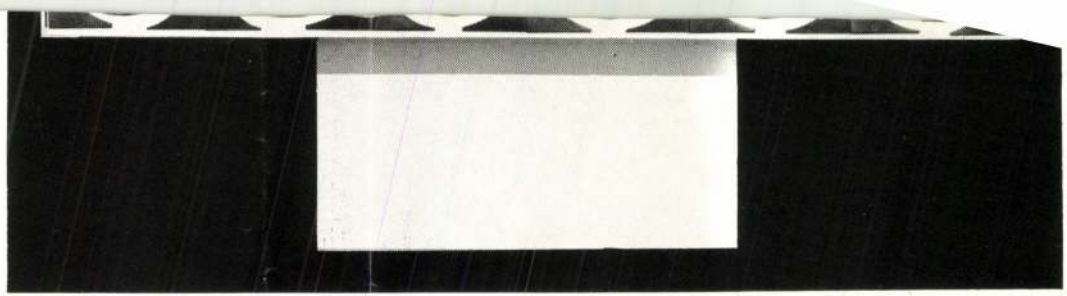

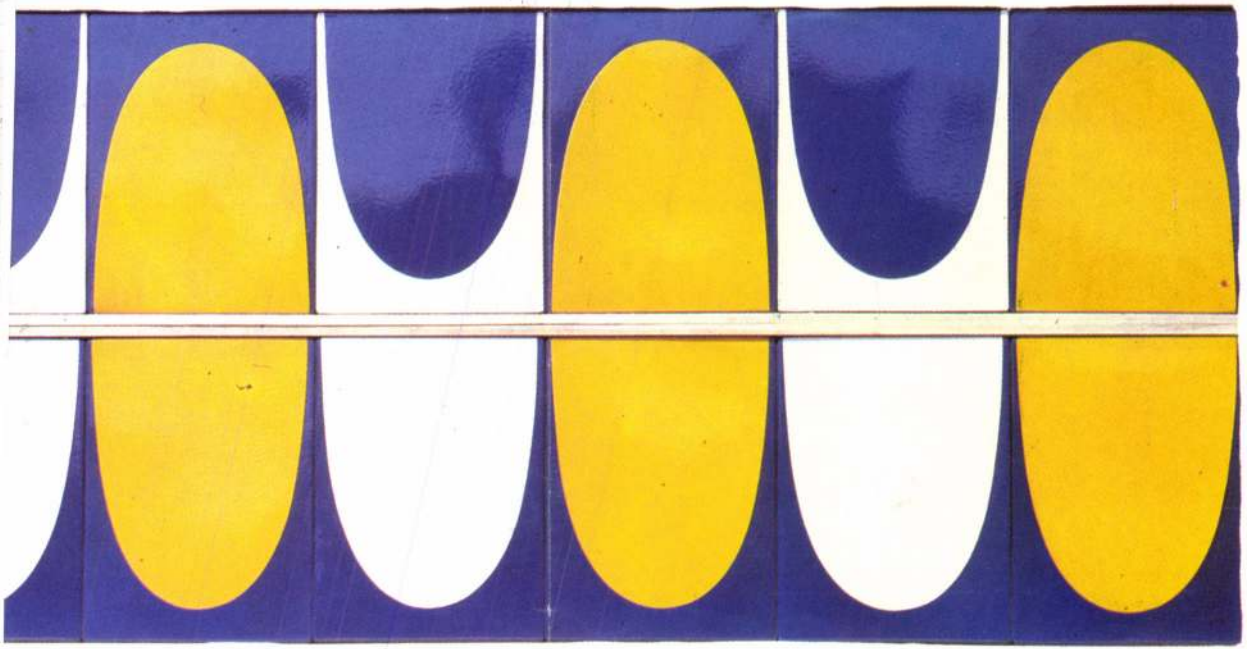

Magyar Nemzet 1980. nov. 11.

Kótai József kisplasztikái

a Csók Galéria kistermében

Ha nem járatjuk le a „bűbájos" jelzőt, vagyis az idők folyamán nem adtunk volna gúnyoros felhangot neki, akkor a legszívesebben most ezt használnám annak minősítésére, ami legutóbb a *Csók Galéria* úgynevezett „grafikai termében" volt látható. És amit a katalógus „viaszelveszejtéses technikával készült ezüst-kisplasztikának" mond.

Igazából — talán kerüljük ezt a kényelmes, ám csúnya „plasztika" szót — *Kótai* József picinyke szobrai ezek, a legnagyobbak sem érik el a fél araszt. Anyaguk, mint a fenti meghatározásból is kitetszik, nemesfém; szerencsére azonban nincs kifényesítve, így tompán csillog ez az ezüst, derűt és méltóságot ad a megformált emberkéknek, akik közt jobbára kézműveseket, meg különféle szenteket találunk, élükön Eligiusszal, aki a lexikon szerint nemcsak a flandriaiak megtérítője volt (hetedik század), hanem nagyhírű ötvösművész is, s mint ilyen, az egész szakma védnöke. Végül az öntési eljárás, manapság ritka türelmet feltételezően, annyit tesz, hogy a viaszréteggel bevont modell köré agyagköpenyt készítenek, majd a minta hevítésével a viaszt kiolvasztják, „elveszejtik": megmarad a mű.

Elnézést a szakmai kézikönyvekben használatos magyarázatért, de hát esetünkben voltaképpen egyedülálló (és már-már feledésbe merült) módszerről van szó, kivált ezüstműves munkáknál; és, ha mást nem, legalább ennek feltámasztását regisztráljuk örömmel. De az Iparművészeti Főiskolát 1963-ban befejező Kótai József nemcsak a technika területén mutatkozik — első kiállításán — eredetinek, hanem (bizonyított kézügyessége mellett) szemléletének következetességében is. Ezek a lakás-, vagy inkább asztaldíszül szolgáló szobrocskák s mellettük ezek a parányi nyakékek, meg tudnak maradni olyan stílusban, mely talán Eligiusz püspök távoli világáig utal vissza, vagy legalábbis abba a korba — ahogy azt a veronai S. Zeno Maggiore híres bronzkapujának figurái mutatják a „egészben —, amikor még valami finom áhítat és jókedv lengte be a kézműves ember serény igyekezetét. A Váci utca sarkán, e tárlókban, most legalábbis úgy dolgozik a kovács, az üvegfúvó, az asztalos, a cizellőr, a fazekas vagy az ötvös, olyan ügybuzgalommal, vagyis annyira belefeledkezve a teremtésbe, hogy mosolyra készteti a látogatót, szívet melengető mosolyra: s feltehetően hasonló hatással lesz majd arra is, aki — fróasztalára — valamelyiket megszerezte magának. (Vagy ne higgyünk a művészet munkakedvserkentő erejében?)

Nyugodtan feltételezhető, hogy ez a stílus, ez a nagy szeretettel kimunkált majdnem-miniatűr ötvös-szobrászat, ez a bumfordit kecsességgel egybeolvasztó látásmód annak a műhelynek a hangulatát is sejteti, ahol ezek a tárgyak készültek. Kótai József, úgy látszik, jól érzi magát mesterségének bűvöletében, nem fél még annak bravúrra késztető kihívásától sem; meg is oldja az adott méretek közt, amit lehet. És talán ez a legfontosabb, stilizációja nem (vagy nem egészen) díszítő célzatú: azaz a megteremtett alak nem dekorációs ürügy valami mutatós *nipp* (magyarul: csecsebecse) sorozatgyártásához, hanem igyekszik személyes karaktert mutatni. Nem nélkülözi tehát, kissé avult, ám lényeges kifejezéssel élve, a műbecset.

Hogy miként fog változni a későbbiekben ez a műhely, megjósolni persze nem lehet. A kiállított tárgyak mellett szaporodó piros körök (az „eladva" jelzései) közönségsikerre vallanak, bár — gondolom — ezek a szobrocskák nem lehetnek éppenséggel olcsók. Azt sem lehet a vásárlók magyarázatából kizárni, hogy netán a pénzt befektető igyekezetről van szó, tekintettel a napjainkban reneszánszát élő ezüstre is. De reménykedjünk, nem elsősorban maga a nyersanyag vonzotta e kiállításra az érdeklődőket (cicomás nemesfémet találhattak volna bőven, néhány lépéssel arrébb), hanem az igény valami olyasmire, ami több lehet a szemnek, mint kedves látvány, ami napról napra mond is valamit, ha már drága. Aminek emberi tartalma lehet.

Mivel pedig iparművészetünkben az erre való törekvés bizony elég ritka, reménykedjünk abban is, hogy Kótai Józsefet első találkozása a közönséggel nem fogja letéríteni az igényesség útjáról, mondjuk, az üzletiesség felé; sőt, meg fogja erősíteni abban, hogy bármilyen mesterséget válasszunk is, mindig a nehezebb út az igazi.

Szabó György

Színház és audiovizualitás címmel képfelvételeket mutatnak be ezen a héten a budapesti Francia Intézetben. Hétfőn délelőtt a kathakalijról és Grotowskiról adnak műsort, délután a Théatre du Soleil-t, Ariane Mnouchkine-t és A bohócok című előadását mutatják be, este pedig Peter Brook rendezését, az Athéni Timont. Ma Jean-Louis Barrault-val és Otomor Krejcával készült beszélgetést vetítenek, majd a díszlettervezésről, a mai színházi helyiségekről, végül pedig a bábjátékokról lesz szó. Szerdán Josef Svoboda díszlettervezői munkásságát mutatják be, a Théatre de Libertét és Mehmet Ulusoy-t, a Bread and Puppet társulatát és előadásait. Csütörtökön Antoine Vitez Tartuffe- és Don Juan-rendezése látható, majd a Théatre du Soleil előadásában Klaus Mann-adaptáció, a Mephisto. Pénteken Tadeusz Kantor munkáit, A halott osztályt és a Wielopole—Wielopole-t mutatják be, két-két változatban, s még Wedekind Luluját is. Szombaton viszont Pabst Luluját, majd Alban Berg Luluját, a párizsi Opera előadását, Patrice Chéreau színreviteléét tekintheti meg, ez alkalommal a rendező is jelen lesz. Magyarországra érkezik még Denis Bablet színház-esztéta, Jacqui Hanich video-kutató, Dominique Houdart bábrendező, Bernard Sobel és Mehmet Ulusoy, két színházi rendező.

ország tervező szervei közötti együttműködés kérdéseiről tárgyalásokat folytasson.

A Belkereskedelmi Minisztérium és a SZÖVOSZ vezetőinek tanácskozása

Hétfőn *Sághy* Vilmos miniszter és *Szlamenicky* István elnök vezetésével tanácskozást tartottak a Belkereskedelmi Minisztérium és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Tanácsa vezetői.

Megvitatták és meghatározták a VI. ötéves népgazdasági tervet és az 1981. évi áruellátással összefüggő legfontosabb kereskedelmi feladatokat. Hangsúlyozták: a kiegyensúlyozott belföldi áruellátás, a választékbővítés érdekében tovább kell folytatni a kereskedelmi hálózat korszerűsítését, s célszerű a még hatékonyabb együttműködés a kereskedelemszervezésben, a technikai feltételek javításában. Ugyancsak bővíteni kell az állami és a szövetkezeti kereskedelmi szektor kapcsolatait, és javítani az együttműködést a gyártó és szállító vállalatokkal.

Az időszerű feladatok között elemezték a zöldség-, a gyümölcs- és a burgonyaforgalmazás korszerűsítésével, valamint az egyes kereskedelmi és vendéglátó egységek új rendszerű üzemeltetési formáinak előkészítésével kapcsolatos állami és szövetkezeti érdekképviseleti feladatokat.

Magyar termékkiállítás Prágában

Magyar műanyag háztartási cikkekből, írószerekből és

közi forgalmába, s addig iparvállalatainkat is inkább a befelé fordulás, a zártabb termelési folyamatra való törekvés jellemezte. A vállalatok zártsága viszont akadályozza a szakosodás és a kooperáció utólagos bővítését. Így alakult ki az a paradoxon — mondotta Fáy József —, hogy bár külkereskedelmi kapcsolataink szélesek és fejlettek, *forgalmunknak még ma is csak előnytelenül kis hányada való-*

ORGTECHNIK '80

A munkakultú

A Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság a Munkaügyi Minisztériummal és az OMFB-vel közösen november 13—19. között, Budapesten, az Építők Szakszervezetének székházában rendezi meg az ORGTECHNIK '80, nemzetközi szervezési és vezetéstechnikai eszközök kiállítását.

A hétfőn délelőtt tartott sajtótájékoztatón dr. *Bérci* Gyula, az SZVT főtitkára és dr. *Fésüs* Károly, a Munkaügyi Minisztérium szervezési főosztályának vezetője elmondta: a kiállítás fő célja, hogy az érdeklődés felkeltésével elősegítse a szervezéstechnikai eszközök hazai terjesztését, célszerű alkalmazását és hozzájárul-

A
MAGYAR NEMZET
olvasószolgálatának
(1074 Budapest,
Dob u. 60.)
fogadóórái:
Jogi tanácsadás:

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS
József Kótai
1981 MÁR 19

1021

Ungarische Kunst bei der Münchner Handwerksmesse

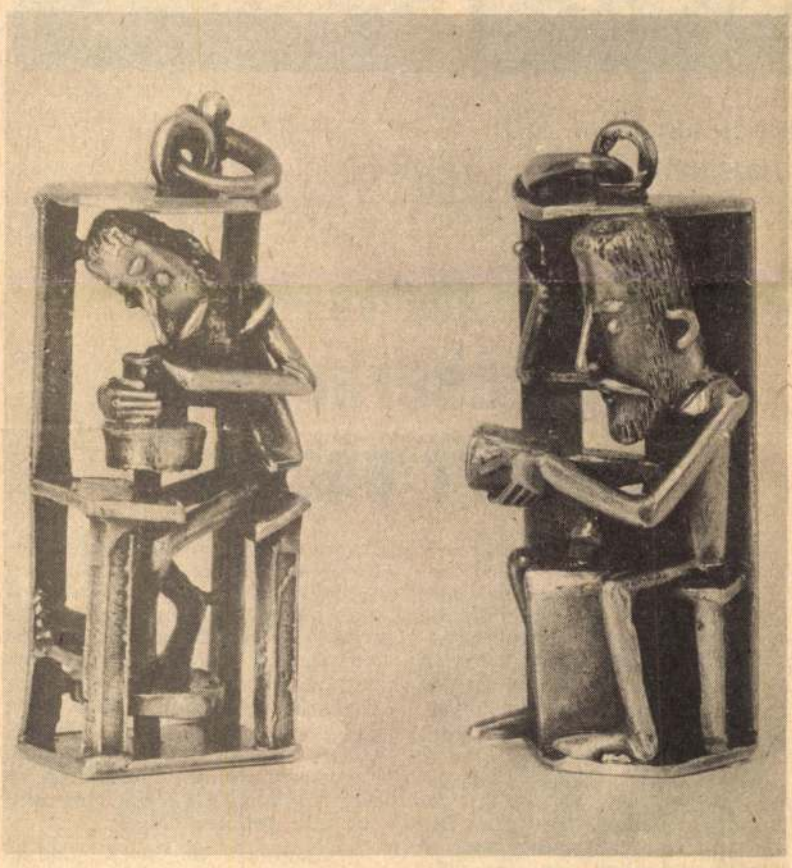

FOTO: LÁSZLÓ LELKES

Halskettenanhängsel in Schleudergußtechnik von József Kótai (5 cm hoch).

Ungarische Künstler stellen zum dritten Mal auf der Handwerksmesse in München aus. Bei der diesjährigen 33. Veranstaltung dieser Art vertreten neun Kunstgewerbler die ungarische Kunst. München ist aber diesmal auch Schauplatz der Internationalen Schmuckausstellung sowie einer Sonderschau für Künstler unter 30 Jahren, letztere trägt den Titel „Jugend gestaltet" und es sind auch 11 ungarische Künstler dabei.

Zu den ungarischen Ausstellern der Handwerksmesse (14.-22. März) gehören Künstler, die sich zwar nicht der Avantgarde verschrieben, jedoch einen großen Hang zum Experimentieren haben. Sie sind auch in Ungarn anerkannt, und einige von ihnen sind sehr populär. Der Glaskünstler Márton Horváth fiel lange Jahre durch seinen besonders schönen Glasschmuck auf, dessen einzelne Perlen er in einem Spezialverfahren in seinem eigenen Ofen Perle für Perle färbt und gestaltet. Diesmal stellt er in München neuartige Glasgefäße nach Jugendstilart aus, die er in einer raku-ähnlichen Technik herstellte. Sehr interessant sind die in Schleudergußtechnik gestalteten winzigen Metallgestalten von József Kótai, die von der ungarischen Volkskunst inspirierten Keramiken von Mariann Bán und die Textilien im Blaudruckverfahren von Irén Bódy.

Das ungarische Außenhandelsunternehmen Artbureau stellt bereits seit Jahren die ungarische Kollektion für verschiedene Ausstellungen zusammen, und die Mitarbeiter haben die Erfahrung gemacht, daß die ungarische Kunst beim Münchner Publikum besonders gut ankommt. Der ungarische Stand gehört immer zu den am meisten besuchten. Diesmal sind insgesamt 500 Exponate in der Halle 2 zu sehen.

In der Halle 3 findet die Internationale Schmuckausstellung statt, zu der insgesamt 20 ungarische Werke eingesandt wurden. Dieses Jahr wurden drei Themen ausgeschrieben: Schmuck für eine auf einem Foto abgebildete Dame zu entwerfen, eine Schnupftabakdose sowie der tragbare Schmuck standen zur Wahl. Insgesamt acht ungarische Künstler haben ihre Werke der internationalen Jury eingereicht. Ebenfalls in der Halle 3 sind Produkte der ungarischen Staatlichen Münze ausgestellt: Kostbarkeiten aus Silber, Edelsteinen, Halbedelsteinen und Elfenbein sowie Schmuck.

Bei der Sonderschau „Jugend gestaltet" vertreten Ungarn vier Künstler. In der Einladung zu dieser Schau heißt es: „Ziel der Ausstellung ist die Zusammenführung und Gegenüberstellung von Arbeiten junger Kunsthandwerker, die einen persönlichen und zeitgemäßen Weg der Selbstrealisierung in ihrer Arbeit gefunden haben. Neue Materialien und neue Material-Kombinationen sind in diesem Zusammenhang natürlich von besonderem Interesse". Die ungarischen Künstler György Halász (Glas), Judit Nagy (Textil), Csilla Kelecsényi (Textil) und Éva Kádasi (Keramik) vertreten mit ganz mo-

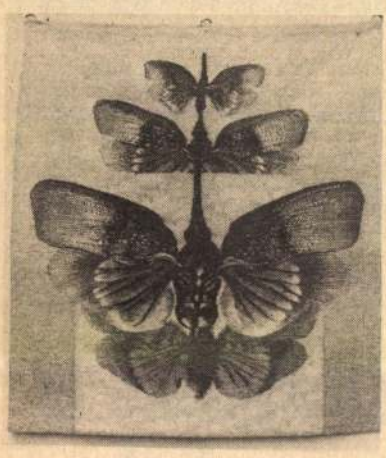

Textil von Judit Nagy aus der Ausstellung „Jugend gestaltet".

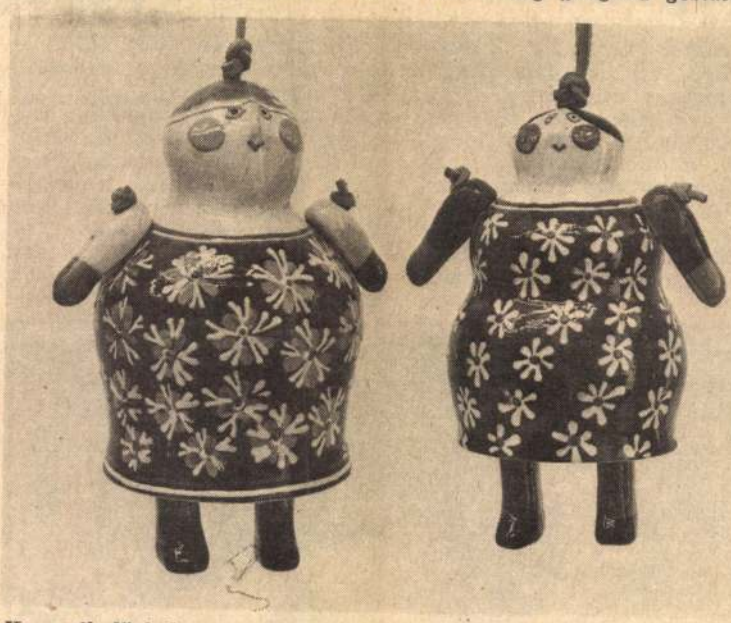

Keramikglöckchen von Mariann Bán (20 cm hoch).

achrichten

NEWS

Donnerstag, 19. 3. 1981
15. Jahrgang, Nr. 55 6,50 Ft

INTERFOTO MTI — L. WEBER

e am Mittwoch in Budapest der Csalán út — Bartók hatte ohnt — ist anläßlich des 100. rs als Museum und Stätte für worden. In Gegenwart zahl·itischen, gesellschaftlichen und riger Bartóks nahm die Sekre·nitces Frau A. Király die Er·undstücks wurde eine Bartók-/arga enthüllt.

Gewaltakte im Südlibanon

Weltsicherheitsrat weiter uneins

New York/Beirut, 18. März — (AFP/Reuter/DPA) — Auch am zweiten Tag der Sondersitzung über die Lage im Südlibanon konnte sich der Weltsicherheitsrat am Mittwoch nicht über den Wortlaut einer Erklärung zu den jüngsten Zwischenfällen einigen, die dort drei UNO-Soldaten das Leben gekostet hatten.

Die UdSSR verlangt, daß Israel namentlich als einer der Verantwortlichen für die Gewaltakte im Südlibanon genannt werde, was aber von den USA abgelehnt wird. Die Dienstag begonnene Debatte wurde auf einen unbestimmten Termin vertagt.

Nachdem am Montag bei einer Beschießung der Ortschaft El Kantara durch die christlichen Milizen Major Haddads zwei UNO-Soldaten den Tod fanden — ein dritter erlag am Mittwoch den Verletzungen — hat der Befehlshaber der UNO-Truppen im Südlibanon (UNIFIL), der irische General William Callaghan auf einer Pressekonferenz eine bewaffnete Gegenwehr der „Blauhelme" nicht mehr ausgeschlossen.

Bei einem Treffen mit dem Oberkommandierenden der israelischen Nordfront, General Avigdor Ben-Gal, forderte General Callaghan am Mittwoch den sofortigen Rückzug der israelischen Soldaten aus dem Südlibanon und die Einstellung der israelischen Unterstützung für die christlichen Milizen. Diese Forderung wurde nach Angaben israelischer Offiziere von Ben-Gal auf der in gespannter Atmosphäre verlaufenen Begegnung abgelehnt, da eine Annahme zu einer Verschlechterung des Status quo geführt hätte.

Unterdessen wurde von seiten der UNIFIL mitgeteilt, daß die von den UNO-Truppen unterstützte Entsendung regulärer libanesischer Truppen in die von der UNIFIL kontrollierten Zonen des Südlibanon gestoppt worden sei. Ihre Fortsetzung hänge unter anderem von den Beratungen des Weltsicherheitsrates ab. Die Entsendung der libanesischen Truppen hatte zu heftigen Gegenaktionen der christlichen Milizen — darunter zu der verheerenden Beschießung von El Kantara — geführt.

In der Hauptstadt Beirut kam es am Mittwoch wieder zu Feuergefechten entlang der Demarkationslinie zwischen dem christlichen und dem Moslem-Sektor, wobei mehrere Zivilisten getötet und verletzt wurden.

sowjetische gespräche

und Jugoslawiens für Zusammenarbeit im Atomenergetik-Maschinenbau in Moskau.

Bei dem Gespräch mit den stellvertretenden Ministerpräsidenten wurden einige Fragen der ökonomischen Zusammenarbeit Ungarns und der UdSSR erörtert. Méhes traf auch mit dem Minister für Fahrzeugindustrie, Viktor Poljakow, zusammen.

Entführte Flugzeuginsassen heimgekehrt

Peschawar, 18. März (AFP) — Die pakistanischen Passagiere und Besatzungsmitglieder der nach Kabul und Damaskus entführten Boeing sind am Mittwoch aus Saudi-Arabien kommend in ihre Heimat zurückgekehrt. Auf dem Flughafen von Peschawar wurden sie von Staatspräsident Zia Ul-Haq und sämtlichen Kabinettsmitgliedern empfangen. Nachdem das Geiseldrama am vergangenen Samstag nach 13tägiger Dauer in der syrischen Hauptstadt ein unblutiges Ende genommen hatte, waren viele der Freigelassenen zu den heiligen Stätten des Islam nach Saudi-Arabien gereist.

Die Begrüßung der Ex-Geiseln wurde vom pakistanischen Fernsehen direkt übertragen, den Journalisten war es jedoch verboten, die Passagiere zu interviewen. In der gleichen Maschine kehrte auch die von Erziehungs- und Kulturminister Mohammed Ali Hoti geleitete Verhandlungsdelegation nach Pakistan zurück.

BRD: Benzinpreis steigt

Kótai József ötvösművész

1980.X.23. 4,25 N.

1021

Jó reggelt!

- Ma délután nyilik a Csók Galériában Kótai József ötvösművész kiállitása, ahol ugynevezett viaszelvesztejtéses technikával készült ezüst kisplasztikák láthatók. A 40 éves müvészzel, életének első nagy kiállitása előtt Szatmári Ilona beszélgetett.

- Hódolat Eligius mesternek, aki kovácslegényből lett ötvös, majd pedig szentéletü püspök a VII. században a Frank-birodalom ban.

- Szent Eligius mind anyolc kis figuráján látható a kehely ésa kalapács.

- A kezében van.

- Kezében van, ezzel utaltam felszentelt papi és mesterember nivoltára.

- Ötvösök védőszentje ő.

- Az ötvösöknek, kovácsoknak, állatorvosoknak és gyógykovácsoknak is. Sokoldalu ember volt.

- Itt a Csók Galéria grafikai termében mintegy 45 ezüst kisplasz tikája látható Kóhati Józsefnek ma délutántól.

- Ősrégi technikával készültek a kisplasztikáim. Ez a viaszelveszejtéses eljárás. Minden itt látható figurát meg kell mintáznom viaszból, a viaszt beágyaznom, a formát előmelegitem, amikor is a viasz kifolyik helyére beugrik az ezüst.

- Milyen figurákat szeret ábrázolni?

- Mesterembekereket, asztalost, ötvöst, kovácsokat, fazekast, üvegfujót.

- És festőt is és szobrászt is. Valamennyi mesterember bajuszos, szakállás, akár csak az igazi mesterember maga Khótai József.

- Hát igen, de ezek mégsem önarcképek, ezek én ugy érzem, hogy kollégáim.

- Nőket soha nem ábrázol

- De igen. Itt van két kis figura, Hölgy az egyszarvuval, azegyik lovagol rajta a másiknak pedig az egyszarvu ölébe hajtja a fejét.

- Az elmult években több kiállitáson is részt vett kis ezüst figuráival.

- Franciaországban, ... már háromszor vettem részt a müncheni kézmüves vásáron, legutóbb wilhelmsafeni magyar napokon.

- De ez az első önálló kiállitása.

- Ugy éreztem, hogy nem volt még olyan érett és megmutatnatni való anyagom, mint ez.

Kótai József

Kótai József ötvösművésznek és Nagy Sándor Zoltán festőművésznek a munkáiból kiállítás nyílik meg ma délután hat órakor a Várszínház Galériában. A tárlat 1986. január ötödikéig tekinthető meg.

Magyar Nemzet 1985. XI. 5.

MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Kótai József, tervező

MAGYAR HÍREK

Ésme művész

1983 SEP 17.

1021

EMLÉKÉRME

A Magyar Nemzeti Bank öt esztendeje, 1978-ban kiadott 200 forintos emlékpénzét *Károly Róbert* emlékéremnek is szoktuk nevezni, hiszen az első magyar aranypénzek verése az ő nevéhez fűződik.

Az Anjou-házból származó erőskezű uralkodó előbb a feudális anarchia kátyújából húzta ki az országot, majd a királyi jövedelmek (regálék) rendszerének megreformálásával, a városfejlődés támogatásával, a nemesércbányászatot fellendítő intézkedésekkel elindította a virágzó feudalizmus útján. Ez tette lehetővé, sőt, szükségessé, hogy a pénzigazgatás egész rendszerét átszervezze: az ország területét tíz pénzverőkamarára osztotta fel. E pénzügyigazgatási reform során kapott kiváltságlevelet 1328-ban Körmöcbánya, s bár az első aranyforintokat nem itt verték, a magyar arany, a „körmöci" nevében is összefonódott e leghíresebb verdénkkel.

A mintegy 650 éves aranyforintról először 1326-ban, Konrád olmützi püspök végrendeletében történik említés: lehetséges, hogy legkésőbb 1325-ben készülhettek e pénznemből az első példányok. Mint más korabeli aranyak, a Károly Róberté is a firenzei „florino d'oro" mintájára készült. Az előlap a firenzei liliomot, a hátlap Keresztelő Szent János alakját ábrázolja. A kép az idők folyamán „magyarosodik": I. (Nagy) Lajos idején Szent László és az Anjou-címer, majd Mátyás király pénzügyi reformja (1467) után a Madonna ábrázolása kerül rá. Később, a Habsburg-korban megváltozik a pénznem neve is: az ismertebb „dukát" elnevezést ekkor kapja.

Az emlékérme előlapját *Kótai József* tervezte. A hátlapon a tervező művész *Csúcs Viktória* a Képes Krónika „A" iniciáléját ábrázolta, benne Károly Róbert alakjával.

LIENERNÉ KRASZNAI KRISZTINA

VAGTA

A téma kimeríthetetlen, a táj negunhatatlan. Mindez arra ösz-önözte Robert Halmi amerikai producert, hogy a második világ-háború egy megtörtént mozza-natából „Hosszú vágta" címmel filmet forgasson a Hortobágyon. Az alapötletet az élet szolgáltat-ta. A világégés vége felé a néme-tek lelőtték az ország északkele-ti légterében az amerikaiak egy bombázógépét. A legénység úgy menekült a zuhanó koporsóból, ahogy ezt a drámai pillanat meg-engedte. Sok jó a földet ért repü-lőkre sem várt.

A légi dráma csak kiindulás az első magyar—amerikai koprodukciós film alkotói számára. Nem csekély képzelőerővel tovább kuszálta a cselekmény szá-lait *W. W. Lewis* forgatókönyvíró, *Robert Halmi* producer és *Gábor Pál* rendező, *Ragályi Elemér* ka-merája előtt. Brady, a film ame-rikai hőse, aki amolyan Marlboro-reklám férfi, a Wind River kör-zetből, Nyugat-Wyomingból ke-rült a Hortobágyra és éppúgy él-hal a lovakért, mint a magyar csikósok. Így azután hamarosan elnyeri rokonszenvüket. Az ame-rikai repülőt a pusztai emberek elbújtatják a hajszát indító né-metek elől.

A csikósok mindent megtesz-nek, hogy az amerikai pilóta á-ruhában eljusson Tito partizán-jaihoz. Egy magyar kisfiú az élé-tét is feláldozza, hogy az akció sikerülhessen. Szökés és üldözés, lövöldözés és önfeláldozás, le-vasbravúr és karikásostor-bemu-tató, megvadult ménes és telje-sülés nélküli háborús szerelem.

A szereplők, az amerikai és magyar színészek a pusztai fo-gatás valamennyi viszontagsá-gát vállalták.

John Savage, akit a „Hair" sze-kere emelt a világhírnév szá-nyaira, játssza az ejtőernyővel a Hortobágyra ereszkedő ame-rikai repülőt, míg az ifjú puszta magyart, aki feláldozza érte az életét, *Kelly Reno* személyesí-meg. Jelentős szerepet kapott filmben *Bánsági Ildikó*, *Mensá-László*, *Bács Ferenc*, *Dzsoko Rosz*, *Horváth László* és *Vadász Zoltán*.

Robert Halmi bátor, vállal-zó szellemű ember. Úgy aka-megfilmesíteni a témát, hogy képek, jelenetek kétórás soro-ta színvonalas és szórakoztat-legyen. MOLNÁR KÁRO

FOTÓ: BARTÓK ISTVÁN

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Kótai József, éremművész
BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
1983 JUL 23
1021

Hétvége

Érembiennálé a soproni lábasházban

Az idei, immár 26. soproni ünnepi hetek egyik kiemelkedő művészeti eseménye a IV. országos érembiennálé. A történelmi hangulatú Orsolya téren álló lábasházban ezúttal 80 művész 302 alkotását láthatják az érdeklődők. Az érembiennálé a mai magyar éremművészetről ad érzékletes képet — jól jelzi az egyre népszerűbb és elismertebb műfaj belső arányait, stílusait, az alkotók főbb témáit és törekvéseit.

A hagyományoknak megfelelően a különteremben ezúttal is az előző érembiennálén Ferenczy Béni-díjjal kitüntetett művész egyéni tárlata látható. A III. országos érembiennálén (1981) ezt a díjat Lugossy Mária nyerte el. (Az idei biennálén Kiss Nagy András kapta meg a Ferenczy Béni-díjat, s vele együtt a lehetőséget az V. országos érembiennálén rendezendő egyéni kiállításra. További díjazott művészek: Kótai József (Sopron város Tanácsának „Civitas fidelissima" díja), Cs. Kovács László (a biennálé soproni rendező bizottságának díja), Szentirmai Zoltán (a Művelődési Minisztérium díja), Csikvári Péter (a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának díja), Ligeti Erika (a SZOT díja), Budahelyi Tibor (a KISZ díja), Csikszentmihályi Róbert (a Képcsarnok Vállalat díja) és Holdas György (az Expressz Utazási Iroda díja).

Lugossy Mária művei a szó hagyományos értelmében nem érmek, hanem sajátos és hallatlanul izgalmas átmenetek az érem és a kisplasztika között, bár megtartják az éremre jellemző szigorú formai zártságot. A művész célja nem portrék, történelmi események vagy táj- és városképek megörökítése, hanem mindenekelőtt plasztikai problémák érzékletes megfogalmazása. (Egyébként Lugossyt épp ez a törekvés emeli a hazai éremművészet megújítói közé.)

Érmei változatos anyagból készültek, de meghatározó szerepe van a krómacélnak, az üvegnek (mostani kiállításán például az optikai lencséknek), a plexinek, az ásványoknak, sőt a higanynak is. Ezekből a tükörsima felületű anyagokból készült érmeken a művész az anyag belsejében zajló folyamatokat, a mozgásokat, az idő hatalmát kívánja kifejezni: a nézőben pedig az idő — a történelmi idő — képzetét felkelteni. Ezt leginkább éremsorokkal, sorozatokkal tudja megtenni. A Folyamat I—III. sorozat első érmén az üveglencse ásványi darabot rejt magában, amely alatt egy apró higanycsepp van. Ez a higanycsepp a második érmén már kiterjedt alakot vesz fel, s megbontja az ásvány korábbi szikár egységét. A harmadik érmén aztán az ásvány már több darabra esett állapotban van, s kiterjedt higanymező veszi körül.

Klucsi Lajos, Friedrich Ferenc, Csiky Tibor, Marosán László, Kiss Nagy András, Asszonyi Tamás, Páljános Ervin, Kalmár János és Farkas Ádám ugyancsak az anyag, a tér és az időbeli folyamatok plasztikus képét akarja nyújtani az érméken. Valamennyien tiszta, elvont plasztikai formákból építkeznek, még akkor is, ha érmeik alkalmasint jeles eseményekre készülnek. Az összefoglalás szándékával Kiss Nagy András A jövő emlékei I—V. című éremsorozatára utalunk, mint a történelmi, de egyúttal kozmikus idő hatásos plasztikai megfogalmazására. (A művész ezzel az éremsorozattal nyerte el a Ferenczy Béni-díjat.)

Színvonalas munkák sokasága képviseli a hagyományos jellegű éremművészetet is. Katona Zsuzsa, Jajesnicza Róbert, ifj. Szlávics László és Fritz Mihály munkái sem tartalmilag, sem pedig formailag nem feszítik szét az érem hagyományos műfaji kereteit. Sőt, műveik néha épp azáltal lesznek hatásosak, hogy a korszerű mondanivalót szigorú, tartalmi, formai zártság által közvetítik. Holdas György anyagukban és formájukban a hagyományostól csupán némiképp eltérő érmei azt igazolják, hogy a hagyományok követése (érem jeles alkalomra) nagyon gazdag műveket is eredményezhet. Franz Kafka születésének 100. évfordulójára és egyes Kafka-művekhez készített érmei (Földmérő, Gregor Samsa, Férfiház, K. álma) a nagy író gondolatait közvetítik hatásosan.

A hagyományos és az újítás sajátos arányai jellemzik Ligeti Erika Ez egy álom... című hajtogatható, rétegezett leporelló érmét, Gáti Gábor alkalmazott érmeit (az érem mint öngyújtó), Sebestyén Sándor kisplasztikába hajló műveit (Radnóti emlékére I—I.), s Várnagy Ildikó hőkezelt műanyagból készült alkotásait (Tánc III., IV., V., VI.), amelyek mindamellett, hogy szellemes megoldások, hatásosan fejezik ki a tánc lényegét.

Kloss Andor

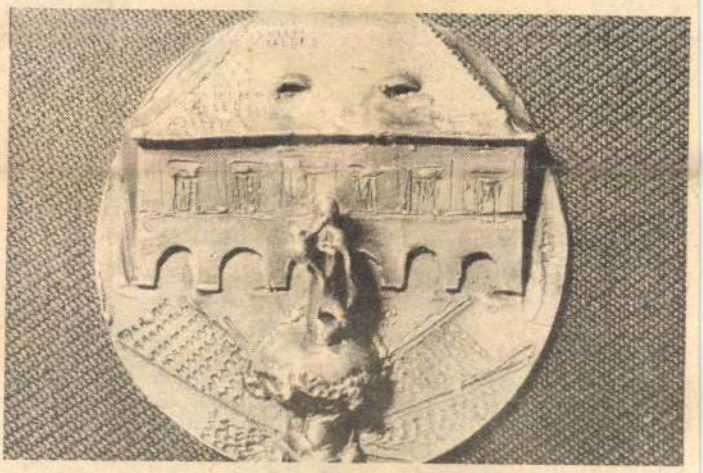

Kótai József: Lábasház (Lobencin Tamás felvételei — KS)

Cs. Kovács László: Tihany, román kor

Tudományos hírek innen—onnan

Mikrosebészeti műtétek

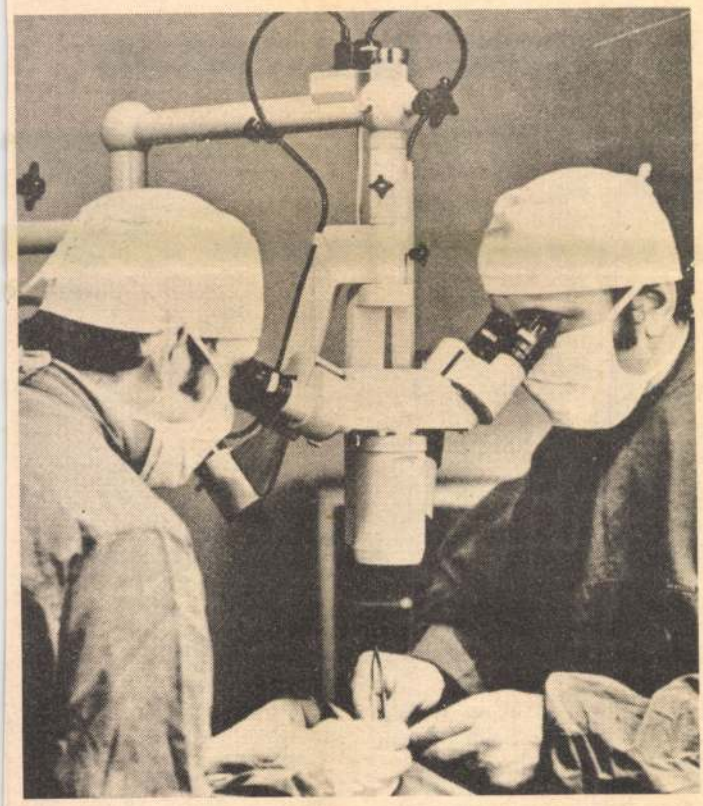

A sebészek a legfinomabb beavatkozásokat a szem- és fülgyógyászatban, valamint a plasztikai műveletek során végzik. E szakterületeken ma már magától értetődő a mikroszkóp alatti műtét. Ám a mikrosebészet kifejlesztéséhez nem volt elég csupán a mikroszkóp alatti munka elsajátítása, megfelelő eszközökre is szükség volt, amelyeket az egyre fejlődő orvosi technika bocsátott az operatőrök rendelkezésére.

A szemsebészek ma már minden nehézség nélkül meg tudnának erősíteni tűvel és fonállal egy hajszálat is, a legvékonyabb varrófonalakból ugyanis csak hét szál egymás mellé rakva éri el a hajszál vastagságát! E rendkívül vékony varrófonállal akár a hajszálereket is össze lehet erősíteni. (Habár a kisebb ereket újabban ragasztással egyesítik, végeiket teleszkópszerűen egymásba tolván, a nagyobb biztonság kedvéért azonban felszívódó varratokkal is biztosítják a műtét sikerét.) Mikrosebészeti műtétnek számít például a hályogos szembe való műanyag lencsebeültetés. A mikrosebészeti eszközökkel és módszerekkel való kímélő beavatkozás után a hályogműtéten átesett betegek korábbi 3-4 heti kórházi tartózkodása 8-9 napra csökkenthető.

Ugyancsak az egyre fejlődő mikrosebészetnek köszönhető, hogy a szemsérüléseknek már csupán 3-4 százaléka jár ennek a szervnek a teljes elvesztésével (a régebbi 25—30 százalék helyett).

A speciális műtéti mikroszkópokhoz, amelyek segítségével a bonyolult sebészeti beavatkozásokat végzik, fényképezőgépet, film- vagy tévékamerát is lehet csatlakoztatni, hogy azok is figyelemmel kísérhessék az operációt, akik nem állnak a sebész mögött. Képünkön egy ilyen nyugatnémet gyártmányú mikroszkópot láthatunk.

Biztonságos bekötések

A korszerű elektronikus berendezésekben megdöbbentően nagy számú huzalbekötést kell készíteni. Sokáig általában lágy- és keményforrasztott kötéseket alkalmaztak, mígnem egy jobb megoldást ki nem dolgoztak erre a célra: a tekercselt kötést. Kiderült ugyanis, hogy a különféle forrasztott kötéseknek nem csupán az a hibájuk van, hogy például az ón kikristályosodik és rideggé válik, miáltal mechanikai szilárdságát jórészt elveszti (ónpestis), hanem mindenfajta forrasztott kötés esetében fellép bizonyos fokú korrózióveszély is, ugyanis a forrasz anyaga és a bekötőhuzal, valamint az érintkezőcsap elektrokémiai elemet alkot, és ez valamelyik alkatrész fokozatos elpusztulásához vezet. Ennek kiküszöbölésére a tekercselt kötések az érintkezőcsap köré egy villamos kéziszerszámmal rátekercselt huzalspirálisból állnak.

A bekötőhuzal aránylag kemény, ezüsttel bevont rézhuzal szokott lenni, amelynek a végét először egy különleges fűtött szerszámmal megtisztítják a szigetelő műanyagbevonattól, azután a tekercselő kéziszerszámba helyezik, amely az érintkezőcsapon kialakítja a kötést. A viszonylag kemény rézhuzalt a szerszám olyan szorosan tekercseli az érintkezőcsap köré, hogy arról csak egy másik különleges szerszámmal lehet eltávolítani, letekercselni. A tekercselt kötések rendkívül megbízhatók és igen tartósak. Szilárdságuk majdnem a hegesztett kötésekével azonos, amiben nyilván az is közrejátszik, hogy a tekercselés közben beálló rendkívül kismértékű képlékeny alakítás egyszersmind az érintkezés szilárdságát is megnöveli kissé. Képünkön: egy ilyen tekercselt kötést készítő célszerszámot láthatunk munka közben az egyik lengyel elektronikai üzemben.

MH SAJTOFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kótai József, szobrász- és ötvösművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1983 AUG 13

1021

Kótai József: Lábasház

Cs. Kovács László: Tihany, román kor

A soproni lábasházban

A IV. ORSZÁGOS ÉREMBIENNÁLE

Az idei, immár 26. soproni ünnepi hetek egyik kiemelkedő művészeti eseménye a IV. országos érembiennále. A történelmi hangulatú Orsolya téren álló lábasházban ezúttal 80 művész 302 alkotását láthatják az érdeklődők. Az érembiennálé a mai magyar éremművészetről ad érzékletes képet — jól jelzi az egyre népszerűbb és elismertebb műfaj belső arányait, stílusait, az alkotók főbb témáit és törekvéseit.

A hagyományoknak megfelelően a különteremben ezúttal is az előző érembiennálén Ferenczy Béni-díjjal kitüntetett művész egyéni tárlata látható. A III. országos érembiennálén (1981) ezt a díjat Lugossy Mária nyerte el. (Az idei biennálén Kiss Nagy András kapta meg a Ferenczy Béni-díjat, s vele együtt a lehetőséget az V. országos érembiennálén rendezendő egyéni kiállításra. További díjazott művészek: Kótai József (Sopron város tanácsának Civitas fidelissima díja), Cs. Kovács László (a biennále soproni rendező bizottságának díja), Szentirmai Zoltán (a Művelődési Minisztérium díja), Csíkvári Péter (a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának díja), Ligeti Erika (a SZOT díja), Budahelyi Tibor (a KISZ díja), Csikszentmihályi Róbert (a Képcsarnok Vállalat díja), és Holdas György (az Expressz Utazási Iroda díja).

Lugossy Mária művei a szó hagyományos értelmében nem érmek, hanem sajátos és hallatlanul izgalmas átmenetek az érem és a kisplasztika között, bár megtartják az éremre jellemző szigorú formai zártságot. A művész célja nem portrék, történelmi események vagy táj- és városképek megörökítése, hanem mindenekelőtt plasztikai problémák érzékletes megfogalmazása. (Egyébként Lugossyt épp ez a törekvés emeli a hazai éremművészet megújítói közé.)

Érmei változatos anyagból készültek, de meghatározó szerepe van a krómacélnak, az üvegnek (mostani kiállításán például az optikai lencséknek), a plexinek, az ásványoknak, sőt a higanynak is. Ezekből a tükörsima felületű anyagokból készült érmeken a művész az anyag belsejében zajló folyamatokat, az idő hatalmát kívánja kifejezni: a nézőben pedig az idő — a történelmi idő — képzetét felkelteni. Ezt leginkább éremsorokkal, sorozatokkal tudja megtenni. A Folyamat I—III. sorozat első érmén az üveglencse ásványi darabot rejt magában, amely alatt egy apró higanycsepp van. Ez a higanycsepp a második érmén már kiterjedt alakot vesz fel, s megbontja az ásvány korábbi szikár egységét. A harmadik érmén aztán az ásvány már több darabra esett állapotban van, s kiterjedt higanymező veszi körül.

Klucsi Lajos, Friedrich Ferenc, Csiky Tibor, Marosán László, Kiss Nagy András, Asszonyi Tamás, Páljános Ervin, Kalmár János és Farkas Ádám ugyancsak az anyag, a tér és az időbeli folyamatok plasztikus képét akarja nyújtani az érméken. Valamennyien tiszta, elvont plasztikai formákból építkeznek, még akkor is, ha érmeik

sága képviseli a hagyományos jellegű éremművészetet is. Katona Zsuzsa, Jajesnicza Róbert, ifj. Szlávics László és Fritz Mihály munkái sem tartalmilag, sem pedig formailag nem feszítik szét az érem hagyományos műfaji kereteit. Sőt, műveik néha épp azáltal lesznek hatásosak, hogy a korszerű mondanivalót szigorú, tartalmi, formai zártság által közvetítik. Holdas György anyagukban és formájukban a hagyományostól csupán némiképp eltérő érmei azt igazolják, hogy a hagyományok követése (érem jeles alkalomra) nagyon gazdag műveket is eredményezhet. Franz Kafka születésének 100. évfordulójára, és egyes Kafka-művekhez készített érmei (Földmérő, Gregor Samsa, Férfiház, K. álma) a nagy író gondolatait közvetítik hatásosan.

A hagyományos és az újítás sajátos arányai jellemzik Ligeti Erika Ez egy álom... című hajtogatható, rétegezett leporello-érmét, Gáti Gábor alkalmazott érméit (az érem mint öngyújtó), Sebestyén Sándor kisplasztikába hajló műveit

A koronázási palást közelről

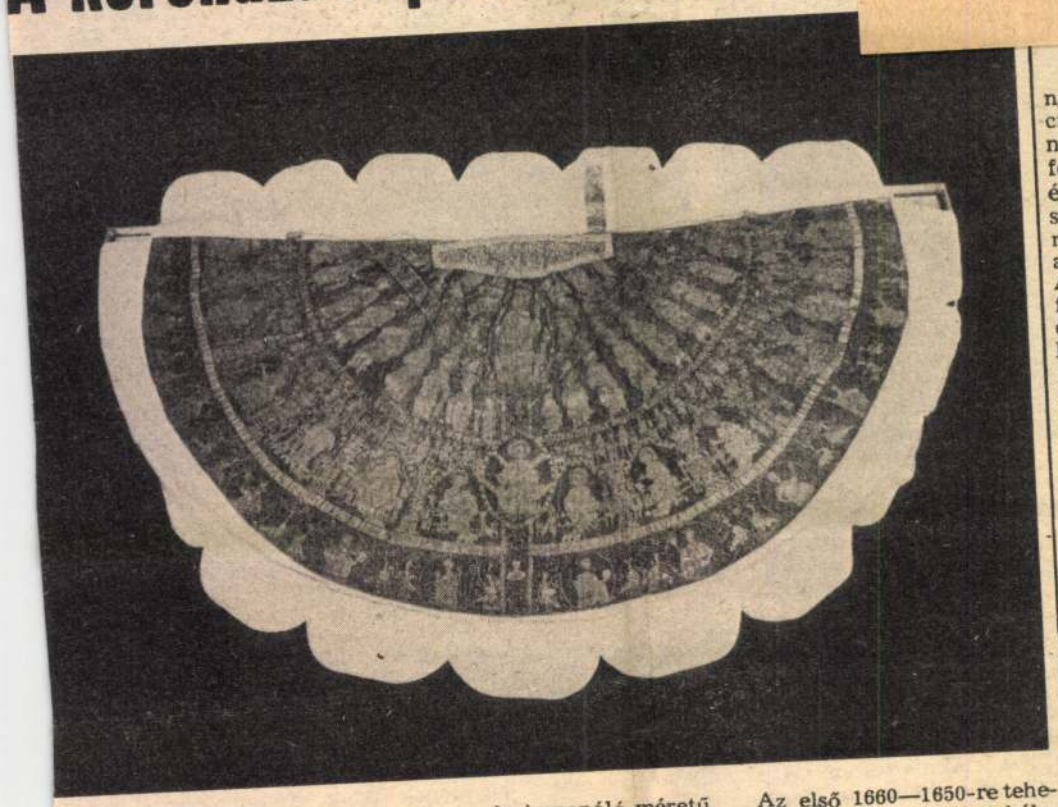

Időszakos kiállítás keretében a Magyar Nemzeti Múzeum kupolatermében állították ki a koronázási jelvények tőszomszédságában a koronázási palástot. Vasárnaponként tekinthető meg, de sajnos meglehetősen rossz állapotban van, s a fény, a megvilágítás csak tovább rontható a felbecsülhetetlen értéket jelentő kelmén.

Története a többi koronázási jelvénnyel együtt krimiszerűen izgalmas. Csak emlékeztetünk rá: 1978. január 6-án került haza az Amerikai Egyesült Államokból. 1981 szeptemberében nemzetközi tudományos konferencia foglalkozott Budapesten a koronával, a koronázási jelvényekkel és állapotukkal. A koronázási palást állagának vizsgálatára már előzetesen felkértek egy nemzetközi szaktekintélyt, a berni Abegg-alapítvány textilrestaurálási műhelyének vezetőjét. Azért esett rá a választás, mert az elmúlt évtizedekben a palásthoz korban közel álló textíliákat restaurált, például egyházi díszruhákat.

mét, amely imponáló méretű, átmérője 2,78 méter, félkörsugara 1,35 méter. Minden kockáról fekete-fehér és színes fotó és színes állapotrajz készült. Behatóan tanulmányozták a hímzések szövetszerkezetét, gondosan elvégezték a szálak, rostok színezékvizsgálatát. Egy mezőjét még külön ki is emelték, és speciális mikroszkóp segítségével rögzítették a szálak állapotát. Rajzon is érzékeltetik, miként mutatott a kelme eredeti formájában.

A palást eredetileg miseruhának készült, harang alakban szabták, s közepén kör, vagy négyzet alakú kivágás szolgált a fej bebújtatására. Minden bizonnyal 1031 körül hímezték, s István király és Gizella királyné ajándékaként került Székesfehérvárra. Itt koronázták és temették el századokon át a magyar királyokat.

A gallért a XII. században illesztették a miseruhára, majd feltehetőleg a XIII. században hasították végig, s nyerte el palást formáját. Ekkor került rá az összefogó keresztpánt is.

Az első 1660—1650-re tehető. A palást eredetileg béleletlen volt, e ekkorra a súlyos aranyhímzéstől meglehetősen megrongálódott. Olasz selyemszövettel — úgynevezett kompasszal — bélelték alá.

Az 1848-as szabadságharc leverése után elrejtették a palástot. Orsován ásták el, majd egy Duna-parti füzesben, ládában hevert. Nedvesség érte, újból erősen megrongálódott. Ekkor bordó színű selyemszövettel erősítették meg.

Amikor 1867-ben Ferenc József koronázására készült az ország, felkérték Klein Matild divatárusnőt, készítsen új bélést a palásthoz. Ő segédjével tizennégy napon át öltögette — ez a javítgatás is jól látható a kelmén.

A vizsgálat során összesen tizenegy nagyobb foltot és áthelyezést érzékeltek a palláston. Hogy melyik mikor és miért került a palástra, az további elemzések tárgya.

A XX. század egyik látványos jelensége az akceleráció, a gyermekek fejlődésének, növekedési ütemének felgyorsulása. A mai tizenévesek magasabbak, testileg, szellemileg fejlettebbek, mint a múlt században vagy a történelem során bármikor. A serdülőkor, a gyermekből felnőtté válás folyamata, az élet egyik legnehezebb szakasza korábban köszönt rájuk. Mindezzel számolnia kell az egészségügynek is. De vajon számol-e vele? A gyermekekről tizennégy éves korukig jól kiépített gyermekgyógyászati szakszolgálat gondoskodik, a tizennyolc évnél idősebbeket pedig a felnőttekkel együtt gyógyítják, kezelik. De mi van azokkal, akik sem ide, sem oda nem tartoznak? Kérdéseimre dr. Medve László egészségügyi államtitkártól kaptam választ.

— Napjainkban tulajdonképpen mikortól számítjuk a serdülőkort, szaknyelven a pubertást?

— Az utóbbi évtizedekben a serdülőkor jóval előbb kezdődik, mint korábban, s az ebből adódó élettani problémák is hamarabb jelentkeznek. Általában a 12—16 év közötti szakaszt jelölhetjük meg a pubertásnak. Ma már serdülőnek tekinthetjük nemcsak a középiskolásokat, illetve a szakmunkásképzőbe járó fiatalokat, hanem az általános iskola felsőbb osztályosait is.

— Hogyan ítéli meg a serdülők egészségi állapotát?

— Az, hogy egy fiatal milyen testi-lelki és szellemi állapotban éri el a serdülőkor határát, sokban függ az újszülöttkori státuszától. Az évtizedek óta alig csökkenő tíz százalékos koraszülött-arány gyakran a pubertásban is érezteti hatását. Statisztikai adatok utalnak arra, hogy a korán vagy kis súllyal világrajöttek később kevésbé teherbírók, s pszichésen is érzékenyebbek tár-

Kótai József

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 JUL 23

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1021

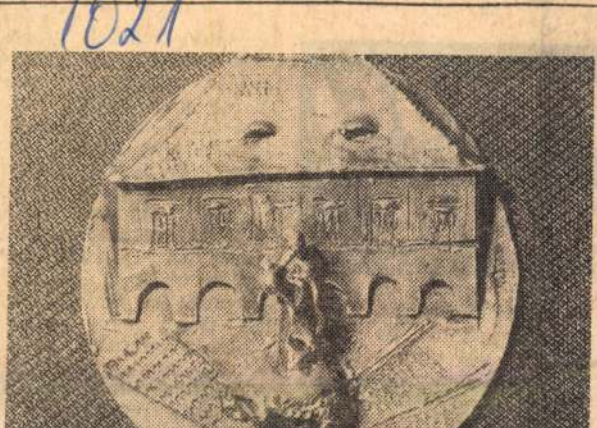

Kótai József: Lábasház

Lődi Ferenc

Fehértó

Dél van, tikkasztó nyár a réti szíken
s köröskörül a nádas meg se moccan,
hogy a tó tükréből vízgyöngyöt meritsen;
csöpp hangya ring a hűs levél-karokban.
Hínárba bújva lusta hal pipázik,
árnyat legel, — fönt forr a víz ezüstje.
Vibrál a fény a partra ült tanyákig.
Egy bíbic sír: a szárnyait elülte.
Sirály kacag a párjának repesve,
halat fogott, kis bámész ivadékot,
s alábukik, majd föl, hogy el ne ejtse:
a sásban éhes fiókája csérog.
Aztán csönd újra, csak a nyár parázslik,
szerelmes izzás minden rezdülése,
ahogy a tájra zuhan mindhalálig:
mintha két test a vágyban összeégne.

Cs. Kovács László: Tihany.

Impo
Villam
anyagg
lalkoztá

gyára a múlt évben 530 millió forint értékű terméket állított elő. Az idén árbevételi célkitűzésük nem kevesebb, mint 590 millió forint. Mindennek érdekében az üzem újítói jelentős eredményeket mutattak fel már eddig is. A tmk-ban dolgozók például 10 darab anyagfelszívót készítettek, amelyek a nagy teljesítményű több méter magas gépekbe adagolják az alapanyagot. Az ehhez hasonló nyugati gyártmányú berendezések darabonként egymillió forintba kerülnek, a helybeli dolgozók mindössze 400 ezer forintból megoldották elkészítésüket. Elégedettek az üzemben a gazdasági munkaközösségekkel is. Egy gépgyártó és egy feljújító kollektíva már igen aktívan tevékenykedik, és most van folyamatban náluk egy szerszámkészítő és egy fröccsöntő közösség szervezése is.

Tázlárról Amszterdamba. A Kiskunhalasi Népművészeti Szövetkezet tázlári üzemében köntösöket varrnak holland megrendelők részére. Hetenként ezer darab női, férfi- és gyermekruha készül el Tázláron. A nyugati partner szállítja az anyagot, a Bács-Kiskun megyei községben szabják és varrják a köntösöket, és a rendkívül igényes munka minőségi ellenőrzése is a gyártó üzemben történik.

A növényolajipar fő szezonja. Teljes kapacitással, három műszakban járnak a növényolajipar gépei: most a repce feldolgozása a legnagyobb feladat. Jó közepes termést takaríthatnak be a partner mezőgazdasági üzemek, amelyek az idén 50 ezer hektáron termesztették ezt az ipari növényt. Bács-Kiskun megyében 2059 hektáron dolgoznak a repcevágók. A kisajtolt növényolaj étolaj készül, egy részét pedig a Liga, a Vénusz és a Rama margarinba dolgozzák be, és exportra is jut belőle.

megye üzemeinek, gyárainak szocialista brigádjai ajánlották fel és adták össze. Békéscsabai Sütőipari Vállalat 1. számú gyáregysége Nagy László szocialista brigádjának felhívására. Július 18-án családi kísérettel több mint 50 gyermek érkezett Szabadkígyósra.

Sétahajó a Körösön. A elmúlt hét végén befutott a békési kikötőbe a MAHART Tihany nevű 150 személyes vízibusza, amely a Békés megyei Természetvédelmi és Idegenforgalmi Gazdasági Társaság szervezésében járja majd a Körösöket. A társaságba tömörült szervezetek, intézmények vezetői már kialakították a sétahajó programját is. A Tihany vízibusz hétfő kivételével mindennap kifut a folyóra. Naponta két járatot indítanak, délelőtt 9 órakor, délután pedig 3 órakor, rendszeresen háromórás programokkal. Pénteki és szombati napokon 19 órától 23 óráig diszkóhajóként járja majd a Tihany a Körösöket fedélzetén 120 vendéggel.

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Kajszibarack. Befejezéshez közeledik a kajszibarack szedése a csépai Tisza menti Termelőszövetkezetben. A korán, beköszöntő szárazmeleg idő a szokottnál hamarabb érlelte meg a barackot az idén. A közös gazdaság kertészeti ágazatának dolgozói, valamint az építőtábor diákjai együtt gyűjtik ládákba a 32 hektárnyi gyümölcsös mézédes termését. A gyümölcs egyébként az idén szépen fejlődött, jó zamatú. A megnőtt piaci kereslet és a jól szervezett szállítás eredményeként a csépai tsz-nek mintegy 1 millió forint árbevételt jelent az idei kajszibaracktermés.

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-718, 210-726

KISALFÖLD

1983 JUL 2

Kótai József
1021

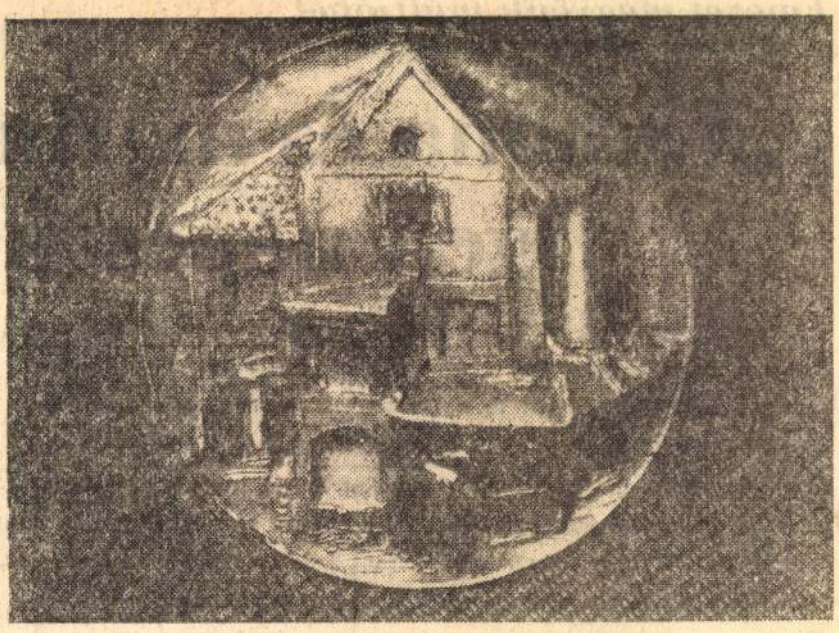

Kótai József: ELŐKAPU

Érembiennálé

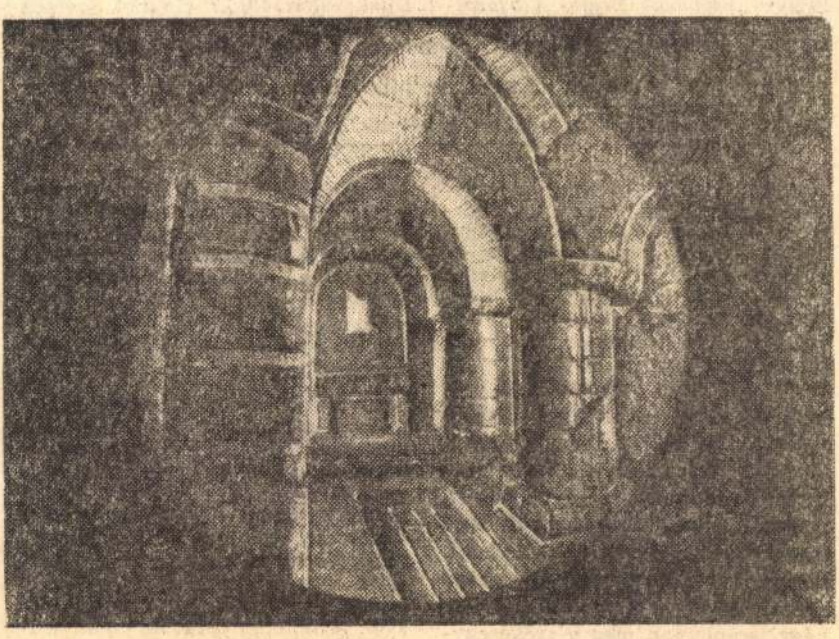

CS. Kovács László: TIHANY, ROMÁN KOR

Fejezet megyén

„Gabona és marha igen népesek

A hatvanas években az Orvosi Hetilap hasábjain sorra jelentek meg Richardt Bright angol orvosról szóló írások. *„Egy angol orvos Magyarországon" „Richardt Bright és a Balaton" Richardt Bright Magyarországon" Richardt Bright a pesti egyetemről"* stb., de a Magyar Rendőr és a Magyar Tűzoltó is tett közzé írásokat Bright munkásságát ismertetve. Az olvasóban joggal vetődhet fel a kérdés, ki volt Bright, és mi teszi indokolttá, hogy a helytörténet iránt érdeklődők népes táborának felhívjuk a figyelmét munkásságára. Richardt Bright angol orvos volt, akinek jelentős felfedezései voltak a róla elnevezett Bright kórnak (vesebetegségek) terén. 1815 március—májusa között két alkalommal tett utazást hazánkban, s tapasztalatait egy 762 oldalas útinaplóban rögzítette. Ebből az útinaplóból 1935-ben, majd 1970-ben hazánkban részletek jelentek meg *„Angol szemmel Keszthelyen százhúsz évvel ezelőtt"*, illetve *„Richardt Bright utazásai a Dunántúlon 1815."* címmel Szerecz Imre fordításában. Most, amikor felhívjuk a helytörténet iránt érdeklődők figyelmét e gazdag anyagra, tesszük ezt abban a reményben, hogy Bright adataival is kiegészülhet a helytörténeti gyűjtemény.

Útinaplójában Bright a következőket jegyezte fel: „Szőnytől Győrig az egész út lapos és unalmas. A talaj könnyű, szegény és szinte művelés nélkül áll. Győr közvetlen környékét termékenyebbnek tartják. Ez a város valamikor híres volt mint erődítmény, de most fontosabb piaca és vásárai miatt. Piaci nap volt, amikor ideérkeztem, és az utcák nagyon élénkek voltak." Feljegyzéseiben kitért a lakosság létszámára is, mely szerinte megközelítette a 11 000-et, melyből a város falain belül 5000 lakott. Ezután a város utcáiról írt, megjegyezve, hogy „Utcái mind szabályosan épültek és három vagy négy templomon meg a székesegyházon kívül néhány szép ház található a városban: az Esterházy és a Zichy családok palotái, a püspökvár, a vármegyeháza és a városháza. Ugyancsak itt működik az egyik akadémia abból a négyből, amelyet az állami közoktatási rendszer Magyarországon létesített."

Olvashatunk Bright útleírásában a Szent Márton monostorról is. Külön értékkel bírnak azok a sorok, amelyeket Sopronról, valamint a Fertő tóról jegyzett fel. A XIX. század első évtizedében vagyunk. Bright ismerte azokat az írásokat, amelyek megjelentek a város és a megye történetére vonatkozólag, legalább is ezt bizonyítják sűrűn használt idézetei. Ugyanakkor érdekelte az ember, az ember munkája, a mezőgazdaság éppen úgy mint az állattenyésztés, az iskolai ellátottság, a börtönviszonyok, az erkölcsök, egy nép kultúrája. Aki a vendéglátás múltjáról gyűjt adatokat, érdekes sorokat találhat naplójegyzeteiben.

„.... tíz óra elmúlt, amikor Sopronba érkeztünk. A vendéglő, amelynél megálltunk, nem volt a város falain belül, hanem egy alacsony házakból álló nyílt utcán, amely a város jelentékeny részét körülveszi. Rövidre szabott itt-tartózkodásomban másnap reggel körsétát tettem kizárólag azért, hogy ennek a helynek külső képét lássam. A falakon belül az utcák szűkek, a házak öregek, a kapuk egyáltalán nem feltűnőek. A templomokban sok az aranyozás és ereklye. Ez a város a rómaiak idején Sopronium volt. Jelenleg 12 000 lakosa van. Az országban inkább finom, bár szerény keretekben mozgó vászongyártásáról híres. De van itt üveggyár is, cukorfinomító és hamuzsírüzem. Azonban legnagyobb fontosságát piaci helyzetének köszöni Sopron, mert a magyar mezőgazdaság termékeit közvetíti Ausztria felé. Gabona- és marhavásárai igen népesek és az évenként itt eladott sertések száma nagyobb, mint bárhol másutt..."

Kultúrtörténeti érdekességgel bírnak azok a sorai, amelyeket az erkölcsről írt. Bredetzky írásából idézve a mértéktelen italfogyasz-

Műanyag óra

A világszerte ismert Tissot óragyár a jövőben plasztik zsebórákat fog gyártani. A műanyag préseformázógép egy lépésben tud olyan alkatrészt előállítani, amely hagyományosan — fémből — csak nagyszámú művelettel készíthető el. Például a Tissot-féle Astralon óra szerkezetének házát a Del-

Bármilyen kötött a forma
még korántsem költemény ...
Nikolsus Lenau, magyar származású osztrák költő fenti című verséből idézünk. Folytatása a rejtvény vízszintes 15. és függőleges 1. számú sora. (Fordította: Kocsvay Margit.) Zárt betűk: N, N, N, illetve A, E, S.

VÍZSZINTES: 1. Vitaminos hormonkészítmény. 8. Madách: „Mózes" című drámájának egyik alakja. 14. Romániai város. 15. **Az idézett vers első folytatása.** 17. A dinamit feltalálója (Alfréd). 18. Lehullt, száraz falevél. 19. Buddhista pap. 20. Híres francia divatcég. 21. Megvásárolhatók. 22. Veszprém folyója (ford.) 23. Kocka közepe! 24. Izeltlábúak külső váza, névelővel. 26. Megszólítás. 27. Szolmizációs hang. 28. Li-

Lufthansa jegyek az Ön utazási irodájában.

- Magyarországon már 25 kiválasztott, repülőjegy értékesítésre jogosult IATA utazási iroda árusít Lufthansa jegyet.
- Több mint 190 célállomásra veheti meg a sárga Lufthansa jegyet ezekben az irodákban ugyanazon a kedvező áron, mint a Lufthansa irodájában.
- A jegyárusító utazási irodák készséggel tájékoztatják Önt az aktuális árakról és segítenek Önnek utazása megtervezésében.

Kérjük, Ön is vegye igénybe az utazási irodák szolgáltatását, amikor legközelebb a Lufthansával repül.
Szeretettel várjuk a fedélzeten!

F&L, H 9301

Lufthansa

Kitüntetések a nemzeti ünnepen

A Magyar Köztársaság művelődési és közoktatási minisztere a mozgókép területén kifejtett kiemelkedő alkotótevékenysége, valamint művészi és tudományos teljesítménye elismeréseként

BALÁZS BÉLA-DÍJAT
adományoz **Árvai Jolánnak**, a Magyar Televízió Fiatal Művészek Stúdiója vezetőjének, **Balog Gábor** operatőrnek, **Endrényi Egon** reklámfotósnak, **Felvidéki Judit** tévérendezőnek, **Czipauerné Hap Magda** filmvágónak, **A Magyar Film Múltja és Jövője Alapítvány** alapítóinak (a díjat Gyürei Vera, az Alapítvány vezetője veszi át), **Mester József** filmrendezőnek, **Rigó Mária** filmvágónak, **Szőke András** filmrendezőnek.

Kiemelkedő színművészeti és színháztudományi tevékenységéért

JÁSZAI MARI-DÍJAT
adományoz **Egri Márta** színművésznek, **Fazekas István** színművésznek, **Menczel Róbert** díszlettervezőnek, **Méhes László** színművésznek, **Pauditz Béla** színművésznek, **Pápai Erika** színművésznek, **Rátóti Zoltán** színművésznek, **Rubold Ödön** színművésznek, **Szolnoki Tibor** színművésznek, **Újvári Zoltán** színművésznek.

Kiemelkedő irodalmi tevékenysége elismeréseként

JÓZSEF ATTILA-DÍJAT
adományoz **Bisztray Ádám** írónak, **Farkas Árpád** romániai magyar költőnek, közírónak, műfordítónak, **Hárs Ernő** költőnek, műfordítónak, **Kukorelly Endre** költőnek, írónak, **Lakatos Menyhért** írónak, **Lukácsy Sándor** irodalomtörténésznek, kritikusnak, **Mezey Katalin** írónak, **Szőcs Géza** romániai magyar költőnek, **Tarbay Ede** írónak, költőnek, műfordítónak, **Tőzsér Árpád** szlovákiai magyar költőnek, kritikusnak, műfordítónak.

Kiemelkedő zeneszerzői, zenei rendezői, zenetudományi tevékenysége elismeréseként

ERKEL FERENC-DÍJAT
adományoz **Kovács Sándor** zenetörténésznek, kritikusnak, **Matz László**nak, a Magyar Rádió zenei rendezőjének.

A táncművészet területén folytatott alkotói, előadói, tudományos és pedagógiai tevékenysége elismeréseként

HARANGOZÓ GYULA-DÍJAT
adományoz **Demcsák Ottó** magántáncosnak, **Krámer György** koreográfusnak, **Solymosi Zoltán** magántáncosnak, **Zsuráfszki Zoltánnak**, a Budapest Táncegyüttes művészeti vezetőjének.

Kiemelkedő zenei és előadóművészeti tevékenysége elismeréseként

LISZT FERENC-DÍJAT
adományoz **Cseh Tamás** előadóművésznek, **Gergely Ferenc** orgonaművésznek, **Gyöngyössy Zoltán** fuvolaművésznek, **Horváth László** klarinétművésznek, **Szakály Ágnes** cimbalomművésznek, **Szecsődi Ferenc** hegedűművésznek.

Kiemelkedő fotóművészeti és fotóelméleti tevékenysége elismeréseként

BALOGH RUDOLF-DÍJAT
adományoz **Bánkúti András** fotóriporternek, **Fejér Ernő** fotóművésznek.

Kiemelkedő iparművészeti, ipari tervezőművészeti, illetve művészetírói, művészettörténészi tevékenysége elismeréseként

FERENCZY NOÉMI-DÍJAT
adományoz **Jerger Krisztina** művészettörténésznek, **Kertészfi Ágnes** üvegtervező iparművésznek, **Kókay Krisztina** textiltervező iparművésznek, **Kotai József** ötvösművésznek, **Lovas Ilona** textiltervező iparművésznek, **Mezey László** ipari formatervezőnek, **Nagy Alexandra** ipari formatervezőnek, **Sipos Enikő** restaurátornak, **Somogyi Pál** belsőépítésznek, **Thury Levente** keramikusművésznek.

Kiemelkedő képzőművészeti, illetve művészetírói, művészettörténészi tevékenysége elismeréseként

MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJAT
adományoz **Bakos Ildikó** szobrászérmész művésznek, **Birkás Ákos** festőművésznek, **Fehér László** festőművésznek, **Lantos Ferenc** festőművésznek, **Lois Viktor** szobrászművésznek, **Orosz István** grafikusművésznek, **Pauer Gyula** szobrászművésznek, **Réber László** grafikusművésznek, karikaturistának, **Wahorn András** képgrafikus-művésznek, **Wehner Tibor** művészeti írónak.

Kiemelkedő artistaművészeti tevékenysége elismeréseként

HORTOBÁGYI KÁROLY-DÍJAT
adományoz **Kristóf Krisztián** zsonglőrnek.

Kimagasló újságírói tevékenysége elismeréseként

TÁNCSICS MIHÁLY-DÍJAT
adományoz **Bánki Andrásnak** a Magyar Hírlap főszerkesztő-helyettesének, **Bertha Bulcsunak**, az Élet és Irodalom főmunkatársának, **Bölcs Istvánnak**, a Magyar Rádió rovatvezetőjének, **Füzes Oszkárnak**, a Népszabadság munkatársának, **Szegő András**nak, a Magyar Nők Lapja munkatársának, **Végh Alpár-Sándornak**, a Pesti Hírlap főmunkatársának.

Az ipari és kereskedelmi miniszter kiemelkedő ipari alkotó, irányító és szervező tevékenysége elismeréséül

EÖTVÖS LORÁND-DÍJAT
adományozott **dr. Bagó Eszter** főosztályvezető-helyettesnek, **Bódis Lajos** műszaki-termelési igazgatónak, **dr. Botos Balázs** helyettes államtitkárnak, **Dányi István** főosztályvezető-helyettesnek, **Galambosi István** vezérigazgatónak, **Gálosfai Jenő** osztályvezetőnek, **dr. Ginsztler János** tanszékvezető egyetemi tanárnak, **Klatsmányi Árpád** nyugdíjas főmérnöknek, **dr. Kocsis István** főosztályvezetőnek, **Kreszán Albert** vezérigazgatónak, **dr. Latorcai János** főosztályvezetőnek, **dr. Pázmándi Gyula** vezérigazgatónak, **dr. Petrő Bálint** tanszékvezető egyetemi tanárnak, **dr. Simay Antal** tudományos igazgatóhelyettesnek, **Urbantsok János** igazgatónak, **Vékási János** vezérigazgatónak és **Zalán Barnabás** vezérigazgatónak.

Kiemelkedő kereskedelmi fejlesztő, irányító és szervező tevékenysége elismeréséül

KLAUZÁL GÁBOR-DÍJAT
adományozott **Béres Vilmos** elnöknek, **dr. Brückner István** ügyvezető igazgatónak, **Csendes József** igazgatónak, **Kinál János** vállalkozónak, **Kubiczáné Opicz Teréz** bolt-csoportvezetőnek, **dr. Lednyiczky Zsigmond** elnök-vezérigazgatónak és **Sárvári László** ügyvezető igazgatónak.

Balsai István igazságügy-miniszter Deák Ferenc-díjakat és elismerő okleveleket adott át.

DEÁK FERENC-DÍJAT
kapott: **dr. Balkai László**, a Fővárosi Bíróság nyugdíjas tanácselnöke; **dr. Horváth György**, a Veszprém Megyei Bíróság elnöke; **dr. Kelemen Tibor**, a Heves Megyei Bíróság tanácselnöke; **dr. Moldoványi György** minisztériumi főosztályvezető; **dr. Zsembery István**, a Fővárosi Bíróság nyugdíjas tanácselnöke.

Gyurkó János környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter átadta az Ybl Miklós- és a Pro Regio-díjakat.

YBL MIKLÓS-DÍJBAN
részesült **Callmeyer Ferenc, Cságoly Ferenc, Detre Villő, Karácsony Tamás, Puhl Antal.**

PRO REGIO-DÍJAT
vehetett át: **Barna Gábor, Beluszky Pál, Molnár Gyula, Ottlik Gábor;** ebben a díjban részesült az **Országos Alapítvány** is.

TÖRPESAROK

Fodor Tibor

Sajtószabadság

Húsz-harminc éve a kutya se ismert, 1500 forintért keccsöltem egy bankban, időnként kilógtam a lovira, Kexet hallgattam a Bem rakparton, utána Stendhalt, Balzacot, Steinbecket olvasgattam. Amióta megszaladt, inkább már csak tájékozódom, akármennyire is redukálom az újságok számát, négyet-ötöt át kell futnom naponta. Örülök, hogy többnyire egyre kevésbé szélsőségesek, az olvasóra bízzák a véleményalkotást, nem kommentározzák agyon a híreket, így mindig tiszta képet nyerhetek, mi történt a világban. Estére ugyan már kissé összefutnak a sorok, de azért szombatra mindig szép lassan összeállnak a szálak. Ma például meg mernék esküdni, hogy a török Hakanra vagy a hazánkba menekült Vasziljevics bankár, a Jugoskandic elnöke haragudott, vagy a hazánkból menekült orosz üzletember, Rjasencev, akinek a kommandósok persze bottal üthették a nyomát, mert Pető Iván ávós szülei kiengedték Záhonynál, Moszkvában pedig már várta Vologya, alias Nagy Imre, akit nem végeztek ki '58-ban, mert egy hátsó ajtón egy mai alkotmánybíró kiszöktette, erről dokumentumok vannak Grósz Károly gödöllői halastavának mélyére süllyesztve, amit maga Krjucskov hitelesített, most, saját börtönében ülve, a KGB láthatatlan tintájával. Minderről a Los Angeles Timesban olvastam, a horvát Globus tudósítója nyilatkozott benne, hogy mi a véleménye Csurka Istvánnak a La Repubblicában megjelent, Der Spiegel-ellenes kirohanásairól. Fia, a Nádor utcai Magyar Fórum Borkáefté vezetője elmondta, hogy sikerült a Tuti Tipp fogadóirodájában a horváttól elnyernie a 100 ezer márkát, ezért Szűrös Mátyással Kisújszálláson megállapodtak abban, hogy Pozsgay a Gesztenyés kertben tartandó március 15-i ünnepségen nem védnök lesz, hanem csak arra jár. Külön hangsúlyozták, hogy amíg Dénes János vívódik és tépelődik, addig beszélgetéseiket nem MDF-telefonon bonyolítják le, ezért nem értik, hogy Kónya Imre a külkerfőiskolán miért mondta Orbán Viktornak, hogy nem jár fekete Mercedesszel, de most már Elek István se. Sőt Torgyán se, mivel az ő kereszténydemokrata Volvója fuvarozza állandóan Tímár György sztárügyvéd pudlikutyáját, aki Romhányi felmentését kérte az utolsó szó jogán, mivel idősebb Bárándi lemondott a Jurta védelméről, hogy fiának segítsen Hankiss ügyében, aki Clinton kelet-európai szakértője lesz, hogy ne Ramadánkor dobáljanak sertéssülteket a mohamedán bosnyákok fejére, a borjúhús különben is puhább, és nem üt akkorát a fenyőkön. Mindenesetre Hankiss addig is elnök, amíg Göncz Árpád tanulmányozza, milyen szerepe volt Kupa Mihály menesztésében annak a ténynek, hogy éjjel kettőkor a Spenótházban megállapították Kiss Gyulával és Füzessy Tiborral, hogy nem hozzájuk tartozik, hanem Illetékes elvtárshoz, de az most elfoglalt, mert a rádiós eszemeszéhez keres olyan középvezetőket, akik a nevüket is adják. Egyszóval még nem biztos, hogy ismét új szignálja lesz a Híradónak, vagy régebbi, mert Pálfy G. nem Csák Elemér helyére kerül, hanem Rajkai Zsoltéra, aki, ha bocsánatot kér Rott Nándortól, egyenként is privatizálhatja a Centrumot, de ha Marriott májusig kifizeti az Intert, akkor a 10 magyar tőzsdecápa ajánlatát az ÁVÜ elfogadja a HM közigazgatási nagykövetségére. Orbán Viktor viszont kijelentette, hogy a Charta MSZP–SZDSZ falova már a múlté, ezért tárgyal Horn Gyula Izraelben, hogy az SZDSZ-es ügynököket leváltsa Landeszmann főrabbival, aki ezentúl kizárólag az idősebb Fidesszel, bár a Fidesz elvileg mással is, kivéve a kisgazdákkal, mert a Torgyán-féle radikális szárny nem látja tisztán a polgáriak viszonyát a történelmiekkel, ráadásul ha Ugrin Emese újra átül, nem fér el a még mindig tépelődő és vívódó Dénes János helyén, csak ha a szomszédja is lemond pártot alapítani. Az ügyet persze kissé kuszálhatja, ha a Békéscsaba a két elmaradt Fradi–Pécs meccset nem hajlandó lejátszani a Sáránddal az Arizona Színházban, és ragaszkodik a Vig a Nyugati előtt felfújandó sátrához. Ez esetben Zoltai Gusztáv lemond a főpolgármesterségről, és Dénes János gugyerákjait kivezetik a nézőtérről, mivel a Naptévé Hemingway bonbont nyert az öreg, független sajtóhalásztól, Bajor Nagy Ernőtől. Haszbulatov és Jelcin viszont leszerződik hokizni Jászberénybe, a Charta pedig tüntetést szervez „El a kezekkel Polgár Judit királynőjétől" címmel. Azt viszont nem értem, hogy Ferdinánd király az ápolókkal miért akar a Gogol utcában a 100 tagú Darvas Ivánnal bőgőzni, inkább harangot öntök, és repülök egyet a sörgyár ikonkapriccsóján, az álmaimat pedig letagadom a sztalkernek, pláne ha a megelevenedett babámnál tűz lesz és az 50 éves Szárszó vonat elé ugrik. Kéne enni egy jó kis hamburgert glükszráddal, megizélni 5-6 átváltozó postabankkisasszonyt, sziklát mászni, rügyet látni és otthagyni ezt az egész francot. Mama, segíts! Lehallgatják az írógépemet!

Ford Mondeo.
Amikor a szépség és az erő találkozik.

Ogilvy & Mather

Még sosem érezte magát ennyire biztonságban.

A Mondeo az első autó Európában, amelynél a kormánykerékbe épített légzsák alapfelszereltség minden modellen. Bármily fontos is, ez csak a biztonsági csomag egy része. A Ford tervezői jól tudják, hogy a baleset mindig váratlanul ér. Ezért az utasfülkét úgy tervezték, hogy utasainak hatásos védelmet nyújtson bármilyen irányból érkező ütközés esetén. Ezért a Ford oldalsó védőelemeket fejlesztett ki, hogy vezetés közben Önnek teljes biztonságban és védelemben legyen része. Mivel a baleset egy szempillantás alatt történik, az autó különböző pontjain elhelyezett érzékelők működésbe hozzák a teljes hatásmérséklő rendszert. És megvédik Önt. A biztonsági övcsatok feszítői a meglazult övet visszahúzzák és határozottan nyomják az utast az ülésbe. A kormánykerékbe épített légzsák felfújódik, és kipárnázza a kormánykereket, nehogy a vezető feje beleütődjön. Közben automatikusan megszűnik az üzemanyag-utánpótlás is, majd az ajtók kettős biztonsági zára nyit a gyorsabb kiszállás érdekében. Nincs még egy autó, amely ennyire védelmébe venné Önt.

Még sosem érezte magát nagyobb kényelemben.

Üdvözöljük tehát a Mondeo fedélzetén! Csend honol a Mondeo-ban. Még a tükrök is csendesek. Egyedülállóan csekély légellenállásuk miatt a tervezők „csendes tükröknek" nevezik őket. Ha megunta az állandó sebességváltást: az elektronikus vezérlésű automata sebességváltót is megrendelheti. Az extraként választható automata sebességtartó egyetlen gombnyomással lehetővé teszi egy tetszőleges sebesség beállítását és fenntartását. A kényelem még fokozható a légkondicionálással és a Micron légszűrő rendszerrel. A Mondeo-ban a levegő nemcsak frissebb, de tisztább is. És ez az év bármely szakaszában jól jön. Ha mindez még mindig nem nyújt elég kényelmet, akkor extraként Ön is megrendelheti a Ford különleges 2008 audiorendszerét, automata CD lejátszóval. És máris körbefog a zene.

Ford Mondeo. Biztonság és kényelem, amikor szükség van rá. Ön is győződjön meg róla hivatalos Ford márkakereskedőjénél.

Ford

Bennünket Ön vezet.

erősen eltérő mikroklímája van, ott másként fúj a szél és mást jelent az eső, a hó stb. Kovács Margit könyvét nem nevezném tudománynépszerűsítő, ismeretterjesztő jellegűnek, inkább egy városökológiai „rövid tanfolyam" olyan jegyzetének, tananyagfoglalatának, amely azonban jó, ha ott van könyvespolcunkon, mint rövid kézikönyv, amelyben korunk urbanizációs gondjainak számos kérdésére rá lehet lapozni, adatokat, fogalommagyarázatot, a kor tegnapi átlagműveltségével részben már nem, mai átlagműveltségével részben még nem mindenben követhető eligazítást keresve. Az én nemzedékem már elég nehezen tanulja ezt a leckét. Meglehet, a most és holnap útnak induló nemzedékeknek ugyanúgy anyanyelve lesz a városökológia nyelve, mint a számítógépeké? *(Gondolat)*

Lázár István

FILM

LEBEGÉS

Színes szovjet film

Roman Balajan filmje jó. Még ha kicsit lassan válik is azzá. Amolyan mai Platonov-történet ez. Éppen ezért nem véletlen talán, hogy az egyik epizódban — filmrendezőként — az a Nyikita Mihalkov bukkan fel, aki a Platonovot „etűdösítette" (gépzongorára).

A Lebegés főhőse Szergej, aki alkalmasint egy tervezőintézetben dolgozik. Hősünk egyszer csak azon veszi észre magát, hogy pillanatokon belül negyvenéves lesz. Ez pedig olyan kor, amikorra már illik megállapodottnak lenni. Ő viszont még mindig komolytalan. Nem nőtt be a feje lágya — mondják rá. Pedig megvan mindene, ami ennek az évjáratnak lenni szokott. Lakás és kocsi. Feleség, gyerek és szerető. Munkahely, ahol ő a „bohém fiú", s ezért néha zűr van vele, viszont valószínűleg minden nődolgozó szerelmes belé. Ez tehát Szergej koordináta-rendszere, amelyben mozoghat, s amelyben — jobb ötlete nem lévén — elbohóckodja az életét. Lézeng, csapong és elaprózódik. A film kitűnő zárójelenete pedig arra utal, hogy ez már így is marad.

Roman Balajan *Lebegése* jelentős alkotás az egy nemzedék hely- és útkeresésével foglalkozó filmek sorában. Természetesen nem egyedül a rendezoe az érdem. Kellett hozzá jó forgatókönyvíró (V. Merezsko), ügyes operatőr (V. Kaljuta), és a főszerepekben olyan „nagyágyúk", mint Oleg Jankovszkij, Oleg Tabakov és Ljudmilla Gurcsenko.

Stuber Andrea

MONTENEGRO

Színes svéd film

A ma már Svédországban élő, egykor fenegyerek hírében állt jugoszláv filmrendező, Dusan Makavejev munkássága ismeretlen a hazai közönség előtt. A pszichológusnak indult, majd a szakmával amatőrfilmesként kapcsolatba került és rövid ideig színházi rendezőként is jegyzett művész korábbi alkotásait nem mutatták be nálunk. Csak számunkra meglepetés tehát, ha most látható, de még 1981-ben készült filmje alapján az a benyomásunk, mintha ez a kialakult formanyelvvel rendelkező, biztos művészi érzékű rendező egy csapásra, a névtelenség homályából bukkant volna fel.

A *Montenegro* című film különös, groteszk humorba ágyazott történet az egyén szabadságvágyáról, a szexualitás hatalmáról, a mások szemében irígylésre méltóan svédnek született és az örök idegenként csak ott élő emberek egymás mellett létező világáról. A dúsgazdag gyáros érzelmileg és szexuálisan egyaránt magányos felesége a jólét egyhangú unalmától fojtogatva megpróbál változtatni sorsán. Menekül élete ijesztően tökéletes összkomfortosságából, rabságnak érzett korlátlan szabadsága és óramű pontossággal pergő mindennapjai elől. Hagyja magát sodortatni a véletlen szervezte eseményektől és így ismerkedik meg egy egészen más törvényszerűségek szerint felépített, kezdetben imponáló kalanddal kecsegtető életmóddal. Az ócska lebuj-bár és az illegális szeszfőzde üzemeltetéséből élő jugoszláv bevándorlók egzotikus világa, őszintébb, az ösztönöket és érzelmeket szokatlan hevességgel szabadjára engedő megnyilvánulásaik lenyűgözik hősnőnket. Nagy erénye Makavejev filmjének, hogy nem engedi történetét a már számtalan változatban ismert realista társadalombírálat vagy lélektani dráma elnyűtt sémáiba süllyedni. Biztos kézzel és játszi könnyedséggel úgy ellenpontoz és szerkeszt filmjében, hogy a drámai csúcspontok gyilkos iróniája és a groteszk jelenetek tragikus többértelműsége végig egyensúlyban marad. Sziporkázóan eredeti egyéniséget ismerhettünk meg a *Montenegro* rendezőjében. Reméljük — hiszen jobb később, mint soha —, hogy nem kell ezzel az egyetlen egy filmjével beérnünk.

Gáti Péter

HANGLEMEZ

ZSARÁTNOK EGYÜTTES

Balkáni népek zenéje

A 80-as években a művészet vizsgálódása is a *hétköznapi élet* működése felé fordult. Innen talán a kíváncsiság a folklór iránt. Nem retrográd múltba fordulás ez, inkább az értékkeresés gesztusa. Bizonyítja

ezt a Zsarátnok együttes új lemeze, amely sok igazi örömet szerezhet a népzene végül is nemzetközi nyelve „beszélőinek". Bolgár, görög, macedón, török népdalokat hallhatunk autentikus tolmácsolásban. Főképpen a lemez anyagát domináló bolgár népzene hordoz mély emocionális tartalmakat. Sok-sok lefojtott indulat, meditáló szomorúság munkál e sűrű atmoszférájú, erős dinamikájú, aszimmetrikus ritmikájú balladás dalokban. A rendkívül nehéz technikájú, a magyartól eltérő hajlítási módokat igénylő, vibráló énekek előadójaként Sebestyén Mártát halljuk, aki jó színvonalon áll helyt ezúttal is. A görög táncok persze „más világ". Áttetszik az égei napfény, a mediterrán életöröm. Itt béklyózatlanabb a ritmus és lazábban kötöttek a zenei szegmentumok.

A zenélők — elsőül az együttes vezetője: Nikola Parov, aki ügyes hangszerelő is — virtuóz módon bánnak eredeti hangszereikkel (buzuki, gadulka, bolgár duda). S bőven élnek az ebben a zenei világban honos improvizációkkal, cifrázásokkal, színesítve az egyébként szintén jellemző kötött dallamformákat.

Egymás sorsának megismerése — erről is zenél ez a szép lemez — inkább megvalósítható ilyen áttételes módon, a folklór közvetítésével, mintsem direkt jelszavakkal. *(Hungaroton)*

Mihalicza Tamás

KIÁLLÍTÁS

KÓTAI JÓZSEF ÉS RÉKASSY CSABA KIÁLLÍTÁSA

Dürer Terem

Mesterségek dicsérete — ezt a címet is adhatták volna a rendezők Kótai József szobrászművész és Rékassy Csaba grafikusművész közös kiállításának, s ha így tesznek, a cím

kétszeresen is „ül". Egyrészt azért, mert mindkét művész munkásságában igen nagy szerepe van a kitűnő szakmai felkészültségnek, az anyag a technika tökéletes ismeretének, a legapróbb, oly gyakran mellékesnek tekintett részletek aprólékos kimunkálásának. Mindketten a szó klasszikus értelmében vett mesterek, a középnemzedék ismert képviselői. Kótai József jóvoltából más értelemben is a mesterségek dicsérete a közös tárlat. Kisméretű, ezüstből készült plasztikáin régi — természetesen ma is élő — mesterségek gyakorlóit ábrázolja — az asztalost, üvegfúvót, keramikust —, s hogy mennyire elsődleges szerepet tulajdonít az anyaggal való kapcsolatnak, a célszerű s ezért szép formákat eredményező megmunkálásnak, azt talán az is jelzi, hogy e mesterek között helyezi el a festőt és a szobrászt is. A dolog persze nem ilyen egyértelmű, hiszen nem csupán „dicsérnek", nem csak alkotójuk nosztalgiájáról beszélnek e parányi plasztikák, hanem iróniájáról, önirónájáról is. Rékassy Csaba grafikáiról is keveset mondanánk azzal, ha a görög-római mitológia inspiráló hatását említenénk, hiszen lapjain minduntalan korunkra jellemző részletek bukkannak fel, s klasszicizáló formavilágától nem idegenek a groteszk, olykor abszurd elemek sem. Ovidius *Átváltozásaihoz* készült lapjai közismertek — talán kevésbé az a *Kisgrafikák* című, az emberi „erélyeken" meditáló sorozata. *Justitia* zsákoló asszonyként jelenik meg a mázsáló mögött, a *Humanitas* nőalakja még egy kanna benzint önt a lángoló házra, a *Virtus*on megjelenő figura a virág lekaszabolása után elégedetten dugja vissza kardját hüvelyébe. Ilyenek lennénk? Ezt nem mondják a lapok — csak azt, hogy ilyenek *is. (Képünkön Kótai József Szobrász című szobra)*

P. Szabó Ernő

RÉVÉSZ NAPSUGÁR GRAFIKÁI

Bábolna, Művelődési Ház

Kiállítótermeink programját figyelve úgy tűnik, az egyén közérzetét tükröző figurativitás ismét előtérbe került. Újra fontossá vált a személyiség művészi kifejeződése, adaptációja. Révész Napsugár kiállítása számvetés a szülőföld számára mindarról, amit pályáján végzett. 1968-ban fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán; tíz évig a debreceni művésztelepen dolgozott; 1980. óta Székesfehérváron él. Több kiállítást rendezett Budapesten és vidéken, 1973-ban bemutatta a TV Galériája.

Kiállítását a bábolnai közönségnek szánta. Elképzelése szerint sokszorosított önálló lapjaiból, illusztrációiból egy-egy példányt ajándékoz szülővárosának, az idő múltával újabb műveivel kiegészítve. A gyökerek felkutatása, a *művekkel* való visszatérés egyre több példát kínál hazánkban. Említhetnénk több külföldre szakadt hazánkfiát is, akik kisebb-nagyobb gyűjteménnyel kívánnak jelet hagyni magukról szülőhelyükön.

Révész Napsugár kiváló technikával készített lapjai gazdag fantáziával előadott kép-mesék nyitott szívű és szemű felnőttek számára. Előszeretettel nyúl a cirkusz világához. Porondján megjelennek a mutatvá-

HETI AJÁNLAT

nyosok, garabonciások, kötéltáncosok, bohócok és muzsikusok. A groteszk kavalkád végigvonul faluszélén, ódon malom előtt, középkoridéző várak tövében, kocsmaasztalok mellett. A cirkuszi népség mellett jelen van a hétköznapi ember esendőségével, félelmeivel, szorongásával és magányával. Mégis: Révész is egyre kendőzetlenebbül, kevesebb szimbolikával teríti elénk meséit, amelyek babonás ráolvasással szeretnének belénk hatolni, valamelyest jobbá, nemesebbé, vagy legalábbis gondolkodóbbá tenni. *(Képünkön az Öreg malom című rézkarc)*

Egri Mária

ALMÁR GYÖRGY GRAFIKÁI
Építők Műszaki Klubja

A Művészeti Lexikon ezt írja Almár Györgyről: építész, iparművész, festő, grafikus. A Műegyetemen 1920-ban szerzett oklevelet, majd 1923-ig Berlinben dolgozott. Bútortervezés mellett dekoratív falfestéssel is foglalkozott. Számos cikket és könyvet írt a lakásművészetről. Újabban főleg festészettel foglalkozik." Hát ennyi marad az utókorra? — kérdezhetnénk. Még vitába sem szállhatnánk a lexikonnal, mert valóban ez volt Almár György, csupán a hangsúlyt szeretnénk megfelelően elhelyezni. Mint a „Magyar Műhely" munkatársa könyveivel, szervező munkájával küzdött a korszerű otthon kialakításáért, mint építész vállalta, hogy összhangba hozza a berendezést az építménnyel, kora haladó szemlélete jegyében. Aztán, amikor semmi és senki nem kötelezte újból elővette ecsetjét, papírjait és nagyon szerény eszközökkel, semmihez és senkihez nem igazodva, festeni kezdett. Sokra volt bátor, kevesed magával. Előbb plein air-tájakat, alakos kompozíciókat festett, később látomásait. „Kozmikus tájak"-sorozatának gomolygó világában valami egészen sajátos belső szerkesztési elvvel, igen gazdag, kolorittal láttatja szinte négy dimenzióban a kiterjedő világegyetemet.

1885-ben született. Tizenegy éve halott.

Koczogh Ákos

FOLYÓIRAT

SZOVJET IRODALOM

Akik rendszeres olvasói, azok alighanem magától értetődőnek tartják, hogy e folyóirat szinte minden újabb száma előrukkol valamiféle szenzációval. A mostani, a jubileumi, amely az alapítás tizedik évfordulóján jelent meg (immár új, a korábbinál tetszetősebb tipográfiai köntösben) e jó hagyomány jegyében közli Konsztantyin Szimonov posztumusz regényét. Az 1959-ben íródott *Szofja Leonyidovna* az *Élők és holtak* regénytrilógia egyik cselekményszálát bontja ki, s formálja önálló művé; egy asszony, a németek megszállta Szmolenszk kórházában dolgozó orvos magasztos és tragikus sorsát ábrázolja. A regény elé a mai szovjet irodalomkritika egyik legmarkánsabb egyénisége, Lazar Lazarev írt előszót. A recenzens e két név említésével nem csupán az olvasói figyelmet kívánja felhívni, hanem arra is szeretne utalni, ami a Moszkvában és Budapesten közösen szerkesztett lap megkülönböztető sajátossága kezdettől fogva: a minőség, az értékek iránti fokozott érzékenység. Ennek a jegyében szólalnak meg tíz éve folyamatosan a folyóirat hasábjain a szovjet és az orosz irodalom kimagasló alkotói és művei. De persze nemcsak azok: a *Szovjet Irodalom* irodalmi alapozással párhuzamosan és abból következően a szovjet és a magyar kultúra igen széles spektrumában orientál, tájékoztat. És nem véletlenül említjük a magyar kultúrát: a Szovjet Írószövetség magyar nyelven megjelentetett folyóirata nem valamiféle fordítói produktum (noha éppen a műfordításban is az egyik legelső hazai műhely), hanem a szovjet kultúrához kötődő magyar szerzők jeles publikációs fóruma is, ahol folyamatos szellemi párbeszéd zajlik szovjet és magyar alkotók, művészek között.

A jubileumi szám, amely egyúttal a felszabadulás 40. évfordulóját is köszönti, e tekintetben különösen gazdag. Közli Kádár Jánosnak a szerkesztőséghez intézett üdvözletét; *Az első pillanat* címmel magyar költők felszabadulás idején született verseiből válogat; Kállai Gyula személyes élményeit írta meg a felszabadító Vörös Hadsereg katonáival való első találkozásairól; megszólalnak a szovjet partizánmozgalomban részt vett magyarok; a magyar közélet jeles személyiségei válaszolnak a lap irodalmi körkérdésére; a szovjet írók, költők, művészek — köztük Zaligin, Mosztaj Kerim, Jurij Levitanszkij, Anatolij Kokorin és mások — vallanak Magyarországhoz fűződő kapcsolatukról, élményeikről.

A tíz évvel ezelőtti lapalapítás emlékeiről Szavva Dangulovnak, a lap szovjet főszerkesztőjének írása szól; Király István, a budapesti szerkesztőség vezetője „hazai" oldalról végzi el az eddigi munka szerkesztői számvetését.

Tripolszky László

IFJÚSÁGI SZEMLE

Rövid habozás után nem az elolvasott folyóiratok, hanem a könyveim közé soroltam be a lap tematikus számát, amely a nyugaton élő magyar fiatalság helyzetét méri fel. Az átfogó közelítés, az adatgazdagság éppúgy indokolja a megőrzés szándékát, mint a szemlélet, amellyel a témát kezelték.

Kezdhetném az ismertetést azzal a realista borúlátással, amellyel a nyugati másfél milliós szórványmagyarság fiatal generációinak fokozatos, mégis gyors integrációjáról beszámolnak. A csökkenő magyarságtudat régóta ismert jelenség. A magyar iskolák, egyesületek, a külföldi magyar irodalom ennyire válságos helyzete már kevésbé.

A szemlélet másik sarkalatos vonása viszont nem kis örömmel tölthet el. Az ugyanis, hogy a régebbi szűkkeblűségnek nyomát sem találni. A külföldi magyar cserkészetről írott tanulmányból például egyértelműen kiviláglik: bármilyen szakadék legyen is egyes cserkészvezetők és az óhaza felelős vezetőinek politikai felfogása között, az óhaza immár arra összpontosít, hogy létezik egy közös ügy, a magyar nyelv és a fiatalok magyarságtudatának ügye, amelyben a politikai ellenféllel is együtt lehet működni a közös cél szolgálatában. Egyelőre nagyon kezdetleges még ez az együttműködés — csak elvétve használják például a cserkésziskolák tanítói a Budapesten kiadott tankönyveket. Pedig az alapvető realitások elismerése csak növelhetné a cserkészet eddig sem jelentéktelen sikereit a magyar nyelv és kultúra ápolása terén.

Köröspataki Kiss Sándor

KAJÁN

ÜDÍTŐITAL

ÚJ TÜKÖR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 221-285, 429-350, 222-408

Főszerkesztő: **BENJÁMIN LÁSZLÓ**

Főszerkesztő-helyettes: **FEKETE SÁNDOR**

Kiadja: **LAPKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11.

Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT,** a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója

HU ISSN 0133–1361

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesitő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Hirlap Irodánál (Postacím: Budapest V., József nádor tér 1. – 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámára. Előfizetési díj: negyedévre 120,– Ft, ½ évre 240,– Ft, 1 évre 480,– Ft.

85.1004 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **Szlávik András** vezérigazgató. **INDEX: 25 817.** Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

KÓTAI József

Kőtai József

KŐRÖSSI P. JÓZSEF:

Bozsik József gyakorlótér 4. Magyarország

— vissza a 40 millióhoz —

Még egyszer Kosztolány Dezsőtől és Arthur Millertől, szabadon: Az embereknek nem (csak) azt kell adni, amit kérnek, hanem azt (is), amit kérniök kellene.

Az ÉS-ben, 1994. július 8-án megjelent írásom olvasása közben jutottak eszembe a következő történetek:

Országot, világot könyvkiadóként járva tapasztaltuk Bernáth István barátommal és kiadótársammal, hogy — majdnem — minden országban létezik egy — többnyire — állami alapítvány, amely az illető ország nemzeti irodalmának idegennyelvű megjelentetését támogatja. Van ilyen Németországban (Internation), Franciaországban, Hollandiában, Belgiumban, és az Osztrák nagykövetség kultúrtanácsosának javaslatára az osztrák külügyminisztérium közvetítésével ítélnek oda osztrák szerzőket idegen nyelven megjelentető kiadóknak, műfordítóknak — nálunk jelentősnek tekinthető — kisebb összegeket. De tudunk ilyen példákat hozni a volt szocialista országokból is. Románia természetesen az első ezek között.

Magyarországon ilyen alapítvány, ráadásul állami, természetesen — nincs. De hiányzik. Nagyon. Ezt felismerve kezdeményezte 1993-ban a Pesti Szalon Könyvkiadó egy, a magyar művek idegennyelvű megjelentetésének és terjesztésének a támogatását — bizonyos német típusú — garanciákkal. (Ők ugyanis, az osztrákok is csak a mű megjelenése után fizetnek, nem úgy, mint a belgák vagy a hollandok, akik előre mindent, csak történjen végre valami). Írtunk is levelet sok helyre, felajánlva a kiadó szerény, lehetőségeihez képest azonban egy igen komoly összeget. A beindítást a Művelődési Minisztériumtól vártuk. Az akkori miniszter levelét, a magát nemzetinek tekintő kormány kultuszminiszterének válaszát, szó szerint idézhetném (archiválva), de nem teszem. Álljon itt csupán annyi, hogy a válasz igencsak egyértelmű volt. Lényege: az ötlet remek, a megvalósításhoz sok-sok sikert kívánok.

A magyar államnak, a magát nemzetinek valló kormánynak, akkor csak ennyit ért az, hogy megjelennek-e és milyen művek idegen nyelven.

Végül is azt gondolom, gondoljuk: a dolog tökéletesen értelmezhető. Ha fontos annak a nyomorult harmincvalahánymilliós Franciaországnak meg annak a negyvenvalahánymilliós Németországnak, miért lenne fontos nekünk.

Úgy hogy a dolog abbamaradt. Mert ugye egyetlen milliócskával, amit egy magánkiadó összekavarhat, nehéz nekivágni. De negyvenmillióval már lehetne. Negyvenből meg lehetne szervezni ezt. Negyven milliócska!

Most olvasom, hogy a negyven eredetileg hatvan volt.

Nekem hallgatni kellene. Nekem most hallgatni muszáj. Lehet hallgatni?

Szabad-e éppen nekem?!

Ha összeírjuk — gyerekek, ha összeírjuk —, hogy a ma legnagyobbnak tudott (kiadott kortárs és klasszikus művek száma szerint mérve) három vagy négy magyar kiadó az elmúlt két-három évben mennyit költött, költhetett irodalomra, nem tud kijönni negyvenmillió.

Nagyon fáj!

Kitermeltük a sokszorosát. „Eltartottunk" érdemeik szerint sok száz munkatársat. Fordítókat, kéziratelőkészítőket, lektorokat, szerkesztőket, műszaki szerkesztőket, illusztrátorokat, és másokat, sokakat. És eltartottak bennünket, kiadókat ők, néhány százan. Sok negyvenmillió nélkül adtuk ki a sok negyven milliót érő könyveket.. Egyikmásik kiadó évi harmincöt-negyven, mások és harmadikok hetven-százhúsz kortás magyar vagy kortárs külföldi szerző művét. Ezek a kiadók sokszor — nagyon sokszor és legtöbbször — saját maguk szponzorai.

Azt gondolom a negyven milliróról, hogy a lehető legdurvább beavatkozás abba, ami a könyvkiadásban és a könyvpiacon kialakulni látszott. Ezt a durvaságot csak olyanok követhették el, akik nem értik s akiknek semmi közük ahhoz, ami az elmúlt években történt. Csak azok dönthetnek így, akik nem tudják miben élnek.

Akik kértek és adtak, azok nem tudják, — úgy tesznek, mint akik nem tudják —, hogy itt voltak és vannak kiadók, melyek a fojtogatottság ellenére életben maradtak, nyomorúságos évek alatt megtanultak életben maradni, értékeket hoztak létre úgy, hogy az nem állt az érdekükben, sőt — egzisztenciálisan — érdekük ellen volt.

Akik kértek és adtak, nem tudják, hogy a volt, magyar állami Művelt Nép Könyvkereskedő Vállalat sok-sok, ma fennmaradási gondokkal küszködő kiadónak tartozik, legalább két éve sok-sok millió forinttal, és a magyar állam mind a mai napig a füle botját sem mozgatja annak érdekében, hogy történjék valami, és azok a magán könyvkiadók, amelyek még bíztak benne, talpon maradhassanak. Természetszerűleg csak a Pesti Szalon könyvkiadó idevonatkozó adatait ismerem pontosan. Engedtessék meg nekem, hogy itt, saját érdekeinket képviselve, — de egyben felhívással fordulva minden más magyar könyvkiadóhoz, hogy tegye meg ugyanezt — önző, igen: önző módon nyilvánosságra hozzam: 5,19 millió forint hiányzik több mint két éve a kiadó kasszájából azért, mert a volt állami céget jogutód nélkül sikerült privatizálni, s mert a Magyar Könyvalapítvány minden jóindulatú küzdelme mindezidáig kevésnek bizonyult ahhoz, hogy jogos követeléséhez a kiadó hozzá juthasson.

Tudomásom szerint a volt magyar állami könyvterjesztő adóssága nem a Pesti Szalon felé a legnagyobb.

Ilyen körülmények között van a — másik??? — magyar államnak negyven milliója könyvkiadásra, és azt ilyen körülmények között képes a — másik magyar állam — egyetlen alapítványnak, könyvkiadás céljára bocsájtani.

Azt godolom, hogy itt már rég nem könyvről és nem könyvkiadásról van szó. De nincs szó politikáról sem.

Aki ennyit kér az tudja, hogy ennyit kaphat. Annak szóltak, hogy legalább ennyi-annyi! — jár. Jár még! Aki ma — ráadásul a könyvszakmában — hatvan milliót képes kérni, annak tudnia kell, hogy a negyvenmillió a hatvanmilliónál is több!

Aki ennyit kér, annak megsúgják, hogy mennyit szabad, hogy mennyit muszáj kérnie. Különben vége.

Aki ennyit kér, azt felszólítják, hogy — ennyit — kérjen.

Mert, felszólítás nélkül, ebben a szakmában ennyi pénz — legyünk tisztességesek! — nem jut eszébe senkinek!

Kinek van — lehet — bátorsága könyvkiadásra ma 60 milliót kérni, úgy, hogy azelőtt olyan túl sok könyvet nem adott ki?

Aki ma az államtól, az adófizetők pénzéből 60 milliót kér, annak az erkölcseivel van baj.

Úgy kér, hogy úgy tesz, mint aki nem tudja, mire kéri és nem tudja miből kéri. És nem tudja, hogy az a pénz ebben a szakmában mennyit ér!

Nem az az erkölcstelen, aki adja, hanem az, aki tudva, hogy milyen mértékben avatkozik be! — kéri!

Negyven millióból ki lehet adni négy könyvet, de ki lehet adni 220 könyvet is. Attól is függ, ki támogatja azt a negyven milliót. A Magyar Könyvalapítvány 100 milliót oszt ki egy egész év alatt kb. 40-60 kiadó között. És elszámoltat!

***

A „kortárs könyvek" egyik — állítása szerint — leendő szerkesztője a könyvhéten a Vörösmarty téren arra a kérdésre, hogy:

— *Mit fogtok csinálni ennyi pénzzel?* — „barátilag" azt válaszolta:

— Nem tudjuk.

— *De tudjátok-e mit lehet csinálni ennyi pénzzel?*

— Nem tudjuk!

— *És mégis, akkor mit csináltok majd?*

— Jó sokat fogunk fizetni a szerzőiknek.

— *Ez helyes. De kik lesznek a szerzőitek?*

— Na kik?

***

És pontosan erről van szó:

Ez a hatvanból lett negyven millió a *piacba* szól bele. Abba, ami már kialakulóban volt, és amit már-már elfogadtak a szerzők és olvasók.

Mert ez az intézkedés alig létező, tapasztalatlan, sőt: hitelesítetlen tapasztalatokkal rendelkező kiadót támogat, ahelyett, hogy műveket támogatna. Mentesít a felelősségtől, sőt felelőtlenné tesz. Mert azokat juttatja pénzhez, hatalomhoz, akik nem tapasztalhatták (még), hogy az a pénz mennyit ér, akik nem tudják, mert soha nem tapasztalták, hogy a felelősségük miből áll. A tragikusan szűkülő piacon, ahelyett, hogy piacot teremtene — közpénzzel járul hozzá a nagy áldozatok árán kialakuló piac szétveréséhez, a csak pártállami viszonyokra emlékeztető felelőtlenségekhez.

Vagy tán ez a pénz, ez a hatvanból lett negyven millió a sok éve döglődő kiadók által, kulturális járulék címén befizetett, úgynevezett giccsadóból lett elkülönítve?

Ugye nem fogadná el a Kortárs Alapítvány, ha kiderülne, hogy ez az igazság?

Ma már fogadja csak el, tisztára mosható lelkiismerettel.

Voltak irigyei, de ma már nincsenek. Nyugtassa magát azzal, aminek a gyűlöletétől soha nem fog tudni megnyugodni. Hitesse el — művekkel — hogy a magyar kultúrát kívánja, de tudja-e egyedül szolgálni?

Békesség veletek, kortársi békesség veled Kortárs Alapítvány!

***

Persze, tudjuk, hogy az igazság ma Magyarországon valami egészen más.

Tudni kell, hogy ma Magyarországon Csoóri vagy Konrád könyve után — Móricz Zsigmondról vagy Kosztolányiról, Kafkáról és Goethéről már nem is beszélve — ugyanazt a giccsadót — kulturális járulékot — kell befizetni, mint bármely valódi giccs- vagy szakácskönyv után.

Nagy kérdés, hogy a hatvanból lett negyven milliót az adófizetőktől vagy a végelgyengülésben szenvedő magyar kiadóktól kapta-e a Kortárs alapítvány?

***

Lengyel és német kiadók, románok jelentkeznek és szívesen adnának ki magyar szerzőket. Még azért is tenni lehetne, hogy ne csak kiadjanak, hanem adják is el. De úgy nem lehet hozzákezdeni, hogy akkor, amikor egy döntési helyzetben lévő — ezúttal másik — művelődési minisztériumi hivatalnok, az etnikai osztályról, arra a kérésre, hogy támogassa *Cs. Gyímesi Évá*nak és *Kiss Gy. Csabá*nak, a határainkon kívül élő magyarság, és a velük együtt élő, többségi nemzet gondjaival foglalkozó könyveknek román és szlovák nyelvű kiadását, azt válaszolja: miért támogassunk mi Magyarországról román — szlovák-nyelvű kiadványt, támogassák azt a románok (szlovákok).

Válasz: azért tessék támogatni, kedves minisztérium, mert ezek a könyvek többek között arról szólnak, hogy nincs nyitott bicska a zsebünkben itt, Magyarországon, annak ellenére, hogy magyarok vagyunk. És ezt néha fontos, szükséges elmondani, úgy is hogy nekünk pénzbe kerül, és úgy is, hogy ne csak folyton folyvást, egymásnak mondjuk. Úgy és azon a nyelven érdemes elmondani, amelyen nem csak mi értünk.

Amit mi tudunk magunkról, azt jó lenne ha azok is tudnák, akikről, akikhez beszélünk, szólunk. Alkalmatlanul.

Hát nem.

Jó lenne most tudni, hogy nem csak a kormány változott, hanem a szemlélet is. Jó lenne érezni majd, hogy a végrehajtó hatalom, a minisztériumok főosztályai, alosztályai és osztályai nem a lassításban érdekeltek, hanem a törvények gyors és maradéktalan végrehajtásában.

Van-e bűntudat az ügyek kapcsán valahol?

Jó lenne érezni és majd pedig tudni, hogy a liberális *Fodor Gábor* másképpen — őszintén valljuk meg — kapitalistább módszerekkel és egyben a nemzeti értékeket teremtőkért is nagyobb felelősséggel gondolja majd át mindazt, ami annak nevében történt eddig, ami pedig nem az, ami. Érjük el, hogy ne csak a kitermelt búza kapjon majd exporttámogatást a magyar kormánytól, hanem a kultúra is, és annak ne egyetlen — kiforratlan — műhelye, hanem mind, amelyik arra érdemes. Éppen úgy, mint a nagyon fejlett, nagyon kapitalista nyugati államokban. És jó lenne, ha a könyv mögött megszűnő könyvpiac, és azon túl a kultúra minden, másfajta törvényeknek alárendelhető piacának kifejlesztése nem maradna el, és az eddig magánerőből elindított folyamatokat nem cövekelnék le ott, ahol hagyta a magát nemzetinek valló kormány a maga idején: a béka segge alatt.

MÁS

Festmények, installációk

Kísérletek a középpont definiálására Olescher munkáiban címmel Olescher Tamás festményeit és installációit tekinthetik meg az érdeklődők a váci *Tragor Ignác Múzeum Görög Templom Kiállítótermében (Vác, Március 15. tér)* július 24-éig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Az őskáosz, a rendezetlen halmaz magában foglalja a belőle kibontható végtelen számú rend lehetőségét. Olescher hosszú évekre visszanyúló, művészetet teremtő tevékenysége során, melyet nem lehet a műfajban definiálni, mindig a káoszból valamiféle rend, egyszerűsödés — a középpont irányába törekszik. Szétesőt, széttartót, megbomlani látszó világunkban a feltételezhetően létező 1x1 igazságát keresi. Egy vele készített interjúban pontosan megfogalmazta ezt a törekvését:

„Úgy érzem, a világ megérett a redukcióra, a visszatérésre a *normálishoz*."

(Köpöczi Rózsa)

Olasz Intézet

Július 17-én, 19.30-kor az Olasz Intézet Nagytermében (Budapest, VIII., Bródy Sándor u. 8.) a *Lazio és Roma Kamarazenekar* ad hangversenyt. Vezényel *Győriványi Ráth György*. Műsoron Mozart és Verdi művei.

A magyar karmester irányítása alatt álló zenekar, amelyben csak a vonósok létszáma 22, rendszeresen fellép Lazio tartomány jelentősebb hangversenytermeiben és a híres római Teatro Argentinában, a színház által szervezett hangverseny-sorozat keretein belül.

A koncert a Lazio és Roma Kamarazenekar magyarországi, horvátországi és venetói hangversenykörútjának egyik állomása.

Papírborítás

A laptábor, Hegedűs 2. László kiállításával közösen 1994. július 27-én nyílik Móron, a Lamberg-kastély udvarán, este hatkor. Három nap, előadások „a betű", a „szortír" és a „kiolvas" témájában *arató ferenc csuhai istván erdély dániel fogarasi györgy gyimesi tímea hárs endre hártó gábor hódosy annamária kiss attila kiss sándor kovács sándor mekis d. jános mészáros sándor németh gábor odorics ferenc orbán jolán podmaniczky szilárd szijj ferenc szilasi lászló takáts józsef*. Esténként felolvasások Árgus Határ Hétvilág Időjelek Irodalmi Klub Szépliteraturai Ajándék, koncertek eFeMeR Csókolom, délután sport és evés, önköltségen.

Érdeklődni az alábbi címen lehet:
Czóbel Minka, Szeged, Középfasor 22.
Mindenkit várunk, aki papírral álmodik. A szerv.

Muzsika a kertben

Az Óbudai Társaskör kertjében (Budapest, III., Kiskorona u. 7.) július 18-án 20 órakor *Sipkai Deborah* — hárfa- és Molnár Zoltán — trombitahangversenyére kerül sor. Műsoron: *Vivaldi, Händel, J.S Bach, Glink, Fauré, Grieg* és *Farkas Ferenc* művei.

Kiállítási Csarnok

A Kiállítási Csarnokban (Budapest, XIV., Olof Palme sétány 1.) július 15-én nyílik Mata Attila szobrászművész kiállítása.

Engem mindig izgat a megfaragott forma belseje, annak belső érzete is. Egy jól felrakott színkombináció révén egy 40 centi nagyságú szoborba akár egy kilométerre is beleláthatok. Abban a pillanatban feltárul a zárt konstrukció, és egy olyan képzetes tér keletkezik, ami sehol nem létezik. Ezt hívom imaginárius térnek, ami dimenziónélküliséget eredményez, mert a szín által kialakul egy nem létező dimenziója a szobornak, tehát költőivé válik. S a költészet engem talán mindennél jobban érdekel.

Mata Attila

A kiállítás augusztus 28-áig látogatható, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Matéria csoport

A Matéria csoport, vagyis *Bitó Katalin, Karsai Zsófia, Nyiri Katalin, Szűcs Blanka, Holló István, Molnár Gábriella, Bráda Judit, Bodrár Enikő, Stomfai Krisztina, Tóth Lívia, Szűcs Edit és Bráda Enikő* kiállítása július 31-éig tekinthető meg a Duna Galériában (Budapest, XIII., Pannónia u. 95.)

Az 1992-ben alakult Matéria csoport különböző műfajokat képvisel. Tagjai az Iparművészeti Főiskolán szereztek diplomát. Csoportosulásuk elsődleges célja, hogy szakmai és műfaji megkötöttség nélkül színvonalas kiállításokat hozzanak létre.

„Ismétlés"

Ez a címe a *Dovin Galéria (Budapest, V., Haris köz 1.)* nyári kiállításának, amely szeptember 8-áig várja látogatóit hétfőtől péntekig 12-18 óráig, szombaton 11-14 óráig.

Emlékképek — emlékjelek

Július 15-én nyílik Kótai Tamás képzőművész Emlékképek-emlékjelek című kiállítása a Művésztelepi Galériában (Szentendre, Bogdányi út 31.) A kiállítás megtekinthető augusztus 14-éig, szerdától vasárnapig naponta 11-17 óráig.

Látszólagosan ellentmondó Kótai Tamás festészetében a pályakezdő évek álomszerű, vizionárius, visszafogottan színes, organikus képi világa és az újabb művek geometrizáló ábrázolásmódja. A kettő között rövid átmenet: harsány színek és a tárgyi világ egyes elemeinek merész redukálása. Az átmenet figyelemre méltó: folytatódik a redukció formában és színben egyaránt, és elvezet egy szigorúbb, letisztultabb síkfestészetig, a képmezőt pedig ismert-ismeretlenebb motívumok ornamensként kezdik betölteni.

A motívumok jelek. Kótai jelalkotása egyszerre ösztönös és tudatos. A zárt formákban és a lineárisan szerkesztett motívumokban felsejlik a tárgyi világ egyes elemeinek körvonala, de egyben a különböző kultúrák elvont jelképi formái is megjelennek, így a népművészet és a történelem előtti őskultúrák jelképei, az ókori civilizáció és a primitív népek ábrái, a mágikus jelentésű ornamensek és díszítőművészetek.

Kótai jelei azonban közvetlenül egyik kultúrához sem kapcsolódnak; ugyan őrzik azoknak képi emlékét, mégis fantáziaszülte képződmények. Így marad meg a pályakezdő évek képalkotásának automatizmusa, csak éppen zárt formák és lineáris határok közé szorítva. Ezért nincs ellentmondás a két korszak között, csak más irányt vett a képi megjelenítés.

Kótai Tamás művészetében mintha felsejlene a művészet egykoron közösségi jellege, és ez annál is érdekesebb, mert szubjektív mozzanatokon keresztül jutott el idáig, mintegy igazolva a jelképi formák egyetemes és transzcendens tartalmainak az emlékezet mélyrétegeiben való megőrzését.

(Bodonyi Emőke művészettörténész)

Szerkesztői üzenetek
E héten válaszol:

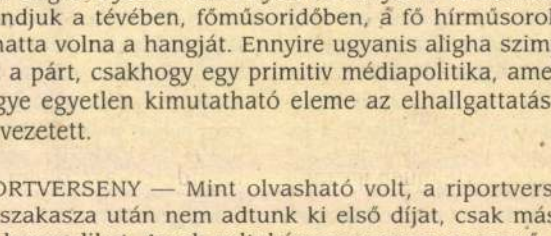

T.P., BUDAPEST — *Mint az Élet és Irodalom rendszeres vásárlója, szívesen olvasom a benne írt glosszákat, cikkeket. Legutóbbi számaik egyikében Periféria cím alatt olvasom: ... Szepesi nyilatkozik Barát Józsefnek. Ha Csúcs tudná, mi a fair play, felállna és bocsánatot kérne ekkora hiba után..." (Szepesivel teljesen egyetértek.) Ha azonban ez a Szepesi azonos Szepesi György sportriporterrel, akkor szerintem jobban tenné, ha inkább hallgatna, mert jól emlékezünk, az 1956-os szabadságharc idején miként viselkedett a Rádióban. A sztálinista rendszer ellen felkelt népet csürhének nevezte. Helyesebben tenné, ha levonná a konzekvenciákat és nyugalomba vonulna.* — Magam is csak úgy gondolom, hogy Szepesi Györgyről, a sportriporterről van szó, eddig gondolataink hasonlóak. Ami írásának további részét illeti, én másként látom. A Szepesi-féle 56-os történetet kb. tízszer hallottam, és kb. tízféleképpen. Nyilván van egy változat, amelyik pontos és igaz. Tegyük föl, ha úgy történt, ahogy Ön tudja — minden elképzelhető. Ha azonban így történt, akkor sem hinném, hogy Szepesi ne szólalhatna meg. Egyáltalán: nehezen tudok elképzelni olyan szituációt, amelyikben valaki már eleve ne szólalhatna meg. Úgy gondolom, hogy bárki, bármikor megszólalhat, sőt: szólalhasson meg. Mindenféle elhallgattatás ellenszenves, sőt amint azt a legutóbbi időben láthattuk, különös erővel képes visszaütni az ilyen igyekezet. Az MSZP például aligha nyerte volna ilyen fölénnyel a választásokat, ha mondjuk a tévében, főműsoridőben, a fő hírműsorokban hallathatta volna a hangját. Ennyire ugyanis aligha szimpatikus ez a párt, csakhogy egy primitiv médiapolitika, amelyiknek ugye egyetlen kimutatható eleme az elhallgattatás volt — ide vezetett.

RIPORTVERSENY — Mint olvasható volt, a riportversenynek e szakasza után nem adtunk ki első díjat, csak másodikat és harmadikat. Az ok voltaképpen nagyon egyszerű: nem volt arra érdemes írás. Rövidesen bővebben is kifejtjük mindezt, most annyit: az írások zöme terjedelmesre növesztett életkép. Vagy határeset a novella és a riport között. Narkósok között játszódik, elfekvő kórházakban, esetleg elmebetegek között. Még talán ez sem lenne baj, — bár léteznek az életnek egyéb szeletei is, ha egyre kisebb szeletekben csupán —, de az már baj, hogy minden narkós egyforma, minden elfekvő egyforma, és egyformák az elmebetegek is. Ezért aztán, az írások is egyformák, legalábbis ami a felépítést, az arcokat, a helyzeteket és a hangvételt illeti. Még nem tudjuk pontosan, hogy miként, de valamennyire bele kell avatkoznunk a kiírásba — a szerzői szabadság lehetőség szerinti érintetlenül hagyása mellett, természetesen. Ez a szakasz változatlan feltételekkel folytatódik, a következővel kapcsolatban azonban hamarosan részletesebb elképzeléseket közlünk.

VARGA MARGARÉT, NAGYBÁNYA — *Kívánom, ez a nyaruk legyen a legszebb, s hogy irodalmi sikerekben sziporkázzanak, hogy lapjuk nyerje el a világ összes irodalmi lapjai közül A „LEGJOBB" minősítést! Mivel újra készülök Budapestre, szeretném jelezni jöttömet, megkérvén Önt Kedves Kovács Zoltán arra, érdeklődtesse meg, hova lett a Ludas Matyi szerkesztősége, tudniillik két levelem visszajött azzal a megjegyzéssel, hogy címzett ismeretlen helyre költözött.* — Ezt a minősítést nyilván elnyerjük majd. Ami a Ludas Matyit illeti, én másként ismerem a sorsát. Úgy tudom, hogy sehova se költözött, ezzel szemben megszűnt. Ennek pedig tömör története annyi, hogy miután az Árkus-féle Ludast a Horti József vezette Hírlapkiadó kinyírta, nekilátott egy kormánypárti vicclap létrehozásához. Ezzel a munkával Szuhay Balázst bízta meg, aki energikus szervezésbe fogott. Most nem részletezek, megszűnt. Ami a megszűnés lebonyolítását illeti, az nem a drasztikus rombolás (ld. Új Tükör; Film, Színház, Muzsika) esete, nem is a laplenyúlás nyíltszini esete (ld. Magyarországból Heti Magyarország), hanem a kettő kombinációja: magukhoz vették, majd miután alkalmatlannak bizonyultak arra, hogy azzal bármit is kezdjenek, megszüntették. Arról nem tudok, hogy egy ilyen nagymúltú és a magyar sajtótörténetben különben is egyedi lap megszűnésének a felelősségét bárki is magára vállalta volna. Ez egyébként még egy olyan időszakban is arcátlan dolog, amelyik időszakra nem az őszinte szembenézés volt a jellemző.

KÓTAI Tamás

ÉLETRAJZ

1959 december 2-án született Makón
1974 óta Szentendrén él
1981-86 között a Képzőművészeti Főiskolán tanul
1985-től tagja a Művészeti Alapnak /illetve utódszervezeteinek/
1986-tól a Fiatal Képzőművészek Studiójának
1992-től a Képző - és Iparművészeti Szövetségnek
1983-tól szerepel csoportos kiállításokon

CURRICULUM VITAE

1959 he was born in Makó on december 2
1974 moved to Szentendre
1981-1986 studied at the Academy of Arts
1985 member the Arts Fund
/today The Society of Hungarian Creative Artist/
1986 member of the Young Artists' Studio
1992 member of the Society of Fine and Applied Artists
since 1983 he has regularly participated at collective shows

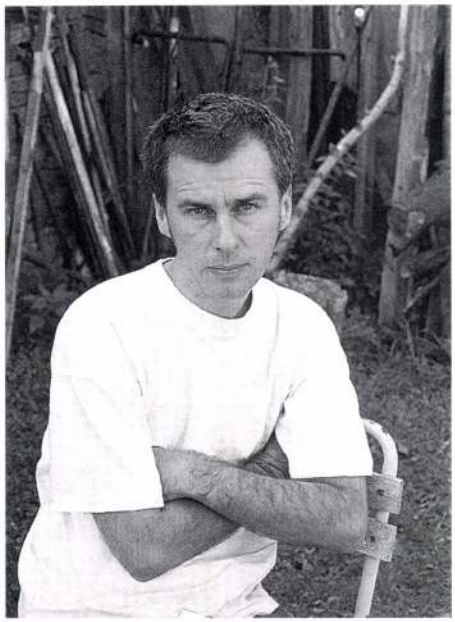

ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSAI/SOLO SHOWS

1989 Hincz Gyula Múzeum kamaraterme, Vác
1990 Szerb templom, Balassagyarmat
1991 Studió Galéria, Budapest
1992 Studió Galéria, Budapest /Vincze Ottóval/
Graphic House, Liverpool /Bányay Péterrel/
Várfok Galéria, Budapest
1993 Fiatal Művészek Klubja, Budapest
Studió Galéria, Budapest /Vincze Ottóval/
1994 Óbudai Társaskör Galéria, Budapest /Gaál Józseffel/
Művésztelepi Galéria, Szentendre
1995 Studió Galéria, Budapest

DÍJAK/AWARDS

1989-1992 Derkovits ösztöndíj
1991 Barcsay-díj
1993 II. Nemzetközi Grafikai Biennálé
/Mission Art Galéria/ díja
XVII. Országos Grafikai Biennálé
/Művelődési és Közoktatási Minisztérium/ díja
1994 Római ösztöndíj, Művelődési Minisztérium
VII. Országos Rajzbiennálé,
Salgótarján Csohány Kálmán díj
1995 23. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat
/Magyar Képző - és Iparművészek/ díja

MŰVEK KÖZGYŰJTEMÉNYEKBEN
WORKS IN PUBLIC COLLECTION

Janus Pannonius Múzeum, Pécs
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Ferenczy Múzeum, Szentendre
Nógrád Megyei Múzeumok Igazgatósága, Salgótarján
Városi Képtár, Balassagyarmat
Modern Képtár, Paks

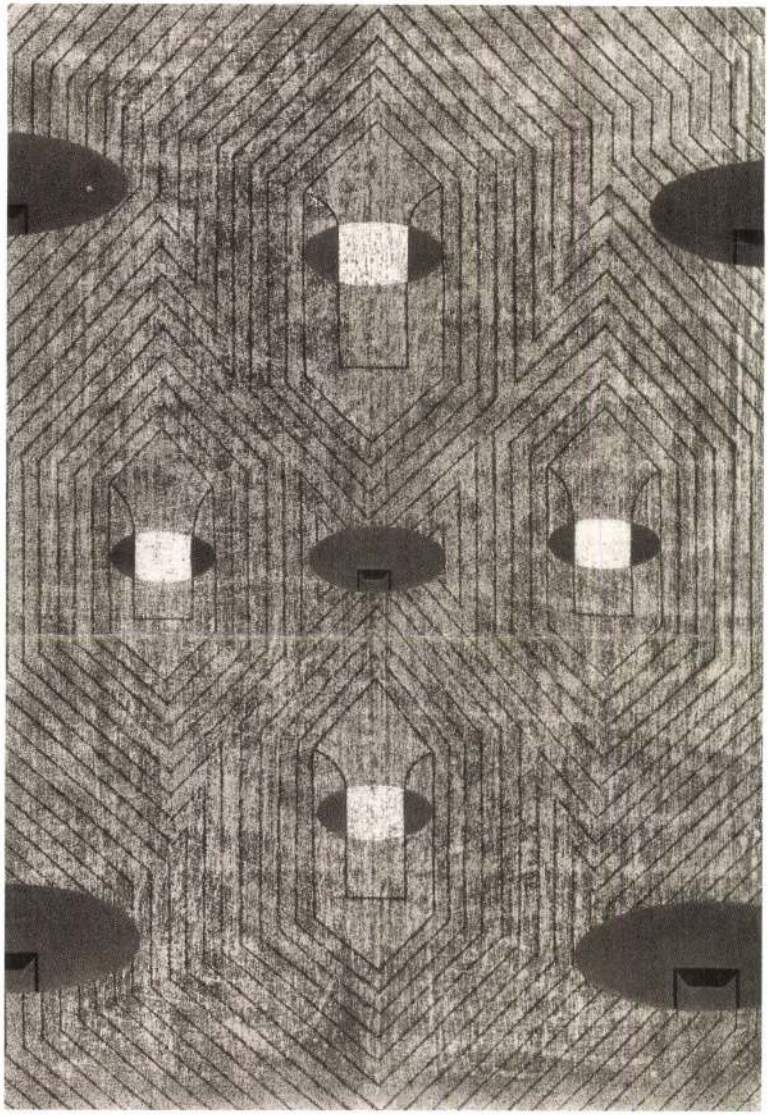

PAJZSTAKARÓ szén, grafit, papír, 104 x 71.5 cm
SHIELD-COVER charcoal, graphite on paper, 104 x 71.5 cm

Kótai Tamás művészetében az egyazon és különböző motívumok ismétlése, egymáshoz rendelése a dekoratív mintákhoz hasonlít és a végtelenségig folytatható. A dekorativitás azonban csak látszólagos. A motívumok mintha szimbólikus-szellemi tartalmat hordoznának. Ezt a sejtést erősíti, hogy forma-világukban is egyetemes jeleket idéznek fel, mint spirál, koncentrikus körök,meander, háromszög stb., de mégsem veszik át azoknak konkrét formáit, többnyire azokból kiinduló új képi jelbe olvadnak. Zolnay Vilmos kifejezésével élve a „kultúra rejtett folytonosságának" lehetünk tanui, ahogyan az ismert jelek felbukkannak Kótai Tamás munkáin. Így élnek tovább a lélek mélyén még szellemi tartalommal őrzött jelek, amiknek a tudatosság szintjén már homályba veszett eredeti jelentése és használata.

A motívumok másik fajtája is jelen van. Ezek a konkrét, a bennünket körülvevő tárgyi világ élményét őrzik. Az absztrahálás ősi formája is ilyen volt, amikor a konkrét természeti kép szimbólummá alakult és jellé redukálódott.

Kótai Tamás munkáin a motívumok jelekké válnak és szellemi tartalmat hordoznak. Jelek töltik be a teret és átlényegítik azt, legyen az keret közé határolt képtér vagy a kiállítási tér falsíkja. Ahogy a motívumok sejtésszerű szellemisége a tér is felsejlő szakralitással telítődik. Ezáltal a művészet ősi funkciója kerül előtérbe: átlényegíteni az életteret, hogy a teljes valóságig eljuthassunk. A szakralitás így és itt nem mindennapos vallásos tartalom, hanem a teljesség szinonimája.

Innen érthetővé válik Kótai Tamás művészetében a végtelenbe való folytathatóság, mintegy szimbolizálja az átjárhatóságot művészet és élet között. A művészet mint önkéntesen lehatárolt kifejezésmód képes magában hordozni a teljes valóságot. Ha ez feltárulkozik – mégha olyan áttételesen és elvontan is, mint Kótai Tamásnál – akkor a művészet és az élet közötti határ feloldódik: az élet jelen van a művészetben.

BODONYI EMŐKE

PAJZSPECSÉTEK I. szén, grafit, papír, 104 x 22 cm
SHIELD-SEALS I. charcoal, graphite on paper, 104 x 22 cm

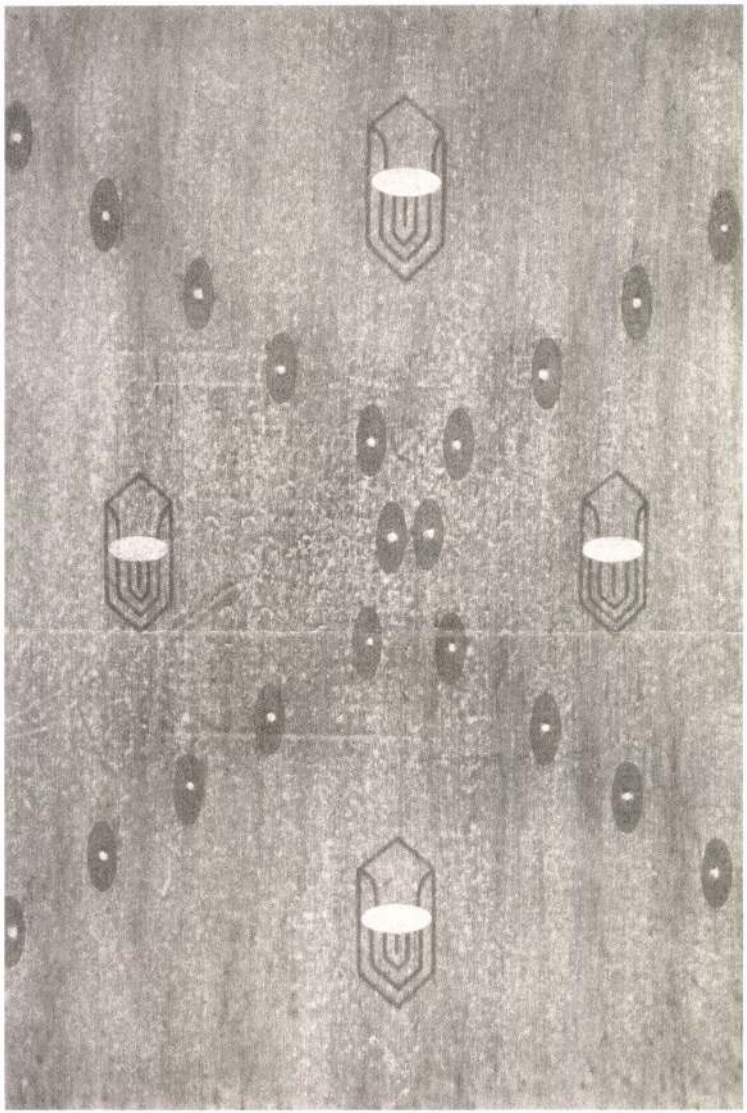

SZEMEk szén, grafit, papír, 97×65 cm
EYES charcoal, graphite on paper, 97×65 cm

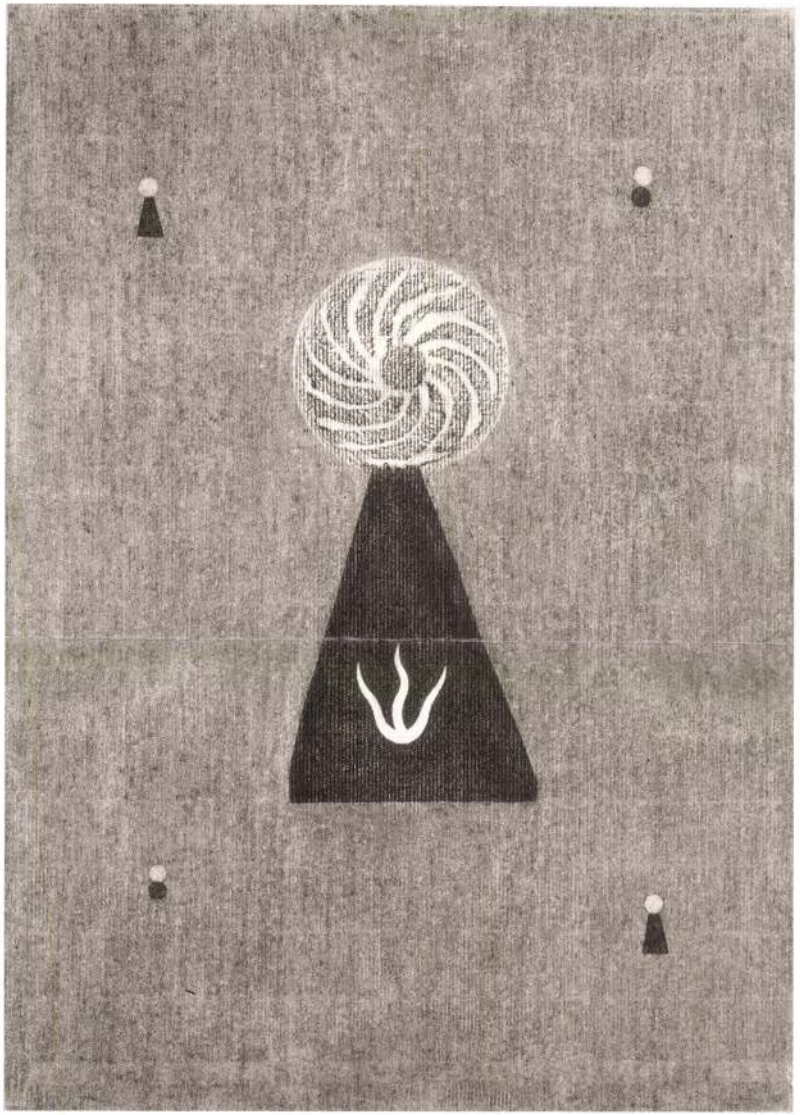

RÓMAI RAJZOK III. szén, grafit, papír, 70 x 50 cm
ROMAN DRAWINGS III. charcoal, graphite on paper, 70 x 50 cm

VINCZE LÁSZLÓ PAPÍRMERÍTŐ MŰHELYE

Szentendrei műhelyemben 2000 éves fehérmíves hagyományokat őrző ősi módszerrel készítek időálló, vízjeles papírokat: papírrestaurátorok, művészek, a reklám- és bankszakma hasznára, a magam örömére. Hazánkban ez a mesterség, mint látványosság is egyedülálló.

A termékskála: egyedi példányos oklevelek, esküvői-báli meghívók, névjegyek, borítékok, levélpapírok, alkalmi üdvözlőlapok, étlapok, könyvkötészeti ritkaságok, paszpartu készítés, művészi akvarell papír, illetve mindennemű grafikai sokszorosításhoz alkalmas papír.

Kívánságára komplett grafikai, tipográfiai tervezést és nyomdai kivitelezést is vállalok, ingyenes szaktanácsadással szolgálok.

2000 Szentendre, Angyal u. 5. Tel./fax: 06-26-314-328

PONTIFEX – IV KFT.

EGYEDI PAPÍRTGYÁRTÁS • GRAFIKAI TERVEZÉS • TIPOGRÁFIAI MUNKÁK

KIS PÉLDÁNYSZÁMÚ KIADVÁNYOK • MŰHELY BÉRLET • KIÁLLÍTÁS SZERVEZÉS

PONTIFEX – KFT. 2000 SZENTENDRE, ANGYAL U. 5. TEL.: /26/ 314 328

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE VINCZE OTTÓ

ART MANAGER M. GÖNDÖR ÉVA, BALOGH ZSOLT

KATALÓGUSTERV HORVÁTH NÓRA

MŰTÁRGYFOTÓK DIENES JUDIT

FELELŐS KIADÓ TORBÁNÉ BALLAGÓ ZSUZSANNA

FORDÍTÓ JUHÁSZNÉ SZEPESI BEA

KÖSZÖNETET MONDUNK SIPOSNÉ SOLYMOS MÁRTÁNAK, VALAMINT A FERENCZY MÚZEUM MUNKATÁRSAINAK

BARCSAY ISKOLA GALÉRIA

SZENTENDRE, KÁLVÁRIA ÚT 18.

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1995. OKTÓBER 27. – NOVEMBER 10.

KÓTAI Tamás

Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület

Stúdió Galéria

Kótai Tamás
Képen kívül

1995. szeptember 20 - október 7.
megnyitó: szeptember 19. kedd 18 órakor
Bolba Gábor és **Boldogh András** közreműködésével

nyitva: hétfő - szombat 14 - 18 óráig

Stúdió Galéria 1053 Budapest, V., Képíró u. 6. Tel: 267 2033 Fax: 342 5380

KÓTAI Tamás

Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület

Stúdió Galéria

Kótai Tamás
Képen kívül

1995. szeptember 20 - október 7.
megnyitó: szeptember 19. kedd 18 órakor
Bolba Gábor és **Boldogh András** közreműködésével

nyitva: hétfő - szombat 14 - 18 óráig

Galéria 1053 Budapest, V., Képíró u. 6. Tel: 267 2033 Fax: 342 5380

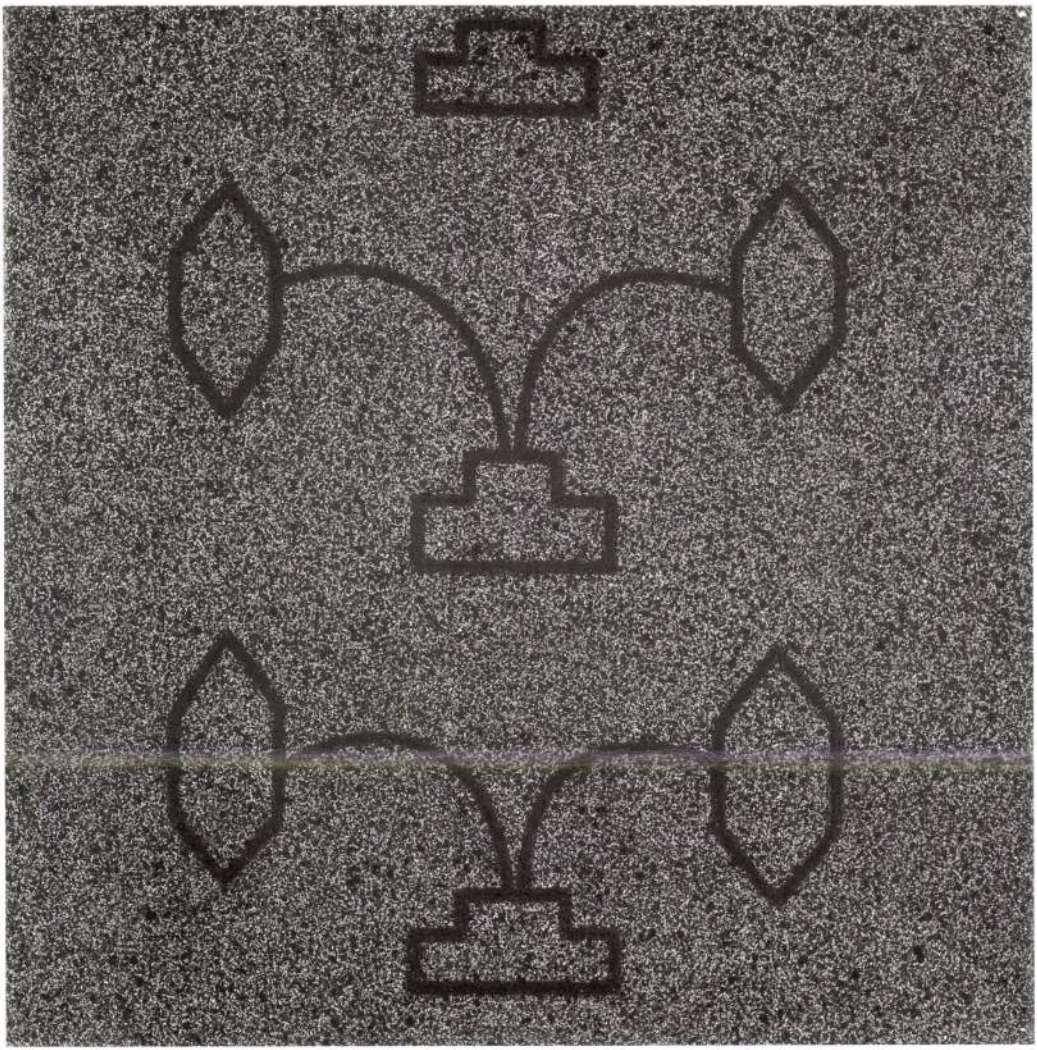

MŰVÉSZTELEPI GALÉRIA

SZENTENDRE

A SZENTENDREI FERENCZY MÚZEUM
Tisztelettel Meghívja Önt

KÓTAI TAMÁS
képzőművész
kiállításának megnyitójára

1994. július 15-én 18 órára
A MŰVÉSZTELEPI GALÉRIA
Kiállítótermébe
(Szentendre, Bogdányi u. 51.)

A kiállítást megnyitja
Andrási Gábor
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető
1994. augusztus 14-ig
szerdától-vasárnapig naponta 11-től 17 óráig

— Felelős kiadó: Soós Sándor igazgató —

Kótai Tamás: Kőpajzs 1993. akril, vászon 30 X 30 cm

Böhme, a fogódzó

A mai művészet paradoxona: minél egyénibb, annál általánosabb. Minél személyesebb, annál egyetemesebb. A legjobb kortársi kiállítások olykor a képzőművészet legalapvetőbb kérdéseit hozzák felszínre. Azonos gondolatkörben fogant kiváló művek sorozata, vagy kiállításnyi gyűjteménye nem egyszer a művészet általános problémáin is túlvezetik a tekintetet: az úgynevezett *végső kérdésekig*. Lenni vagy nem lenni? Honnan jövünk, hová megyünk, mik vagyunk? Mi végre vagyunk a földön? Vagy leszűkítve: miért fest a festő? E „végső kérdésekben" közös, hogy nincs rájuk megnyugtató, „végső" válasz, illetőleg számtalan egyénre szabott felelet lehetséges.

Mintha a legkiválóbbak akarva-akaratlan éppen arra törekednének, hogy műveikkel a megválaszolhatatlant járják körül, s magával a kérdés fölvetésével adják meg személyes – és épp ezért részleges – válaszukat. Minden mű vagy műcsoport kérdés lehet, s egyben egyike a közelítő válaszoknak, a sejtelmek körülrajzolásának. Hit, fantázia, szándék, intuíció, szenvedély és némi kis tudás véletleneknek alávetett bizonytalan kavargásában keres kiindulópontot, szilárd támaszt a művész. Gaál József ír ihletett sorokat erről, Kótai Tamással közös kiállításuk katalógusában. *„A létezés rejtélye nincs megoldva, a halálé sem. Ez adja a lét igazi feszültségét. Kételkedők vagyunk, de a hit lelki összhangot biztosító ereje mindenkit vonz. Nem találjuk a beteljesedést, a végső megnyugvást jelentő tudás nem a földi útra van szánva. Sejtések hálója, homályos optikák szűrője az, amivel tetten érni próbáljuk a létezés értelmét."*

Gaál József „...megdöbbentő bőségben teremti e szánalomra méltó pokolfajzatokat"

Sajnos, nem gyakori az olyan tárlatmegnyitó, ahol gondolatébresztő szavakat lehet hallani a kiállítókról. Pedig kapóra jön ez még akkor is, ha „Nyugaton nem szokás beszélni a megnyitókon". Ezúttal Beke László mutatott rá a stílusában amúgy egymástól távol eső két művészet közös vonásaira: az emberiség ősi hagyományában rejlő formai indíttatásra, s a művészi szándékot firtatta. Kótai Tamás különös konstruktivizmusa hopi és navajo indiánok, keleti szőnyegminták, beregi keresztszemes hímzések formakincséből levezethető, jelentés nélküli (ma már elhomályosult jelentésű) motívumokból építkezik. A művek nyomán feléledő asszociációk többfelé is elvezetnek. Más jelenségekhez hasonlóan a nemrég még kiveszettnek hitt konstruktivizmus megújulását látszik előrevetíteni a „szögletes szecesszió" formavilágát is felidéző műveivel, melyek baljós, melankolikus hangulatot árasztva egy ismeretlen és rejtelmes ősi túlvilágkultusz attribútumainak tűnnek. Részben a vibráló háttérfelület, részben a gondosan elrejtett aszimmetriák organikussá lényegítik, elevenné oldják geometriáját.

Gaál József ezúttal fehér háttérre tussal és akvarellel festi mellbevágóan markáns, emlékmaszerű figuráit: szemszarvú, fejlábú, lábfejű, orrkezű, farklábú lényeket, egyfejű kétembert, fatörzsben, gyíkban, kígyóban folytatódó alakokat. Olyan panoptikumot tár elénk, melyben Kafka rovarembere szürke közlegény, a századunkban felszaporodott szörnyetegek egyik alakváltozata csupán. Gaál egy ideje megdöbbentő bőségben teremti e szánalomra méltó pokolfajzatokat. Ami most más, a motívumok belvilágának roppant artisztikus, grafikailag és festőileg egyaránt gazdag megoldása. Műveit bálvány- és totemjellegük kapcsolja az ősiséghez: az a folyamat ismétlődik meg, játszódik le újra a szemünk előtt, ahogy egykor a szorongásból és a szorongástól való megszabadulás-vágyból megszülettek a félig emberi, félig egyéb természeti lények, jelenségek jegyeit egyesítő mitikus teremtmények.

Évezredünk végén, száz évvel a világ megismerését szorgalmi feladatnak tudó, önhitt pozitivizmus fénykora után, minden újra beláthatatlan és megfoghatatlan. A jövőbe mint sötét szobába lépünk. A messziségbe foszló múlt megfoghatóbbnak látszik. Érthető, ha a művész archimédeszi pontot, fogódzót a régiségben keres. A mostani kiállítás művészei kettős értelemben is a múlthoz folyamodnak. Alkatuknál fogva érzékenyek az ősi kultúrák sugallataira, szívesen élnek jelkép- és istenségteremtő készségükkel. Másfelől a felfedezés örömével találnak rá olyan egykori szerzőkre, akiknek írásaiban saját megfogalmazatlan érzéseiket találják formába öntve. E kiállítás apropójául az szolgált, hogy *Háromszázhetven éve halt meg Jacob Böhme*. Böhme (1575–1624) az első németül író filozófus, aki a német misztika és a reneszánsz természetfilozófia elemeit ötvözte. Erősen hatott a romantikára, de szimbolikája, költői nyelve ma is hat.

„Az, ami böhmei, számunkra a megismerést áhító művészetnek is lényege – írja Gaál – *élő jelképesség, az elvont szimbólumokkal együtt létező pillanatnyi valóság lüktetése."*

KOVÁTS ALBERT ■■■

(Óbudai Társaskör Galéria III., Kiskorona u. 7. Április 5.–május 1.)

KÓTAI Tamás

Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület

Stúdió Galéria

Kótai Tamás
Képen kívül

1995. szeptember 20 - október 7.
megnyitó: szeptember 19. kedd 18 órakor
Bolba Gábor és **Boldogh András** közreműködésével

nyitva: hétfő - szombat 14 - 18 óráig

Stúdió Galéria 1053 Budapest, V., Képíró u. 6. Tel: 267 2033 Fax: 342 5380

KÓTAI Tamás MagV. 2001/7

zsikát. A huszadik század elején Bartóknak és Kodálynak nagyon fontos volt, hogy a világ számára egyértelművé tegyék, hogy a magyar népzene más, nem azonos a magyar műzenével. Ezt a kifejezést különben nagyon nehéz lefordítani más nyelvre, mert igaz, lehet mondani, hogy folk song, art song, de ezt a kifejezést ilyen értelemben nem használják sem a németek, sem az angolok. Bartók, Kodály és társaik megpróbáltak éles vonalat húzni az igazi népzene és a nem népzene, vagyis a műzene között. Az igazi népzene szerintük a magyar parasztdal volt, és bizonyos hangszeres zenék is, de elsősorban a magyar parasztdal. A műzene pedig a cigánybandák által városokban játszott egyveleg, amit ez a generáció valahogy másodrangú dolognak tekintett. Ugyanakkor ha megkérdezi az ember azokat a nagy muzsikusokat, akiknek nem volt fontos ez a disztingválás a két műfaj között, csak áradozást hallunk a cigányzenével kapcsolatban. Például Yehudi Menuhintól. Menuhin egész életében nemcsak lelkes híve, hanem szinte zászlóvivője volt annak, hogy csak a magyar cigányok tudnak igazán virtuóz módon hegedülni, és hogy a prímások tradíciója a legmagasabb szintű hegedülést teszi lehetővé. Menuhin ehhez hasonló színvonallal máshol nem találkozott. De ugyanezt az áradozást hallottam például Végh Sándortól is, akivel együtt ültem a vendéglőben, és hallgattam, hogyan lelkesedett a cigányprímás játékáért. Bartók vagy Kodály szeme előtt az lebegett, hogy a magyar parasztdal tisztaságát kell bebizonyítani a világ előtt, és azt, hogy nem a műdal a magyar népzene. De most már lehetünk egy kicsit generózusabbak, így ötven vagy száz év távlatából, azt hiszem, a magyar népzenét már elegen kutatták, elegen feltárták, elegen publikálták, most már meg lehetne adni a cigányzenének azt a rangot, ami megilleti. A cigányzenének, amelyet ha mindenféle összehasonlítás nélkül megvizsgáljuk, kiderül, hogy nem is létezik. Nincs igazán zene, csak előadási gyakorlat. A cigány azt játssza, amit a vendég kíván. Ha a vendég a Kék Duna keringőt akarja hallani, vagy a Helló, Dolly!-t, vagy a magyar népdalt, azt is eljátssza. Ami cigányzenének tekinthető, az az előadási mód. Először is az, hogy van egy dallamjátékos, van egy bizonyos kíséret, ahogy a brácsás játszik, ahogy a cimbalmos hozzá improvizál, ahogy a bőgős, a csellista ezt követi, van egy díszítéshagyomány, ahogy a cigányok trilláznak, csúsznak, ismételgetik a hangokat, mindenfélével teletűzdelik ezeket a dallamokat, és van egy hatalmas, lenyűgöző virtuozitás, olyan technikai színvonal, amit sehol máshol a világon még nem értek el. Még hozzá kell tenni ehhez egy hallatlan együttzenélési képességet is, gyakran a cigányprímás elmegy a vendéglő túlsó végébe, mert ott ül a vendég, és tőle tíz-húsz méterre ül a cimbalmos.

– *És még időbe is kerül, hogy az egyik meghallja, mit játszik a másik, és mégis együtt szól a dolog.*

– Így van. Pontosan együtt szól, és ami zeneileg még nehezebb, azon a hangmagasságon kezd a cimbalmos is játszani, ahogy a prímás az asztalnál, aki esetleg az éneklő vendég hangnemét veszi át. Tehát itt egy hallatlan zenei képességről, hihetetlen virtuozitásról és egy generációról generációra átörökített, átadott előadási tradícióról van szó.

– *Ha majd azon a magyarországi közös koncerten ott áll a színpadon, a prímás mellett, mit fog mondani a közönségnek?*

– Ma még nem tudom, sikerül-e létrehozni itt ezt a koncertet. Szeretném.

h
a
ut
há

‚Mandelbrot-megnyitások'

„Amint a romantikát idéző"
déltájban elsergett hatvan
hordó Murillo-árnyalat, előt-
tünk feküdtek Pjatigorszk
mászatlan pólusai."
(Marius Constant)

KÓTAI TAMÁS szikár, visszafogott stílusa a lehetséges képzetek mértanilag struktu-rált influxusa, mely rendelkezik azzal a regnatív hatállyal, ami képes érzelmi vá-gatba fojtani a visszaütő kény bizarr té-teleit.

42 A hányados intelligencia kategoriális kö-tődése a normatágulatnak indult posztmo-dern partitúrákhoz szinte kizárja a művei-ben felvetődő projektiv esztétika érzékelé-sét, miszerint a monász, mint egyszeri objek-tum, elégedetlen a reá vonatkozó szemiotikai okfejtéssel, mint idea viszont igényli a tem-perált voluntarizmust, hiszen ez kifejlődési elvének mértéke és ereszteke.

Lineáris mozgáskényszer nélküli heliometrikus notációknak is nevezhetnénk KÓTAI TAMÁS grafikáit; oly harmónia-szerkesztéseknek, melyek-ben a felfüggesztett fortedinamika mellett világosan érvényesülnek a részek-ellenrészek modu-lációjára épülő Lamb-féle vonaleltolódás szabályai.

Szemethy Imre

Kótai Tamás grafikái

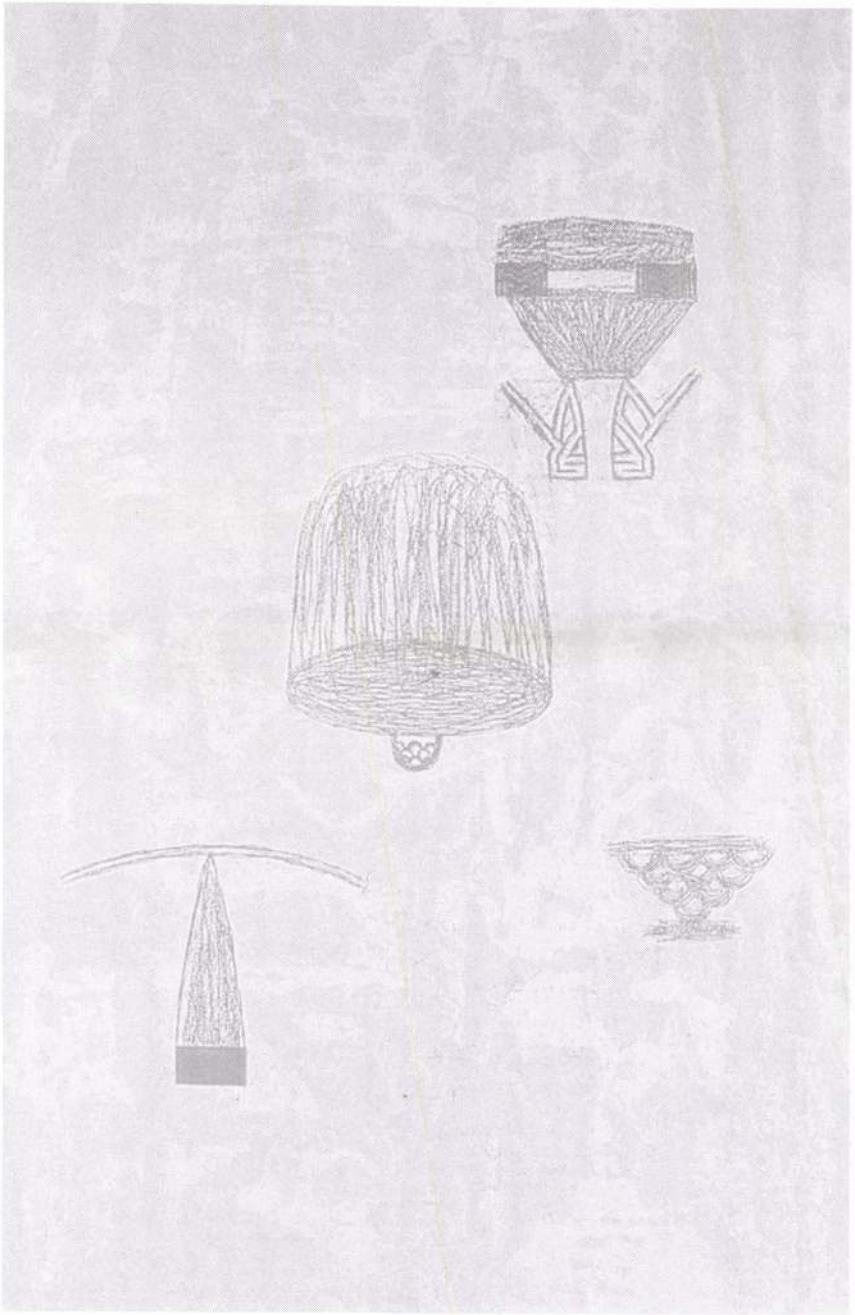

Kéregrajz I. 1997

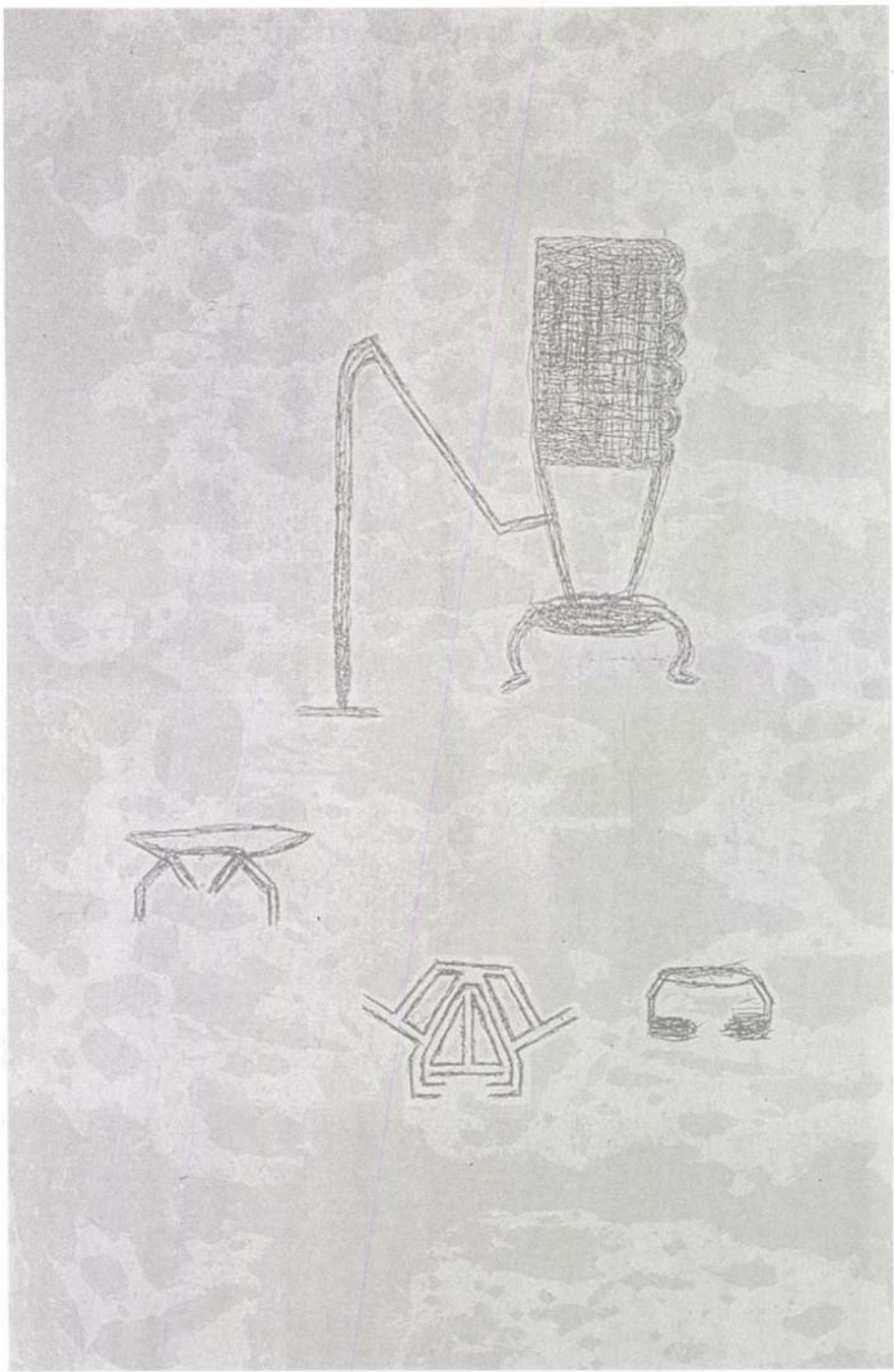

Kéregrajz II. 1997

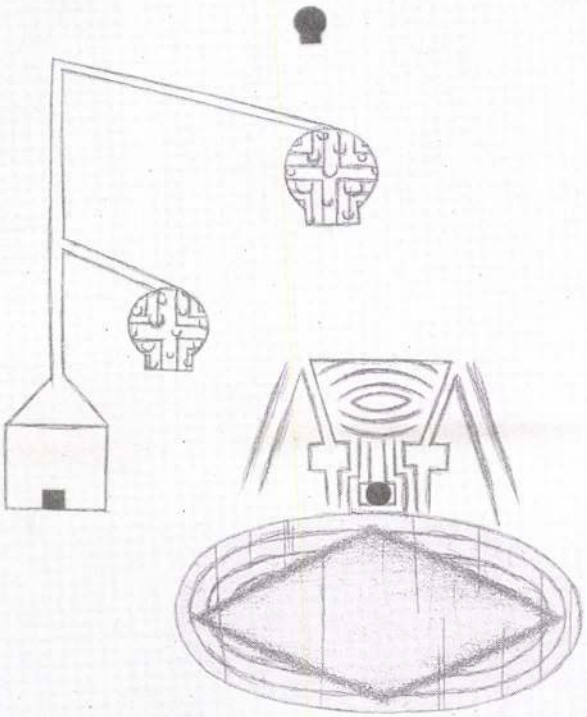

Rajz I. 1998

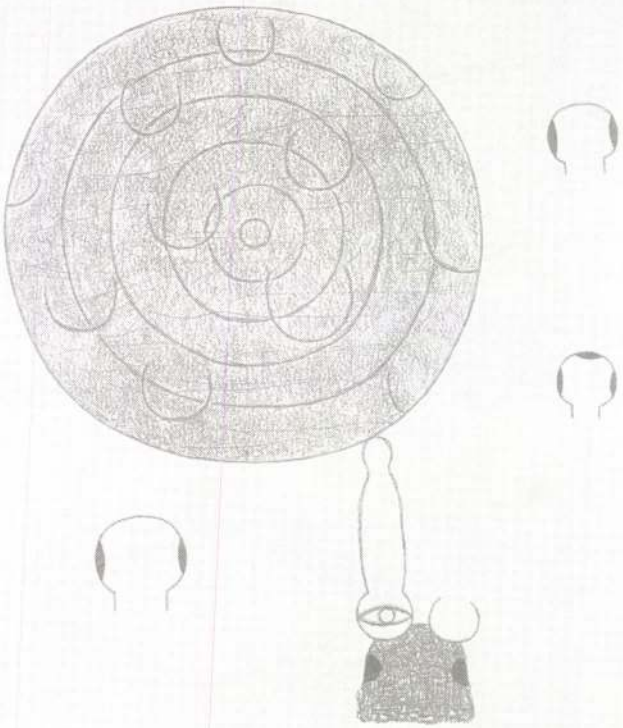

Rajz II. 1998

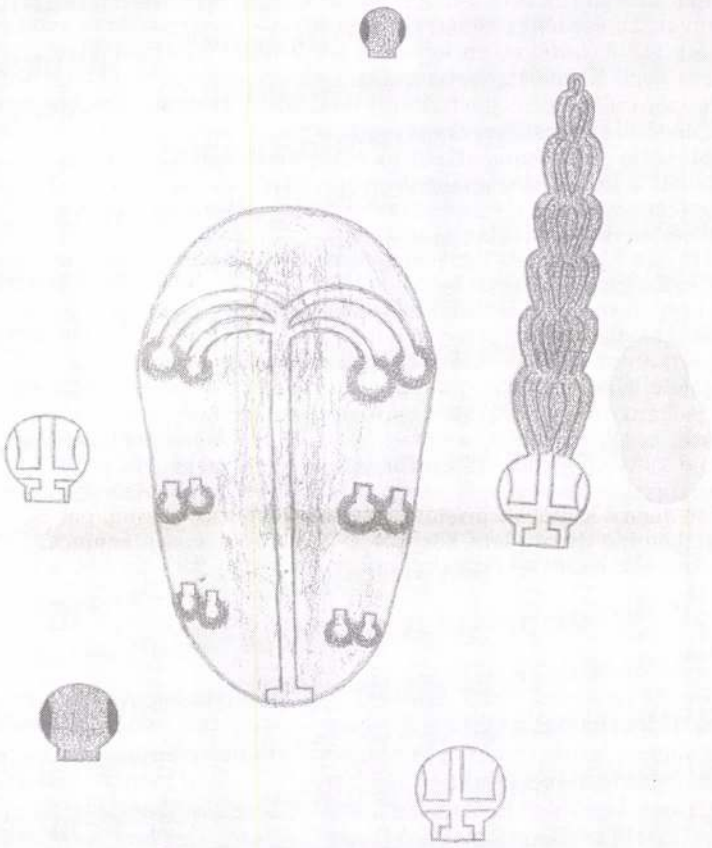

Rajz III. 1998

Orvos helyett ügyvédvezér – Horváth Jenő

A Magyar Ügyvédi Kamara osztatlan tekintélyű elnöke a most 71 éves Horváth Jenő. Többek szerint a kifogástalan egészségi állapotnak örvendő és a legalább húsz évvel fiatalabbnak kinéző Horváth Jenőtől magától függ, hogy három négyéves periódusa után a 2002 tavaszán esedékes kamarai választásokon negyedszer is országos kamarai elnök legyen. Ha indul, feltehetően egyedüli jelölt lesz.

Horváth Jenő Kelet-Magyarországon, Fehérgyarmaton született 1929. november 4-én. Édesapja szenvedélyes hivatástudattal rendelkező orvos volt, belgyógyász tüdőspecialista. Horváth Jenő is mindenáron orvos akart lenni, de nem sikerült. Az 1950-es évek sajátos „káderpolitikája" nem szimpatizált az orvosdinasztiák kialakításával. Horváth „átirányításra" került a jogi karra, ahonnan még másodéves korában is elkívánkozott. Hiába az egyik legsikeresebb magyar jogász, hetvenedik születésnapjára írt versében is fel-felrémlik a régi álom, az orvosi hivatás nosztalgiája.

Horváth Jenő akkor lett ügyvédjelölt, majd 1956-ban ügyvéd, amikor az igen háttérbe szorított jogászi foglalkozáson belül is az ügyvédi volt a leginkább lekicsinyelt pálya a társadalmi közfelfogásban, illetve a szocialista ideológia szerint. Hol voltak akkor a mai sztárügyvédek – az elöregedett ügyvédi kar javarészt nyomorgott. A kádári gulyáskommunizmusban azután az 1960-as évek közepétől megindult az ügyvédség – legalábbis egy része – a jobblét felé. Horváth Jenő, aki 29 éves korában az ország talán legfiatalabb ügyvédje volt, nemsokára az egyik legjobb ügyvédi munkaközösség vezetője lett. Az ügyvédi közélettel is korán közeli kapcsolatba került, először 1959-ben a Budapesti Ügyvédi Kamara titkára, majd 1974-től elnöke. Ekként lesz országgyűlési képviselő 1985-ben. 1990-től lett az Országos Ügyvédi Tanács, mai nevén a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke.

Horváth Jenő a kulturált úriember megtestesítője az ügyvédi pályán. Pedánssága, rendszeretete, kötelezettségtudata közismert. Nagy híve a szép nemnek. Talán most is újabb hódításokról álmodozik a kifogástalanul szabott angol szövetruhákat viselő idős gavallér.

ifj. Korsos Antal

– *Valóban kényszerből lettél jogász?*

– Igen. Édesapámat akartam követni, orvos kívántam lenni. Szüleim is nagyon szerették volna. De hát amikor 1948-ban érettségiztem, közbejött a szocialista személyzeti politika. Nem vettek fel Budapesten az orvosi karra, hiába érettségiztem kitüntetéssel. Pótfelvétellel kerültem be 1948-ban Budapesten a jogi karra, ahol aztán 1952-ben végeztem.

– *Tényleg át akartál menni – akár évvesztéssel is – másodéves korodban az orvosi karra?*

– Igen. De azt mondták, hogy egy olyan ember, aki vidéki létére már Pesten jár egyetemre, miért akarja elvenni a helyet mástól az orvosin. Körülbelül húszéves koromban tudatosult bennem, hogy jogászként kell megélnem. Amíg az első két évben viszonylag gyengén tanultam, a harmadik évfolyamon már rátettem egy lapáttal, és ezt követően igen jó eredményt értem el az egyetemen.

– *Az a négy év, amíg egyetemi hallgató voltál, igen jelentős változást hozott az ország életében. Az ötvenes évek eleje a Rákosi-rendszer klasszikus időszaka volt...*

– Érdekes módon nem sokat érzékeltünk a külvilág átalakulásaiból. Inkább a tantárgyak és a professzorok változásain keresztül tört be hozzánk a politika. A régi nagy hírű professzorok közül Moór Gyula vagy Kuncz Ödön már nem tanított engem, Szladits Károly pedig – aki 1952-ben nyolcvanévesen Kossuth-díjat kapott – életkoránál fogva nem adott elő. De én még találkoztam Eckhardt Ferenccel (jogtörténet), Marton Gézával (római jog) vagy Nizsalovszky Endrével (polgári jog). Ugyanakkor már jöttek az új, szo-

említett performanszok és zenei események (*Waszlavik Gazember, Korai Öröm, Tudósok, Csókolom, S-Modell, Happy Dead Band* stb.), amelyek az alkotásokkal együtt valóban valamilyen „más" tér kialakíthatóságát mutatják. (*Óbuda, Fő tér, 1993. V. 22—VI. 11.*)

BOHÁR ANDRÁS

Határmenti diptichon

Temesi és vajdasági művészek tárlata Szegeden

A kiállítás plakátja leginkább egy Ofotért-reklámhoz fogható. Mert a szürke tónusú, kockás háttérből nem azért villannak elő az egybevágó, sárga háromszögek, hogy szúrós, öldöklő hegyeikkel kérkedjenek. Hanem azért, hogy kiemelt helyet adjanak két felénk forduló, életszerű szemformának. Amelyek azért korántsem egyformák. Inkább úgy tűnik: mintha két ember szemezne velünk. Egyfelől egy sötétebb, keményebb tekintetű, másrészt meg egy szelídebb, álmodozóbb.

Hogy miféle igazságtartalma van e kiállítási csalogatónak? Annyi bizonyos: mindenféle diptichonban az összecsengések és eltérések sajátos dialektikája érvényesül. Eldöntendő azonban, hogy miként jelentkezik mindez a jelenlegi műegyüttesek valóságában.

A temesi és vajdasági képzőművészek még sosem szerepeltek együtt a szegedi képtárban. Talán máshol sem. Pedig úgyszólván testközeli, szomszédos térségekkel van dolgunk. Innen ered a tárlat címadása is: a *Testvéri diptichon*. E rendezvény létrehozásával jelentős fordulat következett be a szegedi fesztiváltárlatok rendjében: a hagyományos nyári tárlatok és festészeti biennálék mellé mostantól a testvérmegyei, testvérvárosi seregszemlék is belépnek. Ezzel pedig jótékonyan oldódhat a bénító belterjesség.

A teres, levegős elrendezésű kiállításon három szinten mintegy száztíz — zömében kisebb méretű — műalkotás kapott helyet. Mind a vajdaságiak, mind a temesi művészek munkásságában főként az avantgárd szellemű, expresszív felfogás dominált. Meglehet: egy-egy alkotás alkalmanként elhajlott a realizmus vagy a posztmodern kifejezés felé. Tematikailag viszont ugyancsak elváltak egymástól a bemutatott műegyüttesek. Már csak azért is, mivel a vajdaságiak egyféle célirányos, koncentrált témakörrel jelentkeztek. Pusztán a természeti, táji inspirációkra hagyatkoztak, semmi másra. Nos, az efféle érdeklődés a temesiektől sem volt idegen. *Veres Pavel* panteisztikus képein éppúgy szóhoz jutottak a természeti motívumok, mint *Varga Luigi István* tájplasztikáiban vagy *Kelemen István* organikus szobrászatában. Ennek ellenére az ő alkotásaik telítve voltak valóságosan megélt történelmi, emberi és művészi feszültségekkel. Ha az előbbi térség alkotóit bizonyos kivonulás és menekülés jellemezte, akkor itt éppenséggel etikus helytállásról és esztétikai érvényű, hiteles küzdelmekről beszélhetünk.

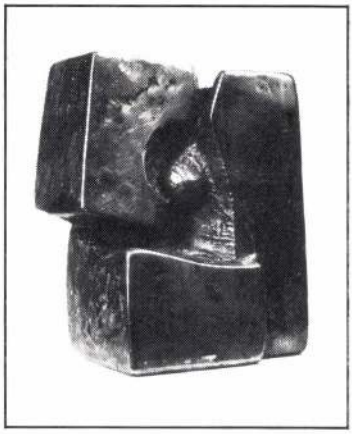

Jecza Péter: Anya gyermekével, bronz, 29×22×19 cm

Szakáts Béla: Nyújtózó, bronz, 32×40×17 cm

A temesiek műveit egyfajta heroikus erő és drámai megindultság járta át. Ők egyszerre markánsak, határozottak voltak, meglepő dinamizmus és következetesség munkált bennük, amiről az alkotások sorozatszerű megformálása is tanúskodott. Igaz, e sajátságot a vajdaságiaknál is tetten érhettük. Miként azt is láthattuk: náluk az érzelmes, expresszív magatartás egyet jelent a mozgékony, rusztikus vagy hullámzó formákban való végleges feloldódással. A temesiek munkáin viszont lépten-nyomon feltűntek a racionálisabb formai hangsúlyok. Más szóval: a szerkesztő elvű, konstruktív szemlélet lenyomatai.

Mindenesetre érdekes, tanulságos volt összevetni e kollekciókat. Mert

KÓTAI Tamás Új Művt. 1994/1.

Slobodan Kojić: Terra IV, terrakotta, 35×25×9 cm (Fotók Dömötör Mihály)

kiderült itt: hiába a vajdaságiak szembetűnő stiláris sokrétűsége, ám e művek ilyenformán is finoman, lagymatagon összemosódtak, szinte zavartalan egységet alkottak. Nem így a temesiek műegyüttese. Pedig náluk erősebbek az analóg szemléleti szálak. Csakhogy mindezek hátterében jó néhány jelentősebb, szuverénebb művésszel találkozhattunk.

Különösen feltűnő itt a szobrászok impozáns jelenléte. *Szakáts Béla* például nemigen tud betelni az emberi figura által nyújtott kifejezési lehetőségekkel. Néha méltóságos, drámai sugallatú alakokat idéz, máskor meg az életteli és mechanikus formák ötvözéséből fanyar, dinamikus látomásokat teremt (*Nyújtózó*). *Jecza Péter* és *Gaga Victor* alkotásaiban pedig a tömbös, monumentális formaadás egyféle szimbolikus, szintetizáló gondolkodással párosul. Míg az előbbi művész a kockatestek külső zártságát a belső energiákkal keltett formacsuszamlásokkal ellenpontozza, addig ez az utóbbi alkotónál a vaskos faelemek érzéki megmunkálásában jelentkezik (*Anya gyermekével, Áldozati adomány*). S itt kell még kiemelnem Varga Luigi István, *Cinghita Ionel* és *Clărăsanu Stefan* sajátságos egyéni munkáit.

A temesi festők közül főként *Notiu Romult* és *Oravitean Beloescu Danielát* érdemes megemlíteni. Egyikőjük önfeledt, átütő erejű gesztuspiktúrát művel, ugyanakkor a másik alkotó a figurális önkifejezés sokkoló és dekoratív jellegű alternatíváit keresi. És nem is eredménytelenül (*Agónia, Kibontakozás III.*).

A vajdasági művészek kollekciójából pedig *Kojić Slobodan* tájplasztikái tetszettek leginkább. Nála a spontán, elementárisabb formaképzés szerencsésen találkozik a tudatosabb „festői" beépítésekkel, amivel talányos jelentéseket tud felvillantani (*Terra IV*). A festők sorából még *Milan Konjović* zaklatott posztimpresszionizmusára utalnék, nem is szólva *Dečov Pal* analitikus és színgazdag konstrukcióiról.

Mint jeleztem: e kiállítás plakátja két különböző szemformára hivatkozik. Az egyik tekintet majdnem olyan szúrós, akár a vasvilla. A másik viszont olyannyira lágy, hogy szinte fürödni lehetne benne. A kritikusnak azonban különös, elferdült ízlése van. Ő szemlátomást a szúrós tekintetekben tud jobban elmerülni (*Szegedi Képtár, 1993. VII. 18—IX. 12.*)

SZUROMI PÁL

Misztikus barbarizmus

Kótai Tamás kiállítása

Misztikus barbarizmus. Furcsa cím. És furcsa képek. A felületes szemlélőnek csupán vászon, festék, kóc, rozsdás fémhordók kavalkádja ez, egy őrült festő lázálmai vászonra applikálva. Ám az, aki hajlandó megtenni egy aprócska lépést és ki tud szakadni a szürke hétköznapok szűk perspektívájának béklyóiból, körülnéz, és meglepve tapasztalja, hogy a vásznon levő kavalkádból izmok, inak, hangok, szagok, érzések körvonalai sejlenek fel, „láthatóvá" válik a láthatatlan. Akinek a festészet alpesi tájképeket, bocikat, kisdedeket dajkáló negédes madonnákat jelent, nem ajánlom a képeket. Bár lehet, hogy őket is megérinti a tömény erő, a nyerseség (nem durvaság!), ami a vásznakról áramlik a szemlélő agyába. Az, hogy a képek túlléptek a második dimenzión, és kiemelkedéseket, bemélyedéseket, hegyeket, völgyeket hoztak létre a felszín alatt munkálkodó erők, jelzi hogy ez a fajta festészet több, más, mint a megszokott. Furcsa kettősség uralja a képeket: esetlegesnek, könnyedén odavetettnek, tessék-lássék összemázolt vászonnak tűnnek, ám hatalmas koncentráció, összpontosítás, a tudatalatti „tudatos" felhasználása szükséges megalkotásukhoz. Tulajdonképpen önarcképek ezek, még-ha nem is a festő portréja látható rajtuk, az arckép, a személyiség egy másik dimenzióban materializálódik, ott, ahol már nincs tér, idő, gépek, test, „csupán" lélek és érzés létezik. Az a transzcendens világ, ahová ezek a képek elvezetnek. (*Fiatal Művészek Klubja, 1993. V. 5—24.*)

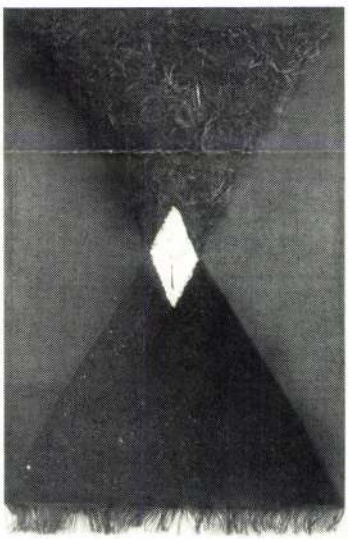

Kótai Tamás: Misztikus barbarizmus VI. (Ösztön), 1992, kombinált festmény, zsákvászon, 150×105 cm

ESZENYI PÉTER

BAYER ZSOLT:

NATASA

Felriadtam, és megláttam Natasát...

Láttam nedves, szétnyíló ajkát, lassan lecsukódó, szomorú szemét. Emlékszem még, ahogy leszállt az éjszaka, hamar és hirtelen, egy darabig néztem, miként ringok kivilágított fülkémben az üvegen túl, odakünt a sötétben, aztán elnyomott az álom.

Messze jártam, a mosolytalan városban. Látni kellett egyszer. Mert az mindegy, hogy Budapesten, Krakkóban vagy Prágában iszol egy abszintot. Mert mindenütt kedélyes közép-európai individualizmus lengedez az eszme alatt. Mindenütt ott a Monarchia kávéillata, s egy korsó sörré szelídült már e helyeken egymás utálata. Errefelé gyakran járt Szindbád is, és mindenféle e századi testvére, epigonja, tisztelője.

De a mosolytalan város maga volt az eszme.

A semmiben zakatolt ott a magasvasút a Friedrichstrasse felett, áthaladt furcsa, csöndes, szélfútta állomásokon, és csupa kísértet a Falnál, és Checkpoint Charlie csillagos-sávos lobogója, érthetetlen és megindító, mint az Armstrong kitűzte zászló a Holdon...

Látni kellett egyszer a porosz határőr arcát, hogy meg tudd szeretni a „foglár háta mögötti" szabadságot.

Hallani kellett egyszer a Fal csendjét, hogy megszelídüljenek a vágyak.

Az emberrel állt haragban a mosolytalan város.

Még csak egy kis orosz bánat sem termett ottan. De ott élt a föld egyetlen büszke, határozott és öntudatos szemétszedegető embere. Pontosan tudta, mivégre született erre a világra. Nem alkut kötött a sorssal, hanem becsületes, racionális alapokon nyugvó és kölcsönös előnyökkel kecsegtető üzletet. Zúzott lélekkel egy steril szállodai szobában, a magányos időutazók jóleső fájdalma nélkül — és sehol egy kurva. Gondoljátok el, szeretteim, egy európai főváros lágy húsú, romlott mosolyú kurvák nélkül...

Onnan jöttem haza.

Prágán, Pozsonyon át, mocskos vonaton, s olyan egyedül, mint még soha.

Tél volt.

Már vártuk a Jézust.

Egyedül ültem a kupéban, amikor elindultunk. Aztán leszállt az éjszaka, hamar és hirtelen, egy darabig néztem, mikén ringok kivilágított fülkémben az üvegen túl, odakünt a sötétben, és elnyomott az álom...

Mikor felriadtam, ott voltak.

Három férfi és négy nő.

Máris gyűlöltem őket. A hangjukat, az egyenruhák nehéz, csendes, félelmetes szagát.

Három orosz katonatiszttel ültem egy vagonban, és négy orosz nővel.

Üdvözöltek.

Valamit morogtam.

Mintha nem tudtam volna, hogy vonatkupéban és liftben minden ember egyenlő. Vonatkupéban és liftben állandó és örök a kommunizmus...

Nagy, spárgával átkötött bőröndökkel utaztak.

Nagy, egészséges hangon nevettek.

— Gavarity pá ruszki?

— Nyet...

— Inglis?

— Jesz...

Ebben maradtunk. Beszélgettek tovább, oroszul, rólam. Nevettek, sokat, én pedig tehetetlenül gyűlöltem őket tovább, ráadásul szerelmes voltam a velem szemben ülő nőbe.

Nagy, bánatos, odaadó szláv nő, csodálatos, kifürkészhetetlen szemekkel és hatalmas szájjal.

Ha nevetett, kivillantak fényes aranyfogai. Meleg volt a kupéban, áporodott, átkozott meleg, mégsem vetette le súlyos, földig érő bundáját. Csak kigombolta, s olcsó kis ruhája alól előbuggyantak nagy, fehér mellei.

Szegényszagú kölni párállott belőle.

Ő volt földanyácska, a termékenységistennő, a szemérmetlen, befogadó hús — ő volt Natasa...

Berlinben szolgált a három orosz tiszt, karácsonyra mentek haza, asszonyostul.

— Hát neked nincs férjed?

— De van, de van! Oleg... Csak most nem tud jönni. Megyek egyedül haza, a családhoz...

— Moszkvába?

— Nem, nem! Kijev... Én ukrán vagyok, nem orosz...

És még csak fel sem emelte a hangját.

— Oleg rossz volt, nem engedték... Natasa most magányos... — nevetett fel az egyik férfi, és mind nevettek őutána. Natasa is, kivillantva összes aranyfogát, aztán mélyen a szemembe nézett...

— Én Vászja vagyok...

És akkor meghatódtam, mert Vászják csak az irodalomban vannak, és sírnivalóan nagyszerű pillanat egy büdös, bagószagú Vászja mellett ülni egy büdös, mocskos, kelet-európai vonaton.

Egy kurva nagy üveg vodkát kotort elő a Vászja.

— Igyunk szegény Olegre

És ittunk szegény Olegre. Körbement az üveg, Natasa előbb beledugta a nyelvét a dugó helyére, aztán hátradöntötte egész felsőtestét és két kortyintással lenyelt másfél decit, ott ült velem szemben az egész cári emigráció, a dekadens, a Toulouse-Lautrec zokogott volna, ha ilyet lát...

Csettintett, kipirult, s felém nyújtotta a nyálával megszentelt flaskát.

És beledugtam nyelvemet a dugó helyére, látványosan és félreérthetetlenül...

— Magyarok jók! Budapest gyönyörű... Szolgáltam ott, kettő évet... És örültem, hogy Mihail szolgált Budapesten kettő évet, pláne, hogy még tetszett is neki, és ittunk a magyarokra, lapogattuk egymás vállát, és ha van még egy üveg vodka, talán meg is ölöm. Csupa hazafiságból... Aztán énekeltünk...

„Elkártyáztam a gyönge szívem,
Suhogasd le a szoknyád, hajnal,
Pálinkát lehelek rád szelíden,
Megháglak nehezen, halkan.

Jöjj, Oroszország, vodka, virág,
kacagás nékem a véred,
Pincefehérek a volgai fák,
Tejszínű szűz ez az ének.

Lebukik fejem és úgy zokogok,
Haloványul bennem a bánat,
Veretik körülöttem az ősi dobot,
Szaladok, hajnal teutánad.

Ez a csontpufogás, ez a hanti rege,
Hitemet hirdeti híven,
Katatón bálvány légy fekete,
Hiszen elkártyáztam a szívem...”

Nem ismerték Jeszenyint, de megtapsoltak. Aztán kimentem a peronra, mert környékezett a rosszullét.

Nem. Nem azért.

Azért, hogy utánam jöjjön.

És rágyújtottam, és megfürdettem arcom a koromszagú, csillagtalan éjszakában, és Natasa ott állt mellettem...

Faltam a száját, a nyakát, markoltam kibuggyanó, fehér mellét. És ő berúgta a vécéajtót, és bevonszolt a félhomályos, fertelmes büdösségbe.

Hátát az ajtónak vetve lett az enyém.

Fél lábát az undorító klozettre emelte, egyik kezével a tarkómba mart, másikkal a mocskos, szürke ablaküveget markolászta.

Kilelt a hideg attól a hangtól.

És azután egyszerre felüvöltött, és ott maradt az az üvöltés magasan, a kerekek csattogása felett, és akkor Olegra gondoltam, és combjaim közé szorítottam mindent, és egy hangot sem engedtem előtörni a torkomból, csak hátrahúztam a fejét a hajánál fogva, és meredtem némán a pokoli kék szemébe...

Zihált.

Állta a tekintetem.

Aztán ellökött magától.

Összeszedte a sáros húgyba lecsúszott bundát.

— Én ukrán vagyok, nem orosz... Érted?

És letörölgetett magáról...

Felriadtam, és megláttam Natasát...

Láttam nedves, szétnyíló ajkát, lassan lecsukódó, szomorú szemét. Emlékszem még, ahogy leszállt az éjszaka, hamar és hirtelen, egy darabig néztem, miként ringok kivilágított fülkémben az üvegen túl, odakünt a sötétben, aztán elnyomott az álom.

Soha nem fogom megtudni, létezett-e az a vonatút mosolytalan városból hazafelé, azon sötét, csillagtalan, kelet-európai éjszakán...

ORAVECZ IMRE:

Öregedő férfi

(Szajla: verstanulmányok egy regényhez)

Eljön majd a nap,
mikor reszketőfejű, foltos aggastyán leszek,
és érvényét veszíti, ellenkezőjére fordul minden,
és végre megváltozom,

leszámolok, szakítok a világgal,
nem érintkezem többé senkivel, semmivel,
elhagyok, levetek magamról minden hamisat,
mit az életben fontosnak tartottam,
és megtagadom magam,

nem lesz többé feladatom,
nem nyugszik a vállamon felelősség,
nem gyötör cél, jelentés, értelem,
és az idő is megszűnik számomra,
még az emlékezéssel sem kell többé vesződnöm,
hiszen úgyse jut eszembe a múltból semmi,
vagy ha mégis,
hidegen hagy,

minden letisztul, leegyszerűsödik bennem, köröttem,
galambok váltják fel a héjákat,
eliszkol a kígyó,
visszatér a liliom,
világos lesz a sötét,
édes a keserű,
meghitt az ijesztő,
teli az üres,
jó a rossz,
igen a nem,

a halált nem kívánom, de nem is félem,
csak a haláltusától tartok kissé,
bár lehet, hogy könnyebb lesz, mint gondolom,

azt, azt a napot szeretném megérni.

VÖRÖS ISTVÁN:

A föld napja

Télen a nap alulról
süt be a metróalagútba.
Mint láncon függő
golyó, hintázik belül

valami gránitnál keményebb,
valami semminél puhább.
Napfordulókor megkondítja
a Földet. A szomszédos

bolygók a fülükhöz
kapnak, és a Szaturnusz
a gyűrűjét kezdi riszálni

maga körül. Egyöntetű
az ellenszenv. Télen a csillagközi járatok fehérek.

KÁCSOR ZSOLT RIPORTJA:

Önkormányzat, oszolj!

Vagy fenyegetőzni akart, vagy nem, de Molnár Lajos azt találta mondani a tárgyaláson, hogy amennyiben a tisztelt bíróság nem ad neki igazat, a poroszlói cigány kisebbségi önkormányzat föloszlatja magát, mert a képviselők önélküle nem látják értelmét a munkájuknak. Molnár Lajos azért pereskedett, mert a helyhatósági választásokon a neve mellett nem szerepelt az, hogy ő cigány kisebbségi képviselőjelölt. Holott, ha ezt feltünteti, a leadott szavazatok alapján bejuthatott volna a testületbe. Molnár Lajos szerint minderre a helyi jegyzőnek kellett volna ügyelnie. Ember tervez, tisztelt bíróság végez. Az ítélet szerint Molnár Lajosnak nincs igaza, mert egyrészt intelligens ember benyomását kelti, tudnia kellett volna az odavágó rendelkezésekről, másrészt a törvény nem ismerete senkit sem mentesít. Molnár Lajos nem hagyja annyiban, a Legfelsőbb Bírósághoz fordul.

***

— Ugyan, Molnár Lajos egy degenerált alak — mondja a telefonban Fávor József, a Magyarországi Cigányok Önkormányzati Érdekegyeztető és Képviseleti Szervezetének elnöke. — Ha fel is oszlik a poroszlói cigány önkormányzat, az nem őmiatta fog megtörténni, hanem miattam. Az egész rajtam múlik. Viszonthallásra.

Nicsak-nocsak. Itt mindenki magának akarja a dicsőséget...?

El kell menni Poroszlóra.

***

A falu már magának Esterházy Péternek is fölkeltette az érdeklődését. Egyszer megemlítettem neki — tudtam, fogékony az ilyesmire —, hogy Poroszlón van egy diszkó, amelyik a New York Night Club nevet viseli.

— Poroszlón? — kacagott föl a Mester. — Gyönyörű!...

Éppen a gyönyörű New York Night Clubbal szemben van a polgármesteri hivatal, ahol Bornemissza Jánost, az újonnan megválasztott polgármestert nagy munkában találom: ma lesz az alakuló testületi ülés.

Amelyre a polgármester szerint a cigányok nem fognak eljönni. Hallottam, hogy föloszlanak, mondja, de azt is, hogy mégsem, mert már kiosztották egymás között a funkciókat.

— Nagyon remélem — folytatja —, hogy a cigány önkormányzat nem csak a költségvetési pénzre utazik. Hogy tenni akarnak az emberekért, és nem a pénz motiválja őket. De tartok tőle, hogy csak az.

— Utalnak erre jelek?

— Utalnak. Egyébként nyilvánvalóan nem kapnak egy vagyont, de ha annak nincs gazdája, pontosabban nem jó gazdája van, akkor az a pénz olyan, mintha nem is volna.

— A cigány képviselők hányan vannak?

— Öten. Fávor József, Nagy Kálmán, Homoki Sándor, Homoki Sándorné, és az ő húga, Molnár Csilla.

— És a másik testület hány főből áll?

— Tizenegy. Van kilenc független, meg két MSZMP-s képviselő.

— MSZMP-s?

— Igen. Ja, nem. MSZP-s. Bocs. Elszólás, bocs.

— Ugyan, nem történt semmi.

***

— Akkor összefoglalom, hogy mi van — kezdi Fávor József poroszlói fakereskedő, akinek a családja, mondja ő, évszázadok óta fakereskedéssel foglalkozik. És úgy ül bele a székbe, miután hellyel kínál, mint valami király. Karizmatikus cigányvajda. Nemcsak az országos cigány önkormányzati szervezet elnöke, de az országos roma kerekasztal elnökségi tagja is. — De először kapcsolja ki a magnót.

(Ez az, amit egy újságírónak nem szabad mondani. Magnó észrevétlenül bekapcs. Három mondat után kiderül, nem államtitokról van szó. Akkor szólok, hogy mégiscsak bekapcsolnám a szerkezetet, jobb a memóriája, mint az enyém. Engedélyezve.)

— Szóval, itt egy ellentmondás van — mondja Fávor. — Mert az igaz, hogy végül én is indultam a kisebbségi önkormányzati választásokon, de én voltam az egyik szervezője annak az aláírásgyűjtésnek is, amelyik azt akarta elérni, hogy ne legyenek kisebbségi önkormányzatok Magyarországon. Hogy a cigányok bent, a nagy testületben képviseljék a többieket. Hiszen egy kisebbségi képviselőnek például nincsen tanácskozási joga a testületi üléseken, vagyis nem szavazhat. Össze is gyűlt vagy ötven-hatvanezer aláírás, de ez nem volt elég. Aztán úgy gondoltam, hogy mégis elindulok a választásokon, mert az elmúlt négy évben is önkormányzati képviselő voltam, és 1990-ben elég sok szavazatot kaptam, méghozzá kilencvenöt százalékban magyaroktól. Most decemberben is én kaptam a legtöbb szavazatot, több mint háromszázat. Molnár Lajos meg nem került be. Szerintem nem gondolta át eléggé, hogy mit is akar, pedig főiskolát végzett ember. Indulhatott volna cigányként, de ő ezt nem vállalta föl. Ha nem kapkod, még én is segítettem volna neki.

— A telefonban azt mondta, hogy ha föloszlik, maga miatt oszlik föl az önkormányzat. Miért?

— Mert lemondok. Nem megyek el a mai alakuló ülésre, nem veszem át a megbízólevelemet. Most délelőtt jelentettem be a polgármesteri hivatalban.

— Miért mond le?

— Mert én a másik négy cigánnyal nem vagyok hajlandó együtt dolgozni. Mert nem is lehet. Talán csak egyedül a Nagy Kálmánnal lehetne, mert ő megértő és megalkuvó ember. Egyébként a másik három, Homoki Sándor, a felesége, meg az ő húga egymás között eldöntötte, hogy Homoki Sándor lesz a kisebbségi önkormányzat elnöke. Illetve Homokiné döntött úgy, hogy a férje lesz az önkormányzat vezetője. Ebbe a játékba még bele is mentem volna, ha nem érezném úgy, hogy Homokival szégyent vall a testület. Nézze meg, hogy hogyan néz ki Homoki Sándor. Ő akarja képviselni a testületet? Egyszóval vállalnám én a tisztséget, de nem ebben a felállásban. Ha megalakulnak, gratulálok nekik, csinálják, az ő dolguk. Én nem akarok ebbe beleszólni.

***

Fotóriporter kollégámmal Homokiék felé tartunk, a kocsiban LGT szól, ilyen a, ilyen a, ilyen a boksssz.

Azt kell elérni, jegyzi meg Gábor, állandó társam, akivel mindig minden eseményre együtt megyünk, hogy hadonásszanak, gesztikuláljanak, akadjanak ki, mert csak így tudok normális képet csinálni. Úgyhogy igyekezz. Provokáld őket. Ugyan, Gáborkám, mondom neki, hová gondolsz, vén róka vagyok én. (Bizony, vén rókák vagyunk mi a szakmában, Gábor meg én. Ketten együtt nem vagyunk még ötven évesek.)

Fávor halad előttünk, mutatja az utat, aztán Homokiék házát.

— Ha végeztek, jöjjenek el egy kávéra a panzióba! — kiált utánunk, és gázt ad, és mi fékezünk. Nem akarok kávét inni, morogja Gábor. S csak ülünk a kocsiban, Homokiék háza előtt. Még megvárjuk a szám végét.

***

Homoki Sándor cigány képviselő — engedelmet — tényleg nem kelti disztingvált úriember benyomását.

— Az imént beszélgettünk Fávor úrral, aki azt mondta, hogy maguk miatt nem megy el az önkormányzat alakuló ülésére. Mert nem akar együtt dolgozni magukkal.

— Én azt veszem ki, hogy Fávor elnök akar lenni. És mi ezt nem engedjük.

— Mert maga akar az lenni?

— Nemhogy én az akarok lenni. Engem választanak. De őt nem engedjük.

— Miért?

— Elég sok elhibázott lépése volt neki az elmúlt négy évbe. A szociális bizottság ülésén egyszer se jelent meg, ezt tudjuk hivatalos helyről. És semmit se tett a cigányokért.

— Szóval megpróbálják négyen... A felesége, a húga...

— Ki? A Csilla? Nem is rokon. Ezt Fávor mondta?

— Nem, én tudtam rosszul. És Fávor helyébe választanak másik képviselőt?

— Még nem vagyunk megalakulva.

— De ma megalakulnak.

— Ja, meg. De ha négyen leszünk, akkor négyen.

— Fávornak rosszul esik, hogy nem ő lehet az elnök — szól közbe Homokiné, aki valami tésztát gyúr az asztalon. — De nem is lesz, mert pancseroknak nevezett minket. Hogy ő pancserokkal nem kezd.

Nagy Kálmán is megérkezik (falun gyorsan száll a hír: valaki jött Homokiékhoz), és azonnal bekapcsolódik a beszélgetésbe.

— Az igazság az, hogy Fávor Józsi sokkal tapasztaltabb, mint mink, mert mink még kezdők vagyunk. Neki van már gyakorlata ebbe. Én személy szerint bevenném őtet is.

— És ha tudják, hogy Fávor rutinosabb politikus, mint maguk, akkor miért nem akarják őt?

— Erről nem nyilatkozunk — jelenti ki Homoki Sándor. — Nekünk is megvannak az elképzeléseink. Vannak munkahely teremtő elképzeléseink.

— S mit szólnak ahhoz a vádhoz, hogy maguk csak a költségvetési pénzre utaznak?

— Ez nem igaz. A többi cigányt akarjuk képviselni.

— Mi lesz az első teendőjük a megalakulásuk után?

— Egy nyolc-tíz embert foglalkoztató beruházást akarunk csinálni.

— Csirkéket.. — akarja mondani Homokiné, de a férje közbevág:

— Csönd! Erről még nem nyilatkozunk.

Kifelé menet Gábor bosszúsan dörmögi, a francba, nem sikerült egy jó képet se csinálnom. Nem vagyunk képben.

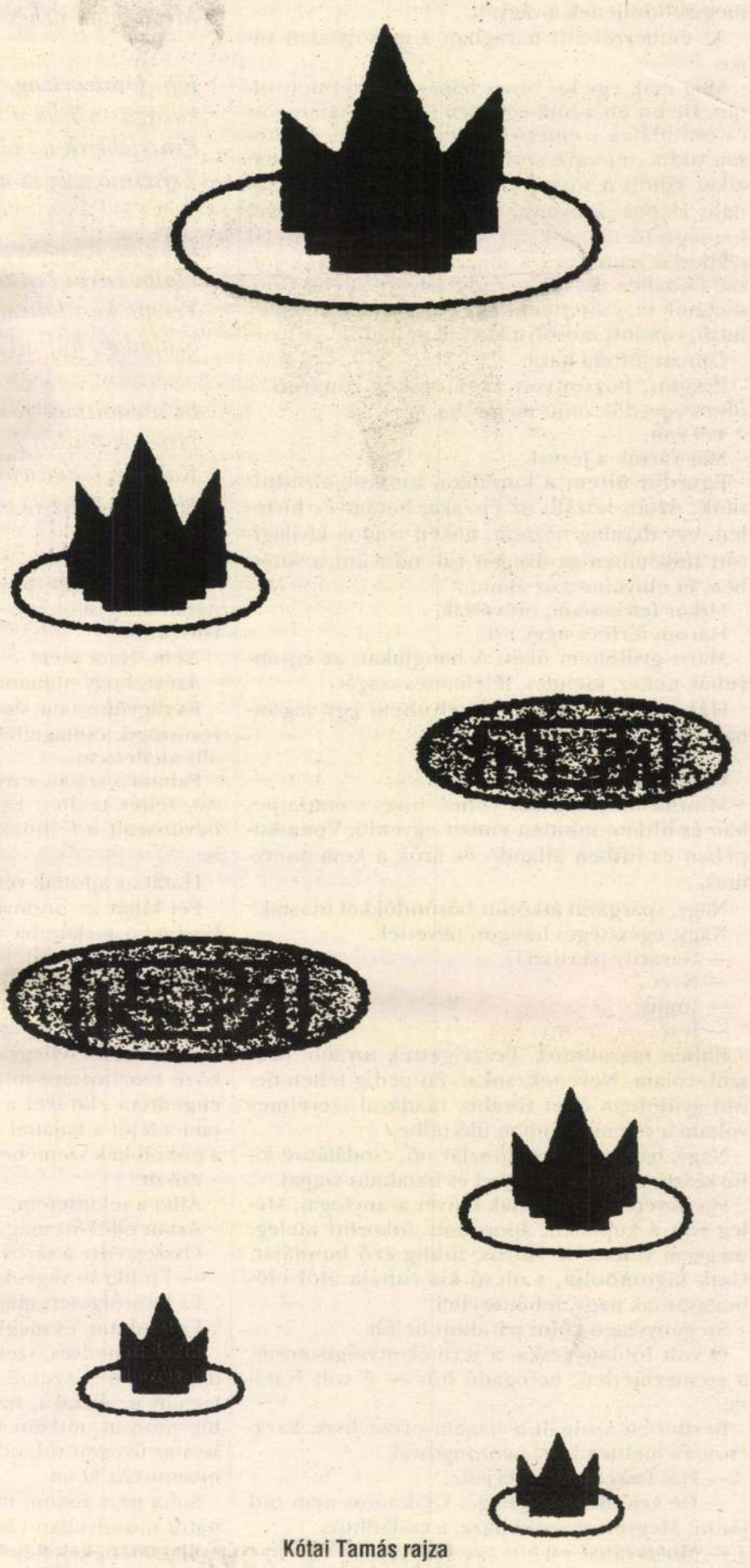

Kótai Tamás rajza

Révbíró Tamás: A szenzációs négyes

Piacosítható-e a kultúra? — interjú Fodor Gáborral

Sükösd Mihály esszéje Hornyánszky Gyuláról

Önkormányzat, oszolj! (riport)

ÉLET ÉS IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

XXXIX. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM ÁRA: 55 FT 1995. JANUÁR 20.

Kótai Tamás rajza

DOBAI PÉTER:

Lorch, a bor városa a Rajna partján

Weinstadt Lorch am Rhein — Úton Marival, 1987. Rajnaszeptember, sugaras, szüretes. avagy:

„Nekünk Mohács kell!"

Nyugodt, nagy, áradó Lorchnál a Rajna:
szépen művelt szőlőteraszok, szüretre
érett fürtök és szőke fürtjei a rajnai nőknek!
A parti hegyláncok sziklás csúcsain lovagvárak:
ma ötezer japán turistára várnak - - - - - - -
- - - a Haus Hilchen von Lorch pincéjében
megiszunk pár pohár órajnai bort - - - - -
- - - azután Liebfraumilchet kóstolunk
a Weingut Graf von Kanitz ál-toszkán boltívei alatt.
Látom az Autobahnokon robogó, suhanó vagyont,
látom logikáját, etikáját a gazdagságnak!
- - - én is száguldhatnék
*Meissen-porcelán-metál-*Mercedes*szel,*
de nekem mégis, mégis Mohács *kell!*
Sőt, még inkább Muhi*!*
Mit érdekel,
hogy a szirén Loreley
mit énekel
a Rajna szirtfokán,
mikor az én hazám
pár panaszát Tiborcz
a lorchi pincékig zengi el!

KOVÁCS ZOLTÁN:

Hatalmas házak

Bartha Ferenc nyilatkozik vasárnap este a tévé hírműsorában. Arról beszél, hogy a HungarHotels-hálózatot szerinte nem elkótyavetyélték, hanem jó áron túladtak rajta, több pénzt más cég sem fizet érte, és hogy át kellene gondolni az egész privatizációs stratégiát, mert most fejetlenség van és az nem vezet sehova. Ezt az egész ügyet amúgy is nehéz megítélni, kívülről, csak nyilatkozatokra hagyatkozva meg egyáltalán nem lehet, legföljebb tippelni, azt meg minek. Hanem, hogy valami támpontot mégiscsak kapjon a magyar televíziónéző, a nyilatkozat végén, igaz egyetlen pillanatra, ám jól kivehetően vágókép jelenik meg: Bartha Ferenc háza. Mármost miután Bartha Ferenc háza jó nagy, és jó helyen fekszik, Bartha Ferenc aligha lehet jó ember. És nyilván nincs igaza Barthának abban sem, hogy fejetlenség van a privatizációs stratégiában, hiszen a háza jó nagy telken fekszik. Ilyen egyszerű ez.

Hogy a ház állaga és a háztulajdonos közötti kétségtelen létező oksági kapcsolat Magyarországon miként feszítette szét a kapcsolat hagyományos keretét és jelentőségét, azt nem tudni, viszont megállapíthatjuk, hogy a hazai átlagpolgárnak immár *házkomplexusa* van. Nem volt mindig. Hosszú ideig egykedvűen vette tudomásul, hogy nincsen két egyforma ház, csak esetleg nagyon hasonló, viszont most már hosszabb ideje tart a folyamat, melynek során tömegkommunikációs szakemberek úgy igyekeznek valakit lejáratni, hogy megmutatják a célszemély házát.

Ha jó nagy, akkor a lejáratás sikeres. Ez a módszer különösen sikeres azóta, mióta maga a kormányzat is igen-igen érzékeny szociálisan, figyeljük csak meg, valahányszor hatvan százalékkal emelik a távfűtést, harminccal a vízdíjat, eszelős mértékben a csatornadíjat, miegyebet, az áremelők már az áremelés pillanatában sajnálják a lakosságot, de valami borzalmas módon. A szociális érzékenység megkapó, ünnepélyes pillanata.

Visszatérve a házkomplexushoz, az mára *átfogó* lett (lefedi a lakosság jelentős részét), *egyetemleges* (utálva van mindenki, akinek nagy háza van), és pontosan *mérhető* (az utálat intenzitása a négyzetméterek és a légköbméter szerinti mértani haladvány). Az utálat továbbá *általános*, amennyiben nincsen relevanciája semminek — miből lett a ház, hogyan építették, az építő család hány tagja rokkant bele —, ezek nem létező szempontok, egy kérdés létezik csupán: ott van az a nagy ház, vagy nincsen ott?

Az egész világegyetem levezethető ebből a szikár kérdésből — hát akkor egy HungarHotels-ügy miért ne lenne ilyen síkon megoldható? Bartha Ferenc nagyonis téved, amikor úgy gondolja, hogy nagy házzal a háta mögött igaza lehet akármiben is.

Mármost külön említeném a *székházak* ügyét, mint a hazai házkomplexus egyik sajátos szeletét. Nálunk ugyanis ha kiejtődik a szó, hogy székház, akkor, ha szabad úgy fogalmazni, elszabadul a pokol. Néhány hónapja például szélesen hömpölygött egy sajtóvita, amelyik arról szólt, hogy a választások után közvetlenül, járt a macskaléptű publicista a székházban, vagy nem járt. Az egyik vicclap azt írta, hogy járt, a szatirikus kétheti lapban az ügyet tovább gondolták, egyik hetilapunkban az érdekelt cáfolta, majd pedig bocsánatkérés történt, de persze az ügy nem lett lezárva (hozzátenném: soha, a büdös életben most már nem is lesz). A székház ugyanis nem egy épület a többi közül, a szóban forgó székház ráadásul nem is egy székház a többi közül, hanem egy olyan emberi alkotás, amelyiknek puszta megemlítése éppoly eruptív erővel indít gondolatsort, mint a görög világban az Olimposz. Amikor az athéni polgár fölnézett a szent hegyre, akkor képzeletében elképesztő mennyiségű istenség kelt életre. Istene volt jóformán mindennek, ezek a földi tárgyak és jelenségek mitológikus megfelelői voltak csupán, a jóember lelkét csakis ezek nyugtatták meg, esetleg telítették katartikus élményekkel — az athéni polgár élete így és csakis így volt teljes.

A magyaré meg azzal teljes, hogy köp egyet, amikor nagy házat lát, ha pedig székházat, nos akkor is előfordul, hogy köp, hanem ott már jelentőséget kap minden székház lényege: a benépesíthetőség szabadsága. A képzelet szabadsága, a székház környékén fölbukkanó figurák végtelen permutációja. Az oda beléphetők totális hibriditása. Ha például szemben állunk a székházzal, és alaposabban szemrevételezzük azt az építészeti igénytelenséget, amelyik szinte azonnal a földre teper minket, akkor olyan képzetünk támadhat, hogy a tervező eleve szabadjára óhajtotta engedni a majdani szemlélődő fantáziáját, így ő maga tartózkodott attól, hogy tervezési szempontból akárcsak egyetlen értéknek tekinthető gondolatot pauszpapírra vessen. Hogy semmiféle építészeti bravúr ne zavarja majd az arrajárót, az mindenfajta zavaró körülmény nélkül népesíthesse be az épületet megannyi párttitkárral, pártsofőrrel, spiclivel és verőemberrel. Így lép működésbe a székház látványától megtermékenyült agy, emberek kezdenek jönni-menni, itt egy titkár, ott egy elnök, amott besúgó, s e szakaszban kezdi kifejteni jótékony hatását a már említett építészeti sivárság: az előrehaladó titkárt nem akadályozzák magas, díszes lépcsők, szabadon mozoghat előre az összekötő, az agit-propost nem gátolják továbbhaladásában oszlopok, rendezetten közlekedhet pártsejt, vagy pártcsoport (ezek alakzatszerű mozgásával azért javallom vigyázni), a képzeletet nem zavarják stukkók és építészeti játékok, nincsenek dekoratív túlzások, s ebben a jótékony jellegtelenségben egyszer csak törvényszerűen bukkan föl egy tévériporter. Hogy ott járt-e, vagy csupán a képzelet játéka, ki tudja ezt, s amikor a polgár hirtelen visszaréved és a Kun utca felől megindul a Rákóczi út irányába, köp egyet. Házat látott, és az jó nagy volt.

Nyílt levél Bence Györgyhöz

arról, hogy ha ketten teszik ugyanazt, az mégis csak ugyanaz

Kedves Bence!

Te biztosan nem csak azt tudod, hogy már a régi görögök is, de azt is, hogy ki volt az a régi görög, aki megállapította, s hogy mivel érvelt amellett, hogy ha ketten teszik ugyanazt, az nem ugyanaz. Ha ugyan görög volt és érvelt. Én bevallom, hogy azon évtizedek után, amelyek során választott sorsom eltávolított kettőnk egyetemi tanulmányainak eredetileg közös tárgyától, a filozófiától, már csak azt tudom, hogy annak idején ezt valahogy a dialektikus gondolkodás megnyilvánulásaként mutatták fel nekünk. Mondom: régen volt ez.

Ha Te is a pszichológia irányába távolodtál volna el a filozófiától, mint jómagam, akkor talán elszórakoztatna, hogy e tiszteletreméltóan dialektikus tétel érvényességébe vetett hitemet nem egy másik filozófiai tétel ingatta meg a görög antikvitásból, netán a német újkorból, hanem egy vicc a szovjet legújabb korból. Így szólt: A kapitalizmusban egyik ember kizsákmányolja a másikat — a szocializmusban ez éppen ellenkezőleg van.

Különben éppen erről szólt az a cikk, amelyet az általad alapított BUKSz című folyóirat megrendelésére írtam Kornai János *A szocialista rendszer* című könyvéről. Hogy hogyan is van, ami a szocializmusban éppen ellenkezőleg van: erről szólt a megrendelt cikk, amelynek megjelenését azután *cenzúrázó akaratod megakadályozta.*

Persze, nem mindenről szólt a cikk, ami a szocializmusban éppen ellenkezőleg van. Olyan trivialitásokról például, hogy a szocializmusban egyik ember a hatalmánál fogva kicenzúrázza a másikat, ha az másképpen gondolkodik, erről nem írtam, hiszen ezt ma mindenki tudja; akárcsak azt, hogy a rendszerváltás óta ez éppen ellenkezőleg van.

Például a rendszerváltás előtt te a *cenzúrázottak* között voltál, valahányszor a hatalmat viselők valamelyikének nem tetszett, hogy másképpen gondolkodol. Egyebek között így lett kicenzúrázva idehaza az a könyv, amelyet kitűnő társszerződdel ugyan-arról a tárgyról írtál, amiről most Kornai a magáét. Igaz, a könyv — amely azért megjelent, csak éppen nem egy magyar, hanem egy francia kiadónál, s a címlapon kettőtök neve helyett „Marc Rakovski" név áll — nem nevezi szocialista rendszernek, amiről szól, hanem keleti országokról vagy szovjet társadalmakról beszél. De ettől eltekintve sok kérdést hasonló módon kezel, mint Kornai János.

Így például az *emberi tőkét.* Emlékszem, amikor nem sokkal könyvetek megjelenése után egy franciaországi egyetemen diákjaim kérésére szemináriumot indítottam annak tárgyáról, akkor az egyetlen hiány, amit hallgatóimmal fájlaltunk a könyvben, ugyanaz volt, mint az, amelyről most a Kornai könyvéről írott jegyzetem szólt.

Az, amelyet az általad alapított szabadgondolkodó folyóirat rendelt, elfogadott, majd nem közölt le.

Az általad kicenzúráztatott cikkben egyetlen ponton bíráltam Kornai János könyvét: azért, hogy egész az 599. lapjáig nem olvasható benne egyetlen szó sem arról, hogy a szocialista rendszerben miképpen alakult a fizikai vagyon mellett az emberi tőke sorsa. Az említett sorszámú oldalon, ahol már csak kettőt kell lapozni, hogy a könyv végére érjünk, azt írja Kornai, hogy most az átmenetet nehezíti, hogy a fizikai vagyon rossz állapotához társulnak az előző rendszertől örökölt emberi tőke gyengeségei. Csak amikorra ideér az olvasó, addigra a fizikai vagyon rossz állapotának előzményeiről már nagyon sok okos információhoz jutott Kornai könyvéből, míg arra nézve még egy utaláshoz sem, hogy az emberi tőke most örökül kapott gyengeségei hogyan lettek legyártva.

Arról a Szovjetunió fennállásának első fél évszázadában hallott az ember, hogy az Egyesült Államokban a fizikai vagyon gyarapodásának a tempója igen lassú, több évtizedes átlagban mindössze évi *2 százalék* — erre építették Sztálin, majd Hruscsov közgazdászai a számításokat, amelyek értelmében a Szovjetuniónak a maga sokkal gyorsabb tempójával utól kellett volna érnie és le kellett volna hagynia Amerikát. E tekintetben. Ám mi van annak a tőkének a felhalmozódásával, amely nem gépekben és felszerelésekben ölt testet, hanem emberek növekvő tudásában és javuló egészségi állapotában? Merthogy ugyanezekben az évtizedekben az Egyesült Államokban *az emberi tőke kétszer nagyobb tempóban gyarapodott,* mint az anyagi tőke: több mint 4 százalékkal évente.

Márpedig ennek eredményeként gyökeresen megváltozott az emberi tőke részesedési aránya a felhalmozott tőkeállomány egészén belül, méghozzá éppen azokban az évtizedekben, amelyekben a földgolyó túlsó felén a szocialistának szánt kísérlet kibontakozott. Míg néhány évvel azelőtt, hogy Oroszország a maga forradalmával nekivágott ennek a kísérletnek, az emberi tőke aránya *20 százaléknál alig többet tett ki,* addig negyven évvel az orosz forradalom után már *több mint negyven százalék* lett.

Mármint az Egyesült Államokban. Hát a Szovjetunióban?

Ha itt másképpen volt, mint ott, akkor mivel magyarázzuk, hogy arról valahogy nem lehetett hallani, hogy az amerikaiakon nagyobbfajta pánik tört volna ki attól, hogy lemaradnak a Szovjetunióval szemben, amikor ott felépítették a nehézipar soron lévő új büszkeségét, ezzel szemben Gagarin űrrepülésének a híre, tudjuk, kiváltotta a pánikot, hogy az Egyesült Államok a képzés tekintetében lemarad, mert nem költ rá annyit, mint a Szovjetunió?

Ha viszont a Szovjetunióban ugyanaz az irányzat érvényesül az emberi tőkefelhalmozás arányait tekintve, mint az Egyesült Államokban, ez felveti a kérdést: ki a tulajdonosa a szocialista rendszerben az így felhalmozódott tőkének?

Említett könyvetekből sok hasznos ismeret meríthet az olvasó, hogy egyik fejezetcímét idézzem „A termelési eszközök magánkisajátításáról és államosításáról". S ugyanerre nézve Kornai János könyvéről is csak elismeréssel szólhatott róla írott jegyzetem. Ám kérdés, hogy ami a termelési eszközökben fizikailag testet öltött tőke magánkisajátításáról, illetve államosításáról megállapítható, ugyanaz elmondható-e az emberi tőkéről is.

Vajon lehet-e magánkisajátításnak alávetni a tőkét, amikor az nem valamilyen *dologban,* hanem egy *személyben* ölt testet? Azok az amerikai közgazdák, akik a kérdéssel foglalkoznak, azt az egyszerűen áttekinthető esetet vizsgálják, amikor a tőke beruházója ugyanaz a személy, akinek a képességeit kiképezi a reá szánt pénzösszeggel, itt egyértelmű, hogy ki a befektetés haszonélvezője. Ám mi a helyzet akkor, ha más a beruházó, és megint más az, akinek testébe és lelkébe a befektett tőke a kiképzés során szervesen beépül, elválaszthatatlanul attól, ami természettől fogva adva van? Mit jelent ilyenkor a magánkisajátítás? Azt-e, hogy a beruházó ilyenor saját tulajdonaként rendelkezik a másik ember testével és lelkével is? Vagy pedig azt, hogy a szabad munkaerő a saját tulajdonaként rendelkezik a másik ember pénzével, ha azt, haszon reményében, az ő kiképzésére kölcsönözte?

És amikor a szocialista rendszer a tőkét államosítja, akkor milyen módon rendelkezik vajon az állam a tőkének azzal az egyre növekvő arányú részével, amely nem az állam területén létesített gyárépületekben és ezek berendezésében ölt testet, hanem polgárainak képzettségében?

Persze, levelem nem ezekről a kérdésekről szól, kedves Bence, hanem arról, hogy egy cikk, amely viszont ezekről a kérdésekről szól, ki lett cenzúrázva az általad alapított folyóiratból.

Ennek a ténynek sem a motívumát kutatja a levelem. Ha azt tenné, akkor talán abból indulna ki, hogyan csinálta ezt annak idején Illetékes Elvtárs, s eljátszana azzal a képzelgéssel, hogyan csinálná *ugyanazt* most, ha időközben átment volna liberálisba. S ha Illetékes Elvtárs lelkében kezdenék fantáziálva búvárkodni, akkor talán eszembe jutna, hogy őt (szintén nem csak minket) olyannak tenyésztette ki a negyven év, aki megtanult a sorok között olvasni, s ezért felfigyel rá, hogyha kiderül, hogy *az emberi tőke* államosítása nem történhetett ugyanazon a módon, mint az anyagi tőkéé, akkor arra lehet gyanakodni, hogy *az emberi tőke privatizációja* sem valósítható meg ugyanazzal az eljárással, amellyel a Szerencsi Csokoládégyárat magánkézbe lehet adni. Márpedig Illetékes Elvtárs tudja, hogy ilyesféle kérdések feszegetése meg tudja ám zavarni a rendszerváltás által mozgásba hozott társadalmat, amely elbizonytalanodhat arra nézve, vajon jó irányba vezet-e az a mozgás, ha egyszer az irányát a mozdítandó javak egyik felére tekintve írták elő a másik felének is. S Illetékes Elvtárs, ha valaki ilyen *zavarós,* azt szívesen nevezi *zavarosnak:* ha pedig valami zavaros, arról pontosan tudja, hogy megjelentetésének megakadályozása: közérdek.

Mondom: levelem a benne leírt ténynek nem a motívumát kívánja kutatni, s végképp nem e képzelődés útján: hogy hogyan csinálná Illetékes Elvtárs *ugyanazt* most, ha időközben átment volna liberálisba. Én nagyon is tudom, hogy Illetékes Elvtárs és egykori áldozata, Bence György — ez kettő.

S levelem mindössze is csak arra szeretett volna rámutatni, hogy ha ketten teszik ugyanazt, az mégis csak ugyanaz.

Elvtársi üdvözlettel
Garai László

György helyett János

Ki ne ismerné Martinuzzi Fráter Györgynek az összeesküvőkhöz küldött híres üzenetét? — kérdeztem hivalkodóan az ÉS előző számában, oly biztos lévén a dolgomban, hogy eszembe se jutott utána nézni, kitől is származik az eredetileg latin nyelvű nevezetes idézet: „A királynét megölni nem kell félnetek...". Hát Fehér Márta, a filozófus, egy múlt pénteki összejövetelen tudomásomra hozta, hogy ő aztán nem ismeri. Pontosabban nem úgy ismeri, mint György barát üzenetét, hanem mint amit János esztergomi érsek írt a békételeneknek, amikor Gertrudis királyné életére törtek.

Ezúton követem meg a csavaros észjárású 16. századi államférfit, a nyomda ördögét (aki azért ebben az írásomban is kitett magáért), valamint a tömjénfüstöt.

Kenesei István

Soros riport- és glosszaverseny

Az óév utolsó napjaiban a szerkesztőségben adtuk át a verseny aktuális szakaszának díjait. Első díjat kapott a glosszisták között *Doros Judit,* másodikat *Lantai András,* harmadikat *Tímár György.* A riportok közül *Vígh Anita* Erotosmink című írását találta legjobbnak a zsűri, második *Kamocsay Ildikó* Igazságtalanságszolgáltatás, harmadik *Tábori Zoltán* Vendel úr egere című írása lett. Tekintettel arra, hogy a harmadik helyezett írás félreértés folytán került bírálat alá, ezúton közöljük, hogy a következő értékelésben figyelmen kívül marad.

ÉS-lapzárta

Bodor Pál, Grendel Lajos és *Csiki László* lesz az ÉS-lapzárta következő estjének három meghívottja. A téma a határon túli magyar irodalom és az anyaország irodalmának a kapcsolata. Terveink szerint a három meghívott mellett további olyan határon túli magyar írókat látnánk vendégül, akik jövő szerdán éppen Budapesten lesznek. *Figyelem*: mostantól kezdve nem a Jazz Caféban, hanem a VIII. kerületi Építészpincében találkozunk. (Otpacsirta utca 2., időpont: 18 óra). Mindenkit szeretettel várunk.

NAPI gazdaság
1135 Budapest, Csata u. 32.
Tel.: 120-8062, 149-0305
Fax: 140-8111
ÁLLANDÓ MELLÉKLETEINK:
Tőzsdék-piacok
NAPI Szolgáltatás
Pihenő NAPI
GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI HÍRLAP

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiadja az
Irodalom Kft:
PRINCZ GÁBOR,
SZVÁK GYULA,
ÉS ALAPÍTVÁNY

Megjelenik
minden pénteken

Főszerkesztő:
KOVÁCS ZOLTÁN

Főszerkesztő-helyettes:
VÁNCSA ISTVÁN

Olvasószerkesztő:
KERTÉSZ ÁKOS

Főmunkatársak:
DARVASI LÁSZLÓ
MEGYESI GUSZTÁV

Rovatok és fogadóórák:

Grafika, információ:
SZIKSZAI KÁROLY
kedd 10—12

Kiállítások, bemutatók:
ORAVECZ IMRE
hétfő 12—13

Könyvek:
BODOR BÉLA
hétfő 10—13

Széppróza:
KARDOS G. GYÖRGY
szerda 10—13
csütörtök 10—13

Riport:
TÓDOR JÁNOS
hétfő 10—13

Irodalomtörténet:
BATA IMRE
hétfő 10—13

Vers:
TÓTH ERZSÉBET
szerda 10—14

Visszhang:
MOLNÁR ERZSÉBET
hétfő 10—12

Lapigazgató:
TÓTH ÁGNES

Index: 25-44
HU-ISSN 0424-8848
Szerkesztőség:
1146 Budapest,
Ajtósi Dürer sor 5.
Budapest 1437. Pf. 274
Telefon: 269-7728
Telefax: 269-7729

Kiadja: Irodalom Kft.
Felelős kiadó:
a Kft. ügyvezető igazgatója
Telefon: 269-7728
Hirdetésfelvétel:
Ajtósi Dürer sor 5.
Levilágítás: Graphiset Kft.
Lapterjesztés: Baranyi és TSA Kft.
Budapest, Bajza utca 68. 1062
Telefon: 153-2755
Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt.
és alternatív terjesztők
Előfizethető bármely postahivatalnál,
a hírlapkézbesítőknél,
a Posta hírlapüzleteiben
és a Hírlap-előfizetési
és Lapellátási Irodánál
(HELIR) Budapest,
Lehel u. 10/A, 1900, közvetlenül
vagy postautalványon, valamint
átutalással a HELIR 219-986336
Postabank Rt. 021-02799
pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj:
egy évre 2160 Ft
fél évre 1080 Ft,
negyed évre 540 Ft,
egy hónapra 180 Ft.
Nyomtatás:
VESZPRÉMI NYOMDA RT.
Felelős vezető:
Fekete István
igazgató

A lap
a Soros Alapítvány támogatásával készül.
Meg nem rendelt kéziratokat
lehetőségeink szerint gondozunk,
de csak felbélyegzett, válaszborítékos
levelekre áll módunkban válaszolni.

HORVÁTH ANDRÁS:

Pszichiátria, avagy kacsa a jégen

— Mi a francnak van itt ez a szék? — kérdezi és belerúg.

— Kapcsold be a TV-t! Most lesz a meccs! — adja ki az utasítást másvalakinek, és indulván kifelé a társalgóból, mielőtt az ajtón kilépne, levágja a harmadikat egy cigire. Meggyújtja és elnyomja.

— Legalább mondanád azt, hogy köszönöm — légy szíves! Ennyi igazán kijár bárkinek! — hallatszik a terem túlsó végéről egy lánytól, vagy asszonytól, vagy gyerektől. Hiszen itt soha nem lehet tudni. Hogy most ő lelép. Oké. Holnapután nem jövök vissza. Oké. Szevasz! Viszlát! Van egy cigid? És tüzed?! De ha gyufád van, az még jobb, ugyanis én pipázom. Tessék?! De hiszen téged nem kérdezett senki! Arról nem is beszélve, hogy te ötször, hát képzeld el, én már tizenötször! Nekem aztán mondhatod, tudod mi vagyok én? Hát alkoholista, narkós, sosem volt apám, mégis látszik rajtad, bazdmeg, ezek meg éppen a fürdőkádból másztak ki, képzelheted, micsoda buli volt ott, és tényleg? az meg bele tudott hugyozni az orvosságosüvegbe úgy, hogy csak az órája ázott el, én viszont rögtön elázom már három cent akármitől is, és ráadásul egyke vagyok, mi vagy te, hetyke, hát vedd tudomásul, hogy én az ilyen embereket utálom, és nem tudom elviselni, és megkövetelem magamnak a tiszteletet, és ha tudni akarod, nekem még rákom is van, nem tengeri, te állat, hanem folyami. Hogy te is fogtál már ilyet? Tudod mit fogtál te, öcsi? Hát a kis pöcsödet a WC-ben, én viszont megmondom magának, mi a baj, hát az, hogy ez itt Magyarország és azt hiszem, ezzel mindent megmondtam, jól beszélek és most hogy van komolyan ne mondja maga orvos vagy ápoló, szóval munka nélküli filozófus, gondolhattam volna, és mit szokott fényképezni, úgy értem engem is lefényképezel, köszi szevasz jónapot jóestét bocsánat ne haragudj elnézést kezitcsókolom szia, na, mondja meg szépen a nevét, hiszen még csak negyvenegy éves torpedó kártya sakk billiárd TV könyv vagy mi a fasszal hódíthatnám meg magát, úgy értem én csak meg szeretném menteni semmi más csak barátság picinyem, hát persze egyem azt a gyenge húsod hiszen tudod én és a szex, most keresnek, ja tudom, bejött a tizenhárom gyermekem látogatóba, ugye milyen helyesek mint az orgonasípok, na ő nem mert a barátom hát ő sem hiszen ő a szeretőm hát amaz a hapsim az pedig az élettársam ez a szerencsétlen meg a férjem mit gondol mi vagyok én? kurva? azt hiszi nagyokos hát szerintem itt mindenki hülye leginkább az orvosok ha igazán meg akarja menteni az életem doktor úr akkor előbb jól rúgjon be dilizzen be vágja fel az ereit aztán előveheti nem azt a diplomáját ne kiabáljon a kurva életbe de jó hapsi képzeld velem még sohasem kiabált még a hangját sem emelte fel hát a szoknyámat azt igen, de hát istenem, ő is csak férfi ki az a kopasz kövér ürge akkor inkább a kolostor, tudja, tudod tudjátok tudjuk én biztos tudom hiszen éppen az a bajom hogy én mindent tudok ezért vagyok itt, és most fogja be a pofáját ha nem akarja hogy szétverjem kitépjem a haját üssön le ha mást nem tud mindennél fontosabb a tolerancia itt semmi sem kötelező azon kívül hogy minden, kérem a személyijét, meg a betegbiztosításait, és most legyen olyan kedves és fáradjon a drága kedves aranyos ápoló után ő majd megmutatja a lakosztályát nem lesz semmi baj nyugodjon meg higgye el lássa nem kapja be!

Naugye. Nem megmondtam? Én már előre szóltam, de ő mindig csak a saját feje után megy. Hogy kiment a feje? Hát akkor két választása van, ha hétvégén haza akar menni: először is megmondja, bediktálja, ide a könyvbe írjuk, hogy ki volt az a fej, kié volt? A magáé? Hát akkor menjen fel a második emeletre és kérjen kilépőt attól a mosolygós doktornőtől. Úgyse fog magának adni, mert csak mosolyogni tud, írni nem, szóval miután megkapta, kivételesen nem egy hét múlva, hanem most rohanjon utána.

Na mi van, mit akar? Kiengedte?

Na, ezt már baszhatjuk! A portás kiengedte, mert azt hitte hogy ő főorvos, így hát azt tudom tanácsolni magának kedvesem, hogy az ész a fontos, nem a fej. Fel a fejjel!

Éljen a demokrácia, a szabadság, a szeretet, a polgárjog, az Antall, jaj bocs az meghalt jaj kérhetek egy kis ragasztót magától ugye adsz kedvesem tudod a fejem az mindig fáj mindig észnél van csak most elveszett andrás nem láttad kit vagy mit emeltek ki a mentőből azok a mentősök akik az ördögárok bisztróból hozták ki azt a jó fejet vissza mert szerencsétlen berúgott benarkózott elájult és nem tudta hova tartozik ehhez az osztályhoz békéscsabára vagy sehova.

Vissza szeretném ragasztani, és a többiek azt mondták, hogy jó lesz a cellux is, mások pedig hogy ami elveszett, azt már nem lehet pótolni, az orvosok szerint ami még megvan, azon lehet alakítani. Egy kicsit pofoznak majd előlről, hátulról, jobbról, balról, aztán eltelik néhány hónap, csak ne igyon, az a lényeg, ne narkózzon, ne gondoljon rá, magától el fog múlni mint egy pattanás csak nekem is akarni kell egy kicsit hát nem vagyok én hülye hogy azt akarjam hogy elmúljon a férjem illetve bocsánat a fejem hát mit fog szólni a családom a gyermekeim ha meglátnak így fej nélkül nem baj nem törődöm senkivel semmivel leszarom az egészet! Mit nekem diana, nirvána, lélek és fej? Nekem már csak egy kis nyugalom kell, könyörgöm! Hogy hagyjanak, hagyjatok békén, egyedül akarok maradni, hogy aztán rohanjak vissza hozzátok és keressük meg együtt. Hogy mit?

Hát a fejemet.

Legutóbb a Templom u. 12-ben látták Pesten, egyedül volt, férjhez ment újra, már három gyereke van, de állítólag akar még egyet, New Yorkból és Moszkvából is küldött lapot, meg a munkásszállóról is Békéscsabáról, a Pokolból és a Mennyországból. Dehát senki nem olvasta el őket.

Afrancba!

NAGY ATILLA KRISTÓF:

JÉZUS ÉS A TENGER

És kiméne Jézus a bárkán a tengerre. Simon Péter pedig eltávozott tőle, s otthonába tért meg Zebedeus mindkét fia, Jakab és János is. Csupán Júdás maradt vele. Nem messze a parttól kiveték a hálót, s igen megszenvedtek, míg a zsákmányt a bárkába vonták.

Csodálkozék Jézus, és a hálót nézte. Efféléket az Úr csak rosszkedvében készít, ha ugyan nem a lázadó angyalok kreálták a különös szörnyeket. És megkérdé Júdást, aki vele vala, nevezné meg őket.

Ez koronaszivacs, az ott meg kenyérhéj, tölgypolip, tollpolip, hajladozó tengeri csengettyű, kehelyállatok és fülesmedúza, bíborrózsa és tengeri szegfű, ezt meg „holt ember kezének" mondják a halászok. Dinnyemedúza fésűs bordáival, piros zsinórféreg, kígyóképű féreg, ez itt csőben lakik, az meg háromfogú, ott, a padozaton, nagy csigák hevernek, kék csíkos, teknőcházú, csésze- és kúpcsigák, fényes köldökcsiga. Az a pettyes tengerinyúl, lágy szemölcsös csillag, világító fúrókagyló, tarka karmoskagyló, kacsacsőrű ugrókagyló, nyúlánk vándorkagyló, szépiák, polipok, tengerimakk, ászka, bolharákok, elegáns garnéla, homárok, languszták, bársonyos úszórák, kagylóőr és osztrigafarkas, szőrös kígyócsillag, törpe tengeri sün, zsákállatok, tengeri uborka, ez van a hálóban.

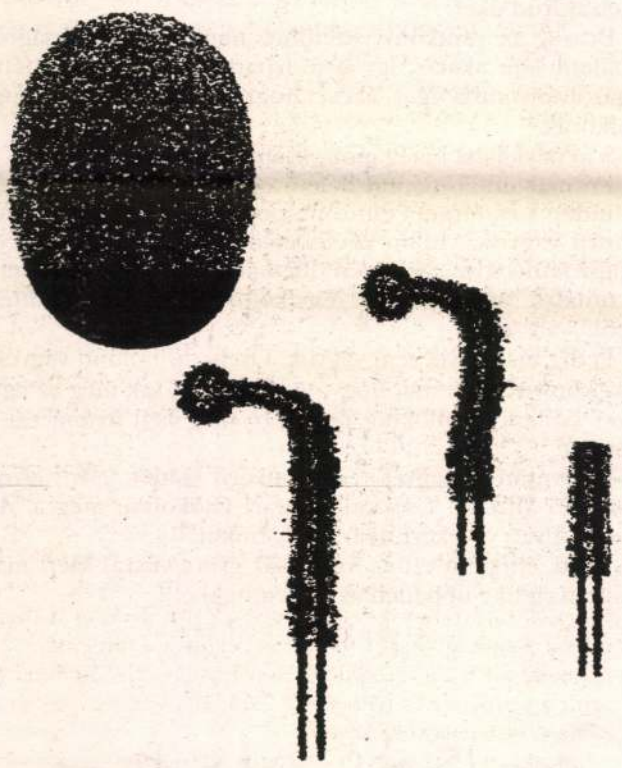

Kótai Tamás rajza

S mondá Jézus, dobjuk vissza mindet.

És Júdás felele, dobjuk, noha az a természetük, hogy szárazra vetve gyorsan elpusztulnak. Hasztalan engeded valamennyit vissza, nem él már egyik sem.

Jézus nem szólt erre, csak vezeté a bárkát a tenger közepére. S kiveti hálóját már sokkal mélyebbre. S húzzák a hálót csaknem napszálltáig. S csodálkozék Jézus, látván a zsákmányát. Mi ez a sokfajta vergődő, csapkodó, ismeretlen nevű ördögteremtménye?

És válaszola Júdás. Körszájú ingola, finta, fattyúhering, nemes lazac, pénzes pér, bodorka, ónos jász, fenékjáró küllő, ezüstkárász, menyhal, kilenctüskés pikó, naphal, szennyesfehér hasú, mélykék heringcápa, pörölycápa, pettyes macskacápa, kurtafarkú- és zsibbasztórája, csőrös csuka — a csontjai is zöldek —, hajóroncsot lakó tengeri angolna, cérnahalak, béka- és szamárképű halak, kardhal, csőrösszájú bíbor tündöklőhal, kakashal, amit a halászok Szent Péter halának mondanak némelykor, bár nem tudom, miért. Ez a csíkos itt a tengeri márna, az ott süllő, durbincs, foltos ajakoshal, tengeri skorpió és vértes kölönte, zöld- és lila hátú szivárványhal, mérgespókhal és pásztás farkashal — hatalmas fogakkal —, kardhal és álsügér, most kinyitja száját, belül enciánkék. Ott, a tenger mélyén lábakon tipegő tűzvörös morgóhal, hallod, hogy búg?, már a végét járja.

S mondá Jézus, dobjuk vissza mindet.

És Júdás felele, dobjuk, noha az a természetük, hogy szárazra vetve gyorsan elpusztulnak. Hasztalan engeded valamennyit vissza, nem él már egyik sem.

Jézus nem szólt erre, csak vezeté a bárkát a tenger közepén is legmélyebb izekre. Monda pedig Júdás, este van, és csillagtalan az ég.

Kiveték a hálót, s ahogy felhúzzák azt, nem vala más benne, csak négy rozsdás vasszög.

Jézus csodálkozék a különös zsákmányon, s kérdi Júdást, mi ez?

Júdás pedig felelt. Ki hálót vet, háló által pusztul.

KERESZTURY DEZSŐ:

Mindenre emlékszel

Mindenre emlékszel,
pedig feledékeny
vagy, miként az aggok:
fölöttük csattog régen
a zászló s a fenyéren
meg kell már tagadnod
mindent a Földön, Égen.
A Teremtőt s művét,
jót, rosszat, sűrű vért,
kínt, gyönyört, ami ért,
az egész értelemért
életeden vett vért,
hogy Főnix legyen jus,
ki porból vétettél,
kit Ember Fiává
fogadott, párjává
Jézus Krisztus.
Hogyha majd elégsz, jól
széteső hamudból
újra születsz: —
úgymint fény, rügy, virág,
mi gyökereden rág,
ne vessen lest,
mit a mélybe állott
arc, a meg nem váltott
avart is magába
oldó örök láva
elásott,
s az örök áramlás
szül, nevel: a csodás,
legyen áldott.

FORGÁCS ZSUZSA:

Leltár pasim jó cselekedeteiről

Szeptember 10.

A pasim ma lenyűgözően viselkedett. Meglátogatott, és zokszó nélkül belapátolta csiperkés, libazsíros, áfonyával töltött gombócomat. Ezt követően nagyvonalúan elkocsikáztatott terapeutájához, hogy várhassak rá odakint, míg ők odabent beszélgettek. Ez rendkívüli lehetőséget biztosított nekem arra, hogy emelkedett hangulatban háromszor körbegaloppozzam a Central Parkot, és gyöngédségi rohamomból fakadó dicshimnuszaim egyikében fürdessem palimat.

Terápiája után emberfeletti belátásról tett tanúbizonyságot, mivel egyetlen undok megjegyzés nélkül tolerálta, hogy negyvenöt percen át kényszeresen az „Idegenek az éjszakában"-t kornyikáljam a kocsiban. Később megengedte, hogy felcipeljem testemet a harmadik emeletre ahol lakik. Olyan jó hangulatban volt, hogy egyetlen arcrándulás nélkül hagyta, hogy kielégítsem az ágyban. Még ezt követően sem kommentálta egocentrizmusomat, és arról sem tartotta meg szokásos hegyi beszédeinek egyikét, hogy milyen bombasztikusan önző vagyok, és mennyire nevetségesen el vagyok telve megalomániás komplexusaimmal, sőt, gyakorlatilag megengedte, hogy egyszerűen elaludjak mellette anélkül, hogy legorombított volna, amiért már megint nem szenteltem kellő figyelmet szerény szükségleteinek. Valamilyen furcsa okból kifolyólag elfelejtett megesketni az anyám életére, hogy egész éjszaka meg se moccanok majd, azaz egyáltalán nem kelek fel, hogy a vécére menjek.

Szeptember 19.

Pasimon ma könnyes kegyeletteljesség lett úrrá. Egyáltalán nem kritizált amiért túl sok időt töltök a barátnőmmel, ehelyett sanyarú sorsáról mesélt nekem, és utána kegyesen hagyta, hogy beszámoljak a saját nyomoromról. Annyira megbocsátó hangulatban volt, hogy még azt is megengedte nekem, hogy felvidítsam azzal, hogy a szemébe mondjam, milyen erős és félelmetes is Ő, magyarán félelmetesen csodálatos. Értelmi képességeimet meghaladó okokból kifolyólag takarékra állította szokásos elmefuttatását arról, hogy mennyire nem vagyok jó semmire, továbbá, hogy milyen elviselhetetlenül neurotikus vagyok, közel a végső összeomláshoz, és hogy mennyire fogom bánni, mikor ő már nem lesz mellettem, hogy törődjön velem és kihúzzon abból az erkölcsi fertőből, amiben általában csak úgy a saját — nyers erőszaktól lucskos — ösztöneimtől vezérelve szoktam henteregni. Később még a korábbiaknál is kedvesebb volt hozzám, mert nem vádolt meg azzal, hogy egy szerencsétlen, hisztérikus tyúk vagyok, amikor képtelen voltam abbahagyni a röhögőrohamot, mivel bejelentette, hogy a hétvégét vidéken kívánja tölteni valamelyik — szavatosságát tekintve több éve lejárt — exbarátnőjével.

Szeptember 28.

Pasim ezen a napon minden korábbiakat meghaladó — a világmindenséget egyetemesen magába fogadó — türelemről tett tanúbizonyságot, hogy visszafogja magát és felülkerekedjen fogyatékosságaim javító célzatú, önzetlen ostorozásán. Meglátogatott, és megengedte nekem, hogy tetőtől talpig megmasszírozzam, és oly messzire ment elnézésben és megbocsátásban, hogy hajlandó volt azt a benyomást kelteni, mintha mennyei élvezetben lett volna része, ugyanis még azt a szívességet is megtette, hogy kéjesen sóhajtozzon és nyögdécseljen, míg dögönyöztem.

Október 10.

Pasim ma az egész emberiséget lekötelező módon volt csodálatos hozzám. Felhívott telefonon, és részletes képet adott munkahelyi életéről. Még ahhoz is vette a fáradságot, hogy körültekintően jellemezze főnökét, azaz időt és erőfeszítést nem kímélve negyvenegy különböző jelzőt használjon gerinctelen törpe mivoltának megjelenítésére. Arról sem feledkezett el, hogy kegyeletteljesen beszámoljon bűntudatáról, amit a — hozzám képest — kettővel korábbi barátnőjével szemben érez, amiért nem vásárolt neki egy 800 dolláros televíziókészüléket, holott annak idején megígérte neki. Annyira együttérző hangulatban volt, hogy még azt is tudomásomra hozta, hogy azon gondolkodik, hogyan tehetné mégis jóvá eme mulasztását.

Október 24.

A pasim ma nagyon rendes volt velem. Nem mondta, hogy egy reménytelen elmebeteg vagyok, nem kifogásolta az öltözékemet, és nem ordítozott velem, amiért minden tízpercben kirohantam a vécére, nehogy szétrepedjen a hólyagom.

November 14.

A pasim ma valamilyen furcsa okból kifolyólag nem gorombult be és nem üvöltözött velem, amiért nem voltam otthon hajszálpontosan este tízkor, bár állítólag minden ötpercben felhívott a súlyemelő-bokszoló klubjából, hogy leellenőrizzen. De mindennek dacára nem vont kérdőre, nem vádolt hűtlenséggel, és szokásától eltérően nem fenyegetett meg életveszélyesen sem, úgyhogy meg is ijedtem kicsit, hogy talán beteg, vagy ilyesmi. Egész nap úgy bánt velem mint egy másik emberi lénnyel, és emiatt aztán el is kezdtem aggódni egy csöppet, ugyanis képtelen voltam kitalálni, hogy miért.

November 26.

A pasim ma megrendítő emberségről tett tanúbizonyságot, történt ugyanis, hogy kivételesen nem barmolt le, amiért az apám képe lóg a falamon az övé helyett, és ezenkívül nem hívott egy idegbeteg hülye kurvának, amiért a barátnőm fényképe áll az asztalomon, az írógépem mellett. Fogalmam sincs, mi történik vele, és miért. Isten adja, hogy ne kelljen majd egyszer még keservesen megfizetnem mindezért.

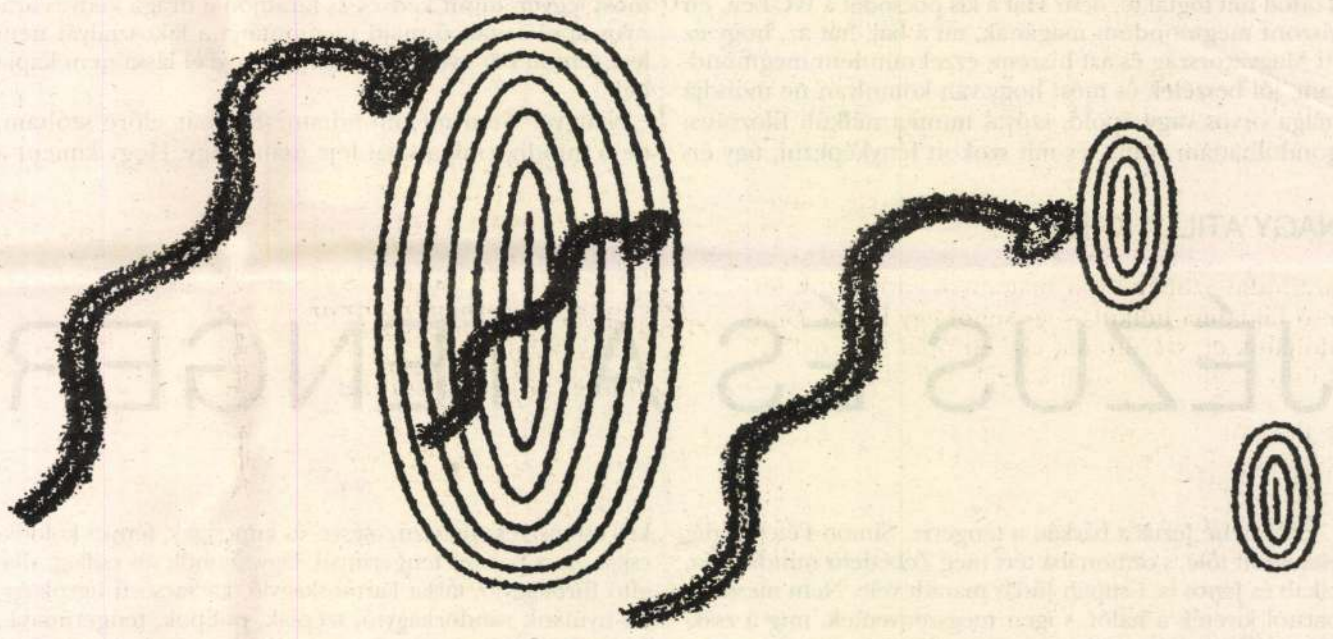

Kótai Tamás rajza

TÁRCATÁR

Visszahívó levél a Múzsához

Te drága, Te egyetlen, Te szép csapodár!

Nézd: nyilvánosan hívlak, mit hívlak: könyörgök, ha akarod: letérdelek, már az se érdekel, ha bohócot csinálsz belőlem, csak gyere vissza, mert nélküled senki vagyok, még ezt a levelet is alig tudom megfogalmazni!

Hallom, hogy összesúgnak mögöttem: ez egy mai költő?! Ez egy beatköltő?! Ez egy posztmodern?!

Ez egy ósdi troglodita, aki még ilyesmiben hisz!

De én nem törődöm velük: tudom, amit tudok.

Ők meg csak röhögjenek, s írják továbbra is a zúzdának a verseket. Az ő múzsájuk a MÉH-tröszt, illetve annak privatizált hulladékgyűjtői. Nincs dolgod velük, sose volt.

Az én egyetlen Múzsám Te vagy, már ezért is vissza kell jönnöd hozzám!

Emlékezz az első csókra! Még sete-suta kamaszként kaptam Tőled, s a sok odakent csók között rögtön tudtam, hogy a Tiéd az igazi! Asszonyos volt, érett volt, hogy napokig szédelegtem tőle. Úgy ért, mint egy varázsütés, mindent azonnal abbahagytam: a tanulást, a hegedűórákat, s egyéb unalmas polgári foglalkozást, csak írtam, csak írtam, volt olyan nap, hogy tíz verset is. Vagyis költő lettem. Egyetlen csóktól!

És féltékeny és gyanakvó és számonkérő, mint az igazi szerelmesek. Legszívesebben bezártalak volna a szekrénybe, hogy csak az enyém legyél.

Mert bizony kissé csapodár vagy. Meg csélcsap, meg hűtelen, meg cemende! Másokat is megcsókolsz, bár nem vagyunk sokan, talán még egy... vagy kettő.

Az sem mondható, hogy szemérmes, netán szégyellős vagy. Homlokon csókoltál már villamoson, nyílt utcán, kocsmában, Írószövetségben... nem, ott még nem!

Ilyenkor elpirultam, s zavart, üveges szemmel néztem a végtelenbe. Azt hitték a halandó kritikusok, hogy ez az ihlet. Csak én tudtam, hogy egy csók volt! A Te csókod!

Az igazi barátok azért gyanakodtak. Egyszer megkérdezte Kardos G. Gyuri, a nagy versrajongó: Hogy írod ezeket a gyönyörű verseket? (Vagyis, hogy ki se nézné belőled az ember!)

— A Múzsa! — árultam el neki. — A Múzsa csókja!

— Hülye! — felelte ingerülten. — Múzsa nincs. Meghalt a görög-rómaiakkal. Épeszű ember nem hisz benne!

Hát erről is szó van, a szerelmes ritkán épeszű. Ha elhagysz, mert néha hónapokra elhagysz, gyanús trükköket eszelek ki. Úgy teszek, mintha könnyebb vérű hölgyeknek csapnám a szelet: ezt-azt írok, újságcikket, kritikát, novellákat! Regényt!

Ez mindig beválik. Jössz durcásan seprűvel, sodrófával, s elzavarod őket.

Bezzeg az anyakönyvvezetőhöz nem jössz, házasságról hallani sem akarsz, így sose írhattalak bele a személyi igazolványomba. Igaz, azt se, hogy költő. Nincs ilyen foglalkozás.

S nem vállalsz betegápolást sem, félsz a bacilusoktól!

Én már ezekbe mind beletörődtem, csak ne hagyj el! Minden szeszélyedet eltűröm, pedig van egy pár! Ha szomorú vagyok, vidám verseket íratsz velem. Ilyeneket súgsz kuncogva: „Ne a véredbe mártsd a tolladat, hanem a tintába!" Meg ilyesmit: „Egy költő legyen fiatal és áttetsző!"

Pedig már egyik sem vagyok. Öregedő bolond vagyok, aki könyörög Neked, hogy ne hagyj el! Csak még ez egyszer csókolj homlokon: péntekre meg kell írnom ezt a levelet!

Gúnyosan lebiggyeszted gyönyörű szádat: „Mi vagyok én? Bér-Múzsa?! Csokiautomata?! Csókoljon meg a Mikulás! Ilyen vacakért nem adok csókot!"

Nézd, eltépem ezt az írást, csak gyere vissza! Mert már nincs értelme nélküled az életemnek!

Csukás István

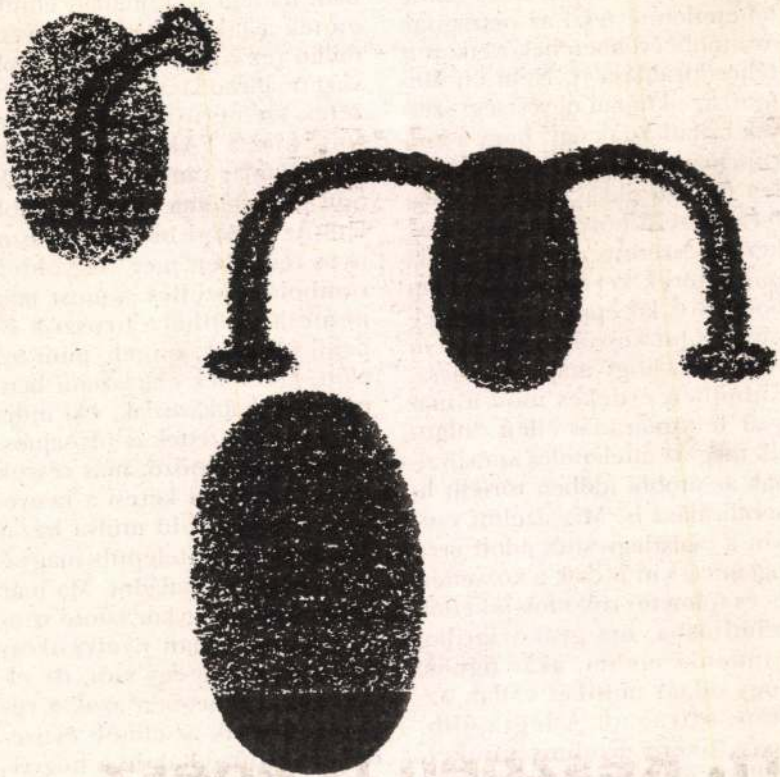

Kótai Tamás rajza

az ország lakóinak mi… megélniük. A talpra állást szinte lehetetlenné teszi az országnak az utóbbi években bekövetkezett teljes kirablása is. Nem én állítom, az ukrajnai ügyészségi szervek nyilatkoztak úgy, hogy a korrupció, gazdasági csalás, a képtelen méretű sikkasztás már a legfelső vezető körökben is sokak kezét beszennyezte, képviselők, miniszterek kerültek ilyenfajta botrányok középpontjába. Az elvándorolni készülők tehát nem várhatják, hogy majd jobb lesz. Különben érdekes mód a magyar fennmaradás ellen dolgozik még az áttelepülés szabályainak az utóbbi időben történt liberalizálása is. Míg azelőtt csupán a családegyesítés adott erre jogcímet, s itt is csak a közvetlen le- és fölmenő rokonok jöhettek számításba, ma gyakorlatilag mindenki mehet, akár úgy is, hogy odaát munkát vállal, aztán: ottragad. A legfájóbb, hogy főként értelmiségünket, szellemi életünk művelőit veszítjük el ily módon, ezek adják a távozók zömét. Ez érthető is. A igaz, ma már nem a Szovjetunióban, hanem Ukrajnában élünk, ennek a lakossága csak ötvenmillió (ez is épp elég), de az ország önállósodása az előbbi helyzeten szemernyit sem változtatott, hisz a FÁK-államok közt gyakorlatilag nincsenek határok. Sőt, a probléma még akuttabb lett. Az egykori birodalom bizonyos részeiben még nagyobb a rombolódás-zűllés, s most már nemcsak jobbára oroszok és benti ukránok jönnek, mint azelőtt, kezdenek elárasztani bennünket a kaukázusiak, s ki tudja honnan érkezettek is (és sajnos, egy részük bűnöző, más részük sötét üzletekkel keresi a kenyerét), ezek egy idő múlva házat vesznek (egy kitelepült magyarét), hozzák a családot. Ma már Ungváron, az egykor szinte színmagyar városban nyelvünkön alig hallani egy-egy szót, de elvesznek a tömegben azok a ruszinok is, akik az elmúlt évtizedek alatt húzódtak le a hegyvidékről. Teljesen elvesztette magyar jellegét több ungi falunk. A valaha erősségünknek-városunk-

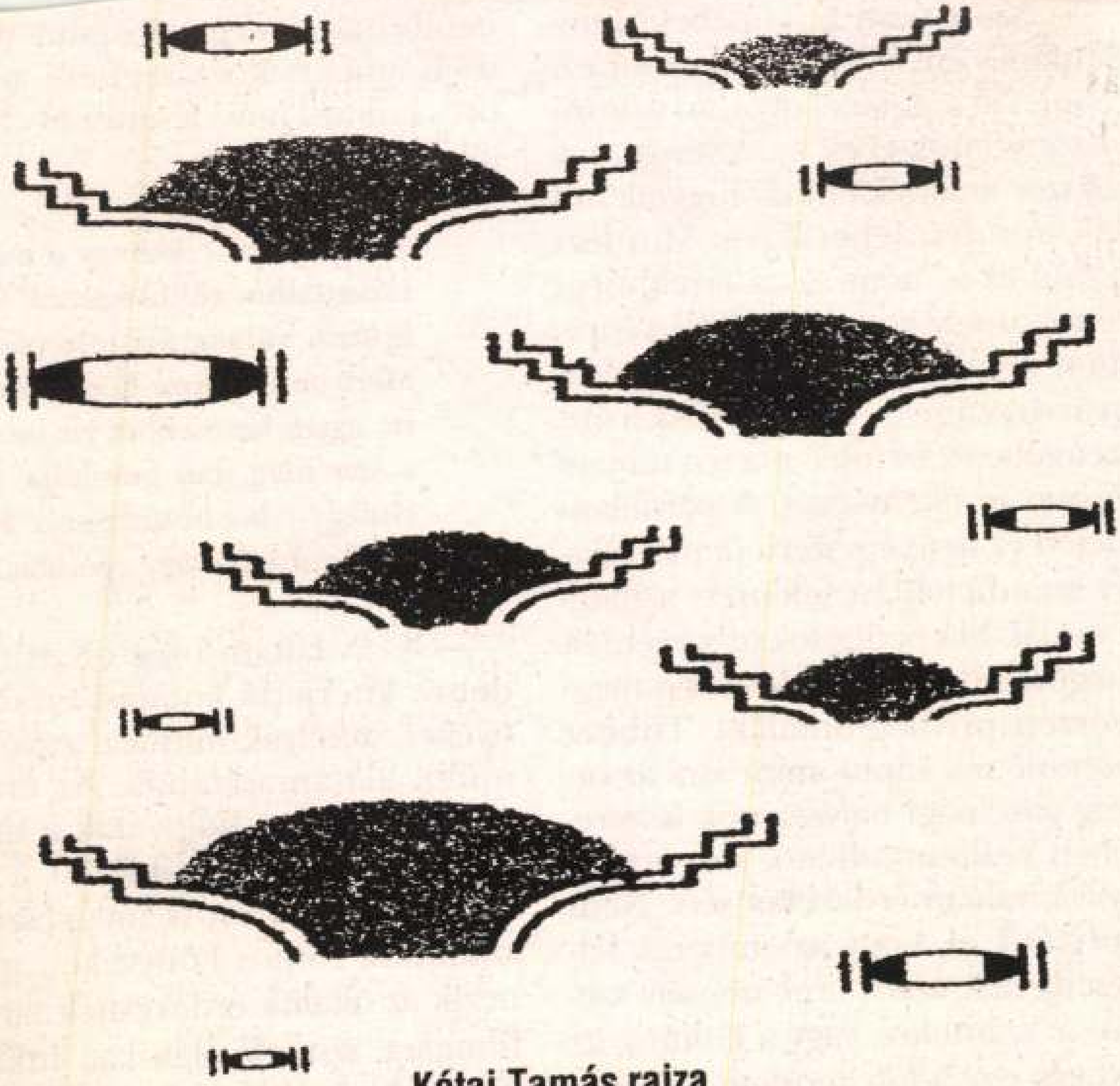

Kótai Tamás rajza

— Azért nem bukott bele mindenki, és én sem szándékozom ezt tenni. De a politika gyorsan változó viszonyrendszerek szövevénye, így sokszor szándékainktól függetlenül sok minden lehetséges. Mindezt erősíti az is, hogy az az értelmiségi réteg, amely komoly érdekérvényesítési képességgel rendelkezik Magyarországon, igen kritikusan szemlélte és szemléli ma is a minisztérium tevékenységét. A pártállam idején ez nem egyszerű demonstratív szembenállást jelentett a hatalommal. Ma pedig sokan szeretnék megőrizni a régi rendszerben megszerzett privilégiumaikat. Többet szeretnének kapni, mint ami az ország gazdasági helyzetének ismeretében reálisan adható, s ez a tény nyilvánvalóan érdekeket sért. Nem várhatjuk el, hogy az emberek lelkesedjenek azért, ami személy szerint a számukra, vagy a kultúra, az oktatás egy adott területe számára hátrányos: magyarul kevesebb a

tási formát, s megpróbáljunk minél több embert hozzásegíteni az igényes kultúra műveléséhez és élvezetéhez.

— Igen ám, csakhogy a magyar társadalom többségének nincs igazán választási lehetősége. Mert nincs pénze könyvvásárlásra, egyre kevesebbet jár moziba, s már meg sem gondolja, hogy elmegy-e hat-hétszáz-ezer forintért színházba vagy operába...

— Nem láttam még olyan mindenre kiterjedő kutatási eredményeket, amelyek mindezt egyértelműen alátámasztanák. Az én tapasztalatom az, hogy akik a múltban is rendszeresen áldoztak a kultúrára, azok most is megveszik a számukra fontos könyveket, megnézik az általuk érdekesnek tartott filmeket, színielőadásokat. Inkább más dolgokról mondanak le a kultúra kedvéért. A színházjegyet

Kótai Tamás

RÉVBÍRÓ TAMÁS:

A szenzációs négyes

(Megközelítési kísérlet)

Remekmű áll előttünk, hiba volna ezt elhallgatni. A mostanában igénytelenségbe süppedt műfajban igazi gyöngyszem került felszínre, amint azt az alábbiakban igyekszem bizonyítani. A költemény szerzője ismeretlen, címe alighanem azonos a jelen dolgozat címével.

A szöveg — nem hitelesített központozással — így hangzik.

Egyremegy, honnan nézed:
A négy, az egy meg egy meg egy
és még egy,
A négy — számottevő! A négy, az
sok!
A négyesre irigyek a hármasok.
Az ám a szám! Sőt, mi több:
A négy, az majdnem öt!
NÉGY!

Műfaji hovatartozása tekintetében a mű kétségkívül abszurd. Az irodalomtörténet nem sok olyan versről tud, amelynek témája számjegy. Hirtelenében csak egy jut eszembe: Fodor Ákostól *A Bolond dala a 0-ról* című (F.Á.: Idéző jelek, Magvető, 1979., p.20.) A témaválasztás tehát meglehetősen unikális.

A négyes számról írni nagyratörő vállalkozás. Hamvas Bélánál az alábbiakat találhatjuk róla: „A legnagyobb misztérium, az érthetetlen és megrendítő új haladvány, amit soha senki meg nem értett és senki meg nem magyarázott." (H.B.: *Scientia Sacra*, Magvető, 1988., pp. 422-423.) Ugyanő Böhmét idézve kijelenti: „A négy komplexió nem egyéb, mint az egyetlenegy őstemperamentum (prima materia) négy részre való szétbomlása.. A quinta essentia nem egyéb, mint a théleszma analógiája. Ezért a théleszma egyik neve a Nagy Négyszeres Ragyogás. Böhme *Glanz der Majestät*nek nevezi: a Tündöklő Fenség." *(Hamvas Béla: Tabula Smaragdina, Életünk, 1994., pp. 152. ill. 154.)*

Ehhez képest a mű elismerésre méltó lendülettel vág tárgya közepébe, s első alexandroszi mozdulatával máris lehánt minden sallangot. *Egyremegy, honnan nézed.*

A nyitó gondolat már az első szótaggal előrevetíti a mű valóságközegét: a természetes egész számokat. Ráadásul ezt egy pazar kis belső rímmel is megtámogatja (*egy-remegy*). A filozófiai tartalom pedig meghökkentő. Óvatosabb gondolkodókban fölmerülhet a kétely: valóban lehetséges, valóban indokolt ez a leegyszerűsítés? A szerző nem késlekedik a válasszal.

A négy, az egy meg egy meg egy és még egy. A merész indítást csattanós érv támasztja alá. A szerzői gesztusban burkoltan az a Gausstól származó axióma munkál, mely szerint Isten az egész számokat teremtette, minden egyéb az embertől való. Szigorúan az aritmetika talaján maradunk — jelzi a szerző, bár a szavak zabolátlan áradásából sejthető, hogy ezt az önmaga állította korlátot mihamar át fogja hágni. Az előző sorban elültetett belső rímet a második sor a komikumig halmozza. Sajátos módon épp a sorvégi rímpár sikerült halványabbra; az asszonánc szabályainak liberálisan értelmezésére van szükség ahhoz, hogy még elfogadhatónak minősítsük („nézed" — „még egy").

A négy — számottevő! A második sor barokkos szóbősége után a harmadik sor egyetlen, ám annál több rétegű jelzővel árnyalja a képet. A „számottevő" szótöve a szám, amelyhez a tenni ige (facere, factum) képzett alakja járul, így a Genézis gaussi megfogalmazásának mozzanata erősödik tovább. (Nem hagyhatjuk említés nélkül az itt jelentkező apró prozódiai botlást: a zenei hangsúly miatt a jelző — szerencsétlen módon — „szá" és „mottevő" töredékre tagolódik.)

A négy, az sok! Ez a mű csúcsa, ahol az üzenet lényege felfénylik, mintegy gyújtópontba kerül. Mesteri szerkesztési tudásra vall e lapidáris tételnek, a tézis kristályosan tömör megfogalmazásának aranymetszéses elhelyezése a művön belül.

A négyesre irigyek a hármasok. Ez a sor váltja be a második sorban látensen megbúvó ígéret: a szigorúan mennyiségtani kereteket itt feszíti szét a mondanivaló. „A hármasok" mint összefoglaló megjelölés, homályban hagyja a mondat alanyát, s ezáltal kozmikus méretűvé növeli a képet: beleérthető az irigységnek minden olyan megnyilvánulása, amely a kevesebb békaperspektívájából tekint fel a többre. Mindazonáltal nem a magasabb érték gőgje kap hangot itt; a szarkasztikus tétel inkább az elfogulatlan kívülálló morálisan támadhatatlan álláspontjából fogalmazódik meg. A rímpár dícséretesen tiszta, bár rövid: egyetlen szótagra korlátozódik. (Sok — hármasok.)

Az ám a szám! Nem lehet nem kitapintani a József Attila-i párhuzamot: „Az ám, Hazám!" *(Születésnapomra;* In: J. A. Összes versei, Szépirodalmi, 1954., p. 479.) A párhuzam azonban pusztán fonetikai; ami József Attilánál kesernyés szemrehányást hordoz, az a mi esetünkben a végletes lelkesedés indulatszava: az érzelmek artikulásának felső határa környékén járunk. Az első sorok szikáran tárgyszerű hangütése után, a zárlat közeledtével még van erő új húrt megszólaltatni: az emocionális fűtöttség hangját. A virtuóz belső rímre fölösleges is kitérnünk; szerzőnktől szinte már elvárható.

Sőt, mi több... A „több" szó jelzi: visszatértünk az algebrához, a mennyiségek szigorú rendjéhez. A gondolati tartalom itt már túlmutat a tulajdonképpeni témán, és résnyire megnyitja az ablakot a tágasabb dimenziók felé — annak ellenére, hogy maga a kifejezés, e három szó együttese, ha kontextusából kiemeljük, merőben kollokviális beszédfordulat. A mi esetünkben azonban valódi meghaladásról van szó: a tematikus zárósor ezt igazolja. (Sajnos a rímhívó „több"-re a következő sor végén „öt" felel, ami gyarló megoldás, de bőségesen kárpótol érte a briliáns tartalom.)

A négy, az majdnem öt! A „majdnem" szó jelzi: a négytől nem jutunk el ugyan az ötig — ez az adott mű határain belül amúgy sem várható el —, ám a látókör szélesíthető. A mű tárgya a négyes, a színtiszta négyes, és semmi más, csakis a négyes, mégis helytelen lenne véka alá rejteni, hogy léteznek rajta kívül egyéb mennyiségek is. E tény leheletfinom érzékeltetésére szolgál az öt megemlítése. (Ez egyébként csípős, a megrendelő felé célzott oldalvágást is felvillant: ami momentán négy, az lehetett volna éppenséggel öt is — sugallja a szerző kimondatlanul.)

Ezek után már csak a hozsánnaszerű zárlat van hátra: a téma újbóli, immár végső néven nevezése: *NÉGY!* Tisztában vagyok azzal, hogy vitatható nézetet hangoztatok, de hajlok arra, hogy ne is tartsam a mű szerves részének, csupán emblematikus függeléknek, amolyan nyomatékot adó díszítőelemnek.

A fentieket egyetlen ok miatt tartottam szükségesnek papírra vetni: félő, hogy a vers az infláció előrehaladtával hamarosan feledésbe merül. Márpedig a benne felcsillanó tehetség oly markáns, hogy a művet valamilyen formában érdemes átörökíteni az utókorra.

Exegi monumentum.

Liska Tibor-díj

Megkérdeztük Sebeők Jánost, aki 1994. december 23-án a hatvani Kristály Palotában vette át a Hidak a jövőben Alapítvány által alapított Liska Tibor-díjat, mit jelent számára ez az elismerés?

— Mindenekelőtt szép karácsonyi ajándékot jelentett számomra, másfelől pedig egy kapcsolódási lehetőséget a Liska Tibor által teremtett hagyományhoz. Liska Tibor közgazdász volt. Most, amikor az a politikai másként gondolkodás, ami a kelet-európai átalakulás szellemi motorjaként működött, úgy gondolom, a következő évtizedekben a nem politikai jellegű passzív rezisztencia hitele és értéke fog inkább megnőni. Jómagam egész életemen keresztül ennek az értékrendnek a jegyében voltam ellenálló, vagyis az ellenállás szó számomra nem forradalmi hevületet jelentett és jelent, hanem egyfajta rezisztenciát, ellenállást a szó immuniológiai értelmében. Mert a kultúra, a civilzáció nemcsak Hamvas és Várkonyi szerint, de sokan mások szerint is immáron elvesztette az ellenállását, és védtelenné vált nagyon sok ingerrel és nagyon sok ártalommal szemben. Az ellenállás fogalmának tehát át kellene struktúrálódnia, hogy azt jelentse, amit immunológiai szinten jelent. Vagyis funkcióját tekintve megváltozott, a belső szellemi tartásnak kellene fölerősödnie a szellemi AIDS ellen.

FIRON ANDRÁS:

Üzenet Dórától

Váncsa István telitalálatának (ÉS, 1995, jan. 13.: Ki a kurtafarkú?) a múlt héten a röhögés regisztereinek legmélyebbjét sikerült megböködnie. Ilyen hahotás hétvégem rég nem volt. Megjegyzem, a stabilitás azért nem ily komoly. Szolgáljon rá adalékul az alábbi posthumus üzenet.

***

Döglött oroszlánt rugdosni nem nagy vicc, de nagy kérdés, hogy döglött-e az oroszlán? A kérdést egy 1960-as, 1243 oldalas könyv sugallja: *Nemzetközi Almanach.* Szerkesztette *Radó Sándor* egyetemi tanár, a földrajztudomány doktora. Munkatársai: dr. Bora Gyula, Csáti Ernő, Kórógyi Imréné, Lackó László, Makai György. Kiadta a Kossuth. Igen, ez az a Radó, aki a háború alatt *Dóra* néven volt a szovjet hírszerzés sikeres svájci ügynöke (amiért aztán jutalomból megjárta, mármint a dicsőséges, diadalmas és legyőzhetetlen Szovjetúnió börtönét...) Az az 1960-as év pediglen — nem annyira a történelmi, inkább az erkölcsi háttér tekintetében — még a masszív, bitós megtorlás éve volt, amikor a *Hungaricus*-féle szamizdat már nem, a *Beszélő*-féle még nem létezett. Én azonban cenzorrémálma-szamizdatnak tartom e vaskos kötet 1003-1008. oldalát.

Amaz év karácsonyára kaptam ajándékba e szakkönyvet. Istenbizony a reveláció villámfényével vetítette elém a dilemmát: 56 őszén a *szovjet* vagy az *orosz* birodalom taposott-e le minket? A mai diplomaták és a politikusok kara nyugattól nyugatig nyilván nem teheti, de a szabad magyar állampolgár, mint érintett fél, szabadon idézhet e történelmi adattárból.

Mit nem merészelt emez ártatlan című almanach? Nem kevesebbet, mint hogy történelmi rétegröntgenét adta az évszázados, eszelős nagyorosz hódítópolitika menetrendjének. Gyanítom, ily velősen soha sehol senki nem vázolt térképet a *gigantomán* terjeszkedésről.

Kései recenzió és főhajtásként, íme ízelítő belőle: **1485-1521**: A moszkvai nagyfejedelemség *bekebelezi* Novgorodot. **1545-57**: Oroszországhoz *csatolják* a csuvasok, marik, udmurtok, baskírok és tatárok földjét. **1552**: Moszkva *meghódítja* az asztaháni kánságot. **1581-84**: Jermak kozákjai *megsemmisítik* a szibériai kánságot, majd egész Szibéria orosz uralom alá kerül. **1654**: Ukrajna *kimondja egyesülését* Oroszországgal. **1654-67**: Lengyelország *átengedi* Kelet-Ukrajnát és Kijevet Oroszországnak. **1696**: Az orosz csapatok *meghódítják* Azov török erődöt. **1700-21**: Oroszország *meghódítja* a Balti tenger partjait a Névától Rigáig. **1731-40**: Kazahsztán nagy része *Oroszország része* lesz. **1768-91**: Dél-Ukrajna és a Kubán vidék Oroszországhoz *kerül.* **1772-95:** Oroszország *megkapja* Belorussziát, Nyugat-Ukrajnát, Litvániát és Kurlandot. **1799:** Oroszország *gyarmatosítja Alaszkát.* **1801**: K-Grúzia *csatlakozik* Oroszországhoz. **1804-13**: Dagesztán és a mai Azerbajdzsán *orosz birtok lesz.* **1806-12**: Oroszországhoz *csatolják* Ny-Grúziát és Besszarábiát. **1809**: Finnország Oroszországhoz *kerül.* **1828**: a mai Örményország *Oroszország birtoka lesz.* **1829**: a Duna torkolata *orosz birtok.* **1864-75**: Közép-Ázsiát Oroszországhoz *csatolják.* A kokandai kánságot *felszámolják,* a hivai és a buharai emirátus *orosz vazallus állam lesz.* **1867**: Oroszország *eladja* Alaszkát (ez ősi szent orosz földet?) az Egyesült Államoknak.

Nem folytatom, pedig a szovjet rendszer idejéből lehetne. Itt azonban már a modern, 20. századi kulcsszó a módi: megalakul az ilyen, olyan, amolyan autonóm szovjetköztársaság. Persze önként, dalolva. Példának okáért a dagesztáni és az észak-kaukázusi hegyvidéki autonóm szovjet köztársaságok sora, mint az *orosz* föderáció része. Polgárai persze már nem oroszok, hanem *szovjet emberek*, akik übermensch-mellüket döngetve nem ezt bőgik (mint egykor a nácik), hogy „wir Deutschen!", hanem sunyi képpel, öntelt mosollyal: „Müj, szavjetszkije ljúgyi!"

(Apropó, föderáció. Igazán megnyugtató a csecsen-front hadijelentéseiben, hogy immár *federális* csapatok gyilkolnak, irtanak csecseneket s nem az orosz katonák.)

Külpolitikai újságíróként értem én, hogy status quo, területi integritás, területi egység sérthetetlensége, belügy, hogy atomhatalom meg mifene. Hogy micsoda beszéd, hogy nézne az ki kérem, ha az USA valamelyik tagállama hirtelen el akarna szakadni? Értem. Világos. De, könyörgöm, mikortól meddig számít a csatolás, a bekebelezés, a meghódítás, az átengedés, a felszámolás, a megsemmisítés, a gyarmatosítás hódításnak meg rablásnak, és mikortól kezdve jogos szerzésnek, jogalapnak, azaz szent és sérthetetlen szentségnek (na, nem erkölcsileg, csak a diplomáciai államrezon szempontjából) érinthetetlen status quo-nak, tabunak?

A csecsenc dráma egész csomagolásáról, statisztériájáról, nemzetközi kulisszájáról — úgyis, mint 56-osnak (amiért Moszkva nem, legfeljebb Jelcin kért jelképesen elnézést) — az jut eszembe, amit bölcs finn barátom és kollégám mondott nekem a Szovjetúnió megszűntekor. „Nem sok fog itt változni — jósolta. — Tudod, nekünk finneknek és magyaroknak a lényeget, az orosz lelket kell látnunk. Úgy, ahogy a cári időből ismerjük őket. Az anekdota szerint az országúton ökrös szekér döcög Nyizsnyij Novgorod felé. Gazdája a városba tart. Szembejön vele szomszédja és haragosa. Emberünk bosszúsan harapja be szája szélét: nem akarná, hogy a másik megtudja, hová megy. Amaz megszólítja: »Hová, hová Iván Ivanovics?« »Megyek Nyizsnyij Novgorodba!« Mire a másik: »Hazug ember vagy te, Iván Ivanovics, hiszen te Nyizsnyij Novgorodba mész!«

Miért ötlött fel bennem e kurtafarkú jelbeszéd? Merthogy a zene nem csecsen, hanem orosz kérdésről szól. És mert Muszkaföldön lassan (olykor helyben) jár az óra. És mert, lám, létezik egy autentikusan árulkodó trend, ha úgy tetszik, menetrend.

Faramuci adoma? Az ám! Mivelhogy mégiscsak igaz az az orosz vád, miszerint a beste csecsencek nem szabadságharcosok, hanem közönséges bűnöző banditák, akik nem a függetlenségért küzdenek, hisz eszük ágában sincs a Független Államok Közösségéhez tartozni...

HALÁSZ LÁSZLÓ:

A múlt nélküli ember

Kezdjük könnyű terepen. Emberünk kifejlett példánya a mai magyar profi labdarúgó. Meg azok, akik belőle élnek és szaktudásuk a bámulatos (ön)érdekvédő képesség. Az odaadó szakszervezeti munkára a védett hosszabb ideje mindinkább rászolgál. Szűk körben vívott mérkőzéseinek érdektelenségébe nemzetközi kudarcai visznek némi színt. Előre szüntelenül sikert arat, hátrafelé (ténylegesen) sorozatosan veszít. Egyre kevesebbet tud, de mindig tudása alatt szerepel.

Állandóan készül, hogy tehetségét megmutassa, csak éppen a következő meccs éri készületlenül. Csalódása őszinte: mindig először csalódik. A legfontosabbat viszont megtanulta:a kudarcot pillanatok alatt elfelejti, nehogy fékezze erői kifejtését és gátat vessen további sikereinek. Hogy azután a pályafutás (a „futás" erősen provokatív, mégsem írhatom: vánszorgás) végén bevonuljon a hazai labdarúgás legendáriumába. Legyen legalább valami biztató a sivár jelen előtt: kontrasztként ott az ő fényes múltja. És történik ez olyan foglalatosságban, amelynek eredményessége egyértelműen mérhető, amely a nyilvánosság előtt zajlik, és minden mozzanatát könnyen hozzáférhető dokumentumok garmadája őrzi.

Úgy látszik, vannak szerepek, amelyeket adott kultúrában márcsak a távoli tisztes hagyományok okán is el kell játszani. De egy (profi) labdarúgó, aki nem tud bizonyos színvonalat elérni, voltaképpen nem (profi) labdarúgó. Hogy mégis annak tudja eljátszani (eladni) magát, úgy kell mutatkoznia, mintha labdarúgó lenne. Mivel ezt múltja (eredményei) kizárják, lehetőség szerint törlendők. A korlátlan szabadság birodalmában él. A megvalósult és a megvalósítandó közötti kapcsolat kiiktatásával, a figyelem kizárólag a jövőre irányul. És amint jelenné válik, múltnak kell tekinteni. A kiöregedés pedig a múlt nélküliséget is átszabja. Mivel 10-15 éven át csak közelesen tudja az ember mindig kiadni a minimumot magából, lehetetlen, hogy — ha nem is jó évek, nem is hónapok, nem is 90 percek, de — itt is egy-két, ott is egy-két jó perc ne akadna. Ki kell őket emelni (a lényeget, nemdebár) a kásahegynyi dokumentum szürke masszájából, hogy megköltsék a múlt nélküli ember múltját. Folytonosság teremtődik ott, ahol a folytonosság kiáltó hiánya tátong, miközben az események folyamatos nagy tömbjei megsemmisülnek. Úgy múlt, hogy nem az. Pontosabban: csak azok számára az, akiknek érdekei, vágyai hasonló szemléletet alakítanak ki.

A bemelegítés után lássuk azt a pályát is, amelyen a múlt nélküli ember egészen másfajta változata játssza még kétesebb szerepét. A politikai közéletre gondolok. De nem általában a politikusra, amiért több ígéretének nem tud megfelelni. Egy határig ez belefér a politikusi szerepjátszásba, amivel a választók is világosan tisztában vannak. A politikus teljesítményét elfogadják (újraválasztják), amennyiben úgy találják, hogy megtette — nem amit ígért, hanem —, amit tehetett és valószínűtlen, hogy más többet, jobbat tudott vona elérni.

A labdarúgótól sem azt vesszük zokon, hogy győzni akar és szépet, jót ígér, hanem azt, hogy mérvadó teljesítményekhez viszonyított teljesítménye szerényebb ígéretek (önértékelés és jövedelem) esetén is elfogadhatatlan. Szakmai (in)kompetenciája teszi hiteltelenné. Miután erről sokszorosan megbizonyosodtunk, vonjuk meg bizalmunkat és már egy szavát sem tudjuk komolyan venni. Pedig nem beszéde, hanem a tettek — amelyekre a szavak vonatkoznak — végrehajtásának a képessége komolytalan. És mivel ezt a labdarúgó (érdekvédelmi intézmény) is érzi, eltünteti a múltat, illetve léptet helyébe valamit, ami úgy volt, hogy sohasem volt.

E lélekkozmetikai akció fel sem merül, amikor a labdarúgó klubot cserél. A klubcsere alapjában annyi, mint amikor egy technikus a szakma egy másik vállalatánál helyezkedik el. Hatása lehet pozitív is, negatív is személyes helyzetére, munkatársaira, sőt az egész vállalatra, de a szakmai folytonosságot nem szakítja meg. Az átigazolás nem érinti a lényeget: a labdarúgást mint pontos feltételekkel körülhatárolt technikát. Bár a csapat játékstílusát jellemzi, ahogyan a szigorú kötöttségeken belül sajátos variációkkal él, a labdarúgás mint tág értelemben vett technika klub- és nemzetfüggetlen. Annyira az, hogy a szurkolók, szponzorok a klub- és nemzeti érdekek ellenére sem vonják kétségbe a szabályok és feltételek egyetemes érvényességét.

Jóllehet a politikus tevékenysége is leírható technikai műveletek sorával, a különbség hatalmas. A feltételek előre nincsenek szigorúan meghatározva, és a társadalom irányítására vonatkozó célok, értékek, érdekek eltérő alternatíváit képviselő tevékenység párt- és nemzetfüggő. A politikus klubcseréjének lélektanimorális következményei nem foghatók a labdarúgóéhoz. Az elvek, alternatívák cseréje a politikus személyiség múltjával hitelesített folytonosságát kérdőjelezi meg.

És ez semmi a mi problémánkhoz képest. Ha a tevékenység pártfüggő azonos társadalmi rendszeren belül, mit mondjunk egymást tagadó rendszerekről? Ami az egyikben magától értetődő, a másikban kizárt; ami az egyikben politika, a másikban nem az. Nyilván, a kiválasztásnak is mások a szempontjai. Az egyszerűség kedvéért mégis tekintsük úgy, mintha adott nemzeti kultúrában és időben nagyjából ugyanabból a körből kerülnének ki a politikai tisztségviselők, legyen bármilyen a társadalmi rendszer.

A politikai szocializáció, kivált ha tekintélyes időt tölt a pályán, ekkor is mássá formálja a politikust, hiszen másnak és másféle technikával kell eleget tennie. A csereszabatosságnak alapvető feltételei hiányoznak. De miért is ne hiányoznának? Az osztrák Néppárt vezető politikusa, a svéd belügyminiszter helyettese vagy egy svájci kisváros polgármestere a hatvanas években nem arra szerződött, hogy néhány év múlva szovjet típusú országgá átalakult hazájában lássa el szerepét. De az egyetlen magyar párt vezető politikusa, belügyminiszterhelyettese, kisvárosi tanácselnöke sem arra szerződött (a nyolcvanas évek derekán sem), hogy öt vagy tíz év múlva egy polgári demokráciában működjön.

Ha azt mondjuk, hogy ő most mégis azt teszi, amire nem készült, roppant visszafogottan írjuk le helyzetét. Félretéve az egyéni változatok gazdagságát, az elképesztően gyors összeomlást átélhette úgy, hogy az elveknek, hiedelmeknek az a rendszere, amelyre feltette életét (sajnos, másokét is) egyszerre csak kicsúszott alóla. Avagy/és járhatott azzal a nem kevésbé megdöbbentő felismeréssel, hogy a gyakorlatias céloknak és érdekeknek, a hatalmi viszonyoknak az a rendszere, amelynek valósításán és alapjában fenntartásán ügyködött, szándéka és kedve ellenére nem bizonyult tartósnak.

Azzal minden politikus számol, hogy személyes hatalma ingatag, de ami bekövetkezett, annak lehetőségét éppen az egész rendszer zárta ki: személyes hatalma a rendszer megszűnése miatt ért véget. Mindeddig, bukott légyen felfelé vagy lefelé, bízvást tudhatta, a káder nem vész el. De most? Ami történt, útja folyamatosságát precedens nélkül megtörő félelmetes egzisztenciális kudarc.

***

Politikus-funkcionáriusunk előtt, ha talpon akart maradni, háromféle — szó szerint példátlan — út kínálkozott, hogy bebizonyítsa: a káder most sem vész el. Gyorsan rájött, hogy szakértelme kapcsolataiban van és így vált menedzserré, vállalkozóvá. Mégha korábbi pályafutását kellő cinizmussal a politikai elvek és érdekek tranzakciójaként fogja fel, az immár haszontalan múltat az üzletmenet napi gondjai maguktól akkor is elsüllyesztik. Merőben más utat választott az, aki felismerte, hogy ő tulajdonképpen már sok-sok éve más célokat és elveket vallott, és most (1989-ben, 1990-ben) szent kötelessége annak az ellenzéki kormánypártnak a színeiben fellépni, amelyhez lelke — önmaga elől is eltitkolt — zugaiban mindig tartozott. A folytonosság megteremtése ott, ahol annak nyoma sincs és a kényelmetlenné vált eseménytömbök, egész életszakaszok kirekesztése, a múltnélküliség megkomponálása együtt zajlik az új politikai karrier gründolásával.

A harmadik út: régúj káderekből újrég párttal jórossz képet vágni az első szabad választás eredményeihez, és a második választáson fölényesen nyerni, hogy megmutassa, ellentétes társadalmi rendszer megvalósítására is ő alkalmas; mindenesetre hatékonyabban látja el, mint az új arc. (Pillanatnyilag csak zárójelet érdemel, hogy ehhez mennyiben járult hozzá maga a tiszta arc tündökletes hitelvesztésével, amit a jelek szerint máig sem képes megérteni.) A kom-szockap vezetőréteg viszont tisztában van vele, hogy feladata kolosszális, ám ő mindössze egyet kér: hagyjuk a vájkálást a múltban.

Nem azért, mert a lelkizés polgári csökevény. Egy leendő fejlett polgári demokrácia tagjainak ez még jól jöhet. Nem is azért, mert politikusfunkcionáriusunk múltja bármivel több kívánnivalót hagy maga után, mint a többi párt politikusáé. Tulajdonképpen már sok-sok éve ő is más célokat és elveket vallott és — vitathatatlanul — kivette részét, hogy ide jutottunk. Egyébként is köztudott, hogy annak idején ő attól is meg volt fosztva, hogy 3/3-as lehessen. Ha mégis úgy véli, hogy miért ne válna az ilyenből mára derék képviselő és tiszta kezű politikus, az ember nevelhetőségébe vetett hit szól belőle. Meg híresen erős oldala kereszténytyszocialista szellemisége okán a megbocsátás. És a legfontosabb, amit kitűnő és csak épp hogy korrupt labdarúgóinktól tanulhatunk: nézzünk mindig előre, hogy minden energiánkat a jövő sikereire összpontosíthassuk.

Musiltól tudjuk, hogy a tulajdonságok nélküli embernek is meglehetnek a legtöbb embert jellemző tulajdonságai. Mégsem tartoznak igazán hozzá. Elveszett a rendezőelv, a hit „a felsőbbrendű egészben", ami összetart. Semmi sem állandó, minden átalakulhat, felbomolhat benne, miként magában a világban. Tájainkon a múlt nélküli emberben, ebben az inkább orwelli, mint musili teremtményben a múlt bomlik fel és alakul át. A tulajdonságok nélküli ember szüntelenül vizsgálja önmagát; ez a legfőbb cselekedete. A múlt nélküli ember gondoskodik arról, hogy ideje se legyen önelemzésre. A tulajdonságok nélküli ember mögött a metafizikai semmi, a múlt nélküli ember mögött a nem vállalható, megfogható hatalmas kudarc.

A meghatározó politikai elit múltja sokkal fontosabb, semhogy kizárólag történészekre lenne bízható. A morális gondok mellett a tanuláslélektaniak is súlyosak. Az újratanulás a részletesen és pontosan feldolgozott múltra támaszkodhat. A saját múlt saját feldolgozására, természetesen. Különben az elfojtott itt is visszatér. A múlt nélkülivé stílizált múlt megismétli magát a gesztusokban, az ügykezelésben és a döntéshozatalban. A politikai technika minden mozzanatában. Arról pedig már bőséges lecke kaptunk, hogy mit tesznek a ténylegesen alkalmazott eszközök (műveletek) a célokkal.

Így különösen irritáló, ha a szóban forgó politikai osztály képviselője beszélni kényszerül a múltról, úgy teszi, mintha ott sem lett volna. De nemcsak ő volt ott. A múlt nélküliség széleskörű túlélési stratégia. Az az elbeszélés, amellyel cselekedeteinket, végül is önmagunkat elmagyarázzuk, szükségképpen elfogult, netán hamis. Kivált az önbecsülésünket fenyegető, kínos eseményeket igyekszünk önkéntelenül is felülírni. Lásd megalkuvásaink tényleges története és általunk elfogadott változata közötti tetemes eltérést, avagy utóbb morálisan is tévesnek bizonyult döntéseink belső sorsát. Képzeletünk boldogan ragad meg minden alkalmat, hogy emlékeink helyére lépjen, amit segít pompásan üzemelő felejtésünk. Miért váltana ki következetes ellenállást a múlt nélküli politikus abban, aki, ha nem azonosult is, de kellemetes eredménnyel együttműködött vele.

A kudarc a politikai elittől távoli nagy-nagy tömeget kímélte a legkevésbé. Egy élet egész munkateljesítményét ítélte visszamenőleg haszontalannak. Mégha a jelenre és jövőre semmi egzisztenciális következménye nem lenne, akkor is nehéz lenne elfogadni, hogy az ember múltjának ez a nagy darabja lenullázandó. Ez én-azonossága meghatározó összetevőjének elvesztését jelentené. Eltekintve, hogy az egykor egyhangúnak átélt munkanapok összefolyó sorát emlékezete most érdekesebbnek és gazdagabbnak mutatja, a múlt nagyvonalú átfazonírozására és jelenbeli gyümölcsöztetésére nincs módja. Ebből a szempontból is súlyosan kárvallott. Paradox módon, neki azért nincs ellenére, hogy a régúj politikust fenn — középen és lenn a helyén találja, mert saját múltja megvédését és jelene garantálását várja tőle. Aminek ő meg is felel. Mindössze az kell, hogy más is olyan jól emlékezzen a múltra, mint ő. A többi gyerekjáték: biztos lehet a jövőben, hiszen az is a kívánt módon történik, ha majd múlt lesz.

„Láda oszlopot termő fákkal"

Kótai Tamás rajzai elé

Egy művészettörténész konkrét jelentést kért számon Kótai Tamás képei előtt. Arra hivatkozott, hogy az archaikus kultúrában minden jelképnek megvolt a konkrét jelentése, funkciója, a képeken viszont homályos szimbolika uralkodik. Ezért az igazi hit is hiányzik a munkákból.

Mivel Tamás munkáinál én emlegettem a pueblo indiánok mítikus geometrizmusát, úgy érzem, nekem kell erre válaszolni.

A művészet nem filozófiapótlék vagy valláspótlék. A hit személyessége és a jelentést teremtő műalkotás két különböző katarzisforrás. A hívő számára a rítus az igazi realitás, ennek ereje elszívja az isteni valóságon kívüli dolgokat. Minél szilárdabbak a vallási és erkölcsi elvek, a művészet annál szabadabb, nem kíván szakrális pótlék lenni. Most úgy néz ki, más a helyzet. Zűrzavarosak és bizonytalanok a hit formái, ezért hajlamosak a művészetbe belelátni a vallás szerepét. A művészet és a hit érzelmi minőségének különbségét, másságát nem szabad összemosni. A vallásos hit zárt tökéletesség. A művészet öntörvényű, a tökéletességre törekvő burok — a stílus — arra is jó, hogy a káoszt és zűrzavart kifejezzük.

A jelképekről.

Kótai Tamásnál egyéni jelek születnek, szerencsére nincs konkrét jelentésük. Ennél sokkal összetettebbek és mélyebbek a munkái. Egyszerűségük ellenére tág a jelentéstartományuk. A földhözragadt funkció hiányolása csak dícséret lehet.

A szimbólumok kiüresednek, ha nem egyéni módon alakítjuk tovább. Nagy baj van, ha a „művészi hatás" céljából szarka-mód felcsipegetjük a motívumdarabkákat, és itt-ott beletűzdeljük a műalkotásba. Az olyan séma-jelek, mint például a spirál vagy labirintus több ezer éves múltra tekintenek vissza, nincs konkrét megfejtésük, mert már az ősidőktől fogva összetett jelentéssel lettek körülbástyázva. Nincs közük a régi rítusokhoz, ezek már metaforák, inkább a költészet szférájába tartoznak. A művészet jelképrendszerébe ugyanúgy belépülnek ezek az archaikus szimbólumok, mint a klasszikus görög-római vagy zsidó-keresztény mítoszok.

Tamás munkái kikristályosodtak, egyéni stílusában egyszerre jelenik meg a különös és az állandó. Ez a metafizikus kisugárzás — ami az igazi művészetnek a sajátja — késztette az értetlen kritikust a hitvitára.

Gaál József

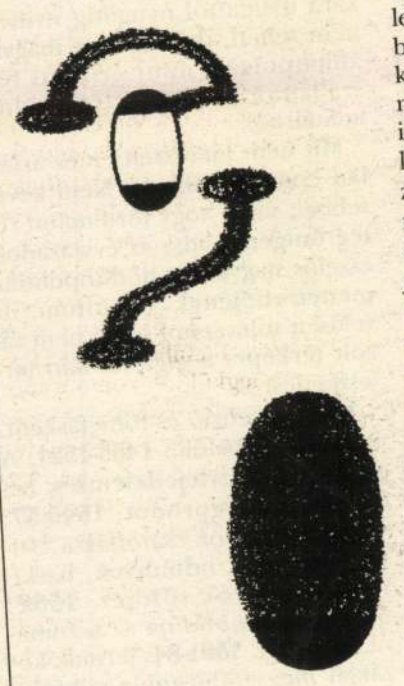

Kótai Tamás: Tornyos doboz, olaj, farost, 62 × 44 cm

inkább a korrekt jelzővel illethetjük, néhány biztató kivétellel (*Vincze Ottó, Szotyori László*), hogy a grafikai anyagban is vannak kitűnő teljesítmények (*Olajos György, Szíj Kamilla*), hogy *Miklós Árpád* videoinstallációja valószínűleg szintén jóval több egyszerű kísérletnél.

Nem is olyan érdektelen tehát a párviadal Jappe és Do Escobar között. Mindenesetre olyan arányban elegyedik a történetben a komolyság és az irónia, hogy megengedi, hogy valóságként fogadjuk el mindazt, ami történik, s egyben számos más, majdani történet előlegezett, leegyszerűsített, kicsinyített modelljeként is. Egyébként, mivel ennek a tárlatnak — a szükségszerűen csak részleteket kiragadó újságcikkeken kívül — nincs igazi lenyomata, évek múlva bármit beleképzelhetünk, azt is, hogy minden fantasztikusan jó volt, de azt is, hogy nem is szerepeltek rajta művek, hogy a tárlatnak nem is voltak résztvevői. A katalógus ugyanis, a „mintha-jelenség" legsúlyo-

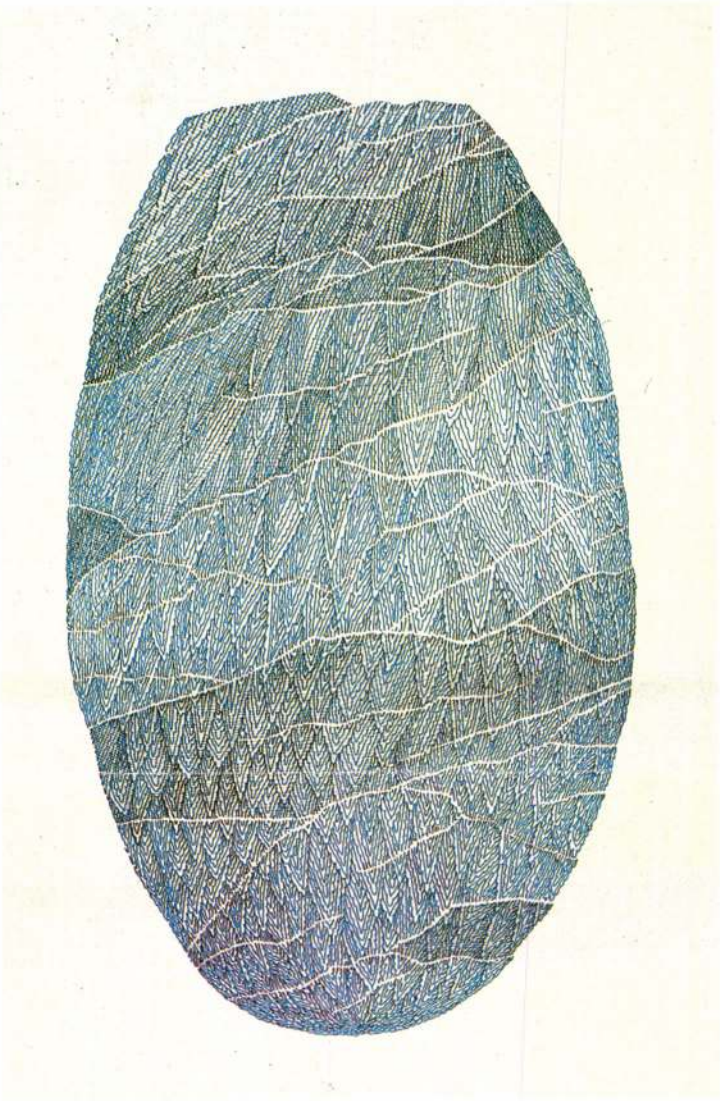

Olajos György: Madárkő, tusrajz
(Fotók Sulyok Miklós)

sabb, egyébként látványos — dekoratív — bizonyítása, még a kiállítókat sem sorolja fel pontosan. Életrajzokat csak esetlegesen közöl, tárlaton szereplő művet véletlenül, attól pedig, hogy valamilyen adatot is közöljön művekről, fegyelmezetten elzárkózik.

Óhatatlan hát, hogy a nézőnek e pillanatban eszébe ne jusson a jelenet *Umberto Eco* művéből, *A rózsa nevé*ből, amikor Adso a templom kőfaragványait nézi csodálkozva és borzongással, lelkében a ráismerés öröme és a titokzatosság okozta félelem elegyes érzésével. Ha Thomas Mann írta volna le ezt a jelenetet is, bizonyára a mester, Guiglielmo szólalna meg a következő pillanatban, hogy okos szavakkal igazítsa el tanítványát. Eco azonban tudta, mit akar: a színen Salvatore, az üzött barát jelenik meg, aki minden nyelven tud szavakat, de egyetlen nyelven sem beszél érthetően, így csak tovább fokozza Adso zavarát. Eco nagyon is tudja, mit akar. Kell, hogy legyen valami célja ennek az érthetetlen beszédnek — ahogyan annak az írásnak is, amelyet a katalógus közöl *Bárdosi József* tollából. Kell, hogy legyen valami oka annak, hogy a katalógusban egyébként nem szereplő *Roskó Gábor* művészetét kilenc névvel határolja körül (Rauschengerg[!], Ben Shan, Mrozek, Max Enst[!], Margitte[!], fe Lugossy, ef Zámbó, Újházy Péter, Altorjai Sándor), hogy fontosnak tartja közölni: a katalógusban szintén nem szereplő *Wéber Imre* „megszünteti a klasszikus izolált műtárgy-fétist", hogy „álerotikus — néha aberrált —, a nemiséget néha túlhangsúlyozó Baconös formák"-ról „sujét"-ről, „vakuum"-ról, prehistórikus-ról, „genézis"-ről, „élettelenül vonagló állatokról", „izzó színfoltokban tomboló affektivitás-ról" beszél.

Kell, hogy legyen ennek valami oka, ha más nem, az, amit a szerző maga jelez: „felejthetetlen kalandot jelent a kereső szemnek és az értelmező toll számára e kétes kihívás". Azt is elfogadjuk, hogy a kaland egy részére a — sikeresen olvashatatlanná tipografizált — szövegben hagyott, sőt úgy tűnik ez alkalomra külön szaporított hibák dzsungelében kerüljön sor, más részére azokon a magaslatokon, amelyeket a Magyarországra költözött *Man Ray Clavé, Tapies* és *Corpora* sajátos fakturális festészete hozott létre. E tájon már járt előttünk valaki, sóhajtunk fel megkönnyebbülve. Indulhatunk hát. Szélesre tárjuk a kapukat, amelyeket nem csap meg immár a kézivezérléses művészetpolitika hideg lehellete, s megindulunk *Vajda Lajos,* a „dekoratív szentendrei vedutafestő" nyomában.

A HINCZ GYULA ÁLLANDÓ GYÜJTEMÉNY
TISZTELETTEL MEGHIVJA ÖNT

1989. ÁPRILIS 8-ÁN,
SZOMBATON 17 ÓRAKOR

KÓTAI TAMÁS
KIÁLLITÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

MEGNYITJA:
HEGYI ZOLTÁN

MEGTEKINTHETÖ:
1989. MÁJUS 7-IG
HÉTFÖ KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 10-18 ÓRÁIG
VÁC, LÖWY SÁNDOR UTCA 16.

KÓTAI Tamás

Kinai térkép

Kótai Tamás képei elé

Ami él, magán hordozza a véletlen bélyegét. Ez az "Értelmes Véletlen" - a keresö, a sejtö. Ezen a térképen nem találni égtájjelzést, az biztos, hogy az EGÉSZ-re irányit minden útjelzö. Az esetlegesen kanyargó ösvények is rejtözködö Ösformát keresik.

"...minthogy nagyon kevés ember járt arra, semmit sem tudunk az ottani dolgokról" - ez a homály térképe. A furcsa diszitökedv a lüktetö utakat, a remegö idegpályákat tarka ékkövekkel disziti.

Ez nem a távoli Kina arca, ez a "bizánci szecesszió". Az ÖRÖKSÉG. - Itthon vagyunk.

A légzés nehézkes, minden el van rendezve, de valami irreális.

Nem akarunk magunkra ismerni, pedig a térkép agyonhasznált.

Látni a keresés nyomát, a gyötört felület idörétegeinek hemzsegö szövevénye mellett ott van az egyszerüségig koptatott geometria.

Szeretnénk halhatatlanok lenni, anélkül, hogy halandóságunkat eldobnánk, - mert az nekünk nagyon kedves.

Gaál József

Hallgatói díjazottak:

KÁCSER LÁSZLÓ
TOLNAY IMRE
RASZLER GYÖRGY
TÓTH GÁBOR
CSOMA GÁBOR
BUKTA NORBERT
FÓTH GÁBOR

Fiatal művészek:

KORONCZI ENDRE
MÉREI SZILÁRD
ZSANKÓ LÁSZLÓ
KÓTAI TAMÁS

A BARCSAY KURATÓRIUM
ÉS A
MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA

tisztelettel meghívja kedves családjával együtt

DÍJÁTADÁSI ÜNNEPSÉGRE
1992. január 14-én, kedden du. 4 órára a
Barcsay Gyűjteménybe (Szentendre)

Harmadik alkalommal a díjakat és emlékérmeket átadja

Deim Pál
elnök

Kéri Ádám

KÒTAI Tamai

quo; ezt akarja fönntartani mindenáron, jól ismerve eredendő gyöngeségeit, s a belőlük fakadó versenyképtelenségét. A minőség érzékennyé tesz az igazságra, s nem is más, mint *válasz* az igazság folytonosan föltett, de el nem hangzó kihívásaira. Hogy mi az igazság, ezt a kérdést Pilátus tette föl. Mi tudjuk. A (mindenféle) status-quo nem szereti az igazságot, mert fél tőle, ezért megveti és el akarja hallgattatni. Tudja, hogy híg véleményeinek nincs esélyük az igazsággal szemben, mely átmegy rajtuk, mint hajóorr a hullámokon. Aki egyszerűen jót akar, az minőséget akar. Aki minőséget akar, az fölvirágoztat. Aki fölvirágoztat, a homályokat oszlatja.

Az így keletkező szellemi fényben kiderül, hogy aki nem hagyja megművelni magát az igazság gerjesztette érzékenységei által, az mindent félreért. Annak biztos tudás helyett csak derengő sejtései vannak, ezért alaptermészetévé lesz a gyanakvás. Valóban, kiben s miben bízhat? Ahelyett, hogy a konkrét dologra, műre, eszmére összpontosítana, abból próbál riadtan tájékozódni, amit mondanak. Vagyis lényegében elveszett. Mert amit mondanak, az *úgy* nincs. Ami van, az nem úgy van, hanem mindig sajátlagosan. Azt meg kell vizsgálni. Egyedül, csöndben, kockáztatva. A sodródó ember minimális biztonságáért ismét kiejti azokat a szó- és kifejezés-elemeket, amelyekben már csalódott. Újra a tárgy körüli, kényelmes kóválygást választja, és kénytelen lesz erőszakoskodni. Nem és nem tud megkülönböztetni. Szolgalelkűségből vadul kritizál, és azt hiszi, hogy a jónak, a tudásnak, a különbnek kijáró tiszteletet megadni annyi, mint behódolni. Aki valóban tud, az a megkülönböztetésével bírál. És akkor is megkülönböztet, ha csöndben van. A sodródó ember nem érzékeli, hogy a fontos dolgoknak jelenlétük van. Ezen nem képes változtatni semmiféle erőszakosság. Ezt nem lehet túlkiabálni, betakarni, szétkommentálni. Az igazság soha nem bajlódik se önmeghatározásával, se önazonosságával, se hogylétével. Az igazság - van. A minőség ezt a *létmódot* figyeli, állhatatosan, éberen. S ettől lesz egyre jobb. Isten azt mondja Izajásnál: „Nézd, itt vagyok!" Nincs torokköszörülő fölütés. Nincs bevezetés. Semmi. Isten ezt mondja és ott van. De hozzáteszi: te, ember, csak akkor lehetsz *itt,* ha összetöröd „...a bilincseket, / megoldod a köteleket, / szabadon bocsátod az elnyomottakat, / s összetörsz minden igát." (59,6) A silányság - magad gyártotta - igáját is. □

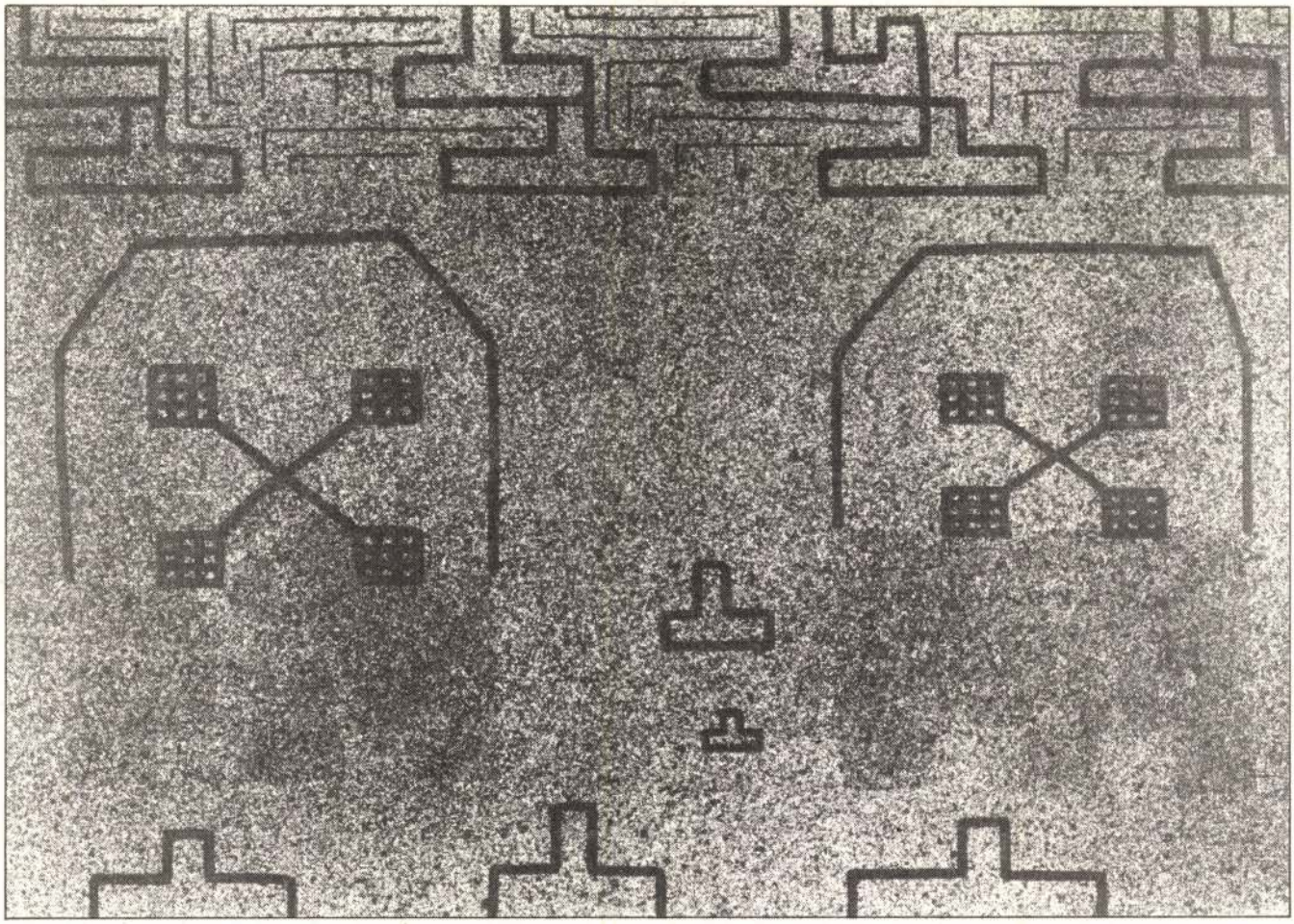

Kótai Tamás: Malomsor Fotó:Dömény Csaba

A rendszerváltás előkészítése

Beszélgetés Pozsgay Imrével

Tagadhatatlan történelmi tény, hogy a kommunista rendszerek összeomlása és a volt csatlós országok elszakadása a Szovjetuniótól, 1989-ben, Kelet-Európában, a vasfüggöny magyar részről történő leszakításával vette kezdetét. A magyar határnyitás Nyugat felé tette lehetővé a keletnémet polgárok tömeges menekülését Nyugat-Németországba, ami aztán a Honecker-rendszer bukásához vezetett. Mindezek hatására döntötték meg a csehek és szlovákok, valamint a bolgárok kommunista kormányaikat. Ez a dominó-effektus söpörte el a Ceausescu-diktatúrát és gyorsította meg a „Szolidaritás" hatalomátvételét is Lengyelországban.

Mi volt a Szovjetunió szerepe ebben a hatalmas politikai földcsuszamlásban? A világ közvéleménye abban a hitben él, hogy Kelet-Európát Gorbacsov „adta fel", hiszen ezzel vádolták meg a szovjet elnököt 1990 végén politikai ellenfelei a kommunista párt különböző fórumain. Ez a nézet történelmi tévedés, ami helyreigazítást igényel. A magyar rendszerváltás vezető politikai személyisége, a volt reform-kommunista Pozsgay Imre most felfedi, hogy sem Gorbacsovtól, sem pedig a szovjet vezetés más tagjaitól nem kapott bíztatást vagy beleegyezést a kommunista rendszer megbuktatásához. S a vasfüggöny eltüntetése a magyar szakaszon Moszkva megkérdezése nélkül, történt. Véleménye szerint Gorbacsovék olyan mértékben voltak elfoglalva saját problémáikkal, hogy csak meglepetten reagáltak a békés magyar forradalomra, de ellene már a héják határozott követelésére sem tudtak volna fellépni.

Az oroszoknak már nem voltak megfelelő politikai eszközeik a magyar rendszerváltás megakadályozására, s még kevésbé azokra a lavinaszerű eseményekre egész Kelet-Európában, amelyeket a magyar fordulat hozott mozgásba.

Pozsgay Imre, akinek oroszlánrésze volt a kommunista pártállam lebontásában Magyarországon, az alábbi beszélgetésben bepillantást nyújt e történelmi események kulisszái mögé.

Mikor gondolt először a rendszerváltás szükségességére? Mik voltak az Ön személyes motivációi?

– Én már hosszú idő óta az egykori pártállamon és pártvezetésen belül a reformok oldalán álltam. De ugyancsak hosszú ideig hittem abban, hogy a rendszer megreformálható. Igaz ugyan, hogy elég korán elutasítottam azok taktikáját, közülük Kádárét is, akik úgy vélték, hogy minden társadalmi és politikai szempontot félretéve, csupán a gazdaságban megváltoztathatók a dolgok – kihívást nem intézve a Szovjetunió ellen a politikai rendszer természetét illetően. Elég hamar bebizonyosodott, különösen a Prágai Tavasz eltiprása után, hogy ez a fajta gondolkodásmód nem célravezető. Így aztán Magyarországon is láthatóvá vált, hogy ezzel a taktikával nem lehet a Szovjetunió éberségét elaltatni. S az történt, hogy a hazai konzervatívok és fundamentalisták politikai térhez jutottak és formálisan, szavakban ugyan nem, de gyakorlatilag félretehették, leválthatták a reformot az 1970-72 közötti politikai küzdelmekben.

Akkor én arra a következtetésre jutottam, s nyíltan megpróbáltam ennek hangot adni, hogy a reform nem sikerülhet, ha a politikai intézményrendszert nem alakítjuk át. Én akkor még a párt vezető szerepében gondolkodtam, de egy nyitott és a demokratikus megnyilvánulások számára működőképes intézményrendszert képzeltem el. Az emberi jogok következetes tiszteletben tartását.

Milyen pozícióban volt Ön akkor?

– Eleinte a párt elméleti folyóiratánál főszerkesztőhelyettes voltam, majd pedig 1975-től miniszterhelyettes a kormányban és 1976-tól kulturális – később művelődési – miniszter. S mint ilyen az értelmiséggel való együttműködés keretei között óhatatlanul a politikai élet legelevenebb kérdéseivel is foglalkoznom kellett. Azonban mindvégig, még amikor a politikai intézményrendszer reformját követeltem, akkor is abból a feltételezésből indultam ki, hogy a szocialista rendszer európai módon alakítható. Csak később jöttem rá, hogy a rendszer nem reformálható. Ez a 80-as évek közepére esik: addigra néhány személyes megpróbáltatáson is átestem. Ebből a leglényegesebb az volt, hogy kritikai magatartásom miatt 82-ben kitettek a kormányból és a Hazafias Népfront főtitkári posztjára játszottak át.

Kádárék föltehetően úgy gondolták, hogy ez vakvágány lesz a számomra. Így kezelhető és ellenőrizhető politikai szférába kerülök. Ám

KÓTAI TAMÁS 2000 Szentendre, János u. 9.

1959 december 2-án születtem Makón.
1974–79. A Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola grafika szakán tanultam.
1985-ben elvégeztem a Kézpőművészeti Főiskola sokszorosító grafikai szakát.
1986-tól a MK Művészeti Alapjának és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának tagja vagyok.
1989-ben Derkovits ösztöndíjat kaptam. Rendszeresen szerepelek csoportos kiállításokon.
1989-ben Vácon a Hincz Gyula Múzeum kamaratermében volt az első önálló kiállításom.

I was born on December 2, 1959 in Makó.
Between 1974 and 1979 I was a student of the graphic course of the Training School of Industrial and Fine Arts.
In 1985 I graduated from the duplication graphic course of the Hungarian College of Fine Arts.
Since 1986 I'm a member of the Hungarian Foundation of Fine Arts and the Studio of Young Artists.
In 1989 I was given the „Derkovits" Scholarship. I regularly take part in joint exhibitions.
The first exhibition of my own was in the chamber rooms of the „Hincz Gyula" Museum in Vác, in 1989.

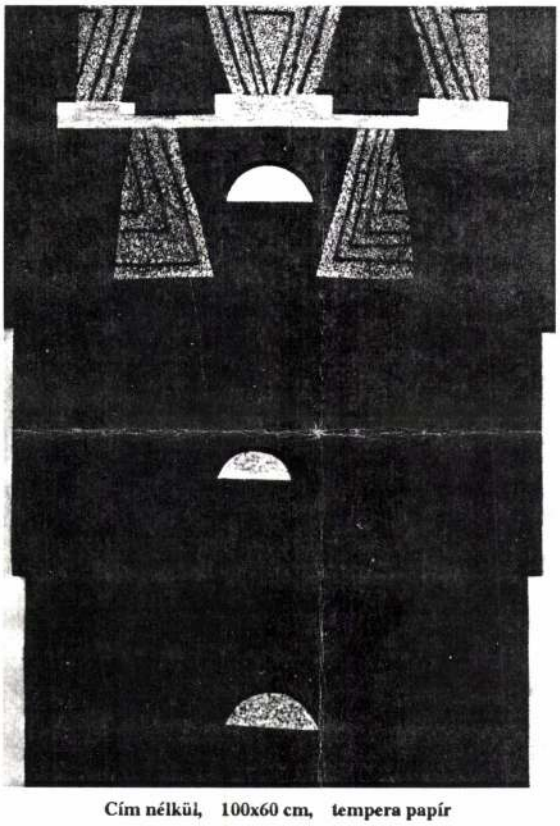

Cím nélkül, 100x60 cm, tempera papír

KÓTAI Tamás

KÓTAI Tamás

szebbek közülünk egy-egy bukszanyitogatós estén még tengeri ínyencségek rendelését is fontolóra vehették magukban. Az étlapok soknullás számsorai riasztóan hatottak ugyan, de ez már csak pillanatnyi megingást okozott: mindenki fejből tudta a napi árfolyamokat dollárban, márkában. Turista valutaellátmányunk (és innen-onnan szerzett egyéb pénzeink) birtokában ilyenkor szinte egyenrangúnak érezhettük magunkat a kelet-európai hétköznapok kevésbé parádés valóságába: az üzletekben felhalmozott nyugati áruk mögött, a vendégcsalogatónak kitett tengeri halak és más furcsaságok közül mindenütt Tito marsall képmása lesett elő. Néhol amúgy egyszerű-hivatalnokosan széles válltöméssel, másutt hetyke-katonásan, de mindig az állandóság biztonságával.

És ez bizony a hazai tájak felé mutatott. Hiszen – gondoltuk magunkban – a tenger mégiscsak a tenger, rajta fenyőfák zöld csoportja hívogatta korunk Robinsonjait. A felfedezést tett követte: hevenyészett gumitutajjal átkeltünk a szigetre, majd átadtuk magunkat a semmittevésnek. A távoli települések mintha nem is léteztek volna, ide még a tengerparti főútvonal zaja is alig hallatszott el. Idilli életünknek rajtaütés vetett véget: a milícia és a haditengerészet együttes partra szálló hadművelete. Még most is kéri, városokért nyújtogatja a manócsát, egy-két ember nem számít, milliónyi alattvaló meghódoltatása a tét.

A füstfellegek már nem a mediterrán bőséggel amúgy lépten-nyomon fellelhető szeméthalmok égetéséből származnak. Itt már igazi háború folyik.

Mikor fogunk újra homárt enni a tengerparton?

Zalaváry István
Budapest

Magyar Nemzet 1991. nov. 11. 11. p.

„Harmonizált életterek a Kék Iskolában" – Csepelen

A fenti mondat egy külső kerületi iskola magas színvonalú vizuális és esztétikai alapítványának elnevezése. Képzőművészek, előadóművészek és szakemberek körében sem ismeretlen már a csepeli Kék Iskola, melynek a „kiállítóhely" évek óta szinte szerves részét képezi. Már évek óta látogatták neves ma élő és elhunyt kortárs alkotóművészek kiállításait a tanulók és szülők mellett a kerület lakosai is. Az idei tanévet a négy éve működő rajztagozat növendékeinek szép kiállítása zárta; meghívójára a gyerekek jól sikerült, éles látásról, játékos kedvről tanúskodó rajzai kerültek. Az elsőtől a nyolcadik osztályig működő rajztagozattal a tanulók esztétikai nevelését kívánták segíteni. Szerencse, hogy az iskola építési, szerkezeti megoldása biztosítja a kiállítási, előadói, vetítési lehetőséget nagyobb hallgatóság részére is. Mi több, éppen az érdeklődés segíti a lehetőségek szélesebb körű kiterjesztését.

Az elmúlt hetekben az Iskola Galéria öt grafikusművész – *Bányai Péter, Gaál József, Kótai Tamás, Rácmolnár Sándor, Szurcsik József* – kiállítására hívott meg. „Kiállításaink értékké válhatnak a felnövekvő új generáció számára is, mert testközelbe hozhatunk olyan művészeti produktumokat, melyek egyébként alig jutnának el diákjainkhoz, lakókörnyezetünkhöz" – mondta köszöntőjében *Sütő István* igazgató.

Beszéltem az iskola diákjaival, de még inkább figyeltem őket: viselkedésükön is lemérhető, menynyire állnak közel az iskola nevelésközpontú elgondolásaihoz. A szülők szívesen mondtak véleményt az iskola nevelési, sokirányú oktatási módszeréről; azt is elmondták, hogy nem volt könnyű az igazgatónak új, többet adni akaró módszereit keresztülvinni, bár a lelkes, valóban egy véleményen lévő pedagógusok örömmel vállalták a több előkészítést, nagyobb körültekintést kívánó feladatokat – de vannak mások is... A megnyitón közreműködő TELURES kamaraegyüttes szépen hangzó Vivaldi-számai után az egyik szülő azt is elmondta, milyen hasznos, amikor az ének-zene órák egy részét kamarazenekar közreműködésével tartják, mit jelent a zenei stílusok megismerésében az élő muzsika varázsa. Gyermekeik erről is beszámolnak. A szülők és az iskolavezetés együttműködését bizonyítja az is, amit szülőktől hallottam, hogy az iskola gyermekmunkák, művésztanárok, művészeti csoportok bemutatását tervezi, és ehhez támogatását ígérte a Magyar Nemzeti Galéria Közművelődési Osztálya. A Fiatal Képzőművészek Stúdiója, a Fővárosi Pedagógiai Intézet is szívesen veszi ténykedésüket, s a helyi önkormányzat is ígéri támogatását. Látható volt, hogy az ilyen tervek megvalósításába több szülő is bekapcsolódik. A lakótelepi iskola nevelési feladatai nagyobb területre is hatással lehetnek.

Schelken Pálma
Budapest

Kóstai Tamás

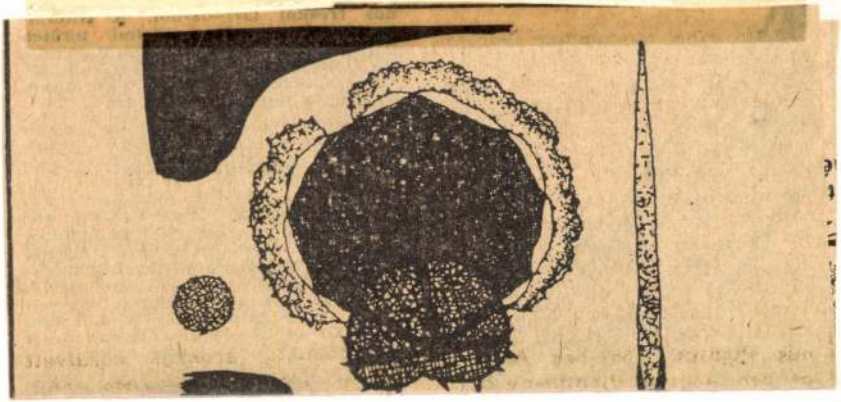

Magyar Nemzet - 1987. VII. 9.

KÓTAI Tamás

CHIKÁN Bálint: Tessék választani! -
Magyar Hirlap, 1991. julius 5. 11.p.

Stúdió Galéria

A Stúdió Galériában Kótai Tamás kissé kevésbé felszabadult, de szintén szellemi kalandra, elmélyedésre invitáló festményeit nézhetjük meg. A művész ragaszkodik egy állandó képépítési szisztémához, és ezért képeit a függőleges középtengelyre szimmetrikusan szerkeszti. Ezt a merevséget finoman lazítja a motívumok szabálytalansága. A grafikus képi elemek egy ismeretlen archaikus írás hieroglifáinak tűnnek.

Kótai Tamás

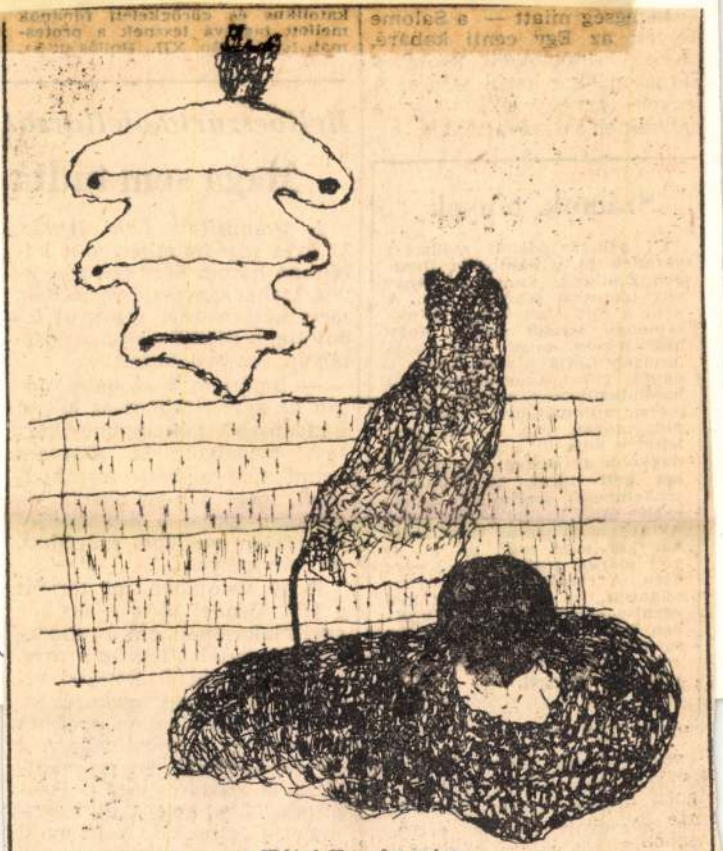

Kótai Tamás rajza

(v. é.)

— **Meghalt Papp Istvánné** (Noll Ilona), a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, nyugalmazott rendőr őrnagy, aki 1937-től volt a párt tagja, 66 éves korában. Hamvasztás

szonyban a vele egykorú [illegible] Jolánnal. Mindketten *gyakran italoztak* és tulajdonképpen a bűncselekményt is ez motiválja. A kérdéses este is iszogattak. Tény, hogy Laki a szobában ülve szalonnázott, majd az előző napon az asszony

Kótai Tamás

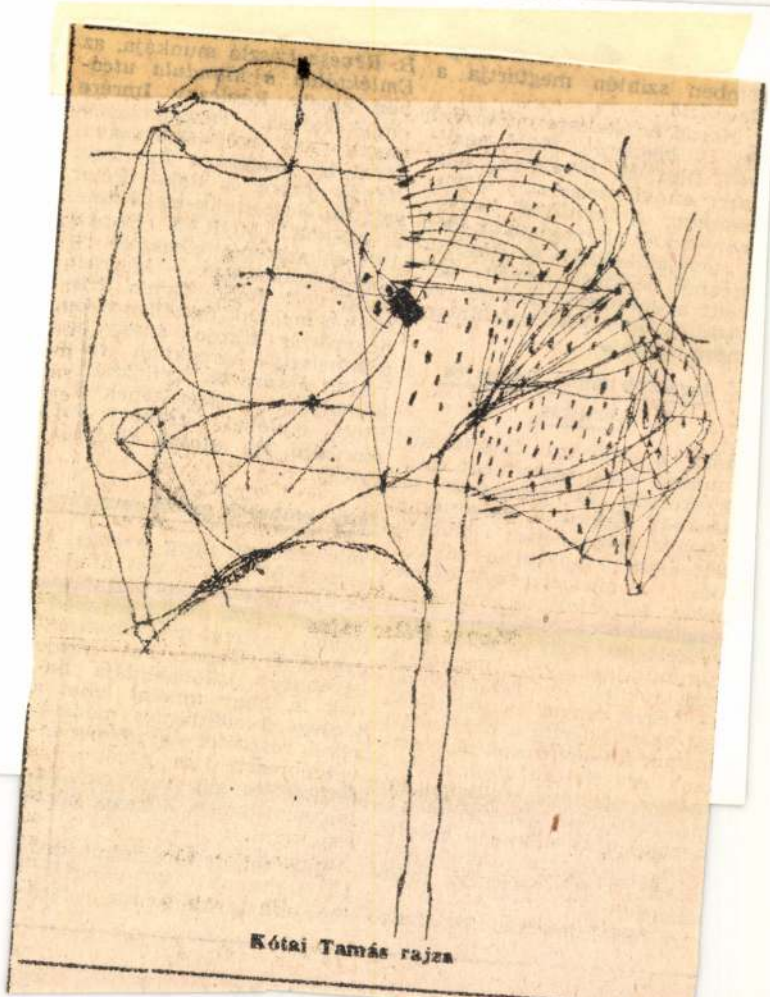

Kótai Tamás rajza

Ungvár

sarnap delutam majunem ... műsoridőkben, karácsonyi ünnepekben is műsorra mertek tűzni történelmi dokumentumokat, ismeretterjesztő munkákat.

A hazai jelennel foglalkozó

történelem alig vagy egyáltalán nem ismert köznapi hérószai iránt.

Régebbi, de történelmi identitástudatunk szempontjából legalább olyan fontos korsza-

KÓTAI TAMÁS

H-2000 Szentendre, János u.9.

1959. december 2-án született Makón. 1974-79. Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola. 1981-85. Magyar Képzőművészeti Főiskola sokszorosító grafika szak. 1986. óta tagja vagyok a Magyar Köztársaság Művészeti Alapjának és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának. 1989. Derkovits-ösztöndíj. 1991. Barcsay Alapítvány díja.

ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSOK

1989. Hincz Galéria, Vác, 1990. Szerb Templom, Balassagyarmat, 1991. Stúdió Galéria, Budapest, 1992. Várfok Galéria, Budapest

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK

1983. Művészeti Főiskolások Találkozója, Szentendre, 1984. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat, 1985. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat, 1985. Kosztolányi Emlékére,Petőfi Irodalmi Múzeum, 1986. Akvarell Biennálé, Eger, Pori, 1986. Modern Szentendrei Művészet, Szentendre, 1986. Szentendrei Tárlat, Szentendre, Meiningen, 1987. Fiatal Képzőművészek Stúdiója, Baja, 1988. Pest Megyei Tárlat, Szentendre, 1989. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat, 1990. A Fiatal Képzőművészek Stúdiója, Ernst Múzeum. 1990. Derkovits-ösztöndíjasok, Ernst Múzeum, 1990. Mátraalmási Nemzetközi Művésztelep, Salgótarján, 1991. Salgótarjáni Tárlat, 1991. Iskola Galéria, Csepel, 1991. Ader Tajan, Párizs, 1991. Derkovits-ösztöndíjasok, Ernst Múzeum, 1991. Fiatal Képzőművészek Stúdiója, Magyar Nemzeti Galéria. 1992. Gallery by Night, Stúdió Galéria, 1992. Szegedi Nyári Tárlat, 1992. Salgótarjáni Rajzbiennálé, 1992. Arena House, Liverpool, 1992. Fiatal Képzőművészek Stúdiója, Ernst Múzeum, 1992. Derkovits-ösztöndíjasok, Műcsarnok,Palme-ház, 1993. Home Galéria, Budapest, 1993. Ködképek, Görög Templom Kiállítóterem, Vác

Born 02 12 1959 in Makó, 1974-1979 -attended the special School of Fine and Applied Arts, 1981-1985 - student of graphics at the College of Fine and Applied Arts, 1986 - joined the Arts Fund of the Hungarian Republic and Studio of Young Artist, 1989 - Derkovits Scholarship, 1991 - Prize of the Barcsay Foundation

SOLO EXHIBITIONS

1989 Hincz Gallery, Vác, 1990 - Serbian Church, Balassagyarmat, 1991 - Studio Gallery, Budapest, 1992 - Várfok Gallery, Budapest

GROUP EXHIBITIONS

1983 - Meeting of Art Students, Szentendre, 1984 - Spring Show, Salgótarján, 1985 -Spring Show, Salgótarján, 1985 - I. M. Kosztolányi, Petőfi Museum of Literature, Budapest, 1986 - Biennal of Watercolours, Eger, Pori, 1986 - Modern Szentendre Art, Szentendre, 1986 - Szentendre Art Show, Szentendre, Meiningen, 1987 - The Studio of Young Artist, Baja, 1988 - Pest Country Art Show, Szentendre, 1989 - Spring Show, Salgótarján, 1990 - Studio '90, Ernst Museum, 1990 - International Art Symposium, Mátraalmás, 1990 - Salgótarján Art Show, 1991 - School Gallery, Csepel, 1991 - Ader Tajan, Paris, 1991 - Derkovits Scholarship, Ernst Museum, Budapest, 1991 - Studio '91, Hungarian National Gallery, 1992 - Gallery by Night, Studio Gallery, Budapest, 1992 Summer Art Show, Szeged, 1992 - Biennal of Drawings, Salgótarján, 1992 - Derkovits Scholarship, Palace of Exhibitions/Palme House, 1993 - Home Gallery, Budapest, 1993 - Mist Images, Greek Church, Vác

CÍM NÉLKÜL, 1993.
SZÍNES FOTÓ, 12,5X18 CM

KÓTAI TAMÁS

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA
Budapest, III. Kiskorona u. 7.

Háromszázhetven éve halt meg Jacob Böhme

GAÁL JÓZSEF és KÓTAI TAMÁS
kiállítása

Megnyitja 1994. április 5-én 18 órakor
BEKE LÁSZLÓ
művészettörténész

Megtekinthető: 1994. május 1-ig hétköznap 14-18,
szombat-vasárnap 10-18 óra között.
Hétfőn zárva.

a pályázóknak feldolgozniok. Az elfogadott pályamüvek közül a főváros negyven darabot egyenként 100 pengővel fog dijazni. A pályázat titkos, határidő április 1. déli 12 óra.

A MACBETH FELUJITÁSA

A Nemzeti Szinház hétfőn ujitja fel *Shakespeare* tragédiáját, a *Macbeth-et*. Az előadás érdekessége, hogy Lady Macbeth szerepét *Tőkés* Anna játssza. A többi főszerepeket *Kiss* Ferenc, *Kürty* József, *Lehotay* Árpád és *Forgács* Antal alakitják. Játékmestere *Kiss* Ferenc.

FELTÁMAD A BETHLEN-TÉRI SZINHÁZ

A megbukott Rákosi-szinházak állásnélküli tagjainak végre sikerült elháritani a *Bethlen-téri Szinház* megnyitásának akadályait. A *Budapesti Szinészszövetség* felkérésére ugyanis *Incze* Sándor főszerkesztő megadja a lehetőségeket arra, hogy a vendégekkel megerősitett társulat március 14-én bemutathassa Newyork legnagyobb vigjátéksikerét, amely *Bus Fekete* László átdolgozásában a *Pesti asszony* cimmel kerül a budapesti közönség elé.

A „MACKÓ" A VIGSZINHÁZ BÉRLŐI SZÁMÁRA

A *Vigszinház* kamaraszinházának, a *Pesti Szinháznak* legutóbbi nagy sikere, a *Mackó* cimü francia bohózat a jövő héten két estén át kerül a *Vigszinház* müsorára is. Kedden *H*-bérletben és pénteken *E*-bérletben kerül szinre, minden alkalommal természetesen a bemutatóelőadás nagyhirü szereposztásában. A hét többi estéin a *Mackó* a *Pesti Szinház* müsorán szerepel.

JANCSI ÉS JULISKA TÜNDÉRÁLOM GYERMEKELŐADÁSA

Ez a két legszebb mesedarab vasárnap délután fél 4 órakor kerül szinre a közkedvelt Feld-gyermekszinházban a Zeneakadémián. Egy gyermek se mulassza el, ezt a gyönyörü gyermekelőadást. Mérsékeltáru jegyek a helyszinen.

A NÉMET FILMKAMARA ELNÖKÉNEK BUDAPESTI TÁRGYALÁSAI

A német—magyar filmipari megbeszélések keretében pénteken a magyar filmipar képviselői hosszabb tárgyalást folytattak *Lehnich* dr. miniszterrel, a német birodalmi filmkamara elnökével. A megbeszélésen mindkét fél kifejtette álláspontját. A tárgyalás után Lehnich dr. látogatást tett *Kozma* Miklós belügyminiszternél, *Bornemisza* Géza iparügyi miniszternél és *Winchkler* István kereskedelemügyi miniszternél. A miniszterekkel folytatott beszélgetés során szóba kerültek a Németországot és Magyarországot egyaránt érdeklő filmkérdések. Remény van rá, hogy a küszöbön álló befejező megbeszélések során sikerül olyan megegyezésre jutni, amely mind a két tárgyaló felet kielégiti

és

Németh Mária

a

Városi Szinházban

Márc. 21. Tosca.
Márc. 24. Trubadur.

Jegyek 3 pengőtől 20 pengőig már válthatók a szinház pénztáránál.

A Méltóságos asszony 100-ik ünnepi előadása

Március 11-én, szerdán diszelőadás keretében ünnepli meg az *Andrássyuti Szinház* a *Méltóságos asszony* 100-ik előadását. Eddig minden előadásra minden jegy elkelt. A ragyogó vigjáték főszerepeit *Turay Ida, Rózsahegyi, Rátkay, Nelly, Boross, Kovács Terus, Lendvay Márta, Gonda, Pethes, Bacsányi Paula* és *Fónay Márta* játsszák tökéletes előadásban. Ma, vasárnap délután is a *Méltóságos asszony* kerül szinre, olcsó helyárakkal! Jegyekről ajánlatos előre gondoskodni. (Jegyrendelés 29-5-98.)

MŰVÉSZET

GÖMBÖS ÉS HÓMAN OLASZ KÉPVÁSÁRLÁSAI

Gömbös Gyula miniszterelnök és *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter feleségükkel szombaton délben megtekintették az olasz müvészet reprezentativ kiállitását a Mücsarnokban. A minisztereket *Colonna* herceg olasz követ, továbbá *Gerevich* Tibor, a kiállitás magyar kormánybiztosa üdvözölte és fogadta. A vendégek nagy érdeklődéssel nézték végig a kiállitás összes termeit s legnagyobb tetszésüknek adtak kifejezést. A kiállitás anyagából Gömbös Gyula miniszterelnök mindjárt a helyszinen megvásárolta *Vagaggini* Memo „Tengerpart" cimü festményét, mint honvédelmi miniszter pedig *Pini* Carlo III. Viktor Emánuelt ábrázoló bronz mellszobrot a Nagykanizsán állomásozó 3. honvédgyalogezred számára, amelynek az olasz király a tulajdonosa. Hóman Bálint kultuszminiszter megvásárolta *Messina* Francesco „A kis kakas" cimü olasz fiut ábrázoló bronzszobrát és *Tozzi* Mario „Csendélet"-ét. Ugyanakkor Colonna herceg olasz követ megvette *Vagaggini* Memo „Ködpára" cimü másik kiállitott müvét. Az állami és egyéb hivatalos vásárlások a legközelebb fognak megtörténni. A kiállitás március 15-én zárul.

JUBILEUMI GSOMAG
Borotvakészlet
1 önborotvakészülék, 7 „Matador"-penge, 1 borotvaecset, 1 fémtokos borotvaszappan, 1 timsó, 1 borotvatál, 1 vérelállító, 1 csiszolt tükör
1.90

JUBILEUMI GSOMAG
Illatszerkészlet
1 üveg Kölni, 1 doboz Puder, 1 Caolaszappan, 1 Ajakrouge, 1 Puderpufni
1.60

JUBILEUMI GSOMAG
Varrókészlet
12 Gépfonál, 1 Himzőolló, 2 Cérna 50 m-es, 3 Tömőpamut, 1 Tömőfa, 1 Gyüszü, 1 levél Varrótü kosár-kazettában
96 fill.

JUBILEUMI GSOMAG
Csokoládédeszert
Diszdobozban
28 fill.

JUBILEUMI GSOMAG
Leánykaruha
Ripszszövésü kelméből rózsaszin, világoskék csinos fazon, himezve és berakva 40—45—50-es nagyságban
1.88

JUBILEUMI GSOMAG
Leánykaruha
Szövetből, bordó szinben, diszes, fehér müs. crepe de chine gallérral, 45-ös nagyságban, 3 évesnek, számonkénti emelés 40 f.
4.80

JUBILEUMI GSOMAG
Fiuruháoska
Bourette szövésü, fehér bluz, világoskék nadrággal, csattos övvel, felgombolható, 40—50—55-ös
4.20

JUBILEUMI GSOMAG
Fiu Tiroli öltöny
1 joppe bolyhos gyapju szövetből, 1 fiu tiroli nadrág, finom düftin anyagból 1 pár tiroli nadrágtartó (számonkint 80 fill. emelkedés) 3 évesnek
9.50

ÉLELMISZEREK:

3 kiló Ogg liszt	96	12½ deka „Kalifa" pörköltkávé megf. 1 kg 7.68)	96
30 deka Dióbél	96	1 kiló „Antonia" malátakávé	40
30 deka Mogyoróbél	96	1 doboz „Orlow" tea Netto 7 deka (megf. 10 deka 1.38)	96
30 deka Mandulabél	96	75 dk „Steward" kakaó	96
75 deka Mazsola (kiló 1·28)	96	50 deka Édes nemes paprika	96
3 kiló Zöldborsó	96	Coa 1 kiló szilva-, almaiz (üvegbetét 22 fillér)	68
3 kiló Fehérbab	96	Coa ½ kiló Barackiz (üb. 20)	68
1 kilós dob. Brutto „Matador" csótészta fehér áru (Netto 90 deka) megfelel 1 kg. 54 fillér)	48	Coa 1 kiló Vegyesiz (üb. 22)	96
		½ lit. Paradicsom (üb. 12)	10
		1 liter Tök (üvegbetét 22 f.)	12
		2 liter Asztali bor (db. 56)	96
		1 liter Oroszhal (ü. b. 20 f.)	68
		10 drb Friss lámp. tojás	58
		1 kiló Hámozott naranes héjjal mérve (héjja nélkül adjuk)	44
		4 darab 30 %-os Mosószappan II-od rendü az ismert jó minőségben összesen cca 1 kiló 75 (megfelel 1 kiló = 56 fillér)	96

Vidéki rendeléseket azonnal teljesitünk.

A TALLINNI MAGYAR MÜVÉSZETI KIÁLLITÁS SIKERE

Mint Rigából jelentik, szombaton zárták be a tallinni magyar népmüvészeti, háziipari és iparmüvészeti kiállitást, amely igen nagy erkölcsi és anyagi sikert ért el. Különös érdeklődést tanusitott a kiállitás iránt *Paets* Konstantin államelnök, aki kétszer is megtekintette a kiállitási tárgyakat és igen sok szép darabot vásárolt. Az észt sajtó részletes cikkekben behatóan mübirálatokat közöl a magyar népmüvészet magas fejlettségéről és a kiállitást a fennálló szoros kulturális kapcsolatok értékes tényezőjének tartja, amely élénk érdeklődést keltett a gazdasági kapcsolatok kiépitése iránt is.

ALPÁR IGNÁC TÁRSASÁG MEGALAKULÁSA

Alpár Ignác barátai, tisztelői és egykori munkatársai a nagy mester emlékének ápolására *Alpár-Társaságot* alapitottak. A február 28-án megtartott alakuló ülés megválasztotta elnökké *Ziegler* Gézát, ügyvezető elnökké *Kotál* Henriket, alelnökké ~~*Bernárd* Győző, *Bloch* Lajost és *Almássy* Balogh Lorándot~~, titkárrá *Magyar* Vilmost, ügyésszé *Pozsi* Istvánt. A végrehajtóbizottság tagjai lettek: ~~*Bárczy* István, *Bálthory* István, *Bierbauer* Izsó, *Hárrer* Ferenc, *Hajós* Alfréd, *Hauswirth* Ödön, *Hübner* Tibor~~, *Pintér* Oszkár, *Pucher* István, *Róth* Miksa, *Sorg* Antal, *Székely* Béla és *Vidor* Emil.

Kotál Henrik

Magyarság 1936 márc. 1. (Alpár Ignác Társaság megalakulása)

HA ELŐZŐLEG NÉHÁNY CSEPP
LETON TEJET
SZÉTSIMÍT ARCBŐRÉNK

Egy üveg **LETON ARCTEJ**, mely hosszu időre elegendő, utasitással együtt P 2.40. Kapható szaküzletekben. Főraktár: HUNNIA gyógyszertár, Budapest, VII. kerület, Erzsébet-körut 56.

ZENE

ÉNEKKARI EST

Péntek esti, 195. hangversenyén *Dohnányi* Ernő szegedi miséjét és Händel Acis és Galathea c. pásztorjelenetét vette müsorára a Budapesti Ének- és Zenekaregyesület, *Lichtenberg* Emil vezetésével. Ismert mü mind a kettő hangversenyközönségünk előtt, mégis mindenkor örömmel várt müsorszámok. Az Ünnepi mise a lélek legmélyéről fakadó áhitatával, áradó melegségével Dohnányi Ernő egyik legnagyobb alkotása, mely tételről tételre leblincsel csodálatos művészi leleményével. Az előadás a finomságokat helyenként elnagyolta, hangtömegeivel inkább a mü monumentális, nagy vonalait emelte ki. *Báthy* Anna és *Basilides* Mária, a két női szólóhang, tökéletesen illeszkedett bele a mü bensőséges hangulatába, nem mondhatjuk el ezt minden tekintetben *Fehér* Pál és *Alváry* Lőrinc szólamairól. A Händel-mü előadását *Sándor* Erzsi stilusban, hangban tökéletes művészi munkája tette emlékezetessé, a többi szólisták és az együttes messze mögötte maradt. A közönség hálás tapsai első sorban a fáradhatatlan *Lichtenberg* Emil karnagynak szóltak, akinek önfeláldozó munkája nélkül nem igen volna részünk ilyen fajta müvek előadásában. *(i. gy.)*

DUNKEL NORBERT ELŐADÁSA LISZT FERENCRŐL PÉCSETT

Dunkel Norbert volt császári és királyi udvari zenemükiadó március 2-án a pécsi Nemzeti Színházban egy jótékonycélu diszelőadás keretében *Milyen volt Liszt Ferenc* cimmel előadást tart.

DISZHANGVERSENY

Az ifjabb nagybányai *Horthy* István védnöksége alatt álló *Csaba* kulturális, társadalmi és sportegyesület március 12-én, csütörtökön este nyolc órai kezdettel az ország legkiválóbb művészeinek közremükődésével diszhangversenyt rendez a belügyminisztérium nagytermében. A hangverseny bevételét a nemzeti célt szolgáló kulturális- és sportalap javára forditják. Meghivók igényelhetők telefonon: 613—14.

A Koncert rendezései:

VII. Filharmoniai főpróba ma. Z. ¼12.

VII. filharmonia holnap vez.: Dohnányi, közr.: Thibaud

Opera fél 8. Müsoron: **Brahms:** III. szimfonia. **Mozart:** B-dur hegedüverseny. **Rékai:** „Délibábos rónaságon" (bemutató). **Strauss** R.: Till Eulenspiegel. Jegyek Operánál és Koncertnél.

Uj magyar vonósnégyes 3-án

Z—8 **Fischer Annie** közr. (III. bérl. est).

Robert Soetens hegedüest 3-án

Vigadó 8. Müsoron francia szerzők.
Dohnányi—Thibaud szonátaest 5-én.
Pázmán György zongoraestje 6-án.

Telmányi hegedüest 6-án

Fehér Ilonka hegedüest 9-én.
Szimfonikus Zenekar 12-én. Vez.: R. G. Schwarz.
Magyar Női Vonósnégyes II. est 17-én. Z. fél 9. Kálmán—Puky—Szerémi—Ulbrich. Közr. **Bucsár Béla** (zongora), Szerémi jubileum.
Kresz Géza—Drewett Nóra szonátaest 20-án.

Szimfonikus jazz-est 14-én

Szekeres jazzorgona-szólók stb. Z. 8.

ELHALASZTOTT MÜSOROS EST

A *Magyar Irredenták Ö. P.* által március 1-re tervezett müsoros estet közbejött akadályok miatt, április 13-ra, husvét hétfőjére halasztották el.

PÁZMÁN GYÖRGY ZONGORAMÜVÉSZ,

aki még csodagyermek korából is szép és értékes sikerekre tekinthet vissza, március 6-án este fél 9 órakor tartja meg első önálló hangversenyét a Zeneakadémia nagytermében. Zenei körökben nagy érdeklődéssel tekintenek a fiatal művész és zeneszerző hangversenye elé.

LISZT-EMLÉKHANGVERSENY GYÖRÖTT

A győri *Ének- és Zeneegylet* kedden a kulturház zsufolásig telt termében, fényesen sikerült Liszt-emlékhangversenyt rendezett *Fischer* Annie közremükődésével. *Kuszák* István Vörösmarty ódáját szavalta. Fischer Annie művészete szólószámokban és az *Esz-dur zongoraverseny* előadásában tündökölt. Az ének- és zenekar a *Krisztus-oratórium* két részletét adta elő mély hatással. *Boldis* Dezső dr. vezényletével. A *Hunok harca* cimü szimfónikus költeményt a zenekar nagy sikerrel játszotta. Ez utóbbi számot és a zongoraversenyt *Hermann* László vezényelte. A hangversenyt szerdán megismételték.

SPORT

Mai sportmüsor

Labdarugás: Hungária—Kispest (Hungária-ut, fél 4). III. ker. FC—Törekvés (Hungária-ut, fél 2). Ujpest—SBTC (Megyeri-ut, fél 4). Zugló—Attila (Millenáris, fél 4). Budafok—Budai „11" (Budafok, fél 4). Szeged—Phöbus (Szeged, fél 4).

Másodosztályu professzionista mérkőzések

VAC—Erzsébet, a Millenáris-sporttelepen délelőtt 10 órakor.

Millenáris—ARAK, a Millenáris-sportelepen déli fél 12 órakor.

Csepel—Somogy, Csepelen, délután fél 4 órakor.

Nemzeti—Váci Remény, a Bihari-uti pályán délután fél 4 órakor.

Vasas—Nagytétény, a Béke-utcai pályán délután fél 4 órakor.

Szürketaxi—Drogista, a Szőnyi-uti pályán délután fél 4 róakor.

Amatőr bajnoki mérkőzések

Biró-csoport:

PTBSC—TLK, Pasaréti-ut, fél 4.
HAC—PMSC, Öv-utca, fél 4.
BLK—Beszkárt, Váci-ut, fél 4.
UTE—BVSC, Megyeri-ut, fél 2.
Turul TE—Testvériség, Gyöngyösi-ut, fél 4.
Postás—ZSE, Lóversenytér, fél 4.

Pártos-csoport:

EMTK—Kőb. AC, Erzsébet-utca, fél 4.
FVSK—MTK, Gyáli-ut, fél 4.
33 FC—SzFC, Budafoki-ut (GSE-pálya), fél 4.
WSC—MAFC, Wekerletelep, fél 4.
Elektromos—FTC, Latorca-utca, fél 4.
BTC—BMTE, Millenáris, fél 2.

Magyarország 1936. évi tőrvivó-csapatbajnoksága

Délután 4 órai kezdettel a Vas-utcai kereskedelmi iskola tornatermében. A résztvevő csapatok összeállitása a következő:

HTVK: Hátszeghy Ottó és József, Maszlay, Zirczy, vitéz Ujfalusy, Gözsi dr., Vikol dr., Homoródi, Bedő és Kevei. *BEAC:* Bay, Zöld dr., Palócz, Rajczi dr., Rajna és Filippini. *RAC:* Komáromy, Dakó dr., Mészáros, Szidanits, Székudvary és Eckl. *MAC:* Tóth Péter dr., Gerevich, Szilassy dr., Vasek, Fehérváry, Pál dr. és Szabolcsi dr. *LASE I.:* vitéz Bánföldi, Galé, Hódságy, Jeney, Pécsi és Szendrő.

Lesiklóverseny és sifutó-stafétabajnokság

a *Mátrában* a *Beszkárt* rendezésében.

() **Engel Károly Elektromosgyár Sport Clubja** március 14-én 9 órai kezdettel a Pannonia-szálló összes termeiben müsoros táncestélyt rendez, előkelő művészek és művésznők felléptével. Papp Viktor jazz- és Horváth Rezső cigányzenekara szolgáltatják a tánczenét. Meghivók és jegyek igényelhetők Vörösmarty-utca 16. szám alatt. Telefon: 43-7-37.

szerübb és dicsérendőbb. Hogy mi tartotta vissza a versenytől azokat, akiknek bajnoki szinei máskor képviselve voltak, nem tudjuk és nem is kutatjuk, de mindenesetre *mély sajnálattal* vesszük tudomásul az érdeklődés hiányát, amely semmiképpen sem alkalmas arra, hogy eloszlassa a közönség sok hangoztatott részvétlenségét. A tőrcsapatbajnoki küzdelem nem nyujt biztató képet a szurófegyverek programbavett emancipációjának nagy propagandával, de — ugylátszik — annál kevesebb tényleges készséggel felkarolt ügyéről. *Hiábavaló marad a szövetségnek, a vezetőségnek minden jóakarata és agilitása, ha az egyesületek körében, a versenyzők között nem érzik át száz százalékig az MVSz által kezdeményezett akció nagy nemzeti jelentőségét.* Mert a vivósport ügye *nemzeti ügy.*

Plasztikai mütétek Thököly-ut 86. Sebészeti és plasztikai gyógyintézet, — Tel.: 96-2-63. **Nagy plasztikai sebészet:** rekonstrukciók, munkaképesség helyreállitása, csont-, szájsebészet, daganatok stb. **Kis plasztikák:** kozmetikai és bőrgyógyászati mütétek, test-, arcformálások, mütétek utáni korrekciók, mimikajavitás. Kivánatra felvilágositás és prospektus.

() **Az FTC ökölvivói döntetlenül mérkőztek Kattowitzban.** *Kattowitzból* jelentik: A Budapest—Szilézia válogatott ökölvivómérkőzés, amelyen a budapesti szineket a Ferencvárosi Torna Club turán lévő csapata képviselte 8:8 arányban, döntetlenül végződött. Szigeti orvosi rendeletre távolmaradt a versenytől.

() **Sportelőadás az olimpiászról.** *Diem* Károly dr. *a berlini XI. olimpiai játékok* rendezőbizottságának vezértitkára *vasárnap délelőtt 11 órakor az Uránia-szinházban* vetitettképes előadást tart az olimpia előkészületeiről. Bemutatásra kerülnek a garmischi téli olimpiász felvételei is.

() **Tornászmatiné a Nemzeti Torna Egyletben.** A Nemzeti Torna Egylet tornacsarnokában (Szentkirályi-utca 26.) vasárnap délután 6 órai kezdettel disztorna lesz, amelyen a tornajező *VII. kerületi Levente Egylet* teljesszámu gardáján kivül az *NTE* férfi- és hölgytornászai is szerepelnek.

() **Mezei futóverseny.** Vasárnap délelőtt fél 11 órakor mezei futóversenyt rendez a Vasas *Káposztásmegyeren.*

() **Vivóverseny Kaposvárott.** A Kaposvári AC vasárnapi másodosztályu kardvivóversenyén több fővárosi vivó is elindul, különösen az UTE fiataljai közül. A helybeli versenyzők mellett Pécs kardvivói is résztvesznek a versenyen.

Hogyan kerüljük el a korai öregedést?

A könyv szerzője **dr. Káldor Miklós** főorvos, aki e fontos kis művében, a nagyközönséghez szóló munkájában arról beszél, miként lehet teljes erőben és egészségben magas kort elérni. E könyv életbevágóan fontos mindenki számára. A könyv érdekes és könnyü stilusban iródott és olvasóinknak a legmelegebben ajánljuk. **Ára 3 pengő.** Beszerezhető a **Magyarság** könyvosztályában, Budapest, IV., Eskü-ut 6.

VÁLLALKOZÓK KÖZLÖNYE

ÉS

MAGYAR ÉPITŐK LAPJA

Tizenharmadik évfolyam. 18. szám. Budapest, 1907. május 1-én

Előfizetési felhivás.

1907. évi május hó 1-től uj előfizetést nyitottunk lapunkra és tisztelettel kérjük az esedékes előfizetéseknek mielőbbi megujitását, hogy a lap szétküldése zavartalanul eszközölhető legyen.

A magyar nép művészete.

Mint minden művészetnek, a képzőművészetnek nemzeti értéke is csak attól függ, hogy a művész mily gazdagon s mily tökéletességgel tudja szóhoz juttatni alkotó temparamentumát, mely része ama nép alkotó temperamentumának, amelyből ő is származik. Nemzeti formáink a képzőművészetek terén egységes stilussá még nem tömörülhettek, lévén képzőművészetünk még igen fiatal s ez a bizonytalanság, illetve tájékozatlanság adott módot és ád ma is arra a sok visszaélésre, amit főleg a magyar képzőművészet terén a nemzeti művészet oly népszerü lobogójaalattelkövetnek azok a könnyelmüek és szélhámosok, akik minden reformkorszakban pazarul burjánzanak. A művészben, aki magyar, nem is lehet más hit, más érzés, csak magyar. Nem is lehet, csak ha időközben el nem idegenedik utánzott idegen külsőségek révén. Mert ez a veszedelem, mint magát a nemzetet, megnyomorithatja a művészt is. Ezért szükséges, hogy a művész mindaddig itt maradjon, mig művészi egyénisége fejletlen, ezért szorgalmazzuk, hogy a magyar művész, mielőtt megismerkednék az idegen művészetekkel, megtanulja saját nemzetének jellemző kifejezéseit.

De ha — mint be kell vallanunk — a magyar képzőművészet nemzeti formái nemcsak hogy egységes stilussá tömöritve, de tudományosan megállapitva, sőt teljesen még csak összegyüjtve sincsenek, hol veszi a magyar művész a kifejezési módokat, amelyek nemzeti jellemünknek a jegyei? Hogy keressük ki az eddig oly sok idegen hatás alatt fejlődött hazai képzőművészetből, az idegen utánzás folytán annyira meghamisitott és elkorcsosodott formák közül azokat az elemeket, amelyek eredeti mivoltukban nem fejezhettek volna ki egyebet, mint a magyar művészi alkotóhévnek egyéni megnyilatkozásait?

Mert ha van nemzeti jelleme a magyarnak — mint ahogy van minden nemzetnek — benne kell annak lennie, látnunk, éreznünk kell azt a vonalak lendületében, a szinek harmoniájában, a plasztikai formák változatában csak ugy, mint a hogy kicsendül az a magyar népdal ritmusából; benne kell annak lennie a kompozicióban, a szerkezetben, a fölépitésben csakugy, mint a hogyan benne van a magyar prozódiában, a magyar nóta belső ritmusában, dallamának jellemző felépitésében.

És benne is van! Ott kell keresnünk, a ahol még megtalálhatjuk: a *nép művészetében*. Ott, ahol a költészet is rátalált zamatos és eredeti magyarságára.

Keressük a magyar paraszt épitkezésében, házának berendezésében, templomának diszitésében, viseletének szinösszetételeiben, faragcsálásaiban, szövésében-fonásában, varrogatásaiban, üde, arányos és anyaghoz alkalmazkodó diszitőkedvének, szin és formaérzékének megnyilvánulásaiban. Bizvást kereshetjük, megtaláljuk ezerféle művészi kezemunkájában.

Művészet, — mert hiszen egészséges alkotó kedvének, ösztönszerü szépérzékének eredménye — művészet mindaz, a mi ily módon a magyar paraszt keze alul kikerül, kezdve keritésének fonásától, magafaragta sirkövéig. Művészet, s annál becsesebb, mert aránylag szük körre szorulva, életének oly kicsinyke keretei között, háza, földje, temploma és temetője körében adja ki mindazt, a mi alkotó kedvétől és tehetségétől telik, s e kicsiny keretek között művészetének tartalmassága az idők nagy folyamán ugy meggyarapodott, egyszerüsége annyira áttisztult, hogy a *maga nemességében helyenkint megközeliti a klasszikus kulturák alkotásait.*

Ezt az egyszerü, szüzi tisztaságában megbecsülhetlen, mert nemzeti művészetünkre és mivoltunkra egyedül jellemző művészetet gyüjtötte össze *Malonyay* Dezső *a Magyar nép művészete* cimü most megjelent művében, melyet számos művészember közreműködésével állitott össze s hatalmas gyüjtemény sorozata első köteteként hozott a szerény magyar könyvpiacra.

Ha ugy tetszik, csak egyszerü képeskönyv, — irja ő maga róla, — a magyar nép művészkedéséről beszámoló képeskönyv, melyben kerüli az eredet és kialakulás ezerösvényü utvesztőjét, s óvakodik akármilyen tudományos rendszernek eleve is a fölállitásától, nehogy anyaggyüjtő munkásságának önmaga vessen gátakat.

Kutatja társaival azt, ami kallódik, összekeresgélik a mi még van, mentik a pusztulástól, hogy megőrizhessük, hogy bemutassák és ismertessék, meg is szerettessék minél több magyar emberrel. Szóval egy szekér hasznavehető materiát hoznak. Hitük szerint — s igazuk van — hasznosithatók ezek a magyar művészetben, iparban, mindenféle munkánkban, össze kell tehát szedni, föl kell dolgozni, mielőtt pótolhatlanul végleg el nem pusztulnak.

A magyar művészet feladata, hogy kikeresse az immár szépen szaporodó ilynemü magyar művek anyagából az értékes és fejlesztésre alkalmas részt, felhasználva azt s nyomukon ők maguk is átkutatva, ezt a népkincstárat biztosabban szolgalják és segitsék elő azt a természetes evolueiót, a melynek során eljuthatunk a sóvárogva várt *nemzeti stilushoz*, a nemzeti kifejeződés módjaihoz.

És ezt hisszük, jól fogja szolgálni ez a „képeskönyv". A magyar zamatot, a magyar lelket viszi ez a mű is minden betűjével, rajzával kulturánkba, mert nincs olyan porcikája a magyar eredetiségnek, aminek elveszése, parlagon hagyása, meg nem értése nagy vesztesége ne lenne müvelődésünk nemzeti jellegének, s ezzel kulturánknak.

A művészetek történetében világosan kifejezésre jut az a jelenség, hogy a művészetek megujhodása, föllendülése mindig akkor vette kezdetét, mikor a nemzeti sajátosságok fölismerése, azok megbecsülése és érvényesülése révén a fajbeli elemek ősformái, érintetlenül megőrzött népi elemei vegyültek a magukat tulélt iskolai hagyományok közé. Ma is már maga a külföld követeli tőlünk, hogy szellemi termelésünkben ne csak azt adogassuk mindig, a mit tőle vettünk kölcsön a kezdéshez, de bizonyitsuk életképességünket, teremtő erőnket. *Az egészséges fejlesztés alapja adva van.* Népünk sok viszontagsága között és a gyorsan nivelláló modern kor sodrában sem vesztette el még művészi őserejét, a viszonyok sulya alatt vergődve is alkot még folyton. A nemzeti művészet alapelemei, művészetünk nagy jövőjének forrásai megvannak, csak sürgősen meg kell keresni, mert a nép veszniti már boldog jó kedvét, kénytelen szükségleteit, naiv fényüzéseit a gyáripar olcsóbb termékeivel kielégiteni. Oda kell adni az ő formakincseiket a művészeteknek, művészi iparnak, hogy vegyék hasznát. És ha arról van szó, hogyan kell idegen hatásokat a mi magyarságunkban felolvasztani, hát azt is jó lesz a mi népmüvészetünkből megtanulni.

Ebből iparunk és kereskedelmünk húz közvetett hasznot: termelésünk lesz eredetibb tehát keresettebb, tehát jövedelmezőbb. Ez viszont összekapcsolódik a nép erkölcsi és anyagi jólétének gyarapitásával. Mert ha tudatára ébred a házi iparában kifejeződő művészet elismert szépségének és hasznosságának, kedvvel fog ismét a már-már abbanhagyott munkához.

A nemzeti törekvések lelkes istápolása tehát nagyjelentőségü kulturális misszió. Minden vonás a rajzolók kezétől, minden sor az irók tollából, mely ezt a célt szolgálja elismerésünket kell hogy kihivja.

A szentesi városház pályázata.

Különvélemény a Szentes r. t. város székházára beérkezett pályatervek elbirálása céljából kiküldött bizottság többsége által hozott döntéssel szemben.

Alulirottak mint akik a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet, illetőleg a Magyar Épitőművészek Szövetségének kiküldetésében voltak a biráló bizottság tagjai, a juryben, az ott kialakult többség által hozott határozatok nagyobb része ellen különvéleményt jelentettünk be. Ezen különvéleményünket, mint a birálati jegyzőkönyv mellékletét, az alábbiakban részletezzük és indokoljuk:

A) A biráló bizottság záró ülésén, mielőtt az elnök a dijak odaitélése tárgyában a szavazást elrendelte volna, Fleischl Róbert épitész, biráló bizottsági tag követelte, hogy azon tervekre nézve, melyeket az egyes bizottsági tagok a legjobbaknak találtak s a melyek ilyeténképen a dijak kiosztásánál figyelembe jöhetnek, az épitési költségek pontosan megállapittassanak s a tervek ezek alapján is összehasonlittassanak. A pályázati feltételek, mely szerint a költségszámitások megejtendők, a következő:

„A tervekhez köbtartalom szerint számitandó átlagos költségvetés és egy rövid műleirás melléklendő. A köbtartalom a pince fenékvonalától a főpárkány felső éléig számitandó s egy köbméterre 15 korona egységár veendő fel."

Erre Nádas Áladár, Szentes város mérnöke, biráló bizottsági tag, azt inditványozta hogy a költségek szerinti összehasonlitásná.

A BUDAPESTI LÉGSZESZGYÁRAK felszerelési irodái: IV., Aranykéz-utca 6. VII., Erzsébet-körut 19.

Elvállalnak mindennemü **gázvezetékek szerelését** világitási, fütési és ipari célokra. Raktáron tartanak legjobb és legszolidabb kivitelü **gázcsillárokat,** egyszerü és diszes kivitelben, mindennemü **gázfőző** és **fütőkészülékeket** és melegitőket.

SZAB. PARAFAKŐ
SZIGETELŐ ANYAG.
SHEDTETŐK,
FACEMENTTETŐK, MANSARDTETŐK.
HIDEG és VÉKONY FALAK BURKOLÁSA.
KÖNNYŰ HANGFOGÓ VÁLASZFALAK,
HŰTŐK, JÉGVERMEK, SÖRRAKTÁRAK,
BORPINCÉK SZIGETELÉSE.
PADLÓ SZIGETELÉS NEDVESSÉG ELLEN.
GŐZ, MELEG, HIDEG VIZVEZETÉKEK és KÉSZÜLÉKEK SZIGETELÉSE.
TULHEVITETT VEZETÉKEK SZIGETELÉSE SZAB.
„THERMALIT“ ANYAGGAL.

SZABADALMAZOTT
PARAFAKÖGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
ENNELŐTT
Kleiner és Bokmayer
Igazgatóság: VIII., József-körut 2.
TELEFON: 60—33.
GYÁR: KŐBÁNYA.

MŰSZAKI IRODA:
GABOS OSZKÁR építész
VIII., RÖKK SZILÁRD-U. 3.
TELEFON 89—65.
HŰTŐ BERENDEZÉSEK,
FÖLDFELETTI
JÉGVERMEK, HŰTŐK, BORPINCÉK
HANG és HŐSZIGETELŐ PARAFAKŐ SZERKEZETEK,
VAS- és FAVÁZAS PARAFAKŐ RENDSZERŰ ÉPITKEZÉSEK,
TRANSPORTÁBILIS ÉPÜLETEK TERVEZÉSE

csupán a beépitett alapterületek állapittassanak meg pontosan és az összes tervek egy és ugyanazon, a biráló bizottság által jelenleg megállapitandó magassággal szoroztassanak be és az igy nyerendő köbtartalmak fogadtassanak el hiteleseknek. Ez a magasság nézete szerint 12 méter volna, mely menynyiség a következő részletekből állana:

a pince belső magassága		2.80 m.
a földszint „	„	4.00 „
I-ső emelet „	„	4.00 „
3 menyezet szerkezet á 0.40,		1.20 „
	Összesen	12.00 m.

Csak mellesleg megjegyezzük ezen méretre nézve azt, hogy a főpárkány felső éle a kötő gerenda felső élével esik egybe s igy ezen önkényesen utólag megállapitott magassághoz is még minimum 0.32 m. (a padlás padlótól a kötő gerenda felső éléig érő magasság) volna számitandó.

A biráló bizottság 7 szavazattal 2 ellenében (a mi két szavazatunk ellenében) magáévá tette Nádas Aladár biráló bizottsági tag véleményét.

Somló Emil épitész ezen határozat ellen, minthogy azt a pályázati feltételekbe ütközőnek találta *óvást* emelt; ezen óvást azonban alulirottak szerint jogtalanul és az általános szokásoktól eltérőleg a biráló bizottság többsége a jegyzőkönyvbe fel nem venni határozta. Éppen azért kötelességünknek tartjuk az alábbiakban felsorolni azon indokokat, melyeknél fogva ezt a határozatot a pályázati feltételek megsértésének és teljes mellőzésének tartjuk.

Ha a kiiró hatóság ezen most utólag megállapitott magassági méretekkel kivánja épületét megterveztetni, akkor kötelessége lett volna ezt a feltételt a pályázati kiirás egyéb pontjai közé foglalva azokkal együtt és egy időben közhirré tenni. Amidőn ezt elmulasztotta, már is az egyes pályázók tetszésére bizta azt, hogy épületének emelet sorait s az egész épületet minő magassággal kivánja létesiteni. Az épületek magasságától függ azok architektonikus kiképzése; de lényegesen érintik az emelet magasságok az alaprajzot is; hiszen ettől az adattól függ pl. a lépcsőházak méretezése és egy lépcsőház méreteinek megváltoztatása által gyakran egy egész alaprajzi részlet dispositiója is megváltozik. Minden biráló bizottság kötelessége a terveknek minden egyes részletét ugy venni, amint azt a tervező megrajzolta és megtervezte; a magassági méreteket éppen oly kevéssé változtathatja meg, mint az egyes helyiségek alapterületét. Ezen önkényesen és utólag megállapitott egységes magasság által az összes tervek felmagositásai, tornyai és egyéb, a főpárkány fölött lévő épitmény részei jogtalanul elhanyagoltatnak. Éppen ezen pályázat programmja kötötte ki a legnagyobb takarékosságot és egyszerüséget a homlokzat tervezésénél is. Ez a körülmény számos tervezőnek erősen megkötötte kezét s éppen ezen terveknek hátrányára az önkényes magasság megállapitása által azon tervek jutnak jogtalan előnyökhöz, melyeknél e kikötés elhanyagoltatott s melyek tervezői minden megkötés nélkül teljesen szabadon terveztek nagy magasságban tornyokkal, attikába helyezett emelet sorokkal és gazdag tetőkiképzésekkel. Előállott tehát az a visszásság, hogy mig a programm eme pontjának betartói mellőztettek, megsértőinek hibája kikorrigáltatott s a helyett, hogy a programm megsértése rovásukra iratott volna, a korlátok ledöntése által más méretekben, gazdagabban és igy hatásosabban megtervezett homlokzatuk javukra iratott akkor, mikor pedig a méretek önkényes redukciója azt a homlokzatot teljesen megváltoztatná.

Ezen határozat és következményeinek elfogadása által a programm nemcsak érdemében, de alapvető értelmében is megtámadtatott, minthogy az egységes magasság megállapitása által a költségvetés nem köbméter szerint, hanem voltaképen beépitett alapterület szerint számittatik és nem a köbméter szerint 15 korona, hanem négyzetméter szerinti 12×15 azaz 180 korona egységárból számittatik ki, aminthogy az inditványozó Nádas Aladár biráló bizottsági tag javaslatának indokolásában meg is mondotta, hogy tisztán és kizárólag a beépitett alapterületet tartja lényegesnek, elfeledkezvén arról, hogy a biráló bizottságra nézve csakis a programm kikötései lehetnek mérvadók.

B) Alulirottak az összes tervek közül a következőket tartották legjobbaknak:

Tőry Emil 3. sz. tervét,
Hikisch és Kotál 31. sz. tervét,
Haas és Málnai 42. sz. tervét.

E három terv, amint az a birálati jegyzőkönyv megfelelő tételeiből kitünik, különböző alapeszmék szem előtt tartásával alkottatott meg. A kiiró hatóság óhajától függ, hogy melyik eszmét kivánja magáévá tenni. A záró ülést megelőző tárgyalások folyamán meggyőződést szereztünk arról, hogy a város vezetősége az oxcentrikus fekvésü nagyterem megoldását tartja a saját céljaira a legmegfelelőbbnek. Éppen ezért a 31. számu tervet ajánlottuk, mint az első dijra legérdemesebbet. A biráló bizottság nem épitész tagokból alakult többsége azonban, a 20. számu tervnek itélte oda az első dijat. Ezt a határozatot a pályázati programmba ütközőnek tartjuk, minthogy a terv *két lényeges pontban* a feltételekbe ütközik.

1. A főbejáratot nem a Kossuth Lajos-térre, hanem a sarokra helyezi. A főbejárat egész megoldása a sarok átlós tengelye szerint történt egy a Kossuth Lajos-téri bejáratnak ellenben, az ide eső épitési vonalra merőleges tengelyre kell megoldva lennie.

2. A homlokzat kiképzése gazdag drága fenntartást igényel és igy itt tervező a programm másik lényeges pontján tette tul magát, ez a két programm-sértése olyan, hogy a terv alaprajzainak s homlokzatainak, tehát magának a terv lényegének érintése nélkül ki sem küszöbölhető.

A 20. számu terv azon lényeges és fontos hibáival, melyekben a programm e kétszeres megsértésén felül leledzik, e helyütt foglalkozni nem akarunk, minthogy azok a birálatban fel vannak sorolva.

A 31. számu terv a programm lényegeinek betartásával készült, koncepciója architektonikus megoldása, a hivatalok elhelyezése kifogástalan ugy, hogy az oxcentrikus nagyterem elhelyezésének elvét elfogadva, *nézetünk szerint e tervet illette volna az első dij.*

A 2-ik dij odaitélése ellen nem lehet kifogásunk, Tőry Emil 3. számu tervét a 2-ik dijjal jutalmazta a bizottság.

Mi e tervet első rangu munkának tartjuk és az első helyre helyeztük volna akkor, ha a város vezetősége a zárt és centrális elhelyezésü nagyterem megoldását teszi magáévá.

c) Egyértelmü megállapodás szerint amint azt a *jegyzőkönyv is feltünteti* ugy határozott a jury, hogy a dijak és megvételre ajánlások odaitélésénél a következő hét tervet, mint legjobbakat veszi alapul: 3, 20, 28, 31, 42, 44, 45. számu terveket.

A nem épitészekből alakult többség azonban, ekkor mi már a szavazástól tartózkodtunk, a mit a birálati jegyőkönyv elég helytelenül nem tüntet fel, a már egyhangulag kiselejtezett Dobovszky József István-féle tervet ajánlotta többek között megvételre. E terv azért selejteztetett ki, mert egyéb hibáin felül, a pályázati feltételeket sértette meg akkor, a midőn a takarékpénztárral közös telek határvonalhoz nem csatlakozott zártan, hanem attól távol marad s teljesen szabadon épitett. E határozatnál tehát a többség megsértette: 1. A jurynek a tervre vonatkozólag már előbb meghozott egyhangu határozatát.

2. A pályázati feltételeket.

Budapesten, 1907. április hó 22-én.

Somló Emil s. k.
épitész
a M. M. és É. E. kiküldötte.

Fleischl Róbert s. k.
épitész
a M. E. Sz. kiküldötte.

MAYBÖHM KÁROLY
ÜVEGFESTŐ
VI., ANGYALFÖLD, ORSZÁBIRÓ-UTCA 33. SZÁM.
Müvészi kivitelü szakmunkákra vállalkozik.

A kiskúnhalasi városháza.

Tervezték: *Hickisch és Kotál.*

A városháza épületben kellett elhelyezni a szállodát és színházat is, így ezen épület-tömb tervezése nem kevés nehézséggel járt.

A régi városházépületben, mely a nyugati oldal egyrészét foglalja el, földszinten a kir. adóhivatal, városgazda és árverezési terem, az első emeleten részben a városi levéltár, valamint a járásbíróság egyrésze nyertek elhelyezést.

Ezen épülettel kapcsolatosan a nyugati oldalon és az új épület északi oldalán végig a földszinten üzlethelyiségek, a nagy városházbejáró és kocsibejárat, az emeleten pedig a közigazgatási hivatalok a szükséges mellékhelyiségekkel nyertek elhelyezést.

A keleti oldalon a szállodaépület és a színház főhomlokzata, a déli oldalon kelet felől a színház oldalhomlokzata, nyugat felől földszinten a rendőrkapitányság, az emeleten a járásbíróság és telekkönyvi hivatal, középütt pedig a fogházépület egy elő-

KÓNYA GYÖRGY épület- és műlakatos SZEGED.

MARGITTA IGNÁC mázoló mester. Budapesten, VII., Dohány-utca 34. szám.

FISCHER JANOS FIAI kőfaragó-mesterek
BUDAPEST, Baross-tér 10. sz. — Telefon 62—55. — SZEGED, Kálvária-utca 3. sz.
Építkezési kőfaragó-munkák. — Siremlékek. — Burkoló- és bútor-márványlapok.

kerttel, amely úgy a rendőrkapitányságí, valamint a járásbírósági hivatalokból megközelíthető.

A színházépületben, állandó színpad, hátsó színpaddal és öltözőkkel, páholyokkal, ülő- és álló-karzattal és földszinti ülőhelyekkel bir, összesen 700 néző részére.

A szállodaépület földszintjén étterem és söntés, valamint egy kávéházi helyiség, az udvari traktusban helyeztetett el a konyha és mellékhelyiségei, valamint a 6 lóra szolgáló istálló és egykocsiszin.

Ezen udvari traktus által elválasztott színház felőli udvar nyári kerthelyiségnek, a városházfelőli udvar pedig gazdasági udvarúl szolgál egy kocsibejáróval.

Az építkezés 1905. évi augusztus hóban vette kezdetét és 1906 november elején adatott át rendeltetésének.

Az épitési összköltség cirka 550,000 korona, mely összegben az épület összes vízvezetéki és csatornázási munkálatai, valamint a színház légfütésberendezése is foglaltatik.

A városháztorony a járda színétől a csúcsáig 41 m. magas, melynek 26 m. magasságban egy tüzoltóőrszoba és e körül futóerkély van, mely egyuttal a közönség által is használható.

A városháztorony erkély alatti részben egy 18 m^3 űrtartalmú víztartány helyeztetett el, amely egy villamos motor által hajtott szivattyú segélyével két mélyfuratú kútból tápláltatik, ahonnan a víz nemcsak az összes klozettekhez és piszoár-kagylókhoz, hanem az összes mosdókhoz, kagylókhoz és hydránsokhoz vezettetik.

Az épület iparosmunkáinak nagyrészét, így a bádogos-, asztalos-, vízvezeték-, csatornázás-, légfütés- és vasmunkát *Fried Zsigmond*, a kőfaragó munkát *Fabró Ferenc*, ácsmunkát *Vladár Pál*, tetőfedést *Biehn János*, cserépfedést *Markovics István*, lakatosmunkát *Lyka György*, a vasredőnyöket *Eckmayer Péter*, szobrászmunkát *Krisztián és Novák*, villamos berendezést *Kemény Ferenc*, és a kárpitosmunkát *Südfeld Sámuel* készitették.

NEUSLOSZ ÖDÖN és MARCZEL Pozsonyi-út 21—23.
Gőzfürész, faárú és parkettgyár. Ács és asztalos-üzlet. Épitési vállalat.

RÁKOSI J. BUDAPEST, VIII., SZUZ-UTCA 5. sz. Elvállal bádogos-, légszesz-, vízvezeték, closetek és fürdőberendezéseket, csatornázásokat és villámhárító-berendezéseket. Valódi Auer-égők, izzótestek és üvegárú, mindennemü légszesz-csillárok olcsón kaphatók. — Elfogad minden e szakba vágó javitásokat és házak évi rendbentartását.

SOMLÓ JENŐ MŰASZTALOS
BUDAPEST, VII. Kerület, Amazon-utca 6. szám.

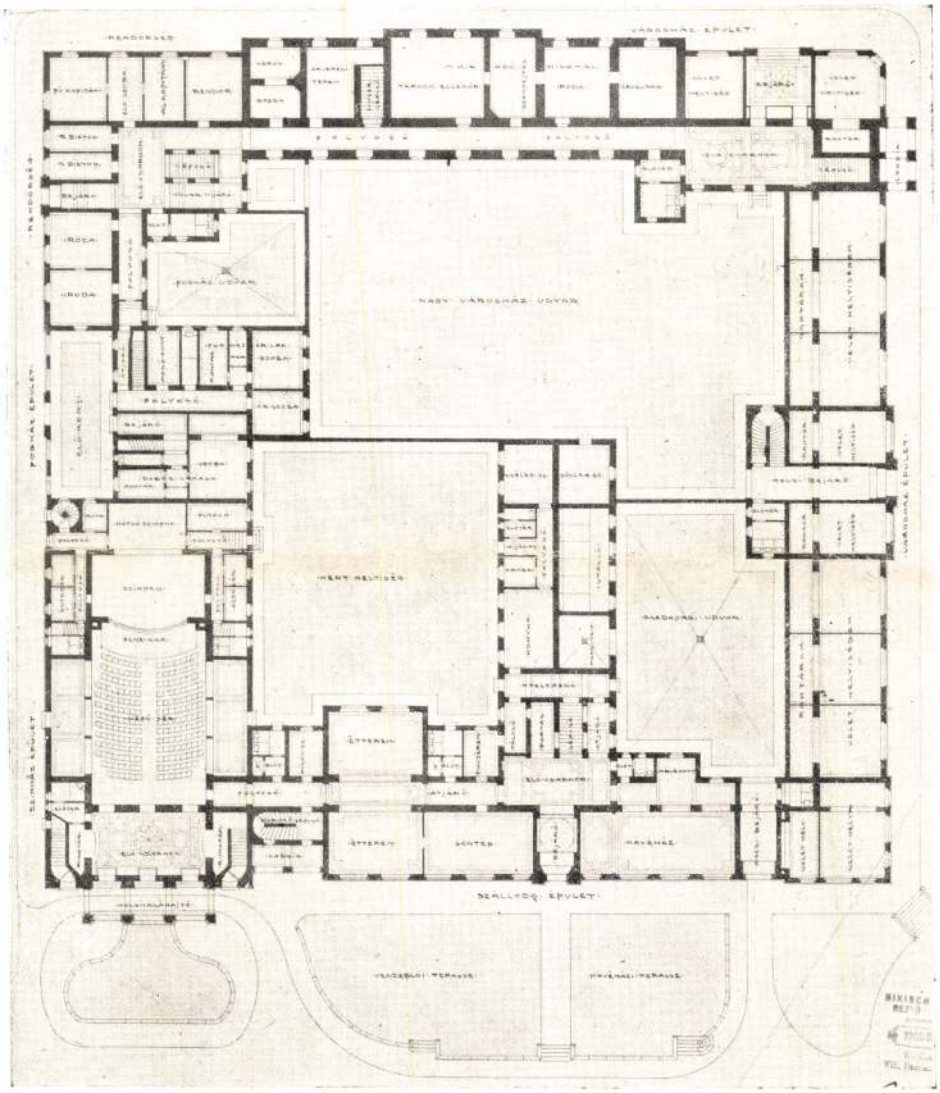

Földszinti alaprajz.

A kiskúnhalasi városháza. Tervezték: *Hickisch és Kotál.*

A kiskúnhalasi városház.

Városház felőli oldal.

Tervezték: *Hickisch és Kotál.*

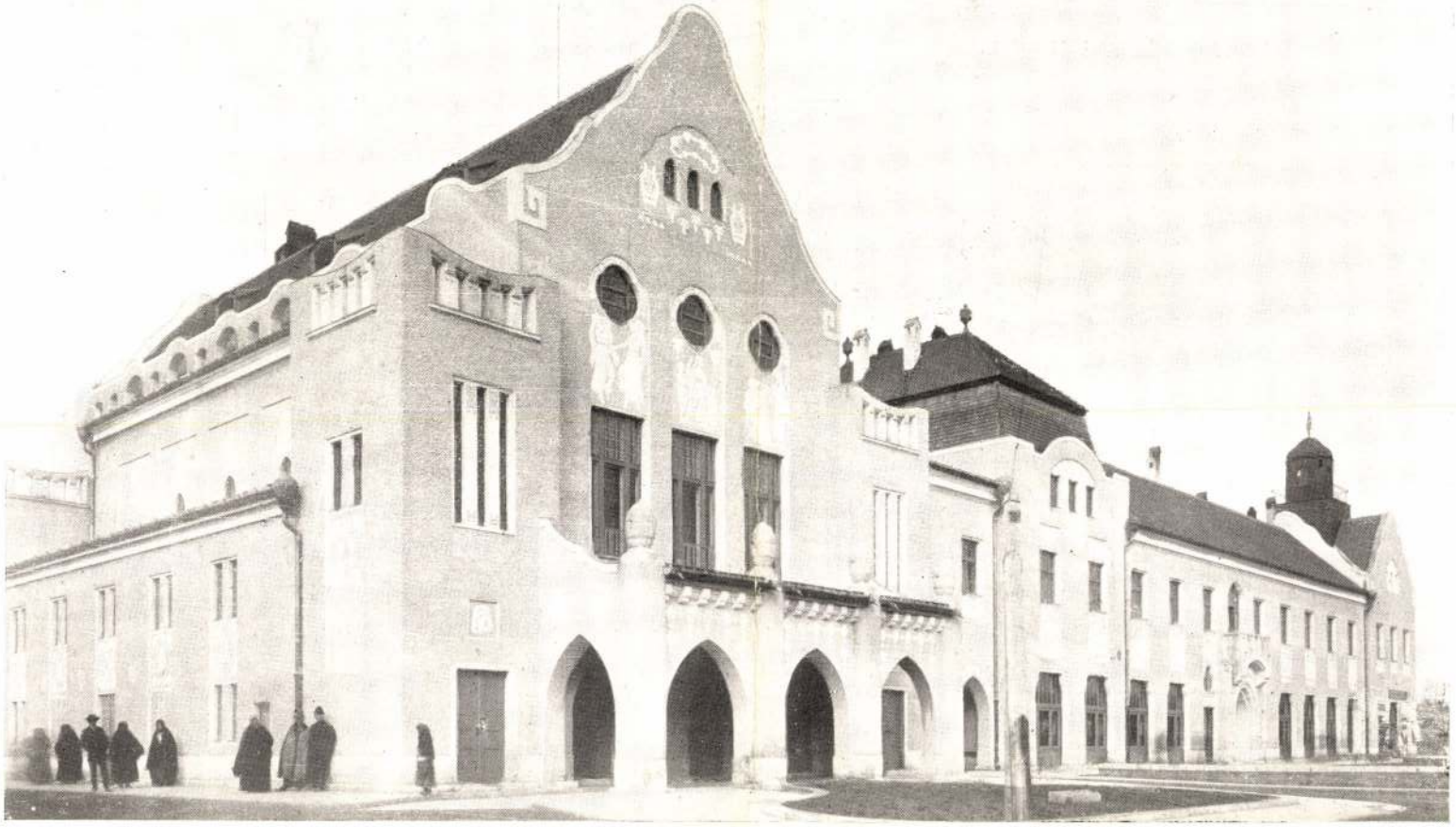

A színház felőli oldal.

A kiskúnhalasi városháza.

Tervezték: *Hickisch és Kotál.*

Hickisch Rezső és
Kotál Henrik

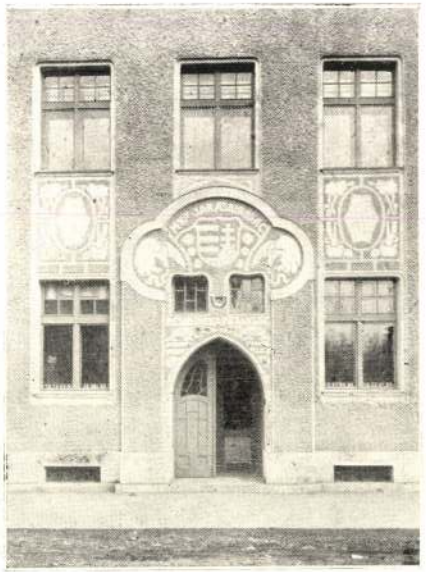

Kapubejáratok.

A kiskúnhalasi városháza.

Tervezték: *Hickisch és Kotál.*

VASBETON- ÉS BETON-ÉPÍTŐ VÁLLALAT TAKÁCS ÉS DARVAS
TELEFON 157—58. :: OKLEVELES MÉRNÖKÖK BUDAPEST, VI., BULYOVSZKY-UTCA 21. SZ. :: TELEFON 157—58.
54

GABOS ÉS TÁRSA Modern fürdő- és egészségügyi berendezések nagykereskedése, Budapest, VI., Liszt Ferenc tér 19. szám. Telefon: iroda, interurban 16-59.
125.

Malitsek József
Mayer Péter
Marton Jenő
Merkl Ferenc
Mihály Ferenc
Moldován Béla

Központi fűtés,
vízvezeték-, csatorna-, closett-, fürdőszoba-, szellőztetési berendezések kivitele.
Szepessy Sándor
utóda
Budapest, VII., Abonyi-u. 25. sz.
Tel. 56-96
198

SCHWARZ SÁNDOR ÉS TÁRSA
MAGYAR KÁLYHAIPAR
BUDAPEST, V. KER., BÁTHORY-UTCA 20.
KÁLYHÁK ÉS TŰZHELYEK, LÉGFŰTÉSEK BERENDEZÉSE.
TELEFON 162—14.
88.

Zenta uj városházát és vásárcsarnokot épit. Zenta város tvh. bizottsága elfogadta az uj városháza épitési terveit. A városházát vásárcsarnokkal együtt épitik s az egész épitkezésre 786.126 kor.-t irányoztak elő. Legközelebb kiirják az épitkezésre az árlejtést.

Székesfehérvár uj közvágóhídja. Székesfehérvár városának még egy régebbi kölcsönből 300.000 K fedezete van egy épitendő uj közvágóhid céljaira. Dr. Saár Gyula polgármester a napokban tárgyalásokat folytatott Kotál Henrik budapesti épitészszel a közvágóhid ügyében. A tárgyalások folyamán megbizta az épitészt a vágóhi dtájékoztató tervének és költségvetésének sürgős elkészitésével.

Épületátalakitás Felsődetrehemben. A m. kir. földmivelésügyi minister úr f. évi junius hó 20-án kelt 39.730/X—2. sz. rendeletével a felsődetrehemi régi udvarháznak ref. papilakká leendő átalakitására felhatalmazván, a fentemlitett munkálatok kivitelének biztositása végett **1912. évi julius hó 25-én délelőtt 11 órakor** a kolozsvári m. kir. telepitési felügyelőség hivatalos helyiségében (Kolozsvár, Bocskay-tér 19. sz.) egységárak mellett zárt irásbeli ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Korcsmaház-épités Udvaron. Az épitkezés tárgyát képezi Udvar község korcsmaházánál egy kocsiszin, mely a lebontandó régi kocsiszin helyén, részben ennek még fölhasználható anyagból, részben teljesen uj anyagból a kir. államépitészeti hivatal által átvizsgált és Baranyavármegye törvényhatósága által jóváhagyott terv és költségvetés szerint épittetik föl.

A szükséges épitési anyagot a község adja és szállitja, mely hazai termés és ipar révén szereztetik be.

Az épitkezés föld-, kőmives-, ács-, cserepes- és kovács munkáira együttesen teendő ajánlat, mely szabályszerűen fölbélyegezve és kiállitva, pecséttel lezárt és „Ajánlat az udvari községi korcsmaházi kocsiszin épitési munkálataira" fölirással ellátott borítékban a dályoki körjegyzőség cimére **1912. évi augusztus hó 1-ig** lesznek beküldendők.

DOMACSEK KONRÁD BUDAPEST, VI., JÁSZ-U. 118.
épületlakatos és vasszerkezeti műhelye. ■ Telefon 147—11 ■
84

HANTOS TESTVÉREK FESTŐK ÉS MÁZOLÓK, Budapest, VII., Rózsa-utca 34. Telefon 18-34.
89

KRAUSZ EMIL Elektrotechnikai vállalata Budapest, VI, Hajós-u. 26. Telefon 126-70.

MINIUS JAKAB TAPÉTA-RAKTÁRAK. FŐÜZLET: BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 6. SZ. (A BAZÁR-UDVARBAN.) FIÓKÜZLET: IRÁNYI-U. 18. NAGY VÁLASZTÉK BEL- ÉS KÜLFÖLDI PAPIRKÁRPITOKBAN.

THOMSON elektrotechnikai vállalat. Budapest. VII., Wesselényi-utca 6. Fioktelep: Kecskemét. Elvállal: Központi telepek, gyárak, szállodák, bérházak, üzlethelyiségek és magánlakások villamosvilágitási, erőátviteli berendezéseket. Telefon 135-78.
48

VÁGÓ LÁSZLÓ KÁRPITOS ÉS DISZÍTŐ, BUDAPEST, VI. KERÜLET, IZABELLA-U. 66. ARANYÉREM 1903. TEL. 156-75.
160

nyilvánosan fognak felbontatni. Az ajánlathoz csatolni kell a városi főpénztár nyugtáját a készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban letett 5000 korona bánatpénzről s az ajánlattévő eddigi foglalkozását és feddhetetlen előéletét igazoló okmányokat. Az ajánlatnak tartalmaznia kell azt a kijelentést, hogy ajánlattevő a vállalati feltételeket ismeri és azokat, valamint a szabályrendeleti intézkedéseket kötelezőkül elfogadja.

A feltételekben nem szabályozott kérdésekre az ajánlatok külön kikötéseket tartalmazhatnak. Ez okból is a városi tanács fenntartja ahhoz való jogát, hogy az előnyösebb ajánlatot tevőkkel a feltételek kiegészitése és módositása iránti tárgyalást folytathasson s a város közönsége a beérkezett ajánlatok közül azok pénzbeli értékére való tekintet nélkül szabadon választhasson.

Figyelembe ajánlja a városi tanács, hogy Kecskemét lakosainak száma jelenleg 67.000 és a városban állandó mozgókép-szinház nincs.

Uj versenytárgyalás a szegedi javadalmi hivatal épitésére. Két izben nyivánvánitotta már meddőnek a tanács a versenytárgyalást, mert a legolcsóbb ajánlat is 27.000 koronával drágább az előirányzott összegnél. A tanács kéri a közgyülést, hogy rendelje el a harmadik árlejtés kihirdetését.

Községház épitése Nagyhalász községben. Nagyhalász község előljárósága a községház épitésével Sütő Lajos és Forró Sándor társvállalkozókat bizta meg 34.500 korona vállalati összeg mellett.

Polgári leányiskola Nyirbátorban. Nyirbátor község képviselő testülete minapi ülésén elhatározta, hogy polgári leányiskolát létesit.

Szinházépités Kisujszálláson. Kisujszálláson mozgalom indult meg egy állandó szinház létesitésére.

Kolozsvár város útépitésre és burkolásra, melyeket a jövő évben fog végeztetni, 1,800.000 koronát irányzott elő.

Hetzei Ferenc
Hevessy Elemér
Hoffmann József
Hősel Kálmán
Jávorcsik József
Kaiser József
Kiss Jenő
Klein József
Klein György
Kocsis Károly
Koszka János
Kraszl Ferenc
Krausz Gyula
Krausz Nándor
Kun Lajos
Lappy Vilmos
Lusztig János

PALKA JÓZSEF
üvegfestészeti és velencei *üvegmo-: zaik* műtermei:
BUDAPEST, VIII., Baross-utca 59. sz.
TELEFON 62—23.
177.

65 **SZŐLLŐSI LIPÓT** ÉPÜLET, MŰBUTOR, PORTÁL, IRODA- ÉS ÜZLETBERENDEZÉSI ASZTALOSMUNKÁK GYÁRA
Budapest, VII., Kerepesi-út 60. szám. Telefonszám 98—63.

OLÁH ANDOR mérnök
Iroda: VII., István-út 18.
Műhelyek: VII., Hernád-u. 33-35.
Telefon 73-25. sz.

Központi fűtés, vízvezeték, csatorna
legelőkelőbb és legmodernebb kivitelben.
A nemzetközi vasipari kiállitáson állami ezüstéremmel kitüntetve.
206

GROSZ SÁNDOR ASZFALT ÉS TETŐFEDÉSI VÁLLALAT
BUDAPEST, V. KER., VÁCI-ÚT 208. SZ.
143.

NYIRI SÁNDOR BUDAPEST
VII., WESSELÉNYI-UTCA 8. (Wesselényi-bazár)
101
Paszpartu műintézet és könyvkötészet
Épitési tervrajzok. = Mappák és faszcikulusok.
TELEFON 133-37.

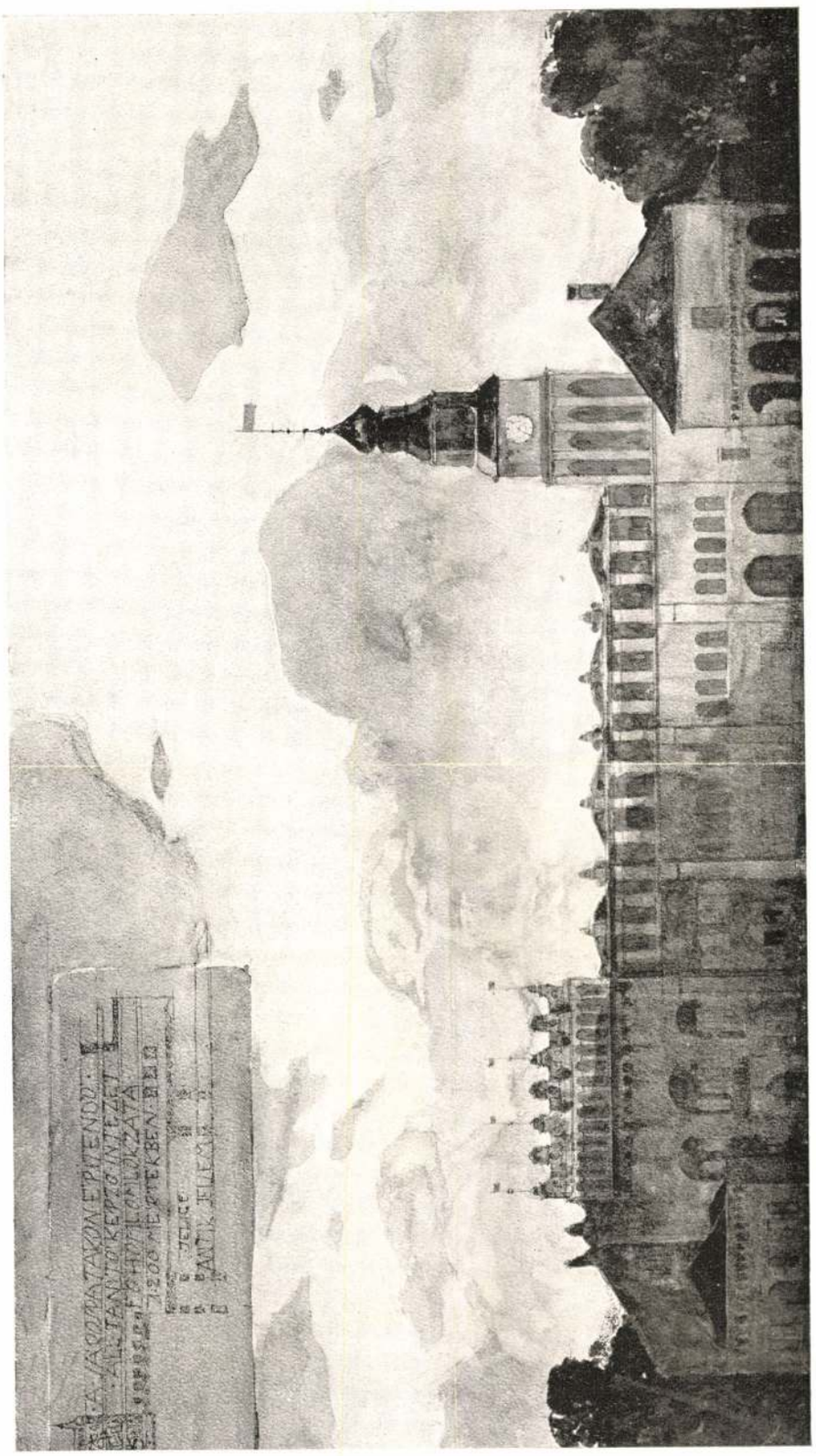

II. DÍJ. — JELIGE: ANTIK JELLEM. FŐHOMLOKZAT. KOTÁL HENRIK, BUDAPEST.

A városspataki állami tanítóképző
és internátus épületeinek tervpályázata.

Magyar Építőművészet
1909. 6. sz.

fordítás
3

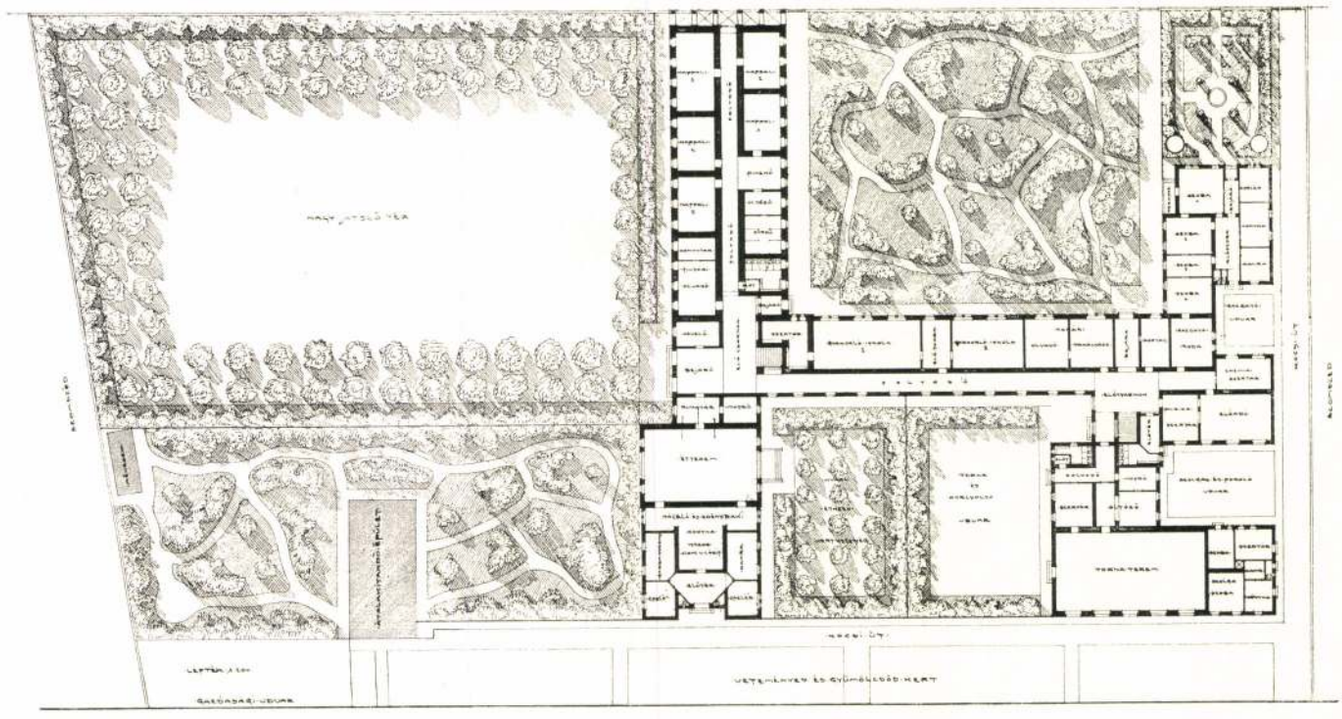

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

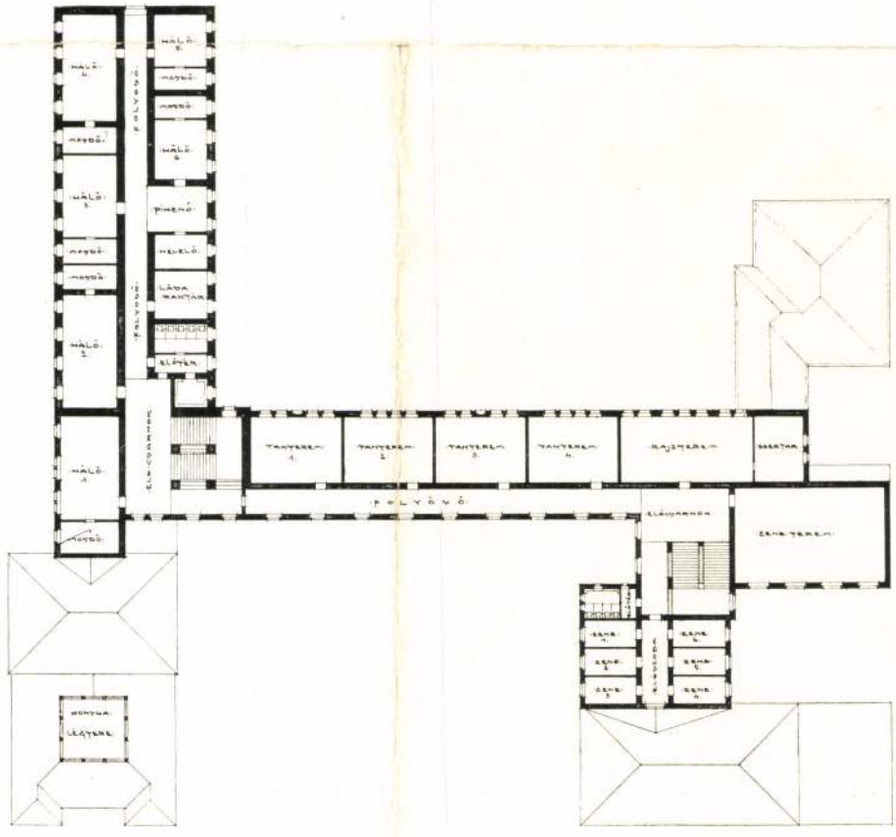

II. DÍJ. — JELIGE: ANTIK JELLEM. I. EM. ALAPRAJZ. KOTÁL HENRIK, BUDAPEST.

K Kotál Henrik

Körösfői Kriesch A

A kassai székesegyházba szánt Rákóczi-síremlék pályázatán a pályabiróság az első díjat (hatezer korona) kétharmadnál nagyobb szótöbbséggel ítélte oda Holló Barnabás és Györgyi Géza terveinek. Az ötezer koronás második díjat Füredi Richárd, Körösfői-Kriesch Aladár és Lechner Jenő terve; az egyik háromezer koronás harmadik díjat Tóth István, Révész Imre és Kotál Henrik terve; a másikat Beck Ö. Fülöp és Hikisch Rezső terve; a kétezer koronás negyedik díjat Margó Ede, Dudits Andor és Lux Kálmán terve kapta meg. Megvételre ajánlja a pályabiróság Róna József, Körösfői-Kriesch Aladár és Füredi Richárd, Csikász Imre és Novák Sándor és végül Bethlen Gyula tervét.

Művészet 1909. 398. l.

1

Mincs cid

11635.

n, kucsmával és feje felett drapetiá-
ról egy hegyes vidék előterében elfo-
ketten veretik s lábainál korona,
ra:
ü, An dem nunmehr Welds-bekand-
afen Emmerich Teckely, Exempels-
und vermittelst gegenwärtiger Kupf-
das genaueste erläutert;
TEKELY
hen Land- und Leüt-verderblichen Ver-
ü kerdettel és Im Jahr 1685 befeje-
szöveg.
tei a vknek 14·1 : 28·1 cm.
ló 15315.
6-915
5-1.

51·47 K.

10. Dijtáblázat.

	Az épületfajok megnevezése	A munka megnevezése	1. 5000— 10000 K	2. 10000— 20000 K	3. 20000— 50000 K	4. 50000— 100000 K	5. 100000— 200000 K	6. 200000— 400000 K	7. 400000— 600000 K	8. 600000— 800000 K	9. 800000— 1200000 K	10. 1200000— 2000000 K	11. 2000000 K felül
I.	Olyan épületek, melyek sem szerkezeti, sem művészeti szempontokból különlegeset nem kívánnak. Ide tartoznak az egyszerű gazdasági épületek (raktárak, vasúti melléképületek, barakkok és hasonló célú épületek). Egyszerű gyárépületek (a gépberendezések nélkül). Földszintes munkás- és földmíveslakóházak és hasonlók.	Vázlatterv	0·40	0·37	0·34	0·32	0·29	0·27	0·24	0·22	0·19	0·17	0·14
		Tervezet	1·80	1·68	1·56	1·44	1·32	1·20	1·08	0·96	0·84	0·72	0·60
		Költségvetés	1·00	0·93	0·87	0·80	0·73	0·66	0·60	0·53	0·46	0·39	0·32
		Munkatervek	0·60	0·56	0·52	0·48	0·44	0·40	0·36	0·32	0·28	0·24	0·20
		Részletrajzok	0·20	0·19	0·18	0·16	0·15	0·14	0·12	0·11	0·10	0·09	0·08
		Művezetés	1·50	1·40	1·30	1·20	1·10	1·00	0·90	0·80	0·70	0·60	0·50
		Felülvizsgálat	0·50	0·47	0·43	0·40	0·37	0·33	0·30	0·26	0·23	0·19	0·16
		Összesen ...	6·00	5·60	5·20	4·80	4·40	4·00	3·60	3·20	2·80	2·40	2·00
II.	Olyan épületek, melyek mindennapi szerkezetekkel és egyszerű kiképzéssel készülnek. Ide tartoznak a jobbfajta vízvezeték- és csatornázással felszerelt gazdasági épületek, gazdasági növényházak. A legegyszerűbb nyilvános épületek: egyszerű vidéki vasúti felvételi épületek, falusi kórházak és vágóhidak, elemi iskolák, szegényházak, kaszárnyák. Összetettebb gyárépületek (a gépberendezések nélkül). Egy és két szobás lakásokkal biró bérházak és lakóépületek kis igényekkel és hasonlók.	Vázlatterv	0·50	0·46	0·43	0·40	0·37	0·33	0·30	0·26	0·23	0·20	0·17
		Tervezet	2·00	1·87	1·74	1·61	1·48	1·35	1·22	1·09	0·96	0·83	0·70
		Költségvetés	1·20	1·12	1·04	0·96	0·88	0·80	0·72	0·64	0·56	0·48	0·40
		Munkatervek	0·70	0·65	0·61	0·56	0·52	0·47	0·43	0·38	0·34	0·29	0·25
		Részletrajzok	0·40	0·38	0·35	0·33	0·30	0·28	0·25	0·23	0·20	0·18	0·15
		Művezetés	1·60	1·51	1·41	1·32	1·22	1·13	1·03	0·94	0·84	0·75	0·65
		Felülvizsgálat	0·60	0·56	0·52	0·47	0·43	0·39	0·35	0·31	0·27	0·22	0·18
		Összesen ...	7·00	6·55	6·10	5·65	5·20	4·75	4·30	3·85	3·40	2·95	2·50
III.	Olyan épületek, melyek egyszerű kiképzésük mellett egyes különlegesebb szerkezeteket tartalmaznak, fűtés, szellőztetés vagy más berendezéseik miatt külön tanulmányokat, számításokat igényelnek. Ide tartoznak a jobb felszerelésű növényházak, jéggyárak, közélelmezési épületek, fényűzési istállók, vásárcsarnokok és komplikáltabb berendezésű gyárépületek (a gépberendezések nélkül). Egyszerű középületek: községházak, plébániák, hivatalok, középiskolák, internátusok, zene- és ipariskolák, közönséges kórházak, gyógycsarnokok és fürdők, törvényszékek, posta- és távirdaépületek, közönséges pénzintézetek, nagyobb vasúti indóházak, szállodák és vendéglők, egyszerű kiállítási és mutatványos épületek (arénák), tornacsarnokok, korcsolyacsarnokok, lovardák, tánctermek, kis gyüjtemények. Az építtető vagy családja által lakott egyszerű lakóházak, közönséges üzletházak, bérházak és hasonlók.	Vázlatterv	0·70	0·65	0·61	0·57	0·53	0·48	0·44	0·39	0·35	0·30	0·26
		Tervezet	2·10	1·97	1·83	1·69	1·56	1·43	1·30	1·17	1·03	0·90	0·76
		Költségvetés	1·20	1·13	1·05	0·97	0·89	0·81	0·73	0·65	0·57	0·50	0·42
		Munkatervek	1·00	0·94	0·88	0·82	0·76	0·70	0·63	0·57	0·51	0·45	0·38
		Részletrajzok	0·50	0·47	0·44	0·41	0·38	0·35	0·32	0·29	0·26	0·23	0·20
		Művezetés	1·80	1·69	1·58	1·47	1·36	1·25	1·14	1·04	0·93	0·82	0·72
		Felülvizsgálat	0·70	0·65	0·61	0·57	0·52	0·48	0·44	0·39	0·35	0·30	0·26
		Összesen ...	8·00	7·50	7·00	6·50	6·00	5·50	5·00	4·50	4·00	3·50	3·00
IV.	Olyan épületek, melyek egyszerű szerkezetekkel, de magasabb építőművészeti kiképzéssel bírnak. Ide tartoznak a legegyszerűbb falusi templomok, kiállítási mutatós díszépületek, vidéki városházak és a III. csoportban felsorolt középületek, ha azok művésziesebb kiképzést nyernek. Az építtető vagy családja által lakott jobb lakóépületek, nyaralók, nagy igényű mutatós üzleti- és bérházak, egyesületi házak és hasonlók.	Vázlatterv	1·00	0·94	0·89	0·83	0·78	0·72	0·67	0·61	0·56	0·50	0·45
		Tervezet	2·20	2·08	1·96	1·84	1·72	1·60	1·48	1·36	1·24	1·12	1·00
		Költségvetés	1·20	1·13	1·06	0·99	0·92	0·85	0·78	0·71	0·64	0·57	0·50
		Munkatervek	1·00	0·95	0·89	0·84	0·78	0·73	0·67	0·62	0·56	0·51	0·45
		Részletrajzok	1·10	1·04	0·98	0·91	0·85	0·79	0·73	0·67	0·61	0·54	0·48
		Művezetés	1·80	1·70	1·60	1·51	1·41	1·31	1·21	1·11	1·01	0·92	0·82
		Felülvizsgálat	0·70	0·66	0·62	0·58	0·54	0·50	0·46	0·42	0·38	0·34	0·30
		Összesen ...	9·00	8·50	8·00	7·50	7·00	6·50	6·00	5·50	5·00	4·50	4·00
V.	Olyan épületek, melyek különlegesebb szerkezetekkel és magasabb építőművészeti kiképzéssel bírnak. Ide tartoznak a templomok, mauzoleumok, kápolnák, nagyszabású indóházak, reprezentacionális középületek (országháza, városháza, miniszterium, kormányzósági épület stb.). Színházak, zenepaloták, vigadók, tőzsdepaloták, egyetemi épületek, múzeumok, könyvtárak, kulturpaloták, akadémiák, egyetemi kórházak és egyéb tudományos épületek, gyógycsarnokok, nagy fürdők, kioszkok, szanatóriumok. Paloták, kastélyok, palotaszerű magán-, klub- vagy bankházak, díszes nyaralók és hasonlók.	Vázlatterv	1·90	1·80	1·70	1·60	1·50	1·40	1·30	1·20	1·10	1·00	0·90
		Tervezet	2·30	2·18	2·05	1·93	1·80	1·68	1·55	1·43	1·30	1·18	1·05
		Költségvetés	1·20	1·13	1·07	1·00	0·94	0·87	0·81	0·74	0·68	0·61	0·55
		Munkatervek	1·40	1·32	1·24	1·16	1·08	1·00	0·92	0·84	0·76	0·68	0·60
		Részletrajzok	1·40	1·32	1·24	1·16	1·08	1·00	0·92	0·84	0·76	0·68	0·60
		Művezetés	2·00	1·89	1·79	1·68	1·58	1·47	1·37	1·26	1·16	1·05	0·95
		Felülvizsgálat	0·80	0·76	0·71	0·67	0·62	0·58	0·53	0·49	0·44	0·40	0·35
		Összesen ...	11·00	10·40	9·80	9·20	8·60	8·00	7·40	6·80	6·20	5·60	5·00
VI.	Belső és külső díszítések, építészeti jellegű iparművészeti tárgyak. Ide tartoznak a templom- és lakásberendezések (oltárok, szószékek, keresztelőkútak, orgonaházak, bútorok és más felszerelések. Díszfestések templomokban és kastélyokban. Parkok díszítése (kutak, források keretezése és díszletei, ülőhelyek parkokban stb.) Diadalkapuk, síremlékek, szobrászati munkák és mérnöki művek (szobortalapzat, hidak, alagutak stb.) építészeti részei és hasonlók.	Vázlatterv	2·50	2·36	2·21	2·07	1·92	1·78	1·63	1·49	1·34	1·20	1·05
		Tervezet	2·80	2·64	2·48	2·32	2·16	2·00	1·84	1·68	1·52	1·36	1·20
		Költségvetés	1·20	1·13	1·07	1·00	0·94	0·87	0·81	0·74	0·68	0 61	0·55
		Munkatervek	1·90	1·79	1·69	1·58	1·48	1·37	1·27	1·16	1·06	0·95	0·85
		Részletrajzok	2·40	2·26	2·12	1·98	1·84	1·70	1·56	1·42	1·28	1·14	1·00
		Művezetés	2·40	2·26	2·12	1·98	1·84	1·70	1·56	1·42	1·28	1·14	1·00
		Felülvizsgálat	0·80	0·76	0·71	0·67	0·62	0·58	0·53	0·49	0·44	0·40	0·35
		Összesen ...	14·00	13·20	12·40	11·60	10·80	10·00	9·20	8·40	7·60	6·80	6·00

Az ily eljárások körül felmerülő készkiadások az építéssel való megbízás esetén is megtérítendők.

Elfogadta a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1909. évi augusztus 4-én tartott (512) rendes választmányi ülésében.

Balla Pál s. k. főtitkár. *Kájlinger Mihály* s. k. elnök.

*

(A meghatalmazás mintája.)

1 k. bélyeg

Meghatalmazás.

1. Alulírott.....lakos megbízom .....mérnök/építész urat a következő munkák teljesítésével és pedig.....

.....

2. Az e munkák teljesítéséhez a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet díjszabásának általános részében foglalt határozmányok szerint megkívánt előmunkákat, a nevezett mérnök/építész úrnak kellő időben és módon akképp tartozom rendelkezésre bocsátani, hogy a reábízott és fent megjelölt munkáknak időbelileg és műszakilag helyes és gazdaságos végrehajtásában gátolva ne lehessen.

Amennyiben ezeket az előmunkákat ekképpen rendelkezésre nem bocsátanám, akkor mérnök/építész úr jogosítva van már e meghatalmazás alapján külön megbízatás kikérése és bevárása nélkül azokat költségemre elkészíteni, de csak úgy, ha az előmunkák hiányát, a hiányok mibenlétének megjelölésével nekem még az előmunkák elkészítése előtt bejelentette.

3. .....mérnök/építész úrra bízott és e meghatalmazás 1. pontjában megjelölt munkákért következő díjazásra kötelezem magam:

a) A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet díjszabás .....díjtáblázatainak.....tétele értelmében, az e díjtáblázatokra vonatkozó díjszabás általános határozmányai szerint járó összeget.

b) A munkára fordított idő szerint az idődíjtáblázat értelmében és a díjszabás általános és részletes részeiben foglalt határozmányok szerint járó összeget, úti és egyéb költségei megtérítésével.

c) .....k. összegben kölcsönösen megállapított átalányösszeget.

4. .....mérnök/építész urat e meghatalmazás alapján megillető összegek fizetését akkép tartozom teljesíteni, hogy.....k. összeget e meghatalmazás aláírásakor lefizettem, továbbá.....

.....

a még fennmaradó összeget a munkák befejezésétől számított 30 nap alatt tartozom.....ménök/építész úrnak székhelyén készpénzben és hiány nélkül megfizetni.

5. Mindamaz esetekre nézve, melyekről ez a meghatalmazás nem intézkedik, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet általános díjszabásában foglalt határozatok mértékadók.

Ebben a meghatalmazásban említett díjszabás alatt a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1909. évi díjszabása értetik.

6. E meghatalmazás és az idecsatolt díjszabás egyes pontjainak értelmezésekor netán felmerülő nézeteltérések esetén az értelmezés helyes megállapítására kölcsönösen a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet illetékességét ismerjük el.

7. Eme meghatalmazásból köztem és .....úr között netalán támadó mindennemű összes peres ügyeink eldöntését kölcsönösen átruházzuk az 1868. évi LIV. t.-c. 495. és következő §§ és az 1881. évi LIX. t.-c. 74. és következő §§ szerint alakítandó és eljáró választott bíróság által hozandó megfölebbezhetetlen ítéletre.

E választott bíróság székhelyéül.....(Budapest) állapíttatik meg és azokra az eljárásokra és intézkedésekre nézve, melyek a választott bíróságot szabályozó fenthivatkozott törvényes rendelkezések értelmében a rendes bíróságokra tartoznak, a .....(Budapest) kir. törvényszék hatásköre és illetékessége kötetik ki.

8. Ez a meghatalmazás általam elolvastatván, azt egész terjedelmében, mint akaratommal megegyezőt, elfogadtam és szintén alulírott két tanú jelenlétében sajátkezűleg aláírtam.

9. Végül elismerem, hogy mérnök/építész úrtól e meghatalmazás elismerését és elfogadását az ezzel szó szerint egyező és .....mérnök/építész úr által aláírt ellenpéldányban megkaptam.

Kelt.....

.....

....

mint tanúk. (megbízó.)

VEGYESEK.

Kinevezések. A kereskedelemügyi minister *Vajay* Endrét műszaki tanácsossá, — a pénzügyminister *Exler* Jenő építészt főmérnökké, *Dilluberger* Béla kir. segédmérnököt gépészfőmérnökké, — a földmívelésügyi miniszter a vízügyi műszaki tiszti személyzet létszámában *Rosza* Pál fizetéstelen kir. segédmérnököt kir. segédmérnökké, *Karsay* Elek, *Luzsa* Béla, *Pap* Béla és *Tavi* Lajos napidíjas mérnököket fizetéstelen kir. segédmérnökökké nevezte ki. — Budapest székesfőváros tanácsa f. hó 29-én *Vukossinovits* Józsefet főmérnökké, *Mészáros* Antalt mérnökké, *Popelka* Jánost segédmérnökké választotta meg.

A Rákóczi-síremlék-pályázat. II. Rákóczi Ferencnek a kassai székesegyházban állítandó síremlékére az állam már másodízben hirdetett nyilvános pályázatot, mert az első meddő maradt. A pályabíróság f. hó 26-án délután döntött a pályázatban s az első díjat szótöbbséggel *Holló* Barnabás szobrász és *Györgyi* Géza építész közös tervének itélte oda, amelyet minden tekintetben a legjobbnak itélt az összes huszonhárom terv között. A döntő ülésen báró *Forster* Gyula főrend elnökölt s a pályabírák közül jelen voltak: *Térey* Gábor, *Fittler* Kamill, *Basch* Gyula, *Benczur* Gyula, *Bezerédi* Gyula, *Korb* Flóris, *Petz* Samu, *Schulek* Frigyes, dr. *Éber* László, *Szamovolszky* Ödön, *Gách* István, *Kertész* Róbert és *Tőry* Emil. Távolmaradtak: dr. *Alexander* Bernát, dr. *K. Lippich* Elek és *Maróti-Rintel* Géza. A pályabíróság az első díjat, amely hatezer koronából áll, szótöbbséggel itélte oda *Holló* Barnabás és *Györgyi* Géza terveinek. Az ötezer koronás második díjat *Füredi* Richárd, *Kőrösfői-Kriesch* Aladár és *Lechner* Jenő terve; az egyik háromezer koronás harmadik díjat *Tóth* István—*Révész* Imre és *Kotál* Henrik terve; a másikat *Beck* Ö., Fülöp és *Hikisch* Rezső terve; a kétezer koronás negyediket *Margó* Ede—*Dudits* Andor és *Lux* Kálmán terve kapta meg. Megvenni ajánlja a pályabíróság *Róna* József, *Kőrösfői-Kriesch* Aladár és *Füredi* Richárd; *Csikász* Imre és *Novák* Sándor és végül *Bethlen* Gyula tervét. A pályanyertes művészek a síremléket olyképpen igyekeztek elrendezni, hogy az a kijelölt templomszakaszból lehetőleg kevés teret foglaljon el és amellett a kapun át való közlekedés technikai követelményeinek is megfeleljen. Magában a fölépítésben egyszerűségre, áttekinthetőségre törekedtek. Az emlék alsó része, melyen át a bejáró vezet, két oldalt lábazatszerű alsó kiképzés fölött jobbról-balról egy-egy, keskeny oldalakon is folytatódó domborművet visel magán. A domborművek az utókornak Rákóczi iránt való áhitatos kegyeletét tükröztetik vissza, jellemző módon mutatván be a minden nem, kor és rangbeli nép odasereglését a szent sírhoz. Ez alsó rész és ezentúl a talapzatszerű átmenet fölött emelkedik az emlék főrésze: maga Rákóczi lovas alakja, hatalmas sima kőlap elé helyezve. Átérezve a síremlék örök jelentőségét, nem a történeti Rákóczi képmását óhajtják bemutatni, hanem a nagy fejedelmet olyképpen igyekeztek ábrázolni, ahogyan a nemzet emlékezetében az önfeláldozó hazaszeretet megdicsőült személyesítőjeként, mintegy bálványkép gyanánt él. Azért kerültek a szerzők minden genreszerűséget és a lovasalakot erősen

4 Vállalkozók Közlönye 1905. okt. 11.

Városháza, szinház és szálloda épitése Kiskunhalason. Kiskuuhalas rendezett tanácsu város a régi városházát ujjáépitteti és ennek keleti oldalához szinházat és szállodát épittet. Az uj városháza, szinház és szálloda alapkövének letétele folyó hó elsején történt meg. Az épületet H i k i s c h Rezső és K o t á l Henrik budapesti épitészek tervezték és annak felépitését H e g y i Ferenc budapesti épitőmester 400.0000 koronáért vállalta el.

illetve hintók befogadására szolgáltak. Tág termek, hatalmas ablakokkal, a beáramló vi gosságot elmés szerkezetű függönyökkel het szabályozni. Az alul faburkolattal véd falakat szürkés-zöld nyers szövet borít Kazettás dongaboltozat a menyezet. Az aj kat és ablakokat márványinkrusztáczió sze melynek faragványai az illető teremben fo lalt képek stilusához alkalmazkodnak. A b rendezési tárgyak — székek, divánok, eg egy dekorativ szobormű — stilusa is te menként változik; kevés eszközzel szabat san van a milieu jelezve.

Az új képtár topografiája a következő:

1. terem. XIII—XIV. század. Bizánczi k pek. Simone Martini. Taddeo di Barto Lorenzetti-iskola. Giotto követői közi Giovanni da Milano, Giovanni del Biond Lorenzo Monaco köre. Margaritone d'Arez A bolognaiak közül Vitale delle Madon Simone dei Crocefissi és Jacobo Avan A Vatikán raktáraiban az új igazgatót Pietro d'Archiarditól talált, eddig ismeretl «Johannes Bonsi» jelzésű kép. Giovanni Pontenak egyetlen hiteles műve. A terem e nemű gyüjtemények leggazdagabbikát fo

„Ideál-Ablak-Vállalat"
Fibau és Társai:
Budapesten,
VIII. ker., József-körut 31/a. sz.
Telefon 65—06. sz.
Ismertetést kivánatra dijtalanul küld!
Az asztalos munkák kivitelére a vidéken csekély dijért engedélyt ad

a VII., Amerikai-ut 1875. hrsz. a. 4 emeletes kórház, ép. Leitersdorfer Béla. — 122551. Duzsek Lajos (I., Fehérvári-ut 147.) az I., Major-utca 13725. hrsz. a. emeletes ház, ép. Schumy István. — 114029. Müller Pál (VIII., József-körut 84.) az I., Márton-hegy 10411. hrsz. a. nyaraló, ép. Schumy István — 125484. özv. Győri Dávidné (VI., Vörösmarty-utca 55.) a X., Pilisi-utca 7599. hrsz. a. földszintes ház, ép. Tóth István — 119088. Schwarz Lajos (X., Ujhegyi-ut 27.) a X., Gyömrői-ut 8560. hrsz. a. toldalék. 118841. Neumann Frigyes utódai (V., Hold-utca 10.) a VII., Rottenbiller-utca 4365. hrsz. a. toldalék, ép. Biró Károly és Gyula. — 129168. özv. Török Ferencné (I., Városmajor-utca 4.) ugyanott toldalék, ép. Kalina Géza és trsa. — 123199. Forstner József (VII., Wesselényi-utca 16.) a VIII. Futó-u. 6783. hrsz. a. toldalék, ép. Bonácsny Lajos — 121805. Péchy Gyuláné (VIII. Szüz-u. 2.) az I. Orbánhegy 10234. hrsz. a. nyári konyha ép. Szabó János — 121586. Acélöntöde r. t. (III. Lőpormalom 7526. hrsz.) ugyanott munkás terem és raktár épitésére vonatkozó tervek jóváhagyattak; b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra**: 125929. Reininghaus testvérek (VIII. Mátyás-tér 15.) a VI. Teréz-körut 28. — 129171. Bodonyi testvérek (IV. Muzeum-körut 27.) ugyanott — 129389. Illyés Gyula (IX. Angyal u. 20.) a VI. Gyár-u. 10. sz. a. — 125928. Dr. Tauszk Ferenc (VI. Andrássy-ut 46.) a VI. Andrássy-ut 41. sz. a. — 129393. Gr. Karátsonyi Jenő (I. Karátsonyi-u. 3.) ugyanott — 128825. Brüll Ignác (V., Váci-körut 26.) ugyanott — 129167. Kozma Sándor (VII. Öv-utca 28.) ugyanott — 128838. Emmerling Adolf (IV. Magyar-u. 12.) az V. Akadémia-u. 770. hrsz. a. — 125918. Zelina Lajos (X. Maglódi-ut 91.) ugyanott — 125068. Weinber József (VIII. Tömő-u. 33.) ugyanott — 124228. Remele Lajos (II. Fazekas-u. 18.) ugyanott — 105349. Back Ernő (X., Maláta-utca 16.) ugyanotti házra vonatkozó módositott tervek jóváhagyattak; c) **jóváhagyásra ajánltattak**: 119115. Szilvássy Pál a VII., Öv-utca 59. sz. a. — 118854. Csukás Károly az I., Deres-utca 10311. hrsz. a. — 122511. Evva Lajos a VII., Gizella ut 2598. hrsz. a. — 129166. [illegible]bach Albert a VI., Diós-utca 1553. [illegible]115965. Sági János — III., Kaszás[illegible]. a. — 123195. Maksykó Jó[illegible]utca 7599. hrsz. a. — [illegible]Petoma az I., Átlós-ut [illegible]4. Hudetz János a [illegible]— 125941. Sáska [illegible]8. sz. a. — [illegible]I., Csatárka[illegible] Lengyel Jó[illegible]125028. Dr. [illegible]3646. hrsz. [illegible] Király-u. [illegible]sef az [illegible]1. Si-

Lipót-tér 829 hrsz.) — 114015. Dreher Antal (X. Előd-utca 8446 hrsz.) e) **elutasittattak**: 125887. Neumann Jakab a VII. Dohány-utca 7. sz. a — 125889. Laufer Fülöp a VII. Dohány-utca 7. sz. a — 118145. Stier Zsigmond a X. Füzér-utca 7351 hrsz. a. házra vonatkozó tervek.

Pályázatok tervkészitésre.

Faipari szakiskola tervezése Szatmárnémetiben. A szatmárnémetii faipari szakiskola céljaira Szatmárnémetiben emelendő épületek tervrajzainak beszerzésére a keresk. minister pályázatot hirdet. A pályázat titkos, vagyis a müvelet lezárt jeligés levélkével ellátva, lepecsételve küldendő be. A helyszinrajz 1:500, a többi tervrajzok pedig 1:200 léptékben készitendők, a tervrajzokhoz műszaki leirás és épületenkint összeállitott megközelitő költségszámitás csatolandó; utóbbi a beépitett köbmennyiség alapján számitva. Az iskola, internátus és a mühely épitésének költsége összesen legfeljebb 260.000 korona lehet; ezen összegben a telek rendezése és esetleges bekeritése, valamint a villamos világitási, fütési és szellőztetési berendezések költsége is bentfoglaltatik; mindezen berendezési munkák költsége külön kimutatandó, Kivántatik helyszinrajz az emelendő épületek feltüntetésével; továbbá minden épületről az emeletsorok alaprajza, egymástól eltérő homlokzatok rajza és egy-egy metszet. A tervezési programm, a telek-nek lejtmérezési adatait feltüntető helyzetrajz, a kereskedelemügyi ministerium segédhivatali főigazgatójánál és Szatmárnémeti város mérnöki hivatalában szerezhetők be. A pályatervek benyujtásának határideje 1907. julius 15-ik napjának 12 órája. A pályaterv külső boritékára irandó: „Pályaterv a szatmárnémetii állami faipari szakiskola épületeire." A pályamüvek lepecsételve a kereskedelemügyi m. kir. ministerium segédhivatalának főigazgatójánál elismervény ellenében nyujtandók be. Az első dij 1000 korona, a második dij 700 korona, a harmadik dij 400 korona. A nem dijazott tervek közül kettő 200 K.-ért esetleg megvétetik.

Árvaház tervezés Ujvidéken. Az ujvidéki „Matica Srbska" pályzatot hirdet a Trantafil-féle árvaház terveinek beszerzésére. Az épitési költségek 200,000 koronával vannak előirányzatba véve. Pályadijak 3000, 2000 és 1000 korona. A pályatervek benyujtási határideje f. é. szeptember hó 1-én jár le.

A kiskunhalasi elemi fiu- és leányiskola tervpályázatára 6 terv érkezett be a következő jeligék alatt: „Fekete pont" „1+1=2," „Hungária," „Külön bejárókkal," „Közoktatás, „Halastó". A biráló bizottság a kitüzött két pályadijat egyesitette és a legjobbnak itélt „Közoktatás" és „Halastó" jeligés tervek [illegible]zőinek felezve adja ki. A „Halastó" jel[illegible]terv szerzői: Hickisch és Kotál [illegible]i épitészek, mig a „Közoktatás" jel[illegible]je — nem lévén jeligés levél [illegible]etlen. Felhivja ennélfogva a [illegible]jelentkezzék s igazolás után [illegible]átvegye. A jury 2 épitész és [illegible]ott, s ennek dacára respek[illegible]n a szakférfiak véleményét [illegible]khez hozzájárultak. Ennek [illegible] szivesen konstatáljuk, hogy [illegible]rrektül folyt le.

A szikszói izr. templom pályázatán Szente Lajos szombathelyi és Borbély János szolnoki épitészek nyertek pályadijat.

Pályázatok állásokra.

Mérnöki állás. Az arad-hegyaljai h. é. motoros vasut r. t. igazgatóságánál Arad székhelylyel 2000 kor. évi fizetéssel, 500 kor. évi lakbérrel, 500 kor. évi utazási átalánynyal javadalmazott pályafentartási mérnök állás lévén betöltendő, felhivatnak, mindazok, kik az állást elnyerni óhajtják, hogy mérnöki oklevéllel, eddigi szolgálatukat igazoló bizonyitvánnyal és születési bizonyitvánnyal felszerelt kérvényeiket nevezett vasut igazgatóságához Áradra julius 30-ig terjesszék be.

Utmesteri állások. A bonyhádi és dombovári th. utmesteri állásokra pályázat hirdettetik. Az állással 1200 kor. fizetés, 100 kor. személyi pótlék, azon esetben pedig, ha utmesteri iskolát végzett egyén neveztetnék ki, vagy pedig a kinevezett ezt utólag elvégzi, 1400 kor. fizetés, 5 évenként kétszer nyugdijba is beszámitó 100 kor. pótlék, mindkét esetben 250 kor. lakbér, kiépitett utak után km.-ként 6 kor. 60 fill., ki nem épitett szakaszok után 3 kor. 30 fill. évi utiátalány jár. A kellően felszerelt kérvények közszolgálatban állók részéről előljáró hatóságuk utján, különben pedig közvetlenül junius 15-éig Dőry Pál alispánhoz Szekszárdon nyujtandók be.

Betöltött városi mérnöki állás. Nagybánya város mérnökévé Grundböck Istvánt, Karánsebes város eddigi mérnökét választották meg.

Tagositások.

Szásznyires. A szásznyiresi tagositási ügyben az előmunkálatok bevezetése, nevezetesen a képviselet rendezése, a müködő mérnök megválasztása és a költségelőirányelkészitésére tárgyalási határidőül 1907. julius 10. d. e. 9 órája Szásznyires községházához tüzetett ki. Felhivatnak a birtokrendező mérnökök, kik ezen ügyben a mérnöki munkálatok teljesitését elvállalni akarják, hogy a szerződési pontozatok előterjesztése mellett ajánlataikat a dési kir. törvényszékhez vagy az érdekelt birtokossághoz adják be.

Segesd és Báránykút községek tagositási munkáinak kiadása tárgyában május 27. és 28-án tartottak tárgyalást. Elfogadták a következő beérkezett ajánlatokat: Gottschling és Kosilkof segesvári mérnökök ajánlatát Segesd község tagositási munkáira 40 kor. és Augusztin József berethalmi mérnök ajánlatát, Báránykut község tagositási munkáira 15 korona egységárral.

Mérnöki munkálatok.

Felmérési munka. A torontálmegyei Alibunár község közönsége a községi dülőutakat, a község tulajdonát képező legelőt és szántókat valamint az adományozott és elfoglalt házhelyeket és kerteket a telekkönyvi állapotnak megfelelőleg okl. mérnökkel felméretni és térképeltetni kivánja. A munkálat biztositására ajánlati árlejtést hirdet, az ajánlatok beadására határnapul junius 20-ának déli

ismert tiszta és izléses kivitelben: mindennemü bronz és horganyból **öntött felirati** [illegible]t u. m. **vármegyei határjelzőtáblák, anyakönyvvezetői táblák, utca-** [illegible]s házszámok városok részére, **cégtáblák gépgyárak** részére és minden más célra megfelelő öntött táblákat jutányos árak mellett.

„SATORIN"-KŐHABARCS-ANYAG
Olcsó és kitünő épitkezési anyag. fagymentes, szintartó, kökemény, plasztikus.
Több szinben szállitja: SÁTORI-GYÁR BUDAPEST, IX., Dandár-utca 25.

12 óráját állapitván meg. A részletes feltételek a községi jegyzői irodában megtekinthetők.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi minister a pozsonyi villamossági részvénytársaságnak a Széplak-utcai villamos közuti szárnyvonala meghosszabbitásaként a dynamitgyárig vezetendő villamos közuti vasutvonalra; Weidmann Kunó és Bolle Hermann zágrábi lakosoknak a csáktornya—zágrábi h. é. vasut Novimarof állomásától a m. kir. államvasutak Kapronca állomásáig vezetendő gőzmozdonyu h. é. vasutvonalra kiadott előmunkálati engedély érvényét egy év tartamára megujitotta.

A budapesti villamos városi vasut hálózatának a budapest—szentlőrinci villamos h. é vasuttal leendő összeköttetése céljából a Vágóhid-utcán tervezett közuti vasuti vonalak, továbbá a Hungária-út és Üllői-út kereszteződésénél, ugyszintén a Mester-utca és Ferenckörut találkozásánál létesitendő összekötő vágányok közigazgatási bejárását junius 3-án tartották meg.

A budapesti Közuti Vaspálya Társaság uj vonalak épitését tervezi s eddig elkészitette a bécsi-uti vonal terveit. E vonal az ó-budai vonalból a Zsigmond-téren fog kiágazni, a bécsi-uton végig haladva a Vörösvári-uti vonalba kapcsoltatik be s uj körforgalom berendezését teszi lehetővé. A villányi-uti vonal terveit is elkészitette. Ez a kelenföldi vonalból a fehérvári- és Átlós-utak keresztezésével az Alkotás-utcába kanyarodik be. ahol a farkasréti vonalba kapcsoltatik be. — A már régebben tervezett kőbánya—rákosfalvi vonal terveinek módositását is eszközölte az igazgatóság akkép, hogy az folytatólag a budapesti h. é. vasutak czinkotai vonalába beágazik — Az Erzsébet királyné-uti vonal folytatásaképp Palota-Ujfalun át Rákospalotáig szintén tervez egy uj vonalat, melynek terveit is elkészitette.

A debrecen—nagyváradi vasut. Kisbaári Kiss Ferenc ügyvéd és Gerster és Török vállalkozók kérelmére a Debrecentől Nagyváradig tervezett h. é. vasut közigazgatási bejárását május 21—25 napjain tartották meg. A hosszúpályii vezetés estére a vonal 63·4 km. hosszú, a Derecske állomáshoz való csatlakozás esetére 71 km. hosszu lenne. Megállapittatott a hosszúpályii vonalváltozat esetére 61 hid és áteresztő, továbbá 76 utátjáró és 4 párhuzamos ut; a derecskei irány esetére pedig 56 hid és áteresztő. továbbá 64 utátjáró és 2 párhuzamos ut.

A kassa-oderbergi vasut beruházásai. A vasuttársaság legutóbb tartott közgyülésén szóba kerültek a szükségessé vált beruházások. A folytonosan emelkedő forgalom, mely különösen az őszszel és télen öltött óriási arányokat a rendelkezésre álló eszközökkel már nem bonyolitható le és számtalan nehézséget okozott. Árútorlódások állottak elő, úgy hogy a társaság az árúfelvételt is többször beszüntetni kényszerült. Égetően szükségessé váltak tehát a beruházások s főleg a Zsolna-Oderberg közötti vonalon egy második sinpár lefektetése. Emellett tervezik még a Csaca-Zsolna közti második sinpárt is, mely szintén megkönnyitené a Budapest felé irányuló forgalom lebonyolitását. A beruházások során még mozdonyok, kocsik beszerzése, valamint az egész vonalon szükségesnek mutatkozó állomáskibővitések stb. szerepelnek. A beruházásokat szivesen látja a magyar kormány is, de az e célból felveendő kölcsön ügyét a vonalhálózat közösségére való tekintetből mindkét állam törvényhozásának is helyben kell hagynia. Egyébként a feltétlenül szükséges beruházásokat az év őszéig akarják eszközölni.

Iparvasut épités. A La Roche és Darvas cég a nagyváradi róm. kath. püspökség lunka—gyigyiseni erdőségeinek kihasználására 15 kilométer hosszu iparvasutat épittet, melynek közigazgatási bejárását május 22-én és 23-án tartották meg. A terveket Kemény Béla nagyváradi mérnök dolgozta ki, akinek vezetése mellett a munkák házi kezelésben eszközöltetnek.

A privigye—németprónai vasut. Németpróna város a napokban tartott képviselőtestületi ülésén a privigye—németprónai vasut kiépitésére 120.000 koronát szavazott meg. A 11 kilométer hosszu vonal kiépitése 954.000 koronába kerül, melyből 20%-ot törzsrészvényekkel fedeznek. Az állami hozzájárulás körülbelül 15%. Nyitra vármegye 50.000 koronát szavazott meg, a szomszéd községek 24.000 koronával, mig Németpróna maga 120.000 koronával járul a vasutépitéshez.

A komárom—érsekujvári vasut 8.1 kilométer hosszu szakaszának kiépitésére a f. é. május hó 29-én megtartott árlejtésen a következő cégek pályáztak: Schlick gyár és Rényi és Bottenstein 3,559.973 kor. 70 fillérrel, alternativ 3.530.572 kor. 20 fillérrel, Betonhid és mélyépitő r. t. (Pittel és Brausewetter) 4.884.549 kor. 40 fillérrel, Grünhut Emil és Mangold Imre 3.943.024 kor. 78 fillérrel, Rauch Árpád és Fekete Henrik 4.111.843 kor. 60 fillérrel, Magyar épitőr. t. 3.566.918 kor. 50 fillérrel, Gregersen G. és fiai 4.144.054 kor. 20 fillérrel, Schiffer Miksa 4.142.043 kor. 70 fillérrel, Fischer Henrik 3·565.167 kor. 70 fillérrel, Redlich Károly és tsai 4.420,908 kor. 20 fillérrel, Grünwald testvérek 3.485.203 kor. 57 fillérrel, Zsigmondy Béla 4.243.801 kor. 20 fillérrel. Az ajánlatok döntés alatt állanak.

A kelenföld—győri második vágány. A kelenföld—győri vonalon második vágány fektetésére az 1897. évi XXX. törvénycikk alapján 1897—1903. években 9,788.000 koronát, az 1904. évi XIV. törvénycikk alapján az 1904—1906. években pedig 410.000 koronát forditottak. A 10,198.000 koronát kitevő költségből a második vágányt Kelenföld és Győr között 131 kilométer hosszban megépitették, a közbeeső állomásokat átalakitották és kibővitették. Az 1907. év folyamán 140.000 korona kerül felhasználásra, a melyből az előző évekkel kapcsolatos és folytatást képező munkákat hajtanak végre.

Az ilva—lesvölgyi erdei vasut kiépitésére a besztercei m. kir. erdőigazgatóságnál f. é. május hó 22.-én árlejtést tartottak. Ajánlatot tettek: Fehér János (Kolozsvár) 1.414.882 koronával, Gerster és Török (Budapest) 2.245.000 kor.-val, Fábián Lajos (Budapest) 1.892.640 kor.-val, Gábor Ignác (Budapest) 1.845.000 koronával, Imre (Budapest) 1.825.000 kor. Rahmer és Hersch (Bud koronával, Somlyó Józs 2.332.000 koronával. Az aj alatt állanak.

Iparvasut épités. Az avasfel tokos érdekeltség erdő term nálására keskenyvágányu iparvasutat épit —A vonal a Szatmár—Bikszádi vasuttól Vámfalu és Felsőfalu állomások közt ágazik ki és a Tálna patak völgyében tizenegy kilométer hosszban halad. A tervek alapján, melyeket Révi Miklós és Gál Jenő szatmári vállalkozók készitettek, rövidesen megtartják a közigazgatási bejárást.

A rimaszombat—fazekas-zsaluzsány—cserepesi vasut nyomjelzési munkálatát a héten kezdte meg Szesztay László mérnök, müegyetemi magántanár. Ha a nyomjelzési munkák készen lesznek, a tervek fölterjesztetnek a kereskedelemügyi ministeriumhoz s ez év őszén, vagy jövő tavasszal az épités is megkezdődhet.

A duna—ipolyvölgyi vasut épitési terveire nézve Lázár Lajos müszaki főtanácsos vezetése alatt junius 11. és 12. napjain közigazgatási pótbejárást tartanak.

A szempc—jékai vasut. A Pallós Ignác budapesti vállalkozó által Szempctől a Kisdunán át vezető kompátkelés közeléig tervezett h. é. vasut közigazgatási bejárását május 15-én tartották meg. A pálya 14 km. hosszu Megállapittatott összesen 37 hid és áteresztő. A közúti közlekedés céljaira 30 útátjáró és 8 párhuzamos útra van szükség.

Épitő munkálatok.

A fővárosban.

Az István uton épitendő áll. főgymnasium föld, kőmüves, elhelyező, rabitz és födém munkáit Dávid János és fia, a kőfaragó munkát Aprily János, a szobrász munkát Rákos M., a betonöntvényeket Mellocco P., a vas munkát a Vasgerendákat árusitó r.t., az ács munkákat Popper Zs., a bádogos munkákat Fried Zs., a cserépfedő munkát Dukay J. az általános és különleges asztalos munkát Kovács Zs., az általános és különleges lakatos munkát Jungfer Gy., az általános és különleges mázoló munkát Kurbel J., az üveges munkát Klopfer J., a kárpitos munkát Magaziner L., a fapadozatot az Egyesült parketgyárak, a burkolati munkát Cristofoli V., a falburkolati munkát Urbach M., az aszfalt munkát Posnansky és Strelitz, a villámháritó, villamos jelző, telefon és villamos órák berendezését Szalai és Deutsch a villamos világitás berendezését Orosz és Kállai, a vizvezeték, csatornázás és légszesz borendezést Tóth J. és társa, kályhákat Héber S., takaréktüzhelyeket Molnár S., az olajvizelde berendezését László F. nyerte el.

Városi bérházak és munkásházak épitése. A főváros a lakásinségen épitkezéssel akar segiteni. Be akarja mindenekelőtt épiteni a város belső területén levő üres telkeit, vagy ama telkeit, melyeken a telek értékének meg nem felelő épületek állanak. Beépitenék a többi közt a dohány-utcai zsidótemplom mellett levő üresen álló telket s a Kálvin-téren „Két oroszlán" fogadó helyére [illegible] talmas bérpalot[illegible]

SOHER FERENC és Tsa építészek és műbuto.
Iroda: VII., Dohány-utca 68. sz. — Műhely: VII., Vörösmarty-utca 9. sz. és Dob-ut

Hikisch Rezső

Kotál Henrik

4

A kiskunhalasi iskola tervpályázatán az első díjat *Hikisch R.* és *Kotál Henrik* budapesti építészek, a második díjat *Kruzslicz Károly* hódmezővásárhelyi építész nyerte el, megvették *Porgesz József* építész és *Krausz Ármin* építész tervét.

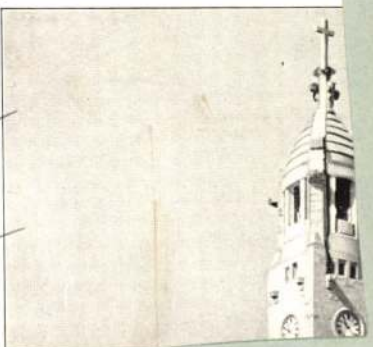

Magyar Építőművészet

1907. 9. sz. 23 l.

T.

Európa

film-, könyv-, és lapterjesztő r. t.

Budapest-

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

VÁLLALKOZÓK KÖZLÖNYE

ÉS

MAGYAR ÉPITŐK LAPJA

Tizenötödik évfolyam. 24. szám. Budapest, 1909. junius 16-án.

A sárospataki tervpályázat.

A sárospataki állami tanitóképzőintézet pályatervei szokatlan képet nyujtanak az Épitész-egylet érdeklődő tagjainak. Egy tervpályázat, amelyen számüzve voltak az internationalis tervpályázati homlokzatsablonok, a német minták után nagy rutinnal előadott tervkiállitási modorok. A magyar műtörténet eredeti kedves és hangulatos tárházából kellett meriteniök a pályázóknak, hogy a Rákóczi városában emelendő épületnek architekturája zavartalan harmoniába olvadjon a város historikus képével. Ez a kikötés a résztvevőket arra kényszeritette, hogy szeretettel foglalkozzanak a tervezés müvészi részével is, s a sablonos modernkedés ma már szinte kényelmessé vált, de nekünk idegen megoldásait mellőzve, oly téren keressék az architektonikus formáikat, amelyen haladva a kitüzött célt elérhetik és a programmnak megfelelve, a modern épületnek historiánkban gyökerező magyaros jelleget kölcsönözhetnek. Az ilyen irányu munkásság, ha szeretettel, lélekkel, müvészi ambicióval végzi a tervező, csak tartalmas, értékes dolgot produkálhat. Ebben rejlik titka annak a sikernek, amit ezzel a pályázattal müvészi szempontból elért a pályázat kiirója, midőn feladatul tüzte ki a magyar karakter kidomboritását azon mütörténeti nyomok alapján, melyek az akkori magyar épitőmüvészetet jellemzik.

A pályázat, noha csak hét terv érkezett be, sikeresnek mondható. A tervek mind magas nivón állanak. Kivált architektonikus szempontból érdekes irányt jelölnek egy magyar szellemü müvészi tevékenység megkezdéséhez, mely népies müvészetünk dekorativ elemeinek kimerithetlen kincsesbányájával társulva, szép eredményeket biztositana a magyar nemzeti épitésmodor uttörő hiveinek.

A feladat nem volt könnyü. Egy régi, mult századbeli egyemeletes épület megfelelő átalakitása képezte magvát az épület tömbnek, mely toldalékképen hozzáépitve magába kellett hogy foglalja az internatusi helyiségeket, tanitóképző intézetet, gyakorló iskolát és igazgatói lakot.

Az első dijjal jutalmazott „Tradició“ jeligéjü terv — melynek szerzői *Lechner* Jenő és *Warga* László — a régi épületnek megfelelőleg a telek keleti oldalán egy szárnyépületet ad, s e két szárnyat egy közép szárnynyal köti össze, miáltal egy három oldalról zárt diszkertet nyer. A keleti szárny hátsó meghosszabbitása villaszerü kiképzéssel az igazgatói lakot foglalja magában. Középen diszes lépcsőházzal a nyilvánosságnak is megközelitően helyezkedik el a nagy zeneterem. A régi épületnek az ujjal való csatlakozása helyén megfelelő bontással hallszerü csarnokot létesitettek s innen nyilik a nagy ebédlő jó központi fekvéssel. Jobbra van a gazdasági épületszárny. Igen jó a gyakorló iskola elhelyezése, amelyről tudni kell, hogy kivülről elemi iskolai tanulók látogatnak. Előnyös a zene gyakorló termek isolált elhelyezése is, valamint az igazgató lakása. A homlokzat, mint a szerzők a müszaki leirásban mondják: „a Rákócziak korát jellemző magyar renaissance hangulatát visszatükröző, de részleteiben ugy mint egészében modern felfogásu kiképzést nyerne.“ A birálat érdemül tudja be, hogy szerzők megértve a kor hangulatát, a müemlék formákat nem szószerint veszik át, hanem beléjük oltották müvészi egyéniségüket.

Szép müvészi, hangulatos munka az „Antik jellem“ jeligéjü terv, melylyel *Kotál* Henrik a II. dijat nyerte. Az internátus részre merőlegesen adja az intézet főtraktusát, ehhez csatlakozóan egy keleti keresztszárnyat, hasonlókép az előbbi tervhez. Nagy egészében sikerült konceptus ez is, de nem szerencsések a klozet elhelyezések, az igazgatói iroda elválasztása a tanári helyiségektől, és a gyakorló iskola részére is külön bejárat volna kivánatos, mivel azt kivülről gyermek-tanulósereg látogatja. A chemiai szertár és tanterem elválasztása is célszerütlen. Ugyanigy nyert pedig elhelyezést a tornaterem szertára is. A zeneterem elhelyezése közlekedés szempontjából szintén kifogásolható. A tantermek félkörü ablakai a homlokzat kedvéért meg nem engedhetők, mert a lekerekités a megvilágitás rovására történik.

Homlokzata elsőrendü müvészi munka. Kár, hogy a felsőmagyarországi motivumok hü imitálásával épül fel és a festői csoportositással olyan karaktert adott az épületnek, mintha az századok folyamán igy alakult volna ki. Ezért nem bir egy ma épülő modern iskolaépület jellegével. Hangulatos és tartalmas, nemesen egyszerü kompositióját azonban élvezettel szemléltük.

A harmadik dijat *Lechner* Ödön és *Sebestyén* Artur nyerték „Rákócziak kor“ jeligéjü tervükkel. Alaprajzában sok a programmon kivüli helyesen és viszont a programm kikötéseinek meg nem felelő méret. Az internatusi rész a régi átalakitandó épületben célszerü, de költséges, az itt beiktatott második lépcsőháza is felesleges. Három fő- és 2 mellék-lépcsője van, a mi nem gazdaságos, holott igen kevés a rendelkezésre álló összeg. Igen jó a toldalék épület beosztása ugy a földszinten mint az emeleten. A gyakorló iskola bejárója célszerütlen helyen van, a bejáró gyermekek kénytelenek érinteni az internatust. Az egyik terem, ugy mint a fizikai előadóterem is alakjuknál fogva célszerütlenek.

Homlokzata igen festői, önállóan felfogott modorban karakterizálja a kor müvészi hangulatát. Ez az irányzat nem ismeretlen.

Azok a motivumok, melyek Lechner Ödön magyaros törekvéseiből nőttek ki, szerencsésen ölelkeznek itt a traditio formáival.

A nem dijazott tervek is valamennyien értékes studiumok. Kivált homlokzataik érdemelnek figyelmet, mert valamennyien kedvesen illeszkednek bele abba az együttesbe, amelyet ez a hét pályaterv alkot a magyar épitőmüvészet hagyományain felépült formákkal. Érdeklődéssel várjuk, vajjon lesz-e hatással többi pályázatainkra s az érdekes kezdésnek lesz-e folytatása.

R.

A talajvizről.

A régiek szerint a viz is ama négy elemhez tartozik, melyek a kosmost alkotják. A viz szerepe a természet háztartásában ép olyan fontos, mint a szárazföldé és a levegőé és a hol a viz hiányzik, ott képződik az életnélküli birodalma a mindenségnek.

A föld vizbőségét mintegy 1360 millió köbkilométerre becsülik, mely legnagyobbrészt természetesen a szárazföldeket körülvevő tengerekben nyugszik. Ebből mintegy 122000 köbkilométer jut csapadék alakjában a szárazföldre, körülbelül negyedmillió köbkilométer folyik le a különböző vizfolyásokban a tengerekbe, és a maradék egy része elpárolog, más részét a növényzet absorbeálja és a többi a földbe szivárog és ott a talajvizet képezi.

A talajviz mennyiség mérhetetlen elosztását sem ismerjük, egyik része a földhöz van kötve, másik része pedig vagy a fölszinre jöve, vagy direkt a tengerbe ömölve ismét elhagyja a föld belsejét.

A talajviz utóbbi része leghatalmasabb tényezője a föld fejlődés történetének, és azon vizrajzi tüneményeknek, melyek a vizimérnököket állandóan foglalkoztatják.

Azon folyók száma, melyek a száraz nyáron át a glecserek olvadékából táplálkoznak, elenyésző csekély azokhoz képest, melyek vizüket a föld talajviz készletéből meritik. Németországban csak a Rajna tartozik az előbbiek közé, többi folyói egyes hegységek belsejében levő barlangokból nyerik vizüket, mely üregek ugy működnek mint a vizvezeték tartányai. Igy például a Spree folyó 1170 mp liter viztömeget nyer, mely millió embernek elég volna.

Ily tünemények az egész földgömbön el vannak terjedve, de még nagyobb az oceánokba beömlő talajviz tömege, mely nagyobbrészt elkerüli az emberek figyelmét, mert a szárazföldtől messze gyakran nagyobb mélységben folyik és édes vizét csak a járatos hajósok ismerik, kik szükség esetén ott látják el magukat ivóvizzel. E féle talajvizről Humbold Sándor irt, melyek közül legérdekesebb a Cuba sziget déli partján Batano öböltől délnyugatra, a szárazföldtől 2—3 tengeri mértföldnyire a sósviz közepette valószinüleg nagy hidrostatikai nyomás folytán a tenger fenekéről felszökő édes vizi források. A kereskedelmi hajók, melyek nem akarnak a szigeten kikötni, vizállomásnak tekintik e helyet és azt tapasztalták, hogy mennél mélyebbről meritenek, annál édesebb a viz.

A talajviz néha több száz kilométer utat tesz meg mig a föld belsejét elhagyja, sebessége a földszini folyás sebességéhez viszonyitva elenyésző csekély. Különösen a szilárd kőzetek nagy akadályát képezik a folyásnak, napi 2—3 m. sebesség már nagynak tekinthető e természetes szürőt képező talajban. A hosszu utban, a kis sebességben és a vezető talajban kell a talajviz tisztaságának okait keresnünk. A csapadékviz szürésének különböző módjai is csak többé-kevésbbé sikerült utánzásai a természet munkájának.

Ezért tehát észszerü eljárása a vizellátást eszközlő vállalatoknak az, hogy a talajvizet a fölszinre kerülésük előtt fogják fel, mert nem volna oktalanabb dolog, mintha a talajvizdús vidéken a tiszta vizet szennyezett folyókba engednék ömleni és azután költséges szürésnek alávetni.

A földalatti vizfolyások hollétét csak kutatás utján lehet felfedezni, mégis a talajviz felhasználása már ősidőktől fogva gyakorlatban van. A kinaiak már Kr. előtt furtak 500 m. mély kutakat, Niniveben is a tökély magas fokain állott a kutfurás művészete. Nagyszerü volt a kairói József-kut, melyből a vizet lóerővel emelték fel.

Sok nomád és karaván nép menetirányát, sőt egyes népvándorlások utját is a kutak és körülöttük levő oázisok határozták meg. A Sahara lakói egy földalatti tengerről képzelődnek, és hogy mily gazdag talajviz forrásai vannak a sivatagnak, azt legjobban bizonyitja a Zab forrás Algierben, mely mpkint 3 köbméter vizet ad. A pusztaság elleni sikeres küzdelemnek, Algier meghóditásának és Afrika sivár utvonalainak visszanyerése nem a fegyvereknek köszönhető, hanem a vizimérnököknek, kiknek fegyvere az artézi kut.

Ha minket európaiakat a sivatag elleni küz-

Mázoló- és ércfényező- (akár uj, akár renoválási) **munkákra vállalkozik** HAJNAL (Honig) MIKSA Budapest, VII., Dembinszky-u. 34. TELEFON: 101—97.

Uj találmányra szabadalmakat kidolgoz, értékesit a **Budapest, VII., Erzsébet-körut 17. sz.**
Szabadalmakat Értékesitő Vállalat
Pásztor cég. Telefon 24—20. Telefon 24-20.
Felvilágositás dijtalan.

delem kevéssé érdekel is, mégis tanulságos egy kis visszapillantás azon országokra, melyek valaha a művelődés zászlótartói voltak s ma sivár pusztaságok lettek. Mennyi szépség rejlik Syria és Mesopotamia homokja alatt és mi maradt a Palugrából fenn? Palesztina tejjel-mézzel folyó sikságai ma a szegénység tanyái, az assyr és babiloni vizvezetékek forrásai pedig régesrég kiapadtak. Az egykori élet és gazdagság helyén ma halált és nyomort találunk

A hanyatlás oka az erdők pusztitására vezethető vissza, melyek eltünésével a lazább földrétegek, melyek a csapadék beszivárgását a föld belsejébe elősegitik, a romboló vadpatakok martalékává lettek. A talajvizképződés főfeltételei hiányoztak, a források kiapadtak és igy a földkultura sülyedésével a viruló városok és hatalmas birodalmak is tönkre mentek.

Hogy ezen területeket a kulturának vissza lehet adni, bizonyitják a francia mérnökök sikerei a Saharán, hol egyes oázisok a mesterséges vizszerzésnek köszönhetik fellendülésüket. Hasonló példát nyujt Ausztralia története, hol több vizműtársulat alakult a 30—50 m. mélységben a földszine alatt folyó talaj viz felemelésére és a vizszegény sikságok elárasztására.

Délafrikában a Kalahari sivatag nagy területü, dacára a sok esőzésnek, mert a talaj szörnyü mélységig oly annyira vizátbocsátó, hogy a csapadék rögtön mérhetlen mélységre beszivárog.

A föld alatti vizkészlet hasznositását száraz évszak idején a gyarmatokban is előbb-utóbb nyélbe fogják ütni.

A talajviz szerepe az emberi életben roppant változatos, nemcsak községek vizellátására, hanem az ipar és mezőgazdaságra is kiterjed. Mig őseink a magasan fekvő forrásokra voltak utalva, honnan természetes esésü csatornákon vezették rendeltetése helyére, addig az ujabb gépészeti vivmányok minket függetlenitettek a talajviz magassági viszonyaitól. Ez utóbbival csak az épitész alapozási munkája van szoros és fontos kapcsolatban, a hol viszont a talajviz hatásától való szabadulás, az isolálás gondja nyujt gazdag teret a technikus fantaziának és a számító észnek.

A talajviz technikai elmélete és gyakorlata ujabban rohamos haladásnak örvend. A kutfuró mesterségből a mérnöki tudomány egyik előkelő ága fejlődött ki.

Szakbavágó szabadalmi feljegyzések.

Megadott szabadalmak.

Az alábbi cimü találmányra a megjelölt naptól számitva a megnevezettnek szabadalom adatott, mely a szabadalmi lajstromban a megnevezett számot kapta. A szabadalmi leirásokra a Szabadalmi m. kir. állampénztárnál teendők meg a megrendelések.

45562. lajstromsz. Zavrlic Franjo asztalosmester Zágrábban. — Ablak. (Képv.: Adler.)

—

45563. lajstromsz. Zügel August kályhagyáros és Bassler Philipp épitési vállalkozó Mannheimban. — Szobafütőberendezés. (Képv.: Meller.)

—

45565. lajstromsz. Arnheim S. J. cég Budapesten. — Kulcslyukzár. (Képv.: Schön.)

—

45566. lajstromsz. Czakó Sándor asztalos Nagykátán. — Sinkötés. (Képv.: Schön.)

—

45569. lajstromsz. Katona Fülöp mérnök Budapesten.— Ujitások bordás lemezekből készült vasbeton menyezeteken.

45570. lajstromsz. Lindenthal & Co. cég Berlinben. — Formálógép működvek előállitására. (Képv.: Kelemen.)

—

45582. lajstromsz. Kárpáti Dezső mérnök Budapesten. — Fölépitmény szerkezet. (Képv.: Kalmár Hugó)

—

45575. lajstromsz. Auto-Hydraulic Limited cég Londonban. — Önmüködő vizemelőberendezés. (Képv.: dr. Wirkmann, Meller és Bérczi.)

—

45576. lajstromsz. Auto-Hidraulic Limited cég Londonban. — Viz és más folyadékok emelésére szolgáló berendezés. (Képv.: Meller.)

—

45580. lajstromsz. Gábor Jenő mérnök Ujpesten. — Berendezés sinvándorlás megakadályozására. (Képv.: Bernauer.)

—

44581. lajstromsz. Jäger Mór mérnök Budapesten — Belső tüzeléssel ellátott fürdőkályha. (Képv.: dr. Wirkmann, Meller és Bérczi.)

—

45578. lajstromsz. Flottmann Heinrich mérnök Herneben. — Átváltószerkezet kőzetfurógépek számára. (Képv.: Kelemen.)

—

45604. lajstromsz. G Polysius cég Dessauban. — Eljárás és berendezés cementnek, ércnek és hasonlóknak forgókemencében való kezelésére. (Képv.: Harsányi és Messinger.)

—

45609. lajstromsz. Deutsche Gasglühlicht Aktiengesellschaft (Auergesellschaft) cég Berlinben. — Száltartó wolfram-lámpák számára. (Képv.: Kelemen).

—

45610. lajstromsz. Société Francaise d'Incandescence par le Gaz (System Auer) cég Párisban. — Eljárás és készülék elektromos izzólámpák számára való szálak előállitására. (Képv.: Schön.)

—

45637. lajstromsz. Jacobi Carl Hugó gépgyáros Leipzig-Plagwitzben. — Eljárás természethü mintázattal biró erezett, pelyhezett és több szinben szemcsézett márvány, gránit stb. mechanikus uton való előállitására. (Képv.: Takács.)

—

45642. lajstromsz. Siemens & Halske Aktiengesellschaft cég Berlinben. — Eljárás elektromos izzólámpák izzószálainak nehezen olvadó fémekből, főleg wolframfémből való előállitására. (Képv.: Kalmár)

—

45646. lajstromsz. Bleiindrustrie-Aktiengesellschaft vorm. Jung & Lendig cég Freibergben és dr. Hempel Albert chemikus Lipcsében. — Eljárás a falakba beöntött csövekkel, vagy csőrendszerekkel biró lemezeknek, hengereknek, edényeknek és más berendezéseknek ólomból való előállitására. (Képv.: Kalmár.)

—

45654. lajstromsz. Rinkler F. G. C. mérnök és Wolter L. vegyész Amsterdamban. — Eljárás és berendezés gáznak olajból, kátrányból, vagy hasonlókból való fejlesztésére. (Képv.: dr. Wirkmann)

—

45663. lajstromsz. Franz Marcotty gyári cég Berlin-Schönebergben. — Berendezés füstmentes égés elérésére kazántüzeléseknél. (Képv.: dr. Wirkmann, Meller és Bérczi.)

—

45667. lajstromsz. Felsőbüki Büky Aurél gépészmérnök és Hubert Emil magánhivatalnok Budapesten. — Áttörő, zuzó, reszelő és vagdalógép. (Képv.: dr. Wirkmann., Meller és Bérczi.)

—

45673. lajstromsz. Westinghouse Metallfaden-Glühlampenfabrik Gesellschaft m. b. H. cég Wienben. — Eljárás wolframból álló világitótestek előállitására. (Képv.: Kelemen.)

—

45691. lajstromsz. Rambacher Ádám vasuti tisztviselő Rosenheimban. — Vasuti fölépitmény. Pótszabadalom a 37781. sz. szabadalomhoz. (Képv.: Harsányi.)

—

45678. lajstromsz. Heinrichsdorff Curt kereskedő Berlinben. — Vasuti kocsik gázlámpáihoz való indukciós gyujtószerkezet. (Képv: Neufeld és Fenyő.)

—

45684. lajstromsz. Magyar Siemens-Schuckert-Művek Villamossági Részvénytársaság cég Budapesten. — Berendezés több állomásról táplált vezetékhálózatok feszültségének szabályozására.

—

45685. lajstromsz. Deutsche Gasglühlicht Aktiengesellschaft (Auergesellschaft) cég Berlinben. — Berendezés gázizzófénylámpák, különösen invertlámpák meggyujtására. (Képv.: Bernauer.)

—

45669 lajstromsz. Junquera Buenaventura mérnök Oviedoban. — Eljárás és berendezés bármilynemü ércek kezelésére fémtartalmuk kinyerése céljából. (Képv.: Harsányi és dr. Messinger.)

—

45699 lajstromsz. Flottmann Henrik mérnök Bochumban. — Tömitőberendezés vizöblitéses kőzetfurógépekhez. (Képv.: Kalmár.)

—

45700. lajstromsz. Flottmann Henrik mérnök Bochumban. — Ujitás kőzetfurógépeken. (Képv.: Kalmár.)

—

45695. lajstromsz. Schwarzkopf Sándor művezető Budapesten. — Szabályozóberendezés többlángzós gázlámpákhoz az egyes lámpák nyitására és zárására. (Képv.: Bernauer.)

Szabadalmak gyakorlatba vételére vonatkozó ajánlatok.

West Károly Osborne magánzó Londonban

„Csavarbiztositás"

cimü, 33344. számu, 1904. október 17-diki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Sté. A. Peugeot, Tony Huber & Cie és de Lostalot-Bachoné Henrik mérnök Párisban

„Kulisszás hengerelzáró berendezés lengő dugattyuruddal biró motorokhoz"

cimü, 38065. számu és

„Kétütemü robbanómotor"

cimü, 38047. számu, 1906. junius 30-diki keletü magyar szabadalmainak gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Védjegy és mintaoltalom lajstromozását kieszközli a **Budapest, VII., Erzsébet-körut 17. sz.**
Szabadalmakat Értékesitő Vállalat
Pásztor cég. Telefon 24—20. Telefon 24-20.
Felvilágositás dijtalan.

„Phönix" fémárugyár
Mechanikai találmányokat gyártó iparvállalat.
Gyár: Budapest, X., Román-u. 22. Telefon 64—19.
Iroda és raktár: VII., Baross-tér 15. Telefon 28—18.
Kárpitos szögek, fémgombok, kisebb tömegcikkek gyártása.
Pártoljuk a magyar ipart!

nél nagyobb hidra Bessemer-festékkel

Schuckert műve

Kotál Henrik

MMÉ Évk

1934. 221. l.

ESZGYÁRAK felszerelési

IV., Aranykéz-utca 6. VII

sét világitási, fütési és ipari célokra. Raktáron tartanak

zes kivitelben, mindennemü **gázfőző és fütőkészülékeket**

ás csepen ...

k 40 fillérért Mihálszky
ló mester, a tetőfedő munkát
ándor erzsébetfalvai cserép-
gos munkát 519 k-ért Gál
bádogos mester nyerte el.
os munkára szükebb körü
az előljáróság.

sm.] (Hullaház épités.)
lőljárósága a községi temető-
llaház épitésére (1374 k
én árlejtést tartott Egyedül
és Fikinger Mátyás
k ajánlatot 1% árengedés-
tak.

n.] (Istálló és szer-
.) Jezvin község előljáró-
istálló tatarozásának 118 k
kamra javitásának 261 k
ott munkálataira julius
tt árlejtés ajánlatok hiányá
n volt.

birói lak helyre-
novai szolgabirói lak helyre-
n. kir. államépitészeti hivatal
n tartott árlejtésen a követ-
hneider János és Mátyás
f, Bozsik Ernő (Arad)
key Antal (Arad) 3829 k
erenc (Világos) 2984 k 29

és alatt állanak.

pités és átalakitás.)
mépitészeti hivatal julius
tt a muszkai iskola épitésére
kola átalakitására. Ajánlatot

(Budapest), Sternberg és
(Budapest), Krisháber Vilm
Győző Béla és társa (Budapes

Lugos. (Átalakitási mun
pénzügyigazgatósági széképület II.
adótárnoki lakásnak hivatalos hel
átalakitási munkálataira (1175 k
m. kir. államépitészeti hivatal á
27-ik napjára hirdetett árlejté
hiányában eredményre nem veze

Nagykálló. (Szennyvizle
tisztitótelepé pitése.
m. kir. állami elmegyógyintézet
tendő szennyvizlevezető- és ti
tésére a julius 26-ik napj
lejtés ajánlatok hiányában megta
A munkára ujabbi árlejtést f
intézet igazgatósága.

Németécska. [Torontál m.] (
tés.) Németécska község előljár
24 én árlejést tartott. 14591 k 6
irányzattal tervezett óvoda épité
tettek: Straub József és Ga
(Nagybecskerek) 15,000 k 17 f,
és tsa (Nagybecskerek) 15321 k
Péter (Perjámos) 15715 k 16
Károly (Titel) 15321 k 19 fillérr
Straub József és Gazd
ajánlatát fogadták el.

Turócszentmárton. (Iskola
alsójeszeni állami elemi iskola
leteinek épitésére a turócszentm
államépitészeti hivatal által j
napjára kitüzött árlejtés ajánlatt
eredménytelen maradt. A mu
körü árlejtés megtartását hozták

ler Jenő

vizvezeték-, légszesz-, fü
= berendezés és bádogo
Budapest, VI., Eötvös

Kotál Henrik

épitész

l.

MÉ. 1913. 11–12.

sz. 8, 9. l.

Könyvtáramban

Ela pudert és hajfestőszereket közelebbről forgalomba

tökéletesebb preparátumok léteznének. Kérjen

Kozmesis megrendelési iroda: Buc

UZONI & TANA

MŰSZAKI ÉS VILLAMOSSÁGI VÁLLALAT

CLUJ • C • VICTORIEI • 2 • TELEFON: 210

KOTÁL *Henrik*, építész, * Budapest 1874 júl. 5. U. i. tanult, majd Alpár Ignác műtermében, 1903—5. Hikisch Rezsővel társulva, azután önállóan működött. K. tervezte a jászberényi és szolnoki takarékpénztárak épületeit, a kúnhegyesi szállót és vigadót, a szatmári gimnázium épületét, a pozsonyi új vágóhidat, továbbá vidéken számos kastélyt s a fővárosban több bérházat.

E-G I 587 P

Lakompak:

A kastély látképe

~~[illegible]~~ égyszög
ndvarában egy
pú feletti őrtor
karfás hidtól b
vizen. A kastély
átszelő „Rivulu
nyáznak ~~a kerv~~
„PROSPECT
Rézmetszet, mé

Lt

Öntözést, erdősítést és gazdasági fásítást az Alföldön!

Fokozatosan szárad az Alföld talaja

Az elemi csapások között a szárazság az, amely legjobban sujtja a mezőgazdaságot, amiért is a szárazság a mezőgazdasági termelésnek rettegett ellensége. A mezőgazdasági termeléssel kapcsolatban mutatkozó vízhiánynak hathatós leküzdése csak öntözés útján lehetséges és így ez képezi a leghathatósabb védelmet a szárazság ellen. A reformkorszak küszöbén igen erős a remény, hogy az Alföld öntözésének kérdése is a megvalósulás stádiumába jut, mert mi sem fontosabb, hogy hazánkban minél nagyobb területek függetleníttessenek a csapadéktól, annál is inkább, mert az ország legjellegzetesebb megfigyelő állomásain tanulmányozva a légtüneti viszonyokat, megállapították, hogy a hőmérséklet tényleges maximumában és minimumában emelkedés állott be, míg a csapadék átlagos mennyisége határozottan csökkent!

A mezőgazdasági termeléssel kapcsolatban mutatkozó vízhiánynak műszaki beavatkozás útján való leküzdése, egyelőre a jövő zenéje s adja Isten, hogy ne azoknak legyen igazuk, akik azt állítják, hogy hazánkban az öntözéssel kapcsolatos belterjes gazdálkodásra való áttérés még egy évszázad kérdése.

A gazdáknak addig is, minden lehető eszközzel törekedniök kell a szárazság ártalmas hatását — a tudomány útmutatásai alapján — a vetésekre vonatkozólag csökkenteni, amely eszközök, ha nem is zárják ki a szárazság okozta károkat, de azokat lényegesen csökkenteni képesek. Addig is, amíg az öntözés megvalósul — a föld alkalmas megmívelésén kívül, amely a nedvességnek minél jobb befogadását célozza — ellensúlyoznunk kell tudnunk az Alföldön, gazdasági fásítás útján a szelek szárító hatását.

Tudnunk kell azt, hogy a szárító szelek megakadályozzák a harmatképződést, amiért erdősítenünk és fásítanunk kell, hogy szélvédelmet biztosítsunk. Azt a nedvességet, amit a harmatképződés jelent, szélvédelem útján kell tudnunk biztosítani, tehát csökkenteni kell a levegő mozgását, mert az elpárolgás vele együtt csökken.

Szélvédelmet kell teremtenünk, mert a jó szélvédelem a légáramlás szárító hatását ellensúlyozhatja. Erdő, fasor, cserje jó szélvédelmet nyujt. A szélvédelem fokozza a harmatképződést, amiből következik, hogy szeles időben nincs harmatképződés!

Tisztában kell lennünk azzal, hogy *a harmatképződés elősegítésével és biztosításával a talajra és a benne élő növényi szervezetre hatunk*, ami kritikusan száraz időszakban igen nagy fontossággal bír, annál is inkább, mert az Alföldön a szárító szelek igen gyakoriak. Magyarország széleloszlási térképét tanulmányozva, azt látjuk, hogy a Kárpátokat nem tekinthetjük szélrekesztő gátaknak. Ha ugyanis a kontinentális magas légnyomás a Kárpátok galíciai síkságait megfekszik, az áramlás az Alföldre is eljut.

A mezőgazdasági termelés sikere érdekében jött létre az 1923. XIX. törvénycikk, amely az alföldi erdők tervszerű telepítése és a gazdasági fásítás végrehajtásáról intézkedik. Ez a törvénycikk, nemcsak az alföldi lakosság faszükségletének fedezése céljából, nemcsak az egészségügyi viszonyok, de *határozottan a klimatikus viszonyok megjavítása érdekében hozatott, mert az Alföldön végrehajtott jelentős nagyságú belvízlecsapolási munkálatok hidrológiai változásokat hoztak létre, amelyek a mezőgazdasági termelés sikere érdekében bizonyos további munkálatok végrehajtását teszik szükségessé, hogy az Alföld aszályos voltát megfelelően ellensúlyozzuk.* Az említett törvénycikk szélfogók létesítése érdekében kötelezőleg előírja az erdősávok, fasorok, gazdasági fásítások létesítését. Tekintve, hogy az Alföld talaja fokozatosan szárad, igen nagy jelentőséggel bír az Alföldön az erdősítés, nemcsak a szélvédelem, de a talajnedvesség lekötése szempontjából is.

A tervszerű felosztással telepített erdők és facsoportok szélfogók gyanánt hatnak és elősegítik a harmatképződést. A homokos talajon telepített erdők megkötik a homokos talajokat és megakadályozzák a homokviharok képződését. A törvény igen bölcsen elrendeli, hogy azok a birtokosok, akiknek egy tagban 50 kat. holdnál nagyobb szántóföldjük vagy legelőjük, illetve 20 kat. holdnál nagyobb rétjük vagy kaszálójuk van, *területüket fasorokkal beszegélyezni kötelesek és előírja, hogy az alföldi tanyák belsőségeit minden esetben fasorokkal kell beszegélyezni.* A törvény az alföldi szeleknek gazdaságilag annyira káros hatásának ellensúlyozásáról is intézkedik, sőt az 1923. XX. törvénycikk *Országos Erdei Alapról* is gondoskodik, hogy az Alföld klimatikus viszonyait közérdekből megjavítani hivatott erdészeti munkálatok végrehajthatók legyenek. Magas közcélok hozták létre a törvényt, de a törvény egymagában az Alföld klimatikus viszonyait megjavítani nem képes. A törvény intenciójának megfelelően végre kell hajtani azokat az erdészeti munkálatokat, amelyek csakugyan hivatva vannak az aszályos jellegű Alföld klimatikus viszonyait megjavítani és szélfogók létesítése útján elősegíteni az oly fontos harmatképződést az Alföldön a mezőgazdasági termelés sikere érdekében.

A reformkorszaktól a Tiszavidék népe az alföldi erdősítések és gazdasági fásítások megindítását, illetve haladéktalan folytatását várja.

Földes Gyula,
okl. közgazdasági mérnök.

⊙ **A Gellérthegy és környéke mint Budapest-fürdőváros központja.** A Budapesti Építőmesterek Ipartestülete és a Magyar Építőmesterek Egyesülete »Teremtsünk munkalehetőségeket« című akciójának keretében több előadást rendezett igen nagy érdeklődés közepette Budapest-fürdőváros jövendő kialakításáról. A legutóbbi előadást *Kotál* Henrik építészmérnök tartotta: »A Gellérthegy és környékének Budapest-fürdőváros központjává való kialakítása« címmel. Kotál ismertette azt a nagyszabású tervet, amelyet *Alpár* Ignáccal együtt készített. A városrendezés nagyszámú hibáját is szóvátette. Megokolta, hogy miért alkalmas a Gellérthegy környéke fürdőügyi kifejlesztésre. Kifejtette, hogy a mai Tabán-részt a Szebeni Antal tértől és keletre a Dunáig kell kibővíteni, hogy az üdülő betegek gyógyparkot kapjanak. A fehérsasteri iskola épülete csak úgy maradhat meg, — reumakórházul — ha a környezetbe illőn lebontják egy emeletét s a külsejét is átalakítják. Részletezte a megoldást s eszerint a fürdőváros centruma szabaddá válik minden oldalról, jobban érvényesül a Várpalota gyönyörű épülete is. A Várkert-kioszk kertje nagyobbá válik s a kioszk a gyógypark reggelizö- és uzsonnázó-helyévé lehetne. A nagy átmenő kocsiforgalomtól úgy mentesíti, hogy az Attila körutat megrajzolt terve szerint levezeti a Várkert déli csúcsa mentén az alsó rakpartra. Ide tereli a Lánchíd ucca felől is a forgalmat, a villamosét is, amely különben is az alsó rakpart magasságában halad az úttest alatt. Az Erzsébet-híd és a Várhegy mögötti városrész összekötésére új utat tervez, amely a Tabán-völgy fölött viaduktszerű kiképzéssel haladna, a Palota tértől kiindulva és a mai Rácfürdő mögött csatlakoznék a transzverzális útba. Így a gyógypark területe egységes s nem zavarja a forgalom. A Tabán fölött, már a Naphegyi részen penziórendszerű szállók épülnének; szuterénjükben a vendégszobák számának arányában termálvizes fürdőkabinokkal, amint Gasteinben és másutt van.

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása. Nyomdaigazgató: Wózner L.

Rádióbóják az időjóslás szolgálatában

A sarki kutatások lehetővé fogják tenni a hosszabb időtartamra szóló meteorológiai jóslásokat

Az örök jég és sarki fény birodalmában való hősies kutatások az utolsó években meglepő eredményekkel jártak a legkülönbözőbb tudományágak számára. Többek között kiderült, hogy a földsarkok *meteorológiája* igen nagy fontossággal bír az általános klímakutatás s különösen az *időjárásjóslás* szempontjából, sokkal nagyobb fontossággal, mint ahogyan ezt eddig tudtuk.

A légkör »sarki frontjának« elméletét s annak felhasználását a grönlandi és norvégiai ciklónok erejének és lefolyásának megjósolására *Bjerkness* már 1912-ben dolgozta ki, — és *Naphier Shaw* arra figyelmeztetett, hogy az északi félgömb fölötti légkör súlya januárban 10 milliárd tonnával nagyobb, mint a déli fölött, s júliusban viszont megfordítva van, — ez fogalmat nyujt azokról az óriási eltolódásokról, melyek az atmoszférában az évszakok hőmérsékletritmusa következtében végbemennek, melyekben pedig a félévig tartó sarki éjszaka hideg légtömegeinek döntő szerep jut.

Tökéletesebb időjárásjóslás birtokában, mely a légköri események lefolyását hosszabb időtartamra előre állapíthatná meg, mezőgazdaságunk nagy területei hetekkel, sőt tán hónapokkal előre megtehetnék óvórendszabályaikat, nagy hidegek, orkánok vagy szárazság átvonulása ellen.

A légkörtudomány e haladásának egyik főfeltétele az, hogy a nemzetközi meteorológiai szolgálat felölelje *az egész földgömböt, vagyis a sarkvidékeket is.* De hol vagyunk még attól, hogy a két sarki körön túl is húsz vagy harminc meteorológiai intézet működjön!

A sarki légkörkutatás egyik legújabb vívmánya olyan sarki expedíció, *amelyben ember nem vesz részt.* Úszótestről van szó, mely kis meteorológiai állomást hordoz belsejében, olyat, mely az összes följegyzéseket önműködően végzi és e feljegyzéseket ugyancsak önműködően kis rövidhullámú rádióadója útján közli.

A légkör jellemző adatait automatikusan jegyző készülékek már régóta ismeretesek és a nemzetközi légkörkutató munka rendszeres időközökben felbocsátott vezetőnélküli ballónjai is már régen viszik az ily készülékek különlegesen könnyű és különleges szerkesztésű formáit, a modern finommechanika remekeit, föl a légkörbe. Az orosz *Moltschanow* tanárban 1923-ban az az eszme fogamzott meg, hogy a ballónfelszerelést kis dróttalan adóval egészíti ki, mely a műszerekkel kapcsolva az adatokat, önműködően már a levegőből jelenti, aminek sokféle előnye lenne, pld. a gyorsabb adatjelentések nagyobb aktualitása, — a ballon után való keresgéléstől, meg a műszereknek tudatlan megtalálók általi esetleges megrongálásától való függetlenség, stb. De akkoriban a dróttalan technikának számos olyan eszköze még nem állott rendelkezésre, mint amelyekkel ma dolgozhat, — így az első ilyen táviratozó légivándorok csak 1930-ban szálltak fel a »Zeppelin« *sarki* expedíciója alkalmával és tényleg sokat jelentett, hogy a roppant lakatlan területeken nem kellett utánuk kutatni. »A jegesmedvék nem fogják őket visszahozni — mondta Moltschanow tanár. A mai táviratozó ballónok már sokkal olcsóbbak és tökéletesebbek az akkoriaknál.

Ezt a vívmányt most Moltschanow tanár a sarki légkörkutatás szolgálatába állította. A bója körülbelül 2 méter átmérőjű masszív úszótest, s természetes, hogy a rajta és benne elhelyezett műszerek és adó méretei és teljesítményei nagyobbak lehetnek, mint azoké, melyeket kis léggömb elbír. A parti állomás dróttalan úton értesül a messzi északon úszó bója körüli légköri nyomásról, hőmérsékletről, a szél irányáról s erejéről. E bóják számának növelésével a kutatás olyan megfigyelőhelyeknek a hálózatbavonását is el fogja érni, melyek a távolság és a területek lakatlansága és lakhatatlansága folytáni nagy költségek miatt eddig nem jöhettek tekintetbe. Az erőteljes kis rövidhullámú adó naponta többször kapcsolódik be önműködően és mindig csak rövidebb időre, így az áramot szolgáltató különleges szárazelemtelep, mely a hideg iránt érzéketlen, hónapokig teljesítheti szolgálatát. Kapitány, távirász, kutató nincsenek a kis úszóállomáson és mégis állandó összeköttetés áll fenn e jegestengeri kísértet és az emberiség között, — különösen két, egymástól messzire lévő szibériai parti állomás figyeli a láthatatlan bója jeleit, keretantennák útján állapítván meg az irányt, ahonnan a jelek érkeznek, — a két iránynak térképen való kereszteződési pontja mutatja a bója helyzetét. Igy állandóan követhető az úszó állomásnak a sarki fény honában a jegestengerben megtett útja. Ennek az útnak a megállapítása a rádióbója egyik legfontosabb célja, mert belőle *a nagy szilárd jégmezőknek* a Sark felé való visszavonulási útjára is következtethetünk, — ez a visszavonuló — és a téli előrenyomuló mozgás *bolygónk egyik legjellegzetesebb természeti tüneménye* és lényeges befolyást gyakorol a földövek időjárásának alakulására. Hasonló tüneményt észlelünk csillagászati távcsöveinkben a Mars-bolygó sarki sapkáin is, — saját Földünkön persze nincs meg a szükséges áttekintés. Az utolsó évtized sarki expedíciói révén csak anyit tudunk, hogy e jégmezők e hatalmas mozgásai folytán határaik néha 1600 kilométerrel is tolódnak el észak vagy dél felé. Amíg a sarki jégmezők e látszólag szabálytalan eloszlásának és kiterjedési változásának *törvényeit* nem fogjuk felismerni, addig a kontinentális időjárásváltozások törvényeit sem fogjuk a maguk elméleti megvilágításában láthatni, — és addig az időjóslás alapjai is tökéletlenek lesznek.

A rádióbóják az előfutárai a sarki övekben létesülendő kellő számú meteorológiai állomásnak. Máris gyakorlati haszonnal is járnak: a jégmezők alsó határán működő meteorológiai állomások e bóják jelentéseit azonnal továbbítják, így a rádióvevő halászbárkák nyilván tudják tartani a Jegestenger klimatikus viszonyait és az ezen az alapon naponta elkészített időjárástérképeiknek az eddigiekkel szemben az az előnye, hogy a legészakibb területek meteorológiai adatait is tartalmazzák. Ez utóbbiak hiányában az eddigi meteorológiai térképek sokszor már néhány óra mulva meghaladottakká és használhatatlanokká váltak.

De ez a kis gyakorlati siker, mely egyelőre csupán az északi halászbárkákra szorítkozik, csak kezdet. A tulajdonképpeni tudományos és gyakorlati célok, mint láttuk, ennél sokkal messzebbmenők: a többi földövre vonatkozó hosszú időre szóló időjóslásról van szó. Ha már ott tartanánk, úgy pontosan tudnók, mennyi hideghullámra kell még elkészülnünk a tavasz végleges győzelme előtt.

SEBESTYÉN ARTUR
ÉS BÁNLAKY GÉZA

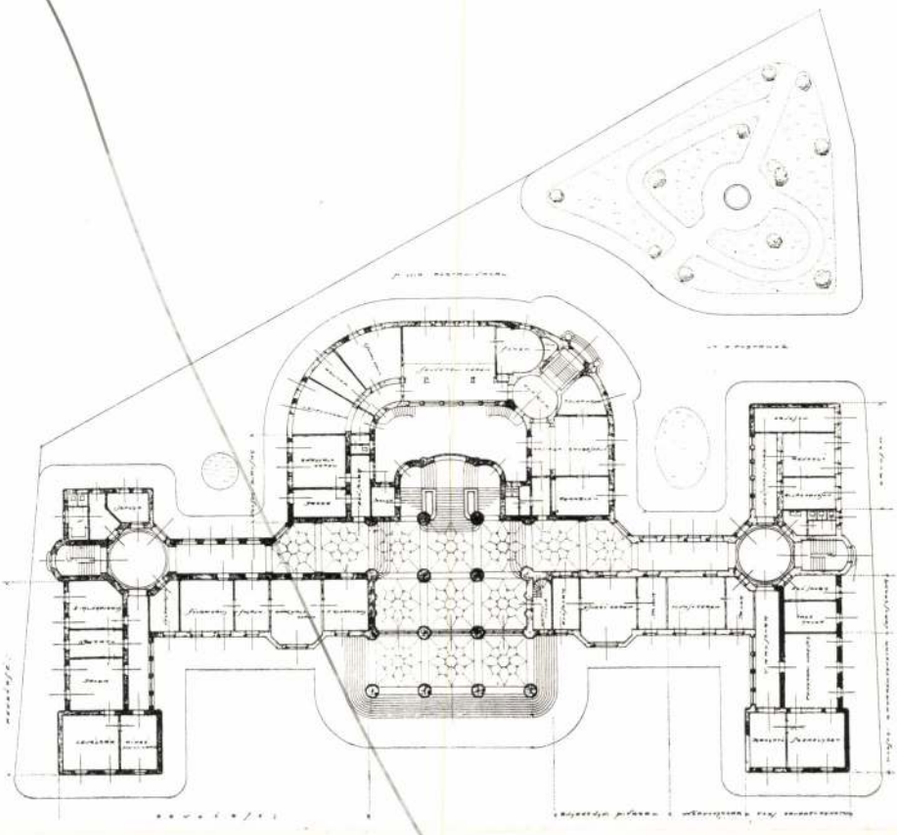

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

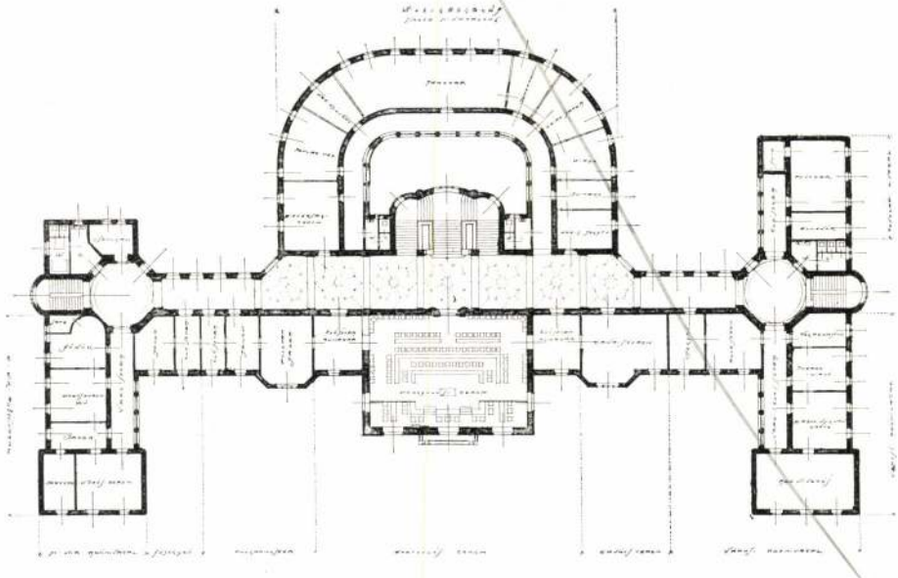

II. DÍJ. — JELIGE: RAJZOLT KERESZT

I. EM. ALAPRAJZ

KOTÁL HENRIK

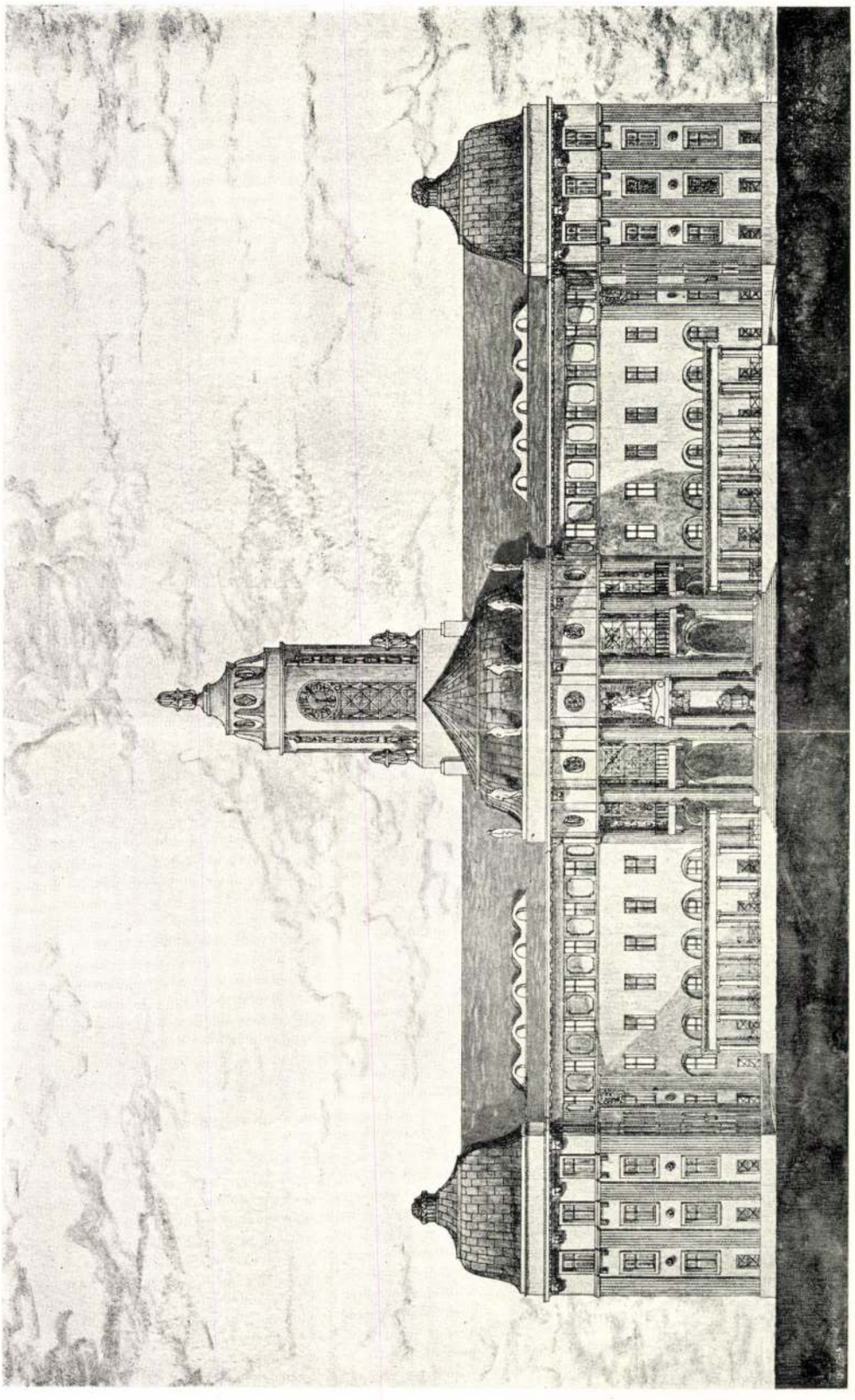

III. DÍJ. — JELIGE: BERETTYÓ III

FŐHOMLOKZAT

KOTÁL HENRIK

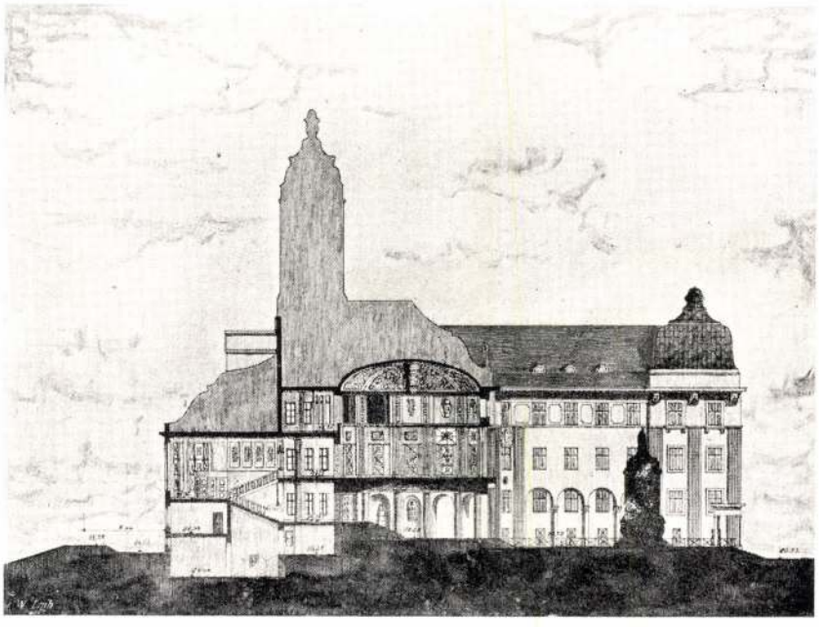

METSZET

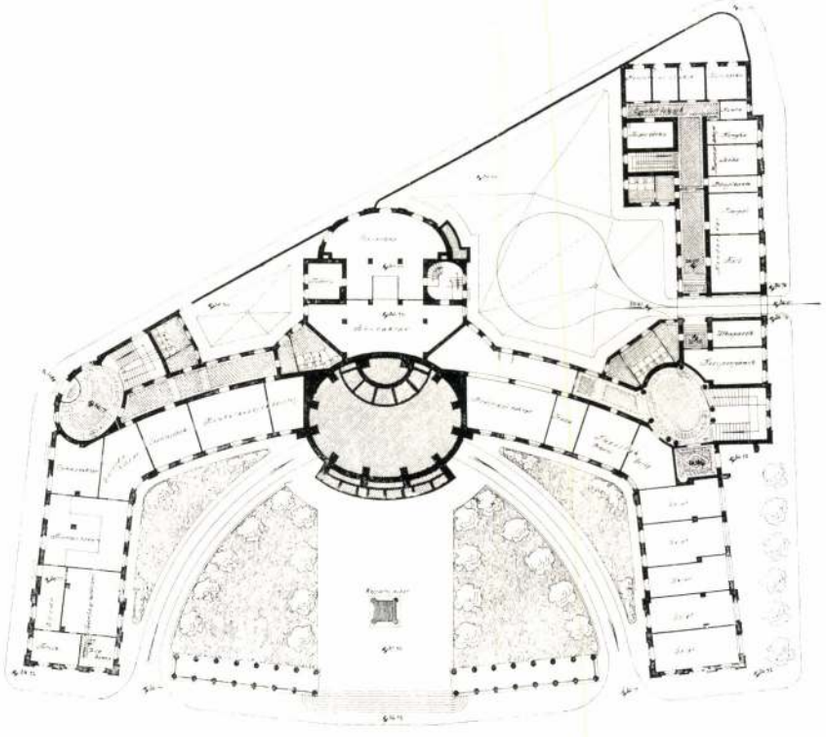

III. DÍJ. — JELIGE: BERETTYÓ III

ALACSONY FÖLDSZINT

KOTÁL HENRIK

13. oldalon a Szivlati Ép. – Neuschloss Kornél dr csomagjában

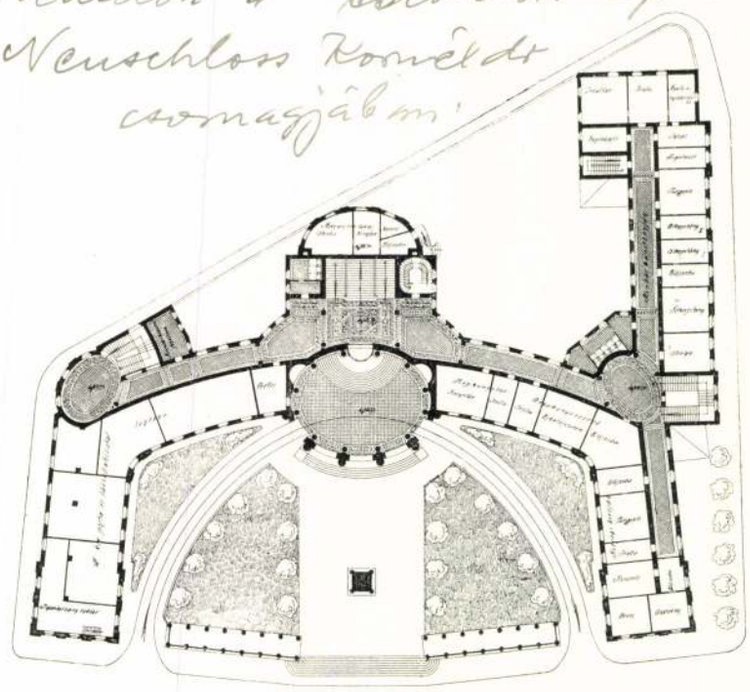

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

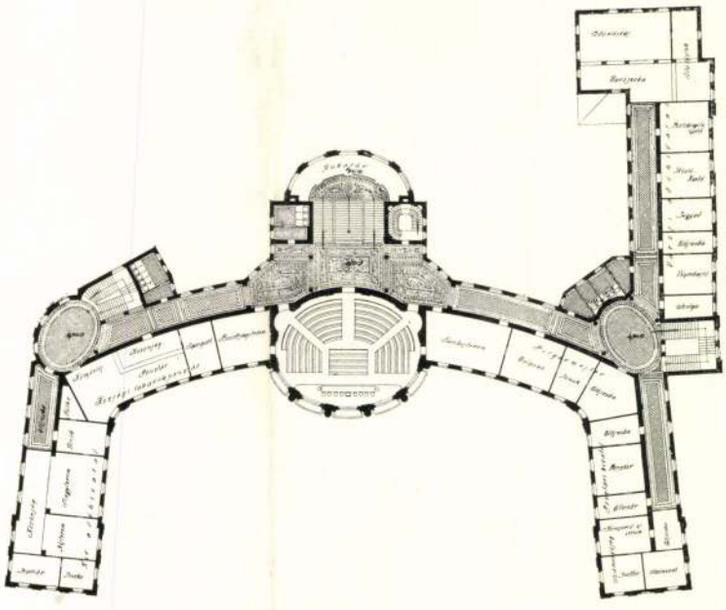

III. DIJ. — JELIGE: BERETTYÓ III

I. EM. ALAPRAJZ

Kotál Henrik
Építész

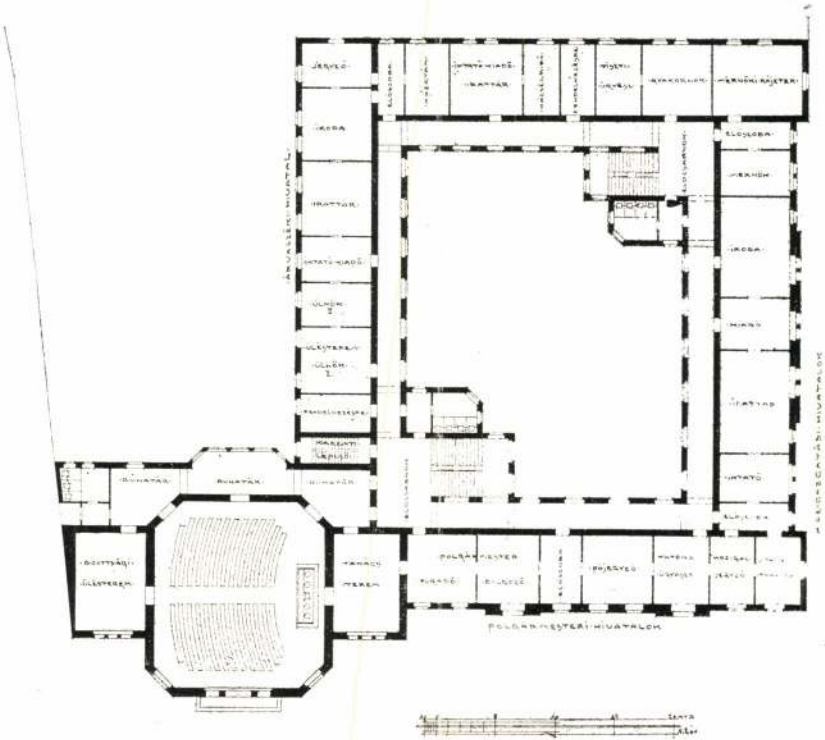

II. MEGVÉTEL. ALAPRAJZ. HIKISCH ÉS KOTÁL, BUDAPEST.

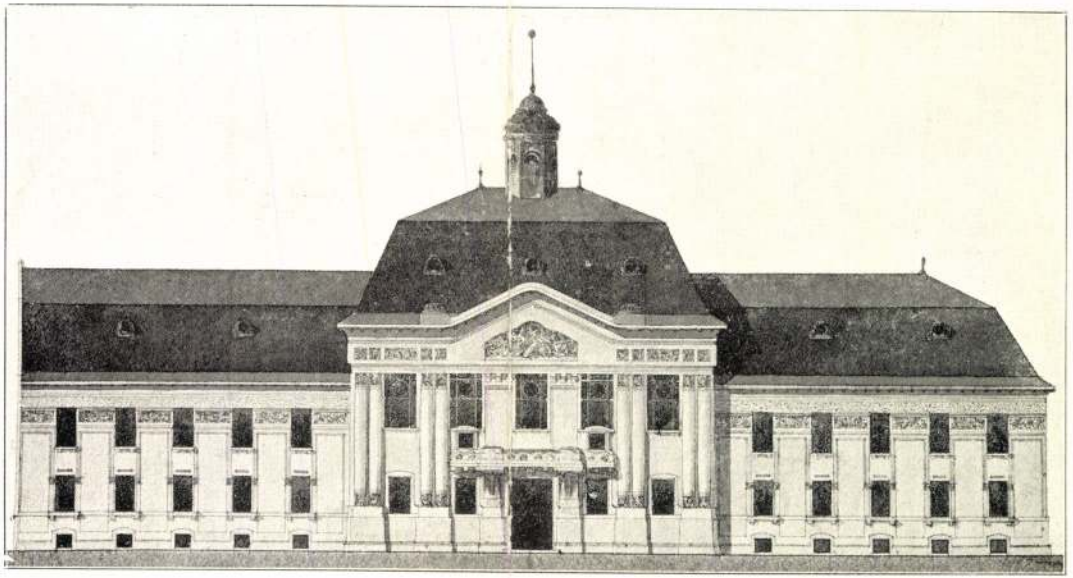

HOMLOKZAT.

A. BALOGH LÓRÁNT, BUDAPEST.

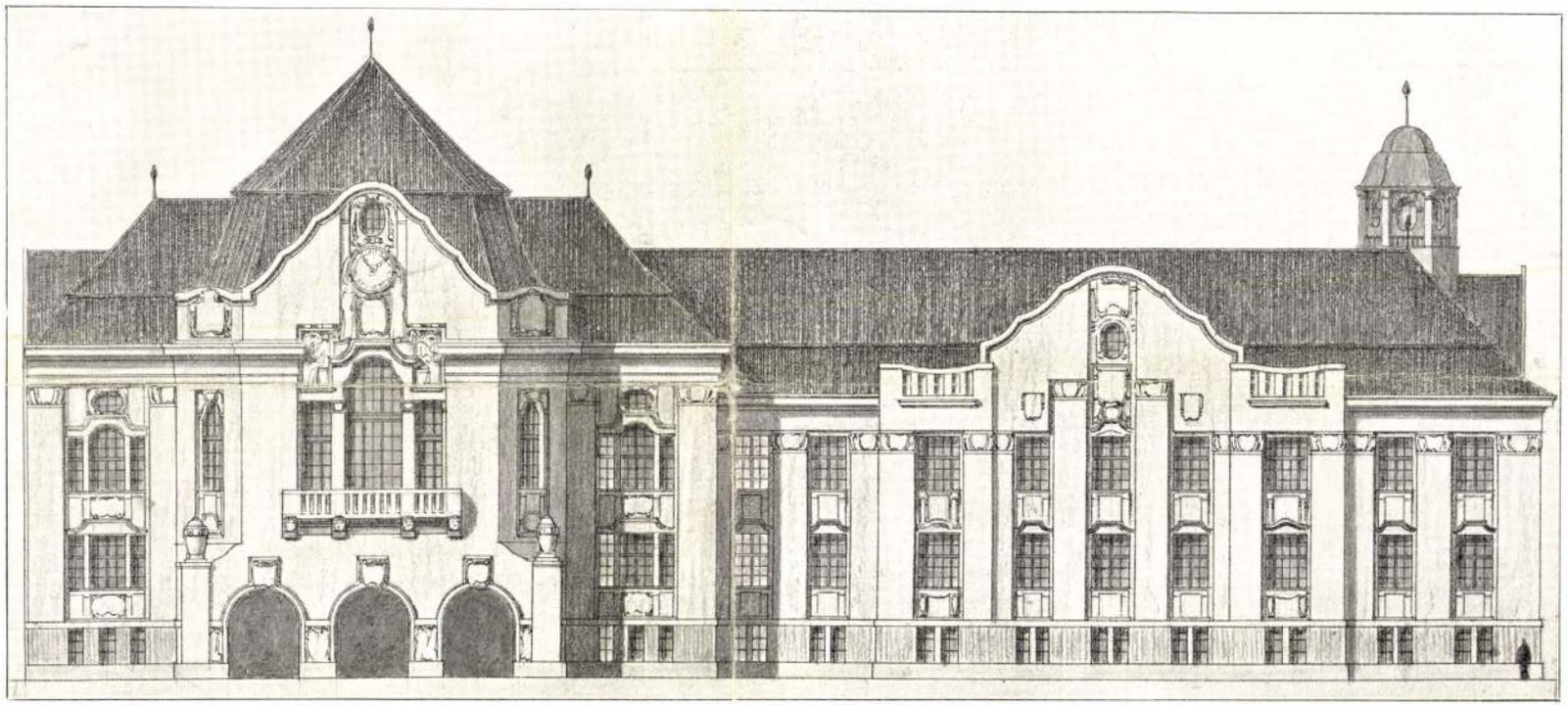

HOMLOKZAT.

az épület hátsó udvarán át az udvari szárnyvonal alatt átvezető átjárón keresztül vezet a belső udvarban levő lépcsőhöz, amely körülmény rendkívül gátolólag hat a közlekedésre. A hivatalok elhelyezésénél elhibázottnak tartják, hogy a birtoknyilvántartói hivatal és különösen járlatkiállítás az alacsony földszintbe került, ahova csak lefelé haladó lépcsőn lehet közlekedni. Hátrányos végül a központi fűtés helyiségeinek távoli és külön helyiségbe való helyezése, mert a különálló épületből a föld alatti — nem fődött területen való gőzvezetés nagy üzemveszteséggel jár, de különben is programellenes.

A szentesi városház terv
Magyar Építőművészet
1907. 9. sz. 25, 31. l.

Kotál Henrik

III. MEGVÉTEL. HOMLOKZAT. DOBOVSZKY JÓZSEF ISTVÁN, BUDAPEST.

Hikisch és Kolál. Egy zárt, négyszögletes udvar köré csoportosított beépítést terveznek. A városházudvar körül fut a folyosó, melyet körös-körül tömör összefüggésben kisérnek a hivatalos helyiségek. Az előcsarnok megoldása festői, szellemes és igen nagy építészeti érzékre vall. A közgyülési terem elhelyezése igen szerencsés. A kossuth-lajos-tér felől történik összefüggésben. Szerencsés dolog a szuterrénnak a földből való majdnem teljes kiemelése által elért térkihasználás, miáltal a költségek is tetemesen csökkennek. Azonban helytelen, hogy az Erzsébet-tér felőli másodbejárás nem közvetlen. Az egyes hivatalcsoportok elhelyezése teljesen megfelelő és a hivatalok összefüggése kifogástalan. Szerencsés gondolat és célszerű dolog volt a gazdasági részeknek (a központi fütés, raktárak) egy külön épületbe helyezése. Az első előcsarnok előtti arkád kiugrása 5 m. A homlokzat kiképzése modern formákban, magas művészi érzékkel és nagy tudással történt, a program idevágó követelményeinek is megfelelnek tervezők akkor, amikor a művészi hatást egyszerű, de hatásos eszközökkel igyekeztek elérni. Ezáltal fenntartási költségei a minimumra redukálódtak. A bíráló-bizottság helyheli tagjai programellenesnek jelentik ki azt, hogy a Kossuth-utcai vonalra kocsibejáró tervezteteti, amit a tervezési program egyenesen kizár. Kardinális hibának jelzik, hogy az Erzsébet-tér felőli oldalbejáró nem közvetlen a térről, hanem

Kotál Henrik

K

A M. A. V. ujpesti internátusának tervpályázatán az első díjat Kotál Henrik nyerte, a második díjat Fleischl Róbert, a harmadikat Sebestyén Artur.

Művészet 1908, 271. l.

Nincs cód.

II. Lipót.

Egész alakban, állva és a
zolva. Jobb kezével a Her
párnán a császári korona, a
ria Terézia és a Szt. István
názott támlásszék mögött
nyugvó teremben ~~[illegible]~~ ba
Felirattai a kép alatt kéz

LEOPOLDVS II. ROM
HVNGARIÆ BOHEMIÆ ET

alól balra: „J. B. Lampi I
jobbra: „J. P." és „J. P.
s legalól jobbra: „Vienna

Feketemodor, méret

9278

...arnergyármunyainkat ...

Szentlőrinci ...

...lefon 79—43. ◇ **Budapest, V.,**

kedők és a papság köréből szervezett
ság elé utalta
karác
Ez a
mú
hón
árgy
Vaká
zi
eljes
ynak
terv
ívés
ebbs
sre
ívés
mén
volt
tot,
ésé
yob
sok
rece
rec
sen
állit
parr
vidé
s es
Ed
áro
ely
osan az egész ország területére ki akarja
ni és ily módon elszi...

volt, kellő előkészités
erkölc
yban
állam,
brüss
k Mag
onban
t a kiá
sa és
lt.
s közok
ogy m
a kere
ének ar
én Nev
rendezz
tás fők
ai közö
ti szer
lekében
s renc
sa álta
zeti kiá
oportja
által aj
erint é
armüvé
— mi
üvészet
itésükn
módján

1914. 6. 8.
MMÉEÉVK
1
Kotál Henri

A KÖZLÖNY

ŐK LAPJA

Budapest, 1909. május 5-é

ndben kiállításának, adásainak, versenyei- részletes programm- it, és teljes képünk , amelyet feladatához unkásság mindenkor Hallgassuk meg ez- almas jelentést.

ontjától a Társulat *művészeti kiállítás* megemlékeztünk.

ásnak az a néhány nelyet a társulat az együjtött. Ehhez az tekintélyes csoportja nden vidékéről akadt színében, diszitésének ben jellemzi a nép ösen gazdagon volt zőkövesd, egyáltalá- művészete. Anyagában gazdag volt ez a ül megmutatta, hogy rányban való fejlődé- nép művészete. E ki- azt az eszmét, *hogy dülése első sorban g érvényesülésétől li mód arra, hogy elelő kultura meg- önállóságunkat az kkal szemben doku- függetlenné tegyük.*

járását kéri. A Társulat megragadta ezt a vező alkalmat, hogy régi törekvéseit meg sithassa és értekezletre hivta össze az érd művészeket és iparosokat, hogy az egy művészet érdekében megindítandó akció velük együttesen megvitassa. Ezen az ért leten vetette föl a Társulat egy egyházm szeti kiállitás rendezésének kérdését. El i tározta a Társulat, hogy a legalkalma időben, az idei országos katholikus nagygy sel kapcsolatosan rendezi a kiállitást, hog ekkor Budapesten időző papság és irán katholikus vezető férfiak a kiállitást megté hessék. Egyben oltárok terveire és annak szerelésére pályázatot hirdetett, mely elég b eredménynyel járt.

Ezen a kiállitáson a Társulat még nem molhatott be nagy eredményekről, hanem sorban tájékoztatni akarta az érdekelt kö hogy Magyarországon ez idő szerint művészeti és ipari egyházi vonatkozásu tá készülnek. Szóval el akarta érni, hogy az házi férfiak és patronusok megismerjék a szeket és iparosokat, akik az egyházmű terén foglalatoskodnak.

Másfelől a Társulat maga látni akarta, mik a hiányok, tökéletlenségek, hogy a zs köré sorakozó művészi erők bevonásával ségére lehessen azoknak, akik arra szo és a hiányok pótlásáról gondoskodhassé

Ezért nem lenne helyén való, ha ezt litást tulszigoru mértékkel mérnők. Mert

Kotál Henrik

epitem

l.

A Pesti Városháza

1936. 4. 27 25. l.

26. l.

27. l

Budapest, XI., Horth

T: *25–

SZEGŐ VILMOS

bőr. és gépszíjgyára

Pestszenterzsébet, Határ - u. 61

Központi iroda és raktár:

Budapest, VI., Paulay Ede - u. 40

Távbeszélő: 121—090, 121—095

Gyártmányai, gépszíjbőrök, géphajtószíjak

Minőségi géphajtószíjak: **„Szevi, Record, Favorit, Globus"**

Varrószíjak

Az összes technikai bőrgyártmányok

PICKEREK, VERŐSZIJ, BŐRNADRÁGOK, GAZDASÁGI BŐRŐK

A „Tizenegy hóhér" utódairól

Azok közé tartozom, akik az elmúlt évek során olykor-olykor így kiáltottak fel: „Hol marad ez a Nagy Endre kabarétól, nincs nekünk igazi kabarénk, öregem!" S mondtam ezt büszke meggyőződéssel, holott Nagy Endre kabaréjában sohasem ülhettem. Ha nem hallottam is Nagy Endre hangját, azért tudtam és tudom, mi történt ott, az ó színpadán; pontosabban: a hajdani kabaré szellemét, szellemiségét és szellemességét nagyon is ismerem, az idősebbek unos-untalan emlegették, s ha nem emlegették éppen, akkor is képviselték és segítettek bennem egy jogos mítoszt teremteni. Ezért hát az előbb idézett felkiáltást nem nagyképűségnek, hanem csak lázadozó sóvárgásnak szabad tekinteni. A sóvárgás otthon csak sóvárgás maradhatott, hiszen a Nagy Endre kabaré amellett, hogy szórakoztatta, ellenzékivé is nevelte hallgatóit majd félévszázadon át egy országban, ahol az ellenzékiséghez mindig bátorság kellett, ahol az ellenzéknek volt mindig igaza és ezért mindig is csak ellenzék maradt.

Münchenben egy alkalommal a *Die Kleine Freiheit* (A Kis Szabadság) nevű úgynevezett „irodalmi kabaré"-ba váltottam jegyet. A műsor pompásan szórakoztatott és mesterien protestált mindaz ellen, amivel a német baloldal leszámolni szeretne. Később végignéztem a másik két politikai kabaré, a *Die Zwiebel* és a *Die Kleine Fische* műsorát is, amelyekben ugyanazt a baloldali, humanista, eleven és egészséges szellemet láttam viszont, aminek annyira megörültem a *Die Kleine Freiheit* nézőterén. Aztán eszembe jutott sok minden. Az, hogy Nagy Endre kabaréja Németországból származott át Budapestre, hogy ez a fajta kabaré éppen Münchenben született meg hajdanában, a császárkori Németországban. Wedekind és Ernst von Wolzogen alapította az első politikai kabarét, a müncheni *„Elf Scharfrichter"*-t (Tizenegy Hóhér), melyet aztán követtek a többiek. Vagy két évtizeddel később, a weimari köztársaság idején a másik központ Berlinben alakult ki. A berlini „politikai kabaré és irodalmi revű" átvette a müncheni hagyományt és csoda módon virágzott, hogy aztán csakhamar maga is hagyománnyá váljék. Ugyanis 1933-ban Hitler uralomra jutott. A művészek szétszéledtek: ki Angliába, ki Svájcba, ki az Egyesült Államokba húzódott áttelelni. Akadt, ki érvényesült az új helyen, ha nem is a régi „beosztásban". Friedrich Hollaender, a Die Kleine Freiheit házi szöveg- és zeneszerzője számtalan bollywoodi filmhez komponált zenét.

A csoda ott kezdődik, hogy ezek az emberek a háború után hazatértek. A csoda folytatása az, hogy sikerült feltámasztaniok a politikai kabarét és irodalmi revűt és most ugyanazt a szellemet szolgálják és képviselik, amelyet valaha képviseltek, s amely a weimari köztársasággal együtt pusztulni látszott. Csodának kell ezt nevezni, hiszen sem az irodalom, sem a művészet egyéb ága nem tudta kiheverni a hitleri évek veszteségeit, nem tudta feltámasztani magát.

A jó politikai kabaré mindig a leghívebb tükör, hiszen jellegénél fogva mindig azzal kell foglalkoznia, ami legjobban érdekli, illetve foglalkoztatja az embereket. Így hát igen érdekes lehet az a kép, amelyet a müncheni kabarélátogató szerez. A Die Zwiebel műsorfüzetében a következő vicc olvasható: „A kritikus elment az egyik kabaréba. Ott egy jelenetet játszottak Bonnról. A kritikus ezt írta: „Gondosan választották a témákat..."

A kritikus elment egy másik kabaréba. Ott is egy jelenetet játszottak Bonnról. A kritikus ezt írta: „Mindig csak a régi téma..."

A kritikus elment egy távolabbi kabaréba. Ott nem játszottak jelenetet Bonnról. A kritikus ezt írta: „Sajnos, egy téma hiányzott..."

A kritikus elment még egy kabaréba. Ott sem játszottak jelenetet Bonnról. A kritikus ezt írta: „A témaválasztás gondos volt..."

A kritikust megkérték, írjon egy kabaréjelenetet. Írt egy jelenetet Bonnról."

Bonnal az a bajuk, hogy nem képviseli az ország igazi érdekeit, sok arrafelé az ex-náci, sok arrafelé az ex-náci, sok arrafelé az ex-náci.

Másik főtéma Bonnal kapcsolatos: az újraegyesítés kérdése.

A harmadik állandó téma a háború kérdése és a német újrafelfegyverzés. A militarizmus gyűlölete.

A negyedik szintén állandó téma az amerikaiak és általában a nyugati politika gúnyolása.

További témák: az idősebbek munkanélkülisége; az árak emelkedése; a televízió; az a rendelet, melynek értelmében az országút menten ki kell vágni a fákat, hogy az utat szélesíteni lehessen a növekvő autóforgalom számára; a müncheni állomásnál túl sok olyan fiatalember sétál, ki homoszexualitással keresi kenyerét; sok a korrupció; a börtönökben vidám a lebukottak élete; mechanizálódás; és helyi események, apróbb emberi groteszkek. Úgy tűnik, legtöbb feladatnak a militarizmus elleni lázítást tekinti mindhárom kabaré. Ezt igen hatásosan teszik, a legkülönbözőbb eszközökkel s mindig komolyan. A legkönnyfakasztóbb, vidámabb jeleneteknél is egy cseppet elkomorodik végül az ember. Ennek talán nem is a jelenetek tartalma az oka, hanem a tény: Németországban vagyunk. A kabaré valóban hű tükör: nincs még egy ország, ahol a háború olyan közel lenne még. Ezt a közelséget nem romok, hanem új házak, új városrészek jelzik. A látszat szép és problémamentes és az emberek szeretnék hinni, hogy valóban nincseretnék problémák. Ez ellen hadakoznak ezek a kabarék. Kicsit szentimentálisan hat az a jelenet, melyben a színészek, fákat elevenítve, sóhajtoznak, hogy könyörtelenül kivágják őket a növekvő autóforgalom, a technika térhódítása miatt. De egy másik jelenetben két öreg tábornok veszekszik: egyikük valaha gépfegyvertűzbe, halálba küldött egy ezredet, mert ez egyszerűbb volt, mint bevallani azt, hogy tévedett. A humanizmust szólítják ezek a kabarék. S mert mindezt olyan makacsul teszik, biztos szükség van rá.

Ami magát az előadást illeti, az ötletes és egyszerű. Hat-hét színészből áll a gárda, előfordul, hogy a jelenetek írója is játszik. A komponista zongorázik és előadás előtt jegyet szed. A színpad apró, barátságos. A díszletek ötletesen jelzésszerűek. A Berlinben hajdanában annyira dívó avantgardizmus erőteljesen lecsszókódott, ha nyomait felfeli is az ember, az már jól esik a szemnek és a fülnek is. Elmondható: nem egyszerű folytatása a mai német kabaré a hajdaninak, hanem megújult, felfrissült továbbéléséről. Mert egy kicsit ez is talán a céljuk: a továbbélés, a weimari köztársasághoz való visszanyúlás, a demokratikus, humanista szellem felelevenítése és bemutatása. Felelevenítése azok számára, kik már elfelejtették és bemutatása azoknak, kiknek eddig nem volt módjuk megismerni.

András Sándor

Zsákok és vaslemezek

Egy kiállítás margójára

Minden második év végén Torinóban rendezik meg a *„Francia-Italia"* modern festészeti kiállítást. A legutóbbi szomoru képet festett a mai művészet hivatalosan legelismertebb irányzatainak fejlődéséről. Tulajdonképpen nem is nagyon lehet irányzatokról beszélni, mert a kiállítás rendezőinek egyoldalú válogatása folytán a mai francia és olasz festészeti törekvések közül csak a szimbolizáló absztraktizmus volt képviselve megfelelően, amelyen belül a technikát illető tudatos extravagancia alapján majd mindegyik festő külön irányzat igényével lép fel.

Ha negatíve is, de nagyon tanulságos volt ez a kiállítás úgyszólván minden jelenségében. Olyan törekvéseket tárt a néző elé, amelyeknek *művészeten kívüli* jellege egészen kézzelfogható. Mindenekelőtt a kiagyaltság, a mindenáron való pusztán formális-különbözőség hajszolása. A cél már nem is az, hogy valami újat adjon a festő (újat: függetlenül annak emberi vonatkozásaitól), hanem valami mást, mint a kolléga. Egy icipicikét mást, ha a dolog természetét tekintve, az a más nem is eredeti, hanem tulajdonképpen *régi*. Így például a „collage", az „idegen anyag" festészeti alkalmazása a maga idején jelentős szerepet játszott és Picassónál például új művészi eredmények elérését tette lehetővé egy meghatározott korszakban. Ilymódon ez a fajta collage problematikussága ellenére a technikai újítás keretein jóval túlmenő jelentőségre tett szert, mint egy bizonyos kor sajátos életérzéseinek közvetett megszólaltatója; és ugyanezért vált az idő múltával túlhaladottá. (Gondoljunk a „Guernica"-ra és Picasso későbbi fejlődésére.) A mostani kiállítás festőinek nagy része azonban csupán anakronisztikusan variálja a collage technikát, értelmét és jogosultságát valamiféle üres „technique pour la technique" elvben keresve, mindennemű korbeli és emberi vonatkozás nélkül. A „más" az alkalmazott anyagban van: most nem papirkivágat kerül a vászonra, hanem piszkos ruharongyok, apróra őrölt kavicsdarabok, önlemez forrasztólámpával, a közepén kilyukasztott és bepingált vaslemez, különböző méretű (3-szor 5 m-es is) összevissza varrott zsákdarabok, madártollfoszlányok stb., stb. A hangsúlyozott törekvés valami másra természetesen nem új esztétikai elv.

Ez a mindenáron való eredetiséghajszolás a valóságban a legnagyobb fokú *konformizmust* jelenti. Az igazi művészi egyéniségnek még foszlányait sem lehet fellelni a dolog természetét illető szűrke azonosságban, amelyen belül eltérést csak a puszta fizikai nyersanyagban (kavics, vagy vaslemez, tollvagy zsákdarab) találunk. S ez nem is lehet másképp, hiszen a művészi egyéniség csak a valósággal kölcsönhatásban teljesedhet ki. Az ősi kínai festészetben megvoltak a madár-, bogár-, állatfestés specialistái, itt még csak meg sem említhető művészi és vallási okok következtében és természetesen egy primitív művészi fejlődési stádium kifejezéseképpen is. Most visszatérést látunk valamiféle értelmetlen ősprimitivségbe, és ha elrettentő kortünetként a késői művészettörténet méltónak tartja majd egyáltalán számontartani ezt a fajta „művészi specializálódást", majd beszélhet a „zsákos"-ról, „ólmos"-ról, „vasas"-ról és „tollas"-ról és ezzel még túlzott nagyelkűséggel is méretette ki e festészet lényegiségét.

A művészi egyéniség eltűnésének jellemző formája, hogy megelégszik a festő a legkisebb eltérésel is; ha pedig ez megvan, akkor az egészen nyilvánvaló azonosság és kölcsönös epigonság nem veszélyezteti e festők szemében az eredetiséget. És ez nem csak a „collage epigonság" esetében van így, hanem akkor is, ha a hagyományos festészeti technikát használják. Azonos formájú és elrendezésű foltokat festenek például a vászonra és tökéletesen elégedettek önreteltségükkel, ha egy árnyalatnyi színezési eltérést tudnak felmutatni, amit aztán — egyénségük szimbolumaként — a legmechanikusabb és legkonformistább módon ismételnek, a vászon nagyságát változtatva meg csupán (pl. Parzini, Pulga, Raspi, Fruzo, vagy Kallos, Loutire, Gillet). Liliputméretű naprendszerre hasonlítanak, amelynek középpontjában gyökerében hamis alkotóelvük áll: e körül forognak valamennyien és ugyanakkor a kisebbek forognak a nagyobb bolygók körül, akik viszont önmaguk körül forognak.

Egy másik ellentmondásos jelenség ebben a fajta festészetben a *tartalmatlan szimbolizálás*. Ha visszagondolunk a primitív szimbolizáló festészetre, lehetetlen, hogy elkerülje a figyelmünket két lényeges különbség e mai törekvésekkel, mégpedig erősen ez utóbbiak kárára. Az egyik, hogy a művészeti szimbolizálás ott elválaszthatatlanul egybe van kapcsolva egy vallásos, mitikus szimbolikával, amely általános érvényűségűvé teszi a műveket és hozzáférhetővé teljes tartalmában is a szimbolikába beavatottak számára. A másik: a valósággal való kapcsolat és az ábrázolás közvetlensége pedig még jobban kiszéleslti a hozzáférhetőség körét, lehetővé tesz egy bizonyos fokú műélvezetet azok számára is, akik egyáltalán semmit nem ismernek az ábrázolás ikonográfiai jelentéséből. Ez a fajta modern szimbolizálás azonban mindkét közvetítő mozzanatnak tökéletesen híjával van. Egyfelől manapság már teljesen lehetetlen egy általános érvényű szimbolika, másfelől viszont a valósággal való kapcsolat hiánya lehetetlenné teszi, hogy képeik bármiféle szimbolizálásnak tárgyául szolgáljanak.

A kiállítás lesújtó összképével szemben csak néhány közvetlen és új *művészi* utakat kereső (mostoha arányokban szereplő) kép nyújtott kárpótlást (Arbas, Caillaud, Pruvost, Garino), valamint a nehány éve elhunyt Leger a harmincas években alkotott megragadó képei. A fenti módszerekkel alkotott képek sokmillió lírába kerülnek s ezért a kiállítást a torinói luxusautószalonéval egyidejűleg rendezték. Ez még nem volna baj, sőt nagyon is rendjén van, hiszen azonos a vásárlóközönség: magukra vessenek, ha millióikat „modern izlésű" sznobizmussal vaslemezbe és örölt kavicsba akarják belefektetni. A baj ott van, hogy a mai francia és olasz festészet értékes törekvéseiről tudomást sem véve, ezt a kiállítást rendezői „Franciaország – Olaszország mai festői" általánosító címmel illetik meg.

Mészáros István

Öt magyar festő sikere Brüsszelben

Öt magyar festő képei láthatók a brüsszeli Palais des Beaux-Arts-ban rendezett tárlaton. Ez a galéria a legtekintélyesebb művészek nagy sikerek előtti vagy utáni, reprezentatív állomáshelye. Különleges megtiszteltetés tehát, hogy igazgatója, Monsieur Giron hajlékot adott honfitársaink alkotásainak.

Bálint Endre, az „Európai Iskola" követője utoljára 1947-ben rendezett kiállítást Nyugaton, a párizsi Galeria Greuze-ben; 1948 tavaszán pedig utoljára Budapesten. 1948 után Magyarországon minden bemutatkozási lehetőségtől megfosztották a modern művészetet. Hár a kiállítási termek becsukódtak Bálint Endre előtt, alkotómunkáját tovább folytatta. Képeinek évszámai tanúskodnak erről. Ezek az évek, 1948–57 ig, tovább érlelték műveinek formai fegyelmezettségét. Bálint Endre tudatosan vállalta és folytatta az 1941-ben elhalt Vajda Lajos szentendrei iskolájának, az úgynevezett konstruktivista szürrealizmus iskolájának hagyományait. Most kiállított képeivel kapcsolatosan a lapok szinte egyöntetűen dicsérték a művész gyengéd, lírai érzékenységét, fegyelmezettségét, festői tudását és főként mondandójának igazságát, formavilágának beépítését a gyermeki és álomvilág közé.

A fiatalon, harminchárom éves korában elhunyt Vajda Lajos vásznait 1943-ban, halála után két esztendővel mutatta be a budapesti Alkotás-galéria.

Vajda művészete másfél évtized után most jutott először a nyugati publikum elé, s a műbírálókat méltán lepték meg a festmények keletkezésének évszámai: 1938—1939. — hiszen ebben az időben a fiatalok javarésze még Picasso-epigonként működött Nyugaton. Nagy meglepetést keltett, hogy Klee, Max Ernst és Miro művészete mellett egy szellemi formátumban velük rokon magyar már a 30-as évek végén ad számot arról az önmagában végbemenő démoni válságról, melyről Európa csak most vett tudomást.

Szabó Lajos — aki egy személyben igen becsült vallásfilozófus és rajzoló — kaligráfiáival szerepel a kiállításon. Spontán, lendületes jegyek és jelek ezek, az írás, a kép és a gondolat egyértelmű, elvont sűrítéseiben.

Kolányi Attila friss, absztrakt festőisége mögött intellektuálisan rendszerező művész és rajzain jól követhető a két törekvés szintézisének igénye.

Szabó Ljubomir új műfajjal lepte meg a nyugati közönséget: tükörfényes kartonra felhordott korommegtegekbe karcol fésükkel, s dinamikus hatású formációkat hoz létre. Szellemileg az ugyancsak magyar származású, elhalt, világhírű Moholy-Nagy Lászlóval tart rokonságot.

A siker már az első napokban megmutatkozott. A sajtóbemutatón annyi kritikus, újságíró és műgyűjtő vett részt, mint utoljára a világhírű Paul Klee tárlatán. A belga kritika rendkívül meleg hangon emlékezik meg a tárlatról.

A Les Beaux-Arts című lap már a megnyitó előtt hosszú cikket szentelt az öt művésznek; a Le Soir című tekintélyes estilap pedig kéthasábos cikkben méltatja művészeinket. Máris számos festmény kelt el, — s ez további sikerek bevezetőjének tekinthető.

TANULJON ANGOLUL

a

Regent School of Languages-ben

160 New Bond St. W. 1. HYD 2258

Kis csoportokban a tandíj csak 3/- sh

Állandóan raktáron újonnan megjelent művek, szépirodalmi könyvek, antikvár könyvritkaságok, vallásos művek, szakkönyvek, lexikonok, tankönyvek, nyelvkönyvek és szótárak.

Kérje árjegyzékünket.

B. N. PRESS SERVICE,

4, Earlham Street, London, W. C. 2.

sőt a környékbeliek is, naponként eljárnak a postahivatalba, hogy a leveleket és csomagokat hazavigyék. Ezzel nemcsak a posta követ el némi szabálytalanságot, hanem maguk a falusiak és környékbeliek is. Miért teszik? Mert annyira méltányolják, hogy a postakihordó jól akar enni s ehhez főnökének huzamosabb időt kell a konyhában töltenie? Vagy mert jobban bíznak saját levél és csomaghordó képes ségükben, mint bevándorolt félkarú felebarátjukéban? Vagy egyszerűen emberi együttérzésből? Vagy mert szeretnek a postahivatalban összegyűlni és az újabb híreket megtrécselni? Közvéleménykutató tudakozódásom nyomán azt kell hinnem, hogy e legutóbbi tényező a döntő. Olykor előfordul, hogy megérkezik Párizsból a postafelügyelő a hivatali szokások ellenőrzésére. Ilyenkor szélvész sebességével szaladnak szét az üzenetek a falusiak és környékbeliek közt, hogy másnap senki se jöjjön a hivatalba küldeményért, maga a postakihordó fogja azt házhoz vinni. Mindamellett előfordult, hogy egy értesületlen „tanyasi" betoppant és a postáját kérte. „Szóval három húszfrankos bélyeget óhajt", felelte lenyűgöző lélekjelenléttel a körútjáról már visszatért korzikai; s az avatatlan külföldi érdeklődő is, a még avatatlanabb párizsi felügyelő is megelégedetten távozott.

A domonkos

A művészet dúl, az irodalom tobzódik, a világnézet alusszik. Itt egy román templom, mely már gótikusan fejeződött be; ott egy nyájas matróna, aki Gide-del volt barátságban, ennek alkalmi heteroszexuális fellobbanásaiban; amott egy előadás Pagnol-ról, amelyhez összecsődítik a termelőket, juhászokat és állatszergyártó munkásokat. Pagnol-t én kevéssé ismerem; fiatal koromban Párizsban láttam „Topaze" című kedves és jellentéktelen bohózatát, mely hatalmas népszerűséget s később akadémiai tagságot szerzett neki. Nagy tekintély Franciaországban. Az előadást ólón egy domonkos szerzetes tartotta. Pagnol ról vagy tíz percig beszélt, aztán körülbelül másfél óra hosszat magyarázta, hogy a nemi kérdésben senki sem illetékesebb felvilágositója a tévelygő ifjúságnak, mint a római katolikus egyház. Franciaország immár több mint fél évszázad óta alahúzottan „laikus" ország, tagadja az egyház jogát az ifjúság nevelésének irányitására. Az előadást enyhe megbotránkozás követte. Azért-e — tudakoltam —, mert a szerzetes ilyen igényekkel lépett fel? Ah, dehogy; azért — felelték —, mert nemi kérdésekről beszélt. Általában a francia szóban is, irásban is kevésbé feszengenek nemi dolgok részletezésétől, mint bármely más, keresztény nevelésü nép. „De az öregek mégsem szeretnek itt ilyet hallani" — magyarázta egy halauzom. Korzikai barátunkat is meghérdeztem, hogy' tetszett neki az előadás. „Nagyon" — felelte nyomatékosan. Ha olyan ravasz volnék, mint némelyek, állásfoglalását annak tulajdonitanám, hogy Gromiko diplomáciai viszony létesitését ajánlotta a Szentszéknek és hogy a Káldár-kormány magas érdemrenddel tüntette ki Grósz érseket. Inkább hiszem azonban, hogy azért, mert kommunistaságáról, mint annyiszor máskor, most is megfeledkezett.

Haute Provence, 1958 február.

KOTÁNYI Attila

MUCSARNOK.
BUDAPEST
908 JUL-6
MAGYAR KIR. POSTA
1
FILLER
Nagyságos
Kotányi Hilda úrhölgynek
Wien
Porzellangasse 8.

IX/ Porzellanz: [illegible] unbekannt

[illegible]

[illegible]

Nagyságos

Dr. Szendrei János úrnak

mín. o. tanácsos, a m. tud. Akadémia tagja, stb.

Budapest

I., Atilla-utcza 23.

IGEN TISZTELT MŰVÉSZ ~~ÚR!~~ nő!

Van szerencsénk becses tudomására hozni, hogy SZENDREI JÁNOS dr., a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a jeles történész és SZENTIVÁNYI GYULA műtörténész jórészt már megírták az első nagyszabású magyar műtörténeti lexikont, mely a XII-ik századtól kezdve napjainkig élt összes képzőművészeink életrajzát magában foglalja s melynek első kötete a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi ministerium támogatásával

MAGYAR MŰVÉSZEK LEXIKONA

czím alatt ez év végével fog megjelenni.

Miután e régen nélkülözött és szigorúan tudományos munka megjelenését a magunk részéről is teljes mértékben támogatni kívánjuk, ezennel felkérjük t. Művész Urat, hogy életrajzi adatait a mellékelt íven feljegyezni s az ugyancsak ide mellékelt borítékban a szerkesztőség czímére megküldeni szíveskedjék.

Az életrajz beküldési határideje legkésőbb 1908 évi aug hó 31-ig.

Az életrajz beküldése a müre való semmiféle előfizetési kötelezettséggel nem jár. Kérésünk teljesitését a hazai művészeti irodalom érdekében is kérve,

vagyunk kiváló tisztelettel

Budapest, 1908 június hó.

AZ ORSZ. MAGY. KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT IGAZGATÓSÁGA

HORNYÁNSZKY VIKTOR, BUDAPEST.

Kérdő-ív

Tiszta, olvasható írást kérünk!

Neve?	
Születési éve, napja és helye?	
Mikor és hol végezte tanulmányait? Kik voltak tanárai?	
Részesült-e és mínő ösztöndíjakban?	
Volt-e tanulmányutakon; hol és mikor?	
Hol, mikor és mit állított ki **külföldi** *tárlatokon?*	
Mínő kitüntetésekben és pályadíjakban részesült?	
Melyek legjelentékenyebb művei, mikor készültek, s hol, kinek birtokában vannak ezek?	
Megjelentek-e már életrajzi adatai és műveinek ösmertetései vagy bírálatai? Melyik hírlapban vagy könyvben, és mikor?	

Minél kimerítőbb az életrajz, annál becsesebb!

KOTÁNYI-POLLAK *Hilda*, magyarszármazású festő és iparművész, * Bécs 1875 nov. 2. Pollak Richard prágai festő neje. Révész Imrénél tanult Bécsben, azután Münchenben. Azelőtt Bécsben, jelenleg Prágában lakik. Impresszionisztikusan festett életképeivel és arcképeivel 1899 óta vett részt bécsi és budapesti tárlatokon. Szőnyegterveket is készített.

Lf-f I. 58/l

:

letes ~~kastély~~ ~~nek vilvarál~~ külső ~~épület~~ rész ének
másik épület is van toronynyal. A ka-
ny magas s az ~~rózes~~ árkon átvezető
alra, két s jobbra egy kacsa uszik a
körül kertek terülnek el s az előtért
s"-tól bekerített helyen szarvasok ta-
~~tés közelében~~. Felirata fölül keretben:
"CASTELLI LACKENBACHensis."
etei a vonalkeretnek 10:14.5 cm.

ha 4598

126/94 № 178.

Kotász Károly

— **Magyar festő képe párizsi múzeumban.** *(Levél a szerkesztőhöz.)* *Az Est* április 24-iki számában olvasom, hogy Petrovics Elek Rippl Rónai híres Maillol-portréját a párizsi Jeu de paume képtárnak ajándékozta azzal a nemes intencióval, hogy végre a magyar festészet is képviselve legyen Párizs nyilvános gyüjteményében.

Engedje meg Szerkesztő Úr, hogy ezzel kapcsolatban felhívjam a figyelmet arra, hogy a magyar festészet már ezelőtt is képviselve volt párizsi nyilvános gyüjteményben, csak az a baj, hogy éppen Rippl Rónai esetével analóg, az illető művészt Magyarországon nem ismerik. Rippl Rónai az ötvenedik éve felé járt, amikor hazájában elismerték, *Kotász* Károly a hatvanon is jóval túl van és hazánkban még most sem ismerik. Azonban ismeri őt az olasz trónörökös, Toscanini, Európa sok műkritikusa és — a párizsi Luxembourg múzeum is, mely *már 7 évvel ezelőtt vásárolt tőle képet.* De kell, hogy ismerjék őt mindazok, akik Eduard Joseph könyvkiadó cég kiadásában Párizsban megjelent »Dictionnaire litographique des artistique contemporains« című művészeti lexikont olvasták, melyben Kotász Károlyon kívül különösképpen *Csók* István, *Vaszary* János és *Perlmutter* Izsák vannak csak méltatva a magyar festők közül. Teljes tisztelettel: Besenyi Mihály, áll. tanító.

— Örör

Az Est 1936. máj. 2.

a magyar szellem történetében. Ő az, a
elsőnek-igyekszik újból belekapcsolni
a magyarságot az általános európai f
lődésbe. Alighogy megtette az első lé
seket, egymásután jelentkeztek, Bécsbe
és itthon azok a magyar írók, akiknek
ugyanaz a cél lebegett szemük előtt,
mint Bessenyeinek: kibontakozáshoz se
giteni az elzsibbadt magyar szelleme
Régi hagyományainkat, történelmünket,
multunk egyetemes értékü alkotásait
- a történeti tudományok ekkor még
igen kezdetlegesek lévén - nem igen
ismerték, hogy azokból meríthettek vo
nak. Igy kénytelenek voltak a latin,
francia, német és olasz szellemi élet
ben kiindulási pontokat keresni. Azon
ban mindig önmaguk és nemzetük örök

A HÉTRŐL.

A sajtó. Megint előfordult a minapában egy eset, hogy a bíróság a büntelenségét igazolta olyan embereknek, a kiket a sajtó elitélt még mielőtt az igazságszolgáltatás az ellenük emelt vádat megvizsgálhatta volna. Minden ilyen — sajnos, nem is ritkán előforduló — esetnek az a nagyon érthető következése, hogy az az erkölcsi fölháborodás, a mely addig a megvádolt embereket csapkodta, irányt változtat és fokozott erővel az ujságok ellen fordul, lelkiismeretlenséget és lelketlenséget hányva a szemökre. Megérdemli-e a sajtó ezt a vádat vagy sem, erre a kérdésre egy válaszszal csak úgy lehetne megfelelni, ha igent is, nemet is mondunk, mert a sajtó nem egy egyéniség, hanem egy intézmény meghatározása, a melynek a területén a különböző erkölcsi fölfogások egész serege szolgálja vagy véli szolgálni a nyilvánosságot. Ha csakugyan teljes terjedelemben megállanának mindazok a vádak, a melyek hasonló esetben a sajtóra zúdulnak, akkor bűnös lenne az egész intézményes társadalom, a mely nem tud elég erkölcsi erőt kifejteni bizonyos bűnök elsorvasztására. De kétségtelen, hogy ezek a vádak épen úgy nem mentesek a tévedéstől, mint azok, a melyek alaptalan vagy téves voltának kiderülése őket fölidézi. Bizonyos, hogy mint minden más emberi intézmény, a sajtó is ki van téve nemcsak tévedéseknek, hanem, enyhe szóval élve, gyöngeségeknek is és mert ellenőrzésének a területe óriási, a megtévedésnek az alkalma is temérdek. De a ki fölteszi azt, hogy a sajtó nemcsak téves, hanem egyenesen hamis vádnak is lehet nemcsak félrevezetett, hanem tudatos eszköze is, viszont arról se szabad megfeledkeznie, hogy a sajtó, mint a közvélemény megszólalása, kódexe is mindazoknak a paragrafusoknak, a melyek a büntető törvénykönyvekből *hiányoznak*. Ez a minősége roppant dús erőforrás és ha zavaros is néha az ital, a mely belőle fakad, ezért közösen illeti a felelősség azt, a ki fölszolgálja és azt, a kinek — így ízlik legjobban. *Firenzében* a mult héten történt, hogy a Harden-Eulenburg-féle csúf pör egy sötét szereplőjének, *Lynar* grófnak egy hasonló ügyét ott tárgyalta a bíróság. A firenzei lapok tudósítás helyett a következő kommünikét közölték:

A Lynar-pör tartalma olyan botrányos, hogy *közönségünk iránt való tiszteletből* nem közlünk róla tudósítást.

Bizonyára van rá okunk, hogy respektussal nézzünk a firenzei lapokra, de a firenzei — közönségre is, a mely a maga izlésének ilyen módon való tiszteletére szoktatta a sajtóját.

*

Az egy szakaszos kódex. Az egy szakaszos kódex: ez a társadalom büntető-törvénykönyve. A világ minden más büntető-kódexe rengeteg paragrafusból áll és a hány paragrafus, annyi distinkczió, mérlegelés, elhatározás, fokozat a megtorlásban a tízkoronás pénzbirságtól a holtig tartó börtönig és az akasztófáig. A társadalom büntetőtörvénykönyve csak egy megtorlást ismer: a halált. És míg minden más kódex a kegyelmezés jogát is föntartja az itélkező hatalomnak: a társadalomnak nincsen szerve egy ilyen jog autentikus gyakorlására. A társadalom csak az elitélésben szolidáris: egyetemesen megbocsátani nem tud. Ezer ember megadhatja a vezeklőnek a föloldást, de az ezeregyedik azért érvényben tarthatja az itéletet és ez az egy ott tartja a *polgári halál* bélyegét a szerencsétlen megtántorodott ember homlokán. Kegyelmet — csak ő maga adhat magának. De ehhez vagy gyengébbnek vagy erősebbnek kell lennie annál a hatalomnál, a mely egy pillanat alatt törvényt tett fölötte. Ha gyöngébb: folytatja az életét és pedig abban az irányban, a mely egyszer már bukásba vitte. Megy lefelé, míg belébotlik ama másik kódexbe is, a melynek több a paragrafusa. Ha erősebb, nem *folytatja* az életét, hanem *újra kezdi*. Rengeteg föladat, óriási energia kell hozzá, de már akadtak emberek, a kik meg tudták csinálni. A ki azonban se olyan gyönge, se ilyen erős lenni nem tud, annak nincs maradása a földön. A maga társadalmának erkölcse ellen vétvén, a maga életéről mondott le az, a ki se e társadalom nélkül el lenni nem tud, se arra nem erős, hogy ezt magának újra meghódítsa. Így vetette magát a sírba a szegény kegyelmes úr, a ki nagyon is kevésnek érezte már a hátralévő idejét, hogy új életet kezdhessen vele; de viszont nagyon soknak, hogy másként kellessen leélnie, mint a hogyan odáig élt.

*

HALOTTAK NAPJÁN A FALUSI TEMETŐBEN. — Kotász Károly rajza.

A jó magyarság. Vagy két esztendeje már annak, hogy ezen a helyen — a czenzurát kivántuk. Nem a szindarabok, regények vagy az ujságok, hanem a vászonra, fára vagy kőre írt meg vésett irásművek: a fölirások czenzuráját a jó magyarság, sőt — az ortográfia érdekében. Azt proponáltuk: csináljanak egy hivatalt, a mely minden ilyen czímfestői vagy kőfaragói alkotás szövegét előbb megvizsgálja, mielőtt kiakasztanák. A ki egyszer végigsétál akármelyik budapesti utczán, az nem tagadhatja ennek a kivánságnak a jogosságát és igen-igen megokolt voltát. Ha a budapesti czégtáblák meg fölirások szövegét lemásolva egy füzetbe összegyűjtenék, ez lenne a helyesirási hibák és a magyartalanságok leggazdagabb gyűjteménye. Nem vádoljuk meg érte a város közönségét erősebben, mint a mennyire rászolgált. Nem szabad elfelejteni, hogy Budapest ma már magyar város ugyan, de megmagyarosodott város, a mi azt jelenti, hogy

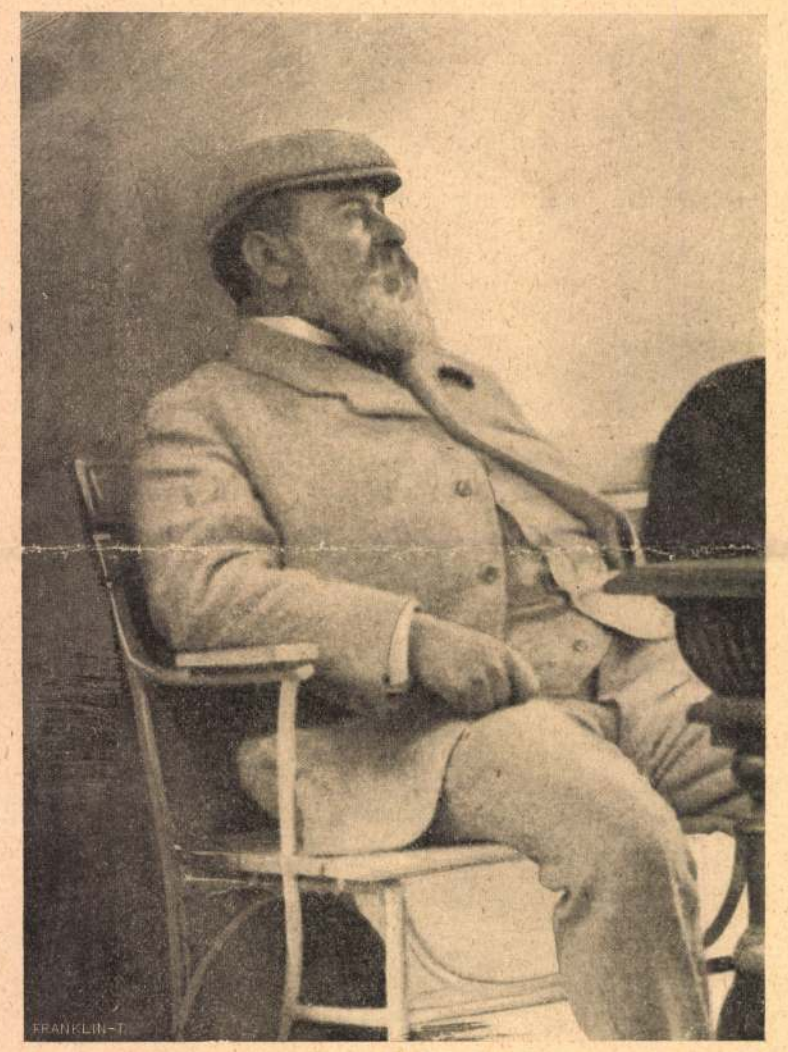

Dr FARKAS LÁSZLÓ.

ezelőtt — a nyelvében — nem volt magyar. És ez az elmult idő még sokkal közelebb van a jelenhez, semhogy a legnagyobb elnézést teljes joggal ne követelhetné azért, mert a magyarosodás folyamata kevésbbé alapos, mint a milyen általános. Az eredmény így is dicséretes és mikor még az irodalomban, tehát a nyelv művészeinek és mestereinek munkaterületén is állandó küzdelmet kell folytatni a *pesti nyelv* magyartalanságának a kiszorításáért, bizonyára nem lehet az ilyen vétségekért túlságos szigorúsággal elitélni azokat, a kiktől a hivatásuk természete szerint egyáltalában nem várhatjuk el, hogy a magyar nyelvnek művészei vagy mesterei lehessenek. Ők eleget tesznek minden velük szemben támasztható kívánságnak, ha készséget mutatnak rá, hogy a szándékosság nélkül, tehát akaratuk ellenére történt hibát eltüntessék, kijavítsák. Igy állván a dolog, a budapesti tőzsdét bizonyára több okkal illeti dicséret azért, mert egy hibás magyarsággal megszövegezett fölirást a házáról huszonnégy óra alatt eltávolított, mint a mennyi okkal a vád érte, mert azt a fölirást kifüggesztette. Szeretnők, ha hasonló készséget láthatnánk mindenütt, a hol most a magyar nyelv szelleme és törvényei ellen elkövetett hibák, vétségek és inzultusok sértik a szemünket. Hiszen nem mindenkinek bűne vagy szándékos mulasztása az, hogy nem tud vagy nem jól tud magyarul, de minek erről bizonyítványt függeszteni ki a házak homlokára?

*

Gondatlanság. A mi néhány hónap előtt a Szövetség-utczában történt, néhány hét előtt a Kossuth Lajos-utczában, most újból megismétlődött a Mária-utczában. Robbanás történt és egy csomó ember elveszítette életét. A vizsgálat megindul és kideríti, hogy a szerencsétlenségnek gondatlanság volt az oka. Még pedig olyan fokú gondatlanság, hogy az ujságolvasó összecsapja a kezét és semmiképen se hajlandó megérteni; hogy lehetnek ennyire vigyázatlanok olyan emberek, a kik állandóan a legveszedelmesebb környezetben, robbanó szerek és gázok között forgolódnak? Ezek csak hozzászokhatnának ahhoz, hogy óvatosak legyenek? A csodálkozás jogosultnak látszik, pedig épenséggel nem az. Az embereket nem a veszedelem tudja óvatosakká tenni, hanem — a szokatlanság és soha se érezzük különösen veszedelmesnek azt, a mit már megszoktunk. Van-e az életnek olyan területe, a mely mentes lenne minden veszedelemtől? Nem fogja-e el a legtöbb embert a szorongás, mikor életében először ül vasútra vagy — gőzhajóra? És ezt a szorongást nem lehet nevetségesnek bélyegezni, mert a vonat csakugyan kiugorhatik vagy összeütközhetik és a hajó csakugyan elsülyedhet. De eszébe jut-e ez a félelem a vasuti kalauznak vagy a matróznak, holott ők azok, a kik az ilyen szerencsétlenségeknek a legtöbb példájáról tudnak, sőt esetleg már tanui és menekültjei is voltak. De azért nyugodt lélekkel állanak a helyükön és mi nem érezhetjük magunkat nagyobb, teljesebb biztosságban az íróasztalunk mellett, mint a matróz a nyilt tenger hátán az árboczkosárban. Ismeretes az öreg hajóskapitány mondása:

— Én nem merek a szárazföldön tartózkodni, mert a szarazföldön minden ember meghal, ellenben a tengeren legfölebb csak minden huszadik-harminczadik.

Az a munkás, a ki örökké robbanó folyadékkal telt edényeket czipel a hátán, egészen úgy érzi az idők tevével, mintha csak vizet hordana. A veszedelem gondolatát hamarosan kimossa belőle a megszokottság és legfölebb csak — másoknak juttatja eszébe egy-egy katasztrófa, a mely őt, szegényt, darabokra szakgatta vagy szénné égette!

FARKAS LÁSZLÓ.

(Bucsúzás tőle.)

Irta **Mikszáth Kálmán.**

Hol a halál rángat ki mellőlünk egyet-egyet a barátaink közül, a ki aztán itt hágy bennünket a napfényen, hol a király emeli ki magasra egyiket-másikat, a ki aztán itt hagy bennünket a szürkeségben s hova-tovább így vagy úgy, de fogyunk. Mert azokat, a kik a föld alá kerülnek, mi nem látjuk többet, míg azok, a kik a magasba jutnak, minket nem látnak meg többet. Itt van ni, ki hitte volna, hogy Farkas László is udvari tanácsos lesz? Voltaképen Laczit kellett volna irnom, de ki merne egy igazi méltóságos urat lelaczizni? Ő méltósága talán meg is aprehendálna. Ámbátor ő méltósága sohase volt nagyképű s azért szinte furcsa, hogy beleöltözött ebbe a nagy titulusba. Hogyan történhetett ez? Ő öregedett-e meg, vagy az udvar lett okosabb? Egyik épen olyan hihetetlen, mint a másik.

Mert úgy kell venni a dolgot azoknak, a kik Farkas Lászlót nem ismerik közelebbről, hogy már körülbelül harmincz év óta egyike az ország legjelesebb seborvosainak, a kit a külföldi szakkörök is méltányolnak, de a mellett vidám, jó pajtás, igénytelen, egyszerű, kinek hiúsága nem az érdemeiből és sikereiből táplálkozik, hanem holmi kedélyes polgári lappáliákból, hogy ő tudta meg legelsőnek, illo tempore a Badeni bukását, valamint hogy régóta érezte Latkóczyn a rothadt szagot és már hónapok előtt mondta, hogy nem «kóser ember». Ilyenfélékre sokat tart s tényleg van valami végzetszerű az élet folyamatában, a mi bizonyos *közelségbe* hozza az aktualitásokhoz. Nem tudom, de mernék rá fogadni, hogy a garderobejában lesz egy pár borjúbőr czipő, a mit a köpenicki kapitány, Voigt mester varrt néhány hónappal az eset előtt.

Hogy is lesz az most ezzel az udvari tanácsossággal? Nem birom elképzelni. Hiszen ahhoz ő neki még tanulni kell. Hiszen nem tud ő méltósággal lépni az utczán, még kevésbbé ért a szuverén gesztusokhoz és az orrból származó előkelő hanghordozáshoz. Eddig legalább sohase vonta redőkbe homlokát, hogy okosabbnak látszassék s nem feszítette ki a hátgerinczét, hogy tekintélyesebbet mutasson; egy operettet dudorászva irta meg a reczeptet betegének s pajzán ötletekkel narkotizálta a páczienst, mialatt a lábát elvágta, vagy más operácziót végzett rajta oly preczizitással, mint híres nagybátyja, Balassa János, kinek a *kezét* örökölte.

A nagyobb orvosok arczába rendszerint bemarja magát a foglalkozásuk savanyúsága, mint a szinészekébe a festék, vagy a hogy a nagy szónokok egész valóján elterpeszkedik az a kihivó ünnepélyesség: «No, ugy-e szépet mondtam?» Farkas László, ha elhagyja rendelő szobáját vagy a Rókus-kórházat, melynek főorvosa, egyszeribe megszünik valami egyéb lenni, mint egy jól öltözött, nagy szakállú, apró termetű és szabályosan gömbölyű gentleman, a ki vagy a turfra siet, egy nagy látcsővel fölfegyverkezve, vagy egy nőnevelő-intézeti vizsgára, kis leányok szavallatát meghallgatni. Úgy lehet, értekezletre megy, hol arról lesz tanácskozás, miképen fogadjanak egy Budapestre érkező tudóst. Fiatalos fürgeséggel és nagy lármával találkozik ismerőseivel az utczákon. Különben mindenütt jelen van, a hol valami történik. Ott van az irodalmi felolvasásokon, bekukkan a hangverseny-termekbe, látható a «moziban», ha újat adnak, még csoportosulás se lehet olyan, hogy Farkas ott ne legyen a tömegben. Ha nevezetes esküvő van, Farkas ott ül a templomi padok valamelyikében, ünnepség, estély, lakoma nem képzelhető nála nélkül, ha viharos ülés van a Házban, Farkas bizonyosan ott volt a folyosón (hajdanta neki vesztek össze a honatyák, — ő lévén minden affair-nél a párbajorvos), ha léghajót eresztenek fel, ha szobrot lepleznek, ha valahol Budán vagy Pesten új jó vendéglőt nyitnak, Farkas az első felfedezők egyike. A közélet minden vonalán megmutatkozik, mint Bosco, a ki egyszerre jelent meg Bécsnek valamennyi kapujában. Ott ül a presbiteri üléseken, mint egyházának vastagnyakú auktoritása. Korán hajnalban séta okából bejárja a Gellért-hegyet, dalolva, mint egy savoyard fiú. Este a kaszinóba érkező miniszterekkel és államférfiakkal disputál a napi kérdésekről. A ki magyar ember valaha a világ valamelyik részében utazott, annak az úti emlékei közt mindnek ott van a Farkas Laczival való találkozás, Madridban vagy a Missisipinél, Egyiptomban a gúlák alatt, Nisni-Novgorodban a vásáron, Glasgowban, Illionois államban, vagy Afrikában valami kis faluban, a hol a vadak között ülve, egykedvűen horgászik a patakban.

Ezek az utazásai rendesen összefüggnek az orvosi kongresszusokkal. A roppant gyorsasággal előre haladó sebészetben a fölfedezéseket nemcsak hogy így sajátítja el, de maga is visz ujitásokat s kivált a műtő eszközök javításában leleményességével az elsők között foglal helyet; több nevéről elnevezett szerszám szerepel az európai kórházaknál. Különösen a tábori sebészetben elsőrangú tekintély a külföldön. A boszniai okkupáczióban és a szerb-bolgár háborúban maga is részt vett mint orvos (mert

táson voltak: rendkivül aprólékos, régi kartonminták stb.-k. Vajjon mit tanul a növendék egy ilyen rajzon, a melylyel hónapokat eltölt részint pauzálással, részint pedig a pauzált minták kifestésével? De nem szeretném, ha félreértenének, mert egyáltalán nem akarom a fölvételeket kiküszöböltetni, hanem csak korlátozni és az idővel való takarékoskodást ajánlani. Az aprólékos festésmodor is mellőzendő volna, és a mi a fő, sokat, lehetőleg sokat kellene terveztetni. Hetenként vagy kéthetenként egy-egy témát közösen kidolgozni. Elég, ha a rajz csak vázlatos marad, s csak közbe-közbe fejez

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Bobits Artur.

Iparművészeti rajzcsoport. Terv.: Weisz Gy.

be egy-egy rajzot a tanítvány. Mert legfontosabb a tanárnak összehasonlító birálata, a melyre így bőséges alkalom nyílik, a mikor a közösen (esetleg záros határidő mellett) kidolgozott rajzok közül kiszemeli a legjobbat, kiemeli annak előnyeit a többivel szemben; útmutatást ad a gyengébb dolgozatokon esetleg alkalmazható javításokra stb. Ez által megtanul a tanítvány összehasonlítani, gondolkozva dolgozni, s vigyázni fog arra, hogy tervének minden részletét okadatolhassa. Ilyes rajzokat óhajtanók látni e csoportban, s a hevenyészett kidolgozást szivesen elnézi minden hozzáértő, mert az itt indokolva van. Hiszen rövid az a rendelkezésre

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász Károly.

álló néhány óra, ezt pedig a lehetőség szerint ki kell használni. De különben is, az iskolában már eleve meg kell szokni a gyors, időhöz kötött munkát, mert különben nem igen boldogulhatunk a gyakorlati életben, a hol az időnek pénzértéke van.

Mindezek az itt fölsorolt óhajok remélhetőleg közel jövőben meg fognak valósulni, mert a mint hallom, jó részben benne foglaltatnak, a tanári testület által kidolgozott új szervezetben, mely helybenhagyás végett a ministeriumhoz már föl lett terjesztve.

Végül konstatálható, hogy e csoportban is volt már néhány modern szellemben készült tervezet. Kár, hogy az egyik — különben ügyes kézre valló — munkának készítője bántóan utánozta Muchának ismert modorát.

Az *építészeti rajz* és *alaktan* (tanár Schikedanz Albert) két évig heti hat órán át közös tárgyát képezi az összes osztályoknak. A bemutatott rajzok, építészeti párkányelemeket, Vignola oszloprendeit, Piranese nyomán készült s természetes nagyságban kidolgozott bronztárgyakat ábrázoltak. Ezeken kivül volt néhány homlokzat, több növendéknek egy nagy zeneteremre vonatkozó vázlatos tervezete, végre pedig számos vázlatkönyv építészeti részletekkel.

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász K.

Magyar Iparművészet
1897/98. 386 l.

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász Károly.

Itt — a haladottabb növendékeknél — az építészeti rajzban elsajátított formáknak az iparművészetben való alkalmazását kerestem, de hiába. A zenetermet nem vehetjük annak, hiszen a feladat oly nehéz, oly nagy gyakorlottságot tételez fel, hogy eleve ki van zárva, hogy a növendékek azt féligmeddig elfogadhatóan megoldják. Azután nem láttam a fokozatosságot, mely föltételezi, hogy előzetesen könnyebb tervezetekkel, mint például váza, alapzat, sirkő, emléktábla, stb. foglalkozzanak a növendékek. Ilyes tervezetek képzettségüknek, de hivatásuknak is inkább megfelelnének, mint a szóban levő, nagy igényeket támasztó zeneterem. A vázlatkönyvekbe való rajzolást nagyon üdvösnek tartom, itt csak kívánatos volna, ha a tanítványok vázlataikat a mostaninál jóval nagyobb méretben készítenék.

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász Károly.

Az intézet hat szakosztálya között legnépesebb a *diszítő* festészetié, mely *Feichtinger* József Gy. vezetése alatt áll. Ennek a kiállítása igen változatos, színgazdag képet mutatott. Voltak gipszminták után festett és színes diszítmények, tájképek, elő minta utáni fej- és alaktanulmányok,

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász Károly.

Magyar Iparművészet

1897/98.

virágstudiumok, csendélet-képek stb. Általában széles, bátor ecsetkezelés jellemzi ezeket a munkákat. Természet utáni virágtanulmány aránylag kevés volt a kiállításon, pedig azt majdnem a legfontosabbnak tartom ebben az osztályban, úgyszintén annak diszítménynyé való formálását. A kevés azonban, a mit ezekből a munkákból a kiállítás fölmutatott, úgymint bordürök, tapéták stb-k, jók voltak. különösen rajzban, s kár, hogy a szinezésük általában kissé bágyadt maradt.

A *Mátrai* Lajos Gy. vezetése alatt álló *diszítő-szobrászati* csoport, részben gipszöntvényekből és terrakottákból, részben pedig fafaragványokból állott. Utóbbiaknál föltünt, hogy közöttük aránylag kevés volt az ornamentális munka. A tanmenet világosan föl volt tüntetve: gipszminták utáni másolatok, később kompilátiók, természet utáni alak tanulmányok s végre önálló tervezetek. Ezekből kettőt, úgymint egy siremléket s egy fülkébe komponált csoportot a 392. és 395. lapon közlünk. Ugyancsak ebben az osztályban készült az az amorettek által tartott nemes arányú váza, melyet Cheret eredetijének rajza után mintáztak. Sajnálni való, hogy itt nem kerülhettek kiállításra azok a rendkívül érdekes s tanulságos munkák, melyeken a szakosztály növendékei most nagy buzgósággal dolgoznak. Ezek közvetlenül a természet után mintázott virág- és madár-tanulmányok és azoknak dekorativ alkalmazása.

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Darilek Henrik

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Barta Ernő.

A hátsó sorban balról jobbra nézve: Jenő herczeg, Vilmos herczeg, V. Gusztáv az új király, Skaane herczege (karján legidősebb fiával, a vesterbotteni herczeggel) és Károly herczeg. Az elülső sorban: II. Oszkár, az elhunyt király, lábánál Margit herczegnő, Skaane herczegnő kisebbik fiával, Zsófia anyakirályné, a földön Mártha herczegnő, és Ingeborg herczegnő Arisztid herczeggel karján.

A SVÉD KIRÁLYI CSALÁD TAGJAI.

pen — hála Istennek, ha fértek volna, lettek volna ötannyian is, mint a mennyien lehettek — fölemelő és értékes tanulságokat hozhattak el a lelkükben. Frázissá lett, hogy Magyarországon minden figyelmet, minden érdeklődést és minden tapsot a politika foglalt le magának. Erős igazságnak kell lennie annak, a mely olyan karriért tud csinálni, hogy frázis legyen belőle: de ez a frázis, úgy látszik, már jobban megöregedett, semhogy tele lenne az igazság ifjonti, sugárzó erejével. Ime, vasárnap, nem a politikusok, hanem a tudósok házában, az Akadémiában láttunk egy hatalmas, diszes és lelkes sokadalmat, a mely csillogó szemmel, tapsolva és ujjongva, éljenezve és virágot szórva vett körül egy öreg poétát, a ki soha se szónokolt, egyebet se csinált, csak pengette a lantját és csengő szavakban mondotta el, a mi sok szépet álmodott. Ez a kép ékes bizonyságot tett róla, hogy igenis érdemes dalolni, érdemes verseket irni Magyarországon, de természetesen csak annak, a kit Isten azért küldött, hogy énekeljen. És az ilyen — énekelne akkor is, ha nem lenne érdemes. Nem az ő szerencséje, hanem a mienk, hogy igenis érdemes.

*

A nagyon szép férfi tragédiája. A minapában Budapesten megölte magát egy orvos, egy megjelenésében és gondolkodásában egyaránt kiváló ember, a kinek azért nem volt az életben maradása, mert — túlságos volt a szerencséje. Többen szerették, mint a mennyi a boldogsághoz elegendő vagy szükséges. Egy franczia drámairó, ha jól tudom, Hennequin, megirta a *Nagyon szép asszony* komédiáját, de a nagyon szép férfi tragédiája is eléggé megérett téma a földolgozásra. Sivár és szomorú a sorsa annak, a kit senki se szeret, de a tragikum eleme megvan azében is, a kit nagyon is sokan szeretnek. Lám, ez a szegény doktor, ha nem olyan szép ember, ha nem olyan vonzó egyéniség, a milyen volt, bizonyára megmaradhatott volna első tüzhelyénél és nem viszi a végzet egyik helyről a másikba, míg végre — sehol se volt és mikor élete mérlegét megcsinálta, csak azt konstatálhatta, hogy a boldogságnak több tételét veszítette el, mint a mennyi rendes sorban egy embernek kijutni szokott. Van egy arab közmondás, a mely úgy szól, hogy a kinek egy aranytégla van a batyujában, az épen olyan roszul alszik, mint a ki az utolsó szem datolyáját ette meg vacsorára. Ennek a bölcs mondásnak az igazolását ime a szive kiömlött vérével irta meg a tulságosan szép és tulságosan kedves doktor: a ki azért pusztult el, mert többje volt neki, mint a mennyivel elbirt. Mert a sok szerencséjében a legnagyobb baja mégis csak az volt ennek a boldogtalan embernek, hogy — ő maga se tudott ellentállni magának. Ha maga is nem hódol meg épen úgy a saját «ellenállhatatlan» voltának, mint azok, a kik meghódították, elég jó sora volt hozzá, hogy beérhette volna vele és nem kisérti meg minduntalan a szerencséjét. De igy el kellett buknia és a kinek az életben az volt a sorsa, hogy többen szerették, mint a mennyi elég a boldogsághoz, úgy halt meg, mint a kit soha senki se szeretett: magánosan, elhagyatva, szeretetlenül.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

XXXIII.

Tatár félhold alatt.

Tiz nap múlva megjött a Khánaga Sztambulból. Hozta a titkos traktát, mely szerint a krimi Nagyúr, IV. Mohamed Ghiréj csakugyan felhatalmazást nyert a javasolt terv szerint Erdély ellen vonúlni. Hozott azonkívül ura számára egyebet is: három czobolyprémes kaftánt az özvegy császárnétól, egy köves kardot a fiatal padisahtól s egy már aláirt athnamét, melybe a háború után csak a megteendő új Fejedelem nevét kellett beirni.

— Hát a szokásos Csizma-Pénz? — kérdezte Mohamed, — háború előtt vagyunk, nem adják meg a húszezer aranyat?

A Khánaga sietett a szóval:

— Nem, felség, ép mert a császárné minden felelősséget Te Rád hárít. Uram, nehezen ment a dolog, Köprili mégse oly halott, mint a hogy gondoltuk!

— Azraelre, hát mégse kapta meg a selyemzsinórt?

— Felség, a selyemzsinór kész, de én úgy láttam, haboznak az elküldésével. Zaime császárné eddig tizenkét nagyvezért tett el láb alól, de ez a tizenharmadik, úgy látszik, a nyakán marad. Félnek az öreg Köprilitől, — távolléte és kudarczai daczára is még mindig az ő szelleme uralkodik Sztambulban.

— A Próféta szakállára, ez rosz dolog!

— Rosz, de rábeszélő szavamnak mégis lett foganatja. Tüzeltem a császárnét, rázza le magáról a zsarnok nagyvezér nyügét! És láttam, szivesen veszi a szómat. «Eh, — mondotta aztán, — Köprili útban van már hazafelé, de még nincs itt, legalább az ő távollétében legyen meg az én akaratom!» És csak azért is megadta daczból a felhatalmazást. De izeni felségednek: siessen a cselekvésével, hamarosan végezze el azt, a mit Köprili nem tudott nyélbe ütni Erdélyben. Akkor még nyilvánvalóbb lesz a nagyvezér kudarcza és elkergethetik őt. Siessen felséged: a császárnénak teszen szolgálatot erdélyi vállalkozásával! S a hála nem marad el, — egy ország, Erdélyország leszen a felséged jutalma!

— Helyes! — bólintott a khán a kezeit dörzsölve, — s én ezáltal nemcsak Erdélyben, hanem Sztambulban is megvetem a lábamat. Megerősödöm végre kháni székemben! Im' Allah kegyelme mégis csak visszatér hozzám!

— Vissza, felség.

Magára maradva, elgondolkozott a Ghiréj:

— Hazudott Afifeddin, ezerszer is: hazudott ő! Im' megszabadultam összes elleneseimtől! Most egy csapásra szabadulok Köprilitől és Zareymától is . . . Csoda ez, ügyeim pompásan haladnak. Oly jól, hogy szinte megdöbbenek tőle!

Megállt s a kezén feketéllő pokol-foltokra pillantott.

— Itt a testvér Dsingisz-vér nyoma, — töprengett babonásan, — ez újabb háború vérében tán örökre lemoshatom e rettentő foltokat . . . S akkor tán majd fellélegezhetek . . . Allah, — tette aztán hozzá, az Arany Terem szőnyegére rogyva, — nékem nyugodalmat s Achmed fiamnak trónt adj te!

Felkelt. A hogy azonban ellépett az imaszőnyegről, egyszerre a régi alattomosság váltotta fel arczán az istenfélő alázat kifejezését. Léptek közeledtek. A Vezér s a Shirinbég jöttek hódolatra.

— Mit akartok? — rivallt rájuk, — megfuvassátok a minden tatárok trombitáját! Futáridő alatt ötvenezer ember álljon Ak-Medsid* előtt a síkon!

*

És akkor Kaffától Karamrunig, Balaklawától Perekopig mozgalom kélt a krimi falvak táboraiban mindenfelé. Felszedték a bőrsátrakat s az iménti hadakozástól fáradt tatárok újból lóra ültek. Csattogott ismét a mirza-korbács, sietni kellett, — a khán tulajdon kilenczlófarkas félholdjával gyűjtötték a népet. De körülhordták az «Alem»-et, a rettegett vérzászlót is, meg azt a háromszögletű aranylobogót, melyre Ali khalifának a boszúálló keze volt ráhimezve . . . Csak előre mindenek mindenfelől a fehér város, Ak-Medsid falai alá! Az egy Bakcse-Szeráj körül maradt aránylag minden csendes. Ne is sejtsék a külföldi követek a Nagyúr szándokát! «A khán — hiresztelték, — csak apró csatározásokra kiséri seregeit a kisoroszok ellen . . . .» De suba alatt annál serényebben folytak a készülődések. Tepe-Kerman és Kats-Kaleh válogatott csapatai éjjel hagyták el vártornyaikat, hogy éjszak iránt a nagy táborhoz csatlakozzanak. Végre egy napon lóra ült maga a khán is. A gyanú oszlatásának okából csak igen kis készülettel volt, háremének is tán csak a harmadát vitte magával.

Ugyanakkor készülődött a Gyöngyház-kjöszk rejtelmes lakója is. Kolmashi amazonjainak ezüstös pánczélingében maga Zareyma jött el Tholdalagit hadi díszbe öltöztetni. Lábaihoz

* A mai Szimferopol.

A HÉTRŐL.

Egy hősről. A lélekben fölvetődik egy pár keserűen és komoran bugó kérdés. Miért van az, hogy az életben a jó, a tisztességes embereknek kell félniük a roszaktól, holott minden erkölcsi rend törvénye szerint megfordítva kellene lennie? És miért van az, hogy az emberi képzelet foglalkozó kedve készségesebb azok irányában, a kik a társadalom, az intézményes jó ellen harczoltak, mint azok irányában, a kik bennünket védenek, értünk harczolnak és véreznek? A betyárról, a ki rabolt és ártatlan embereket ölt meg, nóta támad, alakjára rásüt a romantika holdjának kék sugara és hősnek látja a primitiv és tévedő erkölcsi érzés. Mennél elemibb ez a jelenség, annál megdöbbentőbb, mert az elemi volta az eredendő volta mellett argumentál. — Ellenben *Kis* Gergelynek a héten először hallja a nevét a világ abból az alkalomból, hogy harminczkét esztendős szolgálat után aranymedáliát küldött az öreg csendőr-őrmesternek a király. Nóta nem támadt róla, históriába a cselekedeteit nem szedték. Pedig lett volna miért megénekelni, a nevét megismerni bőségesen. Mert Kis Gergely azt a harminczkét esztendőt örökös háborúban töltötte és izgalmas csaták árán nyert diadalokért kapta az arany medáliát. Bátran harczolt, diadalmasan harczolt és — érettünk harczolt, mindnyájunknak a biztosságáért, a jószágáért, az életéért. Azon az ünnepségen, a melyet fölebbvalói és bajtársai a tiszteletére rendeztek, elmondották az élete statisztikáját. Ez az öreg csendőr harminczkét esztendő alatt *kétezerkilenczszáznyolczvannégy* büntettest fogott el és *egymillió százhuszonnyolczezer* korona elcsalt, ellopott vagy elrabolt értéket szerzett vissza a bűnös kezek karmai közül a jogos gazdájának. Ime: ez az egy katona egész erdeit verte le és fogta el a bűnnek és halommal vitte vissza a kincset a tisztességes társadalomnak. Az ő sorában szebbet, nagyobbat, megragadóbbat ki művelhetett nála? Hol a romantika, a melynek bátran szárnyaló képzelete derekabb hőst tudna kieszelni, mint a milyen ez a deres haju magyar csendőrőrmester, a kinek az alakján az egyetlen külső fényesség egy kis aranykorong, a mely most került a mellére! Kis Gergely büszke lehet erre a medáliára, mert a legkevesebb, a mit kaphatott és a tisztességes társadalom is büszke lehet erre a hősre, a ki a legtöbbet adta neki, a mit adhatott.

*

A játék. Ez a hét, a melyet már beragyog a közelgő karácsony fölkelő napja, ez a hét a boltosok hete volt, de különösen azoké, a kik játékot árulnak. Ezektől vásárol legtöbbet a Jézuska, mert a karácsony öröme elsősorban a gyermeké. Ezeken a napokon bizonyára alkalomszerű, ha néhány szót ejtünk a gyermekjátékról. Páris város hires rendőrfőnöke, *Lépine* volt az, a kinek legelőször eszébe jutott, hogy foglalkozzék a gyermekjáték, illetve játékszer psychológiájával és a föllépése nem volt se hasztalan, se eredménytelen, mert az utolsó évtizedben egy egészen jelentős irodalma és művészete keletkezett a gyermekjátéknak. A mi egyszeriben igen érthető és természetes lesz, ha meggondoljuk, hogy a játékszer tulajdonképen a gyermek fantáziájának az iskolája. Minden játék valakit vagy valamit hoz eléje egy világból, a melyet az ő képzelete van hivatva köréje teremteni. Hogy ez a fantázia eredendő, velünk születik, arra bizonyság minden gyermek, a mint a játékaival foglalkozik. Látjuk, hogy beszél hozzá, dicséri, inti, korholja, szóval élő módjára bánik vele. Ez a fantáziának a munkája, már pedig minden munkának az a rendeltetése, hogy hasznosíttassék, fölhasználtassék, valamely érdemes czélnak a szolgálatába állíttassék. Francziaországban, Angliában és újabban Németországban is a gyermek játékszere már igen értékes kulturális föladatot végez. A gyermeki fantázia energiáját olyan ismeretek szerzésében hasznosítja, a melyek az életben szükségesek. A franczia kormány kiváló írókkal húsz mesének dolgoztatta föl a franczia nemzet históriáját. Minden mesének a história vagy a kulturtörténet egy nagy alakja a hőse és ez a hős egyuttal játékszer formájában is megjelent a boltokban meg a gyermekszobákban. A franczia gyermek már a mesékben hall Napoleonról, Gambettáról, Viktor Hugóról és játszik is velük. Ugyanígy cselekedtek a nagy poétai alkotásokkal is. Nem lenne-é helyénvaló, ha nálunk is fogna ez a példa? A mi gyermekjátékaink ma még internaczionálisak. Pedig a János vitéz vagy a Toldi Miklós története kész anyag a gyermeki fantáziának minden formában való foglalkoztatására. A föladat méltó rá, hogy a legjobb művészeket inspirálja és tüzelje, mert ha sikerül nekik a magyar képzelet világából úgy megérzékíteni egy-egy alakot, hogy azt a gyermek fantáziája elfogadja, hatalmas hóditást tettek a nemzeti gondolkodás javára. A magyar nemzet sorsa és a magyar poéták képzelete eleget alkotott arra, hogy a magyar gyermek fejlődő fantáziája ezen a területen magának bőséges anyagot találhasson. Csak épen eléje kell állitani ezt a matériát.

*

Irodalmi ünnep. A kalendárium szerint is igen megfelelő volt az, hogy ez a hét, a karácsonyi készülődések hete, egy irodalmi ünneppel, a Kiss József jubileumának első fejezetével kezdődött. Ez a hét ugyanis, régi tradiczió szerint, szorosabb kapcsolatban van az irodalommal a többinél. És ez a kapcsolat a legüdvösebb is, mert abban nyilatkozik meg, hogy ilyenkor — veszik is a litteraturát. Ez a hét az *országos vásárja* a könyvpiacznak, a legritkább vásár, mert csak kétszer van egy esztendőben: karácsony meg husvét idején. Az ideális állapot kétségtelenül az lenne, ha soha se lenne, a mint hogy például nincsen kenyérvásár, mert kenyér kell mindennap. De hogy a könyv olyan általánosan nélkülözhetetlenül szükséges legyen Magyarországon, mint a kenyér, attól, sajnos, még meglehetősen messze vagyunk. De ha *már*, vagy de ha *még* ugy van a dolog, a hogyan van, van abban valami kedves és érdekes szimbolum, hogy az emberekben abban az időben ébred föl és szólal meg a könyv után való vágy, a mikor a Megváltó világosságának eljövetelét ünnepeljük. És igen stilusos az is, hogy ez a hét egy irodalmi ünneppel, egy poétának országos fölmagasztalásával kezdődött és ebben folytatódott. A kik ott voltak vasárnap azon ünne-

KARÁCSONY ESTÉJÉN. — Kotász Károly rajza.

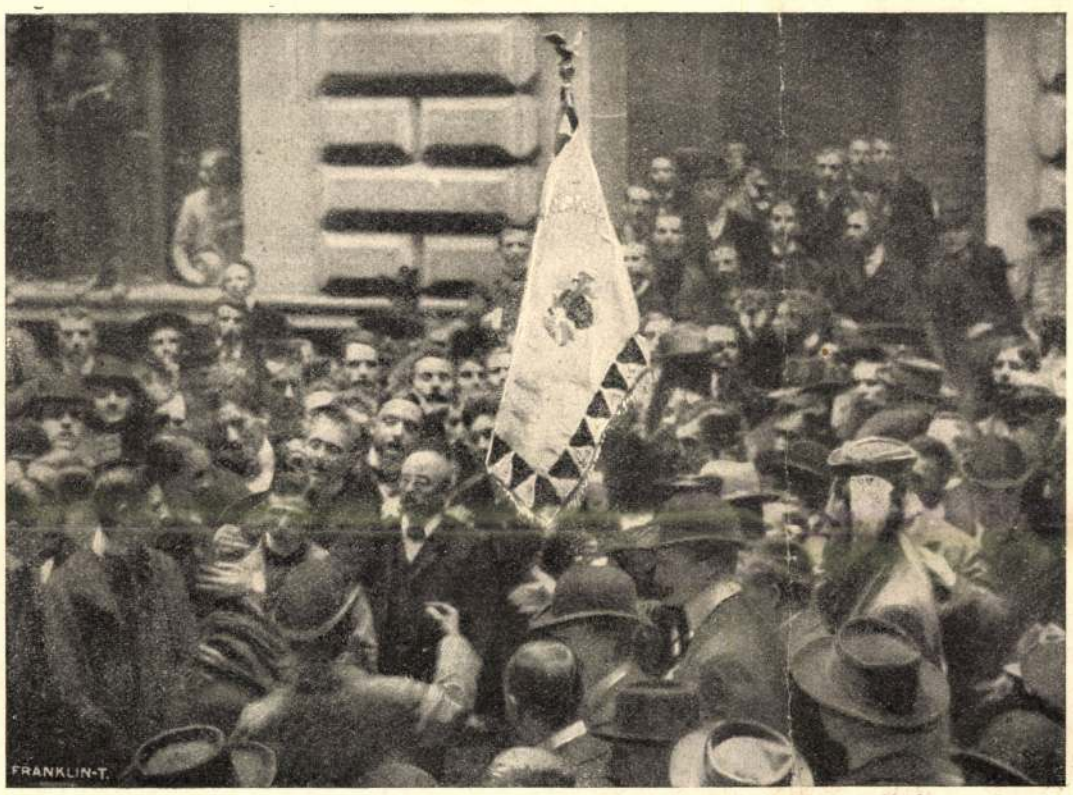

AZ IFJUSÁG ZÁSZLÓSZENTELÉSI ÜNNEPÉRŐL. — A fölszentelt zászlót kihozzák a városházáról.

HAZAFELÉ.

Egész nap a mezőn dolgozgatott a család, az ebédet is oda künn főzték meg. Hiába, sietni kell, nagyot rövidül így ősz felé a nap, az ember alig veszi észre, már is este van. Ime a seregélyek nagy csapatokban hűzódnak jobbról is, balról is a közeli nádasba éjjeli szállásra, a tócsák fölött kóválygó sirályok is nyugtalanok lesznek és mintha egyet gondolnának, felkerekednek s gyorsan suhannak a homokos földnyelv felé, a hol hálótanyájuk van. A nap vérvörös színben pillant még egyszer vissza a nyugati láthatár aljáról, azután eltünik s homályos szürkeség borítja el az egész tájat.

— Este van, menjünk haza!

Megindul aztán a kis család. Jó előre ballag gazduram; könnyű neki, mert csak egy gereblye nyomja a vállát, de már az asszony lassabban halad: takarmányt visz a tehénkének, s a mellette bandukoló kis leány is aprókat lép még.

De hát így is csak haza érnek s majd holnap újra kezdik ott, a hol ma elhagyták.

ŐSZI SZÁNTÁS.

Pataky László rajzához.

Szép mezei munka az őszi szántás, ha t. i. az eső jól átjárta a tarlót. Akkor a barázdák takarosan, rendben simulnak egymás mellé s csupa gyönyörűség nézni, a mint a földhasábok szétomlanak, puha ágyul kinálkozván az elvetendő magnak. Az igavonó jószág könnyen lépked az eke előtt, a béres meg fütyörészve ballag utána. De bezzeg máskép van, ha eső nem járt. Szegény jószágnak van ekkor mit huzni, de még a béres sem igen ér rá nótázgatni, mert ugyancsak bele kell kapaszkodnia az eke szarvába, hogy minden lépten-nyomon ki ne vesse a csonttá száradt föld. Képünk is ilyen keservesebb fajta szántást ábrázol; ott se járhatott eső, a hol művészünk vázlatát készítette. A béres ugyancsak neki veselkedik az eke szarvának, a négy ló is nagy erőlködéssel kapaszkodik előre, pedig ostorával ugyancsak biztatja őket a lóhajtó gyerek.

Lehet, hogy a művészeknek nem soká lesz már alkalmuk ilyes jeleneteket rajzolgatni: ma-holnap tán villam hajtotta gépek hasogatják mivelt világszerte a barázdákat. Hiszen a mint jelentik, Edison olyan akkumulátort talált fel, a mely feleslegessé teszi az igás állati erőt; nem kell sem ökör sem ló, mehetnek egymásután a mészárszékre.

AZ UTCZA.

Kicsinyléssel, vagy épen lenézéssel, megvetéssel szólni az utczáról — nem való. Igaz, hogy előkelő helynek mondani nem lehet. Kegyelmes, sőt felséges urak is járnak rajta, de nyitva van a legrongyosabb csavargónak is. Annak is, a kinek számára egyéb hely nincsen is nyitva. Hajléka a hajlék nélkül valónak, az elesettnek, a koldusnak. E szerint való a berendezése is. Poros kövét, aszfaltját szőnyeg nem takarja, egész bútora az utczának egynehány nehéz, idomtalan lócza. Ilyen sincsen valamennyinek.

És mégis hatalmas, nagy dolog az utcza. Ere a város életének, a melyben vére lüktet és kering. A város élete szinre, befejezésre itt kap. Lendületének, elevenségének ez a mutatója. Néptelen utczák — halott városok. Hullámzó, forgalmas utcza — virágzó, eleven város. És az utcza tud sok minden lenni. Tud bölcsője lenni nagy eseményeknek és tud templom is lenni, a melyben nagy eszmék tiszteletének gyujtanak áldozati tüzet.

Ilyenkor gyönyörű az utcza. De torzképű, rút és félelmetes, mikor a szenvedelem és igaz ok nélkül való gyűlölség csatatérré teszi. Mikor egy haragos had ádáz indulattal tábort üt rajta és a maga hódított területének vallja, a melyen tilos az átjárás és a nyers erő törvényei diktálnak.

Az utczáról, a budapesti utczáról, a melynek aszfaltját, gránitját most kezdi telehordani lesárgult falevéllel az őszi szél, sok különös szó esett mostanában. Politikai táborok vitáztak rajta, hogy — melyiké és bot, bicska meg vasdorong is keveredett az argumentumok közé.

Ez a vita olyan jogtalan, mint a milyen sajnálatos a csata, mely belőle fajult. Az utcza rendjét, mikor se háború nincs, se forradalom, az ember és a munka szabadságának törvényei szabják meg. Ahhoz, hogy az utczán szabadon mozoghasson, teljes joga van mindenkinek, azokat kivéve, a kik azért mennek oda, hogy ebben a szabadságukban — másokat megbénítsanak.

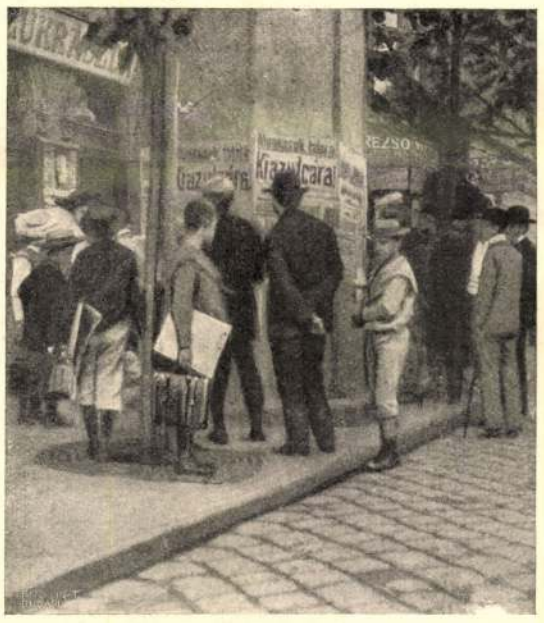

SZOCZIÁLISTA FALRAGASZOK EGY HIRDETŐ-OSZLOPON.

KIRÁLY-IDYLLEK.

Beaconsfield lordnak tulajdonítják azt a paradoxonnak látszó mondást, hogy «fejedelmi körökben több szerelmi házasságot kötnek, mint bármely más társadalmi osztályban». S valóban nem szükséges a legmagasabb körök családi összeköttetéseiben minden alkalommal rideg politikai érdeket, messzemenő világfelforgató terveket sejteni. A koronás fők szive ép úgy megmozdul, ép úgy követeli jogait, mint a legkisebb alattvaló é s boldog és boldogtalan szerelem ép úgy osztályrészök, mint a névtelen tömegek millióinak. Gusztáv Adolf svéd királyi herczeg nemrég történt eljegyzését is a connaughti herczeg leányával a Kairóban együtt töltött holdas éjszakák sok édes emléke előzte meg s a fiatal Alfonz spanyol királynak emlegetik egy évek előtt tett mondását, hogy «ha valamikor feleséget veszek, magam fogom választani magamnak».

Edvárd angol király szerelmi regényének a szép dán királyleánnyal szinhelye a wormsi hires székesegyház. Ott találkoztak először s a találkozás eredményét feszülten várták a herczegnő rokonai, kik Rumpenheimban voltak az alatt. A mint a herczegnő megérkezett a hesseni régi kastélyba, unokatestvérei körülvették, hogy halljanak valamit a találkozás részleteiről s nagy izgatottság támadt, mikor Alexandre herczegnő, előhúzva zsebeiből a walesi herczeg fényképét, nevetve szólt:

— Magammal hoztam!

A már évek előtt elhalt Albany herczeg maga mondotta, hogy Waldeck Helén herczegnővel Frankfurtban történt első találkozásától egész kora haláláig, mely Cannesben következett be — élete nem volt egyéb egy «szép költeménynél». S ideálisabb, boldogabb házasságot valóban képzelni sem lehetett, mint az övék. Annyira az volt, hogy a herczeg nem is törődött egyébbel, mint kedves clermonti otthonával. Jellemző erre, hogy egy barátjának mentségül, hogy bizonyos neki tett igéretet nem tarthatott be, ezt irta: «Igazán, sokkal szerelmesebb vagyok még, semhogy egyébre gondolhatnék».

A jelenlegi walesi herczeg bálványozta feleségét már attól az időtől fogva, hogy együtt játsztak a gyermek-szobában s legboldogabb órái azok voltak, mikor bebolyongta a Sheen Lane-t s a Richmond-parkot mátkája képével szivében.

Bizonyára beteljesedett az angol királyi házon az agg Viktória királynő jóslata, ki egy izben azt irta egy hölgynek: «Én szerelemből mentem férjhez s remélem, gyermekeim is úgy fognak tenni». Ki ne emlékeznék itt arra a jelenetre, mikor az elhunyt Frigyes német császár jegyese, Viktória angol királyi herczegnő oldalán haladva a bolmoreli réteken, egyszer csak lehajolt s megpillantva a földön egy fehér fagyalvirágot, letépte s szive hölgyének ajánlta fel szerelmi zálogul. S milyen bájos és igénytelenségében is megható a mai Fifi herczegnő szivbeli regénye, a ki már mint gyermek szerette titkon jövendőbeli férjét. Egy izben valami emléktárgygyal akarta meglepni, de nem birva leküzdeni félénkségét, fiókjába zárta el a régóta elkészített ajándékot.

Azután Lujza angol királyi herczegnő s a szép és deli Lorne marquis házassága, melyről Viktória királynő ezeket irta naplójába: (1870 október 3.) «A mai nap eseményekben gazdag volt. Kedves Lujzánkat eljegyezte lord Lorne. A dolog egy séta alatt történt. Ő a lordkanczellárral és Lorne-nal volt. Én Beatrice-szel s Ponsonby asszonynyal hajtattam. Ugyanaz a teljesen felhőtlen ég, mint a két előtte való nap. Hétkor tértünk haza. Lujza, ki kevéssel utánunk jött meg, elmondta, hogy Lorne beszélt neki iránta való hajlamáról, házasságot ajánlott neki s ő elfogadta, tudva, hogy én beleegyezem. Ámbár nem ért a dolog váratlanúl, mégis fájt arra gondolnom, hogy elveszítem őt. De természetesen beleegyeztem s csak azért imádkoztam, hogy boldog legyen».

A jó öreg Viktória angol királynőnek azonban nemcsak közvetlen családtagjai köszönhetik házaséletök boldogságát. A portugál király,

A HÉTRŐL.

A női jogokért küzdő német asszonyok és leányok kongresszust tartottak e napokban Berlinben. Lepisszegték az egyik előadót, a ki tanárnő a párisi egyetemen, mert a mostani családi helyzet alapján mondotta javítandónak a nők állapotát. Ellenben harsány éljenzéssel fogadták azokat a szónokokat, a kik azt fejtegették, hogy a mai házas élet keretén belől a nő nem fejtheti ki a maga egyéniségét, s nem élvezheti azt a szabadságot, mely őt megilleti. El is határozták, hogy a nő kereső társa legyen a férfinak, egyenlő jogokban részesüljön vele, a gyermekek pedig... nos igen, a gyermekeket az állam helyezze el a maga lelenczházaiban.

Tehát a nő kereső társa legyen a férfinak. Ettől függ a női nem boldogsága. Mi pedig úgy látjuk, hogy a legalsó osztályoknál úgy van ma is, hogy a nő kereső társa a férjének. Vele dolgozik, kapál, gyári munkát végez és napszámba jár. Ellenben azt nem látjuk semmiképp, hogy a legalsó osztályhoz tartozó férfi jobban megbecsülné az ő feleségét, mint az, a ki nem dolgoztat vele. Azt is látjuk, hogy a művelt nő, mikor hivatalt foglal el, nemcsak egy férfit üt el a kenyértől, hanem egy egész családot. A postamesteri vagy tanítói fizetésből a férfi nemcsak maga megél, hanem családot is alapít, s felneveli a gyermekeket. A leány ha ilyen álláshoz jut, rendszerint csak úgy megy férjhez, ha a férfinak is van megfelelő jövedelme s eszébe se jut, hogy ő legyen az egyedüli családfentartó.

Aztán, hogy a nő ép úgy keressen mint a férfi! Olyan nőietlen ez a felfogás. Mi férfiak, kivált a kik még a régi iskolához tartozunk, egészen más szemmel nézzük a nőt. Nekünk boldogságunkat és büszkeségünket képezi, hogy mi dolgozzunk a drága hitvesért, mi fáradjunk érte, mi gondoskodjunk szükségleteiről, mi vegyük körül mindazzal, a mi kedvessé teszi számára az életet. E nélkül a felfogás nélkül nincsen a házaséletnek poézise. Ha pedig ez megszünik, mi a manónak házasodjék valaki!

*

Lóhús. A ki meg fogja irni majd a ló históriáját Magyarországon, kell, hogy korszakos dátumnak méltassa majd 1905. október első napját. Ezen a napfényes, de szeles és hűvös őszi vasárnapon történt, hogy a legnemesebb, legszebb háziállat bevonult Budapesten az istállóból az — ebédlőasztalra. Nem a maga természetes formájában, hanem a vágóhidon a mészárszéken és a konyhán keresztül — pecsenyének. Hogy a legközvetetlenebbül érdekelt fél, maga a ló, miként vélekedik sorsa ilyetén fordulatáról, a mely őt e vágóhidra vitte, lesülyedésnek tartja-e, vagy rangemelésnek, azzal az emberi önzés nem törődik. Neki elég és megnyugtató tudat az, hogy az új reform a táplálkozásban *bevált*. A lóhúsnak sikere volt Budapesten és a kimérésre került készletet szinte elkapkodták azok, a kiknek nem csak fáczánpecsenyére nem telik, hanem marhasültre sem. Az ize szokatlanságát ellensulyozta az, hogy olcsón mérik, a mi áldásos, hasznos és üdvös dolog, mert a semmilyen húsnál a lóhús is okvetetlenül izesebb és táplálóbb. A mi különben a szokatlanságot illeti, ez is csak olyan fajta hiba, vagy fogyatékosság, mint a fiatalság. Minden nappal kisebb lesz. Ma még a lóhúsnak, az ára szerint, minden hús között a legkisebb a becsülete, de még megérhetjük azt az időt, hogy igen előkelő és drága pecsenye lesz az, a melyet ennek a szép, minden háziállat között legtisztább és legjobb koszton élő jószágnak a húsából sütnek.

*

A dologtalan város. Budapestet tisztelte meg ezzel a jellemzéssel egy német irónő, *Reicher* kisasszony, a ki valamelyik kongresszus alkalmával néhány napot töltött a magyar fővárosban és e néhány nap alatt tett megfigyeléseit elegendőnek tartotta, hogy ezek alapján e közel milliós lakosságu városnak ne csak külső képéről, hanem belső életéről, társasági erkölcseiről is beszámolhasson egy tárczaczikkben a berlinieknek. Ebben a tárczaczikkben azután elmondja Reicher kisasszony, hogy Budapest az a paradicsomi város, a melyben senki se dolgozik. A mi abból látható, hogy az utczák tele vannak sétáló néppel, a kávéházak szórakozó közönséggel. Hogy nem vagyunk a világ legszorgalmasabb és legdolgosabb népe, az meglehet, de hogy a legdologtalanabbnak bélyegezzenek bennünket, arra talán mégse szolgáltunk rá. A német irónő alkalmasint olyan tévedésbe esett, a melybe beleesni könnyű, de irónak, a ki sok ezer ember számára gyüjti a megfigyeléseit, — nem való. Hiszen ha idegen városba lépünk, a hol az embereket, viszonyaikat, foglalkozásukat nem ismerjük, gondjaikról, bajaikról nem tudunk, mindig az az érzésünk, hogy itt csupa gondtalan és dologtalan ember rójja az utczát. A munka nem az utczáé, a munka odabent él és alkot a házak falai mögött, a műhelyekben és az irodákban. A gyalupadok meg az iróasztalok Berlinben se állnak az utcza közepén. A tele kávéházak is megtévesztették Reicher Irmát, a ki nem tudja, hogy a kávéház specziális intézmény. Nemcsak reggeliző, vagy ozsonnázó hely, hanem iroda, börze, sőt szerkesztőség is. Hogy ez jól van-e így, az már más dülőre tartozó kérdés. De így van és a megfigyelőnek úgy kell látnia a dolgokat és úgy kell referálnia róluk, a hogy a valóságban vannak. Különben a megfigyelés — nem megfigyelés. A németeket meg szokták csipkedni a tulságos alaposságukért. Lehet, hogy a német irónőt bántotta ez a csúfolódás és ezzel a tárczaczikkével a honfitársainak kelt védelmére. Be akarta bizonyitani, hogy az a német alaposság nem is olyan nagyon alapos.

HAZAFELÉ. — KOTÁSZ JÁNOS RAJZA.

A HÉTRŐL.

Vándorkiállítások. Nem tudom, följegyezték-e, mikor fogant valósággá a vándorkiállítások eszméje és melyik városban mikor jelent meg először az első nomád-galéria. Valószinű, hogy nem jegyezték föl, a mi pedig mulasztás, a melyet élénken fognak sajnálni valamikor. Akkor, a mikor az állandó galéria, képtár vagy szépművészeti muzeum alapjait fogják lerakni azokban a magyar városokban, a melyekben most mint vendég, mint átutazó vándor vagy mondjuk, mint vásáros kereskedő jelenik meg a művészet. Mert arról nem lehet kétség, hogy az a vándorlás igazában és következésében aféle háztüznézés, a melynek fészekrakás a czélja és szándéka. Nincs a kulturának olyan tényezője, a mely a maga települő munkáját ne így kezdte volna: vándorbottal a kezében és ne vendégnek jelentkezgetett volna eleintén ott, a hol később állandó otthont kapott. Van ebben a vándorlásban valami az apostolok sorsából, a kik tanítva járták be a földet, míg mindenfelé intézmények keletkeztek állandóvá, folytonossá, mindennapossá tenni az ő munkájukat. Az oltár is így vándorolt valamikor, míg mindenütt templomok emelkedtek: a vándorbot ott volt minden törekvés kezében, a mely világosságot, tudást, ízlést, lelki emelkedettséget terjesztett. Ez a vándorbot a legcsodálatosabb élőfa, mert olyan gyümölcsöket terem, a melyekből az egész világ örökké táplálkozik.

*

Thimonier. Mostanában minden héten van legalább egy feminista gyűlés és apostolok egész tömege teszi világszerte emlegetetté a nevét. De vajjon volt-e olyan feminista gyűlés, kongresszus vagy előadás, a melyen csak egyszer is elhangzott volna a Thimonier neve? A buzgó apostolok, a kikből csak úgy árad a mindenféle «fölvilágosítás», vajjon gondoltak csak egyszer is arra, hogy fölvilágosítsák a hallgatóikat arról, hogy: ki volt Thimonier. Mi se mutatja, hogy ez valamelyiknek is eszébe jutott volna. Nagyon lehet, hogy nem is juthatott az eszébe, maga se ismervén ezt a nevet; mert Thimonier nem egy új feminista teoriát talált föl, nem egy eddig észrevétlen sérelmet vagy jogot, Thimonier csak egy — gépet talált föl. A varrógépet. Valószinű, hogy ebben a cselekedetében semminemű feminista tendenczia nem vezette, de az meg bizonyos, hogy az ő találmánya többet tett a nő, a szegény nő, a kenyérkeresésre utalt, dolgozó nő érdekében, mint száz feminista kongresszus és egy egész bibliotékára való tanulmány meg értekezés. Ez a Thimonier az emberiség ama csöndes jótevői közé tartozott, a kik munkával és munkában adják a boldogulást millióknak. Nem csoda tehát, ha a csontjai már rég elporladtak, mikor most végre eszébe jutott egy franczia lapnak, hogy illenék jelt állítani jeltelen sirjára és már százszor elfelejtették, mikor először kezdenek emlékezni reája.

*

Hajótörés. A nemrégiben elhalt persa sah, *Muzaffer Ed-Din* tudvalévőleg soha se ült hajóra. Utazásaiban inkább hetekig tartó kerülőt tett, semhogy a sokkal rövidebb vizi utat válaszsza. Azt tartotta, hogy az ember nem hal, a víz pedig csak a halnak biztos terület. Ha Muzaffer Ed-Din még élne, most hatalmas érvekkel tudna argumentálni az igaza mellett. Ime: egy hét alatt két erős, szép, nagy hajót nyelt el a tenger és a drága hajókkal egy csomó még drágább emberéletet. Megdöbbentő a *Berlin* és az *Imperatrix* gőzhajók katasztrófája, de régi igazság, hogy vannak szerencsétlenségek, a melyekkel a sorsnak tartozunk, a nélkül, hogy velük fizetvén, érettük bármit is kapnánk. Még csak egy tanulságot sem, a melyet hasznunkra fordíthatnánk. A vonat is sok embert elgázol, de azért nem állítjuk meg a vonatokat; a földrengés is sok életet elpusztít, de azért itt kell laknunk továbbra is a föld hátán. Így vagyunk a hajó-szerencsétlenségekkel is, a melyek megrázzák a lelkünket, de azért *Fulton* nagyszerű találmányát értéktelenné nem tehetik. Eszünkbe jut a skót halász esete, a ki tízszer állt hajótörést, de azért visszament a tengerre és mikor megkérdezték tőle, nem fél-e a sós elemtől, így felelt:

— Száz ismerősöm közül csak egy veszett a tengerbe, de kilenczvenkilencz halt meg a szárazföldön. Csoda-e hát, ha a víz hátán biztosabbnak érzem az életemet, mint a föld hátán?

*

A szivar. Jelentik a lapok, hogy a szerencsétlenül járt *Berlin* gőzhajó szerencsés megmenekültjei között volt egy fiatal úr, a kinek, mikor a partra tették, az volt az első szava, hogy — szivart kért. És mikor az első szippantást tette, így szólt:

— Most már minden rendben van, mert az alatt a másfél nap alatt, a mit a hajóroncson élet és halál között lebegve töltöttem, semmi se bántott úgy, mint az, hogy nem volt szivarom.

Szó sincs róla: ez a nyilatkozat valóban igen *snájdigul* hangzik és valószinüleg lesznek igen komoly és tudós fiziológusok meg psychologusok, a kik gyönyörü és meglepő igazságokat fognak levezetni belőle az élet legvalóságosabb szükségleteiről. Be fogják bizonyitani vele, hogy az embernek nem a legelemibb szükséglete a legnélkülözhetetlenebb, hanem az, a mihez a legjobban — hozzászokott. Ez a tan nem új, de úgy véljük, a szivaros ifju esete nem valami elsőrangú argumentuma. Nem való ugyanis elfelejteni, hogy ezt a nevezetes nyilatkozatot a dohányos férfiu már — a szárazföldön tette, a mikor a becses életét már biztosságban tudhatta. Egészen más lett volna a helyzet, ha a partról tették volna föl neki, mikor még a hajóroncson volt, ezt a kérdést, mit kiván: egy mentőcsónakot-e, vagy egy skatulya legfinomabb havanna-szivart? Azt hiszszük, a derék ifju a mentőcsónak mellett szavazott volna, sőt hajlandó lett volna, ha ezt a föltételt tűzik ki neki, minden fő- és pótesküt letenni rá, hogy örökre lemond a szivarozásról, csak huzzák ki a hideg, sós vízből. De még ennek az ellenkezője se lenne hiteles bizonyíték. Van egy tulajdonság, a mely az embert elkiséri még a vesztőhelyre is. Meg vagyon irva, hogy mikor Robespierret a vesztőhelyre vitték, a forradalomnak ez a véres szörnyetege sirt, rugkapálódzott és ájuldozott. A pribékek alig birtak vele, még a hóhérnak egy kitünő psychologiai ötlete nem támadt. Halkan így szólt az elitélthez:

— Robespierre mester, gondolja meg, hogy e pillanatban önön függ a történelem tekintete.

És Robespierre erre a szóra — megigazította a ruháját, fakó ajkára mosolyt erőtetett és maga hajtotta fejét a tőkére. Ez a — póz hatalma és ha ez a hatalom tud érvényesülni, mikor a hóhérbárd alá viszik az embert, hogyne tudna, mikor a vízből kimentik!

*

Kuropatkin. Először Rozsdesztvenszky admirális állott ki a fórumra és bizonyította be napnál világosabban, hogy az orosz flotta katasztrófájának nem ő volt az oka. Azután jött Nebogatov és ő is tisztázta magát a vádak alól, a melyeket ellene emeltek. Nebogatov után Stössel generális adta elő a dokumentumait, igazolván, hogy Port-Artur eleste körül őt semmiféle mulasztás nem terheli. És sorra igazolták magukat mind az elvert orosz hadsereg összes generálisai és admirálisai. Legutóljára jelent meg a szinen a főhadvezér, Kuropatkin generalisszimus egy háromkötetes munkával, a mely ékesszóló tanuságot tesz arról, hogy ő az egész háború folyamán mindig azt cselekedte, a mit

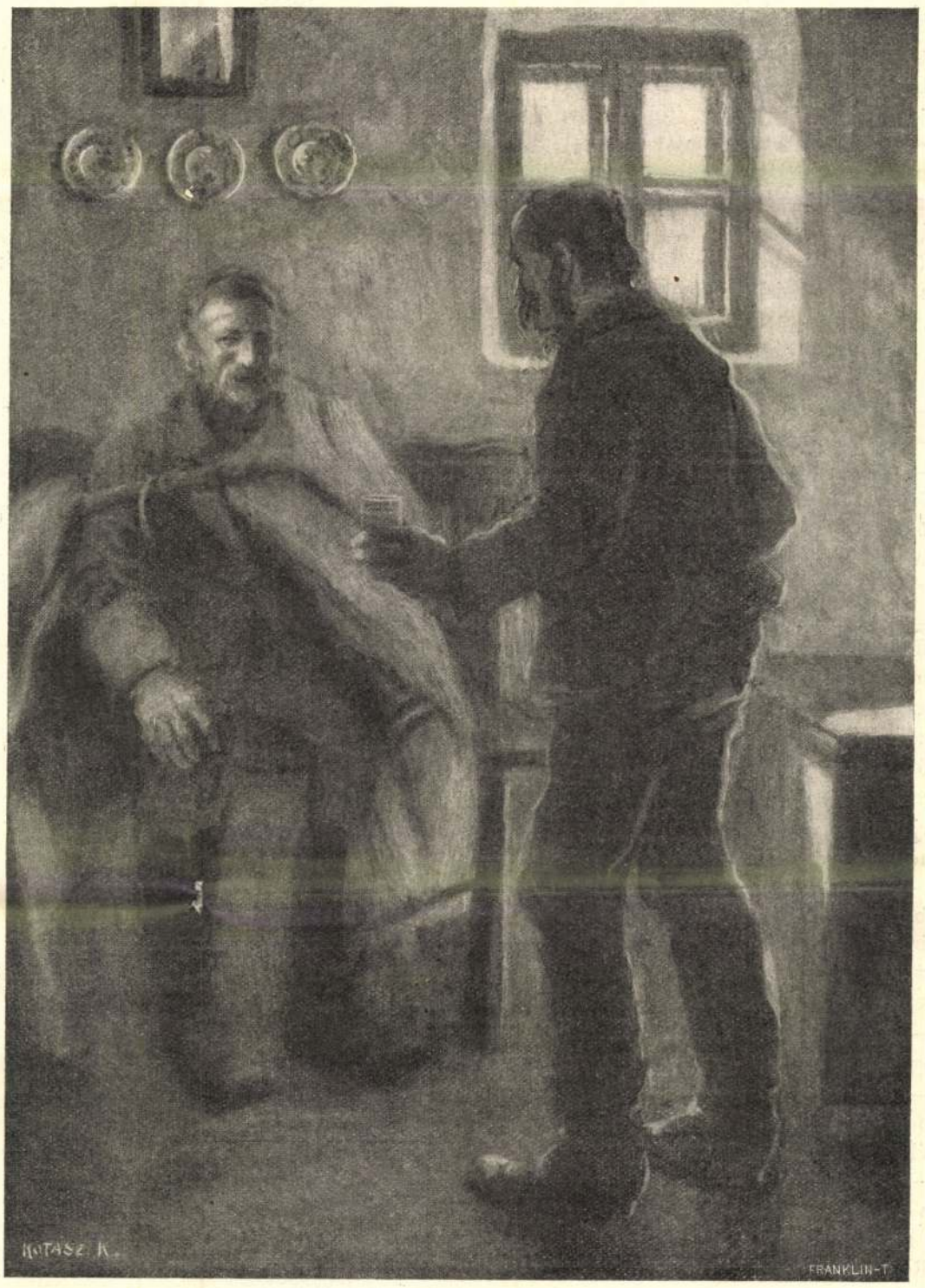

VENDÉG A TANYÁN. — Kotász Károly rajza.

a helyzet, a kötelesség és a bölcsesség parancsolt. A vereségnek tehát nem oka se Rozsdesztvenszky, se Nebogatov, se Stössel, se Kuropatkin, se az orosz vezérek, se az orosz közkatonák, a kiknek a vitézségét senki se vonhatta kétségbe. Kik tehát a vereség okai? A felelet nyilvánvaló. A katasztrófa okai — a japánok, a kik sorra verték a kitünő orosz generálisokat és admirálisokat. Ez a magyarázat azonban olyan kétségtelen, hogy Kuropatkinnak fölösleges volt három kötetes munkát írni róla. Mert ezt a megoldást minden esküdözés nélkül is elhiszi az egész világ.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

— Három a táncz! — kiáltotta a násznagy. S aztán pántlikás botjával az ütemet verve, nótásan tette hozzá öreg Serédy uram: «fehér madár hattyú, — nyalka legényt, nyalka legényt illet a sarkantyú!»

— Helyet és tágast! — parancsolták az algazdák, magasra emelve zöld pálczájukat.

A fiatalok illetődve álltak meg ott a középen. Boldog percz volt az, — sugárzó arczczal simúltak egymáshoz s találkozó újjaik gyönyörteli hévvel csuklottak össze. Daliás volt az ifjú cserkesz dolmányában, mellette a testet vett büszke báj, csupa nemes kellem a leány. Mihály egy darabig még legényesen illegette selyem janicsár-övét, majd szilaj virtussal vetette fel a fejét. Megszólalt a zene, összeverte bokáját, átfogta a párját. Aztán palotás lendülettel, lejtve léptek szépen. A lakodalmas lassú magyart járták, hévvel és mégis méltósággal. Czédrusként ingott a Margit lenge alakja, aczélpengeként hajlott az ifjú dereka, — láng lobbant szemükben, örömteli diadal lüktetett a lendületükben. Szép volt azt nézni, bennük gyönyörködött az egész bál! Most egyszerre aztán incselkedő frissre tért át a muzsika, — hevültek az arczok, pengett a sarkantyú, s a lábak toppanva siettek a gyorsuló ütem után. Hévvel ropták, kedvtelve czifrázták s mikor a viharos utolsó toppanóra megálltak, újabb tapsviharban tört ki a násznép:

— Szép a leányzó!

— De szép ám a legény is!

— Épen összeillők...

Utánuk Huszár Péter meg Judith járták el a lakodalmas tánczot, majd a Fejedelem Ő Nagysága állt ki és tisztelte meg három fordulóval özvegy Thoroczkaynét. Nagy becsület volt ez a nászra s a végével csak annál jobb kedvvel mentek tánczba a soron levő rokonok. Járták az egeres-, süveges- és lapoczkás-tánczot, no meg a lengyel változót. Egyre vigabb és hangosabb lett a lakodalom, főként a boros udvarbirón, Reöth Orbán uramon mulatott a társaság. Régóta kente már az öreg a gégéjét Bakhus zsirjával és a hogy a középre tologatták, bizony nehezen vitte a lábát, mint a mozsárt.

— Ej, — kezdte, — nem vagyok én parasztember, eszem-iszom törzsökéből származtak eleim, apám akárhol járt, a vizben sohse tett kárt... Innya adjatok, mert én szörnyen rettegem azt a rút szomjazást!

— Kántor ha megtelik, jobban dong, — kaczagott a főgazda, — vedret adjatok neki...

— Úgy, úgy, — motyogta Orbán bácsi, — temessetek hordóba, ez az úri koporsó, addig is éljen a telepintes korsó!

— No, fújjad már! — biztatták az algazdák. S a zöld pálczákkal bökdösve, odaterelték őt a két fiatal pár elé.

Reöth uram megkefélte harcsabajuszát, aztán elkezdte:

«Vivat síncera sincerorum sinceritas!
Hát jó bor e' gazda
Jó szőllő hozta,
Az Úristen áldja meg,
A ki ezt kapálta,
A ki ezt hozatta,
A ki ezt megiszsza,
Iszsza már, iszsza már
Jaj beh bolond ének, pajtás, se füle se farka,
Százesztendős kanverébnek hátul van a farka!
No de van egy város, melynek neve Buda,
Buda mellett egy viz, melynek neve Duna,
A Dunában egy hal, melynek neve harcsa:
Egymást szeretőket az Úristen tartsa!
Éljenek azok,
A kik igazok,
A kik nem igazok,
Legyenek gazok,
Adjon Isten minden jót:
A németnek koporsót,
Bort, pecsenyét, olcsó sót,
A lengyelnek sok borsót...»

— Eh, — szakitotta félbe a fejedelem, felkelve, — tüzes golyót és ágyút nekik!...

Báthory Zsófia meg az anyja ijedten pillantottak Ő Nagyságára. Rákóczy György kocczintott még egyszer a svéd megbizottakkal, aztán intett nekik, hogy kövessék. A lakodalmas zsivaj közepette csakhamar eltűntek a szomszéd ajtó függönye mögött.

Ám Reöth Orbán befejezte a mondókáját:

«Adjon Isten egészséget,
Magyarok közt egyezséget,
Bort, pecsenyét, békességet;
Szép jó feleséget!»

— Békességet! — emelte poharát tüntetően Kemény János.

— Szép jó feleséget! — harsogta rá a násznép khórusban.

Reöth uram azonban nagyon belejött a köszöntőbe, sehogyse lehetett elhúzni onnan a középről. Tánczosan billegette a lábát és mivel igen parázson állt nála a szerelem, ugyancsak kezdett kacsingatni a Fővénasszonyra:

— Nosza hajdú, fürge varjú, kiálts csak egy hoppot!... — Aztán éneklő hangon tette hozzá: telekes bocskor, gyöngyös kapcza, eljárom én a kopogót, járd el tubám, Tulok Sára te is!...

Így mulattak, tánczoltak késő éjjelig, mikor is elkövetkezett végre a «bucsúztató» percze. A nászoló asszony intésére Margit és Judith felkeltek s visszavonúltak a társaságtól, átöltözni. Nagy czeremónia volt ez, mely alatt a nyoszolyóleányok sirva állták körül a készülődő két barátnőt. Weér Orsika és Bánffy Ágnes fonták ki kettejük haját, szélesen hátraeresztették s a gyöngyös korona helyett élő virágból kötött koszorút tettek a fejükre. Még rájuk adták a vőlegényektől küldött aranyprémes korczoványt, tarczolány szoknyát, s azzal mehettek vissza a szálába.

Ottan persze ekkorra már mindent elrendezett a főgazda. Elsőbb az örömszüléket, úgymint a Fejedelemasszonyt, Thoroczkaynét és Huszár Mátyást ültette le három öreg székre, aztán Tholdalagi Mihályt meg Huszár Pétert küldte ki a teremből. Nekik ott kint, a szálából a lakosztályokhoz vezető ajtó előtt kellett bevárniok a «leánykapás» perczét. No, végre jöttek a leányasszonyok; a menet élén öreg Rhédeyné Bethlen Druzsianna vezette őket a középre, hol arany pálczájával már a főgazda várakozott rájuk. A hogy oda értek, a muzsikusok méltóságos lassan kezdték húzni a mennyasszony-tánczot. Bassa Thamás uram elkiáltotta magát:

— Három a táncz! — S nyomban rá kacskaringósat intvén aranypálczájával, kiosztotta Margitot és Judithot a násznagynak.

Öreg Serédy előállt, — tudta ő kegyelme, hogy nagy dikczió vár még rá, hát vigyázott is a torkára és illedelmesen csak ép félrészegségig ivott. Kézenfogta a két leányt, hármat fordult velük s aztán odavezette őket az örömszülék elé. Itt nekik sírva kellett térdreborúlniok, — a násznagy bevárta hálálkodásukat, majd ünnepélyes hangon gyújtott rá a Margit bucsúztatójára:

— «Asszonyi rendnek hajnalcsillaga te...»

Ékesen hosszú és felette istenes orácziò volt az, telve bölcs metaforákkal és protestáns czitátumokkal. Így végezte Serédy uram:

— «Gerliczeként rászálltál Tholdalag törzsökös fájára, más ágra szállanod többé nem szabad. Urad szerelmében birni fogod az eget. Ne legyen házasságod gondból rakott fészek: a merre jársz, rózsa keljen, a hová lépsz, gyöngy teremjen! Bucsúzz, temessük a leányt, éltessük az asszonyt!»

Miután hasonló módon elbucsúztatta volna Judithot is, az örömszülők nevében a Fejedelemasszony szólalt meg:

— Leányok ti, vegyétek eszetekbe, hogy a jó asszony a legszebb korona a földön! Dísze legyetek uratoknak, mint a szép hold az égen járó napnak, — kezesek legyetek, mint a kézhez kötött ráró, minden dolgotokban csak a ti uratoktól váró. Szivetekből őt ki ne ejtsétek, az egy halál legyen csak ahoz a kilincsetek. Mint gyermekded szép olajfavesszők, oly szépen éljetek!...

— Bizony leányom, — súgta Huszár Mátyás, — házban levő gyémántnak lenni találtassál!

Thoroczkayné is sirt, de szigorú háziasszony létére meg nem állhatta, hogy ő is rá ne szóljon Judithra:

— Házad tájára vigyázz! A penész meg ne esse pad alatt a tálat; orsó, rokka, motola gyakran legyen nálad!

— És most, — végezte Báthory Zsófia, felkelve, — a párta kontytyá hadd változzon!

Mindannyian illetődve követték példáját, rendet álltak. Serédy uram toppantott pántlikás botjával s a vőfély kezére adta a leányokat. Béldi Gergely kardosan és rózsás nyelű fáklyával kezében odalejtett s egymás után járta el Margittal meg Judithtal a szövétnekes tánczot. A végén kézenfogta kettejüket s a szálának a lakosztályok felé vezető ajtajához vitte őket. A nyoszolyó-leányok, kiket szintén szövétnekes ifjak tánczoltattak körül, szép rendben mentek utánuk.

No, itt volt a nagy percz! Nyiltak az ajtó szárnyai s ott kint tárt karokkal várakoztak már boldog Tholdalagi Mihály, meg Huszár Péter. Ámde előbb még a vőfélynek is volt egy utolsó szava a kisasszonyokhoz. Margit és Judith tudták már; megálltak a küszöbön és remegve hajtották meg koszorús fejüket Béldi Gergely előtt. Ő kardot rántott s annak jeléül, hogy kard büntetendi esetleges hűtlenségüket, ildomosan levágta fejükről a virágkoszorút, mondván:

— «Mennyi csillag a kék égen, mennyi fövény a tengerben, annyi jókkal áldjon Isten! Imhol légy az övé, átadlak uradnak!

Odakint a deczemberi hajnal csöndjében megszólaltak a vár öreg mozsarai. A násznép pedig lelkesen kiáltozta:

— Megkapta... megkapta a leányt!

*

És tulajdonekkor dőlt el a szomszédban az Erdélyi Tündérország sorsa is. Rákóczy György, ki nem szerette kiczégérezni szándokát, e lakodalmi vigasságot használta fel arra, hogy suba alatt nyélbeüsse a legkomolyabb praktikát: a

A KIRÁLYHÁGÓN.*

A Királyhágó
Felhőkbe vágó
Üstöke még a nyárról beszél;
Sárgul az erdő,
Zizegve pergő
Leveleket hajt alá a szél.

A merre lépek,
A merre nézek,
Sziklás hegyormok, dús rengeteg,
Csendjét a szellő
S lágyan szökellő
Kis patak árja rezgeti meg.

Derékon tisztás:
Zöld gyepes irtás;
Fürge juhnyáj rajt játszva legel,
Katrinczás lányka,
Gyönge, sovánka
Éber szemekkel rája ügyel.

Köszöntöm, kérdem;
Szól, de nem értem.
Félve huzódik nyája felé,
Mint a bocs ott fenn,
Szüz rengetegben,
Ha idegen nesz gerjed elé.

A hegy tövében,
Ott lenn a mélyben,
Renyhe sorokban kis házikók,
Szalma födéllel
Küzdnek a széllel,
Bennök viharzó lelkü lakók.

Siralom völgye...
Magyar a földje,
Kis sötét folt a honi egen.
Más a ruhájuk,
Más a világuk
S nyelvük, szokásuk oly idegen.

Fatornyu templom
Harangját hallom
Csendülni át a kunyhók fölött.
Szalma viskóba
Lakik a pópa
Besüppedt hantu sirok között.

Ma van vasárnap,
Szavára várnak
Kis templomában zord hivei
S a hogy tüzelve
Izzik a nyelve
Lángját a nép szomjazva nyeli!

Ha e sötét had
Tüzes szikrát kap:
Lángba borítja agyát, szivét
S vad haragjába
Tul a rónára
Szórja ki ádáz gyülöletét!

De ah közelből,
Mintha a mennyből
Szállna a hang: lágy gyermeki kar
Víg dala zendül
S messze kicsendül:
«Hazádnak légy oh, hive, magyar»!...

Szomszédos házból:
Az iskolából
Árad az ének a soron át,
Falakon áthat
S mint égi jóslat
Némítja el a pópa szavát:

Hogy lesz idő majd,
Hogy levelet hajt
Egykor e téren a hon-szeretet,
Cseng a magyar szó
Bűvösen hangzó,
Elvakult ősök hantja felett.

Lesz idő egyszer,
Hogy gyökeret ver
Sok vész nyomán a testvériség
S hol vihar dúlt, ott
Együtt kivívott
Szabadságunk' szent őrtüze ég!...

... Mintha közelgő
Büszke jövendő
Ebből a dalból szállna felém!
Járva merengőn
Avaros erdőn
Erdélyi bérczek bűvös ölén ...

Balla Miklós.

* A Magyar Tudományos Akadémia Farkas-Raskó díjával jutalmazott költemény.

EPITÁFIUM.

Virágok erdejébe' jártam,
De nem téptem, csak megcsodáltam,
Volt vágyam — ám a szenvedélyek,
Élvek borát nem izlelém meg.

Félig Cézár és félig semmi
Valék, kit el fognak feledni,
Bár volt erőm — el mit sem értem,
Mindent akartam s félig éltem.

Mi voltam, azzá sohse lettem —
Üstökös csillagnak születtem,
Mely ki se gyúlva, el sem égve
Csak meteorként hullt a mélybe...

Mezey Sándor.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Az órák künn a tornyokon a tizenkettőt kezdték verni, mire megkondultak a harangok a négy különböző felekezetü templomokban.

— Hát itt van ni, — kiáltott fel vidáman Kopereczky, — milyen jó lenne most ebédhez ülni. De hallom, nem lett belőle semmi, nem akartatok a vendégeim lenni. Vagyis tegnap még úgy festett a dolog, hogy az ebéd nem látszott megtarthatónak, tehát kihagyták a programmból, én most hát a helyett csak egy szük családi dineren Rágányoséknál ünneplem a mai napot. Ahhoz azonban előbb még át kell öltöznöm németnek. Ti csak maradjatok itt és igyátok a papramorgókat, mindjárt végezek.

Erre megint kitört a méltatlankodás, hogy micsoda szemtelenség volt azoktól, a kik ezt cselekedték.

— Nem aprehendálom én azt, — felelte Kopereczky, — ti is jobban esztek otthon, én is jobban eszem a rokonnál s ezzel vége. A pezsgő pedig megmaradt, majd megiszszuk, ha az asszonyt hazahozom, egy pár nap múlva.

Hát ez is tetszett most már mindenkinek, hogy ha majd az asszonyt «haza» hozza. Milyen kordiális és egyszerű.

Ezzel eltűnt a harmadik belső szobájába és átadta magát a Bubenyik kezeibe, a ki már várt rá a keményre vasalt elejü inggel, meg a frakköltözettel, mert a családbeli hölgyek, úgy volt mondva, kivágott ruhában jelennek meg, a mi nélkülözhetlenné teszi a frakkot. A hiánynak ellenlábasa a másik hiány. Csak az a különbség, hogy egyik nemnél a hiány a derekat takaró öltönydarabon a legfelül van, a másik nemnél legalul. Igazán bolond ötlet azzal fejezni ki pompát, hogy valamit elvágnak egy szabályszerű, megszokott ruhadarabból.

— No, bracsok slatki, (no, édes testvérke) nyúzd le hamar rólam ezt a bőrt. Látod, öreg varangy, milyen jó vagy te most nekem, legalább tótul beszélhetek veled. Nem adom száz forintért, hogy a nyelvem «mezítláb» járhat egy kicsit. Kell az ilyen üdítő változatosság' hidd el. A láb is akkor érzi magát jól, mikor a szorítós csizma helyett papucsba jut. Hát ott voltál-e a közgyülési teremben?

— Ott voltam a karzaton.

— Mit szólsz az esethez?

— Bizony nem hittem volna, méltóságos uram.

— Hát ugy-e értünk egy kicsit a csizióhoz? (Büszkén düllesztette ki mellét s ravaszúl mosolygott.) Te Bubenyik! A mi tótjainkat nehéz lett volna így lefőzni. Mi a nézeted?

— Az, hogy nyújtsa ide most a másik lábát is, és az, hogy sok ember egybevéve sokkal ostobább, mint csupán egyetlen ember, ha nagyon ostoba is.

— Hm. Ebben aligha nincs valami igazad. Hallottad végig a beszédemet?

— Hallottam már én azt otthon is, mikor a méltóságos úr tanúlta.

— Bent vannak már a kis arany gombok az ingben?

— Betettem őket.

— Hej te Bubenyik, ha az a két vén sárkány ideadta volna véletlenül a két megmaradt gyöngyöt is, ez lenne ám most nagy effektus a melledzőben.

— Az ám.

— Pedig talán ide is adták volna erre az egy alkalomra, ha kértük volna.

— Nem hiszem, de minek is adták volna ide?

— A tekintélyt emelni.

Bubenyik egykedvűen intett a kezével.

— Abban is csak olyan főispán volna a méltóságos úr, mint az arany gombokkal, mert azt gondolom én paraszt észszel, nem a gombok teszik a főispánt, hanem az, hogy maga gombolja-e azokat, vagy mások?

— Mit akarsz ezzel mondani, Bubenyik? Velem akarsz te kikötni?

— Nem akarok én semmi egyebet, csak a mellényt akarom feladni, de egy kicsit mintha megsoványodtunk volna; várjon, majd meghúzom a csattal hátul.

— Úgy? Mit is mondtál előbb. Igen, hogy már otthon is hallottad a beszédemet.

— Hiszen nem volt az a méltóságos báró úr beszéde otthon, — vigyorgott Bubenyik.

— Hogy-hogy? — pattant fel a báró szigorún. — Micsoda hülye megjegyzés ez, Bubenyik?

— Ejnye. Hiszen váltig szidta Malinka urat, mikor tanúlgatta, hogy minek csinálta olyan hosszúra.

— Oh, te jerikói ökör te. Hát nem az enyém ez a frakk, habár szidom érte esetleg a szabót, hogy hosszúra csinálta

— A frakk? No a frakk. Az igaz, a frakk. (Ez az argumentum csakugyan megzavarta egy kicsit Bubenyiket.)

— Látod, hogy nem értesz a dologhoz, csak a világba beszélsz. De ugy-e szépen volt elmondva, — mert erre már felelhetsz, az ilyet te is megérted, és ez a fő.

— Kétségkívül szépen volt elmondva, uram, tetszett mindenkinek, az asszonyok dicsérték a karzaton, hanem valami nem megy a fejembe.

— Mi az ördög lehet az, vén alamuszi?

— Az, hogy miképen fiadzhatta ez a beszéd a saját apját?

— Mijét, te bolond?

— Hát a saját apját, vagyis azt a másik beszédet, melyet a viczeispány úr mondott el előbb s mely úgy hasonlított ehhez, mint az egyik tojás a másikhoz.

Kopereczky a fehér nyakkendőjét kötözgette figyelmesen a tükör előtt.

— Hiszen voltál te vándorszinész is vala-

12. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, MÁRCZIUS 24.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A *«Világkrónika»*-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BARKASZENTELÉS VIRÁGVASÁRNAPJÁN. — KOTÁSZ JÁNOS RAJZA.

3. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, JANUÁR 20.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A *«Világkrónika»*-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

FARSANG FALUN. — Kotász Károly rajza.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Egyszerű volt a Bubenyik terve, mint a Kolumbus tojása. Ebéd előtt, épen még kifutotta, magával vitte Malinkát egy sétát tenni a faluban (ez, úgymond, hozzátartozik a taktikához), a mit az, mint szenvedélyes etnográfus, szivesen megcselekedett. Egész a kovácsműhelyig mentek és vissza; nagy érdeklődéssel nézegette a parasztházacskák építészeti módját, a kapuk alakját, faragását és festett tulipánjait, a kendertilók s egyéb közönséges háziszerszámok szerkezetét (azt mondják, hogy ez a tudomány ilyen semmiségeken hízik). A jó krapeczi tótocskák, kik ritkán látnak idegent falujokban, azon ürügy alatt, hogy a kapczáskodó kutyáikat csitítják, kiállnak a kapuk elé, vagy legalább a pityarajtóba, hasonlóan nem kis kiváncsisággal szemlélik a kutyák ingerült ugatásának okozóját, a Bubenyik társaságában kószáló csinos fiatal urat. Ki lehet, mit akarhat? Meg-megáll, bekémlel az udvarokba. Az bizony nem jó jel és aligha nem az adóval van összefüggésben, mely már úgyis elég nagy, de a hogy a fa nagyobbra nő egy-egy érkező eső után, ez is mindig nagyobbodik, valahányszor úrféle jelenik meg az egyszerű viskók között. Nehányan oda is sompolyognak Bubenyikhoz s ha szerét tehetik őt négyszem közé kapni, meg is kérdezik súgva, hogy ki légyen az illető s Bubenyik ez egyszer nincs nagyon begombolkozva, hanem azért mégis bizonyos fontoskodó, titokzatosságot fitogtató hangon közli:

—Ez bizony egy furcsa mesterségű úr Pestről. Vasfúró mesterember. Ma hozta magával az úr.

— Vasfúró mesterember? Hát mi az?

— Hm. Ez úgy tudja meglékelni a vasat, mint például kendtek a dinnyét vagy a tököt. Egyet-kettőt húz a legerősebb vason a kis szerszámával, kriksz-kraksz, és megvan a nyilás, úgy hogy egy emberi kéz befér rajta (s hamiskásan hunyorgatott a szemével). Különös egy mesterség, mondhatom.

— És mitől jó a'? — firtatá egyik-másik, a ki szeret a dolgok velejébe látni.

Bubenyik vállat vont, szájára tette kezét, jelezve, hogy hallgatni kénytelen, de azért egy kis léket mégis ütött a dolgok homályába.

— Az uraknak, tudja, sok tarka macskájuk van s nem jó mindig tudni, mit csinálnak. Hanem hogy mire jó ez a mesterség, azt a magunkféle szegény ember is kitalálhatja. Teszem azt, szépszerivel kivenni valamit olyan helyről, a mit kinyitni lehetetlen . . .

Ezt így bizalmasan elmondta Bubenyik néhány helyütt, a hol megálltak, majd visszakisérte Malinkát a kastélyba, a hol már épen csak őt várták, hogy tálalhassanak. A méltóságos asszonynak még csak néhány órára volt szabad felkelni, déltájban visszafeküdt az ágyba s odarendelte az ebédjét. Csak ketten ültek az asztalnál s Bubenyik szolgált fel, miközben megbiztatta a méltóságos urat: «Minden jól megy, minden meg van indítva a gyöngy dolgában»; de az kétkedőn mereszté rá szemeit.

— Nem hiszek a csodákban, Bubenyik. Félek, nagy zivatart zudítasz a fejemre és a végén is nem lesz az egészből semmi. Rosz előérzetem van, nagyon rosz.

Tényleg hallgatag volt és elmélyedő az ebéd folyamán, alig szólt néhány szót, hirtelen felhörpinté feketekávéját és megkérdezte Malinkát, szokott-e ebéd után aludni, mert ő maga mindig alszik egy csöppet, csak épen annyit, hogy a szemét elbolondítja.

— Én sohase alszom ebéd után. Úrnak való az.

— Hát mit szokott csinálni?

— Ha semmi dolgom nincs, hát olvasgatok. Van a kastélyban bibliotheka?

— Nincs.

— De könyvek mégis csak vannak? Majd keresek magamnak valami olvasmányt.

— Nincs itt egy fia se, barátom; hiszen mondtam már önnek, hogy én az állatok tanítványa vagyok.

— Akkor hát kérni fogom azt a tót népdalgyűjteményt, a mit útközben igért méltóságod.

Kopereczky arcza földerült.

— Aha! Igen. Persze. Tudom már. A skatulyáját is önnek igértem. No csak menjen a szobájába, mindjárt beküldöm.

Malinka csakugyan bement a szobájába, a jó ebéd után végigdőlt nagy lustán a zöld ripsz diványon s bodor füstöket fújt a levegőbe. Két termetes macska már akkor ott vadászgatott az ágy alatt s mereven szegezte mind a kettő a tekintetét egy padlóhasadékra, a honnan valószinűleg a zsákmányt várták, mely oda menekült.

Malinka unalmában a vadászoknak gibiczkedett, a jóllakott ember nagylelkűségével legalább elméletben támogatta a falánk macskák törekvéseit, annyiban, hogy ő is érdeklődéssel, szinte türelmetlenül várta az egér megjelenését. De hol is lehet, hogy nem mer előjönni a kis gyáva! Szegény macskák, mennyit kell settenkedniök egy parányi falatért! Mégis csak jobb főispáni titkárnak lenni.

De alighogy átadta magát a macskákkal való együttérzésnek, midőn kopogás hallatszott az ajtón és a «szabad»-ra benyitott egy körülbelül a negyvenes évek tájékán levő, kerek, piros arczú, tömpe orrú parasztnő.

— Kit keres? — kérdé Malinka.

— Azt a fiatal urat, a ki Pestről jött, gondolom, maga az.

— Hát maga ki?

— Én a kis báró dajkája vagyok, — szólt nyájasan, s megnyálazván újjait, kaczérkodón igazította még elég üde homlokán a haját. Az is sárga volt, mint az odavaló agyagföld.

— A dajka? — csodálkozott Malinka. — Hát mit akar velem? Nem élek én embertejjel.

— Nincsen nekem tejem, — tiltakozott, kaczéran illegetve magát, — nem én vagyok a szoptatós; az is voltam már valamikor (s itt mélyen felsóhajtott), de most én csak az éneklő dajka vagyok. Én dalolgatok a kis bárónak éjjelenkint, mikor már a Mártha megszoptatta.

— No és mit akar velem, jó asszony?

— Leány vagyok még, hála Istennek, — igazítá helyre, — Koleszár Mária hajadon.

— Pedig azt gondoltam volna, tekintve, hogy a mint mondja, már szoptatós dajka is volt . . .

— Ejh, hát mi van abban? (Szemeit, melyek nem voltak épen rútak, egy kicsit lesütötte.) Hiszen maga se pap, — tette hozzá, — s én se vagyok apácza.

— Jó, jó, — türelmetlenkedett Malinka mind nagyobb-nagyobb bámulatba esve, — de mit akar velem?

— Hiszen én is azt kérdezhetném az ifjú úrtól? — S ránézett hamiskásan, várakozón.

— Én? Semmit.

— Akkor aztán nem értem, miért küldött ide a méltóságos úr?

Aha! Kezdte már érteni Malinka a Kopereczky dévaj tréfáját. Ez lesz az a népdalgyűjtemény.

— Igen. Gondolom már. Maga sok nótát tud ugy-e?

— A mi igaz, igaz. Nagy dallos vagyok. Hisz az a mesterségem. Tudok én minden nótát, a a mi csak van a vidéken. Mert mikor még élt az édes anyám, Isten nyugasztalja, fonó volt a házunkban huszonkét esztendeig, ott minden nóta megfordult.

Malinka érezte, hogy nevetséges helyzetbe hozta a princzipálisa, dühöngött is magában ezért, de már most legokosabb nem mutatni és a tréfa elől ügyesen, de mégis harag nélkül kisiklani.

— Tudja mit, Koleszár Mária, én nagyon szeretem a falusi dallamokat, épen úgy, mint a madáréneket. De a madár ne a kalitkában énekeljen, az engem nem gyönyörködtet, messziről szeretem hallani, a lombok közül, úgy a dal is csak a mezőről szép. Menjen hát ki kérem a kertbe és danoljon, én majd kinyitom az ablakot és úgy hallgatom.

Koleszár Mária megütközött egy kicsit ezen a furcsa kivánságon, de hát az urak esze mind bolondsággal van megbélelve, egyet perdült tehát fiatalosan, mint az orsó.

— A hogy akarja, galambocskám.

Ezzel kiszaladt a szobából s nemsokára fölcsendült a kertben az ablak alatt a különös tót nóta, halk, altató hangon, mint a mezei légy döngése:

Nem ismerek szebb lányt Plevák Ancsuránál,
Nefelejts szeménél, lenszinű hajánál;
Nem rózsatőn termett, nem liliomsáson,
Az égből esett le valami nyiláson.
Nyilást bedrótozni egy legényt fölhívnak,
Engem, Králik Gyurit, engem, engem hínak . . .
Jaj, meghalok anyám! . . .

Mindez természetesen szépnek, gömbölyünek esik ki tótul, míg ellenben magyarúl csak úgy vasvillával összehánytnak látszik és Koleszár Mária ugyancsak mélabúsan tudta fújni a haldokló Králik Gyuri kesergését, onnan aztán átugrott a Janosik betyár nótáira, majd a katonának besorozott legények hetyke, vagy borongós lelki hangulatát tolmácsolta. Ezeken szokott a kis bárócska elaludni. Ha nagyon sir, ezek a legbiztosabbak . . . okvetlenül lecsendesedik tőlük, jele, hogy katona lesz belőle. A tót nép felette változatos dalaiban, nemcsak a szerelmet és a birkalopást énekli meg, nemcsak a falusi drámákat önti balladákba vagy románczokba, ezer meg ezer apró baját is szines rímekbe fonja. Egy vidám vers (melyet Malinka azonnal le is irt magának) a törvényszékekkel évelődik, hogy t. i. a három fórum háromféle itéletet hoz a számadó bojtár pörében, felmentőt és elmarasztalót, de mind a hármat «*a király nevében.*»

Ha én király volnék,
Mindég egyet mondanék,
Királynak úgy illik, tralalala;
Össze-vissza én nem beszélnék,
Királynak nem illik, tralalala.

Míg Malinka úr ekképen mulatozék a tót népköltészeten, azalatt Bubenyik a maga dolgát végezte. Arra számított, hogy azóta a két főkötő-őr, kiket nem szokott semmiféle hír sokáig elkerülni, meghallotta a vasfúró mesterember megérkezését és éles elmével kitalálta, hogy a kék szoba vasládájából a gyöngyöket akarja kiszedni Kopereczky, azért hozta el a fúró-mestert. Azt is kombinálta Bubenyik, hogy a melyik asszony előbb hallja meg a riasztó hírt, az rögtön kapja nyakába a kendőjét, napernyőjét és szalad a másikhoz, hogy a közös veszélyben egy kis czikóriás kávécska mellett megállapítsák a csatatervüket. Azért hát ürügyet keresett, hogy a tanácskozókat meglephesse. Ellátogatott a kertészlakba a kulcsárnéhoz, elkérni tőle a Sibylla-könyvét (az csak neki volt meg az egész vidéken). Útközben egy álmot

52. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, DECZEMBER 30.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Felévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedevenkent 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

SZILVESZTER DÉLUTÁNJÁN. — Kotász Károly rajza.

DEBRECZENBEN.

Husz év multán.

Bolyongok az utczákon czéltalan,
S a mult időkbe képzelem magam.
Itt éltem át ifjui életem . . .
De tudj' az Isten, azt a Debreczent itt
Ma mindhiába keresem !

Az a derűlt, az a nagy gondtalan
Kedélyű város végkép' oda van.
Még az ege sem olyan ragyogó,
Mint a milyen husz évvel ezelőtt volt . . .
Bus lett, komor lett és fakó !

És hová lett el-innen, Istenem :
A költészet, a kedv, a szerelem ?
Mogorván néznek a járókelők . . .
Hejh, máskép' tudtak itt nézni a lányok
Husz esztendővel ezelőtt !

Más világ volt itt akkor, más világ.
Szebb volt a kóró, mint most a virág.
Hogy annak már a nyomát sem lelem ! . .
Mi lett veled, hogy változhattál igy meg,
Szegény, szegény Debreczenem ? !

Szabolcska Mihály.

ÉVFORDULÓN.

Éj van . . . a tegnap eltemetve :
Most verte ép' az éjfelet.
Tik-tak ! . . . tik-tak ! . . . egy napnak vége
S az óra nem törődve véle,
Már új reggel felé siet.

Mohón röpíti fürge szárnya,
El sem siratva a halott,
S már új hozsannával köszönti
— Mely fénysugárával elönti —
Az újra fölkelő napot.

Bánt e közönynek léhasága,
Mely tékozol csak s nem szerez !
. . . Egymás nyomába hágva, törve
Hány élet vész el ily közönybe !
Ember ! nézd : önnönképed ez !

Születni, halni egy-közös sors,
Izzó nap, s hulló hópehely
Egykép kihül, egykép elolvad,
Tegnappá tesz sok má-t a holnap,
Üt órád, fáradj, vagy heverj !

S araszszal mérjed bár a létet,
S legyen a mérték bár merész —
Kezdet, s a vég magukba zárnak :
A ki született — elmúlásnak
Gomolygó árny-ködébe vész !

. . . A mint az óra lapján körbe'
Tizenkettőig nől a szám, —
Ép igy lesz ifjuvá a gyermek,
S az ifjak férfivá úgy lesznek
Delelő éltük hő nyarán.

S ha dél mult . . . lassan elközelget
A félhomály, az alkonyat.
Fáradt vagy . . jó éjt mondasz végre,
Az élet-nap pihenni tér le,
Megkezded hosszú álmodat !

De a mindenség arczulatja
Elmú ásoddal mit se veszt;
A mig te pályád igy bevégzed,
Legott utódot küld a végzet :
Helyetted — más új létbe kezd.

. . . Az élet szörnyü óra-lapján
A mulató ily körbe fut :
Születünk fényre, napsugárra,
S elér mindenkit sorsa átka !
Fényből, sugárból — éjbe jut !

Erdélyi Zoltán.

A NÓSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta **Mikszáth Kálmán.**

A beiktatásig ugyanis még tiz nap volt, Kopereczky ráért még hazamenni; ugyis dolga volt még otthon; lemondani a takarékpénztári elnökségről, összeállitani a négyesét s előre elküldeni Bontóvárra, aztán a kis rajkót is meg kellett nézni. Hisz az már nőtt azóta! Oh, hogyne! Egy hete, hogy eljött hazulról. Azóta talán már nevetni is tud!

Különben se lett volna czélja a további itt-időzésnek, mert az apósa, a ki eddig tanácsokat öntögetett a fejébe, már tegnapelőtt előre elutazott a megyébe a hangulatot megfordítani (már a mennyire lehet), sőt egyenesen nem czélirányos lett volna, mert Feri sógor otthon maradt s minden másodnap megpumpolta, még pedig mindig duplájával az előbbeni kölcsönnek. Egy szóval *kubusra* dolgozott. Ezt a methodust pedig állitólag egy hajdankori perzsa sah se győzte a sakktáblán, pedig csak búzaszemekről volt szó. Hja, ezt nem lehet tiz napig kitartani. A báró tehát azt mondta egy reggel Malinkának:

— Készüljön fel, amicze, megyünk haza Krapeczre. Ott a csendességben, a hol nem zörög ez a sok bolond szekér, könnyebben megtanulom a beszédet. Aztán szó a mi szó, nagyon szeretnék már egy kis gyereksirást hallani.

A portásnak meghagyta, hogy minden érkező levelét rögtön továbbitsa Krapeczre.

— Ha pedig egy kulcsot hoznának a miniszteriumtól, arra úgy vigyázzon, mint a két szemére, rögtön csomagolja be és küldje utánam!

A vasúton egy kicsit lassan telt az idő, Malinka szemináriumi élményeket mesélt, a báró pedig a kost emlegette, annak mindenféle tulajdonságait, hogy micsoda zseniális állat, a minek kapcsán beletévelyedett kedvencz témájába, az állatok dicsőitésébe.

— Micsoda ostoba hivalkodás, barátom, hogy mi emberek magunkat a legtökéletesebb teremtményeknek képzeljük! Önkényes ráfogás. Meglehet, hogy a birkák is azt gondolják magukról. Épen olyan joggal tehetik, mint mi. Az igazság pedig alkalmasint az, hogy az Isten egyenletesen osztotta el teremtményei közt a tehetségeket. Egyik ebben kiválóbb, a másik abban. A kutyának több a megfigyelő képessége és a szaglása mindenkinél. A nyúl hallása csodálatos. A gólya napokkal előbb megérzi a vihart s köveket hord csőrében a fészkébe, hogy erősitse. Elbujhatnak előle a meteorologusok. A vándorló madarak jobban ismerik a földrajzt, mint a tanügyi bácsik. Hát még a postagalambok, amicze! Elviszik őket, mondjuk sötét kalitkában vasúton, mondjuk Amsterdamba, ott kieresztik, megrázzák szárnyaikat, s jönnek egyenesen haza, mondjuk Trencsénbe. Hisz ez olyan isteni tehetség, hogy a nyomorult ember fölfogni se tudja. És mégis ő van felfuvalkodva! De ki birná azt elősorolni, mi mindent tud egy-egy állat? Mi csak olyanokat tudunk valamely állat tudása felől, a mit mi is a tudás körébe vélünk sorozhatónak. Tudjuk, hogy a macska karmolni, dorombolni tud és elfogja az egeret, de nem tudjuk, hogy még mi mindent tudhat ezenkivül? Mert fordítsuk csak meg a helyzetet. Bujjunk be a macskába, barátom Malinka s a macska álláspontjából vizsgáljuk, hogy mit tud az ember. Hát tud beszélni, ülni, öltözködni, prüszkölni és böfögni; de hogy a történelmet is tudja, a mathezist, a filozófiát, hogy könyveket ir és szellemes ötleteket mond, arról a macskának sejtelme se lehet. Sőt ha tovább megyünk, és én megyek is, azt merem mondani, hogy az állatok többet kaptak az értékes tulajdonságokból, mint mi. Mert van-e csak egy olyan állat is, a majmot kivéve, a melyik az embertől tanúlt volna valaha valamit? Ellenben mi folyton tanulunk az állatoktól, a fecskétől tanultuk az épitkezést és a darázstól, ugyancsak ez utóbbitól a papiros-csinálást is növényi anyagokból, csak még nem vagyunk tökéletesek, mert az övé, ha megázik, se szakad el. Hát a pók, amicze? A pók! Hogy tud az szöni! Mi ahhoz képest egy takács?

— Vagy egy intrikáló főispán, — jegyezte meg Malinka.

— No no, Malinka! Mindjárt a szájára ütök.

Trencsénben a «Nagy szamár»-nál a báró fogata várta őket; négy szép, erős pej, olyan kövérek, hogy szinte rengett rajtuk a hús.

— Sohase láttam még ilyen hizott lovakat, — vélte Malinka. — Ezeket Marienbadba kellene küldeni, nem Bontóvárra.

— Meghiszem azt, — kevélykedett Kopereczky. — De nézze csak, mit esznek!

Malinkának erőnek erejével be kellett nyúlnia az egyik abrakos tarisznyába, a honnan egy marék zabot emelt ki.

— Tegye vissza megint és most nézze meg a tenyerét. Mit lát rajta?

— Semmit.

— Ugy-e? — ujjongott a báró. — Hiszen épen az, hogy semmit se lát, hogy tiszta maradt a keze. Ez annyit tesz, barátja az erénynek, hogy a lovaim mosott zabot esznek. Az aztán koszt! Nem evett olyat a Caligula lova se.

Trencsénben egyébiránt épen országos vásár volt, a vidéki urak, a különféle Kopereczkyek mind bent voltak és ünnepelték «a család gyöngyét», a ki ennélfogva köztük töltötte az estét és az éjszakát, természetesen ferbli is volt és az új főispánt derekasan megkoppasztották.

— Nem maradt egyebem, — panaszkodott reggel Malinkának, üres tárczájára mutatva, — csak a rokonaim szeretete.

Mogorva hangulatban ült fel a kocsira, de innen már mulatságos volt az út Malinkának, ki még sohase látta a felvidéket és az ősöket. Mert tót volt ugyan, de Szarvasról való; szülői onnan jöttek a fővárosba, s valahol a Józsefkülvárosban egy cselédszerző intézetből tartották fenn magukat.

Gyönyörű őszi idő volt, az egyik fölséges panorámából a másik nyilt. A tüdő nem tudott betelni a fenyőillatos levegővel, a szem a látnivalóval. Festői várromok bámulnak le a sziklacsúcsokról mogorván. Hol vannak a páncélos vitézek, kik itt lovagoltak hajdanában, élükön Csák Mátéval vagy valamelyik Thurzóval? Elborúl az ember kedélye, és a képzelete a multakba téved. Hejh, hogy mindennek el kell múlni, a mi volt! Hanem ezek a fák még tán látták őket fiatal fácska korukban! A Vág pedig nyilván még most is úgy zúg, mint akkor! És a rigók is épen olyan vigan fütyülnek az erdőkben. Az őzek kiváncsian kandikálnak ki az erdőszéleken és olyan félénkek, szelidek, mint mikor még azok a daliák vadásztak rájuk. A völgyekben most is nevetnek a rétek selyem füveikkel az őszi napsugár játékában. Habár elnémult is a kürt, mely a vártoronyból harsogott; ha alszik is a kürtös valahol poralakban, ha utána dőlt is torony, azért még sok van úgy a régi világból, a hogy volt. A hegyi patakok, ezek az ezüst gyikok vidám locsogással sietnek a Vágba. A Vágon egy-egy tutaj úszik nagy farakományokkal. «Ni, a tót flotta!» Rajta kedélyes parasztok pipáznak «a király dohányá»-

Fametszészeti szakosztály. Francia fametszet után metszette: Kótász Károly.

Magyar Iparművészet
1897/98.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA FAMETSZŐ-OSZTÁLYÁNAK EGYIK TERME.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA KIS PLASZTIKAI SZAKOSZTÁLYÁNAK RÉSZLETE.

Kotász Károly

fametsző -

Morelli Gusztáv mű-
termében van alkalmazva

Értimisk 1898/99.

19. l.

1070. *Verbulch.*

Derékig és sima karimáj
ábrázolva. Balrafordult és sz
felé fordított csatabárdot tar
leberetvált. Öltözete : forgós
ruha. Felirata az emelkedett
VI. CAPITANEUS. HUNGARO.

Rézszínű ólom, átmérője 6·
téke 20 K. — Havas (Hirsch) E
(787–907). — Átvétetett az 190
909), az 1910 február 25-iki 656
leiratok, illetőleg az 1910 januá
márczius 23-iki (519–910) sz. je
tett 1908 január 31-én (41–908)

Kotász Károly

Kotász Károly-emlékkiállítás

Tasnádi Nagy Andrásnak, az országos irodalmi és művészeti tanács elnökének jelenlétében nyitották meg a Műbarát Mária Valéria-utcai helyiségében a két évvel ezelőtt, hetvenéves korában elhúnyt *Kotász* Károly, a neves magyar impresszionista mester emlékkiállítását. Kotász Károly külföldön sorozatos sikereket ért el, s ezalatt hazájában alig ismerték. Művei bejárták Európa összes nagyvárosait, Bécstől Londonig, Rómától Stockholmig. Állami képtárak és világhírű magángyüjtemények vásárolták alkotásait. Egyedüli magyar művész, akinek képe eljutott a párisi Luxemburg-múzeumba is. Önarcképét a flórenci Uffizi szerezte meg halhatatlanjai sorába, *Szinyei Merse* Pál és *Csók* István önarcképei mellé. Budapesten csak egy kiállítást adott, 1933-ban, de képei akkor nem voltak eladók. A mostani emlékkiállítás képei egytől-egyig szerepeltek külföldi kiállításokon, s Magyarországon, a Körhinta kivételével, nem voltak kiállítva. A tárlat, mint a magyar impresszionizmus multjának felidézése, érdekes és tanulságos.

Ny. Magyarság 1943. nov. 20.

379. Molnár József.

Kotász Károly

Református Élet
1943. nov. 20.

A „Műbarát" új kiállítása

Néhai Kotász Károly képeit a magyar ember bizonyosfajta örömmel szemlélheti. Egészen bizonyos, hogy sokan az efajta pikturában látják az igazi magyar lelkiség kifejeződését. Mély, borongós festőiség jellemzi, zengő, mély húrokon játszó romantika, a puszta szomorúsága, a csárda hangulata élteti képeit. Jellemzi a sötétre hangolt tónus, az éj fátylaiba burkolt táj, amelynek mélységéből brilliánsként csillog elő egy-egy tüzes szín drágaköve. Csak annyi sokszor, mint egy szentjánosbogárka fénye. Mint egy könnycsepp gyönggyé fagyott fájdalma a szívnek. Borongás és árvaság érzése árad sokszor felénk, majd a sirva vigadás dühödt csakazértis tombolása. A postimpresszionizmus pöttyögető modorában festett képein sokszor szinte fullasztó ez a sorsérzés, a rohanó végzet vihara s a temető csöndje, egyképpen fojtó, gyötrelmes.

Dragen Zoltán, a másik festő sokkal inkább az abstrakciók felé hajlik, itt-ott dekorativ merevségekbe dermed, éppen a túlságos realitástól való elhajlások miatt. Hangulatai néha megkapóan finomak, a mese álomvilága is illette.

Nyerges Pál néhány rajza biztoskezű grafikust ismertet meg velünk.

dr. Fekete Lajos

91. Kotász Károly : Havas udvar

Kotász Károly

Céhbeliek VI. kiáll. Eat
Neuwelt halon 1926.

Kotász Károly emlékezete

Nem kell különösebben szégyenkeznie a járókelőnek, aki a rákoshegyi (Bp. XVII. ker.) Kotász Károly utca táblája mellett tanácstalanul, legfeljebb kérdőjellé görbülő elképzelésekkel halad el. E tekintetben jellemző magyar művészsors az utca névadójáé: „…méltatása 14 oldalt foglalt el a legújabb kiadású francia művészeti lexikonban, …Budapesten éppen csak a nevét ismerik" – találjuk a keserű megállapítást a Reggel 1932. március 20-i számában. És ez a méltatlan állapot – fogalmazunk kíméletesen – azóta mit sem javult…

Az említett lapból azt is megtudjuk, hogy *„Ma (1932-ben) hatvanéves, súlyos beteg, nem tud kimozdulni a Pest melletti kis faluból, ahol elzárta magát a világtól".*

A betegség, gondok, bajok – az élet mostohasága – már kezdettől hozzászegődött. *„A harmadik terem művésze Kotász Károly. Ő már megette kenyere javát, pedig ez a kenyér igen savanyú volt, nélkülözés és gond, betegség és hosszas mellőztetés közben tudott csak önmagára eszmélni, a legnagyobb kétségek és a legkeserűbb csalódások között magára találni"* – írja róla dr. *Lázár* Béla 1925-ben, az Ernst Múzeum kiállítási katalógusában.

Az igazságot, méltányosságot, értéket hírből sem ismerő vaksors testi hibával verte ezt a festő-géniuszt. Ezzel okolható, hogy – mint olvashatjuk róla – egyetlen kiállításán meg nem jelent, soha egyetlen sikerét sem élvezhette. *„A művész sorsával kapcsolatosan Beethovenre kell gondolnunk, aki siketsége miatt egyetlen hangot sem hallhatott a világhírű IX. szimfóniából"* – elmélkedik a tragikus sors felett francia kritikusa, Louis *Vauxcelles*.

A „kis falu", ahol hatvanévesen, súlyos betegen „elzárta magát a világtól": *Rákoskeresztúr* volt, ahol az akkor Hajnal (ma Bujákhida) utca 6. szám alatt lakott a Kotász család. Egészen 1935-ig, amikor is új házuk – Rákoskeresztúr–Rákoscsaba határvonalán – felépült. Ettől fogva itt élt, és – a petróleumlámpa hitvány világánál – szinte szó szerint a vakulásig dolgozott.

Ezen a környéken 1941-ben gyulladt ki a villany. Egy hónappal a mester halála előtt…

Mindezt a művész egyetlen gyermekétől, a hetvenöt éves *Zsuzsika* nénitől tudjuk meg, aki ma is abban a házban él.

– *Jól emlékszem* – meséli –, *apám mindig „újított"! A kezdeti ecsetes, majd „spachtlis" korszaka után – a festéktubusokra erősített, tölcséresen szűkülő csövekből ötvényezett színfelrakás csudáit, a mozaikkövek egymás mellé rakásának sajátos módját, mellyel hangot adhatott ragyogó vízvecskékből kinyomott – apró festékfoltokból alkotta képeit. Nos, ez jelentette az ő sajátos, pointillistákra emlékeztető technikáját.*

Kotász Károly: A festő leánya.
(A kép a XVII. nemzetközi művészeti kiállításon szerepelt Velencében)

„Addig kísérletezett, míg meg is találta az ékkőzióinak" – fogalmaz dr. *Lázár* Béla 1925-ben…

A mester színvilágát – 1927-es bécsi kiállítása alkalmával – így értelmezi egy osztrák kritikus: *„Kotász vérbeli kolorista. De nem azok közül, akik örülnek a szín pompájának, mert az ő palettája nem ujjong, hanem sóhajt és nyög, a melankólia rezzen át rajta. Az ő csattanó pirosa nem a győzelem ujjongása, hanem egy fájdalomkiáltás, és az ő nehéz kékje a panasz jajkiáltása, szürkéi és barnái egy gyötrődő lélek vajúdó vallomásai."*

– A papa, minél roszszabb kedvében volt, annál sötétebb tónusokban festett – egészíti ki a korabeli kritikákat Zsuzsika néni. Az ő emlékezete – no meg a sok régi könyv, újság a fiókok mélyén – mind a „papa" munkásságának hiteles dokumentuma…

Kotász Károly 1872-ben, egy szegény – ötgyermekes – budapesti kalaposmester családjában látta meg a napvilágot. Kezdetben maga is apja mesterségét tanulta. Akkoriban még a fejfedők alapanyagául szolgáló filcet is a kalaposok készítették. A család jó ismerője, *Tóth* Tibor festőművész még emlékszik olyan, későbbi Kotász-alkotásra, melyet a mester filcből, a kalaposok technikájával hozott létre.

Aztán az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskolában – az 1893/94-es tanévtől mintegy öt éven át, a híres *Morelli* Gusztáv keze alatt, állami ösztöndíjasként fametszést tanult. 1901–1902-ben a Bajor Királyi Festőakadémián a neves *Hackl* és *Seitz* professzorok tanítványa volt. Miután itt – külföldi lévén – nem kaphatott ösztöndíjat – hogy tehetsége kárba ne vesszék –, Otto Seitz tartotta el.

1903-ban Párizs következett, ahol a Julien Akadémiát végezte el. Megélhetését ez idő tájt portrék festésével biztosította. A munkákat tanára szerezte számára…

Műveit Európa legrangosabb köz- és magángyűjteményei őrzik. A firenzei Uffizi Galériában a világ legnagyobb festőinek önarcképei között az övé is megtalálható. Leánya tudomása szerint itthon, a Magyar Nemzeti Galéria hat olajfestményét, valamint néhány szénrajzát birtokolja…

A kegyetlen élet iszonyú vége 1941. február 4-én következett el. Mint leánya meséli, az akkor már szinte teljesen vak, agg mestert időnként elővette az agyérgörcs. Ilyenkor azonnal eszméletét vesztette.

Egy alkalommal a kályhára rakott éppen, amikor ájultan elzuhant. Hátával a forró vasnak…

Már fullasztóan nehézkék volt a levegő, amikor felesége felrohant a lépcsőn, és elvonszolta onnan. Csontig égett sebeiben még három napig viaskodott a halállal…

A lazult korlátba kapaszkodva, Zsuzsika néni beteg lába lassan – mindenikért külön megkínlódva – hagyja maga után a régi falépcső fokait. Aztán körülmutat az egykori műteremben: a falakon körös-körül a „papa" századelőn, a festőakadémiákon készített alakrajzi tanulmányai. Münchenből, Párizsból…

– Annak idején ott, az udvarra néző ablaknál állt a festőállvány, és itt pedig – a kis vaskályha…

Nos kétségtelen, tartozunk Kotász Károlynak azzal, hogy egykori házán márványtábla emlékeztesse rá az utókort. És tisztes, támogatásra méltó gondolat *Tóth* Tibor festőművész felvetése is – mely a kerületi önkormányzat elképzeléseitől sem idegen –, hogy a kotászi életmű szerteszóródott darabjait a lehetőségek határain belül összegyűjtve, kiállításon mutassák be.

Kötelező adósságunk ez a művész emlékével szemben, akiről a szigorú kritikus hírében álló londoni Times így írt: *„Egy eredeti művészi tehetség – ha nem valami több ennél! – … klasszikus a maga módján!"*

Albrecht Gyula

Sztárok önleleplező szerepben

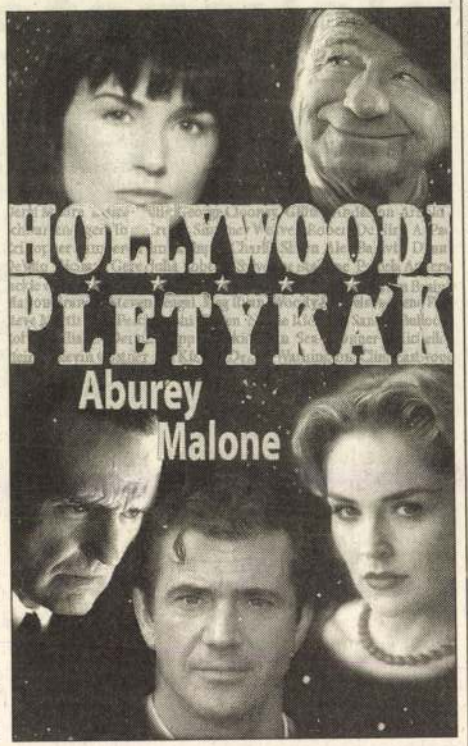

„Minden férfi patkány, aki meg nem, az unalmas" – állítja Joan *Collins*. *„Ha az ember nem jár el a hollywoodi partikra, sznob, de ha eljár, magamutogató. Ha nem beszél, kuka, ha meg beszél, veszekedős"* – ezt meg állítólag Lana *Turner* mondta. *Hollywoodi pletykák* címmel ronda kis könyvet adott ki egy magát jól leplező magyar kiadó, *Gálvölgyi* Judit fordításában, *Debreczeni* Ágnes szerkesztői közreműködésével. Rossz papíron, gyönge fordításban, lektorálás nélkül adták közre sok száz hollywoodi sztár önleleplező nyilatkozatát, amelyeket egy jelenleg Dublinban élő újságíró, Aburey (Aubrey?) *Malone* gyűjtögetett össze népszerű magazinokból, tévényilatkozatokból, önéletrajzi kiadványokból szemelgetve. Gyűjteményével azt szerette volna a világ tudtára adni, hogy a színészek is hétköznapi emberek, bármilyen nagyra növeszti őket a siker, legfeljebb szeretnek elmenekülni a szürke hétköznapiságtól, s ezért minden marhaságot elkövetnek. *„Hogy ezért néha túlságosan nagy árat fizetnek, nem számít."*

Az álmok városáról, Hollywoodról éppúgy rendes kis idézetgyűjteményt találunk a könyvben, mint a sztárok szenvedélyeiről és szokásairól, kudarcaikról és sikereikről, piszkos pénzügyeikről és csábos csókjaikról. Megtudhatjuk többek közt, ki vásárolta meg *I. János Pál* pápa Mercedesét (Clint *Eastwood*), mely filmben statisztált Fidel *Castro*, hány üveg whiskyt tettek Errol Flynn koporsójába, kinek a szájából hangzott el a legtöbb káromkodás egyetlen filmforgatása alkalmával (Eddy *Murphy*), mit tartott Ronald *Reagan* a színészmesterség alfájának és ómegájának *(„tanuld meg a szövegedet, ne menj neki a bútoroknak, a csókjeleneteknél pedig tartsd csukva a szádat")*, mi volt Ingrid *Bergman* receptje a boldogságra *(„jó egészség és rossz memória")*, mi Sean *Connery* véleménye a színészi megnyilatkozásokról *(„újságírónak nyilatkozni olyan, mint nyilvánosan kefélni")*, mi Woody *Allennek* a házasságról *(„egyszerűen megesik az emberrel, mint a ragya")*, s hogy mi volt az eredeti foglalkozása hőn szeretett színészeinknek, mielőtt felfedezte volna őket a filmvilág. (Kim *Novak* fridzsiderügynök volt, Anthony *Quinn* házmester, Marlon *Brando* kubikus, Ronald Reagan strandőr, Charles *Bronson* szénbányász). Ha kicsit gondosabban fordították, szerkesztették volna, mulatságos olvasmánynak találnánk a Hollywoodi pletykákat. Így mulatni és bosszankodni egyaránt lehet fölötte; sikere mégis jó előre megjósolható. Nincs helyette más, amibe belefeledkezhetnénk hollywoodi pletykáknál is zavarosabb köznapjainkban.

(l. g.)

láthatja a közönség. A díszleteket és a jelmezeket *Gombár* Judit tervezte.

Az előadás nem a musical alapján készült, de a történet ugyanaz. A téma megihlette a filmeseket is, hiszen 1925-ben némafilmet forgattak belőle, amelyet a regényíró, Gaston Leroux még látott. Amerikai mozi

Libor *Vaculik* írta. Az előadás egyik nagy szenzációja, hogy az együttes vezetője, *Kiss* János hat év után ismét táncol. A produkció koreográfusa szintén Libor Vaculik.

A fantom szerepében *Müller* Ervint, illetve *Pátkai* Balázst láthatja a közönség,

an össze. Hallhatóak *Liszt, Weber, Sarazate, Massenet, Adam, Schubert* és *Wicniawski* művei. A premier május 17-én volt a Győri Nemzeti Színházban.

Az apa a másik szereposztásban Demcsák Ottó, a társulat jeles művésze, koreográfusa. Budapesten beszéltünk a szerepről.

szívesen táncolom. A magam 38 évével már öregnek számítok a szakmában. A szemünk láttára felnőtt új generációnak át kell adni a helyünket. Természetesen amíg az egészségem engedi, táncolok, de valljuk meg, ez a fiatalság művészete.

V. A.

Lemezbemutató koncert

Beavatás

A közelmúltba Beavatás címmel jelent meg Ákos ötödik szólólemeze. Az egykori Bonanza Banzai énekese 1993-ban kezdte önálló pályafutását, ekkor sokan féltették őt markáns zenei stílusváltása kapcsán. Ákos az elmúlt négy év alatt bizonyított mind a hűséges közönsége felé (az ország legnagyobb fedett koncerttermét, a 13 000 férőhelyes Budapest Sportcsarnokot eddig nyolcszor töltötte meg), mind pedig a szakma felé, hiszen számos szakmai díj tulajdonosa, közülük is kiemelkedik az *Artisjus* (Szerzői Jogvédő Hivatal) Huszka Jenő-díja (1994), a *BRAVO* magazin nemzetközi szintű elismerése (Ottó-díj, 1993), valamint az eddig kapott négy *Aranyzsiráf-díj*.

Érdekesség, hogy Ákos új lemezét már közel két évvel ezelőtt elkezdte írni – éppen azon az éjszakán, amikor megjelent az előző stúdióalbum, az *Indiántánc*. Egy-egy Ákos-anyag megjelenésekor szinte törvényszerű monstre (határás) dedikálás után fáradt, ellazult pillanatában írta a mostani lemez címadó dalát, a *Beavatást*, amely saját bevallása szerint az eddigi legjobb Ákos-produkció. A műhelymunkáról, a könnyűzenei piac viszszásságairól, a sámánokról és a halál motívumáról beszélgettem a fiatal énekessel.

– A kihívásnélküliség elég fura helyzetet teremtett életem jelenlegi szakaszában. Mondhatnám, hogy sikeres albumokkal és koncertekkel a hátam mögött már nincs nagy motiváció a továbblépéshez, de ez így leegyszerűsítve természetesen igaz – vélekedik Ákos a Beavatás készítésének körülményeiről.

– Ha jól tudom, ez az első lemez, amit saját házi stúdiódban vettél fel…

– Igen, javarészt *otthoni körülmények között készült a lemez*. Ez egyfajta kényelmi státus is, hiszen ha megfelelő pillanatban hangszert tudok ragadni, akkor nem kell attól tartanom, hogy az ihlet elszáll, nem kell egy zárt időintervallumban (stúdióbérlések stb.) magamra erőltetni az alkotást.

– Lemezedet hallgatva most már nem először találkozom a sámánmítosszal. Zenei munkásságod során milyen szerepet játszanak az ősi hagyományok?

– A sámán kifejezés nekem annyit jelent, hogy egy közösség előtt, egy megvilágított színpadon egyfajta közösségi vezető szerepben élek. Az én feladatom és felelősségem, hogy hatást gyakoroljak a közönségre, és ezek a hatások nagyon súlyosak és tömörek. Félreértés ne essék, nem gondolom, hogy misszionárius lennék vagy Jézus valahányadik reinkarnációja, de azt tudom magamról, hogy közvetítő vagyok, ha nem is egy múltbeli világ és a mostani között, hanem az ihletett pillanatok és a hétköznapi percek között.

Ákos gondolataival, különleges személyiségével, alázatos zenei világával mindenki találkozhat a Beavatás című új albumában, valamint mai lemezbemutató koncertjén a Budapest Sportcsarnokban.

(bujáki)

Kotász Károly, avagy a propaganda diadala

A *Műbarát* helyiségeiben rendezett kiállítás előszavából idézzük az alábbi mondatot: „Az elhunyt Kotász Károly művészi pályafutása egyik legjellemzőbb példája annak az életben gyakran előforduló esetnek (!), mikor a művész ragyogó sikereket ér el külföldön és hazájában alig-alig ismerik." Így a Műbarát vezetősége. Az utolsó állítást nem vonjuk kétségbe. Kotászt itthon tényleg alig ismerték. A „ragyogó sikerek" igazolására viszont a kiállítást rendezők vagy tíz nyomtatott oldalon kivonatokat közölnek majdnem egész Európa sajtójából. Ezek a kritikák egytől egyig nagyon elismerően nyilatkoznak Kotász képeiről. Kotász Budapesten is többször mutatkozott be, ezeknek a kiállításoknak sajtóvisszhangjáról azonban nem találunk beszámolót. Emlékezetünk szerint a hazai műbírálók nem osztották külföldi kartársaik véleményét, talán ez az oka annak, hogy róluk nem esik szó. Nem érdektelen éppen ezért a mélyére nézni ennek a különös világsikernek. Nem hiszünk abban a szállóigében, amely szerint senki sem próféta a saját hazájában. Kotász Károly itthon valóban nem számított prófétának, de sajnos, nem számított annak külföldön sem. Voltak kétségtelenül sikerei, s hozzáfűzhetjük mindjárt, hogy e sikerek nem állottak arányban tehetségével. De még így is örülhetnénk nekik, ha nem tudnók, hogy úgyszólván mindent, amit Kotász külföldön elért, társadalmi úton, nem pedig művészetével vívta ki magának. „Kiállításait – mondja az előszó – az európai

szellemi élet vezéralakjai nyitották meg, köztük: Párizsban báró Villani, Rómában Hóry András, Londonban báró Zichy Rubidó, Varsóban Matuska Péter stb. stb." Magunk is tanúi voltunk vagy 15 évvel ezelőtt egy müncheni Kótász-vernissage-nak. Garmadában álltak az autók, a kiállítóhelyiség előtt, s benn csupa diplomata, csupa hivatalos előkelőség tolongott, mint valami fogadóestén. Ha úgy tetszik, az európai szellemi élet vezéralakjai. Csak művészt nem láttunk és képnézőt sem. A kép teljességéhez pazar büfé is hozzátartozott volna, fájdalom, Kotász ügyes menedzsere erre nem gondolt. A siker azonban így is biztosítva volt, s az előkelőségek, akik alapjában véve maguk sem tudták, hogyan kerültek erre a kiállításra, kötelességüknek tartották, hogy ha nem is vásárlással, de hangos dícséretekkel öregbítsék a magyar művész dicsőségét. És majdnem két évtizeden át így félig diplomáciai úton, félig élelmes üzleti vállalkozásként terjedt Kotász híre egyik fővárosból a másikba. A sajtó nemzetközi érdeket neszelt, s nem akarta rontani diplomatáink örömét, a műkereskedők szívesen látták a „nemzetközi árut", s a múzeumok készséggel fogadták el a művész nagylelkű ajándékait. Hólabdaszerűen növekedett hát Kotász híre-neve, s a mester boldog is lett volna, ha Budapest, ez az irígy város nem tagadta volna meg tőle azt a kis dicsőséget, amire egyedül vágyott. Ennek híján kénytelen-kelletlen a nagyvilágban bolyongott, holott egy kis hazai fényért örömest sutba vágta volna külföldi babérait.

Kotász maga nem becsülte túl tehetségét. Ingatag talajt érzett a lába alatt, s rövid beszélgetésünkre emlékezve, érdeméül állíthatjuk, tisztában volt azzal, hogy nem a méltatlanul mellőzött nagyok közé tartozik. De annyira nem futotta lelki erejéből, hogy leállítsa a körülötte ügyesen keltett zajgást. Megadással, végül talán természetesen viselte sorsát, amelyet egy nem mindig válogatással dolgozó képkereskedelmi propaganda irányított.

Mostani emlékkiállításának anyagáról az előszó ezt mondja: „A jelen gyűjteményünkben szereplő képek valamennyien befutották nagysikerű külföldi kiállításait, de csak itt kerültek először eladásra, mert eddig reprezentatív alkotásokként megőriztettek." Ezt is szívesen hisszük el, s ennek folytán Kotász legjobb képeiről mondhatjuk el véleményünket. Sajnos, nem lehet róluk sok jó szavunk. Ez a festészet e szelid mélabútól a viharos érzelemkitörésig szeretne száguldani. A finom pepecseléstől a degecses festékfelrakásig, a szelíd ecsetvonásoktól a szablyasuhintásig mindent igazi művészi meggyőződés és élmény nélkül próbál ki. Van benne olykor jóleső kellem, riasztó torzítás, avatag naturalizmus és lelketlen expresszionizmus. A kandi érzékiséget szűzies merengés váltja fel, a magyarkodó duhajkodást félreértett görög mítosz szeretné feledtetni. A színekben semmi természetes derű, semmi magától adódó érzelmi öröm, a szerkesztésben kínos egyensúly, a témákban csak külső változatosság. Egy magáramaradt, vagy magárahagyott ember vergődése szándékainak úgy lehet magasabbrendűsége és festői készségének elégtelensége között. Itthon, egészségesebb művészi kölcsönhatás légkörében talán többre vihette volna.

Kotász emlékkiállításával egy időben két fiatal művész képeit is láttuk. Mindketten idő előtt mutatkoztak be gyűjteményes kiállítással. *Dragon* Zoltán festményeiben egyelőre nyoma sincs az önállóságnak, képei jobb-rosszabb másolatai különböző mestereknek. Van azonban színérzéke, talán festő lesz belőle. *Nyerges* Pál nyolc rajza olyan szerény igényű, hogy kiállításuk szerénytelenségnek tetszik.

KOTÁSZ Károly

Ocharjy 1991

A HÉTRŐL.

A női jogokért küzdő német asszonyok és leányok kongresszust tartottak e napokban Berlinben. Lepisszegték az egyik előadót, a ki tanárnő a párisi egyetemen, mert a mostani családi helyzet alapján mondotta javítandónak a nők állapotát. Ellenben harsány éljenzéssel fogadták azokat a szónokokat, a kik azt fejtegették, hogy a mai házas élet keretén belől a nő nem fejtheti ki a maga egyéniségét, s nem élvezheti azt a szabadságot, mely őt megilleti. El is határozták, hogy a nő kereső társa legyen a férfinak, egyenlő jogokban részesüljön vele, a gyermekek pedig... nos igen, a gyermekeket az állam helyezze el a maga lelenczházaiban.

Tehát a nő kereső társa legyen a férfinak. Ettől függ a női nem boldogsága. Mi pedig úgy látjuk, hogy a legalsó osztályoknál úgy van ma is, hogy a nő kereső társa a férjének. Vele dolgozik, kapál, gyári munkát végez és napszámba jár. Ellenben azt nem látjuk semmiképp, hogy a legalsó osztályhoz tartozó férfi jobban megbecsülné az ő feleségét, mint az, a ki nem dolgoztat vele. Azt is látjuk, hogy a művelt nő, mikor hivatalt foglal el, nemcsak egy férfit üt el a kenyértől, hanem egy egész családot. A postamesteri vagy tanítói fizetésből a férfi nemcsak maga megél, hanem családot is alapít, s felneveli a gyermekeket. A leány ha ilyen álláshoz jut, rendszerint csak úgy megy férjhez, ha a férfinak is van megfelelő jövedelme s eszébe se jut, hogy ő legyen az egyedüli családfentartó.

Aztán, hogy a nő ép úgy keressen mint a férfi! Olyan nőietlen ez a felfogás. Mi férfiak, kivált a kik még a régi iskolához tartozunk, egészen más szemmel nézzük a nőt. Nekünk boldogságunkat és büszkeségünket képezi, hogy mi dolgozzunk a drága hitvesért, mi fáradjunk érte, mi gondoskodjunk szükségleteiről, mi vegyük körül mindazzal, a mi kedvessé teszi számára az életet. E nélkül a felfogás nélkül nincsen a házaséletnek poézise. Ha pedig ez megszünik, mi a manónak házasodjék valaki!

*

Lóhús. A ki meg fogja irni majd a ló históriáját Magyarországon, kell, hogy korszakos dátumnak méltassa majd 1905. október első napját. Ezen a napfényes, de szeles és hűvös őszi vasárnapon történt, hogy a legnemesebb, legszebb háziállat bevonult Budapesten az istállóból az — ebédlőasztalra. Nem a maga természetes formájában, hanem a vágóhidon a mészárszéken és a konyhán keresztül — pecsenyének. Hogy a legközvetetlenebbül érdekelt fél, maga a ló, miként vélekedik sorsa ilyetén fordulatáról, a mely őt e vágóhidra vitte, lesülyedésnek tartja-e, vagy rangemelésnek, azzal az emberi önzés nem törődik. Neki elég és megnyugtató tudat az, hogy az új reform a táplálkozásban *bevált.* A lóhúsnak sikere volt Budapesten és a kimérésre került készletet szinte elkapkodták azok, a kiknek nem csak fáczánpecsenyére nem telik, hanem marhasültre sem. Az ize szokatlanságát ellensulyozta az, hogy olcsón mérik, a mi áldásos, hasznos és üdvös dolog, mert a semmilyen húsnál a lóhús is okvetetlenül izesebb és táplálóbb. A mi különben a szokatlanságot illeti, ez is csak olyan fajta hiba, vagy fogyatékosság, mint a fiatalság. Minden nappal kisebb lesz. Ma még a lóhúsnak, az ára szerint, minden hús között a legkisebb a becsülete, de még megérhetjük azt az időt, hogy igen előkelő és drága pecsenye lesz az, a melyet ennek a szép, minden háziállat között legtisztább és legjobb koszton élő jószágnak a húsából sütnek.

*

A dologtalan város. Budapestet tisztelte meg ezzel a jellemzéssel egy német irónő, *Reicher* kisasszony, a ki valamelyik kongresszus alkalmával néhány napot töltött a magyar fővárosban és e néhány nap alatt tett megfigyeléseit elegendőnek tartotta, hogy ezek alapján e közel milliós lakosságu városnak ne csak külső képéről, hanem belső életéről, társasági erkölcseiről is beszámolhasson egy tárczaczikkben a berlinieknek. Ebben a tárczaczikkben azután elmondja Reicher kisasszony, hogy Budapest az a paradicsomi város, a melyben senki se dolgozik. A mi abból látható, hogy az utczák tele vannak sétáló néppel, a kávéházak szórakozó közönséggel. Hogy nem vagyunk a világ legszorgalmasabb és legdolgosabb népe, az meglehet, de hogy a legdologtalanabbnak bélyegezzenek bennünket, arra talán mégse szolgáltunk rá. A német irónő alkalmasint olyan tévedésbe esett, a melybe beleesni könnyű, de irónak, a ki sok ezer ember számára gyüjti a megfigyeléseit, — nem való. Hiszen ha idegen városba lépünk, a hol az embereket, viszonyaikat, foglalkozásukat nem ismerjük, gondjaikról, bajaikról nem tudunk, mindig az az érzésünk, hogy itt csupa gondtalan és dologtalan ember rójja az utczát. A munka nem az utczáé, a munka odabent él és alkot a házak falai mögött, a műhelyekben és az irodákban. A gyalupadok meg az iróasztalok Berlinben se állnak az utcza közepén. A tele kávéházak is megtévesztették Reicher Irmát, a ki nem tudja, hogy a kávéház speciális intézmény. Nemcsak reggeliző, vagy ozsonnázó hely, hanem iroda, börze, sőt szerkesztőség is. Hogy ez jól van-e igy, az már más dülőre tartozó kérdés. De igy van és a megfigyelőnek úgy kell látnia a dolgokat és úgy kell referálnia róluk, a hogy a valóságban vannak. Különben a megfigyelés — nem megfigyelés. A németeket meg szokták csipkedni a tulságos alaposságukért. Lehet, hogy a német irónőt bántotta ez a csúfolódás és ezzel a tárczaczikkével a honfitársainak kelt védelmére. Be akarta bizonyitani, hogy az a német alaposság nem is olyan nagyon alapos.

HAZAFELÉ. — KOTÁSZ JÁNOS RAJZA.

AZ IFJUSÁG ZÁSZLÓSZENTELÉSI ÜNNEPÉRŐL. — A fölszentelt zászlót kihozzák a városházáról.

HAZAFELÉ.

Egész nap a mezőn dolgozgatott a család, az ebédet is oda künn főzték meg. Hiába, sietni kell, nagyot rövidül így ősz felé a nap, az ember alig veszi észre, már is este van. Ime a seregélyek nagy csapatokban húzódnak jobbról is, balról is a közeli nádasba éjjeli szállásra, a tócsák fölött kóválygó sirályok is nyugtalanok lesznek és mintha egyet gondolnának, felkerekednek s gyorsan suhannak a homokos földnyelv felé, a hol hálótanyájuk van. A nap vérvörös színben pillant még egyszer vissza a nyugati láthatár aljáról, azután eltünik s homályos szürkeség borítja el az egész tájat.

— Este van, menjünk haza!

Megindul aztán a kis család. Jó előre ballag gazduram; könnyű neki, mert csak egy gereblye nyomja a vállát, de már az asszony lassabban halad: takarmányt visz a tehénkének, s a mellette bandukoló kis leány is aprókat lép még.

De hát így is csak haza érnek s majd holnap újra kezdik ott, a hol ma elhagyták.

ŐSZI SZÁNTÁS.

Pataky László rajzához.

Szép mezei munka az őszi szántás, ha t. i. az eső jól átjárta a tarlót. Akkor a barázdák takarosan, rendben simulnak egymás mellé s csupa gyönyörűség nézni, a mint a földhasábok szétomlanak, puha ágyul kinálkozván az elvetendő magnak. Az igavonó jószág könnyen lépked az eke előtt, a béres meg fütyörészve ballag utána. De bezzeg máskép van, ha eső nem járt. Szegény jószágnak van ekkor mit huzni, de még a béres sem igen ér rá nótázgatni, mert ugyancsak bele kell kapaszkodnia az eke szarvába, hogy minden lépten-nyomon ki ne vesse a csonttá száradt föld. Képünk is ilyen keservesebb fajta szántást ábrázol; ott se járhatott eső, a hol művészünk vázlatát készítette. A béres ugyancsak neki veselkedik az eke szarvának, a négy ló is nagy erőlködéssel kapaszkodik előre, pedig ostorával ugyancsak biztatja őket a lóhajtó gyerek.

Lehet, hogy a művészeknek nem soká lesz már alkalmuk ilyes jeleneteket rajzolgatni: ma-holnap tán villam hajtotta gépek hasogatják mivelt világszerte a barázdákat. Hiszen a mint jelentik, Edison olyan akkumulátort talált fel, a mely feleslegessé teszi az igás állati erőt; nem kell sem ökör sem ló, mehetnek egymásután a mészárszékre.

AZ UTCZA.

Kicsinyléssel, vagy épen lenézéssel, megvetéssel szólni az utczáról — nem való. Igaz, hogy előkelő helynek mondani nem lehet. Kegyelmes, sőt felséges urak is járnak rajta, de nyitva van a legrongyosabb csavargónak is. Annak is, a kinek számára egyéb hely nincsen is nyitva. Hajléka a hajlék nélkül valónak, az elesettnek, a koldusnak. E szerint való a berendezése is. Poros kövét, aszfaltját szőnyeg nem takarja, egész bútora az utczának egynehány nehéz, idomtalan lócza. Ilyen sincsen valamennyinek.

És mégis hatalmas, nagy dolog az utcza. Ere a város életének, a melyben vére lüktet és kering. A város élete szinre, befejezésre itt kap. Lendületének, elevenségének ez a mutatója. Néptelen utczák — halott városok. Hullámzó, forgalmas utcza — virágzó, eleven város. És az utcza tud sok minden lenni. Tud bölcsője lenni nagy eseményeknek és tud templom is lenni, a melyben nagy eszmék tiszteletének gyujtanak áldozati tüzet.

Ilyenkor gyönyörű az utcza. De torzképű, rút és félelmetes, mikor a szenvedelem és igaz ok nélkül való gyűlölség csatatérré teszi. Mikor egy haragos had ádáz indulattal tábort üt rajta és a maga hódított területének vallja, a melyen tilos az átjárás és a nyers erő törvényei diktálnak.

Az utczáról, a budapesti utczáról, a melynek aszfaltját, gránitját most kezdi telehordani lesárgult falevéllel az őszi szél, sok különös szó esett mostanában. Politikai táborok vitáztak rajta, hogy — melyiké és bot, bicska meg vasdorong is keveredett az argumentumok közé.

Ez a vita olyan jogtalan, mint a milyen sajnálatos a csata, mely belőle fajult. Az utcza rendjét, mikor se háború nincs, se forradalom, az ember és a munka szabadságának törvényei szabják meg. Ahhoz, hogy az utczán szabadon mozoghasson, teljes joga van mindenkinek, azokat kivéve, a kik azért mennek oda, hogy ebben a szabadságukban — másokat megbénítsanak.

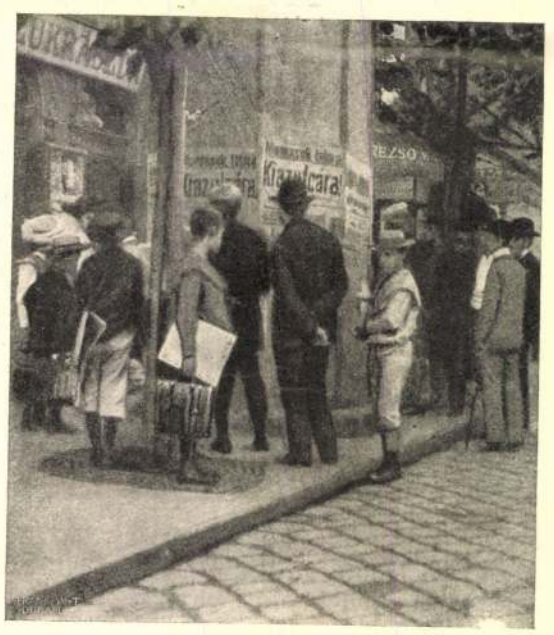

SZOCZIÁLISTA FALRAGASZOK EGY HIRDETŐ-OSZLOPON.

KIRÁLY-IDYLLEK.

Beaconsfield lordnak tulajdonítják azt a paradoxonnak látszó mondást, hogy «fejedelmi körökben több szerelmi házasságot kötnek, mint bármely más társadalmi osztályban». S valóban nem szükséges a legmagasabb körök családi összeköttetéseiben minden alkalommal rideg politikai érdeket, messzemenő világfelforgató terveket sejteni. A koronás fők szive ép úgy megmozdul, ép úgy követeli jogait, mint a legkisebb alattvalóké s boldog és boldogtalan szerelem ép úgy osztályrészök, mint a névtelen tömegek millióinak. Gusztáv Adolf svéd királyi herczeg nemrég történt eljegyzését is a connaughti herczeg leányával a Kairóban együtt töltött holdas éjszakák sok édes emléke előzte meg s a fiatal Alfonz spanyol királynak emlegetik egy évek előtt tett mondását, hogy «ha valamikor feleséget veszek, magam fogom választani magamnak».

Edvárd angol király szerelmi regényének a szép dán királyleánynyal szinhelye a wormsi hires székesegyház. Ott találkoztak először s a találkozás eredményét feszülten várták a herczegnő rokonai, kik Rumpenheimban voltak az alatt. A mint a herczegnő megérkezett a hesseni régi kastélyba, unokatestvérei körülvették, hogy halljanak valamit a találkozás részleteiről s nagy izgatottság támadt, mikor Alexandre herczegnő, előhúzva zsebeiből a walesi herczeg fényképét, nevetve szólt:

— Magammal hoztam!

A már évek előtt elhalt Albany herczeg maga mondotta, hogy Waldeck Helén herczegnővel Frankfurtban történt első találkozásától egész kora haláláig, mely Cannesben következett be — élete nem volt egyéb egy «szép költeménynél». S ideálisabb, boldogabb házasságot valóban képzelni sem lehetett, mint az övék. Annyira az volt, hogy a herczeg nem is törődött egyébbel, mint kedves clermonti otthonával. Jellemző erre, hogy egy barátjának mentségül, hogy bizonyos neki tett igéretet nem tarthatott be, ezt irta: «Igazán, sokkal szerelmesebb vagyok még, semhogy egyébre gondolhatnék».

A jelenlegi walesi herczeg bálványozta feleségét már attól az időtől fogva, hogy együtt játsztak a gyermek-szobában s legboldogabb órái azok voltak, mikor bebolyongta a Sheen Lane-t s a Richmond-parkot mátkája képével szivében.

Bizonyára beteljesedett az angol királyi házon az agg Viktória királynő jóslata, ki egy izben azt irta egy hölgynek: «Én szerelemből mentem férjhez s remélem, gyermekeim is úgy fognak tenni». Ki ne emlékeznék itt arra a jelenetre, mikor az elhunyt Frigyes német császár jegyese, Viktória angol királyi herczegnő oldalán haladva a bolmoreli réteken, egyszer csak lehajolt s megpillantva a földön egy fehér fagyalvirágot, letépte s szive hölgyének ajánlta fel szerelmi zálogul. S milyen bájos és igénytelenségében is megható a mai Fifi herczegnő szivbeli regénye, a ki már mint gyermek szerette titkon jövendőbeli férjét. Egy izben valami emléktárgygyal akarta meglepni, de nem birva leküzdeni félénkségét, fiókjába zárta el a régóta elkészített ajándékot.

Azután Lujza angol királyi herczegnő s a szép és deli Lorne marquis házassága, melyről Viktória királynő ezeket irta naplójába: (1870 október 3.) «A mai nap eseményekben gazdag volt. Kedves Lujzánkat eljegyezte lord Lorne. A dolog egy séta alatt történt. Ő a lordkanczellárral és Lorne-nal volt. Én Beatrice-szel s Ponsonby asszonynyal hajtattam. Ugyanaz a teljesen felhőtlen ég, mint a két előtte való nap. Hétkor tértünk haza. Lujza, ki kevéssel utánunk jött meg, elmondta, hogy Lorne beszélt neki iránta való hajlamáról, házasságot ajánlott neki s ő elfogadta, tudva, hogy én beleegyezem. Ámbár nem ért a dolog váratlanúl, mégis fájt arra gondolnom, hogy elveszítem őt. De természetesen beleegyeztem s csak azért imádkoztam, hogy boldog legyen».

A jó öreg Viktória angol királynőnek azonban nemcsak közvetlen családtagjai köszönhetik házaséletök boldogságát. A portugál király,

Idegen írók

Suzanne Reichemberg

A híres Reichemberg kisasszony irodalmi babérkoszorújához az ő monológjai adták az egyes leveleket. Kedves és ártatlan dolgok ezek, minden nagyképüségtől és eredetieskedéstől mentek, inkább csak abban jelesek, hogy nagyon jól elmondhatók. Ebben azután szerzőjük volt a legnagyobb mester: a Comédie Française nak ma már nyugalomba vonult bájos naivája csakúgy a maga szájaízére eszelte ki és formálta meg ezeket a verses apróságokat, mint Coquelin a humoros dolgokat. A magyar származásu francia színésznőnek egy ilyen monológját itt adjuk.

Ha férfi volnék!...

Egy fiatal leány monológja

Ha férfi volnék, deli, karcsu
S nem fitos-orru, macska-arcu,
Rövidruhás felsőbb leány,
Kinek az élet még talány;
Hát párbajt vívnék, lovagolnék,
Ha férfi volnék!
A szemem megakadna
A szőkén és a barnán,
Az asszonyok, leányok
Fejét ah, elcsavarnám
És jobbra-balra udvarolnék,
Ha férfi volnék.
S a nevem volna Vilmos vagy Jenő...
De Vilma lettem. S ez a bökkenő.
A búsulásra van nagyon nagy ok:
Biz én csak leány vagyok!

Ha férfi volnék! Álmok álma!
A madmoazell nem szekálna
S nem kéne későn és korán
Billegni — jaj! — a zongorán,
Mit szívből megutáltam oly rég!...
Ha férfi volnék
Lennék oly hős, mint Zrinyi,
Oly bátor, mint oroszlán,
A kávéházba járnék
És folyton fagylaltoznám,
De nem pletykáznám, nem traccsolnék,
Ha férfi volnék.
Lennék komoly, lennék előkelő
S a zsebkendőmet nem venném elő,
Mint most, mikor szememben köny ragyog
Azért, mert leány vagyok.

Kétségbeejt e sors csapása
És nem tudok gondolni másra
Féltékenyen és irigyen,
Csak rád, szerencsés férfinem!...
Más óhajtásom sohse volt még...
Ha férfi volnék!
Lennék a legjobb táncos,
A legnagyobb gavallér,
Zsebemből egyre dőlne
A bankó és a tallér,
Minden szép asszonyért bomolnék,
Ha férfi volnék!
Ma egy sasorru... holnap egy pisze,
Nekem nem állna ellent senkise
És megsíratna minden elhagyott...
De jaj, csak leány vagyok!

Ha férfi volnék! Óh mily eszme!
A tanítónő nem tegezne,
Nem érezném ujjamban itt
A kézimunka kínjait,
Nem hímeznék, nem robotolnék,
Ha férfi volnék.
Járnék színházba mindig
A legjobb darabokba,
Regényeket olvasnék,
De többé nem titokba
És rendelnék és parancsolnék
Ha férfi volnék!
S nem házasodnám, nem bizony soha.
Az kéne még! Nem lennék ostoba.
Csak hogyha hozományt kapnék, nagyot...
De kár, hogy lány vagyok!

Ha férfi volnék! Mégis olykor
Valami benső hang letorkol,
Valami azt súgja nekem:
„Jó, hogy leány vagy gyermekem!“
Tán nem lennék oly kedves, oly szép,
Ha férfi volnék!
Talán értem is eljön
Büszkén s mégis szerényen,
Az álmaim lovagja
S az lesz a vőlegényem...
Hát ebbe bele nem kóstolnék,
Ha férfi volnék!
Tán jobb is így, hogy lány maradtam!
Lehet egy boldog pillanatban
Minden boldogság közt a legnagyobb
Az, hogy csak lány vagyok.

HELTAI JENŐ

A kultúrnőkről

E sorok írója az egyetlen ember Magyarországon, aki az „Egyesületek“ rovatát mindennap elolvassa az ujságokban. Nem ajánlom senkinek, hogy kövessen. Fanyar, mint a vadalma, se szaga, se szine. Mégsem tudok ellentállani a kisértésnek s a kávéházban az első dolgom, hogy ráfordítsak az „Egyesületi hirek“-re.

Azóta van ez igy, amióta megalakultak Budapesten a nők kultúregyesületei. Kettő is, majdnem egyszerre. Párosával, mint a paszuly levélkéi. Hirtelenül és váratlanul, mint a gomba jó meleg nyári eső után.

Ott van a zsenge palánta, de a meleg eső, amely életet adott neki, bizony azt nem láttam sehogysem aláhullani. Ime egy oknélküli okozat, amelyen törheti a fejét Alexander Bernát.

Dictum. Az egyik egyesület irodalmi irányzatu. Ám a másik a művészetnek szenteli törekvéseit. Mily szép eszme! Kiépítem gondolataim tégláiból e két palotát: egyikben ezer budapesti asszony, aki mind csak könyvet vásárol. Magyar könyvet, a nemzeti irodalom műveit. Ebből báróságot vásárolhatnak az összes magyar költők. A másik palotában ezer budapesti asszony töri magát, hogy képet, szobrot vásároljon. Ez már beszéd. Látom a Műcsarnok üressé rabolt falait. A Nemzeti Szalon egyetlen egy képet sem kap többé: magános műtárgy gyanánt csak Rubovics, a műtáros cigarettázik a pamlagon. Márk és Donáth automobilon menekül az ostrom elől. Az unalmas műkritikusoknak nem lesz okuk többé a sirásra, hogy nincs művásár. Berzeviczy könyörgő leveleket ir, hogy ne hagyják a piktorok üresen a Szépművészeti Múzeumot.

Büszkén néztem szét a kávéházban. Ennek a sok pugrisnak itt köröskörül fogalma sincs, hogy mit eszelt ki Budapest szíve. Lesajnáltam őket.

Fölkeltem s két asztalsor közt föl s alá sétáltam. Ez jó fogás a hirtelen szívdobogás ellen. Akkorra megjelentek az estilapok, életem egyik legnagyobb csalódásával.

A magyar kritikus

Az ember bizonyára sokszor él. A testet váltogatja életről életre, de a jellemének alapvonala mindig-mindig ugyanaz marad.

Tegyük fel, hogy valamelyik mostani kritikus volt az első ember.

*

Már egy hónapja, hogy él. Nem tudja honnan? s nem tudja miért? de nem is kérdi. Az egy hónap alatt végigkóborlotta a Paradicsomot. Nézett, tapogatott, szagolt. És a fejét rázta gyakorta.

Egyszer azonban megjelenik a főangyal és szól:

— Én annak a küldötte vagyok, aki mindent alkotott. Mindenek előtt tudni óhajtom, hogy az Úrnak remekléseit miképpen fogod föl?

Ádám vállat von.

Az angyal folytatja:

— Ime itt ez a kert: a művészetnek oly pompás alkotása, aminő nem volt és nem is lesz többé ezen a világon.

Ádám habozás nélkül válaszol:

— Nem ér semmit.

— Micsoda nyilatkozat ez? — kérdi az angyal elképedve.

— Nem ér semmit! — ismétli Ádám határozottan.

— Megnéztél mindent?

— Meg. Nem ér semmit.

— De kérlek ez a kert, ez a mérföldekre nyúló zöld csoda, ez az élő festmény, s fölötte az égnek magas kék sátora . . .

— Nem ér semmit!

— Az egész mindenségről mondod ezt?

— Az egészről.

— Dehát mért?

Ádám a bokor aljára mutat:

— Az a keserülapu nem sikerült! Nem sikerült!! Nem sikerült!!!

— A keserülapu? Nézd a fenyőfát, nézd az égbe nyúló jegenyét, ezeket az ernyős pálmákat . . .

— Jó, jó, de az a keserülapu . . .

— Nézd a millió színben pompázó virágok sokaságát: a liliomot, a tulipánt, az azaleát, a rózsát, a szegfüt, a jázmint . . .

— Annak a lapunak semmi színe sincsen.

— Nézd a madarakat, e szárnyas zenészeket; nézd a pillangókat, e szárnyas virágokat; nézd az őzikét, a hattyút, a galambot, vagy azt a remek pejlovacskát ottan!

— Mit ér, ha ennek a lapúnak ekkora otromba levele vagyon!

— Nézd: nyugoszik a nap; tűzpompában izzik az egész égboltozat!

Ádám csak a lapura néz:

— Ki látott ekkora levelet ilyen alacsonyra tenni! Ha legalább öles volna a szára!

— Nézd a tavat, ezt a gyönyörü tükröt, amely virággal van körülrámázva. Mostanig acéltükör volt, íme aranytükörré változott!

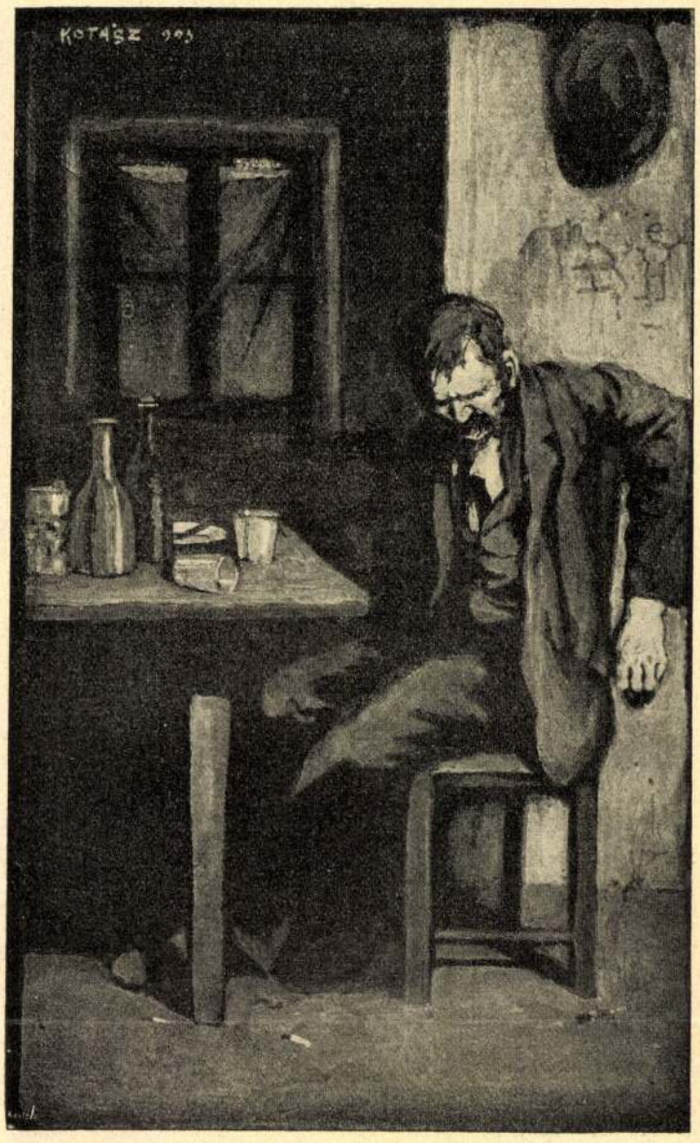

Az Uj Idők számára rajzolta Kotász János

AZ UTOLSÓ VENDÉG

— De ez a keserűlapu elmaradhatott volna!

— Láttad-e a Holdat, amint az ég sötétkék térségében lebeg és szelid világossággal árasztja el a Paradicsomot? És a csillagok ragyogó világa? Mindezt az Úr teremtette.

— Minek teremtett keserülaput!

— Úgyan ne azt a laput nézd örökké! Hátha nem is volna!

— De van!

— Mi az a lapu az Ég és Föld temérdek remekei között?

— De ez rossz, ez nem remek!

— És nem is rossz, és ez is remek, a bogárkák, békák, éjjeli állatok tanyája ez. Hűselő nekik délben, menedék nékik zivatarban. Márcsak az is mesteri ebben a növényben, ahogyan szívja magába a földből az életet, ahogyan lélekzik, ahogyan növekszik, ahogyan él. A te ivadékaid a jövendő évezredekben megtalálják benne az orvosságos erőt is, és Isten áldásaként becsülik.

Ádám a növényt epésen gázolva:

— Mégiscsak keserülapu!

GÁRDONYI GÉZA

Uj Idők 1904. X. 16.

Kotász János festő. Harapás. Repr. Képes Folyóirat
1904 évf. 1 sz. 67 l. rajz és írás.

Kotász Károly /Budapest,1872.nov.4. - Budapest,1941.febr.4./: festő és grafikus.

Vastagh Gyula pártfogásával került az Iparművészeti Iskolába, ahol Morelli Gusztávnál tanulta a fametszést. Később díszítő-tervező rajzolóként tevékenykedett, majd a müncheni akadémián és Párizsban a Julien Akadémián folytatta tanulmányait.
A harmincas években hosszabb időt töltött Losoncon. Budapesten kívül Európa több nagyvárosában rendeztek kiállítást műveiből. Főleg dekoratív hatású egy- és többszínű fametszeteket és pointilista felfogású tájképeket festett. Önarcképe a firenzei Uffiziben, néhány műve a Magyar Nemzeti Galériában Budapesten, a Szlovák Nemzeti Galériában Pozsonyban, a Városi Galériában Pozsonyban és a Kerületi Képtárban Besztercebányán található.

Irodalom: Zádor Anna és Genthon István: Művészeti Lexikon. Budapest, 1965.II.köt.693.old.

Kotász Károly †

† jan. 4.?

— **Halálozás.** *Kotasz Károly* festőművész meghalt. Temetése csütörtökön délután félháromkor lesz Rákoskeresztur község halottasházából.

Pesti Hirlap

1941. jan. 6.

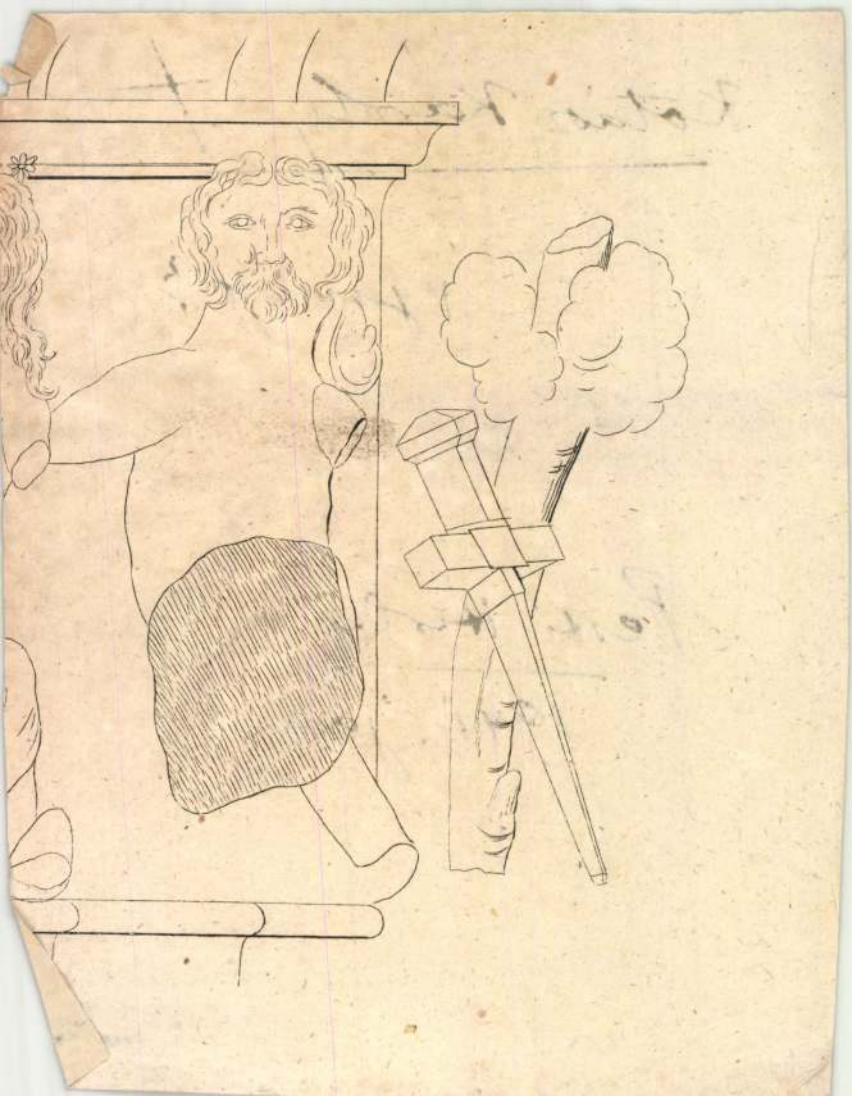

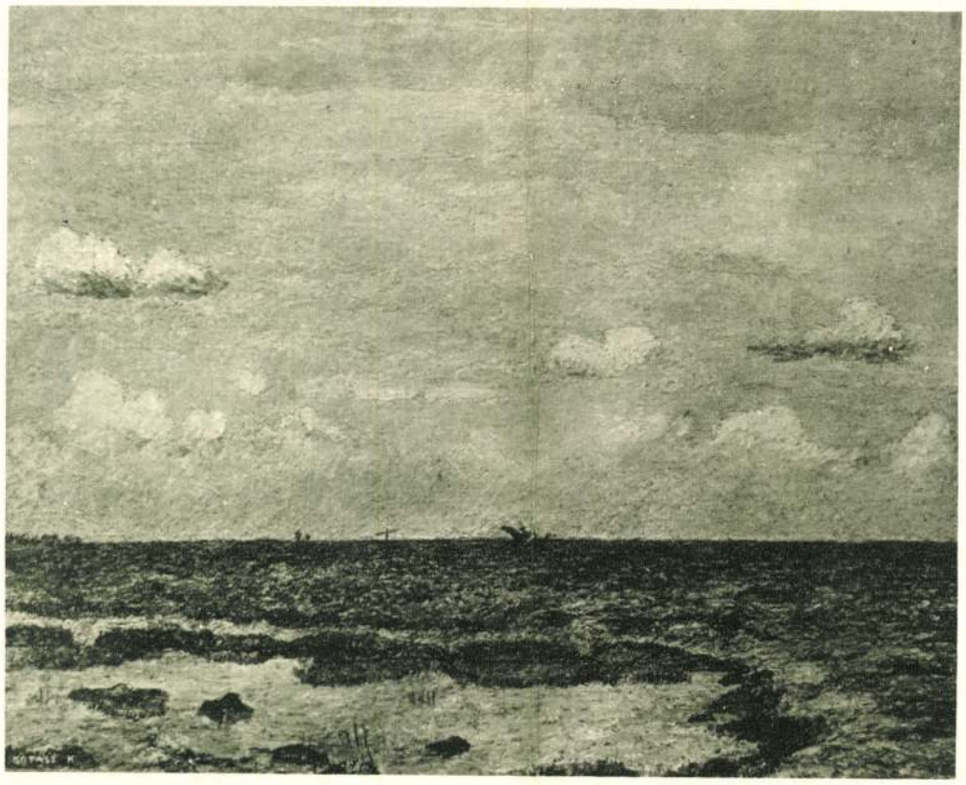

KOTÁSZ KÁROLY: HORTOBÁGY
A Galleria Nazionale d'Arte Moderna (Róma) tulajdona

KOTÁSZ KÁROLY: A HEGY LÁBÁNÁL
A Galleria d'Arte Moderna-Villa Reale, Milano tulajdona

MAGYAR MUVESZET
1930.

kerekedik föléjük a távlat érvényesítésével. Szinte ellentmondásnak nevezhető, hogy a második kapu egységes tájat ábrázoló egy-egy bronztábláján több egymás után következő jelenettel találkozunk. Ghiberti a régi középkori ábrázolási módot az új felfogás egységes terével házasította össze.

Donatello a művészi lehetőségek összes regiszterein játszott, tehát zsenije a dombormű tekintetében sem kötötte magát egy elvhez. A klasszikus művészet nagy formaharmóniája, szépsége iránt érzett tisztelete és a kifejezés fokozását minden fölé emelő vágya a legeltérőbb stílusú megoldások felé vitte őt. De akár a klasszikus reliefstílust, akár a valószerű térábrázolást kereste, egyformán bontakozott ki a trecento lágy, melodikus formafölfogásából. Motívumait a középkori ikonografia határainak kiterjesztésével hol a természetből, hol az antik művészetből meríti. A bibliai jelenetek, keresztény fájdalmak tragikusabb, nagyvonalúbb kifejezése végett klasszikus megoldásokat használ föl, de lelki tartalmukat teljesen a maga céljaira hangolja át. A páduai Santo oltárának négy reliefje a leggazdagabb és legtökéletesebb eredmény, amit a dombormű terén a quattrocento szobrászata felmutathat. A bonyolult szcneriát, a csarnokok távlatát tökéletesen oldotta meg a mester, e mellett a relief mellső síkját a klasszikus szabályoknak megfelelően szintén betartotta. Az elől álló alakok nem esnek ki a reliefsíkból, mint Ghiberti *Porta del Paradiso*jának egyes legelől lévő szereplői. Vége van a középkori folyamatos epikának, mindegyik tábla egy-egy mozzanat drámai megjelenítése, mely önmagában teljesen befejezett és független a többitől. A csoportképzés oly fejlett és bonyolult, hogy ezt csak a festők tudják továbbfejleszteni. Ennél tartalmasabban egyetlen szobrász sem fejezte ki magát a quattrocento domborműveiben. A firenzei S. Lorenzo szószékeinek reliefjein már maga Donatello is meglazította a festői és a klasszikus reliefstílus egységét. Gyakran a mester a dombormű színpadát teljesen a szemlélő nézőpontjának megfelelően állította be. Ilyenkor a relief horizontja, távlati szerkezete a dombormű elhelyezésével kapcsolatos. Így az emberi szemmagasság alatt elhelyezett reliefeken a rálátást, a magasra kerülő domborműveken pedig az úgynevezett *sotto di su*-megoldást alkalmazta. Az utóbbiakon a horizont a relief alsó széle alatt van. A firenzei S. Lorenzo régi sekrestyéjének boltozatán elhelyezett Szent János-medaillonokban például a legmerészebb távlati szerkezeteket láthatjuk, amelyek azonban megfelelnek az alattuk álló szemlélő nézőpontjának. Mintha nyitott ablakok lennének a medaillonok, amelyeken át csak azt látja a szemlélő az odaképzelt valóságból, ami az ő lent és az ablakok fent való helyzetének viszonyából következik. Ennyire ment Donatello a reliefjelenetek ábrázolásának a szemlélőhöz való kapcsolásában. Itt már az impresszionizmusnál vagyunk, amely tagadja a külvilág függetlenségét, önállóságát és csak mint látszatot fogja föl. Milyen mérhetetlenül messze van ettől az antik reliefeknek magábazárt, a szemlélő helyzetével nemtörődő ábrázoló stílusa.

Míg Donatello legfejlettebb reliefjein a háttér távlatának valószerű, egy nézőponthoz igazodó kiépítésére törekedett, addig Luca della Robbia, a firenzei szobrászok között a legklasszikusabb ösztönű mester, az antik reliefstílushoz érkezett meg. A háttér szinte elvész az alakok között, fejük gyakran fölér a márvány- vagy majolikatábla felső széléig. Nincsen mögöttük se bonyolult, se egyszerű helyiség, legföljebb néhány szikla, felhő, növény, ami a jelenetek jellemzéséhez, lokalizálásához feltétlenül szükséges. Luca utódai, Andrea és Giovanni is megmaradtak e fölfogás mellett. Nagy majolikaoltártábláik égi jelenésein a látomány mennybéli szereplői és a tábla alsó peremén álló szentek egy síkban, a dekoratív szimmetria szerint oszlanak szét. Ha mögöttük valószerű háttér is nyílik néha, ez független a tulajdonképpeni reliefkompozíciótól és csak a festett oltárképek utánzására vezetendő vissza, amelyeket a majolikatáblák helyettesíteni akartak.

A quattrocento második fele a relief szempontjából már nem tudott lényegeset hozzáfűzni a század első felében működő nagy mesterek eredményeihez. Az elődök tőkéiből éltek. Viszont ennek sokfélesége élénk bizonyítéka a XV. századi olasz művészet méltán hangsúlyozott változatosságának.

A csoportkomponálás terén jelentkeznek leginkább a XV. század képességeinek határai. Donatello *Judith és Holofernes*ének nincsenek olyan szép körvonalai, hogy a szabadonálló alkotás minden oldalról tetszetős benyomást gyakoroljon a szemlélőre. Ezt a feladatot majd csak a korai barokk — egy Giovanni da Bologna — fogja először tökéletesen megoldani. A quattrocento végének kis bronzai azonban e téren is sokat nyujtanak. Pollaiuolo *Herkulest és Anteust* ábrázoló kis csoportja erre irányuló, de még nem tökéletes kísérlet, viszont meglepően megoldott körkompozíció Bertoldónak *Oroszlánnal harcoló lovas négere* (Foulc-gyüjtemény, Páris). Könnyebb akkor a megoldás, ha olyan csoportokról van szó, amelyeknek nem kellett szabadon állaniok, hanem csak egy oldalról lehetett őket szemlélni. Ilyen például Bertoldo *Bellorophon és Pegasus*a is (Bécs), lónak és alaknak páratlanul harmonikus kis relief-csoportja. Tökéletes képhatású kompozíció. Itt a reliefekből vett tanulságok elegendő útbaigazítással szolgáltak a mesternek. Verrocchio firenzei *Krisztus és Szent Tamás*-csoportja vagy még inkább Luca della Robbia pistoiai *Mária látogatása:* fülkében álló, kifogástalanul megoldott kompozíciók. Sőt az utóbbit függetleníteni is lehet a

Kotász Károly

KOTÁSZ KÁROLY BÉCSBEN. A „Neue Galerie" Bécsben kiállítást rendezett az itthon már néhány éve nem látott *Kotász* Károly műveiből. Ebből az alkalomból foglalkozik Kotász művészetével a bécsi sajtó, mely igen meleg hangon és nagy elismeréssel időzik képei méltatásánál.

Örömmel regisztráljuk egy érdemes magyar művész külföldi sikerét, mikor a bécsi Neues Wiener Abenblatt terjedelmes méltatásából közöljük a következőket: „Kotász vérbeli kolorista. De nem azok közül, akik örülnek a szín pompájának, mert az ő palettája nem újjong, hanem sóhajt és nyög, a melankólia rezzen át rajta. Az ő csattanó pirosa nem a győzelem újjongása, hanem egy fájdalomkiáltás és az ő nehéz kékje a panasz jajkiáltása, szürkéi és barnái egy gyötrődő lélek vajúdó vallomásai. Kotász Károly az ő egyéni, sajátos technikájának virtuoza, aki azonban nemcsak festő, de költő is."

Képzőművészet

1927. 4. sz.

„PROMETHEUS“

Gáz-, tűzhelyek és fűtőkályhák

Edinger Arthur és Tsa

Budapest,
VI., Jókai-ucca 21.
Telefon: T. 106-93.

Kérjen ingyen képes árjegyzéket!

HOFFMANN
BUDAPEST IV G

ALAPITATOTT 1880

KÉPEK-KE
IV. KÁROLY-K

„RODÁN

Faáru- és csillárgyár,
VI., Andrássy-ut 54. Gyár
Építészeknek, iparművészekne

VASÁRNAPI UJSÁG

52. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, DECZEMBER 30.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A *«Világkrónika»*-val negyedevenként 80 fillerrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

SZILVESZTER DÉLUTÁNJÁN. — Kotász Károly rajza.

DEBRECZENBEN.

Husz év multán.

Bolyongok az utczákon czéltalan,
S a mult időkbe képzelem magam.
Itt éltem át ifjui életem . . .
De tudj' az Isten, azt a Debreczent itt
Ma mindhiába keresem !

Az a derűlt, az a nagy gondtalan
Kedélyű város végkép' oda van.
Még az ege sem olyan ragyogó,
Mint a milyen husz évvel ezelőtt volt . . .
Bus lett, komor lett és fakó !

És hová lett el-innen, Istenem :
A költészet, a kedv, a szerelem ?
Mogorván néznek a járókelők . . .
Hejh, máskép' tudtak itt nézni a lányok
Husz esztendővel ezelőtt !

Más világ volt itt akkor, más világ.
Szebb volt a kóró, mint most a virág.
Hogy annak már a nyomát sem lelem ! . .
Mi lett veled, hogy változhattál igy meg,
Szegény, szegény Debreczenem ? !

Szabolcska Mihály.

ÉVFORDULÓN.

Éj van . . . a tegnap eltemetve :
Most verte ép' az éjfelet.
Tik-tak ! . . . tik-tak ! . . . egy napnak vége
S az óra nem törődve véle,
Már új reggel felé siet.

Mohón röpíti fürge szárnya,
El sem siratva a halott,
S már új hozsannával köszönti
— Mely fénysugárával elönti —
Az újra fölkelő napot.

Bánt e közönynek léhasága,
Mely tékozol csak s nem szerez !
. . . Egymás nyomába hágva, törve
Hány élet vész el ily közönybe !
Ember ! nézd : önnönképed ez !

Születni, halni egy-közös sors,
Izzó nap, s hulló hópehely
Egykép kihül, egykép elolvad,
Tegnappá tesz sok má-t a holnap,
Üt órád, fáradj, vagy heverj !

S araszszal mérjed bár a létet,
S legyen a mérték bár merész —
Kezdet, s a vég magukba zárnak :
A ki született — elmúlásnak
Gomolygó árny-ködébe vész !

. . . A mint az óra lapján körbe'
Tizenkettőig nől a szám, —
Ép igy lesz ifjuvá a gyermek,
S az ifjak férfivá úgy lesznek
Delelő éltük hő nyarán.

S ha dél mult . . . lassan elközelget
A félhomály, az alkonyat.
Fáradt vagy . . . jó éjt mondasz végre,
Az élet-nap pihenni tér le,
Megkezded hosszú álmodat !

De a mindenség arczulatja
Elmúlásoddal mit se veszt;
A mig te pályád igy bevégzed,
Legott utódot küld a végzet :
Helyetted — más új létbe kezd.

. . . Az élet szörnyü óra-lapján
A mulató ily körbe fut :
Születünk fényre, napsugárra,
S elér mindenkit sorsa átka !
Fényből, sugárból — éjbe jut !

Erdélyi Zoltán.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta **Mikszáth Kálmán.**

A beiktatásig ugyanis még tiz nap volt, Kopereczky ráért még hazamenni; ugyis dolga volt még otthon; lemondani a takarékpénztári elnökségről, összeállítani a négyesét s előre elküldeni Bontóvárra, aztán a kis rajkót is meg kellett nézni. Hisz az már nőtt azóta! Oh, hogyne! Egy hete, hogy eljött hazulról. Azóta talán már nevetni is tud!

Különben se lett volna czélja a további itt-időzésnek, mert az apósa, a ki eddig tanácsokat öntögetett a fejébe, már tegnapelőtt előre elutazott a megyébe a hangulatot megfordítani (már a mennyire lehet), sőt egyenesen nem czélirányos lett volna, mert Feri sógor otthon maradt s minden másodnap megpumpolta, még pedig mindig duplájával az előbbeni kölcsönnek. Egy szóval *kubusra* dolgozott. Ezt a methodust pedig állítólag egy hajdankori perzsa sah se győzte a sakktáblán, pedig csak búzaszemekről volt szó. Hja, ezt nem lehet tiz napig kitartani. A báró tehát azt mondta egy reggel Malinkának:

— Készüljön fel, amicze, megyünk haza Krapeczre. Ott a csendességben, a hol nem zörög ez a sok bolond szekér, könnyebben megtanulom a beszédet. Aztán szó a mi szó, nagyon szeretnék már egy kis gyereksírást hallani.

A portásnak meghagyta, hogy minden érkező levelét rögtön továbbítsa Krapeczre.

— Ha pedig egy kulcsot hoznának a miniszteriumtól, arra úgy vigyázzon, mint a két szemére, rögtön csomagolja be és küldje utánam!

A vasúton egy kicsit lassan telt az idő, Malinka szemináriumi élményeket mesélt, a báró pedig a kost emlegette, annak mindenféle tulajdonságait, hogy micsoda zseniális állat, a minek kapcsán beletévelyedett kedvencz témájába, az állatok dicsőítésébe.

— Micsoda ostoba hivalkodás, barátom, hogy mi emberek magunkat a legtökéletesebb teremtményeknek képzeljük! Önkényes ráfogás. Meglehet, hogy a birkák is azt gondolják magukról. Épen olyan joggal tehetik, mint mi. Az igazság pedig alkalmasint az, hogy az Isten egyenletesen osztotta el teremtményei közt a tehetségeket. Egyik ebben kiválóbb, a másik abban. A kutyának több a megfigyelő képessége és a szaglása mindenkinél. A nyúl hallása csodálatos. A gólya napokkal előbb megérzi a vihart s köveket hord csőrében a fészkébe, hogy erősítse. Elbujhatnak előle a meteorologusok. A vándorló madarak jobban ismerik a földrajzt, mint a tanügyi bácsik. Hát még a postagalambok, amicze! Elviszik őket, mondjuk sötét kalitkában vasúton, mondjuk Amsterdamba, ott kieresztik, megrázzák szárnyaikat, s jönnek egyenesen haza, mondjuk Trencsénbe. Hisz ez olyan isteni tehetség, hogy a nyomorult ember fölfogni se tudja. És mégis ő van felfuvalkodva! De ki birná azt elősorolni, mi mindent tud egy-egy állat? Mi csak olyanokat tudunk valamely állat tudása felől, a mit mi is a tudás körébe vélünk sorozhatónak. Tudjuk, hogy a macska karmolni, dorombolni tud és elfogja az egeret, de nem tudjuk, hogy még mi mindent tudhat ezenkívül? Mert fordítsuk csak meg a helyzetet. Bujjunk be a macskába, barátom Malinka s a macska álláspontjából vizsgáljuk, hogy mit tud az ember. Hát tud beszélni, ülni, öltözködni, prüszkölni és böfögni; de hogy a történelmet is tudja, a mathezist, a filozófiát, hogy könyveket ir és szellemes ötleteket mond, arról a macskának sejtelme se lehet. Sőt ha tovább megyünk, és én megyek is, azt merem mondani, hogy az állatok többet kaptak az értékes tulajdonságokból, mint mi. Mert van-e csak egy olyan állat is, a majmot kivéve, a melyik az embertől tanúlt volna valaha valamit? Ellenben mi folyton tanulunk az állatoktól, a fecskétől tanultuk az építkezést és a darázstól, ugyancsak ez utóbbitól a papiros-csinálást is növényi anyagokból, csak még nem vagyunk tökéletesek, mert az övé, ha megázik, se szakad el. Hát a pók, amicze? A pók! Hogy tud az szöni! Mi ahhoz képest egy takács?

— Vagy egy intrikáló főispán, — jegyezte meg Malinka.

— No no, Malinka! Mindjárt a szájára ütök.

Trencsénben a «Nagy szamár»-nál a báró fogata várta őket; négy szép, erős pej, olyan kövérek, hogy szinte rengett rajtuk a hús.

— Sohase láttam még ilyen hizott lovakat, — vélte Malinka. — Ezeket Marienbadba kellene küldeni, nem Bontóvárra.

— Meghiszem azt, — kevélykedett Kopereczky. — De nézze csak, mit esznek!

Malinkának erőnek erejével be kellett nyúlnia az egyik abrakos tarisznyába, a honnan egy marék zabot emelt ki.

— Tegye vissza megint és most nézze meg a tenyerét. Mit lát rajta?

— Semmit.

— Ugy-e? — ujjongott a báró. — Hiszen épen az, hogy semmit se lát, hogy tiszta maradt a keze. Ez annyit tesz, barátja az erénynek, hogy a lovaim mosott zabot esznek. Az aztán koszt! Nem evett olyat a Caligula lova se.

Trencsénben egyébiránt épen országos vásár volt, a vidéki urak, a különféle Kopereczkyek mind bent voltak és ünnepelték «a család gyöngyét», a ki ennélfogva köztük töltötte az estét és az éjszakát, természetesen ferbli is volt és az új főispánt derekasan megkoppasztották.

— Nem maradt egyebem, — panaszkodott reggel Malinkának, üres tárczájára mutatva, — csak a rokonaim szeretete.

Mogorva hangulatban ült fel a kocsira, de innen már mulatságos volt az út Malinkának, ki még sohase látta a felvidéket és az ősöket. Mert tót volt ugyan, de Szarvasról való; szülői onnan jöttek a fővárosba, s valahol a Józsefkülvárosban egy cselédszerző intézetből tartották fenn magukat.

Gyönyörű őszi idő volt, az egyik fölséges panorámából a másik nyilt. A tüdő nem tudott betelni a fenyőillatos levegővel, a szem a látnivalóval. Festői várromok bámulnak le a sziklacsúcsokról mogorván. Hol vannak a páncélos vitézek, kik itt lovagoltak hajdanában, élükön Csák Mátéval vagy valamelyik Thurzóval? Elborúl az ember kedélye, és a képzelete a multakba téved. Hejh, hogy mindennek el kell múlni, a mi volt! Hanem ezek a fák még tán látták őket fiatal fácska korukban! A Vág pedig nyilván még most is úgy zúg, mint akkor! És a rigók is épen olyan vigan fütyülnek az erdőkben. Az őzek kiváncsian kandikálnak ki az erdőszéleken és olyan félénkek, szelidek, mint mikor még azok a daliák vadásztak rájuk. A völgyekben most is nevetnek a rétek selyem füveikkel az őszi napsugár játékában. Habár elnémult is a kürt, mely a vártoronyból harsogott; ha alszik is a kürtös valahol poralakban, ha utána dőlt is torony, azért még sok van úgy a régi világból, a hogy volt. A hegyi patakok, ezek az ezüst gyikok vidám locsogással sietnek a Vágba. A Vágon egy-egy tutaj úszik nagy farakományokkal. «Ni, a tót flotta!» Rajta kedélyes parasztok pipáznak «a király dohányá»-

Nagyt.

Dr. Szentiványi Gyula urnak

Budapest

IX. Ráhos u. 10.

Kotász Károly

vod

Gauthier, Maximilien:

Charles Kotasz. Paris (é. n.) Éditions „Le Triangle."

Kotász Károly

Jametszö

Értimisk 1910/11. 7. l.

Pozsonyi városi múzeum III. 62, 63, 64,

— Kőrkönyvtár III. 62, 63, 64,

IPARMŰ

Kotász Károly:

Szines gyapju, nemez, Ádám
és Éva--- --- --- --- --- 150 kor.

Ropalotafel. 32.l.

Kard vaskol, kelta VII 240

nivón s elérkezett oda, ahonnan a piktor művésszé magosodik. A kiállítók nivójának ez a kellemes egyvonalúsága, megnyilatkozott még egy másik egyöntetűségben is, mely még kellemesebben lepett meg bennünket. Ez az egyöntetűség a szertelenségek kerülésében mutatkozott meg. Volt a tiroliak tárlatán minden művészeti iránynak képviselője: a konzervativoktól az egészen modernekig. A naturalisták, impreeszionisták, neoimpreszionisták és expresszionisták. Csak kétféle piktor nem talált képviseletre: a maradiak és a „keresők". Ezen a kiállításon, melyen minden uralkodó irány felvonult, csodálatosképen mindenki tudta, mit akar és senki nem „kereste" mondanivalóit. Sem a mondanivalóját, — sem a tehetségét. Igaz viszont, hogy csupa jó piktor, tehetséges művész volt jelen. Ezért — bár nem volt a tiroliak között egyetlen kiemelkedő egyéniség sem — mégis a szó illusztris értelmében reprezentativ volt a tiroliak kiállítása. És tanulságos. Vajjon ilyenek-e a magyar külföldi „reprezentativ" kiállítások is? *Chroniqueur.*

KEMÉNY NÁNDOR: *Édesanyám*

KUNFFY LAJOS: *Önarckép*

A Műcsarnok őszi tárlatáról.

Az Ernst-Muzeum Októberi Kiállításai

A 92-ik csoportkiállításnak *Rippl-Rónai* József egy kis termet megtöltő kollekciója adott különösebb jelentőséget. Hangulatos portréi és balatoni tájai — valamennyi pasztell — különböző időből származnak s vannak köztük olyanok, melyeket legutóbb festett. Mindannyi az impresszionista művészet legjobb darabjai, élénken bizonyítva, hogy dekorativ pikturájának muló divatossága után, a természetérzésben feloldott impresszionizmushoz való visszatérés az ő igazi eleme, az ő valódi művészete. A természetérzés a művész bőre: nem lehet belőle kibújni. Rippl-Rónai kis kiállítása a művészi élvezeten kívül, ezt a tanulságot kínálja.

Rajta kívül még hat festőművész szerepelt, kik közül *Orbán* Dezső és *Istókovics* Kálmán gyűjteménye volt figyelemreméltó. Orbán Dezső egy sorozat spanyol- és olaszországi tájképet állított ki, melyek sajátos technikájukkal, az emailszerű színek ragyogó pompájában igen hatásosak. Orbán Dezső az artisztikumot szerető piktor, kinek leggyakrabban sikerül is a táj finom hangulatát maradék nélkül átültetni a néző lelkébe. Istókovics, a tehetséges grafikus most nagyobb méretű olajképekben igyekszik megoldani grafikai vizióit. Fantáziája szülöttei azonban még nem tudnak életre kelni az új elementumban. De csak idő kérdése és — hitünk szerint Istókovics olajfestményeivel is elfogja érni a grafikus nivóját. Kiállítottak még Lehel Mária, Lahner Emil, Simkovics Jenő és Győri Frigyes.

A 93-ik csoportkiállítás résztvevői közül elsőnek a Párisból hazatért *Franck* Frigyest kell megemlíteni. A kitünő művésznek Páris uccái és mon-

dain lokáljai kínálkoztak új festői téma gyanánt. Palettája színesebb lett, kifejezési eszközei bővültek, de szimpatikus festői egyénisége mintha mértéken túl megbújna a technikai fogások mögé. Ugyancsak franciaországi tanulmányútjáról számol be *Vass* Elemér, aki finom rajzokat és egy előkelő lélek halk tónusú szürke színre hangolt álomképeit álította ki. Érdekes piktor *Orsós* Ferenc is, aki tájképein a zöld szín végeláthatatlan változatait mutatta be szenvedélyes analizisekben.

Zichy Mihály kiállítás a Szépművészeti Múzeumban. Az idegenbe vetődött nagy magyar zseni centenáriumi emlékezésére a Szépművészeti Múzeum jól összeválogatott kiállítást rendezett Zichy Mihály grafikáiból. A kiállítás anyaga, hű impressiót ad a mester munkásságáról.

KOTÁSZ KÁROLY BÉCSBEN. A „Neue Galerie" Bécsben kiállítást rendezett az itthon már néhány éve nem látott *Kotász* Károly műveiből. Ebből az alkalomból foglalkozik Kotász művészetével a bécsi sajtó, mely igen meleg hangon és nagy elismeréssel időzik képei méltatásánál.

WALTHER KÜHN: *Csendélet*
A tiroli reprezentatív kiállításról.

Tihanyi J. Lajos grafikái tehetséges, pietással rajzoló piktort mutatnak be. Önarcképe elmélyedésre valló, kitünő munka, hol a rajz finomsága és a tónusok értékelése tanuskodnak Tihanyi festői tudásáról. Azt hisszük, munkásságát érdemes lesz figyelemmel kísérni. *Esseő* Erzsébet graciőz szobrairól és *Scheiber* Hugó szemfényvesztő ügyeskedéseiről kell még megemlékeznünk.

Gál Endre dr.

Örömmel regisztráljuk egy érdemes magyar művész külföldi sikerét, mikor a bécsi Neues Wiener Abenblatt terjedelmes méltatásából közöljük a következőket: „Kotász vérbeli kolorista. De nem azok közül, akik örülnek a szín pompájának, mert az ő palettája nem újjong, hanem sóhajt és nyög, a melankólia rezzen át rajta. Az ő csattanó pirosa nem a győzelem újjongása, hanem egy fájdalomkiáltás és az ő nehéz kékje a panasz jajkiáltása, szürkéi és barnái egy gyötrődő lélek vajúdó vallomásai. Kotász Károly az ő egyéni, sajátos technikájának virtuoza, aki azonban nemcsak festő, de költő is."

Képzőművészet. 1927. 4. sz.

Kotász Károly

90	Egyedül, olajf.	2000
*91	Havas udvar, olajf.	3000
92	Tivornya, olajf.	7000
93	Őszi hangulat, olajf.	4500
94	Táncszünet, olajf.	6000

Céhbelieh VI. kiáll

Nemzeti Szalon

1926

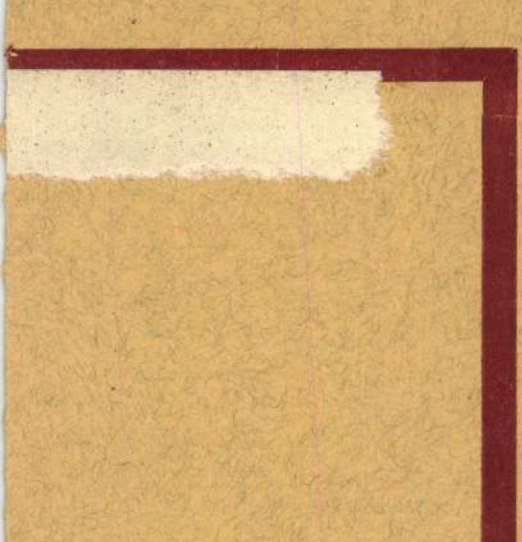

ódön : Thökölу uti részlet

Kotász Károly emlékezete

Nem kell különösebben szégyenkeznie a járókelőnek, aki a rákoshegyi (Bp. XVII. ker.) Kotász Károly utca táblája mellett tanácstalanul, legfeljebb kérdőjellé görbülő elképzelésekkel halad el. E tekintetben jellemző magyar művészsors az utca névadójáé: „…méltatása 14 oldalt foglalt el a legújabb kiadású francia művészeti lexikonban, …Budapesten éppen csak a nevét ismerik" – találjuk a keserű megállapítást a Reggel 1932. március 20-i számában. És ez a méltatlan állapot – fogalmazzunk kíméletesen – azóta mit sem javult…

Az említett lapból azt is megtudjuk, hogy *„Ma (1932-ben) hatvanéves, súlyos beteg, nem tud kimozdulni a Pest melletti kis faluból, ahol elzárta magát a világtól".*

A betegség, gondok, bajok – az élet mostohasága – már kezdettől hozzászegődött. *„A harmadik terem művésze Kotász Károly. Ő már megette kenyere javát, pedig ez a kenyér igen savanyú volt, nélkülözés és gond, betegség és hosszas mellőztetés közben tudott csak önmagára eszmélni, a legnagyobb kétségek és a legkeserűbb csalódások között magára találni"* – írja róla dr. *Lázár* Béla 1925-ben, az Ernst Múzeum kiállítási katalógusában.

Az igazságot, méltányosságot, értéket hírből sem ismerő vaksors testi hibával verte ezt a festő-géniuszt. Ezzel okolható, hogy – mint olvashatjuk róla – egyetlen kiállításán meg nem jelent, soha egyetlen sikerét sem élvezhette. *„A művész sorsával kapcsolatosan Beethovenre kell gondolnunk, aki siketsége miatt egyetlen hangot sem hallhatott a világhírű IX. szimfóniából"* – elmélkedik a tragikus sors felett francia kritikusa, Louis *Vauxcelles.*

A „kis falu", ahol hatvanévesen, súlyos betegen „elzárta magát a világtól": *Rákoskeresztúr* volt, ahol az akkor Hajnal (ma Bujákhida) utca 6. szám alatt lakott a Kotász család. Egészen 1935-ig, amikor is új házuk – Rákoskeresztúr–Rákoscsaba határvonalán – felépült. Ettől fogva itt élt, és – a petróleumlámpa hitvány világánál – szinte szó szerint a vakulásig dolgozott.

Ezen a környéken 1941-ben gyulladt ki a villany. Egy hónappal a mester halála előtt…

Mindezt a művész egyetlen gyermekétől, a hetvenöt éves *Zsuzsika* nénitől tudjuk meg, aki ma is abban a házban él.

– *Jól emlékszem* – meséli –, *apám mindig „újított"! A kezdeti ecsetes, majd „spachtlis" korszaka után – a festéktubusokra erősített, tölcséresen szűkülő csövecskékből kinyomott – apró festékfoltokból alkotta képeit. Nos, ez jelentette az ő sajátos, pointillistákra emlékeztető technikáját.*

Kotász Károly: A festő leánya.
(A kép a XVII. nemzetközi művészeti kiállításon szerepelt Velencében)

„Addig kísérletezett, míg meg is találta az ékkövekből ötvényezett színfelrakás csudáit, a mozaikkövek egymás mellé rakásának sajátos módját, mellyel hangot adhatott ragyogó vízióinak" – fogalmaz dr. *Lázár* Béla 1925-ben…

A mester színvilágát – 1927-es bécsi kiállítása alkalmával – így értelmezi egy osztrák kritikus: *„Kotász vérbeli kolorista. De nem azok közül, akik örülnek a szín pompájának, mert az ő palettája nem ujjong, hanem sóhajt és nyög, a melankólia rezzen át rajta. Az ő csattanó pirosa nem a győzelem ujjongása, hanem egy fájdalomkiáltás, és az ő nehéz kékje a panasz jajkiáltása, szürkéi és barnái egy gyötrődő lélek vajúdó vallomásai."*

– A papa, minél roszszabb kedvében volt, annál sötétebb tónusokban festett – egészíti ki a korabeli kritikákat Zsuzsika néni. Az ő emlékezete – no meg a sok régi könyv, újság a fiókok mélyén – mind a „papa" munkásságának hiteles dokumentuma…

Kotász Károly 1872-ben, egy szegény – ötgyermekes – budapesti kalapos-mester családjában látta meg a napvilágot. Kezdetben maga is apja mesterségét tanulta. Akkoriban még a fejfedők alapanyagául szolgáló filcet is a kalaposok készítették. A család jó ismerője, *Tóth* Tibor festőművész még emlékszik olyan, későbbi Kotász-alkotásra, melyet a mester filcből, a kalaposok technikájával hozott létre.

Aztán az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskolában – az 1893/94-es tanévtől mintegy öt éven át, a híres *Morelli* Gusztáv keze alatt, állami ösztöndíjasként fametszést tanult. 1901–1902-ben a Bajor Királyi Festőakadémián a neves *Hackl* és *Seitz* professzorok tanítványa volt. Miután itt – külföldi lévén – nem kaphatott ösztöndíjat – hogy tehetsége kárba ne vesszék –, Otto Seitz tartotta el.

1903-ban Párizs következett, ahol a Julien Akadémiát végezte el. Megélhetését ez idő tájt portrék festésével biztosította. A munkákat tanára szerezte számára…

Műveit Európa legrangosabb köz- és magángyűjteményei őrzik. A firenzei Uffizi Galériában a világ legnagyobb festőinek önarcképei között az övé is megtalálható. Leánya tudomása szerint itthon, a Magyar Nemzeti Galéria hat olajfestményét, valamint néhány szénrajzát birtokolja…

A kegyetlen élet iszonyú vége 1941. február 4-én következett el. Mint leánya meséli, az akkor már szinte teljesen vak, agg mestert időnként elővette az agyérgörcs. Ilyenkor azonnal eszméletét vesztette.

Egy alkalommal a kályhára rakott éppen, amikor ájultan elzuhant. Hátával a forró vasnak…

Már fullasztóan nehézkék volt a levegő, amikor felesége felrohant a lépcsőn, és elvonszolta onnan. Csontig égett sebeiben még három napig viaskodott a halállal…

A lazult korlátba kapaszkodva, Zsuzsika néni beteg lába lassan – mindenikért külön megkínlódva – hagyja maga után a régi falépcső fokait. Aztán körülmutat az egykori műteremben: a falakon körös-körül a „papa" századelőn, a festőakadémiákon készített alakrajzi tanulmányai. Münchenből, Párizsból…

– Annak idején ott, az udvarra néző ablaknál állt a festőállvány, és itt pedig – a kis vaskályha…

Nos kétségtelen, tartozunk Kotász Károlynak azzal, hogy egykori házán márványtábla emlékeztesse rá az utókort. És tisztes, támogatásra méltó gondolat *Tóth* Tibor festőművész felvetése is – mely a kerületi önkormányzat elképzeléseitől sem idegen –, hogy a kotászi életmű szerteszóródott darabjait a lehetőségek határain belül összegyűjtve, kiállításon mutassák be.

Kötelező adósságunk ez a művész emlékével szemben, akiről a szigorú kritikus hírében álló londoni Times így írt: *„Egy eredeti művészi tehetség – ha nem valami több ennél! – … klasszikus a maga módján!"*

Albrecht Gyula

MAGYAR NEMZET 1997 MÁJUS 17

Sztárok önleleplező szerepben

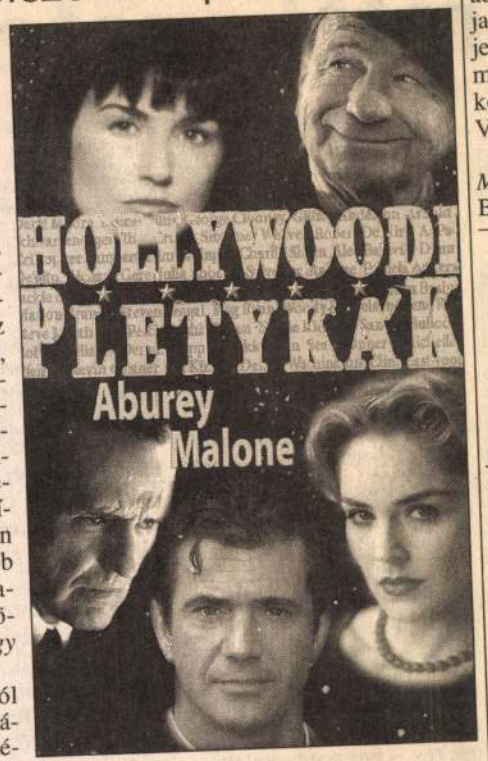

„Minden férfi patkány, aki meg nem, az unalmas" – állítja Joan *Collins*. *„Ha az ember nem jár el a hollywoodi partikra, sznob, de ha eljár, magamutogató. Ha nem beszél, kuka, ha meg beszél, veszekedős"* – ezt meg állítólag Lana *Turner* mondta. *Hollywoodi pletykák* címmel ronda kis könyvet adott ki egy magát jól leplező magyar kiadó, *Gálvölgyi* Judit fordításában, *Debreczeni* Ágnes szerkesztői közreműködésével. Rossz papíron, gyönge fordításban, lektorálás nélkül adták közre sok száz hollywoodi sztár önleleplező nyilatkozatát, amelyeket egy jelenleg Dublinban élő újságíró, Aburey (Aubrey?) *Malone* gyűjtögetett össze népszerű magazinokból, tévényilatkozatokból, önéletrajzi kiadványokból szemelgetve. Gyűjteményével azt szerette volna a világ tudtára adni, hogy a színészek is hétköznapi emberek, bármilyen nagyra növeszti őket a siker, legfeljebb szeretnek elmenekülni a szürke hétköznapiságtól, s ezért minden marhaságot elkövetnek. *„Hogy ezért néha túlságosan nagy árat fizetnek, nem számít."*

Az álmok városáról, Hollywoodról éppúgy rendes kis idézetgyűjteményt találunk a könyvben, mint a sztárok szenvedélyeiről és szokásairól, kudarcaikról és sikereikről, piszkos pénzügyeikről és csábos csókjaikról. Megtudhatjuk többek közt, ki vásárolta meg *I. János Pál* pápa Mercedesét (Clint *Eastwood*), mely filmben statisztált Fidel *Castro*, hány üveg whiskyt tettek Errol Flynn koporsójába, kinek a szájából hangzott el a legtöbb káromkodás egyetlen filmforgatása alkalmával (Eddy *Murphy*), mit tartott Ronald *Reagan* a színészmesterség alfájának és ómegájának *(„tanuld meg a szövegedet, ne menj neki a bútoroknak, a csókjeleneteknél pedig tartsd csukva a szádat")*, mi volt Ingrid *Bergman* receptje a boldogságra *(„jó egészség és rossz memória")*, mi Sean *Connery* véleménye a színeszi megnyilatkozásokról *(„újságírónak nyilatkozni olyan, mint nyilvánosan kefélni")*, mi Woody *Allennek* a házasságról *(„egyszerűen megesik az emberrel, mint a ragya")*, s hogy mi volt az eredeti foglalkozása hőn szeretett színészeinknek, mielőtt felfedezte volna őket a filmvilág. (Kim *Novak* fridzsiderügynök volt, Anthony *Quinn* házmester, Marlon *Brando* kubikus, Ronald Reagan strandőr, Charles *Bronson* szénbányász). Ha kicsit gondosabban fordították, szerkesztették volna, mulatságos olvasmánynak találnánk a Hollywoodi pletykákat. Így mulatni és bosszankodni egyaránt lehet fölötte; sikere mégis jó előre megjósolható. Nincs helyette más, amibe belefeledkezhetnénk hollywoodi pletykáknál is zavarosabb köznapjainkban.

(l. g.)

Libor *Vaculik* írta. Az előadás egyik nagy szenzációja, hogy az együttes vezetője, *Kiss* János hat év után ismét táncol. A produkció koreográfusa szintén Libor Vaculik.

A fantom szerepében *Müller* Ervint, illetve *Pátkai* Balázst láthatja a közönség, díszleteket és a jelmezeket *Gombár* Judit tervezte.

Az előadás nem a musical alapján készült, de a történet ugyanaz. A téma megihlette a filmeseket is, hiszen 1925-ben némafilmet forgattak belőle, amelyet a regényíró, Gaston Leroux még látott. Amerikai mozi *Weber, Sarazate, Massenet, Adam, Schubert* és *Wicniawski* művei. A premier május 17-én volt a Győri Nemzeti Színházban.

Az apa a másik szereposztásban Demcsák Ottó, a társulat jeles művésze, koreográfusa. Budapesten beszéltünk a szerepről.

gam 38 évével már öregnek számítok a szakmában. A szemünk láttára felnőtt új generációnak át kell adni a helyünket. Természetesen amíg az egészségem engedi, táncolok, de valljuk meg, ez a fiatalság művészete.

V. A.

Lemezbemutató koncert

Beavatás

A közelmúltba Beavatás címmel jelent meg Ákos ötödik szólólemeze. Az egykori Bonanza Banzai énekese 1993-ban kezdte önálló pályafutását, ekkor sokan féltették őt markáns zenei stílusváltása kapcsán. Ákos az elmúlt négy év alatt bizonyított mind a hűséges közönsége felé (az ország legnagyobb fedett koncerttermét, a 13 000 férőhelyes Budapest Sportcsarnokot eddig nyolcszor töltötte meg), mind pedig a szakma felé, hiszen számos szakmai díj tulajdonosa, közülük is kiemelkedik az *Artisjus* (Szerzői Jogvédő Hivatal) Huszka Jenő-díja (1994), a *BRAVO* magazin nemzetközi szintű elismerése (Ottó-díj, 1993), valamint az eddig kapott négy *Aranyzsiráf-díj*.

Érdekesség, hogy Ákos új lemezét már közel két évvel ezelőtt elkezdte írni – éppen azon az éjszakán, amikor megjelent az előző stúdióalbum, az *Indiántánc*. Egy-egy Ákos-anyag megjelenésekor szinte törvényszerű monstre (határás) dedikálás után fáradt, ellazult pillanatában írta a mostani lemez címadó dalát, a *Beavatást*, amely saját bevallása szerint az eddigi legjobb Ákos-produkció. A műhelymunkáról, a könnyűzenei piac viszszásságairól, a sámánokról és a halál motívumáról beszélgettem a fiatal énekessel.

– A kihívásnélküliség elég fura helyzetet teremtett életem jelenlegi szakaszában. Mondhatnám, hogy sikeres albumokkal és koncertekkel a hátam mögött már nincs nagy motiváció a továbblépéshez, de ez így leegyszerűsítve természetesen igaz – vélekedik Ákos a Beavatás készítésének körülményeiről.

– Ha jól tudom, ez az első lemez, amit saját házi stúdiódban vettél fel...

– Igen, javarészt *otthoni körülmények között készült a lemez*. Ez egyfajta kényelmi státus is, hiszen ha megfelelő pillanatban hangszert tudok ragadni, akkor nem kell attól tartanom, hogy az ihlet elszáll, nem kell egy zárt időintervallumban (stúdióbérlések stb.) magamra erőltetni az alkotást.

– Lemezedet hallgatva most már nem először találkozom a sámánmítosszal. Zenei munkásságod során milyen szerepet játszanak az ősi hagyományok?

– A sámán kifejezés nekem annyit jelent, hogy egy közösség előtt, egy megvilágított színpadon egyfajta közösségi vezető szerepben élek. Az én feladatom és felelősségem, hogy hatást gyakoroljak a közönségre, és ezek a hatások nagyon súlyosak és tömörek. Félreértés ne essék, nem gondolom, hogy misszionárius lennék vagy Jézus valahányadik reinkarnációja, de azt tudom magamról, hogy közvetítő vagyok, ha nem is egy múltbeli világ és a mostani között, hanem az ihletett pillanatok és a hétköznapi percek között.

Ákos gondolataival, különleges személyiségével, alázatos zenei világával mindenki találkozhat a Beavatás című új albumában, valamint mai lemezbemutató koncertjén a Budapest Sportcsarnokban.

(bujáki)

M.D.K.

Kosztruhba János, kőműve

neve 17-6-66 körök fordul elő az ceri városi adóösszeírásokban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 352 old.

Koszturba János

kőmindelegény

1768-ban Nicsmon

János mesternél dolgozott

Egerben.

Breznay Imre: Eger a XVIII.

században. II. k. Eger, 1934.

146. l.

Kp.

dr. Szentiványi Gyula

ünnepi

Bp.

MDK.

Kosztyú István
tipografus

tervezte az amjak napján rendezett irodalmi délután megtivóját. Melléklet

Székely Sanos. A 400 éves debreceni nyomda. Magyar Grafika II évf. 1958, 6 sz. 381 l.

RDK

Kosztya István

A debreceni Alföldi Nyomda dolgozója. Ő tervezte Ozine Mihály: Kónyi Zsigmond útja a forradalmakig c. művének fedőlapját. Megjelent a Magvető Könyvkiadónál 1960-ban.

Kardos Pál: Ozine Mihály: Kónyi Zsigmond útja a forradalmakig. Alföld, Debrecen, 1960. 6. sz. 124. l.

Kosztyu János

Művei szerepeltek a vasgyári szakkör dolgozóinak a DIMÁVAG ebédlőjében rendezett kiállitásán.

Északmagyarország 1959. aug. 30. 4.1

Kovacs Jenő

Új Mír. 2001. 1. p. 41.

MDK

Kóta Ferenc, szobrászm.

a plasztikai művek anyagából kitünnek alkotásai.

Műcs.-Téli tárlat.1942.
Függetlenség.1942.dec.6. 6.l.

KÓTA Tamás

Idolumok c. kiáll. Vác, Görög Templom, o993

ism. SZEGŐ György: Ködös tények. = ÉS 1993. junius 4. 13.

Kóta Zsuzsa, [építész.]

II. díjas

(Kispest – tervért)

(–ts–): Épül a dél-pesti művelődési központ

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. febr. 26.

MDK.

Kótai Ernő

Kiállitási kritkka

Müvészet 1964 dec.p.47.

.

M.D.4

"Kótai Ernő"
festő-

Kiállítása volt Tatán.
"Tópart" (repro) Szlávik
stílusa érződik művein.

D. Fehér Zsuzsa: Kerti Károly és Kótai Ernő kiállítása Tatán
Művészet, 1964. dec. — 47 lap

Kótay Ferenc MDK

Magdolna, gipsz

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Kótai Ferenc

MDK

Ifju leány, gipsz

Mücsarnok 1942-43 téli kiállitás

MDK

Kótai Ferenc

Térdelő Magdolnáját állitotta ki a Műcsarnok 1943/44 évi téli tárlatán.

Pipics Zoltán: Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság, 1943.nov.21. 14.l.

MDK

Kótai István (sz.1898) építészmérnök

A Budapesti Mérnöki Kamara tagjai sorába 1930. Jul. 29.-én nyert felvételt.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. 1930. VIII.3. 280.lap

MDK

449. Kóczai István, ép.

Szül.: Nagybajom, 1898. Okl.kelte: 1924 Sz.: 7981

A m.kir. József müegyetemen oklevelet, absoluteriumot vagy oklevélhonositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928.

ÉP-IP - ÉP-MÜV. 1931.márc.1. 41.1.

Kótai István

építész.

Szül. Nagybajom 1898.
Oklevelet nyert 1924.

Névjegyzműegyetem 11. l.

10249.

dul, de visszanéz. Jobbkezét csipőjére
ogja. Turbánját forgó és ékköves csil-
tinápoly látszik. Felirata a kép alatt

ckische Kayser.
ereur Turq.

9.5:5.5 cm.

9.

Kótai János

Kótai parasnyi szobrait
mutatták be a tárlaton.

Kocsogh Ákos: Ötvösök és fémművesek Miskolcon
Népszava, 1976. november 12 – 5. oldal.

MDK.

Kótai József

Kritika

Művészet 1965 junius ,lap 24.

Kótai József
ötvös

A hegyi kristályt nyers ásvány formában ipítette ékszerére.

Pál Endre: "Ékszer 70."
Művészet, 1971.május - 17.oldal

Kótai József
ötvös

Részt vett a tárlaton

P.Brestyánszky Ilona: A modern ékszer paradoxona.
Művészet,1971.május - 28.oldal.

Kótai József

Szerepel az „Ékszer 70" c. kiállaton a Csók Galériában

N. T.: szabadidő

Magyar Ifjúság 1970 XII. 4

Kótai József
ötvös

ifj Vastagh György, „Csikós" szobrá-
nak egyik restaurátora volt.

Pál Endre: ifj.Vastagh György.....
Müvlszet, 1971.január - 7.lap

Kőlai József

az alábbi pályázaton 100.000 forintos díjban részesült 42.sz. pályami egyik szerzője.

Bakos Béla: Gyógyfürdőszállók és gyógyfürdők tervpályázata, 1970. - Magyar Építőművészet,1970.6.sz. 7-14.l.

Kótai József
ősvíz

"Faldekorációk" (repro)

Pál Endre: Az Orvosotthon....
Művészet, 1970.november - 18.lap

Kótai József
ölvös

A Főiskolát 1963-ban végette
Geometrikus elemekből, hubusok-
ból alakította ki munkáját.
Munkája egységes és érdekes.

Pál Endre: Az Orvosotthon....
Müvészet, 1970.november - 18.lap

KÓTAI JÓZSEF

Ötvösművész. Faldekorációt készített az Orvostovábbképző Intézet Orvosotthonának társalgójába.

Művészet, 1970. NOV.

Kótai József

Vastagh György: Csikós szobrát
restaurálja

Szekrényesy Julia: Feltámadt
A csikós

Magyar Hírlap 1970 VIII. 10

Kótai József ötvösművész

A kaposvári Rippl-Rónai múzeumban 10 ötvösművésszel közösen nyílt meg tárlata, nyílt árusítással egybekötötten.

Magyar Ifjúság, 1942. máj. 19:

Kótai József ötvös

Vastag József szobrász „Csikós" c. szabrát restaurálta, mely az ostros alatt megsérült. Tagja annak az ötvös munkaközösségnek, amely az Eszterházy-kincsek restaurálásában részt vesz. Az Eszterházy-székek restaurálásán dolgozik. Maszkokat, faldíszeket készít, megformálta Szindbád hajóját. „Bronzmászk" (repr.)

Kovács Margit: Három ötvös legények.

Magyar Ifjúság, 1971. dec. 31.

Kótai József
ötvös

M.D.K.

Görög versenykocsis díszítései
hedvelteh.

Pál Endre: Figurális díszítések a mai vagyar ötvös tárgyakon...
Művészet, 1965. június - 23 lap

Kótai József, [ ].

L.: Zoltán Éva

Sz. A.: Restaurátorok — 7.

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 3.

Kótai József

A kecskeméti kéttemplom-kört átfedő honettás mennyeret terve.
(repro)

Dr. Gajdócsi István: Zoniánc '76 - Kecskemét
Művészet, 1977. február - 12. oldal

Kótai József

A II. Kecskeméti Románcművészeti alkotótelep kiállítása megnyílt. Szerepelnek városcímerei, melyek egyedileg készíthetők el. (említve)

Halász Ferenc: A románc demokratizálódása.
Petőfi Népe, 1976. szept. 2.

Kótai József

Részben alkalmazott grafikából, részben a népművészetből, részben a díszítő festészetből vett motívumokkel dolgozását tartja fő feladatának.

Vadas József: Imaginárius térben
Művészet, 1978. március - 11 lap.

Kótai József

Kiállított a Népművészet szellemében című tárlaton Kecskeméten.

ellentétes eredményhez jutva, épp ilyen értője a [illegible]ának Kótai Józsi. Három paranyi ezüstszobrocskája a végsőkig cizellált, miniatűr díszformálás találékony remeklése.

Forrás 1977/9/58

Á. Szabó János: Másodszor a Népművészet szellemében

Kótai József

Ciniczekből komponált
mennyezete díszítő cél-
zatú.

Vadas József: Imaginárius térben.
Művészet, 1978. március – 11 lap.

Kótai József

Részt vett az erfurti nemzetközi iparművészeti kiállitáson.

második díjas *Kótai József* lett, aki ezüstlemezekből hajlítgatott furcsa mikrofigurákat, archaizáló „vitrintárgyakat", modern „ninneket"

Magyar Hirlap 1978-154-8
Wagner:Merre tart az iparművészet?

Kótai József ötvös

Az úgynevezett komplex brigád tagja, e csoport elvállalta társadalmi munkában a Hámán Kató uti Úttörőház közösen kialakított terv szerinti belső és külső díszítését. A tervet elutasították.

Forrás 1977/4/78
Sümegi: Állomások és eredmények

Kótai József, szobrászművész

Megnyílt Sopronban a II. országos éremtriennálé. Az első triennálét 1977-ben rendezték. — Kótai József egyéni megoldású „Lackner"-érmével szerepel.
Kiss Nagy András műve is szerepel e tárlaton.

Salamon Nándor: II. országos éremtriennálé Sopronban.
Népújság [Tolna], 1979. okt. 4.

Kótai József, ötvös

□ KÓTAI JÓZSEF ötvösművész ezüst kisplasztikáiból kiállítás nyílt a Váci utcai Csók István Galéria grafikai termében. A tárlat két hétig tekinthető meg.

– □ Kótai József 2

Esti Hírlap, 1930 okt. 23.

Kótai József, ötvösművész

A Tavaszi Fesztivál rendezvényeinek keretében a Csók Galériában és a Csontváry teremben rendeztek kiállítást. – A Csók Galériában iparművészeink egyedi alkotásait láthatjuk: Szabó Erzsébet és Horváth Márton üvegtárgyait, ismét láthatjuk Kótai József mesterségeket ábrázoló ezüst szobrocskáit. /említve/.

Esti Magazin

1981. III. 20. Kossuth, 18.30 /Kjné/.

KÓTAI József

"Az ötvös felkészültségü Kótai József nemes anyagba (ezüst) dolgozik. Történelmi ihletésü, kedvesen groteszk érmeit erőteljes vonal és formamozgás jellemzi. A stilusismeret, mügond, kevés iróniával vegyitve, s természetesen az eredmény, méltán avatta az Express Utazási Iroda dijazottjává."

SALAMON Ferenc: Körlegen az 5. Országos Érembiennálé. = Uj Forrás, 1986. 1.sz. 56.p.

Kótai József, szobrász-ötvösművész

A IV. országos érembiennálé díjazott művészeinek kiállítását a soproni Rábaházban rendezték meg, kilenc művész alkotásai szerepelnek a tárlaton. — Kótai József a múlt érben soproni motívumokból felépített érmeiért kapta meg a soproni tanács Civitas Fidelissima díját. Most miniatúr figurális alkotásokkal van jelen a tárlaton. Kisplasztikáit bizonyos történelmi hangulat, báj és groteszk szemlélet jellemzi. Mindez együttesen alakítja ki ezeknek az apró művelenek különleges auráját. „Szt. Eligius" (repr.), — „Szekér" — „Tarekas" — „Asztalos" (említve).

— Kloss —: Ermek és kisplasztikák

Kisalföld, 1984. jún. 30. 9.-old.

Kótai József

Kiállítás a Városmúzeum galériájában

Magyar Nemzet 1985. XI. 26.

Kótai József

Jegyzetek az V. országos évenkiemálásról

Nagyszalás 1985. X. 4.

KÓTAY JÓZSEF

résztvett Vastagh György A csikós bronzszobra helyreállitásában
ld.Vastagh

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.28.sz.43.o.

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek megfelelő szem. alapbér: Ft.

3. A dijazás számitásánál alapulvett munkaidő: hónap.

4. A jogviszony tartama: -tól -ig.

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes engedély kelte, száma:

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül levonásra.

Budapest, 197.....

.....
megbizott

.....
megbizó

Kátai József

204.P

Kótai József

Magyar

139.1

Kótai József

és Rélany Csaba

Bp. Dürer Terem. 85

ism. P. Szabóéné: Kótai József és Rélany Csaba kiállítása. = Új T. 85. máj 12. 3. l.

Kótai József

Kótai József szobránnüvész és Rétaszy Csaba grafikus kiáll. Bp. Dürer Terem, 1985. apr. 24. május 4. Bp. Képcsarnok, 1985 [4]p. [6]t ill

Kótai József ötvü

Kitüntetett müvészek [Ferenczy Noémi dij] =
Magyar Nemzet, 1993. március 13. 2o.

Kótai Lajos

rajztanár és
népiratanító.
1872/3 – 1884/5-ig
az alábbi főgim-
náziumban.

Bakcsy Gergely: A
szatmárnémeti ev. ref.
főgimnázium története.
Szatmár, 1896. [132.]

Kótai László, ötvös

– Sindbád hajója c. munkája kapható az iparművészeti boltban.

– : Mit ajándékozzunk?
Magyar Ifjúság, 1970. XI. 27. 16. l.

Kótai Károly, ötvös

Szindbád kupája
repr.

—: Mit ajándékozzunk?
Magyar Ifjúság, 1970. XI. 27. 16. l.

KÓTAY Pál építész

BÁTYAI Jenő: Hősök kapuja - hősök neve nélkül. =
Magyar Nemzet, 1992. augusztus 27. 14.

Szeged, Aradi tér

Pogány Móric - 1936.

Aba Novák Vilmos freskók
Lőte Éva szobrok

az 1984. év művészettörté-
ával ujból utjára szeretné

e - hasonlóan a Művészettörténeti
ográfiákhoz -
liográfia közreadásával az
eretné folytatni az 1978-ig
prozatot. Minden évben legalább
cásjtani de ha lehetőségeink enge-
ség igényének minél jobban eleget
entálni szeretné a magyar művé-

gyar művészettörténetirás és
ar vonatkozásu művészettörténeti
ik gyüjtőkörébe a honfogla Árpád-
élt népek művészetének feltárása
szeti bibliográfia regisztrálja.
lyszini ismeretei miatt jelenleg

Kótai Sándor, építész BME

2. a Vasas Club új épülete, Budapest (Kaposa Miklós, Kótai Sándor, Szamosi György BME) | repr. |

Magyar Építőművészet. 1986. 1. 10-old.

Kótai Tamás

RAJZOK

KÓTAI TAMÁS

KIÁLLÍTÁSA

1997 MÁRCIUS 7. PÉNTEK 19 ÓRA

POZSÁR ESZTER

SZAXOFONON JÁTSZIK

TÉLI GALÉRIA

SZENTENDRE, FŐ TÉR 2

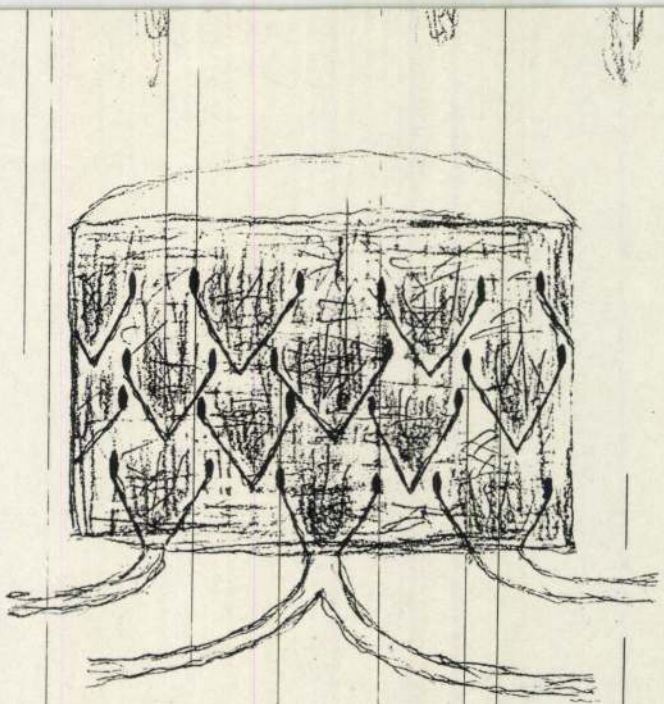

KÓTAI Tamás

MEGHÍVJUK ÖNT

GALLUSZ GYÖNGYI
BÁNYAY PÉTER
CSONTÓ LAJOS
KÓTAI TAMÁS

NÉLKÜL

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYÍTÓJÁRA

1995. JÚLIUS 27-ÉN, 19 ÓRÁRA
A VIGADÓ GALÉRIÁBA
(BUDAPEST, V. VIGADÓ TÉR 2.)

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA
SZOBOSZLAI JÁNOS

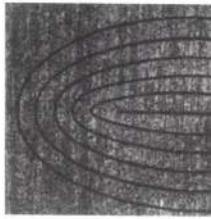

VIGADÓ GALÉRIA

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1995. JÚLIUS 27-TŐL, AUGUSZTUS 13-IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-TŐL 18-ÓRÁIG.
MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY

KÓTAI Tamás

Kovách Albert: Bőhme, a forgódíj.
= Beszélő 1994. ápr. 14. 42. old

Óbudai Társaság Galéria 1994
Gaál Józseffel

TISZTELETTEL MEGHÍVOM ÖNT

1992 MÁJUS 21 - ÉN, 18 ÓRÁRA

KÓTAI TAMÁS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

MEGNYITJA: DR. HANN FERENC MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A KIÁLLÍTÁS JÚNIUS 14 -IG LÁTHATÓ.

NYITVA: SZERDÁTÓL VASÁRNAPIG, 10 - 18 ÓRÁIG

SZÜNNAP: HÉTFŐ ÉS KEDD

■ VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA ■

H - 1012 BP. VÁRFOK U. 14. TELEFON/FAX: 115-2165; SZALÓKY KÁROLY

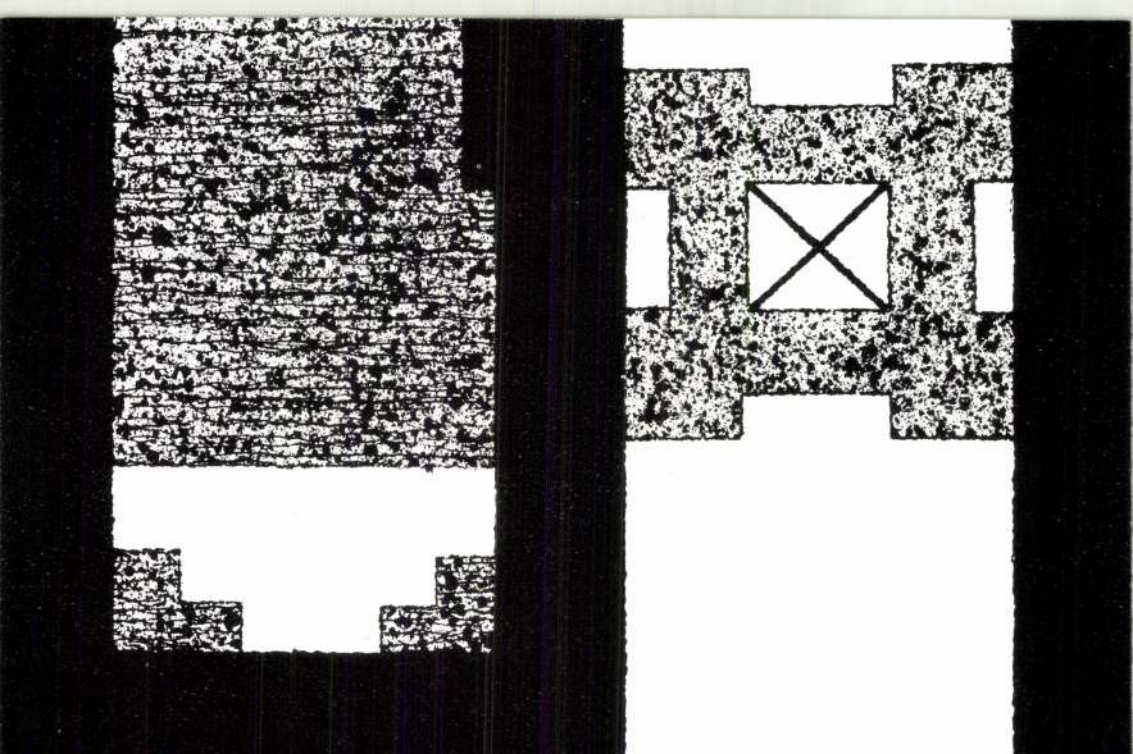

KÓTAI TAMÁS

ICSINY BALÁZS
SZENT ISTVÁN FIÚTÉTSE ÉS VÉRTANÚSÁGA
BERNARDO DADDI UTÁN, 1992
ÁTBÁNYPAPÍR, KRÉTA, FA, ÉGŐK
00X220X500 cm

Kicsiny Balázs és Kótai Tamás
kiállítása az FMK-ban 1992 IX.16-X.5.
megnyitó IX-16-án 18-órakor

KÓTAI Tamás

5. 23. p. ill.

Új Művészet 1992

eteit, meggondolván, hogy

ő is csak ember, és sokak-

örül ne legyen elfogult, fel-

öltők szabad tetszésük szerint

azon szavakat, melyekkel

ugy a képzőművészetben vagy

kinek eszközei a felvett tár-

rmelyiket is korlátozni, annyi

keztetni s utánzásra szorita-

lőtte jól ismert régi müvész

ne kivánja azt, hogy ahhoz

ivel tudvalévő dolog, hogy a

ágait mindenki, tulajdon sze-

KÓTAI Tamás festő

10. 19. B. gyarmati Képtába, művéről

Új Művészet 1992

...s noch vor dem Schluss des XIII.
richt lautet: "Das Münster, welches von
r, so daß man sich des Einsturzes
dürfen glaubte, brach er /Richard/
er Baukunst sehr erfahrenen Stein-
von der Stadt Paris aus der Gegend
ieß er die Basilika in französischem
geschnitten Steinen errichten."
gler spricht Franz Mertens, der
hen mittelalterlichen Bauchronologie
heinenen "Baukunst des Mittelalters."
nst des Mittelalters in Europa mit
chen sich drei Gruppen bemerklich."
ruppen ist die gallicanische, sie
nd, Spanien und alle hinterlegenen

Tisztelettel meghívom Önt

1992 május 21 - én, 18 órára

Kótai Tamás

festőművész

kiállításának megnyitójára

Megnyitja: dr. Hann Ferenc művészettörténész

A kiállítás június 14 -ig látható.

Nyitva: szerdától vasárnapig, 10 - 18 óráig

Szünnap: hétfő és kedd

■ VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA ■

H - 1012 Bp. Várfok u. 14. Telefon/fax: 115-2165; Szalóky Károly

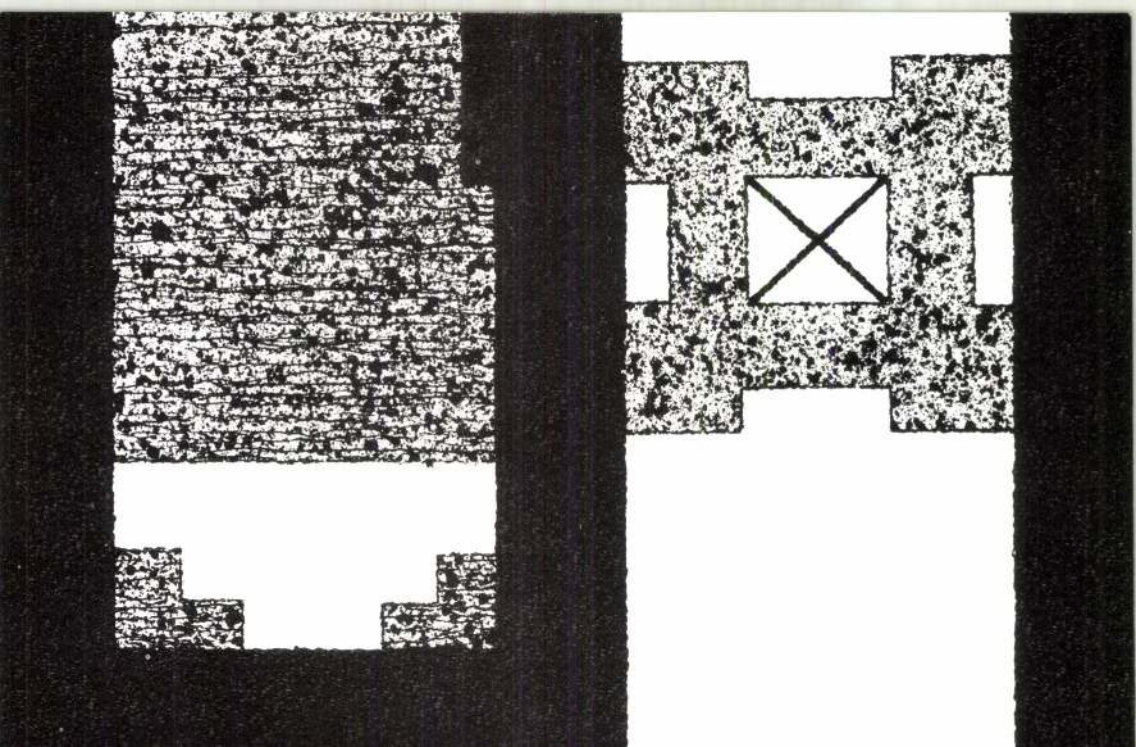

Tisztelettel meghívom Önt
1992 május 21 - én, 18 órára

Kótai Tamás

festőművész
kiállításának megnyitójára

Megnyitja: dr. Hann Ferenc művészettörténész

A kiállítás június 14 -ig látható.
Nyitva: szerdától vasárnapig, 10 - 18 óráig
Szünnap: hétfő és kedd

■ VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA ■

H - 1012 Bp. Várfok u. 14. Telefon/fax: 115-2165; Szalóky Károly

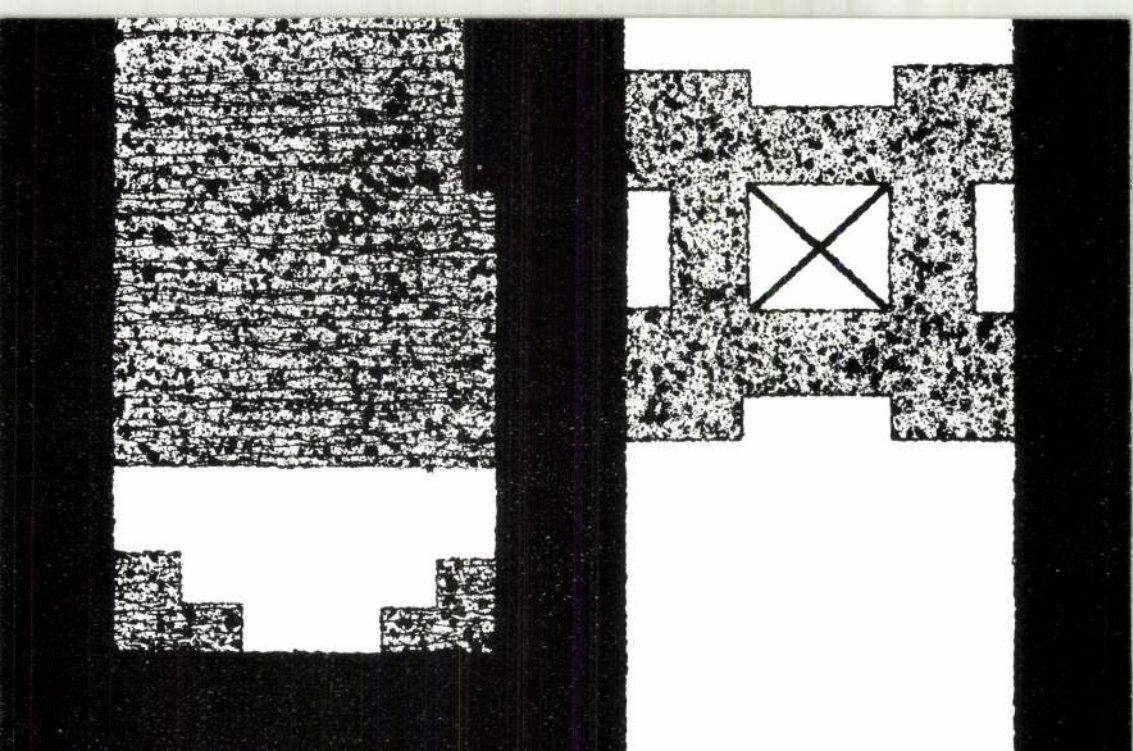

KÓTAI Tamás festő

Gallery by Night, 1992.03. 22. Kótai Tamás és Vince Ottó festményei

rdemes munkása a fönti címen
oan *munkaasztala forgácsainak*
eglepődünk azon a különös vál-
ikkek átesnek, amikor könyvbe
k, de kérészéletükből hosszabb
, mélyebb kapcsolatok támad-
igényesebben lépnek elénk, és

ék magukat a művészettörténet
teléssel cserkésztek a művészet
rű egyetemes művészettörténe-
gráfiája,[25] *Fadrusz,*[26] *Mányoki*[27]
lent munka is. Köteteket adott
l[29] s légióra tehetők kiállítások-
gyűjteményeket, s e szerteága-
gy kedves művészregényt írjon.
utása alatt, legszívesebben a ma-
a kitűnő kortársaival együtt. Az

Kótai Tamás

Rajz

Magyar Nemzet 1985. 1. 19.

Kótai Tamás

Rajz

Magyar Nemzet 1985. 1. 12.

KÖTAI TAMÁS

Új művészet

1997. nyár

46.o.

KÓTAI TAMÁS

Új művészet

1998. okt.

27.o.

KÓTAI TAMÁS

ÚJ MŰVÉSZET

1998/MÁRC.

P - 9396

37.ó.

ndenki azt mondja, az asszony
or alkalma van rá, használja föl
özelén. Ugy tudom, 8oo P. [engő] a leg-
ájában adni szoktak, jó volna,
em, ha csak lehet, a legnagyobbat,
mellett adósságok is vannak,
most megirom Magának, hogy a
kott segélyekből is kellene,
apom, egy részével a következő
és pihenésre szeretném elvinni a
a s remélem, akkor Magukkal is
átszik, hiába várunk ide Várkony-
, amikor idejövetelüket tervezték,

KÓTAI TAMÁS

ÚJ MŰVÉSZET

1998/OKT.

P-9396

27.o.

MTAK Kézirattár Ms 459o/17o.

Kézírás Hotel Bristol Szálloda Budap

Zengővárkonyba írt levél.

Vályi Félix publicista, filozófiai é

főleg Párizsban és Berlinben élt a P

ban Svájcban szerkesztette a La Revu

1927-28-ban a The Review of Nations.

Freedom c. folyóirat szerkesztője. É

felé fordult, több ilyen tárgyú köny

la signification profonde du problem

Londonban angolul is; Spiritual and

1925.) Az 193o-as években előadott a

c. kötetet. 1932 után nagyobb utazás

Koreába. Része volt abban, hogy Kőrö

KÓTAI TAMÁS

ÚJ MŰVÉSZET

2000/dec.

P - 9765

35.o.

Kótai Tamás

Rajzok

Kótai Tamás kiállítása

Megnyitja Készman József

1998. február 20-án 18 órakor

NYOMTATVÁNY
Új Művészet
Sinkovits Péter
Budapest 1054
Báthori u. 10.

LIGET GALÉRIA

Megtekinthető: 1998. február 20-március 13.
Nyitva 14-18 óráig kedd szünnap
1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 5.

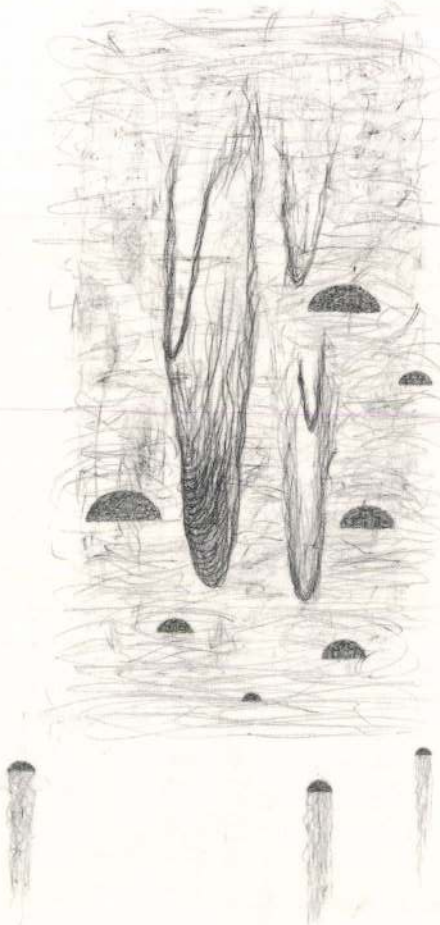

Kótai Tamás

A kiállító művészek

Bereznai Péter
Bukta Imre
Elekes Károly
Gallusz Gyöngyi
Gerber Pál
Imre Mariann
Kótai Tamás
Roskó Gábor
Szij Kamilla
Szűcs Tibor

Tisztelettel meghívjuk Önt

III. SZEGEDI MŰVÉSZTELEP

kiállításának megnyitójára a

DUNA GALÉRIÁBA
(Budapest XIII., Pannónia u. 95.)

1997. szeptember 17-én 18 órára

Megnyitja:
MERHÁN ORSOLYA
művészettörténész

DUNA GALÉRIA

Megtekinthető: 1997. szeptember 17-től október 5-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

... TAMÁS

Új Művészet
2004. ápr. XV/4.

28. old.

Kótai Tamás

Rajzok

Kótai Tamás kiállítása

Megnyitja Készman József

1998. február 20-án 18 órakor

NYOMTATVÁNY
MTA Művészettörténet
Kutató csoport
Pataki Gábor
Budapest 1014
Úri u. 62.

TIGET GALÉRIA

Megtekinthető: 1998. február 20-március 13.
Nyitva 14-18 óráig kedd szünnap
1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 5.

Az Iskola Galéria tisztelettel meghívja

BÁNYAI PÉTER
GAÁL JÓZSEF
KÓTAI TAMÁS
RÁCMOLNÁR SÁNDOR
SZURCSIK JÓZSEF
grafikusművészek
kiállításának megnyitójára

1991. október 15-én 18 órára

A galéria megközelíthető:
a Boráros téri gyorsvasúton a Tanácsház térig. A Tanácsház téri autóbusz-végállomástól a 159-es autóbusszal a végállomásig. Utazási idő a Boráros tértől összesen 30 perc.
XXI. (Csepel), Rákosi Endre u. 138.

A megnyitón közreműködik
a
TELURES kamaraegyüttes

300. VNy. Kft. 91-1457

KÓTAI TAMÁS

KÓTAI TAMÁS

TISZTELETTEL MEGHÍVOM ÖNT

1992 MÁJUS 21 - ÉN, 18 ÓRÁRA

KÓTAI TAMÁS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

MEGNYITJA: DR. HANN FERENC MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A KIÁLLÍTÁS JÚNIUS 14 -IG LÁTHATÓ.

NYITVA: SZERDÁTÓL VASÁRNAPIG, 10 - 18 ÓRÁIG

SZÜNNAP: HÉTFŐ ÉS KEDD

■ VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA ■

H - 1012 BP. VÁRFOK U. 14. TELEFON/FAX: 115-2165; SZALÓKY KÁROLY

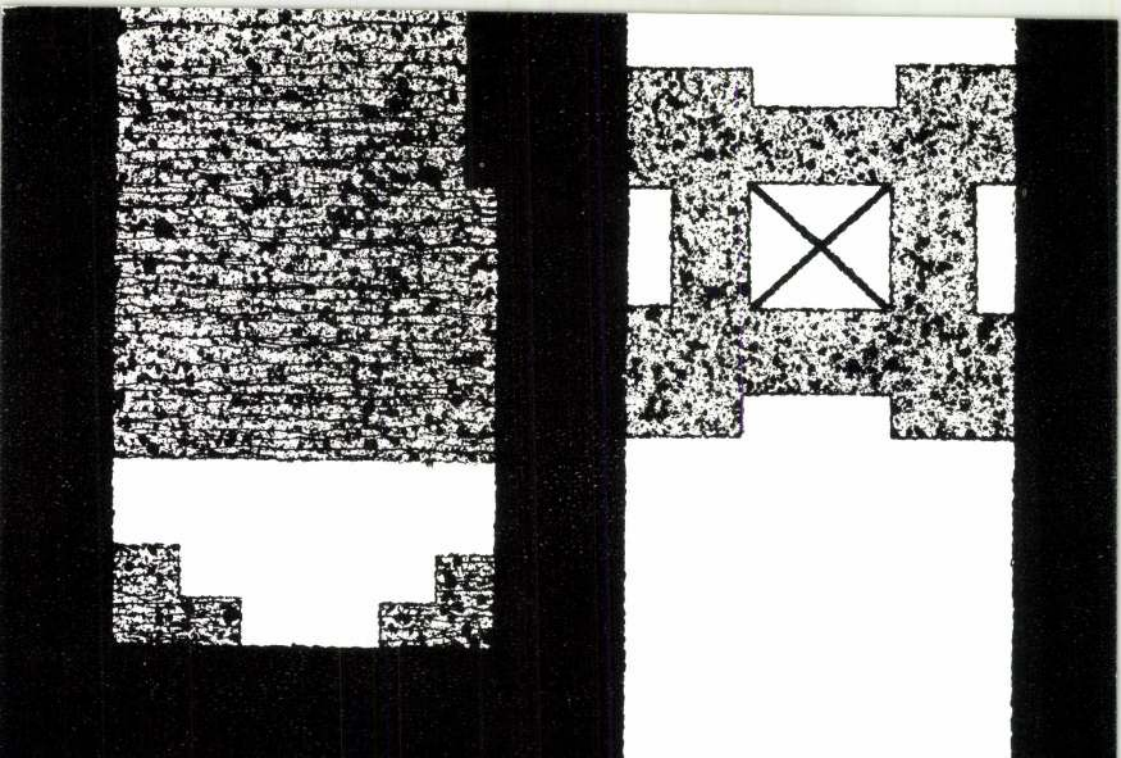

KÓTAI TAMÁS
2000 SZENTENDRE JÁNOS U. 9.

„KÉMÉNYES LÁDA" 1991
89,5 × 89,5 cm TOJÁSTEMPERA, FAROST

KÓTAI TAMÁS

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG MŰVÉSZETI ALAPJA, MAGYAR KERESKEDELMI BANK
PRO RENOVANDA CULTURA ALAPÍTVÁNY, FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK STÚDIÓJA EGYESÜLET

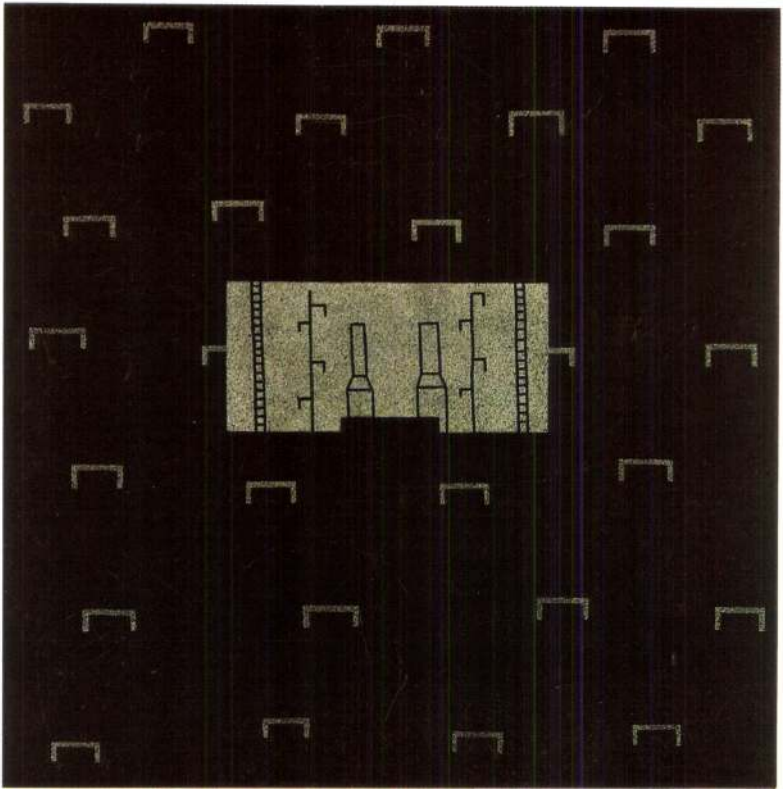

Kótaj

(Szabolcs vm)

Régi nemesi kuriák.

„Bánom vára", várnak be nem fejezett épület.

Ma már nincs nyoma.

Rk. templom. Épült 1806.

Falubeli gör. kath. templom Épült. 1894.

A szőlőben levő gör. kath. templom. Épült 1890.

Ref. templom. Épült 1700

38 l.

Zsidótemplom

Borovszky; Magyarorsz. vm Szabolcs

82 Kótaj
(Szabolcsvm.) 14 km
vmafele 4 km

Nyirségi utam 1938 169 km

1. Rk. templom. Épült
1914. Neo román,
tainpillerekkel.
A templom belsejében

Barby Adolf
Kent Péter és Kent
Pál abrazolo oltarkepe
A templom belső
berendezes. uj

2) Gör. kath. templom
Epret 1894. jelentektel

3) Zsidó templom – XX. sz. fordulo
jelentektelen

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

MÁJUS

31 nap — 20. hét

15 Vasárnap	
16 Hétfő	
17 Kedd	
18 Szerda	
19 Csütörtök	
20 Péntek	
21 Szombat	

KOTÁL Henrik ép

NAGY Gergely: A Wekerle-telep rekonstrukciója. = Magyar Építőművészet, LXXXI.5.sz.1990 36-37.p.

KOTÁL HENRIK építész [Bp., ~~1848~~ 1874.VIII.5 - ?]

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 63.p. és ill.

MDK

Kotál Henrik, ép.

Az ujszegedi r.k. zárda. Részletek.
a/,b/,c/,d/.

Klebelsberg emlékkiáll. 1933. Tárgymutató. 37.1.

K o t á l H e n r i k
építész

Budai Napló. 1931.febr.28. (Nehéz probléma a Gellérthegy.)

MDK

7. Kotál Henrik, épitész

Tóth István szobrásszal és Révész Imre festővel közösen tervezett.

A Rákóczi emléknü tervpályázat.
Vállalkozók Közlönye. Bp.1909 okt. 6. 6.l.

M.D.K.

Kotál Henrik, építész

tíz évi munkáját, a Gellért-hegyre tervezett fürdőváros-hőr-pont terveit, valamint a még Alpár Ignáccal közösen hési-tett „Magas Kalvária" terveit állítja ki az Őszi vásáron

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

okt. 8. sz. 4. old.

Kotál Henrik.

a Gellérthegy citadellájának belső kiképzésének terveit és a gellérthegyi Magyar Golgotájához készített terveket Alpár Ignáccal közösen munkáltak meg.

a Vajdahunyad várához vezető hidat tervezte meg.

Budapesten Hősök, 1928. Okt. 28.

Kotál Henrik

C. Medvey 98-C.

Kotál Henrik
épitész
és Tóth István szobrász

a ~~[illegible]~~ jászberényi Pinter-féle artézi kút felépitményének terv. pályázatán külön díjázásban részesült

Magyar Épitőművészet

1909. 5. sz. 32. l.

nincs céd

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MNK

Hikisch és Kotál építészek

a nagyvárad Fekete Sas szálloda pályaterveit:
Sebestyén Artur, Hikisch és Kotál és a többiek.

Magyar Pályázatok. XV. 11.sz.
Művészet. 1967. 71.l.

MDK

Kotál

Pályamunkáját megvásárolták

A szentesi városház pervpályázata. Művészet 1907. 198.l.

Kotál Henrik

terverte az alábbi iskola épületét 1909-ben.

ivód

Értesítője: A Szatmárnémeti kir. kath. főgimnazium 1912—13. évi ~~értesítője~~ —. Szatmárnémeti, 1913. 11. és kv. 11 — 17 l.

tek szárnyra. Bár
rt Padovába és igy
közvetlen benyomá-
ő miniaturák, követ
aduai tanulók révén
bbé kevésbbé megfe-
chiero ~~ké~~ alakjainak
i egyénitő erővel
égsem gondolhatunk
ealizált képére,

áll. Az egyiken
sz, amint Compos-
és a hitetlenek
ásodik képnek
non ül, kezében li-
lma, feján zárt li-

Berkovits Ilona abból a körülmyből, hogy a címlapon hiányzik a lenyel kivgi címer ossa következtet, hogy a kvánitus, vagy legalább is első lapja Katalin születé se (1370 julinsa) és Nagy Lajos ~~kivgá~~ lenyel kivgyá kosmozás közöt kétszült (1370 november 17) ~~Ez esetben~~ Talán Katalin keresztelőjére amit mór fitz József is ~~felvetett~~ gondolt (12) Szempontunkból a kérdésnek nincs döntő jelentősége, mert akár Berkovits Ilona dokáláza helyes, akár a Hoffman Edith-Johnsonts féle, ami ikonografiai szempontból nagy sem jelentős. /.

Kotál Henrik

A Székelyudvarhelyi Kollegium épület tervpályázatán ~~III~~ a 800 koronás második díj.

Művészet 1910. 393. l.

KOTÁL HENRIK

meghalt 1955 szeptember 29-én SZENTGOTTHÁRDON

Lechner Jenő közlése.
1955. okt. 13.

Kotál Henrik

még 1936. ban is re-
mette, hogy az Alpár
Ignáccal közösen ter-
vezett s a Gellérthegyen
létesítendő Magyar
Kálvária megvaló-
sul.

Esti Kurír

1936. jan. 23.
(Alpár Ignác
emlékezete.)

zott Dr. Fuchs ügyvéd értesités
11-én történt meg,- az itéletek
zettség csak a mai napon, /ju
got, amikor a felebbezési határ
letek jogerősekké váltak, s igy
len.

Sziveskedjék tehát a
tőkét, kamatokat, és költségeket
Fuchs Emil értesitéseiben van f
delem nélkül, azaz okvatlenül e
Kálmán királyhelmeczi ügyvéd ci
s ugyanakkor azt is tudatni, h
sére illetve visszafizetésére a

M.D.K.

Kotál Henrik, építész

tervét megvették a
Bpesti zálogház épületére
kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

okt. 10. sz. 7. old.

MDK

Kotál Henrik

Fiumei tengerészeti akadémia homlokzata, vf.

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 55.l.

M.D.K.

Kotál Henrik, építész

800 K-ás második díjat nyert a székelyudvarhelyi reformatus kollégium tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

okt. 5. sz. 12. old.

M.D.K.

Kozák Henrik, építész

második díjat nyert a Szent Imre kollégium új templom- és iskola pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.
március 16. sz. 11. old.

Kotál Henrik, építés M.D.K.

1500 K-ás második díjat nyert a sárospataki tanítóképző-intézet pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

jun. 16. sz. 14. old.
+ jun. 23. " 5. "

M.D.K.

Kotál Henrik, bpesti építész

kapott megbízást Fászberény
város főterén álló katolikus
emlék újjáépítésére.

szept. 28. sz. 8. old.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

MDK

Kotal Henrik

Alpár Ignác mesteriskolája. Építő Ipar - Építő Művészet. 1924. márc. 1.

Kotál Henrik

MDK

Ujszegedi zárda-óvoda I-III.

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

MTA

Kolái Henrik

Ujszegedi szerda-óvoda I-III.

Mindenkor 1978 Szent István körúthoda

Kotál Henrik, Lipesti épitesz M.D.K.

a Kúnhegyesen épitendő szálloda terveit a körség kérésére módosította.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

ápr. 12. sz. 9. old.

M.D.K.

Kotál Henrik, Epesti építész

200 koronás második díjat nyert a kunmadarasi kórsépháza terepályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

febr. 1. sz. 8. old.

M.D.K.

Kotál Henrik, építész

Előadást tartott az Építőmesterek Egyesületében, arol, még részben mesterével, Alpár Ignaccal együtt kidolgozott tervét ismertette, melyben a citadellát kívánják felhasználni Budapest fürdő városi körpontjául. Sürgeti a rosszemlékezetű épitmány lebontását, és örömét fejezi ki a felett, hogy a város a Tabánt nem engedi beépittetni, mert annak nagszabasú Kurpark g rendeltetés

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.

ápr. 10. sz. 5. old.

M.D.K.

Kotál Henrik, építész

terve harmadik díjat nyert a mezőtúri városháza pályázatán.

Magyar Vilmos:

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 11.sz.
105.old. 5-6.á.

M.D.K.

Kotál Henrik, épitéz

ismerteti a pozsonyi új vágóhidhoz készített terveit.

A Magyar Mérnök- és Épitészegylet Közlönye, Bp.
1911. 45. kötet. 404-409. ~~ábra~~ old. 7 szöv. ábra

MDK.

Kotál Henrik épitész.

A kispesti munkáslakóház-telep tervpályázatán a III. looo koronás dijat nyerte.

Müvészet, 19o8. 419. és 42o.l.

MDK

Kotál Henrik

A szentesi városház tervpályázata.Közös terv
Hikisch és Kotál. II.Megvétel.
Homlokzat.Repr. 31.l.
Alaprajz.Repr. 35.l.

Magyar Építőművészet, 1907. 9.sz. 25, 31,l.

MDK

KOTÁL HENRIK.

552 A pozsonyi új közvágóhíd vágó és hűtő csarnoka. Szénrajz. Magánt.

SZENDE ANDOR.

553 Jégpalota pályaterve. I-sö díj. Főhomlokzat. Rajz.

KOTÁL HENRIK.

554 A pozsonyi új közvágóhíd gépház és víztorony. Szénrajz. Magánt.

~~GYÖRGYI DÉNES~~.

555 Budapesti Szt. Imre templom. Rajz. Magánt.

~~GYÖRGYI DÉNES~~.

556 Kiállítási csarnok (főhomlokzat). Rajz. Magánt.

WELLISCH ANDOR.

557 Tóban épitendő kaszinó. Eszmei terv. Szénrajz. Magánt.

~~GYÖRGYI DÉNES.~~

558 Fürdőszálló terve. Rajz. Magánt.

WELLISCH ANDOR.

559 Tóban épitendő Kaszinó. Eszmei terv. Szénrajz. Magánt.

KRON JENŐ.

560 Selmeci kohó részlet. Rados Ernő kiadása, Budapest. Rézkarc. Eladó.

561 Selmeci kohó udvara. Rados Ernő kiadása, Budapest. Rézkarc. Eladó.

PÁRIS ERZSI.

562 Dachaui utca. Rézkarc. Eladó.

~~HESSHAIMER LAJOS.~~

563 Török sikátor. Rézkarc. Eladó.

PÁRIS ERZSI.

564 Folyópart Dachaunál. Rézkarc. Eladó.

KRON JENŐ.

565 Jolánka. Rados Ernő kiadása, Budapest. Rézkarc. Eladó.

KRON BÉLA.

566 Ferencvárosi teherpályaudvar emelője. Rézkarc. Eladó.

4 Hesshaimer Lajos

KRON JENŐ.

567 Napfelkelte. Rados Ernő kiadása, Budapest. Rézkarc. Eladó.

568 Diósgyőri vasgyárból. Fametszet. Eladó.

KRON BÉLA.

569 Dunaparti részlet. Rézkarc. Eladó.

~~HESSHAIMER LAJOS.~~

570 Sarajevo. Török városrész. Rézkarc. Eladó.

KRON JENŐ.

571 Portraittanulmány. Rézkarc. Eladó.

KRON BÉLA.

572 Tabáni udvar. Rézkarc. Eladó.

PERLROTT-CSABA VILMOS.

573 Akt-rajz. Rajz. Eladó.

~~HESSHAIMER LAJOS.~~

574 A Mangálnál. Rézkarc. Eladó.

KRON JENŐ.

575 Kétségbeesettek. Rézkarc. Eladó.

KRON BÉLA.

576 Egy szarvastéri ház belseje. Rézkarc. Eladó.

OLEJNIK JANKA.

577 Ilus. Tollrajz. Eladó.

~~HESSHAIMER LAJOS.~~

578 Török kávéház. Rézkarc. Eladó.

SINKÓ PÁL.

579 Délutáni könyörgés. Olajf. Eladó.

~~BÁNK ERNŐ.~~

580 Falusi ház. Olajf. Eladó.

KOVÁCS GINA.

581 Nyár a hegyek között. Olajf. Eladó.

~~CSONT FERENC.~~

582 Akt horizonttal. Pastell. Eladó.

KMT 1912 tav. Csill

Kotál Henrik építész

Békásmegyeren, a HÉV-megálló háta mögött óriásfák árnyékában erdészházfáll, homlokzatán 1874-es évszám olvasható. A házat Alpár Ignác és Kotál Henrik tervezte. E házban él Wrabel Sándor festőművész.

Beregszászi György: A természet festője. Nimród, 1978. aug. 357. old.

Építészet,1900-1919 - Világi -
Középület

Kotál Henrik pályaterve a
mezőturi városházára
/III.dij/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

K o t á l Henrik épitész

A mezőtur-i városháza terv-
pályázatán III.dij

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

Kotál Henrik.

Művészet.
VI. évf., 1907.
198.

K o t á l Henrik építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
206-211.
"Az Erzsébet emlékmű"

ágos Bizott –

Kotál Henrik

Révész Imre

nincs
cédu
2

Tóth István
nobrász

az alábbi terop.
III. díj:

Épitő Ipar
1909. nov. 14.
(A Rákóczi-sírem-
lék teropálzázata,
kepjel.)

Kotál Henrik

Könyvt

Alpár Ignác –
Kotál Henrik:
A Dent Gellertheyen épitendő Magyar Kalvária –
Bp. 1926. Képekkel

Alpár ezt magyá-
ban van a fürtt.

Kotul Henrik

vod

Magyar Vilmos:

A Magyar Kálvária,

Épitőipar – Épitő

Minerva 1929, ápr.

15, Kopyal Stacio

Kepei folytatdaszam

közölve ápr. 15, máj.

1., aug. 15., szept. 1.

okt. 1., dec. 15, 1930.

jan. 1., febr. 1., ápr. 1.,

máj. 1. szamokban.

Kotál Henrik

Révész Imre

nincs cód

Tóth István

cód

Malonyay Dezső

Rákóczi siremlékе.

Budapesti Hirlap

1909. 255. 4.

Rudolf Hanuš

Přírodní Hanuš

Tělo Ostrov

Hradec

Hradecký Brno

Přírodní minerály

Hradecké Hory

1904. 225 s.

Kolář Henrik K

Révész Imre

Tóth István

Rákóczi emlékmű

2. pályázat III. díj.

Lipót

Forster Rákóczi

43.

Kotál Henrik

cód

Építő Ipar

1910. 37 l. 45, l.

(A Rispesti munkás-lakások, képekkel)

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számú .....

tam.

. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

KOTÁL Henrik

Nagy Gergely: Kertvárosunk, a Wekerle.
Bp., 1994, F. Szelényi Ház

22-23, 24, 30, 34, 49

M.D.K.

Kotál Henrik, Bpesti építész

tervei szerint épül fel Jászberényben a jászsági hitelintézet és tarazék pénztár r.t. emeletes tarazék pénztári épülete.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XV. évf.

jun. 1. sz. 7. old.

Kotál Henrik, építész .M.D.K.

tervei szerint készült el Alpár Ignác síremléke a Kerepesi-temetőben, melyet halála után egy évvel kegyeletes ünnepség keretében leplezter le.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1929. L. évf.

máj. 11 sz. 5. old.

~~Hikisch~~ és Kotál

műrs cód

irod

4

Magyar Pályázatok

1906. 11. 2. (A nagyváradi „Fekete sas" szálloda pályatervei, műszaki rajzokkal.)

díjat nem nyert

~~Badacsony~~ ~~Kisfaludy-kör~~

~~VIII. 230.~~

K

~~Hikisch és~~ Kotál

múzes céd.

cód

2

Lechner Jenő: A kiskunhalasi építkezések.

Vállalkozók Közlöny.

1905. okt. 11.

A város rövid határidővel pályázatot hirdetett a színház és járásbíróság épületeire. A pályázatot eredményét nem hirdettékki, hanem pályázat elbírálása előtt a színház építésével megbízták fentieket. F

F E furcsa eljárást ronzalásnak tárgyalgá e cikk.

MDK

Kotál Henrik

épitész

Ipariskola tervezés. Vállalkozók Közl. 19o9. febr. lo. 3 l.

MDK

Kotál építész

Még egyszer a balesi ... Vállalkozók Közl. 1905. nov. 1. 4-5.o.

MDK

Hikisch és Kotál építészek.

Megvételre ajánlották közös tervüket.

Tervpályázati eredmények.
A szentesi városháza tervpályázata.

?. 21.1.

Kotál Henrik

MDK

Az ujszegedi r.k. zárda, részletek

Mücsarnok 1933.Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

Kotál MDK

épitész

Tervkiállitás.
Vállalkozók Közlönye 1937. máj. 15. 5.o.

Kotál MDK

épitész

II. Rákóczi Ferenc siremléke
Vállalkozók Közlönye 19o9. nov. 3. 4.o.

Kotál MDK

épitész 31. sz. tervét tartották jónak.

A szentesi városház pályázata
Vállalkozók Közlönye 1907. máj. 1.

Kotál MDK

épitész

Akiskunhalasi elemi fiu és leányikola tervpá-
lyázata

Vállalkozók Közlönye 19o7. jun. 5.

MDK

Kotál Henrik, építész

a második (1200 k.) díjat nyerte el. (Fehérvári-úti kerül. és gymn.)

Építő Ipar 1910. 129. l. - Versenypályázatok eredménye.

Kotál MDK

épitész

Magyar Pályázatok 1906. 11.sz.
/A nagyváradi "Fekete sas" szálloda pályázatai,
müszaki rajzokkal/.

MDK

Kotál Henrik

A mü- és közép. szakoszt. ... ülésének jegyzőkönyve.
MMÉEKözl 1929. VI.9. 147. l.

Kotál Hernik MDK

épitész

Tervpályázati eredmények.
Kiskunhalasi állami iskolák.
Magyar Pályázatok 1903. 4.sz. 21.o.

MDK

Kotál Henrik

A Rákóczi siromlók pályázat. Épitő Ipar, 1909, okt. 31. 406.l.

MDK

Kótál Henrik építész

Magyar V: A Gellért rkp müv.kiképzésének pályatervei. Epitő Ipar Epitő Müv. 1931, ápr. 15. 61-62 l.

Kotál Henrik MDK

A kiskunhalasi városháza. Kapubejáratok. repr.

A kiskunhalasi városháza
Magyar Pályázatok 1967. 6.sz. 15-20.o.

Kotál Henrik MDK

épitész

Résztvett az Erzsébet szobor 1913.évi pályázatán

Kézdi Kovács László: Az Erzsébet emlékmü
Pesti Hirlap 1913. máj. 28.

Kotál Henrik MDK

A kiskunhalasi városháza.A szinház felöli oldal.
repr.

A kiskunhalasi városháza
Magyar Pályázatok 1907. 61sz. 15-20.o.

Kotál Henrik MDK

A kiskunhalasi városháza. Városház felöli oldal. repr.

A kiskunhalasi városháza
Magyar Pályázatok. 19o7. 6.sz.15-2o.o.

Kotál Henrik MDK

A kiskunhalasi városháza. Földszinti alaprajz. repr.

A kiskunhalasi városháza
Magyar Pályázatok. 1967. 6.sz.15-20.o.

Kotál Henrik

müépitész

Idegenforgalmi Tanács kiállitása - a Vigadóban -

Alpár Ignác müépitésszel közösen elkészitették a Gellérthegy rendezésének tervét és modelljét.

Magyar Hirlap
1931.III.29

Kotál Henrik.
műépítész.

a Gellérthegy-citadella kiképzésének tervét Alpár Ignáccal együtt dolgozta ki.

Nemzeti Újság, 1928. Okt. 28.

Kotál Henrik.

Tanítványa és utóbb munkatársa volt Alpár Ignácnak, kivel a Gellért-hegyre szánt „Magyar Kálvária"-~~x~~ terveit közösen dolgozták ki.

Magyarság, 1928. Okt. 28.

Katál Henrik.

műépítész

Tanítványa Alpár Ignácnak kivel közösen tervezték a gellértheggi magyar kálváriát.

Pesti Hírlap, 1928. Okt. 28.

Katál Henrik.

műépítész

a Vajdahunyad-váránál lévő hidat Alpár Ignác elgondolása szerint tervezte meg.

Uj Nemzedék, 1928. Okt. 30.

Kotál Henrik.

műépítész

Alpár Ignác építészeti körökben tervezte meg a gellérthegyi Citadella kiépítését, valamint a Nemzeti Golgotha tervét, melyet a Gellérthegyre terveztek.

Esti Kurir 1928. Okt. 28.

Kolál Henrik.

Az Országos Blaha Lujza Emlékbizottság megvásárolta Blaha Lujza siremlékének pályamunkáját.

M.1927.II.6. (Magyarság)

Kotál Henrik MDK

A pozsonyi uj közvágóhid vágó és hütő csarnoka
szénrajz
A pozsonyi uj közvágóhid gépház és viztorony
szénrajz

Műcsarnok, 1912. Tav. kiáll.

Kotál Henrik MDK

épitész I. dij

A kiskunhalasi iskola tervpályázatán
dijat nyert.
Magyar Épitőművészet 19o7. 9.sz. 23.o.

Kotál Henrik MDK

épitész

Városháza, szinház és szálloda épitése
Kiskunhalason.

M.D.K.

Kolál Henrik, építész

műve az Alpár Ignác emlékünnepélyek során, 1929. V. 28-án leleplezett mauzoleum.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1929. 63. köt. 147. old.

M.D.K.

Kotál Henrik

A Mücsarnok kiállitásán, a nagy tavaszi tárlaton a 443 kép és szobormü mellett, az épitészmüvészeti részen szerepel müve.

A 22. oldalon 6-os számmal Kotás Henrik néven a müvész fényképe. /?/

szobrok,
Képek, ~~müvek~~ - festők, szobrászok c.

Szin ázi Élet. Bp. 1921. juni. 26. - juli. 2.
X. évf. 26. sz. 23. l.

Kotál Henrik MDK

A Blaha Lujza siremlékpályázat bizottsága által kiválasztott pályamüvek, melyeknek alkotói között ujabb szükebbkörü pályázat hirdetése rendeltetett el.

Mücsarnok 1926. Őszi kiállitás

MDK

Kotal Henrik, ép.

Az Orsz. Lakásépitö Tanács hat áll. bérházra hat csop.-ban jelölte ki az épitészeket
Fenti a IV. csop.-ba tartozik.

?: Az áll. lakásépitö akció.
MIM 1925. XXV. évf 1-3.sz. 3o.l.

MDK

Kotál Henrik
épit.mű:

Magyar kálvária aradi staciója. Magantulajdon.
Magyar kálvária muraközi staciója. "

Az Orsz.Magy.Képz.m.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 21.1.

MDK

Kotál Henrik

Emlékbeszéd Alpár Ignácról. Építő Ipar-Építő Művészet. 1929. máj. 15. 19-20.sz.

M.D.K.

Kotál Henrik, Epesti építész

Első díjat nyert az
ujpesti államvasuti inter-
nátus tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIX. évf.

jul. 8. sz. 13. old.

Kotál Henrik

MDK

A pozsonyi uj közvágóhid vágó és hütő csarnoka

szénrajz

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Kolál Henrik, épitész M.D.K.

1500 K-ás első dijat nyert az ujpesti internátus pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.
jun. 3. sz. 12 old.

MDK

Kotál Henrik, ép.

Pozsonyi vágóhid részlete. Szénrajz.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 18.1.

MDK

Kotál Henrik, ép.

Sárospataki tanitóképzö dijazott pályaterve. Vizf.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat.19.1.

Kotál Henrik MDK

Megvásárolt mü

A Blaha Lujza siremlékpályázat pályamüvei.

Mücsarnok 1927. tavaszi kiállitás

MDK

Kotál Henrik

3. dij

A kassai székesegyházba szánt Rákóczi siremlék...
Müvészet, 1909, 398 l.

MDK

Kotál Henrik, ép.

Mezöturi városháza tervpályázata: III.dijat nyerte. Jelige: Berettyó III. Távlati kép. Repr.

Magyar Epitömüvészet. 1914 2. sz. 13.1.

MDK

Kotál Henrik

Alpár Ignác Társaság megalakulása. Magyarság, 1936. márc. 1.

Kotál Henrik MDK

épitész
Magyar kálvária muraközi stációja.

Mücsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Kotál Henrik MDK

épitész

Magyar kálvária aradi stációja

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

MDK

Kotál Henrik építész

Krónika. Épitő Ipar Épitő Művészet, 1927. jan.1.
Magyar Kálvária a Gellérthegyen. 6. l.

MDK

Kotál Henrik épitész

Rákóczi-siremlék tervpályázata. Épitő Ipar, 1909. okt. 3. 362 l.

MDK

Kotál Henrik - Imre Gábor

Erzsébet emlékmü pályaterve

Müvészet XII.évf. 1913, 2o6-11 o.

csének feltüntetve:

Résztvett-e a benyujtott pályamunk
stb./ pályázaton? Ha igen, melyike

A pályázó további gyüjtési /pályáz

Kelt: .....

Aláirás: .....

Lakáscim: .....

Esetleges szünidei

M.D.K.

Kohl Henrik, építő

Hikisch Rezsővel közös tervre egyik megosztott első díjat nyerte el a kiskunhalasi állami iskolák pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

jún. 5. sz. 13 old.

Kotál Henrik, építész

M.D-K.

pályaterve alapján felszólítást kapott, hogy a kimhegyesen építendő szálloda átdolgozott terveit, a megadott építési költség keretein belül, készítse el.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

febr. 8. sz. 9. old.

MDK

Kotály Henrik és Homonnay Jenő

Megvétel

A Katona József-síremlék pályázat eredménye. Képzőművészet 1929. 23. sz. 185.l.

MDK

Kotál Henrik, ép.

6.sz. /vörös körbe rajzolt kék pont a megjelölés/ pályamunkát megvették.

Az uj zálogház. Pályatervek.
Mücsarnok. 1900. 25.sz. 350.l.

TDK

Kotál Henrik .ép.

nyerte el a III.dijat 1000 kor.-t. a mezöturi városháza tervezésére beadott pályamüvek közül.

Müvészet 1914. 92.l.

Kotál Henrik MDK

Magyar kálvária aradi stációja

Magyar kálvária muraközi stációja

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

M.D.K.

Lotál Henrik, építés

1000 K-ás harmadik díjat nyert a mezőtúri városháza pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXIV. évf.

jan. 28. sz. 13. old.

MDK

Kotál Henrik

A sárospataki tanitóképző intézet épületének tervp. az 1500 K második dijat Kotál Henrik terve kapta.

Művészet, 1909. 398.lap

Kotál Henrik MDK

Sárospataki tanitóképző dijazott pályaterve, vizf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

~~Alpár~~ - Kotál Henrik

által

Pozsonyi Stacio

Repr -

Építő Ipar - Építő Mű-

vészet. 1929. 22-24. 4.

Kotál állandó

munkatársa volt

Alpárnak

74. kép. Kapuív tö
(Kőtá

Kotál Henrik

lárd

A Pesti Városháza

1936. 4. 7.

25 — 27 l.

KITÜNTETVE:
DISZOKLEVÉLLEL, LÜTTICH, 1905. BRÜSSEL, 1905.

Eternit

Hatsch

Budapest, VI., Andrássy-út 33.

Nyergesujfalu Esztergom m.

60328

Sürgönycim: Eternit Budapest.

Vasuti-állomás: „Eternit-Művek-Nyergesujfalusi-Cementgyár" 7.

Müemlékek tekintete

Visszatér

586 számu becses át

tatott személyes ér

...rékpénztszám 831.241.

...7.

Kotál Henrik

MDK

Pozsonyi vágóhid részlete, szénrajz

Műcsarnok 1921. tavaszi kiállitás

~~Alpár~~ Kotál

Henrik

Kolozsvári sláció

Repr. –

Épitő Ipar – Épitő Müvészet

1929. 45 – 46. 7.

22. kép. Íves párkánytöredék,
(Szőnyi, 57

Viszont a lombard kőfaragás
töredék pompás faragása és motívu
hármas palmetta virágzik ki, mely
tagolt hatos levél nő ki. *(23. kép.)* I
a milánói Museo Archeologico 464.
hez, mintha ugyanaz a kéz faragta
venienciáját nem ismerjük, valam
elő.[1] *(24. kép.)*

Hasonló indadísz között makk
kánytöredéken is. *(64. kép.)* A vadd
szimbolikus értelmezése szerint a r
lúan sommás formakezeléssel meg
az előbb tárgyalt csoporthoz hasonl

[1] Vigezzi: *La scultura in Milano.* Mil
[2] Egyik székesfehérvári házba volt b
Henszlmann: *Székesfehérvár,* 139. l., Horv
tei. Bp., 1936. 23. l.; Gerevich: 163. l.; De

MDK

Kotál Henrik, ép.

A kir.Közp. zálogház pályaterve. Vizf.

Kettös egyszerü családi lakóházak. Rajz.

Képzömüv.Társ. 1910.Tav.kiáll. Kat. 47.l.

Kotál Henrik, építés M.D.K.

tervei szerint Szatmár-
németiben épülő főgimná-
ziumra kiírták a versony-
tárgalást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

jul. 20. sz. 9. old.

MDK

Kotál Henrik

Sárospataki tanitóképző-intézet terve, vf.

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 55.l.

M.D.K.

Kotál Henrik, építész

Tóth Istvánnal és Révész Imrével közös tervvel az egyik 3000 K-ás harmadik díjat nyerte el a Rákóczi-körcsarnok pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.
nov. 3. sz. 13. old.

MDK

Telcs Ede szobrászm és Kotál Henrik épitész

A Budapesti Epitőmesterek Ipartestülete áldozatkészsége folytán két évvel Alpár Ignác halála után felállitható volt az elhunyt igen sikerült bronzszobra.

A szobor alépitményét Alpár Ignác egyik legkedvesebb tanitványa és sok évi munkatársa K.H. tervezte.

Ép.Ip. és-Ép. Müv.1931.nov.1. 151.lap.

Kotál Henrik, építész M.D.K.

1000 K-ás harmadik díjat nyert a kispesti munkáslakótelep általános elrendezésére és utcakiképzésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.
nov. 4. sz. 13. old. +
" 11. " 2-3. "

Kotál Henrik

ivőd

MÉ.1941.309.l

Premiere encyclopedie theologique tome XLVII.

Paris

J.P. Migne, 1866.

MDK

Kotál Henrik, müépitő

II.sz. terem.

Kotál Henrik müépitő a tervező.
A szobrok Imre Gábor szobrásztól.
Kotál H. külön terve térrendezésre.

Művészek-Kiáll.

Az Erzsébet-emlékmü.
Müvészet.1913. 2o5-5.1.

Kotál Hernik MDK

A Blaha Lujza siremlékpályázat pályamüve

Megvásárolt mü

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Kotál Henrik MDK

A kir. Közp. Zálogház pályaterve, vizf.

Mücsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Kosál Henrik, építész M.D.K.

nyerte el a Magy. Mérnök és Építész Egylet 1911/1912 évi kispályázatának csúst érmét. A pályázat témája a Rózsa-dombi szerpentin út támasztó falának dekorativ kiképzésére volt kiírva

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

máj. 1. sz. 18. old.

MDK

Kotál Henrik

A sárospataki állami tanitóképző-intézet tervp. II.dij nyertese Kotál Henrik.

Cikk: A Sárospatakon ...

Magy.Épitőművészet, 1909. 6.sz. 32.l.

Kotál Henrik MDK

Kettős egyszerü családi lakóházak, rajz

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

M.D.K.

Kotál Henrik, építész

4500 K-ás negedíz díjat nyert a Triesti Altalanos Biztosító Társulat uj palotájának terepályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jul. 23. sz. 12. old.

MNK

Kotál Henrik

Pályatervet küldött be az Erzsébet királyné emlékmű tervpályázatára.

Magyar Építőművészet, 1910. 10.sz. 28.l.

MDK

Kotál Henrik, építész

A bizottság összes határozatai egyhangúan bezattak
Mezőtur. 1914. jan. 21.

K.H. a III. dijat nyerte és pályatervét megvették

Magyar Építőművészet. 1914. 2. sz. 32.1.

Kotál Henriz, építész M.D.K.

második díjat nyert a lőcsei pénzügyi székház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

szept. 24. sz. 12' old.

MDK

Kotál Henrik

A sárospataki állami tanitónőképzőintézet tervpályázatán II. dijat nyert terve.

R.: A sárospataki tervpályázat.

Vállalkozók Közlönye, 1909.jun.16. 1.lap

MDK

Kotál Henrik

A XIII.ker.elöljáróság tervp., tervét dicséretben részesitették és 100 pengővel jutalmazták.

(-ek.) : A XIII.ker.elöljáróság székháza.

A Pesti Városháza, 1936. 5.sz. 25.lap

MDK

Kotál Henrik épitészmérnök

" A Gellérthegy és környékének Budapest-fürdóváros központjává való kialakitása" cimmel tartott elóadást, a Bpesti Epitómesterek Ipartestülete és a Magy. Épitómesterek Egyesületében.
Kotál ismertette azt a nagyszabású tervet, amelyet Alpár Ignáccal együtt készitett.

Cikk: A Gellérthegy és ...

Népszerű Tudományos És Technikai Napló, 1934.ápr. 24. 4.lap

MDK

Kotál Henrik

A M.Á.V. ujpesti internátusának tervpályázatán az I.dijat nyerte.

Művészet, 1908. 271.lap

MDK

Kotál Henrik

Kotál Henrik, Révész Imre, Tóth István, a Rákóczi emlékmű 2.pályázatán III.dij.

Forster Rákóczi, 43.lap

MDK

Kotál Henrik

Malonyay Dezs: Rákóczi siremléke.

Budapesti Hirlap, 1909. 255.sz.

Kotál Henrik

épitész

Tisza István-szobor pályaművek kiállítása - Műcsarnokban - tervével szerepel, Telas Ede szobrászsal együttes.

Pesti Hirlap
1923.VI.16.

MDK

Kotál Henrik

Kotál Henrik, Révész Imre és Tóth István szobrász terve a Rákóczi-siremlék tervpályázatán III.dijat nyert.

Épitő Ipar, 1909.nov.14. Képpel.

Kobl Henrik

Kobl Henrik, Bevern Linie de 10cm Istven Geschäftsführer Stellvertreter III.Gut-
Gut Myert.

Opfd Iper, 1909.Nov.14. Kupper.

MDK

Kotál Henrik

A pozsonyi uj közvágóhid vágó és hütő csarnoka. Szénrajz

Mücsarnok 1912. tav. kiáll. kat. 71.l.

Kotal
épitész

A Tisza-szoborpályázaton közösen benyujtott pályamün
Telcs szobrásszal együttesen - Tisza alakja port-
ré szempontjából igen sikerült.

Nemzeti Ujság
1929.VI.16.

MDK

Kotál Henrik

A pozsonyi uj közvágóhid gépház és viztorony. Szénrajz

Műcsarnok 1912. tav. kiáll. kat. 71.l.

Kotál Henrik

cred

Magyar Építőművészet

1910. 4 sz. 19-20 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. **sorsz.** Műhelyi minta.

Kotál Henrik

lásd

M. Mérnök és
Ép. egyl. közlöje
1911. 404. l.

Kotál Henrik

ép. Bud

Lud

Magyar Építőművészet

1909. 6.sz. 23.l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Kotál Henrik

cod

Magyar Építőművészet

1909. 8-9 sz. 27 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Kotál Henrik

ejtette

1907. VII. Damjanichon

57

Kotal Henrik

ép. Budap.

Lrod

Magyar Építőművészet

1909. 2 f. 24 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök va
aláir

8. **sorsz.** Műhelyi minta. —

Kotál Henrik

Toth István

Revész Imre

írod

Z

Épitő Ipar

1909. 422. l.

(A Rákóczi sírem lék tervpályázata kapcsol

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számú .....

n

vi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Kotál Henrik

ép. Budapest

ivod

Magyar Építőművészet

1908. 8 sz. (Az ujpesti máv. internátus pályaterveli.)

I. Dij.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Kotál Henrik

Alpár – Kotál:
Munkácsi Stácio,
tervezték fentiek

Építő Ipar – Építő Mű-
vészet. 1929. 33–34. sz.

Nagyváradi stácio.
Fentiek tervezték.

Építő Ipar – Építő Mű-
vészet. 1929. 35–36. sz

halála előtti időre utal. Nem s
feliratnak túlzott jelentőséget
kásos jelmondat lehetett, mely
aplikálva hordtak, de semmies
tulajdonosának vagy készítőjé

Anjou-kori a balkar alatt l
ján. A csat jól ismert a magyar
Szűz Mária nevét idézi. Szempo
lést a balkar törési helyének vi

[1] Nagy Kázmér krakkói síremlék
gálták meg, pedig a lengyel szakértő
síremléket magyar anyagból, magyar
sztettte. Felies Kopera: *A szobrásza*
210. l.). Újabban Dagobert Frey fogla
alterlichen Königsgräber im Krakauer
sziléziai mintaképk (Przemisly síremlék
véli felismerni.

[2] A székesfehérvári városházáról,
zeumba. Henszlmann—Reissenberger:
bazilika multjából. Székesfehérvár, 193

[3] Henszlmann—Reissenberger: 8
II. 15. sz.; Vernei Kronberger Emil: *M*
Dercsényi: *Kőfaragványok,* 38. l.

Kotál Henrik
építész

cvod
1

Építő Ipar – Építő
Művészet. 1929. 100 l.
(A Tisza – szabolcsi-
zat építészeti része.)

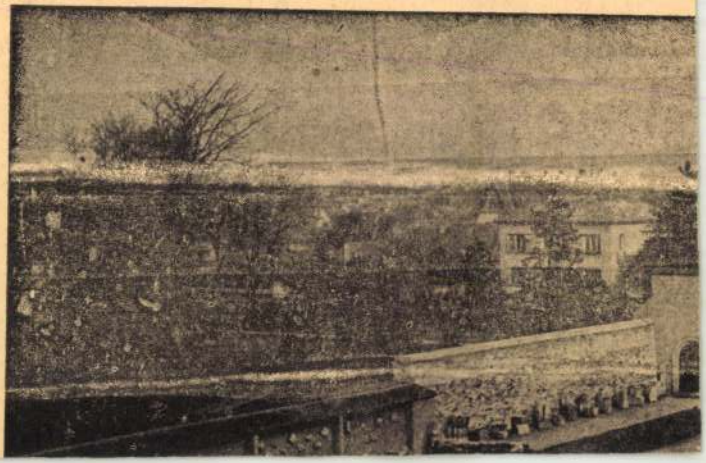

<Kotál Henrik>

< > A pozsonyi uj
váróhid MMÉE Közl.
1911. 404 — 409 l.
vajrokkal
fentí tervezte
Pozsony város a tervet
a kivitel alapjával
elfogadta.

21 Kat. Sz. M. h — Ogörög Nov. 8 D22. Mih. főa

Hétfő
22 Prot. Cecilia

Kedd
23 Kat. Kelemen

Szerda
24 Kat. K. Ján.

Csütörtök
25 Kat. Katalin — Utolsó negyed 1 óra 4 p.

Péntek
26 Kat. B. sz. J.

Szombat
27 Kat. É. Mária — Izr. 23 S. Vajesev

November
1937 30 nap

Kotál Henrik

Byest: Alpár Ignác, Városliget telapxata.

Liber Byest xobrei

395.

692

Kotál Henrik

épitész

1933 feb márc

Az újszegedi rk.
Zárda.

Klebelsberg emlékkiáll Mücsarnok

Haditechnikai Tanács volt elnöke, a Mérnö
nek, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemz
letének és a Magyar Építőmes

életének 82. évében, a folyó évi január hó 28-

A megboldogult holtteste a folyó évi ja
pesten a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaság
(XI., Műegyetem-rakpart 3.) a római katolikus any
a Kerepesi-úti köztemetőben a Székesfőváros ál
átadatni.

Az engesztelő szentmiseáldozatot a foly
mutatják be Budapesten a ciszterci-rendi Nagyb
herceg-útja 25. sz.).

Budapest, 1942. évi január hó 28-án.

Emlékét kegy

Kotál Henrik

épitém

lásd

Révai XX. 509. l.

Titkár Úr!

est mellékeltem Küldöm a

Igaz tisztelője

Könyi Ottó

Kotál Henrik

irod.

A Rákóczi – siremlék-
pályázat nyertesen. Pesti
Hirlap. 1909 okt. 27.

U. 182

Az egyik 3000 koronás díjat
nyerte Tóth István – Revész
Ernst – Kotál Henrik ter-
ve

Katál Henrik

1910, évi kiáll. Pozsonyi Képző-
művészeti Egyesület.

Vizaknai fürdő, építészeti
rajz.

Vizaknai fürdő, építészeti rajz

Rákóczy-siremlék, feiszép.

Sárospataki tanítóképezde,
építészeti rajz.

Finnei tengerészeti akadé-
mia, építészeti rajz.

Rählmann IV. 173

Kotál Henrik

Munkacsi epilesz. Bpest

1909–10. téli kiáll. 501, 508.

1910. tav. kiáll. 444, 446.

1912. tav. kiáll. 552, 554.

Axanit III. 148.

Kotál Henrik

Művészet 1905. 126. 357
- 1907. 71, 198.
- 1908. 271, 419.
- 1909. 398.
- 1910. 180. 393
- 1911. 39
- 1913. 206
- 1914. 92

Bosch (Hieronymus van Aken)
Alom 64 (602), 1323 (79).

Kotál Henrik

Műcsarnok

1921, tav. kiáll. 360, 375

1926, ősz. kiáll. 160

Kotály Henrik epilen

1927. tav. kiáll. 314

Szász csapatok 1871-i diadalmi bevonulásáról festmény a drezdai városi múzeumban V. 213

Kotál Henrik

a Kispesti munkástelep tervpályázatán a helyszínrajz tervével III. díjat kapott.

Magyar Építőművészet

1908. ; 12. szám 32. l.

Kotál Henrik

U. 791.

Kotál Henrik

U.800

Kotál Henrik
építész

1.

Alpár Ignác és Kotál Henrik: A Nemzeti Gellértheggyen építendő magyar kálvária
Bp. 1926.

	Vadászlak O-Massan	150.—
102	Malomárok III.	130.—
103	Tabán, Holdvilág ucca	500.—
104	Árokpart Zebegényben	250.—
105	Pataktorkolat	250.—
106	Wilde-Kaiser	300.—
107	Dunai táj Zebegénynél	200.—
108	Erdei árok	120.—

Kotál Henrik

a sárospataki állami tanítóintézet terepálgázatán

II. díj

Prvd

Vállalkozók Közlönye

1909. jun. 16. (R.: A sárospataki terepálgázat.)

...tlan ~~...~~ ~~...~~ tevékenységét személyesítő
...ekulsolt és hátrabett kezeit ~~hátra téve azokkal~~ fejét fog-
...unyta és ~~...~~ kéjés gondolatokba merülve él mé-
... haja vállaira omlik, vizben áll és testé-
...ik. A meztelenül ábrázolt Najád jobbról
...te a vizben a ~~eget borító~~ felhők tükrö-
...en balról ~~balra~~ erdőség ~~bontakozik ki~~. Jelzése
...

...: 81 cm.
...-án a 4924. sz. leirattal. Ára 400 korona.
...IX. 3-án (29/900. 457/900), az elszá-
...tte 1900: XII. 17-én a 14683 szvsz. lei

Kotál Henrik

a kispesti munkástelep területének parcellázására kiírt tervpályázaton III. díj.

Budapesti Hirlap

1908. nov. 1. (A kispesti munkástelep.)

Virmond Hugo bevonulása

„Entwurff, Des sehr präch
cellenz Titl. Herr DAMIAN HUG
Hof=Kriegs=Rath, General=
Regiment zu Fuß, wie auch
lischen Majestät Groß=Pott
26. April 1719 nach der Ka
lichen Menge hoch= und ni
varosz örseg[illegible]tán)
(Két császári futár, a ~~nagyköve~~
trombitás és egy dobos, ~~a~~ tobb tiszt
zött a gyógyszerész és a sebész is
nagy két szolgával, tizenkilenc
lóháton és zászlóval, nyolcz gye
~~[illegible]~~ két irnok, két császári tolmács,
az urak követik, míg a na
tán a fölovász mestert, az a
a menetet nyolcz öszvér, a sol
zárja be. A képlet két hasá
Stadt=Garde" kezdettel s ala

Reimetszet, mér

941

Kotál Heunk

Thieme Becker

l.

XXI. 347. l.

Cdyka

Szegetszentmiklós,
Szabó ú.

Kosař Henrik

l.

Liber Baptizatorum

395 l.

Kotál Henrik

erod

Ujság 1926. okt. 17.
(e. a.: A Blaha
Lujza siremlék-
pályázat.)
Keppel

Kotál Henrik

épitett

az alábbi pályá-
zaton, melyet a
Triesztí Alt. Biztosító
Társaság hirdetett,
a IV-ik 4000 Eovonás
díjat nyerte -

Budapesti Hirlap
1913. jul. 24 -
(Az uj Lloyd palota.)
nem valosult
meg.

791. sz

Kalapács Róbert VII. 245.

Kotál Henrik -

Nód

Magyar Vilmos:

A lőcsei pénzügyi palota pályatervei -

~~[illegible]~~ Epitő Ipar

1913. 49. sz.

Fenti II. díjat nyert.

(215. kép)

Tükre piros. Lantalakú boltíves ímafülkével és két szalaggá stilizált virágos oszloppal. Türkiszkék boltmezeje virágos gallyakkal díszített. Kék keretét palmettás, leveles és virágos indás dísz tölti ki.
Mérete 185×125 cm.
Kis-Ázsia, XVII. század.

KÉTOSZLOPOS JORDESZ-SZŐNYEG
(216. kép)

Fehéralapú. Imafülkéjében szalagidomú két oszlop. Boltmezejében és két boltsávjában piros gránátalmás díszek. Külső és belső keretszegélyében szegfűvirágok sorakoznak egymás mellé. Keretében fekete alapon S idomú levelek és rozetták váltakoznak.
Mérete 165×127 cm.
Kis-Ázsia, 1700 körül.

JORDESZ IMASZŐNYEG

Piros tükre lépcsős ívű fülkével zárul. Elrongyolódott kék boltmezejében nagy szegfűvirágokkal. Sárga alapú keretében gránátalmás, virágtöves és nagyleveles — ú. n. heráti — mustrával.
Mére te 170×125 cm.
Kis-Ázsia, XVIII. század e. f.

JORDESZ HÁZASSÁGI SZŐNYEG

Fehér alapú. Piros közepén két szalagidomú oszloppal díszített kettős fülkével. Benne három virágcsokorral. Kettős boltmezejében és boltsáv- 215.

Kotál Henrik

a Lőcsei pénzügyi palota
tervpályázatán II. díj

Építő Ipar
1913. 421. l.
(Tervpályázat eredménye.)

, Karl: A szentgotthardi csata.

. 1651 *Nő virággal*
Vászon, olaj, 100 × 76 cm.
Jelezve lent balra: F. Russ 1874.
Maszlaghy II., 232. szám.

Kotál Henrik, építész

M.D.K.

terveci szerint emelendő Csepel-Kossuth Lajos-utcai 6 tantermes iskola-, ovoda-, szolga- és igazgatói lakásra, valamint a Petőfi-utcai 10 tantermes iskola s a hasonló horzátartozó épületekre kiírták a versenytárgyalást

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

márc. 30. sz. 22. old.

Kotál Henrik, épitéz M.D.K.

terwei szerint épül fel Lingl Károly cég butor-gyára a Pillangó-utcában kb. fél millió K. költséggel

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

márc. 20. sz. 11. old.

KOTÁL Henrik építész

Erdei 1991 52. p.

echt der Preussischen Monarchie.

tudomány és technika az ameri-
ában. Bp, 1953, Szikra

der Bank-Enquete. Berlin,
t

dem Preisbildung für Getriede.
b

nezékek felhasználásának elméleti
1965, Kérnöki Továbbképző Int.zet

KOTÁL Henrik építész

Wekerle-telep III. díjas pályaművéről

Pavilon 9 (1994) 47, 49

hálózat használata a középkorban a 12. sz. elejéig kimutatható.
Ezek az eredmények újabb kérdéseket vetnek fől. A canabae legkorábbi periódusa a folytonos római planírozások miatt egyelőre csak relative datálható, de úgy tűnik, nem a jelenleg ismert 2–3. sz.-i légiótáborhoz tartozik, hanem egyik előzményéhez. Az amfiteátrum mint objektum, építési felirata alapján csak a 140-es évekre keltezhető, de topográfiailag és funkcionálisan már az első kitűzésnél létezhetett valamiféle előzménye.
A canabae felhagyásának időpontja is kérdéses, mennyiben a központi késő római hadseregreformok következménye, mennyiben a helyi eseményeké. A canabae megszűnése és a késő római erőd megépülése közti összefüggések is még tisztázásra várnak.

Márity Erzsébet
RÓMAI KUTATÁSOK BUDAÚJLAKON, A KATONAI TERRITÓRIUMON

A Nagyszombat utcától a Szépvölgyi útig, a Lajos utca és a Bécsi út mindkét oldalán, Budaújlak elöregedett városrészének újjáépítését megelőzve, 1988-tól jelenleg is tartó régészeti feltárásokra került sor. A római kor szempontjából különösen érdekes területről van szó, hiszen itt korábban nem voltak feltárások.
Ha azt a topográfiai elrendezést vesszük alapul, amely a 2. századra már véglegesen kialakult és a római uralom végéig fennállt, akkor azt mondhatjuk, hogy a katonai territóriumnaka canabae déli határához közvetlenül csatlakozó részén végeztük a kutatásokat. A területen azonban ettől az időtől korábbi emlékek is előkerültek. Az 1. sz. végi lakottságot bizonyítják a Lajos u. a hajdani limes út két oldalán

Kolář Henrich, építész

d: Pilch Andor

29-32

Mendöl Zs. Pécs építészete a két világháború közötti

Magyar

Építőművészet 1983 83/2

Kotal Ivan

köfaragó szobrász
Zagreb. Az 1896. mill. kiállítás
horvát építésipar csoportjában
7227 sz. a. Különféle tárgyak
szenitből, két kandelaberállvány

H 1341

MDK

Kotányi

Női akt, olaj

A Gyüjtő. 43. suk. 1921. szám. 9 l.

Kotányi

Rajz a "Falu rossza" a Vigszinházban" c.
beszámoló illusztrálására.
Repr. a cimlapon.

Szinház és Divat, Bp. 1921. szept. 22.
VI. évf. 32. sz. cimlap

Kotányi

l.

Szent György Cék

42. aukc. (1920)

185. sz

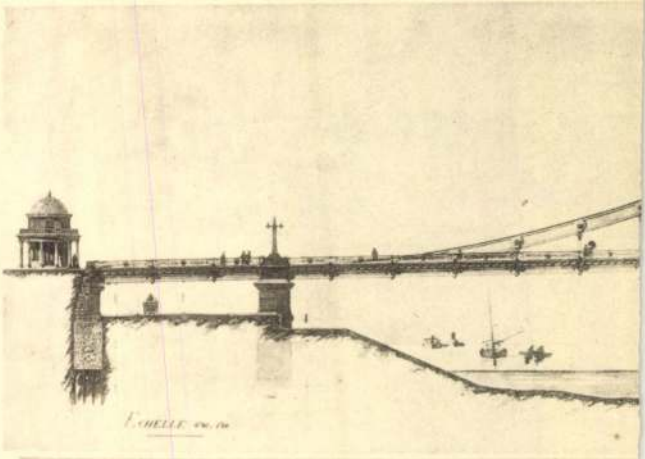

Kotányi Béla

festő

1903

Címiste 1930. 05. 1.

medaillonban) jobbra fordulton, arcél-
övid hajat, bajuszt és körszakállt hord.
nyakkendője pettyes, ~~és~~ kabátja egyelejű.
és sorban:
ckheim Frigyes
kerület országgyűlési képviselője.

méretei a vonalkeretnek 16·5 : 13·8 cm.

700.

lési képviselők albuma. Bpest, 1888.

60-98-45.

Kotányi Hilda

Mincsarnok Bécs

1899. tav. kiáll.

1899–1900. téli kiáll.

1901. tav. kiáll.

Életrajza a

Thieme Becker

Z/ K. 347-1.

h. n.

Kovászna VI. 175

M.D.K.

Kotányi Hilda

Lázár Béla: "Tavaszi tárlat" c. beszámolójában dicséri a müvész ügyes pasztelljeit.

Magyar Salon, Bp. 19o1. május hó
116-126. lap

Kotányi Hilda

XI. TEREM.

381 **Markó Ernő.** Dunarészlet. Olajfestmény. 100 kor.
382 **Papp Sándor.** Lotz Károly (arcképtanulmány). Olajfestmény. Magántulajdon
383 **Markó Ernő.** Alkony. Olajfestmény. 300 korona.
384 **Zeller Mihály** Őszi hangulat. Olajfestmény. 600 kor.
385 **Basa Jenő.** Csendélet Olajfestmény. 240 korona.
386 **Keményffy Jenő.** Interieur. Olajfestmény. 300 kor.
387 **Holman Hunt, William.** Éjjel a tengeren. Olajfestmény. 288,000 korona.
388 **Basa Jenő.** Tanulmányfő. Olajfestmény. 200 kor.
389 **Gross Béla** Meghiusult remény. Olajfestmény. 1200 korona.
390 **Gross Béla.** Szt. Margit. Olajfestmény. 600 korona.
391 **báró Braunecker Stina.** Szontagh Pál arcképe. Olajfestmény. A Szabadelvű pártkör tulajdona.
392 **Kotányi Hilda.** Közönség esküdtszéki tárgyaláson. Pastell. 2000 korona.
393 **Rosenberger Emil.** Veigelsberg Leó úr arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.
394 **Edvi Illés Aladár.** Alföldi tanya. Olajfestmény. 600 korona.
395 **Papp Sándor.** Borus hangulat. Olajfestmény. 100 korona.
396 **Papp Sándor.** Esti hangulat. Olajfestmény. 100 kor.
397 **Ujházy Ferenc.** Csendélet. Olajfestmény. 1600 kor.
398 **Keményffy Jenő.** K. J.-né arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.
399 **Stein János.** Fekete virágok. Olajfestmény. 560 kor.
400 **Papp Sándor.** Etus. Tanulmányfej. Olajfestmény. 300 korona.
401 **Basa Jenő.** Munka nélkül. Olajfestmény. 400 kor.
402 **Joó Béla.** Arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

KMT 1901. tav, nemzeth kiall

408 **Coulin Arthur.** Olaszországból. Olajfestm. 2000 kor.

408/a **Thomas, Groszvenor.** A malomárok. Olajfestmény. 960 korona.

404 **Reinhard Károly.** Női arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

405 **Edvi Illés Aladár.** Ködös reggel. Olajfestm. 1000 kor.

406 **Swan, John, Macallan, A. R. A.** Leányom arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

407 **Edvi Illés Aladár.** Est. Olajfestmény. 1000 kor.

408 **Telkessy Valér.** M. V. úrnő arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

409 **Zilzer Antal.** Mária völgye Alcsuthon. Olajfestmény. 1300 korona.

410 **Mechle-Grossmann Hedvig.** Leányfő. Pastell. 300 korona.

XII. TEREM.

411 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Alkonyat. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

412 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Magányos fák. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

413 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

414 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

415 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Parasztfej. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

416 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

417 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon

418 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány. Olajfestmény. Magántulajdon.

419 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Campagnolai malmok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

MDK

Kotányi Hilda, Bécs

Magyar kiállító művészek névsora. Műcsarnok, 1899.22.sz. 346-348 l.

KOTÁNYI HILDA

232. Koldusok. Olajf.

Képzőm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll.kat. 48.old.

KOTÁNYI HILDA

432. H.szobrász arcképe. Olajf

Képzőm.Társ.1899-1900.téli kiáll.kat. 42.oldal

MDK

Kotányi Hilda

Sz.: A Mücsarnok tav.tárl. Vasárnapi Ujság 19o1. 16.sz. 261.l.

Kotányi Hilda MDK

H. szobrász arcképe, olf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

MDK

Kotányi Hilda

Közönség esküdtszéki tárgyaláson.Pasztell.

KMT 1901.tav.nemzetk.kiáll.41.1.

MDK

Kotányi Hilda

Közönség esküdtszéki tárgyaláson. Pastell.

KMT 1901. tav. nemzetk. kiáll. 41.lap

MDK

Kotányi Hilda

Koldusok, of.

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll. kat. 48.l.

Kotányi Hilda MDK

Közönség esküdtszéki tárgyaláson, pasztell

Műcsarnok 19ol. tavaszi nemzetközi kiáll.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

1971 SEP 17

Kotányi Zoltán

Értékelték a tervpályázatot

Az ÉVM és a mosonmagyaróvári tanács által meghirdetett városrendezési tervpályázatot most értékelte a bíráló bizottság. Ezzel 60 ezer forintos első díjat Kotányi Zoltán, Locsmándi Gábor, Kálnoki Kis Sándor tervezői közössége kapta.

1971

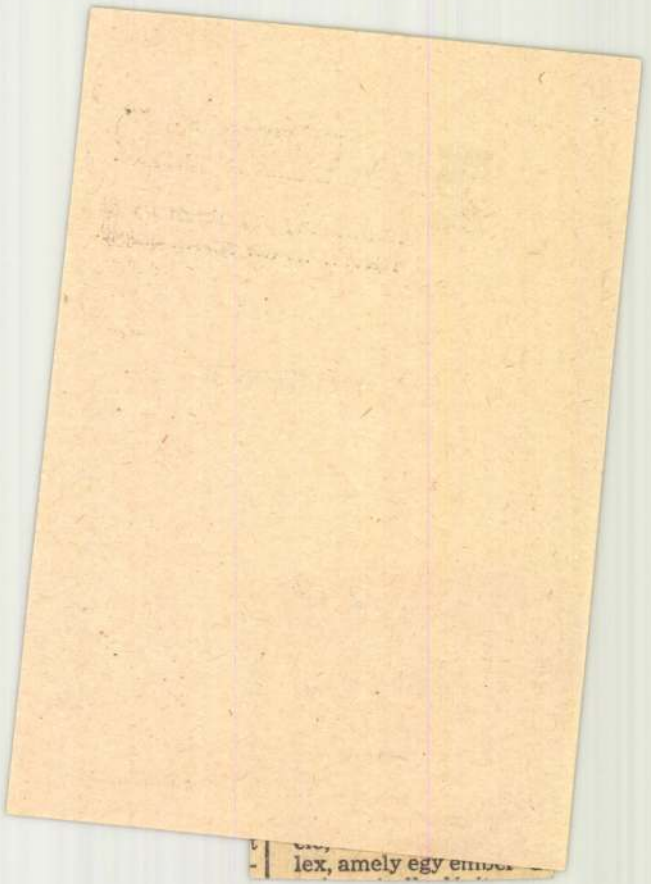

Kotányi Zoltán, építész MDG

A pályázatot díjat nyert.

– : Korszerű belvárosa lesz Debrecennek 11.

NÉPSZABADSÁG, kp. 1966. júl. 9.

Kotányi Zoltán, [épitén]

Kiskunhalas rendezésére kiírt pályázaton.

II. díjas.

— : Pályanyertesek 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. nov. 29.

Kotányi Zoltán [építész]

Ráckeve rendezési tervpályázatán
III. díjat kapott.

–: Körlemények 9.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 2.

Kotányi Zoltán

az alábbi tervpályázaton 1. dijat nyert 13. számú terv egyik szerzője.

Krászt György: Mosonmagyaróvár régi városközpontjának tervpályázat a. 1971.
Magyar Építőművészet, 1972.2.sz. 14-16.l.

Rómay Mária

Kotas: Völgyelzáró gát épitése, festmény

SZABAD MÜVÉSZET

1954.jul.sz. 150.l.

/Aradi N.: Csehszlovák képzm.kiállitás/

Kotász

A szénes fametszet századeleji művelője.

H. B.: A Nyári-féle gyűjtemény; Műgyűjtő, 1971. 2. sz. 42. l

M.D.K.

Kotász

/György/

A mütermi sorsolás kapcsán Jendrassik/nyerte el egyik festményét.

Demjén József beszámolója

Film Szinház Irodalom, Bp. 194o. dec. 27.-
1941 jan. 2. III. évf. 52. sz. /lapszám ninc

MDK

Kotász

Képei, az Akvarell- és Pasztelfestők Egyesületének a Nemzeti Szalonban rend.kiáll.-án.

Magyarság 1925.febr.8. 21.1.

Táblakép „Tivornya," Kotász

Pesti Hirlap. 1926. febr. 28. 4

k. k. l. A Cékbelich Kiállítása

MDK

Kotász Á.

az anyag modern részében szerepel

Nemzetk. velencei kiáll. Képzőművészet, 1930.
31.sz. 145.l.

MDK

a Bunda

Képzőművészet 1930. 31. sz.

Stockholm. Kozáry Henrik

Pesti Hirlap. 1932. szept. 3. 6

Magyar festőművész kiállítása

Stockholmban

MDK

Kotász János

Hazatérő aratók c.rajza. Repr.

Vas.Ujs. 1906. 53.évf. 443.l.

Kotász

(Kottász)* József

szül. Ujpesten 1880

dec. 16-án ág. ev.

1909/10 I. első osztálybeli rendkívuli művésznövendék a Képz. főiskolán 6 elem.

Tanára Radnai Béla

1909/10. II. félév 1-ső osztály. Radnai Bélánál.

1910/11. I. másodosztálybeli rendk. művésznövendék. Radnai B.

1910/11. II. második osztálybeli Radnai B.

*) Igy írva az anyakönyvben

Kärgling János, Tóbiás arcképfestő
18-19. sz. III. 271.
IV. 416.

Leánya: K. Henriette. III. 415.

Kótay Ferenc

A Nűcsarnok 1942-ben
rendezett téli tárlatán szerepelt.

Új Magyarság 1942. XII. 8.

Kotász Károly

1928. okt. Londonban, ezt megelőzően Amsterdamban rendezett kollektív kiállítás Műveiből-mind két helyen önálló katalogusa jelent meg életrajz, arckép és műnek reprodukálásával, és citátumok főleg Német lapok cikkeiből –

A londoni kiállításon csak a borítók lapját, nyomták és ragasztottak az amsterdami katalogus felc. Megvan a műveszeti adattárban a szép Muzeumban ugyanott angol lapkivelvények is.

bis életrajznál okr. felh.

Délmagyarország X. 152

Kotász Károly

150 ft államsegély

Értímisk! 1897/98.

38 l.

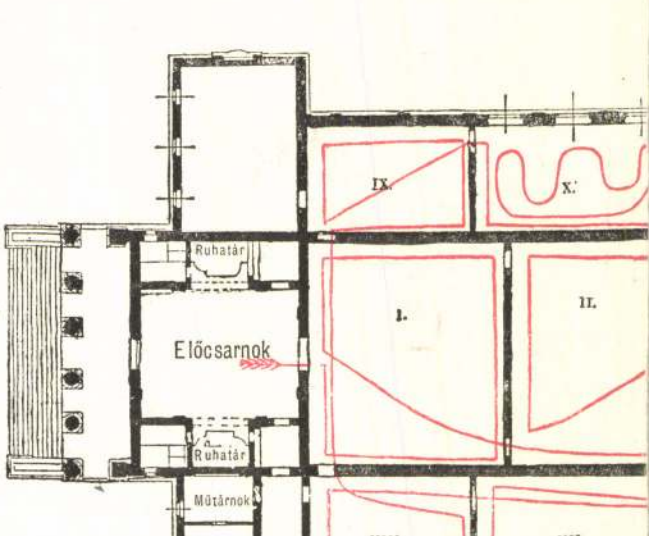

A tárlat megtekintésénél le
a vörös vonalat

Kotász Károly

Thieme Becker

XXI. 347, 348. l.

(Lyka)

Ck.

Magyar Nemzeti
Kiadóhivatala,
Budapest.
VI Vilmos Császár út 65.

Kotász Károly

eivenkent rendezett
koll. kiállitásokat
Szlovenszkón

l.

Forum 1931. 339 l.

önarckepe a
firenzei Uffizi-
ben

u.o. 388 l.

Kolozs Károly

Szépmüvészet]
1943. 246 l.

hirlap[illegible]mányos

CSORVÁS

BUDAPEST

941 DEC

BUDAPEST

Kotász Károly

l.

Győr Paris. II.

84.1

V Ó

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT folyó évi
án 5 órakor a Budapesti Pázmány Péter
k IV. számu tantermében /VIII.Muzeum krt.

k ö z g y ü l é s é r e
ettel meghivja és vendégeket szivesen

az E L N Ö K S É G.

E N D :
a: KASSAI ISTVÁN mint szobrász.
aitélése és átadása.
elentés és emlékezés.
se az elmult évről.
a jövő évi költségvetés tárgyában.
ló-bizottság választása.
lyaink értelmében csak a legalább
előbb irásban benyujtott inditványok
árgyalás alá./

Kotász Károly

1928-ei amszterdami kiállitásának katalogusa

Lásd könyvtáramban

Bodrog, Pongrác hú

S

48

Kotász Károly

Koll. kiáll.

Ujság: 1933. sept. 24.
(e. a.: Az Ernst-Múzeum csoportkiállítása.)

itt az imitáció (az utánzás) foga
másutt oly könnyen más életterül
csábít. De tisztára művészi, illetve
ruált, de kizárólagosan vagy legal
művészetből kiinduló elméletek, n
Heinrich Wölfflin[4]) (ki az építészet
formát tárgyalja), óriási hatásúk
szűknek bizonyultak. A fontos külö
nem éppen érték, de lényegtöbblet
a zenéhez (amire már Schopenhau
utánzás médiuma nélkül alkot és a
mellett az ábrázoló művészetek el
átalakításnak mondhatjuk. Alakítá
fogalmak, melyek nemcsak a művész
szellemi funkció lényegét jelentik.
a »Mütter«-ek, az örök anyák, a
kísérteties jellemzését hallanók: »G
ewigen Sinnes ewige Unterhaltu
átültetve: az abszolút szellem ema
tektura (szabad fordításban = főtec
képesek, p. o. mint egy tájképnek a
is maradék nélkül beleolvadni, a n
szinte észrevétlenül az esztétika terü
ben a romoknál, ahol a természet

Kotász Károly

irod

Művész Kurír

1936. 2. 7.

Kotász Károly

Viz partján és
Hazatérők c.
képei repr.

Művész Kurír
1936. 2. 24.

Kotász Károly

Önarcképe a firenzei Uffizi-képtárban-

Balogh, Árpád:

Artisti ungheresi alla Galleria degli Uffizi. Rassegna Danubiana. 1942.

413. l.

Kotász Károly

Milano:
Galleria d'Arte Moderna.

A hegy lábánál
c. képe

Paglayen-Neuwall, Stefano: Itinerario per i turisti ungheresi. Roma, 1942. 34. l.

ári ásatásai.

ek.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest.

IX. Högyes E. u. 1

Kotász Károly

140. Kánai mennyekző. Olajf. 4500.
141. Jairus leánya. Olajf. 5500.

Nemzeti Szalon

Egyházm. kiáll.
1926.

1631.

Jézus ünnepélyes bevonulás a Jeruzsalem-
ra fordult szamáron halad Jézus, ki elé a
iros köpenyét teriti. Vállaira omló haja, ba-
ldöke szőke; köntöse zöld; palástja bíborvörös.
lte és baljában a kantárszárat tartja. Mögötte
előkön Péterrel. Mindnyájok fejét díszfény veszi
uzsalem kapuja látszik, hol egy férfi állás a
ra terítendő ruhajat tartja.

63.3 cm.
nyitem erőből.

~~206.~~

3/98

4.

nzeum képtárából átvétetett 1898.

3 N°4.)

Kotász Károly

Velence. Galleria d'Arte Moderna.

Hortobágy c. Éjel –

Magyar Művészet

1930. 113. l.

Portrait Frank

Federer · Spaltenau 1/4 Te
Wiederum
Schwarzwald c. Sept.

Allgäuer Mundart
1930. 113. f.

Kotász Károly

46 Kőrös fürdő, Tempera 1800.—
47 Első hó. Tempera 5500.—
48 Augusztus végén. Tempera 2500.—

Nemzeti Szalon
kőli tárl.
1922. jan.

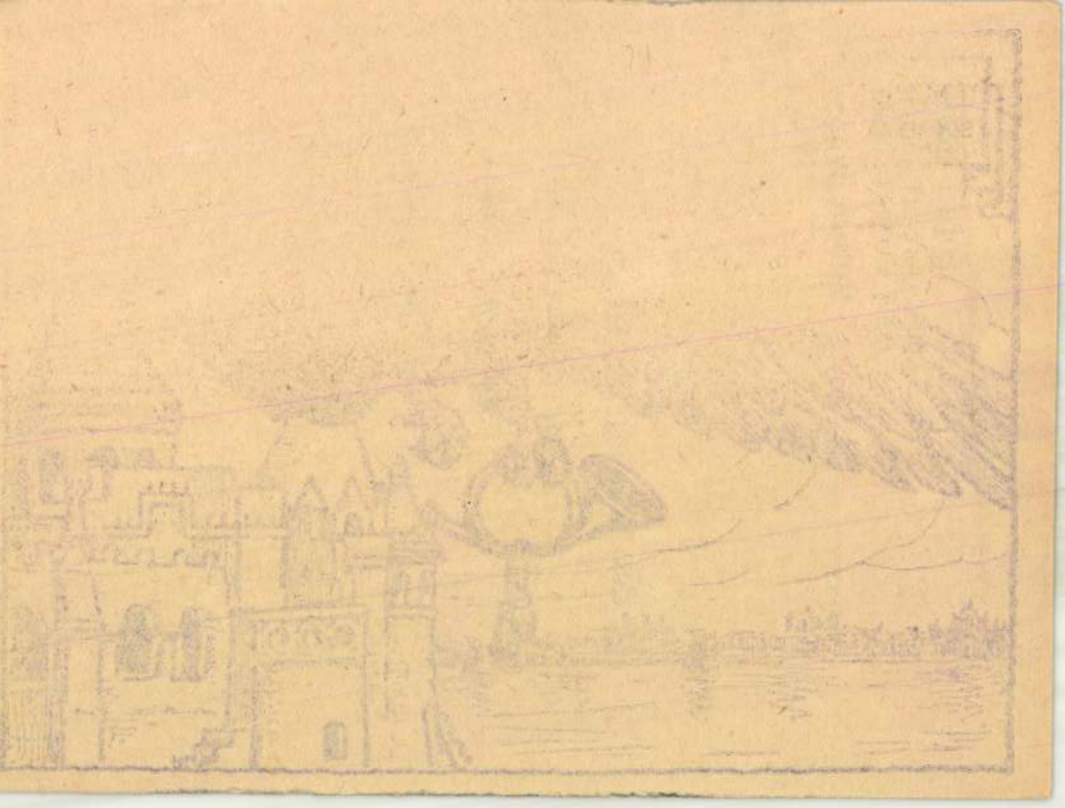

Kotász Károly

l.

Ernst Museum
Kidll 141. n

1933. sept.

Föv. Képtár

Kotász Károly

Kiáll.
Nemzeti Salon
1923. jan.

Főm. Képt.

Kotász Károly

kiall.

Nemzeti halon

1921. nov.

Tov. képt.

Nádler Róbert

165 *Tornácos parasztudvar, olaj.
166 Ólak, olajf.

Kotász Károly

Cehbelick V. kiáll

Nemzeti Szalon 1924

A parkban, olajf -

Libák a havon. olajf -

117 Téli hangulat. Olajf.
118 Naplemente. Olajf.
119 Havas udvar. Olajf.
120 Patak partján. Tempera

Kotáry Károly (1872-1941)

„Társaskáry az erdőben" Olaj, vászon

40x50. Jelezve lent jobbra: Kotáry K.

Vitáltási ár: 5000 ft

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Kotász Károly

emlékkiállítás

Szobrát 48. kiáll.

1943. nov.

katalógusa könyv-

tárunkban

Kotász Károly

írad

Pester Lloyd. Morgenblatt. 1943. nov. 14.
(Drei Maler.)

(c.k.:

KOTÁSZ KÁROLY

Nr. 17. Olajfestmény. Csikós.
33 x 45 cm

Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága. LVII. számu leltár: A székesfehérvári pénzügyigazgatástól átvett javak. 1949. (Iparmüvészeti Muzeum, Adattár)

No. 17. Glazenbury. Indien.
23 x 45 cm

Kotász Károly

-lay. sign.-val Szokolay Béla: "Szezonnyitó kiállitások cimmel több tárlatot ismertet. Az Ernst Muzeumban Szemere Lenke : "képein a dekadensekkel köt rokonságot /Magnasco, Kubin, Gulácsy/ de Rudnaytól kap szineket." Kotász Károly: "Szinlátása nervozus, higgadtabb tónusdistáncokból harmonikusabban zendülne, többet mondana". Barcsay Jenő: "képein még sok helyt libeg az egység. Nem beteljesedett, müvészi látása mestere hatását kelti"-mondja szószerint a kritika.
Kivülük megemliti még: Goebel Jenő, Tóth Gyula és Istókovits Kálmán müvészeket.

ÉLET, Bp. 1925. szept. 27. XVI. évf. 20.sz. 4o4. lap.

KOTÁSZ Károly festő

Rákóczi-emléket ábrázoló festményeiről

Bényi 1991 11.

Kotász Károly

a Művészház-ban
rendezett emlékkiállí-
tásának katalógusát
1943. nov. 14–26.
lásd okv.

megvan könyvtárunkban

lyezni a toronyból. A Bizottság fel-
ácsot, hogy a faketrecet lehetőleg
aslétra felszerelését ne engedélyez-
a galambok elől sodronyhálóval
pest, 1933. október 27.-én. Kertész
ekintetes Városi Tanácsnak Szeged.

Kotász Károly

Ernst Muzeum koll. kiállitásán Monticelli szinfelrakásával sokon ujabb Lépeit találjuk. Kitünő darabok vannak köztük, de mintha kissé elmaradtak volna vágtató korunk iramában.

Ivod

(—io) Az Ernst-Muzeum évadnyitó kiállitása. Pesti Napló 1933. szept. 24.

U. 2373

Kotász Károly

az alábbi lexikon legnagyobb életrajza, [illegible] képpel –

EdDict, II 263–275.1.

Kotász Károly (1872-1941)

„Prédikáció" o.v. 18,5 x 25,5 cm

J. l. j. Kotász. Tiszáltási ár: 1500 ft

BÁV 39.Kéaukció katalógus 1976 május

Kotász Károly

szül. 1873.

vod

Kés Lepe az alábbi munkaban

Kat Bratislavy

293. l.

Sbierky 39. l.

Gauthier, Maximilien: Charles kotása

8°, 25K, 19L, Páris, év nélkül

Kotási Károly

Kolaisz Károly

Illustrációi a Vas.
Ujs. 1908. évi Karácsonyi albumában

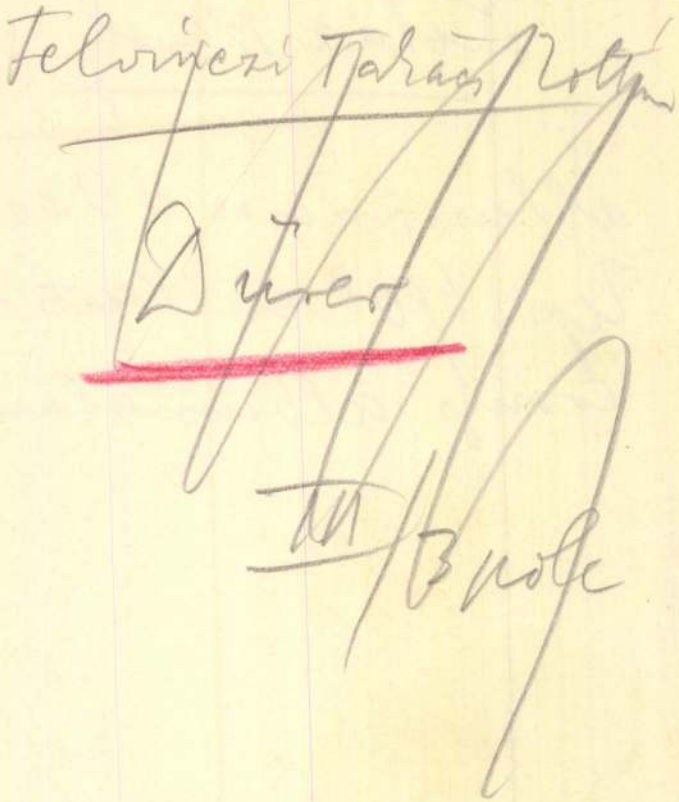

Kotász Károly

Takarítónő, c. Lepé
repr.
Vas. Ujs. 1910. 270. l.

Greco festménye a Szépművészeti Muzeumban.

ÜDVÖZLET.

Kotász Károly

Koll. Liáll. az Ernst Nürnberg.

ind

Magyarország 1933.

szept. 24.

U. 2370

mostól. (Epest,

(1793—1879).
a Ricardo és
tették híressé.
előhancosa volt.
ungjáték.
—1674). Olasz
oratórium egyik

kád; tagjai fes-
stukkátorok. —
festő. — Carlo
zári építőmester
ít a kismartoni
kád több leszár-
ukkátor hazánk-

1568). Spanyol
rokonok házas-
ségig szeszélyes
atta; börtönben
55) IV. Károly
kit VII. Ferdi-
ll, emiatt ismé-
tek ki Spanyol-
y VII. F. leánya
leg utódait jut-
1818—1861) II.
III. fia. — V.
len fiúgyermeke

3—1908), uralk.
gyarmatok miatt
gal keletkezett
ek lázongása és
gi párt zavargá-
eket. 1908. meg-

s (1795—1881),
filozófus. Mindi
negirás szépsége
ek közül a leg-
hősök tisztelete,
ll, Nagy Frigyes
tt az edinburghi
ó gyakorolt oly
a vallási, politi-
pontból, mint ő.

mogatta Napoli.
2. *Hippolyte* (1801—1888). Az ideiglenes kormány tagja 1848. Fia: *Mária Ferenc Sadi* (1837—1894), Francia közt. elnök (1887—1894). Olasz anarchista gyilkolta meg. — 3. *Nicolas Léonard Sadi* (1796—1831), Francia mérnökkari kapitány Réflexions sur la puissance matrice du feu c. (1824) tanulmányában azt a manapság a mechanikai hőelmélet második tételét tevő törvényt mondja ki, hogy a hő csak akkor végez munkát, ha melegebb helyről hidegebbre jut. Ez, valamint C. többi idevágó fontos megállapítása vetette meg a tudományos termodinamika alapját.

Carnuntum. Római város és katonai táborhely a Duna mellett Alsó-Ausztriában a mai Petronell és Deutsch-Altenburg között, mely Felső-Pannoniához tartozott.

Carolina, l. *Észak-C.* és *Dél-C.*

Carolina resolutio. III. Károly 1731 márc. 21. kelt nagyfontosságú rendelete, mely jó félszázadra megszabta a magyarországi protestánsok jogait. E szerint a protestáns lelkészek csak az ú. n. artikuláris helyeken végezhettek hivatalos funkciókat, nem artikuláris helyeken a plébánosok végezték az egyházi teendőket. A házassági ügyek a püspökök joghatósága alá utaltattak, vegyes házasságokat csak kath. pap előtt volt szabad kötni. Hivatalbalépés alkalmával a protestánsoknak is kath. minta szerint kellett esküdniök. A protestánsok csak kis iskolákat tarthattak, felsőbb intézetek állításához külön királyi engedélyt kellett szerezniök. Ezzel szemben megengedtetett nekik, hogy kerületenkint szuperintendenseket válasszanak.

Carp, *Petru* (1837—1919). Román államférfi, több ízben miniszterelnök. A vil.-hábban az Oroszország elleni beavatkozás mellett izgatott.

Carpaccio, (-accsó), *Vittore* Velencei festő, műk. (1472—1526). Gentile Bellini és Antonello törekvéseinek folytatója, kiváló tájkép- és interieurfestő.

Carpeaux (karpó), *Jean Baptiste* (1827—1875). Francia szobrász, akinek életkedvtől sugárzó lendületes művészetét kecses grácia, szenvedélyes temperamentum és finom formaérzék jellemzik. Főművei: La danse,

Caffaro. A világháborúban sokat szere
montenegrói kikötő. 6000 l.

Catalus, l. *Lutatius.*

Catullus, *Caius Valerius* (87—54). A l
nagyobb római lírikus költő. Irt személ
élű jambikus, továbbá elegikus költemén
ket, de legértékesebbek szerelmi dalai, mel
ket Lesbiához intézett. Magyarra fordíto
Csengeri János.

Cauchy (kosi), *Augustin-Louis* (178
1857). Francia matematikus, az algebra, i
nitézimális számítás,
differenciálegyenletek
elméletének kiváló fejlesztője, a véges csoportok és az analitikus függvények elméletének megalapítója. A XIX. sz. kritizáló matematikájának (l. *Euler-*), kül. a határérték elméletének szigorúbb alapokra való fektetésével, elsőrangú képviselője.

Cauchy.

Caudium. Városka volt Samniumban a mai Montesarchio helyén. C.-tól Ny.-ra, volt a furculae Caudinaenek (C.-i villák) nevezett hegyszoros, amelyben a samnitok vez
Gavius Pontius, a monda szerint Kr. e. 3
ben a római hadsereget körülkerítette,
járom alatti elvonulásra (C.-i iga) kényszé
tette.

Causarum regalium fisci director. A ma
kir. ügyeinek igazgatója, aki a királyt p
ügyekben képviselte a bíróságok előtt.

Cause célèbre (fr. kóz szelebr), különös,
tűnő eset.

Causerie (fr. kozri), csevegés; alka
témát könnyed hangon megbeszélő tárcaci
Causeur (kozőr), könnyed, szellemes besz

Cavaignac (kavényak), *Louis Eugène* (1
—57). Tábornok, hadügyminiszter, leve
a munkások 1848-i fölkelését Párizsban
köztársasági elnökválasztáson a későbbi
Napoleonnal szemben kisebbségben mara

Cavalcade (fr. kavalkad), lovascsapat, lo

Kotász Károly

ivod.

V. E. Csoportkiállítás.

Budapesti Hirlap 1933.

szept. 24.

U. 2374

Az Ernst Nürcumbam.

Catena, ü. *Katona.*

Catharsis, (arisztotelés) *Arisztotelés.*

Catherwood, Frederick, *Catherwood.*

Catherwood, Robert Montgomery, *Catherwood.*

Catherwood, Thomas, *Catherwood.*

Catherwood, Thomas, *Catherwood.*

Catherwood, Thomas

Kotász Károly

Műcsarnok Rákos Eresztes

1902-3. téli Eiáll- 165

Sz. Hessen-Homburgban 1833 december 16-án. Bonda-Pesten 1904 okto

1855 Lotz Károly.

– 1861.

~~A törökök felett győzelem~~
~~delin a déli harangozást, a kere~~
~~a köverkező három ábrázolás~~

a) A nándorfehérvári ütkö

Belgrád bástyán jobbra
János, kezeiben lévő feszület
~~a már-már csüggedő keresztények~~
~~tes~~ kopasz fejét dicskör ékesit
háját a derekán corda szoritja.
resztesek sokasága szuronyszege
dő vitéz épen lándzsájával döfi
~~lent;~~ a mellette álló pedig, kar
lőségre. Az előtérben turbános
ben ~~a~~ félholdas lófarkat szoron
fehér lobogó leng.

~~Szines~~ szénrajz, méretei 20
A budai Mátyás templom fres
Az 1898: XI. 14-diki előter
81978 sz. leirat alapján vétete
tatott 1899: XI. 22-én (18/99).
2075 szvsz. fogadta el. (111/90
Vászonra húzta Gottermayer
~~[illegible]~~
XI. 5-én (550/900.).
~~[illegible]~~

904 V. 7.

1898

Kotász Károly

1909. tavaszi

kiáll. Nemzeti Szalonban

Napsütésben, olajf.

150 k

Hajóácsok, római V. 245.

Az alcsoportokra ~~meg-~~
vonatkozólag
~~alkalmazásra a következő~~
az osz. ffség, ~~a könek~~
~~amennyiben az egyes gyűj-~~
~~teménycsoportnál más~~ ~~csoport-~~
~~rosítás~~ nincs fogalmazva,
a következő csoportosítási
tervet tartja legcélsze-
rűbbnek:

I. Könyvtár és levéltár

1. Könyvtár:

a) nyomtatványok

.... munka ... kötetben ~~(ell. fő-~~
~~tetben)~~

Kotász Károly

képei a

Szépmüv.

Müremben

Lindner Sándor I. 236

1907. június 23. 286

Molnár Viktor főispánnak: értesítés a temesvári múzeumi és könyvtári építkezésre megajánlott segély nagysága felől s az építési tervek kidolgozása érdekében a szükséges lépések megtételére felkéretik (282/1907.)

Kotasz Karol

Illustračnost a Vás

ugs 1907 čof.

Kotász Károly

Kora tavaszal olajfi.

1924.

Szépm. Múzeum

Kotász Károly

élete –

Nemzeti Szalon

1924 jan.

Jusiurandum V. 249.

Kotász Károly

Szül. Bpest 1872 nov. 4.

1921. Koll. Szüll. Nem-

zeti Szalon

156.

Earlom, Richard.

Giovan Battista Cipriani archeje. Rigaud festmenye utan. Pontozó modor.

214 x 175 mm.

K. 40. —

Kotász Károly

Mücsarnok, Rákoskeresztúr

1920-21. sel. kiáll. 388

1924. tav. kiáll. 341, 359

Sissáry Gyuláné, özv. V. 180.

Kotász Károly

életi. Gott Gratt

Nemzeti Halvin

1921 nov

~~Bronzkoi urna V. 194.~~

NYOMTATVÁNY

Kodász Károly

úrnak

Ki-kicsoda?

44 fl.

Budapest

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Kotász Károly

fametsző

1893-98

Éimisk 1930.85. l.

fordult
ra ~~[illegible]~~, tojásdad medaillonban. Oldalt
jusza hosszú, körszakálla rövid. Ingének
nóra kötött nyakkendője rojtos, egy elejű
Feliratai a kép alatt két sorban:

Pálint

és a bárándi vál. kerület országgyűlési képviselője.

ia, méretei a vonalkeretnek 16·5 : 13·8 cm.

701.

ülési képviselők albuma. Bpest, 1888.

60-98-46.

Kotász Károly

életrajz

irod

Csólássy 102. l.

T. 3759.

ja el, az előtérben pedig
férfi beszélget, kik közelé-
begő mondatsz lagon, mely fő-

11.6 cm.

-74.

Kotász Károly

festő

szül. 1872.

irod

Toman

324, 325. l.

Kotász Károly

Révai XII. 521. l.

Kotász Károly

l.

Rovat XX. 509. l.

Kotász Károly

Kotász. Irta dr. Bárdos Artúr. U. ott.

Modern Művészet
I. 2.

(Művészet 1905
4 füz.)

Kotáz Karoly

Arverési Csarnok aukciós kat.

34. sz. 1926. okt.
37. sz. 1927 márc

t. Feje elől kopasz ; haja, szú szakálla ősz ; szeme a látszik, kabátja fekete. . — Lelt. sz. 598. — Értéke ı-féle ereklyemúzeumból. — okat l. a 62. lapon az 593 is 23-án (107–95). — Átvételi ·másul vette az 1896 április

Kotász Károly,festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekü gyüjteményét.A 19.-20.sz. magy.képzőmüvészetének keresztmetszete.388 mü,180 müvész Kotász egy müvel szerepel. 227.old

ROSVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1967.Pécs,1968

Kotász Károly

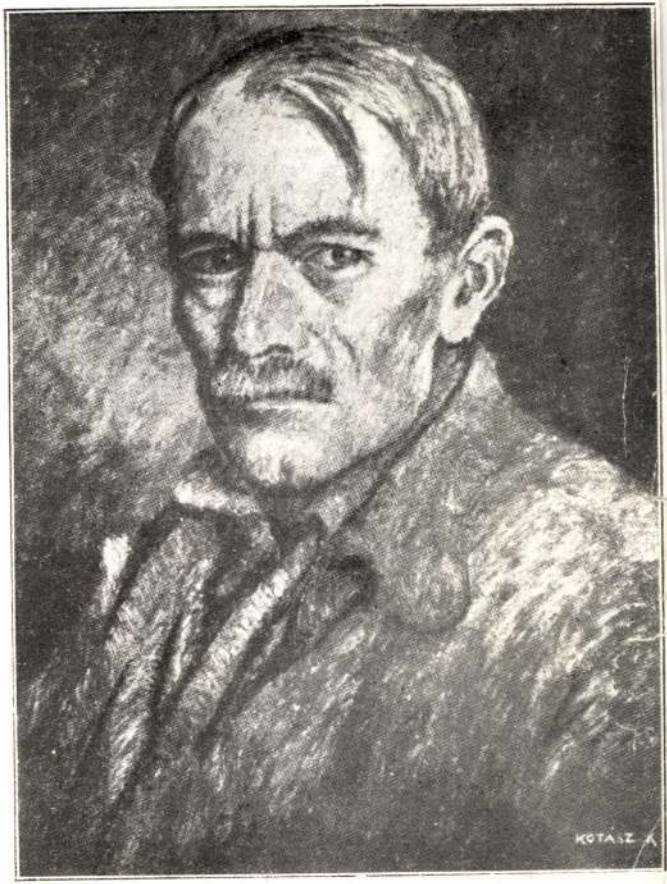

KOTÁSZ KÁROLY: ÖNARCKÉP

Képzőművész
1928. 10. 11.

HÉNEL GUSZTÁV: AMSTERDAMI RÉSZLET

„. . . . Kotász a modern művészettörténet egyik legérdekesebb fejezete . . . Mély színérzéke a mozdulat rendkívül lendületével egyesül . . . Szuverén tudása a sötétségből ragyogtatja elő a színeket... megannyi ragyogó drágakő . . . Izmosan, gyökeresen magyar. Ezt a kiállítást a művészet minden barátjának meg kell néznie.

Der Tag (Franz Servaes).

„. . . . Nagytudásu művész, aki a legkisebb helyre a leglendületesebb és legmonumentálisabb kompozíciókat tudja összefogni . . "

Deutsche Tageszeitung (H. Kubsch).

Kotász Károly

szül. 1872. Budapest

l. „Sörvezető" 305. l

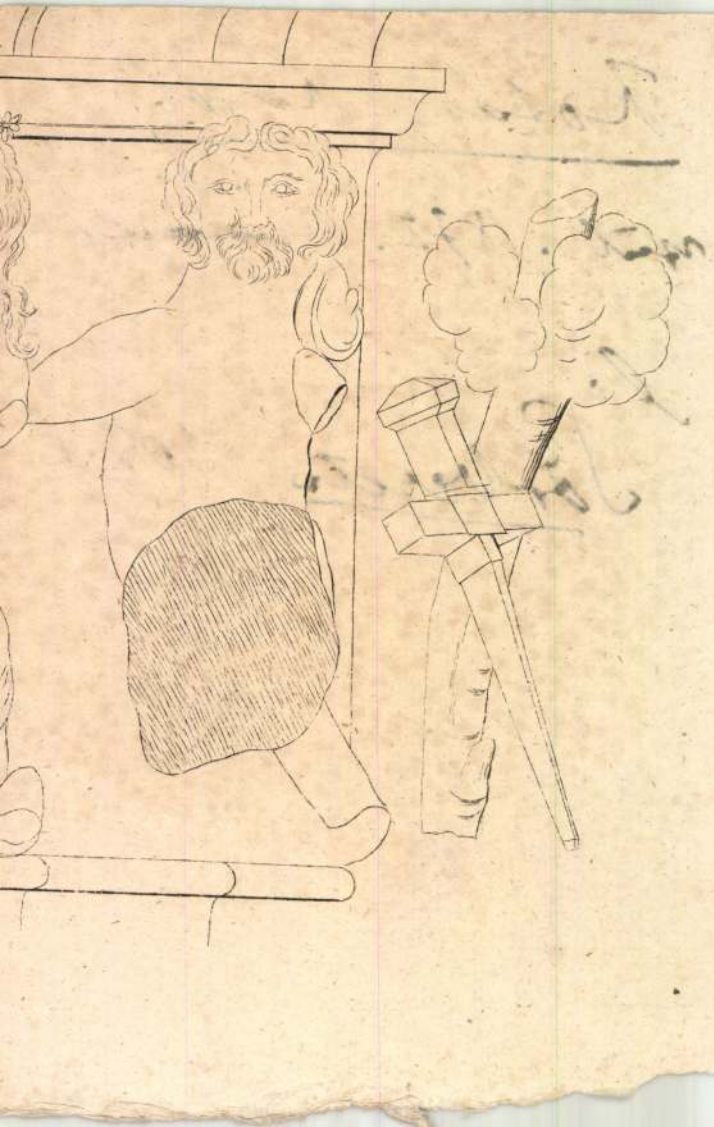

Kotász Károly

művei a bal szélső vörösteremben.

Született 1872 november 4-én Budapesten, honnan szüleivel hamarosan Rákoskeresztúrra költözött. — 1894-ben Vastag György festőművész véletlenül meglátta egy rajzát s magához hivatta és így került Vastag György pártfogása mellett ösztöndíjjal a budapesti iparművészeti iskolába. Morelli Gusztáv fametsző tanárnál 5 évig tanult, honnan Schmál műépítészhez kerül díszítő-tervező rajzolónak. — Innen a tanulásvágy Münchenbe vitte a festészeti akadémiára, hol előbb Hackel professornál, majd később Zeits-nél tanult. Anyagi eszközök hiján kénytelen lett volna abbahagyni tanulmányait, de Zeits professzor nem engedte Münchenből eltávozni, inkább helyette sajátjából fizette meg a tandíjat, mert tandíjmentességet külföldinek nem engedélyeztek. A müncheni akadémiai tanulmányok befejezése után rövid időre hazajött, majd Párisba utazott, és Jean Paul Laurence tanár vezetése mellett egy évet a Julien Akadémián töltött. Több ízben megfordult Olaszországban tanulmányuton, közben sikerrel vett részt a Nemzeti Szalon és a Műcsarnok kiállításain. 1906-tól 1911-ig Budapesten a Verő-féle leánynevelő intézetben az iparművészet és rajz tanára volt; azóta minden idejét a festészetnek szenteli.

Olajfestmények.

85 Buza között
86 Hidnál

87 - 108. l.
a Komplett pld.

Nemzeti Szalon 1923. tavasz
37. Csop. kiáll.

57 Reggel a tavon „
58 Távlat „
59 Táj „
60 Bokros ut „
61 A népszónok, G. L. ur tul.
62 Grádó „
63 Naplemente „
64 Krems látképe „
65 Hullámverés „
66 Öreg férfi feje „
67 Zöld táj eladó
68 Leányfej „
69 Leány profil „
70 Dunai táj, aquarell „
71 Grádói lagunák, aquar. „
72 Ó-Buda, aquarell „
73 A Duna „ „
74 Adria „ „
75 Dürrensteini romok, aqu. „
76 Tenger, aquarell „
77 Reichenau „ „
78 Pályaudvar „ „
79 Magyaróvár „ „
80 Óbudai árviz, grafitrajz „
81 Cigány ember „ „
82 Tanulmány, krétarajz „
83 Feketehaju leány, kőrajz „
84 Arckép „ „

Kotász Karolyi

MAGYAR MŰVÉSZET

1930, 124, 240, 504

< > milano-római, Zürichi és münchenni kiállításai.

Kotász Károly

MAGYAR MŰVÉSZET

1925, 284, 288

1930. 113, 124, 240, 499, 504

1907.

~~márczius 5-én.~~

ülve van abrázolva ~~[illegible]~~ Fejét.

~~[illegible] fejét~~ kissé jobbra for-
~~[illegible]~~ sarkat fogja, balját pe-
elválasztott és simára lefésült
tten viseli. Jelzése hátul jobbról:

ga 112 cm.
ár 24-iki 7738 sz. leirat alap-

126

200

402

Kotász Károly

Művészet 1905. 422

Magyar Művészet

1925. 284, 288.

Boruth Andor: Arcképe 63 (6
1664 (162), 2520 (368). — Czigányc
63 (602), 2367 (349). — Férfi kutyá
63 (602), 3710 (502). — Jézus szüle
63 (602), 2649 (407). — Spanyol cs
gó 63 (602), 2014 (257). — Torea
63 (602), 1623 (152).

Kotász Károly

1924. jan. kollektív kiállítása a Nemzeti Szalonban. 23 műnek volt kiállítva. Életrajz ugyanaz, ami régebben ugyanitt már ki volt adva.

Szöll

Nemzeti Szalon 1924. jan. csoportkiáll. katalogusa.

~~Árpádkori ezüst ruhakapcsok~~

~~VII. 243~~

HÉNEL GUSZTÁV: MÜNCHENI UTCA

HÉNEL GUSZTÁV: AMSTERDAMI RÉSZLET

vészet teljes egésze érdekeiért, a magyar tehetségért fogunk küzdeni és a KÉPZŐMŰVÉSZETET ezentúl is minden számával igyekszünk vonzóbbá, nívósabbá tenni.

Budapest, 1928. május.

A KÉPZŐMŰVÉSZET szerkesztősége.

Zala György hetven éves. Úgy érezzük, hogy az intim ünnepség, ami *Zala* György hetvenedik születése napjára gyujtotta meg az ünnepi gyertyákat, eltúlozta a szerénységet. Aki akkora értéke a magyar művészetnek, mint Zala György, már nem a magáé, hanem a nemzeté. Az ő ünnepsége már nem familiáris gyülekezés alkalma, hanem ünnepnap, melyen minden kultúrember hódolhat a magyar géniusz előtt. Olyan időket élünk, mikor nagyjaink megbecsülésében minden nemzetek között elől kell járnunk. Ők a mi színes zászlónk, melyet magasra emelve meg kell lobogtatnunk a világ szeme előtt. Megértjük, ha a művész szerénysége kitér az ünneplés elől, de a nemzet nagy érdekeit mindenki köteles respektálni s a nemzet érdeke az, hogy Zala György hetvenéves születésnapja ne családi ünnepség legyen.

Kotász Károly berlini kiállítása. A hosszú évekig elvonultan élő *Kotász* Károly prágai és bécsi sikerei után, most Berlinből érkezik hozzánk beszámoló ottan rendezett kollektív kiállításának nagy sajtósikeréről.

A német kritikából, mely még alig emlékezett meg magyar művészről ilyen teljes elismeréssel, néhány szemelvényt közlünk:

„.... Ez a zseniális magyar egészen kivételesen istenáldotta és magasrendű művész... A legmélyebb emberi és művészi becsületesség szól műveiből. A legnemesebb és leggazdagabb festői természet... *Magyarországnak egy nagy festője támadt*, akit nekünk is idejekorán fel kell ismernünk." B. Z. am Mittag (L. Brieger).

„.... Kotász a modern művészettörténet egyik legérdekesebb fejezete... Mély színérzéke a mozdulat rendkívül lendületével egyesül... Szuverén tudása a sötétségből ragyogtatja elő a színeket... megannyi ragyogó drágakő... Izmosan, gyökeresen magyar. Ezt a kiállítást a művészet minden barátjának meg kell néznie.

Der Tag (Franz Servaes).

„.... Nagytudásu művész, aki a legkisebb helyre a leglendületesebb és legmonumentálisabb kompozíciókat tudja összefogni.. "

Deutsche Tageszeitung (H. Kubsch).

„.... Kétségtelennek látszik, hogy Kotász a jelenkor legjelentékenyebb magyar festői közül való..."

Deutsche Allg. Zeitung (W. Werner).

A szerkesztésért felelős: DR. GYÖNGYÖSI NÁNDOR.
Társszerkesztő: DR. GÁL ENDRE.
A kiadásért felelős: FÖLDVÁRI DR. NAGY JENŐ.
Hornyánszky Viktor R.-T. m. kir. udvari könyvnyomda, Budapest.

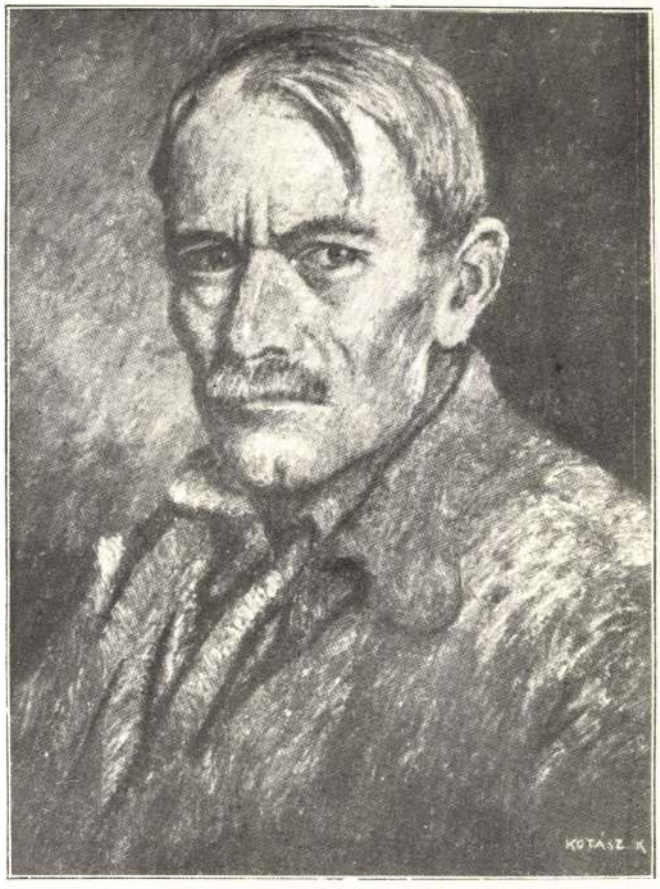

KOTÁSZ KÁROLY: ÖNARCKÉP

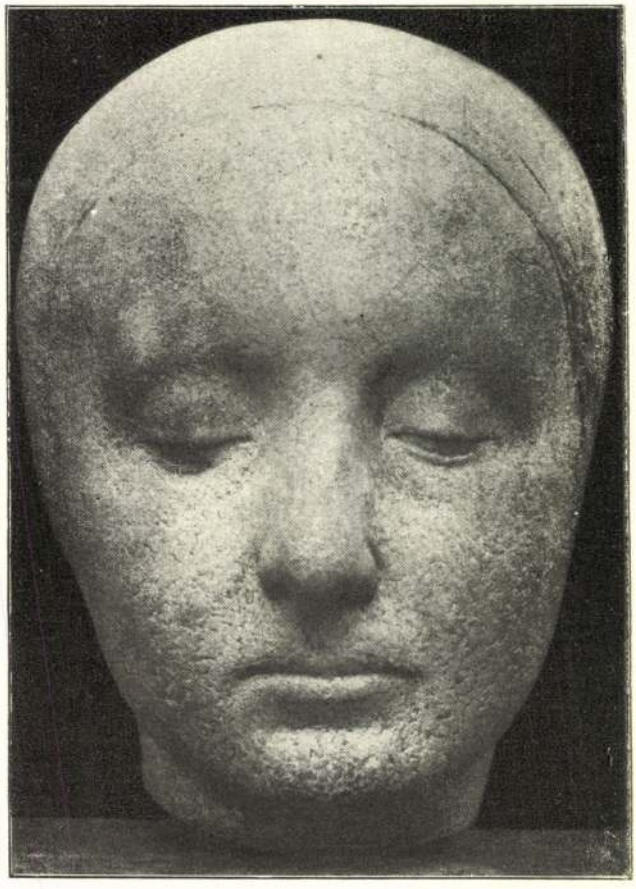

FARKAS ZOLTÁN: NŐI FEJ
A „Céhbeliek" a Műcsarnok Tavaszi Tárlatán

HORNYAI ÖDÖN: CSENDÉLET
A „Céhbeliek" a Műcsarnok Tavaszi Tárlatán

MŰTEREMLÁTOGATÁS KOTÁSZ KÁROLY FESTŐMŰVÉSZNÉL

Elképzelem, hányan lesznek művészeink között épp úgy, mint műgyüjtőink sorában, akik riadtan bámulnak a cím kövér betüire: *Kotász* Károly, ezt a nevet életükben talán most hallják először. Valóban, egy művészről akarok most írni, akit ténylegesen fel kell fedezni a magyar képzőművészeti közvélemény részére, holott ennek a művésznek, aki csak 1925 óta dolgozik rendszeresen, csupán a következő külföldi múzeumokban láthatók a képei: Párisban a Luxembourg múzeumban, Firenzében az Uffizi önportrégyüjteményében, Milánóban, az Arte Modernában és a városi múzeumban, Amsterdamban, a városi múzeumban, Münchenben a Pinakothékában, Rómában a Museo Nationalban, Londonban a Gallery Carollban, Bécsben a Neue Galerieben, Prágában és Brünnben az állami múzeumokban, Gandban a Musée des Beaux Artsban, Londonban a Rotschild gyüjteményben, Párisban a Bénarde gyüjteményében, a Toscanini képtárában, még egy sereg nagy gyüjtőnél és azonkívül gyakori kiállítója Párisban a Salon des Artistes Francaisnak, sőt a mi Szépművészeti Múzeumunk birtokában is van két festménye. Ezek után arról persze nem is kell szólnom, hogy a külföldi folyóiratokban és napilapokban a Nyugateurópa majd minden országában rendezett kiállításairól írt beszámolók hosszú sora jelent meg, a francia művészeti lexikon oldalakon át ismer-

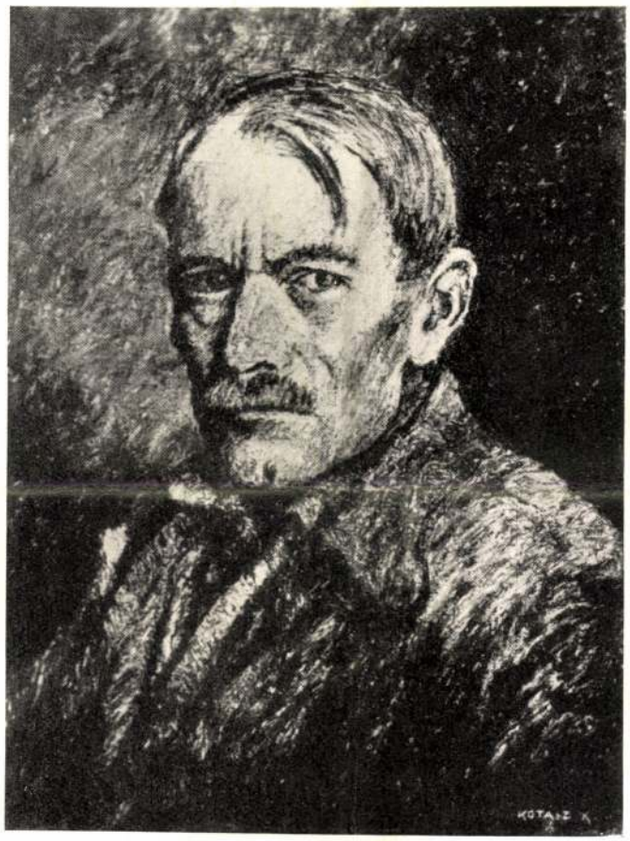

Kotász Károly: Önarckép

teti és éppen most jelenik meg művészetének méltatásáról egy gazdagon illusztrált kötet Olaszországban. Mint a fenti adatokból az olvasó méltán következtetheti, akiről itt szó lesz, az Nyugateurópában már ismert név, a hír révébe befutott művész, de ennek ellenére szószerint áll, amit fönnebb írtam: a magyar műértő közönség részére Kotász Károlyban egy új művészt kell bemutatnunk.

A helyzet ugyanis az, hogy Kotász Károlynak 1925-ben volt az első és — az Ernst-múzeum mostani kiállításáig — az utolsó nyilvános szereplése idehaza. Mikor 8 évvel azelőtt bemutatkozott a magyar közönségnek, nagy sikere volt

úgy a műértő, mint a nagyközönség felé. Képein a természet egy friss szemlélet, egy szűzi látás, egy áhitatos művészi lélek meghatott és megható tolmácsolásában jelent meg. Tónusainak lehelletszerűsége, színskálájának gyöngédsége egészen egyéni jelleget adott az újonnan bemutatkozó művésznek, technikájában is volt valami újszerűség. Kis foltokból, helyesebben élesen körülhatárolt kis festékszigetecskékből állította össze képeit. Valami átmenetnek látszott ez a pointilista technika felé. Szóval az új művész első bemutatkozása mindenesetre nagyon érdekes volt és sokunknak figyelmét irá-

műgyüjtő és művész talán először hallja most e nevet. Kotász Károly az utolsó 8 esztendő alatt még csak egyetlen képével sem jelent meg sehol, semilyen kiállításunkon. A külföldet járta, a külföldnek dolgozott. Annál nagyobb most örömünk, hogy ismét megjelent egy kis gyüjteményével a mi kiállítási területünkön. Jobb szerettük volna, ha oly hosszú hallgatás után egy teljesebb képet kapunk művészetéről, mint ahogyan ezen az egy teremnyi gyüjteményen demonstrálható volt. Ennek is túlnyomó részben oly magántulajdonban lévő darabjai voltak, melyek Kotászt még első korszakában

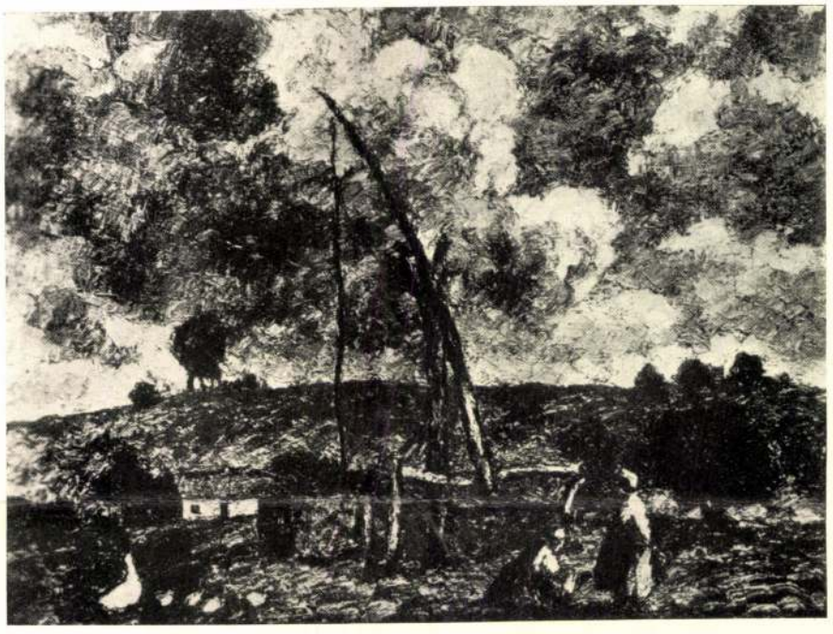

Kotász Károly: Magyar táj

nyította az addig ismeretlen művész felé. Vártunk. Vártuk, hogy Kotász Károly ismét megjelenjen a színen és nézzük, hova fejlődik ez az érdekes, sokat igérő tehetség. És ekkor Kotász Károly nyomtalanul eltünt szemünk elől. Többé nem találkoztunk vele egyetlen kiállításunkon sem. Csak nagy ritkán kaptunk jelentést róla egy-egy szűkszavú napilaphírben, hogy Kotász Károly egyik vagy másik nyugateurópai metropolisban kiállítást rendezett és ott nagy sikere volt. Ezek a hírek egy-egy órára ismét megvilágították a Kotász Károly nevét, hogy azután annál tökéletesebben elfeledjük az egymást váltogató kiállítások és kiállítók hoszú sorában.
Pedig az a 8 év, amióta Kotász Károly először jelent meg magyar kiállításon, rendkívüli eredményeket jelentett az ő művészi pályáján. Könnyen dolgozik, termékeny művész és e 8 esztendő alatt úgyszólván elárasztotta képeivel Nyugateurópát. Nem a mi hibánk, hogy Kotász Károly rendkívüli sikereiről alig volt valami tudomásunk, nem a magyar képzőművészeti közvélemény hibája, hogy a legtöbb magyar

mutatják meg. Új képei közül alig néhányat látunk ezen a kiállításon. Ezek is azonban igazolják Kotász kiválóságát, egyéni művészetét. Ezeknek a képeknek erős hatásuk van. Valósággal szugerálják a nézőt markáns színpompájukkal, szerkezetük mozgalmasságával és technikájuk virtuozitásával. Rendkívül érdekes az a minden rokonvonásuk ellenére is ellentétes szellem, ami Kotász Károly két periódusát egymással homlokegyenest szembeállítja. Érezzük, hogy ha összehasonlítjuk a két szembenálló korszak terméseit: itt egy és ugyanarról a piktorról van szó, a 8 év előtti és a mostani képet egy és ugyanaz a kéz festette, mégis hihetetlen mély szakadék választja el a két korszakot egymástól. Az első időkből származó képeken egy réveteg lélek szinte gyámoltalan megmozdulását érezzük ki és a természet csudái előtt való leborulásában az elfogódott lélek alázata szól hozzánk minden ecsetvonásból. Kotász új képein ebből az alázatos szerénységből, a gyöngédségnek ebből a tartózkodásából semmi nincsen. Új képein egy tudatos lélek diadalmas

himnusza szól, egy magát megtalált művész öntudatos alkotása, a természetnek nem alázata, hanem birlalása, a technikának nem tisztelete, hanem játékos felhasználása, egy szuverén művész öntudata irányítja ma Kotász Károly ecsetjét és ez az ecset kiszámítottan jól tudja, hogy színeinek merész pompájával, rajzának vázlatos sokatmondásával, technikájának zsonglőri ügyességével, minden érzésével és ecsethúzásával egy célt szolgál: a nézőre gyakorolt hatás koncentrálását. Kotász úgy hat, mint a meglepetés. Aki az első pillanatban képeire tekint, feltétlenül hatása alá is kerül. Az a robbanó életöröm, ami szinte szétfeszíti képeinek keretét, hatalmába ejti a műértőt épp úgy, mint a laikust.

Azt hiszem, új képeinek ez a sajátossága Kotász gyors sikerének titka a külföldön és reméljük, hogy ez a kitünő művész, aki teljesen egyéni képalkotással új világot teremt magából, a jövőben gyakrabban látható kiállítója lesz a magyar tárlatoknak és így alkalma lesz a magyar közönségnek épp úgy, mint a kritikának megismerni és tisztelni azt a magyar művészt, aki rövid 8 év alatt meghódította nem csak magának, hanem a magyar kultúra tiszteletének is Nyugateurópát.

Gy. N.

Kotász Károly: Mezei idill

TÁRLATOK

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÉPTÁRA

Tisztul a helyzet, a fővárosi gyüjtemények differenciálódnak. Az aquincumi, valamint a Fővárosi múzeum mellett megnyílt a kémzőművészeti alkotások gyüjteménye is. A sok száz kép, metszet és kisplasztika végre hajlékot kapott. A reneszánsz- és barokk-kor mecénása az előkelő úr, vagy fejedelem. A XIX. század vásárlója a meggazdagodott polgár, akinek helyébe, amikor elszegényedik, mint műpártoló közület, tehát az állam és város lép. A művészetpártolás már-már szociális feladattá válik. Misem természetesebb, avatott kezünek, hozzáértő léleknek kell lenni annak, aki kötelességet akar teljesíteni ezen a téren, hogy ne váljon a művészet hátrányára. Hogy pedig lehet és érdemes is megcsinálni, arra bizonyság az új képtár, amelyet zömében az utolsó tizenöt év óta a főváros művészet-támogatása hozott létre.

Izelítőt a mult szezónban már a Műcsarnokban rendezett fővárosi kiállítással kapcsolatban kaptunk. Ekkor azok, akik a székesfőváros kultúrális politikájába nem láttak bele, megdöbbentek s meglepődve kiáltottak fel: „Hát a főváros ennyi kincs birtokában van?" Talán az elismerő kritika segítette elő a régóta érlelődő tervet: ennek a sok szépnek megfelelő keretet alkotni. A gondolatot tett követte és a Budapest tulajdonát képező gróf Károlyi-palotát, amelyet semmire sem használhattak, rendezték be — stílusát nem érintő átalakítással — múzeummá. A belváros szívében áll ez a kívülről jelentéktelennek látszó barokkos épület, ame-

Kotász Károly K

lyet 1832-ben Pollák Mihály épít át. A Nemzeti Múzeum tervezője nem tagadja meg magát és korának izlését, mert ennek a palotának vesztibülje a legszebb empire emlékeink közé tartozik. A palota szomorú emlékű, 1849-ben Haynau rezidenciája. Itt jöttek létre a halálos ítéletek. Itt fogják el Batthyány grófot is.

A belső díszítést Pollák, Koch és Ybl tervezték. Így nem csoda, az ambiente képtárhoz méltó. Barátságos, semleges, világos falu szobák és termek, hivalkodás nélküli aranyozással.

A főuri feljáró lépcsőházában *Benczur* Gyula hatalmas vászna — amelyen Buda visszafoglalását (1686) ábrázolta — az overtür. Ezen az egész falat befedő vásznon a Piloty-iskola minden jellegzetessége rajta van. Tüzes, effektusos színezése, külsőséges valószínű ábrázolása, teátriális beállítása jellegzetesen müncheni és mult századbeli izlés. Huszonkét teremben, egymás után következnek az elsőemeleten, hozzáértéssel rendezve a válogatottnál válogatottabb alkotások. Az első helyiségben *Székely* Bertalan nagyméretű mozaiktervei fogadnak, Székely még ezeken az élénk színezésű vázlatokon is úgy hat, mintha képeket festett volna. Nagyvonalúság, biztos kompozíció és nyugalom sugárzik róluk. Majd *Benczur* terveit látjuk, amelyeket a Bazilika részére készített. Témái elvontak, szimbolikusak (Sacramentum, Kyrie eleison Gloria in excelsis Dei, Dona nobis pacem).

Kern Andor: Arckép
Az Ernst-Múzeum kiállításáról

Kotász Károly: Feleségem

Nagyon ügyesen állították ki a Zichy-gyüjteményt, amelyet természeténél fogva itt némiképp szeparáltak. Végül igazán közkincsé válnak ezek a remekművek, mert a régebbi kiállítási helyén bizony kevesen láthatták. Az első kép, amely itt szemünkbe ötlik, Giovanni Battista *Moroni* bergamoi festő vörösruhás, fekete köntösű férfiának portréja. A kép jellegzetes mesterére. Ragyogó színezése, ezüstös háttere, megfestésének módja ezt a vásznat méltóvá tenné arra, hogy a legelőkelőbb gyüjteményben megállja helyét. Giacomo *Bassano* férfiarcképe olyan kiváló, mintha Tintoretto lenne. A padovai iskola szépségét, drámai erejét tükrözi vissza egy aranyos tónusú Krisztus sírbatétele. Bernardo *Strozzi*, a festő kapucinus barát Dávidja pregnáns kép. A bátor, fiatal, üde, bájos fej, a széles ecsetkezelés mind rávallanak. Franceesco *Solimena*, a valamikor régen nagyrabecsült nápolyi festő két, tipikus manierista, egymáshoz tartozó képpel szerepel .Szent Bernát életéből vett jelenetek hozzá méltó bravurral megfestve. Antonio *Beluci* Danae-ja kiválik a sok sötét kép közül. Aktja és puttói ragyognak, szinte vakítók. A német festők kis fülkéjében különösen a cranachos férfi és női fej minden száraz rajza ellenére kitünő. A korai firenzeieket itt, ezen a helyen, egy kis kép képviseli. A XIV. század második felében készülhetett, Mária koronázását ábrázolja; kora mély hitét tükrözve csupa áhitat, olyan, mint egy Ave Maria. Taddeo di *Bartolo* hatalmas oltár-

A század végén ám új erők ébredeznek, az ellenreformáció szelleme lázas lüktetésben lobban fel. Correggio szenvedélye és Michelangelo rettentő mozgalmassága legyőzi Raffael nemes egyszerűségét, a szenvedélyek fellángolnak, az indulatok vadul viharzanak és a XVII. század lelkiségét a barokknak nevezett szellem mindent magával sodró ereje felfűti. Raffael háttérbe szorul Michelangelo mellett és az új művészet mesterei hideg tisztelettel közelednek feléje. Csak kései művei, *Heliodorus kiüzetésének* viharos ereje, a *Bolzenai mise* merészségei, a *Találkozás Attilával* lázas gomolygása ihletik meg izgalmaktól lázongó képzeletüket. Az olasz barokk elfújta Vasari legendáját, s kései művei alapján, egy démonikus erőktől felszántott lelkű Raffaelt formáltak ki önmaguknak ennen képükre. Csak a koloritját kifogásolták. Ők a szinek erejét egy Tizian, egy Tintoretto szenvedélyességének hatása alatt fejlesztették tovább. Ebben Raffael nem lehetett segítségükre.

Mikor a nagy spanyol kolorista, Valasquez 1649-ben másodszor volt Olaszországban, hogy királya számára mesterműveket vásároljon, Rómában ünnepélyesen fogadták. Salvator Rosa megkérdezte tőle:

— Nos, mit szólsz a mi Raffelünkhöz? Nem tartod te is a legnagyobbnak, miután most már Olaszország legszebb alkotásait láttad?

— Raffael? — szólt Velasquez. Ha őszintén beszélhetek, megmondom, hogy Raffael nekem sehogyse tetszik. Tizianotok a legnagyobb mesteretek. (Bosschini. 1661.)

Csak a francia Akadémiában tartottak ki Raffael mellett az Olaszországban élő francia festő, Poussin hatása alatt. Le Brun mintának állítja fel, előadást is tart róla, hisz ő is a szigorú kompozíció, a vonalmenetek gazdagságának, a csoportok szobrászi egységének, a geometriai formákba öntött világos felépítésnek híve, amiben Raffaelt tartja mesterének. De a század vége felé fellobog magában az Akadémiában a harc a vonal és szín elsőbbsége körül, a szín hivei egyre sokasodnak és mire a század lealkonyodik, a szín hivei, kik Rubenst írták zászlajukra, diadalmaskodnak magában az Akadémiában is. Ez pedig Raffael háttérbeszorítását jelentette.

A XVIII. század elején, főleg Watteau diadalával már Tizian, Rubens, Vesonese lesz az ideál. Már mulatnak az Akadémia híres szabályain, melyek a festés törvényeit minden időkre meg akarták szabni és Raffael műveiből vontak hímet. Amit Raffaelben az előbbi korok dicsőítettek, a nagy nyugalmat, a rokoko kinevette. Az angol Hogarth a kígyóvonal hullámzó, lágy tekervényeinek szépségét dicsőítette, *ez* az új szépség vonala, nem pedig az egyenes, már nem becsülték a diagonális szerkezet éles ellentéteit sem, a barokk szertelen dagályát, ők már a grácia gyöngédségeért rajongtak. Mikor Mannlich német festő Bouchernak elmondja, hogy Rómába megy, a francia mester szívére köti, nehogy Raffael utánzásába essék, nagyon szomorú mester az, még elveszíti tőle kedélyének minden melegségét. A rokoko

Kotász Károly: Hungária

Képzőművészet

1933.

művészei Raffael báját nem érezték át, nekik annak monumentális egyszerűsége is, ahogy azt Falconet kritikájából és Diderotnak az akadémikus konvenciók elleni támadásából látni, száraznak tetszett, már pedig ők a játszi bájt írták zászlajukra.

Csak a század végén, a rokoko ellenhatásaként, ahogy közeledünk a francia forradalomhoz, mely az észt dicsőítette s a szigorú antik ideált harsogta, Mengs, Winckelmann és David hívei körében tűnt fel újra Raffael csillaga. Ingres már egyenesen mesterének vallja. Rubens kolorizmusát elveti. Tanítványainak szívére köti, hogyha a Louvre-ban Rubens nagy dekorációi előtt elmennek, hunyják be szemüket. A vonal szépségét hirdeti, a felépítés következetességét követeli, a kompozició erejében tud csak gyönyörködni. A szín csak dame d'atour.

Mikor Goethe Rómába kerül, Raffael nagysága feltárul előtte. Ifjúkorában, drezdai tartózkodása idején, a sixtusi Madonna még hidegen hagyta, de a Vatikán stanzáiban megérti a drezdai képtárban látható Madonna szépségét is. „Ez az egy kép — írja — elegendő, hogy Raffaelt halhatatlanná tegye. Versben dicsőíti:

Der Mütter Urbild, Königin der Frauen,
Ein Wunderpinzel hat sie ansgedrückt,
Hir beugt ein Mann, mit liebevollem Grauen
Ein Weib die Knie, in Demuth still entzückt...

A XIX. század első évtizedeiben, Napoleon bukása után, Raffael dicsősége teljében ragyog újra. A festők seregestül vándorolnak Olaszországba, egész kolóniák keletkeznek Rómában, a franciák Akadémiát alapítanak ott, s a Raffael-kultuszban az egész világ egyesül. A német nazarénus-festők körében, a vallásos áhítat egyszerűségével, alázatosan meghajlanak az urbinói mester tisztasága előtt. A vonal szépsége, a bibliai elbeszélések egyszerű előadásában, Raffael kartonjaiban találja meg isteni ideáljait. Cortens, Overbeck, Cornelius, még Kaulbach is, noha ez utóbbi már a kolorista babérjaira is vágyik, — Raffael kultuszában egyek. Ez időben egyre-másra jelennek meg Raffael életrajzai, drámát, regényt írnak életéből, Vasari Raffael

Kotász Károly: Magyar Madonna

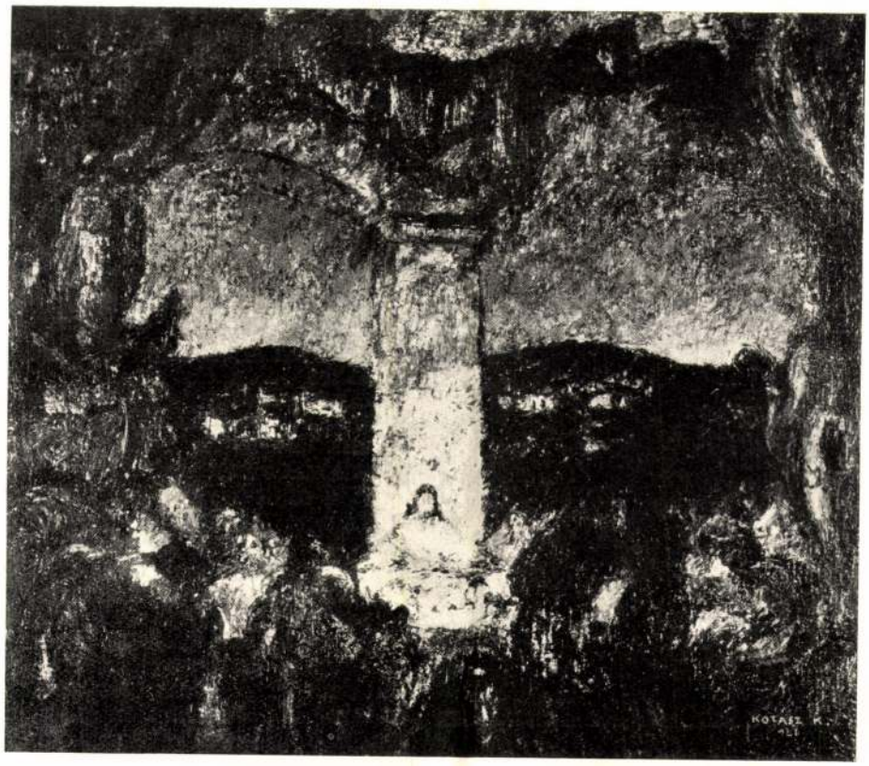

Kotász Károly: A kaánai menyegző

legendája újra felbukkan. Franciaországban, mialatt az Ingres-iskola Raffael dicsőítését meg nem szűnik harsonázni, Stendhal római sétáiban betéved a Vatikánba és Raffaelt, már igen is kritikus szemmel nézi. 1830-ban a fiatal Delacroix is látja, mennyire mindent mestereitől tanult Raffael, de igen finom és éleseszű különbségtétellel rámutat arra, hogy az utánzás, ha a mester eredményeit magunkba olvasztjuk, nemcsak hasznos, de szükséges eleme a haladásnak. Sohasem eredetibb Raffael, mint ott — írja Delacroix — ahol eszméket átvesz. Amihez nyúl, felemeli és élettel teliti. Róla elmondhatni, hogy csak a magáét veszi át mástól.

Ez azonban mégsem vak dicsőítés. Ahogy a század új eszmékkel telik meg, s a művészek a természethez való közeledést írják zászlajukra, ahogy a közvetlen élmény erejétől várjuk a megujhodást, ahogy az akadémikus formalismustól való eltávolodás mindjobban uralomra jut, Raffael csillaga újból elhalványul. Az angol moralista, Ruskin, mind erőteljesebb harcot indít ellene az igazság nevében. Neki az igazság — a részletigazság, a természethez való pontos ragaszkodás, a hűség az egyes elemekhez, amit csak a quatrocentoban, a Raffaelt megelőző kor művészeinél talál meg. Neki Giotto, Fra Angelico, Botticelli az igazság tükörképe. A pré-raffaelista iskola elfordul tehát Raffaeltől, Ruskn tanításának szellemében, ki benne látja a hazugság kezdetét, az áhitat, az őszinteség el-kihalását s követeli a visszatérést az egyszerűhöz, a részletekhez, az ő igazságához. (Modern Painters.)

A század végén a festői látás diadalmas előretörésével, Raffael csillaga — úgy látszik — végleg lealkonyodott. Csak a tudomány foglalkozik vele. Kísérleti anyag lesz. Ekkor jelenik meg Wölfflin könyve a klasszikus művészetről. Míg Burckhardt a Ciceronéban Raffaelben egyes oly elemeket vesz észre, melyeket azelőtt mellőztek, mint Fedra Inghirami arcképének szinte impresszionista mozdulatvisszaadását, hogy ezáltal megpróbálja közelebb hozni őt a korhoz, addig Wölfflin újra a nyugodt kompozíció világos elrendezését, csoportfűzéseinek mesteri voltát, a quatrocento könnyedségével szemben a súlyos, monumentális méltóság kifejezését hangsúlyozza. Ugyanezt emeli ki később Dvorák is. Mindkét esetben azonban a tudós beszél, aki megállapít, de nem bírál. A koruak nem volt érzéke ilyen értékek iránt. Az impresszionista festészet, mely az atmoszféra mozgalmasságában elmerülő alakok színértékeit figyelte, nem tudott Raffael csoportfűzésének nagyvonalúságában gyönyörködni. Már Taine hidegen állott művei előtt. Sohasem szenvedett, sóhajt fel, innét nagy nyugalma. Harmónia van benne, ce gout naturelle de la mesure. De hol marad a szenvedély? — kérdi. A lázas izgalom hiányát panaszolja. Mintha csak a Disputát festette volna és a Heliodorus kiűzetését nem! Nem meglepő tehát, ha néhány év mulva jön egy német, Scheffler, s sértően közö-

Kotász Károly: Kislányom

nyös léleknek érezi Raffaelt. Mi szenzációkat követelünk a freskóktól, amit Giotto és Piero della Francesca-nál meg is találunk, — mondja — Raffael csak egy ügyes színpadi rendező, de nagy és mély festő nem volt soha. Azóta Raffaelt, akár egy kitömött állatot, a tudomány anyagává készítették ki. A művészettörténet keresi viszonyát az antikhoz (Pulszky Károly, Gruyer), megfigyeli vonalkompozíciójának sémáit, összeállítja azok változatait (Everth), megolvassa színkompozíciójának elemeit (Waldmann), kutatja szerepét a barokkművészet kialakulásában (Strzygovszki, Hamann), nagy kiadványokban elemezik rajzait (Berenson, Fischel), összeállítják hiteles műveit (Gronau), megállapítják fejlődését (Morelli, Venturi), kimutatják művei idegen elemeit (Vöge, Escher), de korunkra tett közvetlen hatását tagadják.

Itt állunk tehát egy sajátságos halálutáni élettel szemben. Azt látjuk, hogy Raffael hatása valóságos fokmérője volt az egyes korok szellemének. Amikor az élet lázasan lobogott, belső izgalmakban emésztette önmagát, Raffael hatása lehanyatlott. De amikor a világ megnyugodott, mikor a szenvedélyek elültek, mikor hittek az emberi értelem értékében, mikor a lélek magasabb égövekbe röppent fel, Raffael hatása újra éledt. 1820 táján, mikor halálának háromszázadik évfordulója közelgett, 1833-ban, mikor születésének háromszázötvenedik évfordulóját ünnepelték, az egész világ szeme Urbino felé fordult. Folyóirat indult meg ott, mely kizárólag Raffaellel foglalkozott. Minden Akadémia ünnepi ülést szentelt emlékének. De sem 1920-ban, halála négyszázéves, sem most, 1933-ban, születése négyszázötvenedik évfordulójakor nem Raffael az ideál. Ma még nem. De hinnünk kell egy nyugodtabb, egy önmagához visszatérő humanismusban. Hinnünk kell, hogy a ma keserves megpróbáltatásai után eljő egy olyan idő is, mikor a lélek megnyugodhatik és a vatikáni stanzák fenséges gondolatai áttörnek a mai zűrzavaros eszméken, győznek a hit igéi, újjászületik a szellem és a lélek fennen szárnyalhat a gondolatok, az álmok, az érzések szárnyain.

Ekkor újra eljön majd Raffael ideje.

És ebben talán bízhatunk. A jelek sokasodnak. A művészek mindég megérzik az új idők közeledtét. Ime a francia Derain, az olasz Casorati, nálunk Kernstok már megpendítették az új klassicismus harmóniáit. Ez a klassicismus nem lehet a mult formálista utánzása, se a gotika, se Ingres, de Raffael egyenes „újjáélesztése" sem, a ma szellemi légköréből kell kinőnie, hogy új formákba kristályosodhassék.

Ezt látjuk az új művészeti elkezdésekben is. A költészet is sóvárog, a dadaisták és futuristák makogásai után, feljutni az eszmék ideális birodalmába, hol megtisztult emberi érzéseket élhetünk át. A földrengés még rúg egyet-egyet, de mind lanyhábbat. Jön a nyugalom, a harmonia. A költők és művészek előremegérzéseikben nem csalódtak soha. *Dr. Lázár Béla.*

Kotász Károly: Parasztleány
A Luxembourg Múzeum tulajdona

virágstudiumok, csendélet-képek stb. Általában széles, bátor ecsetkezelés jellemzi ezeket a munkákat. Természet utáni virágtanulmány aránylag kevés volt a kiállításon, pedig azt majdnem a legfontosabbnak tartom ebben az osztályban, úgyszintén annak diszítménynyé való formálását. A kevés azonban, a mit ezekből a munkákból a kiállítás fölmutatott, úgymint bordürök, tapéták stb-k, jók voltak. különösen rajzban, s kár, hogy a szinezésük általában kissé bágyadt maradt.

A *Mátrai* Lajos Gy. vezetése alatt álló *diszítő-szobrászati* csoport, részben gipszöntvényekből és terrakottákból, részben pedig fafaragványokból állott. Utóbbiaknál föltünt, hogy közöttük aránylag kevés volt az ornamentális munka. A tanmenet világosan föl volt tüntetve: gipszminták utáni másolatok, később kompilátiók, természet utáni alak tanulmányok s végre önálló tervezetek. Ezekből kettőt, úgymint egy siremléket s egy fülkébe komponált csoportot a 392. és 395. lapon közlünk. Ugyancsak ebben az osztályban készült az az amorettek által tartott nemes arányú váza, melyet Cheret eredetijének rajza után mintáztak. Sajnálni való, hogy itt nem kerülhettek kiállításra azok a rendkívül érdekes s tanulságos munkák, melyeken a szakosztály növendékei most nagy buzgósággal dolgoznak. Ezek közvetlenül a természet után mintázott virág- és madár-tanulmányok és azoknak dekorativ alkalmazása.

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Darilek Henrik

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Barta Ernő.

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász Károly.

Itt — a haladottabb növendékeknél — az építészeti rajzban elsajátított formáknak az iparművészetben való alkalmazását kerestem, de hiába. A zenetermet nem vehetjük annak, hiszen a feladat oly nehéz, oly nagy gyakorlottságot tételez fel, hogy eleve ki van zárva, hogy a növendékek azt félig-meddig elfogadhatóan megoldják. Azután nem láttam a fokozatosságot, mely föltételezi, hogy előzetesen könnyebb tervezetekkel, mint például váza, alapzat, sirkő, emléktábla, stb. foglalkozzanak a növendékek. Ilyes tervezetek képzettségüknek, de hivatásuknak is inkább megfelelnének, mint a szóban levő, nagy igényeket támasztó zeneterem. A vázlatkönyvekbe való rajzolást nagyon üdvösnek tartom, itt csak kívánatos volna, ha a tanítványok vázlataikat a mostaninál jóval nagyobb méretben készítenék.

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász Károly.

Az intézet hat szakosztálya között legnépesebb a *diszítő* festészetié, mely *Feichtinger* József Gy. vezetése alatt áll. Ennek a kiállítása igen változatos, színgazdag képet mutatott. Voltak gipszminták után festett és színes diszítmények, tájképek, elő minta utáni fej- és alaktanulmányok,

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász Károly.

táson voltak: rendkivül aprólékos, régi kartonminták stb.-k. Vajjon mit tanul a növendék egy ilyen rajzon, a melylyel hónapokat eltölt részint pauzálással, részint pedig a pauzált minták kifestésével? De nem szeretném, ha félreértenének, mert egyáltalán nem akarom a fölvételeket kiküszöböltetni, hanem csak korlátozni és az idővel való takarékoskodást ajánlani. Az aprólékos festésmodor is mellőzendő volna, és a mi a fő, sokat, lehetőleg sokat kellene terveztetni. Hetenként vagy kéthetenként egy-egy témát közösen kidolgozni. Elég, ha a rajz csak vázlatos marad, s csak közbe-közbe fejez

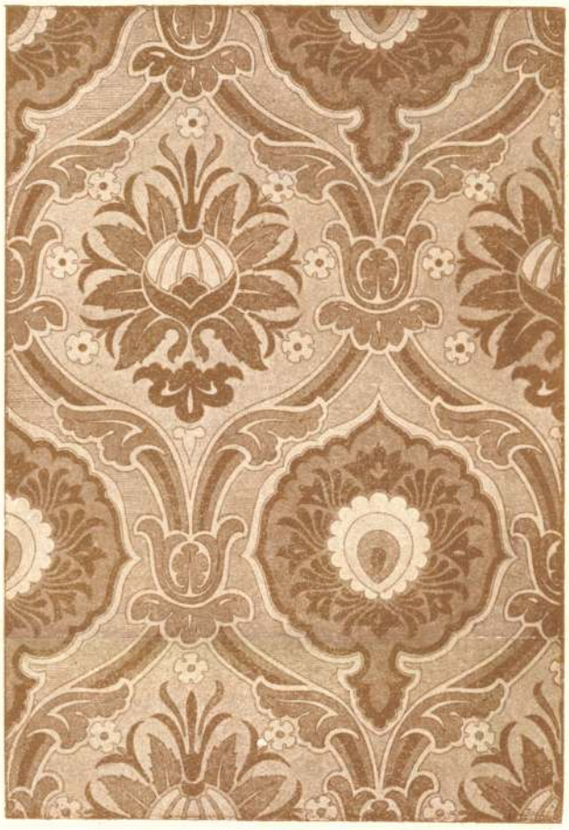

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Bobits Artur.

Iparművészeti rajzcsoport. Terv.: Weisz Gy.

be egy-egy rajzot a tanítvány. Mert legfontosabb a tanárnak összehasonlító birálata, a melyre így bőséges alkalom nyílik, a mikor a közösen (esetleg záros határidő mellett) kidolgozott rajzok közül kiszemeli a legjobbat, kiemeli annak előnyeit a többivel szemben; útmutatást ad a gyengébb dolgozatokon esetleg alkalmazható javításokra stb. Ez által megtanul a tanítvány összehasonlítani, gondolkozva dolgozni, s vigyázni fog arra, hogy tervének minden részletét okadatolhassa. Ilyes rajzokat óhajtanók látni e csoportban, s a hevenyészett kidolgozást szivesen elnézi minden hozzáértő, mert az itt indokolva van. Hiszen rövid az a rendelkezésre

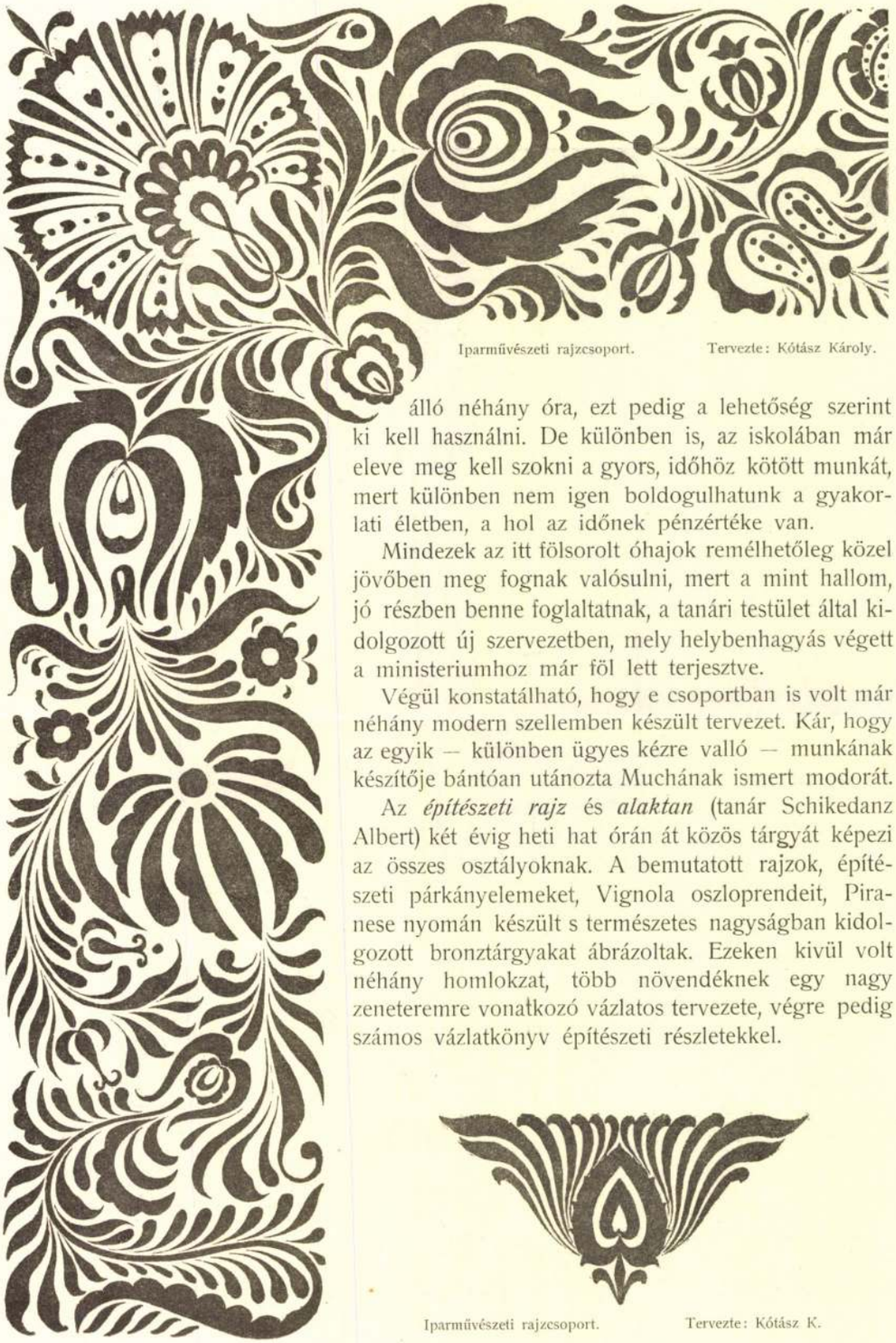

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász Károly.

álló néhány óra, ezt pedig a lehetőség szerint ki kell használni. De különben is, az iskolában már eleve meg kell szokni a gyors, időhöz kötött munkát, mert különben nem igen boldogulhatunk a gyakorlati életben, a hol az időnek pénzértéke van.

Mindezek az itt fölsorolt óhajok remélhetőleg közel jövőben meg fognak valósulni, mert a mint hallom, jó részben benne foglaltatnak, a tanári testület által kidolgozott új szervezetben, mely helybenhagyás végett a ministeriumhoz már föl lett terjesztve.

Végül konstatálható, hogy e csoportban is volt már néhány modern szellemben készült tervezet. Kár, hogy az egyik — különben ügyes kézre valló — munkának készítője bántóan utánozta Muchának ismert modorát.

Az *építészeti rajz* és *alaktan* (tanár Schikedanz Albert) két évig heti hat órán át közös tárgyát képezi az összes osztályoknak. A bemutatott rajzok, építészeti párkányelemeket, Vignola oszloprendeit, Piranese nyomán készült s természetes nagyságban kidolgozott bronztárgyakat ábrázoltak. Ezeken kivül volt néhány homlokzat, több növendéknek egy nagy zeneteremre vonatkozó vázlatos tervezete, végre pedig számos vázlatkönyv építészeti részletekkel.

Iparművészeti rajzcsoport. Tervezte: Kótász K.

Magyar Iparművészet

1897/98.

Kotász Károly

— **Magyar festőművész kollektiv kiállítása Stockholmban.** *Stockholmból* jelentik: Augusztus 30-án nyilt meg *Kotász* Károly magyar festőművész kollektiv kiállítása az *Ekström*-szalonban. A vernissageon megjelentek *Gauffin*, a stockholmi Nemzeti Képtár főigazgatója, C. A. *Pettersson* magyar főkonzul, a kiállítás védnöke, *Stjernstedt* báró, *Almquist* v. közoktatásügyi miniszter, *Leffler* Béla egyetemi rendkivüli tanár, *Trullson* magyar alkonzul, valamint a stockholmi magyar kolonia számos tagja és a Svéd Magyar Társaság vezetősége. A kiállitást *Almquist* v. miniszter a Svéd-Magyar Társaság elnöke beszéddel nyitotta meg.

N. K. 932. IX. 3.

N. K. 932. IX. 3.

Kotász Károly.
festőművész

** **Két magyar művész londoni sikere.** A napokban nyilt meg a londoni Abbey Gallery-ben *Kotász* Károly festőművész képkiállitása. Az egész londoni sajtó nagy elismeréssel irt Kotász művészetéről, a *Times* szigoru kritikusa pedig szokatlan melegséggel ir. Vele egyidejüleg nyilt meg az Arts and Crafts Bureauban *Cirjek* József képeinek kiállitása, melyet a londoni kritika szintén jóindulatulag fogadott.

Ujság, 1928. Okt. 21.

Kotász Károly festőművész

— **Kotász Károly képeinek sikere Párisban.** A párisi szalonban kiállitó művészek közül a francia sajtó meleg elismeréssel emeli ki *Kotász* Károly magyar festő müveit. A *Journal* lendületes ecsetkezelését dicséri. A *Journal des Débats* költői léleknek mondja a művészt, aki finom álmodozásait és érzelmeit ritka bájjal tudja vászonra varázsolni. A folyóiratok közül a *„L'Art et les Artistes"* kiemeli, hogy rendkivül változatos müveiben *Kotász* mindig éppen megőrzi magyar egyéniségét. A *„L'Art Vivant"* mükritikusa mint a szinek kiváló lirikusát méltatja Kotászt, akinek sikere öröme és dicsősége az egész magyar pikturának.

Nemzeti Ujság 1931.V.14.

Kotász Károly.

festőművész

— **Kotász Károly kiállítása Berlinben.** *Kotász* Károly magyar festő gyüjteményes kiállitást rendezett Berlinben. A kiállitás igen barátságos fogadtatásra talált. A lapok közül különösen a Deutsche Tageszeitung emlékezik meg hosszabban a magyar festőművészről, akinek fantáziáját és technikai tudását rendkivül sokra értékeli. 1

Nemzeti Ujság, 1928. febr. 26.

Katász Károly.

festő.

*** Kotász Károly kiállítása Berlinben.** *Berlinből* jelentik: *Kotász* Károly magyar festő gyüjteményes kiállítást rendezett Berlinben. A kiállításnak szép sikere volt. A *Deutsche Tageszeitung* a következőket irja: A magyar *Kotász* Károly azokhoz a csendben alkotókhoz tartozik, akik különválva járják utjukat. Képeit szemlélve, *Monticellire* kell gondolni, de *Kotász* ennek ellenére nem epigon. Festményeiben is magyar, aki izzik és szikrázik. A puszta fia *Kotász*, a puszta varázsa él képeiben. Szinei komorak és titokzatosak; a fény gyakran elemi erővel tör elő közülük. A pusztát végigsöprő viharok, a falvakon átvonuló cigányok, a kavargó körmenetek, ezek kedvenc témái. Valamennyi képe sötét, megkapó vizió, amelyen a fény felvillanva izzik. *Kotász* kitünően érti mesterségét; a legkisebb térbe is olyan szerencsés módon tudja bekomponálni mozgalmas és vad jeleneteit, hogy azok monumentális lendületre kapnak.

M 928 I 26

Magyarság, 1928. Febr. 26.

1

Kotasd Károly festőművész

* **Magyar festő kiállitása Prágában.** *Prágából* jelentik, hogy ott csütörtökön nyilt meg *Kotasd* Károly magyar festőművész kiállitása. A megnyitáson a magyar követséget *Ghiczy* követségi tanácsos és *Hoffmann* követségi titkár képviselte.

Magyarság 1931.X.2.

NU. 930. VII. 8.

Kotász Károly

— **Kotász Károly kollektiv kiállításának nagy sikere Münchenben.** Münchenből jelentik, hogy ott *Vélics* László követségi tanácsos, m. kir. konzul védnöksége alatt most nyilt meg a müncheni Galerie Paulus-ban Kotász Károly magyar festőművész kollektiv kiállitása. A megnyitás alkalmával a bajor főváros társadalmi és müvészi előkelősége jelent meg. A bajor királyi család több tagján kivül *Mária Josepha* főhercegnő, boldogult Károly király édesanyja, *Gizella* főhercegnő, Ferenc József leánya, *Goldenberger* bajor kultuszminiszter, *Hendschel* miniszteri igazgató, a bajor kultuszminisztérium müvészeti osztályvezetője, *Dornhofer*, a Pinakothek igazgatója, *Zimmermann*, a Glaspalast igazgatója, *Stengel* báró, a Kunstverein elnöke, *Heltzel* kormányfőtanácsos, a Szépmüvészeti Akadémia igazgatója tüntette ki látogatásával a magyar müvész kiállitását. A megnyitás fényét emelte a diplomáciai kar megjelenése, ugyszintén az összes napi- és müvészeti lapok szerkesztőinek látogatása. A háboru óta ez az első eset, hogy magyar festőművésznek alkalma nyilt Münchenben kollektiv kiállitással szerepelni, amire *Vélics* László m. kir. konzul hatásos beszédében rá is mutatott. Az előkelő és müértő közönség érdeklődéssel tanulmányozta a kiállitást. Kotász kiállitása Münchenben, a német müvészet centrumában eseményszámba megy. A kizárólag magyar motivumu képek alkalmasak arra, hogy a külföldet meggyőzzék a magyar festészet kiválóságáról. A bajor sajtó nagy elismeréssel ir Kotászról.

Kotász Károly

— **Kotász Károly festményét megvásárolta a bajor államképtár.** *Kotász* Károly magyar festőművész müncheni kiállítása alkalmával a bajor államképtár (nemzeti muzeum) megvásárolta a *Hazatérő munkások* című képét. Ez a kitüntetés annál figyelemre méltóbb, mert *Kotász* az egyedüli nem Bajorországban élő magyar müvész, aki a müncheni muzeumban képviselve van.

NM.930.VIII-28.

Kotász Károly

— **Kotász Károly festményét megvásárolta a bajor államképtár.** *Kotász* Károly magyar festőművész müncheni kiállítása alkalmával a bajor államképtár (nemzeti muzeum) megvásárolta a *Hazatérő munkások* című képét. Ez a kitüntetés annál figyelemre méltóbb, mert *Kotász* az egyedüli nem Bajorországban élő magyar művész, aki a müncheni muzeumban képviselve van.

NU.930. VIII.28.

Kotász Károly

— **Magyar festőművész sikere Bajorországban.** Kotász Károly magyar festőművész müncheni kiállítása alkalmával a bajor államképtár (Nemzeti Muzeum) megvásárolta a *Hazatérő munkásokat* ábrázoló művét. Ez a kitüntetés annál figyelemre méltóbb, mert Kotász az egyedüli nem Bajorországban élő magyar művész, aki a müncheni muzeumban képviselve van.

PH. 930 VIII 27

PH.930.VIII.27.

Kotász Károly

— **Magyar festőművész kiállitása Rómában.** A Villa Umberto kiállitási termében vasárnap nyilt meg *Kotász Károly* magyar festőművésznek *Hóry András* quirinali magyar követ védnökségével rendezett képkiállitása. A megnyitáson megjelentek *Depretis* meghatalmazott miniszter, Róma kormányzósága képviseletében, *Paribeni*, a szépmüvészeti muzeumok főigazgatója, *Barcza György* vatikáni magyar követ és felesége, valamint a római társaság számos előkelősége. Megjelentek ezenkivül a Rómában élő magyarok is, igen nagy számmal. A kiállitásnak már az első napon nagy sikere volt.

P. H. 929. XI. 19.

P. H. 929. XI. 19.

Kotász Károly

Meleg ünneplésben volt része Turinban Kotász Károly városában állították ki képeit. A lapok a meleg dicsére tatták. Az ünnepélyes megnyitáson megjelent gróf S ispán képviselője, Maraffa ezredes a hadiiskola nevében zeum igazgatója s más notabilitások. A magyar konzu olasz trónörökös főhadsegédjének levelét, aki a legjobb gos szépművészeti múzeum, a milánói városi múzeum é a mű

PM. 930. III. 30.

~~Hubay Andor~~

Kotász Károly

festőművészünk, *Kotász Károly* és *Hubay Andor* Milano-római, illetve varsói kiállítási sikereiről. Az olasz és a lengyel sajtóorganumok, köztük a *Corriere della Sera, L'Ambrosiano, La Sera, Il Popolo D'Italia*, az *Express Poranny*, a *Swiat* (két számában is), a *Tygodnik Illustrowany*, a *Swiatowid* hosszú cikkekben a legrokonszenvesebb hangon, Kotász és Hubay több festményének reprodukálása mellett, foglalkoznak e két magyar művész alkotásaival.

MAGYAR MUVESZET

1930. 124. 1.

musa volt.A müvész arcképét áb
ja. Csak azt vette ki,ami a szé
esztetikai vivője és ebből kona
álja meg a képet.Egyenes,deréks
kör:ezek a legfontosabb motivum
Ez az irány ma már megbukott.

Szétrombolták a régi
szetet,amely a párisi szalonokb
mücsarnokokban ezrével állitott
a sablonos giccseket egy generá
át,ujat nem hozva,csak megismét
a már megunt szépséget,melynek
karjaiból ki akartak szabadulni
ből -és ez a futurizmus igazi j
tősége- csak igy lehetett szaba
ni.Egy diszes teremhez hasonlit
ez a müvészet,melyben évt

nivón s elérkezett oda, ahonnan a piktor művésszé magosodik. A kiállítók nivójának ez a kellemes egyvonalúsága, megnyilatkozott még egy másik egyöntetűségben is, mely még kellemesebben lepett meg bennünket. Ez az egyöntetűség a szertelenségek kerülésében mutatkozott meg. Volt a tiroliak tárlatán minden művészeti iránynak képviselője: a konzervativoktól az egészen modernekig. A naturalisták, impreeszionisták, neoimpreszionisták és expresszionisták. Csak kétféle piktor nem talált képviseletre: a maradiak és a „keresők". Ezen a kiállításon, melyen minden uralkodó irány felvonult, csodálatosképen mindenki tudta, mit akar és senki nem „kereste" mondanivalóit. Sem a mondanivalóját, — sem a tehetségét. Igaz viszont, hogy csupa jó piktor, tehetséges művész volt jelen. Ezért — bár nem volt a tiroliak között egyetlen kiemelkedő egyéniség sem — mégis a szó illusztris értelmében reprezentativ volt a tiroliak kiállítása. És tanulságos. Vajjon ilyenek-e a magyar külföldi „reprezentativ" kiállítások is? *Chroniqueur.*

KEMÉNY NÁNDOR: *Édesanyám*

KUNFFY LAJOS: *Önarckép*

A Műcsarnok őszi tárlatáról.

Az Ernst-Muzeum Októberi Kiállításai

A 92-ik csoportkiállításnak *Rippl-Rónai* József egy kis termet megtöltő kollekciója adott különösebb jelentőséget. Hangulatos portréi és balatoni tájai — valamennyi pasztell — különböző időből származnak s vannak köztük olyanok, melyeket legutóbb festett. Mindannyi az impresszionista művészet legjobb darabjai, élénken bizonyítva, hogy dekorativ pikturájának muló divatossága után, a természetérzésben feloldott impresszionizmushoz való visszatérés az ő igazi eleme, az ő valódi művészete. A természetérzés a művész bőre: nem lehet belőle kibújni. Rippl-Rónai kis kiállítása a művészi élvezeten kívül, ezt a tanulságot kínálja.

Rajta kívül még hat festőművész szerepelt, kik közül *Orbán* Dezső és *Istókovics* Kálmán gyűjteménye volt figyelemreméltó. Orbán Dezső egy sorozat spanyol- és olaszországi tájképet állított ki, melyek sajátos technikájukkal, az emailszerű színek ragyogó pompájában igen hatásosak. Orbán Dezső az artisztikumot szerető piktor, kinek leggyakrabban sikerül is a táj finom hangulatát maradék nélkül átültetni a néző lelkébe. Istókovics, a tehetséges grafikus most nagyobb méretű olajképekben igyekszik megoldani grafikai vizióit. Fantáziája szülöttei azonban még nem tudnak életre kelni az új elementumban. De csak idő kérdése és — hitünk szerint Istókovics olajfestményeivel is elfogja érni a grafikus nivóját. Kiállítottak még Lehel Mária, Lahner Emil, Simkovics Jenő és Győri Frigyes.

A 93-ik csoportkiállítás résztvevői közül elsőnek a Párisból hazatért *Franck* Frigyest kell megemlíteni. A kitünő művésznek Páris uccái és mon-

dain lokáljai kínálkoztak új festői téma gyanánt. Palettája színesebb lett, kifejezési eszközei bővültek, de szimpatikus festői egyénisége mintha mértéken túl megbújna a technikai fogások mögé. Ugyancsak franciaországi tanulmányútjáról számol be *Vass* Elemér, aki finom rajzokat és egy előkelő lélek halk tónusú szürke színre hangolt álomképeit állította ki. Érdekes piktor *Orsós* Ferenc is, aki tájképein a zöld szín végeláthatatlan változatait mutatta be szenvedélyes analizisekben.

Zichy Mihály kiállítás a Szépművészeti Múzeumban. Az idegenbe vetődött nagy magyar zseni centenáriumi emlékezésére a Szépművészeti Múzeum jól összeválogatott kiállítást rendezett Zichy Mihály grafikáiból. A kiállítás anyaga, hű impressiót ad a mester munkásságáról.

KOTÁSZ KÁROLY BÉCSBEN. A „Neue Galerie" Bécsben kiállítást rendezett az itthon már néhány éve nem látott *Kotász* Károly műveiből. Ebből az alkalomból foglalkozik Kotász művészetével a bécsi sajtó, mely igen meleg hangon és nagy elismeréssel időzik képei méltatásánál.

WALTHER KÜHN: *Csendélet*

A tiroli reprezentativ kiállításról.

Tihanyi J. Lajos grafikái tehetséges, pietással rajzoló piktort mutatnak be. Önarcképe elmélyedésre való, kitünő munka, hol a rajz finomsága és a tónusok értékelése tanuskodnak Tihanyi festői tudásáról. Azt hisszük, munkásságát érdemes lesz figyelemmel kísérni. *Esseő* Erzsébet graciőz szobrairól és *Scheiber* Hugó szemfényvesztő ügyeskedéseiről kell még megemlékeznünk.

Gál Endre dr.

Örömmel regisztráljuk egy érdemes magyar művész külföldi sikerét, mikor a bécsi Neues Wiener Abenblatt terjedelmes méltatásából közöljük a következőket: „Kotász vérbeli kolorista. De nem azok közül, akik örülnek a szín pompájának, mert az ő palettája nem újjong, hanem sóhajt és nyög, a melankólia rezzen át rajta. Az ő csattanó pirosa nem a győzelem újjongása, hanem egy fájdalomkiáltás és az ő nehéz kékje a panasz jajkiáltása, szürkéi és barnái egy gyötrődő lélek vajúdó vallomásai. Kotász Károly az ő egyéni, sajátos technikájának virtuoza, aki azonban nemcsak festő, de költő is."

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA FAMETSZŐ-OSZTÁLYÁNAK EGYIK TERME.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA KIS PLASZTIKAI SZAKOSZTÁLYÁNAK RÉSZLETE.

Fametszészeti szakosztály. Francia fametszet után metszette: Kótász Károly.

Kotász Károly

Gyenthon István közlése.

924
43
1881

KOTÁSZ KÁROLY festő és grafikus, született 1892 november 4-én Budapesten. Vastagh György pártfogásával az iparművészeti főiskolára került, ahol Morelli Gusztáv tanította München ben Hackl és Zeitz, Párisban a Julian-iskolán J. P. Laurens tanította. Többször járt Olaszországban, a Műcsarnok és a Nemzeti Szalon kiállítója, a Téhbelieh tagja. 1911-ig egy leányneveló intézetben az iparművészet és a rajz tanára volt, azóta minden idejét a festőművészetnek szenteli. Jóideig csak a grafikával foglalkozott, később áttért a tájképfestésre, amelyben figyelemreméltó eredményeket ért el. Finom, csaknem pointilista technikával készült tájképei vannak, gyengéd szinharmóniával vagy tüzesen megvillanó szinekkel. (Irodalom: Lázár Béla: Kotász Károly, Modern Művészet.) 1914

Corvino. ~~La scultura~~
La scultura di
legno sta piuttosto
in ~~relazione~~ rapporto
stilistico con quella
~~tedesca~~ dell' Austria della
Boemia e della Germ

l utnak fogjuk indittatni.

Tisztelettel

néhai KOTÁSZ KÁROLY

képeinek kiállítása

1943 november 14—26

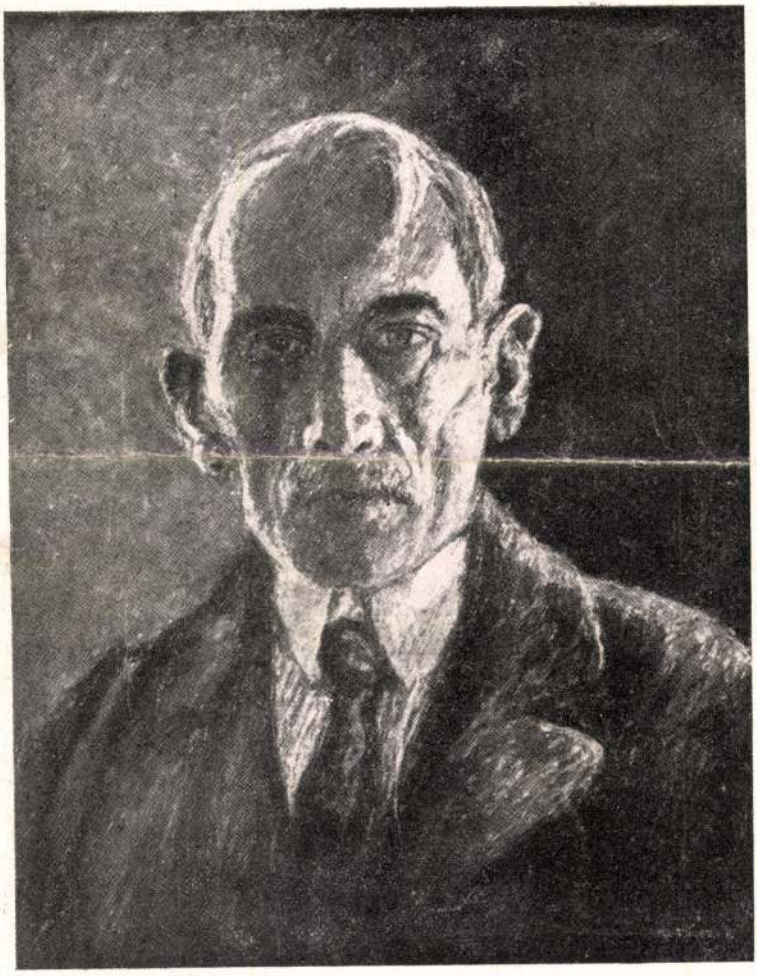

Önarckép. „Palazzo Uffizi" (Florenz)

A „MŰBARÁT" KIÁLLÍTÁSI INTÉZET 48-IK KIÁLLÍTÁSA

Budapest, V., Mária Valéria utca 12 — Igazgató: KRIVÁTSY-SZÜTS GYÖRGY festőművész, tanár

néhai KOTÁSZ KÁROLY

képeinek kiállítása

1943 november 14—26

A „MŰBARÁT“ KIÁLLÍTÁSI INTÉZET 48-IK KIÁLLÍTÁSA

Budapest, V., Mária Valéria utca 12 — Igazgató: KRIVÁTSY-SZÜTS GYÖRGY festőművész, tanár

Tájékoztató

Az elhunyt *Kotász Károly* művészi pályafutása egyik legjellemzőbb példája annak az életben gyakran előforduló eseteknek, mikor a művész ragyogó sikereket ér el külföldön és a hazájában alig-alig hogy ismerik.

Művei bejárták Európa összes nagy városait, sikert sikerre halmozó kiállításokon Bécstől—Londonig, Rómától—Stockholmig. Állami képtárak és világhírű magángyűjtemények vásárolták alkotásait. Az egyedüli magyar festő, ki eljutott a Luxemburgi múzeumba, a Jeu de Paume termében kiállított alkotásaival. A budapesti szépművészeti múzeum is őrzi két munkáját, köztük a ragyogó szinezésű „Tavasz"-t, mely — egy francia kritikusa szavait idézve — „Corot-t is elragadta volna" (Armand Dayot.)

Azon kevesek közé tartozik, kiknek önarcképét a Florenci Uffizi is bekérte halhatatlanjai sorába, olyan kimagasló nagy magyar nevek mellett mint

gróf Nemes Margit, Szinnyei Merse Pál, László Fülöp, Csók István, Perlmutter Izsák, Rippl-Rónai stb.

Nálunk idehaza nagy külföldi sikerei óta csak egy kiállítása volt, 1933-ban az Ernst Múzeumban, de az ott kiállított képei nem voltak eladók. A jelen gyűjteményünkben szereplő képek valamennyien befutották nagysikerű külföldi kiállításait, de csak itt kerültek először eladásra, mert eddig reprezentativ alkotásokként megőriztettek.

Sokan talán aránytalannak is érzik e nagy sikert, gondolva kimagasló nagy művészek sokszor szomorú végzetére, mégis biztató jel ez arra, hogy a sors, ha szeszélyesen is, de itt-ott aranynyal szórja be a művészek pályafutását.

Ennek meggondolása talán enyhíteni fogja azokat a szempontokat, melyek a művészi tartalmat más mérleggel mérik.

A MŰBARÁT VEZETŐSÉGE.

KOTÁSZ KÁROLY

(1872—1941)

nagy rajztudásával már fiatal korában feltűnik, de tanulmányai folytatására anyagi eszközökkel nem rendelkezvén, kénytelen apja műhelyében a kalaposmesterséget folytatni.

A véletlen 1894-ben néhány rajzát Vastagh Györgyhöz juttatta, ki meglepődvén a fiatal ember művészi készségén, tanulmányi ösztöndíjat eszközöl ki számára a budapesti képzőművészeti főiskolán. Morellinél tanul öt évig. Innen a müncheni festészeti akadémiára megy, ahol Hackl és Seitznél folytatja tanulmányait. Anyagiak hiányában már-már kénytelen abbahagyni tanulmányait, de Seitz tanár a tehetséges fiatal embert nem engedi el maga mellől. Nagylelkűen a sajátjából fedezi Kotász szükségleteit, taníttatja és tanítja tovább. (Kotász, mint külföldi, nem részesülhetett Münchenben ösztöndíjban).

Később a párisi Julien akadémián tökéletesíteni művészetét prof. Jean Paul Laurens vezetése mellett. Tanulmányúton jár-Olaszországban és Flandriában. Kiállításai révén művészete világnevet szerez neki. A következő múzeumok , galériák és neves gyűjtők szerezték meg műveit:

Szépművészeti Múzeum: Budapest,
Városi Múzeum: Pozsony,
Szépművészeti Múzeum: Prága,
Neue Galerie: Wien,
Galerie Gelb: Berlin,
Musée des Beaux-Art: Gand (Belgium),
Städtische Museum: Amsterdam,
Musée Royal: Brüsszel,
The Carrol Galery: London,
Musée National du Luxembourg: Páris,
Reale Galleria d'Arte Moderne: Róma,
Galleria d'Arte Moderna Villa Reale: Milano,
Galleria Milano,
Galleria Scopinich, Milano,
Reale Galleria degli Uffizi Firenze (Önarckép)
Szépművészeti Múzeum: Stockholm,
Gallerie dr. Störi: Zürich,
Pinakotheka: München,
Az olasz királyi ház: Róma,
dr. Arturo Toscanini: Milano,
Rotschild-gyűjtemény: London,
gróf Pallavinici: London,

graf R. J. E. van Schimmelpenninck: Hága,
Prof. dr. Johan Plesch: Berlin,
M. Benard: Páris,
Kultuszminisztérium: Prága,
Földművelésügyi minisztérium: Róma,
Gallerie Zak és Gallerie 23: Páris,
Nagyméltóságú Kánya Kálmán ny. külügyminiszter,
Magyar Kir. Követség: Róma,
Állami Képtár: Varsó,
Jánoshalmi Nemes Marcel,
Városi Képtár: Mährisch-Ostrau,
Künstler Haus: Brünn,
Stb., stb.

Kiállítások, melyeket az európai szellemi élet vezéralakjai nyitottak meg, köztük: Párisban báró Villáni, Rómában Hory András, Londonban báró Zichy Rubidó, Varsóban Matuska Péter, stb., stb.

Stockholm
Berlin
Helsinki
Velence (Biennale)

Gyűjteményes kiállítások:

Budapest, 1924, 1925, 1933 (Ernst Múzeum),
Wien 1927,
Prága 1926,
Pozsony 1926,
Berlin 1928,
Bruxelles 1928,
Amsterdam 1928,
London 1928,
Páris 1929,
Róma 1929, 1930 — meghívásra a Palazzo Expositione-ban,
Milánó 1929,
Torinó 1929,
Zürich 1930,
München 1930,
Stockholm 1931,
Varsó 1930,
Koppenhága 1930,
Osló 1930,
Brünn 1931,
Paris, Grand Palais, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935,
Figaró Galleria meghívásra 1930, 1932.

Kivonatok az időszerű külföldi sajtóból:

4. X. 1926 — Prager Abendblatt, Prag — 1926. X. 4.

... Kotász malt temperamentvolle Figuren ebenso temperamentvoll. Bewegung. Leben schlechtweg kommt überall überzeugend zum Ausdrucke und eine den Modellen angepasste Farbe und Technik wirkt eindrücklich ...

... Képeinek temperamentumot érzeltető emberalakjait Kotász hasonlóan temperamentumos felfogással és technikával festi meg.

6. X. 1926 — Prager Tagblatt, Prag — 1926. X. 6.

... Die Bilder geben Impressionen meistens stark bewegter Motive ... sind bei aufgelöster Kontur von sehr grosser farbiger Kraft und namentlich hervorragend in der Erzielung einer schweren vibrierenden Atmosphäre. **Ing. Arch. Lehmann.**

... Képei tünő impressiókat érzékeltetnek, többnyire mozgalmat keltő motivumokkal ... művei a feloldott körvonalak mellett nagyon erős színezőerőt mutatnak és figyelemreméltóan kimagaslóak egy súlyosan vibráló légkör megjelenítésében.

Prágai Magyar Hirlap, Prága, 1926. X. 12.

... a született tehetség az összes akadályon át arról győzi meg a belépőt, hogy mondanivalója az életöröm, a szeretet, a jóság. Saját Énjén át látja a természet szineit és vonalait, a szántóföldet, a vihart, a lovakat, a táncolókat és a fürdözőket. Szinei hihetetlenül és meglepően élénkek, valóságos zenei színek; vonalvezetése roppant eredeti majdnem pointillizmus, mégis eredeti és bár a téma seholsem lépi túl a természetnyujtotta lehetőségeket mégis rendkivülinek tünik ebben az akaratos formában, amely mögött egy nagy festő rejtőzik. A folyó kékségét, a domb barnaságát, az emberek mozdulatait, de főként a térelosztás művészetét senki sem felejti el, aki egyszer megállt Kotász képei előtt ...

Dr. Neubauer Pál.

7. VII. 1927 — Neue Freie Presse, Wien — 1927. VII. 7.

... Träume eines sensiblen Koloristen, interessante Erscheinungsskizzen in einer farbenzerlegenden spachtelnden Flimmertechnik. Ein feiner Valeursinn schliesst manches Bild zu toniger Einheit zusammen.

W. D.

... érzőlelkü Kolorista álmai, érdekes vázlatai a jelenségekről egy színfelbontó, festőkéssel felrakott vibráló technikában. Egynéhány képét finom festői érzékkel tónusos egységbe zárja.

10. II. 1928 — Berliner Morgen-Zeitung, Berlin — 1928. II. 10.

... und vor allem jeder Streifen Leinwand zeugt von innerem Erleben. **Dr. Berthold Brochownik.**

... vásznainak minden darabkája mindenekelőtt benső átélésről tanuskodik ...

16. II. 1928 — Berliner Volkszeitung, Berlin — 1928. II. 16.

... In seinen Bildern äussert sich ursprüngliches, von heissem Temperament erfülltes Empfinden ... Und diese Farben wirbeln durcheinander, geben den Szenen eine Bewegtheit, wie sie nur selten einem Maler gelingt.

... Képeiben eredeti, forró vérmérséklettől áthatott érzés nyilvánul ... és ezek a színek nagy összevisszaságban kavarognak, adván a jeleneteknek olyan mozgalmasságot, melynek kifejezése kevés festőnek sikerül.

22. II. 1928 — Deutsche Tageszeitung, Berlin — 1928. II. 22.

... Düster, geheimnisvoll sind seine Farben, das Licht bricht oft elementar aus ihnen hervor. Alle diese Bilder sind wie dunkle, packende Visionen, in denen das Licht aufzuckt und glüht. Sie sind wie die Sehnsüchte eines Dichters, der seinen wilden Träumen Gestalt gibt... Kotász ist ein Könner, der auch in den kleinsten Raum eine wildbewegte Szene so glücklich hineinzukomponieren weiss, dass sie fast monumentalen Schwung erhält ...

Hugo Kubsch.

... Komorak, titokzatosak színei, a fény gyakran elemi erővel tör át rajtuk. Képei mint sötét, magukkal ragadó látomások, melyekben a fény felvillan és izzik, mint vágyai a költőnek, ki vad álmait formába önti. — Művészetének tökéletes ismerője Kotász, ki a legkisebb térbe is oly szerencsésen belekomponálja a legviharosabb, legmozgalmasabb jelenetet is, hogy az valósággal monumentális lendületet nyer.

6. III. 1928 — B. Z. am Mittag, Berlin — 1928. III. 6.

... seine kleinen reinen Landschaften sind ebenso gut, mitunter besser als einer der modernen Holländer oder ein Daubigny — ... ein Kleinmeister im edelsten Sinne des Wortes, ein Maler, der sich nicht übersteigert und der sich dort erfüllt, wo er sich einsetzt ...

Prof. Lothar Brieger.

... Kicsiny, tiszta tájképei éppoly jók, néha jobbak, mint egy-egy mai hollandi, vagy Daubigny képei ... Kisméretű művek mestere, „Kleinmeister" a szó legnemesebb értelmében, mértéktartó festő, kinek minden műve egy-egy beteljesülés.

9. III. 1928 — Vossische Zeitung, Berlin — 1928. III. 9.

... Ein Temperament des farbigen Vortrags, das mit breiten Strichen dichte Lagen ineinanderquirlt, lässt aus Dämmerungen, aus verhaltenen, verschleierten Flächen funkelnde Akzente aufglühen ... Man wird der nicht alltäglichen Begabung Kotász immer gern wiederbegegnen ...

Dr. Max Osborn.

Színesen előadó temperamentum, ki széles ecsetvonásaival sürü rétegeket forraszt egybe, — a homályból, fojtott, fátyolozott mezőiből szikrázó lüktetések izzanak elő. Mindenkor szívesen találkozunk Kotász nem mindennapi tehetségével.

26. IV. 1928 — Journal „Midi", Bruxelles — 1928. IV. 26.

... Kotász est un peintre de grand talent ... sont tous des pages solides, bien équilibrées, bien étudiées et qui tiennent. Les tous sout fins, sans aucune précisité l'exécution en est sincères sans truquage. Il y a dans ses oeuvres, prises sur le vif, un sens peü commun du mouvement et en même temps une virtuosité, une vibration peu commune dans la couleur ... il arrive à des effets surprenants ...

Charles Desbonnets.

Kotász nagy festőtehetség ... Egytől-egyig jól megalapozott, jól kiegyensúlyozott és értékálló lapok. Vonalvezetése finom, minden merev szabatosság nélkül, — megmunkálásuk őszinte, minden szemfényvesztés nélkül. — Gyorsan odavetett művein a mozgásnak eddig kevéssé ismert értelmezésével, szineiben pedig ugyancsak kevéssé ismert virtuozitással és vibrálással találkozunk.

29. IV. 1928 — Le Soir, Bruxelles — 1928. IV. 29.

... son art est plein d'originalité et de force ... On ne peut nier, et nous nous en garderons bien la personalité de cet artiste qui fait passer sous nos yeux des paysages hallucinés qui nous étonnent et nous troublent. **Arthur de Ridder.**

... művészete televan egyéniséggel és erővel ... Nem lehet tagadni és meg is jegyezzük majd ennek a művésznek egyéniségét, a művészt, aki szemünk előtt látomásos tájképeket vonultat fel, melyek csodálattal töltenek el és izgalomba hoznak.

13. X. 1928 — The Times, London — 1928. X. 13.

... a genuine artistic talent — if not something more — expressed in the paintings by Kotász ... Thus, the small painting of a group of people under trees, strongly recalls Goya's designs for tapestry, but it is chiefly a matter of disposition in what is indeed an excellent composition, „classical" in its way ... the movement is admirably contained in the picture by what appears to be an instinct for composition. Mr. Kotász having a remarkable sense of the emotional values of placing and direction ... **C. Mariott.**

... valódi művésztehetség, ha ugyan nem több annál — jut kifejezésre Kotász festményein ... Igy a fák alatti embercsoportot — ábrázoló kis képe erősen emlékeztet Goya szőnyegtervezéseire, — de a tárgy elrendezése teszi azt főleg kiváló kompozicióvá, „klasszikussá" a maga nemében ... a kép csodálatosan fogja össze a mozgást és veleszületett kompoziciós tehetségről tanuskodik. Kotász különös érzékkel bír az elrendezés és vonalvezetés átérzett értékei iránt.

17. X. 1928 — The Morning Post, London — 1928. X. 17.

... a daring spirit was made apparent in his work ... in several cases he has met with considerable succes ... His colour is inclined to griminess and melancholy ... in his brighter moments he produces charming colour schemes. **James Grieg.**

... merész szellem nyilvánul meg képeiben ... sok esetben jelentékeny sikert aratva ... Szinei kissé elkentek és komorságra hajlamosak, — de színesebb kedvében elragadó színélményeket alkot.

30. X. 1928 — The Daily Mail, London — 1928. X. 30.

... paintings by Kotász indicate a very definite talent and an undeniable mastery of the oil medium ... inspired by a passion for rich, sparkling pigment which forms a kind of encrustation on the canvas. He is a colourist by instinct ... the brighter notes sing out like glittering jewels.

P. G. Konody.

... Kotász képei igen határozott tehetségről és az olaj tagadhatatlanul mesteri kezeléséről tanuskodnak ... a gazdag és ragyogó színanyag szenvedélyétől ihletetten, mely szinte kristályos kérget képez a vásznon ... Ösztönszerüen kolorista ... Világosabb színfoltjai szikrázó drágakövekként tündökölnek.

November 1928 — Apollo: A Journal of the Arts, London — 1928. nov.

... his palette-knife technique is quite personal. He has more dynamic force and movement, a sometimes saturnine passion and, at other times, an apocalyptic vision. He has as much feeling for brilliant, clear atmohsphere as for mystic gloom. He delights in depicting rapid movement ...

Herbert Furst.

Palettaké s- technikája teljesen egyéni. Telítve van dinamikus erővel, mozgással, néhol valósággal saturnusi szenvedélyességgel, néhol meg apokaliptikus látomáspkkal. Éppoly fogékony érzéssel adja vissza a ragyogó, tiszta légkört, mint a misztikus komorságot. Öröme teli gyors mozgások vászonravetítésében.

6. VI. 1929 — Le Temps, Paris — 1929. VI. 6.

... Kotász est un tempérament qui ne passera inaperçue nulle part, et dont les interprétations de la nature, dans leur sauvagerie, sont d'une incontestable puissance.

Thiebault-Sisson.

Kotász oly temperamentum, aki seholsem maradhat észrevétlenül, ki a Természetet a maga vadságában elvitathatatlan erővel adja vissza.

6. VI. 1929 — Figaro Artistique, Paris — 1929. VI. 6.

... Les oeuvres attestent la vigoureuse personnalité d'un talent parvenu á la maturité. Il use des pâtes riches et la couleur est enchâssée dans ses toiles comme des pierres précieuses ... Ces tableux précieusement orfévrés, sont d'un art riche et raffiné ...

Hubert Daunoy.

E munkák egy érett tehetség erőteljes egyéniségéről tanuskodnak. Gazdag pasztozitással dolgozik és színei úgy vannak vásznaiba foglalva, akár a drágakövek ... Értékes ötvözésü müveinek gazdag és kifinomult stílusa van.

11. VI. 1929 — Comoedia, Paris — 1929. VI. 11.

... Tout parâit animé d'une sombre frénésie, dans un mouvement forcené ... la façon de peindre est singulière dans une pâte ardente et colorée ...

André Warnod.

... Mindezt egy komor megszállottság viszi előre, hajszolt iramban — festői modora égő- és színes impasztójával egészen egyéni.

20. VI. 1929 — Candide, Paris — 1929. VI. 20.

... La Galérie Georges Petit nous a montré une oeuvre intéressante, du Charles Kotász, au sujet de laquelle on rapelle forcément le nom Monticelli. Pourtant, Kotász n'offre point d'aussi forts contrastes et non plus cet éclat de pierre précieuse. Mais il a moins d'artifice et l'athmosphère d'imagination qu'il donne à ses toiles n'en détruit pas l'accent de terroir.

Pierre du Colombier.

A Georges Petit tárlat Kotász Károly érdekes müveit mutatja be, melyek erösen emlékeztetnek Monticellire. Kotász azonban nem használ oly erős kontrasztokat, sem pedig a drágakövek ily erös színpompáját. Viszont kevésbbé mesterkélt és képzeletének vászonravetett légköre nem rombolja le a valóság hangsúlyát.

27. XI. 1929 — La Tribuna, Roma — 1929. XI. 27.

... Questa pittura ricamata con lane brillantissime di majolica, incastonata a tratti di pietre presiose e specchietti di luce in un mosaico assai bizarro e robusto ...

C. E. Oppo.

... Ez a festészet, mely a drágakövekkel és fényfoltokkal helyenként kirakott legragyogóbb majolikatónust egy rendkívül bizarr és erőteljes mozaikba egyesíti ...

31. XI. 1929 — L'Ambrosiano, Milano — 1929. XI. 31.

... E ch'egli sia un sognatore che vive in un continuo rapimento, lo si può arguire anche da molti di questi suoi dipinti. Ma che Kotász sia un fantasista, lo si può scorgere persino da molti dei suoi paessagi in cui il naturalismo dei temi cede ad un sogettivismo romantico e selvaggio di alta poesia pittorica ... Detta con altre parole, a questo pittore non mancano i mezzi tecnici e sa darci in breve spazio de le impressioni fortemente sentite ...

Carlo Carrà.

... és hogy ez a festö egy álmodó, aki állandó elragadtatásban él, ezt sok festményéből láthatjuk. De hogy Kotász egy képzeletbeni világban él, ezt sok tájképéről látjuk, ezeknek természetszerüsége térdethajt a nagy festői költészet romantikus, vad alanyisága előtt ... Másszóval kifejezve: ez a festö nem szükölködik technikai eszközökben és kis helyen bensöségesen átérzett benyomásokat tud visszaadni.

28. XII. 1929. — Corriere della Sera, Milano — 1929. XII. 28.

... tumultuario excessivo, Kotász dipinge a getti violenti, con un disegno di colorista, tutto mosso, tutto di viva, pasta cromatica, inseparabile dal colore. Ama la materia pittorica per se stessa e la sparge sulla tela con impasti ardenti, translucidi come smalti, ricchi come gemme ... Gli bastano invece pochi guizzi di colori e pochi centimetri li tela per mettervi dentro il respiro di un grande quadro.

V. Bucci.

Kotász viharos szélsőséggel, robusztus erövel festi képeit, a kolorista ecsetjével, amelyeken minden izgatott mozgásban van, minden a legélénkebb kromatikus pasztozitással, a színnel elválaszthatatlanul összeforrva ... A festő anyagát magát szereti és azokat heveserejü ecsetvonásokkal veti vászonra, melyek olyan átlátszóak, mint a zománc és olyan dúsak, mint a drágakövek ... Elég neki néhány színfolt és néhány centiméternyi vászon, hogy egy nagy festmény levegöjét varázsolja elénk.

15. III. 1930 — La Stampa, Torino — 1930. III. 15.

...Noi siamo qui di fronte a un temperamento dei più vari ed estrosi: a un individuo capace delle più soavi delicatezze e dei più rudi trasporti: a un pittore dal quale ad ogni momento prorompe la gioia del colorista: a un romantico sensibile alle più sottili nostalgie.

La sua personalità, ad ogni modo, nel panorama della pittura europea contemporanea, è delle più interessanti e certo significative...

Marziano Bernardi.

A legváltozatosabb és legszélsőségesebb festői temperamentummal állunk itt szemben: oly egyéniséggel, mely képes a leglágyabb finomságok .. de aztán a legkiméletlenebb erejü benyomások visszaadására is, — egy oly festővel, kinek minden perc a kolorista örömét ontja, — egy olyan romantikussal, ki a legkifinomultabb álomképek iránt is fogékony.

7. VI. 1930 — Tages-Anzeiger, Zürich — 1930. VI. 7.

...Kotász ist ein Maler grossen Stils. Seine malerische, höchst persönliche Technik zeigt eine merkwürdige Verbindung des Segantinischen divisionistischen, sich durch dringenden feinen Farbenstriches mit dem pointielierenden Glanz und Flimmer von Gemälden Monticellis.

Die enorme Routine des Künstlers verleitet ihn aber nie zur Schablone; vielmehr spürt man aus jeder seiner Arbeiten stets wieder ein neues starkes Empfinden.

Dr. Felixstein.

Kotász nagystílü festő. Nagyon egyéni festői technikája figyelemreméltó kapcsolatot mutat Segantini elosztásos, átható, finom ecsetvonásaival és Monticelli pontozó fényével és ragyogásával. Hatalmas művészi routinja azonban sohasem vezeti őt sablonokhoz, munkáiból sokkal inkább egy erős érzelem érezhető.

10. VI. 1930 — Züricher Post, Zürich — 1930. VI. 10.

...Seine Palette zeigt die ganze Skala vom melancholischen Grau und braun bis zum leuchtenden Rot, das wie ein Rubin im Bilde funkelt Manche der Landschaften gleicht einem kostbaren Geschmeide....

Emil Sautter.

Palettája a borongós szürkétől és barnától a világló pirosig a színek egész skáláját mutatja, a képein ez rubinként izzik. Tájképeinek nagyrésze értékes ékszerhez hasonló.

13. VI. 1930 — Neue Züricher Nachrichten, Zürich — 1930. VI. 13.

Er ist ein guter Zeichner und weiss mit wenigen formalen Mitteln den Raum zu gliedern, die Tiefenwirkung zu erreichen...

E. Sch.

...Kitünő rajzoló, aki kevés formai közlésmóddal is el tudja érni a tér tagozását és a mélység érzékelését...

7. VII. 1930 — München-Augsburger Abendzeitung, München — 1930. VII. 7.

... Sie sind auch in ihrer subtilen technischen Durchführung, die an das Farbenmosaik der Pointillisten und Neoimpressionisten, an den Farbenschleier eines Monticelli und an die Bestimmheit eines Segantini erinnert, von intimer Wirkung ... Ein inniges Naturgefühl führt zu Raumdichtungen, zu feinfühlig beseelten Schilderungen des Landlebens ...

Prof. Dr. Nasse.

... művei bensőséges hatásúak finom technikai megoldásukban is, melyben a pointilisták és neoimpressonisták szín-mozaikjára, egy Monticelli fátyolos színhatására és egy Segantini határozottságára emlékeztet ... A Természet bensőséges megérzése tájfantáziákra, a vidéki élet finom érzéssel áthatott ábrázolására vezeti.

10. VII. 1930 — Augsburger Postzeitung — 1930. VII. 10.

Man möchte wünschen, dass Kotász Glasfenster malen würde. Was für Brände von Farben würden da entstehen! Von einem der gewissermassen schon die Leinwand in farbige Brände verwandelt ... Die Intensität dieses inneren Sturmes führt häufig zur Vernachlässigung der Form. Zuweilen aber, besonders im Bildnis zwingt er sich dazu und dann erkennt man, dass das Formkönnen bei diesem malerischen Stürmer nicht gering ist. Bewegung aus Sehnsucht ist etwas anderes, als Bewegung aus der Vitalität des Lebensdranges.

Dr. Alois Wurm.

Szinte azt kívánnók, bár üvegmozaikot festene Kotász, mily mélyen izzó színeket is teremtene! Egyike azoknak a művészeknek, aki bizonyos mértékig már a puszta vásznat is színes izzásba hozza ... E benső viharnak hatalmas ereje gyakran a forma elhanyagolására vezet. Néha azonban — különösen arcképeiben — ennek ellenkezőjére kényszeríti önmagát és ekkor látjuk, hogy ennek a harcos festőnek a formatudása nem csekély. Más a vágyból és más az életeröből, a hatalmas életösztönből fakadó megmozdulás.

11. VII. 1930 — Münchner Neueste Nachrichten, München — 1930. VII. 11.

... der in der Farbe und Athmosphäre eine brausende Freude empfindet. Die Farben sind in einer Art teppichähnlicher Mischung zwischen volkstümlicher und feinerer Koloristik, aber eben um diese tatkräftigere Freude eines positiven Gestaltenkönnens auch der Natur genähert.

Konrad Weiss.

... aki viharzó örömet érez a színekben és a környezet légkörében. Színei a népies- és a nemes kolorizmusnak bizonyos szőnyegszerű keverékét adják, mely azonban éppen hatalmas alkotóképessége és a teremtésben rejlő öröme következtében a Természethez közeledik.

11. VII. 1930 — Münchener Zeitung, München — 1930. VII. 11.

... Ein zweifaches fällt an den Bildern von Kotász sofort auf; eine oft bis zum äussersten gesteigerte Leidenschaft, die auch im malerischen Vortrag zum Ausdruck kommt und eine impressionistische Technik Diese Technik bedingt ein sorgfältiges und gleichmässiges Durcharbeiten der ganzen Bildfläche und das ist wohl der Hauptgrund dafür, dass die Bilder einen so harmonischen Eindruck machen ..

Rich. Braungart.

Kotász képein nyomban szembeötlik különös kettőssége: a gyakran végsőkig felfokozott szenvedély, mely a festői előadásban jut kifejezésre és az impressionista technika. Ez a technika gondos és egyöntetű megoldottságot eredményez a kép egész felületén és ez a főoka, hogy képei oly harmonikus benyomást keltenek.

11. VII. 1930 — Münchener Post, München — 1930. VII. 11.

... Dann gelingen ihm wieder plötzlich ganz erstaunliche Griffe... K. Kotász ist ein Künstler, der auch ausserhalb seines Landes Sympathie und Förderung verdient ...

Hermann Esswein.

... egészen csodálatos fogások sikerülnek neki ... Kotász olyan művész, ki hazáján kivül is rokonszenvet és pártolást érdemel ...

12. I. 1931 — Tagesbote, Brünn — 1931. I. 12.

... Seine Bilder stehen weitab von der Oberflächlichkeit folkloristischer Anschauungsweise, sie sind mit einem Herzen emfunden, welches durch die bunten Kleider hindurch auf das überall gleiche Leben eines Volkes der grossen Ebenen hinweist. Das Leben und die Bewegung der Menschen und Tiere auf dem Hintergrund der Landschaft sind die ewigen Themen, die Kotász im Sinne eines Meunier oder Jean François Millet darstellt. Allerdings mit einem Feuerwerk an Farben einer Farbenweberei im Spachtelwerk, welches ihn technisch zwischen Segantini und Monticelli stellt ...

Prof. V. Oppenheimer.

... képei távol állanak a népies felfogás felületességétől, — álmai egy olyan szívnek, mely a tarka ruhákon keresztül a nagy síkságok népének mindenhol egyforma életét érzi. Müveinek örök tárgyai tájii háttérben az emberek és állatok élete és mozgása, melyet Meunier, vagy J. F. Millet szellemében ábrázol. Mindenesetre a festőkéssel felrakott színszőttesek olyan tüzijátékában, mely őt technikában Segantini és Monticelli közé helyezi.

19. I. 1931 — Morgenpost, Brünn — 1931. I. 19.

... sie sind Dokumente eines ungewöhnlich koloristischen Talents, einer starken künstlerischen Eigenart. Er fügt mit dem Spachtel Farbenflecken zu hinreissenden Gebilden, voll Licht und Luft zusammen ...

Prof. Dr. Karl Kreisler.

... bizonyítékai egy nem mindennapi kolorisztikus tehetségnek, erős művészi sajátosságnak. Festőkéssel felrakott színfoltjai magávalragadóan, fénnyel és levegővel telítetten hatnak.

14. II. 1931 — Le Journal, Paris — 1931. II. 14.

Le Salon d'Hiver au Grand Palais. Salle IX. Kotász (car il y a une section étrangère dans ce Salon rigoureusement français(a envoyé des compositions d'une pâte fougueuse et amusante où l'on discerne de jolies qualités de peintre.

G. de Pawlowski.

A Grand Palais Téli Tárlatának IX. termében Kotász — mert ennek a szigorú francia tárlatnak idegen csoportja is van — tüzes és érdekes pasztozitású kompozíciókat küldött, melyek sok kiváló festői képességet árulnak el.

22. II. 1931 — La Liberté, Paris — 1931. II. 22.

... En de somptueuse et vibrantes symphonies d'un art raffiné et d'une poésie aussi noble que sensible des dons innés de coloriste s'y manifestent avec une distinction exquise.

René Chavance.

... egy kifinomodott művészetnek és egy éppoly nemes, mint érzelemteli költészetnek pompás és vibráló szimfoniáiban a kolorista veleszületett adományait látjuk nagy kiválósággal kifejezésre jutni.

22. II. 1931 — Journal des Débats, Paris — 1931. II. 22.

... Aussi, nous réjouissons-nous de n'avoir pas manqué de remarquer lors le notre dernière visite au Salon d'Hiver les envois du peintre Kotász, que l'on voudrait voir se produire plus fréquemment chez nous... Les quatres morçeaux de choix... qui vient de s'imposer à notre attention, attestent éloquemment des qualités hors pair de cet artiste délicat. Tout en gardant le respect de la nature, rarement avec autant de grâce ont été évoqués sur la toile des rêves, des aspirations, des sentiments...

César Piéri.

Örömünknek adunk kifejezést, hogy a „Téli Tárlaton" való legutóbbi látogatásunk alkalmával találkozhattunk Kotász festőművész munkáival, melyeket gyakrabban szeretnénk nálunk látni... A 4 beküldött darab... melyek figyelmünket megragadták, ékesszólóan tanuskodik ennek a finomhangú művésznek páratlan képességeiről. A Természet iránti tiszteletet megőrizve, ritkán láttunk annyi bájjal megelevenítve a vásznon álmokat, vágyakat, érzéseket...

1. III. 1931 — L'Art et les Artistes, Paris —1931. III. 1.

... Nous connaissons aussi de lui des paysages printaniers d'une exquis légérété d'atmosphère et d'une harmonie florale qui eût ravi Corot... Car dans ses interprétations de la nature où la virtuosité de son art se complait visiblement dans des sujets d'une sauvagerie impressionnante, il trouve place parfois pour quelques heures d'apaisement pendant lesquelles son pinceau détaille avec une rare finesse de touche les pétales les plus délicates et brosse avec une calme habileté de superbes natures mortes.

Armand Dayot.

... Láttunk tőle olyan különösen könnyű levegőjű és virágharmóniáju tavaszi tájakat is, melyek magát Corot-t is elragadták volna... Mert a természet visszaadásában, ahol művészetének virtuozitása megkapó erejű témákban leli kedvét, a lehiggadás néhány órájában, amikor időt talál arra is, hogy ritkán látott finomságú részletezésével adjon elő egy szirmot és nyugodt jártasságával fenséges csendéleteket vessen vászonra.

...les toles qu'il expose au Salon d'Hiver sont d'un grand lyrique de la couleur et, d'un bel artisan de la matière picturale en même temps que d'un poéte tour à tour familier, pastoral, épique et toujours émouvant. **Maxmilien Gauther.**

...A Téli Tárlaton kiállított vásznai a szinek lirikusára és a festő anyagának mesteri kezelőjére vallanak, amellett egy költőre, aki hol bizalmas, hol gáláns, hol epikus, de mindig és mindenütt magával ragadó.

Paris, Palais-Royal, le 25. VII. 1929.
Ministère de L'Instruction Publique et des Beaux-Arts

Monsieur,

J'ai l'honneur de vous informer que M. le Sous-Secrétaire d'Etat des Beaux-Arts a bien voulu, sur ma demande, acquérir la peinture que j'avais remarquée à votre exposition. „Jeune paysanne hongroise".

Je serai très heureux d' exposer cette toile dans la section des Ecoles étrangéres du Musée du Luxembourg, au Jeu-de-Paume des Tui'eries.

Avec touts mes compliments, veuillez agréer, je vous prie, Monsieur, les assurances de mes sentiments les plus distingués.

Le Chef du Cabinet
conservateur adjoint des Musées Nationaux Chargé du Museé du Jeu de Paume
(signé) André Dezzarrois

Paris, kir. palota, 1929. VII. 25.
Közoktatási és Szépművészeti Minisztérium.

Igen tisztelt Uram!

Van szerencsém önt arról értesíteni, hogy a szépművészeti államtitkár úr felkérésemre volt szíves megvásárolni azt a képet, amely kiállításán figyelmemet megragadta: a „Fiatal magyar parasztlány".

Nagy örömömre fog szolgálni, hogy ezt a vásznat a luxemburgi múzeum idegen iskolájának termében, a Jeu-de-Paume des Tuileriesben kiállíthattam.

Szerencsekivánataim kifejezése mellett kérem fogadja nagyrabecsülésem kifejezését.

André Dezarrois
a Nemzeti Múzeumok öre,
a Jeu-de-Paume-i múzeum megbizottja.

Gand, 1928. V. 21.

Gand, 21. V. 1928.

Monsieur,

J'ai le plaisir de vous faire savoir que le tableau de Charles Kotász que j'ai acheté a été joint à la collection au Musée de Gand et y est déjà exposé. Il a été accueilli avec beaucoup de faveur par les membres de la commission du Musée auxquels je l'ai présenté et a reçu une fort bonne place.

Veuillez agréer, Monsieur, l'expression de ma consideration distingué.

(signé) Hulin de Loo.
(Président de la Commission du Musée)

Igen tisztelt Uram!

Van szerencsém tudomására hozni, hogy Kotász Károlynak általam megvásárolt képét a Gand-i múzeum gyüjteményébe sorozták, ahol már ki is állították. A múzeum bizottságának tagjai nagy örömmel fogadták az általam bemutatott képet, amely igen előkelő helyet kapott.

Kérem fogadja nagyrabecsülésem kifejezését.

Hulin de Loo.
(A múzeum bizottságának elnöke.)

Milano,9. I. 1930-VIII.

Illustre Signore,

Mi è infinitamente grato di comunicarLe che la scelta per l'aquisto di un'opera di Carlo Kotász, è caduta sul dipinto intitolato „Ai piedi del monte".

Esso sarà subito esposto in una sala della Galleria d'Arte Moderna, e a punto in quella dedicata alle opere degli artisti stranieri dove testimonierà la mirabile forma artistica perseguita dal grande pittore ungherese.

Gradisca i miei ossequi migliori.

Il Sopraintendente Capo

Prof. **Dott. Giorgio Nicodemi.**

Milánó, 1930. I. 9.

Igen tisztelt Uram!

Végtelen örömömre szolgál annak közlése, hogy a Kotász Károly egyik művének megszerzésében a választásunk „Hegy lábánál" c. festményre esett.

Ezt a képet azonnal kiállítjuk a Galleria d'Arte Moderna egyik a külföldi művészek művei számára fenntartott termében, ahol tanuskodni fog a nagy magyar festő csodálatos művészi rátermettségéről.

Kérem fogadja legmélyebb tiszteletem kifejezését.

A vezető főfelügyelő:

Prof. **dr. Giorgio Nicodemi** tanár.

---

1. Nyár olajf.	4000 P	23. Légtornászok olajf.	4500 P
2. Mennybemenetel olajf.	1300 P	24. A tűznél olajf.	1400 P
3. Uzsonna a kertben olajf.	2600 P	25. Körhinta tempera	4500 P
4. Lovasok olajf.	2700 P	26. Hazafelé olajf.	144 P
5. Erdő szélén olajf.	2700 P	27. Horgászás olajf.	2800 P
6. Duhajkodó olajf.	1500 P	28. Mózes a Vörös tenger partján olaj	4000 P
7. Mulatozók olajf.	3000 P	29. Krisztus kigúnyolása olajf.	2800 P
8. Körhinta tempera	2000 P	30. Hegyibeszéd	1400 P
9. Lepényevő verseny olajf.	2800 P	31. A tánc olajf.	2800 P
10. Lovasok olajf.	1200 P	32. Önarckép olajf.	5000 P
11. Pihenő olajf.	2700 P	33. Csárdás olajf.	2800 P
12. Viharban olajf.	1400 P	34. Vágta a viharban olajf.	1400 P
13. Viharban hazafelé olajf.	2800 P	35. Amazonok olajf.	2800 P
14. A művész leánya olajf.	2800 P	36. Csikó fogás olajf.	2600 P
15. Sirbatétel olajf.	1800 P	37. Lakodalmas menet olajf.	2500 P
16. Kirándulás	4000 P	38. Müteremben olajf.	1700 P
17. Faluvége olajf.	1200 P	39. Nagymosás olajf.	2800 P
19. Terelés olajf.	1600 P	40. Vihar előtt olajf.	4000 P
20. Falutornya olajf.	1200 P		
21. Árkotások tempera	2000 P		
22. Önarckép olajf.	2000 P		

31 **Tánc**

35 **Amazonok**

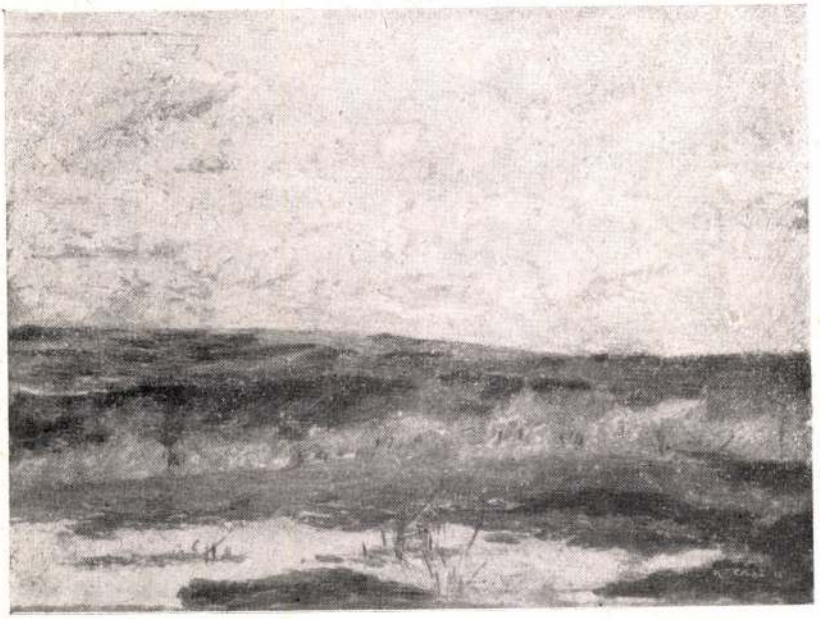

Táj

19 Terelés

Terefere

Réten

7 **Mulatozók**

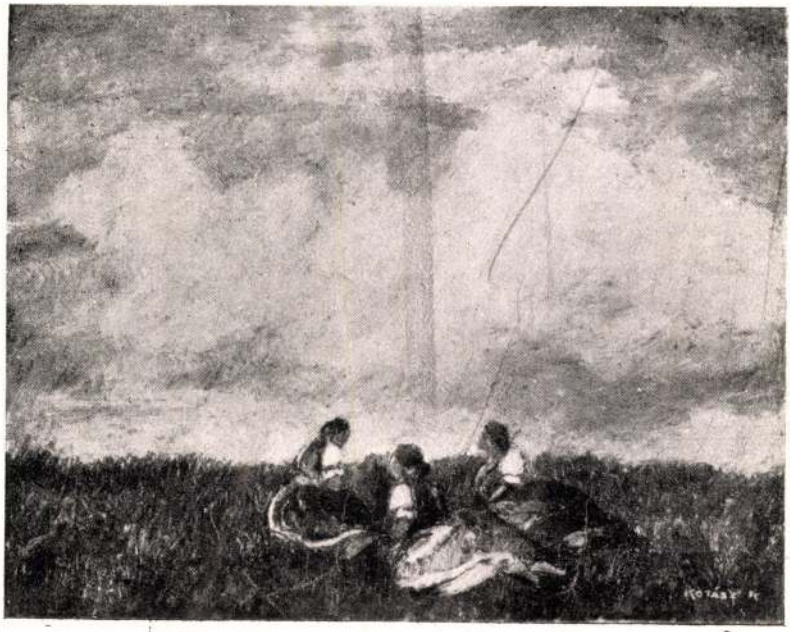

Réten

Merengés

Téli táj

10 **Lovasok**

Sulykoló nő

6 **Duhajkodó**

Tél

A művész leánya

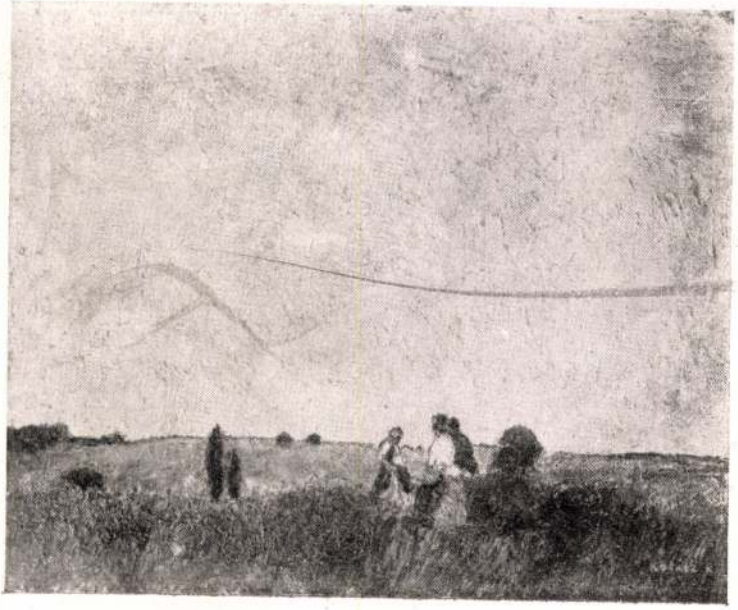

Mezőn

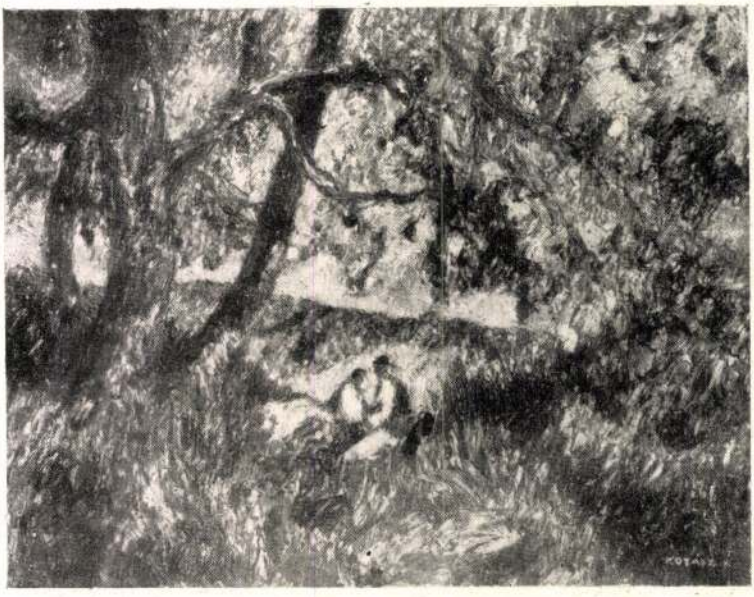

11 **Pihenő**

12 **Viharban**

Engedjétek hozzám a kisdedeket

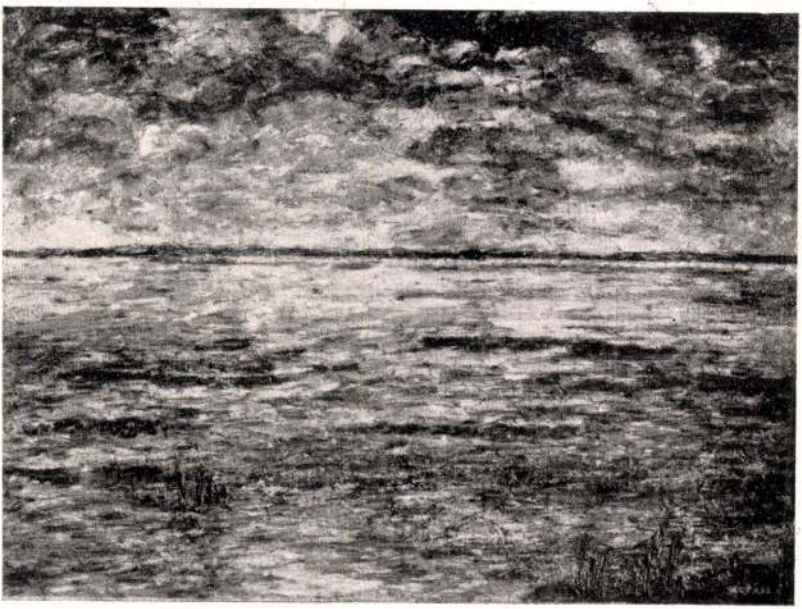

Balaton

A katalógus ára: 3.20 P.

A külföldi lapismertetéseket Dr. Radó László fordította.

Weisz Sándor, papír- és nyomdaipar, Horn Ede-u. 3. — Tel.; 120-248.

Felelős kiadó: Krivátsy-Szűts György.

KOTÁSZ *Károly*, festő és grafikus, Budapest 1872 nov. 4. Atyja műhelyében a kalaposmesterséget tanulta. 1894. Vastagh György festő pártfogásával a bpesti iparműv. iskolába került, hol Morelli Gusztáv osztályán öt évig képezte magát a fametszésben, majd Schmal építész műtermében mint díszítő-tervező rajzoló működött. Ezután a müncheni akadémián s utóbb Párizsban, a Julien-akadémián tanult. 1906—11. a bpesti Verőféle leánynevelő-intézetben az iparművészet és rajz tanára volt; azóta Budapesten kizárólag a festészettel foglalkozik. 1921. és 1924. a Nemzeti Szalónban, 1925. az Ernst-Múzeumban, 1927. Bécsben, 1928. Amsterdamban, Berlinben és Londonban, 1929. Párizsban, 1930. Milánóban, Rómában, Zürichben és Münchenben, 1933. az Ernst-Múzeumban rendezett műveiből gyüjt. kiállítást. A Tavasz és Kora tavasszal c. olajfestményei a Szépművészeti Múzeumban vannak. K. egy- és többszínű fametszetei széles foltszerkesztésükkel és dekoratív formafelfogásukkal tűntek fel. Az olajfestészetben érdeklődésének főtárgya a tájkép. A lombok színességét finom, csaknem pointillista technikával érezteti. A laza és pasztózus színek gyengéd harmóniáját néhol tüzesen megvillanó fényekkel tarkítja.

8. f I 587 l

Körtvélyes:

A kastély látk

A domb

gű épület. Jobb

let földszintén l

ben hegyek hullán

„h

Rézmetszet, mérete

Ltp

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KOMÁROM MEGYEI

Pezsdítő vitákat!

Megyénk képzőművészeti életéről

Vitathatatlan hogy megyénk művészeti életének legerősebb ága a képzőművészet. Mégis, amikor az elmúlt ősszel a megyei tárlat anyagát végignéztük, olyan érzésünk támadt, hogy bizonyos stagnálás jelei mutatkoznak a művészek munkásságában. A legveszélyesebb tünet a rutinmunka, az önismétlés, a megújulási készség hiánya volt.

Időközben szó esett arról, hogy keresni kellene az előrelépés módozatait. Mint kiderült, a művészek körében is mindinkább felgyülemlett ez az igény: valamit tenni! Már az elmúlt év szeptemberében összeültek megbeszélésre. Úgy tetszik, azóta a fokozatos kibontakozás útjára találtak, találnak művészeink — ami persze alkotásokban csak később jelentkezik, kamatozik.

A problémák nem kis része abból adódott, hogy a képzőművészek szövetségének néhány esztendővel ezelőtt életre hívott területi szervezetei (jelen esetben az Észak-Dunántúli Területi Szervezet) a megyében élő művészek problémáin közvetlenül túl sokat nem segíthetett. Persze szólni kell arról is, amiben támogatást ad: míg korábban a Képcsarnok csak Budapesten bonyolított le vásárlásokat, most kéthavonként ellátogatnak a megyébe. S csak azoktól vesznek alkotásokat, akik nem csupán a Képzőművészeti Alap, hanem egyúttal a területi szervezet tagjai is. Ilyen értelemben is, más vonatkozásban is megnőtt a helyi, a megyei csoportok felelőssége.

Arra azonban, hogy a megújulási folyamatnak főként belülről kell megindulnia, a művészek lassan ébredtek rá. Az említett megbeszélésen és más keretek közt is mindinkább testet öltött az elképzelés: keresni kell a találkozási alkalmat a megye illetékes vezetőivel, s ilymódon megvitatni, a speciálisan megyei jellegű problémákat. (Közben tisztújítás is zajlott a megyei csoportoknál. Nálunk Kóthay Ernő tatai festőművész került a csoport élére s az Észak-Dunántúli Területi Szervezet és a szövetség központja közzött az összekötő továbbra is megyei művész: Kerti Károly.) A csoport vezetője elmondta, hogy a kapcsolatteremtésben a tapasztalatok pozitívak, készséggel, szívélyességgel találkoznak általában.

Új elképzelések is körvonalazódnak már, melyek megvalósítása közvetlenül is visszahat képzőművészeti életünk mind egészségesebb atmoszférájának kialakulására. Ilyen például az a terv, hogy a nemsokára átadásra kerülő tatai Megyei Művelődési Központban művészklubot hívnak életre. Kóthay Ernő így vélekedik: a megye képzőművészeinek alapvetően nem technikai problémákkal kell viaskodni; az igazi, termékenyítő műhelyviták hiányoznak, amikor mindenki elmondja a maga véleményét, s a kölcsönhatás révén mindenki gazdagodik. S ebben a vonatkozásban az is említést érdemel, hogy művészeink szándéka ma már — mind közvetlenebb kapcsolatot „provokálni" a kulturális-társadalmi élet vezetőivel. (Ilyen — számukra is örvendetes — tényként emlegetik, hogy a fiatal festők február elején Oroszlányban megnyitott tárlatán már pezsdítő eszmecsere zajlott.)

Nagyon biztatónak tűnik az az elgondolás is, mely a menet közben tartott megbeszéléseken kezdett kikristályosodni: művészeti tanács életrehívása és koordináló tevékenysége révén a megyei létesítmények művészeti beruházásainál közvetlenebbül szóhoz juthatnának alkotóink. Új dolog a Kernstok-díj is, melynek odaítélésére az idén első ízben kerül sor.

A megújulás egyéb jeleivel is találkozni. Az Oroszlányban tárlaton jelentkezett fiatal művészek kívánsága valóra vált: a zsűrizés nem egy négy fal közt, elzárkózva lebonyolított művelet volt csupán, hanem a megyei csoport vezetője tolmácsolta az öt fiatal festőnek a zsűri véleményét is. Felmérő munkát is kezdett a csoport. Leveleket küldenek a városi tanácsoknak, hogy tájékozódjanak általuk esetleg nem ismert festegető emberekről, műveikről; felkeresik őket, megnézik munkáikat. Egyáltalán, ahogy Kóthay Ernő megfogalmazta: „tisztába teszik" a képzőművészeti életet.

Mindezek a biztató jelek, ígéretes kezdeményezések arra utalnak, hogy az őszi tárlaton tapasztalt stagnálás lassan szűnőben van. Természetesen egészében csak akkor beszélhetünk igazi megújulásról, ha nem csupán az említett szervezeti keretek erősödnek meg, hanem ezek — eszközként — a tartalmi munka gazdagodását szolgálják. A lényeges nyilvánvalóan ez: mit, milyen színvonalon alkotnak művészeink? A kulturális élet irányítói segítséget nyújthatnak a kedvező alkotó légkör megteremtéséhez, de a művészeknek maguknak kell megbirkózniuk a külső és belső látványnyal, mi nem az formát ölthet.

Ezért aztán — anélkül, hogy a többi kezdeményezést lebecsülnénk ezzel — a legfontosabbnak mégis csak a pezsgő vitákat tartjuk. Úgy is, hogy a művészek maguk közt folytatnak izzó hagú eszmecserét, úgy is, hogy a kultúrpolitikai irányítás különböző szintű vezetőivel cserélik ki nézeteiket. A kölcsönös tájékozódás újabb kezdeményezések szülőjévé válhat. Egyszersmind akarva-akaratlan visszahat a belső alkotómunkára: egy-egy egészséges vitaszakasz újabb lökést adhat a megújhodáshoz fiataloknak a kibontakozáshoz. S erre szükség van. Mert a bátrabb művészi valóságlátás emelheti csak a megye képzőművészetét mind magasabb színvonalra.

Hogy viták lesznek? Ettől nem félni — ennek örülni kell. Az egészséges légkörben folyó viták növelik az alkotó kedvet, fokozzák a tisztánlátást, és táguló perspektívát nyitnak. Így kerülhetjük el a bevezetőben emlegetett veszélyeket s a provincializmust, a másod-, harmadrendűséget is.

Jenkei János

... Hütlen asszony című alkotásáról, amely egy szerelmi tragédia történetében maróan gúnyos bírálatát adja a látszatokra épülő polgári életformának.

DÁNIÁBAN FORGATJÁK a Lear király-t. Raabjerg Mileben építik fel a Shakespeare képzeletéből született királyi kastélyt. Peter Brook rendező irányításával.

...EGYEI
...ZEK MUNKÁI

: TÉLI TÁJ

...ZOMJÚSÁG

... az ész határait, ...
a türelmetlenség ostorcsatt...
a vér kiserkent forrásait
megszabdalt bőrömön.

Mindent elfogadnék, a bék...
az elérhetetlenség kő-képz...
melyek érdemesek a csodál...
a szorongató szerelmet,
megszenvedett mindennapi bizonytalanságomat

Adamek György:

Egy sor pléhkocka

Egy sor pléh négyzetlapocska
Porosodik már harmadik napja
Ma társaiért sem nyúl kéz
Ma néma a dohányzó, néma a lámpakamra
Solniháznak sem szól az indítócsengő
Némaság feketedik moshatatlan vértócsán
Némaság fekszik a ponyvahordágyon
Leállt a drótkötélpálya
Zenészek készülődő köhécselésével
Sírásó kapájával
Visszaszökik búcsúcsókra a sor pléhlapocska
gazdáinak néma ajka
Egy simogatás a fejvédő kobaknak
Festéktől pergett csutorának
S mennek
Mennek a nem látott csendbányába

Arató Károly:

A KŐ

Évezredek után már szörnyen unta,
hogy szögleteit senki sem gyalulja.

Mikor társaival együtt napfényre hengerült,
fejest ugrott rögtön s a zúzdába repült.

De ott is türelmetlen várta:
finomítsa kőműves kalapácsa!

Bár éles ütései fájtak,
boldog volt: része lesz egy háznak!

Idővel elvesztett minden recézetet,
a többiekhez pontosan illeszkedett

s lett végül sima kő. Szerényen, halkan
örökre elhelyezkedett a falban.

Sebestyén Lajos:

Utazás

Mióta s milyen táj suhan, nem is tudom.
Csak a ritmust érzem, s hallom, hogy zakatol.
De miért oly ismerősek ezek a fák...?
ez a kőris, az odvas tölgy, ez a hárs?
Itt vagyok kedves erdőmben, itt vagyok,
csak a képzelet csúfolt — ahogy ballagok.

Annus József:

Két sült krumpli

dúrok elől. Mert félt ám tőle a cár! De a nép sehol nem adta föl. Nacsak, elég az hozzá, hát beszélgettünk. Azt kérdi tőlem:

— Aztán nem fázik itt, István?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JUN 13
Dolgozók Lapja (Komárom)

Kóthay Ernő festőművész

1021

1974. június 13. csütörtök

Kóthay Ernő gobelinje

Budapest egyik külvárosi utcájában, egy szürke bérház udvarán, szerényen a tűzfalak tövében, kerítések mellett van egy hosszú földszintes épület, ahol napról napra csodák születnek. Szorgos női kezek szőnek itt — képzőművészek tervei alapján — szemet-lelket gyönyörködtető több négyzetméteres gobelineket, naponta egy-két arasznyit haladva.

Ide járt az elmúlt évben gyakran Kóthay Ernő festőművész, izgatottan figyelte élete első gobelinjének lassú születését. A mű elkészült, s az eredmény még a művész számára is meglepő volt. Ezt nem bántó éllel írom, hiszen megálmodta, megtervezte ő a gobelin kartonját, számolt a szövés sajátos technikájával, de hogy milyen csodás életre kelti a szövött felület faktúrája a művész jellemző színvilágát, az csak akkor dőlt el, amikor az alkotás egy kaposvári kiállítás után végleges helyére került, a megyei pártbizottság egyik előadótermébe. Az biztos, hogy kiváló mű született, s jelentős helyet foglal el mind a művész alkotópályáján, mind megyénk képzőművészetében.

Nem tudom pontosan, kinek az ötlete volt Kóthay Ernőt erre a gobelinpályázatra meghívni, hiszen ezzel a nehéz technikájú műfajjal még soha nem próbálkozott, de szerencsés ötlet volt. Lehet, hogy nem is csak ötlet, hanem tudatos választás. Így utólag, az elkészült gobelin ismeretében, bizvást mondhatjuk, azok a festői problémák, amelyek Kóthayt az utóbbi időben foglalkoztatják, szervesen kapcsolódnak a gobelinkísérletéhez. Belső lírai mondanivalóját hordozó képi tartalom kifejezésére, ő ugyanis nem építi, hanem kifejezetten „szövi" egymásra, egymáshoz színvilágára jellemző színfoltjait. Gondoljunk csak a legutóbbi megyei tárlaton látott festményeire, például az Őszi hangulatra, a Tündérkirályra és a többiekre.

Véleményem szerint a pályázatot épp azzal nyerte meg, hogy egy számára idegen műfajban is elsősorban önmagát akarta kifejezni, s nem a „megrendelést" kielégíteni. A másik két pályázó — iparművészek — abba buktak bele, hogy egy számukra idegenebb területre léptek, s epikus hangvételű, több alakos kompozícióban igyekeztek megoldani a feladatot.

Kóthay egy ősi szimbólumot használ a sokat jelentő, ígéretes új korszak kezdetének kifejezésére. Gobelinjének kompozíciós súlypontjában egy kis mag mocorgó, induló vörös gyökerei, felfelé törő, világosság felé igyekvő, fényt hozó vörös csírája küszködik a sötét földtalajjal. A kis mag és az egész felület kompozíciós ellentéte, a sötét színek túlsúlyából a világosabb színek árnyalataiba való átmenet szinte drámaian mozgalmassá, izgalmassá teszi a felületet. A hatás mégis lírai, mert Kóthay sajátos kifejezésmódja érvényesül itt is, mint legjobb festményein.

Az alkotást közvetlenül elkészülte után láttam először, s ennek bizony jó pár hónapja már. Így nem az első benyomás elragadtatása ismételteti meg velem: jelentős alkotással gazdagodott Kóthay életműve és megyénk képzőművészete. Reméljük, hogy a tatai várban a közeljövőben megnyíló Kóthay-kiállításon a szélesebb közönség is megismerkedhet vele.

Győry Csaba

1971. június 13. c

Tíz brigád „cs

A szocialista brigádok vállalásai közt egyre több az olyan jellegű, mely a közösségi élet ápolását és a hármas jelszó egyik igéjét, a tanulást szolgálja. Ez általában az önpróbára a versengőket. (Az utóbbira ugyanolyan pontos választ adott a „bennfentes" és az egyszerű dolgozó.) És az ügyességi játékok: a pingponglabda-dobás egy bádog-

Az esztergomi Építőipari Szövetkezet „Balassa Bálint" asztalosbrigádja, mely csak egy ponttal maradt le a versenyben

tevékenységen és a brigádkollektívák belső kezdeményezésein alapszik. Am, hogy mit értek el, milyen színtre jutottak, azt ők maguk is jobban felmérhetik, ha más brigádokkal vetik össze felkészültségüket.

Ilyen gondolattal rendezte meg a KISZÖV is a megye ipari szövetkezeteinek brigádvetélkedőjét. Alkalmat adott ezzel egy-egy vállalás teljesítésére és a szélesebb körű erőpróbára. A tatabányai Rozmaring étterem mellett lévő rendezvényteremben tíz brigád sorakozott fel a megyéből: természetesen mindegyik szövetkezet a legversenyképesebb „együttesét" küldte el.

Különös atmoszférája van ennek a mai „népi játéknak": az ismeretlenség, feszültség

tálba, biliárd a mini rexasztalon. S, hogy teljes legyen a hangulat, a végén mindegyik brigádnak külön énelkelnie kellett.

Az első díjat, egy serleget a tatai Hűtőtechnika „Vértes"

Az otthon,

Az Állami Biztosító szerdán a MUOSZ-ban sajtótájékoztatón számolt be a személy-, az otthon-, a gépjárműbiztosítás időszerű kérdéseiről.

Szász Endre ügyvezető igazgató bejelentette, hogy hazánkban három és fél millió családnak van legalább

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 APR 10

(Dolgozók Lapja (Komárom)

Kóthay Ernő festő-
művész

1021

1974. április 10. szerda

Műsornaptár

Lassan hagyományossá válik a Komárom megyei Művészeti Szemle műsornaptárának megjelentetése. A műsornaptár magába foglalja az országos jellegű találkozókat, kiállításokat, a bábjátékos napok programját, az amatőr művészeti csoportok, együttesek vetélkedőit, bemutatóit, az úttörő kulturális szemle rendezvényeit, a népművészeti jellegű megmozdulásokat stb.

A szemle rendező szervei között találjuk az SZMT-t, a megyei tanács művelődésügyi osztályát, a KISZ megyei bizottságát, a megyei úttörőelnökséget, a Hazafias Népfront megyei bizottságát és a megyei művelődési központot. A műsorfüzet programjaként — mintegy mottóként — A. V. Lunacsarszkij következő szavait választották: „Társadalmilag jelentékeny művészet létrehozása, olyan művészeté, amely része a szocialista építésnek: ez a mi közös célunk ezen a téren". Úgy hiszszük, ebben a szellemben kívánjuk mi is továbbfejleszteni művészetünket.

Az ízléses, szép műsorfüzetet Kóthay Ernő festőművész tervezte, szerkesztette Kárpáti Edit. A műsornaptár felsorolja azokat a megyei együtteseket is, amelyek az elmúlt évben külföldi túrán vettek részt. Így például megtudjuk a naptárból, hogy a tatabányai Bányász Színpad Ausztriában és Csehszlovákiában, a tatabányai József Attila Általános Iskola kórusa és a dorogi Bányász Fúvószenekar Csehszlovákiában, a tatabányai 2. számú Általános Iskola úttörő-táncegyüttese Jugoszláviában, az esztergomi Labor MIM Balassa Kórusa Ausztriában járt. Ugyancsak felsorolja a füzet a legjobb együttesek kitüntetéseit is.

A műsornaptár rendezvényei közül már megtartották a megyei amatőr diszitőművészeti kiállítást (Bakonyszombathelyen), a megyei bábtalálkozót, a XIV. Munkáskórus Találkozót, stb. Áprilisban rendezik meg a megyei diáktalálkozót, a zeneiskolák IX. kamarazene kisfesztiválját (Oroszlányban), a megyei fotókiállítást. Májusban több kiemelkedő rendezvény lesz Komárom megyében. Ezek közül említjük meg a képzőművészeti szakkörök megyei kiállítását, a III. Dunántúli Bábjátékos Napok rendezvényeit (Oroszlányban), a GV. Fúvószenekari Találkozót, az V. Megyei Nemzetiségi Találkozót (Sárisápon), a XII. Úttörő Regöstábort.

Kiállítások, baráti ta

A Csehszlovák K

— Az elkövetkező hónapokban változatlan feladatunk a magyar és a csehszlovák nép hagyományos barátságának elmélyítése, egymás alaposabb megismerése — nyilatkozta az MTI munkatársának Oldrich Tesarik, a budapesti Csehszlovák Kultúra igazgatója. A közeljövőben országszerte jó néhány baráti találkozóra, közös rendezvényre kerül sor a Hazafias Népfronttal közösen. Kecskeméten, Nagykanizsán előadásokon, filmvetítéseken kívánjuk megismertetni az érdeklődőkkel Csehszlovákia fejlődését, a szocializmus építésében elért eredményeit. Április 19-én, 20-án Nyíregyházán filmbemutató szerepel a barátsági est műsorán, s hasonló programmal látogatunk április 22-én Paksra is.

— Májusban ünnepi esttel emlékezünk meg Csehszlovákia felszabadulásának 29. évfordulójáról. A Mezőgazdasági Múzeummal közösen dokumentációs kiállítás nyílik a 25 éves csehszlovák szocialista mezőgazdaság útjáról, eredményeiről. Vidéken Egerben, illetve Hatvanban rendeznek csehszlovák—magyar barátsági estet.

— Jan Neruda születésének

Cégtábl

A félkarú milói Vénusz, mellette a Bizományi Áruhá Vállalat közismert rövidítés a BÁV, ma már népszerű Ta tabányán és környékén. A 1971-ben megnyitott áruhá forgalma évről évre nő, jele ve, hogy van igény a hasz nált holmik vételére és eladá sára.

Kiállítási krónika

Az újjáalakított Kuny Domokos Múzeum augusztusi megnyitásával két, nagyszerűen kialakított teremben indult meg az időszaki képzőművészeti kiállítások sorozata.

Az elmúlt közel fél év programját egy Kernstok-emlékkiállítás, Csiby Mihály „Állatvilág és festészet" című tárlata, Kóthay Ernő önálló kiállítása és az 1974. évi, hagyományosan megrendezésre kerülő Őszi tárlat alkotta.

Kényszerű késéssel emlékeztünk meg Kernstok Károlynak, a XX. századi magyar képzőművészet kiemelkedő jelentőségű mesterének 100 éves születési évfordulójáról. E tisztelgő kiállítás a Komárom megyei múzeumok — a tatai Kuny Domokos Múzeum és az esztergomi Balassa Bálint Múzeum — gyűjteményének válogatott anyagát tárta a látogatók elé. A kiállítótermek falára kerültek a Kernstok-életmű olyan kiemelkedő jelentőségű alkotásai, mint a Nyolcak-korszakban született „Álló női akt" (1908), a színpompás „Őszi napfény az erdőben" (1922) című vászon, és az 1927-es keltezésű „Önarckép". Számos, kiállításon ez ideig még nem szerepelt, a művész hagyatékából származó grafika egészítette ki az emlékkiállítás anyagát.

Csiby Mihály kiállítása — amely a Múzeumi Hónap keretében nyílt meg — „Állatvilág és festészet" címmel a káprázatos szín- és formagazdagságú rovarvilág különleges atmoszféráját és szépségét tárta fel, s azon túl, hogy a természettudományi ismereteink gyarapítását szolgálta, esztétikai élményt is nyújtott.

Kóthay Ernő Tatán élő festőművész második önálló kiállításán — amelyet Németh Lajos, a művészettudományok doktora nyitott meg —, a színek kifejezőerejére épített, az erőteljes érzelmi kifejezésre alapozott, sajátos, szuggesztív festői világgal ismerkedhettünk meg az elmúlt hat-nyolc évben született alkotások felsorakoztatása révén.

November utolsó napjaiban és decemberben a — minden esztendőben megrendezésre kerülő — Őszi tárlaton ezúttal harminchárom alkotó kilencvenhét művével ismerkedhettünk meg. A kiállítók — hivatásos, és amatőr művészek —, a kiállításra került — plasztikai, festészeti, grafikai — művek nagy száma bizonytalanságot kelthetett a tárlatlátogatóban. Számos más, korábbi kiállításról már ismert mű mellett csak kevés valóságos művészi értéket képviselő műalkotással találkoztunk. E kiállítás festészeti anyaga 1975. januárjában az oroszlányi Művelődési Központban is bemutatásra került.

Az 1975-ös évben — a tervek szerint — a Kuny Domokos Múzeumban hat időszaki képzőművészeti kiállítás fogja várni az e tárlatokat egyre nagyobb számban felkereső látogatókat.

W. T.

Régészeti hírek az Esztergomi Balassa Bálint Múzeum gyűjtőterületéről

Németh Béla esztergomi múzeumbarát, bajnai lakos, több érdekes régészeti lelettel gazdagította a Balassa Múzeum gyűjteményét: a középkori Epöl faluhelyről őskori orsógombot, középkori ezüstpénzt és cserépedénytöredékeket, Sárás faluhelyről középkori harangtöredéket, edénydarabokat, középkori patkót, vaskést adományozott a múzeumnak. Ugyancsak ő hívta fel figyelmünket a Bajna-Paperdőben folyó földmunkára, melynek során egy csatornaárokkal középkori téglaégető kemencét vágtak át.

Izsó Károly bajnai tanár és Németh Béla bejelentése alapján XV. századi fazekaskemence maradványait tártuk fel Bajnán, a Kossuth Lajos utca 39. számú háznál. A leletre házépítés alkalmával bukkantak rá. A leletmentés során árpádkori leleteket is találtunk.

Esztergom határában — a Homokdomboknál — homokbányászás alkalmával emberi csontok kerültek elő. Dr. Horváth István leletmentő ásatása során hat törökkori sírt tárt fel. A sírok a Szentkirály-környéki, XVI—XVII. századi csaták alkalmával elesett katonák maradványai lehettek.

Esztergomban — a Kossuth Lajos utca 9. számú ház előtt — a főcsatorna árkából teljesen ép árpádkori cserépfazék került elő, melyet Balog Miklós kubikus a Balassa Múzeumba beszolgáltatott.

A városi kertészet új melegházának építésénél középső bronzkori edények kerültek elő. A leletet Kenyeres István, a kertészet vezetője jelentette be a múzeumnak.

A József Attila általános iskola „Indián" úttörő őrse a múzeumnak beszolgáltatott középkori edények és más régi tárgyak gyűjtésével egy országos versenyen első díjat nyert. Jutalmul az őrs 1975-ben egyhetes balatoni üdülésen vesz részt.

Tokod-Erzsébetaknánál, földmunka során egy kerámiából készült, áttört római épületmodell (világítótornyocska) maradványai kerültek elő.

Dr. H. I.

PRO MEMORIA

125 évvel ezelőtt született Jászai Mari

„A szennyből a tisztaságba,
a sötétségből a fénybe:
ez volt az én életem útja".
Jászai

Az életben és színpadon egyaránt kivételes egyéniségű Jászai Mari 1850. február 24-én született Ászáron Keszey Julianna, és Krippel József ács ötödik gyermekeként. Az édesanya korai halála után, a mostohaanya, s a kegyetlen természetű apa mellett sivár, szomorú, hányatott gyermekkor, cselédsor várt a kis Krippel Marira. Győrből, későbbi otthonukból éjjel, az ablakon át szökött el, hogy megvalósíthassa régi álmát: színésznő legyen.

Pályáját vidéki vándortársulatoknál kezdte, majd Budára került Bényei István társulatához. Innen 1869-ben férjével, Kassai Vidor komikussal Kolozsvárra szerződött. 1872-ben a Nemzeti Színház hívta meg, a visszavonult Jókainé Laborfalvi Róza helyébe. E színháznak kisebb-nagyobb megszakításokkal haláláig tagja maradt. Játszott a Vígszínházban is, 1893—94-ben tanított a Színiakadémián. 1908-ban a Petőfi Társaság tiszteletbeli tagjává választotta.

Első nagy szerepét 1868. június 24-én játszotta a „Jégpalota" című darabban. Diadalokban és szenvedésekben egyaránt mérhetetlenül gazdag pályája legemlékezetesebb szerepei: az Antigoné, Médeia, Élektra, Cleopatra, Lady Machbeth, Volumnia, Goneril, Phaedra, Stuart Mária, Erzsébet, Margit királyné, Éva, Mirigy és Gertrudis voltak. Elsősorban nagy tragikus szerepeiben nyújtott kiemelkedő alakításokat, de kitűnt vígjátéki és jellemszerepekben is. Kiváló szavalóművész, Petőfi nagy tolmácsolója volt. .

Jászai esküdt ellensége volt az ösztönösségnek. „Azt a fölösleges tüzet, mely nem mindennapi hivatásunk útjára terelt, azt a több lángot kell minél előbb tudásra váltanunk — vallotta —, mert a tűz maga, mely ifjúságunkban azt pótolta, nem kísér fele útig sem. Ez a csodaszármazású kis láng, a tehetség vezérli a művészt; de ha a tehetséget nagy műveltséggel körül nem abroncsoljuk, hogy az intuícióból biztos tudás váljék, akkor a tehetség sziporkázik, sustorog, tévelyeg, kilobban és elalszik, mint a tűzijáték. Csak játékra volt jó. „Ahhoz, hogy a színész minél előbb igazi emberábrázolóvá válhassék, „méghozzá minden szerepben, nemcsak egyetlenegy begyakorlott szerepkörben", egyik legfontosabb eszközül az önképzést, a tudás állandó gyarapítását jelölje meg. „ Ha a tudásvágy nálunk életszükséglet volna — kesergett —, én nem volnék kigúnyolt különc". Közönségét nemcsak szórakoztatni, tanítani is akarta. A színházat a művelődés templomának tartotta.

Elismerték tehetségét, tudását, mégis sokszor mellőzték őt igazi otthonában: a Nemzeti Színháznál. Tartottak tőle, nehéz természetűnek ítélték, mert nem tűrte el a legapróbb igazságtalanságot sem.

Jászai Mari könyvek egész sorában, hírlapi cikkekben, naplójában vallott nagy szerelméről: a színészetről. „Szép és fölséges színészet — írta —, amely megengeded nekünk, hogy mindig a széppel foglalkozzunk, hogy a remekműveket a mi ajkunk közvetítse és a nagy költők prometheusi lángjánál melegedjünk és fényeskedjünk — én hódolattal, alázattal, hálával szeretlek és büszke vagyok a színész névre!" Írásai színészettörténeti szempontból is értékesek.

A klasszikus stílusnak a maga korában páratlan erejű képviselője volt. 1926. október 5-én Budapesten halt meg. Utoljára Stuart Mária Erzsébet királynéját játszotta 1926. január 6-án.

Születésének 125. évfordulója tiszteletére a Komárom megyei Múzeumok Igazgatósága ászári szülőházában emlékmúzeumot rendez be.

F. Molnár Anikó

Már megjelent

(E rovatunkban a Komárom megyei Múzeumi Szervezet munkatársainak nyomtatásban már megjelent kisebb közleményeit adjuk ismét közre, figyelemfelhívó szándékkal).

Barnák, vörösek, kékek

Gondolatok Kóthay Ernő kiállításán

Végigtekintve Kóthay Ernőnek a Kuny Domokos Múzeumban kiállított alkotásain, úgy tűnhet, ellentmondásosabb megállapítással nem körvonalazhatnánk festészetét: „... képeinek hordozó eleme a dolgok állandó, statikus belső szerkezete: a konstrukció". Pedig e kijelentés Kóthay piktúrájának jellemzéseként fogalmazódott meg: Xantus Gyula, a művész egyik korábbi kiállításának katalógus-bevezetőjében összegezte így véleményét.

E látszólag érvényes paradoxont könnyen megcáfolhatja a tárlatlátogató: a színek, a foltok e játékos kavargásában hová tűnt a valóságidéző rend, a szerkezet? S ugyanakkor tényekkel, érvekkel támaszthatja alá az idézett mondat igazságtartalmát. A kiállítás tanúsítja: a művész alkotóútja a rajzi elemeket, a körvonalakat, a szerkezeteket, a belső erővonalakat feltáró és hangsúlyozó, erősen grafikai színezetű festői kifejezés kezdőpontjától a törvényszerű művészi rendet, a kristályszerkezetet színekben, színekkel megteremtő piktúráig ívelt.

A kiállításra került mintegy ötven alkotás hű tükre annak a — bizonyára vívódások, ingatag, izgalmas kísérletek tüzében, kudarcok, részeredmények, visszafordulások és újrakezdések légkörében — végigjárt útnak, amelynek állomásai — meghaladásuk által tudatossá érlelődő állomásai — kitapinthatóak. Festőnk — nevezzük így — korszakhatárait csak formai megoldások különbsége nyomán húzhatjuk meg. Az e kiállítást jellemző, az e kiállításon fellelhető négy, eltérő hangzású festői szólamot az őszinte, hiteles művészi hatóerőt sűrítő művek kapcsolják össze szerves, egységes művészi világgá.

Az első szólam: még a kezdet jelzései. A „Gyász" és a „Déli pihenő" a hatvanas évek második felében született, konstruktív erővonalakkal felépített alkotások. Fekete, összefogott kontúrok, szűkszavú egyszínűség. A „Déli pihenő" összekuporodó alakjaiban még ott remeg a félbehagyott munka üteme, a „Gyász" körvonalaiban, a megtestesült hiány tragédiájának megfogalmazásában az érzelmi kifejezés a döntő jelentőségű. A két kompozíció logikus felépítését érzelmi hullámok oldják emberivé. Kiindulópontja e két képe a kiállításnak — és egy művészi útnak — s magukban hordozzák a következő időszak érzelmi kifejezésre alapozott kibontakozásának lehetőségét.

Ezt a semleges színezetű világot, a feketéket és a barnákat a vörös szín izzása váltja, robbantja fel: a vörös a második szólam dominánsa. Minden vörös: a görcsbe ránduló, jajongó fák, a vonagló gyökerek, a forróságba fúló erdők. Izgalom, félelem feszül ezekben a képekben, túlfűtöttség árad minden ecsetvonásból. A „Dinamikus csend" és a „Sziklából nőtt fák" e periódus központi alkotásai. S ide kapcsolódik az „Életfa", amelynek ágai között megbúvó, kék madarai a vörös korszak végletes kiélezettségét ellenpontozzák úgy, hogy egyszersmind lezárva e szakaszt, egy líraivá formálódó, az izzó vöröst a hideg kékkel kiegyensúlyozó, mégis melegebb, emberibb érzéseket hordozó képek sorozata előtt nyit kaput.

A harmadik, s az egész kiállítás legkimunkáltabb szólama ez: a vörösből hirtelen kékbe váltott a művész, és e váltás kísérőjelensége, hogy feltűnnek a sárgák, a zöldek foltjai is, az ember legbensőbb érzelmi világával rezonálva. E periódus szülöttei a tündöklletes színvilágú gouache-ok, a mocsárfantáziák, a földrétegek porladó holttestei után kutató, az organizmusok mérhetetlen gazdagságát felmutató lapok, a „Hajnal" — az ember és a természet elválaszthatatlan, egymásra utalt létének költői megfogalmazása —, a „Víz és part" két variánsa — az absztrakció határát súroló, valóságélményeinkre apelláló, konvenciómentes természetábrázolások —, és a „Vörös tavasz", amely noha csak egy gobelin kartonvázlata, de amely festői megjelenésében is szuverén, kiemelkedő értékű alkotás: a forradalmi gondolat, a forradalmi eszme valósággá érlelődő folyamatának — oly sokszor közhelyszerűen már meg-

fogalmazott — itt éppen egyszerűségében szép, közérthető, szimbolikus kifejezése.

A negyedik szólamot csak rezdülésnyi eltérés választja el a harmadiktól; ezek az alkotások a közelmúlt, az 1974-es év termékeként kerültek bemutatásra. A „Menyasszony", ha lehet, még mélyebb érzelmi rétegeket feszeget, mint a korábbi képek, a „Sebzett hegy" a valóságot idéző részletek és asszociációkat útnak indító festékfoltok feszes kompozíciója: a hegy sebe emberi jajszavakat visszhangoz. Egy rövid, eddig megjárt festői alkotóút pillanatnyi lezárulásának lehetünk itt tanúi, melyet mélyen buzgó érzelemforrások táplálnak, melyet jobbá tevő gondolati szándék irányít, melynek formai megoldásaiban, változásaiban összegződnek a korábbi alkotások kísérletei is.

S befejezésül emlékezzünk meg a művészi hitvallás képbe-foglalásáról, a „Portré művirággal" című képről. Tragikomikus önarckép ez, a giccs-jelkép árnyékában. És mégis: a művészet embert gazdagító hite sugárzik a fáradt arcról.

(Megjelent: Dolgozók Lapja. 1974. 280. 4. p.)

Wehner Tibor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

Pestmegyei Hírlap
Kóthai Nándor

1973 NOV 7

rlap 1021

1973. NOVEMBER 7., SZERDA

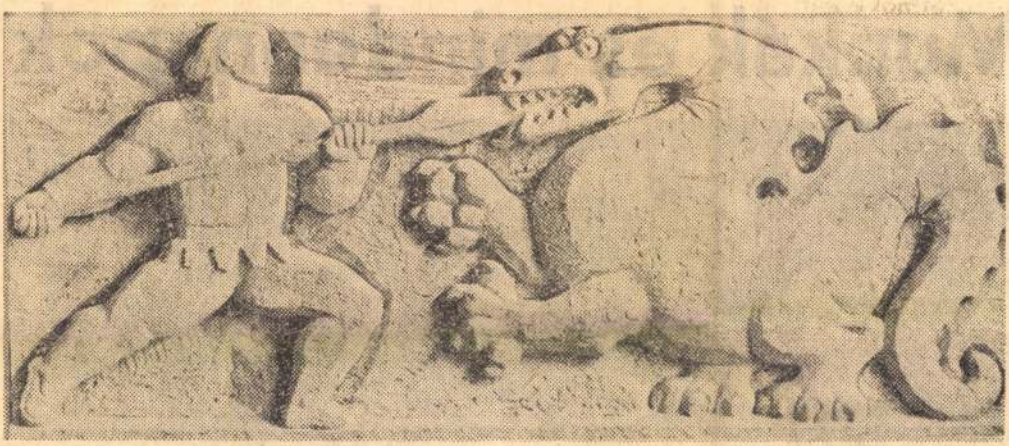

Sárkányölő

Kóthai Nándor domborműve

Munkák és mindennapok

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Dolgozók Lapja (Komárom)

1974 NOV 30

Kóthay Ernő festő
1021

Barnák, vörösek, kékek

— Gondolatok Kóthay Ernő kiállításán —

VÉGIGTEKINTVE *Kóthay Ernőnek* a Kuny Domokos Múzeumban (jelenleg Komáromban) kiállított alkotásain, úgy tűnhet, ellentmondásosabb megállapítással nem körvonalazhatnánk festészetét: *„... képeinek hordozó eleme a dolgok állandó, statikus belső szerkezete: a konstrukció."* Pedig e kijelentést Kóthay piktúrájának jellemzéseként fogalmazta meg Xantus Gyula, a művész egyik korábbi kiállításának katalógusbevezetőjében.

E látszólag érvényes paradoxont könnyen megcáfolhatja a tárlatlátogató: a színek, a foltok e játékos kavargásában hová tűnt a valóságidéző rend, a szerkezet? S ugyanakkor tényekkel, érvekkel támaszthatja alá az idézett mondat igazságtartalmát. A kiállítás tanúsítja: a művész alkotóútja a rajzi elemeket, a körvonalakat, a szerkezeteket, a belső erővonalakat feltáró és hangsúlyozó, erősen grafikai színezetű festői kifejezés kezdőpontjától a törvényszerű művészi rendet, a kristályszerkezetet színekben, *színekkel* megteremtő piktúráig ívelt.

A kiállításra került mintegy ötven alkotás hű tükre annak a — bizonyára vívódások, ingatag, izgalmas kísérletek tüzében, kudarcok, részeredmények, visszafordulások és újrakezdések légkörében — végigjárt útnak, amelynek állomásai (meghaladásuk által tudatossá érlelődő állomásai) kitapinthatóak. Kóthay — nevezzük így — korszakhatárait csak a formai megoldások különbözősége nyomán húzhatjuk meg. A kiállítását jellemző, a kiállításon fellelhető négy, eltérő hangzású festői szólamot az őszinte, hiteles művészi hatóerőt sűrítő művek kapcsolják össze szerves, egységes művészi világgá.

Az első szólam: még a kezdet jelzései. A *„Gyász"* és a *„Déli pihenő"* a hatvanas

MENYASSZONY

évek második felében született, konstruktív erővonalakkal felépített alkotások. Fekete, összefogott kontúrok, szűkszavú egyszínűség. A „Déli pihenő" összekuporodó alakjaiban még ott remeg a félbehagyott munka üteme, a „Gyász" körvonalaiban, a megtestesült hiány tragédiájának megfogalmazásában az érzelmi kifejezés a döntő jelentőségű. A két kompozíció logikus felépítését érzelmi hullámok oldják emberivé. Kiindulópontja e két képe a kiállításnak — és egy művészi útnak — s magukban hordozzák a következő időszak érzelmi kifejezésre alapozott kibontakozásának lehetőségét.

Ezt a semleges színezetű világot, a feketéket és a barnákat a vörös szín izzása váltja, „robbantja" fel: a vörös a második szólam dominánsa. Minden vörös: a görcsbe rándúló, jajongó fák, a vonagló gyökerek, a forrósága fúló erdők. Izgalom, félelem feszül ezekben a képekben, túlfűtöttség árad minden ecsetvonásból. A *„Dinamikus csend"* és a *„Sziklából nőtt fák"* e periódus központi alkotásai. S ide kapcsolódik az *„Életfa"*, amelynek ágai között megbúvó, kék madarai a vörös korszak végletes kiélezettségét ellenpontozzák úgy, hogy egyszersmind lezárva e szakaszt, egy líraivá formálódó, az izzó vöröst a hideg kékkel kiegyensúlyozó, mégis melegebb, emberibb érzéseket hordozó képek sorozata előtt nyit kaput.

A HARMADIK s az egész kiállítás legkimunkáltabb szólamában a vörösből hirtelen kékbe váltott a művész, és e váltás kísérőjelensége, hogy feltűnnek a sárgák, a zöldek foltjai is, az ember legbensőbb érzelmi világával rezonálva. E periódus szülöttei a tündökletes színvilágú gouache-ok, a mocsárfantáziák, a földrétegek porladó holttestei után kutató, az organizmusok mérhetetlen gazdagságát felmutató lapok. A *„Hajnal"* — az ember és a természet elválaszthatatlan, egymásra utalt létének költői megfogalmazása — a *„Víz és part"* két variánsa — az absztrakció határát súroló, valóságélményeinkre apelláló, konvenciómentes természetábrázolások —, és a *„Vörös tavasz"*, amely noha csak egy gobelin kartonvázlata, de festői megjelenésében is szuverén, kiemelkedő értékű alkotás. A forradalmi gondolat, a forradalmi eszme valósággá érlelődő folyamatának — oly sokszor közhelyszerűen már megfogalmazott — itt éppen egyszerűségében szép, közérthető, szimbolikus kifejezése.

A negyedik szólamot csak rezdülésnyi eltérés választja el a harmadiktól; ezek az alkotások a közelmúlt, az 1974-es év termékeként kerültek bemutatásra. A *„Menyasszony"*, ha lehet, még mélyebb érzelmi rétegeket feszeget, mint a korábbi képek, a *„Sebzett hegy"* a valóságot idéző részletek és asszociációkat útnak indító festékfoltok feszes kompozíciója: a hegy sebe emberi jajszavakat visszhangoz. Egy rövid, eddig megjárt festői alkotóút pillanatnyi lezárulásának lehetünk itt tanúi, melyet mélyen buzgó érzelemforrások táplálnak, melyet jobbá tevő gondolati szándék irányít, melynek formai megoldásaiban, változásaiban összegződnek a korábbi alkotások kísérletei is.

S BEFEJEZÉSÜL emlékezzünk meg a művészi hitvallás képbe foglalásáról, a *„Portré művirággal"* című képről. Tragikomikus önarckép ez, a gicc-jelkép árnyékában. És mégis: a művészet embert gazdagító hite sugárzik a fáradt arcról.

Wehner Tibor

nak adnának. Inkább úgy kellene megfogni: húsz éve vagyok kohász, nem is tudtam volna megmaradni, ha nem szeretnének.

— Ön az ország egyik legnagyobb üzemének vezetője. A családból jutott valaki ilyen magasra?

— Ilyen magasra — ha a beosztást nézzük — nem jutott. Ha az emberséget: azt hiszem több testvérem is. István-napkor mindig össze szokott jönni a család otthon, a szüleim is jó egészségben vannak. Apám hetvenöt éves, s már tizenöt éve nyugdíjban van, de nem tudta abbahagyni a munkát. Pedig nem az ötszáz forintra van szüksége, elhiheti, mind a tíz gyereke keres, mindenki egészséges, tudjuk támogatni, ha kell. Szereti a munkát, még most is fölveri a lóra a patkót. Legalább annyira szereti a munkáját, mint én, s ha így veszem, ő is magasra jutott.

— Mint vezetőnek jut-e ideje arra, hogy mint mérnök tovább képezze magát?

— Jut. Rendszeresen publikálni szoktam szakfolyóiratokban, kidolgoztam néhány eljárást, amit itt a kohónál, meg Ózdon is alkalmaznak, négy-öt témában szaktekintélynek tartanak. Mindenesetre az biztos, hogy ha csak azzal kellett volna foglalkoznom, messzebb jutottam volna, esetleg megcsináltam volna valamilyen tudományos fokozatot.

— Ha kívánhatna valamit...

— Láttam magam körül embereket, akik megkeseredve, megúnva hagyták abba a munkát, mentek nyugdíjba, vagy küldték őket más beosztásba. Csak azt szeretném, hogy időben felismerjem képességeim határát, megérezzem azt, hogy mikor elég, és utána találhassak magamnak olyan foglalkozást, olyan munkát, amiben megtalálom a nyugalmamat.

— Így mint most, ebben az üzemóriásnak a vezetésében?

— Valahogy így.

Baranyi Pál

(Verbó Istvánt időközben kinevezték a vasmű MSZMP bizottsága titkárának.)

Segítettek

Kis beszámolónk a segítőkészség szép példáját adja közre. Október 31-i számunkban „Szocialista módon élni, dolgozni, tanulni..." összeállításunkban közöltük a SZIM Marógépgyár Kilián György szocialista brigádja „Anyag nélkül nehéz lesz!" című írását. A brigád arról számolt be, hiába igyekeznek teljesíteni tervüket, vállalásukat, tőlük független okok sok esetben megakadályozzák őket ebben. A raktárban dolgoznak, és a sok hiánycikk miatt nem tudják anyaggal ellátni a gyár szerelőit. „A VILLÉRT-től például sürgősen kellenének MKH-huzalok" — olvashattuk az írásban.

A Kilián György szocialista brigád kérése eljutott lapunkon keresztül a VILLÉRT Vállalathoz is. A vállalat Szivárvány szocialista brigádja azonnal az esztergomiak segítségére sietett. A gyors intézkedés elsősorban Goffa Mihálynénak köszönhető, de a brigád valamennyi tagja hozzájárult ahhoz, hogy a kért MKH-huzal 90 százalékát elküldhették, a SZIM esztergomi Marógépgyárába és így megoldódott a Kilián György szocialista brigád gondja.

A gond természetesen nemcsak az övék, hanem valamennyiünké, megszüntetése, megoldása tehát mindannyiunk érdekében történt.

Színvonalas az üdültetési munka

Ülést tartott a Tatabányai Szénbányák szakszervezeti bizottsága

A Tatabányai Szénbányák szakszervezeti bizottsága pénteki ülésén két fontos napirenddel foglalkozott: a vállalati és a SZOT-üdültetés ez évi tapasztalataival, majd a jubiláló, 75 éves Bányász Szimfonikus Zenekar eredményeivel, perspektívájával.

A szakszervezeti bizottság ez év során is a balatongyöröki családos, a hévízi felnőtt- és a leányfalui gyermeküdülőkben szervezte meg a vállalat dolgozóinak és gyermekeinek pihenését. Ebben az esztendőben a vállalati családosüdülőben csaknem 1600-an töltötték szabadságukat. A beutalókat igénybevevők 57 százaléka munkás volt. Hévízen egész évben folyik az üdültetés, s turnusonként negyvenkét jegyet bocsátanak a dolgozók rendelkezésére a vállalati és SZOT-beutalókkal együtt. A gyermeküdültetést ez évben is nagyon gondosan szervezte meg a szakszervezeti bizottság. Leányfalun turnusonként száz gyermek élvezte a nyári iskolai szünetet, míg a balatongyöröki gyermektáborban összesen 549 gyermek üdült. Igénybe vették a csereüdültetés lehetőségét is. Zakopanéban harmincnégy vállalati dolgozó tölthette szabadságát családjával, míg a csehszlovákiai Bojniceben húsz dolgozó üdülhetett, ugyancsak családostól. A szakszervezeti kedvezményes beutalójegyek száma ez évben csaknem 1750 volt.

Az üdültetési munka felelősségteljes feladatokat ró az üzemek szakszervezeti bizottságaira. A több ezer dolgozó igényeivel való foglalkozás nagy körültekintést igényel. Bevonják ebbe a tevékenységbe a bizalmiakat is, s figyelembe veszik javaslataikat. Az üdültetettek szociális összetételénél ügyelnek arra, hogy az arány a fizikai munkások javára tolódjon el. Mindemellett az igények minden évben nagyobbak a lehetőségeknél. A kedvezményes árú jegyek odaítélésének meghatározója egyre jobban a végzett munka, s az, hogy senki ne vehesse igénybe az egymásutáni években nyári időszakban a kedvezményes beutalást. A színvonalas üdültetési munkát példázza a vállalat üzemeiben, hogy maradék nélkül felhasználják minden évben a rendelkezésükre álló beutalójegyeket.

A tanácskozáson beszámoló hangzott el a hetvenöt éves Bányász Szimfonikus Zenekar fejlődéséről, eredményeiről. A népszerű és országosan is elismert zenekar munkáját fémjelzi, hogy három ízben is elnyerték a Kiváló Együttes címet, és rendszeresen szerepelnek az országos amatőr zenei fesztiválokon. Az együttes magas művészi teljesítményre kö-

kilométer motorkerékpáron

nak. Olyankor a Szőnytől távolabbra eső községekbe autóbusszal, a közelebbiekbe gyalog járok. A fontos csak

mind pedig a szerelőt attól a kellemetlenségtől, hogy éppen az az alkatrész hiányzik a táskából, amire szükség

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Dolgozók Lapja
1971 NOV 26
Kóthay Ernő festőművész

Egy este Bakonysárkányon

1021

Közelebb egymáshoz

Ötödik alkalommal került sor a *„Két hét művészet"* rendezvénysorozat megnyitására Komárom megyében; Környe, Naszály, Tarján, Szák-Szend után *Bakonysárkányon.*

Úgy érzem, e sorozat nemcsak a községek lakosságának, hanem azoknak is sok élménnyel, tanulsággal szolgál, akik az akció sikeres lebonyolításán fáradoznak. Korai lenne még az egy-egy községben két hétig tartó koncentrált kulturális hatások ellenhatások elemzése, a gyakorlati, módszertani tapasztalatok összegezése, hiszen a „Két hét művészet" érkezését várja még *Vértesketheły és a dorogi járás három községe is.* Itt most csupán egyetlen — *a képzőművészet, a festészet* jegyében megrendezésre került — program ismertetésére-elemzésére vállalkozom.

A rövid tárlatvezetés — a JEL-képzőművész csoport kiállításának megnyitása — csak bevezetője volt annak a művész-közönség találkozónak, amelynek vendége ezúttal *Kóthay Ernő* festőművész volt.

Kóthay Ernő néhány szóban ismertette a megye képzőművészeti életének egy-egy jellemző vonását, felvillantotta a képzőművészeti alkotócsoportok jelentőségét, helyzetét Komárom megyében, a JEL-csoport eddigi tevékenységét, főbb törekvéseit. „Kérdéseik minket festőket, képzőművészeket közelebb visznek az Önök gondolataihoz, a válaszok révén pedig talán majd Önök kerülnek mélyebb kapcsolatba az alkotásokkal" — mondotta.

A kérdésekre nem kellett sokáig várni: — Hogyan értelmezzük *Végvári János* „Éva" című képét? Miért „Éva" a címe? — *Krajcsirovits Henrik* miért nem fest színesen, miért fekete-fehérek a képei? — Az itt látható alkotásokon megelevenedik a múlt és a jelen. Hogyan jelentkeznek a jövő perspektívái, a jövőbe vivő gondolatok, a jelképek? — Miért pirosak a fák az Ön képein?

A kérdések megválaszolása, a felvetett problémák megközelítése során *közönség és művész közösen jutott el, a képek segítségével, a képzőművészeti jel, jelrendszer, a szimbólumok elvont fogalmához.* Felbukkantak egy képzőművész-csoport alkotói problémái a gyakorlatban és az elméletben, az egy-egy képhez való közeledés lehetőségei, útjai. A kérdések és a válaszok egymásba kapcsolódtak; a találkozó érlelő erejű vitává formálódott.

— Hogyan választja meg képeihez a színeket? — hangzott az utolsó kérdés.

Kóthay Ernő ekkor már saját töprengéseiről beszélt, azokról a belső vívódásokról, amelyek — többek között — az itt, Bakonysárkányon is látható alkotásait ihlették. Szavai nyomán feltárult képeinek mélyebb tartalma, jelentése.

A bakonysárkányi művelődési házban egy eddig még az élő képzőművészettől kicsit távol levő, de hozzá szívesen közeledő, aktív közönséggel ismerkedhettünk meg; részvételük, érdeklődésük, kérdéseik, figyelmük erről tett tanúbizonyságot.

A „Két hét művészet" akció jelentős kulturális felfedezése ez; *kis községek lakosságát is érdekli, izgalomba hozza egy élő, élővé tett képzőművészeti kiállítás.*

(WT)

voltak k
ezeket át
ti nagy f
matos, de
telített m
természet
vő fél szá
az ma is
ütköztek meg, mely szerint elég, ha csak a különböző véleményeket kicserélik, egyeztetik. Mások ennél többre törekedtek. Munkatervek készültek, s a végrehajtásuk sem maradt el.

Túljutottak a szervezeti nehézségeken is. Veszprémben függetlenített képviseletet állítottak fel, amely önállóan tárgyal árubeszerzés ügyében. Legutóbb felvették a kapcsolatot a KERINFORG-gal, melynek igazgatója a rendszerszervezésről, az ügyvitel gépesítéséről tartott három előadást a vállalatok érdekeltjei számára.

A cél az elektronikus adatfeldolgozás bevezetése. Ezek az előadások a beindulást készítették elő. Az áttérés fokozatosan történik. Azt valamenynyin elismerték, hogy hatékonyabb információs rendszerre van szükség, amihez viszont megfelelő gépek kellenek. Az említett vállalat ebben, vagyis a megfelelő gépek beszerzésében, beállításában, az adatrögzítésben és feldolgozásban nyújt segítséget számukra.

Egyelőre egy-két vállalatnál vezetik be az új adatfeldolgozó gépeket, s az ott leszűrt tapasztalatok alapján térnek rá a többiek. Természetes, hogy a bevezetés költségeit közösen viselik. Miért döntöttek így? Azért, mert a gyors és megalapozott döntésekhez nem különben gyors és pontos információkra van szükség. Ezekre pedig a régi módon már nem lehet szert tenni.

Az eredmények között kell megemlíteni, hogy létrehoztak egy bizottságot, amely megfelelő bérezési formát dolgozott ki, olyat, amely jobban ösztönöz, ugyanakkor a kulturált kereskedésre is hangsúlyt helyez.

ön-
en-
ár-

lül
li-
ön

csomagolású kávét hoznak forgalomba. A zalaiak az almavásár lebonyolítását vállalták. Úgy döntöttek, hogy a karácsonyi ajándékvásárlások idejére közösen gyártanak különféle cikkeket.

Mindannyian profitálhatnak a Vas megyei Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat kísérletéből, amely a jelek szerint bevált. Az ellátatlan területeken faelemekből gyorsan és könnyen összerakható boltokat, állítottak fel. A vállalatok

---

KISZ-titkár a Kristály Vendéglátó Vállalatnál. Nincs ebben semmi különös — mondhatnánk joggal — hiszen dolgoznak KISZ-titkárok szinte valamennyi vállalatnál, üzemben, hivatalban, középfokú oktatási intézményben. De *Gammer János* nemcsak „egyszerűen" KISZ-titkár. Lételeme a mozgalmi munka. Tízéves tevékenységéért november 7-én *aranykoszorús KISZ-jelvényt kapott.* Ez adott alkalmat a beszélgetésre.

A magas termetű fiatalember rajzasztala fölé hajolva találtuk. A vállalat egyik dekoratőre. Jó riportalany, ömlik belőle a szó, szívesen beszél...

— 1969 óta dolgozom a vállalatnál, s azóta látom el a KISZ-titkári teendőket is. Akkoriban meglehetősen rosszul működött az alapszervezet, s nem sikerült egyik napról a másikra változtatni ezen. De sok segítséget kaptam és kapok a vállalat vezetőitől és a munkatársaimtól is.

A gimnáziumban is KISZ-titkár volt Gammer János, s a katonaságnál a zászlóalj-vezetőség szervező titkára lett.

Kölcsey Ferenc festőművésznő

Meghívó

74-29978 Komáromi nyomda

A kiállítást megnyitja:

Dr. NÉMETH LAJOS
művészettörténész

A KUNY DOMOKOS MÚZEUM
meghívja Önt

KÓTHAY ERNŐ

festőművész

kiállításának megnyitására,

1974. október 20-án, vasárnap 11 órára

Tata, Vár 1974. október 20-tól november 20-ig, 10—18 óráig

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Dolgozók Lapja (Komárom)

1974 NOV 10

Kóthay Ernő
1021 festő

Vízpart és lebegés

Kóthay Ernő kiállítása a tatai vármúzeumban

Kóthay Ernő még a művészetének fejlődését folyamatosan figyelemmel kísérők számára is meglepetést okozott a tatai várban nemrég megnyílt kiállításával.

Számomra meglepetés volt már az is, hogy a kiállítást megnyitó Németh Lajos művészettörténész mellett fehér ingben és szabályosan megkötött nyakkendővel álldogált. Azt hiszem, soha nem láttam még nyakkendővel. Szerinte is jelentősnek kell lennie a kiállításnak, ha ilyen „szokatlan" öltözékben jelenik meg a megnyitóján.

Valóban az is: jelentős ez a kiállítás, mindenképpen. Számunkra azért, mert ilyen egységes színvonalú, szép kiállítást megyei festőtől pár éve nem láttunk. Számára, gondolom, azért, mert a jól megrendezett kiállítás egy fontos, időszerű kérdést vet fel.

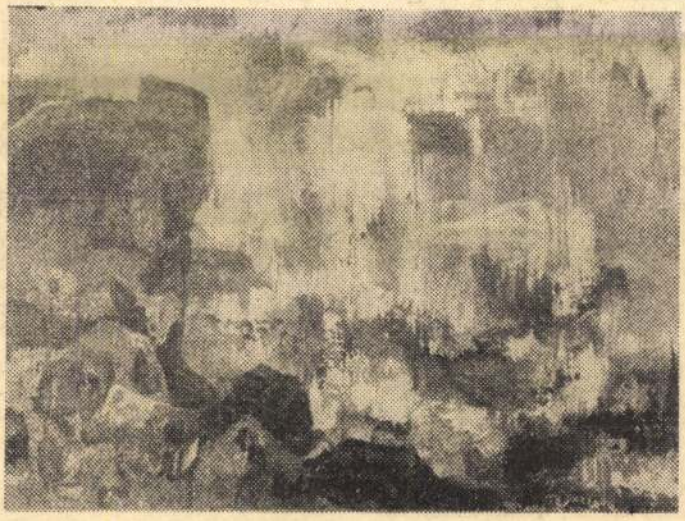

VÍZ ÉS PART

Nem is egy, hanem két kérdést. Az egyik: hogyan tovább? A másik: hogyan tovább Kóthay Ernő számára? Az első kérdés a művészet egészére vonatkozik, a második a művészre. Az első kérdés a művészet egészére vonatkozik, a második a művészre. Az első kérdés a művészet egészére vonatkozik, a második a művészre.

Kóthay Ernő művészetének fejlődését figyelemmel kísérők számára nem meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett.

Kóthay Ernő művészetének fejlődését figyelemmel kísérők számára nem meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett.

Kóthay Ernő művészetének fejlődését figyelemmel kísérők számára nem meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett.

Kóthay Ernő művészetének fejlődését figyelemmel kísérők számára nem meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett.

Kóthay Ernő művészetének fejlődését figyelemmel kísérők számára nem meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett. Számukra meglepetés az, hogy a művész a tatai várban kiállítást rendezett.

Költői válasz a kor kérdésére

Illyés Gyula drámájáról

MINDIG ÖRÖM, ha irodalmunk nagyjai, élő klasszikusai új művel jelentkeznek. Kétszeres az öröm, ha napjainkhoz szóló, eszméinket és törekvéseinket támogató, művészileg magas rendű művel ajándékoznak meg bennünket.

Illyés Gyula új drámája ilyen kétszeres öröm. Költői szárnyalású nyelvének ízes zamatával, lenyűgöző kifejező erejével, csodálatos jellemfestő képességével, a legjobb értelemben vett népszínház eszközeinek virtuóz alkalmazásával kiváló drámát alkotott, korunk legégetőbb, központi kérdésére válaszolva.

Teljes tudatában vállalkozása jelentőségének. Az *Új írás* közléséhez írt bevezetőjében mondja, hogy miként *Goethe* a *Faustban*, *Madách Az ember tragédiájában*, ő is arra a végső kérdésre keresett választ: érdemes-e élni, van-e értelme az életnek? Nem költői becsvágy ez Illyésnél, hogy összemérje erejét a legnagyobbakkal is — noha állná a versenyt! —, hanem ez a feladatvállalás logikusan következik írói programjából. Ebben az előszóban is újra megfogalmazza; véleménye szerint az író legfőbb kötelessége, hogy odakiáltsa az embereknek: *másképp kell élni!* Az élet megváltoztatásához azonban csak egy már megélt élet tapasztalatainak összegezésével adhat érdemleges tanácsot az író. A műbe zárt művészi tanács azonban csak írott malaszt; akkor érne igazán valamit, ha a tanácsadó szívvel-lélekkel maga is részt venne az életmódváltoztatásban, a maga példá[illegible] gondolkozás között folyik. Szörnyű képet fest arról, hogyan aljasítja le az embert, s vezet törvényszerűen kataszt[illegible]rófához az egyéni önzés, haszonlesés, amelyből csak a közösségben gondolkodó, a közösség szervezett rendjének magát alávető ember találhat kiutat.

Mint a népmesék, olyan egyszerű a történet, am[illegible] Illyés a drámát fölépíti: szegényemberek, favágói rom családja közt viszá[illegible] mad. A nagyobb anyagi szon, a munkáskezek gya[illegible] tása végett mindegyik c[illegible] házassági terveket sző, [illegible] persze érdekellentétek tá[illegible] nak, amelyek gyilkos ind[illegible] tokká fajulnak, s végül [illegible] összecsapásban robbannak Mesterien fölépített képek[illegible] tárja a nézők elé Illyés, [illegible] gyan aljasítja le az egyén önzés, a haszonlesés, hog[illegible] dúlja szét az alapvető em[illegible] közösséget, a családot, hog[illegible] tiporja sárba a legszebb [illegible] lberi érzést, a szerelmet is.

János és Eszter, a da[illegible] szerelmespárja, ellenszegü[illegible] a rontásnak, hívek marad[illegible] nak szerelmükhöz, s János[illegible] az egyéni önzés, annak [illegible] ható kártételei ellen is v[illegible] na javaslata: a közöss[illegible] munka, s a betegekre, ö[illegible] gekre, elesettekre is teki[illegible] közösségi elosztás. De az elv[illegible] kult önzés, az elszabadult i[illegible] dulatok lebírják őket: vég[illegible] már vak öldöklés folyik [illegible] színpadon, mindenki harc[illegible] mindenki ellen.

MINDEZT érdekes keretb[illegible] helyezi Illyés és ezzel emel[illegible] magasabb szintre a cselek[illegible] ményt, így lesz három család[illegible] kíméletlen érdekharcából ál[illegible] ahogyan azt a Bábjátékos megszabná. Ezzel Illyés újabb lehetőséget teremt a magatartásformák, a konfliktusok mélyebb okainak, összefüggéseinek föltárására, a magasabb szintű általánosításra.

És ezzel teremt lehetőséget a csattanós végkifejlethez is: a Bábjátékos veszít a Halállal szemben, verve távozik; a

Madridban és Szófiában lezajlott kongresszusaival együtt rendezett fesztiválon

[illegible] elhez a [illegible] látványa.

[illegible] rán lévő szín- és ritmus-

Hadd említsek hát kiindulópontként — visszafelé — két képet. Az egyik a *Virágos lebegés*, a másik a *Víz és part*. A *Virágos lebegés* kissé szürrealisztikus megfogalmazása, bár kapcsolódik hozzá, mégis egészen más, mint a *Víz és part* c. képek már a formai felismerhetőség határán lévő szín- és ritmusrajzban.

A kérdés inkább a „*merre tovább?*”. Talán szokatlan, hogy ezt a befejezéshez illő kérdést nem írásom végén tesszem fel, hanem az elején. Még pedig azért, mert egy adott pontról való visszatekintés elsősorban és meggyőzőbben rajzolja fel a megtett utat, mint a kezdettől elindulás. Az előbbi esetben ugyanazt teszi, csak ellenkező irányban.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 OKT 21

Dolgozók Lapja (Komárom)

Kóthay Ernő festőművész

Műsorkalauz

A tatabányai Bányász Fúvószenekar jubileumi ünnepi hetének programjából:

A zenekar történetét bemutató dokumentumkiállítás megnyitása, a zenekar taggyülése: Tatabánya, Népház, október 22-én, 18 órai kezdettel.

A zenekar jubileumi koncertje, karnagy: Magyar József; Tarján, művelődési ház, október 26-án.

A Tátrai vonósnégyes műsora; közreműködik: Szendrey-Karper László, Komárom, művelődési központ, október 22-én, kedden 19 órakor.

Kiállítások:

Kóthay Ernő festőművész kiállítása, Tata, Kuny Domokos Múzeum, megnyitó: október 20-án, 11 órakor. Megtekinthető: november 20-ig, naponta 10—18 óráig.

Dunaújvárosi Kohász, Tata
11.

Megyei bajnokság: Férfi
Bakonybánk—Almásfüzitő,
Bakonybánk, 11. Ny. Viscos
—Oroszlány, Nyergesújfalu
11. K. Spartacus—Kom. Ola
munkás, Kisbér, 11. **Nő**
E. MIM Vasas—HIRTEX
Esztergom, 9. Tb. Spartacus-
Tatai AC, Tatabánya, 9. Ba
konybánk—Almásfüzitő, Ba

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 AUG 13
Dolgozók Lapja (Komárom)

Kóthay Ernő festőművész
1021

Amatőr művésztelep Tatán

Idén harmadik alkalommal rendezték meg Tatán a Komárom megyei képzőművészeti szakkörök művésztelepét. A művésztelepet a Népművelési Intézet és a Komárom megyei Művelődési Központ szervezi, a művészeti vezető *Kóthay Ernő* festőművész. Az amatőr képzőművészeti művésztelepnek nagy jelentősége van a megyei szakkörök művészeti munkájának koordinálása szempontjából, s alkalmat ad a szakköri tagoknak arra is, hogy elbeszélgessenek, véleményt cseréljenek. Persze a legfontosabb a szakmai ismeretnyújtás.

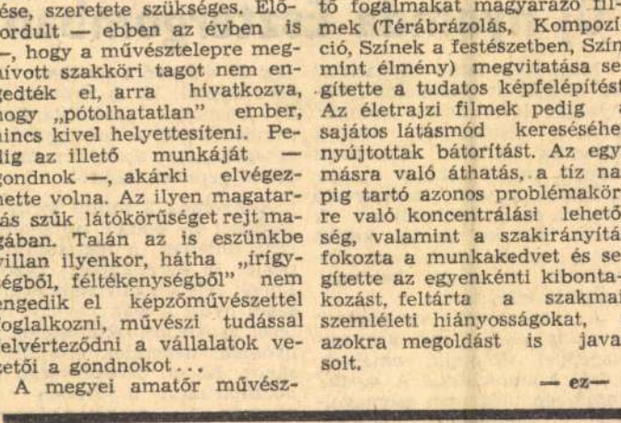

Zalavári Erzsébet: Vázlat

A művésztelepnek — a művészeti tevékenységet folytató, hivatásos művészek művésztelepével ellentétben —, a hiányzó szaktudás átadása, a művészet megismerése, a művészettörténeti ismeretek megszerzése az elsődleges feladata. Mint tudjuk, a megye szakköreiben tevékenykedő amatőr művészek mindennapi munkájuk mellett hódolnak ennek a nemes szenvedélynek, legtöbbjük tehetséges. Ilyen szempontból az is lényeges, hogy a művésztelep segítse kibontakozni a valóban „szunnyadó", meghúzódó tehetségeket.

Nem könnyű viszont megszervezni egy-egy amatőr művésztelepet, hiszen ehhez sokszor vállalat vezetőinek jóindulata, nem ritkán művészet értése, szeretete szükséges. Előfordult — ebben az évben is —, hogy a művésztelepre meghívott szakköri tagot nem engedték el, arra hivatkozva, hogy „pótolhatatlan" ember, nincs kivel helyettesíteni. Pedig az illető munkáját — gondnok —, akárki elvégezhette volna. Az ilyen magatartás szűk látókörűséget rejt magában. Talán az is eszünkbe villan ilyenkor, hátha „irígységből, féltékenységből" nem engedik el képzőművészettel foglalkozni, művészi tudással felvérteződni a vállalatok vezetői a gondnokot...

A megyei amatőr művésztelep megrendezése lassan hagyománnyá fejlődik. Ebben az évben június 24. és július 3. között gyűltek össze Tatára a tatabányai, oroszlányi, ácsi, tatai, komáromi esztergomi szakkörök képviselői, összesen 21-en. Hogy népszerű, s hogy valóban hasznos ez a táborozás, az is bizonyítja, hogy évről évre nő a résztvevők száma. A megyei művelődési központ minden anyagi segítséget biztosít a művésztelep szervezéséhez (étkezést, szállást, az előadókat, a kirándulást, színházlátogatást, a filmvetítést, stb.), így az, úgymond, díjmentes. A Népművelési Intézet korrigáló tanárt jelöl ki és közreműködik az előadók felkérésében.

Kóthay Ernőtől, a művésztelep vezetőjétől megkérdeztük, három év távlatából hogyan látja a telep jelentőségét, mit kapnak itt a szakköri tagok. Esetleg milyen módosítani valót lát a művésztelep munkájában a jövőben.

— A három év mindenképpen bizonyította a művésztelep szükségességét —, mondja Kóthay Ernő. — Célkitűzéseinkben fontos helyet foglal el a rajzkészség fejlesztése, az emberábrázolás, a képi látás alakítása, fejlesztése. Sajnos, ebben az évben a Népművelési Intézet — objektív okok miatt —, nem tudott modellt biztosítani, ezért alkalmi modellekkel oldottuk meg a krokizási lehetőséget. Az alapvető fogalmakat magyarázó filmek (Térábrázolás, Kompozíció, Színek a festészetben, Szín, mint élmény) megvitatása segítette a tudatos képfelépítést. Az életrajzi filmek pedig a sajátos látásmód kereséséhez nyújtottak bátorítást. Az egymásra való áthatás, a tíz napig tartó azonos problémakörre való koncentrálási lehetőség, valamint a szakirányítás fokozta a munkakedvet és segítette az egyenkénti kibontakozást, feltárta a szakmai, szemléleti hiányosságokat, s azokra megoldást is javasolt.

— ez—

politikai oktatása

gósított az időszerű feladatok elvégzésére is.

Kézzelfoghatóbbá vált a helyi és az országos érdekek kapcsolata. A gyakorlati kérdések megtárgyalása nem vezetett prakticizmusra. A propagandisták többségükben jól „adagolták" az elvi problémákat. A tanfolyamok ilyen módon eleget tettek az ideológiai képzésnek is. Alapot adtak azoknak, akik a későbbiekben a káderképző tanfolyamok valamelyikén gyarapították társadalomtudományos ismereteiket.

A fejlődéshez, a tartalmi munka fokozásához elengedhetetlen, hogy még több megyei kiadvány, oktatási segédanyag egészítse ki a tananyagokat. Ezért különös figyelmet érdemel a megyei kiadói tevékenység fokozása.

Mozgósítás — tartalommal

A propagandisták mind nagyobb gondot fordítanak a témák tartalmának megtárgyalására. Hallgatóik számára sajátos belső mozgósító erőt adnak ezáltal. *„Az érdekek helye és szerepe a szocialista társadalomban"* című téma a javak munka szerinti elosztását tette közérthetőbbé. A tervgazdálkodás lényegének megismertetése, megvitatása segítette a gazdaságirányítási rendszer fontosabb összefüggéseinek, elemeinek megértését.

Élénk vitákat váltottak ki a munkahelyi és az üzemi demokrácia élő problémái. Sikerült elmélyíteni, hogyan kapcsolódik össze a demokratizmus és a centralizmus. Tisztázódott, hogy ott helyben — az üzemben, annak műhelyeiben — mit szükséges tenni az összfeladatok megvalósítására. S aki ebben tevékenyen kitűnik, az kapja az anyagi, az erkölcsi elismerést. Így ötvöződik az egyén, a csoport és a nagy közösség érdeke.

Az élénken vitatott témák közé volt sorolható *„A mai magyar társadalom csoportstruktúrájának jellemző vonásai"* című anyag. Ez segítette a népesedéspolitikai határozat helyes értelmezését is.

A nemzetközi kérdéseket érintő foglalkozások a békés egymás mellett élés politikájának jelentőségét emelték ki. Rámutattak, hogyan jut kifejezésre a szocialista közösség növekvő politikai, gazdasági, kulturális és ideológiai ereje a két világrendszer együttműködésében és harcában.

Az új oktatási év előkészítése

Hamarosan megjelenik az idei pártoktatási év tennivalóit tartalmazó megyei útmutató. Nem lenne helyes, ha most bármit is kiragadnánk belőle. Fontos azonban, hogy erősítsük az eddigi kedvező tendenciákat. A most következő oktatási idény feladatsora szerves része a propaganda négyéves középtávú terve hátralévő feladatainak. A tartalmi tapasztalatok, valamint a politikai feladatok ismeretében készítjük elő az új oktatási évet.

A továbbiakban is arra kell törekednünk, hogy a pártpropaganda mozgósítson a szocializmus építését elősegítő tennivalók elvégzésére. Segítse elő a feladatokkal való érzelmi és értelmi azonosulást. Mutassa be a politikai összefüggéseket.

A tanfolyamok szervezésében nem a számszerűség a döntő. Jó eredményt akkor érünk el, ha a hallgatók olyan tanfolyamokon képezik magukat, ahol a pártépítési, a tömegszervezeti és tömegmozgalmi munkájuk elvégzéséhez, valamint a napi gazdasági és egyéb feladataik megoldásához szükséges ismereteiket gyarapíthatják.

Berde Mihály

Új nyomda Esztergomban

Megnövekedett gépparkkal és megjavult munkakörülményekkel látott ismét munkához a Komárom megyei Nyomda Vállalat esztergomi telepe, amely néhány napja működik a volt leánynevelő intézet egyik épületében. A város bővítése során került sor a régi telephely megszüntetésére, és az új, korszerű nyomda felépítésére.

A közkedvelt esztergomi nyomda jelenleg már 9 nyomdagéppel dolgozik, amelyek közül 5 automatika. A szedőteremben még nem csomagolták ki valamennyi újonnan legi 29 dolgozó a jövőben 50 főre egészül ki. A nyomda az új termékek előállításában mindenekelőtt a dobozgyártást szorgalmazza, amelyhez megfelelő gépeket vásárol.

A nyomda 2 millió forintot fordított az épület újjáépítésére, amelyet a régi tulajdonostól 10 évre kapott bérbe. Ennek fejében a nyomda segítséget nyújt a leánynevelő intézet gyakorlati oktatásához, a nyomdai ismeretek elsajátításához. Ez a tevékenysége is hozzájárulhat a jövőben a nyomda szakmunkásgár-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1971 FEB 12

Kóthay-képek a megyei tanácson

1021

A Közalkalmazottak Szakszervezete kezdeményezte, s rendezi azokat a kiállításokat, amelyeken a megyei tanács első emeleti csarnokában időről időre egy-egy jeles képzőművészünk mutatkozik be azoknak, akik ügyesbajos dolgaik intézésében megfordulnak a tanács épületében.

Szerdán búcsúzott el az alkalmi nézőktől Győrffy Klára kamaratárlata, s most Kóthay Ernő műveiből került egy csokornyi a falakra. Korábbról ismerős alkotások ezek, élményt viszont nemcsak azoknak nyújtanak, akik először látják a Néger asszony-t, az Önarckép-et, a Fiatalság-ot, a Fények-dombok című kompozíciót, s a többit, hanem azoknak is lehetőséget adnak itt az elmélyült szemlélődésre, az alapos megismerésre, akik tárlatokon már felfigyeltek ezekre a kamarakiállítássá egybeszerkesztett remekekre.

könnyen kiszo

Kulcscsomómon, k
tőtollamon, ünnepi
zakóm szivarzsebé
denhol tartok egy-e
szurkát. Ha mindez
re nem akadok rá, a
be szaglászom mag
hol erős kátrány é
bűz érződik...

— Megvagy, átk
dédelgetem.

Előveszem a szip
mat, a soros szuper
s elfeledkezem mi
domról, bajomról. A
lanattól kezdve csak a szipkapucolás gondja-baja érdekel, s csak emiatt idegeskedem.

De azon aztán nagyon!

Baráth Lajos

Az új telepnélyen magángépkocsi szervizt is lehet építeni. Ehhez kétmillió forint szükséges. Amennyiben sikerül előteremteni a fedezetet, úgy a tervnek ez a **része is megvalósul.**

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

DOLGOZÓK LAPJA
(Komárom)

Kóthay Ernő

1971 OKT 17

1021

KÓTHAY ERNŐ: SZIKLÁBÓL NŐTT FA

...gaznak. Bizonyos, hogy mint már jóideje, a következő években is folyamatosan csökkenni fog a szénfelhasználás részaránya az energiahordozók sorában. A termelendő szén mennyisége azonban még igen sokáig azonos szinten marad, figyelembe véve az energiaigény fokozott növekedését. A távolabbi jövő valószínűleg némi csökkenést hoz a mélyművelésű széntermelésben, amit a külfejtésű bányászat ellensúlyoz majd.

Népgazdaságunkban a kitermelendő szén mennyiségének az eddigi szinten való tartását sokféle szempont indokolja. Lehet ugyan, hogy a koksz, mint fűtőanyag iránti igény csökkeni fog, de a vaskohászathoz szükséges koksznak továbbra is rendelkezésre kell állnia, még hozzá növekvő mennyiségben. Az sem kétséges, hogy a már meglévő brikettgyáraink szénigényeit is még sokáig ki kell elégítenünk. Ugyanakkor gondoskodni kell a más fűtőanyagokkal nem helyettesíthető

ti fenntartás
tesen töreke
kozott gépes
fejtési módo
minél kedve
főre jutó szé
önköltsége.

Szénről – szénre

Ha nem is vagyunk „szénbányászati nagyhatalom", szeneink miatt azért nem kell szégyenkeznünk. Csak az a baj, hogy a felhasználók kevésbé vannak tisztában a hazai szénfajták tulajdonságaival.

Egyetlen kőszenünk, a mecseki fekete szén 5200—6000 kalória fűtőértékű. Jellemző tulajdonsága, hogy a tűztérben égés közben összesülhet, s az összetapadt szénrészek a levegő átáramlását akadályozzák. Igen jól tárolható, nagy és kis mennyiségben egyaránt.

A tatabányai, dorogi, oroszlányi bányákból a legjobb minőségű, kis nedvesség- és hamu-tartalmú hazai barnaszén

A sűrített gázzal hajtott motor
gazdasági Intézetben kifejlesz
képen a g

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Dolgozók Lapja Komárom

1973 AUG 28

1021

Kitüntetés, ösztöndíj

Portrévázlat Kóthay Ernőről

Úgy történt az egész, hogy beszélgettünk, csevegtünk, s egyikünk sem tudta, hogy már egybe is gyűlt a megírni való. Csupán a végén kellett megkérdeznem még: milyen tervek foglalkoztatják az ösztöndíjas időszak alkotási lehetőségei közt, s most min dolgozik?

Ha őszinte akarok lenni, tulajdonképpen az egész embert tartom olyan megnyerő egyéniségnek, aki — néhány művésztársához hasonlóan a megyében — állandóan csak „nyüzsög", olykor zsörtölődik, a sikernek tiszta szívvel örül, és nem önmaga érdekei szerint gondolkodik. Pontosabban: ami az ő művészi vagy emberi érdeke is, azt igyekszik hozzácsiszolni a közösségérdekeihez.

Íme, mindjárt egy példa. „Tudod, mondja, már többször vitáztunk arról, vajon szükségszerű-e, hogy egy művész itt nálunk elaprózza magát?! Érted, mire gondolok?! Megtehetnénk, s tulajdonképpen ezzel is a megye művészeti életének fellendülését segítenénk, nem tagadnánk meg a közéleti elkötelezettséget, hogyha csak és kizárólag az alkotásnak élnénk a kötelező napi munka után... Dehát, látod! Persze, hogy segít az ember az amatőr művészek tervezett nemzetközi kiállítására kiválogatni az anyagot, hisz a mi neveltjeinkről van szó. Ugyanakkor csak néztünk, hogy ezek az amatőrök — ez esetben talán azt jelentheti a szó: nem tagja művészeti szervezetnek, nem képzőművészeti iskolát végzett ember — bizony nagyon is a sarkunkba érnek egy-egy remek alkotással. Ez egyben felhajtó erőt is jelent. Mi sem csücsülhetünk a babérainkon..."

Aznap egész délelőtt vitatkoztak, s nemcsak az amatőrök által prezentált anyagról, hanem — lévén a JEL tagjai — a csoport munkájáról, no és persze általában is a megye művészeti (elsősorban képzőművészeti) életének helyzetéről, gondjairól. Kerti, Kóthay, Krajcsirovits... Akárha egy részlet lenne valami osztályfőnöki névsorolvasáskor.

Kóthay Ernő július elejétől december végéig fél munkaidőben dolgozik a megyei művelődési központban. Ösztöndíjas. (Az indoklásnál ezt olvasom: „Terve: egyéni kiállításra való felkészülés".)

Nos, valóban: min dolgozik éppen a festőművész? Szokott huncutkodással mondja: most éppen semmin nem dolgozom. Aztán fordít a hangulaton, s azt fejtegeti, hogy nagyon komolyan készül a kiállítására, s noha a gobelin-terve befolyása alatt áll még, végeredményben fő törekvése az emberi figurák sajátosan „kóthays" festő látásmóddal való megragadása, megjelenítése. „Egyre inkább az ember érdekel az ábrázolás tárgyaként is" — mondja.

Közben megnézzük a megyei fotókiállításra egybegyűlt anyagot. A művész most is feltámad benne, nem tud érdektelenül elmenni egy-egy jó vagy rossz fotós-megoldás mellett. Dicsér és kritizál. Kritizálja például a művészeti élettel, személyesen a művészekkel foglalkozás gyengeségeit is. Ösztöndíjat kapott. A szocialista kultúráért kitüntető elismerésben részesült augusztus 20-a előtt egy ünnepségen, s mégis? Nos, éppen ezért. Mert nem magáról beszél ezenközben, hanem Komárom megye művészeti életének helyzetéről és kiaknázatlan lehetőségeiről. Többre vihetnénk, csak több figyelmet kellene fordítani egynémely dologra — mélységesen egyetértünk ebben. Még azt is el tudja képzelni, hogy valaki kizárólag a művészeti élet kérdéseivel foglalkozzon, megbízása alapján. Neveket mond, aki „hivatalos emberek" vállán sok a felelősség és a napi gond, szivárványosan sokrétű feladatkör betöltésekor. Természetesen nem lehet azt várni, hogy ők külön is foglalkozzanak — folyamatosan, rendszeresen — X. vagy Y. alkotó problémáinak emberi-társadalmi hátterével, szellemi kondíciójával. S ki tudja, hogy az általam „nyüzsgősnek" titulált alkotó művészek mikor fáradnak el a kiállításrendezésben, a szervezéssel járó futkározásokban, mondván, hogy ha csak alkotok, annak társadalmi hasznosságát is akceptálni kell másoknak...

Mondom, mindezek olyan meditációk, amikre újra s újra alkalmat kerítünk, ha összefutunk akár Kóthay Ernővel, akár mással. S hogy miért nem dialógus-formában jelentkezik itt beszélgetésünk? Gyakran kerül sor szabálytalan és az újságírótevékenység szempontjából „nemhivatalos" eszmecserére. A közös áramkörben mozgás: művészeti életünk problémáinak és lehetőségeinek feszegetése, a megoldások alkalmi javaslatsorozatának emlegetésével — ez az, ami okán nehéz szétválasztani, mit mond az egyik, s mit a másik...

A megyei művelődési központ grafikusa, tárlatok rendezője, a megyei képzőművészeti szakkörök tevékenységének évek óta jó ismerője és segítője, a képzőművészek megyei csoportjának néhány éve ve-

...zeretet...

tem mezőgazdasági pályára, noha mindig természetimádó voltam. Gyöngyösön érettségiztem. Ezt követően kerültem felsőfokú mezőgazdasági technikumba, szőlészeti karra. Ez akkor nekem nagyon sokat jelentett. Olyan világot ismertem meg, amiről azelőtt nem tudtam többet, mint az átlagember. A technikum elvégzése után jött az igazi iskola, az élet.

— Mint az „élet" tanulója rájött-e arra, hogy amit tesz, több annál, mint amikor egyszerűen csak azt mondjuk, munkavégzés? — Teszem fel a következő kérdést?

— Igen, legalábbis én azt hiszem — mondja határozottan. Az ember az iskola elvégzése után egy jó darabig nem találja meg önmagát, de ha ehhez a körülmények hozzásegítik, akkor nem lehet baj.

Nézze, én szőlész vagyok, egyben egy bortermelő szövetkezet pincemestere is. Ezt a szakmát sokan félreismerik. Azt hiszik, hogy nincs más dolgunk, mint a különféle borocskákat kóstolgatni, és ezzel kész. Többről van szó. Én azt gondolom, hogy a munka örömét akkor találtam meg, amikor kerestem az újat, az észszerűt, a gazdaságosabbat.

A munkában megtalált örömöt a természet asszimilációjához lehet hasonlítani. Nélküle bajos lenne élni. Persze nekem is, mint másnak, vannak rosszabbul sikerült lépéseim, dehát az életben az is szép, hogy botlásaink helyrehozhatók. Amikor édesapám megtudta, hogy szőlész leszek, nagyon csak elcsodálkozott, hiszen tudta, hogy tulajdonképpen nem erre a pályára készültem. Amikor azonban elkezdtünk beszélgetni erről a csodálatos szakmáról, a következőket mondta:

— Nézd, fiam, én nem értek a szőlőhöz, ezt te is jól tudod, egyet viszont megtanultam, a munka, így a te munkád is, akkor ér valamit, ha magad is, mások is elégedettek vele. Ehhez viszont meg kell ismerni munkaterületed minden csínját-bínját. Ha ez sikerül, akkor sok örömed lesz a munkában.

— Én azt hiszem, részben már sikerült. Persze még messze

Ha összefog a tanács é

Együttműködésből másfél milliárd forint

A tanácsok munkájának egyik, leginkább a nyilvánosság előtt zajló része a területfejlesztés. A város, a község lakói naponta látják, hol épülnek új otthonok, üzletek, óvodák, merre vezetik a vizet, hol készül új út, betonjárda. Az emberek előtt szépül, változik lakóhelyük közvetlen környéke, fejlődik a tanács területfejlesztési terve alapján. Látványos, mindenkit érintő tevékenység ez, s talán ezért is nem könnyű e munka megtervezése. Különbözőek az igények, érthető módon mindenki a saját környékének szépülését, fejlődését várja, azt tartja legfontosabbnak. Az igények bizony a legtöbb helyen jóval meghaladják a lehetőségeket. Új vízvezetéket, csatornákat várnak a város, a község szélén lakók, máshol betonútak létesítését sürgetik, és szinte mindenütt napközi otthonok, bölcsődék, óvodák építését kérik.

A legtöbb megyében a községek, városok fejlődése gyorsabb ütemű, mint ahogy arra a tervek készítésekor számítottak. Középületek, járdák, villanyvezetékek és még sok más a bizonyíték erre országszerte. Miből? Hogyan? A válasz egyszerű: a helyi tanács és a népfront összefogásából, közös munkájából. Együttműködésből, amely a tervezés kezdetétől a megvalósulásig tart. A fejlesztés lehetőségei a helyi tanácsok pénzügyi fedezetének kereteiben adottak, az igényeket pedig a helyszínen élő népfront-aktivisták ismerik a legjobban. Közös tervezéssel valósulhat csak meg, hogy valóban a legfontosabb, legsürgetőbb munkákra kerüljön sor. És a népfront aktivistái azok, akik a pluszt, a tanács anyagi lehetőségeihez mért többletet felajánlhatják.

delők épültek, sok kilométernyi új vezetéken folyik az egészséges víz. Különösen azokban a megyékben lendült fel az önkéntes munka, ahol a tanácsok a népfronttal közösen előkészített területfejlesztési versenyt hirdettek. A társadalmi munkások összegyűjtik egy-egy terület, városrész lakóinak felajánlásait, s a tanács a tervek készítésekor már ezzel a többlettel is számolhat. A hasonló lélekszámú, adottságú községek, városok közötti verseny legjobbjait pedig sok százezer forinttal jutalmazza a megyei tanács, s ebből a pénzből újabb álmok, tervek valósulhatnak meg.

Csak látszatra könnyű, egyszerű munka a területfejlesztés szervezése. Rendkívül pontos tervezést, rendszeres ellenőrzést, hozzáértést kíván. Mert ha például kiássák az utcában az ott lakók a csatorna-, a vízvezeték helyét, s hetekig, hónapokig nem fektetik le a csöveket, a szél, eső betemeti az árkokat, az emberek kezdeti lelkesedése alábbhagy, legközelebb már nagyon nehéz őket hasonló munkára hívni. Néhány olyan község is akadt, ahol — mert nem volt lehetőség újabb víz-, csatornahálózat építésére — nem is terveztek társadalmi munkát. Így a lakosság segítőkészsége csak szándék maradt, a helyi tanács nem tudta felhasználni a társadalmi munkában rejlő erőt. Pedig nem csupán a közművesítés segítése, óvoda-, bölcsőde építés,-bővítés tartozik a társadalmi munkához. A szolgáltatóház, posta, könyvtár, klub, orvosi rendelő építésének meggyorsítása is közügy, az ott lakók közös érdeke.

A nyári mezőgazdasági munkák befejeztével a leg-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1972 OKT 31

Dolgozók Lapja
Kóthay Ernő festőművész

1021

DOLGOZÓK LAPJA

Két hét művészet Szákon

A *Két hét művészet* elnevezésű mozgalom keretében több községben volt már rendezvénysorozat, s az eddigi tapasztalatok alapján — váltakozó sikerrel. Ahol jobban előkészítették az akciót, ott jobban is sikerült. Volt viszont arra is eset, hogy mármár a megnyitó ünnepséget is majdnem elhalasztották — érdeklődők hiányában. Ez arra hívja fel a rendező községek vezetőinek és a rendezőknek a figyelmét, hogy nem elég a nemes szándék, gondos előkészítő munkára is szükség van. Másként nem számíthatnak sikerre.

*November 5-től 18-ig a szá*ki klubkönyvtárban rendezik meg a Két hét művészet akcióit. A száki program hasonlít az eddigi rendezvénysorozatok programjához. A megnyitó ünnepséget november 5-én, 18 órakor tartják meg, s ezen *Tebeli Lajos*, a községi tanács vb-elnöke mond beszédet. Közreműködik a megnyitón a KISZÖV vegyeskara is. S mint mindenütt, itt is sor kerül a JEL nevű képzőművész csoport kiállításának megnyitására. A tárlatvezetést *Wehner Tibor*, a megyei múzeumok igazgatóságának munkatársa vállalta. November 8-án az érdeklődők *Kóthay Ernő* festőművésszel találkoznak, aki beszél munkásságáról, művészi törekvéseiről.

A kéthetes programban két előadás hangzik el: november 9-én *Magyarország műemlékei* címmel tart színes, diavetítéssel egybekötött élménybeszámolót *Szalay Vince*, november 15-én pedig (ugyan ő) *Olaszország műemlékeiről* számol be.

A műkedvelő együttesek műsorából említést érdemel *a kecskédi színjátszók és népi táncosok* vidám műsora (november 11-én), *a komáromi zeneiskola* növendékeinek hangversenye az általános iskolában (november 13-án) és *az oroszlányi bábcsoport* műsora. A Két hét művészet Szákon *művészi kisfilmek* vetítésével ér véget november 18-án, a filmszínházban.

Mint látjuk, az akció változatos műsort ígér a szákiaknak-szendieknek. De a sikereik is az előkészítő-szervező munkától függ majd.

ítanak

jesítés

őségén —

zésével kapcsolatban is. Amennyiben ez rövid időn belül megtörténik, úgy itt is hozzáfognak az alapozásokhoz. Fagyásgátlókkal, ponyvák alatt, fűtés biztosításával ezt a munkát is végezhetik télen. Megkezdik Dorogon az OTP lakások cölöpözését, alapozását. A kubikos létszámot — mint ahogy a felsorolt feladatok is sejtetik — a télben is foglalk oztatni tudják majd.

A múlt évben szóba került, hogy az outinord technológiával készülő lakások belső műanyag burkolási munkáit nem jó a télre hagyni, mert azt csak 25 fokos meleg biztosítása mellett végezhetik kellő minőségben. Ez költséges. Meg aztán éppen a múlt évben tűzbiztonsági problémákkal is meg kellett birkózniok. Most viszont az a helyzet, hogy november elején az utolsó ilyen lakást is átadják Esztergomban.

Így indulnak tehát a télnek a KOMÉP esztergomi építés-

A párt-végrehajtó

Az üzen

tev

Amolyan „kis pártszervezet"? A politikai tevékenység motorja? A pártmunka és a pártélet fontos csavarja? Jelentéktelen csoportocska? Folyik a vita a pártcsoportok helyéről, szerepéről. Nem nagy, nyilvános fórumokon vitatkoznak az értelmezésről, hanem a hétköznapok során. Egyesek valóban eltúlozzák a pártcsoportok szerepét és tényleg kis pártszervezeteknek tekintik őket, ami nagyon helytelen megítélés. Mások azonban jelentéktelen csoportocskáknak tartják őket, amelyekre nem nagyon lehet építeni a politikai feladatok végrehajtásánál. Ez az utóbbi nézet legalább olyan hibás, mint az, amelynek képviselői túlértékelik a pártcsoportok tevékenységét.

Három és fél évvel ezelőtt, 1969. májusában tekintette át utoljára a tatabányai városi párt-végrehajtóbizottság a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom m. Dolgozók Lapja

Kóthay Ern

1968 SEP 29

Világ-melengető

Kóthay Ernő gyűjteményes kiállításáról

„Szép gondolatokat ébresztő ez a kiállítás — és ez a jó! Melegebb lesz tőle a szív és körülöttünk a világ" — nem véletlenül jegyeztem fel ezeket a sorokat a kiállítás látogatóinak észrevételei közül. Ez a két mondat nagyon szép summázata annak a művészi törekvésnek, amely most ezen a gyűjteményes kiállításon láthatóan lecsapódik, összegződik.

Kóthay Ernő képeinek témáját a természet és az ember világából meríti. Élményanyagát azonban úgy szűri-értékeli át, hogy abban benne érezzük az ő állásfoglalását is. Legjobb képein ez az állásfoglalás mintegy ars poeticává, hitvallássá is válik. Hogy viszont ez a művészi átlényegítés mennyire küzdelmes feladat, nyomban itt a példa rá.

Szerelmespár II. című kompozícióján az emberalakok ábrázolásában, egymáshoz való viszonyuk megfogalmazásában bizonyos „irányzatos" hatást érzünk. A kép párja (Szerelmespár I.) viszont ilyen értelemben hatásoktól mentes, érett, szép, sokatmondó alkotás. Sőt: összegzés. A háttal ülő fiatalok s a néző szeme előtt is kinyílik a táj: ember és természet egybetartozása fogalmazódik itt meg.

Alak nélküli tályképei is mélységesen humánus töltésűek. Néhány színnel sok mindent el tud mondani. A Virágzó fák sötét alaptónusára harsogó színhatások nélkül kerül fel a lila, rózsaszín, sárga, fehér folt: ez a tartózkodó, hivalkodásmentes megjelenítés mégis többet mond el a természet örök megújulásáról — a mindenek ellenére megújulásról —, mint bármilyen derűs-ábrándos kompozíció. A Tóparti fák-nál szintén ez figyelhető meg: a horizontot a szokottól alább helyezve, a sötét fák közül is előderengő tiszta-világos háttér más értelmet, többlet-jelentést ad a képnek. A tájban letisztultan lel művészi énjére a festő. Kevés színnel, kompozíciós zártsággal vall a látványról, s a látvány révén benne megérlelődött gondolatokról (Kerek-hegy, Fák és dombok, Borús táj, Öreg fa, stb.)

Érdekes, figyelemre méltó látomást rögzít a művész a Macska és madár című hármas képsorban. Nem csupán holmi hétköznapi élményről — sokkal többről van szó. A ragadozó mozdulat, a kerek-iszonyú macskafej, a tehetetlenül vergődő madár — szimbolikus értelmű. Szorongás, viaskodás? Igen, fogalmazhatjuk így is. Hogy azonban a belső küzdelemben a művész hite, életszeretete kerekedik felül, arra ott látható bizonyságul a Madárral című kompozíció. A kerekded formák, az ölelő mozdulat, a karon ülő madár felfelé, s a gyerek lefelé irányuló, tehát találkozó tekintete feloldja az előbbi iszonyatot, s helyébe a szép harmóniát lopja.

TÓPARTI FÁK

A lekerekítettségnek ugyanez a megejtő és beszédes szépsége jellemzi jó néhány figuráját a Vetkőző-t, a Könyöklő-t, a Néger asszony-t, a Kislány viraggal és a Tejivók I. című képet is.

Témában — s megmunkálásban is — az ellentétek harcából a köznapi dolgok igézetéig jut el Kóthay. A Kávézók emberalakjai merev mozdulattal, töprengően húzódnak egymáshoz közelebb. Déli pihenőn arcképeivel együtt a képek sora valóban szép gondolatokat ébreszt az emberben. „Melegebb lesz tőle a szív és körülöttünk a világ." Az érett, kiforrott jegyeket felmutató kiállítás az alkotó önálló vizuális világának, teremtő szuverenitásának kiteljesedését mutatja. De a művészi alkotástól elválaszthatatlan a társadalmi-emberi szándék, hitvallás. A legjobb képek szuggesztíven tükrözik azt a világ-melengető szándékot, mely Kóthay Ernőt inspirálja. S érdekes, hogy nem a színek kavalkádjával, hanem éppen a kolorit fegyelmezett szükszavúságával képes elérni ezt a hatást.

A gyűjteményes kiállítás megrendezése vitathatalanul számottevő esemény a megye művészeti életében, egyszersmind a festő fejlődésében is bizonyára állomást jelent. Úgy érezzük, nyilvánvaló, hogy merre tart: a mind egyszerűbb kifejező eszközök birtokában mind többet képes számunkra elmondani önmagáról s az életről az előbb emlegetett világ-melengető szándékkal.

ÖNARCKÉP

cal a földnek fordult fejek, mellettük kancsó, kendő. Az egész test helyett csak a fejek: az állapot — ezentúl a fáradtság — leghívebb kifejezői. Mint ahogy az Alvók című képen is a félrebillentett fejek ritmusa izzítja fel a hangulatot. Az Egyelők hajló-guggoló kék ruhás női alakjainak megfestésében koncentráltan ábrázolja a munka nehézségét, a görbült hátak fölött nem nyit horizontot. Az Öregség című kép szürke alaptónusával, a figura lecsüngő kezével, roggyant vállával, lehajtott fejével (csak a kalapot, az arcot nem látjuk) sokat mond el erről a témáról is. Sarkítsuk azonban a dolgot. Hogy Kóthay művészi alapállásában mennyire a humánus töltés a domináló — s ez, mint kézjegy, ott van a kiállított képeken —, mi sem jellemzőbb, mint az, hogy a két Halászok című kompozíción az erőfeszítés dinamizmusát, a munka lendületét kitűnően sikerült éreztetnie, ugyanakkor a Megkínzott ember című képen éppen a megkínzottság kifejezésével nem tudott megbirkózni.

A Himnusz kézirata — Ady feifája — József At

Irodalmi múzeum a Károlyi palotában

A KÁROLYI-KERT öreg vadgesztenyefái talán még látták Vörösmarty Mihályt befordulni abba a kecses barokk palotába, melyben egy jeles magyar literary gentleman, Bartfay László irodalmi szalonja csalogatta együvé a reformkori Pest-Buda íróit, irodalmárait. Aztán megfordult a század, és ugyanez a palota sokszorosan átalakítva és kiegészítve Károlyi Mihálynak szolgált lakásul. Falai közt készülődött néhány lelkes hazafi a Habsburg-monarchia megdöntésére.

Ez a nagy múltú palota ad szállást az első magyar irodalmi múzeumnak, mely Petőfi Sándor nevét viseli. Nemcsak azért, mert ő a határainkon túl is legismertebb nagy költőnk, hanem azért is, mert a múzeum gyüjteményének magva a Petőfi Társaság és az 1909-ben létesített Petőfi Ház anyaga.

Az ötvenes években a Petőfi-Jókai anyag kiegészült Ady, Móricz és József Attila irodalmi hagyatékával, és a Petőfi kiállítás mellett az ő munkásságukat illusztráló kiállítás is megnyílt. Azóta állandóan gyarapszik a múzeum, és ma már mindjobban meggyökerezett a köztudatban, hogy a Petőfi Irodalmi Múzeum a magyar irodalom legméltóbb hajléka.

A meglévő értékes kézirat-kincs napról napra növekszik. Ma már egyre gyakoribb, hogy teljes írói hagyatékokat maguk az írók vagy örököseik juttatnak el a múzeumnak. Legutóbb Nagy Lajos és Bálint György hagyatékával gazdagodott a múzeum kézirat-gyüjteménye. Mióta az intézmény külföldön is ismertté vált, azóta a világ minden tájáról érkeznek kéziratok, relikviák és egyéb becses dokumentumok a Magyarok Világszövetségén keresztül vagy közvetlenül. De nemcsak külföldön, az országban, a legkisebb faluban is lappanghatnak értékes irodalmi emlékek, amelyeknek a Petőfi Irodalmi Múzeumban a helye.

A KÉZIRATOKON KÍVÜL jelentős írói fényképgyüjteménye is van a múzeumnak. Ide kerülnek mindazok a régi fényképek ban azonban a legbecsesebb hagyományok felidézőivé válnak.

Emlékeiket is egyre többen adják át a múzeumnak az elszállt idők tanúi. Újabban ugyanis lelkes kollektíva gyüjti a Petőfi Irodalmi Múzeumban az irodalmi emlékezéseket, írók, költők, emlékezők hangját rögzítve magnetoforszalagra. Igy a modern technika segítségével az irodalomtörténet része lesz az a töméntelen adat és élmény, amely eddig a kortársak emlékezetével a semmibe foszlott. Ha meggondoljuk, mit adnánk ma egy-egy hiteles kortársi emlékezésért Csokonairól vagy Petőfiről; egy magnetofonszalagért, melyről Ady kántáló rekedt hangja szólna hozzánk, akkor elképzelhetjük, milyen érzéssel hallgatják majd száz év múlva irodalmunk szerelmesei Ilyés Gyula, Kassák Lajos vagy Füst Milán hangját, nem is említve Babitsét, Móriczét és Karinthyét, mert ezeket is őrzi az irodalmi múzeum hangarchívuma.

Az életre keltett múlt mozgalmas képe fogad bennünket a múzeum kiállítási termeiben, ahol már áll a reformkori kiállítás, mely Kölcseytől Aranyig viszi végig a látogatót a magyar irodalom útján. A legközelebbi években megvalósul az az impozáns terv, hogy a múzeum összes termein átfutó egyetlen nagy kiállítás mutassa be az egész magyar irodalom fejlődését a kezdetektől napjainkig.

A Petőfi Múzeumhoz hasonló nagyszabású központi irodalmi múzeum világszerte kevés van. A legtöbb országban csak írói emlékházak őrzik egy-egy nagy író emlékét. Emlékházak Magyarországon is szép számmal vannak: mind a Petőfi Irodalmi Múzeum gondozásában. Ilyen többek közt az esztergomi Babits-ház, a kiskőrösi Petőfi-ház, a balatonfüredi Jókai-villa, a tiszacsécsei Móricz-ház, a balatonszárszói József Attila emlékmúzeum vagy a budapesti Gát utcában a József Attila lakásmúzeum. Az emlékházaknak és a központi kiállításnak más-más a funkciója. Azt a hangulatot, melyet az emlékházak őriznek, a központi kiállítás sohasem tudja felidézni.

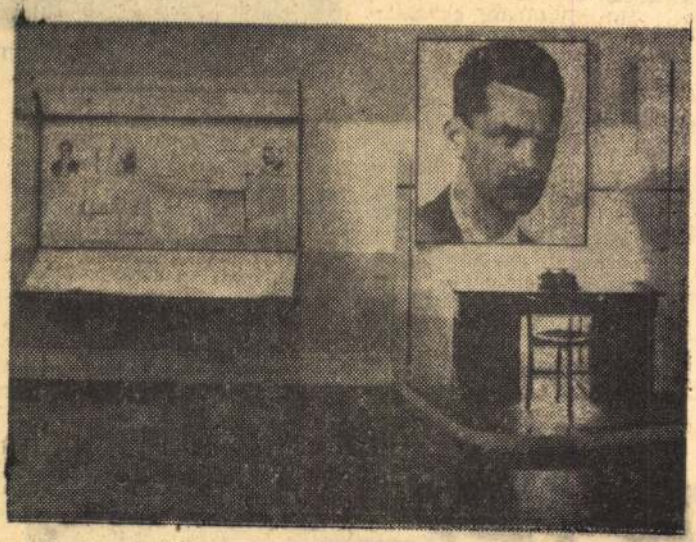

A József Attila kiállítás részlete. Jobboldalt a költő írógépe

DE AKI A PETŐFI Irodalmi Múzeumban a Himnusz kéziratát, Perczel Etelka korabeli képét, az első szabad sajtót, a Pilvax kávéház közvélemény asztalát, Ady fejfáját vagy József Attila írógépét látja, azt is óhatatlanul megejti a magyar irodalom géniuszának varázsa.

Íme, egy múzeum, mely nem temető, hanem a halott anyag életre keltője, mely az irodalmi hagyományt élő irodalmunkba és kultúránkba oltja.

Vezér Erzsébet

---

kal illettem, aggódva gyermekem életéért, s bizonyítékul Zdenek levelét. Polodonát a levelet olvasva felnevetett, és kijelentette, hogy itt van ugyan a folyócska, de abba csak egy katicabogár tudna belefulladni, az is pityókás állapotban. Kigyót nagyítóval sem lehet találni, a lódarázs pedig még a múlt század végén kipusztult. Ami pedig a kőbányát és a vasúti átjárót illeti, — ezekről sohasem hallottak errefelé.

Nem kis időbe telt, amíg lehiggadtam. Nézzenek oda! Hát így bolonddá tudja tenni az embert ez az alamuszi kölyök?! Aztán nyugodtan hazautaztam és válaszoltam Zdeneknek:

„Drága gyermekem!

Anyukáddal együtt nagyon örvendünk, hogy enynyire megtetszett neked a tábori élet. Reméljük, hogy később is bátran bele mersz menni a folyóba, és nem félsz a vízbefúlástól. A viperát, amit megfogsz, jobb, ha először meglóbálod néhányszor a fejed fölött és úgy dobod a levegőbe. A dinamitot illetően pedig azt ajánlom, hogy csak úgy egyszerűen ne dobjátok a tábortűzbe, hanem inkább dugjátok a lódarázsfészekbe, s gyújtsátok meg.

Igazán boldog vagyok, hogy az én Zdenek fiam ilyen bátor, és kívánom, hogy a vakáció végéig még nagyon sok hasonló élményben legyen részed.

Csókol szerető Apád".

(Baraté Rozália fordítása)

B. Szántó Gábor

Rekesszenek ki a színek

tépjék hajad
haragos öklü
szíved alatt
gyilkosan kacag
harag szalad
még visszanéz
rámkacsint
integet
halott harag
fák alatt
széltől hempereg

Tényi Sándor

Kőmívesek

Vakolnak; löttyentik csapják
a mű-sarat.
S hogy tűrik a pofonokat
a nyers falak,
sőt: várják, kérik,
követelik!
Pofon után a simogatás
jobban esik.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KOMÁROM MEGYEI

A jubileumi kiállítás anyagából

1021

Kóthay Ernő

Kóthay Ernő: Gyász

és az ava
szocialista r
szakainak fe

S nem perc
nyel fogalma
izgalmas, sok
lémákat, hanem tovább
dolásra ösztönözve. Figyelme
kiterjed az irodalmon kép-
zőművészeten túli területekre
is, foglalkozik „korunk művé-
szetével", a filmmel, sőt a
természettudományos vi-
lágkép, a technika és a tu-
domány hatását is bemu-
tatja a művészetekre, az
alkotók és befogadók szem-
léletére, világnézetére.

3.

Segít eligazodni századunk művészeti ágazatai között. S elemzései nem csak eligazítanak, hanem meg is győznek. Összegez, összefoglal, s közben gazdagít is: olykor csupán találó hasonlattal, máskor új utak felfedezésével.

Nagyon örvendetes, hogy növekszik az emberek érdeklődése a művészetek iránt. Összefügg ez természetesen az új, mai technikai lehetőségekkel, a tévé, a rádió, a film terjedésével, a növekvő szabad időnk. Örvendetes, hogy egy-egy műalkotás — szobor, könyv, film — vitatéma, sokszor szenvedélyes ellenvéleményeket kavar fel. Még örvendetesebb volna, ha ezekben a nyilvános és magánjellegű vitákban még több volna a tudatos elem, a művészet törvényeinek ismeretéből fakadó korszerű közeledés és vélemányalkotás igénye. Persze, messze vagyunk még attól a kortól, amelynek emberéről Marx és Engels

A német ideológia című

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom m. Dolgozók Lapja

Kóthay Ernő

1963 OKT -3

KIÁLLITÁSOK:

A tatai vár ásatásainak eredményei az utóbbi négy év tükrében (Kuny Domokos Múzeum, Tata)

Kóthay Ernő festőművész gyüjteményes kiállítása (Kuny Domokos Múzeum, Tata)

Barcsai Tibor kiállítása (Esztergom, Technika Háza)

1021

Az „Európai Korróziós Szövetség" október 7 és 12
között Budapesten

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom m. Dolgozók Lapja

1968 OKT 27

Kóthay Ernő

1021

Kóthay Ernő: Néger nő

Drum

Az afrikai többn problémái

Az afrikai országokban még ma is időszerű probléma a többnejűség. Gazdasági és szociológiai szakemberek, képviselők és újságírók foglalkoznak a kérdéssel és általában az a véleményük, hogy a poligámia — tekintettel a hagyományokra és a helyi szokásokra — a fekete földrészen még nem számolható fel. Bár jelentősen tért hódított — különösen a katolikusok körében — az egynejűség, ám a falvakban, ahol a lakosság 80—90 százaléka él, a többnejűség a mai napig bevett szokás.

A kissé ásatag érvelést azzal az élettani tétellel igyekeznek alátámasztani, hogy a férfiak poligám hajlamúak és biológiai szempontból több feleségük is lehet. Az ökonomusok pedig azt állítják, hogy ha egy férfi, aki 250 shillinget keres, el tud tartani egy asszonyt, miért ne tudna hat feleségről gondoskodni az, akinek havi 1500

The Daily Telegraph

A tv és az ö

Dr. William Sargant, az angliai St. Thomas kórház pszichológiai osztályának vezetője kijelentette: az elmebetegségekről szóló komor televíziós programok, ame-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom m. Dolgozók
Lapja

1968 NOV 17

Kóthay Ernő
1021

1968. november 17. vasárnap

Kóthay Ernő: MADÁRDAL

LDI LAPOI

s temető

ban a temetkezési szolgálatok pedig olyan jövedelmező vállalatokká lettek, hogy részben már a maffia ellenőrzése alatt állnak.

A bostoni sírásók azt állítják, hogy 25 év után a város lakosai jobban teszik, ha a falvakban halnak meg, mint hogy a városi körzetben valamennyi terület már foglalt lesz.

alvilág

hogy kivédjék a rájuk késsel vagy pisztollyal támadó banditákat.

Mind gyakrabban bukkannak rá éjszakánként az ut-

Le Figaro

Dinamikus fejlődés az NDK-ban

Kelet-Berlinben ma mindenekelőtt az a meglepő, hogy olyan dinamizmus és tevékenység tapasztalható, amely azelőtt csak a nagy ipari kombinátok építésénél volt az ország belsejében. Az üzletek jóformán tele vannak vásárlókkal és a gépkocsiforgalom már kezd problémát jelenteni. A vidéki nagy városok is megváltoztak. Aki hét évvel ezelőtt ismerte az NDK-t, annak számára a csoda meglepő.

A kohó- és a gépiparban a fellendülés nagyon gyors volt, minthogy elsőrendű fontosságot tulajdonítottak a nehéziparnak. Az NDK ma a szocialista tábor legfontosabb ellátója szerszámgépek, precíziós optikai eszközök, fényképezőgépek és írógépek terén. A gazdasági dinamizmust Kelet-Berlinben az új televíziós torony jelképezi, amely már magasabb, mint az Eiffel-torony, s még az év vége előtt eléri a 361,50

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom m. Dolgozók Lapja

1965 SZEP -7.

Kóthay Ernő

Újabb kiállítások Tatán

Ebben az esztendőben hét kiállítást láthatott a közönség a tatai Kuny Domonkos múzeumban. A legnagyobb sikert Kittenberger Kálmánnak, a nagy magyar vadásznak életéről szóló anyag aratta. Jelentős szerepet vállalt a múzeum a helytörténeti ismeretterjesztésben. Több érdekes látnivalóval egészítették ki az 1965-ben nyitott állandó kiállítást. A községekbe vándorkiállításokat irányítottak, és előadásokat tartottak.

A kiállítások további programja csatlakozik az idei múzeumi hónaphoz. Még ebben az évben elkészítik a KMP megalakulásának 50. évfordulójáról szóló összeállítást. Kiállítás nyílik Kóthay Ernő festőművész műveiből, a tatai vár ásatásainak eredményeiről és Gutenberg munkásságáról.

A távolabbi program középpontjában áll Tata történetének részletes, mindenre kiterjedő feldolgozása és bemutatása.

megbizottja a tanács vitájában nyomatékosan megállapította, hogy Odd Bull tábornoknak, a világszervezet közel-keleti tűzszüneti főmegbizottjának jelentése nemhogy nem bizonyítja az egyiptomi fegyveres erők részvételét az izraeli járőr ellen végrehajtott támadásban, hanem még arra vonatkozóan sem szolgál meggyőző bizonyítékokkal, hogy ilyen incidens egyáltalán megtörtént.

Malik szovjet ENSZ-főmegbízott szavai szerint az izraeli agresszorok koholt vádakkal kívánják megtéveszteni a nemzetközi közvéleményt, s íly módon próbálják elterelni a figyelmet az arab területek törvénytelen megszállásáról. Mint mondotta a Biztonsági Tanácsnak most az a kötelessége, hogy elutasítsa Tel

bb 8. tatai festőművész kiállitása

1021 vid bc/hné/-s ie 1968. szeptember 22.

Kolthay Ernő

a tatai kuny domokos muzeumban vasárnap kiállitást nyitottak kólthay ernő festőművész alkotásaiból. a városban 15 éve megtelepedett müvész mintegy negyven táblaképpel, változatos témáju festményekkel mutatkozik be gyüjteményes kiállitásán./mti/

-.-

súlyával rádőlt Lakatos László 18 éves segédmunkásra.
A szerencsétlenül járt fiatalember a helyszínen meghalt.
/mti/

-.-

bb 10. szezonzáró előadás keszthelyen

vid bc/hné-lm ie 1968. szeptember 22.

balatoni szezonzáró műsort rendeztek vasárnap kesz-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1957 SZEPT 24.

NÉPSZABADSÁG

Kóthay Ernő

KÓTHAY ERNŐ FESTŐMŰVÉSZ műveinek gyűjteményes kiállítását vasárnap nyitották meg a tatai Kuny Domokos Múzeumban.

102

1967 JUN 20

1967 JUN 20.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KOMÁROM MEGYEI

Képpresszó nyílt Komáromban

Pontosabban, a népszerű Ibolya cukrászda belső kis helyisége „lépett elő" képpresszóvá. Néhány nap óta ugyanis kis kiállítást láthatnak itt a vendégek.

Komáromban, a „József Attila" Művelődési Házban már évek óta működik a képzőművész szakkör. Diákok és felnőttek egyaránt megtalálhatók a tagok sorában. Vezetőjük: Kóthay Ernő, Komárom megyei festőművész. Az ő kiállításával nyitottuk meg az „Ibolya" cukrászdában a „képpresszót". A kezdeményezést a Vendéglátó Vállalat szívesen fogadta, és lehetővé tette, hogy a cukrászda belső helyiségét otthonos kiállítóteremmé alakítsák a szakkör tagjai.

A képanyagot 2—3 hónaponként cseréljük. Terveink közt szerepel, hogy a Komárom megyei festőművészek munkáit és a helyi képzőművész szakkör tagjainak zsürizett anyagát is bemutatjuk itt. A cukrászda látogatóit kis katalógus is tájékoztatja, és így nem csak a képeket, de a kiállító művészt is megismerhetik. A képpresszó képeit a járás területén másutt is szeretnénk bemutatni.

Kovács Imréné népművelő
Komárom

jó program érdekében a gyerekek is „kitették a lelküket". Bácsi Feri, Nagy Ákos, Szlis Pisti, Bátki Vali, Mayer Marianna, Ghete Klára, Wieszt Klára, a hét őrsvezető példás fegyelmet tartott őrsében. (Szüleiknek levelet is küldött a tábor vezetősége.) S a „nagy vendégek", a Labor MIM lelkes ifjú-gárdistái is sokat segítettek. Ők voltak a „banda", akik a zászlót ellopták, s ők

— Búj, búj zöld ág!..

Anyu értetlenül nézi, aztán a kezében tartott vizes ruhára, majd újra a fiára néz, lehajlik és megpróbál átbújni Peti karja alatt. Nem sikerül. Peti kacag, s már anyu is nevet. Peti kis karja, anyu nyakára kulcsolódik, és kacagnak, hahotáznak

Nappal riportot készítettek a Bazilikánál... éjjel a zászlójukat lelték meg ott

— Hallunk még egymásról — ez volt a nagy vigasz — hiszen mindannyian írunk majd a megyei lapnak... Az-

VÖTHAY ELEMÉR

Meghívó

74-99978 Komáromi nyomda

A kiállítást megnyitja:

Dr. NÉMETH LAJOS
művészettörténész

A KUNY DOMOKOS MÚZEUM
meghívja Önt

KÓTHAY ERNŐ

festőművész

kiállításának megnyitására,

1974. október 20-án, vasárnap 11 órára

Tata, Vár 1974. október 20-tól november 20-ig, 10—18 óráig

KÓTHAY ERNŐ festő, grafikus
Bajót, 1926

Baján Rudnay Gyulánál, a főiskolán Bencze Lászlónál tanult. 1952 óta Tatán él. Grafikáit Tatabányán, Komáromban és Nagyigmándon, festményeit Tatán mutatta be önálló kiállítás keretében. Több országos tárlat mellett képei eljutottak Csehszlovákiába, Lengyelországba és a Szovjetunióba is. Munkássága elismeréseként elnyerte Komárom megye művészeti díját. - Művészi célkitüzéseit a realista közérthetőség határain belül különböző stilustörekvések ötvözése jellemzi.

Művészéletrajzok 197

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 7
NÉPMŰVELÉS
Kóthay Ernő festőművész

Kóthay Ernő bírál

Egy modell változatai

A foglalkozás végén a hosszúcopfos modell mintha fucsa tükörbe pillantana: magát látja megannyi változatban, a látószögtől, egyéni stílustól, kézügyességtől függő alakban. Legközelebb aztán ő is beáll a rajzolók közé, hogy papírra vesse egy másik modell vonásait.

Huszonkét tagja van a *komáromi művelődési központ* képzőművészeti körének: diák, szakmunkás, kirakatrendező, pedagógus, adminisztrátor, tűzoltó stb. Hetente egyszer találkoznak és dolgoznak *Kóthay* Ernő tatai festőművész irányításával. Bírálatain edződnek, és sokat lendít önbizalmukon egy-egy sikeres kiállítás. Az *Alkotó Ifjúság* járási pályázatán a szakkör tagjai – *Szij* Sándor, *Ölveczky* Gábor és *Horváth* László – nyerték el az első három díjat

– Nem a művészképzés a célunk, de ha valaki rajztanárnak készül, természetesen a felvételi követelményekhez igazítjuk a feladatokat – mondja a mester. Tapintatos a tanítványaival, óvatosan bírál, sem megbántani, sem túldicsérni nem akar senkit. *Rudnay* Gyula szabadiskolájába járt Baján; tőle és *Bencze* Lászlótól eredezteti pedagógiai szempontjait is: a humanizmust, a művészet és az egyéniség szeretetét.

Ha új jelentkező lép be a körbe, egy ideig azt rajzol, amihez kedvet érez, s felszabadító, oldott légkör veszi körül. Nem véletlen, hogy még az is szívesen el-eljár a keddi összejövetelekre, aki a munka során ráébredt, hogy túlbecsülte a tehetségét.

A sokféle korosztály és foglalkozás eltérő színvonalat is jelez, nehéz dolga van hát a művész-pedagógusnak. *Bacza* Gábor például kisfiával hódol a rajzolás szenvedélyének. Több gyerekjelentkező is akadna, de Kóthay Ernő pedagógiai okokból nem foglalkozik velük:

– Az iskolában más a rajztanítási mód, a konfliktus kikerülhetetlen lenne – és ennek a gyerekek látnák a kárát.

A mester körbepillant: a copfos modell már tükörképeit nézegeti, amelyek tartósítóval lefújva készítőik mappáiba vándorolnak.

(h. valachi)

Készül a mű (Hegoczki Ferenc felv.)

Szabadtéri néprajzi múzeumot avattak Szalafőn a Vas megyei természetvédelmi napok keretében. Hazánkban már csak itt láthatók eredetiben az őrségi táj jellegzetes épületei: az emeletes kástu és a kerített ház. (Székely Anikó felv.)

*

Dr. Czeizel Endre tartott előadást Diósgyőrött a fiatal édesanyák klubjában. A házigazda Vasas Művelődési Központ az előadás ideje alatt gondoskodott a gyermekek felügyeletéről.

*

Ötven év festői munkásságát mutatja be R. Papp Hermin kiállítása Kispesten a Hazafias Népfront székházában. Az idős művész évtizedek óta tagja a Kispesti Képzőművészeti Körnek, rendszeresen részt vesz kiállításain. A tárlaton látható több mint száz kép közül a Tihany a falu felől címűt mutatjuk be.

*

Ady Endre-szavalóversenyt és klubtalálkozót rendeztek a Somogy megyei szakmunkástanulók részére az 503. sz. Szakmunkásképző Intézet kollégiumának klubjában.

*

Révész Tamás fotóművész képeiből rendeztek kiállítást a Néprajzi Múzeumban, Búcsú a cigányteleptől címmel. A tárlattal egyidejűleg jelent meg Révész Tamás és Tamás Ervin könyve ugyanezzel a címmel. A kiállítás a könyv képanyagából ad keresztmetszetet. (Eifert felv.)

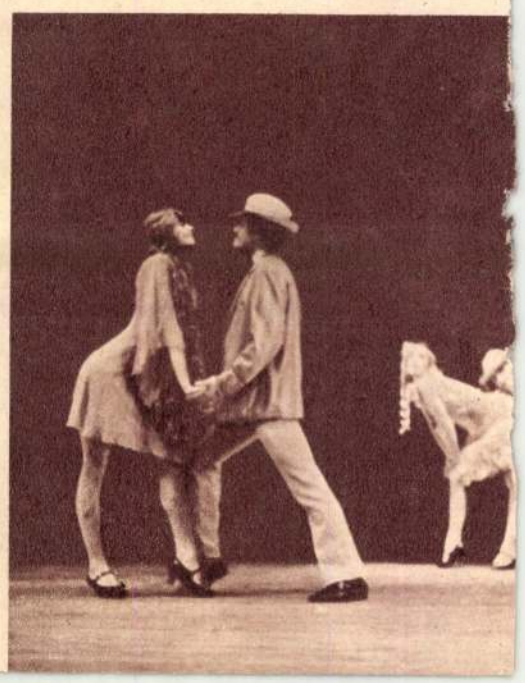

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 AUG. 5
DOLGOZÓK LAPJA
Kóthay Ernő festőművésze

1021

A megfestett látvány

Kóthay Ernő festőművész kiállítása Dorogon

A dorogi közönséget eléggé elkényeztetik a nagy képzőművészeti választékkal. A reprezentatív Dorogi Galéria rendszeresen kiállítja a jeles, haladó szellemű művészek alkotásait. Ebbe a sorba illik Kóthay Ernő, Tatán élő festőművész augusztus 17-ig nyitva tartó kiállítása.

Kóthay beérett, gazdag világú művészete elrettenti a megannyira találó, némileg talán igazságot is hordozó közhelyeket. A hazai piktúra áramlatába nehezen sorolható az ő munkássága. És pont ez a nehezen sorolhatóság jelent egyben értékeket. Szüntelen törekvése, nadakozása az új, mégújabb megoldásokért nem az extremitások óhaját jelentik nála, hanem a szünni nem akaró, teljesedni törekvő művész magán- és közügye is.

A tárlatról kiadott katalógus figyelmeztet: a kiállítás gyűjteményes jellegű. Attól tartok, nem kicsinyeljük le az eseményt ha nem hiszünk az intésnek. Látok valamiféle nagyon is célszerű, rendszerezett elképzelést ebben a gyűjtésben. Több képét magam bátran ciklusba sorolnám, még akkor is, ha egymástól eltérő időben keletkeztek, és netán más-más technikával készültek is.

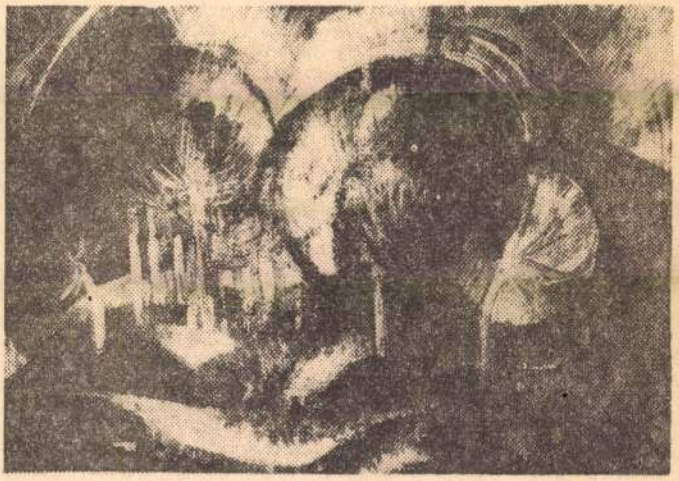

Dinamikus csönd

Szabadjon emlékeztetni a „Tündöklő ősz"-re, a Kék madárra, az Erdei titokra, a Szivárvány alattra — merész játékok a festékkel, a színkeverés bűvészkonyhájában fogamzott alkotások ezek.

Botladozó udvariaskodásnak tűnne Kóthay Ernő mesterségbéli tudását, tapasztalatát dícsérni, lelkesedni érte. De meg kell ezt említeni, mert ebben a kézművességében, a festészet ősi hitében, a színek harmóniájában, netán díszharmoniájában Kóthay világának egy részét látom. Az ízlés, az ösztönösség kevés ahhoz, hogy egy művész rájöjjön, milyen színek mennek el egymás mellett, mily foltok teszik még hangsúlyosabbá a mellettük levőket. Kóthay tudatosan, iskolázott pontossággal építi föl műveit. Izgatja őt (és a nézőt is állásfoglalásra készteti ezzel) a színdinamika az „Asszonyok gyümölccsel" temperaképe még az előnyös jól rajzolható beállítottság ellenére is az asszociációkban való továbbélésre apellál. Jó volt tudomást szerezni róla, hogy középületbe is tervez Kóthay. Várható gobelinje míves remekmunkának ígérkezik. Derűs, kiegyensúlyozott alkotóerőben és alkotókedvben élő művész képeit dicsérhetjük a dorogi kiállítás kapcsán.

— csolnoki —

ÖK LAPJA

Hol tartunk?

Rendszeres olvasója vagyok egyik napilapunk népszerű állandó rovatának, amely az „Itt tartunk" címet viseli. Összeállítás friss adatokból: miként alakult főbb népgazdasági ágazataink termelése az előző év hasonló időszakához képest. Legutóbb megtudtam — épp a napokban —, hogy az év első öt hónapjában a múlt év január—májusi eredményhez viszonyítva némileg csökkent az állami és a szövetkezeti ipar termelése, bár egyes területeken, többek között a textilruházati-, az építőanyag-, a villamosenergia-iparban, vagy az alumíniumkohászatban növekedés tapasztalható. Több lakást adtak át, de ugyanakkor kevesebb gyen. De túl a számszerűségeken, mindig megfogalmazódik bennem a kérdés: hol tartunk a számokkal kevésbé, vagy egyáltalán nem mérhető társadalmi tünetek számbavételével, amelyek természetesen az ilyen statisztikai összesítésben is tükröződnek.

Más szavakkal: azt követően, hogy annyit hallunk, olvasunk a nehézségekről, a további fejlődés bonyolultabbá vált feltételeiről, amelyeknek megteremtéséhez a korábbinál nagyobb összefogásra, fegyelmezettségre van szükség, vajon mindannyian komolyabban vesszük-e a munkát, önmagunkat, saját küldetésünket, s hozzáteszi-e mindenki azt a pluszt a közös erőfeszítésekhez, ami nélkül még a szerény mértékű előrehaladás sem lehetséges? Erre a kérdésre ma nem lehet egyértelmű igennel felelni.

Dolgozunk, dolgozgatunk, hát persze. Reggel munkába megyünk, onnét este haza és otthon is mindig akad tennivaló, okkal panaszkodnak annyian örökös fáradtságról. De ha elnézem itt a házunk előtt a felbontott úttestet, ami jó két hónap óta úgy áll, ahogyan felbontották, enyhén szólva lassúnak találom a tempót. Hétszámra nem dolgozik itt egy teremtett lélek sem, a táblát is eltüntették már jó ideje, amely azt adta hírül, hogy ezt a munkát a harmadik negyedévben készen átadják. Néha megnézsdül a környék: furcsamód épp szabad szombatokon. A plusz bérért, ami ilyenkor jár, vajon tényleg plusz-e a teljesítmény? S olyan ráérősen mozog akkor is mindenki. Nem ritkák a hosszú pihenők, a kedélyes fröcsözések.

Pár éve még divat volt elmarasztalni a munkásokat az ilyen csellengésekért. Jó, hogy kezdünk leszokni erről. Ma inkább azt kérdezzük: nem a szervezéssel van valami baj? Netán a technológiával? Még mindig több mindenbe belegednék? Elaprózzuk magunkat, amikor erőink koncentrálására lenne szükség? Ilyen és hasonló kérdéseket sokszor föltesszünk magunknak s az, aki hangosan is kimondja, gyakran kap vállvonogatást válaszként. Mérgez az ilyen egykedvűség.

Más szóval közönynek nevezik.

Azért veszélyes, mert fékezi, lebénítja az embert.

Azt öli meg bennünk, ami talán a legfontosabb előrevivő erő: a teremtő ember vágyát az alkotásra. Azt a képességét, amely keletkezésük pillanatában felfogja a közösségi célok és szándékok jelzéseit, s azokra azonnal cselekvéssel reagál.

Melyek az összetevői a közönyösségnek, ami látszólag érzéketlen a többre-jobbra való ösztökélés iránt?

Van egészséges indítéka is. Az a körülmény, amit mindannyian látunk, tudunk: amerre nézünk, épül, gyarapszik az ország, szűkebb és tágabb környezetünk. Ezt látva sokan nem is szeretnek a gondokon rágódni, s ha valaki szóba hozza előttük, akadnak, akik el sem hiszik, hogy itt meg ott annyiféle probléma, gond létezik. Fölvettünk egy meglehetősen kényelmes életritmust, és hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy társadalmi méretekben a közöny, az eltunyulás nemcsak a jövő várható eredményeitől foszthat meg bennünket, hanem egymástól is elidegenít.

Talán ez a legveszélyesebb az egészben. Hogy a közönyös embert nem érdekli a másik ember.

Az ilyen és hasonló egyszerű okfejtések végén már élesebben vetődik fel a kérdés: „hol tartunk hát?" S azt érezzük: ami feleletet a statisztika tud adni, bármily sok is, nem elegendő.

A statisztika az elmúlt időt regisztrálja. De nekünk fel kell tudnunk mérni a jövőnket is.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1021

1980 AUG 24

ASSZONYOK —GYÜMÖLCCSEL

Kóthay Ernő

Nemrégiben alaposabban is módom volt megnézegetni Kóthay Ernő alkotását. Mi az, amiért nem tudok szabadulni ma sem e kép hatása alól?

A nőábrázolás, s a gyümölcs, és a keftőt összefüggésében asszociálódó termékenység mindig, minden időkben egyik legalapvetőbb humánus vallomási lehetősége volt a művészet, a művészek számára. Az ókoriak — akik pedig általában hetérák társaságában elégítették ki vágyaikat — tisztelték asszonyaikat, az úi nemzedékeknek életet adó termékenyeket. A középkori Madonna-alakokban inkább lehet felfedezni a kor ideálját, azt az eszményített, tüneményes nőalakot, aki valahol a festők lelke mélyén, a mindennapoktól távolabb, elrejtőzve élt — semmint a „túlvilágivá lényegült" bibliai figurát. S persze, amikor az egyenlítő forró-párás légkörében, természeti egyszerűségében nevelkedett nők is bevonulnak a népművészetből az egyén-teremtette művekbe, gondolva-gondolatlanul, tovább folyt a keresés.

Mona Lisa titokzatos mosolyáról, a Lilaruhás nő bűvös varázsáról. Az avignoni kisasszonyok szögletes figuráiról s a többiről sokat beszélnek, akik szeretik a képeket. Ám nem csak a művek irritálnak hangulatot, hanem a kereső szándék sugallata is: megformázni, a véglegesség igényével megörökíteni, milyen a Nő.

S ha jobban odafigyelünk, észrevesszük, hogy általában nem a hetérák azok, akik ihletet adtak s adnak, hanem akikkel több, mélyebb, maradandóbb nyomot hagyó a férfiember kapcsolata. Lehet az persze hetéra is, ha a művész nem a külszíni csillogást, a futó benyomást rögzíti, hanem valami olyan értéket tud felmutatni művében, amiben a néző is megsejti a maradandóság igéretét.

Ami ebben a képben megfogott engem: az élet több, mint napi robot, több, mint jólét, több, mint lehiggadt bölcs gondolat, több, mint „ihass, szerethess, ölelhess, alhass" — az élet különleges, egyszeri élmény, meg nem ismételhető, s véges. Tudósok magyarázatából megértem materiális lényegét, de ízét veszteném, ha a testet csak testnek, a nőt csak nőnek, a munkát csak munkának látnám.

A magasan szervezett anyag, a sokszínű, agy-, szív-, tüdő-, vese- s még mennyi minden

részből mégis egy-egésszé összeálló ember önmagát nem csak a fajfenntartással őrzi meg, teremti újjá, hanem — többek között — a művészettel is, de végeredményben minden értelmes gesztusával, életmegnyilvánulásával. Éppen ezért is olyan megható és megnyugtató látvány ez a három nőalak, gyümölccsel. Nekem nem az a hit kell, amely túlvilági szépségekkel, gyönyörökkel kecsegtet, vígasztal, hanem az, amely azt mondja: ember vagy, aki termékeny földeken, termékeny asszonyok közt, termékeny világban élsz, aki nem feledheted, hogy az egyszeri csoda — számodra véletlen — életért tenned kell. Bármit, értelmeset.

(jenkei)

Fordítói műhely

Budapesten a, régi Centrál kávéház pincéjében, a Válasz írói körének feledhetetlen szerda délutánjain, Illyés Gyula jó tanácsokkal látott el egyszer egy fiatalembert. Nyelvtanulásra és fordításra buzdította. A kettőt együttesen ajánlotta. Elmagyarázta, hogy az unalmas és száraz nyelvkönyvek fárasztó biflázása helyett sokkal eredményesebb egy jó író művén átrágva magunkat ismerkednünk az idegen nyelv titkaival és szépségeivel; meg aztán nincs jobb iskolája sem a kezdő írónak a fordításnál, hiszen kénytelen a másik író minden mondatát, minden szavát egyenként ízlelgetni, értelmezni, hogy azonos magyar kifejezéssel helyettesíthesse. Eközben módja nyílik ráérezni az idegen mű és alkotója legapróbb rezdülésére is, tetten érheti legrejtettebb műfogásait. Olyan mély és alapos ismeretségbe kerülhet így egy író eszmevilágával és művészi eszközeivel, amelyet a legfigyelmesebb olvasás, sőt tanulmányozás sem helyettesíthet.

Magam voltam az a szerencsés fiatalember, akinek Illyés Gyula rakott útravalót a tarisznyájába. Máig is táplál. Ezzel a módszerrel sajátítottam el két nyelvet is olyan fokon, amelyre semmiféle kurzuson, a legkiválóbb oktató segélyével sem juthattam volna el soha. S a fordítás iskolájának köszönhetem, hogy alig kellett bajlódnom a kifejezéssel, amelyért sokaknak oly keservesen kell megküzdeniük. S neki köszönhetem azt is, sohasem vergődtem idegen írói modor kalodájában, mert Illyés idején figyelmeztetett a fordítás nagy veszélyére: az utánzási hajlam kifejlődésére is. Ez a magyarázata annak, hogy jószerivel csak népkönyveket fordítok: itt nem fenyegethet a veszély, hogy egy nagy írói egyéniség vonzáskörébe kerülök; s ez magyarázza azt is, hogy a legtöbb fordításom adaptáció: más műfajra alkalmazva (rádió, tv) vagy teljesen átírva az eredetit, megőrizhettem viszonylagos függetlenségemet a műtől és az írótól.

★

Mindezeket azért bocsátottam előre, hogyha az olvasó ezekben a napokban találkoznék esetleg Leonhard Frank: Haramiák bandája című regényének most megjelent fordításával, némi bepillantást nyerhessen a fordító műhelyébe is. Az eddig elmondottakból kiderülhet, miért és milyen igénnyel fordítok. Adós vagyok még annak elmondásával, miért éppen ezt a művet választottam: Essék hát néhány szó erről is.

★

A világhírű filmrendező és teoretikus, Szergej Eisenstein műveinek magyar kiadását szerkesztve, tudtam meg, hogy Eisenstein a filmkifejezés lényegét, a montázst, az irodalomban lelte meg először: Dickens és Tolsztoj műveit elemezve, bizonyítja be, hogy a „keresztvágás", a montázs egyik alapvető technikája, amellyel mindennél jobban sűríthető a tér és az idő, már a film megjelenése előtt is alkalmazott fogás volt az irodalomban, ott is az ábrázolás egyik leghatásosabb eszköze.

Néhány esztendővel ezelőtt pedig, a nemzetközi Pen-klub leningrádi konferenciájának témája ez volt: A film hatása a modern irodalomra. Az előadó és a hozzászólók arról beszéltek: a film hatására az irodalom is egyre „filmszerűbb" lesz és ez nagy nyeresége, vívmánya a modern regénynek. Magam is a filmszerű ábrázolást tartom a legkorszerűbbnek, azok a művek érdekelnek, amelyek ezzel a módszerrel készülnek. Mikor egy antikváriumi böngészéskor véletlenül a kezembe került Franknak még a század elején írt, első műve, megdöbbenve tapasztaltam, menynyire filmszerű. Főként ezért határoztam el a Haramiák bandája lefordítását, egyéb írói erényen kívül. Csak egy

mert a fehéren virágzó gyümölcsfák között égett egy parasztház. A fehéren izzó lángokat alig lehetett megkülönböztetni a tiszta levegőtől. Old Shatterhand hallotta egy harangocska vékony vészkongatását és látta, hogy az országúton két férfi, a napfényben szikrázó réz tűzoltósisakban a tűzhöz rohan. Érdeklődéssel figyelte a kerékpárost, ahogy ugyancsak tűzoltósisakban megelőzte a futókat, akik kiáltottak neki valamit.

— Nyilván le fog égni — mondta Old Shatterhand sajnálkozva, és a parasztot nézte, aki egy fekete szántáson keresztül toronyiránt a tűz felé botladozott."

Eisenstein, aki a némafilm legnagyobb teoretikusa volt és a színes, hangos, „totális"' filmábrázolásról álmodott, ha ismerte volna, nyilván példaként idézi erre Frank regényét. Ez a kis részlet nemcsak önmagában tökéletes kis hangos, színes film, de kifejező ereje megsokszorozódik azáltal, hogy a szerencsétlen Old Shatterhand elmebajának a tragikus végkifejlethez vezető, feltartóztathatatlan elhatalmasodását is szimbolizálja.

★

Frank nemcsak eszközeiben korszerű író, de napjaink számára is van mondanivalója. Egy másik helyen Old Shatterhand így kiált fel:

„...Nem, nem! Ó nem, nem hiszem, hogy iskarióti Júdás elárulta harminc ezüstpénzért Jézus Krisztust. Mi az... harminc ezüstpénz. Hiszen Júdás is ott volt, amikor Jézus Krisztus vakokat gyógyított, holtakat támasztott fel. Bizonyos lehetett hát benne, hogy Jézus Krisztus mindent előre tud... Csak úgy mondják, hogy iskarióti Júdás az áruló, mert azt hiszik, ahol árulás van, ott árulónak is kell lennie."

Old Shatterand Judása Grünwiesler volt. Megbocsátott neki, mert tudta, hogy csak eszköz volt Immermann, a hamis barát kezében, aki a megrekedt, akadémikussá vált múlt gyűlölködő képviselője a robbanó új tehetséggel, Old Shatterhanddel szemben. A régi világ értetlensége, bűnei pusztítják el Old Shatterhandet, nem egy Judás.

Megrendítő tanulság számunkra is. Sokan hitték nálunk is egy időben, hogy ahol árulás van, ott árulónak is kell lennie...

★

A mű gyakorlati hozzáfér-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-058, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1969 AUG 31

Kóthay Ernő

1021

Alkotóműhelyben

ÉRETT GYÜMÖLCS

— Látogatás Kóthay Ernőnél —

Keskeny, nyikkanó lépcső vezet fel műtermébe. A szobában „művészi rendetlenség", mely azonban nem a hanyagságra, hanem az alkotás lázának különböző fokozataira utal. Mert a töprengő művész soha nem elégedett önmagával — még utólag a nyilvánosság dicséretét hallva is gondolkodik, hogyan is lehetne az élet újabb s újabb vonásainak ábrázolásától magához a teljes élet-ábrázoláshoz eljutni. Ez persze ábránd, de a nyugtalanság, mely ebből fakad, új utak keresésére indítja a művészt.

Itt ez a kép, amelynek képzelt címe: Érett gyümölcs. Ami most az állványon van, immár a huszadik változat. Mégsem az, amit Kóthay Ernő, megfesteni akart. Jómagam kerekded alkotásnak találom. A festő csak csóválja a fejét. Ő az érett gyümölcsre, a természet s az ember életének bőségére gondol ebben a lélekizzító nyárban — s ez nem az. Való igaz, ezen a változaton is az a hangvétel, tónus uralkodik, ami oly jellemző műveire általában: valami lágy lírában oldott szomorúság dereng elő a zöld, kék, szürke, fekete, halványsárga színek mögül. Kiérlelt alkotás, mondom — a művész azonban másról álmodott. Valahogy így függetlenedik az alkotás alkotójától, ha befejeződik a teremtő folyamat.

Vajon mi a nyitja a műveire olyannyira jellemző hangvételnek? Kóthay Ernő, míg a Magyar Képzőművészek Szövetsége nemrégiben taggá választotta ebbe az országos testületbe, kanyargós utat tett meg életében. Fiatal korában megtanulta, hogy akinek van mestersége, az viheti valamire — így lett szobafestő a háború után; járt egy ideig a főiskolára, Bencze László, Papp Gyula mellett Bernáth Aurél, Barcsay Jenő keze alatt is megfordult többek közt. Akkor még nem tudta Barcsay

A macska és a madár sorozat egyik darabja

szavainak értelmét: „három napja egy szájjal kínlódok...." Aztán egy időre az „öreg Rudnay" tanítványa volt.

— Januártól őszig egy kollégámmal egy rossz trafiképületben laktunk. Kertet ástunk, fát vágtunk, hogy fenntartsuk magunkat. Sokat köszönhetek a mesternek. Anekdotázva, elbeszélgetve oktatott — ez volt az ő stílusa. A lombhullás festői lényegére például így próbált rávilágítani: „Kapaszkodik a falevél — hiába kapaszkodik."

A Bajótról indult fiú sokáig lakott Nyergesújfalun. Nyaranta aztán itt dolgozott, például az Eternitgyárban. 1952 óta pedig Tatán él. Akkor még kint, a hegyen dolgozott-festett. 1954-ben, a helyi munkacsoport megalakulása után kezdett biztos talajra találni az alkotómunkában is, ebben az évben szerepelt első alkalommal kiállításon. A Rudnay-hatást mutató mű ma is megvan a múzeumban, de már nagyon távol áll tőle az a világ. A megyei kiállításokon attól kezdve rendszeresen részt vett. Igazán ízmosodni akkor kezdett művészete, amikor az Alumíniumkohászok és a Malterkeverők című képei nemcsak itthon, de Moszkvában és Berlinben is kedvező fogadtatásra találtak.

— Ezután — fűzi a szót a másikba —, úgy vélem, a „tájkép-korszak" a jellemző egy darabig munkáimban. Nem csoda, apám erdész volt, s mindig is nagyon szerettem a természetet. Aztán jött a nyugtalanság ideje: vajon már mindig csak tájkép? Hiszen az említett két mű is az embert állította középpontba... Kerti Karcsi barátom ösztönzése nem volt hiábavaló. S eszembe idéződött Barcsay mester mondása is a három napig rajzolt szájról. Mindinkább az embert kerestem....

Közben dolgozott raktárosként, bérelszámolóként, sok más munkán, legutóbb az Iparcikknél a dekorációban. Onnan került át a megyei művelődési központ stúdiójába. Közben azonban nyugtalanul alkotott, s alkot ma is. Szeretne továbblépni, kitörni abból a körből, amibe önálló kiállítása is reprezentált: a „szomorú színek" világából. Színvilágára életútja is hatással, befolyással volt: az ember nem léphet ki önmagából.

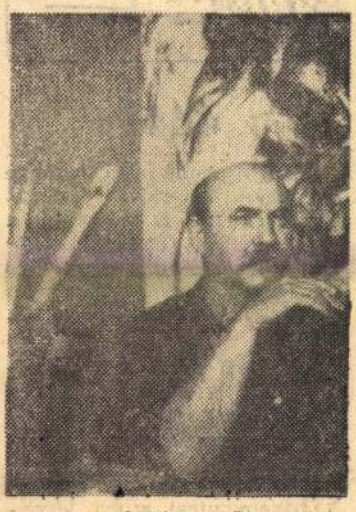

A töprengő.

A gyümölcs azonban, úgy tetszik, beérett. Nemcsak azáltal, hogy Kóthay Ernő képzőművészeti életünk megyei mikrokozmoszában a jelesek közé került, hanem a távlatokkal is, melyet eddigi munkáival nyitott: hogy megtalálta önmagát, hogy tagja lett a Magyar Képzőművészek Szövetségének, hogy a mostani alapállásból is már újabb magas mércét állít önmaga elé.

Jellegzetes, ívelő-dombos, derűs tájkép

— Leszűkített színskálán, csak néhány alapszínnel szeretnék lényegretörően többet mondani a világról, mint amit „futtában" lát az ember. A „konvencionális magyar szomorúság" akusztikájának megteremtése, melyet talán műveimből kiolvashat a néző — mert hozzám közelálló — nem jelent nehézséget. Mindinkább kiteljesedik azonban életem. Az örömet ábrázolni nehéz, de szép feladvány. Úgy érzem, ez következik. Ez is. Újabb állomás.

S talán, néhány meglepően karakterisztikus új alkotás után éppen az Érett gyümölcs lesz a következő stáció.

Jenkei János

Könyvespolc

Jókai Anna két könyvéről

4447

Jókai Anna első regénye egy telek helyrajzi számát kapta címéül. E telken áll a ház, lemaradt emberek lakóhelye, akiknek a világról és társadalmi formációiról nem ismereteik, hanem képzeteik vannak.

Régimódi ház, még mosókonyhája is lakott. Kapu és konyha általában zárva. A részegen hazaimbolygó névleges családfő, olykor fia is, lábával rúgja, amikor hazatér. A három utcai szoba legnagyobbját Karolin anyó lakja, volt uradalmi nevelőnő; lábán ötcentis köröm, hajában tetvek. A középső szobában Nusi néni lakik, és gyerekei: Eszter és Janika. A harmadikban Jenci, a félbolond föltaláló albérlő, Nusi néni anyagi bázisa és vígasza az ágyban. Szapper úr a kamrában lakik egy szalmazsákon. Akárcsak fekhelye, ő is szétrohad. A mosókonyhában húzódott meg Józsi, Karolin anyó hatvanéves munkásőr fia. Kegyelettel őrzi Sztálin szobrát, mert emlék. Józsi hívő, akit a cinizmus, de még a kétely se kísértett meg soha.

A 4447-ben vegetáló tenyészet az élve rothadás parádés példatára, a tudatlanság és piszok akolmelege. Nyolctíz hős mondja itt önmagát. Tehetetlenségük és hiányérzetük az önérvényesítés vagy önmaguk megvalósításának kilátástalansága miatt agresszióba, fékezhetetlen fölfokozottságba csap át.

Ez a szerep akkor módosul, amikor a ház lebontásáról rendelet intézkedik, és megérkezik a kilakoltató brigád. Csak Nusi néni nem cserél szerepet. Világos lakás helyett a fölkínált pénzt és az alagsort választja, ahol svábbogarak hancúroznak. Neki csak az kell, amit ismer, életformája a homály, eltájékozódik benne, abban ő valaki; a világosságban elvesztené múltját. Inkább kitagadja önmagát a jövőből, vállalja a lehanyatló élet egyre mélyülő sötétségét.

Jókai Anna első regényében nincs látványos erkölcsi fejlődésvonal. Közönséges beszédű hőseit nyilvánított részvét nélkül ábrázolja; a regényben alig vesszük észre a szerző jelenlétét. Aki a műhelytitkokra les, megfigyelheti a szerkesztőkészség megnyilvánulását, a feszített figyelmet, a szereplőkkel való azonosulás és a távolságtartás arányát. Nem a deklarált életszeretet, hanem a bizonyított életismeret jellemzi megvesztegetően közvetlen előadásmódját.

Solymos Ida

Kötél nélkül

Alig jelentkezett regényével az Új Termés sorozatban Jókai Anna, rövidesen napvilágot látott elbeszéléskötete is. S mint például Fejes Rozsda temetője esetében (van valami közös a két regény akusztikájában is) — ezúttal is azt kereshette az olvasó, amire maga a regény nem adhatott választ: hogyan is fogant meg, s állt össze a szerző gondolatvilágában olyan markánssá az a miliő, amit témájául választott. A Kötél nélkül elbeszélései persze csak részben adhatnak erre feleletet. Annyi azonban bizonyos, hogy Jókai Anna a markáns színeket kedveli, s valójában ez a nyers valóság iránti vonzódása hatott szinte robbanásszerűen az irodalmi életben, kötettel való jelentkezésekor.

Elbeszélés-gyűjteményében leginkább talán a Hold-újév utal a 4447-tel való rokonságra, egy-egy mozzanatban azonban másutt is ráismerhetünk a környezet-motívum és a megfelelő stílus keresésére (Elfekvő, Mi a baj, Kissné?, Magyaróra, Általános foglalkoztató). Másutt — s ez egészében jellemző Jókai Anna írói szemléletére — általában azt vizsgálja, ami a maga módján az olvasó számára a legtermészetesebb dolog: a hétköznapi életet. A kevésbé könyvrajongók nagyjából azzal utasítják vissza az ilyen tematikájú műveket: éppen elég nekünk a mindennapi életben találkozni a magunk gondjaival. Holott önmagunkat mások — jó látású művészek — szemével másképp látni: nincs ennél tanulságosabb élmény. Hatására önmagunk korrigálhatjuk feltűnés nélkül saját hibáinkat, téves nézeteinket.

Ilyenfajta, s hozzá sodró lendületű írásművészet a Jókai Annáé. Oldott dialógusai, cselekményes, fordulatos történetei a lehetőségeket mutatják meg számunkra: az életvitel milyen sokirányú, széles skálája áll rendelkezésünkre, hogy elvesztegessük értékeinket, vagy pedig ellenkezőleg: a magunk boldogságába beleférjen másoké is. Ilyen fogantatású írás a Hepiend, az itáliai utazáson összetársuló két különböző mentalitású emberről szóló Közös út. Az utolsó fokozat, mely az ábránd s karrier konfliktusát elemzi-ábrázolja.

Jókai Anna — bár korábbról ismerősek már elbeszélései folyóiratok lapjairól — tulajdonképpen ezzel a két kötettel kopogtatott be az irodalmi életbe. S a két kötet meggyőző hatására ez az ajtó kinyílt. Bent már nehezebb.

J. J.

Balogh László versei

Hajnal

Ha az éjvilág csillagmintás
szoknyája lebben — látod?
Meleg ölébe vágyak szenderednek.

Reggel

Lépte harmatot ébreszt levél-ágyából
édes könnyet iszunk gyökér-pohárból.

Este

Az ember ágyába viszi a napot:
álmában betakarja a pihenő holnapot.

Lelkes Miklós

Hegytető

egy szőke óriásra vártunk
mesebeli sziklaevőre —
milyen lehet ez a világ
a szitakötők nagy gömb-szemében?

arcunk előtt a zöld megállt
csöpp réseken átbújt a kék is
a barna lenkék észrevétlen

Kaposi Levente:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kótay Ernő

ESTI HIRLAP

1958 MÁR 26

Illottuk

□ KÓTAY ERNŐ fiatal tatabányai festőművésszel beszélgettünk. — Kerti Károly és Krajcsirovics Henrik kollégáimmal ősszel kiállítást szeretnénk rendezni Tatabányán. Egyébként az idén is megrendezzük a Komárom megyei képzőművészek szokásos évi tárlatát.

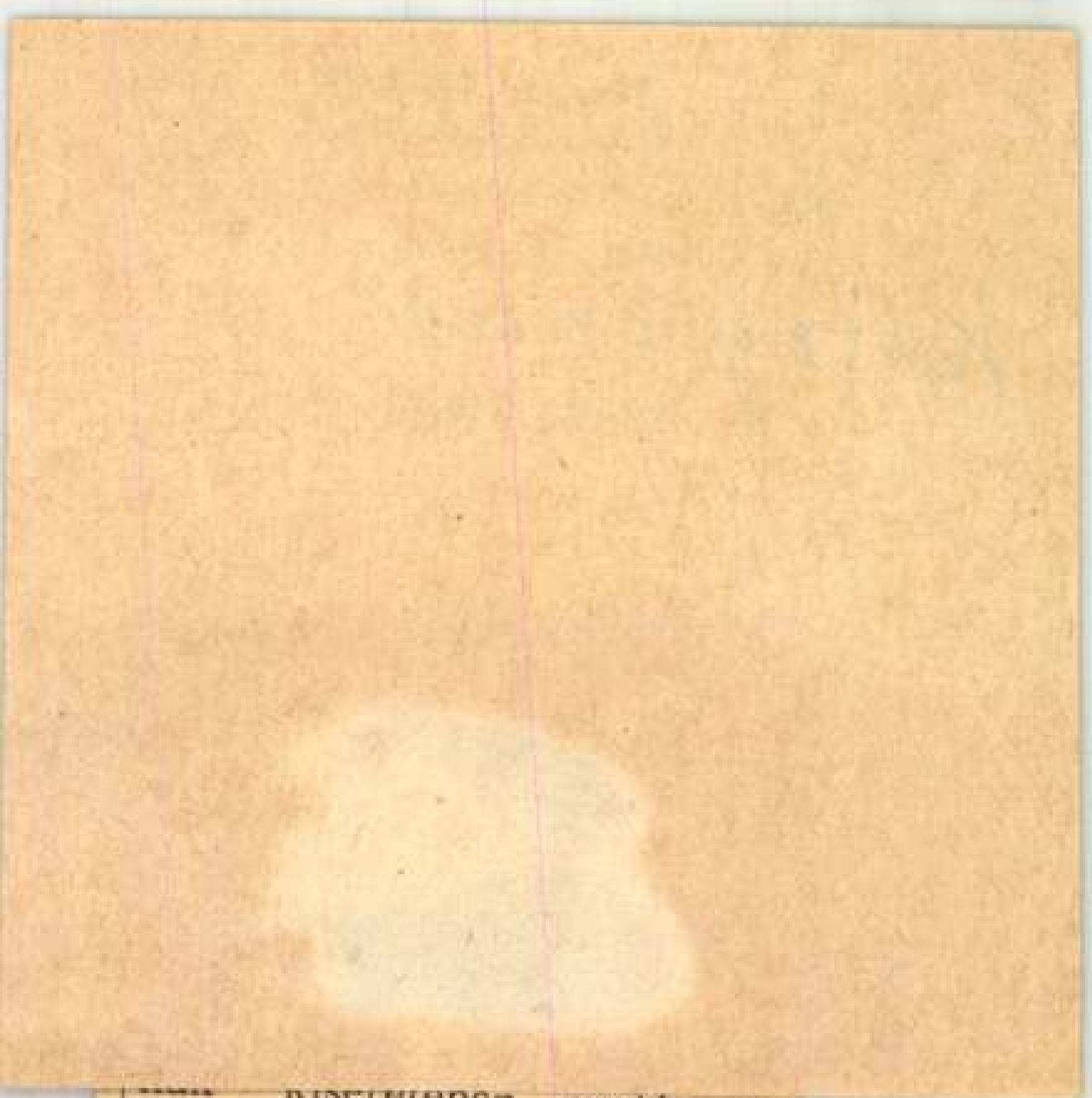

kiséretében ezután az emelvényen helyezkedett el, majd *Hans Kiefertnek*, a nagyberlini pártbizottság első titká-

Kóthay Ernő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KOMÁROMMEGYEI
DOLGOZÓK LAPJA

1962 JUN 20

1021

Kóthay Ernő: Ellenőrző mérés

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Telefon: 188-296, 188-307
KOMÁROMMEGYEI
DOLGOZÓK LAPJA

költözés miatt eladó „Miskolci" hálószobabútor, Orion rádió, konyhabútor, zománcozott „Kador" kályha. Tatabánya, VII. telep, Élmunkás sor 4/2. 651

A 18. sz. Autóközlekedési Vállalat felvételre keres gépkocsivezetőket és rakodómunkásokat. Gépkocsivezetők legalább 3 hónapos gépkocsivezetői gyakorlattal jelentkezhetnek. Felvétel minden kedden és pénteken a vállalat személyzeti és munkaügyi osztályán, Tata II., Agostyán u. 6. sz. 621

Köszönetnyilvánítás mindazoknak, akik drága, jó férjem, illetve édesapám temetésén részt vettek és fájdalmunkat enyhítették. Özv. Csanádi Károlyné és leánya. 632

Eladó ház Vértesszőllősön. 11 méteres, kő- és téglából 35 000-ért, érdeklődni: Valusek u. 20. 637

Gyönyörű barokk-ebédlő, márkás, nagy olajfestmények stb. alkalmi áron eladók. Ászár, Széchenyi u. 6. 616

Eladó olcsón hálószobabútor, Tatabánya I., Mátyás király u. 4. sz. 624

Almásfüzitői Kőolajipari Vállalat férfi segédmunkásokat felvesz. Bérezés megegyezés szerint. Felvételre jelentkezni lehet a vállalat személyzeti osztályán. 629

401-es Moszkvics 402-es motorral, kitűnő állapotban, fizetési kedvezménnyel eladó. Tata I., Schönhercz u. 2. sz.

A TELEVÍZIÓ MŰSORA

Csütörtök, június 21.

17.45: Zenekedvelő gyerekek klubja

18.30: Közvetítés a Csepeli Csőgyárból

19.00: Műsorismertetés

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kóthay —
Komárom Megyei Dolgozók
Lapja

1021

DOLGOZÓK LAPJA 1965. május 25, kedd

Beszélgetés tárlatvezetés után

A KÉPZŐMŰVÉSZT mindig nagyon érdekli a közönség, a szemlélődő néző véleménye saját képeiről, s pályatársai munkáiról is. Egy-egy beszélgetés elvetett félmondatából, a tetszés vagy éppen a nemtetszés megfogalmazásából is egyaránt megérti — hogyan hatott egy-egy képe, rajza. Megértik-e a nézők, a kiállítás látogatói az alkotói szándékot, s vajon sikerült-e úgy szólnia a képzőművésznek képe, rajza megkomponálásával, ahogy szándékában állt.

Azért volt izgalmas és nagyon tanulságos az a beszélgetés, ami nemrég a megyei képzőművészeti kiállításon zajlott le egy tárlatvezetés után. A XII-es akna dolgozói — a főmérnök, *Zamaróczi Dezső*, a bányamester, *Dér József*, s a szocialista brigádtagok mondták el véleményüket a kiállítás képeiről.

— *Melyik kép tetszett legjobban?* — ez volt az első, talán szokványosnak tűnő, mégis fontos kérdés.

— *Kóthay Balatoni táj című képe* — mondták többen is.

Valahogy én is úgy éreztem, igaz ez a megállapítás. A kisméretű, mégis monumentálisan fogalmazó kép előtt döbbentem rá, mennyire hat a nézőre.

— *S ott van a sarokban egy eldugott helyen egy kis leányportré. Nehezen veszi észre az ember* — jegyezte meg valaki. — *Talán nem is kimagaslóan jó kép, mégis van benne valami szuggesztív erő, nagyon hat rám.*

— *S Kerti Károly lemeztörlése?*

— *Zeng! Zeng a dal. Látszik, hogy énekelnek* — mondják elismerően!

— Megjegyzem: — *Sokan kérdezték, miért olyan vaskosak, tömörek Kerti képein a női figurák?*

— *Nekem tetszik ez az ábrázolási mód* — mondja Dér József bányamester. — *Valami nagy erőt, elszántságot érzek ezekben az alakokban.*

— *S mi a véleményük a Tatai utca című képről?* — állunk meg egy újabb alkotás előtt.

— *Úgy tűnik, mintha már nagyon régen festették volna és valahol az Alföldön* — kritizál valaki.

— *Nekem pedig éppen ez a kép tetszett legjobban* — mondja *Nagy Sándor*, az akna egyik dolgozója. — *Lehet, hogy azért, mert alföldi vagyok.*

AZ ÉRDEKLŐDÉS nagyon meglep. Friss szemre, jó tájékozottságra vall.

— *Gyenge még a mi tudásunk* — mondják szabadkozva a bányászok. — *S a hallgatásunkat pedig gyakran meg nem értésnek is vélik még. De azért megnézzük magunknak, s megértjük a szépet, a jót.*

— *A szakszervezeti bizottság titkára nálunk szinte megszállott patronálója a művészeteknek* — mondják. — *Nemrég 8600 forintért vásárolt a szakszervezet két képet az üzemnek. S olyan képeket vettek, ami valamennyiünknek tetszett.*

Szóba kerül az irodalom is: Jevtusenkó, Baranyi Ferenc, később Picasso és az absztrakt művészet.

Említik, egy alkalommal járt náluk a szocialista brigádoknál *Tersánszky Józsi Jenő* és *Szeberényi Lehel* író-olvasó találkozón. Tersánszky azóta levelet is írt nekik.

— *Mi az olyan műveket szeretjük* — mondja Dér József, és mintha összegezné is a tapasztalatokat —, *amelyek őszinték. Ha érezzük, hogy az alkotóik is hisznek abban, amit csinálnak.*

S EZÉRT, és a hasonlo őszinte szavakért volt különösen hasznos a tárlatvezetés. Olyasmit mondtak el az érdeklődők, amire oda kellett figyelni, amit érdemes volt meghallgatni.

Papp Albert

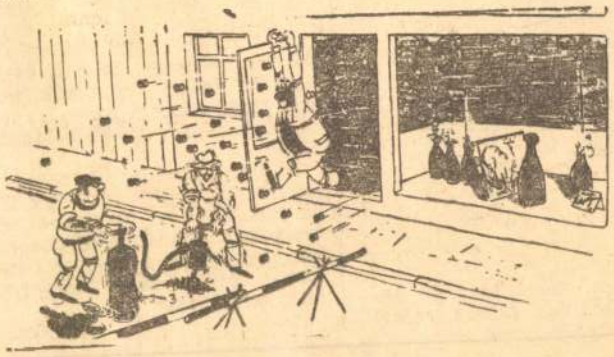

— De uraim...

Fiatalos lendülettel

Ifjúsági építésvezetőségek Tatabányán

Az év elején két ifjúsági építésvezetőség alakult a KOMÉP tatabányai részlegénél. A KISZ kezdeményezte ezt az úttörő vállalkozást: az volt a terv lendítő-kereke, hogy úgy módon is teret adjanak az ifjúság kezdeményező készségének, lendületének kibontakozásához.

A két frissen alakult építésvezetőség — *Mecséry Ottó* és *Kovács Dénes* vezetésével — az első napoktól kezdve versenyben áll egymással, de mindenekelőtt az idővel. Kovács Dénes csoportjának mintegy száz tagja van, ők dolgoznak a gyors ütemben épülő új tatabányai gimnáziumon.

A fiatalos rohamlendület már a munka legelején megtette a magáét, s az ütemet most is tartják. A munkások hatvan-hetven százaléka harminc éven aluli. A különböző ifjúsági brigádok igen jó munkát végeznek. A Petőfi szocialista karbantartó-brigád azonnal készen áll, ha a munkagépekkel [illegible]

Most ismerkednek kéthetes gyermekükkel: a gépi vakolóval. A sűrített levegővel működő szerkezetet ők használják először a KOMÉP-nél: pillanatok alatt felszórja a vakolatot a falakra.

A jó munka jutalmául Csomor György brigádvezető üdülni utazik az NDK-ba. Csak azt fájlalja, hogy a munka nagyját itt kell hagyni. Igaz, a brigád mindent elvégez, de a fiatalember szívesebben dolgozott volna velük az építkezés befejezéséig. Egyébként nemsokára új tagokkal is gyarapodik a brigád: végeznek az MTH-sok, s csak őhozzájuk öt újsütetű kőműves kerül.

Az ifjúsági építésvezetőségek munkáját most különös figyelem kíséri. Ha beválik, másutt is sor kerül majd effélé kezdeményezésre.

Már nem elveszett emberek

Örömteli érzés fog el, mikor róluk hallok, vagy velük beszélgetek. Igen, őróluk van szó, akik néhány éve még társadalmunk elveszett emberei közé számítottak. Mi volt a vétkük? A korlátlan italfogyasztás. Megtalálhattuk őket italboltokban, presszókban, vendéglőkben, s minden olyan helyen, ahol alkalom nyílt a szeszfogyasztásra. S ennek törvényszerű következménye volt a munkahelyről való kimaradás, a fegyelmi, végső soron az elbocsátás. És otthon: családi perpatvar, némelyeknél válás.

Sz. F. a bányaipari technikumot hagyta abba, mert már nem tudta pótolni a sok mulasztást. K. J. vezető beosztásban dolgozott, de a mértéktelen italfogyasztás következtében le kellett váltani. P. I., akárcsak K. K. családjától szakadt el. S hogy mégsem lettek elveszett emberek, azt köszönhetik családjuknak, munkatársaiknak, s azoknak a szerveknek, amelyek elvonókúrára javasolták, s ezáltal visszajuttatták őket az életbe.

Sz. F. azóta elvégezte a technikumot és jelenleg aknászi beosztásban dolgozik. Legutóbbi találkozásunkkor sugárzó arccal mesélte, hogy amióta nem iszik, nemcsak hogy felruházkodtak, hanem szép háló- és kombinált garnitúrát is vettek. K. J. ismét vezető beosztásba került. A kúra óta az italnak még a szagától is undorodik. P. L. azóta visszatalált családjához. Kissé furcsán hangzik: újból feleségül vette feleségét. Most csinosan öltözik, s minden szabad idejét két gyermekével tölti.

K. K. sorsa nem egészen így alkult, de ő is révbe jutott. Volt felesége közben újból férjhezment, de ő is csakhamar talált magának aszszonynak valót. Azóta lakást is kaptak és nagyon boldogan élnek.

Néhány kiragadott példa a sok közül. Emberek lettek újra, akiket a munkahelyen, családban szeretet, megbecsülés vesz körül a megvetés helyett. Többé már nem elveszett emberek.

M. Gy.

ÖLDEKEN

nadrágot, forró teát és je-
(Endrődi István rajza)

Kótai Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍREK
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍREK
Budapest

102/1970 SEP 5

Kovács Margit kiállításán, a művészasszony társaságában

Jól súgott az angyal

Ha majd egyszer a nyugat-ausztráliai Perth történetét megírják, nyilván megemlékeznek az évtizedekkel ezelőtt odatelepedett magyar családokról, köztük a hatgyermekes Kótai családról is.

A családfő, az Iparművészeti Főiskolát végzett keramikusművész, Kótai Ferenc nem érhette meg az oly régen tervezett viszontlátást szülőföldjével. Néhány hónappal ezelőtt, 61 éves korában hirtelen elhunyt. Másfél évtizeden keresztül tanára volt a perth-i Fremantle Technical School-nak, az ő nevéhez fűződik a kerámiaklub alapítása. Százakat nevelt az agyag szeretetére, s ha most hirtelenében valamiféle különleges távolbalátóval végigpásztáznánk az ausztráliai családok otthonait, ott látnánk az ő ihletéséből született magyaros motívumú kerámiákat.

Magától értetődő tehát, ha a szép szeretetét megszokott család két hazalátogatott tagjának, Kótai Ferenc özvegyének, Júliának és legidősebb gyermekének, Angélának nem mindennapi élményt jelentett a nagyszerű művészasszony, Kovács Margit gyűjteményes kiállításának megtekintése.

— Mintha a kiállítás egyik szép darabja, a „Titkot lesö angyal" súgta volna nekünk Budapestről, mikor szálljunk gépre, hogy személyesen is megismerkedhessünk Kovács Margittal, kezet szoríthassunk vele és elmondhassuk: élt távol hazájától egy magyar keramikus-művész . . .

— Hat gyermekem közül sorrendben az ötödik, 22 éves Béla fiam lett keramikus. Már tanít is egy képzőművész stúdióban.

Ha a családtagoknál tartunk, hadd kérdezzünk a többiről is.

— Evelyn, a legfiatalabb technológus lesz. Ferenc ötödéves orvostanhallgató, Júlia lányom egyetemet végzett matematikus, férje ausztrál kultúrmérnök. Péter fiam az ausztrál Nemzeti Bank piackutatója, felesége, John Keith Ewers neves ausztrál író lánya, a Keszkenő tánccsoport lelkes tagja, ahol egyébként fiam is táncol. A tánccsoporthoz a lehető legszorosabb rokoni kapcsolat fűz, hiszen annak vezetője, Barbara Atkinson testvérhúgom. Talán nem árulok el titkot, ha elmondom, méghozzá nagyon büszkén, hogy a Keszkenő táncegyüttes „szorgalmas segítője" címet nyertem el. Valóban, szabad időmben nagy szeretettel segítek, amit tudok: hímezem a mellényeket.

Kótai Ferencné és leánya Angéla, a rég nem látott rokon, Vári Sándorné otthonában (Novotta Ferenc felv.)

A hatgyermekes, hétunokás Júlia tehát hímez, fiamenye táncol. Ki vesz még részt a családból a Keszkenő tánccsoport munkájában?

A szép fekete fiatalasszony, a legidősebb Kótai lány, Angéla, Alex van Beem holland építész felesége, aki édesanyjával együtt jött Budapestre, mosolyogva mondja:

— Művészeti tanácsadó a tiszteletbeli címem. Néném ismeri a hobbymat, tudja, mennyire érdekel a magyar népművészet, s habár nem ez a szakmám — óvónő vagyok a perth-i egyetem óvodájában —, szívesen foglalkozom időnként a kosztümök tervezésével. Ami a hobbymat illeti: Perth-ben magyaros motívumokkal díszített szádákkal, terítőkkel, párnákkal, magyaros mozaik-berakású asztallal díszítettem az egyik szobámat. Van egy szövőszékem, azon szövök, van egy rokkám, azon fonok . . .

Vajon a magyarországi látogatás során gazdagodik-e az ausztrál otthon berendezése?

Angéla fölragyog.

— Gyomán meglátogattuk a rokonainkat. Első dolgom volt terepszemlét tartani a padláson. Találtam egy legalább százéves kolompot, és nagyanyám dédanyjának régi falitányérját. Persze vásároltam is, faragott kulacsot. Mindezek nagyszerűen mutatnak majd felfüggesztve a gerendázatra. Ám nemcsak magamra gondolok. Eleget teszek a Perth-i Református Nőegylet megbízásának is. A lelkemre kötötték, vigyek magammal csigatészta „szerszám"-ot. Már a tavalyi karácsonyi bazárra akartak készíteni levesbe való házitésztát, de nem volt mivel. Most ez a gond is megoldódott.

Azért persze nemcsak padláson felejtett régiségek felkutatása miatt kelt útra asszony és leánya. Júlia Budapesten élő legfiatalabb húga, gyomai, ceglédi, szombathelyi rokonok megkeresése volt a program; mindkettőjük lelkében régi emlékek keveredtek a jelen valóságával. Hogy ebbe mi minden fért, az egykori Hajós utcai lakástól a Nürnbergi mesterdalnokok operaházi előadásáig, a budapesti Vörösmarty utcai iskola régi falaitól Tihany, Veszprém, a Balaton fotózásáig — nehéz felsorolni.

S ha előbb azt írtuk, hogy Kovács Margit titkot lesője jól súgott: megfelelő időben érkeztek a perth-i vendégek, azt talán még a bájos arcú angyal sem tudja, hogy a hat gyermeket fölnevelt, egyenes tartású ausztráliai magyar asszony lelkében milyen érzések kavarognak.

Hernádi Magda

Furulyázó pásztorfiú. Kótai Ferenc keramikusművész Perth-ben rendezett gyűjteményes kiállításának egyik szép darabja

A LEGDACO… OLIMPIKON

Zsivótzky Gyula

▲ Hajrá a dobókörben ▼

Zsivótzky Gyula pályafutása t… nelem. 1962-ben indult elős… versenyeken, hagyományok kötele… pácsvetők, Németh Imre, Csermák… gyományok. Rómában második le… szerencsésnek nevezhető eseményé… tolódott a teljes siker, a megnyug…

Nem egészen egy esztendővel a… őszén találkoztam vele személyese… lönszobában. Súlyos operációja utá… az ágyon, az erős testet a műtét … magam csak valami kétkedő szon… Zsivótzky reményeiről és terveir… olimpián — mondta — bármi tört… összezárultak, karján megfeszültel… vettem észre, hogy tenyerében te… a kórházi ágyon az adott lehetőség… beteljesítse vágyait. Attól kezdve … alul a sorsával folytatott küzdelen… ott állt a győzelmi emelvényen, c… meg. Ezüstérmet nyert, s ezt az e… ményeit — mindenki diadalnak k… vótzky érezte úgy, hogy csalatko… láttam feldúlt dühös-szomorú arc… vereségbe.

A mexikói olimpia előtt a világ… az övé volt, de igazán nagy versen… tudott. És mégis, a harmadik olim… dett be mindaz, aminek a lehetős… volt: a teljes győzelem. Nemes, … győzte le régi vetélytársát, a szov… győzelem természetesen nem törö… ban nem is különbözött attól: hos… ménye volt, végső soron az akara… kiteljesedése.

Beszélgetésünk is visszatért a … volt akkor, régi találkozásunk idej… ban bízott-e abban, hogy magához … következő nagy versenyek győzte… sport szeretete, a feltörekvő akar… záloga?

— E kettő mindenképpen össze… hát bizakodtam, sportolni akartai… könnyebben tudtam legyőzni a b… érten, kötelezett. A magam részé… dolgoztam, az életemet tulajdonk… tem alá. Ennél többet az embe… verseny pillanatának körülménye… Tokióban még hátráltatott a bete… már ideális körülmények között… mincegy esztendős voltam akkor, … a 100 kilót, ez a súlygyarapodás d… ahhoz, hogy eredményeim tovább… senyek előtt úgy éreztem, nincs … tottam attól, megint azoknak les… hogy összeroppanok a nagy felada… lágversenyt nyerni. Ez az érzés d… tett abban, hogy végre csattanós … nek. Valóban sikerült Klimet leg… tem, de ez egy ember életében, sp… pillanat. Az idő múlik, s ha lehet… idővel.

— A mexikói olimpia óta s… szenvedett. Azóta új csillag tűnt … szovjet Bondarcsuk. Övé a világ… ható, hogy Zsivótzky Gyula ered… ban szerényebbek voltak, mint …

— A Szovjetunióban évről év… nek fel. Bondarcsuk egy ezek kö… kordomat, több versenyen legyő… kérdésre, hogy ez fáj-e nekem, … fáj. Az az igazság, az olimpia u… két kiengedtem, nem hajtottam … darcsuk most jött fel, és bizony … dott. Persze egyetlen világrekor… enyém sem volt az. De azt gond… két szavam. Két év választ el … piától, hiszem, hogy addig felv… Nem változtatok azokon a dolgo… ményeimet köszönhettem, ugya… zom; az ilyesmiből hanyatlás n…

— Gondolom, olimpiai győz… kedvet a kalapácsvetéshez. Az … jük. Zsivótzky Gyula kinek a …

— Csermák olimpiai győzelm… lapácsot dobni. Fizikumom egy … gondolom, jó rúdugró vagy kö… tett volna belőlem, mint kalap… alakítottam az alkatomat.

Zsivótzky Gyula a Testnevel… a jövője is kapcsolatos lesz a s… te?

— Úgy érzem, hogy a család… lelki boldogságomat meg tudo… részével teljesen elégedett vagy…

— Gondolt-e arra, hogy mi… sportsikereit?

— Természetesen az ember … a kérdést. Úgy érzem, sportpál… kaptam ettől az országtól, nyu… készülődés feltételeit. Tevékeny… nyokra" is igyekeztem felelni.

— Mit érez egy sportoló, am… emelvény legmagasabb fokára …

— Először önmagára gondol, … be, aztán felcsendül a Himnus… többiekre gondol, s úgy érzi, a … mi nagy egészben, amihez ő is … zik.

Kotász Károly

— **Kotász Károly kiállítása Torinóban.** Róma és Milano után Olaszországban harmadszor kelt feltűnést *Kotász* Károly magyar festőművész kiállítása Torinoban, amelyről a helyi lapok hasábokat írnak elismerő hangon. A március 15-én megtartott ünnepélyes megnyitón nagyszámu előkelő közönség vett részt. Ott volt többek közt: *Sclopis* Sándor gróf turini magyar konzul családjával, *Gloria* gróf, mint a főispán képviselője, *Maraffa* ezredes a Hadi Iskola nevében, Torino megye elnöke, a belga konzul, a Városi Muzeum igazgatója és más városi notabilitás. A rövid megnyitóbeszédet *Sclopis* Sándor gróf tartotta. Mindenekelőtt felolvasta *Clerici* tábornok, az olasz trónörökös főhadsegédének hozzá intézett levelét, melyben a trónörökös őszinte sajnálatát tolmácsolja, amiért családi ügyek távoltartják az ünnepségen való részvételtől s a legjobb kívánságait küldi a kiállítás sikeréhez. Ezután a konzul a megjelentekkel ismertette a magyar müvészi irányokat, különösen Kotász müvészi felfogását és páratlan technikáját. Rómában az Országos Szépmüvészeti Muzeum, Milanoban pedig a Városi Muzeum vásárolta meg Kotász egy-egy müvét.

Csütörtök, 1930 március 27.

NU. 930. III. 27.

Kotáin Károly

— **Magyar festőművész sikere Rómában.** Rómából jelentik: *Hory* András kvirináli magyar követ védnöksége alatt szerdán nyitották a Villa Umbertoban *Kotász* magyar festőművész képkiállítását. A megnyitáson megjelent az olasz kormány képviseletében *Depreti* meghatalmazott miniszter, továbbá *Barcza* György vatikáni követ felesége, a diplomáciai kar, a Szépművészeti Akadémia és a római magyar kolónia képviselői. **A magyar művész kiállításának nagy sikere van.**

N. Ú. 929 XI 21.

N. Ú. 929. XI. 21.

Kotász Károly

1

— **Kotász Károly képkiállítása Rómában.** *Kotász* Károly, a kiváló festőművész *Hory* András kvirináli magyar követ védnöksége alatt nagysikerű képkiállítást rendezett Rómában a Villa Umberto kiállítási termében. A kiállításon megjelent többek között *Depretis* meghatalmazott miniszter a kormányzóság képviseletében, *Paribeni*, a szépművészeti muzeumok főigazgatója, *Pierre Seya*, Lettonia követe, *Barcza* György vatikáni követ felesége, *Hory* András magyar követ a követség tisztviselőivel, *Mario Carli*, az Impero főszerkesztője, *Sment* német nagykövetségi tanácsos felesége, *Marschall* báró német nagykövetségi titkár felesége, *Janigro* Positani grófnő leányával, Commendatore *Barbiani*, *Várady* Imre tanár vezetésével a Római Magyar Akadémia tagjai, a Magyar Kör vezetősége, az olasz sajtó

N.Ú. 929. XI. 22

Szombat, 1929 november 23. N.Ú

képviselői, valamint nagyszámu meghivott közönség. A kiállításnak, amelyet az első két napban több mint kétezren látogattak meg, rendkivül nagy a sikere.

N. Ú. 929. XI. 22.

N. U. 929. XI.

dezésével fog bekövetkezni.

— Minél sivárabb az ország jelenlegi helyzete, minél bizonytalanabbnak látszik a jelen és a közel jövő, *annál nagyobb vággyal, reménnyel fordul a nemzet a mult hagyományaihoz, a régi ideálokhoz, melyeket a gond, nyomor és tespedés a magyar lelkekből kiirtani nem tudtak.*

— A királyhűség, a jogfolytonossághoz való ragaszkodás egyike a magyar nemzet legszebb, legszentebb tradicióinak. A legitimizmus hivatása pedig az átmeneti állapot megszüntetésével összekapcsolni a multtal a jövőt és ereje, hogy a jogfolytonosság mélyen a multban gyökeredzik, magából a nemzetből, annak lényéből ered és elmult évszázadok egész jogérzetét hordozza magában. És erőssége az is, hogy a mai bizonytalanság közepette egy fix pontot, egy megingathatat-

Kotán Károly

1965 NOV

Díszelgés a nyíregyházi Felszabadulás téri emlékmű előtt.

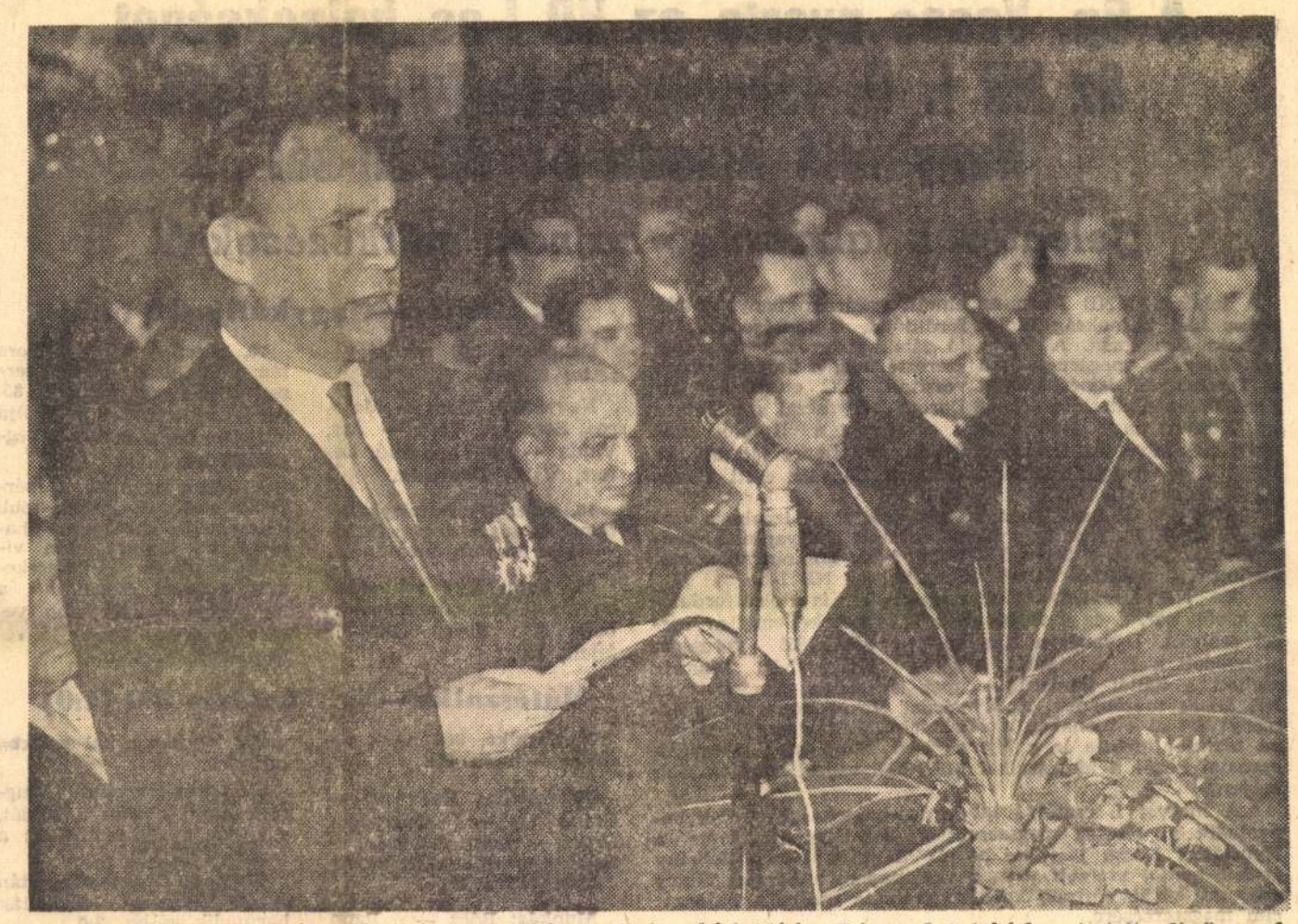

Orosz Ferenc, a megyei pártbizottság első titkára a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Színházban tartott díszünnepségen ünnepi beszédét mondja.

A nyíregyházi hősi emlékműnél (balról jobbra) Gombás Sándor, az MSZMP Szabolcs-Szatmár megyei Pártbizottságának titkára, Orosz Ferenc, az MSZMP megyei bizottságának első titkára, Murczkó Károly, a városi pártbizottság első titkára és Kállai Sándor, a megyei pártbizottság titkára helyezték el a kegyelet koszorúját.

A díszünnepség közönsége.

A nagykállói szovjet hősi emlékmű, Kóthay Nándor szobrászművész alkotása.

Csepelyi Tamás, a nagykállói járási pártbizottság első titkára avatta a Nagykállóban felállított szovjet hősök emlékművét. Mellette (balról jobbra) V. I. Karpov vezérőrnagy, F. G. Tyimosen ezredes, az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet csapatok képviselői és Markovics Miklós, a megyei pártbizottság agit. prop. osztályvezetője.

Hammel József felvételei

A Bp. Vasas nyerte az NB I-es bajnokságot
Az NB I. B. feljutói: Dunaújváros, DVTK
Nagykálló kiesett az NB III-ból

Jelentések labdarúgó bajnoki mérkőzésekről

A labdarúgó NB I-ben az elmúlt vasárnap bonyolították le az idei bajnokság utolsó fordulóját. S tisztázódott a bajnoki cím sorsa. A Vasas jó játékkal győzött Salgótarján ellen, s megérdemelten szerezte meg a bajnoki címet, a Tatabányán ismét pontot veszített FTC előtt. Az Ujpesti Dózsa döntetlent ért el a Dorogi Bányásszal szemben, a Bp. Honvéd nagy küzdelemben győzte le a Komlói Bányászt. S mivel az Ózdi Kohász is döntetlenre játszott az MTK ellen, Szeged mellett a Komlói Bányász esett ki másodikként az NB I-ből.

Az NB I. B. osztályban is befejeződött az izgalmas versenyfutás. A Szombathely hiába aratott nagyarányú győzelmet, a DVSC-t legyőző DVTK jobb gólarányával biztosította a második helyet, s bejutott az NB I-be.

Az NB III. északkeleti csoportjában is utolsó fordulóra került sor. S ez a szabolcsiak számára kellemetlen hírrel szolgált. Ugyanis a Nagykállói MEDOSZ vereséget szenvedett a D. Kinizsitől, s így a Nyíregyházi Munkás mellett a kállói labdarúgó-csapat is búcsút mondott az NB III-as mezőnynek. A Kisvárdai Vasas döntetlen eredményt ért el otthonában a Miskolci ÉMTE ellen, Mátészalka biztosan győzte le a Nyíregyházi Munkást. Megyénk csapatai közül a Mátészalkai MEDOSZ végzett legelőkelőbb helyen.

A megyei I. osztályú labdarúgó-bajnokságban csak bonyolódik az elsőség megszerzéséért folyó harc, ugyanis a Nyírbátori Dózsa legyőzte az NYVSC-t, s mivel Balkány is két pontot szerzett ezen a vasárnapon, a hármas élboly csapatai közül bármelyiknek megvan az esélye a bajnoki cím megszerzésére.

Az NB I eredményei

Vasas—Salgótarján 4:1 (2:0). Fáy utca, góllövő: Farkas, Pál, Puskás, Farkas, Jeck. A bajnokcsapat megérdemelten győzött.

Ferencváros—Tatabánya 1:1 (0:0). Tatabánya, góllövő: Fenyvesi dr, Nagy. A tatabányaiak valamivel közelebb álltak a győzelemhez.

Pécs—Szeged 3:0 (1:0). Pécs, góllövő: Vajda, Török, Gór. A hazaiak győzelme egyetlen percig sem volt kétséges.

Ujpesti Dózsa—Dorogi Bányász 2:2 (1:0). Ujpest, góllövő: Fazekas, Németh, Horváth, Sóvári. A Dózsa a mérkőzés végefelé kapcsolt rá, s ekkor tudott csak egyenlíteni.

Bp. Honvéd—Komló 3:2 (1:0.) Kispest, góllövő: Komora, Tichy, Lutz, Pataki I. Tichy. A lelkes komlóiak ellen a Honvéd csak úgy győzött, hogy egyik gólja lesből esett.

MTK—Ózdi Kohász 1:1 (1:1). Ózd, góllövő: Török, Halápi. A hazaiak játszottak fölényben, de csatárai rengeteget hibáztak.

Győr—Csepel 2:0 (0:0). Győr, góllövő: Palotai, Győrfi. A Győr biztosan győzve szerezte meg a védék legjobbja címet.

NB I

1. Vasas SC	26	17	5	4	48:19	39
2. FTC	26	14	8	4	66:31	36
3. Újp. Dózsa	26	14	5	7	52:30	33
4. Bp. Honvéd	26	12	7	7	47:30	31
5. Győri ETO	26	12	6	8	41:30	30
6. Tatab. B.	26	9	9	8	30:32	27
7. Pécsi Dózsa	26	10	6	10	30:30	26
8. MTK	26	7	10	9	30:42	24
9. Salgótarj. B.	26	5	13	8	26:37	23
10. Csepel SC	26	9	4	13	33:37	22
11. Ózdi Kohász	26	9	4	13	29:57	22
12. Dorogi B.	26	6	9	11	26:40	21
13. Komlói B.	26	6	6	14	29:47	18
14. Szegedi EAC	26	2	8	16	18:42	12

Szombathely—Ny. Spartacus 6:0 (3:0)

Szombathely, 10 000 néző, vezette: Radó.

Szombathely: Szarka — Szőke, Homolya, Mester — Tóth, Márkus — Stolcz, Himmer II, Hegedüs, Iszak, Tóth Z. Edző: Szöllősi Emil.

Spartacus: Piltsuk — Ignéczi, Siska, Kaskötő, Divinyi — Pongó, Csürke — Kovacsics, Széles, Papp, Aranyi. Edző: Móré János.

A szombathelyi együttes hatalmas lendülettel támadott, s már a 10. percben megszerezte a vezetést, amikor egy szabadrúgásnál az elalvó nyíregyházi védők közül Hegedüs robbant ki, s lőtt a hálóba, 1:0. A 35. percben egy gyors jobboldali szombathelyi támadás végén hatalmas kavarodás keletkezett Piltsuk kapuja előtt, s ennek végén Himmer II. lőtt a hálóba. Az akciónál Aranyi teljesen érthetetlenül megsértette a játékvezetőt s emiatt a kiállítás sorsára jutott.

A 44. percben végleg eldőlt a mérkőzés sorsa, amikor Himmer II. jobboldali szögletéből Stolcz fejelt a nyíregyházi kapuba, 3:0.

A második félidőben teljesen beszorult a Spartacus, s a hazaiak Himmer II, valamint Hegedüs két góljával biztosították fölényes győzelmüket.

A mérkőzésen a végig teljes erőbedobással küzdő szombathelyiekkel szemben a Spartacus egyáltalán nem tudott kibontakozni, a még súlyosabb vereségtől csak az mentette meg a nyíregyháziakat, hogy Piltsuk három-négy alkalommal is csak az utolsó pillanatban hárított hatalmas bravúrral.

További eredmények: Szállítók—Miskolci VSC 5:2, Budafok—III. ker. TTVE 0:0, Ganz-MAVAG—Győri MÁV DAC 3:0, Jászberény—Oroszlány 2:1, BVSC—Székesfehérvár 2:1, Egyetértés—Dunaújváros 4:1, DVTK—DVSC 2:0.

NB I B

1. Dunaújv. K.	30	17	8	5	43:25	42
2. DVTK	30	15	8	7	38:19	38
3. Szombathely	30	17	4	9	50:30	38
4. Egyetértés	30	14	10	6	40:33	33
5. Szállítók	30	11	11	8	47:35	33
6. MVSC	30	12	9	9	38:33	33
7. G.-MÁVAG	30	13	6	11	35:33	32
8. BVSC	30	10	9	11	38:31	29
9. Budafok	30	9	10	11	26:23	28
10. MÁV DAC	30	10	8	12	40:48	28
11. Szfehérvár	30	9	9	12	39:34	27
12. Oroszlány	30	10	7	13	37:36	27
13. DVSC	30	10	7	13	25:36	27
14. Nyíregyháza	29	11	4	14	27:51	26
15. Jászberény	29	7	4	18	28:63	18
16. III. ker.	30	3	8	19	30:67	14

A félbeszakadt Nyíregyháza—Jászberény eredményét (1:0) nem számítottuk be.

Az NB II-es eredmények

Keleti-csoport: Miskolci Bányász—Egri Dózsa 0:3 (a nagy köd miatt az 52. percben félbeszakadt), SZVSE—Gyula 1:1, KISTEXT—Kecskemét 2:0, Szolnoki MTE—Borsodi Bányász 6:2, Vasas Izzó—Pénzügyőrök 2:2, D. Honvéd—Békéscsaba 1:3, Bp. Spartacus—Szolnoki MÁV 1:0, Martfű—Bp. Előre 0:1, Nagybátony—Kisterenye 1:0.

Nyugati-csoport: Láng—Esztergom 1:1, PVSK—Kaposvári Kinizsi 1:0, Kaposvári Honvéd—Veszprém 6:0, Székesfehérvári MÁV—Autóbusz 1:0, Győri Dózsa—Budai Spartacus 1:0, Mosonmagyaróvár—Pápa 2:1, Ikarus—Z. Dózsa 2:0, Várpalota—Pécsi Bányász 2:0, ZTE—Pécsi BTC 6:1.

D. Kinizsi—Nagykálló 3:0 (1:0)

Debrecen, 300 néző, vezette: Kreisz.

Nagykálló: Tisza — Majoros, Somogyi, Tóth — Ács, Vajda — Antal, Szabó, Lelesz, Vágó, Dvorcsák.

10. perc: Gyors nagykállói támadás végén Dvorcsák lövését a kapufa mentette.

35. perc: Egy jobboldali beadás végén a debrecenek balszélsője Tisza hálójába fejelt, 1:0.

70. perc: A Kinizsi gyors támadása után Oláh szerzett újabb gólt, majd a 85. percben Aranyi fejesgólja állította be a 3:0-ás végeredményt.

A kállói együttes a mérkőzés első félórájában több gólszerzési lehetőséget hagyott ki. Szünet után viszont teljesen felülkerekedett a hazai csapat, s a kállóiakat a súlyosabb vereségtől Tisza kapus jó védései mentették meg.

Mátészalka—Ny. Munkás 3:0 (1:0)

Mátészalka, 800 néző, vezette: Németh III.

Mátészalka: Radványi — Szabó II, — Csizmadia, Orosz — Huszti, Vánczku — Bede, Sustyák. Szombati, Jakab, Litva II.

Munkás: Rácz — Papp, Ágoston, Balogh — Takács, Szász — Rátkai, Gelics, Bálint, Pintér, Gerliczki.

11. perc: Szombati Jakabhoz továbbított, aki 15 méterről laposan a bal sarokba lőtt, 1:0.

65. perc: Szombati kiugrott, majd beadta a labdát, s Litva II, Rácz mellett a hálóba lőtt, 2:0.

75. perc: Kavarodás után Jakab lőtte a szalkaiak harmadik gólját, 3:0.

A szalkai együttes végig többet támadott, s jobban is használta ki adódó helyzeteit, mint a Munkás. Győzelme megérdemelt.

Kisvárdai Vasas—Miskolci ÉMTE 0:0

Kisvárda, 400 néző, vezette Sándor.

Vasas: Hajóka — Kozma, Jerkus, Bákai — Brankovics, Károly — Mudri, Juhász, Farkas, Herczegh, Sum.

Mindkét csapat végig idegesen, kapkodva játszott. Az első félidőben a kisvárdai csapat több biztos gólhelyzetből csak egy kapufát tudott lőni. Szünet után pedig kezezés miatt járt volna jogos 11-es a haziaknak — de a játékvezető nem adta meg a büntetőt.

A sokat hibázó kisvárdai csatárok, s a vendégek lelkes védekezését véve alapul az eredmény igazságosnak mondható.

NB III-as eredmények: Egercsehi—D. Dózsa 3:1, Somsály—Kazincbarcika 2:2, D. GÖCS—Rudabánya 3:0, Szolnoki Honvéd—Edelény 2:1, Miskolci Honvéd—DEAC 1:1 (a nagy köd miatt a 77. percben félbeszakadt.)

NB III

1. M. GÖCS	30	19	5	6	82:30	43
2. Debr. Kin.	30	18	4	8	74:42	40
3. Rudabánya*	30	15	6	9	53:36	34
4. Miskolci H.	29	13	7	9	54:27	33
5. Edelény	30	11	10	9	41:41	32
6. Kbarcika	30	11	10	9	40:44	32
7. Mátészalka	30	13	5	12	52:61	31
8. Misk. ÉMTE	30	12	6	12	50:47	30
9. Somsály	30	12	6	12	47:50	30
10. DEAC	29	11	7	11	48:43	29
11. Kisvárda	30	12	5	13	51:56	29
12. Egercsehi	30	10	9	11	43:52	29
13. Szolnoki H.	30	11	6	13	40:48	28
14. Nagykálló	30	11	6	13	30:38	28
15. Nyházi MSE	30	6	3	21	24:80	15
16. Debr. Dózsa	30	4	5	21	33:67	13

***Két pont levonva. (A Debreceni Dózsa—Rudabánya mérkőzés után történtek miatt rendelték el a 2 büntető pont levonását).**

Kikapott az NYVSC

A megyei I. osztályú bajnokságban érdekesség, hogy mind az elsőség, mind a kiesés szempontjából teljes a bizonytalanság. Nem tudni, hogy melyik csapat szerzi meg a bajnoki címet, s melyek fognak majd kiesni. A vasárnapi fordulóban egyébként nem akadt különösebb meglepetés.

Eredmények: Nyírbátori Dózsa—Nyíregyházi VSC 3:1, Nyírbogdány—Nyíregyházi Dózsa 2:0, Nyírmada—Nyíregyházi Spartacus II. 3:1, Ibrány—Záhonyi VSC 3:1, Tiszavasvári—Nyírbátori Spartacus 0:3, Balkány—Vásárosnamény 3:1, Rakamaz—Fehérgyarmat 3:0, Tiszalök—Nagyhalász 3:1.

Megyei I. osztály

1. NYSVC	26	15	4	7	49:25	34
2. Nybátori D.	25	14	4	7	49:25	32
3. Balkány	26	14	4	8	45:25	32
4. Rakamaz	26	13	4	9	39:35	30
5. Záhonyi VSC	26	9	10	7	28:25	28
6. Nagyhalász	26	13	2	11	49:10	28
7. Nybátori Sp.	26	12	2	12	38:41	28
8. Tiszalök	27	11	5	11	39:37	27
9. Nybogdány	26	11	5	10	33:32	27
10. Fgyarmat	27	9	6	12	28:30	24
11. Ibrány	26	9	4	13	25:47	22
12. Nyírmada	26	8	5	13	40:39	21
13. Vnamény	26	8	4	14	31:51	20
14. Tvasvári	26	6	7	13	23:43	19
15. Nyházi D.	24	7	4	13	27:38	18
16. Nyh. Sp. II	27	13	4	10	72:33	30

Atlétika:

A résztvevők több ilyen versenyt kértek

November 7-én a sóstói erdőben rendezték meg korcsoportonként különböző távokon az évad utolsó szabolcsi versenyét, az erdei futóbajnokságot. A verseny indulóinak határozottan tetszett a versenyforma, s többen kérték, hogy a tavaszi évadnyitó versenyt is így bonyolítsák le.

Női serdülők, B-csoport (13—14 évesek, kb. 500 m): 1. Szunyogh Ildikó 1:46,4, 2. Vakály Katalin 1:50,6, 3. Szmolár Zsuzsa 2:01,8 (mindhárom Sportiskola). A-csoport (15—16 évesek kb. 600 m): 1. Vida Mária (Tiszavasvári) 2:11, 2. Lábas Irén (Sportiskola) 2:11, 3. Várföldi Piroska (Élelmiszeripari) 2:22. Csapatban: 1. Tiszavasvári 14, 2. Sportiskola 17, 3. Élelmiszeripari 21 ponttal.

Női ifjúsági (kb. 800 m): 1. Benkei Júlia 3:15, 2. Dankó Magda 3:15,2, 3. Rácz Judit 3:21 (mindhárom Élelmiszeripari). Csapatban: 1. Élelmiszeripari 6 ponttal.

Serdülő fiúk, A-csoport (kb. 1000 m): 1. Illés László 3:36,5, 2. Szilvási János 3:41,8, 3. Gyöngyösi József 3:44,2 (mindhárom 2-es ált. isk.). Csapatban: 1. 2-es ált. isk. 15 ponttal, 2. 12-es ált. isk. 56 ponttal. B-csoport (kb. 1500 m): 1. Tóth Béla (ITSK) 4:40, 2. Benkei János (NYVSC) 5:10, 3. Gráf András (ITSK) 5:19,8. Csapatban: 1. 110. ITSK 23, 2. Tiszavasvári 30 ponttal.

Ifjúsági fiúk: 1. Ormós Mihály 6:43, 2. Vaskó László 6:44, 3. Németh Sándor 7:02 (mindhárom NYVSC, a táv 2000 m). Csapatban: 1. NYVSC 6, 2. 110-es ITSK 15 ponttal.

18 játékos utazik Dél-Amerikába

Baróthi Lajos szövetségi kapitány hétfőre kijelölte a több mint öthetes nyugat-európai és dél-amerikai vendégszereplésre utazó válogatott csapatot.

Az együttesben két kapus: Gelei és Géczi, öt hátvéd: Novák, Mátrai, Mészöly, Ihász és Sóvári, négy fedezet: Nagy, Solymosi, Sipos és Juhász, valamint hét csatár: Farkas, Bene, Albert, Rákosi, Fenyvesi dr., Göröcs és Varga kapott helyet.

A válogatott együttesünk november 12-én, pénteken 10,00 órakor utazik el a Ferihegyi repülőtérről és első mérkőzését november 13-án Frankfurtban az Eintracht Frankfurt ellen játssza. A túra következő állomása London, november 18-án a Totten Ham ellen lép pályára az együttes, majd november 19-én repül el Dél-Amerikába, s ott első ízben november 21-én Sao Paulóban lép pályára.

438 ezret fizet a 13-as totó

A totó 13+1 találatos szelvénye: x, x, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 2, 1, —. 2. 1. 13 találatot egy pályázó ért el, nyereménye 438 741 forint.

12 találatos szelvények száma 39 db, nyereményük szelvényenként 7500 forint.

11 találatos szelvények száma 644 db, nyereményük szelvényenként 453 forint 75 fillér.

10 találatot 5519 fogadó ért el, nyereményük szelvényenként 80 forint.

Kézilabda VB Offenburg:

Nagyszerűen kezdett női válogatottunk

Magyarország—Csehszlovákia 7:4 (3:0)

Az NSZK-beli Offenburgban sorra kerülő III. női teremkézilabda világbajnokságon a Szovjetunió csapata visszalépett a 8-as döntőben való részvételtől, s helyettük a japánokat osztották be az A-csoportba. Magyarország együttese a B-csoportban a VB egyik esélyese, Csehszlovákia ellen játszotta első döntőbeli mérkőzését.

A találkozón a magyar együttes Rothermel, Ignácz, Balogh, Hajekné, Schmidtné, Csenkiné, Lengyel (csere: Romhányiné) összeállításban játszott, s Schmidtné (4), Balogh, Ignácz, Romhányiné góljával biztos 7:4 (3:0) arányú győzelmet aratott. A magyar együttes minden játékosa remekül küzdött a világ egyik legjobb együttesének tartott csehszlovák csapat ellen, de különösen a kapus Rothermel nyújtott kimagaslóan jó teljesítményt. Több biztos gólnak látszó bombalövést hárított, s kivédett egy hétméterest is. Érdekesség, hogy a csehszlovákok még két másik hetest is lőhettek, azonban mindkettőt a kapufára bombázták.

Az első versenynapon a másik, a B-csoportban Lengyelország ugyancsak nagy meglepetésre döntetlent ért el a legutóbbi világbajnok román válogatottal szemben. Románia—Lengyelország 4:4 (4:3).

Asztalitenisz:

A vidéki országos serdülő és ifjúsági tizek bajnokságának eredményei

Nyíregyházán vasárnap bonyolították le a vidéki, országos ifjúsági és serdülő fiú, leány asztalitenisz tizek bajnokságát. A jól megrendezett verseny valamennyi meghívott résztvevője megjelent. Számunkra különösen Napkori Olga harmadik helye értékes, de jól szerepelt a mátészalkai Nagy is.

Eredmények, serdülő lányok: 1. Rozenfeld (Miskolc) 2. Gőgh (Eger), 3. Napkori Olga (Érpatak), 4. Molnár (Miskolc), 5. Gálcsik (Petőfibánya).

Serdülő fiúk: 1. Jónyér (DVTK), 2. Jeszenszki (Veszprém), 3. Csenki (Kiskunfélegyháza), 4. Berger (Kiskunfélegyháza), 5. Nagy Tibor (Mátészalka).

Ifjúsági lányok: 1. Szenyes (Eger), 2. Jaszovics (Dunaharaszti), 3. Bálint (Dunaharaszti), 4. Kolos (Pécs), 5. Pányoki (Debrecen).

Ifjúsági fiúk: 1. Balázsi (Veszprém), 2. Rádai (Debrecen), 3. Egervári (Miskolc), 4. Gyömörei (Veszprém), 5. Katona (Eger).

Torna:

Vérszegény verseny volt

Vasárnap a Nyíregyházi Zrínyi Gimnázium tornatermében rendezték a serdülő fiúk és az ifjúsági lányok II. osztályú csapatbajnokságát. Eléggé vérszegényen sikerült verseny volt, hiszen mindkét kategóriában egy-egy csapat indult csak, s így a csapatok ellenfelek nélkül szerezték meg az első helyeket. Ilyen versenyre sem került még sor megyénkben — ez volt az általános vélemény. — A kis létszám azért is hat váratlanul, mert mintegy húsz tornaedzőnek van szerződése a megyében, s érthetetlen, hogy miért nem indították serdülő és ifjúsági csapatukat.

Serdülő fiúk: 1. Nyíregyházi Munkás (Rost János, Pápai András, Csaba Miklós, Honfi László, Barta Zoltán, Bakó István).

Ifjúsági lányok: 1. Sportiskola (Elek Éva, Váradi Eszter, Vitkai Katalin, Konyhás Valéria, Gyurcsán Ilona).

Súlyemelés:

Három első hely Tatán

A Komárom megyei Súlyemelő Szövetség meghívásos országos jellegű versenyt rendezett a tatai edzőtáborban. A versenyen részt vett a Nyíregyházi Munkás legjobb három versenyzője is — s mindannyian sikeresen szerepeltek, súlycsoportjukban megszerezték az első helyet. Eredményeik a következők.

Serdülők, nehézsúly: 1. *Rácz András* 280 kg-os összteljesítménnyel (95, 82,5. Ifjúsági váltósúly: 1. *Paulik Mihály* 292,5 kg-os összteljesítménnyel (95, 82,5, 115). Felnőtt pehelysúlyban: 1. *Szalka Imre* 244,5 kg-os összteljesítménnyel (82,5, 42,5, 92,5).

ORSZA

1021

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója megyei ünnepségei

Koszorúzás Nyíregyházán

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 48. évfordulóján, vasárnap Nyíregyházán megkoszorúzták a hazánk felszabadításában hősi halált halt szovjet katonák emlékművét. A párt-, a tanács-, a társadalmi és tömegszervezetek, valamint az üzemek, termelőszövetkezetek és intézmények képviselői a megyei pártbizottság előtt gyülekeztek, majd a honvéd fúvószenekar kíséretében a Felszabadulás téri emlékműhöz vonultak.

A díszszázad tisztelgése és a himnuszok elhangzása után az emlékmű talapzatán elhelyezték a hála és a kegyelet koszorúit. A megyei és a városi pártbizottság koszorúját *Orosz Ferenc*, a megyei pártbizottság első titkára, *Gombás Sándor*, *Kállai Sándor*, a megyei pártbizottság titkárai és *Murczkó Károly*, a városi pártbizottság első titkára, a megyei párt vb. tagjai helyezték el az emlékműnél. Ezt követően a megyei tanács nevében *dr. Fekszi István*, a megyei tanács vb. elnöke, *Gulyás Emilné dr.*, a megyei tanács vb. elnökhelyettese, a városi tanács nevében *Bíró László*, a városi tanács vb. elnöke és *dr. Ördögh János*, a városi tanács vb. elnökhelyettese koszorúzott. A KISZ koszorúját *Bánóczi Gyula*, a megyei KISZ-bizottság első titkára, az SZMT koszorúját *Szűcs Lajos* vezető titkár helyezte el. Lerótta kegyeletét a szobornál a Hazafias Népfront megyei bizottsága, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság megyei elnöksége, a megyei nőtanács, a szovjet és a magyar fegyveres erők küldöttsége, továbbá a megyeszékhely üzemeinek, termelőszövetkezeteinek és intézményeinek képviselője.

A Felszabadulás téri ünnepséget a díszszázad tisztelgése zárta. Ezután az Északi temetőben koszorúzták meg az elesett szovjet hősök sírját Nyíregyháza dolgozóinak képviselői.

November 6-án a koszorúzási ünnepségen *Jakab Miklós*, a járási pártbizottság első titkára helyezte el a megemlékezés koszorúját a szovjet hősi emlékműnél.

A fehérgyarmati művelődési házban *Bancsi Sándornak*, a járási pártbizottság titkárának beszédét mintegy 600, a munkában élenjáró dolgozó hallgatta meg. Ezt követően az állami gazdaság, a technikum és az iskolák színjátszó csoportjai adtak színvonalas kultúrműsort.

A járás községeiben tartott ünnepségeken több mint ötezer ember vett részt.

Mátészalkán a művelődési házban ötszáz meghívott dolgozó előtt *dr. Szabó József*, a járási tanács vb. elnöke méltatta a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 48. évfordulójának jelentőségét, majd változatos kultúrműsor következett. November 7-én délelőtt koszorúzási ünnepséget tartottak Mátészalkán, Mérken és Vállajon.

A vásárosnaményi művelődési házban *Illés Elemér*, a járási párt végrehajtó bizottságának tagja, a KISZ járási titkára mondott ünnepi beszédet.

A községekben nagyszabású ünnepségeket tartottak, Tarpán például 600 dolgozó részvételével.

Baktalórántházán a központi ünnepségen a 400 meghívott vendég előtt *Alexa László*, a járási pártbizottság első titkára emlékezett meg a forradalom évfordulójáról. Az ünnepi beszéd után a gimnázium és a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Művelődési Ház színjátszói adtak kultúrműsort.

Nyírmadán az állami gazdaság ünnepségén 154, a termelésben élenjáró dolgozónak 52 ezer forint jutalmat osztottak. Húsz munkás Kiváló dolgozó jelvényt, illetve oklevelet kapott. Negyven nyugdíjba vonuló öreget pedig pénzjutalomban részesítettek.

Nyírbátorban *Diczkó László*, a pártbizottság osztályvezetője mondott ünnepi beszédet. A meghívott vendégek között voltak a munkásmozgalom régi harcosai, veteránjai, a termelésben élenjáró dolgozók.

Tiszalökön november 6-án este a járási művelődési házban *Szabó Mihály*, a járási pártbizottság első titkára mondott ünnepi beszédet a forradalom évfordulójára.

November 7-én Tiszalökön, Tiszavasváriban és Bashalmon a járási párt, tanács és társadalmi szervezetei megkoszorúzták a szovjet hősi emlékművet.

Felavatták a szovjet hősök emlékművét Nagykállóban

A nagykállói járás és község területén a felszabadító harcok során elesett több mint négyszáz szovjet katona emlékére állítottak emlékművet Nagykálló főterén, a Szabadság kertben. November 7-én mintegy 5 ezer főnyi ünneplő jelenlétében leplezték le a szovjet hősi emlékművet, Kóthay Nándor szobrászművész alkotását.

Az ünnepségen megjelent *Markovics Miklós*, a megyei pártbizottság osztályvezetője, *Nemes Imre*, a megyei tanács vb. elnökhelyettese, *Csepelyi Tamás*, a nagykállói járási pártbizottság első titkára, a járási és községi tanács, valamint a tömegszervezetek, intézmények vezetői. Az emlékmű leleplezésénél képviseltette magát a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének budapesti nagykövetsége, *I. Sz. Klusenkov* személyében. Az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet csapatok képviseletében megjelent *V. I. Karpov* vezérőrnagy és *F. G. Tyimosen* ezredes.

Vasárnap délután 15 órakor a nagykállói sportolók gyújtották meg az emlékmű tövében a kegyelet lángját, s a felsorakozott honvédek, határőrök és munkásőrök díszelgésével kezdetét vette a szoboravatási ünnepség. *Kertész Józsefnek*, a Hazafias Népfront községi elnökének megnyitója után Csepelyi Tamás, a járási pártbizottság első titkára mondott ünnepi beszédet.

— A hős tízezrek közül négyszáz síremlék előtt hajtunk ma fejet kegyelettel, — mondotta a többi között. — Négyszáz doni, urali, dnyeszteri, kamcsatkai szovjet férfinek magyar szavakkal mondunk ma köszönetet a szabadságért, felszabadításunkért.

— Kóthay Nándor szobrászművész alkotása hűen fejezi ki azt a megbonthatatlan testvéri barátságot, amely felszabadításunk során szovjet katonák vérével pecsételődött meg és amely azóta is ezernyi szállal erősödött a szovjet és a magyar nép között.

A község lakosságának összefogásával emelt emlékmű márványtáblájába bevésett szöveg méltóan fejezi ki mindannyiunk legbensőbb érzését: „Örök dicsőség a felszabadító szovjet hősöknek".

Az avatást követően V. I. Karpov vezérőrnagy mondott beszédet.

Ezt követően megkoszorúzták az emlékművet a megyei, járási és községi párt, tanács, és tömegszervezetek, intézmények, üzemek, tsz-ek képviselői, az ünnepségen jelen lévő szovjet vendégek.

Az Internacinále hangjai és a felsorakozott alakulatok díszmenete zárta be az emlékmű avatási ünnepségét.

Az esti órákban díszünnepséget tartottak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 48. évfordulója alkalmából a járási művelődési házban, mintegy 600 meghívott nagykállói dolgozó részvételével. Az ünnepség második részében a nagykállói járási művelődési ház és a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Művelődési Ház öntevékeny művészeti csoportjai adtak kultúrműsort.

Kisvárdán november 5-én tartották a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 48. évfordulójának központi

A magyar és szovjet nemzeti lobogókkal, vörös zászlókkal díszített téren több száz fővárosi lakos gyűlt össze, a hősi emlékművel szemben katonai díszőrség sorakozott fel, csapatzászlóval.

A koszorúzási ünnepségen megjelent Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára, Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke, Kállai Gyula a kormány elnöke; Apró Antal, Biszku Béla, Fock Jenő, Gáspár Sándor, Nemes Dezső, Somogyi Miklós, Szirmai István — az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, valamint a Politikai Bizottság póttagjai, a Központi Bizottság titkárai. Részt vett az ünnepségen a Központi Bizottság, az Elnöki Tanács és a kormány számos tagja, politikai, gazdasági és társadalmi életünk sok más vezető személyisége. Ott volt a budapesti diplomáciai képviseletek több vezetője és tagja is.

A szovjet és a magyar himnusz elhangzása után a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa nevében Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke és Gáspár Sándor, az Elnöki Tanács helyettes elnöke helyezett koszorút az emlékmű talapzatára. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának koszorúját Kádár János, a Központi Bizottság első titkára és Biszku Béla, a Központi Bizottság titkára; a magyar forradalmi munkás—paraszt kormány koszorúját Kállai Gyula, a Meissner, a Német ratikus Köztársaság vete, a diplomáciai helyettes doyenje, san Csalics, a Szocialista Szövet társaság nagyköv K. Marrah, a G társaság nagykö zimierz Mus vezérő Lengyel Népköztársaság nagykövetségének katonai és légügyi attaséja, Rudolf Chlubna alezredes, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság katonai attaséja és Heinz Beutel alezredes, az NDK nagykövetségének katonai attaséja helyezte el az emlékmű talapzatára.

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa képviseletében Erdei Ferenc főtitkár és Bugár Jánosné főtitkárhelyettes; a Szakszervezetek Országos Tanácsa nevében Brutyó János elnök és Geréb Sándorné titkár; a Magyar Fegyveres Erők részéről Benkei András belügyminiszter, Köteles Jenő altábornagy, a honvédelmi miniszter első helyettese és Papp Árpád, a munkásőrség országos parancsnoka koszorúzta meg az emlékművet.

A szovjet hadsereg koszorúját K. I. Provalov vezérezredes, G. V. Szregyin vezérőrnagy és Sz. A. Andrjusesenko altábornagy helyezte el.

A koszorúzási ünnepség, az Internacionálé elhangzása után, a díszőrség díszmenetével ért véget.

A nap fővárosi ünnepi eseménysorozata a budapesti szovjet nagykövetség fogadásával ért véget.

G. A. Gyenyiszov, a Szovjetu
nyújtotta dr. Münnich Feren
Munkáspárt Politikai Bizottsa
a legmagasabb szovjet kitün

(MTI foto —

G. A. Gyenyiszov, a Szovjetunió budapesti nagykövete vasárnap felkereste otthonában *dr. Münnich Ferencet*, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága tagját, és átnyújtotta neki a Lenin-rendet, a legmagasabb szovjet kitüntetést, a Nagy Októberi Forradalomban való aktív részvételéért, bátorságáért,

Fogadás a budapesti

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 48. évfordulója alkalmából G. A. Gyenyiszov, a Szovjetunió budapesti nagykövete vasárnap este fogadást adott a nagykövetségen.

A fogadáson megjelent *Kádár János*, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára, *Dobi István*, az Elnöki Tanács elnöke, *Kállai Gyula*, a Minisztertanács elnöke; *Apró Antal*, *Biszku Béla*, *Fock Jenő*, *Gáspár Sándor*, *Komócsin*

Fogadás a Kremlben

Moszkva, (TASZSZ):

A szovjet kormány vasárnap fogadást adott az októberi forradalom 48. évfordulójának tiszteletére.

A Kremlben, a kongresszusi palota egyik termében körülbelül kétezer vendég gyűlt össze, köztük kommunista, munkás és nemzeti demokratikus pártok képviselői, külföldi küldöttségek.

A teremben a szovjet vezetőkön kívül ott voltak a Vörös téren megtartott katonai díszszemle részvevői, kiemelkedő párt-, állami és közéleti személyiségek, tábornokok, munkások, űrhajósok, diplomaták, újságírók.

A magyar veteránok egykori harcaik színhelyére utaztak

Moszkva, (MTI):

A magyar veteránküldöttség, amely Révész Gézának, az MSZMP Központi Bizottsága tagjának vezetésével egy hete tartózkodik a Szovjetunióban, hétfőn folytatta az ismerkedést a szovjet fővárossal. A küldöttség tagjai ellátogattak a forradalmi múzeumba, majd megtekintették a „Borogyinói csata" körképet.

Délután a magyar internacionalisták négy csoportban Novoszibirszkbe, Rosztovba, Kijevbe és Kujbisevbe repültek, hogy felkeressék egykori harcaik színhelyét. A csoportok három napot töltenek vidéken, majd visszatérnek Moszkvába, ahol a szovjet hadsereg politikai főcsoportfőnöksége búcsúfogadást ad tiszteletükre.

A Magyar—Szovjet Baráti Társaság küldöttsége, amely Varga Gyulának, a Zala megyei pártbizottság első titkárának vezetésével szintén Moszkvában tartózkodik a szovjet főváros nevezetességeit tekintette meg, s találkozón vett részt a szovjet testvértársaság vezetőségi tagjaival. Az MSZBT küldöttség november 10-én háromnapos látogatásra Tbiliszibe utazik.

Moszkva vendégei még a salgótarjáni békevonat utasai, a Tolna megyei mezőgazdasági szakemberek, valamint azok a fiatalok, akik az Express utazási iroda társasutazásában érkeztek Moszkvába.

Az Olasz K

Róma (MTI)

Az Unitá november 7-i száma közli az OKP tizenegyedik kongresszusának tézistervezetét, amelyet a Központi Bizottság legutóbbi ülésén kijelölt bizottság öntött végleges formába.

A tézistervezet rámutat, hogy az amerikai imperializmus agresszív cselekedetei, különösen pedig a vietnami nép elleni háborúja nyomán súlyos nemzetközi helyzet alakult ki. Az agresszió megállította az enyhülés folyamatát és bátorítja a bonni Németország militarizmusát, amely mind nagyobb veszélyt jelent Európa békéje számára. Ebben a helyzetben a kommunisták alapvető feladata az imperializmus ellen, a békéért vívott harc.

A tézistervezet rámutat, hogy a szocialista országok és a nemzetközi munkás mozgalom akciója nem mindig felelt meg a szükségleteknek és különösen negatív hatást gyakorol az a nézeteltérés, amely Kína és a Szovjetunió között áll fenn. A tervezet rámutat, hogy a szocialista országok között elkerülhetetlen egy differenciálódási folyamat, s bírálja a sztálini korszak

1978. XII. 1. Televizió 2. műsor 21,10 Áné

1021

TV Hiradó 2.

- 60 évvel ezelőtt, 1918. december 1-én hunyt el Kaffka Margit, a XX. századi magyar próza jelentős alakja, az egyik legkiemelkedőbb magyar női iró.
Az évforduló alkalmából a nevét viselő budapesti középiskola udvarán felavatták Kaffka Margit szobrát, Kótai Nándor szobrászművész alkotását. Az avatóünnepségen Czine Mihály irodalomtörténész idézte fel az irónő alakját, akit egész életében két téma foglalkoztatott igazán. A dzsentri pusztulása és a nő sorsa a századforduló idején.
Ezekben a problémákban az anakronisztikus ellentétekkel bajlódó, feszülő magyar társadalom gondjait, bajait látta és ábrázolta. Kezdettől fogva vezető munkatársa jelentős alakja volt a hires Nyugat folyóiratnak.
Emlékét többek között a nevét viselő budapesti iskola 800 tanulója is őrzi. Ahogyan az intézet igazgatója Szombathy Gyula megfogalmazta, példa számunkra tiszta szelleme, haladó gondolkodása, mindenre figyelő éber magatartása, mások javára végzett cselekvő szándéka.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóthai Nándor

MAGYAR NEMZET

1962 SZEP 4

Felavatták Móricz Zsigmond szobrát Nyíregyházán

1021

Móricz Zsigmond halálának 20. évfordulója alkalmából hétfőn Nyíregyháza épülő új városrészében ünnepélyesen felavatták Móricz Zsigmond szobrát, Kóthai Nándor szobrászművész alkotását. Prékopa István, a városi tanács vb-elnökhelyettese mondott beszédet, majd a Hazafias Népfront, a Nőtanács, a megyei könyvtár és az iskola képviselői megkoszorúzták a szobrot.

Ezenkívül eg
kérdéseket tárg
ba foglalta 196
évi munkaterve

Augusztus 27
zött Bukarestbe
12. (rendkívüli)
csönös Gazdasági Segítség Tanácsának *kőolaj- s gázipari állandó bizottsága.*

A bizottság gyakorlati intézkedéseket dolgozott ki azoknak az ajánlásoknak a valóra váltására,. amelyeket

ról vendégkönyvébe, mikrobuszon körülutazta a kiállítást, és megtekintette a díjazott állatok felvonulását és a hétfő délutáni lovasbemutatót.

Növekszik a lengyel–magyar

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóthai Nándor

MAGYAR NEMZET
1962 SZEP 4

Felavatták Móricz Zsigmond szobrát Nyíregyházán

1021

Móricz Zsigmond halálának 20. évfordulója alkalmából hétfőn Nyíregyháza épülő új városrészében ünnepélyesen felavatták Móricz Zsigmond szobrát, *Kóthai* Nándor szobrászmüvész alkotását. *Prékopa* István, a városi tanács vb-elnökhelyettese mondott beszédet, majd a Hazafias Népfront, a Nőtanács, a megyei könyvtár és az iskola képviselői megkoszorúzták a szobrot.

kérdéseket tárgyalt é
ba foglalta 1962 má
évi munkatervét.

*

Augusztus 27-é és
zött Bukarestben n
12. (rendkívüli) ülés
csönös Gazdasági
Tanácsának *kőolaj-*
állandó bizottsága.

A bizottság gyako
tézkedéseket dolgozott ki
azoknak az ajánlásoknak a
valóra váltására, amelyeket

Növekszik a lengyel–magyar

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóthai Nándor

KELETMAGYARORSZÁG

1963 OKT 1 3.
1021

Nyíregyházi szobrok

MÓRICZ ZSIGMOND

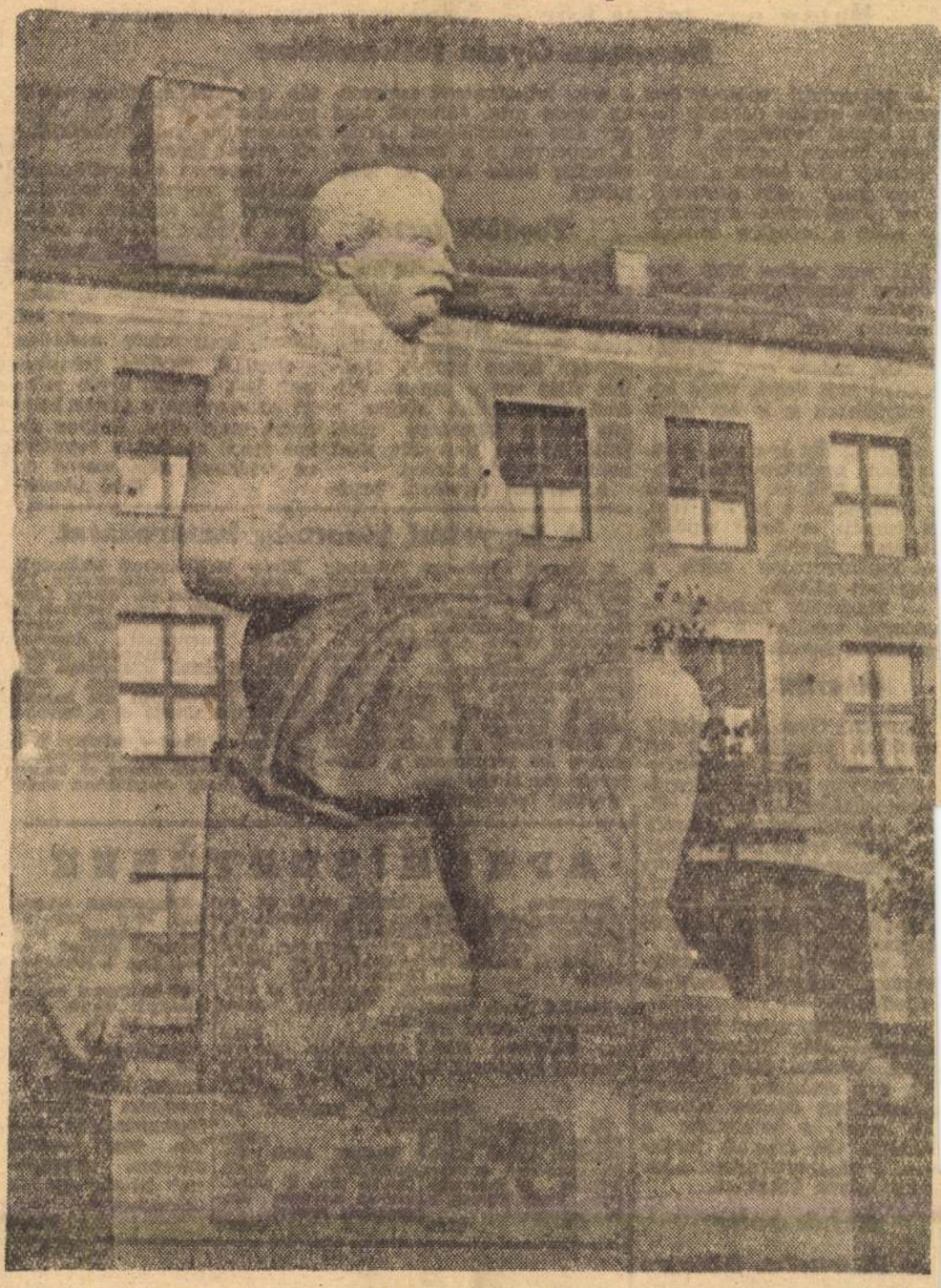

Régi adósságot törlesztett Nyíregyháza, amikor Szabolcs-Szatmár megye nagy szülöttének, a magyar irodalom halhatatlanjának, Móricz Zsigmondnak kőszobor formájában is emléket állított. Már hónapokkal előbb a XII-es általános iskola előtt állt Kóthai Nándor szobrászművész alkotása, amikor 1962 szeptemberében — éppen tanévnyitáskor — pótolták az ünnepélyes leleplezést. A Vasvári Pál utca végén ekkor került az író ülőszobra a mögötte nemrég épült új iskola növendékeinek védnökségébe.

Hónapokon át szerényen húzódott meg az alkotás a rendezetlen, szüntelenül formálódó téren, mígnem az iskolások — és az illetékes városi szervek — gondoskodása idáig is elért. Termőtalajjal töltötték fel a környéket, padokat helyeztek el a szobor körül, vörös salakot hordtak az utak kiképzéséhez. Móricz nyíregyházi rajongói méltatlannak tartották, hogy ilyen „eldugott" helyen áll az író szobra, holott belvárosi teret is megérdemelne. Ma még valóban csendesebb és kevésbé jelentős helye ez a városnak. Csupán a tanyavilágba haladó tetszetős autóbuszok jelzik: a Vasvári Pál utca vége, a Móricz-szobornak otthont adó, ma még névtelen tér is hamarosan igazi nagyvárosi arcot mutat. Jövőre a közeli erdőszélen kezdik építeni a tanárképző főiskola hipermodern épületsorát, a Himes környékén máris megkezdődött az új, északi városnegyed kiképzése. Tervek szerint tíz, tizenöt emeletes tömbök bontják majd meg itt az évszázados egyhangúságot.

Aki a jövőbe néz, már látja: közelesen legméltóbb helyén áll Móricz Zsigmond szobra. Ez a hely lesz a sóstói erdő szélén kiépülő újabb nyíregyházi település kapuja.

Nyíregyházi repülő a válogatott keretben

Háton egy teljes kör — Napi egy óra műrepülés
Rozmann Gyula felkészülése

A nyíregyházi repülőtér őszi csendjébe bántón dübörög be a karcsú repülőgép, a 160 lóerős Tréner motorja. A gépmadár szép lassan a startpályre gurul, majd nekilódul, teljes gázzal rohan, s pillanatok alatt a levegőbe emelkedik.

Pár perc múlva több száz méteres magasságban vijjong a motor, s a gépmadár bukórepülésbe kezd. Pilótája egynéhány után csinálja a repülőfigurákat, nagyon szép legyező-bukórepülést hajt végre, majd háromszor repülésben ír le egy teljes kört.

Simán földet ér a gép, s kabinjából repülőoverállos fiatalember száll ki. Akik kicsit is érdeklődnek a repülés iránt, jól ismerik a fiatal repülőt, Rozmann Gyulát, hiszen kevés repülőesemény zajlik a megyében nélküle.

— Maximális tisztelem! — gratulál versenytársa tréfásan a repülős versenyekben bevett köszöntést.

Sikerült...

Rozmann Gyula a közelmúltban napokban jelentős sikert ért el. Az első ízben megrendezett magyar, motoros műrepülő-bajnokságon, a nagyon előkelő hetedik helyen végzett. Az egyben azt is jelenti, hogy a rokonszenves nyíregyházi repülő tagja lett a jövő évi, spanyolországi motoros műrepülő-világbajnokságra készülő nagyar válogatott keretnek.

A versenyről eléggé szűkszavúan, nagyon szerényen nyilatkozik:

— Az egyes számú kötelező gyakorlat után kilencedik, a kettes kötelező után nyolcadik, s a szabadon választott gyakorlatban szintén kilencedik lettem, s bejutottam a döntőbe. Ott sikerült javítanom, s végeredményben a hetedik helyen végeztem.

Nehéz volt?

— Határozottan. Különösen a kötelező gyakorlatok követeltek meg nagy pontosságot. Az időjárás sem volt kedvező. Pontosan az időjárás miatt követtem el az egyes kötelező gyakorlatban egy hibát. Szitáló esőben repültem, rossz szak voltak a látási viszonyok. Hátonrepülésben kellett 360 fokos fordulót csinálnom, s előbb befejeztem a gyakorlatot, hamarabb vettem ki a gépet hátonrepülésből, mint a teljes kör. Sok pontot vontak le tőlem, de végül mégis sikerült...

Szerényen a véletlennek is tulajdonítja sikerét. Azonban a szép teljesítményt sok munka előzte meg. Júliustól napi egy órai műrepüléssel készült a versenyre, s a komoly felkészülés hozta meg az eredményt.

További tervek

Elragadtatással beszélt a műrepülésről, s közben elmondott néhány érdekes dolgot. Nagy tudást, villámgyors reflexet, figyelmet igényel. Néha, egy-egy figura közben fordított világ van a gépben. Például hátonrepülés közben a gép három kormánya közül kettő fordítva működik, mint normál repülés közben.

A további tervekről őszintén, a legkisebb túlzás nélkül nyilatkozik. A jövő évi világbajnokságra való felkészülésről ezeket mondja:

— Ismerem a kerettagokat, tisztában vagyok az erőviszonyokkal. Bár mindent elkövetek a felkészülés során, mégis aligha van esélyem, hogy a csapatba bekerüljek.

— Kerettagságomnak azonban nagyon örülök, mert azt jelenti, hogy szinte korlátlan gyakorlási, repülési lehetőségem lesz, s más, egyéb jellegű versenyeken is jobban helyt tudok majd állni. Nagyon sokat fogok repülni, s remélem az eredmény nem marad el.

Bézi László.

A fegyelmi bizottság határozatai

A Megyei Labdarúgó Szövetség fegyelmi bizottsága háromszori tárgyalás és alapos vizsgálat után pontot tett a Tiszavasvári Tsz—Demecser félbeszakadt labdarúgó-mérkőzés végére. A vizsgálat megállapította, hogy a demecseri sportkör jogosulatlanul szerepeltette csapatában Vegera Lajost és Gulyás Istvánt, a nyírbogdányi Lombik játékosait. Ezért a két játékost egy-egy évre tiltotta el a labdarúgástól, s a mérkőzés két pontját 0:0 gólaránnyal a Tiszavasvári Tsz javára írta.

További határozatok:

Király Elek anarcsi labdarúgót, a játékvezető sértegetéséért két bajnoki mérkőzéstől, Maros Lászlót, a tiszalöki csapat játékosát az ellenfél bántalmazásáért három bajnoki mérkőzéstől, Antalóczi Istvánt és Szebenczki Gyulát, szintén tiszalöki játékosokat két-két bajnoki mérkőzéstől, Bede Sándort (Mátészalka) két bajnoki mérkőzéstől tiltotta el a fegyelmi bizottság.

Pásztor Sándort — balkányi játékos — játékvezetői sértegetésért egy mérkőzéstől tiltotta el, Parrag Józsefet pedig dorgálásban részesítette.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszoba, konyha, mellékhelyiségből álló ház, egy hold telekkel sürgősen eladó. Örökösföld II szakasz 23. szám. (74279)

Eladó 8 lóerős stabil léghűtéses motor és egy cimbalom. Tóth Tiszalök Damjanich u. 7. (74281)

Jó állapotban lévő 1101-es Skoda személygépkocsi olcsón eladó. Megtekinthető szombat délután és vasárnap. Oros, Deák Ferenc u. 9. (1861)

Oszlő utca 13 sz. ház eladó. Részben beköltözhető. (74285)

Jó állapotban lévő háloszobabútor eladó. Dózsa György utca 37. szombaton 14 órától, vasárnap egész nap. (1847)

Üzemképes Morris személyautó sürgősen 10 000 Ft-ért eladó részletre is. Zámbó, Tokaj. SZÖVOSZ Iskola. (74277)

Modern sötét háloszobabútor eladó. Csipke utca 5 (Állatkórház udvaron magánlakás Szabó). (74270)

Kifogástalan állapotban lévő 1953—1954 évi kiadású Opel Olympia Rekord eladó. Cím a Kiadóban. (1833)

125-ös Csepel motorkerékpár eladó. Keskeny utca 15. (1796)

Árpád utcai egyszobás + összkomfortos emeleti lakásomat elcserélném kétszobás összkomfortosért. Bérház, vagy kertes előnyben. „Megegyezés" jeligén cím a Hirdetőben. (74263)

MEGHÍVÓ

október 15-én, kedden délelőtt 11 órakor az

ÚJSZŐLLŐI SORHÁZAK

EGYIK KÉTSZOBA

ÖSSZKOMFORTOS

LAKÁSÁBA

30 napos

lakberendezési kiállítás

megnyitására!

utballisták

Kótai Nándor

Magyar Hirdető.
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 186-307

1965 OKT 20.

MAGYAR NEMZET

Kótai Nándor szobrászművész Nagykálló, Rózsa Péter szobrászművész pedig Zalaegerszeg részére mintáz szoborkompozíciót.

Kóthay Nándor

Csehszlovákia, Marhany
Kóthay Nándor: Dessewffy-siremlék,
portrédombormű,
bolgár mészkő, 71×48 cm;
megbizás: 1973. VIII.

—: Doktori munkák
Művészet, 1980. augusztus – 47 kép.

Plasztika.

Csatuszkázó lányok, Kothal Nándor szobra.

Uj Világ.1953.10.sz.márc.5. 6.l.

Kothal Nándor szobrász.

Uj Világ.1953.10.l.márc.5. 6.l.

1983
1021

Köztéri szobraink Kőszegen (V.)

Az kétségtelenül igaz, hogy az emléktáblák még szoros értelemben sem nevezhetők köztéri szobroknak. Hacsak nem társul hozzájuk vésett vagy domborított kompozíció. De a táblák anyaga, az általában vésett szövegek technikája, végül az emléktáblák emlékeztető funkciója, olykor megjelenése a szobrokkal rokonítja őket. Méltányosnak tűnik tehát, hogy a kőszegi válogatást az emléktáblákkal és emlékhelyekkel fejezzük be. Köztük a leginkább szoborszerű emlékhely Bersek József (1808—1865) kőszegi születésű huszárezredesé, aki 1848-ban a 8. császári huszárezred alkapitányaként a Lembergben (Lvov) állomásozó ezredét hozahozva csatlakozott a magyar szabadságharchoz. Mint a honvédsereg ezredesét hosszú várfogságra ítélték. Nevét általános iskola vette fel Kőszegen, az iskola főbejárata előtti Bersek-emlékművet 1968-ban avatták fel. Készítője Kóthay Nándor szobrászművész volt.

A nagy magyar természettudós polihisztor Herman Ottó (1835—1914) két emléktáblát is kapott Kőszegen. Az 1973-ban felavatott emléktábla az ún. Tervút egyik sziklatömbjébe illeszkedik s a róla elnevezett Kőszegtől Bozsokig terjedő Parkerdő kijelölésekor emelték, amelyet 1980-ban Kőszegi Tájvédelmi Körzetté nyilvánítottak. A másik Herman-tábla a Béke u. 34. sz. iskolaépületen látható 1974 óta. Ennek helyén állt ugyanis az az épület, amelyben a neves tudós 1863—1864 között fotográfusként működött. Herman Ottó atyai jóbarátja volt az ornitológus Chernel Istvánnak, akinek első emléktábláját 1930-ban avatta fel a Magyar Ornitológusok Szövetsége a tudós tanítvány szülőházán, a mai Chernel u. 10. sz. épületen. 1974-ben a Chernel-kert szomszédságában avatták fel a Felszabadulási emlékparkot, amelyre emléktábla vigyáz.

Kőszeg 1945. március 29-én szabadult fel. Négy hónappal később, július 29-én avatták fel a kőszegi Szovjet hősi emlékművet, 133 szovjet hősi halott síremlékét. Nagy részük Bécs felszabadítása közben sebesült meg oly súlyosan, hogy a kőszegi katonai kórházban belehalt sérülésébe. 1972-ben emlékparkot alakítottak ki az Országjáró Diákok Országos Találkozója kőszegi rendezvényeinek tiszteletére a Gyöngyös partján, ahol ma erre is emlékkő emlékeztet.

A Zrínyi utca — egykor Schey Fülöp utca — 8. sz. épület szomorú emlékezetű. 1944. május 11-től június 18-ig ebben a Deutsch-féle házban rendezte be a nyilas rémuralom 103 kőszegi és Kőszeg környéki zsidó gettóját, ahonnan útjuk a szombathelyi gettón át a náci haláltáborokba vezetett. Az 1970-ben emelt tábla erre emlékeztet. A Gyöngyös utca 29. sz. evangélikus konventház falán 1947-ben leplezték le a kőszegi születésű, haladó szellemű, nagy pedagógus, egyetemi tanár, Schneller István (1847—1939) emléktábláját. Kőszegen a róla elnevezett utcában, az egykori Bálház, ma Szabadságmozi homlokzatán tábla hívja fel a figyelmet Liszt Ferenc 1847-es kőszegi hangversenyére. Ebből az alkalomból a zeneszerzőt Kőszeg díszpolgárává avatták.

A Bajcsy-Zsilinszky utca 12. sz. ház emléktáblája Kiss János altábornagyra emlékeztet. 1938—1944 között lakott itt a magyar antifasiszta ellenállás mártírja. Az utca 18. sz. házán pedig tábla hirdeti, hogy az 1926-ban Kőszegre helyezett tanítóképző a ház helyén egykor állt épületben működött 1932—1944 között. Vele fejezzük be a kőszegi számvetést.

Dr. Bariska István
Fotó: Kaczmarski Zoltán

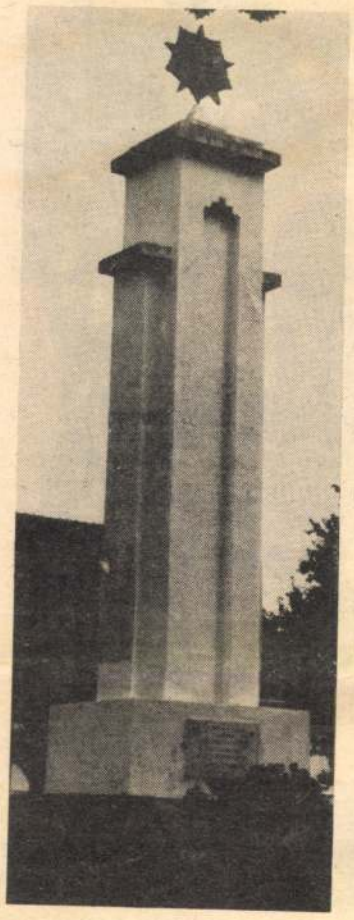

A felröppenés emlékei (3.)

Weöres Sándor életének csaknem a felét — kisebb-nagyobb megszakításokkal — a bölcsőhelyen, megyénkben töltötte. Tartózkodási helyei közül kétségtelen, Csönge a meghatározó. Középiskolás és egyetemista korában is a nyarak ide hozták vissza. Világjáró körútra is ebből a kis faluból indult el, amikor huszonötévesen megkapta a Baumgarten-díjat. A szombathelyi évek ugyancsak fontosak és feledhetetlenek a felröppenés emlékei között. Itt élt, amikor első irodalmi sikerei megnyitották számára a legfontosabb irodalmi lapokat. „Mint csillag az égen" — írta róla Bónyi Adorján, a Pesti Hírlap 1929. április 19-i számában. Ez volt az a felröppentő írás, amelyre korábban utaltam már. Weöres Sándor ekkor a szombathelyi reáliskola hatodikos növendéke volt.

Tanárai közül elsősorban Pável Ágostonra emlékezik ma is hálával és szeretettel. Nemcsak kosztot és szállást adott az ifjú embernek, de a legelsők közt ismerte fel költői tehetségét. Bárdosi Németh János szerint „ez a közeli szikrázás" olyan hatással volt a neves szlovén nyelvészre, néprajzosra, hogy már őszülő fejjel elindította a líra felé. Mindez elképzelhető, az azonban bizonyos, hogy Pável vitte be Weöres Sándort a Faludi Ferenc Irodalmi Társaságba, s diákfejjel annak tagjává választották. Az ifjú költőben amúgyis feszülő közlési vágyat csak növelték Pável biztató szavai, és segítettek abban, hogy versei eljutottak az irodalmi lapokhoz.

Nem sokkal később első verseskönyvét, amely Hideg van címmel látott napvilágot, egyebek közt így üdvözölte: „Én — ki talán mindenkinél jobban ismertem Sándor diákot — merem állítani, hogy Weöres már az iskola kurta pórázán is inkább író volt, mint diák." Majd a könyv méltatása végén kijelenti: „Kortársak! Legyünk tisztába vele, hogy nagy, messzecihelődő mozdulatnak vagyunk szemtanúi. Mert a magyar irodalom történetében még nem volt rá példa, hogy valaki tizenöt éves korában ilyen tömött tarisznyával és ilyen biztos léptekkel indult volna el a halhatatlanság felé."

Pável „jóslata" igaz lett, mert a „verselő gyerekzseni" — ezt Kenyeres Zoltán tanulmányából idézem — állhatatos munkával és kitartó önneveléssel költővé fejlődött. Önmagával hibátlan energiagazdálkodást folytatva eltökélten dolgozott egy életen át. Pável Ágostonnal való barátsága később még jobban elmélyült, bizonyság rá, hogy évek hosszú során át leveleztek egymással, s amikor 1932-ben megjelenik Pável Vak völgy ölén így

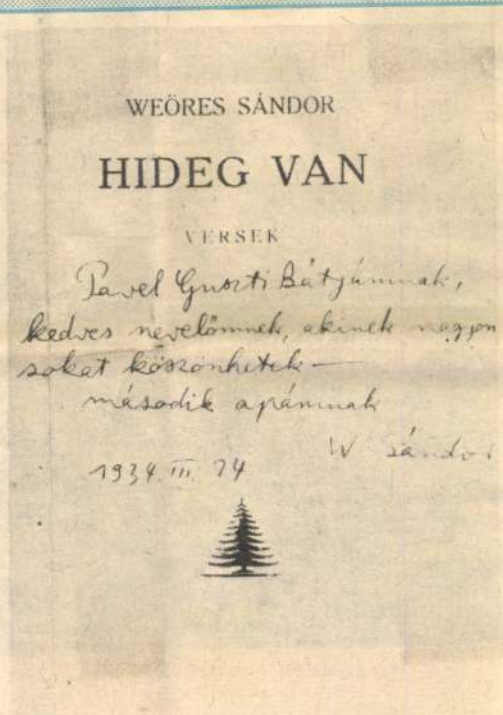

Az első verseskötet — dedikációval

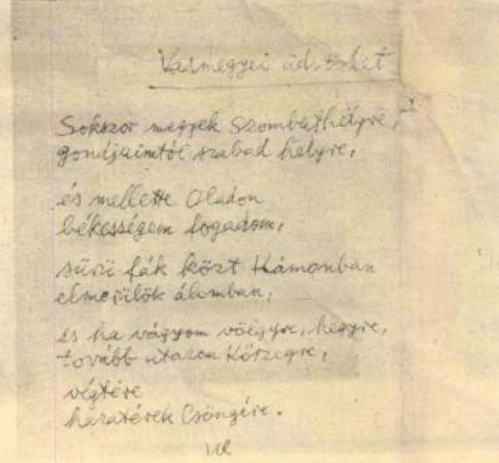

A Vasmegyei üdvözlet

zsolozsmázok című könyve, a Nyugatban Weöres Sándor ír róla kritikát. „Guszti Bátyám költészetét csak az ágas-bogas, friss, széljárta erdőhöz tudom hasonlítani... Szeretem ezeket a verseket és mindig is szeretni fogom" — írta neki egy levélben.

Ha túlságosan hosszú ideig nem is, de többször tartózkodott Weöres Sándor Kőszegen, ahol nagybátyja lakott. „Most Kőszegen ütöm agyon a napokat és itt, a kirándulásoktól eltekintve, egész nap Arany János műveit bújom", — írta Kosztolányinak, tudósítva arról a „korszakalkotó tervéről", hogy kifejti magát abból a selyem-hálóból, amiben vergődik a mai irodalom. Lehet, hogy reklámverseket fog írni... Lehet, hogy újságíróskodni fog... Vagy egyetemet végezni... esetleg, mint már korábban is említette a Mesternek: unitárius papnak tanul...

Az ifjú házaspár

Ezek még mindig az ifjúkori lobogások. Egy évvel később már Pécsről küldi leveleit Szombathelyre, Csöngére, Budapestre barátainak. Egyetemistaként hamar bekapcsolódik a mediterrán éghajlatú dél-dunántúli város irodalmi vérkeringésébe, újabb barátokra lel. „Az itteni írók közül Kocsis Lászlót, Várkonyi Nándort, Surányi Miklóst, Lovász Pált, Sásdi Sándort ismerem és egyik-másikkal gyakrabban is összejövök". — szállt az üzenet Szombathelyre, hírül adva egyúttal, hogy Öttorony címmel szépirodalmi folyóirat indítását tervezik a dunántúli írók összegyűjtésére. A főszerkesztő Várkonyi Nándor, a szerkesztő Weöres Sándor lesz...

Weöres Sándor mintegy 30 évet élt Csöngén, illetve a szülőmegyében. Házasságkötése után, 1947-ben, a fővárosba költözött, azóta ott él. A szűkebb pátriától azonban nem szakadt el végleg, gyakran és szívesen látogat el újra oda, ahonnét indult. Ide, pontosabban Csöngére tért vissza 1937 márciusában keleti útjáról. „Még a színek is mások arrafelé, szinte bántóan élesek; a csillagok fényesebbek, a nappali ég zöldesbe-játszó. Beszéltem sok náció gazdagjaival-szegényeivel, voltam arab és maláj moséban, indiai brahman- és ceyloni és kínai butthista-templomban. Láttam Manilában a kultúra nélküli túlméretezett civilizációt; egészséges világ ez, a cselekvő embereké. Európában túlsúlyban van a gondolkozás, töprengés, filozófia... Voltam négy napig Sanghaiban, itt az egész emberiség tanulmányozható..." — írta Kosztolányinak. Később csaknem egy évet töltött Olaszországban, sok közeli és távoli földet bejárt, többek között Amerikát is. Ám a legszebbnek mégis a hazai tájat érzi. Reismann Jánossal közösen gyönyörű képeskönyvet állítottak összse. Ebben büszkén mondja el Szombathelyről:

Barokk házak sora
számos,
kis kápolnák tornya
jámbor;
itt született Reismann
János,
valamint én, Weöres
Sándor.

Egy-egy kirándulása, ittartózkodása alkalmával többször találkoztam vele. Ennek egyik szép emlékét idézi egy bozsoki fénykép. Séta közben betévedtünk Molnár Kálmánék portájára. Károlyi Amynak és Weöres Sándornak nagyon tetszett a kapujuk, ezt akarták újra látni. Mariska néni, a gazda felesége, zavarában kezet akart csókolni vendégének, amikor megtudta, hogy ő Weöres Sándor. Beszaladt a házba, majd kis idő múlva megjelent. Az imakönyvét hozta ki, hogy abba írjon emléksorokat a költő. A képet ezennel közreadom; sajnos a rajta szereplők közül — a két vendéget kivéve — már egyikük sem él...

Weöreséket újra visszavárja a szülőföld. A születésnapja alkalmával nála járt vasi küldöttség melegen köszöntötte otthonában. Akkor is elhangzott: nemsokára találkozunk. Visszavárja őket Szombathely, Kőszeg és Bozsok gyönyörű vidéke; Csönge, Celldömölk, a feledhetetlen bölcsőhely, ahonnét a költő elindult egykor a halhatatlanság felé.

Pósfai János

Fotó: **Kaczmarski Zoltán**

Vasi barátokkal a budai ház kertjében

Bozsokon 12—14 évvel ezelőtt...

Bódi Tóth Ele legújabb verseiből

Gehardi keresztelő

**Köszöntés a vízfelügyelőnek,
ezer üdvözlet. Minden hajnalban
megszámlálják a folyókat és a
völgyeket. Csobognak, füstölögnek,
egyik sem tűnt el az éjjel. Lakat
őrzi a csatorna zsilipjeit,
de senki sem őrzi az Arakszot,
Kurába folyik, Kaspi-tengerbe,
emelkedik kongó magasságba,
kövek közt ürömfű áhítozza.
A gyereket mirhával kenik meg,
először a homlokát, a szemét,
hogy jó dolgokat lásson, tarkóját,
ne árthasson néki alattomban
támadó ellenség, a száját is,
ne mondhasson rosszat. Köszöntés az
élet és halál urának, ezer
üdvözlet. A folyók és a völgyek
bárányokként elébe borulnak,
csorog a nap, mint a gránátalma
vére, folt terjed nászlepedőre,
zsilip lakat alatt, ember kinban.**

Örök bolygók

Az élet mintha vándorútra
kelne. A lélek szomjúsága
kit hová visz?

Találkoznak és elköszönnek,
az otthon oltárán ragyog még
egy pohár víz.

A távolság lefátyolozza
azt is. Széttéphetnék-e? Ebben
senki sem hisz.

Gyülekeznek a barátok

**Szevani kupolás hegycsúcsok
huhognak juhoknak, kecskéknek,
kőrakások közt zöldellő
vetésben üzekednének.**

**A nap korongja bukkan elő,
fekete monostor eretnek
lakói hálatelt szívvel
azúr parton gyülekeznek.**

**Hallgatják, mint Mózes az égő
csipkebokornál az Úr szavát,
mint sziszeg a Gegham-tenger
kitakart ölénél a nád.**

**Hintáztatja felhős magasság
a tavat ringó szerelemben,
míg eltépett sikoltásként
egy sirály az égbe röppen.**

Korsó a kövön

*Korsó hull kőre, kő korsóra,
korsó törik,
gurult a nap, eltelt sok óra
Babilonig.*

*Valami gyanús szónok is még
előkerült,
hegyek a szelet elvetették,
szólt mint a kürt.*

*Kúthoz indult, látták a holtak,
szerelmesem,
málhás szamarak obégattak
szerelmesen.*

FIATALSÁG

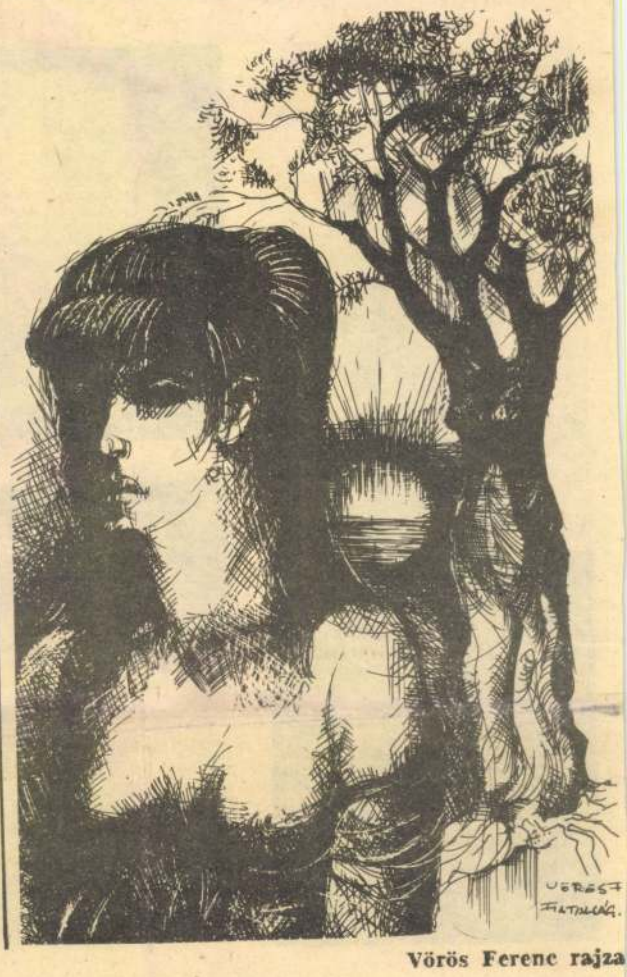

Vörös Ferenc rajza

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest

1971 JUN 15

Ajándék a gyermeknapra

1021

Kovácsoltvas faliképpel gazdagodott a Budapest, XIII. kerületi Tomori úti általános iskola. A képet Kothai Nándorné rajztanár tervei alapján az iskolát patronáló Csavaripari Vállalat a május 30-i Gyermeknapra készítette el.

Kóthai Nándorné

sokként. A
ők besorolás
ából előtérbe
ényben fog
ozók létszám
at tartalmaz
negszűnik, ezé
akat az állo
olgozók pótl
talányt kapna
ői munkát vég
díjazás jár a k
s egyéb okokb
etmunkákért.

A besorolások végrehajtása

A differenciálás legfontosabb mércéje a pedagógus *iskolai oktató-nevelő munkája*, s minden más tényező csak ezután kerülhet számításba. Arról, hogy ki milyen munkabért érdemel, helyileg kell dönteni. Ezért írja elő a végrehajtási rendelkezés, hogy az igazgató a javaslatát *a szakszervezeti bizottság, illetve a bizalmi meghallgatásával* kézítse el, majd ismertesse a nevelőtestülettel, és javaslatát indokolja is meg. A pedagógusokat a művelődésügyi, oktatási osztályok e javaslatok alapján sorolják be.

A bérrendezés során *minden* dolgozót béremelésben kell részesíteni. *Ez nem lehet kevesebb 12 százaléknál, illetve legalább 200 forintnál, a nem pedagógusi munkakörben pedig 100 forintnál.* Ehhez járul kötelező 100 forintos osztályfőnöki díj az osztályfőnökök részére. A differenciálásra ezen felül nyílik lehetőség.

...megváltozásáról vagy reviziójáról van szó, hanem a nevelést befolyásoló tényezők átalakulásáról.

Második kérdésként a *tani-*

Első lépésként a bérrendezési keretet a megyei művelődésügyi osztályok a szakszervezettel együttműködve elosztják az egyes járások, városok között — mégpedig differenciáltan, hiszen most van lehetőség arra, hogy a korábbi indokolatlan bérszínvonal-különbségeket megszüntessék.

Az *iskolák részére* úgy kell megállapítani a béralapot, hogy először a kötelező emelés összegét kell kiszámítani, s *ezen felül* kell megadni azt a többletet, amelyből a vezetők egyéni elbírálás alapján megállapíthatják a magasabb munkabért.

A pedagógusok bérrendezéséről a 210/1971. MM—MüM számú, a többi oktatásügyi dolgozó bérezéséről pedig a 212/1971. MM—MüM számú

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PEDAGÓGUSOK
1969 APR 15.

1021

Kothai Nándorné

Tárlat az iskolában

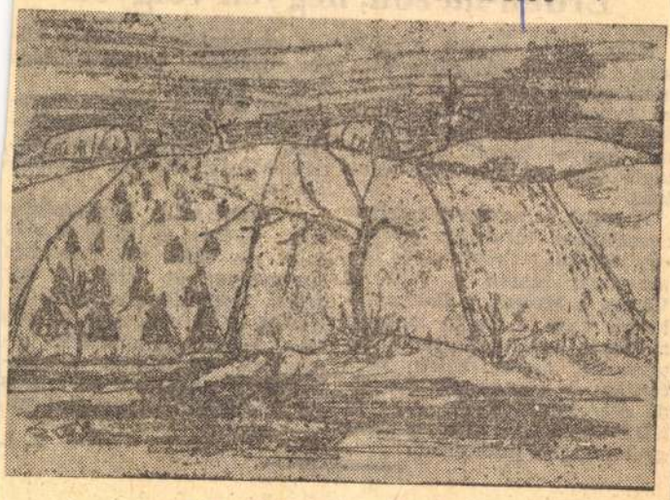

Kothai Nándorné: Tájkép

A Pedagógusok Szakszervezete XIII. kerületi bizottságának rendezésében nyílt meg a Tomori utcai általános iskolában Kothai Nándorné és Orvos András kiállítása.

Két ellentétes képeit láthattuk. *Kothai Nándorné* ábrázolási hagyományosabb művészalkat módszerei a formákhoz kötődnek, s inkább technikai megoldásaik utalnak új utak keresésére. Igen érdekes, meleg színhatásokat tud elérni például közönséges tábla-krétával dörzs-papírra rajzolt képein.

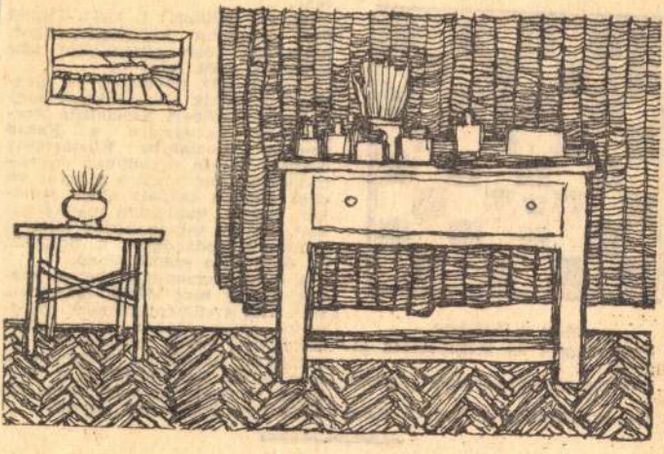

Orvos András: Műterem

Iparművészeti tevékenysége szintén figyelemre méltó. Ötvösmunkái — karperecek, gyűrűk, nyakékek — a természetből vett motívumok felhasználásával érnek el rendkívüli dekoratív hatást, kerámiái inkább a stilizálás felé hajlanak, fa-faragásaiban pedig a pásztorművészet reminiszcenciáit érezzük.

Orvos András munkáiban szintén föllelhetők a modern piktúra legkülönbözőbb technikai fogásai a matricás megoldással készült kollázstól a sztaniolra készített képig. Harsány színei, vad foltjai, merész vonalai egy nyugtalan, kutató szellemű művész világát tárják elénk.

(morvay)

Erdőn-mezőn, hegyen-völgyön

Négy évvel ezelőtt alakult meg a Soproni Pedagógus Természetjáró Szakosztály. Az első évben 35 tagja volt, de a dús program sok pedagógusnak kedvet hozott, és így a taglétszám ma már több mint száz.

A tagok az esztendő minden évszakában túráznak, s *egy-egy* tájegységet többször is felkeresnek, hiszen a Pilis, a Vértes, a Mecsek, a Bakony, a Mátra vagy a Budai hegység más-más arcát mutatja télen, tavasszal, ősszel. Külön *vártúrákat* is szerveznek. *Külföldi cseretúráik* során eddig az NDK-ba, Bulgáriába és Lengyelországba jutottak el.

A szakosztály keretében külön ifjúsági *kerékpártúrázó csoport* működik.

Hogy a túrák emléke maradandóbb legyen, fényképalbumok, jelvénygyűjtemények, naplók örökítik meg az élményeket.

A szakosztály legfiatalabb tagja 6 éves, a legidősebb 74 éves. Az 1968. évi minősítés eredménye: öt ifjúsági, egy bronz, tizenkilenc ezüst és tizenhét 100 kilométeres *„Vörös túra"* jelvény. A jelvények ünnepélyes kiosztására a Bakonyban került sor az április 4-i felszabadulási emléktúrán.

T. I.

SAKK

110. SZ. FELADVÁNY

BAKCSI GYÖRGY
(Budapest)
Eredeti

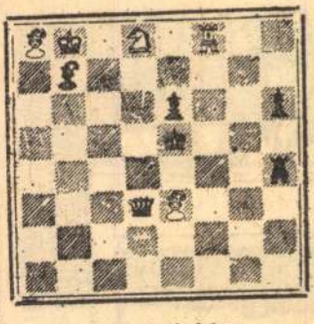

Matt 2 lépésben

(Látszólagos és megtévesztő játékkal)

Régebbi feladványaink elemzése:

104. sz. (Dukic): 1. Ke7. A kulcs sajnos szabad helytől fosztja meg a sötét királyt. (1969. jan. 20-i szám.)

105. sz. (Müller): 1. Hf4. Sötét király 4 szabad helyet kap, ami által csillagtéma jön létre. (1969. febr. 7.)

106. sz. (Müller): 1. Vg6:. Tisztet ütő goromba kulcslépés, igaz, hogy két sötét ellensakkot tesz lehetővé. (1969. febr. 7.)

Lapunk 1967. november 7-i rovatában közöltük olvasóinkkal, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére a **Kazah Szovjet Szocialista Köztársaság** csapata három osztályban csapatmérkőzést szervezett a **magyar vidéki szerzők** csapata ellen. Mindkét csapat kapitánya pedagógus volt, sőt a versenybírák közt is találtunk pedagógust a bolognai O. Bonivento személyében.

A csapatversenyt **a kazah csapat nyerte meg 56:38 arányban.** Hivatalos eredményjelentést mindeddig egyik csapat sem tudott közzétenni, ezért legközelebbi rovatunktól kezdődően részletekben e rovatban tesszük közzé a mérkőzés eredményeit a helyezett feladványok közlésével együtt.

ÍGY TÖRTÉNT

Április 4. tiszteletére néhány, a felszabadulás témakörével kapcsolatos film címét rejtettük el a vízszintes 27., 65., valamint a függőleges 1., 13., 43. sorokban. Beküldendő a filmek címe, legkésőbb május 20-ig a szerkesztőség címére: Budapest, VI., Gorkij fasor 10. A megfejtéseket levelezőlapon kérjük beküldeni.

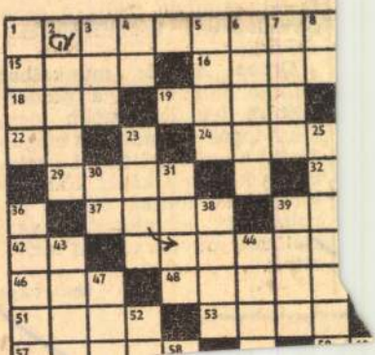

Kóthay Péter, szobrász

Tatán, a Fegyveres Erők Klubjában fiatal képzőművészek mutatkoztak be műveikkel. – A művész térplasztikáin, hegesztett szobrain az anyagkezelés merészségében, a megformálás végletekig leegyszerűsítő lényegretörésében korszerű. „Bányászemlékmű" – „Biztosítás" c. (említve) – „Zárkózott" c. (repr.)

Kóthay Péter térplasztikája: Zárkózott

N. R.: Fiatal képzőművészek bemutatkozása Tatán.
Dolgozók Lapja, 1979. febr. 21.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Kothensz Imre,
Postás Dolgozó
Fafaragó
1980 JÚN

1029

Rajzok, festmények, fafaragások...

Bemutatkoztak Szegeden a szabadkai postás képzőművészek

A postaigazgatóság I. emeleti társalgója zsúfolásig megtelt május 14-én. Az érdeklődők a szabadkai Veljkó Vlahović Munkásegyetem amatőr képzőművészeinek alkotásaiból rendezett kiállítás megnyitására gyűltek össze.

A meghívottakat, a Szabadkai Munkásegyetem képviseletében *Burzán Ilija* főigazgatót, *Guzsvány Mária* szb-elnököt, *Jandrics Ivánt*, a képzőművész kör vezetőjét, a Szabadkai Postaigazgatóság képviseletében *Nagy Ferenc* igazgatóhelyettest, *Szabó Károly* szb-elnököt, *Szabó Sipos Iván* tájékoztatási osztályvezetőt, a lengyel postások delegációját — amely ebben az időben a Szegedi Postaigazgatóság vendége volt —, az MSZMP Szeged városi bizottságának, a Szeged város Tanácsának és Szakszervezetek Csongrád megyei tanácsának képviselőit az igazgatóság és szakszervezeti tanácsa fogadta. Köszöntésük után *Burzán Ilija*, a Munkásegyetem igazgatója nyitotta meg a kiállítást. Megnyitó beszédében méltatta Szabadka és Szeged testvérvárosi kapcsolatát, amelynek elmélyítéséhez a két képzőművész kör kapcsolata is hozzájárul. Elismerő szavakkal illette a szegedi postás képzőművészek 1979. évi szabadkai kiállítását és elmondta, hogy a közönség körében nagy sikert arattak. Meggyőződését fejezte ki az iránt, hogy a két képzőművész kör kapcsolata, a rendszeres kiállítások az amatőr képzőművészet fejlődését szolgálják. Köszönetet mondott a Postások Szakszervezetének, a Szegedi Postaigazgatóság Szakszervezeti Tanácsának, a Szegedi és Szabadkai Postaigazgatóság vezetőinek, hogy a kapcsolat kialakítását elősegítették és a további együttműködést támogatják. Végül röviden ismertette a Munkásegyetem feladatát, a Festők és Szobrászok Klubjának tevékenységét.

Burzán Ilija megnyitóbeszéde után *Szelesi Zoltán* művészettörténész adott szakmai értékelést. Bevezetőjében elmondta, hogy az amatőr, illetve a naiv művészet világszerte soha nem tapasztalt fellendülést mutat. Ez azzal magyarázható, hogy a nagyközönség rádöbbent arra, hogy az irodalommal és a muzsikával szemben mennyire kevéssé ismeri a képzőművészetet, a vizuális kultúra élményt nyújtó lehetőségeit. Ebből a vizuális ismeretbeli hátramaradottságból való ösztönös kitörést tükrözi a képzőművész körök egyre növekvő száma, a rajzolni, festeni, mintázni vágyó emberek mind jelentősebbé váló tábora. Ezek közé sorolta a Szegedi Postás Képzőművész Körnek és a szabadkai Munkásegyetem Festők és Szobrászok Klubjának alkotógárdáját is, majd a bemutatott művekről így szólt:

— Szabadkai amatőr művész barátaink változatos profilú tárlatán a természet- és emberformálás sokféle módját találjuk. Gyönyörködhetünk a tengerpartban, naplementében, virágokban és más természeti szépségekben, de nem kevésbé élményszerűek azok a portrék sem, amelyeken keresztül feltárulkozik előttünk egy-egy embernek, olykor magának a művésznek a lelkivilága, jelleme, társadalmi hovatartozása, neme és életkora.

— A tárlat műfaji és kifejezésbeli összetétele szintén nagy változatosságot mutat. Vannak, akik olajfestményeket készítettek, mások pasztellkrétával, akvarellel vagy temperával hozták létre képeiket, de találhatunk fafaragásokat, intarziákat, szőnyegeket és szalmából készült műveket is. Alkotóik mindig a tartalomnak megfelelő előadási formában fejezik ki magukat. Sokrétűen és változatosan szólalnak meg műveiken keresztül, amint ezt szűkebb és tágabb környezetük, természeti és társadalmi élményük kínálja nekik.

Végül meggyőződését fejezte ki, hogy a szép bemutatót a látogatók érdeklődéssel fogadják, s ez a műélvezeten kívül a két testvérváros amatőr művészetét egymáshoz közelebb viszi, s fejlődését gazdagítani fogja.

Az elismerő szavak után a részvevők megtekintették az alkotásokat. A szocialista brigádok naplójuk aláírására kérték a Munkásegyetem igazgatóját és munkatársait, s ők a kérésnek örömmel tettek eleget.

A megnyitó után a két képzőművész kör között 1979-ben létrejött együttműködési megállapodást 1981. december 31-ig meghosszabbították. A megállapodást *Burzán Ilija*, a Munkásegyetem igazgatója és *Keresztes Mihály* iszt-titkár írta alá.

Kothensz Imre: FAVÁGÓK (fafaragás)

Kovács Katalin

SPORT

A járműtelep volt a bázis

Fél évszázad – három évtized tükrében

Jubilál a Postás Repülő és Ejtőernyős Klub

„1929, november 8-án a Postás Sportegyesület választmánya egyhangú lelkesedéssel elhatározta a sportrepülő szakosztály megalakítását" — olvasható egy postás évkönyvben, melyből azt is megtudjuk, hogy közadakozásból 18 ezer pengőt gyűjtöttek össze a mintegy 3 héttel később megalakult szakosztály anyagi támogatására. 1930. június 27-én a Magyar Aero Szövetségnek is hivatalos tagja; akkor 5 növendéke már kiképzés alatt állt, nyolc évvel később pedig 6285 felszállást és 1139 repült órát rögzítenek a dokumentumok.

A szakosztály a világháború után az SE önálló csoportjaként kelt új életre 1947-ben, s 1949-től repülőklubként működött. Később jól funkcionáló ejtőernyős szakosztállyal bővült, melynek tagjai, 1979-ig, 9 országos egyéni címet, 14 ezüst- és bronzérmet szereztek, ezenkívül két világbajnoki helyezéssel, 14 országos rekorddal, s számos más, nemzetközi eredménnyel dicsekedhetnek. A vitorlázórepülő szakosztályból heten országos bajnokok. Nemzetközi versenyeken négyen arattak győzelmet, több mint tizenhatan értek el (az első hat között) helyezést, s ugyancsak 1947. és 1979. között 23 nemzetközi rekordot állítottak fel.

A fél évszázados fennállását június 28-án, Dunakeszin nagyszabású repülőbemutatóval — ahová a munkájukat legínkább támogató postás szocialista brigádokat is meghívják — megünneplő klub a

zi azt a hőlégsugaras kismotort, melyet egy városközi postai szállításra alkalmas helikopterbe (anyagi fedezet hiányában, sajnos, nem épült meg) akartak szerelni egykori szolgálati helyén: a Központi Javító Üzem iparitanuló-műhelyében.

Az első magyar gyémántkoszorús, *Opitz Nándor*, jelenleg a vitorlázórepülő válogatott keret edzője, 1939-ben ismerkedett meg ezzel a szép sporttal, s máig a postás klub tagja.

Fejős Miklós 6 esztendei repülőmúlttal 1947-ben csatlakozott hozzájuk, ugyanabban az évben, amikor a postához szegődött; kezdetben a Járműtelepen dolgozott, ma a vezérigazgatóságon gépjárműfőelőadó.

A szót az ő nevükben is *Donászi Tibor* viszi; gomblyukában ott kéklik a három vizsgát jelképező három sirályt övező ezüstkoszorús jelvény; ennek birtokosa csak teljesítményrepülő lehet. (A postánál egyébként már 41 éve dolgozik, s a vezérigazgatóságon műszaki fejlesztéssel foglalkozik.) Ő 1938-ban kezdett repülni, s 1947-től öt esztendőn át volt oktató és repülőtérparancsnok, klubtitkár és anyagbeszerző, főszervező és kifutófiú — mikor, mire volt leginkább szüksége a lelkes társaságnak.

— A postás repülők akkori bázisán, a Járműtelepen talált rozzant Tücsök törzzsel kezdtük el az új életet — meséli. — A bognárműhelyben még-

De hamarosan ráébredt, hogy amit egyesületi sovinizmusnak tartott, az nélkülözhetetlen egyesületi hűség és összetartás, így még az év szeptemberétől ismét önálló klubként dolgozhattunk tovább. Egy hónappal később pedig ünnepélyes keretek között vehettük át a repülőszövetség, a vezérigazgatóság, valamint a posta más rangos képviselőitől a Hármashatár-hegyen azt az öt vitorlázó repülőgépet, melyek révén már mindenki startolhatott vasárnaponként — legalább egyszer. Rettenetesen boldogok voltunk, hiszen addig a repülőtéren is inkább csak dolgoztunk, semmint repültünk. Hogy ezt némiképp meghálláljuk a postának, „sétarepülésre" invitáltuk az akkori postaügyi minisztert. Amiből kis híján nagy galiba származott. Ezekben az időkben ugyanis még „csúzliztunk", vagyis a V-alakú gumikötél két végén 5-5 növendék megfeszítette a száron levő, s a rögzített gép orrába akasztott karikát. Ezután a repülőgép „Kihúzni, futni, el!" vezényszó után az „el"-re kioldódott, s mint parittyából a kő, kirepült a levegőbe. Igenám, csak valami hiba folytán még a „futni" szót sem fejeztük be, mert a gép már a fu...-ra elindult, engem pedig, mert én voltam a pilóta, majd a frász tört ki, hogy mi lesz, ha most valami baj éri a posta legelső emberét, de akár a vadonatúj Cimbora típusú gépet?! Szerencsére megúsztuk a dolgot, a miniszter pedig még a leszál-

már olyan hírnevünk s gyakorlatunk volt, hogy Balatonkiliti-n, egy kimustrált repülőtéren, júniustól augusztusig csináltunk egy-egy hónapos táborokat, más klubok tagjainak is. A közben lerobbant csörlőkocsink helyett pedig ugyancsak a posta járműtelepén dolgozó ipari tanulók készítettek új aggregátort egy 200 lóerős motorú régi sport Mercedesből. Erre már két gépet akaszthattunk egyszerre, ami, mondani sem kell, teljesen szabálytalan volt... De így ezen a nyáron naponta már 150—160 felszállást is végrehajtottunk, s csupán a postás repülők 42 vizsgát szereztek, sőt, közülük még ugyanebben az évben hárman is neveztek az országos junior bajnokságra.

Innen kezdve már „sínen" voltunk, s később három repülőtéren is ott nyüzsögtünk — teszi hozzá Fejős Miklós, aki máig sajnálja, hogy éppen akkortájt, egészségi állapota miatt, kényszerült megválni a klubtól.

— És nemcsak dolgozni, lelkesedni tudtunk, hanem repülni is — veszi át a szót Opitz Nándor. — *Mező György* pilóta és a postás *Mayer János* navigátor máig élő rekordot állított fel 1952-ben: gumistartból, Kránich típussal 411 kilométeres szabadtávot. Ez valahogy elfelejtődött. Pedig az ilyen teljesítmények a repülés és a posta történetében egyaránt nagybetűket érdemelnének. Nem szólva az emberekről, akik sportolóként és dolgozóként is helytálltak

Mátyás Kanizsay tőlovászmesternek adta. De nem maradt soká a Kani-
bb a Szent-

élkül pusz-
sem hiány-

Ugyanilyen
Mindegyik
eg forrástól
ően vízdús
lenül a re-
ori mészkő
aralótelepet
gva, für-
ldozati kő,
züst érmek,
cskák, szer-
yak melyek

gyenes, jól

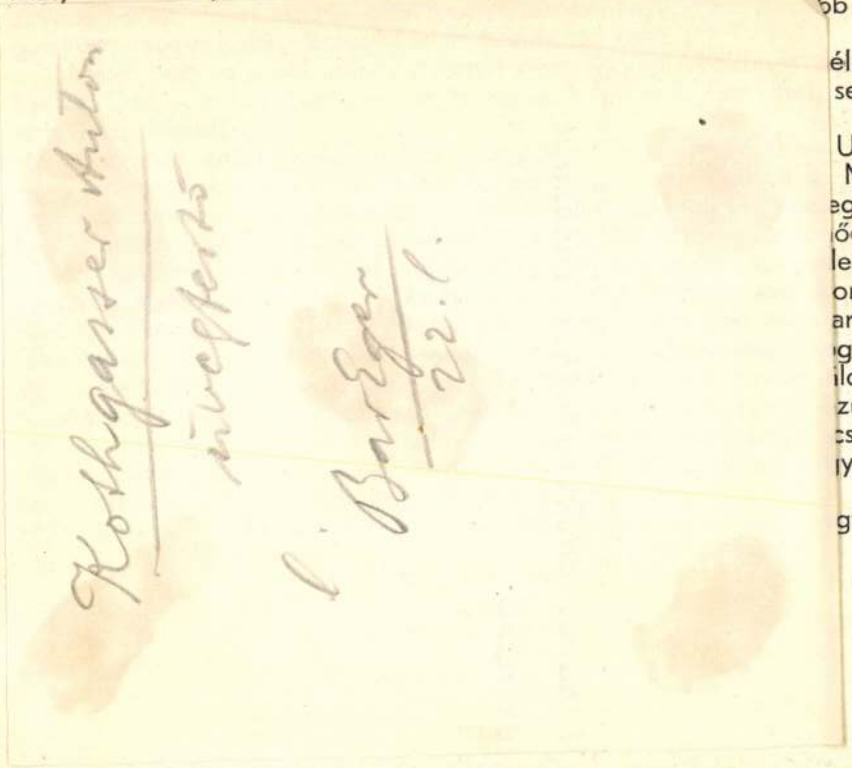

zsalikom s terjeszti illatát a menta. A börtönt, melyben a néphagyomány szerint újholdas éjszakákon még ma is üvöltenek a megkinzott áldozatok lelkei. A bástyafalakat, melyekre a lecsordult vér nyomán, rozsdabarna mohát, ezüstös zuzmót plántált az idő. Üljük a kerettelen ablaküregeket, honnan valamelyik Garay, Rozgonyi, Erdődy, vagy Gyulaffy-lány epedve nézte az alant kanyargó vári ösvényt, melyen szíve lovagjának kellett érkeznie. Álljunk meg a hajdani kandalló ürege előtt, melyből letünt századok zúzos telein pattogva parazsolt a tűz. Keressük föl egykori címeres termét, a napokig, hetekig tartó tivornyák színhelyét és elképzelésünkben kíséreljük meg visszahelyezkedni a múltba!

A falak viszonylag épek. A várkapu íve fölött címernyomok. Igen, csak nyomok. Hatszázados multjában ki tudja hány birtokos címere volt ide befalazva! Az előudvarból dongaboltozatú, egykor laktanyául használt helyiségekbe lépünk. A főtorony melletti síkátor a belső udvarba vezet. Az udvaron ma is jól kivehető az egykori kút helye. Mögötte az óriási kürtőjü konyha. Mellette az egykori lakószobák sora. Előttük egy kisebb négyszögü torony. Alatta a sívó bazaltsziklába vájt börtön.

A földszinti termek dongaboltozata még több helyen ép. De az emeleti szobák gerendázott mennyezetei régen beroskadtak. Az ablakok kerettelenek. A feltünően vastag falak porlékonyak, zuzmótól, apró növé-

563. TALPAS POHÁR, köszörült üveg, fazettált harangalaku testén fehér leveles ágak és kerek médaillonban arany szinben épület „Kaiserbad in Ofen" felirattal. 1830 k.

564. POHÁR, fuvott üveg, harangalaku, alsó része fazettált, fenekébe befoglalt ezüst huszas V. Ferdinánd király képmásával, 1848. évszámmal.

565. TALPAS POHÁR, köszörült üveg, oldalán piros-fehér-zöld szinnel szegett ovális médaillon GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN képmásával. XIX. sz. k.

566. TALPAS POHÁR, köszörült üveg, piros, recésalapu kelyhén beköszörülve KISFALUDY S. balatonfüredi szobra. Magyar, XIX. sz. k.

567. TALPAS POHÁR, hasonló az 565. sz.-hoz, oldalán KAZINCZY.FERENC mellképe. XIX. sz. k.

568. POHÁR, hengeres testén sárga alapon beköszörült magyar cimer és *Éljen a ki iszik belőlem* felirat. 1830 k.

569. TALPAS POHÁR, köszörült üveg, alsó részén gyürüs tag, oldalán kék alapon *Légy Boldog* felirat. Magyar, 1830 k.

570. NAGY TALPAS POHÁR, köszörült üveg, talpa karélyos, oldalán magyar gyalogos tiszt és közkatona álló alakja szinesen festve. 1840—50.

571. TALPAS POHÁR, üveg, oldalán beköszörülve „*Vörösmarty Laka Nyéken*" és „*Hazádnak rendületlenül — Légy hive óh Magyar!*" két verssora. Magyar, 1830 k.

572. NAGY TALPAS POHÁR, fuvott üveg, hordóalaku kelyhén a magyar cimer van beköszörülve. Magyar, 1820—30.

573. TALPAS POHÁR, fuvott üveg, oldalán beköszörülve magyar huszár lovon, kivont karddal. Magyar, 1830 k.

574. PALACK DUGÓVAL, fuvott üveg, oldalán, piros medaillonba, a magyar korona van beköszörülve. Magyar, 1830 k.

575. NAGY TALPAS POHÁR, hasonló az 557. sz.-hoz.

576. NAGY TALPAS POHÁR, hordóalaku testén a kétkulacsosságot ábrázoló beköszörült jelenet, két magyar alakkal, alatta a jelenetre vonatkozó felirás. Magyar, 1820—30.

577. FÜLES TALPAS EMLÉKPOHÁR, fuvott üveg, oldalán beköszörülve csókolódzó galambpár két fáklya és *Engem ne felejts* felirás. Magyar, 1830 k.

578. KOTHGASSER POHÁR, kihajló oldalán barnás áttetsző szinben a magyar cimer felett a Madonna PATRONA.HUNGARIAE—S.MARIA.MATER.DEI. körirattal, peremén empire aranydisztés.
XV. tábla.

579. MAGYAR CIMERES POHÁR, fuvott üveg, oldalán sárga és barna áttetsző szinben a koronás magyar cimer, két angyallal Kothgasser modorában, alatta *Éljen a Nemzet* felirás. Bécs, 1820—30.
XV. tábla.

580. POHÁR, fuvott üveg, kihajló oldalán, áttetsző szinekben festett jelenet: Szent István a felhőkön trónoló Máriának felajánlja a magyar koronát és magyar cimer. Kothgasser műve. Bécs, 1820—30.
XV. tábla.

581. KIS TALPAS POHÁR, fuvott üveg, oldalán beköszörülve V. Ferdinánd magyar király a kardvágás jelenetében. Magyar, 1830.

545. ZÖMÖK HENGERES PALACK, fuvott üveg, oldalán beköszörült cimer: török és magyar lovas alakjával. Magyar, XVIII. sz. m. f.

546. PÁLINKÁS BUTYKOS, fuvott üveg, lapitott nyolcszögü, oldalán szinesen, álló magyar ruházatu férfi, baljában pohár. Magyar, 1755.

547. BOROS PALACK, fuvott üveg, négyszögü, oldalán szinesen, vágtató magyar lovas. Magyar, XVIII. sz.

548. PÁLINKÁS BUTYKOS, fuvott üveg, ónszájjal, lapitott nyolcszögü, oldalán szinesen, álló magyar férfi karddal. Magyar, XVIII. sz.

549. PINCETOKBA VALÓ BOROS PALACK, fuvott üveg, négyszögü, egyik oldalán *PB* monogrammos kartus tetején mérleget és kardot tartó magyar alak. Magyar, XVIII. sz.

550. BOROS PALACK ÉS POHÁR, fuvott üveg, oldalán beköszörült cimer (Tomcsányi?), magyar lovas alakjával. Erdély, 1800 k.

551. MÁRIA TERÉZIA TALPAS POHARA, fuvott és köszörült üveg, kupos oldalán beköszörülve, a magyar és a cseh cimer közt, kartusban, Mária Terézia fiatalkoru képmása, hátul koronás MRT monogramm. Szilézia, 1740 k.

552. BOROSPOHÁR, fuvott üveg, alsó része köszörült; oldalán beköszörülve kerek medaillonban magyar nemes félalakja karddal, fent VIVAT.P.IOSEPVS.BENEDICTVS felirat. Magyar, XVIII. sz. v.

553. KETTŐSFALU POHÁR, fazettált alak, közbe fogott, szinezett arany csatajelenet, magyar és német lovasokkal. Cseh, XVIII. sz.

554. NAGY POHÁR, fuvott üveg, kupos oldalán beköszörülve, ovális keretben, cimer fával, két csillaggal és G—B betükkel és három médaillon a tudományt, önfeláldozást és zenét jelképező jelenettel és latin köriratokkal. Magyar, 1700 k.

555. TÖLCSÉRES POHÁR, fuvott üveg, kelyhén festve fekete-fehér-kék szinben a magyar cimer és VIVAT.REX.HUNGARIAE 1699 felirat. Magyar, 1699.

556. NYELES POHÁR, fuvott üveg, kelyhén beköszörülve és aranyozva a magyar cimer. Magyar, XVIII. sz.

557. NAGY POHÁR, fuvott üveg, kupos alak, oldalán beköszörülve a magyar cimer és keretben a király lovon és VIVAT.J.R.HVNGARIAE felirás. Magyar, 1700 k.

558. KETTŐS FALU POHÁR, fazettált, arany diszitéssel, oldalán két ovális médaillonban Ferenc császár és Mária Terézia mellképe. Cseh, 1840 k.

559. NAGY POHÁR, köszörült üveg, gerezdes testtel, oldalán „Előpatak" szines látképe. Magyar, XIX. sz.

560. TALPAS POHÁR, fehér és kék réteggel boritott, kiköszörült részletekkel, oldalán piros alapon a magyar cimer és *Emlékül* felirat. Magyar, 1840—50.

561. VIZES POHÁR, üveg, hengeres testén szinesen, cimbalmozó cigány, magyar ruhában van festve. Magyar, 1820 k.

562. TALPAS POHÁR, az 560. sz. hasonló, de kék és zöld réteggel. Magyar, 1840—50.

580. 579. 578.

Empire üvegpoharak.

593–651.

Magyar vonatkozásu bé[illegible]cellánok. XIX. sz. e. f.

Kothgasser

Bérs
XIX. 14.

Kótics Ferenc, grafikus

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JUL 30

KELET-MAGYARORSZÁG

1021

Pegazus — Kótics Ferenc grafikája.

millió pár lábbelit gyár-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 345-726

Kótics Ferenc

KELET-MAGYARORSZÁG

1981 JUL 12

1021

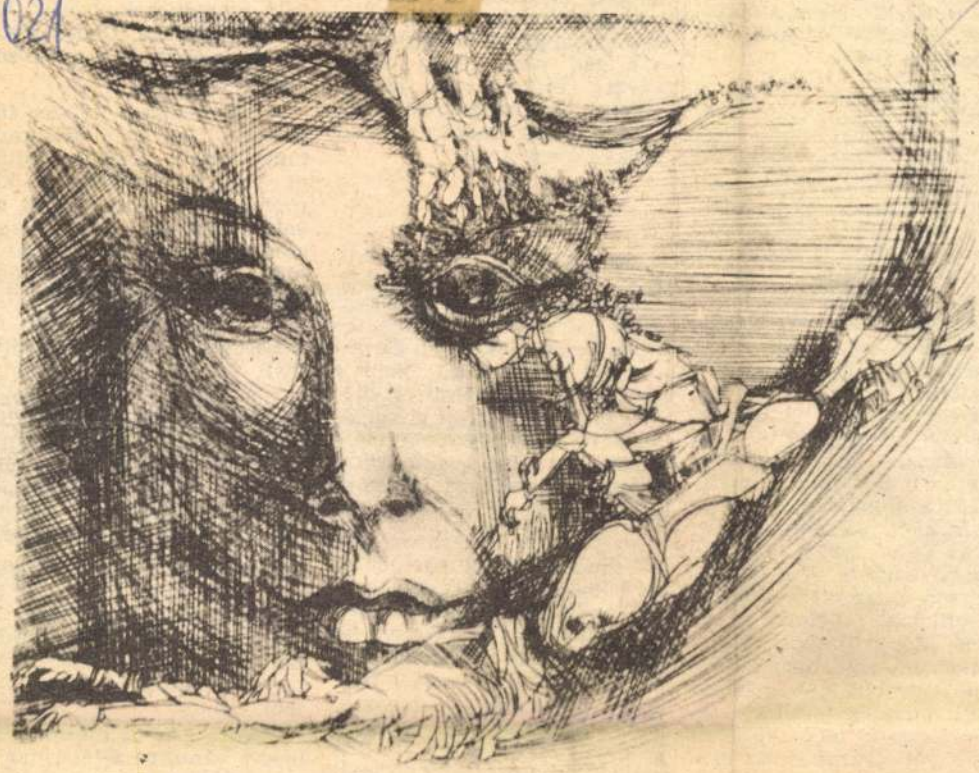

Kótics Ferenc: Álom. Császár Csaba reprodukciója.

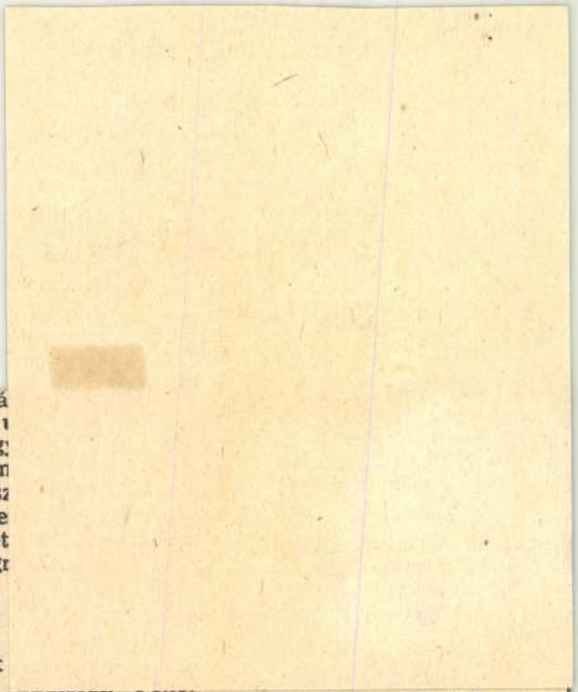

annal, a MEZOGEP vállalat műszaki igazgatójával ülünk az üdülő ebédlőjében s beszélgetünk.

— Emlékszem, behívott a vállalat igazgatója, *Nagy Sándor* és arról beszéltünk, hogy a tizenegy gyáregységben — akkor még annyi volt — több mint háromezer ember dolgozik. Azt mondta, venni kellene egy telket a Sóstón és építeni egy üdülőt, hogy a SZOT-üdültetésen felül is pihenhessenek, szórakozhassanak azok a dolgozók, akik megérdemlik. Akkor én felkutattam ezt a telket. Viszonylag olcsón vettük és mindjárt hozzá is láttunk a munkához. Előbb bozótot kellett irtani, terepet rendezni. Ezt a munkát a szocialista brigádok vállalták magukra. Az üdülő tervét *Csicska Gyula* készítette — a megyei tanácson dolgozott —, ő volt az építkezés műszaki ellenőre is. Másodállásban csinálta, de nem volt megfizetve. Ideje nagy részét ő is társadalmi munkában töltötte itt.

— Végül is mennyibe került a vállalatnak ez az üdülő?

hetekig kijá
munkaidő
favágásra, g
a brigád m
együtt, átsz
mentek az e
zösen végzet
örökké megr

Szeretnék
közölni az
Sándor, mint illetékes még az étkészleteket is felsorolná, de intem, csak a lényeget. Ez pedig: 12 vendégszoba, plusz 2 szoba. Egy földszinti ebédlő, tálaló és egy emeleti társalgó, ahol biliárdasztaltól a televízióig rengeteg a gondűző, a kellemes időtöltést szolgáló eszköz.

— Egy-egy szezonban 260 főt üdültetünk, 10 napos és kéthetes turnusokban. Jelenleg nyugdíjasok vannak itt. Nyaraltatunk gyerekeket is, sőt évek óta csereüdülőként vendégül látunk szovjet pionírokat, csehszlovák dolgozókat. A beutaltak naponta négyszer étkeznek, a TITÁSZ-üdülőből hozott koszt bőséges és változatos. Szervezünk kirándulásokat, Tokajba vagy máshová, a megye nevezetes, szép tájaira visszük a beutal-

nekünk, hogy láthatjuk ezt a kedves gyermeknapot.

Dorka Jánosné elérzékenyül.

— Én hat gyereket neveltem fel. Amikor még olyan kicsik voltak, mint ezek most, azt sem tudtam, egyik napról a másikra mi lesz. Jó, ha kenyér volt, tej került mindig, nemhogy csokoládé.

Elhangzott egy sor ilyen kezdetű mondat: „Ha én az ifjúságomat elmesélném... Ha én most lehetnék fiatal... Ezt, meg amit én éltem meg, nem is lehet egy napon említeni...

Ebédre a nyugdíjasok húslevest, rántott szeletet, fagylaltot kaptak.

— Nagyon finom volt — dicsérte Dobos Andrásné és ekkor a férje, rágyújtva egy

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kótics Ferenc, grafikus.

KELET-MAGYARORSZÁG

1984 MAR 31

1027

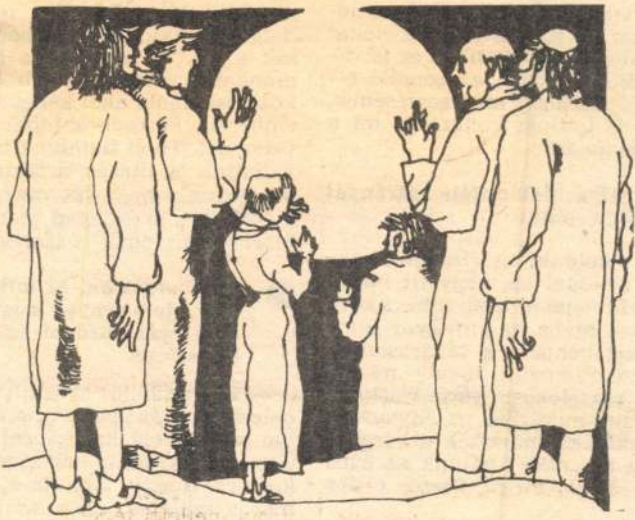

Kótics Ferenc: A NAP ALATT

van — s
nevezett tá
zsághoz tar
zik a helyz
rmelésirány
ám itt csak
atáridőket
tkoznak jel
g" státusz
i is tudjuk,
kalapban".

helyzetnek
jfehértón?

rzékelünk, az általános sza-
. Például az, hogy itt túlsá-
színvonalon indították a bér-
ost hiába az anyagyár jóin-
ség behozni a fővárosiakat.
egemlíteném: tavaly mi itt
százalékos bérfejlesztésre
éget, miközben az anyagyár-
ázalékkal növelték a béreket
tt az „olló": nálunk az éves
43 ezer forint, Pesten pedig

dilemmájukat, mégsem tu-
lulni a közismert vélemény-
inik, Szabolcsban még min-
a munkaerő, mint a fővá-
rt itt még igen számottevő a

ott tartunk, hogy ha van an
a fonónő a munkapad melle
mérnöki diplomát is szerezhe

● **Megbocsásson, ez mind**
igaz, de a tények szigor
még nem európai szint
termelése.

— Ezt vitatom! Szerintem
bolcsi munkás „pesti", ha úg
pai szintű dolgokra képes! A
tőknél hiányzik a szükséges
kultúra. Kodály mondta egy
már a születés előtt, az ar
kezdeni. Kérdem én: az a fia
középkáder, akinek az apja
pált, szántott, aratott, hogya
meg „az ipari zenét" még a
volt mit örökölnie! Ezzel s
ni, amikor valamire vállal
dönteni akarunk. Segítünk n

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kótics Ferenc, grafikus

KELET-MAGYARORSZÁG
1984 JAN 7

1021

ÁLOM (Kótics Ferenc grafikája)

zi továbbképzést Nyíregyh
s amikor 1982-ben az ors
gatói tanácskozásnak Sza
a házigazdája.

Az igazi elismerést a
a közönség érdeklőd
moknak. Mit tettek és tesznek a közön-
ség nagyobb rétegeinek megnyeréséért?

— Igazgatóságunk intézményeinek állapota általánosságban megfelelő, az állagában leromlott nyírbátori állandó kiállítás felújítása 1983-ban tanácsi és minisztériumi támogatással megkezdődött. Átadták rendeltetésének a kisvárdai Rétközi Múzeum újjáalakított épületét. A jövőben az alábbi helyeken tervezünk múzeumbővítést: Nyíregyházán vagy a volt munkásotthon, vagy pedig a Szamuely-ház birtokba vételével létre kívánjuk hozni a megye forradalmi-munkásmozgalmi hagyományainak állandó bemutatóhelyét. Szintén Nyíregyházán, a Jósa András Múzeum épületének bővítésével „Szabolcsi Galéria" néven állandó képzőművészeti kiállítást rendezünk, a Sóstói Múzeumfaluban pedig folytatjuk a második építési ütem munkálatait.

Hogyan alakult a közművelődés szempontjából igen fontos szerepet betöltő állandó és időszaki kiállítások mérlege?

— A közművelődési munkában valóban elsőrendű szerepet játszó múzeumi állandó kiállítások száma 1982-ben 44 volt. Ez a megyék átlagánál jobb arány. Számit azonban az is, milyen idejűek a kiállítások, megfelelő-e a felfrissítésük, amelyek az érdeklődés ébren tartásához nélkülözhetetlenek. Az állandó kiállítások közül 32 a tíz évnél fiatalabb, ebből 12 öt évnél frissebb. A régi kiállítások, kettőt kivéve — Kisvárda és Nyírbátor az átépítések miatt — megfiatalodtak, újabb anyagokkal várják a közönséget. Az időszaki kiállítások száma 1982-ben 38 volt, ez az országos átlagnak megfelelő, azonban számukat a jövőben csökkenteni szeretnénk, hogy kevesebb, de tartalmasabb, nagyobb közönségsikereket hozó bemutatókat rendezhessünk.

— Az elmúlt nyolc esztendőben valamenynyi tájmúzeum székhelyén megalakultak a múzeumbaráti körök, azonban meg kell val-

re szombaton délelőtt, enne
pedagógusok elfoglaltsága n

Hol vannak elhelyezé
dok a megyében?

— Két helyet említenék,
ban és Mátészalkán a múz
kezik még időszaki kiállítá
nincs megfelelő helyiség a
mekfoglalkozások megtartá
mi hálózatban. Márpedig ily
nek, a korszerű múzeumi r
ja az úgynevezett cselekv
ahol a közönség nem csu
nem maga is részesévé vál
matoknak. De nem csupán
jaink vannak.

— A szemlélet is akadály
ken a korszerűbb múzeu
tevékenységet, ugyanis az
hiányosságai miatt fiatal s
része idegenkedik a népm
tól, lekezelik a múzeumi k
mennyi formáját, még az í
is. Itt említem azt is, ami
tok szempontjából fontos:
gek és anyagi források hiá
maink nincsenek ellátva k
felelő múzeumi kalauzo
gyakkal. Ez utóbbiakon a
tálybalépése hozhat megfe

Mivel gazdagodtak a
ötéves terv időszakáb

— A hatodik ötéves ter
natkozó feladatait időa
megvalósítjuk. Két éve m
állítás Mátészalkán, átadt
Sóstón, 1982-ben Szabolc
forradalmi hagyományai
kiállítást avattunk a Jósa
ban, átadtuk a kállósemj
szeti kiállítással avattuk
Múzeum épületét. Ebben
a tiszaberceli Bessenyei

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 345-726

Kótics Ferenc, grafikus

KELET-MAGYARORSZÁG

1982 JAN 6

1021

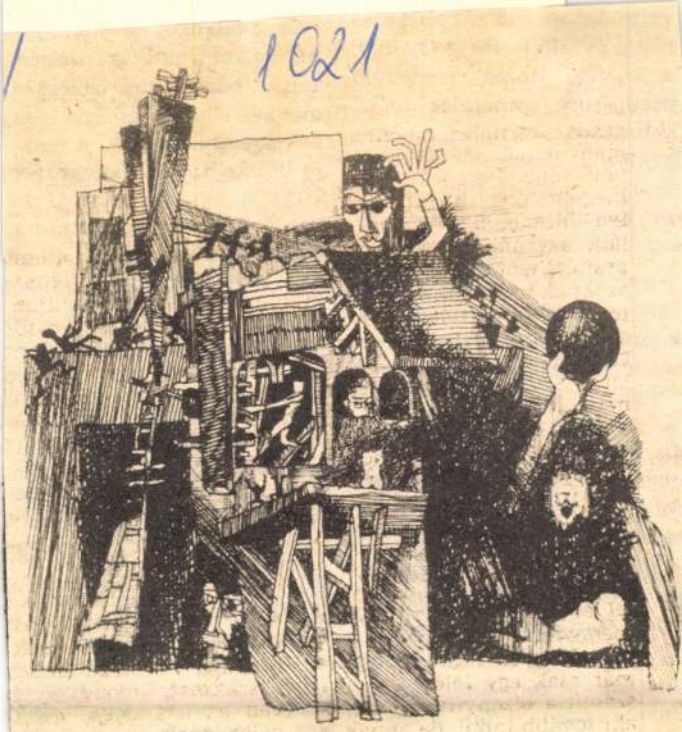

Malom. Kótics Ferenc grafikája

vette űzőb
rük a kivá
a Székely
párthíveir
katonákra
egyaránt.
netíró ez
legkeserűb
bertelensé

Nem sokkal ezután Lippai Balázs, Rákóczi hadnagya, a kapitányokkal való tanácskozás után megtámadta Bethlen Gábor és Bektás bég csapatát. Bethlen és Bektás félálomban és félmeztelenül, egy szál karddal a szájukban átúszva a Temes folyót, tudtak csak menekülni.

Mikor Bocskay szabadságharca megkezdődött, Rákóczi Lajos csatlakozott a felkelőkhöz. Az 1606. évi dolgairól Bocskay kancelláriájának, Rákóczi Lajos kálló főkapitányhoz intézett levelei meg-

[illegible] az hajdúk kerü-
vén, mi dolog volna, Rákóczi azt mondja, hogy talán csak örömet lőnének. Azon közben közelbe menvén, jobban kezdenek hozzájuk lőni és a városban is ütnek azokra a hajdúkra, akik otthon voltanak: úgy aztán a hajdúk az kik Rákóczival voltak, levágtak (!) és ő magát sebben fogták el." A fejedelem aztán Petneházy István jenei kapitányt küldte el, hogy a feleket lecsillapítsa.

Ha ugyan így történt a dolog! Ugyanis így előadva a történet a hajdúk verziójának látszik. A másik változat szerint a várbeliek lőtték a várost, ahol hajdúk laktak. A

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 345-726

Kótics Ferenc, amatőr grafikus

KELET-MAGYARORSZÁG
1982 JAN 16

1021

Egy amatőr grafikus

Szokatlan vonalvezetés, szuggesztív kifejezőkészség, a mitológia világa és a jelen egymásmelletisége az, ami jellemzi Kótics Ferenc nyíregyházi amatőr grafikus munkáit. A Sámson, a repülő Ikarusz, a karakterizált és elvonatkoztatott környezetbe helyezett alakok; a ma emberének ábrázolása elgondolkoztat és óvatosságra int.

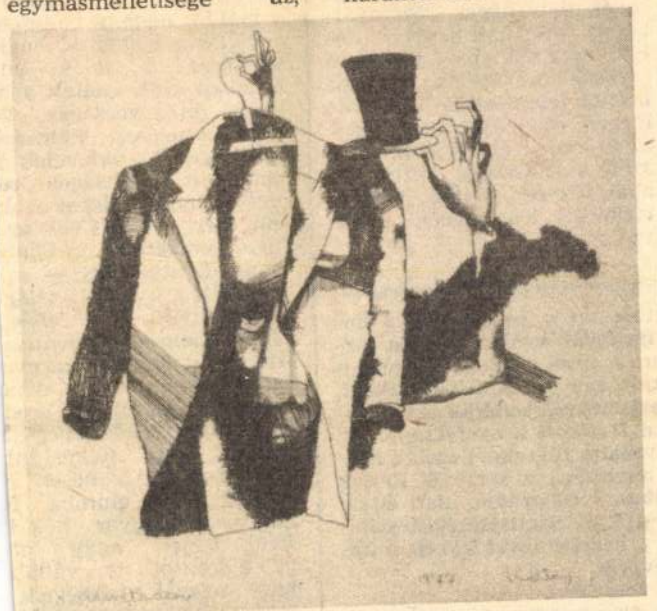

Kivetkőzés

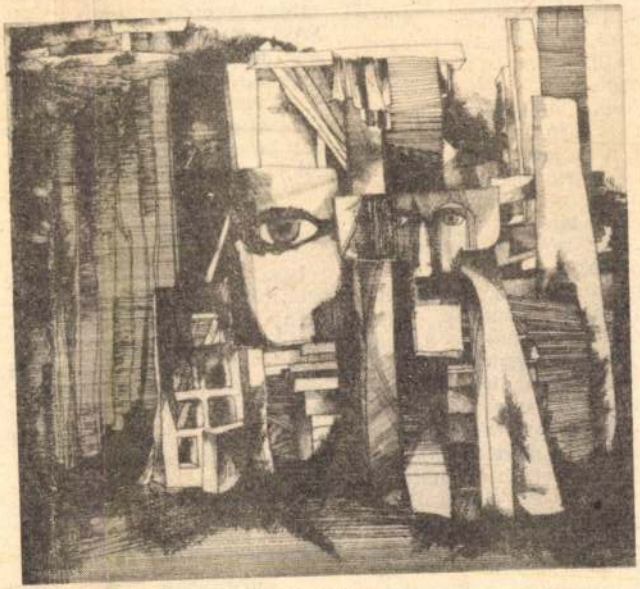

Kulissza

Kótics Ferenc eddig két országos pályázaton nyert első és második díjat. Az elmúlt esztendőben rangos helyen, a fővárosban, a Hadtörténeti Múzeumban sok ezren láthatták grafikáit. A megyeszékhelyen utcai plakátok, dekorációk, kirakattervek tanúskodnak munkájáról: az ÁFÉSZ-nél dolgozik, mint dekoratőr.

Kép és szöveg:
Császár Csaba

csata tovább folytatódott a XII—XIII. században. Az egyházi névadás látszott győzni, ez jórészt a társadalmi fejlődésnek tulajdonítható. Összeírások, oklevelek készültek, amelyek tartalmazták az adózók, a tulajdonosok, a szolgák neveit. De mivel sok egyforma név szerepelt, megkülönböztetésről szó sem lehetett. Egymás közt a világi név azonosította az embereket.

Az uralkodók közül Aba Sámuelről tudjuk, hogy viselte a világi és az egyházi nevét egymás mellett. A XIII. századból származó tihanyi összeírás már jobban hasonlít a mai beszélt nyelvhez, mert a nevek végéről elhagyják a latinra utaló -us végződést. Az okirat Petert, Adriant, Stephant, Mihalt említ.

Érdekes nyomon követni, hogy mennyire a társadalmi rangsor, vagy a vagyoni helyzet szabja meg a viselője nevét. A XIII. századtól a személynév mellé — a sok azonos miatt — egy újabbat adtak, amely megkülönböztette az egyént a társadalom többi tagjától. Ez a kiváltság azonban csak az előkelőségekre vonatkozott, a szegényeknek nem kellett másik név is. Ugyanígy a vagyonos osztály nőtagjai is csak egy nevet viseltek.

számít. A férfinevek két százaléka egyetlen tagból áll. Föld nélküli zsellérek, koldusok, jövevények azok, akiket csak egy névről ismer a falu. A folyamat azonban megállíthatatlan: a ragadványnevet lassan kiszorítja az apáról fiúra szálló, öröklött név.

Igaz, hivatalosan már öröklődik a név, a szájhagyomány azonban érdekes jelenségről tanúskodik. Bothos István kancellári jegyzőről maradt fenn a következő történet. Birtoka Félegyházán volt, s ezért nevét Félegyházi Istvánra változtatta. Tíz év után Tahiba költözött, a neve is követte, Tahi István lett.

Kiapadhata
állatvilág n
Sáfrány,
Csóka, Dar
Szarka, Ver
lektani ok
Vas, Hajnal,
Kása, Forró

Említettül
a közszavak
társadalom.
népek együttélése, közelisége révén más népek közszavaiból is alkottunk neveket. Lehet, hogy manapság már nem érezzük az átvételt, mégis hordoz jelentéstartalmat az idegen csengésű szó. Pozor nevű ember él köztünk, ezt a szót a szlávoktól vettük át, ahol tűzvész (orosz), veszély (szlovák) fogalomként él a szó.

Európában csak a magyarban áll a vezetéknév a keresztnév előtt. Oka, hogy mi a finnugor nyelvcsaládhoz tartozunk, s ezekben a nyelvekben a jelző megelőzi a jelzett szót. A teljes nevet is felfoghatjuk egy jelzős szerkezetként, s így érthető, hogy miért a vezetéknévvel kezdjük. Az indoeurópai nyelvekben ez a sorrend fordított a nyelvtanban is. követi ezt a névsorrend. A nyelvrokon finneknél csak a hétköznapi beszédben hasonlít a mienkhez a sorrend. Ennek oka, hogy a XVI—XVII. században svéd uralom alatt éltek, s így a svéd névadási rendet vették át. Statisztikák készítésénél a többi európai népnél is a vezetéknevet követi a keresztnév. Magyar sorrendnek nevezik.

Tóth Kornélia

pecsét (többféle alakban)
a kiállító neve, a keltezete
a kiállítás helyének megje
lése adja, a tudós kut
azonban ezek mellett a hi
lesség bizonyosságát be
tartalmi jegyek elemzésé
is elvégzi. Az oklevelek á
tanúsított kiváltságok re
szerint nagy érdeket szolg
tak, ezért gyakori volt az
levél hamisítása is. Újabb
ismét divatba jött — saj
nemcsak a nyugati világ
hanem itthon is — felélec
főként nemesi kiváltsá
azaz most nemesi szárma
bizonyító oklevelek előké
sése, ha nem sikerül ered
találni, esetenként megtes
bitorolt, vagy hamisított
Korábban különösen F
landiába, Belgiumba f
hez ment magyar nők
földi férjei nagy ar
gi áldozatot is vállal
hogy magyar feleségeik
mesi származását igazoló
levelet szerezzenek, e
megnövekedett az üzleti

Kótics Ferenc
grafikusmunkáris

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KELET-MAGYARORSZÁG

1983 SEP 10

lenne egyszer saját lakásban élni, saját családommal tö-

mint a fiúkat. Faluhelyen még elképzelni is nehéz, mi

1021

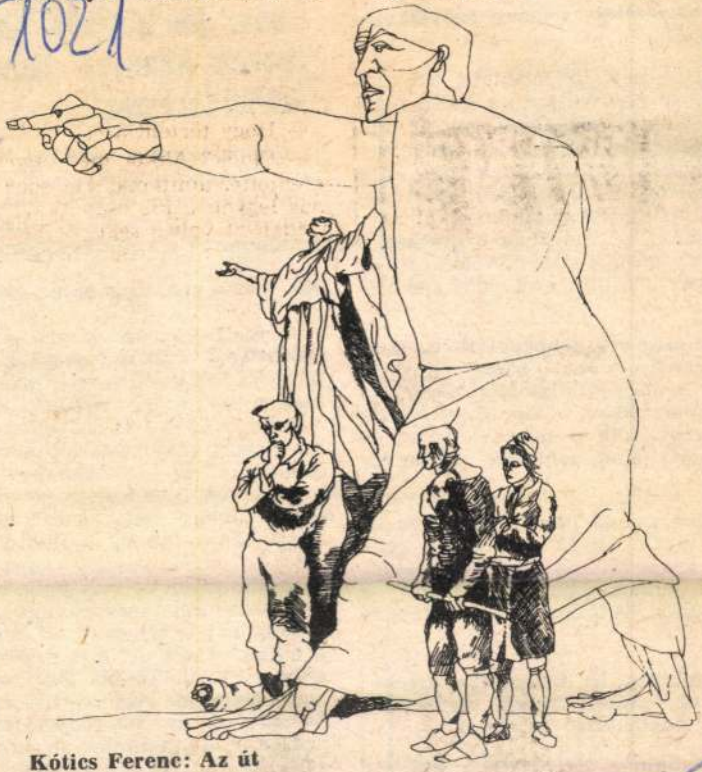

Kótics Ferenc: Az út

prosperál vagy „

helyzetben van
elenleg?

i év eddigi tapasz
most sem várhat
z értékesítési lehe
Szabolcs-Szatm
ét kisszövetkezet
olgozója minden
bonyolultabb fel
után a mi megyénk szövetkezeti
ipari centrikus és itt főként a ru-
ipar dominál, ez tovább nehezí-
t.

en meg egy közbevetést: az ipari
kezetek éppen azzal vannak
en a nagyvállalatokkal szemben,
gyorsabban alkalmazkodnak,
szervezésük a méretek miatt is
asabb lehet, mint egy mammut-
té.

ében ez így igaz, még akkor is,
gi körülmények között nem egy-
a termékváltás és a technológia
se: ennek egyaránt megvan a
chnikai és személyi feltételrend-

zeretném, ha túlságosan belebo-
lnánk ebbe, kérem, gyakorlati
val érzékeltesse mindezt.

például a Nyíregyházi Vas- és

lemondanak a vállalkozásról.

Pedig erre most igencsak sz

— Életbevágóan, hiszen a p
ményekhez csak így tudunk i
hány jó kezdeményezést, próbá
mel említek meg. Vegyük példá
szatmári cipőipart. Szövetkezet
res gyártmányfejlesztésük e
állandóan új termékekkel r
a börzéken, a piacokon, és ezz
egyre jobban kielégíteni a ve
Vagy konkrétabban szólhatunk
szövetkezetről, amely ezen
nyolc hónapon át volt jelen az
osztrák munkaszervező, aki a
eljárásokat igyekezett átültetn
üzembe. Most ott tart a szöv
száz pár termékükből több mi
legigényesebb exportigényeke
De nyugodtan hivatkozhatun
ágazatra: itt találmányok, kno
sárlásával, új technológiák

NAPKELET

A KM hétvégi melléklete

A TARTALOMBÓL:

- Fények és árnyak az esőben
- Álnyomorúság
- Csak tiszta forrásból
- Nóta születik

Aktuális kérdések

Működőképes marad a zsákgyár

Máthé Csaba

Nagyhalász (KM) — Jelentős üzletrészt vásárolt az a debreceni Agrotex Kft. a nagyhalászi zsákgyárat működtető Nyírpolipack Kft.-ben, amely eddig is finanszírozta a termelést illetve az elkészült zsákok jelentős részét megvásárolta. A pénzügyi tranzakció mégsem zajlott le olyan simán, mint ahogy Kuritár György, a kft. ügyvezető igazgatója remélte, akivel alábbi interjúnk készült.

Kuritár György

ELEK EMIL FELVÉTELE

❑ *Cégük évek óta potenciális vevője a nagyhalászi zsákoknak, mégis egy éve még úgy nyilatkozott, hogy nem akarják megvenni a zsákgyárat, nem kívánnak tulajdonrészt vásárolni a Nyírpolipack Kft.–ben. Miért változtatták meg döntésüket?*

— A Nyírpolipack Kft. és a Budapesti Kender–Juta vezetése között nagyon megromlott a viszony, emiatt veszélybe került a gyár működőképessége, számunkra pedig bizonytalanná vált, hogy azt a zsákmennyiséget, amit minden évben megvásároltunk és amelyre idén is megrendelésünk van a gyár le tudja–e gyártani. Végül úgy döntöttünk, hogy megvesszük a 109 természetes tagtól a kft. üzletrészét. Mindezt azután terveztük, miután a budapestiek sikertelenül akarták megvásárolni a 109 tag üzletrészét, ugyanis senki nem volt hajlandó eladni a Kender–Jutának az üzletrészét. Ezután Osváth Sándor, aki mind a Nyírpolipack, mind az Agrotex Kft.–ben résztulajdonos levelet írt a természetes tagoknak, melyben felajánlotta, hogy másfélszeres áron megvásárolja az üzletrészeket.

❑ *Információnk szerint egy másik tag, Bakó József és a nagyhalászi polgármester is vásárolni akart üzletrészeket, de végül nem a gyár területén, hanem a Napsugár étteremben Osváth Sándornak adták el üzletrészeiket a tagok. Mennyit fizettek ezekért?*

— Akkorra már felverték az üzletrészek árát, de az emberek csoportosan adták el, többségüknek 2,5–szeres árat fizetett Osváth Sándor. Végül 108 tag adta el üzletrészét, egyedül Bakó József nem.

❑ *Visszajelzések érkeztek arról, hogy a Nyírpolipack Kft. ügyvezető igazgatója, Koleszár Gyula szinte valamennyi fórumon feljelentette Önöket törvénytelenség miatt. Ezek után a kft. felügyelő bizottsága villámgyorsan taggyűlést hívott össze. Miért volt ennyire sürgős?*

— A tulajdonosok és a felügyelő bizottság úgy ítélte meg, hogy gyorsan kell lépni, mert a helyzet annyira romlott, hogy akár a gyár időszakos leállásához is vezethetett volna.

— Akkoriban mindenki mindennel foglalkozott *csak éppen nem a munkával*. Március végén Budapesten volt a taggyűlés, ahol a budapesti cég képviselője volt jelen, valamint Osváth Sándor, aki Bakó Józsefet is képviselte. Miután a taggyűlés megismerte a mérlegbeszámolót, visszahívta az ügyvezető igazgatói beosztásból Koleszár Gyulát. Korábban mindig nyereségről beszéltek, most derült ki, hogy majdnem 8 millió forint a veszteség. Ugyanakkor a taggyűlés ügyvezető igazgatónak Osváth Sándort nevezte ki. Határozatban rögzítettek egy új szerződést a Budapesti Kender–Juta és a Nyírpolipack Kft. között, amely határozatlan időre szól, egy évig egyik fél sem bonthatja fel, a budapestiek csak akkor, ha a Nyírpolipack nem fizeti a bérleti díjat, illetve az eszközökben szándékos rongálás történik. A Budapesti Kender-Juta lemondó nyilatkozatot adott, mely szerint ha Osváth Sándor eladja az üzletrészét, akkor a Budapesti Kender–Juta nem kíván élni az elővásárlási jogával.

❑ *A korábbi felzúdulás éppen amiatt volt, mert a budapestiek el akarták vinni a gépeket. Most is olyan hangokat lehetett a gyáron belül hallani, hogy az Agrotex Kft. leszereli a gépsort és Debrecenbe telepíti. Ezt tervezik?*

— A szerződés alapján sem lehetne erről szó, másrészről az Agrotex Kft. terveiben mindig is az szerepelt, hogy a zsákokat Nagyhalászban készítsék.

❑ *A halásziak korábban azt is sérelmezték, hogy a Budapesti Kender–Juta 30 millió apportot akar bevinni a Nyírpolipack Kft.–be. Mi történt ezzel az apporttal?*

— A mai napig sincs lerendezve a 30 miliós apport bejegyzése. A cégbíróság nem jegyezte be, mert alakilag kifogásolható a beadvány, két apportlista van, ezek nem egyeznek, ráadásul a tagokkal sem íratták alá. Pótlásra adják vissza és akkor a tagok eldöntik: aláírják vagy nem.

❑ *Egy nap alatt felszállt a füst, hiszen amiről eddig csak pletykaszinten beszéltek, az valóra vált. A teljes vezérkart leváltották a nagyhalászi zsákgyárban. Miért volt erre szükség?*

— Lépni nem lehetett a sok vezetőtől a gyárban, ezt a jelenlegi termelés nem bírja el. A 30 vezetőből 7 maradt, de további átszervezés is lesz az irodisták között. Valamennyi *volt vezetőnek fizikai beosztást* ajánlottunk fel a korábbi bérének meghagyása mellett, ezt elfogadták. Most dolgoznak az emberek, a munka intenzitása jelentősen javult.

❑ *Időközben a Budapesti Kender–Juta kérte, hogy a céget vonják állami felügyelet alá, ugyanakkor a sajtóban az is megjelent, hogy a kommandós akció miatt Bereczki Károly igazgatót az ÁVÜ elmozdította helyéről.*

— Az igazgatót nem váltották le. Amíg ki nem nevezik a cég élére a vállalati biztost, aki akár ő is lehet, addig marad, de a cég életét meghatározó döntésekre nincs joga. Ezt követően a kft. tulajdonosainak felállása a következőképpen alakult: egymillió Ft a Budapesti Kender–Juta, 100 ezer Ft Osváth Sándor, 1,250 millió Ft a debreceni Agrotex Kft. tulajdonrésze.

❑ *Az elmúlt héten az ÁVÜ-nél a privatizációról tárgyaltak. Hallhatnánk a tárgyalás eredményéről?*

— Az Agrotex Kft. adott egy szándéknyilatkozatot, mely szerint részt kíván venni a nagyhalászi gyár eszközeinek *adósságmentes* megvásárlásában. Nekünk most az a célunk, hogy az átszervezéssel stabillá tegyük a termelést, hiszen egy működőképes céget kívánunk megvásárolni.

❑ *A dolgozók a tulajdonváltozással együttjáró szervezeti átalakítást hogyan élik meg?*

— A távozó vezetők tisztában vannak a változás szükségszerűségével, de nem örülnek a taggyűlés és az ügyvezető igazgató intézkedésének. A kétkezi munkások korábban is igényelték a változtatást, a gazdaságos termelés feltételeinek a megteremtését és a foglalkoztatásuk biztonságát.

KM galéria

Kótics Ferenc grafikái

Újjászületés

Kótics Ferenc Nyírbátorban született, Nyíregyházán érettségizett. Képzőművészeti tanulmányait Budapesten végezte. Egyéni és csoportos kiállításokon vett részt a fővárosban, Zalaegerszegen, Nyíregyházán. Grafikai lapjain a biblikus, mitológikus látomások mellett emberi igazságok és tulajdonságok fogalmazódnak meg. E számunk illusztrációit Kisvárdán megrendezett kiállításának anyagából válogattuk.

Magánvélemény

Kisiklott gyermeksorsok

Kováts Dénes

Egyre gyakrabban, és hosszú ideje tapasztalom, hogy mindennapjaink rohanásában alig jut idő gyermekeinkre, a felnövő generációkra. A kisebbektől a nagyobbakig számtalan kisiklott sors, élet keservei kerülnek időnként felszínre. Emellett hány és hány olyan eset van, amikor magukba fojtják bánatukat, esetleg csak legjobb barátaiknak mesélnek bajaikról, problémáikról! A híradásokat figyelemmel kísérők, a gyermekekhez, fiatalokhoz időnként lehajlók kisebb-nagyobb tragédiák szemlélői lehetnek, melyek számtalan gondolatot formálnak, formálhatnak meg. A tettekről, a segítő szándékról — bár találunk jó példákat — arányaiban kevesebbet hallani. Igaz, a problémák és megoldásaik többnyire nem is a nyilvánosságra tartoznak.

A minap egy tizenévessel beszélgettem, rövidre tervezett találkozónk több órásra kerekedett. Mert kitárta szívét, elmesélte hányatott sorsát; gondjai, elkeseredettsége vélhetően nem egyedi kínokat tükröznek. Túl van már tinédzser korának derekán, szakmája nincs. Próbálkozott néhány dologgal, de valahogy egyik sem sikerült. Vagy az ő, vagy szülője ellenállásán bukott meg életének egyenes vágányra kerülése. A szülői szigor, elképzelés bizonyos esetekben hátrányára vált — még ha a féltés szándéka szülte is. Ennek ellentéteként az anyai ösztönzés nem éppen kedvező irányokat mutat, néha érthetetlennek tűnik. Vajon mi lesz ebből a lányból, megtalálja-e igazi önmagát? A családi háztól hosszabb-rövidebb időre elszökő, kétségbeesés kergette gyerekek példája is azt mutatja: ezek a családok nem töltik be elvárható, mi több, ideális funkciójukat. Mert sokszor nem a kalandvágy hajtja őket, hanem a kilátástalanság, kiúttalanság. S elgondolni is rossz, milyen baj érheti őket. Esetükben a verés, a büntetés nem feltétlen nevezhető a probléma ideális kezelésének, az viszont nehezen hihető, hogy szüleik elgondolkodva, magukba szállva igyekeznek helyreállítani gyermekük felbolydult lelkivilágát.

Félreértés ne essék, nem egyértelműen az anyákra, apákra akarom ráhúzni a vizes lepedőt, de sajnos arra kell gondolnom, felelősségük fölöttébb nagy ebben a kérdésben. Ha mindenki — végső elkeseredettségében — nem is szökik meg otthonról, azért elgondolkodtató azoknak a „kulcsos gyerekeknek" a sorsa is, akik a tanítás befejezése után sokszor a vakvilágban kóborolnak, mert egyedül lennének otthon, s nincs értelmes, őket lekötő programokra, tevékenységre módjuk, lehetőségük. A pénz pedig — de sokszor megfogalmaztuk már! — nem minden. Hiába kapnak meg esetenként mindent, amit akarnak, látják el őket bőven zsebpénzzel, nézhetnék naphosszat a videót, valahol a levegőben lógnak szeretet nélkül, csupán önmagukra hagyatkozva. Mert a felnőttek rohannak a pénz után, hogy biztosítsák családjuk megélhetését valamilyen szinten — s közben elvész a szeretet. Nem beszélve azokról a szülőkről, akik megszokásból vagy más indítéktól vezérelve gyakran nyúlnak az alkohollal telt pohár után. A szeretetre ugyanis legalább olyan szükség van, mint elegendő ennivalóra, játékokra, szuper holmikra. Korgó gyomorral bizonyára nehezebb szeretni, de a szeretetéhséget is ki kell elégíteni.

A múltkor érdekes gondolatot hallottam egy nyolcéves gyermek szájából. Azt mondta: nem jó dolog híres, vagy sokat dolgozó ember gyerekének lenni, mert az szinte sosem ér rá arra, hogy fiával vagy leányával foglalkozzon. Ez a kijelentés — ha jól belegondolunk — sokunkra érvényes lehet. Ha önvizsgálatot tartunk, bizonyára nem kevesen leszünk, akik egyetértenek ezzel az állítással, akik ilyen-olyan mértékben tartoznak gyermekeiknek. Ha nem is szeretettel, de idővel, a velük játszással, kirándulással, beszélgetésekkel. Azzal, hogy időnként leguggoljunk, letérdeljünk közéjük, és türelemmel, akár kis időre gyermekké válva foglalkozzunk velük.

Mert ha így teszünk, talán kevesebb lesz a kisiklott élet, a hazulról megszökő, a vakvilágban kódorgó, elkeseredett, megfásult gyermek. Belőlük ugyanis kevésbé válik vidám, tett- és életerős, az életet szerető felnőtt. Pedig sok ilyenre lenne szükség. Önmagunk érdekében is.

Slágerlista

Hazaiak

1. *Rapülők:* Áj Lav Jú (1.)
2. *FLM:* Rólad álmodom (2.)
3. *Edda:* Akitől minden szép (3.)
4. *Pierrot:* Nekem senki sem hegedül (4.)
5. *Sipos F. Tamás:* Nincs magyarázat (9.)
6. *Mathilda:* Éjfél után (6.)
7. *Digital Scream:* Hé, várj! (7.)
8. *Rapülők:* Zúg a Volga (8.)
9. *Rapülők:* Nem adom fel (5.)
10. *Pierrot:* Tegnap összetört egy álom (6.)

Külföldiek

1. *Whitney Houston:* I will always love you (1.)
2. *Michael Jackson:* Heal the World (3.)
3. *Dr. Alban:* It's My Life (2.)
4. *Bon Jovi:* Keep the Faith (4.)
5. *Madonna:* This Used To Be My Playground (5.)
6. *Madonna:* Deeper and Deeper (9.)
7. *Shakespear's Sister:* Stay (7.)
8. *2 Unlimited:* No Limit (10.)
9. *Madonna:* Bad Girl (-)
10. *Duran Duran:* Ordinary World (-)

Magnókazettát nyert *Pápai Orsolya* Gávavencsellő, *Tóth Bettina* Tiszavasvári, *Kovács Béla* Nyíregyháza. *Turcsán András*, a Pepe hanglemezbolt vezetője (Nyíregyháza, Európa üzletház) egy 400 forintos vásárlási utalványt ajánlott fel, ezt *Bukovenszki Zsolt* nyírpazonyi olvasónk nyerte.

Továbbra is várjuk tippjeiteket három-három hazai, illetve külföldi dalra.

A beküldési határidő: április 24. A levelezőlapra feltétlen írjátok rá: KM-Slágerlista. A slágerlista vasárnap délelőtt a nyíregyházi rádióban hallható.

Dal és szöveg

Tavasszal jön a „novemberi eső"

Örömmel tapasztaltuk, hogy a szerkesztőség újra indította a Dal és szöveg című rovatot a fiataloknak szóló oldalon. Nagyon szeretnénk, ha kívánságunkat teljesítenék, s megjelentetnék a Guns N' Roses: November Rain című dalának szövegét. Előre is köszönjük: Tarján Gabriella (s még 15 aláírás).

Néhány hét eltelt a kérésetek megérkezése óta, de időbe került nekünk is, mire sikerült a szöveget megszerezni. Mint már annyiszor, most is *Mikecz Tibor* nyírteleki olvasónk segített.

Guns N' Roses: November Rain

When I look into your eyes
I can see a love restrained
But darlin' when I hold you
Don't you know I feel the same

Cause nothin' lasts forever
And we both know hearts can change
And it's hard to hold a candle
In the cold november rain

We've been through this such a long long time
Just tryin' to kill the pain
But lovers always come and lovers always go
An no one's really sure who's lettin' go today walking away

If we could take the time to lay it on the line
I could rest my head
Just knowin' that you were mine
All mine

So if you want to love me

Then darlin' don't refrain
Or I'll just end up walkin'
In the cold november rain

Do you need some time..on your own
Do you need some time.. all alone
Everybody needs some time..on their own
Don't you know you need some time..all alone

I know it's hard to keep' an open heart
When even friends seem out to harm you
But if you could heal a broken heart
Wouldn't time be out to charm you

Sometimes I need some time on my own
Sometimes I need some time all alone
Everybody needs some time on their own
Don't you know you need some time..all alone

And when your fears subsids
And shadows still remain
I know that you can love me
When there's no one left to blame
So never mind the darkness
We still can find a way
Cause nothin' lasts forever
Even cold november rain

Don't ya think that you need somebody
Don't ya think that you need someone
Everybody needs somebody
You're not the only one
You're not the only one

Az oldalt összeállította: M. Magyar László

fiatalokról — fiataloknak

Ahol a főszerkesztőt is megbírálják

Jegyzetek az asztalfiók számára a történelemről, amely később hasznos lehet

Mátészalka (KM — MML) — Tíz szál égő gyertya jelezte a tortán, hogy megalapításának immár tizedik évfordulóját ünnepli Mátészalkán az Esze Tamás Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola ifjúsági lapja. A kis ünnepségen részt vettek az egykori diák-főszerkesztők is, akik az elmúlt tíz évben sokat tettek azért, hogy rendszeresen megjelenjen a lap.

A diák-főszerkesztő jelenleg *Nagy Attila*, aki 1992. szeptembere óta tölti be ezt a tisztséget.

— Az elődöm, *Losonczi Katalin* negyedikes volt, így új főszerkesztőt kellett választani tavaly tavasszal. Sajnos én sem lehetek sokáig diák főszerkesztő, mivel az idén érettségizem. Fáj, hogy el kell mennem, hiszen nagyon jól együtt dolgoztunk a szerkesztőség tagjaival. A Kossuth Lajos Tudományegyetemre szeretnék jelentkezni, s könnyen lehet, hogy folytatom majd az újságírást az egyetemen, valamint utána is.

❑ *Hogyan kezdődött a gimiben az újságírás?*

— Elsős voltam, mikor mondták, lehet írogatni a lapba. Megtetszett a szerkesztőség hangulata, s végül itt ragadtam. Főleg a történelmi témák érdekelnek, a műfajok közül pedig a riport áll hozzám a legközelebb. Készítek interjút is, nem is olyan régen *Nagy Bandó Andrással* beszélgethettem. Szeretek elemzéseket is írni, azonban a suliújság profilja nem teszi azt lehetővé, hogy azok ott meg is jelenjenek. Amolyan hobbiként az asztalfiók számára írogatom ezeket az elemzéseket, jegyzeteket. Az írásokat jó összevetni később a valósággal, s így kiderül, mennyire voltak helytállóak a gondolataim. Mostanában például gyakori témám a jugoszláv válság. Kapcsolatban vagyok olyan újságírókkal, akik ott dolgoznak, s ők segítenek nekem eligazodni.

❑ *A szerkesztőségben rajtad kívül csak lányok dolgoznak. Biztosan elkényeztetnek.*

— Nem kényeztetnek el, az én cikkeimet is jó alaposan megbírálják a szerkesztőségi tagok. Általában a szerkesztőségi üléseken felolvassuk a megjelenésre váró cikkeket, s mindenki elmondja a véleményét. Elviseljük a bírálatokat, nincs belőle sértődés, hiszen valamennyiünknek az a célja, hogy jobb és jobb újságot készítsünk. Egyébként próbáltunk fiúkat megnyerni, de aztán valahogy mindig kimaradtak. Továbbra is nyitva áll az ajtó előttük, azonban őket kevésbé érdekli ez a terület.

Nagy Attila
A SZERZŐ FELVÉTELE

❑ *Valószínűleg a gimiben is vannak gondok, problémák. Nem féltek írni ezekről?*

— Elmondhatom magunkról azt, hogy nem feltétlenül hajtunk fejet az iskolavezetés előtt, ugyanakkor törekszünk a korrekt kapcsolatra. Bizonyos esetekben írunk bíráló cikkeket, hiszen a diákság hangjának jelen kell lennie. Természetesen a tanárok is veszik a lapot, de az olvasók többsége mégiscsak diák.

❑ *Hogy érzed, a te főszerkesztőséged alatt változott-e a lap?*

— A diák-főszerkesztő tevékenységéhez nem fűződnek nagy változtatások, én is legfeljebb a cikkeimmel viszek más színt a lap életébe, valamint a szerkesztőségi üléseket igyekszem vidámabbá tenni. Egy lap arculatát, milyenségét a szerkesztőségi tagok együttes munkájának kell meghatároznia.

Egy hétvége Tótvázsonyban

Szereplés után gyönyörködtek a táj varázslatos szépségében

Nyíregyháza (KM) — Nemrégen rendezték meg a Lajtha László és kora országos vetélkedő döntőjét, amelyen szép nyíregyházi siker született: az első és a harmadik helyet a Kodály Zoltán Általános Iskola csapatai szerezték meg.

— Rengeteget készültünk a döntőre, sokmindent elolvastunk és sok zenét hallgattunk — emlékezik vissza *Sipos Katalin*, a győztes csapat tagja. — Úgy érzem, felkészítő tanárunk, *Darányik László* igyekezett kihozni belőlünk a maximumot.

A két csapat együtt készült fel, egymást gyakran ki is kérdeztük. Nemigen lehetett ránk panasz, mindenki becsületesen megtanulta a maga feladatát. A döntő bizony elég hosszúra sikeredett, este fél nyolctól úgy tizenegy óráig tartott, már a zsűri is kókadozott.

Az első helyen végzett csapat (*Szilágyi Eszter, Maklári Gergely, Sipos Katalin, Botos Mónika, Fabók Edit*) repülőjegyet nyert, a harmadik csapat tagjai (*Dézsi Andrea, Szappan Henrietta, Szíjjártó Nóra, Kerényi Edina, Pokugyin János*) pedig egy hétvégét tölthettek Tótvázsonyban a Cseri kastélyban. Mivel a repülőjegyet a győztesek nem tudták kihasználni, a Cseri kastély tulajdonosa, *Falus Pál* őket is meghívta a Balaton közelében lévő kastélyba.

A szálloda előtt a diákok Szabó Dénes karnaggyal és Falus Pállal, a házigazdával
AMATŐR FELVÉTEL

— Érkezésünkkor éppen egy játékkonferencia volt a szállodában sok külföldi résztvevővel. Amikor megtudták, hogy énekkarosok vagyunk, felkértek bennünket, hogy énekeljünk nekik — folytatja Dézsi Andrea. — Olyan nagy sikerünk volt, hogy a szereplés után meghívtak bennünket kólázni.

Fabók Edit veszi át a szót:

— Sokat sétáltunk a környéken, illetve a szép erdőben. Még éjszaka is tettünk egy-egy kört, gyönyörködtünk a csillagos égben. Rendszeresen fürkésztük az eget, de hullócsillag helyett csak a repülőgépek lámpáit láttuk.

Természetesen nem maradtak ki a Balaton északi partjának látnivalói sem. A diákok kirándultak többek között Hévízre, Tihanyba, Balatonfüredre, Nagyvázsonyba.

— Nagyvázsonyban még lovagoltunk is — mosolyodik el Andrea. — Helyesebben mondva csak ültünk a ló hátán, amelyet körbe-körbe vezettek.

— Nem bánjátok, hogy a repülőútból nem lett semmi?

— Csak örülünk annak, hogy így alakult — mondja befejezésül Katalin. — Jó volt, hogy együtt lehettünk a másik csapattal, igazán szép napokat tölthettünk el Tótvázsonyban.

Persze mindebben nagy szerepe volt vendéglátóinknak, Falus Pálnak és feleségének, akik mindenben kiszolgáltak bennünket.

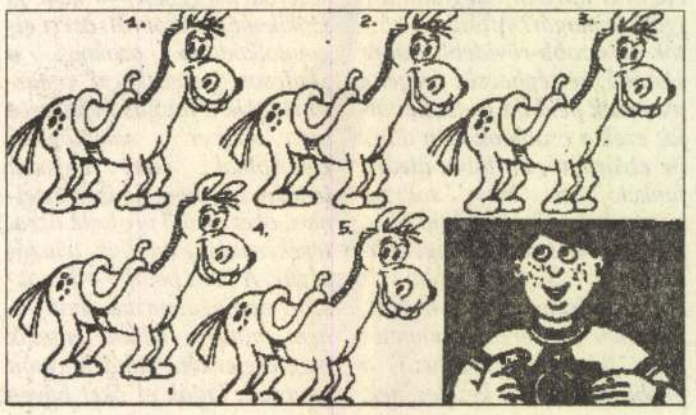

Gondolkodó

Pali lefotózta kedvenc paripáját, aztán csináltatott öt képet a vidám lovat ábrázoló felvételről. Ahogy nézegette az öt képet, akkor vette észre, az öt közül kettő a legapróbb részletig egyforma.

Melyik ez a kettő? A megoldást levelezőlapon küldjétek be a szerkesztőségbe!

Tini tüskék Pattanás

Vassné Figula Erika pszichológus

„Kamasz fiú vagyok, s kb. két éve nagyon pattanásos. Barátaim szerint a pattanások elmúlnak, ha valaki elkezd nemi életet élni. Ez valóban így van?"

Nem igaz. A kamaszkorban jelentkező pattanások bizonyos hormonműködésnek és az ezzel összefüggő átmeneti vagy tartós anyagcserezavaroknak, illetve a bőr működészavarának tudható be. Általában a másodlagos nemi jelleg kialakulása után megszűnik a pattanásos állapot, de ez nem a nemi élet elkezdésének, hanem az előbb említett zavarok megszűnésének köszönhető. Egyébként sok olyan felnőtt van, aki a rendszeres nemi élet ellenére pattanásos. A pattanások megszűntetése érdekében nem a nemi életet kell elkezdeni ilyen fiatal korban, hanem bőrgyógyászhoz kell fordulni.

(Várjuk továbbra is a lelki, a biológiai, a szexuális élettel kapcsolatos problémáitokat. A borítékra írjátok rá: Tini-tüskék!)

Röviden

Nyíregyháza (M. T.) — Leila K.: Mint született marokkói, a K. betű a Khalifi családi nevet takarja. Kezdetben családjával összetűzésbe került, mivel a szülők nem a show világában látták leányuk jövőjét. Megenyhültek azonban, amikor meghallották a két diszkós, Rob és Raz által készített dalt, amelynek a címe: Got To Get. Közben énekelt Dr. Albannal is.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍREK
1961 FEB 24.

1021 Kotnyek Antal

Ihlet a szőlőhegyen

Komor téli hangulat a Badacsony lejtőin (Kotnyek Antal felvételei)

IHLET A SZŐLŐHEGYEN

Az ötvenes évek elején budapesti festőnövendékek kirándultak Badacsonyba. Köztük volt Udvardy Erzsébet is, aki Baján született és szerette a Petőfit idéző végtelen síkságot. De amikor életében először meglátta a Balatonnal ölelkező öreg szőlőhegyet, felötlött benne, milyen jó lenne itt élni.

Aztán, jó tíz évvel ezelőtt lehetősége kínálkozott, hogy Derkovits-ösztöndíjjal vidékre költözzék. A badacsonyi villanás előbújt rejtekéből és Udvardy Erzsébet leköltözött Badacsonytomajra. Jelentkezett az állami gazdaság vezetőinél, hogy ott akar dolgozni.

*

Nyolc évig élvezte az állami gazdaság támogatását, ellátást és szobát kapott. Csizmát viselt — még nem volt divat —, esőben is a parton kószált vagy ment magányosan a hegyre vivő ösvényeken. Köszöntek neki, aztán ő is előre köszönt. De nem volt behízelgően barátságos. Szép délelőttökön olyan természetességgel ment festeni, hóna alatt kellékeivel, mint a szőlőmunkások a tőkéket befedni, vállukon a kapával.

Megszokták, egyre többen megálltak festőállványa mellett, nézték, csodálkoztak: hát ez mi!? S ő beszélt velük színekről, kompozíciókról, mintha kollégái lennének. Az emberek úgy vették, nem becsüli le őket, ez az ő munkája, ezt csinálja. Szívesen nyilatkoztak meg előtte, lassan félszavakból is értett, tekintetekből is olvasott... Érezte, hogy megtalálja itt majd a művészi kiélés boldogságát. De ez nem történhetett gyötrődés nélkül. Mit és hogyan mutasson meg ebből a tájból és ebből a népből? Mi az a mód és stílus, amely a leginkább az övé, amelyben az ő egyénisége a legjobban kifejezi magát? Ha nem is pontosan így kérdezte ezt, de ez volt örökös elégedetlenségében és keresésében...

... Porhó csapódik a szemünkbe, északi szél süvít, amint a csúszós úton a megadott címre, Badacsonytomaj 19-be igyekszünk. Öreg, vakolata-hullott villa néz a hegyoldalról a Balatonra. Ebben, a községi tanácstól bérelt, volt nyaralóban lakik a festőnő. A faluban „alkotóháznak" nevezik, pedig nincs benne műterem. Udvardy Erzsébet erre nem tart igényt, szobában is tud dolgozni. Különben a ház világos, a Balaton tükre megkettőzi a napfényt.

A házban teljes a felfordulás. Kőművesek közjalat bontanak, a hóra meszes, szürke por ülepedik. Két kis szoba tágasabbá bővül; de most rosszkor érkeztünk. A festőnő útrakészen, télikabátban fogad. Rögtön indítványozza, hogy menjünk át a művelődési házába, ott vannak a festményei, előző nap vitte át őket Terhán Jánossal, a művelődési ház fiatal igazgatójával. Ám a művelődés háza sem idegen Udvardy Erzsébet művészetétől, a ház felavatása után képeiből itt rendeztek kiállítást, amelyen a helybéliek megbizonyosodhattak festői munkásságáról. Akkor már elismert művész alkotásait nézegették, az előző évben volt első önálló kiállítása a budapesti Ernst Múzeumban. A rádióban is hallottak róla, a tévében is viszontlátták. A legtöbb látogató ezúttal volt először képkiállításon, sokan fel sem fogták, milyen ritka holló a falusi tárlat.

Udvardy Erzsébet »Vízöntő« című művével. Lent: Rögtönzött kiállítás a badacsonytomaji művelődési házban

A festmények magukért beszélnek. Udvardy Erzsébet választ tudott adni a benne forrongó kérdésekre. Úgy érzi, megtalálta saját hangját. S ha ez változni is fog, a mai, a meseszerű látás, a jelképes ábrázolás, a víziószerűen kifejezett valóság őszintén a sajátja, ha nem is csak ő jár ezen az úton. A színek tisztaságában, napfényességében, a tája konkrétségében, hangulatában ott van Badacsony. Festményein eluralkodik a derűs sárga gazdagsága. Nőies gyengédség és optimizmus van színeiben, mesélő kedvében.

Boldog és elégedetlen! Boldog, mert ott dolgozhat, ahová vágyott és ahonnan nem tudna már elszakadni. Édesapját, aki Baján élt, tavaly eltemette, édesanyját elhozta az alkotóházba. Elégedetlen, mert még keveset mondott el a múltról, jelenről és egyre tágabb, gazdagabb a badacsonyi mikrokozmosz...

Kóródi József

MIRE emlékszik?

m rejtvényvetélkedő Magyarországról

1. Így kezdődött...

le-
íta-
Le-
ően,
alá-
nem
ten
tör-
fog-
ele-

zott
jára
n...
nkat

lelte
éj-

déli
nban

ával
...
ke-

tud-
lkoz-

lt..
indig
sztelt
már
még
nyek
ársa-
szág-
nden
egyi-
eme-
kívá-
zani,
kben
zere-
meg
t. S
ránt
er-t.

akár Szinyore-t, akár Herr-t, az egyszerűség kedvéért inkább írunk utánuk urat, vagy né-t.

Nagy úr iménti megjegyzéséből az is kitűnik, hogy a közelmúltban Magyarországon járt látogatóban. Nem árulunk el főbenjáró titkot, ha hozzátesszük, hogy a Kiss házaspár is töltött néhány hetet az óhazában. Máskülönben aligha került volna sor az alábbi furcsa vetélkedőre. Illetve, még egy kellett hozzá: a vetélkedők (televíziós, rádiós, képeslapokban közölt fejtörők) világszerte dívó divatja. Így történhetett, hogy Kissné kérdésére: — És miért harangoznak egy órával korábban Kőszegen? — Nagy úr rávágta: — Mert amikor a török ostromolta ezerötszázvalahányban, akkor Ibrahim basa a hiábavaló ostromot éppen délelőtt 11 órakor hagyta abba. Ennek emlékére kongatnak abban a városban egy órával korábban, mint másutt...

— Egy tiszta poén... — mondta erre Kissné, és felírta, mert a bridzspartikat is ő írta mindig. Hát így kezdődött.

Mert Nagy úr erre így folytatta: — Most én kérdezek. Maguk a múltkor említették, hogy Szombathelyen is jártak és megnézték az Iseumot, az Isis templomot. De Berzsenyi Dániel szobrát látták-e? Igen? No jó. Hogy került az a szobor oda?

— Valami verset szavalt ott a költő... — felelte elgondolkodva Kiss úr, aki ritkán szólalt meg, de sosem hiába. — Várjon csak... Ha nem tévedek, »A fennkölt nemességhez« címzettet, 1797-ben...

— Egy az egyhez... — mondta Kissné és felírta. — Ez jobb, mint a kártya. Ti következtek, szívem... És én kérdezek. De nem szóban hanem képben... — A szekrényhez ment és kivett egy fotóalbumot. Rövid keresgélés után megmutatta az egyik képet. — Azt mondjátok meg, hogy melyik templom képe ez, miről nevezetes és mikor épült? Annyit elárulok, hogy nincs is olyan messze a ti Kőszegetektől, de Szombathelytől sem. Kicsit délebbre...

Nagyék megnézték a képet és nem ismerték fel. Kissné gyorsan felírt egy mínuszt nekik, mi pedig olvasóinktól kérjük a helyes választ:

1. kérdés: Melyik templomot ábrázolja az alábbi kép, miről nevezetes, és mikor épült? (Elég az évszázad is.)

— No jó — erősített Nagy úr. — Tudok én cifrábbat is kérdezni. Méghozzá kép nélkül is...

— Ha van képe hozzá... — mondta Kiss úr és nevettek.

— Van. Ha már a Dunántúl nyugati felénél tartunk, legyen egy soproni kérdés is. Mi az a *ponciher negyed?*

— Ez is valami... — biggyesztette el száját Kiss úr. — Én is olvasok Baedeckert... Ott sütötték a babrétest a soproni babtermelők, a Bohnenzüchlerek... Az ő nevüket őrzi a kifejezés. De mit őriz a *Tettye?*

— Az Pécsett van! — legyintett Kissné. A középkori püspöki palotát a törökök derviskolostorrá alakították át. Tettye törökül kolostort jelent. Hát annak a romjait nevezik ma is így... De ha már a helyneveknél tartunk, hát az *egri Hostyák neve honan ered?*

Mivel pedig Nagyék megintcsak nem tudtak válaszolni, ez lesz olvasóinkhoz a *2. kérdésünk!*

— Mire jó ez a sok német, meg török név? — mérgelődött Nagy úr. — Amikor lehet jó kurucos kérdéseket is feltenni? Itt is van mindjárt: a Kuruc-domb, Sopronban! Hát annak a neve honnan ered?

— Hogy' is hívták mama azt a kuruc vezért, akinek fél szeme volt?

— Vak Bottyán, papa.

— Az, az. Hát ő lőtte, kedves szomszéd, a labancot a várban, arról a dombról. Ennyi az egész. De most én jövök. Sopron közelében van egy ritkaszép kastély, amely azonban elsősorban nem a tulajdonosáról híres, hanem a zeneszerzőjéről. Arról a világhírű zeneszerzőről, aki, 1768-tól 1809-ig itt élt, vezette a kastély tulajdonosának magánzenekarát, komponált és közben gazdája egyszer úgy bánt vele, mint a barátjával, egyszer meg mint a lakájával... De hát akkor a legnagyobb művészt se vették jobban emberszámba, mint a...

— Ne is folytassa, kedves szomszéd — vágott a szavába Nagy úr. Most meg túlságosan könnyű kérdéseket tesz fel nekem — és könnyedén, mint a vízfolyás, adta meg a választ. Mint ahogyan kedves olvasóinknak sem fog valószínűleg nehézséget okozni, hogy megfejtsék a *3. kérdést:*

Ki volt ez a zeneszerző, kinek a szolgálatában állott, és hol áll a kastély, ahol szolgált?

(folytatjuk)

Hat folytatásban közöljük a Magyar Hírek nagy rejtvénypályázatát: Ki mire emlékszik? A megfejtéseket a hatodik folytatás után, egyszerre kell beküldeni! Főnyeremény: kétszemélyes magyarországi utazás még ebben az évben! Vegyen részt Ön is!

Kotnyek István

Kotnyek István festőművész nemzetközi és hazai díjakat nyert amatőr filmjeiből nyilvános vetítést tartottak hétfőn Nagykanizsán, a Hevesi Sándor Művelődési Központban. A műsorban az UNICA amatőrfilm-világfesztiválon bronzdíjjal jutalmazott G, valamint a nemzetközi animációsfilm-seregszemlén aranydíjat kapott Gravitáció című munka mellett több, külföldön és itthon szintén szakmai elismerésben részesült hatkilencperces filmetűdöt láthatott a közönség.

Magyar Nemzet 1985. II. 5.

A mi világunk?

Kotnyek István kiállítása

Kotnyek István bemutatott 21 festménye és 10 grafikája mindössze néhány év termése, jelentőségük azonban sokkal nagyobb, hisz mind tematikailag, mind technikailag teljességet tükröznek.

Kotnyek nemcsak festő és grafikus, hanem fotókat és filmeket is készít, s mint díjai is bizonyítják, magas színvonalon. A tisztán vizuális művészetek csaknem minden ágával foglalkozik tehát, igazán „édes gyermekének" mégis a festészetet tartja. Alkotásain a rajz és a színek egyformán fontos szerepet játszanak. Színes ceruzával készült rajzai festőiek, olajképei grafikusak, nincs indíttatása a két műfaj határainak éles szétválasztására, hisz mindkettővel hasonló mondanivalót fejez ki és mindkettőben hasonlóan otthonos.

Alkotói alapmódszere egyszerű. Mindig abból indul ki, ami elékerül, legyen az szobabelső, nyitott ablak, fatörzs, kitárulkozó táj vagy az asztalon heverő néhány tárgy szűk kivágású képe. Ezzel azonban csak az alaphangot üti meg, valódi inspirációja belülről fakad. A háromdimenziós teret megtartja ugyan, s hozzá néhány, támpontként szolgáló, ámbár nem mindig könnyen értelmezhető motívumot is, de maga a kép tulajdonképpen csak itt kezdődik. Keményen, élesen megkomponált, néha még önmaga által is feloldhatatlan elemek kerülnek a vászonra vagy papírra. Korábbi kubisztikus, de kicsit lágyabb szerkesztésmódjától erőteljesebb absztrahálással, ridegebb, élesebb festésmóddal jutott el ezekig a tárgyakig. Nem is mindig tárgyak, mert a tér körülöttük gyakran elveszti a mélységét, síkba megy át, melyet Kotnyek fantasztikus, de soha nem túlzott színkavalkáddal dekorál. A rövid, szálkás mozdulatokkal felvitt festék és a nagy igényességgel, aprólékosan megmunkált részletek grafikai érzékenységének tanúi. Értelmezhetőségükben (vagy értelmezhetetlenségükben) széles lehetőséget hagy nyitva, sokszor azt is a néző képzeletére bízva, hogy eredetileg konkrét motívummal vagy pedig absztrakt, dekoratív képrészlettel áll szemben. Ezek között néha emberi arc vagy alak tűnik fel, irányt szabva a kép előtt meginduló gondolatsornak. Néhány grafikáján morális problémákat boncol, az emberi kapcsolatok legbelső motivációit vagy az elmagányosodást, elmúlást.

Nagy gondot fordít alkotásainak belső egyensúlyára. A sok színnel, éles körvonalakkal megfestett elvont képelemek feszített konstruktivizmusát gyakran nagy, viszonylag kevéssé tagolt, líraian egymásba mosódó kékekkel, szürkékkel, sárgákkal festett felületek váltják fel. A kép egészét tekintve kiderülhet, hogy ezek a földhöz, az éghez, az asztal lapjához vagy a falhoz tartoznak, ez azonban nem mindig egyértelmű. A művek az absztrakció különböző fokain állnak. Egyikenmásikon a csaknem naturalisztikus hűséggel megfestett környezetet vagy költői hangulatú tájképet egészítik ki a jellegzetes motívumok, míg máshol egyedül a horizontvonal vagy egy-két, szinte a felismerhetetlenségig átértelmezett képi jel utal a valós térre. A teljes elvontság határát azonban – nagyon tudatosan – soha nem lépi át. Néha látszólag kacérkodik vele, egyensúlyoz a határon, de csak azért, hogy legközelebb újra a hétköznapibb formanyelvhez térjen vissza.

Nem tartozik a ma divatos, a művészet feladatát átértékelő alkotók sorába, egyéni nyelvét a klasszikus avantgárd és a realista festésmód ötvözésével alakította ki. Ebben mindig helyet szorít – és ez az, ami manapság egyáltalán nem általános – a szépségnek is. Úgy ad esztétikai élményt, hogy közben nem köt kompromisszumot, nem áldozza fel érte a mondanivalót, s erre csak azok képesek, akiknél a művészet nagyon mélyről fakad.

Kotnyek dekoratőrként végzett és dekoratőrként is dolgozik Nagykanizsán. Szakmája hivatást, életformát jelent számára, nemcsak addig tart, amíg kilép a munkahelyéről, inkább akkor kezdődik igazán. A mi életünket, a nézőkét „dekorálja", teszi teljesebbé festményei és grafikái mellett fotóival és filmjeivel is. Mostoha nemzedékhez tartozik; a negyedik X-et éppen azokban a nyolcvanas években taposta, amikor a művészetre az egész országban egyre kevesebb pénz és megbecsülés jutott. Művészi kibontakozása azonban a nehezedő körülmények között is imponáló, és mindenképpen arra indít minket, hogy pályáját figyelemmel kísérjük. *(Körmendi Színház, 1989. III. 23–IV. 5.)*

Kostyál László

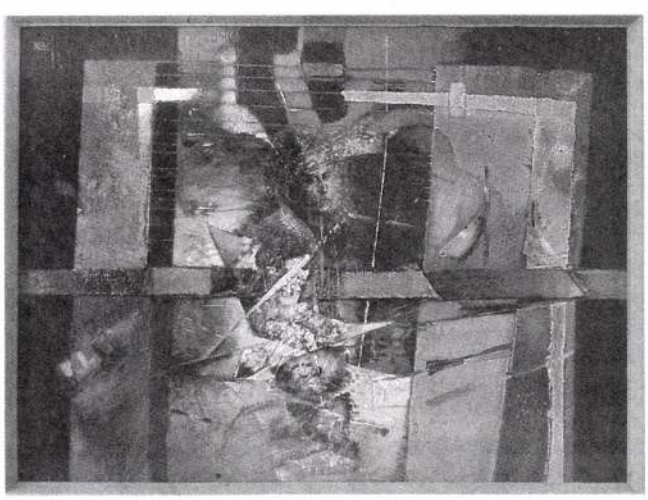

1 Kotnyek István: A szoba, farost, olaj, 69×94 cm, 1984

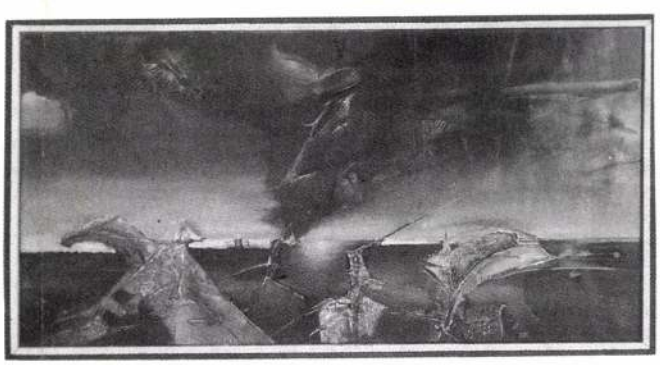

2 Kotnyek István: Kegyetlen táj, vászon, olaj, 50,5×101 cm, 1987

1989. III. negyedévben elkészült képző- és iparművészeti alkotások:

Hévíz, Park u. 16. SZOT Szanatórium
Ambrus Éva iparművész: falikút, mázas samott, m: 150 cm, ∅ 125 cm
Kecskemét, Lestár tér üzletek portáljai
Balanyi Károly grafikusművész: emblémák, cégérek, feliratok, vörösréz, zománc
Budapest, IX., Üllői út 133–135. Zalka Máté Katonai Főiskola
Balázs Miklós Ernő festőművész: Őrtornyok, Magyarország fája című kompozíció, márvány, gránit, összfelület: 15 m²
Bp., VII., Kazinczy u. 21. Elektronikai Múzeum
Bondor István szobrászművész: Verebély László mellszobor, bronz, m: 56 cm
Várpalota, Skála Áruház előtti tér
Cyránski Mária szobrászművész: Tavasz című plasztika, bronz, m: 150 cm
Túrkeve, Szakorvosi Rendelőintézet
Finta Sándor szobrászművész: díszkút, márványplasztika, m: 170 cm
Dunai Vasmű Dunaparti vendégháza
Fodor Sándor szobrászművész: figurális dombormű, bronz, 115×260 cm
Oroszlány, Rákóczi út–Alkotmány út
Gáti Gábor szobrászművész: Az oroszlányi bányászat 50 éves című emlékplasztika, mészkő, gránit, m: 520 cm
Szeged, Klinika, központi aula
Józsa Bálint szobrászművész: mobilplasztika, krómacél, m: 22 m
Budapest, XIV., Vámos l. u. 2. Család- és Növédelmi Tanácsadó
Kiss György szobrászművész: dr. Molnár Jenő mellszobor, bronz, 5/4-es életnagyságú
Budapest, XIX., Lenin tér 18. Központi Házasságkötő terem
Kovács Imre szobrászművész: faliplasztika, vörösréz, m: 100 cm
Budapest, XIV., Állat- és Növénykert
László Péter szobrászművész: Nádler Herbert mellszobor, bronz, 5/4-es életnagyságú
Székesfehérvár, Alba Regia Építőipari Vállalat
Majoros Hédi keramikusművész: kerámia plasztikák, mázas samott, m: 60–170 cm
Szeged, Klinika központi épület főbejárat
Máté István szobrászművész: Szt. Kozma és Szt. Damján szobrai, bronz, m: 102 cm
Budapest, XVIII., Thököly u. Építőipari Szakközépiskola aula
Melocco Miklós szobrászművész Arkhimédész és az ifjú című plasztika gipsz
Mór, Lamberg-kastély
Nagy Benedek szobrászművész: díszkút, plasztika, samott, m: 120 cm
Budapest, VIII., Tolnai L. u. Ságvári Endre Nyomdaipari Szakiskola
Nádler István: seccó, 270×840 cm
Fehérgyarmat, 142. Sz. Szakmunkásképző Int.
Nádler István festőművész: kazein tempera festés, 600×400 cm
Gyopárosfürdő, Dunai Vasmű üdülője
Palotás József szobrászművész: Őroszlop című plasztika, öntöttvas, m: 340 cm
Kecskemét, Egészségügyi Centrum parkja
Pálfy Gusztáv szobrászművész: plasztika, mészkő, m: 200 cm
Pusztai Ágoston iparművész: plasztika, samott, m: 200 cm
Mohács, Felszabadulás lakótelep
Szentirmai Zoltán szobrászművész: Bárka című plasztika, ólom, sárgaréz, vörösréz, 105×125×40 cm, Oszlop: mészkő, m: 300 cm

Összeállította: Hollósi Éva

CONTENTS

PUBLIC LIFE OF ART		1	Documents of the exeptional general meeting of the Assotiation of the Hungarian Artists and Designers
	László Menyhárt	2	Commander Imre Varga
PANORAMA		4	
STUDY	*Efendiev Rasim–Efendiev Togrul*	6	The chronicle of Gobustan carved in stone
	Gábor Attalai	10	The ellipse
GRAPHICS	*János Decsi Kiss*	14	Who has seen Mihály Gácsi? ◄
	László Megay	18	The classic of copperplate (Csaba Rékassy 1937–1989) ◄
	László Menyhárt	24	Journey around the dermoids (Interview with Imre Szemethy) ◄
	Lajos Lóska	32	Jogging along (15th Graphic Biennial in Miskolc)
	Ernő P. Szabó	37	A star looks down and they look back? (Grand prize-winners in Miskolc) ◄
	Margit B. Turok	42	Hungarian graphics abroad (1919–1933, Berlin)
	Andrea Czére	46	Superb drawings from New York
LET US LOOK AT IT TOGETHER!	*Annamária Gosztola*	50	Erasmus Quellinus jun: David playing the harp to the sick king Saul
WE PRESENT	*Ágnes Prékopa*	53	The archiepiscopal treausury of Kalocsa ◄
WORKSHOP	*Antal Tóth*	60	Artistic, playful medals (Erika Ligeti) ◄
	Gábor Dénes	66	Géza Mészáros: painter, paper artist and inventor
EXHIBITION	*Gábor Rideg*	70	Sculptures in two parts (Biennials in Pécs and Sopron)
	László Lengyel	76	The Blue Steel
	György Vadász	78	19th Open-airsculpture exhibition in Salgótarján
	Attila Tóth	80	Shaman song (József Darázs)
DOCUMENT	*Vera Varga*	82	A few thoughts about the past and the present Gresham palace
WINDOW ON THE WORLD	*Zoltán Nagy*	88	Hard informel (Emil Schumacher)
	Sándor Láncz	92	The „debate of pictures" in Cologne
CONTRIBUTION	*György Csete*	96	Villa rustica III
CHRONICLE		98	
		104	Communications of the Lectorate

◄ —with a triangle we mark the articles published also in full English translation

Review of the Association of the Hungarian Artists of Fine and Applied Arts—Editor-in-Chief: Gábor Rideg
Distributor outside Hungary: "Kultura" Hungarian Foreign Trading Company. H–1389 Budapest, Pf. 149

Számunk szerzői:

Gerle Margit keramikusművész

Rátóti Benő térképész, Kartográfiai Vállalat

Efendiev Raszim művészettörténész, Azerbajdzsán, Baku

Efendiev Togrul művészettörténész, Azerbajdzsán, Baku

Attalai Gábor iparművész, művészeti író

Decsi Kiss János újságíró, Tolna Megyei Népújság, Szekszárd

Megay László újságíró, Magyar Nemzet

Lóska Lajos művészettörténész

P. Szabó Ernő újságíró, Nők Lapja

B. Turok Margit művészettörténész, Magyar Nemzeti Galéria

Czére Andrea művészettörténész, Szépművészeti Múzeum

Gosztola Annamária művészettörténész, Szépművészeti Múzeum

Prékopa Ágnes művészettörténész, Iparművészeti Múzeum

Tóth Antal művészettörténész, Magyar Nemzeti Galéria

Dénes Gábor filmrendező, Movi

Lengyel László művészettörténész, Dobó István Múzeum, Eger

Vadász György építész

Tóth Attila művészeti író, Csongrád Megyei Tanács

Varga Vera művészettörténész, Iparművészeti Múzeum

Nagy Zoltán művészettörténész

Láncz Sándor művészettörténész

Csete György építész

Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész, Fővárosi Tanács, művelődési osztály

Szvitek Erzsébet újságíró, Reformt Rt., Hullám Szerkesztősége

Végvári Lajos művészettörténész

Kostyál László művészettörténész, Gócsej Múzeum, Zalaegerszeg

Hollósi Éva osztályvezető, Képző- és Iparművészeti Lektorátus

Puskás István osztályvezető, Képző- és Iparművészeti Lektorátus

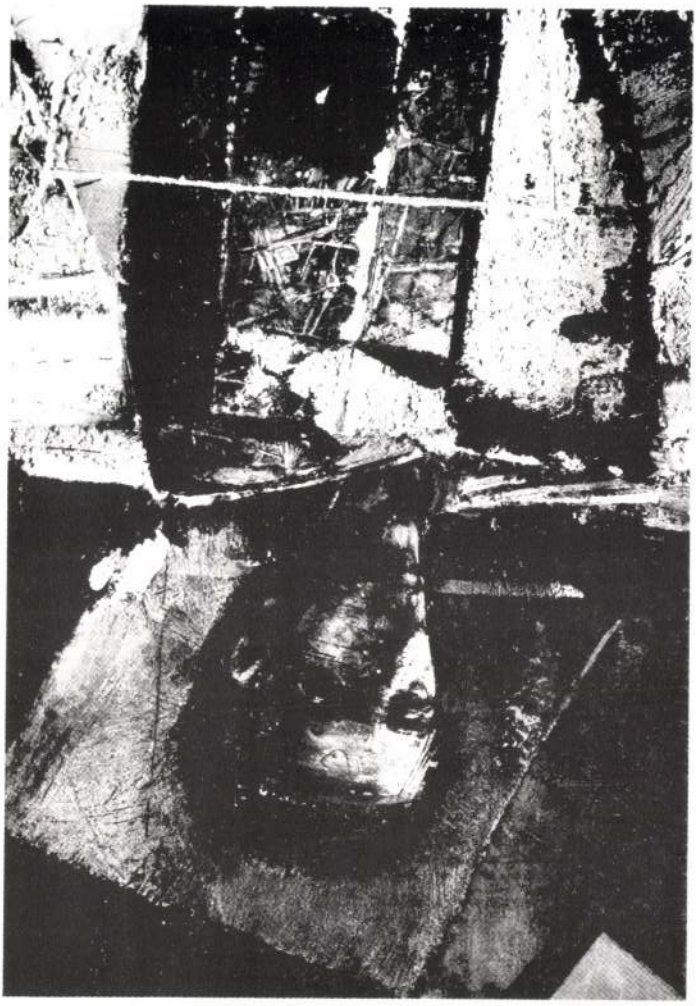

Tisztelettel meghívjuk a zalaegerszegi
Városi Hangverseny– és Kiállítóterembe

1992. január 24–én 18.00–ra

Kotnyek István

festőművész kiállítására

Megtekinthető:
január 24–től február 29–ig,
hétfő kivételével, 10.00–től 18.30 óráig.

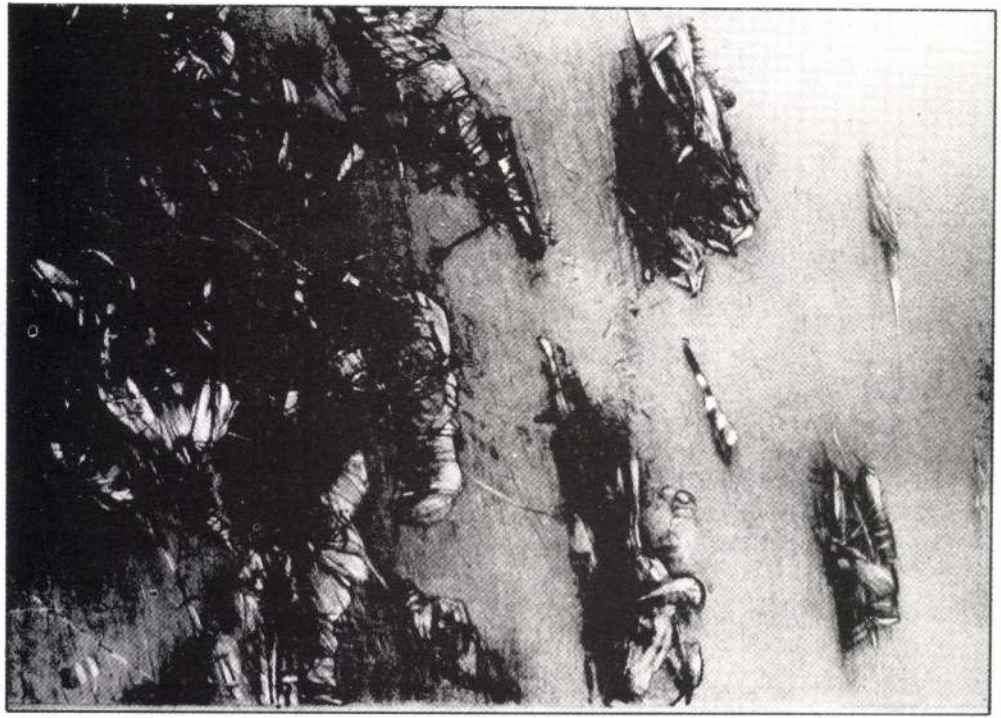

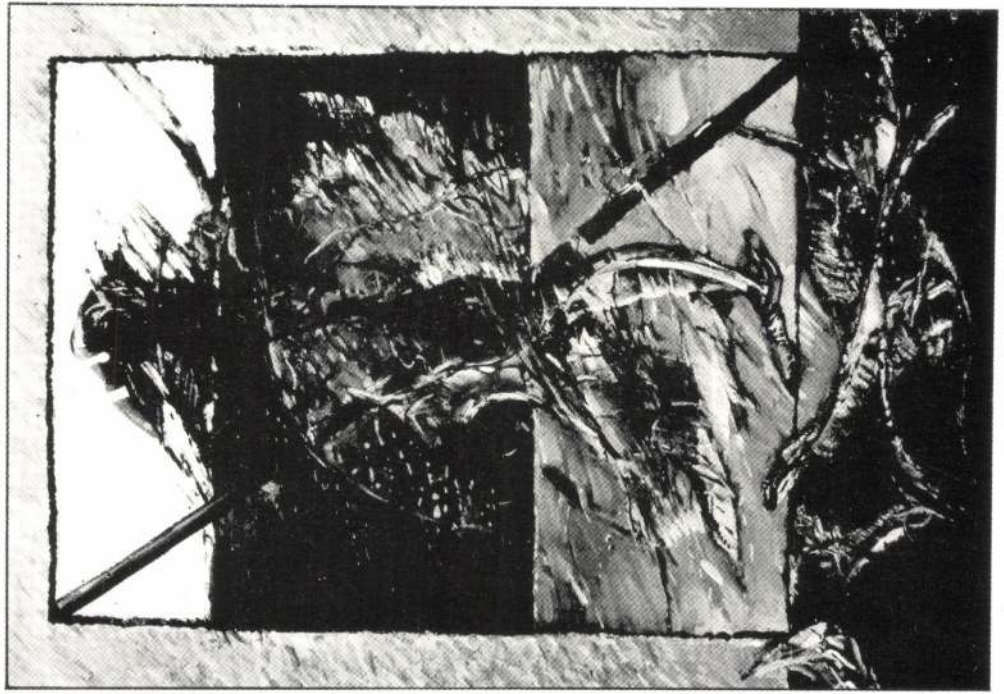

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-720

Kotroczó István, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 AUG 19

1021

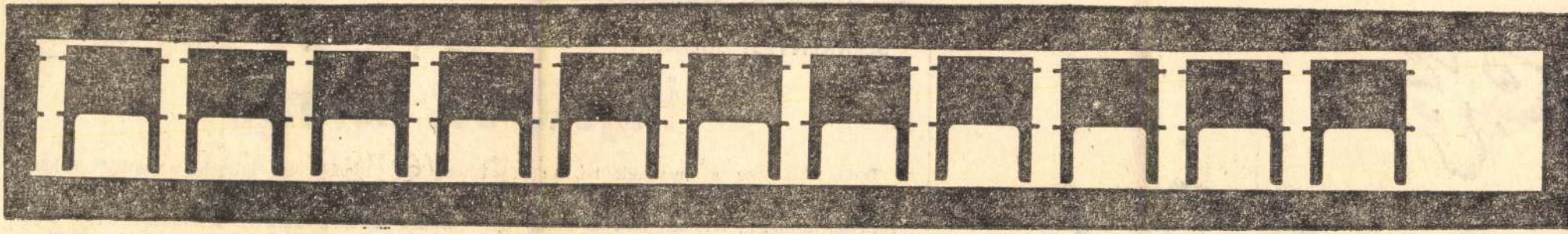

Kotroczó István fotógrafikája

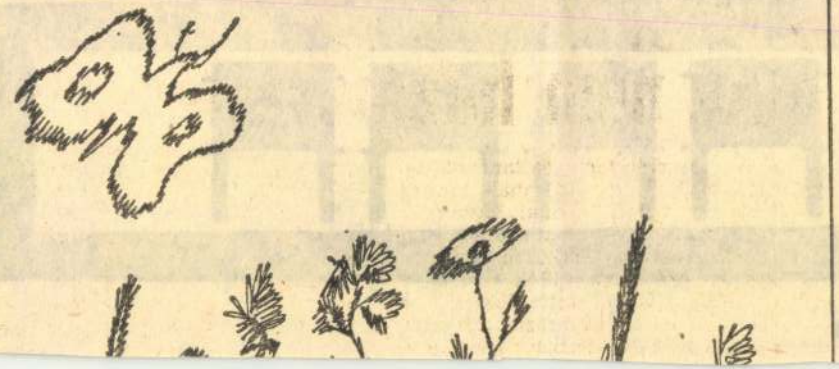

SZEKRÉNYESY JÚLIA.

Színház

Hajótörött keringő

Tudor Musatescu a huszadik századi román vígjátékirodalom egyik legjelentősebb képviselője. 1903-ban született, 1970-ben halt meg, több mint hatvan színművet írt, remek színházi szakember volt, leghíresebb színművét, a

be. Az előadáshoz két román vendégművészt hívtak. Az egyik a rendező, *Alexandru Tocilescu*, a másik pedig *Dan Jitianu*, a díszlet- és jelmeztervező. A szatirikus vígjáték ezúttal is sikeres; a néhány gyulai előadás után re-

ved. Spirache, a családfő, a köz- és magánéleti becsület nevében próbál cselezni, ravaszkodásának kudarca a kispolgári életforma sikere. Be kell látnia, hogy — szimbolikusan értve persze — a hajótöröttek képmutatása erősebb,

Kotnyek István

Kotnyek István festményeiből nyílt meg kiállítás pénteken Lentiben, a Sólyom László Művelődési Központban. Olajfestmények mellett színes ceruza-, illetve szénrajzokat, valamint akvarelleket is láthatnak az érdeklődők. A tárlata szeptember 28-ig tekinthető meg.

Magyar Nemzet 1986. IX. 13.

Kotnyek István festőművész

KOTNYEK ISTVÁN *festőművész munkáiból kiállítás nyílt pénteken Zalaegerszegen, a városi művelődési központban. A sokoldalú — fotózással és filmezéssel is foglalkozó — alkotó több mint 20 képét mutatja be, amelyeket az elmúlt és az idei évben alkotott.*

Magyar Hirlap, 1985. XII. 14

Kotnyek István festőművész

KOTNYEK ISTVÁN festőművész munkáiból nyílt meg kiállítás tegnap Zalaegerszegen, a városi művelődési központban. A tárlaton olajfestmények, színes ceruza-, illetve szénrajzok, valamint akvarellek láthatók.

Népszabadság, 1985. XII. 14

Kotnyek István

Kotnyek István festőművész munkáiból kiállítás nyílt meg pénteken Zalaegerszegen, a városi művelődési központban.

Magyar Nemzet 1985. XII. 14.

Kitüntetettek

Az államalapító Szent István király ünnepe előtt egy nappal az Országház Kupolatermében magas állami kitüntetéseket adott át a köztársasági elnök — a honi tudományos és művészeti élet kiemelkedő személyiségeinek, magasrangú katonáknak, valamint a közélet és a sajtó jeles képviselőinek. Az ünnepségen részt vett *Antall József* miniszterelnök, *Szabad György*, az Országgyűlés elnöke, a kormány több minisztere és államtitkára.

Göncz Árpád rövid üdvözlő beszédében méltatta államalapító királyunk történelmi szerepét, majd azt hangsúlyozta, hogy akiknek a munkásságát ma elismerik, azok a jövőt szolgálták.

A Magyar Köztársaság Érdemrend Nagykeresztje (polgári tagozat) kitüntetést kapta kiemelkedő történettudományi eredményeiért és a magyar tudományosság megújulásáért kifejtett tevékenységéért: *dr. Kosáry Domokos* Állami-díjas történész, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje (polgári tagozat) kitüntetést kapta *Láng István* akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia volt főtitkára, *dr. Legány Dezső* Erkel Ferenc-díjas zenetörténész, a zenetudomány doktora, *Tarján Imre* akadémikus, Kossuth- és Állami díjas fizikus, a Magyar Tudományos Akadémia természettudományi Kutatólaboratórium tudományos tanácsadója és *Wass Albert* író.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje (katonai tagozat) kitüntetést kapta *Urbán János* vezérőrnagy és *Tabódy István* nyugalmazott vezérőrnagy.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje (polgári tagozat) kitüntetést *dr. Boros József*, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság nyugalmazott megyei bírósági tanácselnöke, *Delly Rózsi* operaénekes, Kiváló Művész, a Magyar Állami Operaház örökös tagja, *dr. Gedai István, Hary Béla* karmester, a Kolozsvári Állami Magyar Opera főzeneigazgatója, *dr. Kállay Miklós*, *Simon Károly* balatonfüredi polgármester, a Balatoni Szövetség elnöke, valamint *Tamás Lajos*, a Magyar Köztársaság kambodzsai nagykövete kapta meg.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje (katonai tagozat) kitüntetést 14-en, a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje (polgári tagozat) kitüntetést pedig 15-en vehették át, közöttük *Huszti Zoltán Ferenc*, Zalaszántó polgármestere.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje (katonai tagozat) kitüntetést 10-en kapták meg.

Átadták még a Magyar Köztársaság Arany-, Ezüst- és Bronz Érdemkeresztjeit is.

❁

Az 1993. évi közművelődési díjak átadására csütörtökön a Néprajzi Múzeumban került sor. A NÉPMŰVÉSZET MESTERE-Díjat adott át *Fekete György* államtitkár *Gáts Tibor* hangszerkészítőnek, *Gy. Kamarás Katalin* fazekasnak, *Jankó Mátyásné Bodó Anna* énekesnek, *id. Sallay László* kovácsnak, *Streer Tamásné* táncosnak, *Dr. Szabó Imréné* hímzőnek, *Töttös Sándor* szövőnek, hagyománygyűjtőnek.

Eredményes népművelő munkája elismeréseként a NÉPMŰVELÉSÉRT-Díjat kapott többek között *Baranyai György*, a zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese és *Schwágerné Bősze Katalin*, a zalaegerszegi Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ népművelője.

Móra Ferenc Díjat kapott többek között *Dr. Frech Miklós*, a Helikon Kastélymúzeum nyugalmazott osztályvezetője.

A NÉPMŰVÉSZET IFJÚ MESTERE címet a következők nyerték el: *Bíró Ferenc* kosárfonó, *Kóczián Csaba* fazekas, *Oláh Márta* gyöngyfűző, *Prófusz Mariann* szövő, *Szabóné Farkas Judit* fazekas, *Takács Zsuzsa* népviselet-készítő; *Bágy János, Hahn-Kakas István* néptáncosok; *Agócs Gergely* énekes, hangszeres szólista, *Bakó Katalin* énekes, *Csürdöngölő Együttes*, a *Dervár Ferenc — Vizin Antus* énekes, hangszeres kettős, *Dsupin Pál* szólista, *Gajdos Együttes*.

ÉLETFA-Díjat kapott *Ágh Tibor* szlovákiai magyar népzenekutató, *Széll Jenő*, a Népművészeti Intézet volt igazgatója, *Tuka Zsigmond* hangszerkészítő.

Átadták az Alkotói Díjakat

Tizenhetedik alkalommal — a Zala Megyei Önkormányzati Közgyűlés fennállása során pedig harmadízben — került sor a megyeházán csütörtökön délelőtt a megye Alkotói Díjainak átadására, a tanácsnokok döntése alapján.

A szűk körű ünnepségen *dr. Pálfi Dénes*, a megyei közgyűlés elnöke köszöntötte az egybegyűlteket, majd adta át az idei elismeréseket. *Dr. Dévényi Zoltán*, a Balaton Füszért vezérigazgatója a kereskedelmi hálózat kiépítéséért és a lakosság ellátásának színvonaláért, *Jári Ferenc*, a megyei közgyűlés hivatalának kulturális osztályvezetője az oktatásügy és közművelődés intézményhálózatának fejlesztéséért, az oktatás feltételeinek színvonalas biztosításáért, a nagykanizsai *Kotnyek István* képzőművész pedig sokoldalú művészi munkájáért, az amatőr művészeti mozgalom támogatásáért vehette át a megye egyik legrangosabb elismerését.

Az Alkotói Díj átadására ezévben utoljára került sor augusztus 20-ához kapcsolódóan, a megyei közgyűlés kedden hozott határozata értelmében a jövőben ugyanis kitüntető címek, díjak adományozására — a Pais Dezső Díj kivételével — a megye napján, január 29-én kerül majd sor.

A díjazottak, *(balról jobbra)* Dévényi Zoltán, Kotnyek István és Jári Ferenc, Pálfi Dénessel.

KDNP-nap

Kereszténydemokrata találkozót tartanak augusztus 22-én Keszthelyen. A „Hogyan tovább Magyarország?" címet viselő egynapos rendezvény keretében — a kulturális programok mellett — 11.30 órai kezdettel politikai nagygyűlést tartanak a Csokonai Művelődési Házban, amelyen beszédet mond Surján László, a KDNP elnöke is.

Borértékesítés

A Földművelésügyi Minisztérium és az NGKM egy tárcaközi bizottságot hoz létre a borértékesítés fellendítésére. Ehhez 240 millió forint áll rendelkezésre — mondta Szabó János földművelésügyi miniszter pénteken Balatonbogláron, a bogláti szüret megnyitóján.

Vágtázó Halottkémek

Az Erdei Színházban ma este fél kilenctől a Vágtázó Halottkémek zenekar és a Hűtőházi Színház elnevezésű társulat mutatja be közös produkcióját.

Falufórum

Holnap 18 órakor falufórumot rendeznek Zalaszentlászlón. A rendezvényen részt vesz *dr. Tóth Tihamér* országgyűlési képviselő, a Munkaügyi Minisztérium államtitkára is.

Szabálytalanságok

A Nemzeti Filharmónia gazdálkodásában súlyos szabálytalanságokra leltek az ellenőrök — adja tudtul a Művelődési és Közoktatási Minisztérium sajtóirodájának közleménye.

Első volt az országban

25 éves a Falumúzeum

(Folytatás az 1. oldalról.)

A csatári pávakör népzenei műsorát követően a Skanzen egyik szülőatyja, *Barabás Jenő* beszélt a Nyugat-Dunántúl paraszti építészetének jellegzetességeiről. Aztán *Németh József*, a Göcseji Múzeum tudományos munkatársa villantott fel néhány pillanatképet a Falumúzeum létrehozásának történetéből. Szó volt arról is, hol a zalaegerszegi helye a magyar szabadtéri múzeumok rendszerében, s miképp hasznosítható az iskolai oktatásban. Végül emléklapot vehettek át mindazok, akik hozzájárultak e negyedszázados vállalkozás sikeréhez.

Az ünnepség a Skanzenban, alapítóinak emléktáblája előtt folytatódott. Mindeddig egyetlen név szerepelt rajta, *Tóth János* építészé. Csütörtöktől azonban ott olvasható *Szentmihályi Imre* néprajztudósnak, a Göcseji Múzeum első igazgatójának neve is. *Pöltl Tibor*, a zalaegerszegi önkormányzat kulturális bizottságának elnöke avatóbeszédében kiemelte: Szentmihályi Imre halála csendes volt, munkássága méltánytalanul visszhangtalan maradt szakmájában. Neve a táblán — a megérdemelt tisztelet jele.

A jubileumi megemlékezés az emléktábla leleplezésével ért véget.

— virrasztó —

Csak az igények tizede elégíthető ki

(Folytatás az 1. oldalról.)

Tekintettel arra, hogy az új címzett támogatásokat tartalmazó törvény elfogadása csak az év vége felé várható, a tervezet mentesíti az önkormányzatokat azon törvényi előírás alól, hogy a támogatásból a kivitelezési munkálatokat még az idén meg kell kezdeni.

Ami a céltámogatásokat illeti: Toma József elmondta, hogy az önkormányzatok több mint kétezer új igényt jelentettek be. Ezekből mintegy 1900 felel meg a feltételeknek, összesen 13,8 milliárd forintot kérelmezve. Ezzel szemben 7,2 milliárd forint áll rendelkezésre.

Ebbe az úgynevezett ígérvényes körbe tartoznak a tornaterem-építésre benyújtott kérelmek is. E célra 1991 óta 400 önkormányzat vett igénybe központi támogatást, ám a mostani felülvizsgálat során kiderült, hogy az elkészült létesítmények 60-70 százaléka nem felel meg funkciójának. Mivel nem adható állami juttatás olyan beruházáshoz, amely nem felel meg az előírásoknak, a kormány lehetőséget kíván teremteni az önkormányzatoknak arra, hogy megfelelően módosítsák a műszaki terveket. Az építési engedélyek felülvizsgálatát a köztársasági megbízottak végzik. A vizsgálat eredményétől függően az önkormányzatok november végéig módosított céltámogatási igényt jelenthetnek be — közölte a helyettes államtitkár. Végül elmondta, hogy az önhibájukon kívül hátrányos helyzetbe került önkormányzatok kiegészítő támogatásáról szintén döntött a kabinet. A mintegy 3000 kérelemből 165-öt fogadtak el.

A víz- és csatornaszolgáltatást ellátó üzemek ellehetetlenülése miatt módosította a kabinet a közműves vízellátás és a csatornázás szabályairól szóló rendeletet — közölte a továbbiakban Juhász Judit szóvivő. Miután egyes vállalatok olyan nagyösszegű díj megfizetésével tartoznak a szolgáltatóknak, hogy az már ez utóbbiak működését veszélyezteti, a kormány lehetővé tette, hogy az eredménytelen fizetési felszólítás után a szolgáltató szüneteltesse, korlátozza, illetve három hónapon túli díjhátralék esetén felmondja a víz- és csatornaszolgáltatást. Ez a lehetőség azonban nem vonatkozik a lakosságra, az iskolákra, az óvodákra, valamint az egészségügyi intézményekre.

A szóvivő bejelentette, hogy a gépjárműadóról szóló törvényt módosítani javasolja a kormány az Országgyűlésnek. Eszerint annak kellene majd megfizetnie a gépjárműadót, akinek az autó az év első napján a birtokában van. Ez nem érinti az adó két részletben történő fizetési módját. A tervezet másfelől alanyi jogon kívánja biztosítani a mozgáskorlátozottak adókedvezményét. Megváltozna továbbá a tehergépkocsik adóalapja is: a közutak terhelésével arányos adófizetés elvének megfelelően e járműveket nem csupán saját tömegük, hanem a megengedett legnagyobb össztömegük szerint terhelné az adó. Adómentességet élveznének ugyanakkor a nemzetközi segélyszállítmányt fuvarozó járművek és a kombinált áruszállítást igénybe vevő szállítók.

A tájékoztatón végezetül Cinkotai János kormányfőtanácsadó adott áttekintést az infláció alakulásáról. A KSH legfrissebb adataiból arra következtetett, hogy az infláció mértéke az idén magasabb lesz a kormány 16-19 százalékos prognózisánál, s várhatóan 22-23 százalék körül alakul.

Faluházavató Nagykapornakon

A nagykapornaki főtér és környéke tegnap délelőtt és délután is forgalmas volt. Délelőtt került sor az I. és II. világháborús emlékmű megáldására, amelyen jelen volt *dr. Tóth Tihamér* országgyűlési képviselő, államtitkár is. Az emlékmű előtt *dr. Hóbor Erzsébet*, a köztársasági megbízott területi hivatalának vezetője mondott beszédet.

Délután az ugyancsak a főtéren felépült új faluház avatására gyűlt össze a község lakossága, megtöltve a természetes szépségű termet. A köztársasági megbízotti hivatal vezetője itt emlékezett meg az állami ünnepről, szólva augusztus 20-a különböző korokban betöltött szerepéről, nem utolsósorban mint István király szentté avatásának dátumáról. A faluház felépítésének ötéves történetéről *Baján József*, a Faluházépítő Egyesület elnöke és *Molnár Ferenc* polgármester beszélt. Az avatást kulturális műsorok tarkították.

Házavatóra érkeznek a nagykapornakiak.

(Pezzetta Umberto felvétele)

Újrakezdés a Zárda utcában

A Zalaegerszegi Notre Dame Nővérek rendházuk és iskolájuk újraindításának megnyitó ünnepségét 1993. augusztus 28-án, 10 órai kezdettel tartják, melyre szeretettel várják régi tanítványaikat és mindazokat, akik bármilyen módon segítettek az újrakezdés munkájában.

Egyúttal ezúton is hálás köszönetet mondanak minden adományért, munkáért és jó szívvel végzett segítségért.

Az ünnepség színhelye: Zalaegerszeg, Zárda u. 25.

Az ünnepség programja:

DÉLELŐTT 10 órakor a kápolna megszentelése, főpapi szentmise, a rendház és a Mindszenty József Általános Iskola megáldása.

DÉLUTÁN 16 órakor az 1993-94-es tanév ünnepi megnyitása, zászlóavatással.

ESTE 19 órakor koncert a Zárda és a Mindszenty József iskola javára a Városi Kiállító- és Hangversenyteremben. Közreműködik: a Városi Vegyeskar és Rauscedó (Olaszország) kórusa.

Szeptember 2-8-án, három helyszínen:

II. Egyházzenei Fesztivál

A Budavári Zeneművészeti Alapítvány másodízben rendezi meg az Egyházzenei Fesztivált szeptember 2. és 8. között. A fővároson kívül — két másik, a zenéhez sok szállal kötődő település — Fertőd és Martonvásár ad otthont a koncerteknek. A hangversenyek fókuszát ezúttal a XVIII-XIX-XX. század szakrális zenéje alkotja.

A nyitóhangversenyen Liszt Ferenc: Esztergomi miséje és Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus című műve csendül majd fel a Budapest Kongresszusi Központban, szeptember 2-án. (A mű 1923-ban született Pest, Buda és Óbuda egyesítésének 50. évfordulójára. 1993-ban van tehát az ősbemutató 70., Budapest létrejöttének pedig 120. évfordulója.) Az est énekes szólistái: Kincses Veronika, Takács Klára, Molnár András és Tóth János operaénekes. Ligeti András vezényli az esztergomi misét és a magyar zsoltárt.

Liszt-műveket hallgathatnak meg az érdeklődők Gergely Ferenc hangversenyén a pesti Ferenc-rendi templomban, szeptember 3-án. A magyar orgonaművészek doyenje a „hangszerek királyán" szólaltat meg olyan Liszt-műveket is, amelyeket eredetileg zongorára komponált a szerző. Joseph Haydn: Nelson miséjét a híres martonvárási Brunszvik-kastély templomában adja elő a MÁV Szimfonikus Zenekar és a Monteverdi Kórus, szeptember 4-én. Az est dirigense Gál Tamás lesz. Joseph Haydn: Harmoniemesse című művét a fertődi Esterházy-kastélyban, 5-én tűzik műsorra. A Megváltó hét szava a keresztfán című, ugyancsak Haydn-művet a Zeneakadémián adják elő, szeptember 6-án. Az est második felében hangzik majd el Mosonyi Mihály: F-dúr miséje. A több mint hat évtizede nem játszott kompozíció felújító előadásának pódiumbemutatója, szeptember 6-án lesz.

Farkas Ferenc: Requiemjének hangversenytermi premierjét követően Liszt: Koronázási miséje szólal meg. A Zeneakadémián szeptember 7-én rendezik meg a koncertet. A Missa Solemnis — szeptember 8-i zeneakadémiai — előadásával zárul a II. egyházzenei fesztivál programja. Beethoven a Missa Solemnis komponálását 170 esztendővel ezelőtt fejezte be. ***(MTI)***

Nemcsak az igehirdetés a fontos — vallja a lelkész

A göcseji kálvinista-fészek

Csaknem négyszáz esztendeje annak, hogy a javarészt katolikusok lakta megyénk mértani középpontjába, a göcseji szegek közé befészkelte magát a reformáció. Honnét jött, ki hozta, ma is találgatják. Lehet, hogy 1538 táján Dévai Bíró Mátyás „fertőzte" meg *Becsvölgyét* és annak környékét, ám lehetséges az is, hogy csak jóval később, 1600 táján terjedt el Göcsejnek ezen a részén. Annyi azonban bizonyos — tudtuk meg *Nagy-Kolozsvári Istvántól*, aki nemcsak lelkipásztora, hanem krónikása is az ottani református közösségnek—, hogy nem pusztán a vallási az egyetlen kötelék, amely oly szorosan összefogja e vidék lakóit.

A honfoglalás után itt megtelepedő lakosság elsősorban határőrvidéki szolgálatot teljesített, s egyes családok ezért nemesi címet kaptak. Neveiket nemcsak a helységnév-táblák őrzik, hanem a leszármazottak is, mind a mai napig.

Összetartotta, összetartja most is őket — ez talán a legerősebb szál — a hit, s a hittel együtt vállalt számos megpróbáltatás. Mert bizony be-becsörtetett ide az ellenreformáció. III. Károly uralkodása alatt például elvették a milejszegi reformátusok templomát, elűzték a tanítót. A becsvölgyeiek viszont megmentették a sajátjukat, pedig magával Bíró Mártonnal, a szombathelyi püspökkel kellett szembeszállniuk. Megmentették, mert akkor Bíró Mártonnál százszor nagyobb úr állt ki a falu szabad vallásgyakorlata mellett: a bécsi udvar. A katolikus bécsi udvar! Messzi idők históriája ez már... De elképzelhető-e bármiféle közösség a saját történelme nélkül? Becsvölgye és környéke ebben a tekintetben is igen szerencsés. Története van itt minden dűlőnek, kútnak, templomnak, minden harangnak, iskolának. S van históriás könyve is, amiből mindez kiolvasható. Pais Sándor, az akkori lelkipásztor veselkedett neki először — még az 50-es években — a helytörténet-írásnak, aztán Nagy-Kolozsvári István, az utód folytatta. Közös munkájuk könyvvé érett, meg is jelent 1989 őszén, *Göcseji kálvinisták* címmel.

S hogy milyen az élet manapság a kálomista fészekben?

— A 90-es évek a hitélet reneszánszát hozták — mondja a lelkész. *— Az atyafiak is érzik, hogy érdemes volt kitartani, meghozta gyümölcsét a hitbizonyosságunk. De én, aki negyvenkét éve végeztem a teológiát, azt mondom: nemcsak az igehirdetés a fontos, hanem a lelki kontaktust kell megtalálni az emberekkel. Az föltétlen elmondható az itteniekről, hogy megtalálták egymással is ezt a kapcsolatot. Nem volt nehéz, hiszen valamennyien nagyon ügyes emberek; régen például minden valamirevaló családnak volt faragóműhelye. Közös a gondolkodásuk, közös az életformájuk és igen szépen énekelnek. Bár a közösségi élet nemcsak a lélek belső építésében mutatkozik meg...*

Valóban nem, hiszen tavaly emelték *Kustánszeg* új gyülekezeti termét. Először ugyan csak parkolót akartak kialakítani a templom mellett a hívek autói számára, ám maradt még hely jócskán, így hát gondoltak egyet, a gondolatnak alapot ástak, s egyszuszra felépítették azt is. A benne álló árasztala egyébként, melynek tartóoszlopait maga a lelkipásztor készítette, szintén a környékbeliek kézügyességét dicséri.

Munka persze most is van bőven, hiszen éppen ottjártunkkor csinosodott a kustánszegi templom a mesteremberek keze alatt. Igaz, mint megtudtuk, ha a segítő kéznek nem is, de a pénznek bizony híján vannak, hiszen hiányzik még ötszázezer forint a renoválás több mint egymilliós költségvetéséből. Bár amit eddig költöttek a templom felújítására, azt az utolsó fillérig az atyafiak adták össze. S amikor végül azután érdeklődtünk, milyen lesz majd a kész templom, Nagy-Kolozsvári István csak annyit mondott: *az önkéntes munkának a legszebb a gyümölcse!*

— virrasztó —

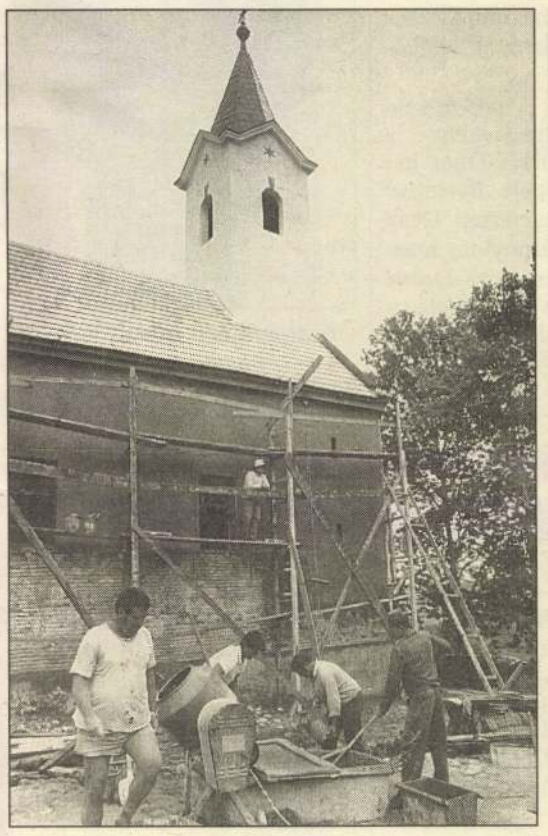

Csinosodik a kustánszegi református templom.

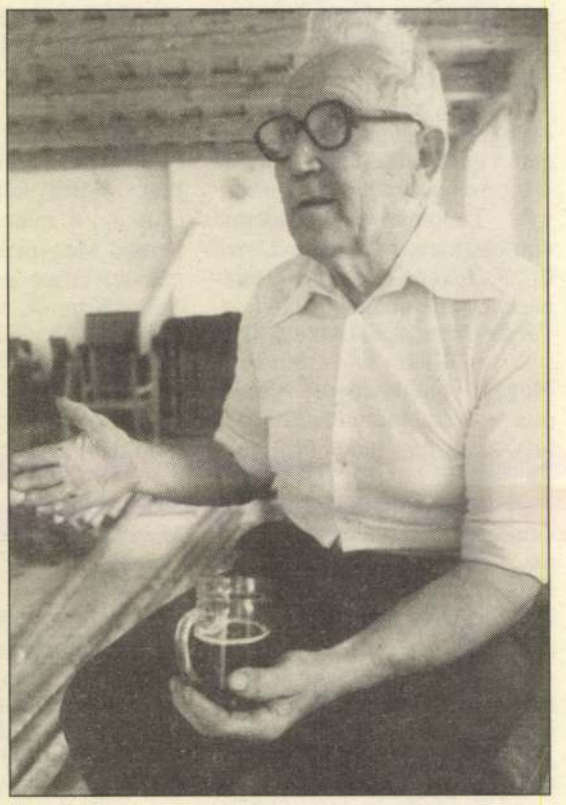

A kálomista krónikás: Nagy-Kolozsvári István.

(Pezzetta Umberto felvételei)

A magyar egyházmegyék története, IV.

Mi indokolja II. János Pál döntését?

Az egyházmegyék helyzete századunk történelmi eseményei során először az I. világháború után változott meg. *Az 1920-as trianoni békekötés szomorú eredményeként csak a veszprémi, székesfehérvári, váci, egri egyházmegyék területe maradt érintetlen.* A rozsnyói, kassai, szatmári, csanádi és nagyváradi egyházmegyéknél az aránytalan részekre történt széttagolás mellett a püspöki székhely az utódállamokhoz került. *Több egyházmegye teljes egészében külhonba szakadt.*

A görög-katolikus egyházmegyéknél hasonlatos volt a helyzet, kivéve az 1912-ben alapított hajdúdorogi püspökséget. A prímási székhely megmaradt, de az esztergomi érsekség túlnyomó, a Dunától és az Ipolytól északra fekvő területeit az ekkor megalakult Csehszlovákiához csatolták. A következőkben e területen Nagyszombat székhellyel eleinte alacsonyabb rangú egyházigazgatási egység, ún. adminisztratúra működött, majd a Szentszék 1937-ben ezt önálló egyházmegye rangjára emelte. Az 1938-as bécsi döntés után volt némi területgyarapodás, de a II. világháború után visszaállt az előző helyzet. A kalocsai főegyházmegye hasonló sorsra jutott, mert terjedelmesebb déli része *háromnegyed millió katolikus hívővel az új Jugoszláviához került.* A Szentszék itt már 1923-ban külön apostoli kormányzóságot szervezett. A II. világháború alatt ezen a területen a kalocsai érsek személyes megbízottja próbálta irányítani az egyházi életet.

A csanádi egyházmegye hajdani területén 1920-tól nem két, hanem három ország osztozott, a székhely a legnagyobb területtel Romániához került. A csanádi püspökség székhelye 1923-ban Temesvárról Szegedre került. Temesvár központtal pedig 1930-ban önálló egyházmegye létesült az egykori Csanád romániai területén, *közel félmillió hívővel, s a bukaresti egyháztartományba betagoltatott.* A jugoszláviai rész 1925-től Nagybecskerek székhellyel a Szentszék felügyelete alatt önállósult.

A *nagyváradi egyházmegye* hazánkhoz eső területén a Szentszék 1929-ben létrehozta a *Debreceni Apostoli kormányzóságot*, amelyet 1952-ben a csanádi püspöksséghez csatoltak. *Trianon után a kassai egyházmegye egyharmada esett Magyarországra, a rozsnyói egyházmegyének egyötöde. A szatmári egyházmegye túlnyomó része az utódállamok területére került.* Először helynökök irányították az egyházi életet e részeken, majd az egri érsek joghatósága alá kerültek.

A római Szentszék 1982-ben a kassai, rozsnyói és szatmári egyházmegyék magyarországi területeit az egri főegyházmegyéhez csatolta és ugyancsak ebben az évben a csanádi egyházmegye elnevezése megváltozott szeged-csanádira.

Már *Mindszenty József prímás, esztergomi érsek tervbe vette* az egyházmegyei beosztás korszerűsítését. Ám a hatalom új urai siettek őt félreállítani...

Az egyházmegyék átszervezését, új egyházmegyék fölállítását valójában *II. János Pál pápa 1991-es lelkipásztori látogatása készítette elő és indította el.* Hosszas előtanulmányok, alapos mérlegelések és többféle változat elkészítése után *maga a pápa döntött* és ez év május 30-i dátumú bullával tette közzé az általa szükségesnek tartott változtatásokat. *Két új egy egyházmegye keletkezett.* Az egri egyházmegye keleti és a szeged-csanádi püspökség északi területeiből állt egybe a *debrecen-nyíregyházi* egyházmegye. A *kaposvári* egyházmegye a veszprémi püspökség déli területein került felállításra. *Veszprém érsekség rangjára emelkedett*, s ezzel *megszületett az ország negyedik érseki tartománya.* Budapest területén eddig három egyházmegye osztozott, ezentúl a főváros egész területe az esztergom-budapesti érsekséghez tartozik. A kalocsai érsekség területi gyarapodását is kifejezi *a kettős székesegyháza Kalocsán és Kecskeméten.*

E jelentős változások esedékesek voltak legalább fél évszázada. A miértre a választ a II. Vatikáni Zsinat új egyházképe, és az ott szorgalmazott, korszerűbb lelkipásztori munka elősegítése adja meg. Az új évezred hajnalán a magyar Katolikus Egyház is egy *új evangelizálás küszöbéhez érkezett*, s a világ kihívásaira feleletet kell adnia. Ezt csak megújított egyházmegye-rendszerrel lehet megtenni.

Dr. Török József
egyháztörténész
(Vége)

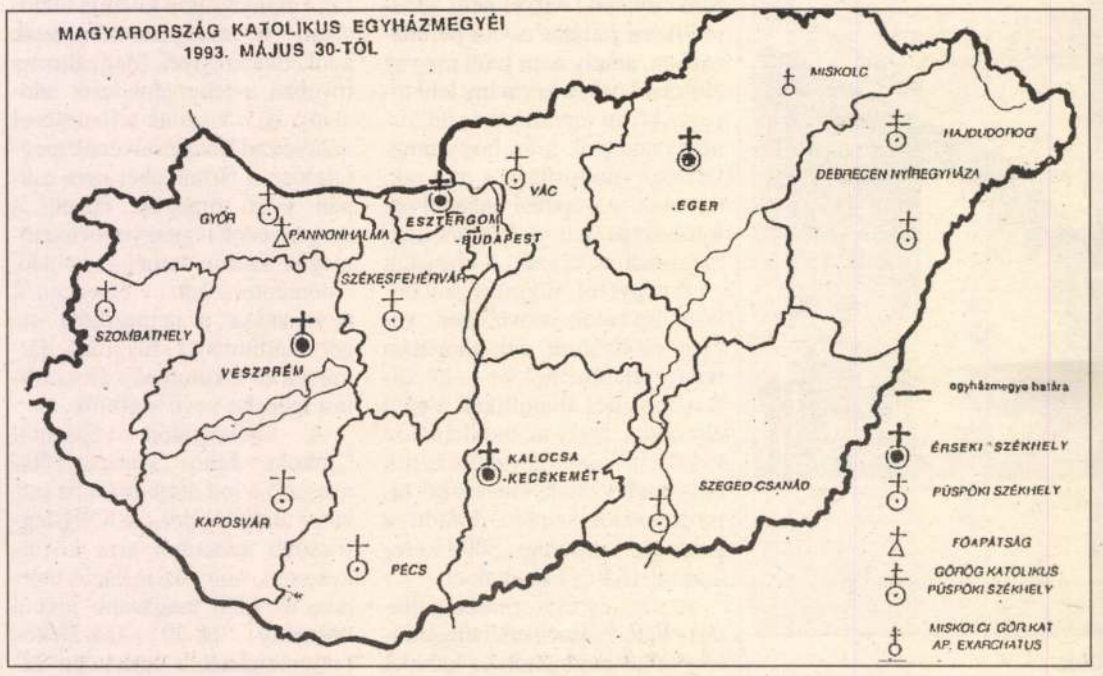

A megújított egyházmegye-rendszer a május 30-i pápai bulla után.

KOTNYEK ISTVÁN fotós

ZALAI HÍRLAP

A Göcseji Hetek rendezvénysorozata keretében megrendezett Göcseji fotópályázat eredményhirdetésére tegnap került sor a zalaegerszegi Városi Művelődési Központban. Az öt pályázó művei közül az értékelés során kollekciódíjra a nagykanizsai *Kotnyek István* alkotásai *(képünkön)* érdemesültek, s ő nyerte el egy képével a második díjat is, megosztva a zalaegerszegi *Ekler László*val. Sorozat s egyben harmadik díjra a nagykanizsai *Lipódi László* alkotásai érdemesültek. A pályázat fotói — melyek jelenleg a VMK-ban láthatók —, később vándorútra indulnak, s a Göcseji Hetek rendezvényeinek helyszínein is megtekinthetők. **(Mészáros T. László felvétele)**

Bonyodalmak az óvás körül

Szerdán este, miután 75-73-ra kikapott Körmenden a ZTE-Goldsun férfi kosárlabdacsapata, megóvta a mérkőzést. Mindez azonban nem vezet(het)ett eredményre.

Mint *Halmos László*, az MKOSZ Verseny Bizottságának elnökhelyettese tegnap késő este — már az előző oldalunk lezárása után — elmondta, érthetetlen számára, hogy az egerszegiek bejelentették az óvást, ám az erről készült írásos anyagot csak a 12 órás határidő lejárta után küldték el. Holott az a gyakorlat, hogy csak a másnap délig beérkezett óvásokat veszik figyelembe. Zalaegerszegről pedig 13.47 órakor érkezett meg a fax, amit így a versenybizottság nem tárgyalhat.

A történtekről a ZTE-Gold-

— Csütörtökön reggel feladtuk a levelet, és befizettük az óvási díjat. Igaz, a fax csak később érkezett meg, de ebbe beleírtuk azt is, hogy elpostáztuk az óvásunkat. Egyébként várható volt, hogy kitalálnak majd valami indokot arra, hogy elutasítsák, ezt a döntést nem fogadjuk el, ha kell, fellebbezéssel is harcba szállunk az igazunkért.

Halmos úrtól még egy zalai vonatkozású információt is megtudtunk. A Szeged—MÁV NTE NB I B-s női találkozó félbeszakadt, mivel nem volt orvos a mérkőzésen. Ezt a zalaiak edzője, Vágvölgyi Tamás kifogásolta, és lehívta csapatát a pályáról. Az MKOSZ VB mindezt helytelennek találta, s úgy döntött, hogy a nagykanizsaiak nulla pontot kapnak. A találkozó félbeszakításáért Vágvölgyi

Négyer

Szerdán Eszéken 4-1-es vereséget szenvedett Horvátország nemzeti tizenegyétől a magyar labdarúgó-válogatott. A találkozón — újoncként — pályára lépett két zalaegerszegi labdarúgó is. Tegnap, már itthon beszélgettünk a ZTE FC címeres mezben szerepelt középpályásaival.

— Úgy nézett ki az összecsapásunk, mint egy gyorsvonat és egy személyvonat versenyfutása — kezdte *Horváth Attila*. — Sajnos ennyivel jobbak a horvátok. Erőnlétileg, gyorsaságban és a testi felépítést illetően is lényegesen felülmúltak bennünket. Nagyon sokat tanultam ebből a találkozóból, most testközelből láttam, hogy miben van lemaradásunk. Lendvai Mikivel a mérkőzést követően beszélgettünk is a tapasztalatokról, s

Katnyek Ilvan

GAZDAGRÉTI

GALÉRIA

BPXI TÖRÖKÜGRATÓ U.9. TEL.1735333
TELEFAX 1735253 MNB 548-511280

fk: MERZA GÁBOR ig.

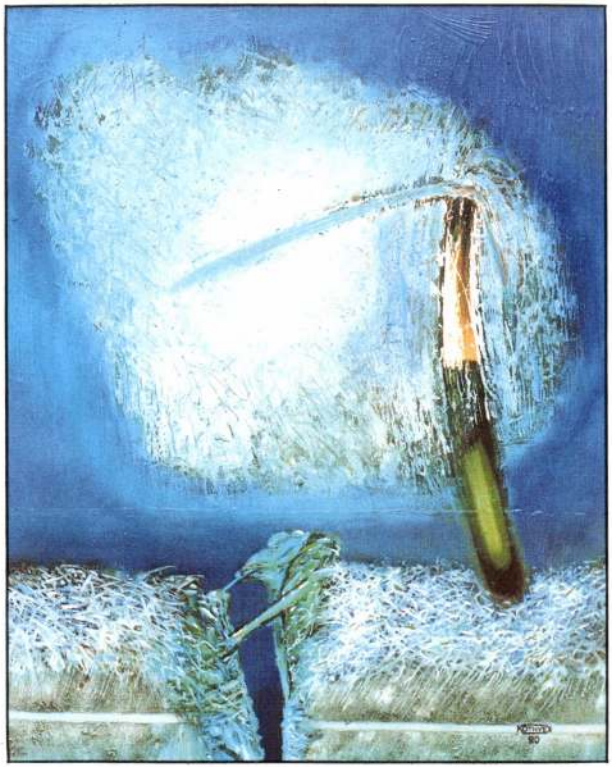

MEGHÍVÓ

A GAZDAGRÉTI GALÉRIA
SZERETETTEL MEGHÍVJA ÖNT

KOTNYEK ISTVÁN

GRAFIKUS

„KIS HÓKASZA"
C. KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1994. FEBRUÁR 4. (PÉNTEK) 18 ÓRA

MEGNYITJA:
GANCZER SÁNDOR

MEGTEKINTHETŐ:
1994. FEBRUÁR 4—28-IG
NAPONTA 12—20 ÓRÁIG
(VASÁRNAP ZÁRVA)

CÍM:
BUDAPEST, 1118 TÖRÖKUGRATÓ U. 9.
TELEFON: 1735-253

KOTNYEK ISTVÁN - fotós

1996. június 14., PÉNTEK Zalai Hírlap

Érdeklődők és Szakony Attila fotója a bemutatón.

Más ez az Életünk

Mit hozott a 25. kanizsai fotókiállítás?

Alighanem a továbbgondolásra provokáló cím teszi, de mindahányszor méricskélni kezd egy-egy újabb Életünk-stációt látva a néző: mitől is életünk tükre? A cím értelmezhető holmi hajdani népfrontos készteté sként is, meg sima szakmai jótanácsként: ekkora zsákba minden belefér. Bele persze, hisz — a valaha a lózungszerűen kötelező munkafotótól a zsáneron át az idők folyamán mind merészebb aktig — rengeteg témát tett szalonképessé ez a remek kanizsai kezdeményezés.

Mondhatnánk: igazi jótétemény volt a 70-es években felvirágzó vidéki fotósélet számára is, mert akkoriban nem csak a szakma ászait hozta el Kanizsára, hanem a megye fotósait is átcsábította Egerszegről, Keszthelyről, Lentiből... Nos, mindennek sajna vége; a megyebeli szomszédság afféle kanizsai belügyként kezeli az Életünk-tárlatot, a hazai krém pedig nem győz válogatni a 80-as évektől megsokasodott „fotósszalonok" között... Az élet is alaposan megváltozott körülöttünk, akárcsak a kultúrpolitikai divatok, így azután van miért méricskélni ma is Életünk-ügyben: tényleg, mire figyel fel mostanság egy ilyen vidéki országos szemlét megpályázó fotós?

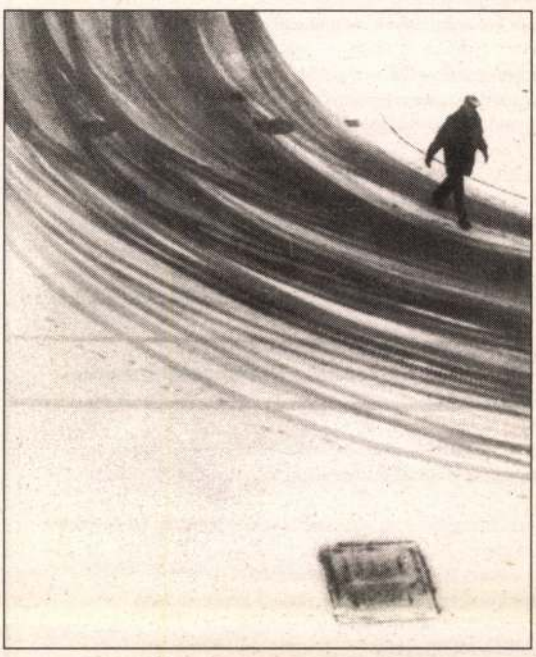

Kotnyek István: Kanyar.

Rég nem divat e körben sem az egykor „díjgyanús" témakör, a munka világa. Megérdemelne egy misét, hogy miért, hiszen központi kérdés életünkben, mióta kiderült, nem okvetlenül becsület dolga, ha — van... Itt nincs, pedig állítólag soha enynyit nem gürcölt a magyar, mint jelenünkben; inkább közvetetten, amolyan zsánerszinten *(Újhelyi István: Kis pásztor)* csillan meg valami e sorskérdésünkből.

S gondolná-e bárki, hogy — legalábbis e kiállítás tanúsága szerint — letűnőben az éveken át szinte minden tárlatot elárasztó aktfotók divatja? Legutóbb Kanizsán is uralta a főfalat, most szinte csak — sejtető *Tiltott gyümölcse* mellett — *Melega István* diszkrét *Szieszt*ája maradt (egy felejthető romantikus kompozíciót leszámítva).

Meglepőmód nem igen találkozunk a létünkhöz keretet kínáló város — világszerte kedvelt — fotós megjelenítésével sem. *Kotnyek István* áttételesebben szól az e létforma szülte lelkiállapotokról, míg *„Kanyar"*-ja látványos ötlet. *Szakony Attila (Életünk)* egy triviális beállításból eljut a dél-zalai városon is áthullámzó változások felvillantásáig, *Csonka Béla Ünnepnapja* pedig egy új keletű emberi nyomorúságot, öregeink kiszolgáltatottságát dokumentálja. *Lipódi Imre* közel áll e gondolatkörhöz, ám megelégszik néhány — nívós, de — konvencionális vallomással, míg *Pichler József* egy szép, de a nosztalgia szintjén maradó részlettel *(Nagykanizsa este);* megkapó zsánerei alkalmasint távolabbi tájakat idéznek.

A legtöbb kiállító jószerivel ugyancsak a vidéki táj és lét divatjának hódol, ki-ki keményebb optikával *(Bagosi Imre Tibor: A ház előtt, Zágon László: Magányos fa)* vagy több nosztalgiával (Így *Papp József: Baromfi udvar* című képe, *Juhász Miklós* kollekciója, *Varga György: Figyusz!*-ja és talán *Bíró Tibor* kissé érdesen direkt közéleti kritikával felpántlikázott *Mai életünk I.* című fotója).

Megemlíthető-e vajon a provincializmus bélyege nélkül, hogy hiánycikk viszont a zalai táj, a zalai vidék, holott Kanizsa gyönyörű környéke rengeteg remek zsánert (is) kínálna a mai faluról és annak sok tekintetben olykor megdöbbentő kontrasztokkal formálódó arculatáról. (De ma még a nosztalgia járja, így kopár fák, szakadó tetejű viskók stb. fotói írják át a hasonló közhelyeken rég továbblépett, izgalmas valóságot az efféle kiállításokon...) Vagyis — mint az Életünk eddigi kiállításain is — van miért perelni a fotósokkal életünk sokszínűbb tükröztetéséért.

Ehhez persze sokkalta több zalai résztvevőre és a szakma kiválóságainak visszacsábítására, azaz az Életünk-sorozat vonzó megújítására lenne szükség; elsősorban is arra, hogy bőkezű helyi szponzorok nyújtsanak méltó keretet e jeles múltú és még jelesebb hozadékokkal kecsegtető kulturális vállalkozás nagyvonalú újragondolásához.

T. A.

KOMPRESSZOR, FAIPARI GÉP, PORLEVÁLASZTÓ

- DUGATTYÚS ÉS CSAVARKOMPRESSZOROK,
- FAIPARI GYALU- ÉS MARÓGÉPEK,
- PORLEVÁLASZTÓK

Garanciális és garancián túli szerviz.
Alkatrészellátás postai utánvéttel is.

DEFEM®

4002 Debrecen, Vágóhíd u. 3/A. Pf.: 34.
Telefon: (52) 411-911, 410-203
Tel./fax: (52) 410-203

Henkel ECOLAB

Professzionális tisztító és fertőtlenítő termékek/rendszerek fejlesztése, gyártása és értékesítése területén Európában vezető helyen álló, nemzetközi konszern budapesti székhelyű vállalalata

SZAKTANÁCSADÓ

munkatársat keres

Délnyugat-Magyarország területére.

Az állás azonnal betölthető!

Feladat: Közösségi ill. nagy alapterületű létesítmények takarítási technológiáira irányuló szaktanácsadás.

Az ideális jelölt:

- legalább középfokú végzettségű,
- jó műszaki-technikai érzékkel,
- kereskedelmi, üzletkötői gyakorlattal,
- gépkocsivezetői jogosítvánnyal,
- erkölcsi bizonyítvánnyal rendelkező,
- max. 35 éves férfi, aki
- Nagykanizsán vagy környékén lakik.

A németnyelv-ismeret előny.

Ha úgy érzi, hogy a fenti feltételeknek megfelel és szívesen dolgozna teljesítményarányos bérezést, szolgálati gépkocsit, valamint szakmai továbbfejlődési lehetőséget kínáló, biztos munkahelyen, akkor a hirdetés megjelenésétől számított öt napon belül küldje el fényképes jelentkezését és szakmai önéletrajzát az alábbi címre:

HENKEL-ECOLAB Kft.
Jelige: „DNY Magyarország"
1519 Budapest, Pf. 429.

„A LEGJOBBAN VÉDETT VÁLLALKOZÓ: *A TÁJÉKOZOTT VÁLLALKOZÓ.*"

KISOSZ—KAMARA SZAKMAI NAP PROGRAMJA

Időpont: 1996. június 19.
Helyszín: Zalaegerszeg, Ady u. 31. (IPOSZ székház, II. em.)

A Szakmai Nap lehetőséget nyújt a vállalkozóknak és könyvelőiknek a hatóságok által támasztott követelmények megismerésére, az ellenőrzési tapasztalatok értékelésére.
A szakemberekhez intézett kérdéseivel, problémáinak felvetésével jobban el tud igazodni a jogszabályok útvesztőiben.
Ez a fórumunk alapvető mozgatórugója.

Programunk: 9—12 óráig

1. Vámhivatal: Jövedéki cikk forgalmazása és az új vámtörvény
   Előadó: Varga László, a Jövedéki Alosztály vezetője
2. Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség: Az üzletek működési és fogyasztóvédelmi szabályai, várható változások.
   Előadó: Sümegi Pál igazgató
3. Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat: Az ÁNTSZ ellenőrzési tapasztalatai, előírások, elvárások
   Előadó: dr. Kvarda Attila városi tiszti főorvos
4. Zala Megyei Rendőrkapitányság: Gazdasági bűnözés, feketegazdaság
   Előadó: Joó János alezredes

12—13 óra között
Büféasztalunknál a Szakmai Nap résztvevőinek lehetősége nyílik a KISOSZ és a Kamara vezetőivel a közvetlen, kötetlen beszélgetésre.

13—15 óráig

5. APEH Zala Megyei Igazgatósága: Adószabályok változásai, ellenőrzések követelményrendszere
   Előadó: Sergyán Ödön ellenőrzési osztályvezető
6. Zala megyei Munkavédelmi és Munkabizottsági Felügyelőség: A munkabiztonsági követelmények a kereskedelemben
   Előadó: Fürjes Zoltán főfelügyelő
7. Zala Megyei Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság: A társadalombiztosítás időszerű kérdései
   Előadó: Farkas András ellenőrzési osztályvezető
8. Zala Megyei Munkaügyi Központ: munkaerőpiaci helyzete a kereskedelemben és vendéglátásban, a vállalkozások támogatási lehetőségei.
   Előadó: Hegyi László igazgatóhelyettes

Valamennyi érdeklődő egyéni és társas Vállalkozót szeretettel várunk!

INT ÉRTÉKBEN

0%-os kezdőbefizetés esetén
éves kamatmentes törlesztés
)8 forint havi törlesztéstől.

FIAT PUNTO AZ ÉV AUTÓJA 1995

FIAT FINANSZÍROZÁS

FIAT

ESKEDÉS

elefon/fax: 83/318-251, 06/30/563-293

KOTNYEK ISTVÁN

Szép Zalánk fekete-fehérben

Szép az, ami érdek nélkül tetszik – mondta Imánuel Kant. Nekünk most érdekkel tetszik *Kotnyek István* Talált tájaim Zalában című míves fotóalbuma. Igen, érdekkel tetszik.

A honi, a zalai tájak, emberek elevenednek meg művészi színvonalon. A táj kelléke az ember. Mindig az ember üzen a képről úgy, hogy jelen van; úgy, hogy a lencse közvetetten örökít meg egy szituációt, egy helyzetet, egy állapotot.

Zalai kép üzen a fotókról nemcsak zalaiaknak.

Értékeinket meg kell becsülnünk. Ennek egyik formája a pillanatnyi meglátás és megörökítés az öröknek.

Montesquieu a következőket mondta: „Ha valami használna nemzetemnek és ártana egy másik nemzetnek, nem javasolnám uralkodómnak, mert elsősorban ember vagyok, s utána francia, szükségszerűen ember és véletlenül francia." E gondolat kapcsán igenis javasolni tudom az embernek az emberi művészi művet, a nagyszerű alkotások sorozatát. Türje temploma, Dobronhegy korpusza, Zalalövő fái üzennek; emberit, szépet, igazat, művészit mondanak.

Csodálatosak Kotnyek István képei, amelyek nagy része a filmművészet nyelvén szubjektív kamerával készült.

A fekete-fehér meggyőző erővel tud beszélni hozzánk, tud magas hőfokon izzó élményt nyújtani.

Dicséret illeti a Pannon Tükör Könyvek sorozatát, s e művészien szépet nyújtó albumot.

A nagyszerűt meglátta a Zala Megyei Önkormányzati Közgyűlés, Nagykanizsai Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Hevesi Sándor Művelődési Központ, és támogatta a könyv létrejöttét.

A fotók úgy látják a múltat, hogy a jelent ébresztik, úgy látják a jelent, hogy a jövőnek üzennek.

Az alkotásokban az örök értéket kell meglátnunk. A szép akkor szép igazán, ha minden kornak van üzenete, minden kornak mond valamit. Én bizton bízom abban, hogy ezen képek minden korhoz fognak szólni. Szól a műértőnek, szól az egyszerű embernek, de nagyképűség nélkül mondhatjuk, szól a világnak.

A Kotnyek-filmek nemzetközileg elismert ereje most egy-egy képbe sűrűsödik. Egy állókép válik mozgóvá, egy állókép kiált mindnyájunknak: Ilyenek vagyunk, ilyen helyen élünk! És meg merem kockáztatni, ilyen szépek vagyunk itt Zalában.

Új érték megjelenése a világban mindig ünnep. És ezért ünnep a mai nap is.

És lapozzuk! Nézzük! Gondolkodjunk! Minden művészi alkotásnak van másodlagos és többedleges jelentése, jelentéssíkja.

Nekünk, szemlélőknek, érdeklődőknek ezt meg kell látni.

Édes anyanyelvünk! – Ugye ismerős ez a szószerkezet? Van zenei anyanyelvünk is. És a Kotnyek-féle művészek megteremtettek egy képi, vizuális anyanyelvet is.

Volt egy zseniális osztályfőnököm, magyartanárom, Alaksza Ambrus. Ő így fogalmazott többször is: „Angyalkáim! Jegyezzétek meg! Mindenki azt nem szereti, amit nem ért."

Igaza volt.

Az is hozzátartozik az értéshez, hogy emészthető legyen. Kotnyek István ezeknek az elvárásoknak nagyon is eleget tett. Úgy művészi, hogy minden embernek üzen, egy zalainak pedig emóciót is hatalmasat nyújt. Pedig a művész más szemmel nézi a világot, a művész olyat is meglát, amit a hétköznapi ember nem.

Kotnyek István megmutatta, hogy a lencse mögött is az ember az úr.

„Nem elég a jóra vágyni,
A jót akarni kell.
Nem elég akarni,
De tenni, tenni kell."

Ezt tette egy cselekvő ember, ezt tette egy művész zalai szívvel, szeretettel, mély művészi átéléssel.

A történelem számonkér tőlünk mindig. Számonkéri a múltunkat, nézi jelenünket. Kotnyek István képei múlt és jelen egyszerre. Némelyik az a múlt, amely már nem ismétlődhet meg.

Egy verseskötetet nem lehet regényként olvasni. Meg kell állni – talán még versszakonként is, s el kell gondolkodnunk, értelmeznünk kell.

Valahogy így vagyunk Kotnyek István képeivel is. Nem lehet nézni és csak lapozni. A képei úgyis ránk szólnak. Mindent felfogtatok? És szégyenkezve kell mondanunk: Á, dehogy! És meg kell állnunk, mert érdemes. Mert az üzenetek nyomán teljesebbek leszünk, többek leszünk.

És büszkék is leszünk, mert magyarok, mert zalaiak vagyunk. És Kotnyek István is zalai képeivel, művészetével együtt.

Ajánlom: nézzük, forgassuk! Gyönyörködjünk a Pannon Tükör Könyvek e darabjában! Legyünk büszkék! Igen, ilyen szép Zala!

Alkotó! Gratulálok! Gratulálunk!

Dr. Horváth György

– *Érettségi bankettek, csoportos rendezvények,*
– *Éttermünkön kívüli rendezvények, fogadások szervezése, bonyolítása*
– *40 férőhelyes reprezentatív különteremmel is rendelkezésre állunk!*

Az étterem légkondicionált!

KREMZNER ÉTTEREM
8800 Nagykanizsa, Deák tér 11.
Tel.: 93/313-057 és 93/310-079

VETŐMAG
VETŐMAGBOLT
Nagykanizsa, Király u. 27.
Tel.: 06-30/465-558

Hazai és holland zöldségmagok, virágmagok, virághagymák.
Gazdasági magok.
Fémzárolt vírusmentes vetőburgonya, vetőkukorica.
Növényvédő szerek, műtrágyák, fénystabil fóliák, virágföldek, palántaföldek és takarmánykiegészítők.
Nyitva: H–P.: 7.30–16.30
Szo.: 7.30–12.00

ÚJ! MEGNYÍLT!
MISZ '98 KFT.
– Teher- és haszongépjármű alkatrészek
– Felszerelési cikkek
– Fék- és kuplungtárcsák, betétek
– ESSO kenőolajak
– Levegő- és olajszűrők
– Égők, gyújtógyertyák
KEDVEZŐ ÁRAK, INGYENES SZAKTANÁCSADÁS!
Nyitva: H–P.: 8.00–16.30
Szo.: 8.00–13.00
Cím: Nagykanizsa, Űrhajós u. 1.
Tel.: 93/326-381, 60/492-770
Esti ügyelet: 19–24 óráig a 93/356-158 telefonon.

A Magyar Környezeti Nevelési Egyesület Budapest
Zala Megyei Pedagógiai Intézet Zalaegerszeg
Batthyány Lajos Gimnázium Nagykanizsa

Várjuk kiállítóink jelentkezését!
MOBIL 98
MOBIL '98
V. Zalai Járműipari Szakkiállítás
UTAZÁS '98
Idegenforgalmi és Turisztikai Napok
1998. március 13-15.
Zalaegerszeg, Városi Sportcsarnok
Szervező:
Zalaegerszegi Vásár Kft.
8900 Zalaegerszeg,
Stadion u. 3. Pf.: 375
Tel/fax: 92/ 322-220 • 322-221
Artonius

A zalaegerszegi kiállításoknak már vitathatatlan hagyománya van. Bizonyos, hogy nem csak a zalaegerszegiek hiányolnák, ha egyszer elmaradna. Nem kell félnünk, lesz! Ez évben március 13-tól 15-ig ismét megrendezésre kerül a MOBIL, ezúttal 98, mely a járműipari szakkiállítás mellett az utazást, az idegenforgalmat célozza. Rendező, mint mindig, a Zalaegerszegi Vásár Kft., így Schwá-

KOTNYEK István fot.

Fotóművészet 1988.10.sz.

Kotnyek István három* fotójáról

Először is elfogultságomat vallanám be: olyan alkotó munkáiról szándékozom írni, akit barátomnak tudok, s akit igen sokra tartok. Ezért érzem fontosnak, hogy róla magáról is megemlítsek egyetmást.

Kotnyek István olyan ember, akitől nemcsak a művész-egzisztencia szinte kötelező exhibicionizmusa és a mutatványos-lét hiúság-pózai idegenek, hanem bízvást tekinthetjük azon — kulturális politikánk által kihalásra ítélt — ősbölénynek is, aki sem a hírért-névért nem tolakszik, sem pénzt nem akar mindenáron „kitermelni". Míg a művészek java része prófétából kereskedővé képezte át magát, addig ő a hatvanas-hetvenes évek alig-volt „amatőr-mozgalmainak" kreativitás-ideálját anakronisztikus módon ma megvalósítva, igazi lelkesültséggel dolgozik, kutat, és szemlátomást semmi kedve odafigyelni bármiféle aktualizmusra. Egyszóval: dühítő figura. Számára ugyanis az alkotás teljes emberségének megélése, önmagához vezető belső út, tévedésektől sem mentes kutatás. Ebből persze egyenesen adódik, hogy nemigen juthat ideje a mélyből felhozott értékekkel a piacra szaladni, s ott azokat jó áron értékesíteni.

Kotnyek István autodidaktaként lett hivatásos képzőművésszé, korosztályának egyik legmeggyőzőbb tehetségű grafikusává, díjnyertes rövidfilmek alkotójává, akinek képeivel országos fotókiállításokon is találkozhatunk, s aki olyan rajzfilmeket készített, melyek iránymutatóak lehetnének a magyar rajzfilm számára, ha az komolyan venné önnön művészet-voltát.

Tevékenységének tehát csak igen kis szegmensét reprezentálhatja az

* Szerkesztési megfontolásokból eredően nem három, hanem négy képet közlünk.

KÖRÖK

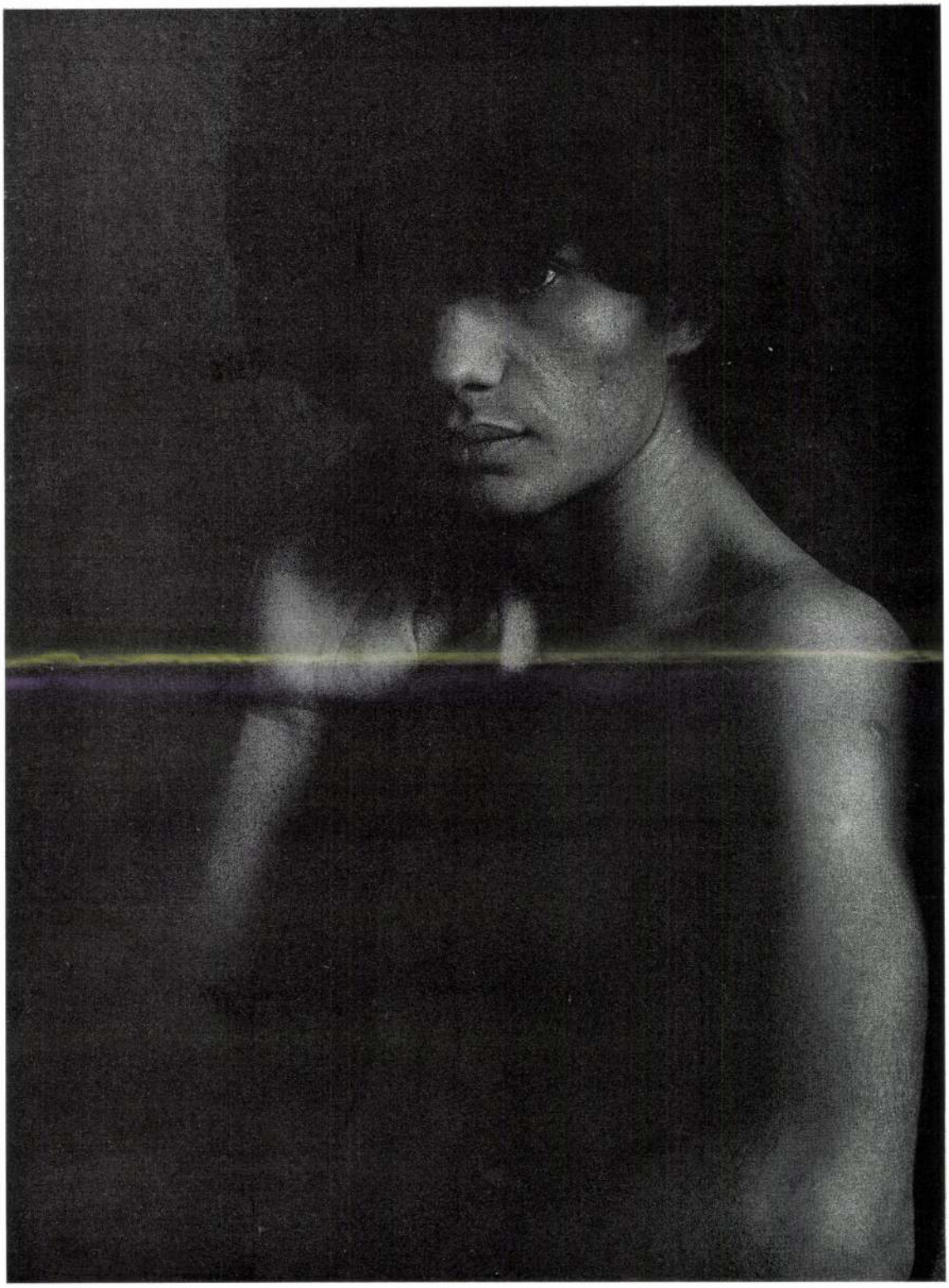

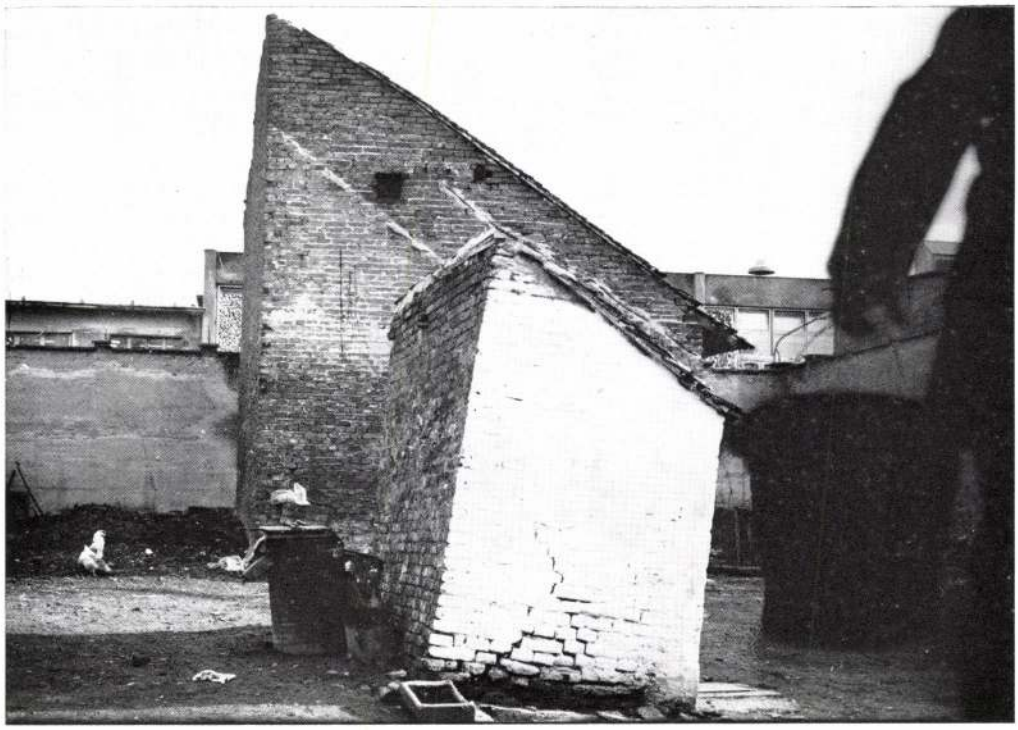

AZ UDVAR

ADVENT

itt bemutatott három fotó, melyeken azonban felismerni vélem azon tapasztalatok vizuális lenyomatait is, melyeket képzőművészként, illetve filmesként szerzett. Kompozícióinak szokatlan aszimmetriáiban vagy kiszámított pontosságában grafikáinak világa köszön vissza, míg a banális látványelemek szokatlan szemszögből való vizsgálata filmjei látásmódjára utal. Mindhárom fotó főmotívuma hétköznapiságában, suta véletlenszerűségében, az ,,ilyenre sikerült"-ség egy-egy monumentuma, s mint ilyen, szinte képzőművészeti alkotásként kezelendő. A dülöngélő, félbevágott házak groteszken emberszabású struktúrájában nemcsak a jól ismert külvárosiasság pusztulása nyilvánul meg, hanem egy Kassák-kép szerkezete is. A lekötözött ponyvával borított, behavazott teherautó óriási karácsonyi csomagja egy happening objektuma is lehetne, melyet talán a csomagolás-szobrairól nevezetes Christo helyezett el a forgalmas utcán. Harmadik fotóján pedig valódi ,,képzőművészeti alkotások" — aszfaltfirkák — jelennek meg, melyek monomániás megszállottsággal ismételgetik egy képzeletbeli őskultúra alapjeleit: asztronómiai képleteit, mandaláit vagy mágikus ideogrammáit.

Kotnyek fotóin a tárgyak a transzcendencia nyelvének jeleivé válnak, ahogyan azt Hamvas Béla értelmezi: ,,A jel éppen semmi más, csak jel, nem mond el semmit, nem rejt el semmit, hanem jelez. Nincs hátsó értelme, amelyet ha megértenék, egyértelműen mondhatnám, miről van szó és mi a jel értelme. A jel kétdimenziós, az értelem egydimenziós valóság, kétdimenziósat pedig egydimenziósra fordítani lehetetlen." (Szellem és egzisztencia, 77. o.)

Mindez persze nem az érthetlenségre utal, hanem éppen az értelmezések sokféle lehetőségére, arra, hogy ezek a motívumok meditatív objektumokká képesek transzponálódni.

Mindhárom fotón elmosódott, sötét foltokká redukálódnak az emberi alakok, a hangsúlyozott — s néha szinte fájó — hétköznapiságot hordozó mozgás, melyek így csak egy-egy lényegi utalást tartalmaznak. A vödröt lóbáló ember figurája révén vagyunk képesek értelmezni a furcsa építmények ,,szocio-környezetét", s a fenyőfát cipelő férfi látványa miatt keletkezik olyan ,,áthallás", mely a ponyvás teherautóból karácsonyi ajándékcsomagot varázsol. Az elsuhanó kerékpárosok és az aszfaltra rajzolt körök látványának együttese pedig olyan vizuális ,,poén", amelynek értelmezéstartománya a legtágabb asszociációs csoportot mozgatja meg az emberben: idea és megvalósulás, jel és jelzett, sík és tér, dinamika és statika dichotómiája juthat az ember eszébe. Ám Kotnyek fotói e tanulmány-szárazságú képleteken kívül mindig tartalmaznak valami olyan kedves esendőséget is, mely grafikai világából és kisfilmjeiből ugyancsak ismert, s amely szinte összes munkájának jellegzetesen intellektuális-fanyar humorát adja. Tudjuk: a vödrös ember egykor piramisokat épített, a karácsonyfás férfi egykor-volt világképének tartóoszlopát — a kivágott világfát — cipeli a hóna alatt, a gyermekjátékok struktúrái pedig ősi, szakrális táncok és mandalaszerű alaprajzok emlékezetét hordozzák.

Végül azokra az apró kis értelmetlenségekre utalnék, melyekről tudom, hogy Kotnyek számára fontosak, s hogy nem csupán szereti azokat, de valamiképp a modellalkotó rációnak mutatott fintort látja bennük, amely amannál mélyebb kútja lehet a Valóságnak. Mert hisz mily nevetségesen fontoskodó is mindaz, amit leírtam, ha a távoli ház tetejére települt UFO-szerű valami értelmetlen jelenlétére, a fatörzsekkel látszólag egybenőtt ostorlámpák komikumára, vagy a krétafirkák közt látható ,,MAYOM"-fejre néz az ember!

Szemadám György

VAN GOGH LELKE ALÁSZÁLL

Kotnyek István
festőművész

8800 Nagykanizsa
Munkás út 6/C.

1948-ban született Somogyszentmiklóson. Kirakatrendező és dekoratőr iskolát végzett Budapesten. Képzőművészeti tanulmányait különféle művészeti szabadiskolákban fejlesztette tovább. Képeivel számos hazai és külföldi kiállításon szerepelt. Egyéni kiállításai voltak Székesfehérvaron, Lentiben, Körmenden, Nagykanizsán, Budapesten, Győrben és Zalaegerszegen. 1984 óta tagja a Művészeti Alapnak, ill. a Magyar Alkotóművészek Szövetségének. A képzőművészet mellett fotóval és filmmel is foglalkozik. 1976 óta a nagykanizsai Hevesi Sándor Művelődési Központ dekoratőre.

1948 in Somogyszentmiklós geboren. Er beendete die Dekorateurschule in Budapest. Seine künstlerische Studien entwickelte er an verschiedenen künstlerischen Freischulen weiter. Seine Bilder zeigte man auf zahlreichen in- und ausländischen Ausstellungen. Selbständige Ausstellungen waren in Székesfehérvár, Lenti, Körmend, Nagykanizsa, Budapest, Győr und Zalaegerszeg. Seit 1984 ist er Mitglied des Kulturfonds bzw. des Verbandes ungarischer Kunstschaffender. Neben der bildenden Kunst beschäftigt er sich mit Film und Foto. Seit 1976 ist er Dekorateur des Kulturzentrums „Hevesi Sándor" in Nagykanizsa.

He was born in Somogyszentmiklos, 1948. He began studying windowdressing and decor-design in Budapest but went on studying at different open art schools. He has taken part in several exhibitions in the country and abroad and has had one-man shows in Szekesfehervar, Lenti, Körmend, Nagykanizsa, Budapest, Győr and Zalaegerszeg. Since 1984 he has been a member of the Art Foundation and the Association of Hungarian Artists. Besides painting he is interested in photos and film. Since 1976 he has been a décor-designer of Hevesi Sándor Cultural and Community House in Nagykanizsa.

KOTNYEK ISTVÁN

Dupla csavar...

Kotnyek István kanizsai alkotó zalaegerszegi tárlatáról

A zalaegerszegi Göcseji Múzeum kiállítótermében egy ravasz duett fogadja a betérőt. Két, egymásnak feleselő „fadarab", az egyik világos, a másik sötét, az egyik formája kihívó, a másiké befogadó. A cím, ami alattuk áll: Dupla csavar.

Nem gondolom, hogy ez a kétpólusú szoborcsíra volna *Kotnyek István* nagykanizsai alkotó főműve, mégis alkalmatos apropót kínál a vele való ismerkedéshez. Az óvatoskodó „alkotó" titulust sem a véletlen szülte, Kotnyek ugyanis egzakt besorolásra alkalmatlan egyéniség. E tárlat megszámolható java festészetéről szól, de tudható, hogy fotósként, amatőrfilmesként ugyancsak élvonalbeli, ráadásul most még a térbeliséggel is kikezdett.

De térjünk vissza a dupla csavarhoz, immár így, kisbetűsen, hiszen magát a tárlatot is jellemzi valami jó értelemben vett fonáksága, a dolgok játékos, ám soha nem felszínes kiforgatása, ami túlmutat a vizuális gegek szintjén. A humornak, a szarkazmusnak valami bujkáló, szellemi aktivitást kiváltó izgalma jelenik meg munkáin, a kotnyeki dupla csavar igazán elegáns ívű. Az elegancia, ha hihetünk a nagyoknak, erőtartalékot jelez és feltételez. S valóban, annak ellenére, hogy munkáiban sok az összecsengő vonás, mégsem érződik rajtuk kiféráradás, önismétlés. Pedig nem mondható, hogy szertelenül csapongana a témák között, sokkal inkább valami mániákus alaposság és körüljárás jellemzi, ha egy motívumot megszeret, annak minden tartalma, szintje és rétege ki lesz énekelve.

Ez idő szerint az esztétikai boncolás alanya a teknő. Ez az egyszerű, ősökre mutató, fából született tárgy, amely Kotnyeknél alkalmassá válik egy komplex festői világkép közvetítésére. *Esőverte teknő, Tűzteknő, Jégteknő, Szellemteknők* s még sorolhatnánk a címeket, amelyek tematikusan is vállalják az inspiráció forrását, ám egyéb munkáin is rendre felbukkan a sokféle szimbolikát hordozni kész, dajka-ívű forma. Kotnyek képei a nézőhöz partnerként viszonyulnak, eléve számolnak mindavval, ami bennünk e tárgy kapcsán asszociációként megvillanhat. Hiszen a teknő öble befogadhatja a megtisztulásra váró ruhát, embert, a kenyér dagadó-kelő tésztáját, a disznóölések vérszagú valóságát; de jelenthet ringató bölcső-biztonságot, üzenhet a szélét megmarkoló, lúgmarta asszonykezekről, s éles szekercék forgatóiról, akik fa-testébe vájtak, amikor megszületett.

A festmények persze nem e tartalmakról szólnak, a művész közelítése jóval elvontabb, de a bennünk megszülető emóciót kimondatlanul is gazdagítja a mögöttes réteg. Erre való Kotnyeknél a címadás is. Tekintsük csak *Hullócsont* című munkáját, amelynek címében akusztikailag ugyanúgy ott lapul a hullócsillag, mint a hallócsont. Az éteri magasság és a profán testközel. Játszik velünk, mondom. De nekünk is kedves e játék.

A tárlat anyagától kissé térben is elkülönítve jelennek meg Kotnyek István azon munkái, amelyek nagynevű festők arcélét hivatottak felvillantani. *Színyei Merse Pál* Majális című képe, *Vincent Van Gogh* lelkének alászállása, *Csontváry Kosztka Tivadar* expresszív színvilága vagyon itt megragadva, s parafrázissá átgyúrva. Dupla csavar. Az élvezet kettős, hiszen nem csak a „megszólított" festő világa idéződik fel a művek által — egyiken jól olvasható szignálként, másikon csak atmoszférikus sugallatként —, hanem az a hozzáadott tartalom is, ami Kotnyek Istvánt képviseli.

Ugyancsak külön, de nem elkülönülő egységet képeznek e tárlaton a térbeli kompozíciók. Tán túlzás volna szoborként viszonyulni – hozzájuk, – alig megzabolázott természetdarabkák ezek, kajlára nőtt ágak szövetkeznek Kotnyek keze nyomán mindavval, ami még hozzájuk kívánkozott. S itt is megjelennek a teknők. Immár fizikai valóságukban, kicsik és nagyok, befestve, átlényegítve. Mint kopjafák, mint egy falusi temető földből kelt, megszilárdult szemfedői, úgy állnak elénk. Mintha épp az előbb bukkantak volna fel, valami gyűrhetetlen erő hatalmának engedve, a kiállítótér parkettája alól. *Samu Géza* szobrász emlékére termett e látvány, a nevéből képzett anagramma-töredékekkel feliratozva.

Kotnyek István, egy híján ötvenéves. Kanizsán dolgozik, a HSMK-ban, dekoratőrként. Díjai számosak. Műveivel december 19-ig ismerkedhetünk az egerszegi Göcseji Múzeum kiállítótermében.

Magyar Hajnalka

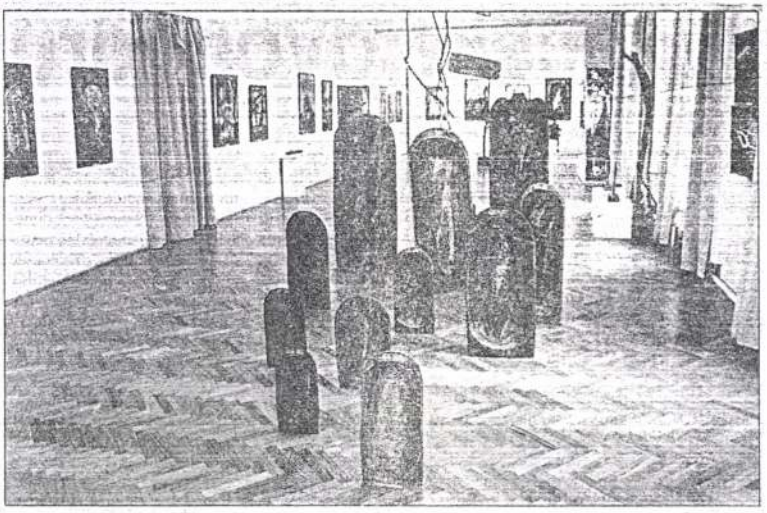

Teknők, minden mennyiségben, Samu Géza emlékére.

Kotnyek István: Vízitáska. (Pezzetta Umberto felvételei)

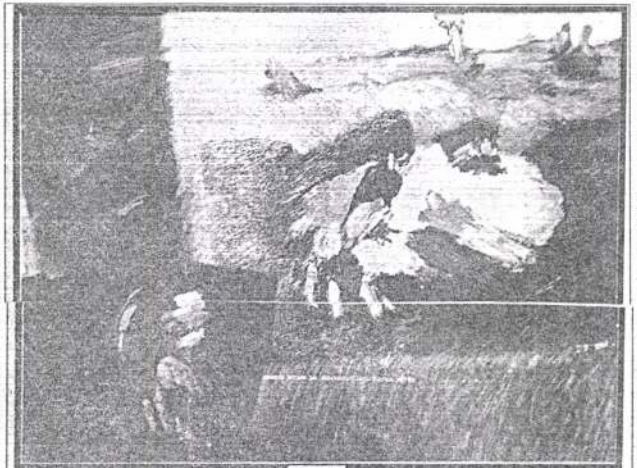

E festői parafrázis címe: Színyei Merse Pál kidolgozatlanul hagyja képét.

1996.06.12

Nógrádi Hírlap

MEGYEI KÖRKÉP

BÁTONYTERENYE

Csillagok világa – A napokban nyílt meg a salgótarjáni Kodály Zoltán Általános Iskolában Szikszai Gábor és Boros Zoltán grafikusművész kiállítása. Képeik látványosak – a tudományos-fantasztikus irodalomból táplálkoznak. Az iskola tanárának, a galéria „szülőatyjának", Varga Istvánnak (jobbra) aktív tanárként ez volt az utolsó rendezése. FOTÓ: GYURIÁN

A kiállítást rendezte:

KATÓ KÁLMÁN

a „MŰTEREM" művészeti vezetője.

Merkur IV., Prohászka Ottokár u. 6

A MŰTEREM

XVIII. CSOPORTKIÁLLÍTÁSÁNAK

KATALÓGUSA

„MŰTEREM"

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK K. F. T.

BUDAPEST

IV., KOSSUTH LAJOS UTCA 12, FÉLEM.

TELEFON: 189-554

A KIÁLLITÁS MEGTEKINTHETŐ: 1938. ÉVI JÚLIUS HÓ 29-TŐL
AUGUSZTUS HÓ 8-IG NAPONTA 9–6-IG, VASÁRNAP 10—2-IG.

KATALÓGUS ÁRA 30 FILL.

35 XVIII. Csop. kiall. Ead. 1938.

				Pengo
1.	Ágotha Hilda	Lorelei	teracotta	eladó
1/a.	Budás György	Tabán	olajfestmény	80.—
2.	„ „	Vajdahunyad vára	„	120.—
3.	„ „	Strandolók a Dunán	„	100.—
4.	„ „	Aratás I.	„	200.—
5.	„ „	Pest látképe a Gellérthegyről	„	600.—
6.	„ „	Tájkép	„	100.—
7.	„ „	Liget részlet	„	100.—
8.	„ „	Kubikos	„	160.—
9.	„ „	Kubikos-kordély lóval	„	130 —
10.	„ „	Matyó vásár	„	350.—
11.	„ „	Mosónő	„	400.—
12.	„ „	Aratás II.	„	140.—
13.	„ „	Cséplés	„	200.—
14.	„ „	Dunai kirakodó munkások	„	300.—
15.	„ „	Alföldi tanya	„	120.—
16.	„ „	Csendélet	„	120.—
17.	„ „	Strandoló nők	„	500.—
18.	„ „	Pipacs csendélet	„	200.—
19.	„ „	Kapás asszonyok	„	250.—
20.	„ „	Balaton	pasztell	60.—
21.	„ „	Tájkép	„	200.—
22.	„ „	Rákospatak gyárakkal	tempera	80.—
23.	„ „	Női akt	ceruzarajz	100.—
24.	„ „	Téli táj	grafika	60.—
25.	Bokor Béla János	Vén huncut	pasztel	150.—
26.	„ „ „	Gelsei hegyoldal	tempera	80.—
27.	„ „ „	Öreg gyertyánfa	olajfestmény	100.—
28.	„ „ „	Balatonmáriai strand	pasztell	120.—
29.	„ „ „	Részes aratók	„	150.—
30.	Bokor Róbert	Sütkérező gyerekek	olajfestmény	260.—
31.	„ „	Korponai vásár	„	230.—
32.	„ „	Tehenek	„	150.—
33.	„ „	Erdőszéle	„	250.—
34.	„ „	Eszterlánc	„	260.—
35.	„ „	Junius	„	220 —
36.	„ „	Alpesi táj	„	250.—
37.	„ „	Fenyves	„	160 —
38.	Győry Gy. László	A fekete álarc	„	100.—
39.	„ „ „	Akasztói virágok	„	100.—
40.	„ „ „	Barátnők	„	m. t.
41.	„ „ „	A váratlan vendég	pasztell	150.—
42.	„ „ „	Kaukázusi macska	„	m. t.

eddig cca

				Pengő
43.	Gyulay Dezső	Sashegyi táj	pasztell	250.—
44.	„ „	Oszi hangulat	„	300.—
45.	Horváth Zoltán	Magyarruhás cigánylány	olajfestmény	120.—
46.	„ „	Cigánylány	„	150.—
47.	Kotoff Olivér	Bagó kutyám	„	100.—
48.	„ „	A játék vége	„	200.—
49.	„ „	Spániel fácánnal	„	300.—
50.	Köteles Árpád	Pásztortűz	„	350.—
51.	„ „	Parasztszekér	„	250 —
52.	Krutek György	„Csak egy kislány“	„	eladó
53.	Markup Valéria	Napraforgók	„	120.—
54.	„ „	Nyári virágok	„	50.—
55.	Örkényi Henrik	Muskátli	pasztell	70.—
56.	Pártay István	Bánk bán	rajz	100.—
57.	Pokorny Marcella	Tanulmányfej	olajfestmény	
58.	„ „	Öregasszony fej	„	
59.	„ „	Mezei virágok	„	100.—
60.	Reichel Lajos	Bohémek	tusrajz	15.—
61.	„ „	Tempó Fradi	„	15.—
62.	Sárközi Csaba	Erdőrészlet	akvarell	60.—
63.	„ „	Őszi Dunapart	„	60.—
64.	Soós Gyula	Tanulmány	olajfestmény	100.—
65.	Szacsvayné Pethő M.	Kőbánya	„	80.—
66.	„ „	Farkasvölgy	„	120.—
67.	Székely Géza	Szénakazlak	pasztell	100.—
68.	„ „	Akvinkumi jegenyék	„	100.—
69.	Sziklay Dezső	Reggeli szürkület	olajfestmény	50.—
70.	„ „	Alkony a budai hegyekben	„	250.—
71.	v. Takáchné Szvoboda M.	Fehérbarát	„	600.—
72.	özv. Lyka Döméné	Junius	vizfestmény	120.—
73	Teleky Vámossy Árpád	Cigánygyerekek	olajfestmény	150.—
74.	Vadon Benjamin	Kanázs vára	pasztell	80.—
75.	„ „	Tájkép	„	80.—
76.	Vértes Elemér	Akt	„	160.—
77.	„ „	Diósdi táj	vizfestmény	80.—
78.	„ „	Stabilló tanulmány	stabilló	80.—
79.	„ „	Dombos vidék	„	50.—
80.	Dongó György	Menekültek	olajfestmény	150.—
81.	„ „	Anyám	„	m. t.
82.	Szász István	Tanulmány	„	eladó

cca

Kotoff Olivér festő

Művészet, 1938. III. köt. 20. m. 117. l.

Gondos Árpád: A Műterem kiállításai.

Foto Seidner

A Gázművek központi városi irodájának bejárata — Entré de bureau centrale municipiale des usines du Gaz

Részlet a Gázművek budai városi irodájából — Partie de bureau municipiale des usines du Gaz (Buda)

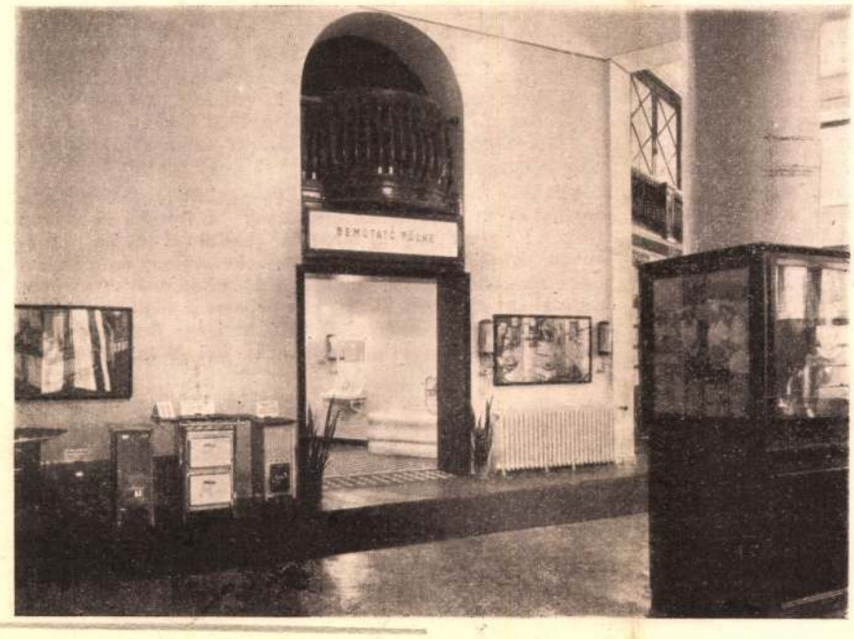

Részlet a Gázművek budai városi irodájából — Partie de bureau municipiale des usines du Gaz (Buda)

Ugyanezek a nehézségek merültek fel a budai körzeti irodánál is, ahol egy volt kávéházi helyiséghez kellett alkalmazkodni.

Beszámolónk nem volna teljes, ha nem említenénk meg, hogy egy befúvó-rendszerű szellőző berendezés is készült, amellyel a pincében elhelyezett ventilátor nyomja fel az első emelet magasságába a szűrt friss levegőt. Hogy ennek megfelelő hőfoka biztosíttassék, arról egy gáztüzelésű Kalorifer készülék gondoskodik. A belső berendezés Györy Miklós tehetséges és stílusos műve.

Teljesen megfelelő megoldás természetesen az lett volna, ha a Gázművek központi irodája saját, erre a célra épített épületbe kerül. Az új városháza és az ezzel kapcsolatos üzemszékház-építés fogja ezt a kérdést véglegesen megoldani. Szerencsére azonban megfelelő tervezési ötletek segítségével sikerült azt elérni, hogy az építkezés az adott helyzetben túlmenően tökéletest és megfelelőt nyujt. Nagyon megnyugtató, hogy a polgármesteri üzemi ügyosztály vezetősége, a Gázművek vezérigazgatója *Véssei* Ede dr., *Szigeth* Gábor h. vezérigazgató, *Streck* Ede igazgató és *Dobó* László főmérnök, a városépítés és korszerű üzemvezetés olyan magas fokán állanak, amelyen művészi szempontok döntő fontosságuak s amilyennel kevés főváros dicsekedhetik.

Koudela Géza dr. pápai kamarás, egyházzenei igazgató június huszonegyedikén negyvenöt éves korában elhunyt. A megboldogult középiskolai és teológiai tanulmányainak elvégzése után 1920-ban az Egyetemi templom karnagya lett, egyúttal a Központi Papnevelő Intézet énektanára. A kiváló egyházi zeneszerző, aki a magyar egyházzene egyik legfényesebb tehetsége volt, mint egyházzenei hangverseny-rendező is nagy népszerűségre tett szert. Lelke és előkészítője volt a magyar egyházzenei reformnak. Mint ismeretes, nagy szerepe volt *Koudelának* a Liszt Ferenc jubileumi év megrendezésében és könyvet is írt Lisztről. Érdemei elismeréseül a Zeneművészeti Főiskola egyházzenei tanszakának tanárává nevezték ki. *e. á.*

KIÁLLITÁS A SAROLTA KOLLÉGIUMBAN. Az 1938/39-i kiállítási évad egy olyan sikerült növendékkiállítással zárult, mely úgy a kritikának, mint a magyar műpártoló közönségnek, de magának a művésztársadalomnak is nagy meglepetést okozhat. Nem vagyunk babonásak, mégis ezt a tárlatot a *Tizenhármasok kiállításának* nevezzük el. Ez egyszer a tizenhármas szerencsét hozott a még fiatal hölgykiállítóknak.

Kotoff Olivér: Farkaskutya kölykök — Jennes du loupachien

In memoriam . . .

Pólya Iván, a még csak nemrég elhunyt bátyját, *Pólya* Tibort most szintén fiatalon az örök pihenés honába követte. A váratlanul elhunyt Pólya bátyjánál nem volt értékesebb ugyan, de rajztudása, játékos humora, valamint festői szellemessége talán még a bátyja kitünő kvalitásain is túltett. *Pólya* Iván a szolnoki festőkolónia egyik legnevezetesebb tagjává fejlődött, aki nemcsak műveivel, hanem társadalmi és szociális munkájával is nagyban hozzájáru't ahhoz, hogy ez a legmagyarabb festőkolóniánk továbbra is fenmaradhat rendeltetésének. Majd csak évtizedek távlatából fogjuk tudni a Pólya testvérek igazi küldetését elbírálni, mert hiszen egyéni teljesítményükről, mely már életükben megérdemelt méltatásra talált, a tárgyilagos kritikával együtt mi is csak a legjobbat írhattuk.

*

Wagner Géza festőművész Dinnyés község határában autókatasztrófa következtében aminap tragikusan elhunyt. Siófok mellett a Gamásza községben lévő családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

*

A 13-asok közt vannak végzett képzőművészeti főiskolások is, amilyen *Dinnyés* Éva, *Kapuváry* Zelma. *Kapasz* Márta és *Vőczköndy* Rafaella, valamint az ugyanilyen korosztályú iparművész (divattervező) növendék *Bányay* Edith. De ezek a végzett növendékművészek az érték-skála szempontjából nem mulják felül a Képzőművészeti Főiskola itt szerepl'ő növendékeit. Névsoruk (évfolyamukat a zárójeles számok jelzik) a következő: *Hollós* Mária (III.), *Nagy Paula* (V.), *Selmeczy* Olga (II.), *Szopós* Klára (I.), *Szőnyi* Magda (IV.), *Tihamér* Anna (III.) és görzsönyi *Varga* Ilona (II.).

A kiál'ítók közül *Selmeczy* Olga szobrász, *Dinnyés* Éva kisplasztikus, a többiek grafikusok és festők. Műveiken nyomot hagyott ugyan tanáraik (Kisfaludy-Stróbl, Aba-Novák, Rudnay, Burghardt, stb.). befolyása, de dicséretükre mondhatjuk, ezt a befolyást csak a nagyon gyakorlott szem veszi észre. A Sarolta-Kollégium lakói, kiknek nagyrésze Erdélyből való, teljesen önálló egyéniségek s műveik tanítómestereiknek *csak jó tulajdonságait éreztetik.*

Különösen *Selmeczy* Olgára áll ik ez a megállapítás, akinek egyik portréja a befejezettség minden kellékét csillogtatja, de gyönyörű a Tormay Cecilről mintázott na-

Művészet 1939. II. évf.
27.27.

		Kikiáltási ár pengőben
3200.	LEVÉLNEHEZÉK, márványlapon álló kisleány, bronz. (Hibás.)	5
3201.	ÁLLÓÓRA, feketére fényezett fatokban, bronz veretekkel. Empire. XIX. sz. elejéről.	60
3202.	KÍNAI FÉRFI PAJZZSAL, faszobor	8
3203.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY, bronz, szfinkszeken álló csisz. üvegtállal. Empire ízlésben	50
3204.	KÍNAI FÉRFI DOBBAL, faszobor	8
3205.	PECSÉTNYOMÓ, elefántcsont és ezüst	17
3206.	LEVÉLNEHEZÉK, bronz, majomanya beteg kicsinyével	17
3207.	BORSSZÓRÓ, palacalakú, elefántcsont és fa. XVII. század	8
3208.	SÓTARTÓ, elefántcsont és cédrusfa. XIX. század közepe	10
3209.	ÍRÓKÉSZLET, bronz, márványtalapzaton. (Tintatartó, gyertyatartó és tapper)	70
3210.	FALIÓRA, ökörszemes keretben. 1840 körül	40
3211.	CSÉSZE, zománcozott vörösréz. Limoges, XVI. század. (Csekély hibával)	200
3212.	LÁMPAÁLLVÁNY, bronz, onix és márvány	30
3213.	FALIÓRA, ütőszerkezettel, ökörszemes keretben. 1840 körül	60
3213/a.	ÁLLÓÓRA, ütőszerkezettel. Fényezett cseresznyefatokban. XVIII. század	75
3214.	OLTÁRDÍSZ, FARAGOTT JELENETTEL, gazdag díszítésű keretben. XVII. sz. (Kisebb hibákkal)	250
3215.	ÁLLÓÓRA, faragott jelenettel Krisztus szenvedéséből, gazdagon díszített keretben. (Kisebb hibákkal)	250
3216.	LÁMPAÁLLVÁNY, öntöttvas, bronzbevonattal, majolikaoszloppal	20
3217.	DYPTICHON, faragott elefántcsont, két bibliai jelenettel. Francia, XIV. sz.	600
3218.	ÁLLÓÓRA, toronyalakú, harangütéssel, aranyozott bronz. Szépen vésett oldallapokkal, tetején Jupiter alakja. XVII. sz. *(Illusztrálva a XXIII. táblán.)*	300
3219.	KANDELÁBER, bronz. Empire. 2 darab	420
3220.	ASZTALI VILLANYCSENGŐ, márványtalpon bronzdaruval	12
3221.	SZIVARSZIPKA, tajték, ezüstverettel	12
3222.	NŐI TALP, fa, ezüstfiligr.-nal borítva. Marokko. 1 pár	40
3223.	SZIVARSZIPKA, tajték, borostyánszopókával	20
3224.	ASZTALI ÓRA, gazdag réztokkal. Szerkezetén a készítő neve: Johann Delucca in Wien. XVIII. század. Egykorú tokban	180
3225.	CARRIER, BELLUSE után, Olvasó nő. Szobor, elefántcsont, bronz és márvány	160

XIII. VEGYESEK

(3171-től 3448-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
3171.	SZAMOVÁR. Christofle-ezüst.	45
3172.	BOTNYÉL, faragott elefántcsont	12
3173.	RIDIKÜL, gyíkbőr, ezüsttel díszített achát-csattal	35
3174.	ÁLLÓÓRA, ütőszerkezettel, fatokban. Készítette: Andreas Kotola, in Grosswardein.	80
3175.	CÉHKANNA FEDŐVEL és hiányos rézcsappal. Nagyméretű. XVIII. sz. eleje.	270
3176.	ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz. Empire.	300
3177.	KEHELY, ón, alakos díszítéssel. Barokk, XVIII. sz.	48
3178.	ÍRÓKÉSZLET, aragonit, 4 darab	110
3179.	TEÁSKANNA, vörösréz, trébelt díszítéssel	18
3180.	ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz. Rokokó.	120
3181.	ÉTELHOMBÁR, alpakka	9
3182.	GYERTYATARTÓ, férfialak által tartott gyertyahüvellyel. Egy pár.	45
3183.	ÁLLÓÓRA, alabástrom oszlopokkal. Biedermeier.	85
3184.	FÜLES ÓNTÁL, nagyméretű. XVIII. sz.	25
3185.	MÁRTÁSCSÉSZE, alpakka	7
3186.	KÍNAI FÉRFI, faszobor. (Hibás.)	8
3187.	ÁLLÓÓRA, ütőszerkezettel, tölgyfatokban	18
3188.	TINTATARTÓ, aranyozott bronz, alakokkal. Empire	150
3189.	ECET-OLAJTARTÓ-ÁLLVÁNY, ezüstözött vörösréz. Újbarokk.	55
3190.	GYERTYATARTÓ, körtefa, csont- és gyöngyház berakással, meghoszzabbítható szárral. Egy pár.	20
3191.	ÁLLÓÓRA, félig mahagónifa, berakott díszítéssel. Számlapján mozgó alakok. Empire.	190
3192.	CIGARETTA-DOBOZ, bőrrel bevonva, fedelén vadászképpel	25
3193.	GYERTYATARTÓ, ezüst bevonatú vörösréz. 1850 körül. Egy pár.	29
3194.	TEÁSKANNA, kínaezüst, vésett díszítéssel	32
3195.	SZIVAR-DOBOZ, metszett üveg, kínaezüst foglalatban	85
3196.	FÜGGŐ VILLANYLÁMPA, kovácsolt vas	12
3197.	DOBOZKA, réz, fedelén japáni elefántcsontszobrocskával	10
3198.	LEVÉLNEHEZÉK, márvány, fekvő alakkal, bronz	28
3199.	CUKORFOGÓ, kínaezüst	3

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kotormán Antalné

PEDAGÓGUSOK LAPJA
1981 DEC 19

1021

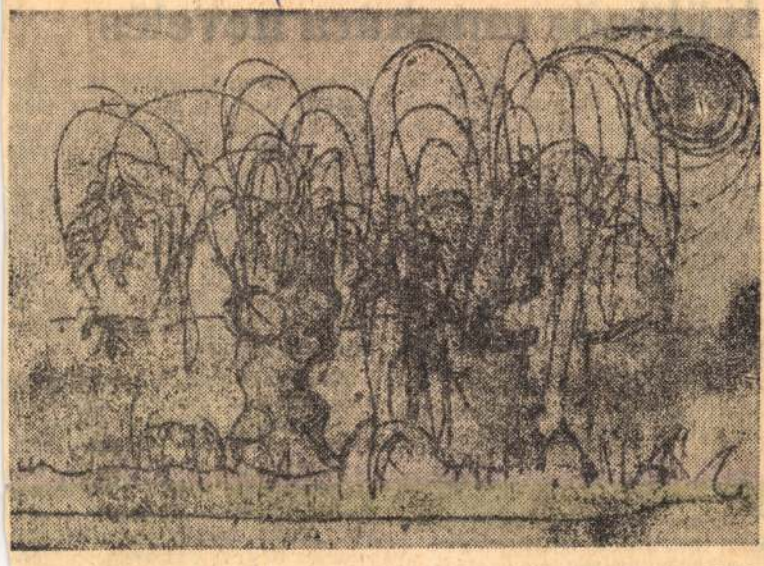

Kotormán Antalné: Ártér

Különö

Úgy adom közre az alábbi történetet, ahogyan hallottam egy szülőtől. Hozzátenni nem tudok, magyarázni fölösleges.

Ne vegye dicsekvésnek, hogy azzal kezdem, a tsz-ben mindig az én brigádom az első az almaszedésben. Csak azért hoztam szóba, hogy megértse, örültem, amikor hetedikes fiam egyik nap azzal állított haza: iskolájukkal almát fognak szüretelni nálunk, a mi termelőszövetkezetünkben. Karcsi, beteges gyermek lévén, először került ilyen munkára. Azt akartam, hogy örömmel csinálja. Meg azt is kívántam, hogy a fiam a legjobb almaszedők közé kerüljön. Máskülönben mit szólnának a brigádban az asszonyok? Tudatosan készültem tehát az iskola mezőgazdasági munkájára.

A „bemelegítést" apósom gyümölcsösében végeztük. Karcsi egyik vasárnap meghívta néhány

jó szívemre! Majdnem sírva fakadtam ugyanis, amikor meglátam a munkából hazatérő gyereket: a feje búbjától a talpáig csapzott, sáros volt. Kiderült, hogy rothadt, elhullott almát szedtek. A felnőttek között erre nem volt vállalkozó, de a szerződés értelmében tőlük nem is kívánhatta volna meg a tsz. Ám ezek a nagy melákok még élvezték is a cefreszagú gyümölcssárban való tocsogást.

Hiszi vagy sem, a család estéje arra ment rá, hogy a fiút másnapra rendbe szedjük, valamenynyien mostunk, takarítottunk, szellőztettünk. Mivel másik tréningruha nem volt, a fiam legnagyobb bánatára másnap a kopott, kinőtt nadrágját kellett felvennie. Reggel cirkusz, este mosás, takarítás. Így ment ez két héten keresztül. Annyi volt csupán

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kotormánné Farkas Julianna

Gyalogjárás

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1984 FEB 20

7021

Kotormánné Farkas Julianna: Cá

vábbra i
oszton

olnok megyében a szakszer-
ti gazdasági emberek között
smerik *Győri Gyulát*, a volt
berényi járási bizottság gaz-
gi felelősét. 1954-ben válasz-
k meg és évtizedeken ke-
ül látta el a tagság meg-
désére tennivalóit. Nemcsak
yegeket és üdülőjegyeket ke-
hűségesen és pontosan, ha-
az szb pénzét is mindig a
ásági tisztviselőkre jellemző
ossággal kezelte. A megyei
tság felkérésére sokszor más,
nan munkába állt vagy gon-
al küzdő tisztviselőket is be-
ott a gazdasági munka for-

A romániai magyar költő születésé tójából idézünk rejtvényünk vízszintes ban: „Diribdarab eszmék között a hé zaik jellemek között . . .” — Az idézet levelezőlapon kérjük beküldeni a szer fasor 10.

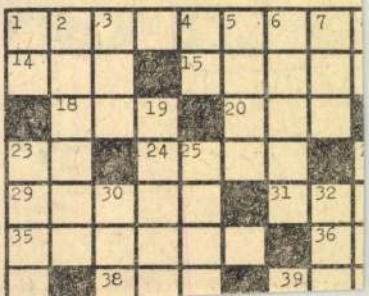

KOTORMÁN LÁSZLÓ

Szobrok a Vitkovics-házban

Szeptember 30-ig még megtekinthető a noszvaji *Barlangi Művésztelep Egyesület* hét szobrászának, (*Kotormán Lászlónak, Kuti Lászlónak, Balázs Péternek, Horváth Ottónak, Mohácsi Andrásnak, Kotormán Norbertnek* és *Varga Ferencnek*) a kiállítása a Kepes György Vizuális Központ kertjében.

Heves Megyei Nap 1998.08.19.

AZ ARTUS STÚDIÓ

MEGHÍVJA ÖNT

1999. FEBRUÁR 12-ÉN, 18 ÓRAKOR

K·O·T·O·R·M·Á·N

LÁSZLÓ ÉS NORBERT

SZOBRÁSZOK KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÓJÁRA.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

MERENA RUDOLF

ARTUS STÚDIÓ A CAOLA-PATEX TERÜLETÉN

BUDAPEST, XI.KERÜLET BOCSKAI ÚT 90. TELEFON: 209-0330

TÁMOGATÓK:

MAGYAR KULTÚRÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

NEMZETI KULTÚRÁLIS ALAP.

FŐVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA.

STÉG GRAFIKAI MŰHELY

SOROS ALAPÍTVÁNY

CAOLA RT. KÉK ÚR

PERBAU KFT.

ARTUS STÚDIÓ A CAOLA-PATEX TERÜLETÉN

BUDAPEST, XI.KERÜLET BOCSKAI ÚT 90. TELEFON: 209-0330

K·o·t·o·R·m·á·n

LÁSZLÓ NORBERT

IDŐPONT: 1999. FEBRUÁR 12-TŐL MÁRCIUS 12-IG

HELYSZÍN: ARTUS STÚDIÓ, KIÁLLÍTÓ CSARNOK

K·o·t·o·R·m·á·n

KOTORMÁN NORBERT

-5. 11. 03
AL-I/374

≈ 035
FORINT

STÚDIÓ FKSE

SZARVAS

Kotormán Norbert és Kovách Gergő

2003. november 11 - 30.
megnyitó és beszélgetés:
november 11., 19:00

Stúdió Galéria
Budapest, Képíró u. 6.
(+36/1) 342 53 80
studgal@c3.hu
H-Szo / Mo-Sat 14:00-18:00

Aknai Katalin
Művészettörténeti Kutatóintézet
Budapest 1014
Úri u. 49

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

Ham-ham Hambi

Formát és arculatot váltott az ország egyik speciális ételét, a Hambit gyártó cég. A finom étket **Jászapátiban** gyártják, kereken öt éve. Egy magánszemély találmánya alapján kezdődött meg készítése a Mester-Cooppal közösen, majd tartozott az üzem a Hambi Kft.-hez és a helyi áfészhez is, míg végül idén nyáron átszerveződtek, immáron az előállító üzem neve: Hambi-Coop Kft. - tudjuk meg Berdó Zuzsától és Gajda Páltól, a társaság két ügyvezető igazgatójától.

Az üzemben azonban nem csak Hambit gyártanak - nyolcféle ízesítésben - hanem, kilencféle ízesítésű palacsintát is. Ezek a termékek mind gyorsfagyasztott készételek. Felhasználáskor csak annyi a teendő, hogy mikrohullámú sütőben vagy a panírozott palacsintát forró olajban ki kell sütni.

A Hambi tulajdonképpen ehető tányérba töltött különféle ízesítésű töltelék. Az ehető tányér egy csónak alakú tészta. A szabadalom lényege, hogy ebbe az a tésztába betöltött töltelék úgy megehető, hogy nem csurog, csöpög szanaszét.

Nem mondanánk igazat, ha csak ennyi termékről írnánk, amit a tizenkét dolgozót foglalkoztató üzemben gyártanak. Hiszen itt van még a Jász libamáj is, ez a hollóházi porcelán tégelybe töltött igazi finom csemege. Döntően a Csemege Meinl üzletláncot látják el vele, egyelőre, mert szeretnének kitörni a termékkel a külföldi piacra is. Ehhez azonban még némi átalakításra szükség van az üzemben, amihez megfelelő tőkéstársat keresnek.

Alakulásuktól, vagyis június 10-től árbevételük várhatóan 6 millió forint lesz. A dolgozók végül is a piaci igényeknek megfelelően hol libamájat töltenek tégelybe, hol Hambit, hol palacsintát gyártanak. Piacuk egyre javuló, ami talán annak is köszönhető, hogy új, szép kivitelű dobozba csomagolják a Hambit és a palacsintát.

Csinos ügyvezető az ízletes termékekkel

Válaszol a polgármester

Miért vonták meg a támogatást?

A múlt héten a Jászsági Körképben arról nyilatkozott Horváth György, a **jászárokszállási** rendőrörs parancsnoka, hogy az önkormányzat a korábbi benzinpénz-támogatást megvonta. Hogy miért, erre reagált, erről számolt be lapunknak Szikra Ferenc, a város polgármestere.

A városvezető legelőször is kijelentette, az önkormányzat rengeteget foglalkozott azzal, hogy a településen legyen rendőrörs. Több éves utánjárás eredményeképpen sikerült pár éve létrehozni az örsöt.

Ez csak az erkölcsi oldal, de a lépésnek komoly anyagi vonzata is volt. Több millió forintot költött ugyanis az önkormányzat arra, hogy legyen rendőrség. A jelenlegi örs épületét az első évben teljesen ingyen használta a rendőrség, még a takarítónő fizetésétől a fűtésig is az önkormányzat vállalta át a költségeket.

A rendőrörs állományától a lakosság azt várta, hogy a korábbi három körzeti megbízottal szemben a tizenhat rendőr majd látható is lesz az utcán. Járőrözve. Ebben csalódniuk kellett - mondta a polgármester.

Az embereknek ugyanis egy dolog kell - véli Szikra úr: hogy az utcán lássák a rendőröket. Különösen pénteken és szombaton este, amikor a diszkó van. Az oda járó fiatalok egy részének ugyanis közkedvelt szórakozása, hogy a buli után rombolnak az utcán.

Ezt kellene megakadályozniuk a rendőröknek, ekkor kellene felügyelniük a rendre.

Rákérdeztünk: ezzel a nem „láthatással" hozható összefüggésbe a benzinpénz-támogatás megvonása? Ezzel - hangzott a határozott válasz. A polgármester mindazonáltal tudja, hogy a rendőrök tisztességes munkát végeznek. Azt is tudja, az anyagi feltételek nincsenek megadva ahhoz, hogy jobb munkát végezzenek. Azt a polgármester is nevetségesnek tartja, hogy a benzinre a pénzt kunyerálni kell.

De. Azzal, hogy létrehozták a rendőrörsöt Árokszálláson nem kevés pénzért, ebből az következik, hogy a lakosság felé produkálni kell. A polgárok felől pedig egyre több olyan jelzés érkezett be, hogy nem látnak rendőrt és sok a vandalizmusra utaló jel. Ebből ítélnek.

Ekkor mondta azt a testület - és nem ő maga, a polgármester -, hogy bizonyítson előbb a rendőrség, és akkor majd lesz támogatás.

**

Az újságíró ehhez csak azt fűzheti, kívánja, a vita ne mérgesedjen el. Mert a lakosságot szolgálja a polgármester, a testület és a rendőrség is. És valójában senkinek sem lenne jó, ha a rabló-pandúr párharcból az előbbeik kerülnének ki győztesen és nem a rendőrség, a lakosságról már nem is beszélve. Akinek az érdekében történik mindez a Mi volt előbb: a tyúk vagy a tojás?-hoz hasonlatos vita.

Megnyílt a Megváltó

Az új patika

Az államosítás előtt létezett már **Jászapátiban** egy Megváltó nevű gyógyszertár. Aztán jött az a rendszer, ahol nem sok helye volt a magántulajdonnak, és elvették a patikát. Most azonban ismét virágozhat a magántőke, így bármibe lehet a pénzt fektetni - még patikába is.

Bizonyára ez is hozzájárult ahhoz és született meg a gondolat egypár ember fejében, akik megalapították egy pár éve a Promed Bt.-t. A társaság egy gyógyszertár létrehozását tűzte ki célul a városban, lévén csak egy hasonló létesítmény a településen. A Megváltó név használatának engedélyét a Gyógyszertörténeti Múzeumtól megkérték és meg is kapták. Így a patika ezzel a névvel egy átalakított házban létre is jött a József Attila utca 7/a-ban. A korai Megváltó egyébként 1894-ben kezdte meg működését, vagyis jövőre pont 100 éves lesz a régi új patika.

Az új Megváltóban két szakgyógyszerész és két szakaszszisztens várja a gyógyulni vagy a betegséget megelőzni szándékozó vásárlókat.

A közel egy éves előkészület után tegnap megnyílt patika nyitva tartása reggel nyolctól a kora esti órákig folyamatos lesz, vagyis nem tartanak ebédszünetet.

Jól felszerelten várják a betérőket

Doktor, aki fest is

Vörös posztó volt a secu szemében

Nincs min meglepődni, ha valaki több mindenhez ért, mint dr. Kotró László, aki családi orvos és festő is egyben.

Amikor becsöngetünk hozzá **jászjákóhalmai** házában, szerencsénkre otthon tartózkodik, éppen egy akupunktúráról szóló szakkönyvet olvasgat. Végeredményben hogy otthon van, az a mi szerencsénk, mert ez neki szerencsétlenség. Ugyanis tipikus magyar kálváriát jár Kotró László.

Az ötven éves doktor Erdélyben született, Kászonújfaluban. A község Hargita és Kovászna megye határán terül el, a hegyek között. Száz százalékban magyarok lakják, igaz, kevesen, csak ötszázan. Két éve települt át, Jászberénybe. Ott másfél évet töltött el, Jákóhalmán fél éve van. Nővérét és tágabb rokonságát hagyta kint Erdélyben. Nem volt könnyű átjönnie családjával, két gyermekével és feleségével, és az átállás sem volt zökkenőmentes. Ez utóbbi még mindig hat rá.

Azért, mert változtak a dolgok és változott a hozzáállás is. Mondja ki az igazat? - kérdi tőlünk. Hogyne! - biztatjuk.

Eleinte örvendtek - sóhajt a doktor. Most meg már kissé ellenségesen néznek rá, hogy munkát vesz el. Úgy érzi, ez országos jelenség immár. De akkor miért jött ide, Jákóhalmán biztos üres orvosi állás volt? - faggatjuk.

Igen. De tulajdonképpen enél ez sokkal hosszabb folyamat. A történet ott kezdődik, hogy szakosított végzettsége is van az általános orvosláson kívül, és ez a reumatológia. Ugyanakkor - jegyzi meg - odakint 11 évig volt körzeti orvos. Romániában úgy nevezik a reumatológiát, hogy balneofizioterápia. Ilyen szakorvosként dolgozott Kovásznán 6 évet. Amikor át akart telepedni, megkérdezte, elfogadják-e ezt a szakot? Azt mondták, el, sőt, általános orvosi diplomáját sem vonták kétségbe. Ennek tudatában jött el. Jászberényben reumatológusként dolgozott a szakrendelésen. Rá egy fél évre az Orvostovábbképzőben azt mondták, nem fogadják el a szakvizsgát csak újabb szakvizsgával. Aztán meg azt mondták, hogy a szakvizsga letételéhez egy év tanfolyam kell, majd újabb hat hónap után meg azt nyilatkozták, hogy három éves tanfolyamra kell elmenni, ezt követően pedig újból letenni a szakvizsgát. Ez nem ment már neki ötven éves fejjel. Ekkor próbált elhelyezkedni körzeti orvosként. Jákóhalmán ezt éppen meghirdették. Megpályázta, elfogadták.

Megpróbáltatásai azonban nem értek véget. A korábbi orvos - aki már nyugdíjas korú - még mindig dolgozik, ráadásul bizonyos munkajogi viták miatt perben áll a polgármesteri hivatallal. Dr. Kotró emiatt csak néhanapján él hivatásának, mert az elöd a rendelőt nem adja át.

A sok-sok nehézség ellenére nem vették el kedvét a művészettől. Fest, mégpedig gyerekkorától kezdve, Hároméves népművészeti iskolát is elvégzett a festészet iránti szeretetből. Akvarell és tűzzománc képek mellett linómetszeteket is készít. Itteni évei első pillanataiban már tagja lett a Berényi Műhelynek, amelynek révén sokfelé volt már kiállítása.

Erdélyben vörös posztó volt a hatóságok és a párt szemében. Ugyanis régi magyaros jellegű tárgyakat gyűjtögetett: kerámiát, kancsókat, tányérokat, üvegeket. Járt és fényképeket készített a csángók földjén is. No, ez már aztán igazán nem tetszett az elvtársaknak, hiszen addig lakóhelyén azt sem tudták, hogy vannak csángók, amíg ő ott nem járt, és arról be nem számolt. Azt mondta a kórházi főnöke, akinek egyébként magyar a felesége, és Kotró Lászlóval is mindig magyarul beszélgetett, hogy tűnjön el valamerre, mindegy, hogy hová, csak menjen el, mert annyira szemet szúr tevékenységével.

Nincs könnyű dolga hát a doktor úrnak. Nincs háza, mert amiben lakik, az az önkormányzaté, és nincs munkája. Hogy akkor miért nem megy vissza? - kérdezhetnék sokan. Aki nem tudja rá a választ, töltsön el pár hónapot - nem évet - Erdélyben, és majd megtapasztalja.

A sorsüldözött orvos-festő

Bővítettek

Beindult a második műszak is az Eurocorn Kft. **jászapáti** sütőüzemében. A korábbi egy műszakos termelés kibővítését újabb készítmények tették szükségessé.

A pékáruk, sütemények mellett immár zsemlemorzsát is gyártanak, országos terítésű megrendelők részére. Mindezeken túl kísérleti termékeik is vannak, ami többfajta kuglófot, tortalapokat, gyümölcskosarat és tartós készítményeket jelent. Ez utóbbiba tartozik a Calida kenyér és a Calidával - amely egy speciális, természetes anyag - készített zsúrkenyér. Az újdonságokat egyelőre saját, illetve a Jászapáti és Vidéke ÁFÉSZ üzlethálózatában értékesíti az Eurocorn.

Most indítnak egy akciót is, miszerint azon vásárlók, akik törzsvásárlók, illetve egy adott értékhatáron felül vásárolnak, ajándékot kapnak. Hogy mit, az még most titok.

Kevés kárpótolt

Szászberken meglepően kevesen igényeltek földet eddig, habár itt nem is volt nagy a kárpótlási földalap: körülbelül 400 hektárra tehető. Igazából nincs rá nagy igény. Valószínűleg azért, mert az emberek tudják: az induláshoz sok pénz kell és sajnos a hitelek ezt nem nagyon teszik könnyebbé. Egyébként hogy most meghosszabították a határidőt, volt egy kisebbfajta roham a hivatalban, de igazában nem nagyon fog változni sok minden, éppen az előbbi nyomós ok miatt. Eddig egyszer volt még csak árverés, akkor 40 hektár körüli földet licitáltak ki. A következő árverés november végén lesz.

Gáz, telefon kell!

Már a jövő évi költségvetést készíti elő nagyban a **jászárokszállási** önkormányzat. Még korábban a képviselő-testület egyetértésével létrehoztak egy munkacsoportot a polgármesteri hivatalban, hogy az önkormányzati intézmények gazdálkodását átvilágítsák. Mára már minden intézményt átnéztek, csak a polgármesteri hivatal van hátra. Azért kellett ezt megtenni, hogy pénzhez jussanak azáltal, hogy hol lehet még lefaragni a költségeken. Ugyanis már most látható, hogy jövő évben a gazdálkodást nem nagyon lehet az elengedett fantáziára bízni. Hiszen csak a bér vonatkozásában 13 millió pluszt jelentenek a törvények adta kötelezettségek a városnak. Azt tették tehát, amit muszáj: amennyire lehet, összehúzták a nadrágszíjat. A legutolsó lukba kapcsoltak.

Ezzel azonban talán marad egy 20 millió forintos fejlesztési lehetőség is. Erre óriási szükség volna a gázprogram megvalósításához, a lakosság ugyanis már nagyon türelmetlen e tekintetben. A megvalósításra létrejött egy térségi szövetség, a Jászgáz Rt., amely ha kedvező finanszírozási lehetőséget talál, akkor 1994 őszére, '95 elejére be is vezeti a gázt. A szövetségnek összesen 570 millió forintba kerülne a beruházás, ebből Árokszállás vonatkozásában az eredeti számítások szerint 170 millióba.

A másik érzékeny pont a telefon. Mert addig nem is lehet arról ábrándozni, hogy akár hazai, de méginkább külföldi tőkeerős vállalkozó a Jászságba települjön, amíg nincs telefon. Mert nem lehet órákat várni egy kapcsolásra. Vagyis a telefon a régió, a város továbbfejlődésére is jelentősen kihat. Ha minden jól megy azonban, akkor 1994 végére a telefonberuházás is megvalósul.

Az oldalt szerkesztette Tóth András Fotók: Mészáros János

RÁDIÓ

SZOLNOKI STÚDIÓ

15.00-17.00: Kereskedelmi adás. Zene, hír, reklám - Tel.: 424-618 - Szerkesztő: Varga Sándor - 17.00-18.30: Alföldi magazin - Tel.: 421-133 - Szerkesztő: Tamási László - A tartalomból: Hírek - 17.30: Alföldi Krónika - hírek, tudósítások, riportok - Pedagógiai napok - Pályaválasztási napok - Karácsonyi falu - Fidesz fórum - Az I. Tabáni Disputa - 18.00-18.30: Szóváltás - Aktuális párbeszéd, közben Zeneturmix - Termelési tanácskozás a SZÁZAKKU-nál

KOSSUTH

Óránként: Hírek. Időjárás. Útközben * 4.30: Reggeli Krónika - 8.10: Törvénykönyv 8.20: Műsorismertetés, programajánlat - 8.40: Napközben - közben: 10.30: Mindennapi tudomány - 11.05: Társalgó - 12.00: Déli Krónika - 12.30: Ki nyer ma? - 12.40: Falurádió - 12.50: Külpolitikai figyelő - 13.05: Vendég a háznál - 13.15: Zenetükörben - 13.30: Tanúim lesztek! - 14.05: Klasszikusok mindenkinek - 14.55: A Magyar Népzene és Népköltészet Hete - 15.05: Enciklopédia - 15.55: Cégér - 16.00: Délutáni Krónika - 16.10: Mindennapi gazdaság - 16.20: A Magyar Népzene és Népköltészet Hete - 17.05: Könyvismertetés - 17.25: A Szabó család - 18.00: Esti Krónika - 18.30: Ráadás - 19.05: Sportvilág - 19.30: Jó éjszakát, gyerekek! - 19.40: A feledés ellenében... - 20.05: A Magyar Népzene é Népköltészet hete - 20.30: határok nélkül - 20.50: Beszélni nehéz - 21.05: A Magyar Népzene és Népköltészet Hete - 22.00: Késő Esti Krónika - 22.30: Parlamenti folyosó - 23.05: Egy énekes - több szerep

PETŐFI

4.30: Hírek. Időjárás - 4.33: Hajnali kalendárium - 6.03: Reggeli csúcs - 7.40: Sportreggel - 8.05: Ezt hallgattuk anno... - 8.50: Helykereső - 9.00: Hírek. Időjárás - 9.03: Zöld telefon: 138-8082 - 9.10: Zene-szó - 10.55: Gordiusz plusz - 11.00: Hírek. Időjárás - 11.03: Családi persely, avagy a pénz is boldogít - 11.15: Művészbejáró - 11.40: Néhány perc humor - 12.00: Lépésről lépésre - 13.00: Hírpercek - 13.10: A Magyar Népzene és Népköltészet Hete - 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés - 14.00: Mindenki másképp csinálja - 15.00: Hírek. Időjárás - 15.03: Páratlan hangok - 15.35: Musical, musical, musical - 16.00: Csúcsforgalom - 17.00: Hírek. Időjárás - 17.05: Premier - 18.00: Ammi a szívedet nyomja - 18.30: Helykereső - 19.00: Hírek. Időjárás - 19.05: Varázsgömb - 19.50: A Magyar Népzene és Népköltészet Hete - 20.20: A Pasaréttől Wimbledonig - 21.00: hírpercek - 21.10: Federico Fellinire emlékezünk - 22.30: Érintés - 23.00: Hírek. Időjárás - 23.03: Sporthíradó - 23.10-4.20: Máról holnapra

BARTÓK

6.00: Muzsikáló reggel - 9.05: Pódium - 10.00: Hírek. Időjárás - 10.05: Ezredforduló - 10.47: Zenekari muzsika - 11.40: Országok, tájak zenéje - 12.00: Hírek. Időjárás - 12.07: Hangverseny délidőben - 14.00: Hírek. Időjárás - 14.05: Auf Deutsch gesagt - 20. - 14.20: Egyiptomi József (Csáth Géza elbeszélése) - 14.45: A kamarazene kedvelőinek - 15.43: Fúvószenekarok felvételeiből - 16.00: Hírek. Időjárás - 16.05: A balassagyarmati Rózsavölgyi Márk Zeneiskola - 16.35: Nikola Nikolov operaáriákat énekel - 17.00: Kilátó - 17.50: Eredeti és másolat - 18.00: Hírek. Időjárás - 18.05: Rahmanyinov: Aljeko (egyfelv. opera) - 19.08: Barokk kamarazene - 19.35: Kapcsoljuk a Zeneakadémia nagytermét! - 20.50: Hírek. Időjárás - 20.55: Teleobjektív - 21.10: Régi fúvószene - 21.20: Isabella Nawe operaáiákat énekel - 22.00: Hírek. időjárás - 22.05: Az európai cigányság népzenéje - 22.30: Poulenc kórusművek - 23.05: Az életmű fele - 24.00: Hírek. Időjárás - 0.05: Magyar előadóművészek felvételeiből

TELEVÍZIÓ

SZOLNOK VÁROSI TV

19.16: Rajzfilmek kedvelőinek - 19.30: Aranyláz Alaszkában (am. filmsor.) - 20.30: Reggeli műsorvezető (kanadai film) - Hírek, információk a 424-637-es telefonon közölhetők

HBO

17.30: Kutyavilág: Szaglász az ász - 18.00: A jelölt (am. film) - 19.50: Rózsaszín Cadillac (am. film) - 21.50: Az önmagát kísértő férfi (angol film) - 23.30: Titkok háza (am. film)

TV 1

6.03: Műsorismertetés - 6.05: Falutévé - adótippel - 6.25: Határtól - határig - 6.35: Üzlet - 6.45: Híradó - 7.00-9.00: Napkelte - 9.00-12.00: Napközi - benne: 9.30: Riviéra (európai filmsor.) - 10.30: Moselbrücki történet (német-osztrák-magyar sor.) X/2. - 11.30: Játék - 12.00: Déli harangszó - Hírek - 12.07: Jelenségek az állatvilágban (angol filmsor.) - 12.37: Képújság * 15.58: Műsorismertetés - 16.00: Híradó - 16.10: Telis-televideo '93 - 16.15: Dick Tracy-show - 16.25: Hatalom és szenvedély (ausztrál sor.) - 17.15: Anyák - 17.0: Álljunk meg egy szóra! - 17.50: SZEGASZTOK! - 17.55: Cimbória - 18.05: Meselánc - 18.25: Kaláka folkfesztivál '93 - 18.50: „Veletek vagyok mindennap..." - 19.07: Vackor - 19.30: Híradó - 20.05: Telesport - 20.25: A Guldenburgok öröksége (NSZK sor.) XIII/11. - 21.15: Hitel, Világ, Stádium - 22.00: Monty Python Repülő Cirkusza (angol sor.) - 22.30: Mondolat - 22.50: TS-Sportvarázs - 24.00: Híradó - 0.05: BBC-híradó

TV 2

9.55: Képújság - 10.00: Parlamenti Napló - 16.00: Műsorajánlat - 16.03: Időjárás - 16.05: Mit ér az ember, ha vidéki?! - 16.20: A kölcsönkapott Föld - 16.40: Stan és Pan - 17.05: Elektor kalandor - 17.10: Viaje al espanol - 17.25: Korforduló - 18.00: Körzeti híradók - 18.13: A tudomány és a technika mérföldkövei - 18.28: Időjárás - 18.35: Korkép - 19.30: A boldog család (német sor.) - 20.25: Stúdió '93 - 21.15: Műsorajánlat - 21.25: Mindent vagy semmit! - 22.00: Híradó - 22.20: Időjárás - 22.25: 24 óra - 22.50: nem lehetek, míg élek, bátortalan

DUNA TV

16.10: Az öreg tekintetes - 17.35: Teleki Sámuel nyomában Kelet-Afrikában - 18.05: Requiem a kék Dunáért - 18.30: Mesesarok - 18.40: Dunahíradó - 19.00: Panelkapcsolat (magyar film) - 20.30: Dunasport - 20.45: A polip (sor.) - 22.35: Évforduló

SZLOVÁK

17.25: Híradó - 17.50: Francia nyelvtanfolyam - 18.20: Regionális műsor - 18.30: Harc a rák ellen - 18.45: Mozgássérültek - 9.20: Esti mese - 19.30: Híradó - 19.57: Sport - 20.05: A Worldnet bemutatja... - 20.35: Környezetvédelmi magazin - 21.20: Impulzusok - 21.50: Jehova tanúi - 22.50: Ifjúság - 23.55: Híradó - 0.20: Teletext-hírek

PRO 7

4.20: Lassie - 4.45: Flipper - 5.10: Mr.Belvedere - 5.35: Rajzfilmek - 7.05: Varázslatos Jeannie - 7.30: Hármak társasága - 8.00: Gyémántok - 9.05: Kenny Rogers, a szerencsejátékos - 11.00: Kezdeti nehézségek - 11.30: Roseanne - 12.00: nyersbőr - 13.00: Az Arany-híd ügyirat - 14.55: Gyémántok (sor.) - 15.55: Mr.Belvedere (sor.) - 16.25: Varázslatos Jeannie - 16.55: Rajzfilmek - 18.25: Hármak tásasága - 18.55: Utcai flört - 19.25: Roseanne - 20.00: Híradó - 20.15: Bel Air hercege - 22.20: T. J. Hooker (am.sor.) - 23.20: Pokol-tábor (am.akciófilm) - 1.10: Hírek - 1.20: Matlock - 2.05: Hírek - 2.15: Gázold le a férfit - 3.50: Hírek

SUPER

9.00: Super-üzlet - 12.00: Videodivat - 13.30: Európai filmkörkép - 14.00: Videogenerátor - 16.30: Élő videoshow - 18.30: Videodivat - 19.00: Dante - 19.30: Európai filmkörkép - 20.00: Sport - 20.30: Lovaglás - 21.00: Európai hírmagazin - 21.30: Eco-rekord - 22.00: Hírek - 22.30: Európai üzleti élet - 22.48: Piacgazdaság - 23.00: Jazz

SAT 1

5.5: Fiatal és nyugtalan - 6.00: Jó reggelt a SAT 1-gyel! - 9.10: Szomszédok - 9.35: Trapper John - 10.25: Bonanza - 11.15: 5x5 - 11.45: Szerencsekerék - 12.25: Fiatal és nyugtalan - 13.15: Trapper John - 14.10: Szomszédok - 14.40: Bonanza - 15.40: Űrszekerek (am.sor.) - 16.45: ATP tenisz-világbajnokság közv. élőben - 19.00: Szerencsekerék - 19.45: Hírek - 24.00: Electric Blue (angol erotikus sor.) - 0.40: Ki a legjobb férfi? - 1.30: Űrszekerek - 2.25: Hunter - 3.15: 24 óra - 3.40: Így láttuk (politikai vitaműsor) - 4.30: Megmentő (ism.)

EUROSPORT

8.30: Step-aerobic - 9.00: Golf - 10.00: Triatlon - 11.00: Automobil Nascar - 13.00: Labdarúgás - 19.30: Eurosport-hírek - 20.30: Tenisz - 22.00: Ökölvívás - 23.00: Biliárd - 24.00: Golf

RTL

6.00: Híradó - 7.00: Halló, Európa - jó reggelt, Németország! - 9.00: A Főnök - 10.00: Gazdag és szép - 10.30: 227 (sor.) - 11.00: Forró nyeremény - 11.30: Családi párbaj - 12.00: Magazin - 12.30: A Springfield-sztori - 13.20: Kalifornia klán - 14.10: Hétköznapjaink - 15.00: Ilona Christen - 16.00: Hans Meiser - 17.00: Ki itt a főnök? - 17.30: Családi kötelék - 18.00: A szív szava - 18.45: Híradó 19.10: Robbanékony 19.40: Jó idők, rossz idők - 20.15: Columbo - 21.45: Quincy (am.sor.) - 22.45: Dirk Bach-show - 23.15: Gottschalk-show - 24.00: Éjféli utazás (am.thriller) - 1.45: Élvezet fiatalon (fr.-olasz erotikus film) - 3.15: Gyilkosok akadémiája (am.krimikomédia)

MOZI

Szolnokon a Nemzetiben fél 5-kor, fél 7-kor, fél 9-kor A gyilkos nap, a **Tallinnban** 5-kor A levesben, 7-kor, 9-kor Facérok, a **Tisza mozi A-termében** fél 5-kor A hús, fél 8-kor A cég, **Jászberényben** 7-kor, 9-kor Összeomlás, **Törökszentmiklóson** 7-kor Sommersby, **Mezőtúron** 6-kor, 8-kor A szerelem hullámhosszán, **Kisújszálláson** 7-kor Bűnben égve, **Karcagon** 7-kor Másnap reggel, **Túrkevén, Kunszentmártonban, Tiszafüreden, Tószegen, Martfűn** szünnap

Mindenki elismeri

A bankkártyát, mely több, mint készpénz. Egyet jelent a biztonsággal, hisz pénze csak az Ön számára hozzáférhető; a kényelemmel, mert bármikor készpénzre van szüksége, vagy fizetnie kell, teljes bankszámlája rendelkezésére áll;

a gyarapodással, ugyanis kártyaszámlán elhelyezett pénze eközben folyamatosan kamatozik és nem utolsósorban a tekintéllyel, melyet az előző előnyökkel együtt csak az Eurocard Budapest Bankkártyával tud felmutatni. Válasszon a Budapest Bank bankkártyái közül.

Budapest Cirrus
Forint alapú bankkártya, melynek segítségével Ön bármikor készpénzt vehet fel bankszámlájáról függetlenül attól, hogy merre jár az országban. Ehhez az EC/MC/Cirrus bankjegykiadó automaták a nap 24 órájában rendelkezésére állnak.

Budapest Classic
A Budapest Cirrus szolgáltatásán túl Ön az ország több, mint 4000 Eurocard/Mastercard emblémával jelölt kártyaelfogadó pontján (üzletekben, vendéglátóhelyeken, benzinkutaknál) fizethet vele, ezenkívül készpénzhez juthat a Budapest Bank fiókjaiban.

EUROCARD MasterCard BUDAPEST BANKKÁRTYA

AZ EUROCARD BUDAPEST BANKKÁRTYA IGÉNYELHETŐ A BUDAPEST BANK BÁRMELYIK FIÓKJÁBAN.
INFORMÁCIÓ: BUDAPEST BANK. BANKKÁRTYA FŐOSZTÁLY, TELEFON: 269-6286

EURO RSCG HAVASI

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Kotroczó
PESTMEGYEI HÍRLAP
1967 AUG 20.

A SZERELŐ

(Foto: Kotroczó)

ogosok

mérsékletű gázt
ely a levegőbe
és vele együtt
elyt a vízada-
, a rakéta le-
szerkezet há-
áll. A két szél-
zépsőben pedig
ag van. Azt
már jelentősen
nek a rakétá-
ében.

Földet

ású repülőgé-
ozzák a leve-
talmát, amely
zt a szerepet
üvegtábla a
a szóndioxid
sugarakat, de
ökisugárzását.

aretjét

ék a tornyot.
as és több
súlyú félévez-
elővigyázato-
ték. Megsúly-
mm-rel meg-
művelet össze-
osszat tartott,
sem lehetett
ny lassú moz-

gével

zórt „esőcsep-
st gyakoroltak
lékául szolgá-
a nyomukban
halak csapa-
halászok há-

CAMPING JE

Svájc és Franciaország télicamping-mozgalom egyi rátok közül az utóbbi ével magukat arra, hogy kiha nyeit is. A Német Campin szakázások egyharmados e... mint százezer turista fogja felkeresni a tél folyamán Németország camping-táborait. Az ország legszebb télisport telepein 35 állandó és 120 további ún. ideiglenes téli-camping várja a vendégeit. A Német Camping Club az eddigi évekhez hasonlóan, december 22. és január 6-a között az idén is megrendezi a hagyományos téli-rallyeját, amelyre máris 1600 jelentkezés futott be bel- és külföldről. A rallye célja a bajorországi, festői környezetben fekvő ruhpoldingi camping, az „Ortnerhof". A ruhpoldingi tábor 400 villanyáram konnektorával Németország egyik legmodernebb és legnagyobb téli campinghelyeinek egyike.

Arról
elő
izlete
tud
mind
érje i
z étel

Sz

Az indiai t
tak egy kőszé
új műtrágyafaj
nőségi tekintet
el az ismert
műtrágyák mö
romsavval k
hulladékanyag
mékké alakítjá

TAVON ÉS TENGER

Azt, hogy elegancia és kényelem egy sportvízijárművel is összeegyeztethet Langenargen község csónaképítőmestere, Leo Schulz. Egyévi munkával me tonságosabb szarnyashajóját. Ez a gyors kis jármű még nagy hullám zás eset 1,6 tonna nehéz hajó emellett igen kevés üzemanyagot hasz nál fel. A 7 mé 60 km. 45 km óránkénti sebességnél a motor 8—10 li.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kotroczó

PESTMEGYEI HIRLAP

1021

1965. MÁJUS 5, SZERDA

FESTŐ

(Foto: Kotroczó)

Gát egy szociális létesítmény útjában

Nem lehet tagadni: a zsámbéki *Gomb és Műanyagfeldolgozó Vállalat* nem *„kirakatüzem"*. A zsúfolt műhelyek, egymás hegyére-hátára torlaszolt épületek, s toldott-foldott üzemrészek szinte olyan régiségnek tűnnek, mint a székesegyház és a kolostor, csakhogy itt nem a szépség és a történelmi levegő ihleti az embert, hanem valami egészen ellenkező előjelű indulat. Szabad-e, lehet-e ma a legfőbb szépet és az elismerésre leginkább érdemest — az emberi munkát — ilyen sivár keretek közé szorítani?

A kérdés feltevése azonban nem egészen felelősségteljes és a válasz sem lehet egyértelmű „nem", vagy határozott „igen".

Egy élelmes kapitalista hetven év előtt *„svab tutyit"* (papucsot) kezd fabrikáltatni egy liliputi manufakturában. Az üzlet bővül s új *„profilt"* nyer: jön a cérnával bevont fagomb. A kereslet és a fantázia később új rügyeket fakaszt, a harmincas években már megjelennek a présgépek, melyek bakelitgombokat, s forintokat fiaznak szorgalmasan a kereskedelem, illetve a tulajdonos számára. Az utcára kastélyszerű épület néz, s bent az udvaron k...

tői szerint *„5—10 évig telepítésről nem lehet szó"*.

Hol van a telepítésre kijelölt terület?

Az országúttól 1,5 kilométerre, a villany- és vízvezetéktől: 1 kilométerre.

Mennyibe kerülne az áttelepítés?

25—30 millió forintba a gyár felépítése s 50—60 millió forintba a közművesítés.

A jelenlegi gyár, igaz, korszerűtlen üzem, de 400 embernek ad helyben, s hatvannak három telepén, kenyeret. Épületei szűkek, gépeinek egy része felújításra szorul. De évente 25 millió forint értéket termel s 6—7 milliót fizet ki munkabérre. S a korszerűtlen gyárral szemben nagyon is korszerű a népgazdasági igény. Nagy üzemek sora szerepel megrendelői között. Hol van már a *„tutyi"* és a bakeli gomb? Itt készül pillanatnyilag a *Mechanikai Művek* olajkályháinak szigetelőgyűrűje s az *Óbudai Hajógyár* több fontos hajóalkatrésze. Érdekelve van az egész magyar elektromos kondenzátorgyártás, mely részére bakelitagyakat, fedeleket állítanak elő. Termel az üzem a televízió ...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

Kotroczó István
1971 APR 3

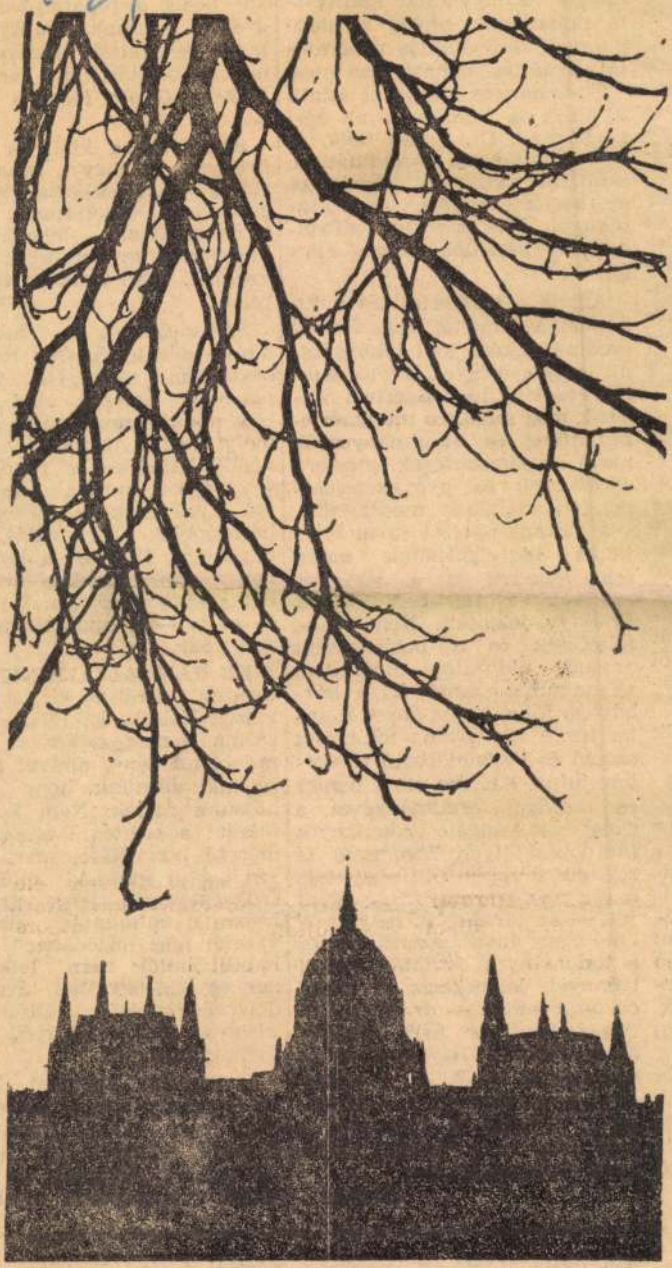

AZ ORSZÁGHÁZ
(Kotroczó István felvétele)

kórház igazgatója, d
Gábor tagja a Medic
ségügyi Könyvkiadó
tő tanácsának, amel
mányos könyvkiadás
ját, tematikáját hatá

Tudományos igényű
újítások is található
kórházban. *Dr. Varg*
ovostudományok kan
színlátást vizsgáló készüléket
szerkesztett, amelyet az Egész-
ségügyi Min'sztérium elfoga-
dott. A készülék kiadás alatt
áll.

Azt is a gyakorlati és a tu-
dományos munka összefonódó
eredményeként kell elkönyvel-
ni, hogy a megyei vezető szak-
főorvosok az idén Egerben ren-
dezik meg szokásos munkaérte-
kezletüket és tanulmányozzák
majd az elmebetegek korszerű
ápolásának és gyógykezelésé-
nek itt kialakult módszereit.

A kórház igazgatójával foly-
tatott beszélgetésünk során
felelevenedett az a siker is,
amelyet az 1964-ben kiadott
évkönyv jelentett. Nem lenne
felesleges és a beléfektetett
anyagi áldozatot bőségesen
visszakamatoztatná, ha a kór-
házban folyó tudományos mun-
ka ismét egy ilyen tekintélyi
szerző és hasznot hajtó fórum-
hoz jutna. Kellene ezt a nemes
és minden eredményével a
gyógyítást szolgáló tudományos
fáradozást ilyen fórummal is
segíteni s éppen ott, ahol száz
ágyra nem egészen nyolc orvos
jut — az ideális tíz helyett. S
ahol nagy hivatásszeretettel és
a tudományos kutatás iránti
igénnyel jelentkezik a fiatal
orvosgeneráció — *dr. Kovalko-
vits Istvánt, dr. Frey Józsefet*
és *dr. Ficzere Ottót* említve az
eddigieken kívül és a teljes-
ségre nem törekedve — ott el-
fér a biztatás, a támogatás a
még jobb egészségügyi viszo-
nyok megteremtésére.

(farkas)

cióval összefüggésben néh
gondolatot elmondjunk, h
a rehabilitáció lehetőség
hasznosságára felhívjuk a
gyelmet. Mert szükség van
re.

Szenzációként is tálall
nánk ezt a témát úgy, hogy
országban Gyöngyös az
második helység, ahol a
lyos alkoholizmusban és a
mélyi negatívizmusban sz
vendő betegeket a rendsze
sen végzett munka segítsé
vel igyekeznek az orvosol
betegápolók a gyógyulás ú
elindítani. Ezeknek a beteg
nek a sorsa azonban nem
het szenzáció tárgya. De l
és az is — a humanizmus
zonyítéka.

NE FANYALOGJUNK a
nyektől. Mondjuk ki: ez a
tegség létezik, az idegsérü
száma, a mozgásgátoltak
ma olyan tény, amivel sz
be kell néznünk, hogy se
hessünk rajtuk. Nem kön
feladat a segítés társada
méretű biztosítása, mert e
leg ugyan mindeki elfoga
szükségességét, de a gyal
latban a vállalatok, üze
vezetői már húzódoznak a
habilitációtól: nem lelke
nek egy „gyógyultan távoz
dolgozó munkába állítás
Bizonyos előítéletek még m
kálnak bennünk.

Statisztikai adatokat ke
ne felsorolni annak bizony
sára, hogy milyen fontos
sadalmi, népgazdasági érd
de emberi kötelesség az i
zetből elbocsátott embe

---

sön tiszta vizet a pohárba,
szerezzen biztosítékokat arra,
hogy a magyarok továbbra is
kitartanak az ő oldalukon.

pártját fogja. Egyelőre az
ban Veesenmayert nem r
delték a főhadiszállásra, h
új utasításokkal lássák el.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BÉKÉS MEGYEI
NÉPÚJSÁG

Kotroczó István
1961 APR = 3

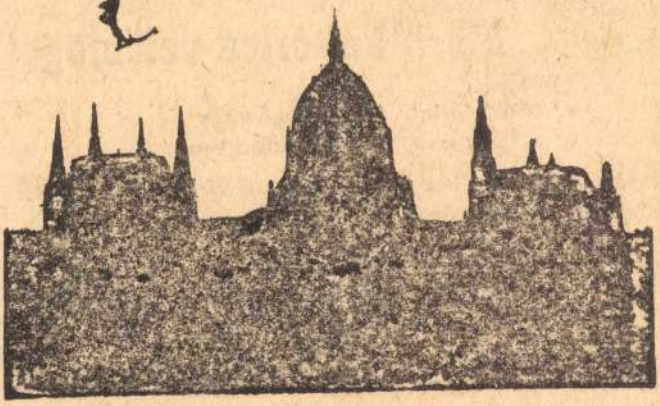

— ORSZÁGHÁZ. Kotroczó István felvétele

1021

Kedves Elvtársak!

Szívből köszönjük nem
sa 22. évfordulója alkalm
gunk e nagy napján a Ma
Bizottsága, a Magyar Népk
Forradalmi Munkás-Paraszt
vében testvéri üdvözletünke
népnek.

E nagy évfordulón népünk a jogos büszkeség érzésével tekinti át eddigi utunk eredményeit. A szocialista Magyarország építőinek tudatában hazánk előrehaladása elválaszthatatlan a Szovjetunió barátságától, testvéri, önzetlen segítségétől. Pártunk, kormányunk, népünk a jövőben is barátságunk erősítésén, egységünk elmélyítésén, együttműködésünk kiszélesítésén fog munkálkodni.

Élve az alkalommal, kívánjuk, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom fél évszázados évfordulójának évében a szovjet nép kommunista pártja vezetésével érjen el újabb kiemelkedő sikereket a XXIII. kongresszus határozatainak végrehajtásában, közös nagy ügyünk, a béke, a szocializmus és a kommunizmus javára.

KÁDÁR JÁNOS,
a Magyar Szocialista Munkáspárt
Központi Bizottságának első titkára

DOBI ISTVÁN,
a Magyar Népköztársaság
Elnöki Tanácsának elnöke

KÁLLAI GYULA,
a Magyar Forradalmi
Munkás-Paraszt Kormány elnöke

A Vetőmagtermeltető Vállalat Orosházi Alközpontja

Békés megyében egyéni termelők részére az alábbi földm[illegible]vesszövetkezeteknél

biztosít hibridkukorica-vetőmagot

q/ 620,50 forint, I. osztályú, vagy
q/ 663,50 forint, kiváló minőségben.

Vetőmagot az alábbi községek földművesszövetkezeteinél lehet megrendelni és ellenértékét befizetni:

BÉKÉSCSABA, VÉSZTŐ, SZEGHALOM, GYOMA, GYULA, SZARVAS, OROSHÁZA, SARKAD

Bővebb felvilágosítást a FÖLDMŰVESSZÖVETKEZETEK adnak.

2758

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972. VIII. 6.
ÉLET ÉS IRODALOM

Kotroczó István

lak alakulását, sőt, azt is, hogy a három falu az összehasonlítandó időpárok melyikében adott többet ni. Főleg utat. Jót. De: képzeljük most el egy pillanatra, hogy Hernád, Pusztavacs és Táborfalva időtén!

(Folytatás a 4. oldalon)

1021

Kotroczó István fotója

8.

Nem kezdem el vizsgálgatni, hogy a helyszínen feljegyzettek közül melyik milyen mértékben igaz, mert nem is ez a lényeg, hanem hogy Táborfalva lakossága *mit érez, miként érez!*

Azt érzi például, hogy az egyesítés óta évente kevesebb pénzt kap, mint amennyit korábban beruházott. Az ezzel szemben álló hivatalos kimutatásokat már említettem — ezt azonban hiába mondják a „központból"! Nem hiszik; ezek nem az ő számaik, nem az ő gondolataik, elképzeléseik. Kívülről hozták „rájuk". Amellett be kell számítanunk, hogy a *négy* község ügyeit-gondjait egy tábori polgár sokkal nehezebben látja el, ítélheti meg, mint ha csupán saját községével kényszerülne számvetésre, hol ismeri társait, ismeri a területet.

A kisközségeknek éppen ebben volt az elpusztíthatatlan vitalitásuk a történelem belátható századaiban — s nincs érv, hogy ez lényegesen másként lehet a jövőben.

Ahogyan a társadalom alapja az elsőfokú közösség, a család, úgy a lakóközösség a lét alapvető *kerete*, [illegible] egyéb másodlagos mai, társadalmi, szervezeti, köri, munkahelyi stb.) közö fontosabb. Pontosabban: megelőző, feltételező, mert e közegben zajlanak a lét ala nései, a halál, a születés, a nevelés, a pihenés, a külvil tásainak idegi-lelki feldol És pontosan ez alaptör miatt külön íz, külön szín, solhatatlan sajátosság, másu rodukálhatatlan érték mind[illegible] lakóközösség, szinte biológiai értelemben egység, s mint ilyen kapcsolódik szervesen a másikhoz, éltetvén, erősítvén, *összeadván* az egészet, akár a sejtek a testet.

9.

S ahányat megszüntetünk, annyi sejtet pusztítunk el, annyiszor szegényítjük társadalmunk színképét, erejét. Nehezen hihető, hogy az objektív külső körülmények és belső törvények alapján lakott helyeink ilyen arányban életképtelenek.

Nagyon komolyan elemezni kellene, hogy az ötvenes évek második felében a népgazdaságnak még csak annyi teherbírása volt, hogy Budapest, a megyei székhelyek és néhány más város fejlődjék erősebben. A népgazdaság teherbírásával arányosan a kör szélesedett és [illegible] jobb megoldására *szövetkeztek*, mint számos magyar város a gyorsabb közműfejlesztésre, mint Áfészek áruház építésére, mint termelőszövetkezetek hizlalda létesítésére. De maradjon meg a közösségek önállósága, mind a társadalmi szervezetek, mind a költségvetés, a közintézmények dolgában.

Csak így kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy reálisan, egyenjogúan dönthessenek: egyesülni akarnak vagy önállósodni; illetve elköltöznek vagy maradnak?

Mert anyagi lehetőségeink szűkösségét nem elismerni badarság; de nem lehet mai adottságainkat a jövőre úgy kivetíteni, hogy a kényszerűséget törvényszerűségnek fogjuk föl, s ezzel az állampolgárok millióit *elkerülhetetlenül* hátrányos helyzetbe hozzuk! Nincs az az állítólagos világtendencia, amelyik ilyen koncepciót szentesíthetne.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

István Kotroczó

1973 AUG 27.

1021

Fotografik von István Kotroczó

irektionssitzung

nem Dorf — jeder jeden. Die Leistungsmethoden enthalten viele direkte Elemente. Dazu gehört nun auch unser neuer Versuch. Auf den Sitzungen der Betriebsleitung können sich die Leiter der Brigaden, die die allgemeine Lage bestens kennen und auf ihrem Gebiet bemerkenswerte Erfahrungen in der Leitungstätigkeit haben, direkt über die Betriebspolitik und die Entschlüsse informieren und sie

Direktor Antal Czinege sagte:

„Der Gedanke, Leiter sozialistischer Brigaden zu Direktionssitzungen einzuladen, stammt nicht von uns, sondern von den Arbeitern. Als wir den Vorschlag annahmen, waren wir uns der Gefahr der bloßen Formalität bewußt. Deshalb unternehmen wir alles, damit sich die Eingeladenen auf die Sitzung vorbereiten können. Sie erhalten das gesamte Material der Betriebslei-

schaft und im Finanzwesen voraussetzen, noch vor der Sitzung mit den Arbeitern zu besprechen, sie mit dem Wesen, dem Hintergrund, den Zielsetzungen der einzelnen Themen der Tagesordnung vertraut zu machen. So können auch die Arbeiter vorbereitet an der Sitzung teilnehmen."

Direkt und offen

Wir unterhielten uns auch mit einigen Arbeitern, die in den vergangenen Monaten zu einer Direktionssitzung geladen waren. Frau L. Budafai, Mitglied einer sozialistischen

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉR MEGYEI
HÍRLAP

1967 AUG 28

Kotroczó István

/1021

FELFELÉ

(Kotroczó István felvétele)

anat felidézése
-kertben

ete végéig megőrzött, csak
j és új színekkel gazdagí-
ott.

Prokofjev zongoraverse-
nyének különleges érdekes-
sége van az orosz zene tör-
ténetében (1911-ben írta
művét).

Bírálatában

sapott össze talán először a
zene akkor világszerte ki-
alakuló pártja, a modernek
és a konzervatívok. 1914-
ben, amikor Prokofjev be-
fejezte konzervatóriumi ta-
nulmányait, megrendezték a
végzett hallgatók zongora-
versenyét. Ő saját koncert-
jével indult, s előadásával
nagy sikert aratott. A bíráló
bizottság zárt ajtók mögött
tanácskozott. Tajgai se-
hogyan nem tudtak egyet-
értésre jutni a győztes sze-
mélyével kapcsolatban. A
fiatalabb, haladó szellemű
tanárok Prokofjevet pártol-
ták, az idősebbek, élen
Glazunovval, a neves zene-
szerzővel, aki akkor a kon-
zervatórium igazgatója volt,
ellene voltak, mondván, hogy
győzelmével további teret
adnának a „káros zenei
irányzatoknak". Végre sza-
vazásra került a sor, és
Prokofjev „káros" versenyművével nyerte el a díjat. Glazunov nem volt hajlandó kihirdetni az eredményt, s csak hosszas unszolásra volt hajlandó „érthetetlenül mormolva" sorrendet hirdetni.

A növendékek ujjongtak, Prokofjev példája felbátorította őket és megkezdődött az orosz zene forradalma.

Berman játékában

ma már klasszikus remekműnek éreztük a versenyművet. Mint, ahogy az is: egy zenei korszak befejezése és egy új kezdése, ma tehát zenetörténeti emlék. A közönség is annak kijáró megbecsüléssel és szeretettel fogadta.

— R —

LÉK

— Arról volna szó, elvtársak — mondta lassan az elnök, — hogy valakinek tanfolyamra kellene mennie, hogy aztán használni tudjuk a gépet.

Nagy csend volt. Az emberek húzódozva néztek egymásra. Aztán hosszú hallgatás következett. Az elnök és a kíséretében lévők várakozva néztek rájuk. Jól látta akkor, hogy az egyik számukra ismeretlen ember gúnyosan elbiggyesztette a száját. Maga sem tudta, hogyan történt, de hirtelen a sor elé lépett:

— Én jelentkezem.

Hátában érezte a megkönnyebbült sóhajtásokat. A tágult kör ismét összébbszorult, néhányan a hátára veregettek, mások mosolyogtak.

— De te tehenész vagy — csodálkozott az elnök.

— Nem baj.

— Megbirkózol vele?

— Miért ne? Az a világ rendje. Az apám még magában hajtotta a tehenet, és én is azzal kezdtem. De úgy illik, hogy a közösben a gépek menjenek.

Aztán elment a tanfolyamra.

És a hőségtől felzaklatott képzeletében megjelent az a kép is, amikor először szállt fel a gép nyergébe. Akkor is körülállták, volt akinek szerszám volt a kezében, volt aki csak úgy, puszta kézzel. Szétnézett rajtuk. A hitetlenkedőkön és hívőkön, a csüggedőkön és a reménykedőkön. Aztán megindította a motort. Előtte sárgult a búzatenger, és olyan érzése volt, hogy az egész világgal is elbírna.

— Emberek! Nézzétek, emberek! — hallotta a háta mögött valamelyik csodálkozó kiáltását. De nem nézett vissza. Csak a látóhatárt figyelte és a gép hangját, amint egyenletesen zúgva akár a végtelent is lenyelte volna.

...De ekkor már talpon is volt. Egy-két mozdulattal meghúzta a srófot, és még egyszer körüljárta a gépet, nincs-e más igazítanivaló. Közben megállapította, hogy enyhült valamit a forróság is.

Már épp a motort akarta bekapcsolni, amikor zajt hallott. Az elemózsiás és a vizeskocsi kanyarodott mellé. És már nyújtotta is a sofőr a fazekat meg a bögrét.

— Valami baj volt?

— Nem. Csak egy fogaskerék.

— Hívjak szerelőt?

— Nem kell. Kicsit meglazult, de hamar megerősítettem.

Aztán a távolodó autót nézve arra gondolt, hogy úgy a jó, ha a néha kilazuló fogaskerekeket hamar megerősítik.

Ismét felszállt a gépre. Nyújtózott és megindította a motort.

Rónay László

ől, arról, hogy miképp tud-
a egybehangolni a vállalati
ömérnöki munkákat a párt-
itkári munkával, és úgy
róbált beszélgetni, hogy ne
egyen túl hivatalos... meg
kart szabadulni a protokol-
áris kérdezősködéstől, de
em nagyon tudott. Az em-
erről magáról kérdezett és
indig a vállalatra kapott
álaszt. A visszatérő kérdé-
ek elől végül is nem volt
itérés.

— Na, egye fene! — le-
yintett — hát idefigyelj!
em könnyű, de szép! Tu-
od, az emberek mindig
anaszkodnak. Mindig van
alami panaszolni valójuk.
ol egymásra, hol a körül-
ényekre. Na persze, sosem
magukra. De éppen, mert
mberek... meg kell, és én
egértem őket. A proble-
ák nálam kétszeresen szá-
ítanak...

Újabb cigarettára gyúj-
tott, pedig a másik még
alig égett le. Ujjai idege-
sen remegtek.

— Sokat szívsz... Minek
az?

— Én is tudom... de kö-
nyű azt mondani. Nem ta-
gadom, ideges vagyok...
Vagy inkább — türelmet-
len. Mindig kevés az idő.
Átkozottul kevés!

— És tudom, magadba
fojtod... Na és a versek?

— Igen, a versek... azok
megnyugtatnak... Ha elfogy
a türelmem, vagy túl sok a
probléma, elmondok magam-
ban egy verset... József
Attilától, vagy Tóth Árpád-
tól.

— Kedvenced, tudom.

— Igen, Tóth Árpád...

Az újságírónak eszébe ju-
tott, hogy egyszer, évekkel
ezelőtt, együtt utaztak fel
Pestre... és néhány órás sza-
bad idejüket a Széchenyi
Könyvtárban töltötték... mit
összeböngésztek azon a dé-
lutánon.

Kotroczó István, [ ]

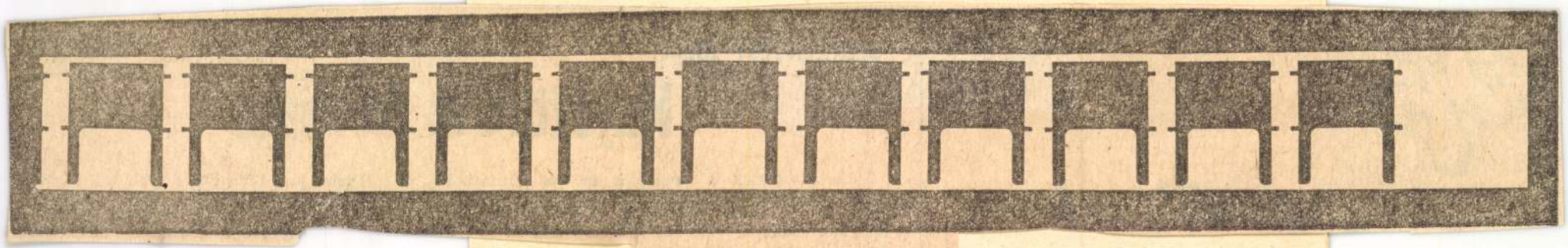

Kotroczó István fotográfikája

Kotroczó István: Fotógrafiken 14.

Élet és irodalom, Bp. 1983 XXVII/33

Színház

tt keringő

oz két román ved. Spirache, a családfő, a köz-
hívtak. Az egyik és magánéleti becsület nevében
andru Tocilescu, próbál cselezni, ravaszkodásának
Dan Jitia- udarca a kispolgári életforma

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kotsi Patkó János

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1021

175 évvel ezelőtt, 1792. november 11-én hangzott el az első magyarnyelvű színi előadás Kolozsvárott, a Rhédey ház emeleti tánctermében, amelyet az Erdélyi Nemzeti Játékszíni Köztársaság vett bérbe erre az alkalomra. Pest-Buda alig két évvel előzte meg Kolozsvárt a magyar színi előadások tekintetében, de a pest-budai 1790-es két előadás után a fővárosban is csak 1792. május 5-én kezdődhettek el a rendszeres játékok.

Az évforduló alkalmából közöljük Kotsi Patkó Jánosról a kolozsvári magyar színészet megalapítójáról készített korabeli rajzot.

ntos, hogy a várhatóa
os büntetéssel járó bo
lt eseteknél *a vizsgá*
vonják a dolgozók kép
t is. Ezzel ugyanis elh
tó, hogy egy-egy tév
gy üzemvezetői hatal
dás megrontsa a vál
gkörét, s így végső s
vállalati érdekeket is veszé-
eztesse.

Természetesen sokszor a
akszervezetek részéről is
sért az egyoldalú szemlé-
veszélye. Nézzük meg
ost az ő oldalukról a kér-
st. A régi irányítási rend-
erben, mint ahogy erre
altunk, a vállalati szintű
sadalmi ellenőrzésnek nem
lt túl tág tere a vállalati
kigazgatás ellenőrzésében.
iszen a vállalat nem dön-
t, hanem végrehajtott, s
eredményeiért sem lehe-
t teljes mértékben fele-
sé tenni.) Nem lehet te-
t azon csodálkozni, hogy
ltak, akik már el sem tud-
k képzelni, hogy a szak-
ervezeti bizottságra a jövő-
n más szerep is várhat,
inthogy az üzemi konyhán
egkóstolja a levest, szétosz-
a az üdülőjegyeket, és fon-
oskodjon a balesetvédelem-
en. Ma már kár időt vesz-
egetni arra, hogy cáfoljuk
zeket a hibás nézeteket, de
hogy a kinevezett szakmai
ezetők sem hivatkozhatnak
rra, hogy a társadalom el-
ivatott helyi képviselői,
gyanúgy a választott szak-
zervezeti bizottság sem te-
intheti magát annak, hiszen
supán egy csoportot, egy
állalati kollektívát képvi-
el...

A DÖNTÉSI JOGKÖ-RÖK DECENTRA-LIZÁCIÓJA TE-

szközeit kiveszi a vállalati szakigazgatás kezéből.

A KOLLEKTÍV SZERZŐDÉSEK MEGKÖTÉSEKOR

TEHÁT olyan reális, jó munkakapcsolatot kell kialakítani, amely lehetővé teszi, hogy az eltérő szemléletből fakadó vita eredőjeként *olyan szerződés szülessen, amelyet a résztvevők mindegyike józan belátással elfogad.* Ebben az esetben mondhatjuk el, hogy a szerződésben valóban a társadalom érdekei érvényesültek, s a tárgyalóasztalnál így helyet kapott a tulajdonos is.

Korponai András

A hamuzsí

Alig egy negyed évszázada r
terjedt tanyavilág huzódott H
és Szentgál között. A tanyák
leginkább juhászattal foglal
akadt olyan tanyasi gazda, a
ezer juhot legeltetett a kietlen
páros hegyoldalakon.

A sok tanya közül ma már
tartanak számon Hárskút hat
A tanyák többségét szétbontot
használható épületfát elszálli
Amit az emberi kéz érintetlen
gyott, szétdulta a természet. A
kat szétverte az eső, az udvarok
nőtte a gaz, a gyalogutakat felv
fű.

felrakás után gondosan le volt tisztítva, mondható, hogy maga az elektróda nem volt a célnak megfelelő, tekintettel arra, hogy a *7. ábrán* látható egyéb hibáktól és többi ábrán levő gyújtási pontoktól eltekintve, kifogástalan varratok előállítására törekedtünk. A *12. ábrán* látható hegesztés a szokásosnál nagyobb áramerősséggel és hibás elektrodatartással készült, t. i. az elektroda távol volt a hegesztendő anyagtól. Ennek következtében a varrat erősen salakos és amellett a varrat egyik szárában beolvadási hiányok is vannak. Ez

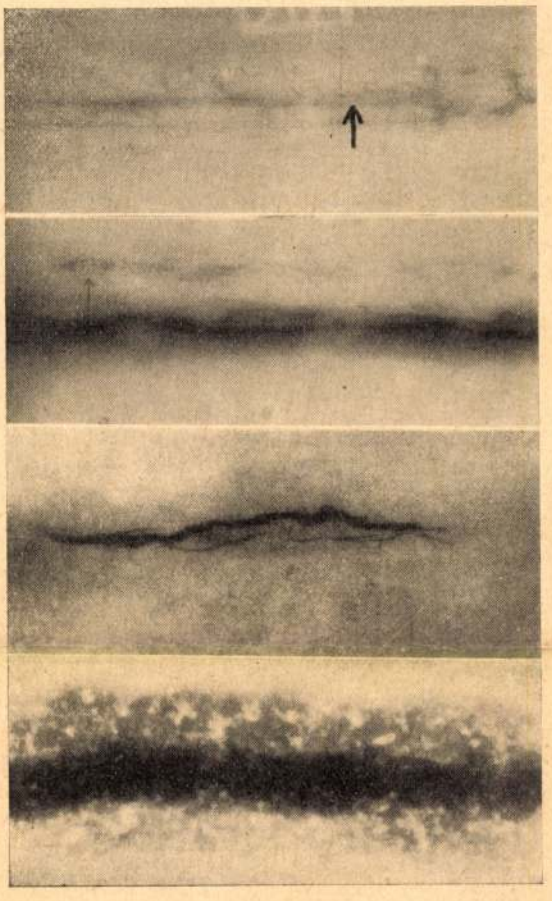

15—18. ábra.

a kép egyúttal azt is mutatja, hogy az elektróda távolsága milyen nagy befolyást gyakorol, t. i. a varrat két egymásmelletti csíkból épült fel, az egyiknél, — amely egy rövid szakaszon teljesen kifogástalan, — a szokásos távolságot tartottuk be, ezzel szemben a másiknál a távolság kb. 2 mm-rel nagyobb. A *13. ábra* ugyancsak *V* varratot mutat, de itt a *V* előkészítése lánggal történt és nem munkálták meg utólag, az áramerősség a rendesnél kisebb, ennek következtében az egyik szár igen nagy beolvadási hiányt mutat. A nagymértékű elsalakosodás az alacsony áramerősségre vezethető vissza. Míg a nyíllal jelölt hely ismét egy olyan pontot mutat, ahol a kicsiny áramerősség miatt az elektróda leragadt. *A 14. ábrán* lévő durva salakfoltok pedig onnan származnak ,hogy a varrat egymást követő két rétege között a salakot nem távolítottuk el. Máskülönben ez a hegesztés helyes áramerősség, helyes előkészítés és az előbbitől eltekintve gondos kivitelben készült, amit az is mutat, hogy az alapanyagba a beolvadás itt kifogástalan. Az *X* varratok jellegzetes hibáját mutatja a *15. ábra,* ahol a nyíllal megjelölt fekete vonal jelenti, hogy az *X* gyökében nincsen összeolvadás. Ez a hiba t. i. onnan származik, hogy az *X* varrat egyik szárának feltöltése után a másik szára nem volt kellő gondossággal kivésve. Ez a hiba megszüntethető akkor is, ha a kivésést mellőzzük, de vékonyabb elektródával dolgozunk. Ilyenkor t. i. a gyök maga összeolvad, de asalak — ha szakadozottan is — de benne marad a gyökben, mint azt a *16. ábra* mutatja, tehát ez a megoldás sem helyes. A *16. ábrán* látható ezenkívül az is, hogy itt viszont az *X*-nek a szára nincs beolvasztva, hanem egy vastag salakcsík vonúl rajta végig. Ezen az elmosódott szélű sötét vonalon belül, amely a salakcsíkot mutatja, látható még egy sötétebb éles határú vonal, amely a hirtelen lehülés következtében beállott repedés következménye. Ez a próbatest ugyanis úgy készült, hogy a varrat egyik szárának a beolvadása kifogástalan legyen. Még mielőtt a hegesztés lehülhetet volna természetes úton, vízzel hirtelen hűtöttük le és ennek következménye az előbb említett repedés. Ezenkívül még számos példával bizonyítható, hogy az egyenlőtlen vagy túlgyors hütés következtében beálló repedések rendszerint ott keletkeznek, ahol már úgyis előfordúl valamilyen nagyobb hiba. Ez az állítás azonban nem teljes érvényű, mert pl. a *17. ábrán* látható repedés kizárólag a hőhatás, illetőleg a lehűtés következménye Végül a *18. ábrán* egy *arc-atom-hegesztést* mutatok be, amely magától értetődőleg gázzáródmányokkal van tele.

Az előbbiekből kitűnik, hogy a hiba forrását a követező esetekben lehet több-kevesebb valószínűséggel meghatározni.

1. Az elektróda leragadását a filmen egy kisebb körzetben levő salak és gázbuborék csoportoknak a képe mutatja. Ez az a hiba, amely sokszor megtalálható az egyébként legkifogástalanabb varratokban is.

2. Mindenfajta beolvadási hiba éles tekete vonal alakjában jelentkezik, azonban ezeket a lehülés következtében keletkezett repedéstől csupán azon az alapon lehet megkülönböztetni, hogy a beolvadási hiba rendszerint többé-kevésbbé egyenes vonalként jelentkezik, a lehülés következtében előálló repedés pedig rendszerint nem ennyire szabályos. A legnagyobb óvatosságot az az eset igényli, — amely a *6. ábrán* is látható, — ha a salak nem a sugárzás irányában, hanem valamely a sugárzás irányához képest ferde síkba helyezkedik el, mint pl. a jelen esetben a *V* varrat egyik szárában. Abban az esetben, ha a varrat teljes hosszában elszórva salakfoltok és gázbuborékok találhatók, de maga a varrat egyébként kifogástalan akkor a hiba forrása kettős lehet, vagy az áramerősség hibás beállítása, vagy pedig az elektróda nem megfelelő volta. Annak az eldöntése, hogy a kettő közül melyik eset forog fenn, teljes bizonyossággal csak akkor lehetséges, ha ugyanavval az elektródával több hegesztő különböző de a gyár által megadott határokon belül eső áramerősségekkel végez hegesztési próbákat. Az itt felhozott esetben valószínű, hogy az elektróda nem volt jó, minthogy több hegesztő által készített különböző próbatestek is ugyanilyen fokú elsalakosodást mutatnak. Jellegzetesen a hegesztő hibáját mutatja a *11. ábra* egyik fele t. i. ennyire salakos és egyenlőtlen szerkezetű varrat rendszerint olyankor szokott előállni, amikor az elektróda túlságosan távol van. Megjegyzem még, hogy ugyanez az eset a *12. ábránál* is, eltekintve az ott már külön tárgyalt hibáktól.

A hibák felismerésére és ennek alapján a varrat jóságának megitélésére, kivételes esetektől eltekintve az eredeti negatívokat kell felhasználni. Tudniillik itt megvan a lehetőség arra, hogy egyenletes, áteső fényben történjék a vizsgálat, míg egy másolat mindig csak visszavert fényben vizsgálható és a zavaró fényhatások sokkal nagyobbak. Ez adja a magyarázatát egyúttal annak is, hogy fontos vizsgálatoknál miért nem lehet az aránylag drága film helyett papírra készíteni a felvételt. Összehasonlításképen megemlítjük, hogy Berthold szerint egy adott esetben filmen még felismerhető egy 0,3 mm nagyságú hiba is, míg ugyanilyen feltételek mellett papiron csak 0,5 mm ismerhető még fel.

A felhozott példák azt hisszük, kellően bizonyítják azt, hogy a röntgenvizsgálat nem csupán arra alkalmas, hogy egyes hibás helyeket memutasson, hanem bizonyos határok között alkalmas arra is, hogy a hibák természetét illetőleg ezek eredetét is meg lehessen állapítani.

Technika 1938. 7.12

Műegyetemünk uj tanárai.

Dr. Bay Zoltán.

1900. július 24-én Gyulaváriban (Békés megye) született. Atyja néhai Bay József ref. lelkész. Középiskolai tanulmányait a debreceni református főgimnáziumban végezte. 1918-ban a budapesti Báró Eötvös József Collegium tagja lett és egyetemi tanulmányait a Kir. Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karán végezte. 1923-ban középiskolai tanári oklevelet nyert s 1926-ban fizikai doktorátust tett. A Kir. Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem 1928-ban sub auspiciis Gubernatoris doktorrá avatta. 1923. január 1-én ugyanez az egyetem elméleti fizikai tanszékének díjas gyakornoka, majd később a tanszék tanársegéde lett. 1926-tól 1930-ig külföldi tanulmányúton volt, az 1926—1927. és 1927—1928. iskolai években, mint a magyar állam ösztöndíjasa a berlini Collegium Hungaricumban, 1928—1929-ben mint a Notgemeinschaft der deutschen Wissenschaft ösztöndíjasa, 1929—1930-ban ismét, mint a berlini Collegium Hungaricum tagja. Ez évek alatt részben a Physikalisch-Technische Reichsanstaltban Dr. E. Gehrcke tanár mellett, részben pedig a berlini egyetemi Physikalisch-Chemisches Institutban Dr. M. Bodenstein tanár mellett fizikai kutató munkát végzett.

1930. szeptember 2-án a szegedi egyetem elméleti fizikai tanszékére nevezték ki egyetemi ny. rk. tanárnak, 1935. július 1-én pedig ugyanarra a tanszékre egyetemi ny. r. tanárnak. 1936. szeptemberében ettől az állásától megvált s az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. kutató laboratóriumának vezetését vette át, hol a fizikai és műszaki kutató munkára nagyobb személyzet és jelentős anyagi eszközök állottak rendelkezésre. 1936. novemberében a budapesti Pázmány Péter Tudomány Egyetem az „Atomfizika" tárgykörből magántanárrá habilitálta. 1937. májusában a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai sorába választotta. 1938. július 28-án a m. kir. József Nádor műegyetem újonnan szervezett *atomfizikai tanszékét* kapta meg.

Fő munkaterületei: ultraibolya kontinuus szinképek, vizsgálatok atómos hidrogénnel és atómos nitrogénnel, metastabil nitrogénmolekulák, kondenzált gázkisülések, γ-sugarak szóródása, elektronszámlálás.

Dr. Csűrös Zoltán.

1901 február 6-án született, Budapesten. A középiskola osztályai közül az I. és II.-at a losonci főgimnáziumban a III—VI.-at a brassói róm. kath. főgimnáziumban és a VII. és VIII.-at a nagykikindai áll. főgimnáziumban elvégezvén 1919. júniusban kapott érettségi bizonyítványt.

A Műegyetemre 1920. szeptemberében iratkozott be, vegyészmérnök hallgatónak. 1921 juliusban a n. Kauser Lipótné sz. Eigel Jozefa-féle szorgalmi díjat, 1923. júliusban a Szőnyi Paulina-féle jutalomdíjat és 1924. júliusban az Ilosvay-Daday-féle szigorlati díjat nyerte el. Vegyészmérnöki oklevelét kitüntetéssel 1924-ben szerezte meg.

1925-ben a magyar mérnök- és építészegylet Fábián jutalomdíját nyerte el.

1924 júliusban került a Műegyetem szerves kémiai intézetébe, mint Dr. Zemplén Géza müegyetemi ny. r. tanár magán asszisztense s azóta is ott dolgozik, 1925. január 1-től, mint tanársegéd, 1928. március 1-től pedig, mint adjunktus.

A műszaki doktori címet 1929. júniusban szerezte meg kitünő fokozattal.

1931-ben egy évre szóló Rockefeller ösztöndíjat kapott a California-i Stanford University-re, de erről— családi okokból— lemondott.

A m. kir. Tanárképző Intézet megbizásából 1930-tól 1934/35-ig, öt éven keresztül heti két órában szerves vegytani előadásokat tartott.

Budapest székesfőváros iskolánkivüli Népmüvelési Bizottsága felkérésére a Szabadegyetemen 1934 őszén „Bevezetés a szerves kémiába" és 1935. tavaszán „Szerves kémia" címen tartott előadásokat.

1936-ban a Müegyetem Gépész- és Vegyészmérnöki Karán magántanári képesítést szerzett a „Lakkok é műanyagok" című tárgykörből.

1938-ban a m. kir. Természettudományi Társulat Ásványtan- és Chemiai Szakosztálya Intéző-, illetve Szerkesztő Bizottságának tagjává választották.

1938. július 28-án az újonnan szervezett *textilkémiai tanszéket* kapta meg, mint nyilv. rendkívüli tanár.

Dr. Kotsis Endre.

Aradon, 1897. május 7-én született.

A reáliskolai érettségi bizonyítványnak a budapesti VI. ker. állami főreáliskolában 1915. júniusában történt megszerzése után főiskolai tanulmányait a m. kir. József Műegyetem építészi osztályán az 1915—1919. években végezte el és ott kitünő minősítésü oklevelet szerzett.

1919—1923. években a műegyetemi II. sz. épületszerkezettani tanszéken, mint jutalomdíjas tanársegéd teljesített szolgálatot.

1923—1925. években a m. kir. Áll. Felső Építőipariskolán előbb mint óradíjas, majd mint IX. fiz. o. rendes tanár működött, ahol „Ácsmunka I. és II. f.", „Kőművesmunka II. f." és „Gazdasági építészet" c. tárgyakat adta elő. Állása alól 2 évi szolgálat után maga kérte felmentését.

1924. évben a m. kir. József Műegyetemen műszaki doktorrá avatták.

Ugyanabban az évben a m. kir. igazságügyminiszter a budapesti kir. törvényszékhez állandó szakértővé nevezte ki. 1924. évben „Mezőgazdasági Építészet" tárgykörből magántanári képesítést nyert.

1923—24. tanév II. felétől kezdődőleg a közgazdaságtudományi kar mezőgazdasági szakosztályán, majd a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetembe történt beolvadás után ennek mezőgazdasági szakosztályán megszakítás nélkül meghívott előadói minőségben a „Mezőgazdasági Építészet" c. tárgy előadását látta el.

1923. óta állandó tudományos munkásság mellett tervező és tanácsadó magánépítészi tevékenységet folytatott.

Önállóan megjelent művei:

„Mezőgazdasági Építészet", „Gazdasági épületek becslése és amortizációja.", „A Mezőgazdaság és a falu építészete.", „Épületek becslése." És egyéb kisebb közlemények.

Műegyetemi rk. tanárrá f. évi július 28-án nevezett ki az *Épületszerkezeti tanszékre.*

Dr. h. c. Czakó Adolf

A m. kir József Nádor Műszaki- és gazdaságtudományi Egyetem f. évi június 23-án *Czakó Adolf* nyug. műegyetemi ny. r. tanárt, a Műegyetem köztiszteletben álló kiváló professzorát, lapunk lelkes pártfogóját felemelő hangulatú ünnepi közgyűlés keretében a műszaki tudományok tiszteletbeli doktorává avatta.

Dr. h. c. Czakó Adolf ny. műegyetemi tanár Pesten, 1860 febr. 24-én született. Műegyetemi tanulmányait részben idehaza, részben Zürichben végezte, s 1884-ben Budapesten mérnöki oklevelet szerzett.

Már 1882-ben kisegítő tanársegédként a Kir. József Műegyetemen működött, 1885-től kezdve pedig a m. kir. Államvasutaknál, majd 1886—95 között a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium hídosztályán nyert alkalmazást. Közben, 1893-tól kezdve, a kir. József Műegyetemen *szerkesztői* teendők ellátására nyert megbízást. Ugyanitt *1895-ben* az ujonnan szervezett Mérnöki szerkezettani (a későbbi Alkalmazott szilárdságtani) tanszék *ny. rendkivüli tanárává,* 1890-ben pedig a tanszék *ny. rendes tanárává* neveztetett ki. Az 1912/13 és 1913/14 tanévekben a kir. József Műegyetem gépész-

Kotsis Endre
Láczay Fritz Oszkár

lomba vonulásuk alkalmából a miniszteri tanácsosi címet adományozta.

Új műegyetemi magántanárok. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Kotsis* Endre okl. építésznek a „Mezőgazdasági építészet" című tárgykörből egyetemi magántanárrá, továbbá vitéz *Láczay Fritz* Oszkár országgyűlési műszaki főigazgatónak az „Épületek jókarbantartása" című tárgykörből műegyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyólag tudomásul vette és nevezetteket ezen minőségben megerősítette.

Építő Ipar - Építő Művészet
1931. 109. l.

Pozsony.

A vár látképe.

A Duna felől felvett e lá
látjuk a leégett várat kiemelk
terülő város fölött a főegyház
kiti és az előtérben jobbra a
Jelzése alól jobbra: H.

Czeruzarajz, mér. 15.

Sz. n. 1
379-9

Kotsis Endre dr

épitész

lásd

életr.

Karczagmagyállam

657. lv.

A. H. Museum Könyvtára

VI-240

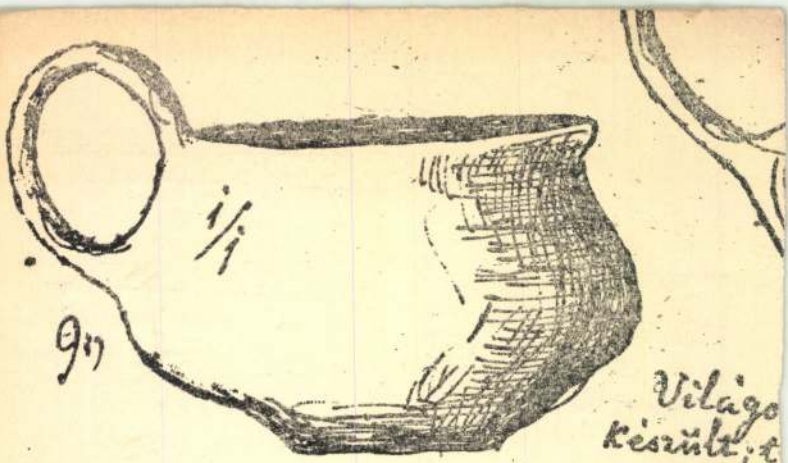

Világo
készült; t
nek töredéke
bronzkori öshalo
temetőben talo

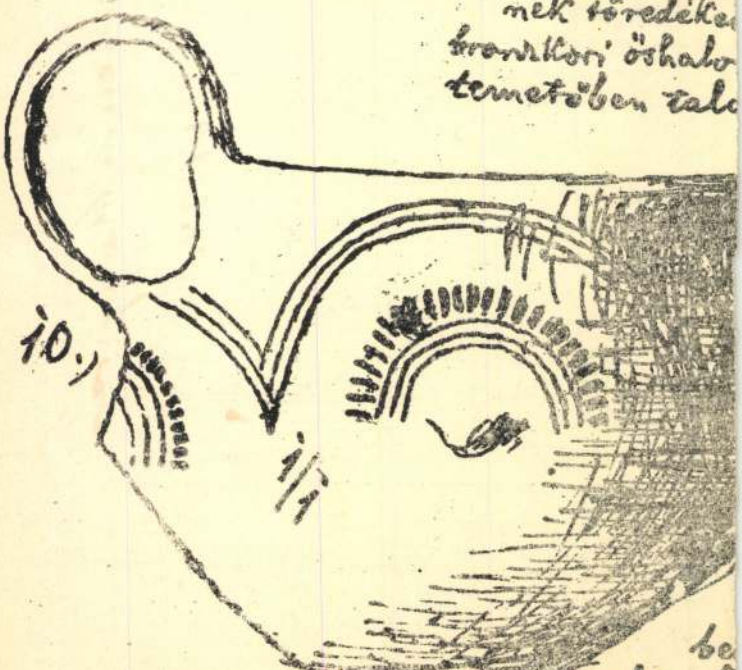

be
alatt
párhuzam
Feket

MOSZKVA AGGODALMAI

Litvinov feltűnően élénk volt Genfben, mióta megnyilt előtte a népszövetség kapuja: és feltűnően csöndes most már a hetek során át. Az angol—olasz kérdésben nem akarja exponálni magát Moszkva. És a konfliktus felmerülése óta talán most történik meg először, hogy legalább félhivatalos formában a nyilvánosság elé kerül a moszkvai álláspont. *Radek* szokta képviselni a külügyi népbiztosság álláspontját a sajtóban és ezért keltett nagy feltűnést az összes érdekelt hatalmaknál az *Izvesztija* vezércikke, amelyben *Radek* felfedi az orosz szempontokat.

*

Fenntartva az általános elvi tiltakozást a színes népek kapitalista kizsákmányolásával szemben, ezentúl Moszkvát nem érdekli Abesszínia sorsa és *nem bánja, ha Abesszínia Olaszországnak jut, vagy ha még szélesebb keretben valósulnak meg Olaszország koloniális törekvései.* Amiért azonban a legnagyobb aggodalommal kíséri az eseményeket: Moszkvát a legnagyobb mértékben érdekli — *Bécs sorsa.* Hiszen az osztrák függetlenség, a Róma által is sokszor megismételt jóslat szerint, elvész azon a napon, amelyen Anglia, Franciaország és Olaszország egymás ellen fordulnak. Ami nem csupán annyit jelent — mondja a cikk —, hogy Ausztria egyesül a német birodalommal, de ezáltal Berlin olyan közel kerül az Adriához, hogy akarva sem könnyű megállnia a jelenlegi osztrák határnál. A geográfiai helyzeteknek néha döntően nagy nyomásuk van a politikai elhatározások kiformálódásánál. Ha tehát Ausztriát megkapja a német birodalom, akkor érvényesülni kezd majd a tengerhez törekvés természeti ösztöne, a régi osztrák határ felé.

Voltaképpen még ez sem érdekelné Moszkvát — folytatja Radek — és nem érdekli az sem, hogy a német birodalom egy ilyen helyzetben befolyásra törekednék a Földközi tengeren: és befolyásra törekednék a Balkán-félszigeten. Sőt egyoldalú orosz szempontból mindenképen előnyös, ha a német expanzió iránya másfelé fordul, feladva az *Ostraum* tervét. Amiért mégis aggódik és nagyon aggódik Moszkva: minden így jósolt lépés bekövetkezése közelebb hozná az új európai háborút, amelynek megelőzésére csak egyetlen mód van, az angol—olasz—francia együttműködés. Radek tehát szeretné, ha a három nyugati nagyhatalom minél előbb, inkább ma, mint holnap, találna egy békés megoldást a másodrendű, vagy inkább harmadrendű abesszín kérdésben azért, hogy közös erővel támaszthassa alá tovább is az elsőrendű érdeket: az európai béke megvédését.

*

A cikk hangja, legalább az angol és a francia lapok fordítása szerint, nagyon tárgyilagos. *Radek* Berlinnek nem imputál terveket és szándékokat. Csak abból indul ki: bizonyos földrajzi helyzeteknek, a történeti tapasztalatok szerint, gravitációs erejük van és felteszi a kérdést, hogy ez a gravitációs erő milyen irányokban érvényesülne az osztrák *Anschluss* esetén. Másodszor pedig felteszi a kérdést: vajjon milyen következményekkel járna a gravitációs erőnek így feltételezett érvényesülése az európai politikára nézve?

Megalapozottak-e *Radek* feltevései vagy sem? Jól látja-e Moszkva félhivatalos publicistája az események egymásba láncolódását és egymásból következését? Nézetünk szerint, nem. De ez a kérdés ma igazán nem aktuális. Tehát jobb megállani annál a nagy paradoxonnál, hogy — *az európai kapitalista hatalmak sorsa ma már inkább aggasztja Moszkvát, mint ezeket a kapitalista hatalmakat.*

Jöjjön az özönvíz, mert az özönvíz után én fogok következni: ez volt sok esztendőn át az orosz bolsevizmus álláspontja. *Sztalin* és *Litvinov* azonban egy idő óta őszintén letértek a katasztrófa-politika útjáról. Két okból. Egyrészt, mivel belátták már, hogy nem volna nagy öröm *az özönvíz hagyatékát átvenni.* Másrészt, mert *a gazdasági és technikai újjáépítés Oroszországban mindig újabb fennakadásokba, mindig újabb nehézségekbe ütközik.* Tehát evidens lett, hogy az egész újjáépítési konstrukció összedől, ha összedőlnek a kapitalista nagyhatalmak és így nem segíthetik előre az orosz gazdasági tervek realizálását. Politikai területen *látszólag* sokféle előnynyel járhatna Moszkvára nézve egy nagy európai *Kladderadatsch*, gazdaságilag azonban Oroszországban is felborítaná az összes elért, vagy remélt eredményeket a *Kladderadatsch* bekövetkezése. Már pedig Moszkva alapszempontja ma az: *először élni és megélni...* Minden más csak ezután következik.

*

De hova sodorta az abesszin kérdés Európa kapitalista nagyhatalmait, ha ma már Moszkva lehet az a józan tanácsadó, aki aggódva figyelmezteti a nyugati hatalmakat: *ne keveredjenek háborúba egymással,* mert ez a háború nagy valószínűség szerint a polgári világ végét jelentené. Sőt talán többről is van szó, mint a polgári világ megmentéséről. Mert az egész emberi civilizáció legsúlyosabb válsága is következhetnék az újabb európai háborúból.

Nem lett volna szabad megadni Moszkvának azt a lehetőséget, hogy *a jóindulatú, tapasztalt nagybácsi hangján* adjon tanácsokat és küldjön figyelmeztetéseket egy olyan világrendnek, amelynek tegnapelőtt még esküdt ellensége volt. És nagy szerencse volna, ha Anglia végre már olyan perspektívákból tudná nézni a keletafrikai bonyodalmat, mint néhányan az angol gyarmatok politikusai közül. Például és mindenekelőtt *Smuts* tábornagy, aki most megint megtalálta a nagy szempontokat és a nagy megoldásokat. Mint már annyiszor 1918 óta. Sajnos, idáig minden alkalommal csak — *erkölcsi sikerrel,* gyakorlati eredmény nélkül.

Új egyetemi magántanárok

A kultuszminiszter a műszaki és gazdaságtudományi egyetemen számos magántanári képesítést vett tudomásul és erősítette meg a képesített tanárokat állásukban.

A mérnöki és építészmérnöki karon egyetemi magántanárok lettek: dr *Jáky* József egyetemi adjunktus, dr *Tátray* István műszaki főtanácsos, dr *Feimer* László mérnök, dr *Megyaszay* István építész, dr *Smodits* Hildegard egyetemi adjunktus, dr *Kotsis* Endre építész, dr *Radoss* Jenő egyetemi adjunktus, dr *Csonka* Pál építész.

A mezőgazdasági és állatorvosi karon az új egyetemi magántanárok a következők: dr *Réthly* Antal, a meteorológiai és földmágnességi intézet igazgatója, dr *Ballenegger* Róbert kertészeti tanintézeti tanár, dr *Augusztin* Béla, a gyógynövénykísérleti állomás igazgatója, dr *Hérits-Tóth* Jenő gazdasági főtanácsos, kísérletügyi főigazgató, dr *Ehik* Gyula nemzeti múzeumi őr, dr Viléz *Bittera* Miklós gazdasági akadémiai tanár, dr *Jugovits* Lajos főiskolai tanár, dr *Gesztely Nagy* László, a Duna—Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara igazgatója, dr *Boross* Ádám kísérletügyi főadjunktus, dr *Lengyel* Géza mezőgazdasági kísérleti igazgató, dr *Császár* Elemér tudományegyetemi magántanár, dr *Konkoly-Thege* Gyula, a Központi Statisztikai Hivatal alelnöke, dr *Ormándy* János, a Felsődunántúli Mezőgazdasági Kamara igazgatója, dr *Buzág* Aladár egyetemi adjunktus, dr *Unger* Emil kísérletügyi főadjunktus.

Az állatorvosi osztályra képesített egyetemi magántanárok ezek: dr *Kövess* János gazdasági főtanácsos, dr *Konkoly-Thege* Sándor gazdasági főtanácsos, az OMKE főtitkára, dr *Csontos* János főállatorvos, dr *Marcis* Árpád állategészségügyi tanácsos, dr *Megyaszay* Gyula főbakteriológus, dr *Szélyes* Lajos, a Philaxia Rt. igazgatója, dr *Mócsy* János egyetemi adjunktus, dr *Vajda* Tódor állatorvos és dr *Semsey* Géza főállatorvos.

A felsőolaszországi folyók áradása

Rómából jelentik: A felsőolaszországi folyók az utóbbi napok esőzései következtében erősen megáradtak. A Piave, Tagliamento, Isonzo és a Brenta több helyen kilépett medréből és súlyos károkat okozott a környéken. A Piave negyven esztendő óta most érte el legmagasabb szintjét. Genova környékén az Orba folyó árvize több hidat elsodort.

HA még nincs osztálysorsjegye, siessen venni vagy rendelni!

HA gazdag szeretne lenni, ne mulassza el a fenti ajánlást!

HA sulyt helyez arra, hogy állandó jó érzése és reménysége legyen, rendeljen azonnal egy sorsjegyet!

HA szereti a nyerési esélyeket és önbizalmát fokozni akarja, ne mulassza el e figyelmeztetést megszivlelni!

HA nem nyert eddig osztálysorsjegyen, ne csüggedjen, ne adja fel a reményt, mert a szerencse forgandó, itt is kitartás a fontos!

HA nem óhajt résztvenni az uj, október 19-én kezdődő sorsjátékon, küldje azonnal vissza a kapott sorsjegyet, különben kárt és veszteséget okoz!

Szerdán tűzi ki a központi választmány a déli kerületi választás idejét

Erős választási agitációt indítottak az összes pártok

A főváros déli kerületében a közigazgatási bíróság ítélete következtében új választás lesz, amelynek időpontját még nem tűzték ki, de valószínű, hogy október utolsó napjaiban lesz a választás. A fővároshoz kedden érkezett meg a közigazgatási bíróság ítélete és *Liber* Endre alpolgármester, a központi választmány h. elnöke nyomban intézkedett a központi választmány összehívása ügyében. Az alpolgármester a központi választmányt szerdán déli félegy órára hívta össze és ezen az ülésen intézi el a déli kerületi új választással kapcsolatos ügyeket. A központi választmány meghatározza az új választás határnapját és megválasztja a választási bizottság elnökét.

A pártok egyébként most már erőteljesebben láttak hozzá a választási agitációhoz. Eddig nagyon sok párt ragasztotta ki plakátját és jelentette be a választóközönségnek, hogy részt akar venni a választási küzdelemben, valószínű azonban, hogy ezek között vannak olyan pártok is, amelyeknek nem lesz meg a kellőszámú ajánlásuk. A nagyobb pártok jelöltjei közül többen már programbeszédet is tartottak és úgy a mostani, mint a következő vasárnapon több párt tart nagygyülést a déli kerület különböző helyein.

A Kossuth-párt szerdán este 8 órakor választási értekezletet tart, amelyen a déli kerületi és debreceni választással kapcsolatos teendőket vitatják meg. Az értekezleten *Rupert* Rezső, *Vámbéry* Rusztem, *Bajcsy-Zsilinszky* Endre és *Juhász Nagy* Sándor szólal fel.

Canterbury érseke a gazdasági és katonai rendszabályok mellett

„Támogatjuk kormányunk elhatározását, hogy minden eszközzel megvédi az alapokmányt"

Londonból jelentik: A canterburyi érsek az anglikán egyház bolrnemouthi kongresszusát megnyitó beszédében többek közt a következőket mondotta:

— Meggyőződésem szerint a gyülekezet érzelmeit tolmácsolom, midőn kijelentem, hogy *támogatjuk kormányunknak azt az elhatározását, hogy a népszövetség többi tagjával együtt minden eszközzel megvédi az alapokmányt.* Adná Isten, hogy a gazdasági nyomás legalább megrövidíthetné a háború tartamát, *de a katonai karhatalom alkalmazását nem kapcsolhatjuk ki sem most, sem a jövőben. Haderőnknek elég hatalmasnak kell lenni ahhoz, hogy teljesíthessük nemzetközi kötelességünket és megvédhessük hazánkat és tengeri kereskedelmünket.*

Kijelentette az érsek azt is, hogy rövidesen szózatot bocsát ki a Vöröskereszt abesszíniai munkájának támogatása érdekében.

A canterburyi érsek rámutatott még arra, hogy *az erőszak alkalmazása nem hozhat végleges gyógyulást és teljes mértékben szem előtt kell tartani Olaszország terjeszkedési szükségletét és a nyersanyag-termelő vidékekhez való könnyebb hozzájutását.* Eljött az ideje annak, hogy nemzetközi értekezlet hívjanak egybe, amely pártatlanul és nagylelkűen fontolóra venné a kevésbbé fejlett földrészek gazdasági erőforrásainak igazságosabb széjjelosztását.

Dr *Bell* chichesteri püspök a többi közölt kijelentette, hogy a legutóbbi évek legtöbb nehézsége részben a békeszerződések igazságtalan voltára és arra vezethető visszsza, hogy a népszövetség vezető tagjai nem teljesítették a népszövetségnek a leszerelésre és a szerződések felülvizsgálására vonatkozó terveit. A kereszténységnek foglalkoznia kell a háborús okokkal.

Anglia és Skócia egyházainak vezetőit egyébként péntekre a londoni érseki palotába hívta meg a canterburyi érsek. A tanácskozáson — amelyen az anglikán, a skót protestáns és a szabad egyházak képviselői, továbbá az Üdv Hadsereg parancsnoksága vesz részt — a nemzetközi helyzetről folytatnak megbeszélést. *(MTI.)*

Folyik a keszthelyi petíció tárgyalása a közigazgatási bíróság előtt

A közigazgatási bíróság kedden délelőtt folytatta a keszthelyi petíció tárgyalását. *Meizler* Károly pótkérvényt nyujtott be a bírósághoz, amelyben újabb panaszokat emelt és ezeket ismertette. Halotti anyakönyvi kivonatokat terjesztett be annak igazolására, hogy az elhúnytak nevében más valaki leszavazott a kormánypárt jelöltjére, kórházi bizonyítványokat csatolt be és más bizonyítékokat terjesztett elő arra vonatkozólag, hogy betegek és távollevők nevében szavaztak. Végül azt kérte, hogy mindezek alapján a bíróság 4266 szótöbbséget állapítson meg az ő javára.

Geöcze Bertalan választásvédő a panasz elutasítását és az ellenpetícióra vonatkozólag a bizonyítási eljárás elrendelését kérte. Továbbá Meizler Károly választójogának felfüggesztését és az iratoknak az ügyészséghez való áttételét. Azt hangoztatta, hogy *Meizler* valóságos parasztpártot szervezett, mint annak idején *Achim* András, majd sorra vette a panaszpontokat és azokat cáfolta. A bíróság a tárgyalást szerdán folytatja.

Gömbös miniszterelnök csütörtökön és vasárnap is beszédet mond

A debreceni választási küzdelem már erősen folyik és valamennyi párt megkezdte az agitációs munkát. A nemzeti egység pártja vasárnap nagygyűlést tart, amelyen *Lázár* Andor igazságügyminiszter elmondja programbeszédét. A gyűlésen megjelenik és felszólal *Gömbös* Gyula miniszterelnök és résztvesz a gyűlésen *Kozma* Miklós belügyminiszter is. Az ellenzéki pártok vasárnap szintén gyűlést tartanak. A független kisgazdapárt gyűlésén *Eckhardt* Tibor mond nagyobbszabású beszédet.

Egyébként *Gömbös* Gyula miniszterelnök a debreceni beszéd előtt csütörtökön is hosszabb beszédet mond. Csütörtök délelőtt tartja ugyanis a nemzeti egység pártja országos tanácsának értekezletét a Nemzeti Lovardában, ahol a miniszterelnök szintén felszólal.

Pénteken tárgyalja a 33-as bizottság a gazdavédelmi rendeletet

A gazdaadósságok rendezése ügyében elkészült kormányrendeletet a minisztertanács hétfőn tárgyalta és elfogadta. *Fabinyi* Tihamér pénzügyminiszter kedden este 6 órakor a minisztériumban tartott megbeszélés keretében tájékoztatta a nemzeti egység pártjának vezetőségét a kormányrendeletről.

A 33-as bizottságot pénteken délután 5 órára hívták össze, hogy a bizottság letárgyalja a kiadandó kormányrendeletet. A gazdatartozások rendezéséről szóló rendeleten kívül a 33-as bizottság utólagos bejelentés alapján foglalkozik a gazdatartozásokra vonatkozó rendelkezésekben megállapított egyes határidők meghosszabbítása tárgyában kiadott kormányrendelettel is.

Elítélték a gráci sterilizációs per vádlottait

Grácból jelentik: Az esküdtbíróság kedden hozta meg ítéletét a *Barsan* Kornél és társai ellen férfiakon végrehajtott sterilizációs műtétek miatt indított pörben.

Barsan, aki román illetőségű, már annak idején szerepelt a nagy sterilizációs bűnpörben, mint vádlott és akkor el is ítélték. Ezúttal hat esetben végzett tiltott műtétet, részben Grácban, részben a környéken lévő magánlakásokban. *Barsan* mellett négyen ültek a vádlottak padján, akiket az ügyész, lakásuknak a műtét céljára való rendelkezésre bocsátásával, részben pedig felhajtással vádolt.

A bíróság mind az öt vádlottat súlyos testisértés vétségében találta bűnösnek és *Barsant* egyévi súlyos börtönre és az ország területéről való kiutasításra, a többieket kétheti szigorított fogházról háromhavi súlyos börtönig terjedő szabadságvesztésre ítélte.

— **Elhájasodásnál, köszvénynél és cukorbetegségnél,** oxaluria és phosphaturia képződésénél, húgysavas sók lerakódásánál a természetes **„Ferenc József"** keserűvíz javítja a gyomor és a belek működését s tartósan elömozdítja az emésztést. Több jeles orvos, az anyagcserebajok célszerűbb gyógymódja után kutatva, már a mult században megállapította, hogy a **Ferenc József** vízkúrával nagyon szép eredményt lehet elérni.

A szovjet a rendőrségnél is bevezeti a rangkülönbözőséget

Moszkvából jelentik: A Szovjetúnió központi végrehajtó bizottsága elhatározta, hogy a vörös hadsereghez hasonlóan a belügyi népbiztosság és a közbiztonsági közegek tisztviselői között is bevezeti a rangkülönbözőségeket. A végrehajtóbizottság rendeletének értelmében a tisztviselőket tiz rangosztályba sorozzák.

Göring segédtisztje két napig marad Belgrádban

Belgrádból jelentik: *Bodenschatz* alezredest, *Göring* porosz miniszterelnök egyik segédtisztjét, aki külön állami repülőgépen Belgrádba érkezett, *Sztanojevics* és *Boguljev* repülőalezredesek fogadták. *Bodenschatz* alezredes valószínűleg két napig marad Belgrádban.

Lansbury lemondott a munkáspárt vezérségéről

Attlee őrnagyot választották meg helyébe

Londonból jelentik: *Lansbury* elhatározta, hogy lemond a munkáspárt parlamenti csoportjának elnökségéről. Hír szerint a pártcsoport elnöki tisztét *Attlee* őrnagynak ajánlják fel.

Későbbi jelentés szerint a parlamenti munkáspárt kedd délután tartott rendkívüli zárt ülésén foglalkozott Lansbury vezérségének kérdésével. *Lansbury felajánlotta és a párt kérlelése ellenére fönntartotta lemondását, mire a párt sajnálkozásának kifejezésével Attlee őrnagy képviselőt választotta vezetőjévé.*

Ezenkívül elhatározta a párt, hogy felszólítja a kormányt, *hívja össze minél sürgősebben a parlamentet és tűzzön ki külügyi vitát* a megnyitás napjára. Ezzel a kérelemmel a szerdai minisztertanács foglalkozik.

A munkáspárt alsóházi frakciójának ülésén *Lansbury* rövid beszédet tartott és megindokolta, hogy miért távozik a frakció éléről. A brightoni munkáspárti kongreszszus a szankciók politikája mellett foglalt állást, ezt pedig nem helyeselheti.

Egy éjszaka az autómentő állomáson

A sebesült és beteg automobilok utolsó reménységei

Vannak mentőautók és vannak autómentők. Autómentő! Korszerű szó, transzparensek kiabálják bele a pesti éjszakába: *„Autómentő állomás. Service éjjel-nappal."* Jelszavuk is van, mely meglehetősen optimisztikusan hangzik: „Minden bajban segít" — mondják az autómentők és valóban, a maguk részéről mindent el is követnek, hogy jelszavukért helyt álljanak. Már most nézzük csak, mi a célja és hogyan működik az autómentő?

„Nem mozdul a kocsim..."

Este nyolc óra. Budapest egyik legnagyobb autómentőállomásán várakozunk. A garázsszerű épületben egymás mellett sorakoznak a nagy vörös autók, óriási darukkal felszerelve: ők az „autómentők". Óriásiak, mintha a tankok unokatestvérei lennének, csak jobbindulatuak; ők nem rombolnak, sőt segítenek. Kivétel nélkül minden autótársuknak, ha az bajba jutott. Elébe mennek darujukkal, felveszik kocsijukra és mint valami óriás ősanya, prüszkölve, küszködve hazavonszolják.

A garázs mellett kis szoba, benne ágyak, szekrény és két telefón. Ez az inspekciósszoba, akárcsak a tüzoltóknál, vagy a mentőknél a Markó-utcában. Most váltják le a nappali személyzetet. Veszik a sapkájukat és mennek hazafelé. Ugyanekkor jönnek be az éjszakai inspekciósok, nyolc sofőr, akik csaknem egyszerre érkeznek. Odakint már hüvös van, a sofőrök behúzódnak a szobába, még az ajtót is becsukják. Kártyáznak, egyikmásik olvas, történeteket mesélnek el. Közben várják, hogy megszólaljon a telefón és kimehessenek az „esethez".

Kilenc óra. Végre csengetés.

— Halló, — mondja egy kétségbeesett férfihang. — Itt vagyok a kocsimmal a Svábhegyen. *Nem tudom mi történt. Nem mozdul, pedig már egy félórája bajlódom vele.* Jöjjenek ki kérem.

Két sofőr felugrik, gyorsan kitárják a garázs ajtaját, felülnek egy nagy vörös autómentőre és robognak a helyszínre; gyorsan, előírásosan, szinte várjuk, hogy megszólal a szirénájuk. Tíz óra körül újabb telefón: egy sofőr beszél, *kint van Albertirsa határában négy utasával, defektust kapott, nem tudja rendbehozni a kocsit,* jöjjenek ki azonnal. Majd egy női hang veszi át a kagylót:

— De kérem, körülbelül mennyi idő alatt érnek ide? Jaj, olyan soká? Előbb nem lehet? — mondja a szoprán és rezignáltan leteszi a kagylót.

Amikor az autómentő mentőautót ment

Érdekes esetről mesélnek a sofőrök. A hetekben például Cinkotán *egy teherautó nekiment egy vármegyei mentőautónak, mely betegeket vitt.* Mind a két kocsi oly erősen megsérült, hogy az autómentőknek kellett kivonulniok, de úgy is csak hoszas munka után sikerült a két beteg kocsit hazavontatni. Ez volt az az eset, amikor *az autómentő mentett mentőautót.*

Egy szőke sofőr meséli:

— Az volt jó, az az örkényi „balhé" — mondja. — Hajnal felé volt a nyáron. Megszólal a telefón, hogy menjünk ki Örkénybe. Kiérünk az országútra, hát olyant én még nem láttam. *Libák, kacsák, csirkék, malacok véresen fekszenek az országúton.* Egyik-másik meg amelyik élve maradt, gágog, röfög, csipog, azt soha nem felejtem el! Az történt ugyanis, hogy egy *teherautó, mely tele volt rakva baromfival, az árokba borult.* Hát az jó muri volt — mondja a szőke sofőr, aztán ismét ledől ágyára, és alszik egyet a következő „eset"-ig.

Öreg, álmos sofőr mondja:

— Azért legszörnyűbb kivonulás — így mondja — mégis az volt, amikor *Biatorbágyra mentünk ki a halálviadukthoz.* Ott ugyanis sok autó is megsérült. Egymásután húztuk be az autókat a városba. Jaj, arra a szörnyűségre, amit ott láttunk, még gondolni sem jó.

Megérdeklődjük, vajjon mik a díjai az autómentőknek.

— Az az adott helyzettől függ — kapjuk meg a felvilágosítást. — Vámon belül egy kivonulás 8 és 16 pengő között mozog; aszerint, súlyosabb-e a helyzet, vagy enyhébb. Vámon kívül 60—70 fillérbe kerül kilométerenként és persze külön meg kell fizetni a kiemelést.

Kivonulok az autómentőkkel

Már éjfél felé jár. Csend van, a sofőrök alszanak: néhány jassz megrázza a kaput és bekiabál az udvarba. A garázs ablakában muskátlik piroslanak a sötétben.

Megszólal a telefón.

— Halló, autómentő? — mondja egy férfihang. — Itt vagyok a Hűvösvölgyben, elvesztettem az autóm kulcsát, nem tudom kinyitni, szörnyű, nem tudok elindulni. Jöjjenek azonnal.

Kimentünk az autómentőkkel a Hidegkutiútra. Az egyik villa előtt remek Buick kocsi. A tulajdonos vacsorán volt a barátjánál. közben elvesztette az autó kulcsát és most nem tud elindulni. Jóvágású fiú, keserű arccal mondja:

— Már vagy egy órája keressük a kulcsot, de nem találjuk.

Leengedik a darut, ráhelyezik a világoszöld autót a kiskocsira és az autómentő bevontatja a városba. A garázs elé érünk. Kitárják a kaput. A kényes úri autót az autómentő nehézkesen vonszolja maga után: a szép fényes kocsi szomorúnak látszik, most olyan, mint egy detronizált király, vagy elhagyott szerető...

I. M.

A lengyel külügyminiszter Genfbe utazott

Varsóból jelentik: *Beck* ezredes, lengyel külügyminiszter Genfbe utazott, hogy részt vegyen a népszövetségi közgyűlés szerdán kezdődő ülésén. A külügyminiszter kedden délután egy órakor Genfbe érkezett.

Az olasz-abesszín konfliktus rövid hírei

A gondari olasz konzul a szudáni határra érkezett

Khartumi jelentés szerint a gondari olasz konzul kíséretével együtt megérkezett a szudáni határon lévő Gallabatba. A konzult 45 főnyi abesszín őrség kísérte a határig. Mihelyt az utak járhatók lesznek, a konzul gépkocsival az eritreai Asmarába folytatja útját.

A Szuez-csatornát nem lehet lezárni

Mint *Párizsból* jelentik, a Szuez-csatornát nem lehet lezárni és arról sem lehet szó, hogy a csatornailletékek felemelésével nehezítsék meg Olaszországnak a csapat- és hadianyagszállítást Kelet-Afrikába.

A Szuez-csatorna társaság hétfőn a francia fővárosban igazgatósági ülést tartott, amelyen leszögezték, hogy a Franciaország és Egyiptom között 1856 január 5-én létrejött egyezmény, továbbá az 1888. évben Konstantinápolyban létrejött nemzetközi egyezmény értelmében *a Szuez-csatornát nem lehet lezárni.* Ez a két egyezmény nem jogosítja fel az igazgatóságot a csatorna lezárását célzó intézkedések végrehajtására. A Szuez-csatorna engedélyezési szerződésének 14. és 15. szakasza lehetetlenné teszi, hogy az olasz csapat- és hadianyagszállítások után magasabb illetéket vessenek ki. Az igazgatóság ilyen körülmények között arra a megállapításra jutott, hogy *a társaság semmiféle formában és semilyen időpontban nem helyezheti kilátásba a csatorna lezárását.*

A Vatikánban nem készítenek fedezékeket a légitámadások ellen

Vatikánvárosból jelentik: Az *Osservatore Romano* hivatalos cáfolatban alaptalannak jelenti ki azt a hírt, hogy a Vatikánban fedezékeket készítenek esetleges légi támadások elleni védekezésül. A cáfolathoz a lap a következőket fűzi hozzá: Háború esetén semmiféle repülőgép sem merne bombákat dobni a keresztény világ székhelyére.

Görögország betiltotta az élelmiszerkivitelt

Athénből táviratozzák, hogy a görög kormány betiltotta az élelmicikkeknek az ország területéről való kivitelét.

Caldaris miniszterelnök a legfelsőbb haditanács üléséről távozóban kijelentette, hogy Görögország minden intézkedést megtett az ország biztonsága érdekében és Görögországnak élelmiszerekkel, valamint a szükséges nyersanyagokkal való ellátása tekintetében.

A török kormány katonai intézkedései

Isztanbulból jelentik, hogy török hivatalos körökben alaptalannak jelentik ki azt a hírt, mely szerint az Égei tenger partvidékén török csapatösszevonások történnének.

Mindamellett elismerik, hogy az Égei tenger partvidékének védelmét biztosító szárazföldi és légi haderőket jelentékenyen megerősítik és bár Törökországot teljesen megnyugtatták azok a biztosítékok, amelyeket Olaszország magatartása tekintetében kapott, a török kormány minden eshetőséggel számolva, életbelépteti a szükséges katonai intézkedéseket.

Az amerikai külügyminiszter az Abesszíniában lakó amerikaiak házainak bombázása ellen

Washingtonból jelentik: *Hull* külügyminiszter közölte, hogy már október 5-én tett lépéseket Rómában abból a célból, hogy *az addiszabebai amerikai követséget és az amerikaiak házait légi támadás esetén kíméljék meg.* A követség épületének, valamint az ottani kórházak, iskolák és más amerikai épületek tetejére az amerikai nemzeti zászlót festették rá, a római amerikai nagykövet egyúttal átadta Addisz Abeba térképét, megjelölve rajta az amerikaiak épületeit s nyomatékosan azt a kérést terjesztette elő, hogy a hadiparancsnokságokkal is közöljék ezeket az adatokat.

Az amerikai kormány elvárja, hogy az amerikai tulajdont tiszteletben fogják tartani és reméli, hogy a nagykövet lépése után semmi kétség sem fog fennállani abban a tekintetben, hogy melyek azok a helyek, amelyeket semmi körülmények között sem szabad megtámadni.

Családi ház: Kotsis Endre műve

CSALÁDI HÁZ: KOTSIS ENDRE MŰVE

Kotsis Endre ezen legfrissebb munkájával a korszerű, tartalmilag, mint formailag is korszerű építkezés mellett tett tanúságot. Ebben a megjelenésében igénytelen, végsőkig egyszerűsített, összefogott házban napjaink életének az a vágya öltött testet, hogy a ház az élet kezdete legyen, a benne foglalt életért épüljön — ne pedig azért, hogy önmagábavaló, végsőkig cizellált és díszesre faragott műremek. Ez a ház, mint sok társa, belföldön, de még inkább külföldön, mindenekelőtt és mindenekfelett azt célozza, hogy kényelmes és kellemes, jóleső otthont adjon az építtetőnek és családjának, viszont lemond arról, hogy egy elmut kor értelmében reprezentáljon, azaz úgy tegyen, mintha bár korlátolt a terjedelme, a barokk fejedelmek, a franciák császára palotáinak kisebb testvére lenne. Viszont éppen a mai életnek, a mai viszonyoknak való teljes megfelelése révén, mégis csak „reprezentál", illetve magyarul: *kifejez valamit:* kifejezi a mai ember, a mai építész véleményét a mai házról! Őszinte, igaz munka, finom és elegáns megvalósítása napjaink gondolatainak.

Igen érdekes és ezért külön figyelmet érdemel a tetőmegoldás. Amint a távlati képekből kitűnik, egyáltalán nem hinnők, hogy ez a ház nem laposfelésű — viszont a metszetek elárulják azt az ötletes módot, ahogy Kotsis Endrének sikerült összekapcsolnia egyfelől a mai izlés által előnyben részesített zárt, tömbszerű épületformát, a dőlt tető bizonyos előnyeivel: a jobb csapadék levezetéssel és a tetőtér hőszigetelő hatásával.

T

Tér és Forma
1930. 5. 4.

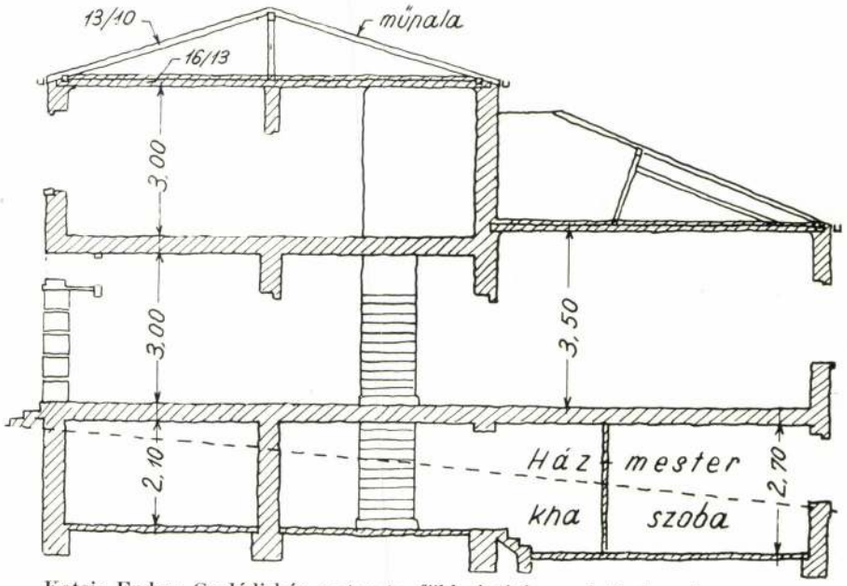

Kotsis Endre: Családi ház metszete, földszinti és emeleti alaprajza

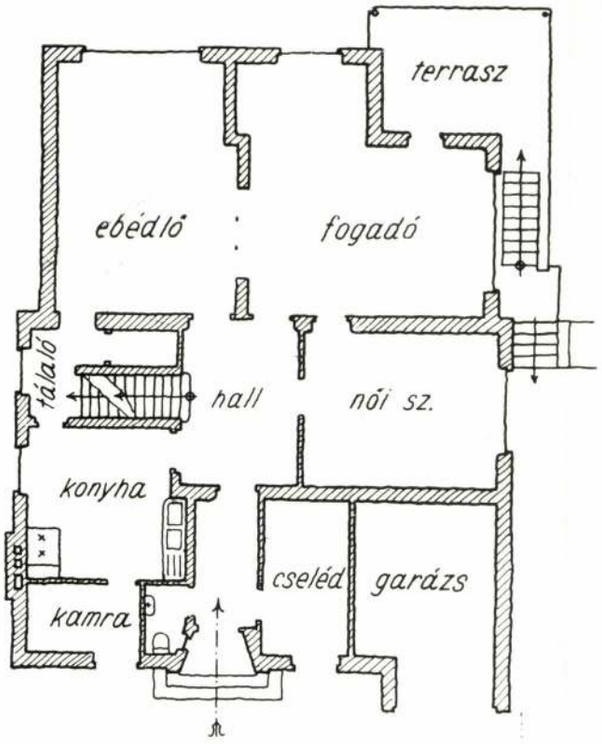

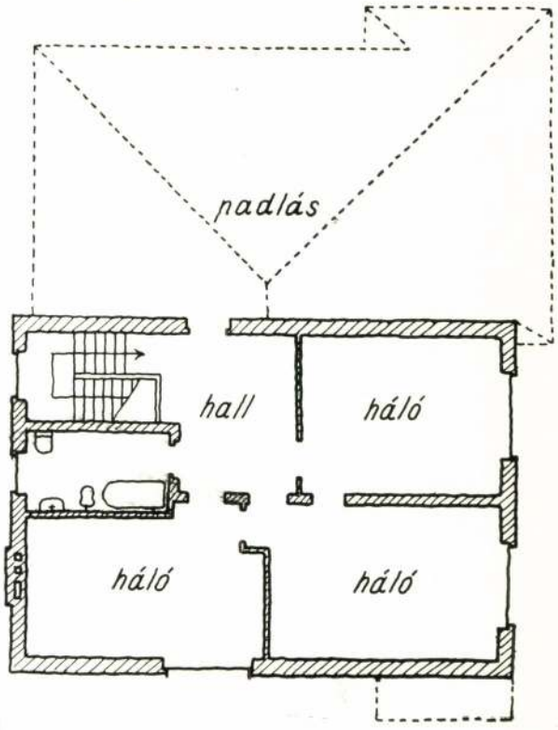

Kotsis Endre dr

Téi és Forma
1930. 38. l.

KÖNYVISM

Dr. Kotsis Endre: Istállók építésének újabb módjairól. 24 oldal, 20 ábra. Különlenyomat a Magyar Mérnök és Építészegylet Közlönyéből. 1929.

Kotsis Endre, a gazdasági építészet hazai szakértője, sokévi tapasztalatait foglalja össze ebben a kis füzetében, részletesen taglalva a gazdasági épületek egy fajtájának minden csinját-binját, alkalmazván azoknál a modern építőtechnika eredményeit, a hőszigetelés és szellőzés terén szerzett újabb ismereteinket. A füzet jó tanácsadója mindazoknak, akik hivatásunk ez ágát gyakorolják.

B. V.

A XVIII. és XIX. SZÁZADI „FORRADALMI" POLGÁRSÁG SZELLEMI HAGYATÉKA*

FÖLDES FERENC

Néhány magyar polgári szellemi vezetőegyéniség megírta az utóbbi időben, milyen nagy szerep vár a jövendő kialakításában a két fölemelkedő osztályra, a munkásságra és a parasztságra. A jövendő e képein ott áll természetesen a polgárság is, sokszor, mint idősebb »testvér«, sokszor »kéz a kézben« a másik két társadalmi osztállyal. Mi a polgárság elgondolása ebben az együttműködésben? — erről kevés szó esik. Milyen szellemi fegyvertárból merít eszméket ehhez? Itt-ott megcsillan néha a forrás: hallunk természetjogról, minden emberre egyformán értelmezendő szabadságról, a keresztény egyenlőségeszméről... Pedig milyen mélyen lehetne meríteni e forrásból: *a forradalmi polgárság szellemi hagyatékából!* Sőt ez látszik az egyetlen járható útnak — különösen az európai polgárság számára. A magyar polgárság meríthetne

* *Földes* Ferenc tanulmánya abba a világba illeszkedik bele, amely pár hónapja a magyar napisajtóban indult meg a nemzeti elitnek a munkássággal és a parasztsággal való szükséges összefogásáról, a munkásságnak és a parasztságnak a nemzet és az állam jövendő élete irányításában való szerepéről, s — nem utolsó sorban — arról, hogy a nemzeti elit és a középréteg-polgárság, mely ma az állami élet gerince, *milyen eszmék jegyében* akarja megteremteni a fölemelkedő munkássággal és parasztsággal a termékeny és harmonikus együttműködést? Az összefogás szükségessége mellett az elsők közt tettek hitet e folyóirat

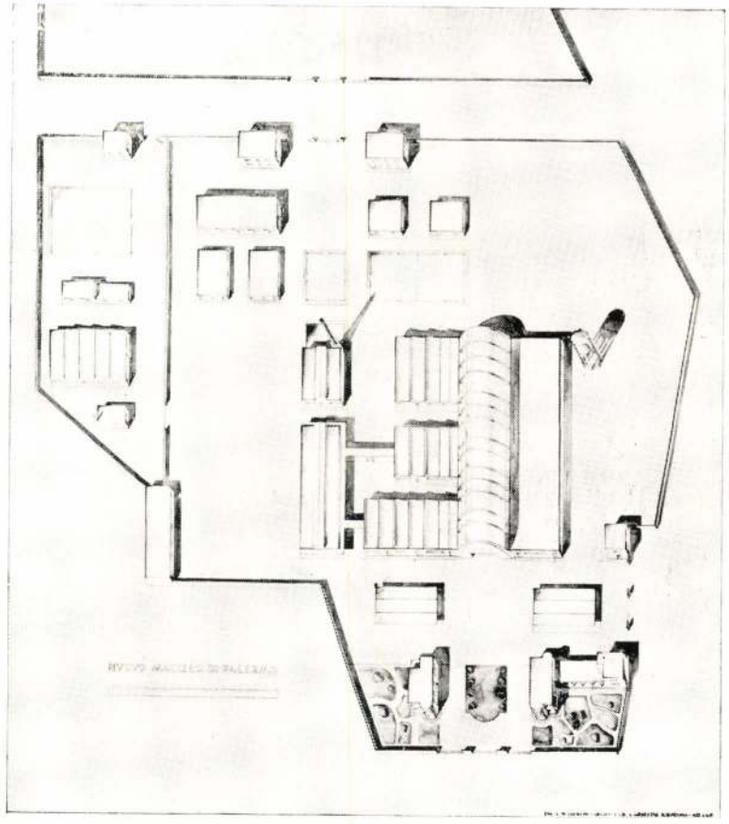

Szimetrikus kép

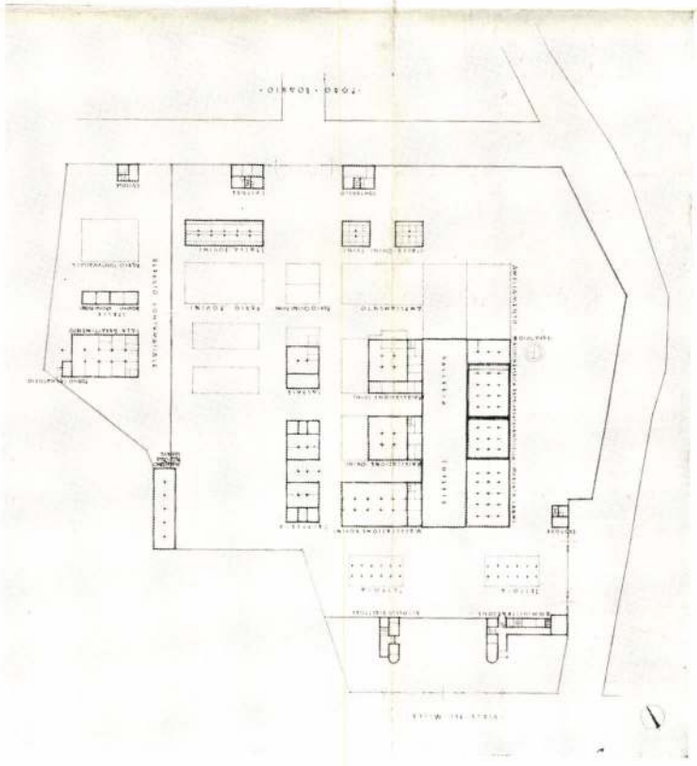

Általános alaprajz

A termeknek másik végében nyernek elhelyezést a *belsőrészek* feldolgozására szánt helyiségek.

Az állatokat a Foro Boario melletti kapun hozzák be. Itt a bejárat mellett nyernek elhelyezést az istállók, az egészségügyi ellenőrzés helyiségei és a szükséges mérleg.

A kijárat, amelyen keresztül a vágott húst kiviszik, az élő állatokkal laboráló résztől a legtávolabbra fekszik azért, hogy a kétféle üzem egymástól teljesen függetlenül és zavartalanul tudjon működni.

A *betegségi elkülönítő* minden tekintetben szeparált területen fekszik.

Az épületek szerkezete mindvégig vasbetón, berendezésüknél és diszpozíciójuknál fogva pedig az volt a törekvés, hogy mindvégig szinte hozzásimuljanak a bekerülő, majd levágott, feldolgozott és eladott vagy elszállított hús útjához. A munkatermeket a Shed-tetők világítják, amelyek megszerkesztésénél az égtáji helyzetet és az uralkodó széliránt kellett figyelembe venni. A többi helyiségeknek lapos teteje van, kivéve a főcsarnokot, amelynek konstrukciója parabolikus. Ezt a parabolikus szerkezetet egymástól 7.5 méterre elhelyezett vasbetónkeretek tartják, amelyeknek belvilága 20 méter.

Ennek a nagyméretű helyiségnek a megvilágítása a célnak legjobban megfelelően egyoldalu. A fémből készült tolóablakok azonos típusuak az egész épületcsoporton. Ugyancsak a préselt acélajtók is szabványokból készülnek.

A terv az üzem minden legapróbb részletkérdését is megoldja, rendkívül nagy súlyt fektet a húsok szállítására, a hideg- és melegvíz eloszlására, a füstölni valók jó füstölőhelyiségére, a húsok hűtésére és így a legmodernebb és legracionálisabb megoldásokat mutatja.

Írta: Arch. Ing. *Piero Bottoni.*
Fordította: *Komor János.*

KIÁLLÍTÁSI PAVILLONOK

Dr. Kotsis Endre munkája

A budapesti Országos Tenyészállatvásártelep területén a vásárok nem várt nagyarányú fellendülésével járó helyszükséglet kielégítésére 1927. és 1928. években több, részben gazdasági termékek, részben állatok elhelyezésére szolgáló kiállítási épület épült. Ezek az épületek nem mindennapos rendeltetésűek; építési körülményeik, szerkezeteik ugyancsak különlegesek hazánk építéstörténetében.

A felépítésnél elsőrangú szempont volt a gyors elkészíthetőség, az alacsony építési költ-

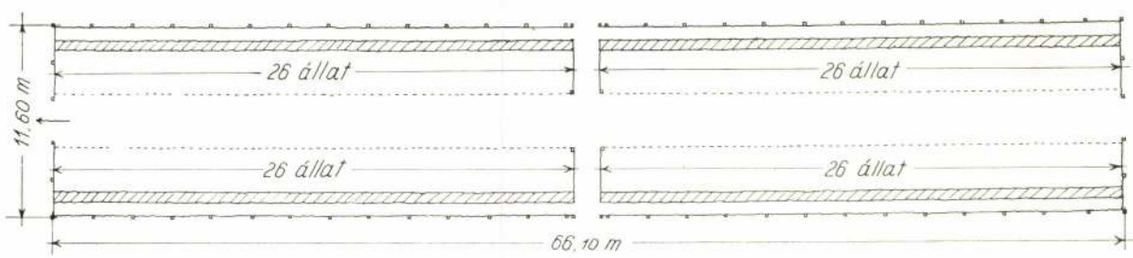

Alaprajz

87. l.

Tér és Forma

1930. 2. 4. lapjáról

A FALU ÉS A TELEPÍTÉS ÉPÍTÉSZETI KÉRDÉSEI

I. Bevezetés

A falu építészete a haború előtti időkben sem kerülte el a szakkörök figyelmét, de az akkori kor szelleme és a bennünk akkor élő érdeklődés úgyszólván kizárólag a népművészeti és régészeti szempontok felé irányította a figyelmet. A háború óta a tömegek lakásviszonyaira és építésmódjaira vonatkozó tudományos és gyakorlati tevékenység világszerte páratlan lendületet vett, amelynek más téren elért eredményeihez képest a mi legértékesebb néprétegünknek: a magyar parasztnak a lakáskérdése semmit sem haladt előre. Egyrészről ezen a téren fennálló visszamaradottságunk, másrészről az újabb kormánytervek (telepítés) időszerűvé teszik a tárgyunkkal való foglalkozást.

Akár új telepítések létesítése, akár meglevő falvak bővítése legyen feladatunk, annak megoldásánál a jelenlegi, sok tekintetben primitív és rendezetlen viszonyok fejlesztésére kell törekednünk.

A tömegek fejlődésében azonban soha sincs ugrás, a legkevésbé lehet ilyenre számítani a mi esetünkben: a primitív műveltségű és konzervatív hajlamú magyar paraszt igényeinek kielégítésénél, ahol éppen ezért a fejlesztés óvatos, fokonkénti módjait kell keresnünk.

E sorok szerzőjének igénytelen véleménye az, hogy ebben a technikai részében egyszerű, de végrehajtás szempontjából igen nehéz kérdésben annál inkább fogunk eredményt elérni, mennél kevésbé téríti el megoldásunk a falusi ház lakóját a megszokottól.

Oly telepes házaknak állami támogatással való létesítése, amelyek önmagukban talán tökéletesek, de a tömegek részéről való utánzásra akár rendkívüli költségeik, akár a megszokásokkal szemben álló szöges ellentéteik miatt nem alkalmasak, céljukat tévesztenék, mert az igazi cél nem annak a néhány száz vagy legfeljebb 1—2 ezer háznak jó megépítése, hanem ezeken át a nagy tömeg építési szokásainak a fejlesztése.

Ez utóbbi azért nehéz feladat, miután sem az építő, sem az építtető nincsenek tudatában a fejlesztés szükségének és helyes módjának. A hatalmi úton történő rendszabályozás pedig, amely rendesen az építési költségek növelésével jár, méltányosan és kellő eredménnyel csak akkor vihető keresztül, amikor az egyik oldalon megkívánt nehezítéseket a másik oldalon nyujtott kedvezmények ellensúlyozzák.

Ilyen alkalom például egy állami támogatással végrehajtott telepítés.

A közelmultban a földreform-eljárással kapcsolatban 200.000-nél több házhelyet osztottak ki igen kedvezményes áron, amelyeken 100.000-nél több ház fel is épült. Ugyanakkor az állam kedvezményes kölcsönt is nyujtott, anélkül azonban, hogy ez a tevékenység az építési szokásokat a legkisebb mértékben előrevitte volna.

Ennek a már arányainál fogva páratlan alkalomnak az elmulasztása falusi építészetünk fejlődését évtizedekkel vetette vissza.

II. A hazai építési szokások

Hogy a település és falu építésének irányelveit helyesen tűzhessük ki, ahhoz tehát a meglévő építési szokásokból kell kiindulnunk és ameddig

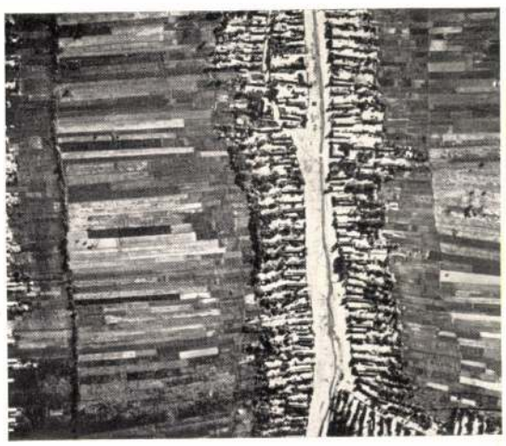

1. Egy-uccás magyar falu, a belsőség végében következő termőföldekkel

2. Egy-uccás magyar falu részlete

(Légi fényképfelvétel)

Fliegeraufnahmen typischer ungarischer Dorfanlagen

Tér és Forma
1933. 3. sz.

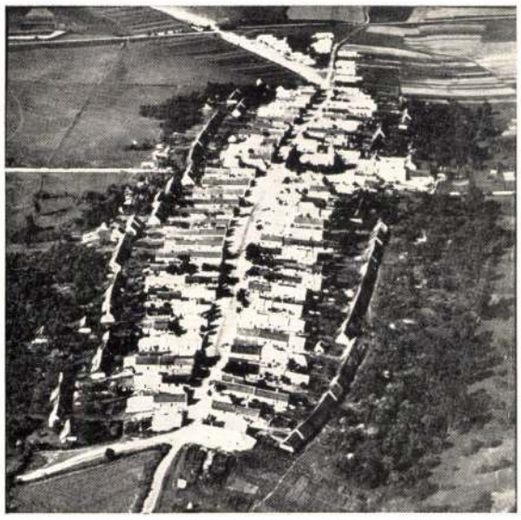

3. Egy-uccás kis falu

4. Két párhuzamos uccából álló magyar falu

lehet, azokat kell követnünk. A nálunk eddig nagyobbrészt magára hagyott természetes fejlődés eredményeit röviden az alábbiakban ismertetem.

A mezőgazdasági ősfoglalkozású lakosság letelepülései hazánkban 3 csoportra oszlanak:

a) A falu, amely bizonyos terület törpe- és kisbirtokos tulajdonosainak közös (sűrű) letelepülése. Nagysága igen változó, a lélekszám általában 300—8000-ig terjed, de az alföldi falvaknál ezt is meghaladja.

b) A tanyák rendszere, amelynek keretében a kis- és középbirtokosok elszórtan, földjeik területén laknak, végül

c) csoportba a közép- és nagybirtokok letelepülései (majorok) tartoznak, amelyek szintén a termőföldek területén helyeződnek el.

Az utolsó csoportot, miután nem tartozik tárgyunk keretébe, a továbbiakból kikapcsoljuk.

A falvak közül az egy ucca mellett épült kis falu az alaptípus (1—3. ábra). A házak a keskeny telek egyik oldalán az ucca vonalára merőlegesen állanak és fokonként bővülnek egy-egy helyiséggel. A gazdasági épület néha keresztben épül (3. ábra) és rajta keresztül jutni át a belsőség hátsó részébe, amelyen szérüskert, házikert (olykor gyümölcsös), sőt egy-egy darab termőföld foglal helyet. Néhol a gazda termőföldje közvetlenül a belsőség folytatásába esik.

Nagyobb falvak házai több ucca mentén helyeződnek el. A 4. és 5. ábra egy kétuccás szabályos falut, a 6. ábra egy többuccás, rendszertelen vonalvezetésű falut ábrázol, ahol a háztömbök között termőföldterületek maradtak körülzárva. (Utóbbi hátrányos, mert a falu terjedelmét rendkívül megnöveli.)

A belsőség beépítésére a 11. és 13. ábrák mutatják a legjellegzetesebb módokat. A házak beosztását az ábrák alattiak magyarázzák meg, ezekre még alább visszatérünk.

5. Kis-uccás kisebb falu

A tanyák helyenként a forgalmi út mentén egyenletesen elszórva, helyenként csoportosan épültek (8., 9. és 10. ábrák). A 7. ábra az út mentén épült tanyavilágnak egy olyan példáját mutatja be, ahol a tanyák helyenként már-már faluvá sűrűsbödnek.[1])

III. Falu — vagy tanya?

Az egymással szembenálló falu és tanyarendszer közül, amelyek hazánkban egyformán nagy mennyiségben képviselve vannak, a gazdálkodás üzemi szempontjai a tanyának kedveznek; így ugyanis nem kell a terményt és trágyát a távoli földekről be- és kiszállítani és a munkás- és igaerő sem veszít a járással naponta időt. A közegészségügyi és közigazgatási szempontok: orvos, állatorvos, gyógyszertár, bába, iskola, posta, közigazgatás hozzáférhetősége, végül az utak, világítás, vízellátás és egyéb közművek kiépítésének lehetősége viszont a faluban való tömörülést mutatja előnyösebbnek. A felsorolt szempontok

[1]) A légi fényképek közlését a M. kir. Állami Térképészeti Intézetnek köszönhetem, azok Nogrády S. főelőadó úr felvételei.

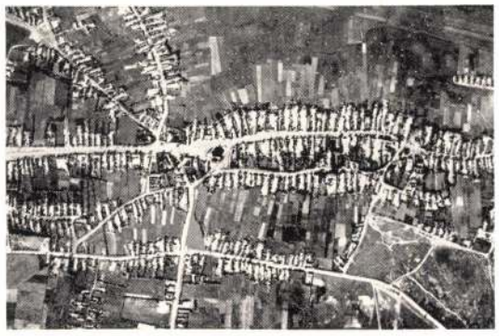

6. Több uccából álló rendszertelen falu

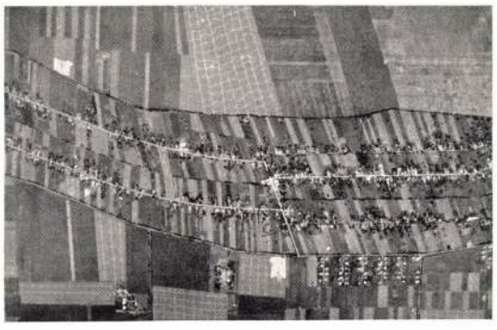

7. Faluvá sűrűsbödő tanyák Hajdu megyéből

egybevetése, mint azt az erre hivatottak eldöntötték, *a községeket és pedig a lehető sűrűn elhelyezett kisebb falvak létesítését mutatja előnyösebbnek.* Ha ugyanis a falu határa nem túl nagy és a falu a hozzátartozó földterület közepén van elhelyezve, úgy az üzemi hátrányok összezsugorodnak és az egyéb előnyök válnak döntővé.

Hazánkban az Alföld a ritkán fekvő nagy falvak és tanyák vidéke. Itt a szaporodó lakosság nem alapított új falvakat, hanem részben a meglevőket növelte, részben tanyákon telepedett meg ott, ahol a távoleső földeket a faluból már nem lehetett megművelni.

Dunántúl és az északi dombvidéken a falurendszert találjuk. Zala, Vas, Somogy és Baranya vármegyékben igen sűrűn elhelyezett kis falvakkal.

Az Alföld és a Dunántúl közötti igen nagy és Alföldünkre oly hátrányos különbözőség eredete a történelembe nyúlik vissza.[2])

[2]) Részletesen l. Kaán: A magyar Alföld c. művében (M. Tud. Akadémia 1927).

A település leghelyesebb formája tehát a kis- és középnagyságú falu. A telepítés és hozzátelepítés helyének megválasztásánál a következőket tartsuk tehát szem előtt:

ne növesszük a már amúgyis nagy falvakat még nagyobbra,

a városias fejlődés terjedési irányába ne telepítsünk mezőgazdasági foglalkozásúakat,

óvakodjunk attól, hogy nagy belsőségeket, termőföldeket zárjunk a község területén körül. végül

vegyük a talajvíz, ivóvíz, egészséges (magas) fekvés szakszempontjait is figyelembe.

IV. A falusi belsőség célszerű alakja.

A következőkben megkísérlem a község elemeből: az egy telekből és az ezen épült házból kiindulva, logikus sorrendben felépíteni egy kis falu célszerű alakját.

A falusi lakosságnak háromféle telekre van szüksége:

1. kisebb telek törpebirtokos vagy földnélküli munkás részére aki azon kisebb lakóházat és kevés gazdasági melléképületet (ól) létesít,
2. nagyobb telek a kisbirtokos részére, amelyen szintén

8. Csoportos tanyák Szabolcs megyéből

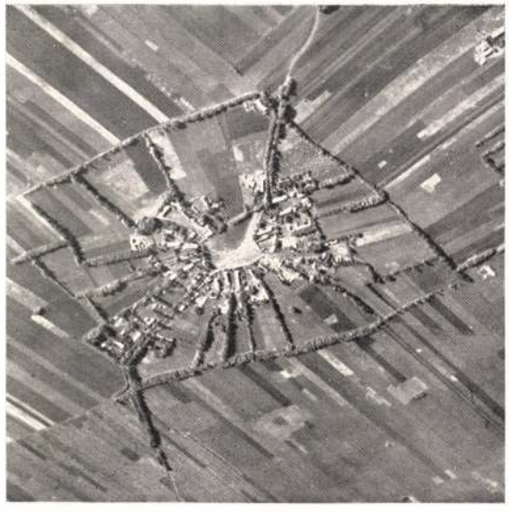

9. Csoportos tanyák Szabolcs megyéből

10. Elszórt tanyák az országút közelében (Orosháza és vidéke)

egy család lakóháza és több gazdasági épület v. helyiség (istálló, pajta, ól, góré) épül,

3. iparosok és kereskedők telkei saját lakásuk, műhelyeik és üzlethelyiségük részére, amelyek az előző csoportokhoz képest számbelileg nagy kisebbségben vannak.

A kisbirtokos, törpebirtokos és földnélküli zsellér belsősége egymáshoz nagyon hasonló és általában a 11. ábrán látható példát követi.

A telek alakját itt a ház beosztása és elhelyezése szabja meg; amire nézve nálunk évszázadokon át egyöntetű és igen eredeti, mondhatni az egész világon egyedülálló szokás alakult ki.

A különlegesség egyrészt a keskeny (egyszobasoros), tornácos épület alakjában és beosztásában, másrészt ennek a telken történő olyelhelyezésében áll, amely mellett az egyik ereszvonal a telek határára ejti a csapadékvizet. Az elhelyezésből folyik, hogy a szobáknak csak a tornác felé vannak ajtói és ablakai.

Úgy a leírt épület, mint annak elhelyezése primitív, sőt a fejlett városépítészetnek a telek beépítésére vonatkozó szabályaival ellentétben is áll. Ennek dacára jelentős előnyei vannak: az épület szomszédjától teljesen független, a ház mellett kocsival be lehet a telekre hajtani, anélkül, hogy nagy telekszélességre volna szükség.

A ház elhelyezésénél az égtájakat is módunkban van figyelembe venni és az épület hozzátoldással igen egyszerűen bővíthető, ami fontos gyakorlati szükséglet.

Hátránya a leírt építésmódnak, hogy az első szobát köznap nem használják és az egész család a rosszabbul szellőzött és világított kisebb, belső szobában lakik.

Az egyszobasoros ház rossz fűthetősége alig tekinthető hátránynak, miután úgyis csak egy helyiséget fűtenek és így az mindenképpen fűtetlen helyiségektől volna körülvéve.

Építész-szemeink a leírt rendszerből kialakuló érdekes és harmonikus, sokszor festői faluképpel szintén meg lehetnek elégedve.

A mérlegelésnek ilyen eredménye nyomán az őseinktől öröklött és népünk vérébe átment alapelrendezést a jövőre is nyugodtan megtarthatjuk.

A telek szélességét azonban mennél kisebbre

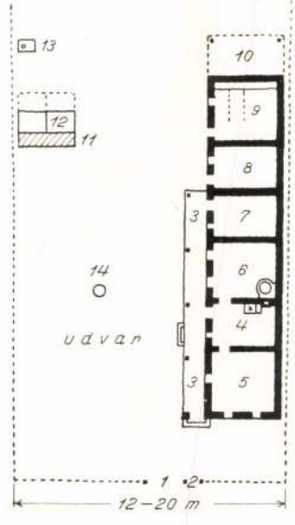

11. Falusi kisgazda háza. 1. Kocsibehajtó. 2. Gyalogjáró. 3. Tornác. 4. Konyha. 5. „Tiszta szoba". 6—7. Lakószobák. 8. Kamra és padlásfeljárat. 9. Istálló. 10. Gépfészer. 11. Góré. 12. Sertésól. 13. Árnyékszék. 14. Kút.

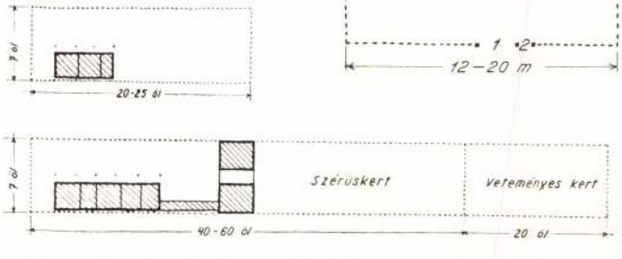

12. Fent 150 négyszögöles zsellértelek, lent 600 négyszögöles kisgazdatelek alakja és beépítése

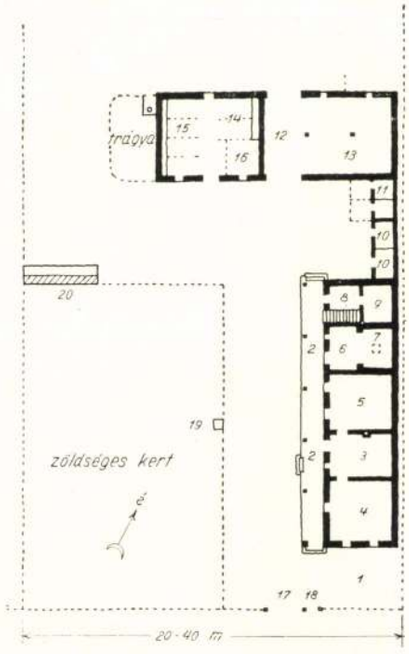

13. Falusi kisgazda épületei (külön lakó- és gazdasági rész). 1. Előkert. 2. Tornác. 3. Konyha. 4. „Tiszta szoba". 5. Lakószoba. 6. Nyári konyha. 7. Sütőkemence és füstölő. 8—9. Kamrák és padlásfeljárat. 10—11. Sertés és baromfiólak. 12. Áthajtószérű. 13. Csűr. 14. Lovak. 15. Tehenek. 16. Borjak. 17. Kocsibejárat. 18. Gyalogbejárat. 19. Kút.

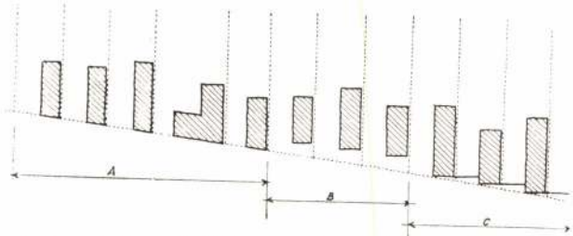

14. Ferde telkek beépítése. A: ferdeszögű épületekkel (hátrányos), B: előkert alkalmazásával, C: merőleges levágások magyar szokás szerint

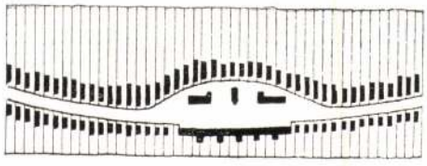

15. Kis falu telekkiosztása és beépítése

17. Egyforma helyzetű parasztházak sora

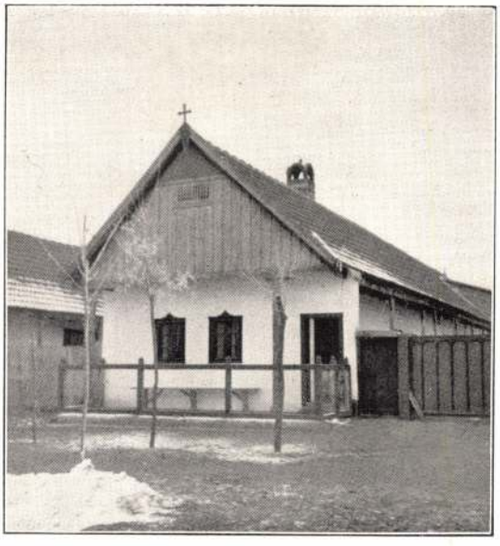

18. Paraszthház látképe az utcáról

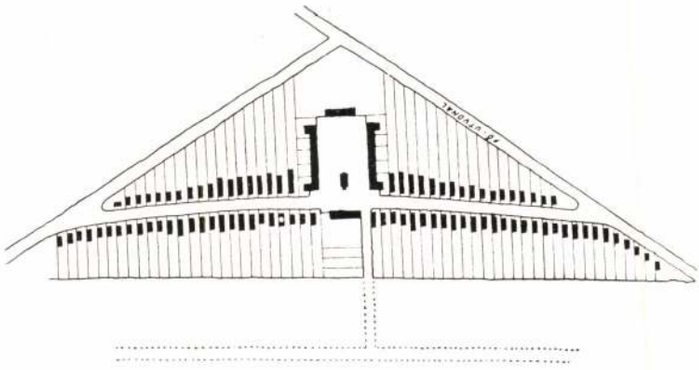

16. Két útvonal találkozásánál kialakult falu telekkiosztása és beépítése

vegyük, mert ezáltal rövidül a község, kevesebb út, árok, járda, villanyvezeték stb. esik egy telekre. A helyes szélességi méret kb. 7 öl, amelynek alapulvételével a törpebirtokos (és zsellér) 150 öles és egy kisgazda 600 öles telkének célszerű alakját és beépítését a 12. ábránk szemlélteti.

Iparosok és kereskedők részére a falu közepén az uccavonalra állított házakat építsünk.

V. Az ucca és a falu

A falu uccájára a következők vonatkoznak:

Főútvonal mellé ne építsünk falut, illetve a fő közlekedési utakat ne falvakon át vezessük, mert a falu az autóforgalomnak nagy akadálya.

Nagyobb falvak főuccája sokszor 25—30 m széles. Ez akkor volna igazán előnyös, ha az út széleit be lehetne fásítani; a növényzetet azonban az állatok pusztítása ellen alig lehet megóvni. A széles útvonal, ahol megvan, még így is előnyös, mert egy nagyobb vagy jobbmódú falu csordáját a keskeny úton alig lehet elhajtani. Kisebb új falvakban azonban 15 m-nél szélesebb uccát felesleges építeni.

Az uccának hajlott vagy törött vonal jobban megfelel, mint a nyílegyenes; így nem fúj végig

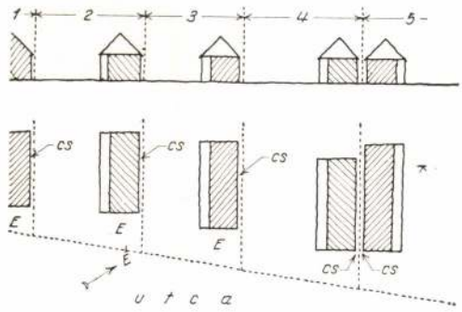

19. 1—4 telkeken magyar szokás szerint, helyes egyöntetűséggel elhelyezett parasztházak. Az 5. sz. telken helytelen elhelyezés

20. Telekszögletbe állított falusi ház ormótlan tűzfalakkal

21. Uccasorban megszakításokkal elhelyezett kis lakóházak

a szél, a por kevésbé terjed és a szemnek is tetszetősebb, változatosabb látvány nyílik.

A házak előtt feltétlenül előkertet létesítsünk és azt alacsony fákkal vagy cserjékkel ültessük be, mert ez az egyetlen védekezési mód a nyáron tűrhetetlen por ellen.

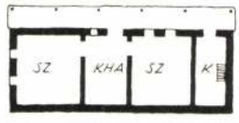

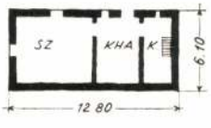

22. (Fent:) Telepes kétszobás lakóháza
23. (Lent:) Telepes legkisebb lakóháza

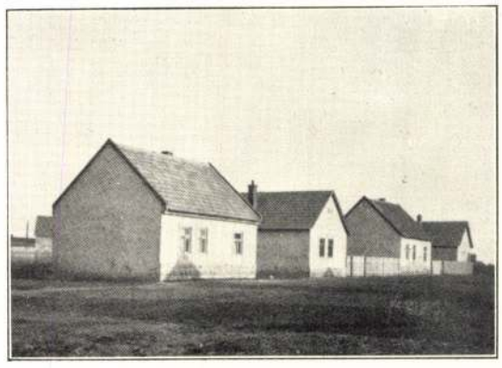

24. Hosszában és keresztben álló házak váltakozása

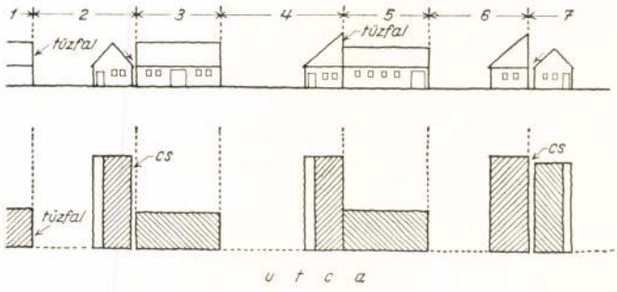

25. A beépítési módok keveréséből eredő rossz példák

Az útvonal és telek-osztások ferde összevágódását nem tartom okvetlenül elkerülendőnek (14 ábra). Ha előkertet hagyunk, a ferde sarokból a házra háramló nehézségek máris elmaradnak, de ezek egyébként is elkerülhetők, amire hazánkban különféle, olykor festői megoldásokat találunk. A falukép szempontjából a ferdeség a nagyobb változatosság és élénkség révén még előnyös is.

A 15. ábra az egy útvonal mentén, a 16. ábra egy két forgalmi út találkozásánál létesült falu példáján mutatja be a fenti elvek alkalmazását.

26. Szabadonálló falusi ház kétoldalt tűzfallal határolva

VI. A telekbeépítés szabályozása

A falvak és telepítések építési szokásainak szabályozásához egy helyes és szigorúan érvényesülő építésügyi szabályzatra van szükség.

Ennek keretében elsősorban is a városépítésnek azok a legegyszerűbb szabályai kívánnak érvényre jutni, amelyek megcsufolását már a fővárosunk határában szemlélhetjük.

Vidéken ugyanis sem a közigazgatás közegeinek, sem a mesteremberekneknincsen sem tárgyi tudásuk, sem érzékük aziránt, hogy a telkek beépítésében bizonyos rendszert kell követni, hogy például egy takaratlan tűzfal nem szép és kívánatos, hanem csúf és kerülendő.

A beépítés kérdései a „magyar" beépítési mód mellett falun mások, mint városban. Az épületeknek a megismert falusi módon való elhelyezése semmi hátránnyal sem jár mindaddig, amíg a rendszer következetesen, a 19. ábra 1—4. számjelzésű telkein látható módon érvényesül. Az így létrejövő rendszer összképét a 17. ábra, egy elemét a 18. ábra mutatja be.

Mihelyt azonban a beépítési módok keveredneknek, zavar áll elő és takaratlan tűzfalak keletkeznek.

A zavar legelső esete a 19. ábra 4. és 5. számjelzésű telkeinél látható, ahol az esővíz a két épület közti 1 m széles sikátorban meggyülemlik és a falakat könnyen átnedvesíti.

A 25. ábránk a falusias és városias telekbeépítések keveredéséből előálló rossz példákat mutatja be, amelyeken a helytelen vízelvezetés és takaratlan tűzfalak keletkezését figyelhetjük meg.

A 21. ábra annak bizonyítéka, hogy a telekvonalnál rövidebb, kis házaknak az ucca vonalán való elhelyezése a megszakításoknál keletkező tűzfalak révén kellemetlen uccaképet ad.

Semmivel sem jobb az uccavonalon hosszában és keresztben elhelyezett házak váltakozása sem (24. ábra).

A szabadonálló házakat ne határoljuk tűzfalakkal (26. ábra). Ahol bőven van telek és nem tudni, hogy a szomszédok kis házaikat mikor és hova fogják építeni, ott a „szabályos" elhelyezés (20. ábra) ormótlan tűzfalaival sokkal rosszabb eredményt ad, mint a primitív falusi szokás.

Ha az egyforma falusi házak sorába mégis nagyobb épületeket kell beillesztenünk, úgy a 27. ábrán látható I. és II. módokat alkalmazhatjuk.

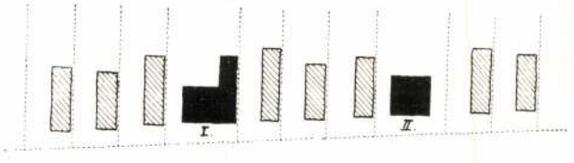

27. Falusi házsor elrendezése

Oly községekben, ahol falusias és városias építésmódok egyaránt előfordulnak, a bemutatott zavarok elkerülésére szabályrendelettel kell megállapítanunk a beépítés útszakaszonként egyöntetű módját, úgy amint az a 15. és 16. ábráinkon látható.[3])

VII. Egészségügyi követelmények

A megalkotandó szabályzatnak erélyesen biztosítania kell az egészséges építkezés minimális követelményeinek kielégítését. Ebben a tekintetben ma a következők tekinthetők időszerűnek:

1. Minden ház előtt 5 méter előkertet létesítsünk.
2. A lakóhelyiséget szilárd alap- és lábazatfalakkal lássuk el, utóbbiak a föld felett legalább 45 cm magasak legyenek.
3. A lakórész padlója a környező talajnál legalább 3 lépcsőfokkal (45 cm) magasabban feküdjék.
4. A lábazati fal és felmenő fal közé falszigetelő lemezt helyezzünk.
5. A padló alatti teret száraz anyaggal (salak vagy törmelék) töltsük ki.
6. A lakószobában puhafapadlót alkalmazzunk.
7. A lakószobákban kellő nagyságú kettős ablakok legyenek.

Ilyen előírások mellett a vályogból épült felmenő fal — amelynek kiküszöbölése és reális célok határán úgyis messze túlesnék — minden aggály nélkül jól elfogadható és ha a falusi építést erre a látszólag csekély magaslatra fel lehetne emelni, úgy nem kellene többé népünk egészségéért aggódnunk.

VIII. Egy telepesház építési költségei

Egy telepes saját lakóházát — ha maga választhatná — a 22. ábrán látható beosztással építené fel. Ennek az épületnek építési költsége kerítés és kert nélkül, de az előző fejezetben felsorolt egészségügyi követelmények kielégítésével átlag 3200 P-re tehető, ami a telepes tőke- és kereseti viszonyaihoz képest túlnagy összeg.

Ha rávesszük vagy rákényszerítjük a telepest, hogy tekintsen el a tiszta szobától, illetőleg lakják az első szobában, az egy szobát, konyhát és kamrát tartalmazó ház beosztása a 23. ábra szerint alakulna.

A kisebb ház — amelynek terjedelme és beosztása helyesen képviselné a telepes igényeit — költségmegoszlása a következő:

földmunka	52.25 P	
alap- és lábazatfal	600.— „	— *300*
vályogfal	280.— „	
keményfal	60.— „	
faanyag	580.— „	
ácsmunka	120.— „	
hornyolt cserépfedés	213.— „	
ajtó, ablak	130.— „	— *30*
hajópadló	100.— „	— *100*
tűzhely	35.— „	
falszigetelés	62.— „	— *62*
	2.232.25 P	— *492.— P*
le saját munka értéke	360.— „	
Marad pénzszükséglet	1.872.25 P	

Az építési költségből egy beépített négyzetméterre 26 P, egy beépített légköbméterre 7.— P esik.

[3]) A 22., 23. és 25. ábrákon látható épületek nem paraszthá zak, vagyis nem őstermeléssel foglalkozók lakóházai, amelyeknek — különösen nagyobb községekben — paraszthá zakkal való keveredése vezet az érintett kérdésekre.

A jobboldali rovatban „—" előjellel azokat az összegeket tüntettük tételenként fel, amelyeket a fentebb VII. alatt felállított egészségügyi követelmények kielégítése nélkül, a mai szokások követése mellett meg lehetne takarítani; ezek összege 492 P-re rúg.

Vályog nélkül, tisztán téglafallal alkalmazva a kiindulási összeg további 820 P-vel nagyobbodnék.

Az 1872 P tőkeszükséglet (amelyhez még a kerítés, kút ól, esetleg istálló költsége járul) a mai viszonyaink közt még mindig igen jelentékeny és ennek előteremtése bizonnyal a telepítés egyik legnagyobb nehézségét fogja képezni. Nagy súllyal merül fel tehát az a kérdés, vajjon lehet-e valamilyen modern technikai találmány révén vagy szervezői fogással, például a házaknak egyforma alakban, tömeges előállítása (gyártás) révén jobbat vagy olcsóbbat előállítani?

Az összegszerű felállításból erre a kérdésre a következőket olvashatjuk ki:

Tömeges termelés mellett a falaknál lehetne némi megtakarítást elérni, de csak akkor, ha a tömör téglafalak előállítási költségével kellene versenyezni. A vályoggal szemben azonban, amelynek köbmétere csak kb. 4 P-be kerül (de ez is visszatérül, miután a tulajdonos maga készíti el), semmiféle különleges találmány nem veheti fel a versenyt.

Faanyagban mennyiségi megtakarítás nem kínálkozik, mert a paraszthäz mennyezete és tetőszerkezete takarékosabban már nem oldható meg, a fakereskedelmi szokások pedig a szükségletnek teljesen megfelelnek.

Kezelési és rezsiköltségekben — ami a tömeges termelés nagy előnye — semmit sem lehet megtakarítani, mert a paraszthäzat amúgy sem terheli rezsiköltség. A paraszt olyan olcsón alkuszik meg a falusi iparossal, mint senki más, a kisiparos maga kezével dolgozik, úgyhogy itt valóban semmi vállalkozói rezsi nincsen és így a legjobban megszervezett tömeges termelés is nagyobb adminisztrációs költséggel járna, mint az egyenkénti építés.

Figyelembe kell végül venni a saját munka értékesülését, valamint a saját munka útján szerezhető csere ellenszolgáltatmányokat (pl fuvar); ami szintén az egyenkénti építés mellett szól.

Valamelyes előnyt nyujthatna a fa- és cserépanyag közös (nagybani) beszerzése. Felmerülhet még az ajtók és ablakok gyári tömeges előállításának gondolata, bár ez összeg szerint csekély jelentőségű és nem is valószínű, hogy a falusi kisiparossal a gyáripar versenyképes tudna lenni. Egy gyári ablak- vagy ajtó-akció lebonyolítása némely részletében (helyszíni vasalás) egyébként is nehézségekkel járna.

IX. Befejezés

A falu építészetének a kérdései a fentiekkel még koránt sincsenek kimerítve.

Így megfontolásra várnak még a népművészeti vonatkozások: a régebbi falusi házak puritán, keresetlenségükben festői külsejét újabban sívárak váltják fel, sőt olykor keresett köntöst is találunk, amiből egyesek a nép formakeresésének új irányára következtetnek.

Hogy ezek a jelenségek honnan erednek és minő beavatkozást tennének indokolttá, annak boncolása messezemenő és ezen gyakorlati irányú tanulmány keretén túleső kérdések eldöntésére vezet.

Így kérdés, hogy vajjon egyáltalán szükséges-e és szabad-e a népművészet fejlődésére felülről irányító befolyást gyakorolnunk.

De kérdés az is, hogy gyakorlatilag lehetséges volna-e ilyen befolyással eredményt elérni.

E sorok írója úgy véli, hogy a népies építőtevékenység medrét csak annyiban szükséges szabályoznunk, amennyire a közegészségügy és a faluépítés közérdekü vonatkozásai ezt kívánatossá teszik. Minden más művészi szándékú irányítás elvileg jogtalan, gyakorlatilag pedig eredménytelen beavatkozás volna a nép művészi tevékenységébe.

Ezen a vitán felül áll az az igazság, hogy a közegészségügy és az általános rendcsinálás: ezek a multból reánkmaradt és a realitás keretein belül eső feladatok fontosságban és időrendben minden mást meg kell hogy előzzenek.

Dr Kotsis Endre.

A szerkesztőség megjegyzése

Örömmel kell megállapítanom azt, hogy a magyar építészi kar mind nagyobb érdeklődéssel fordul a falu építkezésének kérdései felé: a Magyar Mérnök és Építész Egylet előadótermében szinte sorozatosan hangzottak el a nagy jelentőségü előadások, amelyek ezt a nevezetesen a jövőbeli telepítések szempontjából oly nagy fontosságú kérdést tárgyalják: *Padányi Gulyás Jenő* alapvető előadását követte dr. *Kotsis Endréé*, s arra következett *Antal Dezsőé*. S hogy mindez nem volt a pusztában elhangzott szó, azt világosan megmutatja az a tény, hogy a földmivelésügyi minisztérium néhány nap előtt a telepedési tervekre országos pályázatot hirdetett. Amikor e tényt örömmel jegyezzük fel, teljes egészében bemutatjuk dr. Kotsis Endre előadását, még pedig azért, mert tanulmánya nagyszerü képanyagával általános építészeti szempontból is igen nagy fontosságúnak tetszik. Dr. Kotsis Endre írása nemcsak a telepedés kérdésével foglalkozik, az e szerzőnél jól ismert alapossággal, hanem ezenfelül a magyar nép ősi építészetére is olyan fényeket vet, amelyeket fájón nélkülöztük az utolsó tíz év nem kisszámú előadásában, amelyek témája a *nemzeti építőstilus* volt! Ez előadások ugyanis nagyobbára könyvek és bizonyos recipeszerű előre elkészített elvek szerint szólottak a magyaros építészetről. Ezzel szemben *dr. Kotsis Endre* hatalmas tárgyi ismeretek alapján szól a magyar paraszt-építészetről, — számára ez nem „stilus-kérdés", ő a tényekkel világít reá építészetünk lényegére s ép ezért számára a magyar építészetnek jellegzetessége nem a dekoratív felszerelésben rejlik, kutató munkájában nem ezeket keresi, hogy azután ezeket a díszítményeket a városi építészetben „célszerűen" alkalmazhassa s a nemzeti stilusra való törekvésből kitűnő jegyet kapjon. Dr. Kotsis Endre számára az építés sokkal véresebben komoly valami, mintsem hogy az a puszta dekoráció révén válhasson „nemzetivé". Épp ezért úgy érezzük, hogy az évtizedes vitában dr. Kotsis előadása egy olyan állomást jelent, amelynek megörökítése a Tér és Forma számára igen nagy nyereséget jelent!

A szerkesztő.

LIV. évfolyam. 11—12. (2985—986.) szám. Budapest, 1933. február 9.

VÁLLALKOZÓK LAPJA

75—80 millió pengő értékü beruházást hajtanak végre kora tavasszal

— Az épitőipari vállalkozásnak ugyszólván semmi sem jut ebből az összegből —

A minisztertanács a napokban foglalkozott azokkal a beruházásokkal, amelyeket a különböző állami tranzakciók kapcsán hajtanak végre. *Imrédy* Béla pénzügyminiszter is nyilatkozott expozéjában ezekről a hasznothajtó beruházásokról és hangsulyozta, hogy maga is szükségesnek tartja a gazdasági élet megerősitését. Elgondolása ugyanis az, hogy a termelés alátámasztásával, ami a gazdasági élet különböző munkaterületein történik, sikerül olyan többlethez jutni a nemzeti termelésben, ami fedezetül szolgálhat a várt pénzügyi bevételekre és igy biztositást nyerve az államháztartás egyensulya, lehetővé válik a termelés széleskörü kifejlesztése és alátámasztása.

A közvélemény előtt jórészt ismeretlen az, hogy *végeredményében milyen értékü közmunkát, milyen keretek között bonyolitanak le.* Hol 15 millió, hol 100 milliós beruházásokról beszélnek és senki előtt sem áll tisztán, hogy *voltaképen mit, mikor és milyen mértékben várhat a meginduló beruházásoktól a gazdasági élet.*

Illetékes helyeken érdeklődtünk az elhatározott beruházások mennyisége és módozatai felől és jólinformált helyen a következő felvilágositásokat nyertük:

75—80 millió áll rendelkezésre a beruházásokra

A beruházások céljaira elsősorban a transzferalapból áll rendelkezésére a kormánynak 15 millió pengő. Ezt a kölcsönt két év alatt lejáró kötelezvények ellenében veszi fel a transzferalapból a kormány. A felhasználás egyik feltétele az, hogy *az emlitett összeget a legteljesebb mértékben hasznothajtó és valóságos jövedelmet hozó befektetésekre kell felhasználni.* További feltétel, hogy a transzferalap kezeléséért felelős hatóságok beleegyezésével és ellenőrzésével történjék a felhasználás. Ilymódon bizonyos külföldi tényezők is résztvesznek az ellenőrzésben. Ezekkel a tényezőkkel még *folyamatban vannak a tárgyalások, amelyek előreláthatólag befejezést nyernek és akkor megindulhatnak ennek az összegnek erejéig a közmunkák.*

A másik jelentékeny összeg, amely *beruházások rendelkezésére fog állni, a stillhalte-egyezmények eredményeként előálló közel 50 millió pengő.* A küföldi hitelezők ugyanis beleegyezésüket adták, hogy a tulnyomórészt pénzintézetekből álló adósok tartozásuk 5%-át törleszthessék olymódon, hogy *az ilymódon előálló összeg magyarországi megbizottjuk, tehát a Nemzeti Bank ellenőrzése mellett hasznothajtó beruházásokra fordittassék.* Hozzávetőleges számitások szerint 30 millió pengőt lehet ilymódon beruházásokra forditani, amely, ha nem is közvetlenül hajtja végre a kormány, mégis az ő ellenőrzésével és irányitásával kerül a gazdasági életbe.

Ugyancsak *hasznothajtó beruházásokra forditják azt a 15 milliónyi összeget is, amely az ipari munkásszervezet révén kerül be a gazdasági életbe.* Ez a szervezet, mint ismeretes, évben már elhatározott dolog és megalakulása néhány napon belül megtörténik. Megalakulása után *nemcsak ez a 15 millió pengő, hanem további 10 milliónyi, a szervezet által hitel formájában igénybevehető összeg áll majd rendelkezésre az ipar által szükségesnek tartott és a kormány hozzájárulásával elhatározandó hasznothajtó beruházások végrehajtására.*

Ezekhez az összegekhez lehet még számitani azt a 10 millió pengőt, amely mint arról már beszámoltunk, *az osztendei egyezmény értelmében a főváros rendelkezésére áll* és amely összeget a főváros nagyüzemeinek, elsősorban a vizművek, gázművek és elektromosművek beruházásaira használnak fel.

Ilymódon adódik össze a 70—80 millió pengő, amely a közeljövőben meginduló beruházásokkal kapcsolatban minden bizonnyal megélénkiti a gazdasági élet tempóját.

Az állástalan mérnökök elhelyezése

A legutóbbi minisztertanácson megjelent *Illés* József egyetemi tanár, országgyülési képviselő is, aki ismertette az állástalan diplomás ifjuság időszerü problémáit. A minisztertanács elhatározta, hogy erőteljesen támogatni fogja az állástalan diplomás ifjuság érdekében meginditott akciót és a kérdés organikus megoldásának előkészitésére minden minisztérium egy-egy vezető tisztviselőjét jelölte ki.

Az állástalan diplomás ifjuság elhelyezésének kérdésével kapcsolatban *szóba került az állástalan mérnökök foglalkoztatásának problémája is* és az akciónak meg lett az az eredménye, hogy *a fővárosnál és a vidéki államépitészeti hivatalokná1 több száz mérnököt alkalmaztak a szükségmunkák keretén belül havi 150—200 pengő fizetéssel.*

Bár ezeknek a mérnököknek foglalkoztatáshoz való juttatása kétségtelenül nagy eredmény és mindenki csak örömmel fogadhatja, hogy állástalan diplomás mérnökök végre — ha kis fizetéssel is — de munkához tudtak jutni, mégis a mérnöktársadalom körében nem keltettek teljes megnyugvást ezek az alkalmaztatások. Mert a listák áttanulmányozása után kiderült, hogy *az idősebb mérnökök közül alig egy-kettőt juttattak eddig álláshoz,* holott a munkanélküliséget nem lehet korosztályok szerint levezetni, hiszen számos idősebb, tisztes multu mérnöknek, akinek családot is kell eltartania, ugyanolyan, vagy talán még nagyobb szüksége van ezekre a szerény jövedelmü állásokra, mint kisebb gyakorlatu, de hasonló képzettségü fiatal mérnököknek. Épen ezért *a mérnöktársadalom nem tartja szerencsés gondolatnak, hogy korosztályok szerint klasszifikálták a mérnöki munkanélküliséget.*

KORÁNYI ÉS FRÖHLICH

vasszerkezet, fémportál, napellenző és redőnygyár

TELEFON: 32—3—76. BUDAPEST, VIII., KISFALUDY-UCCA 5. TELEFON: 45—9—86.

GYÁRTMÁNYAINK anyagban és minőségben utolérhetetlenek!

Milyen beruházásokat hajtanak végre?

A kormány rendelkezésére álló összegből *elsősorban árvizvédelmi és vizlecsapolási munkálatokat hajtanak végre.* A vizszabályozási munkálatok közül a legszükségesebb munkálatokat hajtják végre, azokat, amelyek kellő fedezet hiányában nem valósulhattak meg az utóbbi években. A vizszabályozási munkálatokra forditott összegek feltétlenül rentabilis beruházások, hiszen a felhasznált összegek idővel megtérülnek az árterületeken lakó birtokosok törlesztéses járulékaiból *Ezekre a munkálatokra, a munkálatok gyors megkezdésére nagy sulyt helyez a kormány, mert a vidéki földmunkásság foglalkoztatását látja vele biztositva.*

Elhatározott dolog és *feltétlenül sor kerül rövidesen néhány régóta huzódó államvasuti beruházásokra is.* Főként a kisebb vonalakon, de esetleg a nagyobb vonalakon is *motorkocsik bevezetésével feleslegessé kivánja tenni a MÁV a költséges személyvonatok fentartását.* Sor kerül továbbá a MÁV beruházásaival kapcsolatban *a villamositott vasutvonalak további kiépitésére* is, és ezzel kapcsolatban a MÁV *32 motorvonatot szerez be, darabonkint cca 600.000 pengő költségelőirányzattal.* Soron következik a *Komárom—Hegyeshalom vonal villamositása is, amelynek költségei 38 millió pengőt tesznek ki.* A munkálatokat olyan turnusokban kivánják végrehajtani, hogy *Győrig még ebben az évben, Hegyeshalomig pedig 1934-ben fejezik be a villamositási munkálatokat.* A bécsi vonalszakasz villamositásának tervét az illetékes miniszteriális és műszaki közegek már letárgyalták és az előkészitő munkálatok teljes befejezést nyertek.

Az ipari munkaszervező szövetkezet elsősorban a magángazdaság területén felmerülő és sürgős, rentábilis ipari beruházásokat hajtja végre. Ezeknél a beruházásoknál szem előtt fogják tartani *az energiagazdálkodás kifejlesztését.* Sor kerül több iparvállalat *elavult géprendszerének kicserélésére, esetleg kijavitására,* de a tervek szerint *át fogják alakitani ugy a magánháztartási, mint ipari fütőberendezéseket olymódon, hogy azoknál lehetővé váljék a hazai szenek felhasználása.*

A főváros beruházásai során elsősorban a gép- és szerelőipar jutna foglalkoztatáshoz, miután az elektromos, viz- és gázmüvek beruházásai jórészt ilyen munkákból állanak.

Az épitőipari vállalkozásra nem gondoltak a beruházásoknál

Amint láttuk, *a 75—80 milliónyi beruházási összeg jórészt olyan munkákra jut, amelyek a nehézipart foglalkoztatják.* Tudatában vagyunk annak, hogy a nehézipar milyen régóta és milyen hatalmas arányban küzd a munaknélküliséggel, mégis *szembetünő az az aránytalanság, mely a nehézipar javára mutatkozik a többi iparágakkal szemben.* Mert ezeknél a beruházásoknál egész jelentéktelen mértékben talán foglalkoztatva lesz az elektromos és szerelőipar: *a többi iparág, elsősorban az épitőipar pedig alig számithat valamelyes munkára. A vizszabályozási munkálatoknál, ismerve azok természetét, a magánvállalkozás nemigen jut munkához* és az inkább a földmunkás, a kubikusok tömegének munkához juttatását jelenti. *A Máv beruházásai szintén a nehézipar foglalkoztatottságát célozzák és a fütőberendezések átalakitása, valamint a fütőberendezések kicserélése is a vas- és gépipar munkakörébe tartozik.*

Mindezideig azonban *nem került sor azoknak a tervezeteknek és előterjesztéseknek felülbirálására, amelyek az épitkezések fellenditését célozzák.* Pedig tudtunkkal ugy a kereskedelemügyi, mint a pénzügyminiszter előtt *számos olyan tervezet fekszik, amely arra mutat rá, hogyan indithatná meg az épitkezéseket a kormány az államháztartás különösebb megterhelése nélkül?* Itt elsősorban azokra a tervezetekre gondolunk, amelyek *az OTI és MABI tőkék rentabilis és kellő garancia mellett való felhasználásával kivánják a halódó épitőipari vállalkozás foglalkoztatottságát biztositani.* A kereskedelemügyi miniszter értesülésünk szerint több tervezetet áttanulmányozott és azokat az épitészeti szempontok elbirálása szempontjából átadta *Dr. Jakabffy* Zoltán miniszteri tanácsosnak, a magasépitési ügyek szakosztályvezetőjének, azonban a tervek konkretizálására nem került sor. Még mindig nem történt intézkedés arról sem, hogy az OTI és MABI tőkéket ne használhassák fel ház- és ingatlanvásárlásokra, hanem azokat jövedelmező és a magánvállalkozás által végrehajtott épitkezésekre forditsák.

Sürgős intézkedéseket vár az épitőipar

Az épitőipari vállalkozás bizonyos *csüggedtséggel látja, hogy az épitkezések fellenditését jelentő számottevő akcióról mindezideig még csak beszámolni sem lehet, holott az épitkezési idény beköszöntésétől már csak hetek választanak el* és kétségbeejtő arra gondolni, hogy mi lesz az épitőipari vállalkozás jövője. Közmunkák — ezt a versenytárgyalási hirdetmények csekély száma is mutatja — alig vannak, amiket kiirtak, azok is jelentéktelenek, a magánépitkezések erőteljesebb megindulására pedig az előjelek szerint szintén nem lehet számitani.

A minisztériumok előtt tervezetek egész sora fekszik, a vállalkozói érdekképviseletek memorandumainak egész halmazata, amelyek reális és az államháztartást különösebben meg nem terhelő tervek végrehajtásával, javasolják az épitőipari munkák megindítását és erőteljesebbé tételét.

Hasonlóképen még mindig nem történt meg azoknak a tervpályázatoknak kiirása, amelyeket olyan régóta sürget az épitészeti kar és amelyeknek realizálására a multban olyan sok igéretet kapott. *Ezeknek a mindenképen hasznos és idővel oly fontossá váló tervpályázatoknak a kiirása ugyszólván filléreket jelent az államháztartás szempontjából,* ezzel szemben az épitészeti kar munkanélkülieinek jórészét foglalkoztatná és mentené meg a nélkülözéstől.

De tudomásunk van arról is, hogy számos olyan elhatározott és kellő fedezettel biró közmunka van, amelyek csak a miniszteriális jóváhagyásra várnak, hogy a megvalósulás stádiumába jussanak. *Érthetetlenül hetekig, sőt hónapokig, nem egy esetben évekig is elhuzódnak ezek a jóváhagyások.* Épen ezért az épitőipar szükségesnek látja, hogy *a minisztériumokban a legsürgősebben vegyék elő azokat a felterjesztéseket, amelyek beruházásokra vonatkoznak és a jóváhagyás elbirálásánál tartsák szem előtt azt, hogy nemcsak bizonyos partikuláris szempontok kivánják ezeknek a tervbevett beruházásoknak jóváhagyását, hanem igen fontos szociális és gazdasági érdekek is. Szeretnők remélni, hogy a közeljövőben módunk lesz olyan kormányakcióról is beszámolni, amely biztatást és reménységet jelent majd az épitőiparnak is, annak az iparnak, amely a legtöbb iparág dolgozói számára jelent kenyeret és foglalkoztatást.*

Hitelakció — az épitőipar kikapcsolásával

Érdekesnek tartjuk itt még megemliteni azt a lapzártakor érkezett hirt, hogy a *Nemzeti Munkaszervező Intézetnek* nevezett szövetkezet szervezése már folyik. A GYOSz-ban *Chorin* Ferenc dr. és *Fenyő* Miksa folytatják a tárgyalásokat a 15 millió pengő szövetkezeti részjegytőke biztositásáról. Az alaptőke 10%-át kell majd a jegyzéskor befizetni, a többit az alapitáskor megszabandó határidőn belül. *A jegyzett alaptőke arányában fog a szövtkezet munkahiteleket folyósitani* hasznos és jövedelmező olyan beruházásokra, amelyekből a tőke garantáltan legfeljebb 36 hónap alatt visszatérül. *Aki 100.000 pengőt jegyez, az 250—300.000 pengő hitelt igényelhet és kaphat,* azonban a Nemzeti Bank ugy a jegyzést, mint a hitellel elvégzendő munkát ellenőrizteti. A szövetkezet a kormány kivánságára elsősorban magánmunkákat fog finanszirozni, de *magasépitkezések, helyesebben lakásépitkezés kizárásával, közmunkákat pedig csak végső esetben.*

A gyáripar 15 milliója mellett 5 millió alaptőkét jegyez az állam és a 20 milliós alaptőkéjü szövetkezeten keresztül a részjegyzésben résztvevők 25—30 millió jegybank hitelhez jutnak.

Tehát *minden vonalon a magasépitkezés ellen irányul a hitelakció.* Középitkezés nem lesz, lakásépitkezésre minden hitelforrás bedugult, a társadalombiztositási tartaléktőkékből nemhogy lakásépitésre, de lakásmodernizálásra sem lehet pénzt kapni. *Ugy kezelik az épitőipart, mintha egyrészt évekig a konjunktura csucspontján ült volna, másrészt mintha nem volna hajléktalan Budapesten és a vidéki városokban.*

Huza-vona a tatarozási hitel körül...

Miután a jelek szerint nem sok kilátás van arra, hogy uj lakások épitésére belátható időn belül hosszulejáratu hitelt lehessen szerezni, jóllehet a lefujt OTI épitési kölcsönakció esete és a LÁB-nál jelentkezők tömege igazolja, hogy épiteni akaró országszerte sokezer van — a munkaalkalmakat sürgető épitőiparosság a modernizálási adókedvezmény utolsó évében a tatarozási munkálatok elinditását sürgeti megfelelő hitel biztositása utján.

A MABI igazgatósága kész örömmel adna e célra 2—3 millió pengőt — bár ujabban ismét 4—5 milliót kell a MÁV-nak kölcsönadnia — a modernizáltatni szándékozó háztulajdonosoknak, akik jelzálogi biztositékot is felajánlottak, azonban csak a Pénzintézeti Központ vagy valamely elsőrangu pénzintézet utján olymódon, hogy a MABI

betétként adja a tőkét, amelyért a bank szavatol és a kölcsönöket 3—4 évi törlesztésre a bank helyezi ki.

Az ilyen „célbetét" elhelyezését ellenzi a pénzügyminiszter, jóllehet a kincstár érdekében 1.5 millió ilyen MABI-célbetét hosszu lekötéssel a P. K.-nál van és Imrédy pénzügyminiszter további 10 millió pengőt akar 1933 végéig a MABI tőkékből a P. K.-nál elhelyeztetni. Miután azonban ilyen cél-betét elhelyezésére a MABI és a kincstár közt nem volt megállapodás, a pénzügyminiszter sem koncentrálhatta hatalmi szóval a MABI-tartalékot a P. K.-ba.

A pénzügyminisztériumban is foglalkoznak azzal a gondolattal, hogy valahonnan fedezetet kell teremteni az adókedvezményes házmodernizálási munkák hitellel leendő támogatására. Vargha és Jakabb államtitkárok foglalkoznak e kérdéssel és a megkövetelendő biztositékok kérdésével. Munkaalkalomról gondoskodni kell, nem lehet csupán a gyáriparnak és nehányezer ármentesitő földmunkásnak munkát szerezni. A sok tizezer kisiparos számára a modernizálási munkák tömeges megindítása jelenthet munkát ebben az évben. Feltünő azonban, hogy nehány közvetlenül érdekelt kisipari szakmát kivéve a kis- és középipar nem lép fel egységesen és kellő energiával ez egyetlen kézenfekvő munkaalkalom megteremtéséért.

A 7200 üresen álló budapesti lakás 30%-a olyan házban van, amely 30 évvel ezelőtt vagy még régebben épült. A 7200 üreslakás 60%-a udvari sötét lakás. Ma már modernizálás nélkül régi bérház jövedelmezővé akkor sem volna tehető, ha az adóteher kisebb volna. Berlinben ugy tataroznak és modernizálnak, hogy az állam a költségek 20%-át adja kölcsön igen kedvező feltételekkel már egy 100 márkás tatarozáshoz és szigoruan ellenőrzi, hogy a másik 80%-ot a háztulajdonos valóban invesztálja. Ott tele is van munkával minden iparág, mert az 50 millió márkát a háztulajdonosok teljesen igénybevesik és igy születik meg 250 millió értékü munka. Nálunk a befektetés 50%-át megkeresheti a háztulajdonos az adóalap csökkentése által, ha a brutto bérnek legalább 30%-át invesztálja. Ez sulyos kikötés, mennyivel egyszerübb a német megoldás, de ott a házvagyon konzerválására nem egy rossz papirrendeletet adnak, hanem 50 millió márkát. Gy.

Az Ifj. WALLA JÓZSEF cementárugyár r.t.

Budapest, X., Asztalos Sándor-ucca 12 Tel: 31-0-93, 36-6-15.

jelenleg még olcsóbban áll tisztelt vevői rendelkezésére mert

MEGSZÜNT A KARTELL!

mielőtt tehát márványmozaiklap, cementlap, padlóburkoló, fayence falburkoló és mükő munkált kiadná, saját érdekében forduljon ajánlatért cégünkhöz, ahol a minden izlést kielégitő nagy választék raktárunkon állandóan megtekinthető.

Kutgyürük, betoncsövek, minden méretben nagy mennyiséghen vannak állandóan raktáron.

Elsőrangu minőség, olcsó árak, pontos kiszolgálás!

A falu épitészete

Dr. *Kotsis* Endre még az építészeink fiatalabb korosztályához számitható, mégis sokéves tapasztalattal rendelkezik a falu, a paraszt, a mezőgazdaság építészetét illetőleg. Önálló csapáson halad, maga készitette a magasabb szempontokhoz vezető utat és máris légió közleményeinek, könyveinek száma, amelyek valamennyien ezt a mai napig egyébként töretlen utat járják.

A kormány telepitési szándékai adtak neki alkalmat, hogy az Egyletben előadást tartson. Vetitett képekkel, ábrákkal, táblázatokkal illusztrálta a *falu, a tanya épitőszokásairól* mondottakat, amelyek igen értékes megállapitásokat tartalmaztak.

Jelenleg sok tekintetben primitiv, rendezetlen viszonyok uralkodnak ezen a téren és e viszonyok egészséges fejlesztésére törekednünk kell, akár uj telepek létesitéséről, akár pedig a meglévő falvak kibővitéséről van szó.

A tömegek fejlődésében soha sincs ugrás legkevésbbé a primitiv műveltségü és konzervativ hajlamu magyar paraszt igényeinek kielégitésében, ahol épen ezért a fejlesztésnek igen óvatos, fokonkint való módjait kell keresnünk.

Bármily egyszerünek látszik is, a technikai rész, a végrehajtás szempontjából legkevésbbé sem könnyü a feladat. Csak ugy fogunk igazi eredményeket elérni, ha minél kevésbbé tériti el megoldásunk a falusi ház lakóját a megszokott életmódjától.

Céljukat tévesztik mindazok a magukban még oly tökéletes megoldások, melyeket a tömeg nem utánozhat akár rendkivüli nagy költségeik miatt, akár azért, mert amegszokással szemben álló szöges ellentéteik miatt alkalmatlanok. Ha tehát az állami támogatás ilyen telepes házakat épitene fel, ezzel a cél nem volna elérhető, mert nem annak a néhány száz háznak a felépitésében kell az igazi célt látnunk, hanem abban, hogy a példaadó épités által a tömeg épitő szokásait egészséges és kulturált irányban fejlesszük.

A kisbirtokosok telepitéseinek leghelyesebb formája a kis- és középnagy falu.

A lakóháznak őseinktől örökölt egysoros, tornácos tipusa és a telken való elhelyezése az adott primitiv viszonyok közt oly lényeges előnyöket képvisel, amelyek a rendszernek további fenntartását teszik kivánatossá.

Dr. *Kotsis* Endre *a falusias beépités rendszerével kapcsolatos „városépitő" kérdéseket* is ismertette, amelyeknek megoldásánál figyelemmel kell lenni a falu képének megóvására. Az egészségügyi viszonyokat is meg lehet javitani igen egyszerü, de szigoruan végrehajtott módozatok alapján. Előadó szerint továbbra is az egyénenkinti, de hatósági ellenőrzés mellett történő épitkezés mutatkozik a legolcsóbbnak. Ártáblázatokkal támasztja alá ezt a megállapitását, amely szerint *a tömeges, a gyáriparszerü termelés, vagy bármely központi szervezés semmiképen nem olcsóbbitaná az épitést.*

A vetitett képek tanusága szerint bizonyos tipus alakult ki a falusi házak épitésénél. Már maga *a telek* is speciális alakot mutat. Keskeny, sokszor csak hét öles uccai fronttal szemben száz, sőt kétszáz méterre is nyulik hátra a telek, amelynek elején a lakóház van. A lakóház egy traktust tartalmaz, két lakószobája közül csak az egyik szolgál állandóan lakás gyanánt, mig a másik szinte érintetlenül marad, még csak nem is fütheto.

A telek, a ház história uton alakult igy ki és nem tanácsos az évszázadok munkáját a jónak vélt erőszakos reformoknak feláldozni.

A kérdéshez *Antal* Dezső szólt elsőnek. Sok tekintetben ellentétes állást foglal el az előadóval szemben. *A modern elgondolásoknak helyet kell engedni, a hét öles szélesség nem elégséges* a nagy társzekerek megfordulása számára, az egyetlen traktus sem elrendezés, sem egészség tekintetében nem felelhet még.

Ligeti Pál is kivánatosnak tartja a parasztház reformálását. A kettős traktus a fütheto séget, a belső közlekedést, az egész lakás használását nagyban segitené elő. A falu épitkezésének teljesen autentikus megismerése céljából *a kontemplált járási mérnökségre háramlanék a felvitelek készitése,* ami munkaalkalmat is jelentene a fiatalabb épitészgeneráció számára.

Kis J. Jenő különösen a higiéne szempontjából hibáztatja az évezredes parasztházépitő rendszert. *A vályogos házak környékén leselkedik a lakókra leginkább a tüdőbaj* a statisztika tanusága szerint. Vannak már megbizható és könnyen kezelhető módszerek, amelyekkel az egészségtelen vályogépitést helyettesiteni lehetne és kellene. Az anyagot tömegben beszerezve olcsóbban kaphatná a paraszt, mint ma, amikor talán hatodik kézből kapja az épülete alkatrészeit óriási áron. A munkát pedig az ősidők óta bevált erdélyi rendszerrel kölcsönösség alapján álló módon ingyen kapnák az épitők, amennyiben az egész falu épitőmunkában jártas népe minden házépitésben vehetne részt.

Dr. *Bierbauer* Virgil *a művészi szempontot hangsulyozza.* Bámulatosnak mondja a magyar paraszt művészi, sőt műszaki ösztönét is. A vályogfalazatot nádrétegekkel teszi huzás ellen szilárddá, szecskával lélegzőképessé. *A helyszinen található anyagból nagy leleménnyel épiti meg otthonát.* Sárral, náddal, füzfával, s ha van akácfával mintegy a földből teremti elő a házát. Az egytraktus azért alakult ki, mert a mennyezet átfödése céljából csak rövid fa állott rendelkezésére. Az ornamentikát, a szint kerüli.

Foerk Ernő professzor ritkán szólal fel, annál nagyobb figyelmet érdemel szava. *A Balaton vidékén az egytraktusu házaknak gyönyörü tipusa alakult ki,* amelyet kár volna megbolygatni. A tornác, az orom, a belsőség minden részei poétikus egészet alkotnak, amelyet a felszólaló művészien érző meleg szive az utódok számára megóvandónak itél és kiván.

Végül dr. *Kotsis* Endre egy ujságközleménynyel polémizál, amelyet megtévesztésre alkalmasnak mond és amely az ő szavait meg nem értett ofrmában közli. A kéznél lévő statisztikai alatokkal cáfol rá a kritizáló állitásokra.

Jakabfy Zoltán elnök ezuttal lezárja a vitát, de *bizonyos, hogy a fontos tárgy mielőbb ismét napirendre fog kerülni,* az Egyletet konkrét állásfoglalásra és a kormánynál való eljárásra fogja ösztönözni.

A Tabán ujjáépitésével meg lehet oldani a budapesti munkanélküliséget is

Irta: **Dr. Bikkal Dénes**

A munkanélküliséggel sujtott országokban a a szaktekintélyek odanyilatkoztak, hogy a gazdasági élet mesterséges felvillanyozására van szükség, mert ennek segitségével az elernyedt gazdasági életbe vissza fog térni a régi lüktető élet. Ez a mesterséges munkaalkalomteremtés lehet hiába való, de helyesen alkalmazva sikerrel is járhat. *Raktárra termelni ma annyit jelent, mint a gazdasági krizis időtartamát megnyujtani.* Olyan munkaalkalmakat kell tehát előbb teremteni, melyek lökést adnak a tömegek fogyasztóképességének, hogy a meglevő készletek felvásárlódhassanak s akkor ujra magától meg fog indulni a termelő munka.

A munkanélküliség kérdésének magyar szakirodalomában számtalanszor elhangzott és megerősitésre talált az a vélemény, hogy *a mai adott helyzetben a legésszerübb munkaalkalomteremtés az épitkezések megindításától várható.* Épitkezés révén ugyanis mintegy harminc iparág lesz foglalkoztatva, másrészt addig, amig egy modern fővárosban 72.000-re rug az ágyrajárók és az albérlők száma, amig *a közegészségre ártalmas pincelakásokban, roskadozó régi épületekben bővelkedünk, a lakásépités szociális feladatok közé tartozik.* A lakásépités azonban az utóbbi években helytelen irányt vett. Tervszerü városépités helyett össze-vissza épültek fel a perifériákon aránylag kis jövedelmet biztositó családi házak — nagy költséggel. E szétszórtan épült villák kedvéért nagy energiapazarlás mellett kellett esetleg kilométerekre kiépiteni közutakat, közműveket, ami semmi esetre sem lehet rentábilis. Ugyanakkor a főváros belsejében rothadó testrészek maradtak vissza, melyek semmikép sem gyakorolhatnak vonzóerőt az idegenekre. Ilyen bomladozó, *eltünésre megérett városrész a Tabán is. Ennek felépitése aktuális, sőt sürgős,* idegenforgalmunk emelése szempontjából kivánatos, mindenképen alkalmas arra, hogy ujjáépitésével foglalkoztatva a munkáskezek ezereit, megusszuk a világkrizist.

A régi Tabán felett már negyven évvel ezelőtt meghuzták a vészharngot, de konstruktiv lépéshez, alkotáshoz a mai napig sem jutottunk el.

Az elhatározást 16 év követte anélkül, hogy ujabb lépés történt volna. Végre 16 év multán, 1907 julius 20-án a főváros tanácsa elrendelte, hogy „az I. ker., Attila körut érvényben levő 10 öl szélességü szabályozásának fenntartása mellett egy, az Árok ucca vonalát követő, uj körut létesittessék és pedig szem előtt tartva az Attila körut és az azt környező városrészek jövőben várható fejlődését, lehetőleg 30 méter szélességben".

Ez a tanácsi határozat mozgásba hozta az elméket s jónevü épitészeink, mérnökeink pályatervei futottak be a tanácshoz.

1909-ben a tabánprobléma megoldása felé ujabb csigalépés történt. A Közmunkák Tanácsa ugyanis értesitette a fővárost, hogy hozzájárul ez utóbbinak a Tabán rendezésére vonatkozó szándékaihoz, sőt hivatásából kifolyónak tartja a Tabán szabályozására irányuló törekvés támogatását.

1910-ben nyilatkozott a belügyminiszter is, aki ez év julius hó 20-án kelt leiratában a maga részéről hozzájárult a Tabán rendezéséhez. Erre gyorsabb ütemben indult meg a munka. 1910 okt. 27-én kelt tanácsi határozattal a főváros utasitotta mérnöki hivatalát, hogy most már sürgősen terjessze fel a Tabán végleges szabályozásának tervét. A mérnöki hivatal megtette javaslatát, mely szerint *82.734 négyszögméter terület megvásárlása vált ék szükségessé és az erre előirányzott költségeket 16.780.476 koronában állapitotta meg.*

A Főváros a tervezetet magáévá tette s most már gőzerővel hozzálátott a Tabán rendezésére szánt terület kisajátitásához. Anyagi áldozatot nem kimélve folyt a kisajátitás évek során át s 1916-ig már 7,569.000 koronát forditottak erre a célra. *Ez a kisajátitási munka már teljesen be van fejezve, mert az összes szükséges objektumok a Főváros, illetőleg a Közmunkák Tanácsa kezében vannak.* Több mint 200 az igy kisajátitott, nagyrészt düledező házak száma, melynek egy részét időközben már le is bontották. *Ma már több mint 20 millió pengő fekszik befektetve ezekben a telkekben,* melyeknek brutto hozama mindössze 279.000 pengő, ami tehát igen rossz tőkebefektetést jelent ebben az állapotban.

A Tabán ujjáépitésének a gondolata a krizis években mind többször ütötte fel a fejét. *A legkülönbözőbb ötletekkel igyekeztek kimozditani a holtpontra jutott városrész épitést.* A pénzügyi ötletek mellett bizarabbnál fantasztikusabb városfejlesztési tervek is napvilágot láttak. Ezek közt a legnagyobb visszhangra talált a Fürdőváros épitésének gondolata. *Ez az ötlet, mely nagyon szép s megérdemli a vele való komoly foglalkozást, azonban nagystilüségénél fogva a jelen sivár gazdasági viszonyok közt még jobban megakasztotta az ujjáépités gyakorlati kivitelének a megindulását.* Anélkül, hogy a gondolat ellen a legcsekélyebb kifogást is emelhetnénk, mégis a Tabán ujjáépitését nem itt kell elkezdeni. Nem pedig a következő okoknál fogva. *Ha fürdőváros épitkezés gondolatával foglalkozunk, akkor pénzügyi nehézségek és a tervek kiforratlansága következtében a munkamegindulás lehetősége több évre kitolódik.* A Fürdőváros épitésének gondolatával foglalkozni lehet, meg kell állapitani annak a területnek nagyságát, melyet e célra a régi Tabánból felhasználni alkalmasnak mutatkozik, de nyomban fel kell szabaditani a Tabán másik nagyobb részét e kérdés sorsközösségétől s *ezen a területen meg kell inditani a modern városépités, lakástermelés munkáját.* Egyéb szempontok is józan ésszel azt diktálják, hogy a Fürdőváros kiépitése előtt ki kell épitenünk modernül annak tőszomszédságát. *A Fürdőváros épitkezésére sor kerülhet akkor, amikor a Tabán nagyobb részének modern, világvárosi külsőt adtunk.* Előbb tehát ki kell épitenünk az uj Attila körutat, a széles Tabán körutat, hatalmas modern hat emeletes házakkal, a Gellérthegy lejtőit terraszosan felépitett, előkertes villasorokkal, hogy azok anfiteatrumszerüen körülvegyék a kimagasló pompás királyi palotát, mint ahogy azt a természet és a józan ész, esztétikai érzék követeli s azután, a krizis évek enyhültével, pénzügyi és idegenforgalmi viszonyok javulásával sor fog kerülni a Fürdőváros megépitésére.

Ha tehát komolyan foglalkozunk a Tabán ujjáépitésével, akkor egyelőre tegyük félre a chimérákat és *foglalkozzunk a szociális bérü lakások termelésének előmozditásával.* A Fürdőváros céljaira igénybe nem vett Tabán területének az ujjáépitését céltudatosan lefolytathatjuk egy hatéves munkaterv keretén belül, mely munka *évente legalább 20.000 embernek nyujtana közvetlenül és közvetve kenyeret.* Emellett a város szivében folyó lázas munka uj bizalmat öntene Budapest minden lakójába, uj vérkeringésbe hozná fővárosunk kereskedelmét és iparát. A nagy munka keresztülviteléhez azonban tőkék kellenek. *Honnan teremtsük elő azt az 50—60 millió pengőt, mely összepárositva az ezen területbe már invesztált 20 millió pengővel, nagystilü alkotás megteremtéséhez vezetne.* A tőkék megvannak, rendelkezésre állnak, a külföldhöz sem kell folyamodni, csak egy vaskezü férfi parancsszavát várják s megindulnak életet fakasztó, termelő, alkotó munkára. *Ezek a tőkék szociális tőkék, melyek szociális feladatok realizálásához mindenkor rendelkezésre várnak.* Ily szociális tőkékkel épültek fel uj városrészek Berlinben, Prágában, Olaszországban. *Ezek a tőkék pedig az Országos Társadalombiztositó Intézet, a Magánalkalmazottak Biztositó Intézete öregségi biztositási ágazatának járuléktartalékjai, továbbá a hazánkban működő 86 elismert vállalati nyugdijpénztár tartaléktőkéi.* Ezeknél az intézményeknél évente millió és millió pengő gyül össze és vár gyümölcsöztetésre. A törvényes rendelkezések értelmében a járuléktartalékok 30%-át épitkezésekbe lehet befektetni, a fennmaradó részt pedig értékpapirokba.

Lássuk először is, hogy mily összegekről van tulajdonkép szó. Az Országos Társadalombiztositó Intézetnél öregségi biztositási járulék fejében évente befolyik mintegy 15 millió pengő, a Magánalkalmazottak Biztositó Intézeténél körülbelül 9 millió pengő, a 86 elismert vállalati nyugdijpénztárnál összesen mintegy hat millió pengő. Ehhez hozzá kell venni azt is, hogy az 1933/34. évi költségvetési évtől kezdve az Országos Társadalombiztositó Intézet öregségi biztositási ágazatát megillető évi állami hozzájárulás összege négy millió pengő, mely összeg ötven éven kersztül évente 5%-kal emelkedik. A 86 elismert vállalati nyugdijpénztár járuléktartalékjai 1930-ban 104 millió pengőre rugtak, melyből mintegy 35 millió pengő volt ingatlanokba befektetve.

Ezeknél az intézményeknél a legnagyobb probléma a tartalékalapok gyümölcsöztetésének kérdése. Sajnálattal kell megállapitani azt, hogy *a tőkék munkaalkalmak teremtésére a mai napig csak nagyon kis mértékben lettek felhasználva.* Minden komoly épitkezési tervet eddig megelőzött néhány agilis házügynök, akik keresztül tudták vinni üzletüket az intézeteknél. Az utóbbi hónapok ingatlanvásárlásai tanusgtételei annak, hogy *néhány ember keresett nagy összegket a szociális tőkék kész bérházakba való befektetésével, holott ugyanakkor a munkáskezek ezreinek lehetett volna kenyeret biztositani.* E tőkék összevonása, egy közös, nagyszabásu városépitő program szolgálatába állitása révén évente 13 millió, hat éven keresztül 78 millió pengő áll rendelkezésre.

Adva van tehát a városfejlesztés igényelte munkaalkalom, rendelkezésre állnak a munka kiviteléhez szükséges tőkék, nincs más hátra, mint a Fővárosnak, a Közmunkák Tanácsának a tabáni ingatlanokban fekvő energiáját összehozni a tent megjelölt szociális tőkékkel. Ezeket az energia forrásokat összpontositani kellene a Főváros intézményét képező „Tabán-épitő konzorcium"-ban, mely a kapott kölcsöntőkék fejében 5%-os kamatozó kötvényeket bocsájtana ki, melyek az állam és a Főváros garanciája mellett a tabánépitkezést befejezését követő évtől kezdve, százszázalékos névértékben lennének visszaválthatók egy előzetesen megállapitott sorsolási terv szerint.

A szociális intézmények az öregségi biztositási törvényben lefektetett rendelkezések szerint tartalékalapjaikat 4%-os gyümölcsöztetés mellett tartoznak befektetni. *Az előbb emlitett kötvények 5%-os gyümölcsözése tehát mindenképen előnyös az intézményekre és emellett mentesiti őket hat éven keresztül a kihelyezés gondjaitól.* Nem utolsó előny az sem, hogy a saját kezelésben eszközlendő épitkezések mellett a bérházak benépesitésének kockázatát is viselniök kell, a fenti befektetés mellett mind ettől megszabadulnak.

A tabán ujjáépitésével tehát a jelen javaslat keresztülvitele mellett *jól járna a főváros: mert minden további anyagi befektetés nélkül néhány év alatt hozzájutna egy uj, modern városrészhez, jól járna az állam, mert produktiv munkaalkalom teremtésével levezetné a nyomorral és kétségbeeséssel járó szociális feszültséget, jól járnának a szociális intézmények, mert minden fejtörés és gond nélkül kedvező kamatozás mellett helyezhetik el tartaléktőkéiket, jól járna az ipar és kereskedelem, mert a szociális teher cimén elvont tőkék a fogyasztóképesség megnövelésével visszakerülnének a gazdasági vérkeringésbe s végül jól járnának a tabáni őslakók, mert jelenlegi egészségtelen, rozoga földszintes házban levő dohos lakásukból a Tabán területén felépitett hátemeletes bérházba átkerülhetnének.*

Nemzeti összefogásra van szükség a politikai életben, de talán még nagyobb szükség van az amugy is korlátolt mértékben rendelkezésünkre álló anyagi erőforrások tekintetében. Ezeket a szétforgácsolt nemzeti erőforrásokat kell kemény szóval céltudatosan a nemzeti épitőmunka szolgálatába állitani s akkor még a krizisévek alatt is képesek leszünk fejleszteni fővárosunk szépségeit, kulturáját, szociális viszonyait.

Előfizetési felhivás!

Tisztelettel kérjük t. Előfizetőinket akiknek előfizetése február elsejével lejárt, hogy az előfizetési dijat hozzánk beküldeni, vagy pedig átutalni sziveskedjenek

A VÁLLALKOZÓK LAPJA kiadóhivatala

Az épitkezés: akadályverseny

A budapesti épitővállalkozók és tervező épitészek sokat hangoztatott panaszai közül mindenekelőtt azokkal a panaszokkal foglalkozzunk, amelyeket az uj épitőstilussal dolgozó épitészek hangoztatnak. Akik évtizedeken át hozzászoktak bizonyos stilusokhoz, akiknek minden porcikája magába szivta a régi irányzatokat, azok természetszerüen idegenkednek az uj stilusoktól. Véleményem szerint *nem kell olyan nagyon félni az uj épitészeti stilusoktól.* Uj épitésznemzedék nőtt fel, amely uj anyagokkal dolgozik és uj igényekkel találkozik, szükségképen el kellett tehát jutnia az uj stilushoz is. *Az uj épitész-stilust tehát jelszavakkal elintézni nem lehet.*

Amikor a kő és tégla volt az épületek anyaga, természetszerüen más volt az épitészet stilusa, mint most, amikor a vasbeton egyik legfontosabb anyaga az épületnek és amikor pl. az üveg szerepe összehasonlithatatlanul nagyobb, mint a multban volt. A régi stilusokhoz szokott emberek megütköznek az uj stiluson, de ugyanakkor nem veszik észre, milyen komikusak a városi bérkaszárnyák kapujának két oldalán álló gipszóriások, amelyek ugy tesznek, mintha ők tartanák a hatalmas épületet, holott mindenki tudja, hogy gipszből vannak, nem tartanak semmit, sőt, ők támaszkodnak az épülethez. Az ógörög épületek márvány oszlopóriási tatották is a tetőzetet s az ilyen oszlopsorokat alkalmazó stilus magától értetődő és művészi stilus volt, de a gipszóriások, malterhéroszok komikusak.

— Nem kell félni tehát az uj épitészet stilustörekvéseitől, hanem megértéssel kell fogadni az uj törekvéseket.

— De *ne féljen a főváros magánépitési ügyosztálya a — magánépitkezéstől sem.* Ha magántőke a gazdasági akadályokat leküzdi, ha magánember megtakaritott keresetéből épitkezni akar, nem szabad akadályokat állitani elé, *nem szabad a magánépitkezést akadályversennyé tenni.* Ma pedig valósággal vesszőfutást kell szenvednie az épitkezőnek.

— Az épitkezés elé tornyosuló akadályok már *a telekfelosztásnál* kezdődnek. Egészen kis, jelentéktelen területek felosztása is olyan bonyolult eljárás, hogy az ember esze megáll. Megtörtént, hogy *124 hivatalos aláirást számoltak meg egy olyan aktán, amely egy talpalatnyi telek kettéosztásáról intézkedett,* pedig ez az akta még a Közmunkatanácsnál sem járt. Az akta sulya elérte a négy kilogrammot. A jelentéktelen ügyre annyi papirost áldozott a bürokrácia, hogy a felosztott telket egészében be lehetett volna boritani aktapapirosokkal. A 123 aláirás összegyüjtése *hat hónapba került.* Ha azonban bonyolultabb a telekfelosztás, a hivatalos eljárás *egy évig, másfél évig, sőt tovább is eltart.*

A telekfelosztás után következik a második akadály: *az épitési engedély megszerzése.* Protekció nélkül *legalább egy hónapba* kerül. A bizottsági tagok feladata azonban mégsem az volna, hogy épitési engedélykérvényekkel a hónuk alatt ott házaljanak az ügyosztályban. Be kell vezetni azt a módszert, hogy *az épitési kérvényeket beérkezésük sorrendjében külön iktassák,* sorszámmal lássák el és a kérelmek elintézése ebben a sorrendben történjék. Nagyon indokolt és kivételes esetben csak az ügyosztályvezető emelhessen ki a sorrendből aktát, de akkor személyes bejegyzéssel tartozzék indokolni az épitési engedélyek iktatókönyvében a soronkivüli elintézés elkerülhetetlen szükségességét.

— Az épitkezések harmadik akadálya: *a telekkitüzések hosszadalmassága.* A telek-kitüzés rendszerint ujból *egy hónapos* várakozást jelent. Az indokolás: nincs elég müszer. Bizottsági tagnak azonban rendszerint akad müszer.

Annyi vád és panasz hangzik el épitővállalkozók, épitészek és épittetők részéről, hogy jó volna ha a polgármester alaposan utána nézne a vádaknak. *Tessék csak az épitővállalkozókat és épitészeket megkérdezni!* Ha a panaszokat kivizsgálják, minden bizonnyal legfeljebb egyikét helytelen eljárást követő referensre bizonyithatják rá a panaszok alaposságát. Nem szabad tehát általánositani, de éppen *a fővárosi mérnöki kar összességének érdekében kivánatos, hogy minden helytelenséget könyörtelenül lenyessen a főváros.*

— Helyteleniteni kell azt is, hogy az épitési engedélyek kiadásánál szereplő főmérnökök hetenkint csak egyszer fogadnak 12-től 2-ig. Dolgozniok kell, ez a beosztásuk tehát érthető. Viszont érthetetlen, hogy emiatt a beosztás miatt egy hétig várjon az épiteni szándékozó, ha dijat kiván befizetni, kérvényt kiván benyujtani. Ezeket a teendőket nyugodtan *központositani* lehetne ugy, hogy állandó referens közvetitsen a felek és a főmérnökök között.

— Sulyos panaszokat emelnek a magánmérnökök *a városi mérnökök magánmunkái* miatt is. Ezért hozzon határozatot a főváros, hogy *összeférhetetlennek tartja, hogy a főváros alkalmazásában levő mérnökök magánfeleknek olyan tervezéseket végezzenek, amelyek hatósági ellenőrzése az ő feladatuk, illetve kollégáik feladata;* ilyen tervezéseket a főváros alkalmazásában álló mérnökök a hozzájuk beosztott hivatali segédszemélyzet tagjainak vagy magánmérnököknek neve alatt se végezhessenek.

Bresztovszky Ede
szőv. biz. tag.

69

Kotsis Endre dr

cród
z

Épitő Ipar – Épitő
Művészet, 1925. 63. l.
(Előadás az OMGE-
ben gazdasági épi-
tészetről.)

Es a nádor, bár meglátta az új eszmék nyomában tóduló veszedelmeket is, mégis erősebbnek ítélte a megújhódás történelmi szükségletét és beáll ő is a hídverők közé.

Így lett azután a mi pátronusunk is.

Széchenyi látnoki szelleme már abban az időben foglalkozott egy „Műegyetem" megteremtésével és ebbe a tervezetébe már belefektette mindazokat az alapvető gondolatokat, melyek közel egy évszázaddal később mai egyetemünkben valósultak meg.

Ez az átfogó terv azonban József nádor legerélyesebb támogatása ellenére sem tudott megvalósulni, de szüntelen unszolása és fáradozása révén szerény keretek között bár, de mégis létrejött a József-ipartanoda, amelyből később a József-Műegyetem és végül a Műegyetem, közgazdasági egyetem, bányászati és erdészeti főiskola és az állatorvosi főiskola szervezeti egyesítéséből a mai József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem.

Mi pedig a mai napon hálatelt szívvel gondolunk a bölcs férfiúra, akinek neve éppen olyan elválaszthatatlanul forrt össze intézetünkkel, amilyen elválaszthatatlanul forrtak össze

Kotsis Endre dr

Weichinger Károly

a debreceni városháza.

Tér és Forma 1931.

189.

vésett vet a

fenti pályázaton

talan
amik
masz
nyug
ható
megi
rend
odaa
hane
kat i
és ne
alapo
üres
tuda
akar
amel
a sol

Az új egyetemi szervezettel adott sorsfordulatkor alkotott új szabályok nem lehetnek mindannyian tökéletesek, nem elégíthetik ki minden tekintetben a haladó élet változó igényeit, hanem kisebb-nagyobb hiányok és hibák mutatkoznak, amelyek pótlásra, illetőleg javításra, tökéletesítésre szorulnak. Nemcsak egyes panreformátorok örökös ideges, türelmetlen, nyughatatlansága által indított, gátlásnélküli *neománia* nyilvánul meg tehát az erre irányuló kezdeményezésekben, hanem a konzervatív haladást célzó elgondolások, szép törekvések konzerváló politikája, mely idejében megérti az új kor szellemét és mindenkor azzal együttlüktető tevékenységgel hozzásimul az élet követelményeihez, a céltudatos evolúció útján halad előre. Nem forradalmi újításokról van itt szó, de aki a vezetésben résztvesz, annak megérteni kell korát, egész multjával és jövőjével.

A mondottak vonatkoznak elsősorban az e tanév során csaknem minden karon kidolgozott és felterjesztett kisebb-nagyobb arányú *tanterv- és szigorlati rend módosításokra,* mely tanul-

< Kotsis Endre >

könyve

< > Építési rend-
szerek.
Bp. 1944 ?

A cím nem
biztos, ellenőriz-
m

volt a lipcsei vásáron. Berlinben különösen a Siemens Schuckert és AEG műveket igyekezett megismerni. Mint csereösztöndíjas hivatalból lévén tagja a Humboldt-Clubnak, társadalmi téren is iparkodott német körökkel összeköttetést szerezni, különösen tevékenyen vett részt a Club keretén belül rendezett magyar-német est rendezésében.

Pröhle Károly (1911, Sopron, ág. ev.), szigorlatozott lelkészjelölt, Sopron (prof. Karner), mindkét évben csereösztöndíjas. A königsbergi egyetemen folytatta 1933/34. évben csereösztöndíjasként Tübingenben megkezdett munkáját. Az ézsaiási prófécia különböző értelmezéseinek főtípusairól irandó értekezéséhez gyüjtött anyagot. Átvette az újszövetségi teológia irodalmát. Foglalkozott rendszeres teológiával is.

Szabó Lajos (1910, Felsőszakony, Sopron m., ág. ev.), szigorlatozott lelkészjelölt, Sopron, csereösztöndíjas a második félévben. Az első félévet egyházi ösztöndíjjal Erlangenben töltötte. A második szemeszterben Berlinben teológiai tanulmányokat folytatott. A keresztény nevelés kérdésével, a humanizmus és az evangélium viszonyával foglalkozott, tanulmányozta Kierkegaard, Barth, Gogarten műveit, hallgatta Spranger, Doehring, Fendt, Grüehn professzorok előadásait. Tanulmányutat tett Bethelbe és Wittenbergbe, megnézte Majnafrankfurt, Köln, Magdeburg városokat.

Dr. Szalay Sándor (1909, Nyiregyháza, ág. ev.), fizika-kémia-

porcellán-szobrocska, mellette asztal kis rokkával. Bécs,

sen Erzsébet királyné térdképe. Bécs, 1855.

MŰEMLÉKÖZLET

Bécs. Empire.

664. TÁNYÉR, porcellán, máz alatti k
diszitéssel. Bécs (Du Paquier-ko

665. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, he
lonban szines virágcsokor. Bécs

666. SZERELMES KERTÉSZPÁR,

669. LAJOS FŐHERCEG MELLSZO
(Bécs, 1855.) kerek porcellán t
M. 37 cm.

670. PATIKAEDÉNY FEDŐVEL, p
XVI. keret felirattal. Bécs, 18

671. NŐALAK, a „Nyár" allegóriája,
áll, jobbjában sarló gabnával, ki
M. 18 cm.

672. LEÁNY MACSKÁVAL, szines
macskája fekszik. Kék jegy A (

673 ÖT TÉGELY FEDŐVEL, heng
nevezése (Egy fedő ragasztott, h

674 TEJESKANNA, porcellán, kávé

< Kotsis Endre >

Könyve

Hültl Dezső dr. elő-
adásai az ujkori épités-
történetéből. A tanár
engedélyével összeállí-
totta és rajzolta < >
IV. é. ép. hallgató.
Bp. 1919.

4309. Davi

Megkeresztelték Antwerpenben
xellesben 169

A trikktrakk-játék

Részesei parasztok, kik
tett és nehéz terítővel letak
ketten ülve játszanak. Az el
balrafordult, ökölre fogott jobl
támaszkodik és egy pipáját tö
rakosgatja és egy az asztalra
baljával söröskancsójának füle
fehér barettet viselő fiatal emb
lesik. Közelükben füles cserépk
és a földön cseréppipa van. A
dik tagja látható, ki bal lábá
fal felé fordult, a nyitott ajt
korcsmáros távozik. Jelzése b
a pipán innen:

Fa, méretei 25 : 35 cm.
15000 K. — Néhai gróf Pálffy J
ber 14-én (1429–908). — Az
gyására vonatkozó adatokat lá
Bejelentetett 1913 március 16-

Kifüggesztésére vonatkozó
1913 : 107. *Ifj. David Teniers:*

Jegyzet: Az e festményre v

a) a törzsleltárban (1920
Teniers: Eine Bauern gaststube.
vergoldeten Rahmen (Schreibzim

b) a leltári kivonatban
David Teniers: Spielende holl
altem vergoldeten Rococco-Rahr
Paris 1890. 23 hoch, 34 breit

c) a hagyományi jegyz
David Teniers ifj.: Koczkázó p

d) az átvételi okmányban
Teniers ifj.: Koczkázó paraszto

Hag. 1912.
Pálffy

A TELEPÍTÉS

építészeti problémái

●

A FÖLDMÍVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM TELEPÍTÉSI TERVPÁLYÁZATA

Írta: R. Nászay Miklós

A m. kir. Földmívelésügyi Minisztérium telepítési tervpályázatának eredménye.

Mayer János nyug. miniszter elnöklete alatt működő bíráló bizottság a következő döntést hozta:

„A" telepítési csoport.

I. díj: „Honfoglalás"; szerzője dr. Kotsis Endre és vitéz Takáts László.

II. díj: „Virradat"; szerzője vitéz Takáts László.

III. díj: „Délibáb"; szerzője Kovács Dezső.

Megvétel: „Új barázda"; szerzője Vasváry Géza és Müller M. Antal.

„B" telepítési csoport.

I. díj: „Pógár", szerzője Hock István és Fuchs Géza.

II. díj: „Inségdomb"; szerzője dr. Lechner Jenő.

III. díj: „Magyar Jövő"; szerzője Tóth József.

Megvétel első helyen: „2003"; szerzője Csikvándy Ernő, Mihálkovits Árpád és Halász Jenő.

Megvételre ajánlva második helyen: „Szép falu".

„C" telepítési csoport.

I. díj: „Erdély"; szerzője Czenner István.

II. díj: „25", szerzője Iványi Gyula.

III. díj: „Remény", szerzője Lippe Henrik.

Megvétel első helyen: „Edit", szerzője Thomas Antal.

Megvételre ajánlva második helyen: „Ta".

A pályázatot tekintve mindenekelőtt megállapíthatjuk azt, hogy a maga nemében első nagyobb telepítési pályázat volt Magyarországon. Minden résztvevő munkája a még járatlan mesgyéken *tapogatózó, úttörő tevékenység* volt. A feladat háromszorosan összetett volt, mert három szakértőnek, egy *építésznek, mérnöknek* és *gazdásznak* beható együttműködését kívánta meg. A pályázóknak tehát elsősorban egy ily munkaegyüttest kellett összehozni és csak azután következhetett a tulajdonképeni alkotás munkája. Teljesen újszerű feladat, — nehezen megszervezhető munkaegyüttes, — a rövid munkaidő, — mindezek nehézzé tették a pályázók munkáját. A hármas szakértelem feltétlen szüksége a magyarázója annak, hogy mind a

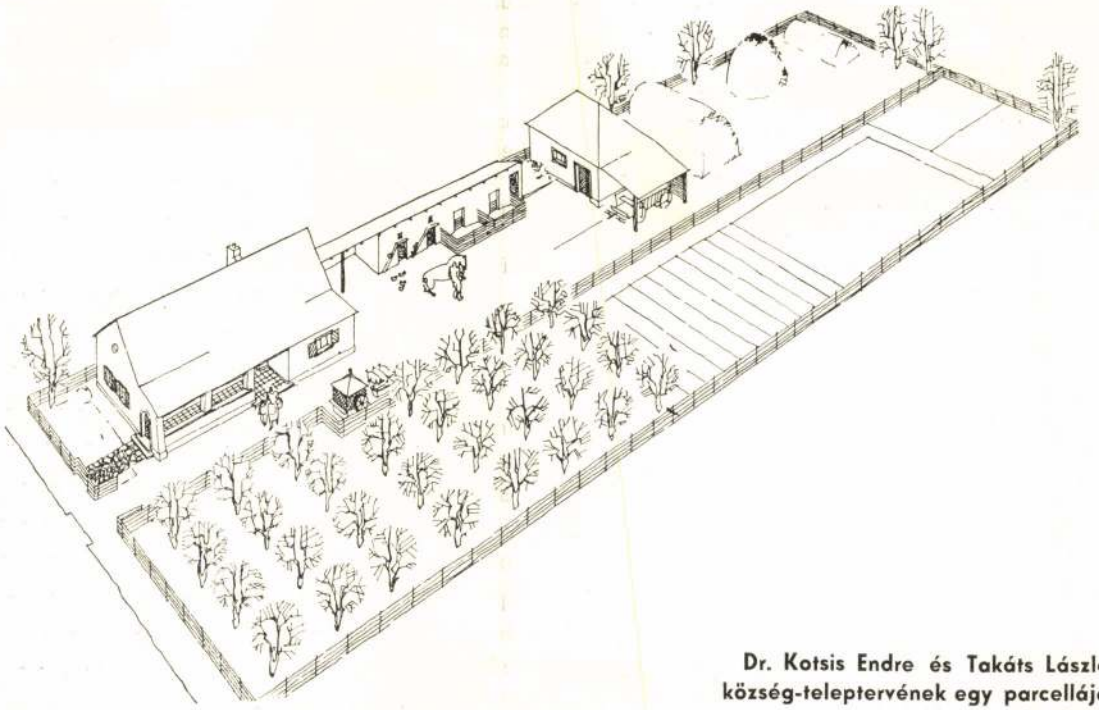

Dr. Kotsis Endre és Takáts László község-teleptervének egy parcellája
(1. ábra)

Építőmunka 1933. 2. 4.

előnyt jelentene. c) *Megszüntetné az OTI sok esetben illuzórikus követelését.* d) *A járulékok azonnal befolynának az intézet pénztárához,* megmentené a munkaadókat a mai súlyos kamatviszonyok mellett a késedelmi kamatok terhétől. e) Megszüntetné azt a céltalan kikötést, hogy a járulékot a munkaadó és alkalmazottja közösen tartozik viselni. Amikor a munkabér szabad megegyezés tárgya és ma már vannak 15—20 filléres órabérrel dolgozó munkások, a munkaadó csak *látszólag* fizeti a járulékok felét. f) Lehetővé tenné az intézmény széles kiépítését, megszünne az intézmény önmagát felemésztő öncélúsága.

5. Az új rendszerű biztosítást ki lehetne terjeszteni a munkaadókra is. Ezzel az intézet újabb jövedelemhez jutna. Természetesen törvénnyel kellene biztosítani azt, hogy az aggkori biztosítást szolgáló járulékok semmiféle címen le nem foglalhatók, ahogy ez a köztisztviselők nyugdíjánál is biztosítva van.

Mindezek szerint a társadalombiztosító munkája három kategóriára terjed ki: a) *a segédmunkások,* b) *a szakmunkások,* c) *munkaadók.* Erre a három csoportra lehetne leegyszerűsíteni a járulékkategóriákat is. Az egyes csoportokba tartozó biztosítottak megfelelő nyilvántartó könyvet kapnának, amelyben egyszersmind megfelelő hely volna a *járulék-bélyegek* beragasztására is. Egyik kategóriából a másikba bármikor át lehetne lépni. Az életbiztosítás mintájára a társadalombiztosítónak módot kellene nyujtani arra, hogy *azok, akik magasabb öregségi járulékra tartanak igényt, beosztásuknál magasabb kategóriák illetményeit fizethessék.* (Ez az elgondolás elvezethetne minden életbiztosítás állami monopolizálásáig, mert mint a tapasztalat mutatja, a magánbiztosító intézetek nem minden tekintetben felelnek meg hivatásuknak és az olasz példa mutatja, hogy az életbiztosítás állami intézménnyé tétele az államnak is és a biztosítás ügyének is előnyére válik. Természetesen csak akkor, ha a társadalombiztosítás nem a mai módszerek mellett folyik.)

6. Az új rendszer gyakorlati kivitelének minden részletére itt nem terjeszkedhetünk ki, csak egy-két megjegyzésre szorítkozunk. A bélyeggel való járuléklerovást megfelelő időközökben ellenőrök vizsgálnák felül, mint ahogy ez a forgalmi adónál is van. A bélyeragasztást súlyos büntetések feltételeivel szabályoznák. Minden nyilvántartó könyv adatairól pontos *kartokékot* vezetne a központ, ahol a biztosítottak könyveiket bármikor bemutathatják azon célból, hogy a könyvek esetleges elvesztése esetén a központ igazolni tudja a biztosított igényeit. A *beteglap rendszerre* ilyen alapon szükség nem lenne, mert a nyilvántartó-könyv ezt teljesen pótolná.

7. Az intézmény továbbfejlesztése ezzel a rendszerrel elérhető megtakarítások felhasználásával lehetővé válna. Feltétlenül tökéletesíthetné az intézet beteggondozását. Gondoskodhatna a ma éhbérért dolgozó orvosainak tisztességes fizetéséről, rendelő intézetek és kórházak felállításáról. Az a tény, amit legutóbb a belügyminiszter is megállapított, hogy *ma az OTI-nál egy tisztviselőre három ellenőr jut* és a túlméretezett adminisztráció, (amely a rossz és tovább nem tűrhető rendszernek az eredménye) mindezt lehetetlenné teszi. Márpedig ha ezeket az elemi feltételeket nem tudja teljesíteni a magyar társadalombiztosítás intézménye saját létalapját ingatja meg. Addig, amíg az OTI csak súlyos terhet, kifizethetetlen követeléseket, folytonos zaklatásokat, hiányos betegkezelést tud csak adni, a bajokat és az elégedetlenkedést csak növelni fogja, és a kötelékébe tartozó vállalatokat, intézményeket és munkásokat teljesen önmaga ellen ingerli. Az OTI megszüntetését követelő hangok ebből az elkeseredésből fakadnak, és ha nem történik gyökeres reform, ezek a hangok mind erőteljesebben fognak hangzani. Nem kell megszüntetni az OTI-t, *de sürgősen és gyökeresen át kell szervezni!* Ha jelenlegi vezetőségében nincs elég életrevalóság vagy hozzáértés ahhoz, hogy az öncélú intézményt az élet szervévé alakítsa át, adja át helyét azoknak, akik erre képesek (esetleg kisebb honoráriumok ellenében is). Örömmel üdvözöljük a belügyminiszter nyilatkozatát, amely végre határozottan bejelentette az OTI átszervezését. Az építőtársadalom nevében, amely sokat beszélhetne ennek az intézménynek „áldásairól", *ennek a reformnak a legsürgősebb és leggyökeresebb végrehajtását kérjük.*

Zeitler Sándor.

Egy OTI biztosított mondja: „Harminc éve fizetem a betegsegélyző járulékot. 5 éve karomon daganatok támadtak, de a betegsegélyző azon a címen, hogy 6 hétig munka nélkül voltam, elutasított, a klinikán azonban ingyen kikezeltek. Pár hónappal ezelőtt fiamnak a tüdejével volt baj, elvittem a tüdőgondozóhoz, ahol receptet irtak részére. A receptet a betegsegélyzővel akartam elkészittetni, mire az OTI orvos, a nélkül, hogy fiamat megvizsgálta volna, olcsóbb orvosságot irt fel. Az eredeti gyógyszer ára 1 pengő 80 fillér lett volna. Az új orvossággal 90 fillért takaritott meg az OTI." Ehhez a megtörtént esethez csak annyit fűzünk hozzá: szükség van-e a társadalombiztosító reformjára?

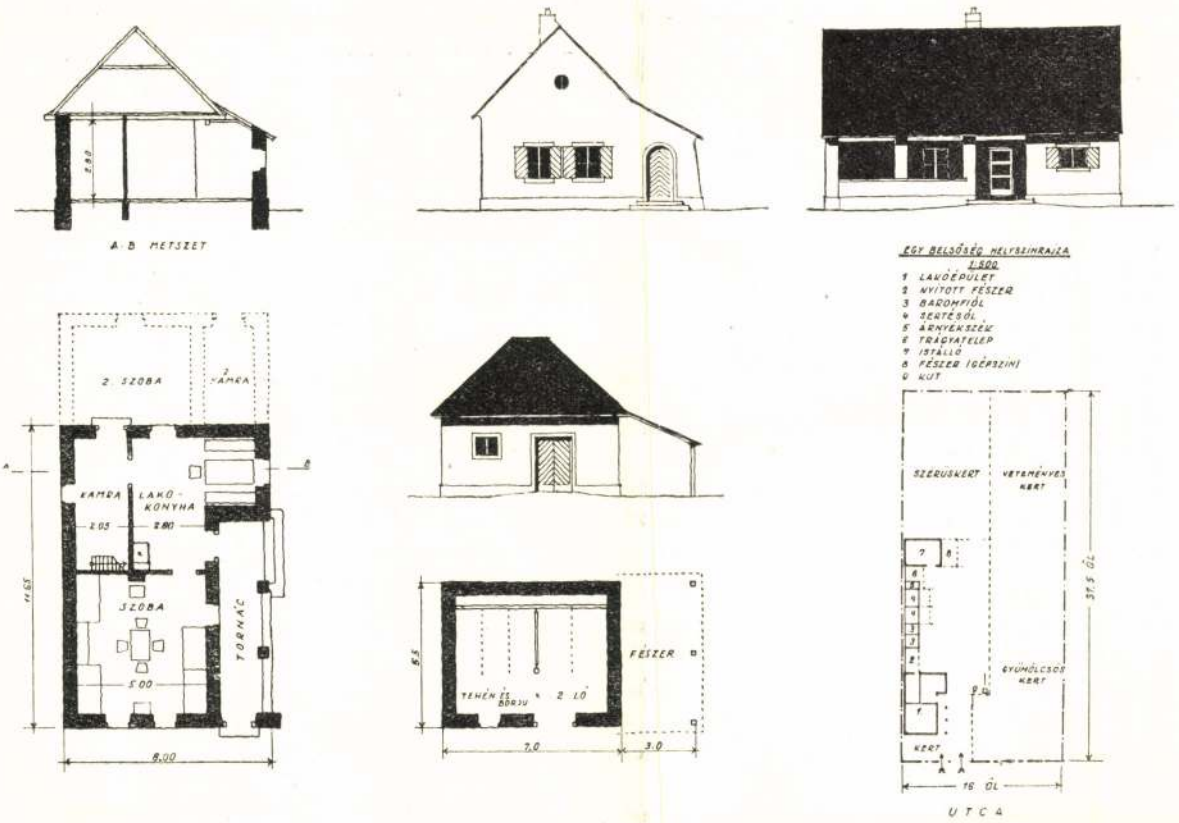

(2. ábra)

három szakszempontból való teljesen kielégítő megoldását egyik pályázó sem érte el.

Egy úttörő munkánál elmaradhatatlan tökéletlenségektől eltekintve a pályázat útján nyert anyag értéke igen nagy és a magyar telepítési kérdés technikai vonatkozásainak tisztázásához nagymértékben hozzájárult.

Lássuk, melyek ezek az értékes tanulságok:

I. A földterület felosztása: Háromféle rendszer alakult ki:

a) Községtelepítés.
b) Tanyatelepítés.
c) Hozzátelepítés.

a) Községtelepítés: Ezzel kapcsolatosan bemutatjuk dr. *Kotsis* Endre és vitéz *Takáts* László tervét. (3. ábra.)

b) Tanyatelepítés: A magyar telepítési kérdés egyik legérdekesebb fejezete. E megoldás legnagyobb előnye *a lakóhely és munkahely közelsége.* Ez a megoldás a községszerü telepítéssel szemben kb. 25% munkaidőmegtakarítást jelent a telepesgazdára. Modern megoldást feltételezve, viszont nagy hátránya a költséges úthálózat. Erre vonatkozólag közöljük vitéz *Takáts* László tervét. (4. ábra.) Alapgondolata, hogy *tanyaközpontokat* létesít, melyek köré csoportosulnak a lakóházakhoz igen közel fekvő munkaföldek. Minden tanyaközpontban egy iskola. A *tanyafőközpontban* vannak az egyéb középületek, templom, paplak, községháza, szövetkezet stb. A központokat igen jó úthálózat köti össze. Tekintettel arra, hogy a gazdának a munkahely és lakóház kedvező viszonya folytán sok ideje szabadul fel, alkalma van az intenzív, belterjes gazdákodásra.

C) *Hozzáépítés:* Meglévő községhez való hozzáépítés. A telepítés *legolcsóbb megoldása.* Nem kellenek új középületek, legfeljebb egy új iskola. Az úthálózat is gazdaságosabb. Miként a régebbi magyar telepítések bizonyítják, ez a megoldás volt a legelterjedtebb és valószínű, hogy a jövőben is így lesz.

Az egy telepesre eső földterület 12—20 hold között mozog és függ a föld minőségétől és a művelési ágaktól.

II. A belsőségek tervei: Ebbe a csoportba tartozó feladatok a *községtervben* foglalhatók össze. Közöljük dr. *Kotsis* Endre és vitéz *Takáts* László tervét. (2. ábra.) Fontos, hogy az átmenő forgalom lehetőleg el legyen különítve a községtől. Lehetőleg egyvallásúak telepíttessenek, hogy a templom- és paplaképítési költségek lehető legalacsonyabbak legyenek. Az egy telepesre eső házhelyek nagysága 600—800 négyszögöl.

III. A ház és házhely: A típusok két szempont szerint csoportosíthatók:

Első szempont:

a) Különálló lakó- és gazdasági épületek.

b) Egybeépített lakó- és gazdasági épületek.

A különálló elrendezés felel meg legjobban elterjedt magyar paraszthéznak. Hátránya a munkautak hosszúsága. Az egybeépített rendszer e szempontból sokkal kedvezőbb. Egészségügyi szempontból viszont aggályos az istálló és lakóhelyiségek közelsége. Legmegfelelőbbek azok a megoldások, melyek egy tető alatt, de a lakórész és az istállórész közé egy nyitott kocsiszínt iktatnak. Keresztszellőzéssel.

Második szempont:

a) Különálló ház. b) Ikerház.

Az ikerház kétségtelen előnye az olcsóság, mely a fűtési költségek megtakarításán kívül a telepítésnél is 6—8 százalék megtakarítást jelent. Hátránya, hogy teljesen kielégítő módon nehezen tájolható. Több-kevesebb mértékben az összes ikerházas pályázóknál ez a hiba megvan. A lakóépületnél igen fontos a bővítési lehetőség.

A házhely helyszínrajzszerű megoldására és az épületekre példaképen közöljük dr. *Kotsis* Endre és vitéz *Takáts* László 1. sz. alternatíváját. (1. ábra.) Az ikerházas megoldások közül legügyesebbek közé tartozik *Vasváry* Géza és *Müller* M. Antal terve. (5. ábra.)

MEGJEGYZÉSEK

KITŰNŐ TOLLÚ KARTÁRSUNK, JÁNSZKY BÉLA SZELLEMES CIKKET ÍRT a mostoha anyáról és a furcsa apáról: a Műegyetemről és a Mérnöki Kamaráról. Gondolatsodrának hevében ilyeneket írt: „Ez a furcsa apa kegyesen megengedi idegen fattyúhajtásoknak, akiknek semmi közük a Műegyetem méhéhez és emlőjéhez, hogy egészen törvényesen, — majdnem mindig ügyetlenül és sikertelenül, — eljátszhassák földszintes, sőt egy- és kétemeletes játékaikat... Ezek az érthetetlenül megtűrt játszadozók a kőművesmesterek, az építőmesterek és a kontárok ezrei." — Nem hisszük, hogy a kiváló cikkíró komolyan a fattyúhajtások, a kontárok közé sorozná az építő- és kőművesmesteri kar sokszáz értékes szakemberét. Ennyire lekicsinyelni, helyesebben: ennyire megsérteni a magyar építőtársadalomnak ezt a két nagymultú és tekintélyes rétegét még sem lehet. Az a benyomásunk, hogy Jánszky Béla, mint vérbeli tollforgató, most stilisztikai játékot űzött olyan problémákkal, melyeket csak alapos és tárgyilagos megfontolással lehet megoldani. Ez a cikk furcsa és igazságtalan színben tünteti fel az építőtársadalom legben-

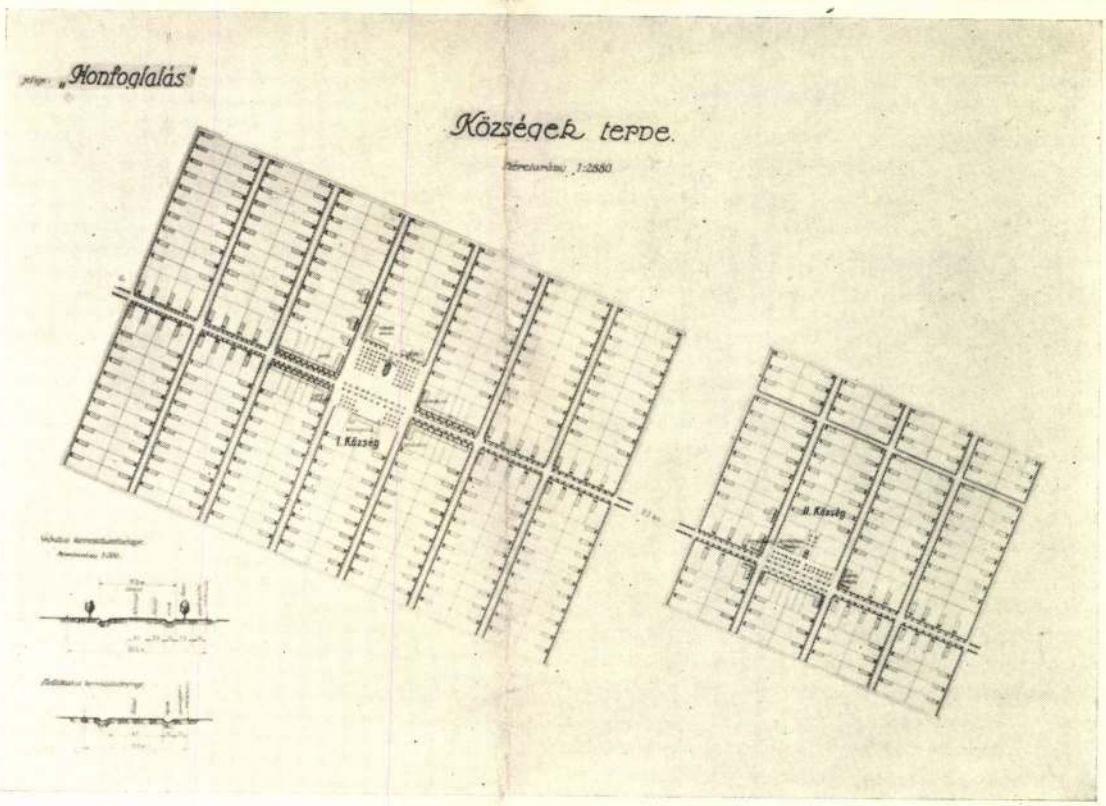

30 Dr. Kotsis Endre és vitéz Takáts László község-telep terve (3. ábra)

járni, akkor előbb azt kell meghatározni, hogy hány lakást kell létesiteni arra az időpontra, amikorra a lakbéreket teljesen szabaddá akarjuk tenni. Ha azután ezeket a lakásokat tényieg meg is épitettük, tehetjük szabaddá a lakbéreket.

KRÓNIKA

Felhivás. Lapunk jelen számához postabefizető lapot mellékeltünk. Kérjük ama olvasóinkat, akik még hátralékban vannak, az előfizetést sziveskedjenek beküldeni. Óriási nyomdaköltség terhek nyomnak bennünket. Kérjük előfizetőink megértő, jóindulatu támogatását. Félévi előfizetés 1500 korona.

A hódmezővásárhelyi iparegylet székháza tervpályázatára beérkezett 13 drb. pályatervről a biráló-bizottság: *Wiesner* Emil, *Lechner* Lóránt és *Dr. Fábián* Gáspár a következő itéletet hozta: I. dijat *Kotsis* Endre (30.000 kor.) II. dijat *Szeghalmy* Bálint Nagykanizsa (20.000) nyerte. 10—10 ezer koronáért megvették *Boskó* Géza és *Kotsis* Endre tervét, külön megvételre ajánlották még: a „Cornélia" és „Lásd a műleirást" jeligéjü pályaterveket.

Nagy Virgil örökébe a műegyetem ókori epitési tanszékére *Wälder Gyula* min. tanácsos neveztetett ki.

Az államépitészeti hivatal uj főnöke. A kereskedelemügyi miniszter a budapesti m. kir. államépitészeti hivatal eddigi főnökét, *Karácson* Endre miniszteri tanácsost, a hivatal vezetésétől felmentette és a hivatal vezetésével *Cseresznyés* István kir. műszaki főtanácsost állandó helyettesitésével pedig *György* József kir. műszaki főtanácsost bizta meg.

Simon Norbertet a kormányzó a bpesti m. kir. államépitészeti hivatalból kir. műszaki főtanácsossá nevezte ki.

Nász. *Jäger* Tamás épitő-mester nőül vette *Gaál* Bözsike urleánvt, Pápán.

Komor Anna Máriát, *Komor* Marcel műépitész édes leányát eljegyezte *Székely* Manó kulturmérnök.

Műszaki választások a Városházán. Megválasztattak műszaki tanácsosokká: Messik Géza és Schäffer István, főmérnökökké: Bauer Antal, Szabó Jenő, Cziprián Gyula és Vojcsik Lipót, mérnökökké: Dvorzsák Guidó, Lahm Béla, dr. Maricsek László, Kalabay László, Cs. Pap István, Zsoldos Pál, Scultéty János, műszaki II. osztályu felügyelővé: Hanusz László, műszaki II. osztályu főtisztté: Kármán Béla, Halász István, műszaki tisztté: Anton Ágoston, Bánóczy Béla.

A székesfőváros képviseletében a Lakásépitési bizottságba, mely báró dr. *Petrichevich Horváth* Emil népjóléti és munkaügyi m. kir. államtitkár elnöklete alatt létesül, *Fock* Ede tanácsnok küldetett ki.

Adófelszólamlási bizoitság elnökei lettek a II. kerületben *Árkay* Aladár. az V. kerületben pedig *Bernthaller* A. Gusztáv, aki a zalaegerszegi postapalota tervezetét és művezetését végezi.

Mérnökök épitőmesteri iparűzése. A Magánmérnökök Országos Szövetségének kezdeményezésére a kereskedelemügyi minisztériumban szaktanácskozás volt jun. 15-én d. e. 10 órakor abban a tárgyban, hogy az okl. mérnökök az épitőmesterség terén folytatott kétévi gyakorlat igazolása esetében az épitőmesteri ipar gyakorlására szóló iparengedélyt mindennemű kiegészitő, vagy szakvizsgálat nélkül ugyanugy elnyerhessék, mint az okleveles épitészek. Az értekezleten, amelyet *Buday Béla* h. államtitkár vezetett, az Országos középitési tanács nevében Dr. *Zielinszky* Szilárd, a MOSz nevében *Mandl* Gyula mérnök, a műegyetem tanári kara nevében *Kossalka* János dr. műegyetemi tanár és a maga nevében *Sándy* Gyula műegyetemi tanár a magy mérnökök álláspontját fogadta el. Ezzel szemben *Schoditsch* Lajos az épitőmestereket vizsgáló bizottság, *Müller* Félix az épitőmesterek egyesülete, *Friedrich* F. Géza az épitőmesterek Ipartestülete, *Marko* Elek a Kőművesmesterek Ipartestülete és *Farkas* Elek a Magyar Épitőiparosok Országos Szövetsége nevében a mai állapot fentartása mellyett foglal állást, amelynek értelmében az okl. mérnökök az épitőmesteri jogositvány megszerzése előtt különbözeti vizsgálknak tartoznak magukat alávetni.

A Felső Épitő Ipariskola jubileumát magasztos ünnep keretében ülte meg. *Sshodits* Lajos az intézet kitünő igazgatója szép beszédben emlékezett meg a Felső Épitő Ipariskola negyven éves fenállásáról. Az inlézet létesitése *Kolbenheyer* Gyula igazgató nevéhez fűződik. Kiváló tanári kara az épitőmesterek egész légióját nevelte, köztük oly kiválóságokat, mint *Dávid* Károly, *Sorg* Antal és *Ziegler* Géza. Az igazgató kiosztotta a jutalmakat, majd a zászlószentelés történt meg. Zászlóanya szerepét az intézet tanárainak feleségei töltötték be. A gyönyörü ünnepen a Műegyetemet *Sándy* Gyula, a kereskedelmi minisztert *Vig* Albert, a fővárost *Fock* Ede képviselték. Az intézeti rajzkiállitást is az ünnepel kapcsolatban nyitották meg, melynek magas nivója bizonyitéka annak, hogy itt ernyedetlen munkásság folyik kiváló tanárok vezetése mellett.

Az épitőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság az alant felsoroltaknak adta ki vizsga alapján a képesitő bizonyitványt: 41/923. sz. Brenner Sándornak, született Pinkafőn, 1896. okt. 3-án, 45/923. sz. Beregszászy Mihálynak, szül. 1895. május 10-én Deésen, 63/922. sz. Gajdóczky Lászlónak, szül. 1899. január 9-én Gyöngyösön, 57/923. sz. Schmaus József okl. m., szül. 1881. február 27. Grossmehring (Bajororsz). 111/921 sz. Molnár józsefnek, szül. 1875· márc. 15-én Debrecenben, 115/922. sz. Róth Józsefnek, szül. 1893. okt. 6-án Zsombolyán, a 68/923. sz. Dr. Niman Lajosnak, szül. 1895. november 1-én Szamosujváron, 63/923. sz. Wágner József okl. m., szül. 1891. árpilis 3-án Pulnokon, 85/923. sz. Dulitzky Gusztávnak, szül. 1868. julius 13-án Budapesten, 85/921. sz. ifj. Frátz Dánielnek, szül. 1896. junius 10-én Budapesten és 86/923. sz. Magerl Alajosnak, szül. 1867. szeptember 1-én Tuschkauban. (Csehország).

Ujabb épitési könnyitéseket állapit még a Közmunkák Tanácsa, amennyiben a főváros I. és II. övezetében földszinti lakások pince nélkül is épithetők, az V—VIII. övezetben pedig földszintes lakóházak 2·80 m. ürmagasság és 5 m. ürmélységig vályogból, vagy vert falból is épithetők.

A mű- és középitési szakosztályok működőbizottságának tagjai az 1923/24. évre a f. évi május 28 i ülésén megtartott választások alapján a következők: Báthory István, Bédy Aurél, K. Császár Ferenc. Csonka Pál, Fábián Gáspár, Friedrich Lajos, Láczay-Fritz Oszkár, Hoepfner Pál, Hoffer Imre, Kósch Jenő, dr. Lechner Jenő, Nagy Károly, Nagy Márton, Prokisch János, Schodits Lajos, Schmitterer Jenő, Szinte László, Szuhy János, Torda Kálmán, Uy Károly, Warga László, Mälder Gyula, Wellisch Andor, ifj. Ziegler Géza.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Anyagárak — Munkabérek

Épitési anyagárak julius 1-én.

A Magyarországi Épitőanyagkereskedők Szövetsége 1923. évi julius 1-én a következő árakat jegyzi:
Jóváhagyás céljából a OKÁB-hoz felterjesztve.

	Nagybani árak gyárból waggonba		Detail árak 100-on f.	Detail árak 100-on a
Falitégla				
kisméretü agyagt. pr. 1000	56500.—	6% +	87·—	90·—
nagyméretü „ „ 1000	735 0.—		112·—	119·—
nagyméretü mészhomokt.	55000.—		82·—	85·—
Tetőcserép				
hornyolt pr. 1000 drb. . .	120000.—		180·—	190·—
hódfarku „ 1000 „ . .	80000.—		120·—	124·—
cementcserép „ „ . .	100000.—		130·—	140·—
Mész.				
Fával égetett darabos . . .	4900·—			
Szénnel v. gázzal égetett	4000—4400		80·—	85·—
Oltott köbméterenkint	44000		60·—	65·—
Portlandcement				
Beremendi	6450.—	6% +	105·—	110·—
Bélapátfalvai	8000.—			
budai	6450·—			
felsőgallai	5700·—			
lábatlani	6400·—			
nyergesujfalusi	6100·—			
selypi	6100·—			

100 kg-ként

Cementárak nagybani vételnél papircsomagolással együtt értendők.
Selyp esetében zsák nélkül, kölcsön juta zsákban.

Gipsz			
Stuccatur-gipsz osztr. 100 kg.	8200.—	95·—	100·—
Stuccatur-gipsz erd. 100 kg.	8700·—		
alabástrom 100 kg.	12500·—	150·—	160·—

Csomagolás külön.

Gipsztábla			
6 cm. vastag négyz.méterenk.	2400·—	2800·—	3000·—
menyezetnád „ „	175·—	230·—	240·—

Kátrányfedéllemez.

90-es per 10²	16500·—
100-as „	15400·—
120-as „	13750·—
159-es „	11550·—
200-as „	9350·—

109 tekercsen felüli vételnél 10% árengedmény.

Aszfaltszigetelő lemez.

5 mm. vastag m²-ként	2100·—
7 mm. „ m²-ként	2600.—
Facement	450·—
Tetőmáz	380·—
Nyers kátrány	350·—
Szurok	450·—
Carbolineum	450·—

Müpala.

Asbestpala drb-ként	375—410		450—500
cellulozepala drbként	300·—	·—	400·—

Vas. 480-szeres

Betonvas 11 mm-ig alapár	565·—	+ felár	10% emelkedés
betonvas 11 mm. felül alapár	565·—		
vasgerenda alapár	565·—	+ felár	
hengerhuzal 5 mm-en felül	590·—	+ felár	

A forgalmi adó külön számittatik fel. Árak minden levonás nélkül készpénzfizetés ellenében értendők.

Faárak:

A fapiacon jelenleg jegyzett árak: faragott fa (6 m.-ig) 100—110.000 K, minden további méter 4000 K, épitő áru (keskeny) 130—135.000 K, (széles) 145—155.000 K, asztalos áru 180—200.000 K, válagott luc 200—220.000 K, léc, zárléc 130—140.000 K, fenyő gömbfa (6 m.-ig) 80.000 K, tölgyfa I-a 260.000, átlagos 20.000 K, kőris I-a 220.000. átlagos 280.000.

Kályhásmunkák uj árszabálya. (Engedélyezve az OKÁB által.) Kályhaátrakások: Vágottszélü csempénként 310 K és igy 1 drb. 2½ meg 2—7 soros 81 csempét magábafoglaló kályha összegezve 24.600 K, ugyanezen méret, de éles szélü, azonban fehér kivételével, muokadijkülönbözet kivételével, munkadijkülönbözet cimén 1458 K és igy a fenti méretü 26.068 K. Padlás, pince, vagy bármely idegen helyről hozott kályha felállitása a fenti megállapitott árak helyett a tényleges költségekre a 45 százalék regie és haszontétel felszámitása dlapján számlázható. Kályhatisztitás, sározások: 1 drb. kályha esetében 2400 K, 2—3 kályha egyszerre való csinálása 2200 K, 4, vagy ennél több kályha csinálása 200 K darabonkint. Villamosköltség, ott ahol a körülmények megkivánják, külön számlázható, azonban a 3 százalék forgalmiadó a már részletezett árakban benne van és igy külön felszámitani tilos. Végül regiemunkáknál ezidőszerint felszámitható anyagárak: chamot tégla magyar, normális méretü 280 K, padlástégla 78 K, fedélcserép 79 K. 1 puttonyanyag 375 K, sitt kályhánként 1200 K 1 kiló 28 kályhakötő drót 800 K. Segéd óránként ezidőszerint 1923. március 27-iki dijtáblázatsa 50 százalék felár fizetendő. Napszámos órabére 180 K óránkint.

A stukkaturnádszövetek árai ujból emelkedtek s jelenleg a piacon a következő árakat jegyzik: Ia kivitelben m²-kint 186 K, IIa kivitelben 126 K.

Uj fuvardijak. Az OKÁB az árufuvarozás dijait a főváros és a környék területére ujból megállapitotta. Egésznapos fuvar kétlovas kocsival 25300 K.

Üvegárak. m² ¼ raktárüveg üveg 6600, m² 2 mm. solin üveg 11.500, m² 2 mm solin üveg 17.000—32.000, m² 4 mm solin üveg 32.000—53000, m² 2 mm. homályos üveg 13.600, m² 2 mm. mintázott üveg 14800, m² 3—4 mm szines 23.900, fehér ornament 13.500, kitt 320—360—640 K kgr.-ként netto.

Munkabérek.

Az épitőipari munkabérek 1923 julius 2-ától. A Budapesti Épitőmesterek, Köművesmesterek és Épitési Vállalkozók Szövetségének végrehajtó bizottsága az év 23-ik hetétől, f. é. junius 18-tól kezdődő érvénnyel a szövetség tagjainál foglalkoztatott épitési szak- és segédmunkások bérét a következőképen állapitotta meg.

Munkaóránként érdem és szorgalom szerint, az érvényben maradó összes szövetségi határozmányok betartása mellett fizetendő koronákan: Falazó köműveseknek 340—425, diszvakolóknak 390—460, fehér-, rabitz- és terranovamunkásoknak 435—505, létraállványon dolgozóknak 410—480, lógóállványon 432—505, kazán- és keményfalazók az alapban 340—425, 20 méter magasságig 460—530, 20 méter magasságon felül külső keményjavitás műállványon, valamint forró és piszkos helyén végzett munkáért 460—530 és 20% pótlék, gipsztáblafalazóknak 340—425, parafakőfalazóknak 340—425, vasbetonos-ácsoknak 340—425, könyvvelbiró állványozók 300—360, vasbetonszerelőknek 250—310, betonkeverők,- kabarcskészitők- és mészoltóknak 220—265, férfi napszámosoknak 200—240, asszonyoknak és 16 éves fiuknak 130—155, kubikusoknak saját szerszámmal: 300—360.

Átalakitásoknál előforduló különféle munkákon (az emeletráépités kivetelével) dolgozó köműveseknek 390 K-tól 460 K-ig fizethető.

Az akkordbérek ugy állapitandók meg, hogy az akkordkereseti lehetőség az órabérszerinti keresetet legfeljebb 20%-kal haladhatja felül.

Vámsorompón kivül eső munkahelyekre a szakmunkások a tényleg fizetett vasuti költségüket igényelhetik.

A bér csak tényleg munkában töltött órákért fizetendő.

Bádogos szerelő órabérek (Junius 7-től). Önálló szakmünkás (bádogos-szerelő) 394, ugyanaz épületvezető minőségben 433, beosztott szakmunkás 330. fiatalabb (2 évig) szakmunkás 256, segédmunkás (segitő) 196—256, napszámos 163—231 korona. Helyben tulóra illetmény és környéki pótlék változatlan, vidéki pótlék (teljes eltátás mellett) szerelőnek 22, segitőnek 11 korona.

Kőfaragó munkabérek Junius 18-ától julius 14-ig 300, 360, 420. Akkordban végzett munkáknál az 1914. évben létesiiett s azóta javított árszabály alapáraira 40.000% felülfizetés jár. Csiszoló munkánál férfi csiszoló órabére 200, 240, 280 K, női csiszoló órabére 140, 170 és 200 K.

Kövező munkabérek julius hó 2-ától; Kövező segéd órabére 400, akkordbére az 1910. évi akordbérnek 50-szerese.

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETÉSEK.

A m. kir. népjóléti és munkaügyi minisztérium az állami lakásépitési akció keretében a X. ker., Pongrácz-uti állami kislakástelepen egy I, II, illetőleg III emeletes-, a Jnranics-uccai telepen kettő: II, illetőleg III, emeletes: egy-, két- és háromszobás lakásokat magábafoglaló épületeket szándékozik felépiteni és az I. föld-, köműves- és elhelyező-, II. válaszfal-, III. szigetelő-, IV. vasbeton-, V. ács-, VI. bádogos-, VII. tetőfedő-, VIII. asztalos-, IX. lakatos-, X. mázoló-, XI üveges-, XII. burkoló-, XIII. takaréktüzhely-, XIV. kályhás, XV. vizvezeték és csatornázási-, XVI. villanyszerelő-, XVII. keritésmunkákra vonatkozó árajánlatokat nyilvános árlejtés utján akarja beszerezni.

Az árlejtésen csupán hazai iparosok vehetnek részt, akik üzletük gyakorlására hatósági eengedéllyel birnak. Bővebb felvilágositást a pályázók az Országos Lakásépitési Miniszteri Biztosság hivatalos helyiségében (V., Szalay-ucca 10. 10. III. em.) naponkint 11—1 óra között nyerhetnek, ahol a részletes versenytárgyalási hirdetmény és az ajánlati ürlap egy példánya összesen 300 K, a költségvetési ürlapok pedig laponként 100 K, egy-egy épületre szóló művelet pedig 3000 K lefizetése ellenében átvehető és a jóváhagyott tervek ugyanott megtekinthetők. A versenytárgyalás határideje *f. évi julius 6-án d. e. 11 óra.* Az ajánlatok aznap d. e. 11 óra 15 perckor fognak felbontatni. Az épitkezések befejezési határideje 1924. március hó 1.

A m. kir. állami hadianyaggyár (Lőporüzem) versenytárgyalást hirdet a Vörösberény határában létesitendő gyártelep második csoportjába tartozó 6 drb. mesterlakóházak. 2 drb. emeletes előmunkás, 2 drb. részben emeletes előmunkás és 4 drb. munkás lakóházak föld, köműves, elhelyező, ács, vasbeton, tetőfedő és bádogos munkáinak vállalatba adására. Az ajánlatok ugy együttesen, mint külön-külön is 1923. évi julius 21-ének déli 12 óráig nyujtandók be a m. kir. állami hadianyaggyár irodájában, IX., Kalvin-tér 7.

Állomási áruraktár épitése Baján. A m. kir. államvasutak gazgatósága nyilvános versenyt hirdet a bajai átrakodó állomáson épitendő áruraktár összes munkáinak biztositására. A kiirási nyomtatványok a m. kir államvasutak igazgatóságának központi tervtárában (VI., Teréz-körut 56. sz. földszint 16. ajtó) 1000 K efizetése ellenében megszerezhetők. Az ajánlatok legkésőbb 1923. évi julius hó 14-én d. u. 13 óráig nyujtandók be.

A magy. kir. népjóléti- és munkaügyi minisztérium az állami lakásépitési akció keretében az Auguszta állami lakótelep uj épületeinek villamos világitásához szükséges villamos lég- és házi csatlakozó vezeték munkálatainak biztositására verseny-

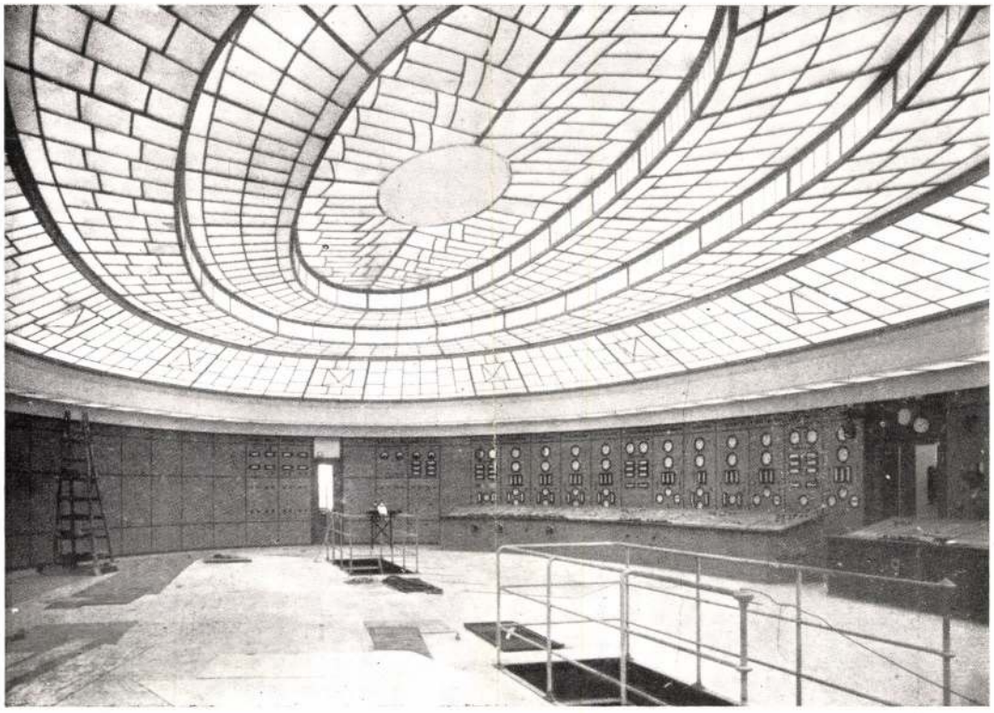

Dr. Bierbauer Virgil: A budapesti kelenföldi 30.000 voltos kapcsolóház kommandótere — Warte des 30.000 Volt Schalthauses — Salle de commandement electrique — Commandement room of swetchhouse

Füredy Oszkár: Textilgyári épületek Sopronban — Textilfabrik in Sopron — Fabrique de textils à Sopron — Cotton Factory building

Tér és Forma 47 kép 1930. 9. sz.

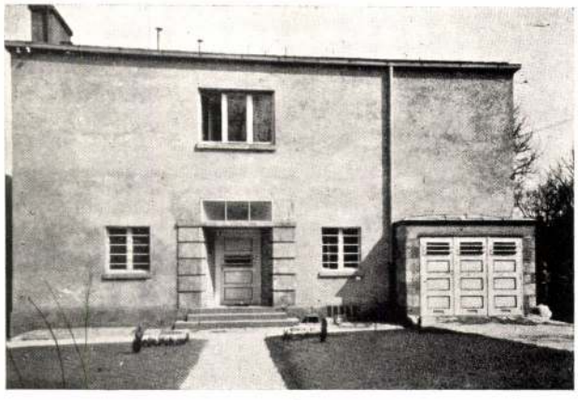

Kotsis Endre: Családi ház Budapesten — Familienhaus — Maison de famille — Family-house

feladatok. Számító segédeszközök. Trigonometriai és szintezési hálózatok kiegyenlítése. — *Oltay Károly* ny. r. tanár.

A geodézia elemei. (VI. féléves gépészmérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás és csoportos gyakorlatok.

Vízszintes mérés. Pontok jelölése. Egyenesek és szögek kitűzése. Hosszmérés. A libella, távcső, noniusz és leolvasó mikroszkóp. A teodolit. Vízszintes szögmérés. Alappontok meghatározása: háromszögelés, pontkapcsolás, sokszögelés. Részletpontok meghatározása: koordinátamérés, elömetszés, tahimetria. Kisebb területek felvétele. Planiméterek. Földosztások. Telekkönyv. Függőleges mérés. Szintezés. Trigonometriai magasságmérés. Barométeres magasságmérés. Rétegvonalas térképek készítése. — *Vincze István* meghívott előadó.

Vasbetonépítés I. folyam. (V. féléves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Mechanika I. és II. f.) Heti 3 óra előadás és 4 óra tervezési gyakorlat.

Híd- és magasépítési vasbetonszerkezetek általános elrendezései. Vasbetonszerkezetek számításának alapelvei. Vasbetonszerkezetek (híd- és magasépítési szerkezetek) méretszámítása. Többtámaszú tömör gerendatartó analitikai és grafikai elmélete. — *Dr. Mihailich Győző* ny. r. tanár.

Hídépítéstan I. folyam. (VI. féléves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Építőanyagok és Vasbetonépítés.) Heti 3 óra előadás és 4 óra gyakorlat.

Vasbeton híd- és épületszerkezetek. (Gerenda- és ívhidak, födémek, lépcsők és vasbeton műhely- vagy raktárépületek, légoltalmi óvóhelyek.) Boltozott hidak. Boltozat-elmélet. Egynyílású kétcsuklós és befogott keretek számítása. Fahidak és fa-rácsosszerkezetek. — *Dr. Mihailich Győző* ny. r. tanár.

Hídépítéstan II. folyam. (IV. éves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Tartók statikája és Hídépítéstan I. f.) Heti 4 óra előadás és 6 óra tervezési gyakorlat, a II. félévben a *B)* tagozatú hallgatók számára még további 2 óra tervezési gyakorlat.

A sztatikailag határozatlan tartók felépítése, belső erőiknek és mozgásaiknak meghatározása általában. A felcserélhetőségi törvények felhasználása. Hatásrendszerek. Alkalmazások. Hajlított és egyben nyomott rúdú tartók. *Szerkezeti rész.* A felhasznált anyagok mechanikai tulajdonságai. A megengedhető igénybevételek. A síkbeli szerkezetek általában. Egyes elemek toldása és kapcsolata szögecseléssel vagy hegesztéssel. Térbeli szerkezetek felépítése rudakból. A vashidak szerkezete általában. A hídszerkezet egyes részei. Méretezés, ellenőrzés. Az erők megoszlása kettőnél több főtartó esetében. — *Dr. Kossalka János* ny. r. tanár.

Vasbetonépítés II. folyam. *(B)* tagozatú IX. féléves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Vasbetonépítés I. f., Hídépítéstan I. és II. f.) Heti 3 óra előadás.

Gabonasiló. Gombafödém. Többnyílású és többemeletes keretszerkezetek méretszámítása. Beton- és vasbetoncölöpök. Rugalmas alátámasztású vasbeton-alaplemez. — *Dr. Mihailich Győző* ny. r. tanár.

Vízépítéstan I. folyam, 2. r. (III. éves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Mechanika I. és II. f.) Heti 4 óra előadás és 4 óra tervezési gyakorlat.

Hidraulika. A víz fizikai tulajdonságai. Hidrostatika. A folyadékmozgás dinamikájának törvényei. Nyilt csatornák és csövek hidraulikája. Talajvíz-mozgás. *Duzzasztóművek.* Szilárd és mozgatható gátszerkezetek, továbbá a duzzasztóművekkel kapcsolatos egyéb műtárgyak: kamarazsilipek, tutajáteresztők, hallétrák tervezése és építése. *Völgyzárógátak.* Célja és nemei. Tervezésük és építésük. *Folyószabályozás.* A folyóvizek tulajdonságai. A szabályozás feladata. Vízmosások, vadpatakok, nagy- és kisesésű folyók szabályozása. Folyók csatornázása. *Mesterséges vízutak.*

vizsgálata és értékelése. Hőszigetelés. Helyi és központi fűtőberendezések. Főbb méretek meghatározása. A levegő áramlása, szellőző-berendezések. Költségvetések vizsgálata és ellenőrzése. Berendezések átvétele. — *Ottó László* meghívott előadó.

Népi építésünk és gyakorlati alkalmazása. (Előadás és gyakorlat III., V. és VII. féléves építészmérnök- és mérnök-hallgatók számára.) Heti 1 óra előadás, pénteken d. u. 6—7-ig a K. I. 33. sz. tanteremben. — *Medgyaszay István* magántanár.

A magyar kastély- és lakóházépítészet történeti fejlődése. (III. és V. féléves mérnök- és építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás (vetített képekkel). — *Dr. Rados Jenő* magántanár.

Építésjog és építésrendészet. Heti 1 óra előadás mindkét félévben, később megállapítandó időben és helyen. — *Dr. Zubriczky József* meghívott szakelőadó.

Épületek jókarbantartása. A II. félévben heti 1 óra előadás, később meghatározandó helyen és időben. — *vitéz Láczay Oszkár* magántanár.

A pártázatos renaissance-építés Magyarországon. A II. félévben heti 2 óra előadás, később meghatározandó helyen és időben. — *Dr. Lechner Jenő* c. ny. rk. és magántanár.

E) Mérnöki tárgyak.

Geodézia I. folyam. (II. éves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány Analízis és geometria I. f. és Kísérleti fizika I. és II. félév.) Heti 5 óra előadás és mérőgyakorlatok.

Bevezetés. Alapfogalmak. Mértékegységek. A kiegyenlítés elemei. Mérési hibák. Középhiba és a súly. A legkisebb négyzetek módszere. Közvetlen mérések kiegyenlítése egy ismeretlennel. Számoló és másoló eszközök. Területmérés és számítás. *Vízszintes mérés.* Elemi műveletek. Pontok jelölése. Egyenes vonalak és szögek kitűzése. Hosszmérés. Geodéziai műszerek alkotórészei (libella, távcső, noniusz, mikroszkóp). A teodolit. Vízszintes szögmérés. Hibaforrások és hibakiküszöbölés. Egyszerű és szorzó szögmérés. Iránymérés. Külpontos szögmérések. Alap- és részletpontok meghatározása. Földi és légi fotogrammetria. Kisebb területek felvétele. Földosztás. Határszabályozás. Tagosítás. *Függőleges mérés.* Szintezés. A szintező műszer. Szintező lécek. Hibaforrások, hibakiküszöbölés. Vonal- és területszintezések. Trigonometriai és barométeres magasságmérés. Rétegvonalas térképek készítése tahiméterrel és szintező műszerrel. — *Oltay Károly* ny. r. tanár.

Geodézia II. folyam. (III. éves mérnök-hallgatók számára.) Előtanulmány: Geodézia I. f. és Analizis és geometria II. f.) Heti 2 óra előadás. A tanév végén mérési gyakorlat külső terepen.

Országos háromszögelések. Rekognoszkálás. Alappontok megjelölése. Heliotrop, éjjeli jelzések. Szögmérő műszerek. A Schreiber-féle szögmérés. Bázismérés. Borda, Bessel, Brunner, Ibanez bázismérői. Jäderin-féle drótmérés. Szalag-mérések. Hosszmérés, szögmérés, pontmeghatározás pontossága. Közvetlen mérések kiegyenlítése egymástól függő ismeretlenekkel. Háromszögelés kiegyenlítése. Feltételi egyenletek alakja és száma. Alkalmazás egy városmérési hálózatra. Pontkapcsolások kiegyenlítése. Felsőrendű hálózatok számítása. Bázisredukció. Legendre tétele. Vetületek, különösen a magyar országos felmérés vetülete. Felsőrendű szintezések. Műszerek, lécek, léckomparátorok. Különleges eljárások a pontosság fokozására. Ortométeres és dinamikai korrekció. A szintezések kiegyenlítése. A magyar elsőrendű szintezés. — *Oltay Károly* ny. r. tanár.

Geodéziai továbbképzés. (*A*) tagozatú mérnök-hallgatók számára.) A VIII. félévben heti 2 óra, a IX.-ben heti 6 óra gyakorlat.

Műszervizsgálatok. Terület-, szög- és hosszmérések. Tagosítási osztás-

A természetes és mesterséges építőanyagok — mint fa, kő, tégla, kötőanyagok (mész, cement), homok, kavics, beton, vas — előfordulása, mechanikai és egyéb tulajdonságaik. Az anyagvizsgálat módszereinek ismertetése és bemutatása. Kő- és téglafalazatok, azok szilárdsága. Betonépítés. Vasbeton. — *Dr. Mihailich Győző* ny. r. tanár.

Építőművészeti enciklopédia. (III. éves mérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás.

Az építés fejlődéstörténete kezdve az ókortól napjainkig. — *Wälder Gyula* ny. r. tanár.

Képzőművészetek története I. folyam. (IV. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Ókori építészet, Középkori építészet és Újkori építészet.) Heti 2 óra előadás.

A művészet fejlődése a kezdettől (ősember művészete) az egyiptomi, asszír, babiloniai, ó-perzsa, hetita, egei művészet, a görög és római klaszszikus művészet, valamint az ókeresztény és bizánci, román és gót művészet ismertetésével. — *Csányi Károly* ny. r. tanár.

Képzőművészetek története II. folyam. (IX. féléves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Képzőművészetek története I. f.) Heti 4 óra előadás.

A művészet fejlődése a reneszánsztól kezdve napjainkig. A olasz reneszánsz festészet és szobrászat, németalföldi, német, francia, spanyol és magyar reneszánsz festészet és szobrászat, az olasz, németalföldi, német, francia, angol és spanyol, valamint a magyar barokk festészet és szobrászat. A XIX. század művészete, romantikusok. — *Csányi Károly* ny. r. tanár.

Térművészet. (IX. féléves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Épülettervezési gyakorlatok III. f., Városépítéstan, Ókori építészet, Középkori építészet, Újkori építészet.) Heti 2 óra előadás.

Külső terek. Általános alakjuk. Városi terek. Utcák. Külső térségek harmóniája és a kialakításukhoz szükséges eszközök. A belső kifejezése a külsőben. *Belső terek.* Osztatlan terek és tércsoportok. Térarányok. Térelzáró felületek struktúrája. Támaszok kialakítása. Hosszanti és központos téralakok. A terek hatásának növelése. Belső terek természetes megvilágítása. Belső és külső terek mesterséges megvilágítása. Belső terek építészeti kiképzése. — *Dr. Kotsis Iván* ny. r. tanár.

Belső berendezések. (IV. éves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 3 óra előadás.

Előismeretek. Bútorasztalos, kárpitos, fémmegmunkáló, üveges és kőmegmunkáló iparágak; anyagaik, szerszámaik és eljárásaik. *Mozgó berendezési tárgyak.* Szekrény, asztal, ülő-, fekvő-, valamint átmeneti bútortípusok, szőnyegek, függönyök, képek és iparművészeti tárgyak ismertetése, rendeltetés, méretezés és szerkezeti szempontból. *Rögzített berendezési tárgyak.* Padozatok, falak, mennyezetek kiképzése; ajtók, ablakok; természetes és mesterséges világítás; beépített bútorok, faburkolatok; belső lépcsők; kandallók, kályhák és fűtőtestburkolatok. *Tervezések.* Bútordarabok tervezése 1:10 léptékben, szerkezeti megoldásokkal és méretezéssel. — *Tattay György* meghívott előadó.

Kertépítészet. (IX. féléves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás.

A kert szerepe az építészetben; művészi fejlődése a műtörténeti korokban. A mai kertépítés gyakorlati tudnivalói. Rövid növényismertetés. Két kerttervezet készítése. — *Dr. Kiss Tibor* meghívott szakelőadó.

Épületek vízellátása és fűtése. (VIII. féléves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás.

Épületek vízvezetéki és csatornázási berendezései, vezetékek és szerelvények ismertetése. Szerelési munkák ellenőrzése. Szennyvízderítő berendezések. A hőátszármaztatás nemei. Az építőanyagoknak hőtechnikai

a valóságból vett tényleges helyszínrajzon, mint költségvetési kiírás alapjául szolgáló beadási tervezet feldolgozva. Távlati képpel, belsőségek részletes megoldásával és modellel. Ezenkívül minden hónapban egy, összesen nyolc darab zárthelyi tervezet. — *Dr. Kotsis Iván* ny. r. tanár.

Különféle rendeltetésű köz- és magánépületek tervezése. — *Wälder Gyula* ny. r. tanár.

Lakóépületek tervezése. (II. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Épületszerkezettan I. f.) Heti 2 óra előadás.

Lakóház és lakástipusok. A szabadonálló egylakásos, földszintes és emeletes családiház. Magyar vidéki lakóházak. Iker- és négylakásos ház. Sorház. Bérház: bérháztömbök beépítése. Lakáscsoportosítás. Csonka és garszonlakások. Kertes bérház. Sokgyermekes családok elhelyezése. Egységes lakótelepek. Nyaralók és hétvégi házak. Házi garageok. *Lakóházak részletei.* A helyiségek méretei és alakjai. Szobák alaprajzi bővítése. Külső és belső lépcsők. Ajtók és ablakok. Konyhák, mosókonyhák, fürdőszobák, mosdók. Terasz, loggia, erkély és tetők. — *Dr. Kotsis Iván* ny. r. tanár.

Középületek tervezése. (III. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Lakóépületek tervezése és Épületszerkezettan II. f.) Heti 3 óra előadás.

Alsó-, közép-, felsőfokú iskolák, vendéglátóüzemek, kórházak és egyéb egészségügyi intézmények, múzeumok, színházak, mozgóképszínházak, hangversenytermek, sporttal kapcsolatos létesítmények építészeti kialakítása. Az épületek elhelyezésénél fennforgó szempontok. Az alaprajzi kialakítás, valamint a felépítmény és homlokzat megtervezése az épületben végbemenő üzem tekintetbevételével. A legfontosabb tervezési adatok. Példák bemutatása. — *Dr. Friedrich Loránd* mint helyettes.

Ipari és gazdasági épületek. (VIII. féléves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Épületszerkezettan I., II. és III. f.) Heti 3 óra előadás.

Mezőgazdasági épületek tervezése. Pajták, magtárak, górék, jégvermek, istállók, takarmánysilók, trágyatelepek. Mezőgazdasági munkáslakások. A falusi kislakóház. Ipari építmények tervezése. Ipari épületek különleges szerkezetei. Munkatermek elrendezése, megvilágítása, szellőztetése és szerkezetei. Munkásöltözők, mosdók, zuhanyok és étkezők. Kazán- és gépházak. Gépalapozások. Gyakoribb ipari üzemek tervezése. Gabonatárházak, malmok, vágóhidak, víztornyok, pincék és bortartányok, égetőkemencék, gyárkémények és egyéb tüzeléstechnikai építmények. — *Dr. Kotsis Endre* ny. rk. tanár.

Városépítéstan (VII. és VIII. féléves mérnök- és építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: mérnök-hallgatóknál Vasútépítéstan I. f. 2. r., építészmérnök-hallgatóknál Épülettervezési gyakorlatok II. f.) Heti 3, illetőleg 1 óra előadás és a VIII. félévben 4 óra gyakorlat.

A városrendezés előmunkálatai. A városépítés történeti áttekintése. Építési és szabad területek kijelölése. A telek és beépítése. A lakónegyed felosztása és beépítése. Az építésügy szabályozása, építési övezetek beosztása. Iparterület. Városmag. A forgalom közüzemi vonalai és berendezései. A közúti forgalom útvonalai, szelvényei, csomópontjai. Útszabályozás. A városrendezés jogi és pénzügyi eszközei. A közműkérdés. Közintézmények, középületek, terek. Időszerű városrendezési kérdések. — Gyakorlatok tárgya: általános városrendezési tervek. — *Dr. Krompecher György* intézeti tanár.

Építőanyagok. (III. féléves mérnök- és építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány mérnök-hallgatók részére: Geológia és Mechanika I. f., építészmérnök-hallgatók részére: Kőzettan, Kémia, Kémiai technológia és Alkalmazott szilárdságtan I. f.) Heti 2 óra előadás, csoportos laboratóriumi gyakorlatokkal.

részletes vállalati feltételek, hatósági eljárások, munkák vállalatba adása stb. — A gyakorlatokon: beadványi terv és munkatervek kapcsán megrendelési és szerkezeti rajzok elkészítése. Előméret és költségvetés összeállítása. — *Arvé Károly* ny. rk. tanár.

Magasépítéstan I. f. (II. és III. féléves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Épületszerkezettan és Ábrázoló geometria.) Heti 2, illetőleg 4 óra előadás és 4 óra gyakorlat.

Egyszerű földszintes épületek falazatai vályogból, terméskőből, téglából és betonból. Falak szigetelése felszálló talajnedvesség ellen. Az építőia fajai, kitermelésük és feldolgozásaik. Fakötések. Fa-födémszerkezetek és alkalmazásuk. Egyszerű tetőalakok és fedélszerkezetek. Nád, szalma, fazsindely, cserép és pala fedések. Falak építése. Emeletes épületek falának vastagsága. Kémények, boltívek és kiváltások. Vékony válaszfalak. Vakolt és nyerstégla homlokzatok. Boltozatok alakjai. Donga-, kereszt-, cseh- és kupolaboltozatok. Használtabb boltozott és vasbetonfödémek. Kőből készült szerkezetek. Faragottkő homlokzatburkolatok. A műkő. — *Dr. Kotsis Endre* ny. rk. tanár.

Magasépítéstan II. f. (IV. és V. féléves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Magasépítéstan I. f.) Heti 3 óra előadás és 4, illetőleg 3 óra gyakorlat.

Lépcsők elrendezése és méretezése. Lebegő és gyámolított lépcsők szerkezete. Vasbeton lépcsők burkolata. Összetett idomú épületek tetőformája. Gyámolított és gyámolítatlan tetőszerkezetek. Összetett fedélszék. Alapozások. Hő- és hangszigetelés. Nedvesség elleni szigetelések. Kislejtésű tetők és teraszok lefedése. Bádog épületalkatrészek. Padló és falburkolatok. Ajtók és ablakok. Faajtók és ablakok vasalása. Vasajtó és ablak. Szobafestő- és mázolómunkák. Épületüvegezések. Gyakoribb épülettípusok szerkezetei. Kerítések, árnyékszékek. A falusi kislakóház. Gyakoribb mezőgazdasági épületek. Favázas építmények. Emeletes épületek fővázа. Légoltalom. Az építés megszervezése. Terv és költségvetés. Építés. Az építőipar. Az építési vállalkozás. Épületek értéke és avulása. Becslések. — *Kotsis Endre* ny. rk. tanár.

Épülettervezési gyakorlatok I. folyam. (II. éves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 6 óra gyakorlat.

Bevezetés az épületek tervezésébe. Egy tért magukba foglaló és kisebb térkapcsolásokat tartalmazó épületek, valamint kis családi házak tervezése. — *Wälder Gyula* ny. r. tanár.

Épülettervezési gyakorlatok II. folyam. (III. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Lakóépületek tervezése, Épületszerkezettan II. f. és Épülettervezési gyakorlatok I. f.) Heti 10 óra gyakorlat.

Községek, kisvárosok és nyaralótelepek részére készítendő kb. 2000 köbméter beépítésű épület tervezése (orvosi lakóház, falusi egészségház, kis szálló- és vendéglő-, étteremépület, turistaház, postahivatal, községháza, erdészház, kisebb vasúti állomásépület.) Többemeletes bérház tervezése budapesti telkeken, a Budapesti Építésügyi Szabályzat kikötéseinek figyelembevételével. A két terven kívül minden hónapban egy, összesen kilenc darab zárthelyi tervezet készítése (kisebb tervezési probléma, vázlatos alakban megrajzolva). — *Dr. Kotsis Iván* ny. r. tanár.

Épülettervezési gyakorlatok III. folyam. (IV. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Épülettervezési gyakorlatok II. f. és Középületek tervezése.) Heti 20 óra gyakorlat.

A „Középületek tervezése" című tárgy folyamán ismertetett épületcsoportok valamelyikéből vett tervezési programm alapján rajztermi tervezési munka. Vázlattervek, tervezetek, nagyobb léptékű részletrajzok, távlati kép, esetleg modell készítése. — *Dr. Friedrich Loránd* mint helyettes.

Két feladat, kb. 8—10.000 köbméter terjedelmű középület megtervezése,

ismertetése alapján. *Rajzfeladatok* az alaktani részhez: oszlopfejezetek, ajtó-, ablaknyílások, mérművek és végződések rajzolása, illetőleg szerkesztése; a történeti részhez: egy-egy műemlék feldolgozása mintalapok, régi helyszíni felmérési vázlatok, vagy műemlékek helyszíni felmérése nyomán. — *Csányi Károly* ny. r. tanár.

Újkori építészet. (III. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Ókori építészet és Középkori építészet.) Heti 3 óra előadás és 3 óra gyakorlat.

Az építőművészet története a XV. század közepétől a XX. századig. A renaissance, barokk, új-klasszicizmus és az eklekticizmus építőművészetének részletes tárgyalása Itáliára, Németországra, Franciaországra és Magyarországra, valamint Spanyolországra és Angliára vonatkozólag. Az egyes korok ismertetése a nevezetesebb művészegyéniségek működése, valamint általános, összefoglaló jellemzések kapcsán. Gyakorlat: a tárgyalt korok alaktani jellegzetességeinek ismertetése és az építőművészeti emlékek jellemző részeinek rajzolása; felvételi rajzok készítése műemlékekről. — *Dr. Friedrich Loránd* mint helyettes.

Az épületszerkezetek elemei. (V. éves gépészmérnök-hallgatók számára.) A IX. félévben heti 2 óra előadás.

Az építési szerkezetek alapelvei. Falazatok: kőből, téglából, betonból, vasbetonból, fából és vegyes anyagokból. Kerítések. Alapozás, nedvesség elleni szigetelés. Kéményépítés, kazánbefalazás, gépalapok, lehorgonyzások, szerelvények befalazása. Födémszerkezetek, boltozatok. Fedélszékek, feszítő-, függesztőművek, rácsosszerkezetek (különösen gép-, kazánház és műhelyépületek fölött). Lépcsők. Ajtók, ablakok. Falak, födémek felületképzései. Padlóburkolatok. Rövid áttekintés a gyárépületek, kazánházak, gépházak, munkatermek, műhelyek, raktárak építési elveiről. — *Arvé Károly* ny. rk. tanár.

Épületszerkezettan I. f. (II. féléves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás és 4 óra gyakorlat.

Az előadás anyaga a Magasépítéstan I. folyamának első fele. — *Dr. Kotsis Endre* ny. rk. tanár.

Épületszerkezettan II. folyam. (II. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Épületszerkezettan I. f., Ábrázoló geometria.) Heti 4 óra előadás és 4 óra gyakorlat.

Általános tájékoztatás. Szerkezeti falak, pillérek, kiváltások. Homlokzatképzéssel kapcsolatos szerkezetek, párkányok, erkélyek, függőfolyosók, korlátok. Támfalak. Alapozás, nedvesség elleni szigetelés. Fafalak. Vázasfalak. Válaszfalak. Kerítések. Födémek (síkfödémek és boltozatok). Az épületek lefedése (fedélszékek fából és vasból). Lépcsők (egyszerű fekvő, gyámolított és lebegő lépcsők: kőből, műkőből, fából és vasból, és az ezekkel kapcsolatos szerkezetek). Mindenkor építőanyagtani ismeretek, gazdasági vonatkozások és jogszabályok közlése. — A gyakorlatokon: e szerkezeteknek példákon való feladatszerű teljes feldolgozása. — *Arvé Károly* ny. rk. tanár.

Épületszerkezettan III. folyam. (III. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Épületszerkezettan II. folyam.) Heti 4 óra előadás és 4 óra gyakorlat.

Nagyobb fesztávú fedélszékek és áthidaló szerkezetek fából és vasból. Fedélhéjazatok, tetőszerelvények. Épületbádogos munkák. Üvegfedelek, síkfedelek, teraszok. Asztalos, lakatos, mázoló és üvegés munkák. Ajtó-, ablak-, kirakatszerkezetek, üvegfalak. Falak és födémek felületképzései. Talajburkolatok. Vízvezetéki, csatornázási, gázvilágítási, villanyvezetéki, központi fűtési és szellőztetési berendezésekkel kapcsolatos szerelő és építési munkák. Kályhák és tűzhelyek. Költségvetés, méretkimutatás. Építésvezetés, épületek felülvizsgálata és leszámolása. Építésügyi szabályok,

szakmában előforduló összetettebb térformákról és ugyanezek távlati képének megrajzolása árnyékolással ceruzarajzban, és egyszínű aquarellben. — *Laszgallner Oszkár* mint helyettes.

Szabadkézi rajz I. f. (I. éves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 6 óra gyakorlat.

Folt- és tömeghatás, befoglaló forma, pozitív és negatív formák gyakorlása. Különböző stílusú díszítmények rajzolása gipszmintákról, árnyékolással, ceruzával, ecsettel, tollal és szénnel. Távlati rajzok készítése modellekről. Összetettebb építészeti térformák rajzolása modell és ortogonális vetületek alapján, különféle rajztechnikákkal. Árnyékszerkesztés gyakorlása. — *Laszgallner Oszkár* mint helyettes.

Szabadkézi rajz II. f. (II. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Szabadkézi rajz I. f.) Heti 3 óra gyakorlat.

Épületrészletek, majd egész épületek távlati képének rajzolása artisztikus vázlatokban. Kisméretű és gazdag díszítésű tárgyak rajzolása az anyagszerűség érzékeltetésével. Épületkülsők és belsők távlati képének rajzolása tusstollal, mintalapokról. Bevezető gyakorlatok a színes vízfestéshez. Épületek távlati képeinek másolása színes vízfestésű mintalapokról. — *Laszgallner Oszkár* mint helyettes.

Vízfestés. (III. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Szabadkézi rajz I. f. és II. f.) Heti 2 óra gyakorlat.

Színes vízfestmények készítése épületekről, modell, majd természet, végül vetületek után, az épületnek környezetbe való állításával. Kirándulásokon készített építészeti vázlatok feldolgozása rajzteremben ceruza-, színes vízfestés-, tempera- és tollrajzokban. — *Laszgallner Oszkár* mint helyettes.

Alakrajz. (III. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Szabadkézi rajz I. és II. f.) Heti 2 óra gyakorlat.

Az emberi test rajzolása gipszalakokról. Vázlatok készítése kis méretben, összefoglalt formákkal különböző mozdulatú gipszalakokról és beállítható famodellről. Drapériás alakok, fej és végtagok rajzolása. — *Laszgallner Oszkár* mint helyettes.

Mintázás I. folyam. (III. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Szabadkézi rajz.) Heti 2 óra gyakorlat. — *Bory Jenő* meghívott szakelőadó.

Mintázás II. folyam. (IV. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Mintázás I. f.) Heti 2 óra gyakorlat. — *Bory Jenő* meghívott szakelőadó.

Ókori építészet I. f. (I. éves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás és 4 óra gyakorlat.

Általános bevezetés az építési alaktanba, a görög-római építési formák részletes ismertetése. A görög-római építés formáinak gyakorlása, valamint alkalmazása kisebb tervezéseken. — *Wälder Gyula* ny. r. tanár.

Ókori építészet II. f. (II. éves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás.

Az ókori építés fejlődésének története a keresztény építészet koráig. *Wälder Gyula* ny. r. tanár.

Középkori építészet. (II. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Ábrázoló geometria és Ókori építészet.) Heti 4 óra előadás és 3 óra gyakorlat.

Alaktani rész. Az ókeresztény, bizánci, román és gót stílusok ismertetése. Oszlopok, pillérek, fejezetek, párkányok, nyílások (ajtó és ablakok), boltozati rendszerek, boltozati bordák és díszítő elemek. *Történeti rész.* A középkori építészet fejlődése az ókeresztény építészettől kezdve a bizánci, román stílusokon át a gót stílus befejeződéséig, kiváló emlékek

ságtana. Az állékonyság feltételei. Folyadéknyomás. Földnyomás. Szélnyomás. A boltozat és támfalainak ellenőrzése. A hajlított tartó rugalmas alakváltozása. Statikai szempontból határozatlan egyszerű szerkezetek erőjátéka. A többtámaszú tartó támaszerői és hajlítónyomatékai. A kihajlás problémája. — *Dr. Csonka Pál* ny. r. tanár.

Vas- és vasbetonszerkezetek. (III. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Alkalmazott szilárdságtan II. f., Épületszerkezettan II. f., Építőanyagok.) Heti 3 óra előadás és 3 óra gyakorlat.

A vasbeton mint építőanyag. A méretszámítás alapelvei. Vasbetonkeresztmetszetek tervezése és ellenőrzése központos nyomásra, hajlításra és külpontos nyomásra. Szerkesztési elvek. Épületszerkezetek és épületvázak méretezése. A vas mint építőanyag. Vaskötések tervezése és ellenőrzése. Összetett keresztmetszetű rudak és rácsos szerkezetek méretezése. Szerkesztési elvek. Épületszerkezetek és épületvázak méretezése. *Dr. Csonka Pál* ny. r. tanár.

Nagyobb térelhatároló szerkezetek. (VII. féléves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Vas- és vasbetonszerkezetek és Épületszerkezettan III. f.) Heti 2 óra előadás.

A kétcsuklós és befogott ívtartó elmélete. Egyszerű síkbeli és térbeli erőjátékú csarnokvázak erőjátéka. Csarnokszerkezetek hossz- és keresztirányú merevítése. Egy- és többhajós csarnokszerkezetek fából, vasból, vasbetonból. Jellegzetes szerkezeti részletek. Csarnoktérek megvilágítása. — *Dr. Csonka Pál* ny. r. tanár.

Válogatott fejezetek a tartószerkezetek köréből. (*B*) tagozatú IX. féléves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Hídépítéstan II. f.) Heti 2 óra előadás és 2 óra gyakorlat.

A statikailag többszörösen határozatlan tartók megoldására vonatkozó egyes eljárások és alkalmazásuk egyes tartótípusokra. Rugalmasan támasztott tartók. Merev csomópontú rácsos tartók mellékfeszültségei. *Dr. Kossalka János* ny. r. tanár.

Szilárdsági kísérletek. (*B*) tagozatú IX. féléves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Hídépítéstan I. és II. f.) Heti 2 óra laboratóriumi munka.

A beton szilárdságára befolyást gyakorló tényezők vizsgálata. Útbetonkészítés és laboratóriumi vizsgálat. Nyomott és hajlított beton- és vasbetontesteken rugalmassági mérések. A laboratóriumi vizsgálat módszereinek és műszereinek bemutatása. *Dr. Mihailich Győző* ny. r. tanár.

A rugalmas kihajlás elmélete. Az I. félévben heti 2 óra előadás. a K. II. 44. sz. teremben, később megállapítandó időben. — *Dr. Barta József* magántanár.

A csavarás elmélete. A II. félévben heti 2 óra előadás a K. II. 44. sz. teremben, később megállapítandó időben. — *Dr. Barta József* magántanár.

Fejezetek a mechanikai mérések köréből. Heti 2 óra előadás. *Dr. Thamm István* magántanár.

A szilárdságtan különleges problémái. Heti 2 óra előadás. — *Dr. Sályi István* magántanár.

D) Képzőművészet, építészet.

Szabadkézi rajz. (I. féléves mérnök- és I. éves gépészmérnök-hallgatók számára.) Az I. félévben heti 4, a II. félévben heti 2 óra gyakorlat.

Bevezető rajzgyakorlatok, majd egyszerű térformák rajzolása, ezzel kapcsolatban egyszerűbb távlattani törvények megismertetése. Méretezett ortogonális vetületi rajzok készítése a mérnöki, illetve gépészmérnöki

A gyakorlatokon az ásványok megismerése és tanulmányozása a tanszék gyüjteményei és kristályminta-sorozata alapján. Jellemző kristálymetszetek és kőzetvékonycsiszolatok vizsgálata. — *Dr. Vendl Aladár* ny. r. tanár.

Teleptan. (V. féléves vegyészmérnök-hallgatók számára.) Heti 3 óra előadás.

A kémiai ipari és közgazdasági szempontból nevezetes ásvány- és kőzetanyagok képződése és előfordulása. Az ércek, kősó, foszfátok, mészkő, magnezit, alumíniumkőzetek, grafit, ásványszenek, szénhidrogének stb. legfontosabb hazai és külföldi telepeinek ismertetése. — *Dr. Vendl Aladár* ny. r. tanár.

Kőzettan. (I. féléves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 3 óra előadás; kirándulások.

A Föld részei. A légkör és a víz kőzeteket pusztító, illetve építő munkája. Építőanyagok földtani és kőzettani leírása, előfordulása, termelése és felhasználása. Fontosabb mélységbeli és kiömlésbeli eruptív kőzetek, üledékes és kristályos palakőzetek. Szobrászati célra alkalmas kőzetek. A kőzetek tartóssága, idő- és fagyállósága. A mállás fajai és okai. A tartósság fokozása. A talaj az épületek alapozása szempontjából. A talaj tektonikája és hidrogeológiai viszonyai. — *Dr. Papp Ferenc* meghívott előadó.

Talajtan. (III. féléves és *C)* tagozatú IX. féléves mérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás.

A talaj fogalma. Talajképződési tényezők szerepe a talaj kialakulásában. A talaj fizikai, kémiai és vízgazdálkodási sajátságai. A talaj termőereje. Talajrendszertan és a fontosabb talajtípusok ismertetése. A talajjavítás és táperőfenntartás alapelvei. Talajtérképezés. — *Dr. Mados László* magántanár, meghívott előadó.

C) Mechanika, szilárdságtan.

Mechanika I. folyam. (II. és III. féléves mérnök-hallgatók számára.) Heti 4, illetőleg 2 óra előadás és 3 óra gyakorlat.

Erő és egyensúly fogalma. Merev testre működő erők egyensúlyának analitikus feltételei. Hatás és ellenhatás törvénye, támaszerők és belső reakcióerők meghatározása. Erőcsoportok egyenértékűsége, eredő erő, eredő erőpár, erőcsavar. Folytonosan megoszló erők. Grafikus módszerek, vektorsokszög, bakállvány és rácsostartók rúderő-meghatározása, nyomatékmérő hossz, kötélsokszög. Súlypont. Statikai surlódás. Síkidomok első és másodrendű nyomatékainak meghatározása. A rúd igénybevételei és alakváltozása, húzás, nyomás, nyírás, egyenes hajlítás, ferde hajlítás, külpontos húzás és nyomás, kihajlás. Statikai határozatlanság fogalma. *Dr. Barta József* mint helyettes.

Mechanika I. folyam. (I. éves gépészmérnök-hallgatók számára.) A II. félévben heti 5 óra előadás, 5 óra gyakorlat és csoportos szilárdsági kísérletek.

Merev testek statikája. Síkbeli erők. Számító és szerkesztő eljárások. Térbeli erők. Súlypont. Stabilitás. Surlódás. *Rugalmas testek statikája.* Belső erők értelmezése. Feszültség. Húzás-nyomás. Nyírás. Csavarás. Hajlítás. Statikai határozatlanság. Szilárdsági kísérletek. Az általános elmélet alapvonalai. Feszültségi állapotok. Méretezés összetett szilárdságra. — *Dr. Bresztovszky Béla* ny. r. tanár.

Mechanika II. folyam. (IV. féléves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Mechanika I. f. és Analizis és geometria I. f.) Heti 4 óra előadás és 3 óra gyakorlat.

Az anyagi pont és merev test kinematikája. Az anyagi pont kinetikája, a dinamikai alaptörvény, eleven erő tétele, potenciál, alkalmazások. A D'Alembert-elv alkalmazása az anyagi pontrendszerre és a merev test

mozgására. Rugalmas testek rezgései, dinamikus igénybevétel. A kontinuum mechanikájának alapjai, a feszültség és alakváltozás vizsgálata. Alkalmazás a rugalmasságtanra és a folyadékáramlásra. — *Dr. Anderlik Előd* ny. r. tanár, mint helyettes.

Mechanika II. folyam. (II. éves gépészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Analízis és geometria I. f. és Mechanika I. f.) A III. félévben heti 4 óra előadás és 4 óra gyakorlat.

Kinematika. Pontok mozgása. Testek mozgása.

Kinetika. Pontok mozgása. Mozgásegyenletek. Az indítás tétele. Munkatétel. Látszólagos mozgás. Testek mozgása. A testek D'Alembert egyenletei. A súlypont tétele. A perdület-tétel. Forgás álló tengely körül. Ütközés. *Dr. Bresztovszky Béla* ny. r. tanár.

Alkalmazott mechanika. (II. éves gépészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Mechanika II. f.) A IV. félévben heti 3 óra előadás és 4 óra gyakorlat.

Szilárdságtan. Többirányú igénybevételek és az erre vonatkozó elméletek. Görbe középvonalú tartók. Rugók. Csövek, edények és lemezek szilárdsága. Forgó gyűrűk és korongok.

Dinamika. A forgattyús hajtómű mechanikája. Lendítőkerék. Húzás, csavarás és hajlítás okozta lengések. Rezonancia-jelenségek. A kritikus fordulati szám. — *Muttnyánszky Ádám* meghívott előadó.

Vasszerkezetek. (II. és III. éves gépészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Mechanika I. f.) A III. és IV. félévben heti 2 óra előadás, az V. félévben heti 4 óra gyakorlat.

Tartók statikája. Kéttámaszú gerendatartók álló és mozgó, közvetlen és átvitt terhelésre. Kéttámaszú rácsos gerendák álló és egyszerűbb esetekben mozgó terhelésre. Darutartók.

Egyszerűbb vasszerkezetek tervezése. Műhelyépület vasszerkezete. Födémtartók, mestergerendák, oszlopok. Euler, Tetmayer és Rankine módszere. Vas szaruzat. Felső- és alsópályás vasúti vaslemezhidak. *Dr. Bresztovszky Béla* ny. r. tanár.

Tartók statikája. (III. éves mérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Mechanika I. és II. f.) Heti 3 óra előadás és 4 óra szerkesztési gyakorlat.

Sztatikailag határozott és merev szerkezetű síkbeli tartók felépítése osztatlan testekből. Belső erők meghatározása. Eredőhatások. Hatásábrák. Szélső értékek. — A kismozgások általános törvényei. A tartók kismozgásai. A képzelt külső és belső munkák egyenlősége. Két terhelés képzelt munkájának egyenlősége. A felcserélhetőségi törvények. Ez összefüggések felhasználása belső erőknek és külső mozgásoknak, valamint ezek eredőhatásainak és hatásábráinak meghatározására. — *Dr. Kossalka János* ny. r. tanár.

Alkalmazott szilárdságtan I. f. (I. éves építészmérnök-hallgatók számára.) Heti 2 óra előadás és 2 óra gyakorlat.

Alapfogalmak. Síkbeli erőrendszer eredője. Az egyensúly feltételegyenletei. Kötélsokszög. Súlypont. Guldin tételei. Egyszerű tartószerkezetek támaszerői. Az egyik végén befogott tartó. A nyíróerők és hajlítónyomatékok ábrái. A legnagyobb hajlítónyomatékok helye és nagysága. A feszültség és biztonság fogalma. Egyenestengelyű rudak ellenőrzése központos húzásra és nyomásra. Húzás és nyomás okozta alakváltozások. A nyírás. Egyszerű kötések méretezése és ellenőrzése. — *Dr. Csonka Pál* ny. r. tanár.

Alkalmazott szilárdságtan II. folyam. (II. éves építészmérnök-hallgatók számára. Előtanulmány: Matematika, Ábrázoló geometria, Épületszerkezettan I. f. és Alkalmazott szilárdságtan I. f.) Heti 3 óra előadás és 3 óra gyakorlat.

Egyenes hajlítás. Síkidomok másodrendű nyomatékai. Ferde hajlítás. Külpontos nyomás. Csavarás. Összetett szilárdsági esetek. Falak szilárd-

Kotsis tudre
Kotsis Ioáne

Józsefnádor tájék
1940/41.

efehlner J. L.

y épités.) Az ungvár— a muszkai iskolára (15921 k 4(
—56
csö
jból
eti
n H
gvá
Pál
11 k
251
ra
dd l
ut
Ajár
0 k
val.

d a
gárn
épité
atot t
73 l
y) 4
(S.-A
kolc)
-Ujhe
Ábr

é p
s 4
49 fi
alap
nkát 18537 k 60 fillerért gépgyár (Bautzen). Buda

1934.221.1
MMÉFÉVK
L
épitén
Kodsis Endrek

festő, mázoló munkák
modern kivitelére vállalkoznak.
festésre. Specialista kádzománcozók.

Budapest, VII., R

TELEFO

m. tölgy épületifa és rönkő. Kikiáltási
n 2415 korona. Bánatpénz 240 kor.
i feltételek a m. kir erdőhivatalnál
és a m. kir. erdőgondnokságnál
son megtekinthetők.

ANKA FÉLE
AJ MOTOROK
OMOBILOK.
KÖLTSÉGEK·
1½-2 fillér
ÉS LÓERŐNKÉNT.- NINCS ROBBANÓ-
SZÉLY!-MINDEN PÉNZÜGYŐRI
RZÉS ÉS ENGEDÉLY NÉLKÜL.
ANKA ÉS TÁRSA BUDAPEST.
V. VÁCZI-KÖRUT 76.

HONI GYÁRTMÁNY!

enytárgyalások eredményei.

a) Építő munkálatok.

st (H i d a k m á z o l á s a.) A máv.
balparti üzletvezetősége a vonalain
idszerkezeteknek 1910., 1911., 1912.
való mázolására j u l i u s 31-én árlei-

Károly (Győr) a föld
burkoló munkára 54.
munkára 3611 k 20
mázoló és üveges mu
ács és tetőfedő munká
gos munkára 1241 k
38 f, ebből 2% eng
98 f, alternativ 80
M á t h é Ferenc és
kőmüves, elhelyező
60.189 k 84 f, a k
90 f, az asztalos, lak
munkára 19.822 k 77
munkára 9139 k 44
1699 k 60 f, összesen
szegből 3% engedmé
B e r é n y i Ignác a
és burkoló munkára 5
kára 3753 k 42 f, az
és üveges munkára 18
tetőfedő munkára 81
munkára 1190 k 76
07 fillérrel. Ajánlatot t
Péter (Nyergesujfalu)
3962 k 07 fillérrel, de
lembe nem vették.

Az ajánlatok döntés

Budapest. (V i l l a m
á l l o m á s o n.) A
ban j u l i u s 30-án
r. p. u. állomáson lét
berendezésére. Ajánla
villamossági r. t. 26.0
v i l l a m o s s á g i
k 73 f. A l t e n s t e

Arvé Károly, okl. építész, az épületszerkezettan ny. r. tanára és az épületszerkezetek elemei meghívott előadója, emléklapos főhadnagy, az Építőmesteri Képzettség Megvizsgálására Szervezett Bizottság kinevezett tagja, a M. Kir. Kúria szabadalmi ülnöke, a Magyar Képzőművészek Egyesületének tagja. Egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kineveztetett 1939. június 30-án; egyetemi nyilvános rendes tanárrá kineveztetett 1940. október 19-én. *XII., Zsámbéki-út 15.* Távbeszélő a lakáson: 358—202, a tanszéken: 258—637. (L. a 12. pontnál is.)

Gépész- és vegyészmérnöki kar.

GÉPÉSZMÉRNÖKI OSZTÁLY.

Schimanek Emil dr., okl. gépészmérnök, a gépészmérnöki tudományok tiszteletbeli doktora, a gépszerkezettan nyilvános rendes tanára, a M. Kir. József-Műegyetemnek az 1923/24—1924/25. tanévekben volt rektora, gépészmérnöki osztályának pedig az 1916/17—1917/18. tanévekben volt dékánja, az Országos Ösztöndíjtanács, az Országos Felsőoktatási Tanács, az Országos Természettudományi Tanács intézőbizottságának tagja, a M. Kir. Kúria szabadalmi ülnöke, a Felső Oktatásügyi Egyesület elnöke. Nyilvános rendkívüli tanárrá kineveztetett 1900. október 16-án, nyilvános rendes tanárrá 1902. december 4-én. *V., Kossuth Lajos-tér 14.* Távbeszélő a lakáson: 126—326, a tanszéken: 258—502.

Szabó Gusztáv dr., okl. gépészmérnök, műszaki doktor, a mezőgazdasági géptan ny. r. tanára, a gépkísérleti intézet vezetője, a M. Kir. József-Műegyetem gépészmérnöki osztályának az 1922/23—1924/25. tanévekben volt dékánja, a M. Kir. József Nádor Műegyetemnek az 1936/37. tanévben volt rektora, országgyűlési képviselő, a Műegyetem Építési Bizottságának elnöke, a Darányi Ignác Agrártudományos Társaság rendes tagja, a M. Kir. Kúria szabadalmi ülnöke, az Országos Felsőoktatási Tanács, az Országos Természettudományi Tanács, az Országos Ösztöndíjtanács, a Mezőgazdasági Kísérletügyi Tanács, az Állandó Talajjavító Bizottság, az Országos Testnevelési Tanács, az Országos Közlekedésrendészeti Bizottság, az Energia-Világkonferencia Magyar Nemzeti Bizottságának tagja, a Budapesten szervezett vezetőgépészi vizsgáló bizottság tagja, a Széchenyi Tudományos Társaság szenátusának tagja, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elnöki tanácsának és igazgató-választmányának tagja, valamint műszaki szakosztályának elnöke, a Magyar Szabványügyi Egyesület elnöke, az Országos Gőzkazánvizsgáló Egyesület alelnöke, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet tanácsának tagja, a Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete, a Kir. Magyar Természettudományi Társulat és a Magyar Meteorológiai Társaság választmányának tagja, a Magyar Kinotechnikai Társaság elnöke, a Magyar Érdemrend középkeresztjének tulajdonosa. Nyilvános rendes tanárrá kineveztetett 1918. június 5-én. *XI., Nagyboldogasszony-útja 36.* Távbeszélő a lakáson: 257—025, a tanszéken: 259—501.

Iparügyi Tanács építészi szakosztályának elnöke, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának, az Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsnak, a Műemlékek Országos Bizottságának, az Országos Középítési Tanácsnak, az Országos Felsőoktatási Tanácsnak, az Egyházművészeti Tanácsnak, az Országos Ösztöndíjtanácsnak és az egri egyházmegye egyházművészeti bizottságának tagja, a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek és a Magyar Képzőművészek Egyesületének volt elnöke, a Képzőművészeti Társulatnak, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének, az Országos Magyar Iparművészeti Társulatnak választmányi tagja, a Steindl-céh céhmestere és alelnöke, a Magyar Tégla- és Agyagárugyárosok Országos Egyesületének örökös tiszteleti tagja. Nyilvános rendes tanárrá kineveztetett 1923. június 2-án. *XI., Himfy-utca 9.* Távbeszélő a lakáson: 269—435, a tanszéken: 258—631.

Romsauer Lajos dr., okl. középiskolai tanár, bölcsészettudományi doktor, az ábrázoló geometria ny. r. tanára, a M. Kir. József Nádor Műegyetem mérnöki és építészmérnöki karának az 1935/36—1936/37. tanévekben volt dékánja, a Budapesti Állami Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság tagja. Nyilvános rendkívüli tanári címet kapott 1922. május 16-án, nyilvános rendes tanárrá kineveztetett 1924. július 29-én. *XI., Sasadi-út 21.* Távbeszélő a tanszéken: 259—652.

Kotsis Iván dr., okl. építész, műszaki doktor, az épülettervezés ny. r. tanára. Nyilvános rendkívüli tanári címet kapott 1923. március 31-én; nyilvános rendkívüli tanárrá kineveztetett 1926. július 27-én, nyilvános rendes tanárrá 1928. január 3-án. *XI., Kanizsai-utca 5.* Távbeszélő a lakáson: 468—140, a tanszéken: 258—607.

Csányi Károly, okl. építész, a középkori építészet ny. r. tanára, a M. Kir. József Nádor Műegyetem mérnöki és építészmérnöki karának e. i. dékánja, az 1938/39. tanévben volt dékánja, az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács, az Országos Felsőoktatási Tanács, az Országos Ösztöndíjtanács, az Egyházművészeti Tanács, a budapesti Horthy Miklós Kollégium igazgatótanácsának és a Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsának tagja, az Országos M. Kir. Rajztanárvizsgáló Bizottság kültagja, a katonai és polgári Signum Laudis tulajdonosa. Nyilvános rendes tanárrá kineveztetett 1932. szeptember 17-én. *XI., Ábel Jenő-u. 14.* Távbeszélő a lakáson: 269—457, a tanszéken: 259—514.

Csonka Pál dr., okl. építész, műszaki doktor, az alkalmazott szilárdságtan ny. r. tanára. Egyetemi nyilvános rendkívül tanárrá kineveztetett 1936. július 28-án; egyetemi nyilvános rendes tanárrá kineveztetett 1940. október 19-én. *XI., Horthy Miklós-út 31.* Távbeszélő a lakáson: 269—416, a tanszéken: 258—633.

mérnöki és építészmérnöki karának az 1934/35. tanévben volt dékánja, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Szent István Akadémia rendes tagja, a Mérnöki Tanács, az Országos Középítési Tanács, az Országos Felsőoktatási Tanács, az Országos Természettudományi Tanács tagja, a Budapesten szervezett Földmérő Vizsgáló Bizottság tagja és elnökhelyettese, a Magyar Tudományos Akadémia Geodéziai és Geofizikai Nemzeti Bizottságának elnöke, a Földmérő Magánmérnökök Országos Egyesületének elnöke, a Magyar Fotogrammetriai Társaság elnöke, a Műegyetemi Diákjóléti Tanári Bizottság ügyvezető alelnöke, a Műegyetemi Segélyegylet tanárelnöke, a Horthy Miklós-Kollégium igazgatótanácsának tagja, a Magyar Érdemrend középkeresztjének tulajdonosa. Ny. r. tanárrá kineveztetett 1913. augusztus 13-án. *XI., Horthy Miklós-út 79.* Távbeszélő a lakáson: 269—355, a tanszéken: 259—530.

Mihailich Győző dr., okl. mérnök, műszaki doktor, a hídépítéstan ny. r. tanára, a M. Kir. József-Műegyetem mérnöki és építészi osztályának az 1928/29—1929/30. tanévekben volt dékánja, az Országgyűlés Felsőházának tagja, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Mérnöki Kamara elnöke, a M. Kir. Kúria szabadalmi ülnöke, az Országos Középítési Tanács alelnöke, az Országos Iparügyi Tanács építésügyi szakosztályának tagja, az Országos Természettudományi Tanács alelnöke, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet út-, vasút- és hídépítési osztályának volt elnöke, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet vasbetonbizottságának elnöke, a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének volt elnöke, a műegyetemi Mérnöki Továbbképző Intézet igazgatója, az Internationale Vereinigung für Brückenbau und Hochbau állandó bizottságának tagja, magyarországi csoportjának elnöke, a „Hungária" Magyar Technikusok Egyesületének örökös tiszteletbeli magisztere, a Műegyetemi Lövészegylet védnöke, a Magyar Érdemrend középkeresztjének, valamint a polgári Signum Laudis érdemrendnek a tulajdonosa. Nyilvános rendkívüli tanári címet kapott 1916. október 6-án; nyilvános rendes tanárrá kineveztetett 1920. április 20-án. *XI., Ulászló-u. 70.* Távbeszélő a lakáson: 259—752, a tanszéken: 258—701.

Stachó Tibor dr., bölcsészettudományi doktor, a matematika ny. r. tanára, a M. Kir. József Nádor Műegyetem mérnöki és építészmérnöki karának 1939/40. és 1940/41. tanévi dékánja, e. i. prodékánja, a Biztosítás-matematikai Szakértői Szakbizottságnak tagja, a Jahrbuch ü. d. Fortschritte d. Mathematik és a Zentralblatt für Mathematik állandó munkatársa, a „Hungária" Magyar Technikusok Egyesületének magisztere, a hadiékítményes és kardos Signum Laudis, az ezüst és bronz vitézségi érem s a Károly-csapatkereszt tulajdonosa. Egyetemi ny. rk. tanárrá kineveztetett 1935. július 6-án, ny. r. tanárrá kineveztetett 1937. június 30-án. *XI., Horthy Miklós-út 15/b.* Távbeszélő a lakáson: 268—438, a tanszéken: 456—186.

Liska József dr., okl. gépész- és elektromérnök, műszaki doktor, az elektrotechnika ny. r. tanára, m. kir. kormányfőtanácsos, a villamos művek ügyeiben a M. Kir. Kúrián eljáró különbíróság ülnök-tagja, valamint az Országos Iparügyi Tanács tagja, a hadiékítményes és kardos Signum Laudis és a Károly-csapatkereszt tulajdonosa, a Magyar Elektrotechnikai Egyesület jubileumi érmének nyertese. Egyetemi ny. r. tanárrá kineveztetett 1939. június 30-án. *XI., Otthon-u. 36.* Távbeszélő a lakáson: 257—068, a tanszéken: 259—519.

Jáky József dr., okl. mérnök, műszaki doktor, a közlekedésügy és vasútépítéstan ny. r. tanára, az Országos Közlekedési Bizottság tagja, a Közlekedéstudományi Társaság közlekedéstechnikai szakosztályának elnöke, a budapesti Horthy Miklós Kollégium igazgatótanácsának tagja, az Anyagvizsgálók Közlönye szerkesztője, az American Society of Civil Engineers Soil Mechanics and Foundations Division Advisory Boardjának tagja, az International Conference on Soil Mechanics magyar csoportjának elnöke, a Haditechnikai Tanács tagja. Egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kineveztetett 1936. július 28-án. Egyetemi nyilvános rendes tanárrá kineveztetett 1939. szeptember 23-án. *XI., Verpeléti-út 12.* Távbeszélő a lakáson: 259—576, a tanszéken: 258—629.

Kotsis Endre dr., okl. építészmérnök, műszaki doktor, a magasépítéstan ny. r. tanára. Egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kineveztetett 1938. július 28-án; egyetemi ny. r. tanárrá kineveztetett 1940. október 19-én. *I., Lisznyay-u. 17.* Távbeszélő a lakáson: 155—265, a tanszéken: 258—625. (L. a 12. pontnál is.)

Németh Endre, okl. mérnök, a vízépítéstan ny. r. tanára, a Magyar Közlekedéstudományi Társaság és a „Darányi Ignác" Agrártudományos Társaság rendes tagja, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet választmányi tagja, a M. Kir. Országos Öntözésügyi Hivatal öntözési szaktanácsadója, az Öntözésügyi Közlemények szerkesztője, a hadiékítményes bronz Signum Laudis, a 2. oszt. ezüst vitézségi érem és a Károly-csapatkereszt tulajdonosa. Egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kineveztetett 1940. január 13-án; egyetemi nyilvános rendes tanárrá kineveztetett 1940. december 30-án. *XI., Kende-u. 7.* Távbeszélő a lakáson: 457—277, a tanszéken: 259—502.

ÉPÍTÉSZMÉRNÖKI OSZTÁLY.

Wälder Gyula, okl. építész, az ókori építéstan ny. r. tanára, a M. Kir. József-Műegyetem mérnöki és építészi osztályának az 1930/31—1931/32. tanévekben volt dékánja, a M. Kir. József Nádor Műegyetemnek az 1938/39. tanévben volt rektora, miniszteri tanácsos, országgyűlési képviselő, a II. osztályú Magyar Érdemkereszt és a Corvin-koszorú tulajdonosa, Vas vármegye törvényhatósági bizottságának örökös tagja, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, az Országos

József nádor lajtkor.
1941/42

32—35. szám. LVII. kötet. Budapest, 1923 szeptember 2.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", valamint a „Technika és Közgazdaság". Hozza azonkívül a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványterveit.

TARTALOM: Tetők fölemeléséről. *Kotsis Endre.* 133. l. — A Svájci Szövetségi Vasutak villamosítása. *Verebély László.* 138. l.

SZEMLE: Épületeltolás Amerikában. *Korányi Imre.* 140. l. — A világ villamos energiafogyasztása. *Borus.* 140. l.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK: Díjszabásunk újabb módosításai. 140. l. — A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1923—24. évi pályázata a Kossuth-közgazdasági pályadíjra. 140. l.

Tetők fölemeléséről.

KOTSIS ENDRE.[1]

Az építőipar csaknem évtizedes tétlenségéből az elmúlt két évben mintha felocsudni látszott volna, bár első megnyilatkozásai terjedelmileg is, minőségileg is távol estek a háború előtti építési tevékenységtől. Ha azt figyeljük, hogy minő új feladatokat hozott magával a multtal szemben annyira megváltozott szomorú jelen, úgy első helyen az emeletráépítést kell említenünk, amely úgy tekintélyes arányainál, mint újdonságánál és szokatlanságánál fogva csakhamar magára vonta mind a szakemberek, mind a nagyközönség figyelmét.

Az emeletráépítést, mint a lakásinség megoldására irányuló gazdaságos építési módot, a nehéz viszonyok tolták előtérbe. Meglevő házakra ráépített emeletekhez nem szükséges telek, elmarad az alapfalak, tetőszék, tetőfedés, fedélszerelvények és telekrendezés költsége, más tételekben, mint a vezetékek, csatornázás stb. szintén jelentős megtakarítás érhető el, az új épületrész gyorsabban szárad és hamarább lakható: ezek azok az előnyök, amelyek a mai viszonyok között az emeletráépítést időszerűvé teszik. Ha meggondoljuk, hogy a Belváros és Lipótváros legértékesebb telkein a múlt századból meglevő egy- és kétemeletes épületek falai a legtöbb esetben megterhelhetők még további egy, két, sőt három emeletsorral, amelynek építési költségét köbméterenként 20—30%-kal becsülhetjük alacsonyabbra, mint a megfelelő új épületét: úgy megokolva látjuk, hogy miért lett az emeletráépítés a *ma* divatos építési módja, és miért építenek vagyonos bankjaink és vállalataink egymásután székházaik tetejére 1—2—3 emeletsort.

Ezzel az alkalommal az emeletráépítést nem a lakáskérdés megoldásához való viszonylatában és közgazdasági jelentőségében kívánjuk tárgyalni, hanem az emeletráépítéssel kapcsolatos újszerű *szerkezeti* kérdések közül a legérdekesebbet: a *tető fölemelését* óhajtjuk ismertetni.

Az emeletráépítéssel érintett — mint mondani szokás — *megfejelendő* ház tetőszékét nem szokták szétszedni és újból összeállítani, hanem a fedélszéket egészben és sértetlenül, héjazatával és szerelvényeivel együtt emelik fel. A tető szétszedése és újbóli összeállítása rengeteg munkával jár, e mellett az avulás többé-kevesebbé előrehaladott állapotában levő tetőszék faanyaga, lécezése és fedélhéjazata e művelet következtében — százalékosan kifejezve — tekintélyes veszteséget szenvedne, így e mód semmiképen sem volna gazdaságos. A takarékosság szempontján kívül azonban még egy jelentős tényező is útját állja a tető szétbontásának, és pedig az, hogy a mai lakásviszonyok között a régi ház felső emeletsorának lakóit rendszerint nem lehet az építkezés tartamára kilakoltatni, tehát az épületet nem szabad egy napig sem tető nélkül hagyni, mert a lakások beáznának. Láttunk esetet, ahol különleges kényszerítő körülmények folytán a tetőszéket szét kellett bontani, ennek következtében a felső emeletsort ideiglenes tetőkkel, ponyvákkal voltak kénytelenek védelmezni az eső ellen mindaddig, amíg a következő új emeletsor födéme el nem készült. Ez az eljárás mindenesetre rendkívül hátrányos, amelyhez csak az elkerülhetetlen szükség esetében fordultak.

A tető szétbontásának nehézsége, valamint gazdasági hátrányai a tető fölemelése felé terelték a figyelmet, amely eljárás mind gazdaságilag, mind a munka gyors lebonyolítása tekintetében az előzőnél hasonlíthatatlanul kedvezőbb. A feladat az, hogy a tetőt egyben, héjazatával és szerelvényeivel együtt, lehetőleg sértetlenül, gyorsan és olyképen emeljük fel, hogy a felső emeletsor lakóit lakásaikban ne zavarjuk. Bár e probléma megoldására már a háborút jóval megelőző idők építési tevékenysége során is akadt szórványosan egy-két példa, a tetőemelő-eljárások kifejlődése a mai idők eredménye. A munkák leírásában azt a sorrendet fogjuk követni, amely sorrendben azok az épületen egymást követik. Így először a *tető emelését megelőző* — előkészítő — munkákkal foglalkozunk.

A fölemelendő tetőszéket mindenek előtt el kell választani azoktól a szerkezetektől, amelyek emelkedésében nem követik, illetve akadályoznák. A régi főpárkányt le kell bontani, a külső főfalak felfalazását a szükséghez képest el kell távolítani, a lefolyócsatornákat és egyéb összekötő szerelvényeket el kell vágni, a falkötő vasakat, kéményeken áthaladó vas kiváltásokat le kell szerelni, szabaddá kell tenni a tetőszéket a kémények, tűzfalak, légudvarfalak mentén, le kell bontani a kéményfejeknek kiálló tagozatokkal bíró részeit. Az előkészítő munkák között kell említenünk a gyakori konzolos szerkezetű állvány építését, amelyre már az emelés folyamán szükség lehet.

A tetőszéket — kiszabadításával egyidejüleg — alapos vizsgálat után kijavítjuk. A korhadt és avult gerendákat az emelés *előtt* kell kicserélni, kiváltani vagy megerősíteni, nehogy ezek az emelés közben valamely üzemzavarnak vagy balesetnek válhassanak okozóivá.

Végül az emelést megelőzően még egyes, az *emelés tartamára terjedő* — tehát ideiglenes — átalakításokat kell elvégeznünk. A tetőszék alkatrészei közül több gerenda más erőtani szerephez jut az emelés alatt, mint aminőt régi, nyugalmi helyzetében betöltött és aminőre méretezve volt, az ilyeneket a tetőszék gondos és részletes vizsgálata alapján felkutatva, megállapítjuk azokat a szükséges ideiglenes átalakításokat, amelyek természetesen minden tetőszéknél mások. Néhány szokványos tetőszéknél gyakrabban előforduló ily munka a következő: A sárgerendát, miután az emelőkészülékek a kötőgerendát emelik, a kötőgerendához kapcsokkal kell felerősíteni. Váltó- és fiókgerendás fedélszéknél a fiókgerendák elveszítik az emelés következtében egyoldali alátámasztásukat (a külső főfalat), amelyet az emelés tartamára egy a talpszelemenhez hasonló helyzetű gerenda beiktatásával kell helyettesíteni. Ez a gerenda, melyet 2. ábránkon *V* betűvel jeleztünk, kötőgerendáról kötőgerendára támaszkodik, a mellékszaruállások fiókgerendái pedig állványkapcsokkal vannak hozzá felerősítve.[1] Tanácsos még az egész tetőszéket az emelés tartamára ideiglenes összeköttetésekkel főként hosszirányban kimerevíteni, hogy az emelés kisebbfokú egyen-

[1] Szerzőnek folyó évi április 17-én szerkesztőségünkbe beérkezett e cikkelyét anyagtorlódás miatt voltunk kénytelenek ily késedelmesen közölni. *Szerk.*

[1] A sárgerenda ú. i. nem terhelhető meg a fiókgerendák, ill. a mellékszaruállások jelentős terhével, mert ezt egész hosszában fallal alátámasztott helyzetre méretezik és így cirka 4·00 *m*-es szabad támaszközre nem volna elég erős. Ugyancsak a 2. ábrában, a kötőgerendákhoz kapcsokkal felerősített helyzetben ábrázolva szemlélhetjük a sárgerendát is.

lőtlenségeivel szemben a tető nagyobb ellenállást tudjon kifejteni. Az ideiglenes összeköttetések céljára gerendák vagy pallók használhatók, amelyeket legcélszerűbben a

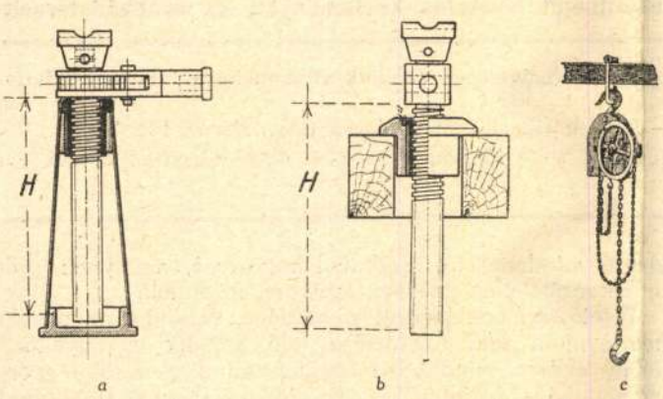

1. ábra. A tetők emeléséhez használatos emelőgépek: *a*) ú. n. amerikai csavar, *b*) más rendszerű emelőcsavar, *c*) csigasor. (*H* a csavar emelési magassága.)

kötőgerendákra fektetünk és azokhoz kapcsokkal erősítünk hozzá. Ha a tetőszék magas, vagy szél hatásának különösen ki van téve, eme hosszirányú összekötéseket óvatosságból ismételten alkalmazzuk a torokgerendák, illetőleg fogófák magasságában.

Fentiekkel kimerítve az emelést megelőző munkákat, térjünk át magának a tető fölemelésének ismertetésére. Előbb az emelő berendezéseket mutatjuk be és utóbb lesz szó arról, hogy hol mindenütt kell az emelőkészülékeket elhelyezni.

A tetőemelési módok két csoportba oszthatók, aszerint, hogy a kötőgerenda emelése alulról, csavaros-emelő segélyével, vagy pedig felülről függesztve, csigákkal történik. 1. ábránk az emelés céljára használatos egyszerűbb emelőgépeket mutatja be, amelyek közül: 1*a* a csavaros-emelőt és 1*b* úgynevezett amerikai emelőcsavart, az alulról

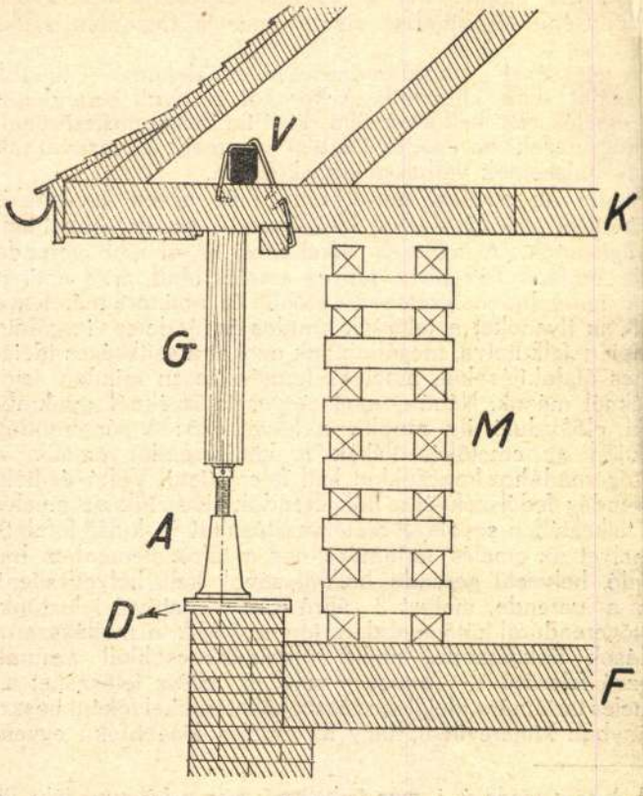

2. ábra. Amerikai csavar alkalmazása. Jelölések: *A* = amerikai csavar, *D* = alátétdeszka, *G* = közbeiktatott gerenda, *M* = „máglya", *F* = födém, *K* = kötőgerenda, *V* = ideiglenesen behelyezett gerenda a fiókgerendák tartására. Az emelés alatt levő tetőszék gerendái vonalkázva vannak.

való emeléshez, 1*c* csigacsort pedig a függesztéssel való emelésekhez használják.

A csavaros készülékek alkalmazásával az alulról történő emelések keresztülvitelére a következő módok használatosak:

1. *Emelés amerikai csavarral és a kötőgerenda azonnali aláfalazásával.* Az amerikai csavarokat a megfelelő helyeken a kötőgerenda alá helyezve, a fedélszéket annyival emelik fel, amennyi egy-egy csavar emelési magassága (rendesen 15—40 *cm*). Ha ez megtörtént, a csavart tehermentesítik, majd lecsavarják és magasabb alapzatra állítva ismét a kötőgerenda alá helyezik, hogy az emelést folytatni lehessen. A tehermentesítést a kötőgerenda azonnali aláfalazásával érik el, az amerikai emelőcsavar mind magasabb alzatát rendszertelenül, esetleg a következőkben *máglya* néven ismertetendő állványszerkezet alakjában létesítik. Ez a módszer nem gazdaságos, mert az emelések és aláfalazások sűrű váltakozása miatt rossz mind a kőműves-munkaerőnek, mind az emelőmunkásoknak kihasználása, különösen nehézkes pedig ez a mód addig, amíg a kötőgerenda 180—200 *cm* szabad magasságra fel nem emelkedik, mert ezideig a kötőgerendák nagyon megnehezítik a padlástérben való közlekedést. Végül az ismertetett eljárás szerkezetileg is kifogásolható, mert nem helyes a friss falazatot közvetlenül elkészülte után a kötőgerenda terhével megterhelni.

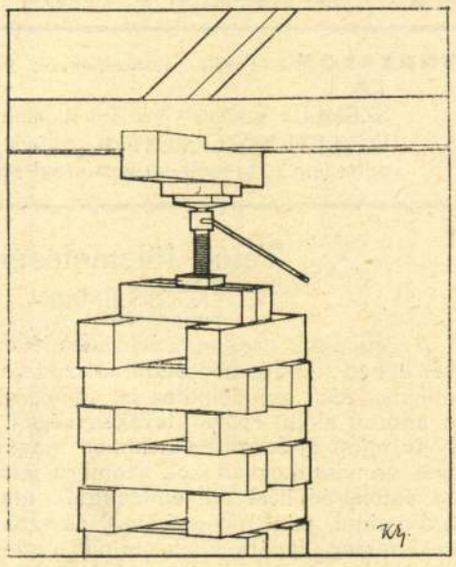

3. ábra. A Weisz-féle emelési mód, máglyára helyezett emelőcsavarral.

2. A második eljárás szerint az emelést amerikai csavarral a falról végezzük, a kötőgerenda alátámasztására pedig fokozatosan összerakható gerendarendszert, az ú. n. *máglyát* használunk (2. ábra). Az amerikai csavar mindig ugyanabban a magasságban — a falon — marad és a kötőgerenda emel-

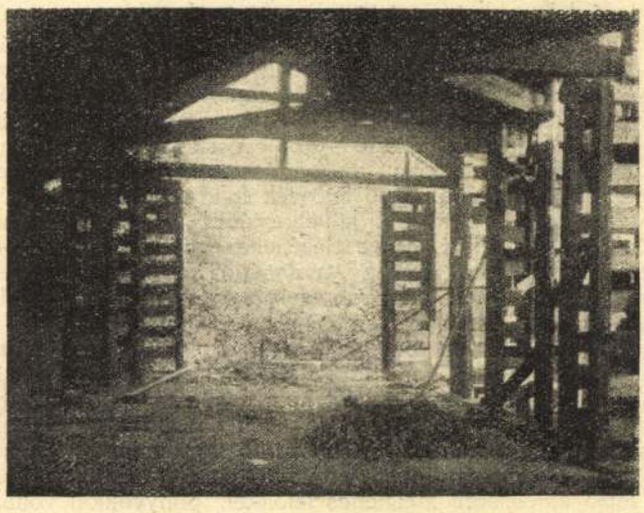

4. ábra. A Nádor-utca 26. sz. ház tetőszékének felemelése a Weisz-féle eljárással.

kedésével a csavar és a gerenda közötti nagyobbodó távolságot változó hosszúságú függőleges gerenda (*G*)

közbeiktatásával hidaljuk át. A máglya 15/15—18/18 *cm* vagy hasonló keresztmetszetű 50—80 *cm* hosszú gerendákból készül és magasságával mindenkor lehetőleg kö-

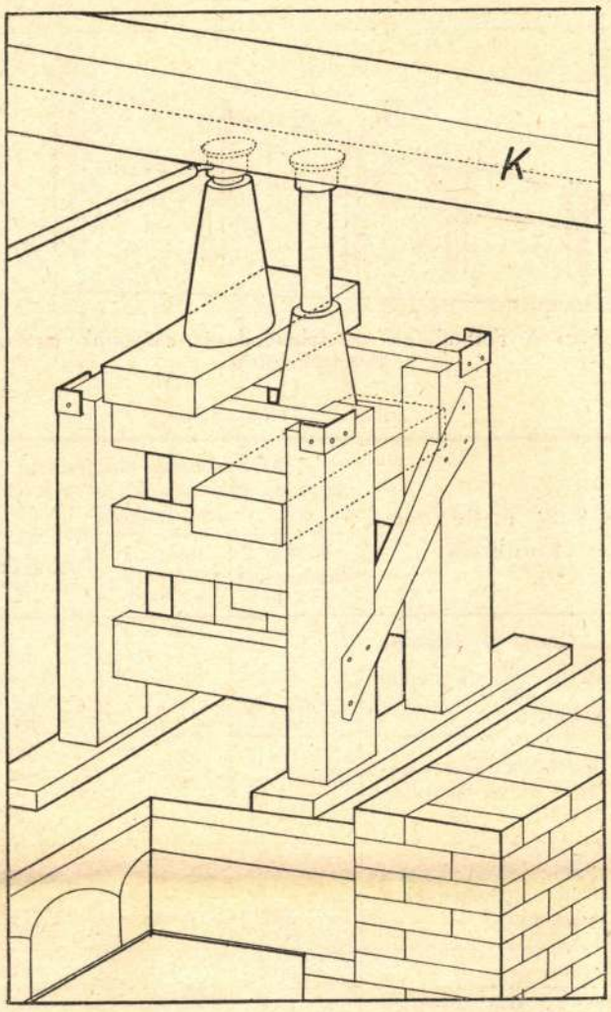

5. ábra. A *Katona*-féle tetőemelési mód különleges állványszerkezete és a két amerikai csavar elhelyezése. (*K* = kötőgerenda.)

veti a kötőgerendát. Ha az amerikai emelőcsavar emelőképessége ki van használva, a kötőgerendát a máglya legfelső gerendáiról kiékelik és így hagyják mindaddig, amíg a csavart becsavarva hosszabb *G* gerendával az emelést folytatni lehet. Ez alatt a kötőgerenda terhe természetszerűen a máglyán nyugszik. Ehhez az emelési módhoz még azt a gyakorlati megjegyzést kell fűznünk. hogy a csavarok hajtásához a főfalon kívül kb. az *F* födém magasságában alkalmazott külső, rendesen konzolos szerkezetű állványra van szükség.

3. *A Weisz-féle eljárás* az előzőhöz nagyon hasonló, de annyiban előnyösebb, hogy az 1*b* ábrában bemutatott emelőcsavart alkalmazza, amelyet közvetlenül a máglyán lehet elhelyezni (3. ábra) és így a máglya mindjárt az emelőcsavarnak egyre magasabbodó állványszerkezetét is alkotja. A munka beosztása egyébként ugyanaz, mint elébb; ha a csavarjáratot kihasználtuk, a kötőgerendát a máglya támasztja alá mindaddig, míg a csavart becsavarva és magasabb alzatra helyezvén, az emelés nem folytatható. A Weisz-féle emelést képben a 4. ábra szemlélteti.

4. *A Katona-féle eljárásnál* az emelést szintén ammerikai emelő-csavarral végezzük, de alátámasztására nem máglyát, hanem 90 *cm* magas darabokból összeállítható különleges állványszerkezetet használunk (5. és 6. ábra). A Katona-féle eljárás az előzőktől még abban tér el, hogy az emelés támadási pontjaiban nem egy, hanem két amerikai csavart alkalmaz oly módon, hogy amikor az egyik csavar járata ki van használva, a terhet egy másik *magasabb lépcsőre* helyezett még ki nem hajtott emelőcsavar veszi át és így az emelés mintegy folytonos. Az állványszerkezet lépcsői természetesen az amerikai emelőcsavar egyszeri emelési magasságának felelnek meg. A kötőgerenda mindig az egyik amerikai csavaron nyugszik, elmarad az ideiglenes alátámasztásokról való kiékelés is. Minthogy emelési helyenkint nem egy, hanem két amerikai emelőcsavar szükséges, az eljárás természetesen nagyobb befektetést kíván.

A második csoportba, vagyis az olyan tetőemelő eljárások közé, amelyeknél az emelést függesztéssel, csigasor segélyével végezzük, a *Forbáth*-féle eljárás tartozik, amelyet a 7. és 8. ábráink szemléltetnek.[1] A berendezés lényege a *K* kiváltógerendákon nyugvó *O* oszlopokból és a tetőn kívül elhelyezett *G* tartógerendákból álló lehetőleg merev gerendarendszer, amelyre csigasorok (7. ábra) lánc és kengyel közvetítésével a kötőgerendát felfüggesztjük. A *K* kiváltógerendák mindig a kötőgerenda közvetlen közelében, azzal párhuzamosan vannak elhelyezve s ezeket egymás között az *E* gerendák merevítik. Minden *K* kiváltógerendára egy függőleges *O* oszlop kerül, amely a fedélsíkot áttöri és a keresztmetszetben is ábrázolt, de a nézetben (8. ábra) jobban szemlélhető *G* tartógerendát hordja. A gerendaváznak ferde merevítésére keresztirányban a *D* ducok, hosszirányban pedig könyökfák szolgálnak. A 7. ábra egyéb jelölései: *C* csigasor, *L* lánc, amely egyszerű vaskengyel közvetítésével a kötőgerendát alófogja. Az *O* oszlophoz kétoldalt deszkák szegezhetők, amelyek vagy a kötőgerendához, vagy a váltógerendához (esetleg talpszelemenhez) surlódva vezetékül szolgálnak, és a tetőnek pontos függőlegesben való emelkedését biztosítják, feltéve természetesen, hogy a gerendaváz kellő gonddal van elhelyezve és kimerevítése is megfelelő. Ez az eljárás az emelés megkezdésekor nem küzd azokkal a kötőgerenda alacsony helyzetéből folyó nehézségekkel, mint az előző eljárások (lásd alább), hanem a kötőgerenda fölemelése a kezdettől a befejezésig folytonos, egyöntetű, és gyorsabb is, mint az előző eljárásoknál. Az ismertetett gerendarendszer *K* és *E* gerendái célszerűen használhatók fel a külső konzolos állványszerkezethez is. A Forbáth-féle módszer hátránya az, hogy minden egyes oszlopnál — ha kis területen is — a fedélhéjazatot át kell törni. E hátrány lécezésen nyugvó cserép- és palatetőknél jelentéktelen, de bádog- és facementtetőknél már kétségkívül kellemetlen.

Ezek a nálunk használatosabb tetőemelőberendezések és eljárások. Az elmondottakhoz kiegészítésül még a

[1] A Forbáth-féle eljárásról, sajnos, fényképet nem mutathatunk be.

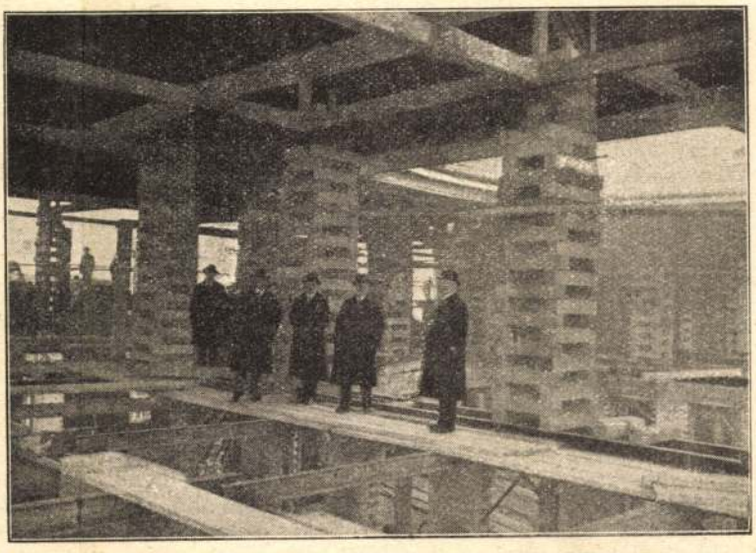

6. ábra. Katona-féle berendezéssel fölemelt tetőszék.

következőket fűzzük. Valamennyi eljárást, talán az 1. alatt említett legkezdetlegesebbet nem tekintve, többszörösen kipróbálták és teljesen célravezetőnek találták. Az emelés időtartama a Forbáth-félénél a legrövidebb, de általában a módszerek bármelyikével képesek vagyunk az emelést, előmunkálataival együtt, egy hét alatt lebonyolítani. Maga a tulajdonképeni emelés csak órákat vesz igénybe. Ez az idő az emelés gyors lebonyolítására vonatkozó igényeket teljesen kielégíti, és a munka további siettetése semmiféle szempontból sem volna megokolt.

Az emelési helyeken koncentrálódó teher kiszámítására, átlagos viszonyokat — 13 méter ereszvonalakig mért szélességet és egymástól 4·0 méterre eső főszaruállásokat — tételezve fel, az 1. táblázatban foglalt adatok használhatók fel.

Az egy főszaruállásra vonatkozó 8000 *kg* legkedvezőtlenebb összsúlyt, valamint főszaruállásonkint csak két

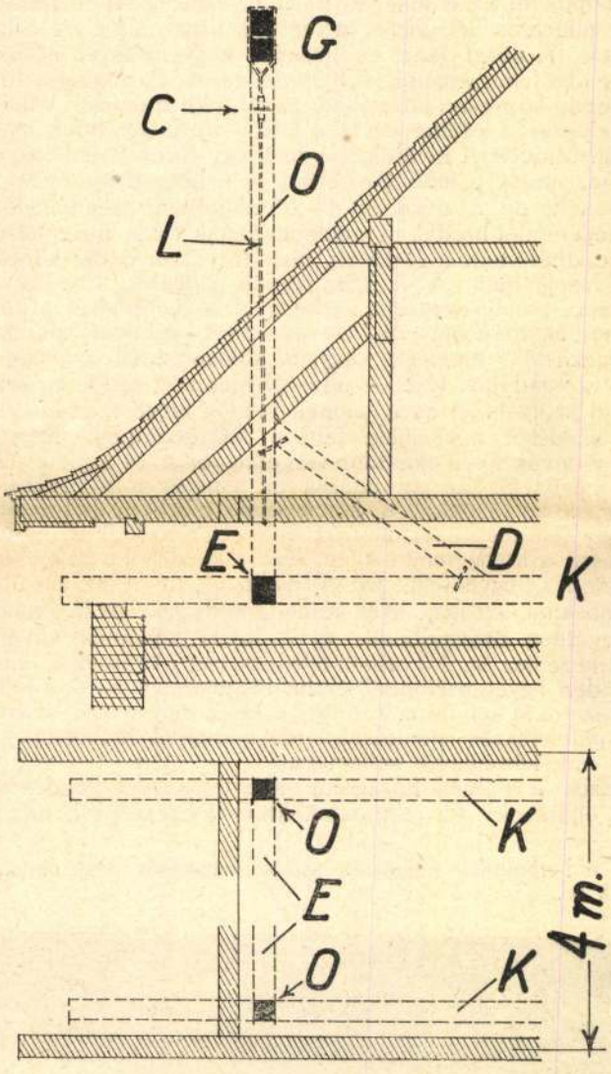

7. ábra. A *Forbáth*-féle tetőemelő eljárás vázlata (metszet és alaprajz). Az emelés alatt levő tetőszék gerendái vonalkázva vannak, az emelőberendezés gerendáit szakadozott vonallal ábrázoltuk.

emelési helyet tételezve fel, az egy emelési helyre eső legnagyobb terhelésre, mint ami az emelőgépek teherbírására, ill. nagyságára mértékadó, 4000 *kg*, a különösen nehéz tetőkre számítva 5000 *kg* vehető. Az emelőcsavarok hajtására csavaronkint egy-két ember, a csigák kezeléséhez egy ember szükséges.

Megoldandó még a kötőgerenda ideiglenes alátámasztásainak elhelyezése, és pedig két szempontból: az alátámasztásoknál őket terhelő, valamint az ő terhüket továbbító szerkezetekhez való viszonylatuk szempontjából. Annak eldöntésére, hogy hol kell a fedélszéket az emelőkészülékekkel alátámasztani, a fedélszék szerkezete irányadó. Szokványos gerendasoros városi lakóházakon alkalmazott fedélszékeknél ez a kérdés a teljes szaruzatoknál arra redukálódik, hogy elég-e minden kötőgerendát csak két helyen — a külső főfalak közelében — alátámasztani, vagy szükséges középtájon is emelni.

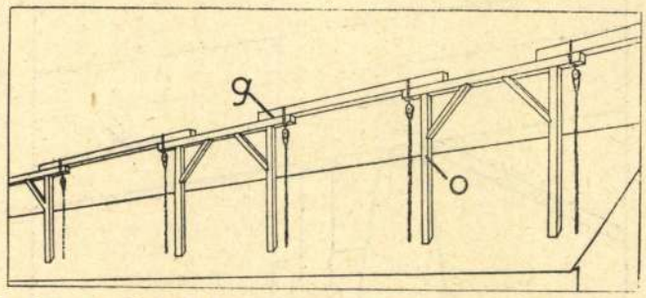

8. ábra. A Forbáth-féle emelőberendezés csigáinak tartószerkezete kívülről.

1. táblázat. Tetők súlya.

A súly, ill. terhelés körülírása	1 m^2 vízszintes alapterületű tetőszék súlya *kg*-ben (α = a tetősíkok hajlása)		
	kettős cserépfedés $\alpha = 40^0$	hornyos cserépfedés $\alpha = 35^0$	palafedés $\alpha = 30^0$
A héjazat és szarufák súlya $\frac{q}{\cos \alpha}$ képlettel számítva	112	74	30
A fedélszék faszerkezetének súlya (szarufák nélkül)	6	6	5
A szélnyomást helyettesítő függőleges teher (közelítőleg)	35	35	35
Összsúly	153	115	70
13·00 × 4·00 *m* = 52·0 m^2 alapterületű, átlag egy főszaruállásra eső tetőrész súlya kereken *kg*	8000	6000	3700

E kérdés elbírálásának a kötőgerenda szilárdsági vizsgálata alapján kellene történnie, amire azonban a gyakor-

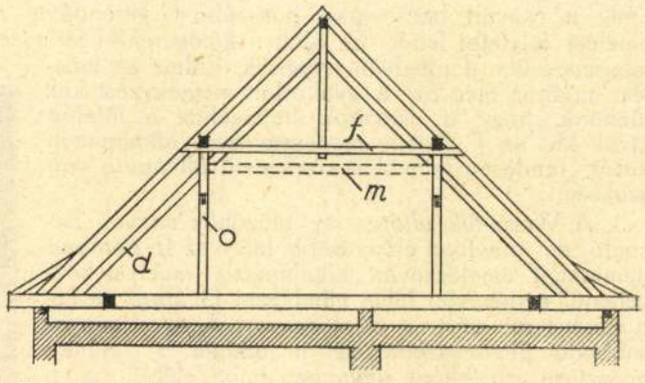

9. ábra. Szokványos ú. n. függesztőműves szelemenes tetőszék vázlata.

latban alig kerül sor. Különösen régi fedélszékeink kötőgerendái ugyanis — jóllehet középtájon vannak falazva — annyira túlméretezve készültek, akár a kéttámaszú gerendák, amely esetben a középső alátámasztás az emelés tartama alatt természetesen fölösleges.

Nagyobb tartózkodással kell viseltetnünk a függesztőműves elnevezéssel illetett ismeretes szerkezetű fedélszékeinkkel szemben (9. ábra), amelyeknél kétséges, hogy tény-

leg függesztőmű gyanánt viselkednek-e. Hogy a 9. ábrában vázolt szerkezet tényleg mint függesztőmű szerepeljen, ahhoz elméletileg három feltétel teljesítése szükséges: *a)* hogy az oszlop, a duc és a fogópár tengelyei egy pontban messék egymást, *b)* hogy az oszlop és kötőgerenda kötése függesztés átadására alkalmas legyen (kapcsokkal vagy kengyellel) és *c)* hogy a duc, oszlop és fogópár kötése olyan legyen, amely az ott létrejövő erőhatások felvételére alkalmas. A gyakorlatban az *a)* feltétel csak kivételesen van teljesítve olyképen, hogy a fogópár mellett egy külön feszítő heveder (mellszorító, a 9. ábrán pontozva) is van alkalmazva. A tapasztalat szerint a szerkezet többé-kevésbé tökéletes függesztésére e feltétel teljesítése nélkül is számíthatunk. A *b)* feltételt két vaskapocs beverésével, vagy annál tökéletesebb módon, függesztő kengyel alkalmazásával, mindenkor utólag is teljesíthetjük. A függesztés rendesen a *c)* feltétel nemteljesítésén múlik, mert szokás szerint az átmenő *d* duc az *o* oszloppal felesen egymásba vannak lapolva; e lapolás pedig már mindenkori pontatlanságánál fogva sem alkalmas kötés a függesztőmű csomópontjára nézve. A tetőszék emelésénél ugyanis, amint a középső alátámasztás megszűnik és a kötőgerenda fokozatosan behajlik, az oszlop és duc a lapolás pontatlansága következtében néhány *mm*-t elcsúszik, az oszlop követi süllyedésében a kötőgerendát, mindaddig, amíg az immár kéttámaszú, de még mindig elég erős kötőgerenda hajlottabb állapotban ismét egyensúlyi helyzetet foglal el. A bekövetkezett változást — a kötés eltolódását — éppen tetőemelések kapcsán tett tapasztalataim nyomán, a 10. ábrában mutatjuk be (az ábrán az eltolódások d_1 és d_2-vel vannak jelölve). Ha azonban az oszlop és a duc beeresztéssel, vagy csapos beeresztéssel vannak egymáshoz kapcsolva (és a duc két darabból készül), akkor a szerkezet minden bizonnyal függesztőmű gyanánt fog viselkedni, és középső emelésre még gyengébb kötőgerenda esetében sem lesz szükség.

Fentiek figyelembevételével a főszaruállás szerkezete alapján megállapítjuk, hogy kötőgerendánkint 2 vagy 3 alátámasztásra van-e szükség. Miután tetőszékeink tekintélyes része nem teljes, hanem csonka kötőkből áll, ezekre az emelési helyeket az erőátadás szabatos elemzése alapján. esetről-esetre kell eldönteni, ami megfelelő gyakorlati érzék mellett nem okoz különös nehézséget,

További kérdés az ideiglenes alátámasztások terheinek megfelelő biztos továbbadása. Mint már láttuk, egyes módszereknél, mint pl. a Forbáth-félénél is, ez a kérdés fel sem merül, mert ott a kiváltógerer.dák közvetítésével a fedélszék terhe az emelés tartama alatt is a főfalaknak adódik át. A máglyás vagy egyéb állványos és csavaros emelési módoknál kérdés, hogy megterhelhető-e az állványokkal a legfelső födém, vagy azokat is külön kiváltógerendákra kell állítanunk. Ha a régi házaink felső emeletsoránál rendesen található csaposgerendafödém gerendái jó állapotban vannak, akkor ez terhelosztó pallók vagy gerendák közvetítésével az alátámasztásokhoz közel rendesen megterhelhető az állványok 3—4 tonnányi terhével. Ha a csaposgerendák a felfekvési helyeken korhadtak, vagy bármely más okból a födém nem volna megterhelhető, úgy az ideiglenes állványokat a főfalakra fektetett kiváltógerendákra helyezik. Ugyanígy kell eljárni akkor, ha a tetőt több emeletsoron át emelik, amikor t. i. a második és további emeleteknél már nincsen meglevő födém. Kiváltógerendákul felhasználhatók az építendő új födém (vagy födémek) fa- vagy vasgerendái (4. ábra).

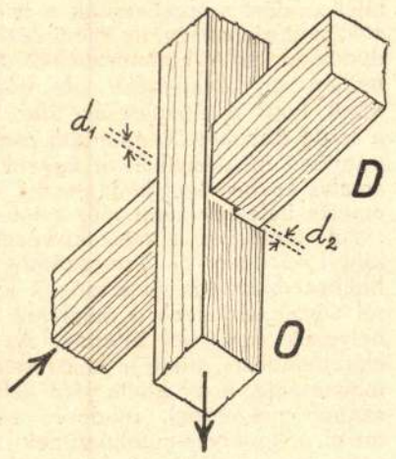

10. ábra. Lapolással kapcsolt oszlop (*O*) és duc (*D*) kötésének megnyílása annak következtében, hogy a kötőgerenda az emelés folytán középső alátámasztását elvesztette és behajolt.

Több emeletmagasságon át tartó emelésnél egy-egy emeletsor magasságának megfelelő emelés után a főfalakat rendesen felfalazzák, a födémgerendákat elhelyezik és ezekről folytatják a tető további emelését.

Végül még az emelés lebonyolításával kapcsolatban kell néhány megjegyzést tennünk. Az emelés megkezdése a csavaros emlőkészülékeket alkalmazó eljárásoknál rendesen kissé nehézkes. A kötőgerenda és a padlásszint között ugyanis nincsen akkora szabad magasság, hogy a mintegy 50—60 *cm* magas csavar elhelyezhető volna. Az emelés megkezdése és végrehajtása mindaddig a magasságig, ameddig a csavar a kötőgerenda alatt elhelyezhető, segédszerkezetek (kengyel vagy lánc) alkalmazásával bonyolítható le. A 11. ábránk az emelést az *A*, *B*, *C* és *D* fokozatokban mutatja be mindaddig, míg a megfelelő magasságot elérve az emelőcsavar közvetlenül a kötőgerenda alá nem helyezhető és a rendszeres emelés meg nem kezdhető. A további emelés többnyire zavartalanul megy végbe.

Az emelés valamennyi helyen egyszerre, a kötőgerendák mellé állított *cm* beosztású lécek ellenőrzése mellett 2—2, de legfeljebb 5—5 *cm*-es magasságonkint történik. A munkavezető pallér az emelés kezdő és befejező magasságának kikiáltásával adja meg a jelt az emelőkészülékeket hajtó napszámosoknak az emelésre, amelyet csak akkor folytatnak, ha az előző emelés mindenütt befejeződött és a munkavezető meggyőződött róla, hogy minden rendben ment. 2—5 *cm*-es lépcsőnkint emelve az egyes emelőhelyek közötti egyenlőtlenségek egfeljebb néhány milliméteresek lesznek, aminek a tapasztalat szerint egyáltalán nincsen jelentősége. A tető rugalmas volta még azt is elbírja, hogy nem alkalmaznak minden csavar hajtására külön embert, hanem az emelést ugyanazok az emberek egymásután végezik több csavaron.

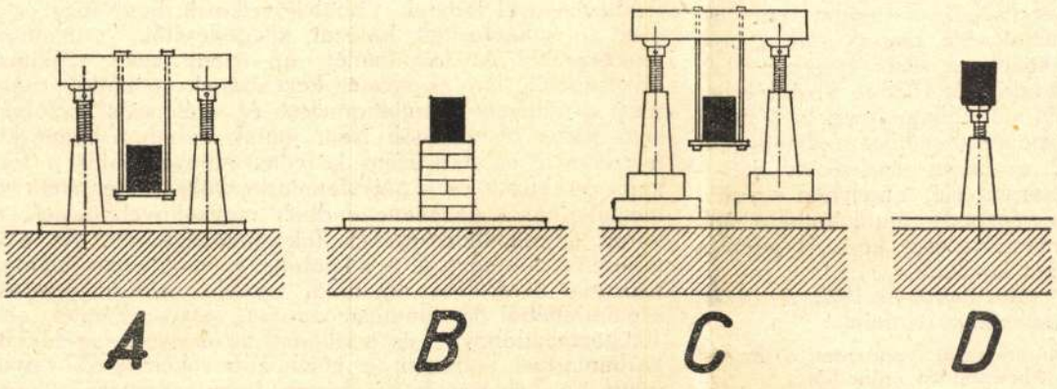

11. A—D ábrák: alacsonyan fekvő kötőgerenda emelése kengyel segítségével addig a magasságig, amíg az amerikai csavar alája helyezhető.

A tapasztalat szerint még az egyes emelőhelyek között ilyen módon előálló több *cm*-es egyenlőtlenség sem jár káros következménnyel.

Az emelés folyamán két *zavaró körülmény* szokott előfordulni. Egyik a tető *lengése*, amelynek a csavaros emelők ritmikus működése az oka. A lengés annál nagyobb mértékű, mennél kisebb és könnyebb a tető. E jelenség nem veszedelmes, ha a munka megszakításával időnkint bevárjuk, amíg a tető nyugalmi helyzetbe kerül és így nem engedjük meg a lengés nagyobbodását. A másik

zavaró körülmény abban áll, hogy a tető — gyakran nehezen magyarázható okból — valamely irányban csúszni kezd. Ez ellen úgy védekezünk, hogy a tető különböző pontjain függőónokat helyezünk el, hogy ezek állását eredeti helyzetükkel összehasonlítva, mindenkor tájékozódást szerezhessünk a tető állásáról, és megtehessük, szükség esetén, az ellenintézkedéseket. Utóbbiak ferde ducokkal való kitámasztásból állanak. Ha a csúszási hajlam nagyobbmértékű, oly módon kell ellene védekeznünk, hogy a kitámasztást több helyen alkalmazzuk, és a ferde ducokat is, amerikai csavarok segítségével, ferde irányban megfeszíthetővé tesszük. Az elcsúszást mindig *emelés közben* kell helyrehozni, mert a hiba kijavítása az emelés befejezte után már szinte lehetetlen.

Az emeléshez a műszaki vezetés mellett emelő helyenkint 1—1, vagy 2—2 napszámos szükséges. A csavarok hajtását bizonyos magasságon felül rögtönzött állványokról végzik, amelyek a máglyára vagy más állványra elhelyezett pallókból állanak. Az építési üzem zavartalan előrehaladása miatt a kötőgerenda fölemelését addig a magasságig, hogy alatta járni lehessen (mintegy két méter szabad magasság), rendesen siettetni szokták; ezután, mivel a kőműves-munkaerőnek úgyis van már elfoglaltsága, az emelés hátralevő néhány órájának beosztása meglehetősen közömbös.

Ha az emelés befejeződött és az aláfalazás előreláthatólag csak hosszabb idő mulva fejeződik be, a kötőgerendát nem célszerű a többé-kevésbbé karcsu emelőcsavaron meghagyni, hanem jó ezt kiékelés közvetítésével a stabilabb állványszerkezetre helyezni. Miután azonban napjainkban az építkezések, főként tetőemelések mind a gyorsaság jegyében folynak le, hosszabb időről nem igen lehet szó, mert az új emeletsor falai rendesen egy hét alatt fel vannak falazva, és az emelést már is lehet folytatni.

Mint az elmúlt két év tapasztalatai igazolták, a fentebb leírt eljárásokkal a tetőemelés technikai kérdéseit teljesen megoldottnak tekinthetjük. Ismertetésünket azzal a hő óhajtással zárjuk, vajha a jövő mennél több alkalmat adna ezeknek az eljárásoknak gyakorlati alkalmazására.

A Svájci Szövetségi Vasutak villamosítása.

VEREBÉLY LÁSZLÓ.

A Svájci Szövetségi Vasutak Kormányzótanácsa, mint ismeretes, a háborús széninség kényszerítő nyomása alatt, 1918 augusztusában az egész, kereken 2750 *km* hosszú, állami hálózat villamosüzemre való átalakítását határozta el. A 30 évre terjedő tervezet a vonalakat fontosságuk, villamosüzemre való megérettségük, valamint energiaszükségletük fedezésének lehetősége szerint három csoportba osztotta,[1] amelyek közül az első, összesen 1128 *km*-t felölelő hálózatrész átalakítását 1928-ra kívánják befejezni. Az eddig végzett és már folyamatban lévő munkálatokról, valamint a villamosüzem eddigi eredményeiről a vezérigazgatóság az 1922. év őszén részletesebb jelentést terjesztett a kormányzótanács elé, amelyben egyúttal az 1923—1926 időszakban végzendő munkálatokra 185 millió frank építési hitel engedélyezését kéri. E jelentés alapján a következő adatokat közöljük.

I. A Szövetségi Vasutak hálózatából az 1922. év őszén villamosüzemben voltak a következő vonalak:

Iselle-Brig	22 *km*	Háromfázisú váltóáram a Sz. V. Massaboden erőműből.
Brig-Sion	53 „	
Bern-Scherzligen	34 „	Egyfázisú váltóáram a berni erőművekből.
Chiasso-Luzern	225 „	Egyfázisú váltóáram Sz. V. Ritom, Amsteg és Göschenen együttműködő erőműveiből.
Arth-Goldau-Zug	16 „	
Immensee-Rothkreuz	7 „	
Összesen	357 *km*	

Munkában vannak és 1923—24 folyamán villamosüzembe kerülnek a következő vonalak:

Luzern-Zürich	55 *km*	Egyfázisú váltóáram a Sz. V. Ritom, Amsteg és Göschenen együttműködő erőműveiből.
Luzern-Basel	92 „	
Sion-Lausanne	92 „	Egyfázisú váltóáram a Sz. V. Barberine erőműből.
Összesen	239 *km*	

Az 1924. év végére tehát összesen legalább 596 *km* fővonal lesz villamosüzemben, vagyis az 1928-ig átalakítandó hálózatnak kereken fele. Az építkezés az 1918-ban megállapított ütemhez képest eddig is csak jelentéktelenül maradt el és ha az új költségvetés jóváhagyása esetén 1924 végéig sikerül még a Thalwil-Richterswil, Lausanne-Vallorbe és Lausanne-Yverdon vonalakat is átalakítani, 676 *km* végzett munka fog szemben állani a tervezet szerint előírt 660 *km*-rel.

II. A villamosüzemmel elért eredményekre nézve a jelentés szószerinti fordításban a következőket állapítja meg. „Üzemtechnikailag a villamosvontatás tökéletesen bevált, sőt a hozzáfűzött reményeket némely tekintetben felül is multa. Az üzemzavarok nem gyakoriabbak, mint gőzüzemben. A füst elmaradását az utasok és a személyzet nagy előnynek tekintik. A forgalmi eszközök tisztántartása számottevően könnyebb és az összes vasalkatrészek (kocsik, hidak, sínek stb.) élettartama meghosszabbodik. A villamosmozdonyokról nyíló szabadabb kilátás a jelzők észrevehetőségét javítja és ezzel az üzembiztosságot növeli. A gyorsabb indítás és a nagyobb sebesség a menetrendek kedvező módosítását teszi lehetővé. A leggyorsabb menetrendszerű vonat Luzernből Chiassoba jelenleg 4 óra 5 perc alatt fut el, míg gőzüzemben erre 4 óra 42 percre volt szüksége. Személyvonat a Chiasso-Luzern-i utat most 6 óra 20 perc alatt teszi meg, a gőzüzem 7 óra 18 percével szemben. A menetidőmegtakarítás a Gotthardon tehát már most is kereken 13% és a jövőben még számottevően növelhető lesz. A nagyobb sebesség következtében valószínű, hogy kanyarulatokban a külső sínszál kopása növekedni fog.“ [1]

A villamosüzem gazdaságosságára — amennyiben az energiaellátás kizárólagosan vízerőművekből történik — legfőképen az ú. n. *kiegyenlítő szénár* mértékadó. Ez alatt 1 *t* szénnek azt a svájci határra vonatkoztatott árát értjük, amely mellett a gőzvontatás költségei adott hálózaton, azonos forgalom mellett, a villamos vontatáséival egyenlők. A kiegyenlítő szénár kiszámítása a gőzmozdonyok tőkeszolgálatának (kamat és törlesztés), javítási, karbantartási és tüzelőanyag költségének, továbbá a villamosmozdonyok tőkeszolgálatának, javítási, karbantartási és villamos energia költségének, végül a személyzeti költségek közötti különbségnek és a villamos vontatásnál szükséges külön vonatfűtőberendezések árának figyelembevételével történik. Ebből következik, hogy függ egyrészt a villamosított hálózat kiterjedésétől, vonalainak természetétől és forgalmától, az üzemi szén szállítási távolságától, tárolásának és kezelésének módjától, másrészt a villamos energiatermelést és szétosztást befolyásoló összes tényezőktől. Nem jutnak azonban benne kifejezésre a villamosüzem közvetett előnyei, mint a forgalmi eszközök és a pályafenntartá sköltségeiben elérhető megtakarítások, a menetrendbeli megkönnyebbülések, a vonal teljesítőképességének fokozhatósága stb. Az előterjesztés, minthogy 5%-os kamattal számol, noha jelenleg tőke már 4—4½%-ra kapható, továbbá teljesítőképesség szempontjából 85 villamosmozdonyt vesz egyenértékűnek 100 gőzmozdonnyal[2] és a villamosmozdonyok *km*-enkinti karbantartási költségeit a gőzmozdonyokéinak 75%-ával állítja be, helyesen hangsúlyozta, hogy számításai a gőzüzemre kétségtelenül kedvezőek, a villamosüzemre ellenben pesszimisztikusak és így igen óvatosaknak tekintendők.

[1] V. ö. Verebély László: Fővasutak villamosításának fejlődése külföldön. 1921. I. kötet. 112 oldal

[1] Az áramvisszaadással történő villamosfékezés az egyfázisú rendszerben egyelőre még csak kísérleti állapotban van és így a villamosvontatásnak ezt a felépítményre igen előnyös hatású tulajdonságát a svájciak egyelőre nem használhatják ki.

[2] A Chicago-Milwaukee & St. Paul vasút keleti villamosított szakaszán 112 gőzmozdony szolgálatát 42 villamosmozdony (37·5%) vette nagy fölénnyel át.

Kotsis Endre dr

l

MMÉEÉvk

1934, 170 l

...R SANDOR

Villamos világit...

...LL...

...DA...

...s kö...
...me...
...vár.
...széki...
...tnak...
...gedé...
...n á...
...m. I...
...széki...
...t aj...
...thoz...
...i kö...
...(va...
...vatal...
...a) c...
...pénzi...
...ka. (...
...gör...
...tem...
...mun...
...kacs...
...lön...
...erb t...
...2...
...atpé...
...rékp...

...ságá...
...eny...
...A...
...negf...
...adó...
...cs...
...ltét...
...sza...
...yan...
...neg...
...za...
...zsé...
...zér...
...sára...
...ki...
...or.
...ján...
...ber...
...s 15...
...ák...
...taln...
...ző :...
...po...
...adr...
...oszt...

A feltételek és tervek ugy a sza-
r. kel. szerb. egyházközség irodájá-
: Harmincz M. Mihály tervező
...dájában (Budapest, IV., Veres Pálné
...egtekinthetők. Mindkét helyen besze-
...z ajánlati minták, a költségvetési ür-
...bbiek ingyen, utóbbiak munkanemen-
...llérért. A teljes szövegü hiva-
...iirás a hirdetések között
...tó.

Aranyosmarót. (Tüzif...
vármegye központi székhá...
téli idény tüzifa szükségl...
jából Aranyosmaróton a ...
mében április 27-én ...
senytárgyalás fog tartatn...
venni óhajtók, hogy egy ...
ajánlataikat Barsvármegy...
tüzött napon d. e. ½ 1...
ajánlathoz 50 kor. bánatp...

Aranyosmarót. (Ruhá...

gyár R.-T.
és Bokmayer
Főherceg Sándor-tér 4. sz.
o o o Gyár: Kőbánya.

ruganyos, meleg, könnyen tis
:: :: :: tartható. :: :
Földfeletti jégverm
sörhütők, borpin
tervezése.
Műszaki irc
a parafakő anyag célszerü
mazására vonatkozó terve
.·. .·. kivitelére. .·.

Ország Ö. 245.524
r E. 229.270 kor. 08 fill.,
eiber O. 221.551 kor.
einer D. 213.152 kor.
és Feketer F. 224.408
s és Grosz 223.299
Emil 228.643 kor. 80 fill.,
29.705 kor., Dávid J.
csatornázás kivételével

és elhelyező munkára:
s, tetőfedő és padozati
428 kor. 61 fill.;
és burkoló munkára:
36 kor., Walla J. r.-t.
. Walla J. 16.124 kor.
P. r.-t. 15.924 kor. 74
tsa csak a műkőre 6195

: Egyesült parket-

umstein J. (részleges
fill., Vasgerendákat
36 kor. 40 fill.;
a: Sipos és Klonkai

fill., Langweil B. és fia 19.518
fill., Szepessy S. 19.273 k. 43
kács és Huppert 17.769 kor
a villamos berendezésre: Andor
taky 4865 kor. 18 fill., Kállai
kor. 80 fill., Vasmegyei elek
művek r. t. 4750 kor., Dec
Homolka 5000 kor., Fogl J.
Ganz-féle villamossági r. t. 4
Szalai és Deutsch 6338 kor.
Az ajánlatok döntés alatt állanak.

Budapest. (Magasépitmé
keleti pályaudvar állo
A máv. budapest-jobbparti üzlet
március 31-én árlejtést tartot
pályaudvaron létesitendő alábbi
mények munkák előállitására. Ajánlat
Wellauer Károly 1. lámpakeze
tanya épület épitésére 88,323 kor
2. nagyobb váltótorony épitésére
04 fill., 3. kisebb váltótorony épités
kor. 93 fill., 4. perron létesitésére 2
35 fill., Politzer és Hol
1. 87,338 kor. 10 fill., 2. 52,486 kc
3. 12,578 kor. 70 fill., 4. 26,732 kc
Fodor és Reisinger 1. 8

Kotsis Endre
l.
MMÉE Évk
1934.162.l.

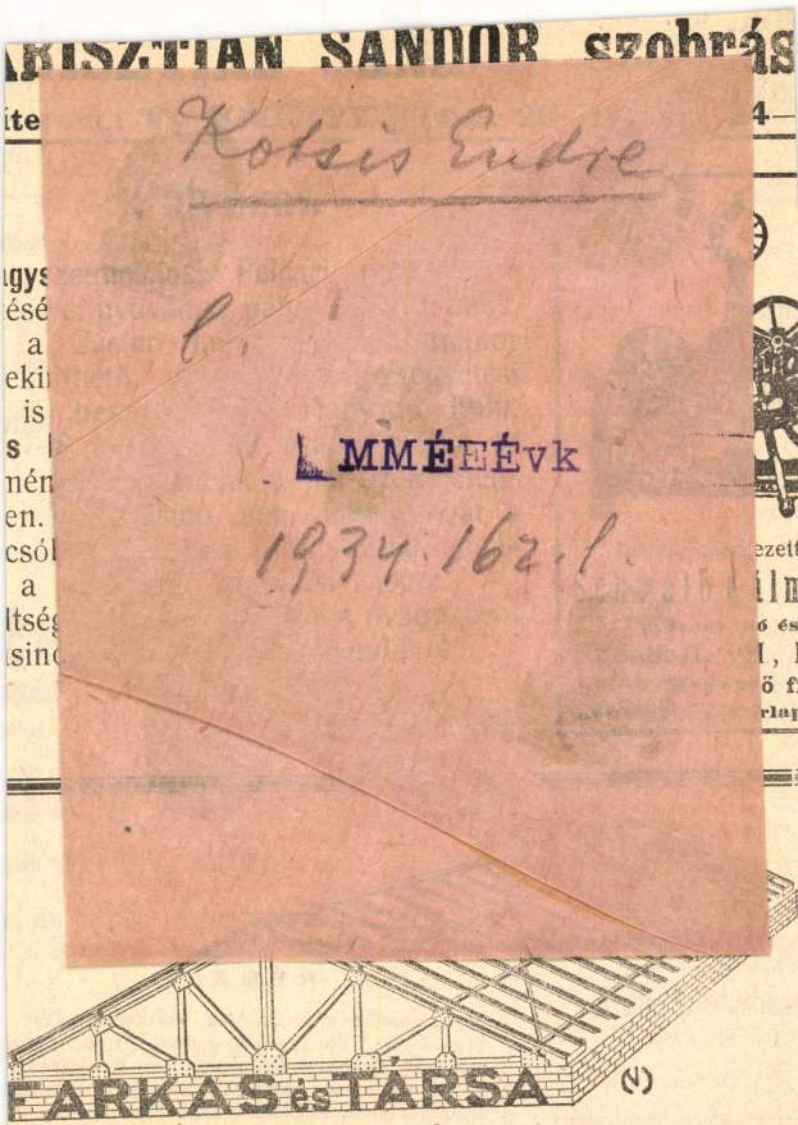

VASSZERKEZETI GYÁR

BUDAPEST, VI., Lehel-utca 8.

TELEFON: 82–70. INTERURBAN: 82–70.

SOK,

ek, DEUTSCH B. okl. mérnök BUDAPES

és VII. Rákóczi-ut 80. Telefon 104—67

zéről való jóváhagyás

entartja magának
rkezett ajánlatok
ajánlott összegre
és esetleg egyet

zerződés aláirása
dők és oly erővel
sszes munkálatok
ig feltétlenül be-

zó összes általános
lamint a tervek ugy
egyházközség irodá-
mint Harmincz M.
Budapest, IV., Veres
d. u. 4—6 órakor
elyen beszerezhetők
a költségvetési ür-
obiak munkanemen-

s hó 4-én.

yházközség
gbizásából:

anojlovits Vladiszló
yházközségi elnök.

Szivattyu

bármely célra és üzemre szállitan

Győző Béla és Társa

szivattyu és fecskendő speciálisták

Budapest, V., Báró Aczél-utca 3

OETL ANTAL

vasöntődéje és gépgyár

BUDAPEST, VII. kerület, Bethlen-t

KÉSZIT:

épitkezésekhez szükséges vasszerkezeteket
vácsolt- és öntöttvasból, szegecselt és henge
tartókat, üvegtető és növényház vasvázakat,
dakat, lecsapoló csöveket, zsilipeket, oszlopo
lámpatartókat, candelabereket légszesz- és vi
mos világitáshoz, mindennemű rácsokat ke
csolt és öntöttvasból stb.

usewetter

lvénitő n. t.

A NEMZETKÖZI EGYHÁZTÖRTÉNETI KONFERENCIA ELŐADÁSAI

Szerkesztette:

BÁRDOS ISTVÁN és BEKE MARGIT

EGYHÁZAK A VÁLTOZÓ VILÁGBAN

Különlenyomat

Esztergom
1991.

május 29–31.

PRAKFALVI ENDRE

MAGNA DOMINA HUNGARORUM

(A Regnum Marianum plébániatemplom /Budapest/ építéstörténete és pusztulása)

A vesztett háború és a Trianon utáni Magyarországon a korszellem általános jellemzője a "keresztény és nemzeti felbuzdulás" volt. Ennek megfelelően kívánatos a művészetet is a "nemzetien sajátos" tradíciókra építeni – fejtette ki Gerevich Tibor 1920-ban. "Az ország újjáépítése" folyamata egészében pedig fontos szerep hárult a történeti egyházakra az állam raisontól is támogatottan, mert az "csak akkor lesz szilárd, ha a felépítményt a vallás és erkölcs vasbeton alapjaira fektetjük" – szögezte le Klebelsberg Kunó kultuszminiszter.

A Magna Domina Hungarorum, Mária országvédő és oltalmazó szerepének – Patrona Hungariae – a magyar történelemben folyamatosan jelenlévő gondolata, így kiváltképp aktualizálható volt a két világháború közti országban.

A Nagyboldogasszony és Szent István, az ország első patrónusainak kultusza az idők során az egyházi hagyomány révén össznemzetivé is vált, ezért volt alkalmas a "keresztény nemzeti kurzus" ideológiai alátámasztására is. S így nem csupán a "neobarokk társadalom" (Szekfű Gy.), elit tudta helyzetét eszmeileg "beméri" és legitimálni egy új típusú "ellenreformáció"-val.

ELŐZMÉNYEK

A Regnum Marianum Egyházközség 1924. december 8-án jelentést hallgatott meg a Templomépítő Bizottság munkájáról, Albrecht királyi herceg elnökletével, aki Csernoch János bíborossal és Horthy kormányzónéval együtt fővédnöke volt a Magna Domina Hungarorum plébániatemplom építkezésének. A beszámoló összefoglalta azokat az indítékokat, amelyek a templom építését szükségessé tették.

A Regnum kongregáció lelkészei már az 1900-as évek elején az akkori VII. kerületi kültelki, "Csikágó"-nak nevezett részén megkezdték hitoktatói működésüket, mert: "az előtérbe nyomuló socializmus és materializmus, a küzdés és nyomorúság közepette az emberekkel lassan-lassan elfeledtette a lelkiélet szükségességét". A munkát a "nehéz idők" a "vörös marok súlya alatt" is folytatta az egyház. Az érsek 1919. május 4-én az Erzsébetvárosi plébániából kiszakítva hozta létre a mintegy 15 ezer katolikus lelket számláló területen azt a plébániát, amelynek vezetését a Regnum Marianum hitbuzgalmi egyesület papjaira bízta. Templomaként pedig, ideiglenes jelleggel, az 500 főt befogadó Damjanich utcai kápolnát jelölte meg.

A Templomépítő Bizottság 1920 tavaszán alakult meg. (Ekkor a Regnum Marianum Egyesület elnöke Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök, a házfőnök és a Regnum plébánosa pedig Shvoy Lajos volt.)

A székesfőváros kegyurasága alá került plébánia (1922. november) híveinek áldozatkészségéből (és egy amerikai gyűjtőkörút eredményeként) a huszas évek elejére abba a helyzetbe került, hogy számarányuknak megfelelően a Damjanich utca középvonalán, a Városligetben a főváros által adományozott telekre, egy cca. 2000 hívő befogadására alkalmas templom – plébánialakkal, kulturális és szociális helyiségekkel – építésének előkészületi munkálatait megkezdhette.

Az "új keresztény magyarság... őr temploma" építésének költségeit 6 milliárd koronára becsülték. A mintegy 4 milliárdnyi hiányzó hányadot többek között járadékkölcsön formájában kívánták összegyűjteni. Az Úr 1925. esztendeje – "Szent István koronája Városnyosának számkivetése idején" – Szent Mihály hava 11. napján a Magyarok Nagyasszonyának ünnepén keltezett memorandumukban az építtetők igen egyértelműen és határozottan fogalmazták meg a templom megépítésének indokait: "Emeljük e templomot, hogy maradandóan emlékeztessen mindenkit a vörös rémuralom borzalmaira, melyeket ránk zúdított egyházunkról és hazánkról megfeledkezett hűtlen-

ség, önzés és gyűlölködés. Emeljük e templomot, hogy a megcsonkítás és anyagi romlás közepette fennen hírdesse és szolgálja az ezeréves integer Nagy Magyarország, a történelmi Regnum Marianum gondolatát."

A szűkebb körű tervpályázatot 1924. május 5-én írták ki, amelyre szeptember elsejéig 8 jeligés pályamunka érkezett be. November 23-án a bírálóbizottság a Kotsis Iván (1889–1980) műegyetemi tanár jegyezte "Kettős kereszt" tervezetre voksolt. Kotsis jeligés pályázati anyagából a távlati ábrázolás és az alaprajz ismeretes. Elképzelésének summázata az építőbizottság tagjai számára pedig pontosan jelzi koncepciójának mozgatórugóit. Minthogy a Regnum Marianum gondolata Szent István király korában született, azért a XI. századi romanika – dél-franciaországi, itáliai –, stílusához nyúlt a tervező. Jellemzői a kevés részletképzés, a monumentális falsíkok használata, a festői alakítás, a tömegesség és a horizontalitás, a kőhasználat. A belső tér több mint egy plébániatemplom tere, egy gondolatot rögzít: monumentum, emékszerű alkotás kell legyen. Ezért is szükséges a központos térelrendezés, mert a "centrikus kupola" jobban eleget tesz a monumentumszerű jellegnek mint a hosszhajós elrendezés. Diszpozíciós, városképi szempontok is indokolták - utca tengelybe kerül a templom – a magas nyugati homlokzati tornyot, melynek alépítményét itáliai mintára loggia fon majd körül. Ennek tetejét nyitott oszlopsoros pártázat övezi, s az egész az előcsarnok funkcióját tölti be. A lépcsőzet a homlokzati középső és két oldalsó árkádnyíláson vezet fel a fő és a két mellékbejárathoz.

AZ ÉPÜLET REKONSTRUKCIÓJA

A tervező 1925. január 3-án ismertette részletesen elképzeléseit, alternatívákkal, melyek közül a legfontosabb az volt, hogy ha az épületkomplexum tervezett hossza (100 m) meghaladná a telekméretből adódó lehetőségeket, akkor a plébániát nem a szentélyfelyhez kapcsolva, hanem attól délre helyezi el.

A terv lényeges eleme volt a templom padozatának 3,80 m-rel való megemelése, ezáltal mintegy pódiumra "tette" az építész az épületet. Így erősítette annak esztétikai megjelenését, másrészt nem csupán egy alagsort nyert, hanem olyan belső teret, amelyet a modern pasztorizáció számára lehetett felhasználni (gyűlésterem, "Szent Őrangyal Otthon", foglalkoztató stb.). Építészetileg is megfelelve a XI. Pius pápa 1922-ben kiadott enciklikájában megfogalmazottaknak: az egyház munkájában erősítse a valláserkölcsi nevelést, a kulturális és karitatív jelleget. Általánosan megfelelve annak az elgondolásnak, hogy a műalkotás alkalmazkodjon a liturgiához, illeszkedjen a környezetbe, ne az anyagi pompát érvényesítse, hanem a belső értékeket és anyagszerű legyen. A kórus helye akusztikai okokból a szentélyben az oltár mögött lett kijelölve.

A hat lapból álló tervezetet és a helyszínrajzot az építész 1925. január 12-én szignálta. Csernoch bíbornok, hercegprímás pedig március 27-én hagyta jóvá egyházilag, Esztergomban. Január végére közben az is eldőlt, hogy a székesfőváros III. ügyosztálya nem engedélyezi a plébániaépület felépítését, semmilyen formában sem. Kotsis úgy nyilatkozott, hogy az így előállított "rövidítés" következtében a templom stílusában az egység és a harmónia sokkal jobban fog majd érvényesülni. Az épület megjelenését és térhatását tekintve valóban idézi Dél-Franciaország, Perigord, XI. századi katedrálisait. Egészében azonban mégis sokkal inkább köthető a templom a schuleki historizáló neorománhoz. Még ez év január 26-án Shvoy plébános beszámol további módosításokról, amelyek közül a legfontosabb az volt, hogy a csegelyes tamburos, kettős kupola lanternájára a magyar szentkorona mását helyezik el, miáltal a templomon kívül is meglesz a Regnum Marianum jellegzetes vonása.

A kormányzó jelenlétében áldotta meg Csernoch bíboros az "alapkövet" annak ünnepélyes letételekor, 1925. október 10-én.

Az első kapavágás Shvoy Lajos ezüstmiséje alkalmából történt 1926. július 11-én, azonban a munka ténylegesen csak augusztus 11-én indult meg. A "kémfúrások" adatai szerint a templom alapja olyan homoktalajon nyugodott, amely alatt átlag 4 m mélységben mintegy 2 m vastagságú tőzegréteg húzódott, ezért az alapozás biztosítására 430 db, 5x5 m hosszú vasbeton "pilotát" vertek le. Erre fektettek egy 70 cm vastag beton alaplapot. Vasbetonfödémet kapott az egész földszint is. A felmenő falak építése a karzatra vezető lépcsőtornyok vonalától kelet felé kezdődött meg 1927

március elejétől, az "engedélyezési és kivitelezési tervcsomag" lapjai szerint. Az "elszámolási" tervanyag" pedig azt igazolja, hogy 1928 májusára "nyers" állapotban már a kupola is állt. A "kőelszámolási lapok" azt mutatják, hogy a külső burkolási munkák is igen előrehaladott állapotban voltak már. Ekkorra kialakult a belső tér végleges felosztása is. A szentélytől északra került elhelyezésre a keresztelő kápolna. Rajta keresztül lehetett feljutni az északkeleti kupolapillér áttörésén át az evangélium oldali szószékhez. A keresztelő kápolna alatt volt a földszinti főbejárat, vestibulával. A déli oldalon találjuk a sekrestyét. A kupola belső 18 m átmérőjű zsaluzott, rabitzolt félgömb-héjazata vasbeton koszorúra támaszkodott. A külső héj deszkázata "rézbádog" borítást kapott. 1929 tavaszától épült a nyugati szakasz a már 1926-ban véglegesített változat szerint. Az árkád 1-1 oldalnyílását két korábbi változattól eltérően, megduplázta Kotsis. Az oldalfeljáratot megszüntette, helyette egykarú lépcsőzetet húzott pihenővel a bejárati főtengely teljes szélességében. A torony (amelynek tervvariánsát is ismerjük 1929-ből) azonban csak 15 m magasságig épült meg, a tervezett 53 m helyett.

A templomépület alapadatai: teljes hossza 75 m, szélessége a kereszthajóban a félköríves exedrák szélső pontjainál 37,5 m. A beltér 1820 m^2, légtér 32 100 m^3 volt, 706 ülő- és 1590 számított állóhellyel rendelkezett.

Az ablaksorral áttört tamburos kupola lanternája a korona mását 34 m magasságba emelte. A templomot Serédi Jusztinián hercegprímás szentelte fel 1931. június 14-én.

A II. világháborút viszonylag csekély károsodással vészelte át az épület, melynek mértékét 5 %-ban állapították meg. A kupola sérült meg, 1946-ra végleges helyreállítása is megtörtént.

"VÉGJÁTÉK"

1950. január 11-én a belügyminiszter rendeletileg szüntette meg a Regnum Marianum Egyesület működését. Ettől kezdve a Prímási Levéltár aktáinak tanúsága szerint írásbeli nyomai az államapparátus lépéseinek nincsenek, mindent szóban vagy telefonon keresztül intéztek. A fejleményekről a budapesti érseki általános helytartó, Szabó Imre segédpüspök tájékoztatta folyamatosan Hamvas Endre apostoli adminisztrátort. (A belügy lépése valójában persze a Mária kongregációk ellen irányult volna.)

Az érseki helynök beszámolóiból tudjuk, hogy 1951. június 22-én a frissen alakított (május 15-17) Állami Egyházügyi Hivatalban történt "megbeszélésen" az elnök, Kossa István közölte: a Regnum templomot "lebontani óhajtják", mert a Városligetnek ezen a részén egy hatalmas teret (nagyobbat, mint a Hősök tere) "óhajtanak kiképezni". Ekkor még igéretet tettek arra, hogy hajlandók az egyház számára elfogadható helyen egy másik templomot építeni, akár a lebontásra kerülő templom anyagából is. A helynök kérte, hogy az új templom építésének kezdése előzze meg a bontást, már csak a hívek megnyugtatása érdekében is. Hosszas érvelésével, a későbbiekben végül is annyit elért, hogy a plébániát nem számolták fel, a Regnum mint intézmény megmaradhatott. (Közbevetőleg megjegyezzük, hogy július 21-én tette le a katolikus püspöki kar az esküt az 1949. évi alkotmányra.) Hamvas július 26-án keltezett levelére – amelyben a templom elvesztése feletti bánatát és az új építésével kapcsolatos vigaszát fogalmazta meg –, Kossa 28-án telefonon "válaszolt"; az új templom építése tárgytalan, a bontás pedig augusztus elsejével indul. A bontást (a szerkezeti részeket robbantották) közvetlenül kiváltó ok, az Aréna (Dózsa György) útnak felvonulási útvonallá történő kiépítése volt, az 1951. december 16-án felavatásra került Sztálin szobor felállításával egyetemben, a Vilma királyné út (Gorkij fasor) tengelyében.

A koncepció egésze pedig hangsúlyos elemét képezte a hatalom új birtokosainak a fővárossal kapcsolatos urbanisztikai terveinek. *Tudniillik* augusztus elsejével lezárult Budapest "átépítésé"-nek első szakasza; mint a megvalósult proletárdiktatúra fővárosa. S megkezdődött a második ütem: a megvalósuló szocializmus fővárosának építése. (Szabad Nép, 1951. aug. 1.)

Természetesen a templom és az általa is képviselt eszme elpusztítása ill. elpusztításának szándéka nem volt más, mint az építészettörténetből is ismert *damnatio memoriae* klasszikus hazai esete.

FORRÁSOK

Jelen dolgozat az "Építészet Magyarországon 1945-56" kutatás (melyet támogat az Eötvös Alapítvány) részeredményeként született. Teljes terjedelmében, jegyzetekkel, reprodukciókkal megjelenés alatt áll a Pavilon 4. számában. Az egyházközség plébániatemploma építésének megmaradt irat- és tervanyagát a Rózsafüzér Királynéja Plébánia (Bp.) őrzi.)
Lásd még: Prímási Levéltár, Esztergom – A Regnum Egyesület feloszlatása 816/1950 - A templom felszámolása 3295/1951.
A korszak eszmetörténetéhez és építészetéhez: P. E.: A "Rákosi Bástya". In.: Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 1989. 381-406.

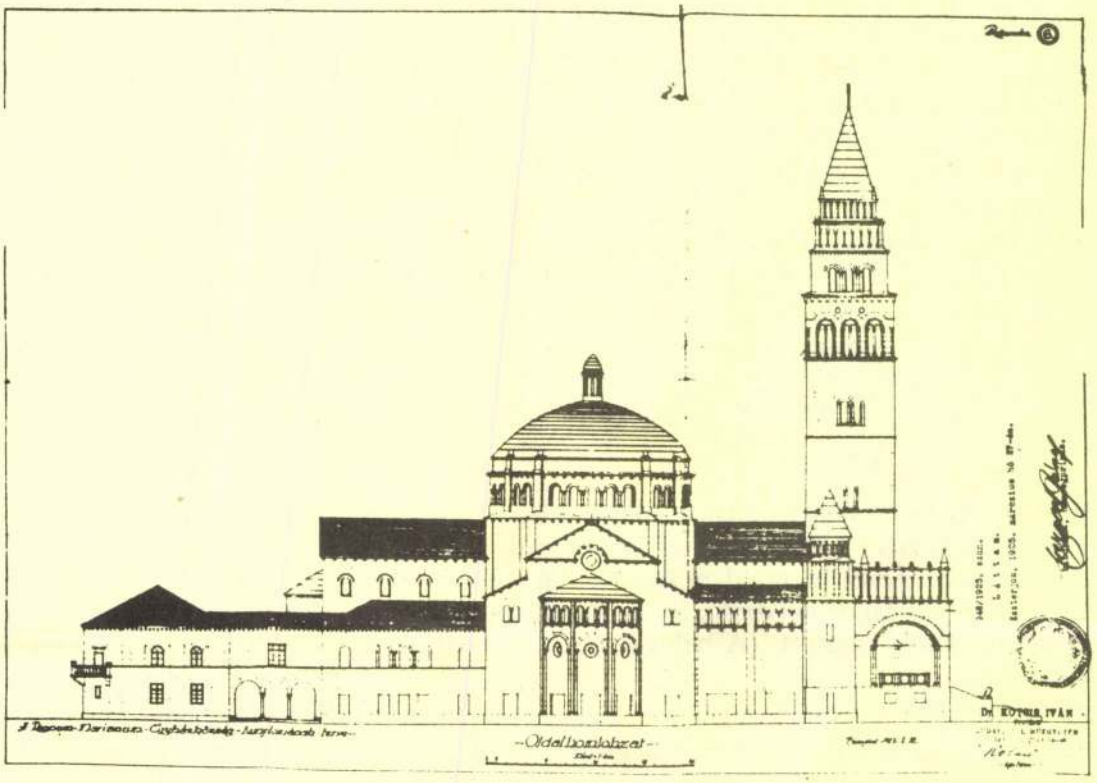

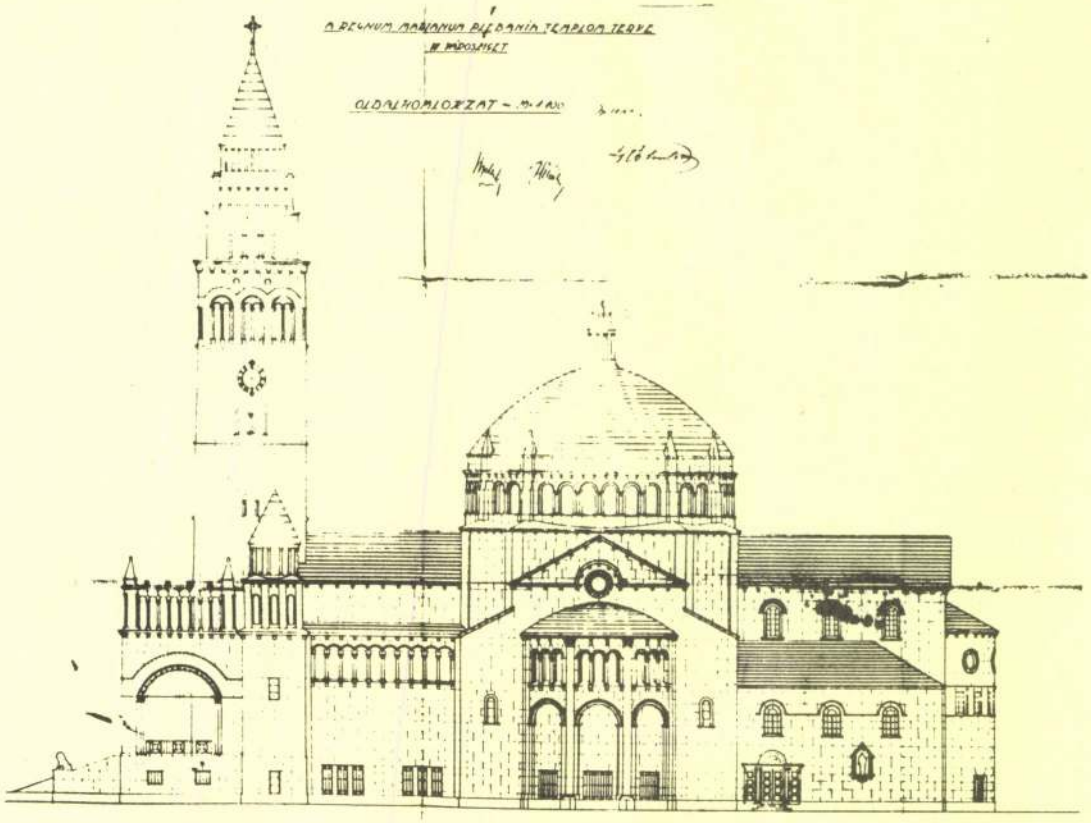

KOTSIS Iván epitén

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 OKT 2 61
Napló (Veszprém)

Kotsis Istvánné

1021

Arc nélkül...

Kotsis Istvánné rajza (Veszprém)

fraba[illegible]t

A NAPLÓ hétvégi melléklete

MUNKÁSMŰVELŐDÉS

Mit tehet az üzemi kultúrház?

Az önvizsgálat

Ritkán kellen[illegible], mégsem nélkülözhetjük. A közművelődési párthatározat akkor termékenyíti meg egész művelődési életünket, ha alapelveit nemcsak ismételgetjük, hanem *iránytűként és kritikai mérceként használjuk* egy-egy város, község vagy üzem közművelődésének önvizsgálatához és fejlesztéséhez. Különösen fontos ez a munkásművelődés számára, hiszen itt hiányosabb az intézményhálózat, botladozóbb a népművelői tapasztalat.

Most kezdődő cikksorozatunkban (szombatonkénti megjelenéssel) arra keresünk feleletet: a jobbára oktatáson-ismeretterjesztésen alapuló üzemi népművelés milyen feltételek mellett teljesedhet — közművelődéssé? Elveket, tapasztalatokat, törekvéseket szembesítünk. Feltá[illegible] fogadják-hívják az ide belépőt?

A Bakony Művek előnye, hogy *van ilyen háza.* A munkásművelődés számára ugyanis, amennyiben túl akar lépni a jobbára oktatásra-képzésre szorítkozó népművelésen, nélkülözhetetlen a művelődési ház. Vagy úgy, hogy saját, vagy úgy, hogy a tanácsi intézményt együttműködési szerződés útján sajátjává teszi.

A kis cserfaerdő kellemes környezetében meghúzódó épület — *Végh József* vállalati szakszervezeti titkár szerint is — *szűkös a gyár munkásművelődése számára.* Ezt még tetézi az, hogy magánlakás és dekoráció foglal el belőle három helyiséget. Nemrég költözött ki egy iroda, helyén két szobát alakítottak ki, ahová a könyvtár költözik. Igy jelenleg nyolc helyiséggel rendelkezik a művelődési ház, köztük a Barátság klubbal és „tantermi" berendezéssel. Oktatni lehet klubban is, s előadás után (vagy kezdés előtt) bevonulhatna a klubszobákba egy-egy művelődő közösség. Sőt a műszakváltások indokolttá tennék *délelőtti klubéletet* is.

Népművelők

A munkásművelődés másik alapfeltétele *a népművelő személyisége.* A Bakony Művek azon kevés vállalatok közé tartozik, ahol függetlenített művelődési igazgató van A ház tevékenysége azonban *nem szolgálja lehetőségei szerint* sem a szocialista brigádok kulturális vállalásainak teljesítését, sem az aktív közösségi művelődési formák születését. Gyakori tapasztalat szakszervezeti művelődési házaknál: az oktatás és ismeretterjesztés jól szervezett, és

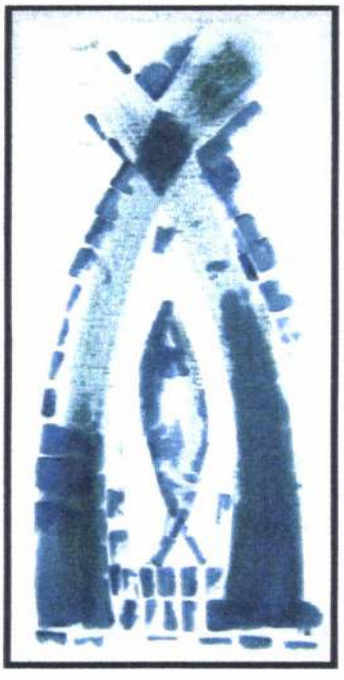

Leningrádban születtem 1960 februárjában, a halak jegyében. Ez utóbbinak különös jelentőséget tulajdonítok, hiszen a magam módján hiszek a horoszkópban. A halat, mint kifejező, sok értelmű szimbólumot, mint témát ezért is szeretem annyira.

Gyermek- és kamaszkoromat a távoli, erdős, esős, nyáron is gyakran hűvös Észtországban töltöttem, annak is az északi, tengerparti részén, Narvában.

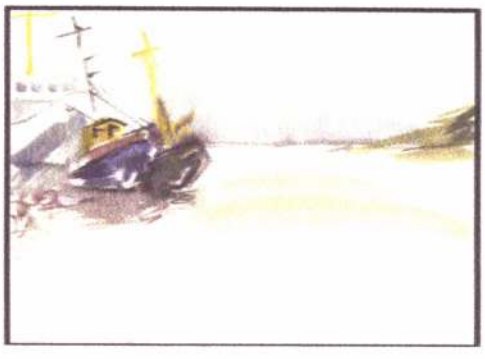

Orosz vagyok.

Olyan orosz, aki Oroszországban született, azt a nyelvet beszélte, beszéli szüleivel, gyermekeivel, olykor férjével, barátaival. Olyan orosz, aki ott, abban az országban szinte sohasem élt, csak amikor Moszkvában tanult a Textil Akadémián, az iparművészeti szakon. Életem felét tehát Észtországban, másik felét ebben az országban köztetek, veletek éltem. Itt fejeztem be tanulmányaimat az Iparművészeti Főiskolán, de előtte egy év reménytelennek tűnő küzdelmet folytattam nyelvetekkel. Főiskola a Zugligeti úton, a rózsadombi árnyas, csendes őszi utcák, a Duna-part a Lánchíddal, a Városliget, a lángosszagú Ecseri úti piac, a Kecskeméti Alkotótábor...

Magyar is vagyok.

Észt is vagyok.

Bár nem beszélem jól a nyelvüket, de három lányommal a nyarakat ott töltjük. Persze részben a szüleim miatt.

Aki járt már Észtországban (vagy ha nem ott, máshol „fönt" északon); sétált a tengerparton a csípős szélben, a borongós nyári napsütésben; aki ment már gombát szedni a végeláthatatlan és idegen számára kiismerhetetlen sűrű és sötét erdőben; aki már megélte Tallinn – művészetében, építészetében, hangulatában – olykor németesen tiszta, rendezett, szervezett, máskor pedig kiáltóan pogány mindennapjait, az talán megérti miért mondom: bár nem vagyok észt, de észt is vagyok.

Ha téged, kedves látogató, ki betévedt e kedves helyre kávét inni, süteményt enni, vagy csak egy jót beszélgetni a barátaival, mindez nemigen érdekel, igazad van. A művészet, ha nem önmagáért beszél, nem sokat ér.

Így csak remélhetem, az lesz e kiállítás, aminek szánom: felvidulás a szemnek és megnyugvás a léleknek.

Köteles Léna tel.: 292-39-27

1185 Budapest Kupeczky utca 24.

KŐTELES Léna

Tisztelettel:

Magyar-Francia Társadalomtudományi Központ
vezetősége

Granasztói György
Főigazgató

KOTSIS IVÁN

Tóth Vilmos; A budapesti Luther-emlékmű mestere

Népszabadság 2001 febr. 26.

202a Tó az erdőben 25.000.—
203–208 Balatoni vázlatok, Darabja 2000.—

KOTÁSZ KÁROLY MŰVEI

Született 1872. november 4-én Budapesten, honnan szüleivel hamarosan Rákoskeresztúrra költözött. Korán feltünt kitünő rajzaival mégis kénytelen volt atyja mühelyében a kalaposmesterséget kitanulni. 1894-ben Vastagh György festőművész véletlenül meglátta egy rajzát s magához hivatta a fiatal kalapos segédet és igy került Vastagh György pártfogása mellett ösztöndijjal a budapesti iparművészeti is kolába. Morelli Gusztáv fametsző tanárnál 5 évig tanult, honnan Schmál müépitészhez kerüldiszitőtervező rajzolónak. Innen a tanulásvágy Münchenbe vitte a festészeti akadémiára, hol előbb Hackel professzornál, majd Zeits-nél tanult. Anyagi eszközök hiján kénytelen lett volna abbahagyni tanulmányait, de Zeits professzor nem engedte Münchenből eltávozni, inkább helyette sajátjából fizette meg a tandijat, mert tandijmentességet külföldinek nem engedélyeztek. A müncheni akadémiai tanulmányok befejezése után rövid időre hazajött, majd Párisba utazott és Jean Paul Laurence tanár vezetése mellett egy évet a Julien akadémián töltött. Több izben megfordult Olaszországban tanulmány uton, közben sikerrel vett részt a Nemzeti Szalon és a Műcsarnok képkiállitásain. 1906-tól 1911-ig Budapesten a Verő-féle leánynevelő intézetben az iparművészet és rajz tanára volt; azóta minden idejét a festészetnek szenteli.

Olajfestmények

209 Virágcsokor 18.000. —
210 Virágok között 20.000.—
211 Uzsonna után 16.500.—
212 A hidnál 20.000.—
213 Piros templom 6000.—

214 Csendes utca 1500.—
215 Szederfák 3600.—
216 Parkban 6500.—
217 Fák tövében 15.000.—
218 Csaba ujtelep 9000.—
219 Kis erdőben 4600.—
220 Domboldal 2500.—
221 Munkaközben 6500.—

Temperafestmények

222 Mosó nők 2500.—
223 Liba pásztorok 2600.—
224 Ut a faluba 3000.—
225 Külváros 2200.—
226 Zsuzsika nézelődik 10.000.—
227 Zsuzsika üldögél 10.000.—
228 Pataknál 1600.—
229 Kertekalján 1200.—
230 Egy felhő 1200.—
231 Terigetés 1600.—
232 Tarcsai dombok 1600.—
233 Aratás előtt 8000.—
234 Buza keresztek 1200.—
235 Rákos mentén 2200.—
236 Déli pihenő 5000.—
237 Kora tavasszal 5000.—
238 Naplementekor 2500.—

Nemzeti Szalon
1921. nov.

Kotász Károly (1872-1941)

„Tehénpásztor" o.v. 40x60 cm
J.l.j. Kotász. Ziziáltási ár: 6000 ft.

BÁV 48.Művészeti Képaukció Bp.1979.május

Kotáy Károly (Bp. 1872 – Bp. 1941)

„Patakban mosó lányok" o.v. 40x50,5 cm

J. l. 6.: Kotáy K. 924.

Kikiáltási ár: 6000 Ft.

BÁV 59. Képaukció Bp. 1982. december

Kotáy Károly (1872-1941)

„Háromkirályok imádása"

o.v. 40x50 cm S.l.b. Kotáy K. 925

kiállítási ár: 5000 ft.

BÁV 5o.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Kotász Károly (Bp. 1872 - Bp. 1941)

„Kertemben" o.v. 30x23cm
s.l.b. Kotász K. kikiáltási ár: 6000 ft.

—

„Patakpaston álló fejfi" o. karton 19x26 cm
s.l.j.: Kotász K. kikiáltási ár: 4000 ft

—

„Anya gyermekével a folyópaston" o.v. 24x30 cm
s.l.j. Kotász K. kikiáltási ár: 4000 ft.

BÁV 60.Képaukció Bp.1983.május

Kotász Károly
(Bp. 1872 - Bp. 1941)

„Lányok lúdon" o.v. 35 x 45 cm
J. l. j: Kotász K. Kikiáltási ár: 4500 Ft.

BÁV 55.Képaukció Bp.1981.szeptember

Kotász Károly (1872-1941)

„Parasztasszony tükör előtt"

o.v. 68x50 cm J. l. b. Kotász K. (Restaurált)

kiállítási ár: 12000 ft.

BÁV 53. Képaukció Bp. 1980. december

Kotász Károly (1872-1941)

„Tajték" o.v. 32x43 cm

j.l.b. Kotász K. 1926.

Kikiáltási ár: 4500 Ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Kótász Károly,fametsző

Művészek,tervezők,akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1880-1896 között.
Kótász Károly,Fametszés szakon 54.old

Nezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola/1880-1941/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Szt. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Kotány Károly (1872-1941)

„Selmecbányai városszéplet"

o. Zanton 69x54

J. l. b. Kotány

Ujiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Kotász Károly

Ripszám Henrik, Udvary Pál, Bardócz Árpád, Ringer Erzsébet festőművészek és Telcsné Stricker Gina szobrásznő kollekcióját mutatták be a Nemzeti Szalon kiállitásán. /d.i./:„Képek és szobrok" cimmel számol be a tárlatról a Művészet c. rovatban. "Képei kis formátumu artisztikumok"-irja s egy idegember intim hangulatu természetbenyomásait látja bennük. Az egyéni technikával felrakott szinek valósággal vibrálnak a fényben. Müveit nagyra értékeli.
A HÉT, Bp. 1924. január 6.
XXXIV. évf. 2. sz. 12. lap.

Kolozs Károly

„Tájkép" o.v. 30 x 40

J. l. h.: Kolozs K. 1974

Kikiáltási ár: 4000 Ft.

BAU 43 képaukció Budapest 1977 szeptember

Kotáy Károly (1872-1941)

„Porenden" O. v. 42,5 x 65

J. l. balra: Kotáy K. 924.

T. ár: 4000 Ft.

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.1976 szeptember

Kotáz Károly (1872-1941)

„Téli falu" o.v. 26,5 x 36,5 cm

Ukáltási ár: 5000 ft.

BÁV 43. Képaukció. Budapest 1977. szeptember

Kelety Károly (1872-1941)

„Falusi táj alakkal" o.v. 41x50 cm

J. l. b. Kelety K.

Kikiáltási ár: 5000 Ft.

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

MDK

Kotász Károly, festö
1872-

Tájkép, szántóval. Jel. Olf. Vászon

v.Ernst Muzeum VI.műv. aukció. Kiáll.1947.okt.12-19.
Kat. 18.1.

MDK

Kotász Károly

A Rákos parton, temp.

Falusi idill, temp.

N.Szal. őszi kiáll. 1921. szept.

11 l.

MDK

Kotász Károly

Libák tóban, temp.

Erdő szélén, temp.

N.Szal. őszi kiáll. 1921. szept. 12 l.

MDK

Kotász Károly, festö

Körhinta.	Tempera.
Tavasz.	"
Rákospatak.	"

A Nagy. Akv.- és Pszt.fest.Egy. X.kiáll. 1923 nov.
Kons. Szal. Kat.

MDK

Kotász Károly

Tájkép, of.

Árv. Csarnok, 1940. jun. 94.sz.

30.1.

MDK

Kotár Károly, festő

2 db. ol. festm. } sv. ciumel
1 db. - tempera }

ungerska Konstutställningen i Kunstakademien
Stockholm, 1922 maj. - Jegyz. 25. l.

Kotász Károly MDK

Koratavasz, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Kotász Károly

Vihar, temp.

Hófoltok, "

Nagy. Studio I. graf. kiáll. 1921. márc.

10 l.

MDK

Kotász Károly

Téli táj, of.

Árverési közl. 1938. 3.rk.sz. 23 l.

Kotász Károly, festö.
szül 1872

Gyertyafénynél. Jel.:Kotász,9o2. Vászon.

gr.Almásy-Teleki Ilva műv.int. /v.Ernst-Ilna./
IX. Művészeti aukció. 1942.máj.1o.-től kiáll. 12.-én
Kat. 12.1. aukció

Kotász Károly festő

Magyar Müvészet 1925.288.o.
Kiállitások.

Kolász Károly

Párizsi Salon 1931

1257. sz.

Kotász Károly

Aut. 1872 nov. 4. Bpest
1918 óta Rákoskeresztúron.

Önarckép, of. 1927
Vihar, of. 1928
Hostobágyi halász, of
1928

Kat Nürnb 1929
26. l

~~Bardócz Árpád~~

Tovább Kotász Károly

Ringer Erzsébet

Ripszám Henrik

Telesné Stricker G.

Vigyázi!

Koll. kiáll. a Nemzeti Szalonban.

A kiállítás a 37-ik csoportkiállítás volt és nem 1923. jan., hanem 1924. januárjában volt.

Satóhiba az évszámban

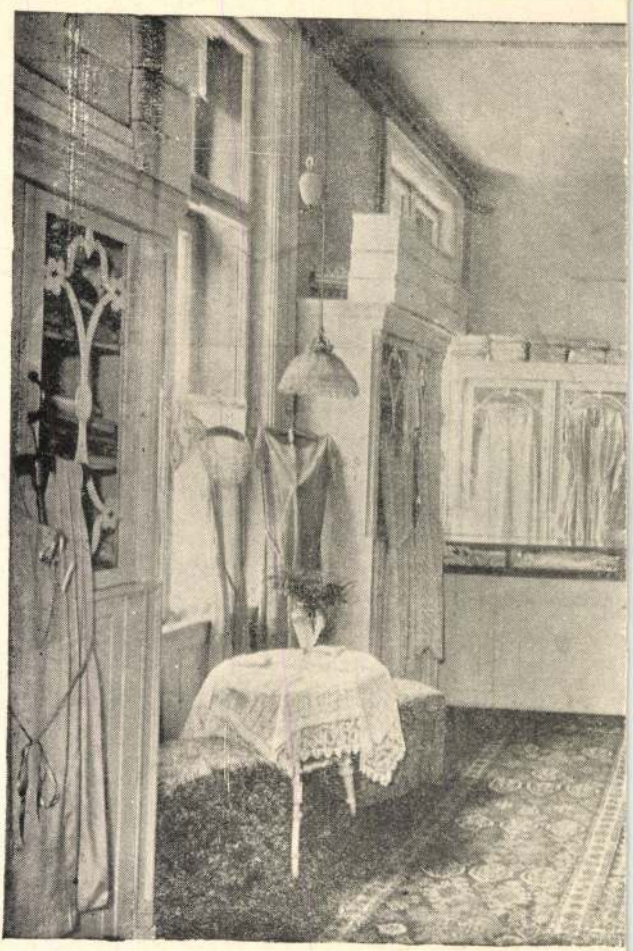

GÁLNÉ FEHÉRNEMŰ
NŐI LUXUSF

Kotász Károly MDK

Kecske a tövisek közt, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

MDK

Kotász Károly

Önarcképének reprodukciója.

Képzőművészet, 1928. 10.sz. 140.lap

Kotász Károly MDK

Vasalás a kertben, olf.

Műcsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Kotász Károly

Az Iparművészeti isk.kiállitása. 5 terve Kotász Károlynak. Repr. (Iparművészeti rajzcsoport.)

Magyar Iparművészet, 1897/98. 386, 387.lap

MDK

Kotász Károly

Művei, az Ernst-Múzeum csoportkiallitasan. Kotász Károly a firenzei Uffizi és a parizsi Luxemburg művészei között szerepel.

Cikk: Az Ernst-Múzeum csoportkiall.

Képzőművészet, 1933. 232.l.

H.D.

Kolán Károly

Grafikus

Benedek Elek, Kék meseliónyó

c. munkájához készített rajzokat.

P. Brestyánszky Ilona: Szárevés az Athenaeum

Művészet, 1969. február – 14 lap.

MDK

Kotász Károly festőművész.

e.m: Öt fiatal művész. Az Újság. 1925. szept.13.

MDK

Kotász Károly festőművész

Mocsár, festm,
Réten, "
Kazal, "
Hid alatt, "
Mezőn, "
Patak partja, "
Szántás, "

Ernst-Muz. XXXII. csop.kiáll. 1925. szept.,4, lo l.

MDK

Kotász Károly festőművész

Patak mellett, festmő
Olvasás, "
Est, "
Mezőn, "
Cirkusz, "
Hazafelé, "
Vasárnap, "

Ernst-Muz. XXXII. csop.kiáll. 1925. szept.,4, lo l.

MDK

Kotász Károly festőművész

Kirándulás, festm.
Engedjétek a kisdedeket hozzám, festm.
Kocsi, festm.
Pataknál, "
Paraszthház, "
Lakodalom, "
Tél, "

Ernst-Muz. XXXII. csop.kiáll. 1925. szept.,4, lo l.

MDK

Kotász Károly festőművész

Mosónők, festm.
Viz partján, "
Három királyok, "
Lugasban, "
Tavasz, "

Ernst-Muz. XXXII. csop.kiáll. 1925. szept.,4, lo l.

Kotász Károly

Őszi hangulat a kis Balatonnál,olaj
Nyárfák Edericsnél, olaj

Balatoni Társaság II. kiáll. Nemz. Szal. 1924.
nov. 14 1.

MDK

Kotász Károly

Falutanulmány
Harctéri munkások
Tehén a vizben
Dombon
Fa alatt
Önarckép
Golgotha

Ernst Múzeum 141. kiáll. 1933. szept. 6-7 l.

MDK

Kotász Károly

Téli táj
Szürke nap
Tavasz
Füben
Pázsit
Tavasz
Tanya

Ernst Muzeum 141. kiáll. 1933. szept. 6-7 l.

MDK

Kotász Károly

Malom
Tóparton
Téli nap
Tavaszi felhők
Paraszttház
Felhők
Zsuzsika

Ernst Múzeum 141. kiáll. 1933. szept. 6-7 l.

MOK

Kotász Károly

Tél
Mosónők
Kirándulók
Balaton
Táncolók
Május
Falurészlet

Ernst Múzeum 141. kiáll. 1933. szept. 6-7 l.

Kotász Károly

Hazafelé
Hidon
Pihenés
Eső után
Kertben
Füben fekvő nő
Beszélgetés

Ernst Múzeum 141. kiáll. 1933. szept. 6-7 l.

Kotász Károly
Tájkép, olaj
Falu vége, olaj

Magyar Studio avató kiállitás. 1920. 16 l.

ténete: A váci káptalan 1260 évi bi-
ységlevelében Palotás-Hatvana néven
repel. 1246-ban Kökényes János a föl-
ura, tőle fia, Radnót örökli. Károly
ert a Kacsics-nembeli Simonnak adomá-
zza. 1439-ben Buják várához tartozott,
en az évben Zsigmond Bárthory István-
ajándékozza. 1559-ben önálló község
otás-Hatvana néven, ekkor a török adó-
terek szerint 29 adóköteles háza van.
lil bégnek 1562-ben, 1563-ban 8002
set jövedelmezett. 1663-1664-ben már
k négy porta van benne. 1687-ben Thö-
y és Balassa Imre kurucai szállják
. Leveretésük után Esterházy Miklós-
adományozzák, ettől kezdve gyorsan
lődik s 1780-ban ismét 16 magyar ház-

Kotász Károly
Olvadó jég, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállitása. XXX. vidéki kiáll. 1907. 11 l.

közelében. Magas hasábalaku ~~talapzaton~~ lábazaton
umon áll a szent kőszobra. Fején külö-
széllel /mint amilyent a ~~tótok~~ szlovákok hord-
állapotban. XVIII. század.

emzetség kapta meg István ifjabb ki-
dor fia István ugyanis nagy szolgála-
ával viszálykodó ifjabb királynak. E-
főlovászmestere, ezért kapta adomány-
ozó falvakkal /Bárkány, Kutasó, Tar/
ciszterci-a apátság kegyuraságát. Ez
ős se a Tari és Pásztói-családnak,

MDK

Kotász Károly

Patak partján, temp.

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 8. kiáll. N.Szal.
1921. ápr. 11 l.

MDK

dr. Wanka Ferenc, sz. 1891

a Kamara uj tagja.

Bpi Mérnöki Kamara közl. MM és ÉE, 1924. nov. 3o.
149-15o l.

MDK

Kotász Károly

Falurészlet, temp.

Tavasz, temp.

M. Akv. és Paszt. festők Egyes. 8. kiáll. N.Szal.
1921. ápr. 11 l.

MDK

ifj.Jalsoviczky Géza, sz. 1893. okl

a Kamara uj tagja.

Bpi Mérnöki Kamara közl. MM és ÉE, 1924. nov. 30.
149-150 l.

MDK

Kotász Károly

Menekültek, of.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 23 l.

MDK

Kotász Károly

Kánai mennyegző, temp.

Patak partján, "

M. Akv. és Pasat.kiáll. Egyes. 11. kiáll.
N.Szal. 1925. febr. 11 l.

Kotász Károly festőművész
Rákosi részlet
Rákoskeresztur
tempera
Magyar Aquarell és Pastellfestők Egyesülete
VI. kiállitása, 1919 február

XVII. századi, vörösre festett bő, gazdag aranyozással, fatáblákon. A dús, arany virágdíszítésben a felső táblán, középen zöld alapon IHS, az alsó táblán középen zöld alapon MA látható. Két kapocsveret. Kis mintás aranymetszés.

Budai munka a XV. század utolsó negyedéből. Corvin Mátyás miniátorműhelyében készült Filipecz (Pruisz) János váradi püspök (1476—1490) részére. Mindenbizonnyal Félix Petancius Ragusanusnak, a budai műhely vezetőjének korai, a hetvenes évek végén készült munkája.

A kódex 1513-ban báró Podmaniczky István nyitrai püspök tulajdonában volt. (3b lap.) 1866-ban a pozsonyi káptalan birtokában volt, majd később Simor János esztergomi érsek tulajdona.

A Simor-könyvtár letétje.

A kódex szövegírója a római császárkoronázás, továbbá a királykoronázás esküminta szerint (54a lap, 60a lap) XIV. századi Nagy Lajos-kori Pontificalet másolt.

A Pontificale tulajdonosát az első lapon látható címer alapján Fraknói Vilmos 1879-ben először Sankfalvi Antal váradi kanonokkal azonosította, de később, 1884-ben minden kétséget kizáróan bebizonyította, hogy a kódex megrendelője és a Sankfalvinak tulajdonított címer tulajdonosa Pruisz János nagyváradi püspök volt (1476—1490).

A Pontificaleban a tulajdonos nagyváradi püspökként szerepel, tehát a kódexnek 1476—1490 között kellett készülnie. Hoffmann Edith szerint a Pontificale az 1481-ben készült Kálmáncsehi Breviariummal és a budapesti Trapezuntius Corvinával áll a legközelebbi kapcsolatban, s a kódex

MDK

Kotász Károly

Nemzeti Ujság 1933. szept. 24. K.: Az Ernst-Muzeum csoportkiállitása.

Kotász Károly festő

M.D.K.

Téli táj
Csendélet plein-air-ben
Tűz a faluban
Hazatérés menyegzőről

vegy.

M. Gauthier: Charles Kotasz. Paris.
é.n. 22 – 25.

Kleines Lernziel Physik

Titel: Kraft

Lernziele: Physikalische Kraft

Tätigkeit: Kraft messen

Material: Federwaage, Gewichtsstücke

Methode: Lehrgespräch, Experiment

Zeit: 45 Minuten

Klasse: 7. Schuljahr

Kotász Károly festő

M.D.K.

Balaton
Kertben.
Körhinta este
Susanna a fürdőben
Hegyi beszéd

} rep.

M. Gauthier: Charles Kotasz Paris. é.n.
17 – 21

Voies Navig. Ports

Fondations
Ouv. Terre
Maçonn. &c.
Ouvrages à Parois
Divers Travaux

Ms. Journalier : Chantier Voies Navig. & Ports

M.D.K.

Kotász Károly festő

Csárdás,
Viharban.
Eső után
Elhalt fa
Szlovák parant kosmában
Mezei idill

rejz:

M. Gauthier: Charles Kotasz. Paris. é.n.
11 – 16

Mesures Sanitaires Spéciales

Isolement,
Désinfection,
Lutte contre
Epidémie Pneumonie Infectieuse
Maison suspecte

Les Gouverneurs Généraux, Lieutenants Gouverneurs, et
Commissaires

Kotász Károly festő

M.D.K.

Budapest látképe, tuss
Étteremben, pasztell
Falusi táj, rajz
Árvíz
} repr:

Pusztai betyár

M. Gauthier: Charles Kotász. Paris é.n.
7 – 10

M. DK.

Kotász Károly festő

Tanult a müncheni Akadémián, majd Párisba ment Jean-Paul Laurens ~~mühelyébe~~ műtermébe tanulni, Németországba, Olaszországba és Flandriába járt.

M. Gauthier: Charles Kotasz. Paris. é.n. 10, 11.

M.D.K.

Kotász Károly festő

1906 - 11 ig Budapesten tartózi-
kodik.

rajzai repri 15 - 16 old.

M. Gauthier: Charles Kotasz. Paris. é.n.
11,

Lektion 1

Lektion 2

Lektion 3

Lektion 4

Lektion 5

Lektion 6

Lektion 7

Lektion 8

Lektion 9

Lektion 10

Lektion 11

Lektion 12

Lektion 13

Lektion 14

Lektion 15

Lektion 16

Lektion 17

Lektion 18

Lektion 19

Lektion 20

Lektion 21

Lektion 22

Lektion 23

Lektion 24

Lektion 25

Lektion 26

Lektion 27

Lektion 28

Lektion 29

Lektion 30

Lektion 31

Lektion 32

Lektion 33

Lektion 34

Lektion 35

Lektion 36

Lektion 37

Lektion 38

Lektion 39

Lektion 40

Lektion 41

Lektion 42

Lektion 43

Lektion 44

Lektion 45

Lektion 46

Lektion 47

Lektion 48

Lektion 49

Lektion 50

Lektion 51

Lektion 52

Lektion 53

Lektion 54

Lektion 55

Lektion 56

Lektion 57

Lektion 58

Lektion 59

Lektion 60

Lektion 61

Lektion 62

Lektion 63

Lektion 64

Lektion 65

Lektion 66

Lektion 67

Lektion 68

Lektion 69

Lektion 70

Lektion 71

Lektion 72

Lektion 73

Lektion 74

Lektion 75

Lektion 76

Lektion 77

Lektion 78

Lektion 79

Lektion 80

Lektion 81

Lektion 82

Lektion 83

Lektion 84

Lektion 85

Lektion 86

Lektion 87

Lektion 88

Lektion 89

Lektion 90

Lektion 91

Lektion 92

Lektion 93

Lektion 94

Lektion 95

Lektion 96

Lektion 97

Lektion 98

Lektion 99

Lektion 100

Kotász Kárly festő. M.D.K.

szül. 1872 nov. 4. Vastagh györgy fedezte fel tehetségét, K. beiratkozott a képzőművészeti Főiskolára, ahol fametszést tanult G. Morelli-nél.

M. Gauthier: Charles Kotasz. Paris. é.n. 7, 9.

Nr. 9.1.

Nr. 9.1.

Nr. 9.1.

MDK

Kotász Károly

Kőrös fürdő, temp.

Első hó, "

Augusztus végén "

N.Szal. és Bicskei Müv.telep kiáll. N. Szal.

1922. jan. 7 l.

MDK

Kotász Károly, sz. 1872.

Havasi táj

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 18 l.

Kolász Károly
festő

M.D.K.

Tájkép.

Biraukció 1958. Budapest.

16 l.

Kotász Károly festő M.D.K.

Ömarcképe repr.:

Fiatal parasztlány. Luxemburgi Vemzeti hung. repr.:

M. Gauthier: Charles Kotasz. Paris. č. n.

2. rép., 3. rép.

Name: _____ Date: _____

Two Sticky Toys

Tinker practicing. Listen for the
Name: _____ Date: _____

Name: _____ Date: _____

2 Sets; 3 Reps

MDK

Kotász Károly,

a N.Sz.által rend. 63 csop.kiáll. egyik-másikán szereplő müveive/1. 1921,1924.

A Nemz. Szal.4oo-ik jub. és a KÉVE XX3ik kiáll.-a. 1929.febr.

Kotász Károly MDK

Vasalás a kertben, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

MDK

Kotász Károly

Kat. Nagykőrös kiállitáson vett részt, 1926.

MOB Kvt. 2465.sz.

Kotász Károly MDK

Eső után, tempera
Vihar, tempera
Merengés, tempera
Hófoltok, tempera

Nemzeti Szalon 1921. junius
Tavaszi tárlat

MDK

Kotász Károly, festőm.
20. század

Tájkép. Jel.l.b.: Kotász K.
Vászon. 40.5x50.5
Körhinta. Jel.l.b.: Kozász K. Vászon.
29.5x40

Ernst Muz. aukciója. XXVIII. 1924. Kat. 28.1.

MDK

Kotász Károly festőm.

Képzőművészet, 1928. 1o.sz. 139-14o l.
Képekkel.

Kotász Károly MDK

olajfestmények
Virágcsokor
Virágok között
Uzsonna után
A hidnál
Piros templom

Nemzeti Szalon 1921. nov.

Kotász Károly MDK

Önarckép, festm. repr.

Képzőművészet, 1928. 10.sz. 140 l.

Képekkel.

Kotász Károly MDK

olajfestmények
Csaba ujtelep
Kis erdőben
Domboldal
Munkaközben

Nemzeti Szalon 1921. nov.

Kotász Károly MDK

olajfestmények
Csendes utca
Szederfák
Parkban
Fák tövében

Nemzeti Szalon 1921. nov.

Kotász Károly

MDK

temperafestmények

Kora tavasszal
Naplementekor

Nemzeti Szalon 1921. nov.

Kotász Károly MDK

Temperafestmények
Mosó nők
Liba pásztorok
Ut a faluba
Külváros
Zsuzsika nézelődik

Nemzeti Szalon 1921. nov.

Kotász Károly MDK

temperafestmények
Zsuzsika üldögél
Pataknál
Kertekalján
Egy felhő
Terigetés

Nemzeti Szalon 1921. nov.

Kotász Károly MDK

temperafestmények
Tarcsai dombok
Aratás előtt
Buza keresztek
Rákos mentén
Déli pihenő

Nemzeti Szalon 1921. nov.

MDK

Kotász Károly

Gyerünk fürödni, of.

Epretszedő nő, of.

Nincsen cukor, of.

N. Szal. Téli Tárl. 192o. dec.
12.1.

MDK

Kotász Károly

Nyári felhők	olajf.
Tavasz	"
Irén	"

A Nemzeti Szalon tavaszi tarlatanak katalogusa. 1920. Május. 12. l.

MDK

Kotász Károly

Feleségem arcképe	olajf. Mgt.
Önarckép	"
Vasárnap délután	tempera
Őszi tájkép	olajf.

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalógusa. 1920. Május. 11, 12.l.

Kotász Károly MDK

Tájkép, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Kotász Károly MDK

Kereszturi tájkép, tempera

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Kotász Károly

MDK

Varázskerék

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Kotász Károly

MDK

Rákospatak

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

MDK

Kotász Károly

Tanulmány, c. műve. Repr.
Gémeskút, " " "

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 27, 29.lap

M.D.K .

Kotász Károly /1872-

331. A tavasz. Olajf. 47.5 x 57, vászon.

Háborus mütárgyveszteségjegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 37. l.

MDK

Kótász Károly

Francia fametszet után metszette Kotász Károly
Repr. (Fametszészeti szakosztály.)

Magy. Iparművészet, 1897/98. 390. lap

MDK

Kotász Károly
festő

Falusi tój c. képét megvettek az
"aukcion"

(l. c.) Senki többet harmadszor
Népszava 89 évf. 242 sz. 1961. okt. 12, sl

MDK

Kotász Károly

A "Neue Galerie" Bécsben kiállitást rendezett Kotász műveiből. Ebből az alkalomból a bécsi sajtó foglalkozik Kotász művészetével és nagy elismeréssel időzik képei méltatásánál.

Cikk: Kotász Károly Bécsben.

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 12.lap

MDK

Kotász Károly

Miteremhirek. Képzőművészet 1927. 5. sz. 32.l.

1/.

MDK

Kotász Károly, festöm.

Szül.Bp.-en 1872. Müvészeti tanulmányait itt, a Münchenben,Párisban, Olaszországban végezte. Bpest 1923-ban és 1925-ben rendezett nagysikerü kollektov kiállitásokat. Ertékes müveivel majd minden hazai és külföldi reprezentativ tárlaton képviselve van. 1929-ben Párisban kiállitott Parasztleány c alkotását a francia állam vette meg a Luxemburourg mizeum számára.

Csókássy. 101.1. Evsz.?

2/.

Kotász Károly, festőm. MDK

Több képe van a hazai, prágai, brüsszeli, párisi, milanói, berlini, genfi, stb. muzeumokban. Önarcképe a firenzei Uffici Galleriában nyert elhelyezést, szamos képe pedig Európa legelőkelőbb köz- és magángyüjteményeiben foglal helyet.

Csókássy. lol.1. Evsz.?

MDK

Kotász Károly

Kecske a tövisek közt, of.

KMTárs. 1902/3. téli kiáll. kat. 34.l.

MDK

Kotász Károly

Kecske a tövisek közt, of.

Mücsarnok 1902/3. téli kiáll. kat. 34.l.

MDK

Kotász Károly

Őszi hangulat a kis Balatonnál, olajf.
Nyárfák Edericsnél, "

A Balatoni Társaság II. Kiáll.Kat. 1924.
Nov.29.-Dec.8. 14.lap

MDK

Kotász Károly

N. Szalon csoportkiállitás kat. 1921. nov.

Kotász Károly, festöm. MDK

319. Téli táj. Jelzett. Olf.

Árveréci Közlöny.1937. okt.xx.sz. 28.1.

MDK

Kotász Károly

Önarckép, repr.

Képzőművészet 1928. máj. II. évf. 1o. sz.
14o.1.

MDK

Kotász Károly

Képzőművészet 1929. 25. sz. 239.l.

szövarch 20.- 201.la

Kotász Károly.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeum 1933-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Kotász Károly.

Müveiből kiállitást rendezett a Nemzeti Szalon 1921-ben.

Bende J:

A Képzőmüvészeti egyesületek története, kézirat.

Kotász Károly.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1925-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Kotász Károly.

1924-ben kiállitást rendezett müveiből a Nemzeti Szalon.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Kotász Károly, festöm.

Tájkép. Olf.

Uzsonnázó társaság. " J.l.b.

Árv. Közl. XXXX. 1931. 3.rk.sz. 59.l.

MDK

Kotász Károly

a Céh müvésztagja, festő

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc.

3.1.

MDK

Kotász Károly, festöm.

sajátos festöi eljárással dolgozik.
Sokat járt külföldön , ahol dus sikerekben volt
része. Festményei vibráló szinfoltokkal érdekesek.

Az Ernst Muzeum csoportkiállításai.
Müvész-Elet.1933 14-15.sz. 6.l.

MDK

Kotász Károly, festöm.

Téli táj. Olf. Jelz.

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl.rk.sz./ 28.1.

MDK

Kotász Károly

Magyar Művészet 1930.124.l.

Kotász Károly

cvd

Szinházi Élet

1925. 38. sz

Kotász Károly

festő

Gauthier, Maximilien: Charles Kotász. 8-r. 25 kep 19 l. Paris, é. n.

Gent (738)

FELJEGYEZTETETT

Előleg napló: 46/917-918

Előleg főkönyv XXII-748

Feljegyeztetett:

Pénztári lajstrom XII - 6 **tétel szám**

MDK

Kotász Károly

Magyar táj, c. műve. Repr.
Mezei idill c. " "
Feleségem c. " "

Képzőművészet, 1933. 226, 227, 228.lap

MDK

Kotász Károly festőművész

Gyakori kiállitója Párisban a Salon des Artistes Francaisnak. A Szépművészeti Múzeumban két festménye van.
Nyugateurópa majd minden országában rendezett kiállitásairól irt beszámolók hosszú sora jelent meg a folyóiratokban és napilapokban.

Gy.N.: Műteremlátogatás...

Képzőművészet, 1933. 225-227.lap

MDK

Kotász Károly

Prágai és bécsi sikerei után, Berlinben rendezett kollektiv kiállitásának sajtósikeréről érkezett beszámoló .
B.Z. am Mittag (L.Brieger) , Der Tag (Franz Servaes és Deutsche Allg. Zeitung (W. Werner) lapokból közöl szemelvényeket a Képzőművészet.

Képzőművészet, 1928. 10.sz. 139.lap

MDK

Kotász Károly

Kislányom c. festménye. Repr.
Parasztleány c. " " (A Luxembourg Múzeum tul.)
Önarckép, c. festménye. Repr.

Képzőművészet, 1933. 224, 225.lap

MDK

Kotász Károly

Hungária c. festm. Repr.
Magyar Madonna c. festm.Repr.
A kaánai menyegző c. " "

Képzőművészet, 1933. 221, 222, 223.lap

Kotász Károly

Kiemelkedően magas értékü temperáival szerepel a Studió I. Grafikai kiállitásá"-n, amelyről Kun Imre számol be a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1921. márc. 2o.
XXXII. évf. 8. sz. 14o. lap.

Kotász Károly

Erőteljes temperafestményekkel szerepel a Nemzeti Szalonban rendezett tárlaton, amelyről a Müvészet c. rovatban Kun Imre ir: "Aquarellfestők és Pasztellfestők Kiállitása cimmel.

A HÉT, Bp. 1921. ápr. lo.
XXXII. évf. lo. sz. 173-174. lap.

Kotász Károly

Béli Vörös Ernő, Feiks Alfréd, Kunwald Czézár a szokásos témáju és kaliberü képekkel szerepel a tárlaton. Biró József "Jugend stilusu" festményeit, Conrád Gyula rézkarcait, Erdélyi Aranka illusztrációit, Károly Andor tájképeit, ~~Gal~~ Gaál Ferenc és Kotász Károly plein air képeit technikában és szinben, finom hatásában kiemeli /k.i./ sign.-val /Kun Imre/ a Müvészet c. rovatban közölt kritikájában: "A Nemzeti Szalon tavaszi képei" cimmel.

A HÉT, Bp. 1921. jumi. 2o.
XXXII. évf. 16. sz. 268. lap.

Kotász Károly

Littkey Antal, Markó Ernő, Mányay József, Sas Ferenc, Plány Ervin, Pörge Gergely, Vörös Ernő, Zord Arnold, Bánsághy Vince, Borszéky Frigyes, Kató Kálmán, Kóbor Henrik müvészek munkáit mutatják be a Nemzeti Szalon kiállitásán.
A MÜvészet c. rovat -sign. nélkül- közölt kritikájában beszámol arról, hogy „a tárlat karakterét nem az ismert nevek adják, hanem a fiatalok, akik müveikkel feltünő előnyösen érvényesülnek az intim, kis kiállitáson."

A HÉT, Bp. 1909. május 30. XX. évf.
22. sz. 370. lap.

Kotász Karl MDK

Ringelspiel
Winter am Bach
Unter Bäumen
Landschaft

Wien, Kunstlerhaus 1924. Mai-Juni

MDK

Kotász Károly, festőm.

Rákosi részlet. tempera.

Rákoskeresztur. "

Nemz. Szal.- A MAFE VI. kiáll. - 1919 febr. Kat. 14.1.

Kotász Károly

MDK

Tájkép, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Kotász Károly MDK

Kereszturi tájkép, tempera

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Kotász Károly MDK

Rákospatak

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Kotász Károly

MDK

Varázskerék

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Kotász Károly

az Ekström-szalonban állitott ki. A stockholmi Nemzeti Képtár főigazgatója, C. A. Petterson, a magy. főkonzul stb. jelentek meg a vernissage-on.

Magyar festőművész koll. kiállitása Stockholmban.

N. N. 932. IX. 3.

MDK

Kotász Károly

Tájkép, of.

Tó partján

Táncmulatság

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 15. l.

MDK

Kotász Károly

Rákoskereszturi utca részlet, of.

Uzsonna a zöldben, of.

N.Szal. őszi tárl. 192o. szept. 18. l.

Kottász Károly

egyike a négy magyar művésznek,
ki sikerrel szerepelt a Salon d'automne
kiállításán.

Magyar művészek a párisi őrsi tárlatom
P. H. 931. XI. 6.

Kolárz Károly

festő

Rákoshegyen élt.

Zsemley

307. l.

a tek. elnökségének,

Budapest.

rsz. bizottsága részére a Stephanie
által készitett szepesi vár gipsz
ben a f. é. 78059 sz. rendelettel kiutalt
iss zatartott számadása megvizsgáltat-

Plotár Károly
egy vágtató lovakat ábrázoló festménnyel aratott sikert a Salon d'automne-ban.

Magyar művészek a párisi őszi tárlaton.
M. 931. XI. 5.

M.D.K.

Kotász Károly

"Önarckép"-ét bemutatja a lap a "Mübarát"-ban rendezett gyüjteményes kiállitásáról.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. nov. 19-25.
VI. évf. 47. sz.

Kottász (Károly)

a négy pásztocsó művész egyike.

Magyar művészek a párizsi őszi tárlaton.

P. H. 931. XI. 6.

Salon

Kotász Károly

93j. V. 14.

Kiadás előtt

A csatolt ügyiratok számai: .....

.....

.....

Kohász Károly

Párisi Grand Salon
kiállításán neve szerepelt.

M.932.T.28.

Kotász Károly.

festőművész

Londonban, az Alby Gallerybem nyílt meg képeinek kiállítása.

Magyarság, 1928. Okt. 20.

S.D.K.

Kolász Károly, iparművész

„szines gyapjúkészítményei körött van nehány nobilis" – írja a szerző a művészház zsúrimentes kiállításával kapcsolatban.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 356. old.

/a cikk megj.: „Világ", 1912. máj. 26./

M.D.K.

Kotász Károly, iparművész

Smies gyapjura alkalmazott terve, a művezhár új helyiségei-ben megnyílt kiállításon, „tiszel-met érdemel."

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 374. old.

/a cikk megj.: „Világ", 1913. jan. 23./

Kotász Károly.

festő

Londonban, az Alby Galeryben állította
ki képeit.

Nemzeti Ujság, 1928. Okt. 21.

Kotász Károly
festőművész

Magyar müvészek párisi sikere cimmel foglalkozik a lap fiatal müvészeink sikereivél : Ez az európai metropolisokat már megjárt piktor,akinek pikturájában a magyar föld szingazdagsága a dominálo,sikerei könyvébe most a párisit is elkönyvelheti.

U j s á g
1929.VI.23.

Kotász Károly

Alkotásaival szerepelt az Ernst-muzeum csoportkiállításán.

M.933.IX.24.

Kotász Károly

"Téli táj" , "Szürke nap" , "Malom" , "Téli nap" ,"Pihenés", "Fűben fekvő nő" , "Táncolók", "Mosónők" ,"Hazafelé" c. művei az Ernst-muzeum csoportkiállitásán.

P.H.933.IX.24.

Kotász Károly ---

Alkotásaival szerepelt az Ernst-muzeum csoport-
kiál itásán.

N.U. 933. IX. 26.

Kotász Károly

Alkotásaival szerepelt az Ernst-muzeum csoport-
kiállitásán.

N.U.933.IX.24.

Kotász Károly

Tanulmányokkal vezetjel a Nemzeti Szalon nagy tavaszi tárlatán

Magyarság 1927 VI. 16.

Kotász károly festő

Szerepel a Nemzeti Szalon Magy
Tavaszi Kiállításán

Pesti Napló 1927 VI. 16.

Kolár Károly

Szerepel a Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán

Új Nemzedék 1927 VI. 16

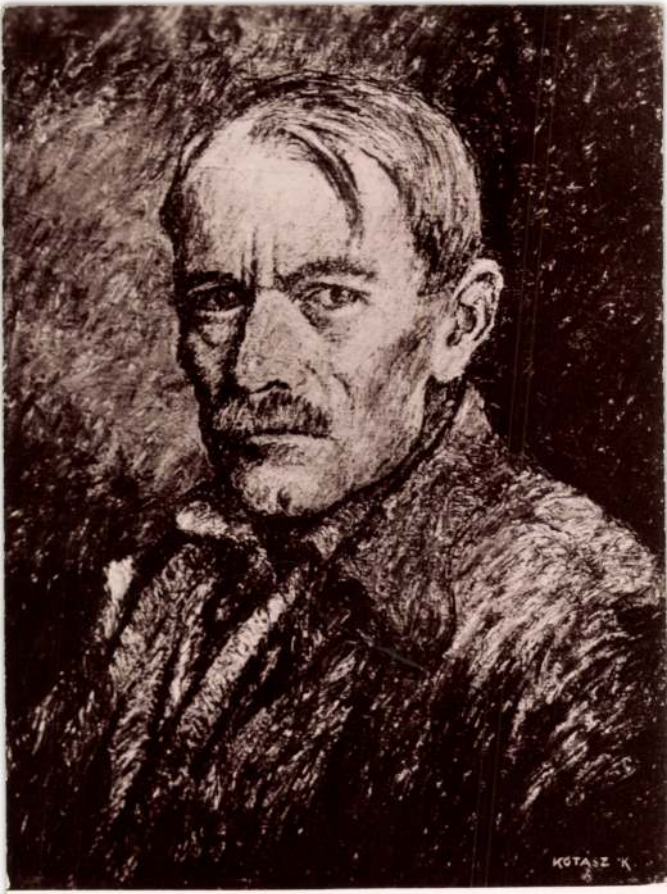

Salon d'Hiver 1931 _ Grand Palais _ Paris
CHARLES KOTÁSZ _ PORTRAIT PAR LUI-MÊME

Budaapest.1948.X.18.

Tisztelt Dr. Ur !

Szives soraira vála
szolólag tisztelettel ér-
tesitem,hogy e szombat
d.u. 5-6 óra között igen
szivesen látnám lakásomon.

Dr.Fábes Lajos.VI.Csen
gery utca 56.I-

Made in France - Fabrique en France

Dr. Szentiványi Gyula

urnak

Budapest

XI. Lágymányosi ut 16

Kotász Károly

Tájképekkel szerepelt az Ernst-muzeum csoport-kiállitásán.

Est, 933. IX. 24.

Kotász Károly festő

272

Magyar Művészet 1925. ~~284~~.o.
Művészetünk a külföldön.

Kotász Károly, festő

Pásztorlűr, 1925. XI. évf.

500 l.

Szokolay Béla: Budapesti szecsnyitó kiállítások.

Táblakép — „Golgota" — Kolozs Károly

Nouvelle Revue de Hongrie

1932. XXV. a. XLVII. f. 76-77. l.

Magyar művészek Párisban.

Kotász Károly

festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1932. XXV. a. XLVII. k. 76-77. l.

Magyar művészek Párisban.

Kotász Károly festö.

ARS UNA.1923/24.II.évf.204.l.

Kotász Károly festö.

Népszava.1924.I.11. 6.l.

Kotász Kárly festő

XVII Pesti Hirlap. 1926. febr. 28. 4

k. k. l. a Lehbeliek kiállítása

Kotász Károly festő

Pesti Hirlap. 1924. jan. 1. 6

Csoportkiállítás a Ucenzeti Szalonban

A »MŰBARÁT« KIÁLLÍTÁSI INTÉZET 48. KIÁLLÍTÁSA

Bpest, V., Mária Valéria-u. 12. Dunapalota mellett. Tel.: 18-16-16. Igazgató: KRIVÁTSY-SZŰTS GYÖRGY festőművész, tanár

KÜLDI: .....

MEGHÍVÓ

NÉHAI **KOTÁSZ KÁROLY**

40 db. olajfestményének

DRAGON ZOLTÁN festményeinek

NYERGES PÁL grafikáinak

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÁS: 1943 november 14-én vasárnap D. E. 11 ÓRAKOR

Tasnádi Nagy András

az Orsz. Irodalmi és Művészeti Tanács Elnökének jelenlétében.

Naponta nyitva: **10-3.** Hétfő, szerda, péntek: **10-½6.** Ünnep, vasn. **10-2.** Zárul: nov. 26-án, péntek d. u. ½6-kor

Belépődíj **2.**— P. Megnyitáskor és ünnep-, vasárnap, valamint tárlatvezetésen a megcímzett meghívó felmutatójának és kísérőinek **80** f. Bármely napon munkásoknak, diákoknak stb. **30** f. A Műbarát művésztagjainak és családjuknak díjtalan

Tárlatvezetés: nov. 22-én, hétfőn délután 4 órakor. Előadó: GÁCS GYÖRGY, a Népművelési Bizottság részéről.

Kotász Károly emlékkiállítása.

A »MŰBARÁT« KIÁLLÍTÁSI INTÉZET 48. KIÁLLÍTÁSA

Bpest, V., Mária Valéria-u. 12. Dunapalota mellett. Tel.: 18-16-16. Igazgató: KRIVÁTSY-SZŰTS GYÖRGY festőművész, tanár

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

_____ úrnőnek
úrnak

BUDAPEST

F. k.: Krivátsy-Szűts György

Springer-nyomda

Kóthay Ernő festő

A ma nyíló jubileumi kiállításon „Csillag" c. képe, a „Gyász" döbbenetes kompozíciója, és a „Munkát, kenyeret 1918" c. műve szerepel. (említve)

Jenkei János: Komárom megyei képzőművészek jubileumi kiállítása Tatán.

Komárom Megyei Dolgozók Lapja, 1969. márc. 21.

Kóthay Kurő
ujabb munkái szükszavubbak és össze-
fogottabbak, mint legutobb. A Jel-csoport
a tatai művelődési házban állit ki.

Bojár Iván: Dunántúli körjárat.

Magyar Hirlap 1972/156 Fold

Kothay Ernő
további lépéseket tett immár hagyomá-
nyosnak tekinthető – a történelmi múlt
rétegeit elemző, feltáró – tartalmi mondani-
valójának konkrétabb, nagyobb ütőerejű
ábrázolása felé. Részt vett az Őszi Tárlat '72
kiállításon, melyet a Komárom megyei kép-
zőművészek rendeztek a tatai művelődési
házban.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/330 6 old.

Kóthay Ernő festőművész

A várossá nyilvánítás 20.-ik évforduló alkalmából négy tatai képzőművész kiállítása nyílt meg a Komárom m.-i Műv. Központban. A művész kimunkálta saját színvilágát. „Víz és part" – „Táparti este" – „Tavaszi csokor" – „Tükröződés" – „Domb és fa-c. (emlétve).

Jenkei János: A tatai művészek kiállítása.

Dolgozók Lapja, Komárom, 1974. ápr. 4.

Kóthay Erűr

Egyre ismosabb képei szerepeltek az észak-dunántúliak műcsarnoki kiállításán.

Bojár Imán: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap, 1970. III. 10. 9. l.

Kóthay Erűo

a kaposvári Somogyi Képtárban rendezett I. Dunántúli Tárlaton szerepelnek művei; a tatabányai művész gobelinjét kiállította.

Losonci Miklós: Gondolatok az első dunántúli tárlatról. Életünk, 1974. 1. 65. old.

Kóthay Ernő festő

a Komárom m.-i képzőművészek tárlatát II. ker. Marcibányi téri Ettőróházban rendezték meg, melyen szerepelnek művei, mitológikus hangütés jellemzi ezeket, a népművészet gondolat- és formarendszeréből indul ki, a lírai kifejezést találja meg a mesékben és mondákban.

Tasnádi Attila: Kiállítási kalauz.

Népszava, 1973. nov. 16.

Kóthay Ernő festőművész

a Komárom megyei Múzeum jövőre megrendezi a Tatán élő művész kiállítását.

(györke): Kiállítások, kiadványok.
Dalgozók Lapja, Komárom, 1973. okt. 14.

Kóthay · Erző

Wehner Tibor: Képzőművészeti krónika
Komárom megye, 1985. május, jun

Uj forrás, 1985. 5. zám

Kóthay Ernő

Hollóssy-galéria.

M. Hirkap

1968. VII. 24.

KÓTHAY Ernő

kiáll. Komáromi Kisgaléria, 1992.V.21-VI.21.

ism. WEHNER Tibor: Vágyképek : Kóthay Ernő festőművész emlékkiállitása. = Uj Művészet, 3, 1992,11. 60-61.ill.

Kóthay Erzsébet festő

Kiállítása nyílt meg
Komáromban. (Nov. 25.)

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 nov. 26.

Kothay Ferenc MDK

Fenti művész 7 művésztársával együtt kiállitást rendez Tatán.

/"FEHÉRTERROR"/

Esti Hirlap 172 sz. 1959. jul. 24. 2 old.
/Cs.M. cikke/

Kóthay Gábor, grafikusművész

Szegő György: Exodus. Studió 88 kiállítás az Ernst Múzeumban.

Kóthay Gábor a peresztrojka kapuzatát orosz konstruktivista plakátgrafikán épülethomlokzatként tervezi meg. Az architektúra oszlopain a cinikus-bölcs, civil betűs „Nóda" szó értelmezi a változásokat.
(említve)

Művészet, 1989., 4., 39-old.

Kothai Nándor szobrász

„Gyümölcs" (terakotta)
(repr.)

-zentai-: Sikere van testvérkerületünk
művészeinek.

Vas Népe, 1973. okt. 14.

Kothay Nándor

szobrászmüvész alkotása dr Münnich Ferenc arcképét ábrázoló dombormü, melyet Györött ,avattak fel a Münnich F. általános iskolában.

Magyar Hirlap 1974 317/12

Kothay Nándor (nobrász)

Gyűrött avatták fel Münich Ferenc emléktáb-
láját, a művén alkotását.

Nénszava, 1974. nov. 17. 102. evf. 269 sz. 4 p.

Kóthay Ernő Sestő

A tatai várban megnyílt őszi-téli tárlaton szerepelnek a művész: „Mezei virágok", – „Pusztuló virágok" c. művei (említve) fanyar-őszies hangulata inkább a szinek kompalásának mesterét mutatja meg nekünk.

Jenkei János: Jegyzetek az őszi-téli tárlatról. Dalgozók Lapja (Komárom), 1945. dec. 21-

Kóthay Ernő

a Tatán megvejelt Őszi Tárlaton szerepelt „Mocsárfantázia" – „Meditáció" c. műve. (említve)

Jenkei János: Őszi tárlat '42

Dalgozók Lapja, 1942. nov. 26.

Kathay Edit festőművésznek

a VEL képzőművészeti csoport tagja,
a csoport jún. 4.-én Tatán nyíló
kiállítását, melyen újabb alko-
tásai szerepelnek.

Dolgozók Lapja, Tatabánya, 1942. máj. 24.

Kóthay Ernő festőművész

a megjei pártbizottság első emeletén a tervek szerint gobelint helyeznek el, melynek megtervezője egyike a tatai művésza.

(j.j.): A lektorátus segítségével.

Dalgozók Lapja (Komárom) 1972 szept. 21.

Kothay Ernő

A JEK képzőművészeti ~~társulat~~ csoport grafikai kiállításán, – Környénemint a csoport alapító tagja, szerepeltek művei.

N.: Megismertetni a művészetet.
Dolgozók Lapja, 1942. szept. 12.

Kóthay Ernő képzőművész
a komáromi Csokonai művelődési
Központ jövő évi kiállítási terve-
ben szerepel a művész társlata.

Dalgozók Lapja Komárom, 1973. dec. 22.

Kóthay Ernő

9, Gyülölködő madarak, 60×84 cm, gouache
10, Dinamikus csend, 60×80 cm, cryla

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

13, Avuló szerkezet, 55 x 78 cm, gouache
14, Fintorgó gyökér, 60 x 78 cm, cryla

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

11, Balatoni emlék, 60x80, cryla
12, Hajnság, 60x80 cm, gouache

Kóthay Ernő festőművész diálhítása
1974. aug.

Kothay Ernő

15., Tükröződő ősz, 60×70 cm, cryla
16., Virágos lebegés, 53×88 cm, gouache

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Erno

17, Virágrás, 60×80cm, cryla
18, A tündér halála, 48×78cm, cryla

Kóthay Erno festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

19, Tavaszi fák, 60×80 cm, cryla
20, Virágkereső, 60×76 cm, cryla

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

21, Rese az erdőről, 55×60 cm, cryla
22, Életfa, 101×120 cm, vegyes technika

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

23, Hasadék, 70 x 120 cm, vegyes tech.
24, Menyasszony, 82 x 120 cm, vegyes tech.

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

25, Hajnal, 70×120 cm, cryla
26, Portré művirággal, 70×110 cm, plexi

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

27, Vir's Part I., 63×146 cm gouache
28, —"— II., 68×148 cm —"—

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

29, Vörös táj, 60×80 cm, olaj
30, Vörös tavasz 220×135 cm, gobelin

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Nothing True

Nothing True & Everything Allowed
-Hassan i Sabbah

Kóthay Ernő

31/ Mementó, 41×50 cm, gouache
32/ Rétegek, 43×50 cm, gouache

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

33, Fák lombfátyollal, 33x47 cm, gouache
34, Mocsárfantázia I., 42x58 cm, —"—

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

35., Mocsárfantázia II., 32×50 cm, gouache
36., —"— III., 33×42 cm, —"—

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Erno

37, Nesetáj, 50 x 70 cm, gouache
38, Párjaresés, 60 x 61 cm, —li—

Kóthay Erno festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

39., Domboldal, 48×31 cm, gouache
40., Tó, 32×48 cm, gouache

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

45. Játékos dombok, 42×60 cm, gouache
46. Tavasz, 50×32 cm, —"—

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

43, Tükör előtt, 44 x 33 cm, gouache
44, Vetkőző, 51 x 72 cm, gouache

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

41, Tópartiesték, 35x48cm, gouache
42, Hegytető, 30x47cm, —"—

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

Sing of bird, 1971.

Exhibition of Artists of Northern Transdanubia, Cracow, 1971.

MDK

Kóthay Ernő
szerepelt a tárlaton.

Biró Endre: Megyei képzőművészek tárlata
a tatabányai Népházban.

Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1964. jun. 16.

Kóthay Ernő

„Jel" az új képzőművészeti csoport kiállítása, Tatán melynek tagjaként szerepel.

Műsorkalauz.

Dalgozók Lapja (Komárom) 1971. okt. 10.

Kóthay Ernő

A tatai művészek kiállításán művei szerepeltek.

„Csábítás" c. mű (repr.)

Jenkei János: Hegy-emberek. A tatai képzőművészek kiállításáról.

Dalgozók Lapja (Komárom) 1971. aug. 29.

Kothay Ernő

A „YEL" elnevezésű képzőművészeti csoport tagjai kiállításán alkotásai szerepeltek.

Dalsorok Lapja, 1942. jún. 6.

Káthay Ernő

Jún. 4-én nyílt meg a JEL nevű képzőmű-
verzeti kiállítás, melyen művei szerepelnek.
„Gyülölködő madarak" c. kompozíció, – „Dunan-
túli tavasz" – „Szörnyű szikla" c. tájábrázolások,
„Életfa" c. olajkép, – „Rétegek mementója" c.
185 x 120 cm-es olajkép, – „A tündér halála" c. kép
(említve).

Jenkei János: JEL és műhely.
Dalgozók Lapja, 1972. jún. 11.

Kóthay Kató

A JEL képzőművészeti csoport tatai kiállításán szereplések művei. A kiállítás jún. 14-ig van nyitva.

Művészkalauz.

Dalgarók Lapja, 1942. jún. 11.

Káthay Ernő

A Komárom m.-i „Jel" képzőművészeti Csoport tárlata megnyílt Salgótarjánban.
A művészcsoport tagja, pedagógus-a kiállításon szerepel műveivel.
„A tavasz virága" (repr.)

-i-s: Kiállítások Salgótarjánban és Budapesten.
Pedagógusok Lapja, Budapest, 1942. máj. 25.

Kóthay Ernő festő

jún. 29.-én megnyílt a JEL képző-
művészeti csoport kiállítása Tatabá-
nyán. Művei szerepelnek a kiál-
lításon.

Dalgozók Lapja Komárom, 1973. jún. 28.

Káthay Kató Ketti - grafikusművésznő.
Saját kezűleg írt önéletrajza.

Komáromban született 1911. évben. Szülei: Káthay Kálmán és Kovács Ilona. Elemi iskoláit szülővárosában végezte. Polgári iskolába Budapesten járt. Ezután a Képzőművészeti Főiskolára iratkozott be, ahol Rudnay Gyula, Vaszary János és Szőnyi István növendéke volt. Tanulmányait Párizsban folytatta. Ott Lhote André és Fernand Léger voltak tanárai. Hazatérve Budapesten élt és dolgozott. Részt vett a Nemzeti Szalon, a Műcsarnok, a Tavaszi Tárlat, a Fiatal Művészek Csoportja, a Szinyei Társaság,

Kóthay Ernő

1973. nov.-ben részt vett a Marcibányai-téri Üttörő-
házban rendezett Komárom megyei képzőművészek tárlatán.

Népszava, 1973. nov. 16. 101. évf. 268 sz. 4p.

Kóthay Ernő

Az 1973-as dunántúli tárlaton kaposvárott, a Somogyi Képtárban „Vörös banan" c. művével vett részt.

Népszava, 1973. dec. 14. 101. évf. 292 sz. 4 p.

KÓTHAY ERNŐ, festő

A Bajai Rudnay Képzőművészeti Körben tanult Rudnay vezetése alatt, majd elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát., 258.old. 24.jegyz

GERGELY FERENC-KŐHEGYI MIHÁLY: Rudnay Gyula bajai művésztelepe 253.old.

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVEI I. 1970.
Szegedi Nyomda

Kóthay Ernő

Művei szerepeltek a JEL Komárom-megyei képzőművész csoport kiállitásán a Miskolci Galériában

Napjaink 1973 október 5.old.

Kóthay Ernő

festőművész vezeti a komaromi Jáiási Művelődési központ képzőművészeti szakkörét, igen színvonalasan. A kiállítást az ácsi községi tanács dísztermében rendezték meg

Péter Imre: Művelődési házak fürtleumi kiállításai

Népművelés 1970/5 44 old.

Kóthay Ernő, festő

Tatán szerepel,

—: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 29.

Kótnay Ernő

Ecsik József festőművész, Vajda szellemi rokona, Kerti Károly, Áron Nagy Lajos, Csiráki Lajos, Patay Éva, Kótnay Ernő résztvett Tatán az Észak-Dunántuli Képzőművészek IV. kiállitásán.

Magyar Hirlap 1969. 2.évf.257/9

Kóthay Ernő

a József Attila Megyei könyvtárban rendezett kiállításon gouache-okat mutatott be.

(*): „Műterem sarok".
Dalgozók Lapja, Tatabánya, 1973. márc. 1.

Kothay Ernő

Bemutatott műve:

104. sz. „Mesetáj," gouache, 50 x 70 cm.

F. Ludányi Gabriella: III. országos akvarell biennálé, Eger, 1972.

Kóthay Ernő

Tata

Asszonyság	vegyes tech.	85 × 70 cm	
Gyász	"	58 × 62 "	
Madárdal	"	80 × 60 "	(rep.)
Népes asszony	"	80 × 60 "	
Tűnődés	"	60 × 50 "	

V. Iparművészeti Képző- és Iparművészeti Kiállítása. Bp. Műcsarnok 1970. Kiáll. Lat. Bev.: Kovalovszky Márta

Kóthay Erzsi

Említve

Jenkei János: Ősi Áchot '70
Polgorák Lapja, 1970. nov. 15. 5. l.

MDK D

Kóthay Ernő

Kiállitási krEtika

Vas Népe 1968 jan.28.

Kóthay Ernő

Töprengő c. műve (említve)

szerepel az Énekdumántuli

Kegyőművészek III. kiállításán

Jelenkor 1966 XII. n. 1157 old.

Kóthay Ernő

Alvók, vegyes technika, 57 x 48 cm
Töprengő I. " " 50 x 60 "
Töprengő II. lemp. 32 x 48 "
Fát a dombol, kréta, 50 x 40 "
Reprod: Alvók, 3 l. old.

Énakdunántúli Képzőművének harmadik kiállítása. Székesfehérvár, 1966. Kat. nek. Kralovánszky Alán. Bev. Kovács Péter.

+ l.

Kóthay Ernő

25. Jóparti fák, o.v. 55 x 70 cm
26. Kendős lány, o.v. 35 x 40 cm

Északdunántúli képzőművének kiállítása, 1964, Szekszárd, kat. bev. Kovács Péter.

Kóthai Ernő

53. Szánló/ölder, quache, 24×33 cm.
54. Völgy, quache, 33×30 cm.

Északdunántúli képzőművének első riáll.
1964, Szekesfehérvár. Kat. bev. Kovács Péter,

MDK

Kótay Ernő

Kiállitási hir

Müvészet 1968 okt.p.19

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

1903 SZEP 23

ESTI HÍRLAP

Kóthai Ernő

KÓTHAI ERNŐ FESTŐMŰVÉSZ kiállítását ma délelőtt nyitották meg Tatán, a Kuny Domonkos Múzeumban.

1903

Kötagörnő
festő

M.D.Y.

A tatai Kuny Domokos Muzeumban
rendezett tárlatot.

—: Kiállítások
Művészet, 1968. október – 19 lap.

Kóthay Ernő

Lombtalan fák; és „Könyöklő" c. műve (cml.)

szerepel a megyei Őszi Tárlatban

Fenter János: Őszi Tárlat 1968

Komárom m. Delpozok tapja
1968 XI 29 7 old.

M.D.K.

Kóthay Ernő
festő

A Tatán élő és dolgozó festő
1968-ban gyűjteményes kiál-
lítást rendezett munkáiból.

D. Fehér Zsuzsa: Kóthay Ernő kiállításáról
Művészet, 1969. február - 47 lap.

Kóthay Ernő
festő - grafikus

M.D.K.

Korábban megyei és országos
bemutatókon, tárlatokon
Kóthay Ernő grafikai munkáit
mutatták be.

D. Tehér Zsuzsa: Kóthay Ernő kiállításáról
művészet, 1969. február - 47 lap.

Kóthay Ernő

Tűnődés; Fényes dombok; Facsoport
Könyörgő c. művekkel (eml.)

szerepel a
Kuny Domokos Muzeum
kiállításán

Jenkei János: A tatai művészek
kiállításáról

Komárom hegyei Dolgozók Lapja 1919 V. 25

Kóthay Ernő

Szerepel a tata képzőművészet)
tatlatán

Dolpozók Lapja 1971 VIII. 20.

Kóthay Esnő

Házasságkötés c. képe /szepró/
az oroszlányi tanán házasságkötő
termében van

(j): Kettős kompozíció

Dolgozók Lapja 1971 II. 28

Kóthay Ernő

Szerepel a tatar művészet)
távlatán

Dolgozók Lapja 1974 VIII. 18

KÓTHAY ERNŐ

~~Grafikus~~ Festőművész. Az 1971. júl. 30-án megalakult öttagú „Sel" elnevezésű képzőműv. csoport tagja.

(jenkei) A „Sel"-ről.

Dolgozók Lapja (Komárom) 1971. szept. 26.

17.D.4

Kóthay Ernő
festő

Sokat foglalkoztatják különböző
élethorok jellemző tulajdonsá-
gai. A macska és a madár
többször megfestett témája.

D. Fehér Zsuzsa: Kóthay Ernő kiállításáról
Művészet, 1969. február - 47 lap.

M.D.K

Kolbay Ernő
festő

A 42 éves művész 60 alkotását
mutatta be első nagyobb kiál-
lításán és technikai sokoldalú-
ságát is regisztrálta.

D. Fehér Zsuzsa: Kolbay Ernő kiállításáról
Művészet, 1969. február - 47 lap.

Kothay Ernő
festő

M.D.K.

„Madarával"
(repro)

D. Fekei Erzsa: Kothay Ernő kiállításáról
Művészet, 1969. január - 47 kép.

KÓTHAY Ernő / Tata

1. Dunapasti est olaj 55 x 70
2. Duna, hegyek közt gouache 32 x 40
3. Udvaron gouache 18 x 20

Dunántuli Képzőművészek Kiállitása 1958.

Kat. bev.: Csęh Miklós

/Székesfehérvár, István király Múzeum
közleményei D sor 14./

Kóthay Ernő

Aluminiumkohászok, olaj-temp.

Miskolc 1960. VIII. Képzőművészeti kiáll.

Kóthay Ernő festő

Szőreg emliti vérvételét a komárom-megyei műrészek orszlányi tárlatán.

Műret nem emlit.

Komárom megyei Dolgozók Lapja 1964. dec. 12.

Kółnary Etnö festö

Szöveryben emlitett mü: Dombok - /olajfestmény/

1966. rjan 20. Komàsom Merjei Dolnyozók Lapja

Kóthay Ernő

MDL

Aluminiumkohászok, o.temp.

VIII. M. Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 1960. ápr.

MDK

Kóthay Ernő, Bp.

Társadalmi munka, gouache

6. Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O.Muz.
1960.

Kóthay Ernő

Szerepelt a Komárom megyei őszi tárlaton.

Komárom megyei D. L. 1965. nov. 14.

A megyei őszi tárlat anyagáról. Gombkötő Gáter

Kóthay Ernő

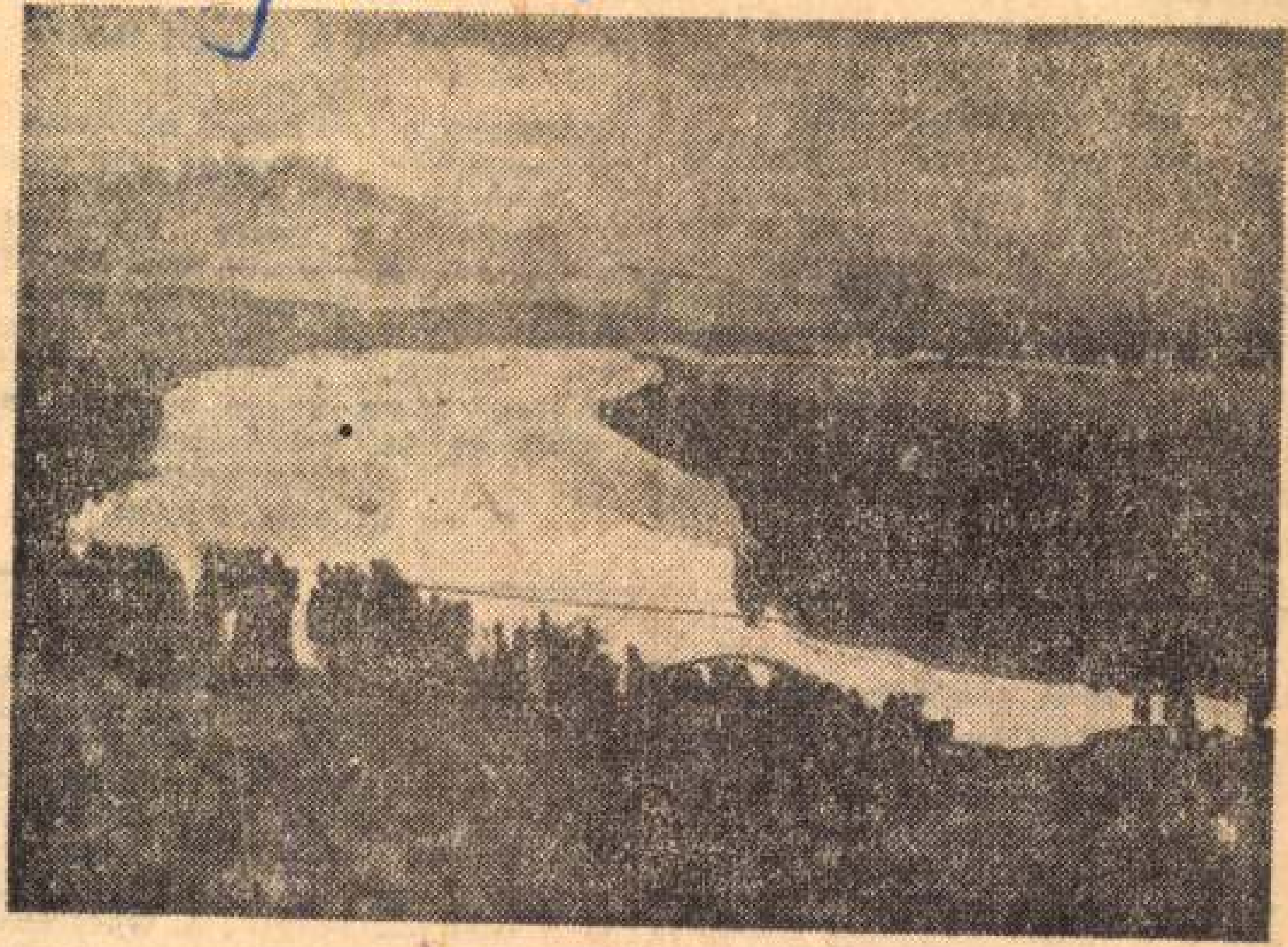

Kóthay Ernő: Dunai táj

Komisarni D.L. 1958 XII.25

XVI-os aknán is.

— *A TATAI JÁRÁS 12 ÚTTÖRŐJE VETT RÉSZT december 3-tól 15-ig a csillebérci úttörőtábor kéthetes csapatvezető-képző tanfolyamán.*

— SŰRITETT AUTÓBUSZJÁRATOKAT INDIT karácsony másnapján a tatabányai MÁVAUT. A vidéki járatokhoz Oroszlányból és Tarjánból több kocsit biztosítanak.

— KÉTMILLIÓ FORINTOS KÖLTSÉGGEL irodaházat, fürdőt és műhelyt építenek 1959-ben a dorogi XVII-es aknán.

Komárom megyei DOLGOZÓK LAPJA

Az MSZMP és a megyei tanács lapja.

Szerkeszti a szerkesztő bizottság
Szerkesztőség: Tatabánya-Ujváros
Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (Bp., V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál. Előfizetési díj ¼ évre 12.— forint. Csekkszámlaszám: közületi 61 036 (vagy átutalás az MNB 47. sz. folyószámlájára).
Szikra Lapnyomda
F. v.: Kulcsár Mihály

— 13.15: **Heti zenés kalendárium.** — 14.15: Klasszikus operettek. — 15.00: Muzsikáló századok. — 15.20: Fiatalok sakkiskolája. — 15.30: Rádióstaféta. — 15.40: Régi magyar bordalok. — 16.10: **Chopin és Liszt zongoraművek.** — 16.40: Napirenden . . . 16.45: Dostal: Szervusz Bécs — egyveleg. — 17.00: 1918. december 30. — 17.30: Tánczene. — 18.15: Szimfonikus hangverseny. — 18.40: Hazai körkép. — 19.00: Lena Horns énekel. — 19.15: A német lan tüzek. — 11.20: **Ajándékműsor** háziasszonyoknak és nagymamáknak. — 12.10: Könnyűzene ebédszünetben.— 13.00: G. Szabó László, Maróthy Lajos és Tasnádi Varga Éva versei. — 13.10: Népszerű operarészletek. — 14.00: Szórakoztató zene. — 14.45: A Gyermekrádió műsora. — 15.05: A munkásmozgalom dalaiból. — 15.25: Napirenden . . . — 15.30: **Egy falu — egy nóta.** — 16.10: **Ifjúsági műsor.** — 16.36: A Magyar Rádió Gyer-

Kothay Ernő, festő MDh

A fiatal festőművész közösen rendezte meg tárlatát Tatán, a múzeum ban Kerti Károly festőművésszel.

Pesold Ferenc: A festőművész 3

ESTI HIRLAP bp. 1964. szept. 9.

04

MDK

Kóthay Ernő

részt vett a megyei képzőművészek
esztergomi kiállitásán.

-őv-: Meglepetések nélkül.

Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1962. # dec. 8.

Kóthay Ernő MDK

szerepelt a tatai Vasszary Általános iskola egyik termében megnyilt kiállitáson.

Gombkötő Gábor: Szubjektiv jegyzetek a megyei képzőművészek tatai kiállitásáról.
Komáromi Megyei Dolgozók Lapja. 1963. jun. 22.

Kóthay Ernő MDK

szerepelt a tatai Kuny Domonkos Muzeumban rendzett kiállitáson.

"Diáklány" , "Hegyek", "Gömbakácok"

Biró Endre: Képzőművészeink téli tárlata.

Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1963. dec. 31.

M.D.K

Kóthay Ernő
festő

A kiállításon bemutatta a
Dunapatti jegenyék c. képét,
valamint az ipari tájat ábrázoló műveit

Szabó Julia: Művészeti élet Komárom megyében
Művészet, 1965. március – 47 lap

Kóthay Ernő

MDK

két héten át az esztergomi művésztelepen dolgozott.

--: Művésztelepen.
Komáron megyei Dolgozók Lapja. 1963 jul. 17. 7. la

MDK.

Kóthay Ernő

Kritika

Jelenkor 1966 dec.12.lap 1158.

Kólhay Ernő

Szerepelt az ésszak-elmántúli képzőművészek első közös kiállításán.

Kom. megy. Dolgozók L. 1964. dec. 25.

Kothay Ernő

Festőművész. Kamarakiállítása lesz a tatabányai kép-presszóban.

említve.

Népművelés. 1964 9. szám, 42. l.

Kóthay Ernő, festő 7 Dk

A komárom megyei képzőművészeknek a tatai múzeumban megrendezett tárlatán sikere volt fehérterror című képének.

Zay László: Federzük fel a tarak városát!

Népszabadság, bp. 1959. aug. 13. 3. l

Kóthay Ernő

1., Asszonyfej, 70×50 cm, vegyes tech.
2., Alvó család, 60×80 cm, olaj

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

Résztvesz a Kiállításon
(A katalógust ld. Ferenczy Béniné)

3. Országos Akvarell Biennálé
Eger, Gárdonyi Géza Színház, 1972.

Kóthay Ernő

3, Tengerparti sziklák, 60×80cm, olaj
4, A tavasz virágai, 58×72 cm, gouache

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

5, Gyász, 58x72 cm, gouache
6, Nyári reggel, 60x70, vegyes tech.

Kóthay Ernő festőművész kiállítása
1974. aug.

Kóthay Ernő

7, Déli jubenő, 60 x 70 cm, vegyes tech.
8, Szirkából nőtt fa, 55 x 80 cm, olaj

Kóthay Ernő festőművész hállítása
1974. aug.

Kótay Ferenc MDK

Magdolna, gipsz

Mücsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Kótay Pál

építész.

Szül. Zsarolyán 1868.
Oklevelet nyert 1892.

Névjegyzműegyetem 11. l.

10248.

átható, diszes keretbe helyezett
ek turbánt visel, gallérja lehajtott
ret disze két oroszlán czimert tartva,
két szőlőfüzér. Felirata a kép alatt:

kischer Kayser.

28.5:17.8 cm.

31-900.
)-133.

Kótay Pál

tervezte a DMKE neve-
lőintézetének palotáját
Szegeden.

cörd

Épitő Ipar. 1907.

458. l. (A DMKE
hajra Szegeden)
képekkel.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Kótai Pál

épitéz

lásd

B Iza 375. l.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191 ...

.....

tanu.

.....

tanu.

M.D-K.

Kótay Pál, építész

készítette a Délmagyarországi Kárpát-Egyesület Szegeden emelendő diákotthonának és székházának „kupolás, tornyos. kétemeletes palota" - terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

febr. 1. sz. 7. old.

M.D.K.

Kótay Pál, építéz

tervéz megvételre ajánlották a szegedi zsidótemplom pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.

máj. 3. sz. 7. old.

M.D.K.

Kótay Pál, építés

és Ottavay István tervet készítettek a szegedi kasinóépület kibővítésére és az avval kapcsolatosan felépítendő szállodára.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.

jan. 3. sz. 7. old.

Kótay Pál, építész

M.D.K.

elhészítette a szegedi Takarék-tár- és Horvath király-utcák sarkán emelendő „palota-szálló és vendéglő" terveit, melynek egy része bérkér céljaira fog szolgálni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

ápr. 13. s. 6. old.

MDK

450. Kótay Pál, ép.

Szül.: Zsarolyán, 1868 Okl. kelte: 1892 Sz.: 1310

A m. kir. József müegyetemen oklevelet, absolutoriumot vagy oklevélhonositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928.

MP-IP - MP-MÜV. 1931. márc. 1. 41. l.

M.D.K.

Kóta Pál
ipariskolai tanár

A magyaros recesszió kérdője.

Bálint Sándor: Szegedvárosa, Bp. 1959. 129 p.

Bulletin Municipal : Septembre 1939

Kotay Viola

1918/19 – 1921/22

Ferkèpzomfoiskèvk

104. l.

áldása (1637), Jákob álma (1646, telve fénnyel, mindkettő Prado), a monumentális Próféták (1638, Nápoly, S. Martino); az újtestamentumból: Pietà (1637, Nápoly, S. Martino) egyik legszebb munkája e korból; Pásztorok

KÓTAY Pál épitész (1868 - ?)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 1o3.p. ill.

KÓTAY Pál ajtaja

1934-ben tervei szerint újítják meg a templomot

Bara Csaba: Szatmárnémeti, Lajos templom. Kolozsvár, 1996 8.

Kótay Viola MDK

1921-ben ösztöndijat kapott

Képzőm.Isk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Kátár Vilmos festő

a gödöllői városi Petőfi Művelődési Ház képzőművész-szakkörének első bemutatkozó kiállítás ma megnyílt, melyen munkája szerepel. Az iszaregi gátikus tanulmat festi Hrustinszky László egyett.

Losonci Miklós: Gödöllői bemutatkozás.

Pestmegyei Hírlap 1973. nov. 24.

MDK

Kotcián József

Festés közben, of.

Magy. Müvészetért kiáll. r. Mücs. 1940. febr.

lo. l.

Kotcián József

festő

l. Breznóbánya

1941.

A MAGYAR SZENT KORONA

Kotcian József

I. éves hallgatót
Miskolc város 95
s segélyben részesí-
tette az 1938/39. tanév-
ben.

Ferképzőmiskolák
1937/39. 122. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kotcián József

a Képrőművészeti Főiskolán III. éves növendék. 23 éves, miskolci kisiparos fia. Miskolc város ösztöndíjával tanul a főiskolán. Szőnyi István tanítványa.

F. Rácz Kálmán:

A művészet mégis vonzza a fiatalokat.

Hid. 1941 febr. 18. 9. sz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

MDK

Kotcián József

Festés közben, of.

Magy. művészetért kiáll. r. Műcs. 1940. febr. 10. 1.

Kóthay

u. Cposti Csók István galériában mutatta be terracotta kisplasztiráit

- Bozóky -: Spring Show at arts gallery.
Daily News, Budapest, 1969. május 9

6 l.

Koth János (Hans) ötvös.

l. Koch János.

M.D.K.

Koth, Hans ötvös

Késmárkról, 1566-ban Michael Lencz vel Lancz, krakkói ötvös-höz ail be tanoncnak

Müvért. 1955. 1. sz.
Divéky Adorján: Magyarországi ötvösök Lengyelországban a XIV-XVIII. században 53.1.

Koterle ~~Jenő~~ Károly

korongosmester a Hollóházi gyárban.

Sikrota Győző: Hollóházi kerámia. Bp. 1964.
45.o

ségeinek részbeni fedezésére a már s
nál többet szentelni nem tud, legnag
hogy részemre ez 500.000 koronát kit
kedjék.

Maradtam kiváló tisztele

Budapest, 1925. januá 27.-én.

Kotcián József

festő

Ferk'pzomfoisk'vk

1939-41.149 l.

Pfeifer Ferdinánd
(ZEIDLER TESTVÉREK)
NEMZETI KÖNYVKERESKEDÉSE
ÉS KÖNYVKIADÓ-HIVATALA
BUDAPEST, IV. KERÜLET, KOSSUTH LAJOS-UTCA 7. SZÁM

ALAPÍTÁSI ÉV: 1841. TELEFONSZÁM: J. 59—33.

Budapest, 1925.III.13-án.

Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottsága

Helyben.

"Budapest Müemlékei"-nek egyik vásárlója, ki nyilván nagy müemlékbarát, megkérte cégünket, hogy jelentsük t. Címednek a következőt:

A Szerb-uccában, a szerb templom falán van egy szerinte nagyon szép portál beépitve, melyet azonban a portál előtt elhelyezett nagy

Kotcián József
festő
l.

Ferkèpzomfoiskèvk

1939-41. 142 l.

7 k. 25
1925 marc 17

MDK

Kotcián József

Kilátás a Gellérthegyről

Gellérthegy

Halászbástya

Királyi vár

Bpvizfpály 1941. Főv.Képtár. Házi példány

8 l.

Kotáry Károly (Bp. 1872 - Bp. 1941)

„Pipacsszedés" o.v. 24x36 cm

S.l. b. Kotáry K. Kiáltási ár: 5000 ft.

—

BÁV 58.Képaukció Bp.1982.szeptember

Róthay Ernő

„Jel 1977" cím mel ki állítás nyílt
„Tatán a Komárom megyei műve-
lődési házban. Ezen a művész részt
vett.

~~A. L. Kovács~~ Jel 1977
Tükör, 1977. márc 13 - 43 lap.

Kőthay Ernő

„Mesei virágok" akril 70 x 80 cm

„Pusztuló virágok" akril 70 x 80 cm

Őszi Tárlat 1975, Tata, Vár 1975 december-1976 január

Kóthay Ernő

A komáromi Művelődési Központban rendezett JEL képzőművészeti csoport kiállítás óta szerepelt a művészet.

Kiállítási naptár:
Művészet, 1977. március - 48.oldal.

Kóthay Ernő, Aestő

A népi kollégista képzőművészek kiállítását a Magyar Nemzeti Galériában rendezték meg, melyen szerepelnek művei. A művész egy évig a Rudnay Gyula-szabadiskola növendéke volt.

Vadas Zsuzsa: „Sej szellők, Ányes szellők!..."
Petőfi Népe, 1946. dec. 12.

Kóthay Ernő festőművész

az ember és a környezet kapcsolatát bemutató, a látáskultúra fejlesztését szolgáló ünnepségsorozat jelentős egyét a művész méltatta.

Dolgozók Lapja, 1976. szept. 18.

Kóthay Gruő, festőművész

a Műcsarnokban rendezett „Festészet '77" c. kiállításon szerepel a „megyei művészünk műve is.

N. K. Festészet '77.
Dolgozók Lapja, 1978. febr. 19.

Kóthay Ernő, festőművész

Komáromi megye művészeti életében – az alkotó művészetet tekintve – vezető szerepet tölt be a képzőművészet. A képzőművészeti világhét adta az ötletet egy kis számvetésre: a Dalgosék Lapja szerkesztősége beszélgetésre hívta meg a művészeti élet és a művészetszervezés néhány vezető képviselőjét. Részt vett Kerti Károly grafikus, Kóthay Ernő festőművész és még többen.

Dalgosék Lapja, 1948. szept. 24.

Kóthai Ernő, festő

A tatai Várban megrendezett hagyományos kiállításon szerepelnek a művész munkái: két képe közül az „Erdei titkok" c. – lonyügöző. (szulitve)

Jenkei János: Észrevételek az Ösi-Téli tárlatról. Dolgozók Lapja, Komárom, 1977. dec. 18,

Kóllay Ernő

Müve szerepel a Tatai Kuny Domokos Muzeum
Őszi Tárlatán

Tata, Vár, 1977. december-1978. január

-katalógus a könyvtárban-

Kóthay Ernő

33. Vivágfüzérel gouache 37x46 cm
34. Fájdalom gouache 37x46 "
35. Meditáló gouache 37x46 "

Őrzi Szilat 1976 Tata, Vár Katalógus

Káthay Ernő, festőművész

A Kondrom megyei képzőművészek tárlatát Győrben, a Xántus-Múzeumban mutatták be. — A művész öt képe tulajdonképpen keresztmetszete volt festői fejlődésének: a szerkezet és festőiség váltakozási mellett itt izzelítőt kaptunk izgalmas, új korszakáról.

Fecske András: Bemutatkoztunk Győrben.
Dolgozók Lapja, 1979. máj. 13.

Molnay Ernő

1952 óta Tatán él és művészi.
A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének tagja.

– : Kortárs magyar képző művészet.
Művészet, 1979. május – 40. lap.

Kádhay Ernő

Jelentősebb önálló-kiállításai:
Nyergesujfalú, Nagykövségi Könyvtár 1978.

— : Komáromi megye képző művészete.
Művészet, 1979, május – 40. lap.

Gyurkovics Emil

Jelentősebb önálló kiállításai:
Tata, Kuny Domokos Múzeum,
1964, 1968, 1974.; Komárom, Kés-
galéria, 1977. stb.

—: Komárom megye képző művészete.
Művészet, 1979. magas – 40 kép.

Kóthay Ernő

1974-ben egy állami megbízásra készült gobelinje a tatabányai MSZMP-szekház tanácstermébe került.

— : Komárom megye képző művészei. Művészet, 1979. május – 40 lap.

Rótháy Ernő

Rótháy Ernő festőművész 1926-ban Bajóton született, Komárom megyében. Tanulmányait 1949-ben kezdte meg a Képző- művészeti Főiskolán.

—: Komárom megye képzőművészete. Művészet, 1979. május – 40. lap.

Kóthay Ernő

Kóthay 1954 óta kiállító művész, aki a sinek kifejezőerejére hagyatkozik. Legutóbb készültek „Mocsár-fantázia" című gouache-képei.

–: Komárom megye képzőművészei. Művészet, 1979. május – 40. lap.

Kóthay Ernő

Az 1971-ben Talán megala-
kult „Jel" képzőművész és o-
port tagja volt a művész is.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május – 36. lap.

Kóthay Ernő

Sírai látásmód, érzékenység, mély érzelmi töltés jellemzi a Tatán dolgozó művészt. Vérbelé kolorista.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május – 36. lap.

Kóthay Ernő

Kóthay Ernő tanárai a Képzőművészeti Főiskolán Bencze László és Rudnay Gyula rotlak.

— Komárom megye képzőművészei.
Művészet, 1979. május – 40. lap.

Kóthay Ernő, festőművész

Rudnay Gyula bajai szabadiskolájában tanult Kóthay Ernő, a helybeni születésű Novák Lajos és Szurcsik János.

Halász Ferenc: Festők Tiszakécskén.
Petőfi Népe, 1980. szept. 14.

Kóthay Ernő festőművész

Wehner Tibor: Tisztelgés Kóthay Ernő festőművész emlékének

Művészet, 1983. május

Kóthay Ernő, festőművész

a tatai várban rendezték meg a „Tavaszi tárlat '82" c. kiállítást. – Kóthay Ernő valóban szép táblaképét a megyei tanács köztulajdonba vette. Belső indításúak, dinamikus megjelenésűek a művész tavaszt idéző munkái. Egységes színvilága érett festőt felfogásra utalnak. A karminvörös variánsai szinte sorozattá fogják egybe lendületes, kellemes, világosan értelmezhető jelképeket megjelenítő festményeit.

Salamon Nándor: Vita képzőművészeti életünkről.
Dolgozók Lapja, 1982. máj. 29.

Kóthay Ernő

Alumíniumkohászok c. képe az V. miskolci országos képzőművészeti kiállításon.

Északmagyarország 1959. okt. 31. 5.l

Haidu Béla: Az V. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás.

Kóthai Ernő, Jestő

MDK

Kiállítása nyílt meg Tatán.

-: Hír

8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. szept. 23.

MDK

Kóthay Ernő, festő

Gyűjteményes kiállítása szept. 22-én nyílt meg Tatán.

– : Kulturális hírek 7

Népszabadság, Bp. 1968. szept. 24.

MDK

Kóthay Ernő

Alvók, vegyes technika
Töprengő I.," "
" II., temp.
Fák és dombok, kr.

Északdunántuli képzőművészek 3. kiáll. Szfvár
Csók I. Képtár 1966.

Kótay Esnő

Szerepel a Kuny Domokos Múzeum alábbi tárlatai

N.N.: ha nyílik a tatai képrőművészek kiállítása

Komárom megyei 1969 V. 18

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kóthay Ernő

1969 JUL 5

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1021

— ÚJABB KOMÁROM MEGYEI taggal gyarapodott a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége. Kóthay Ernő tatai festőművészt a közelmúltban vették fel a szövetség tagjai sorába, így Tatán már háromra, a megyében pedig összesen ötre emelkedett a szövetségi tagok száma.

A Tatai Alnok egyik

Kóthay Ernő

Szerepel az esztergomi volt megye-
háza Liákítótermének tárlatán

Dolgozók Lapja 1969 VII. 6

Kóthay Ernő

Díjat kapott a tatabányai
Népkörben megnyílt kiállításon

N. N.: Képzőművészeti kiállítás a
békéről

Petőfi Népe 1969 VI. 17

Kóthay Ernő
festő -

M.D.K

„Kávezók" ja szerepel

Vidos Zoltán, A Fiatal Képzőmüvészek..
Müvészet,1969 okt.19 lap

M.D.K.

Klóthay Ernő
festő

Az Esztergomi Múzeumban
lesz tárlata.

— : A művészet hónapja . . .
Dolgozók Lapja, 1969. szept. 18.

Kóthay Ernő

Réntgen az Ernst-Dunántúli Képzőművészet IV. Riellitésén

Bajár tvén: Képzőművészetünk bontáki vonala

Magyar Hírlap, Bp. 1969. sep. 14.

Kóthay Ernő

Élettársak; Alvók (eml.) és
Falus. asszonyság (szepró) c. műve
szerepel az őszi tárlaton Tatabányán.

Jenkei János: Őszi Tárlat 69.

Dolgozók Lapja, 1969. nov. 30.

Kóthay Ernő

Résztvesz a jub.-i kiállításon

(is) A jubileumi kiállításnál
Kalgoria klapja, Tatatokánya
1970. ápr. 12. 7. l

Kóthay Ernő

Kiállít a Múcsarnokban

É. Szmántich művészet a Múcsarnokban

Belgrád Legyen, Tatabánya 1970. már 10.

Kóthay Ernő

Emlétre

Bajor Imán: Kiállítérsét Kiállítérre
Magyar Hírlap, Bp. 1970. már. 10.

KÓTHAY Ernő festő

Hírek: Emlékkiállítást nyitottak meg Kóthay Ernő festőművész munkáiból a tatai Öregvárban. A tavaly elhunyt alkotó bemutatott festményei átfogó képet nyújtanak a látogatóknak a művész életművéről.

Népszabadság 1983. IV. 19.

KOTÁSZ Károly

160-161, 213

Oltványi 1991

MDK.

Kóthay Ernő

Kiállitási kritika

Komárommegyei Dolgozók Lapja 1966 szept.18.

Kothay Ernő
festő

M.D.Ly

A tatabányai tárlaton
vesít vett.

D. Fehér Lszvesa: A Komáromi megyei képzőművészek
Művészet, 1966. szeptember - 41 lap.

MDK.

Kóthay Ernő

Kiállitási kritika

Dolgozók Lapja 1966 nov.9.

Kótay Ernő

Esti Hírlap 1958. május 26.

III. évf. 72. a.

□ KÓTAY ERNŐ fiatal tatabányai festőművésszel beszélgettünk: — Kerti Károly és Krajcsirovics Henrik kollégáimmal ősszel kiállítást szeretnénk rendezni Tatabányán. Egyébként az idén is megrendezzük a Komárom megyei képzőművészek szokásos évi tárlatát.

MDK

Kótay Ernő

Tatabányán kiállitást rendez.

Esti Hirlap 72 sz. 1958. márc 26 2 old.

Kóthay Ernő

Soós Gy: Képzm. kiáll. Tatabányán. Sz.M.
1954. 332 l.

MDK

Kóthai Ernő

A Komáron megyei Képzőművészek Csoportjának a TTIT székházában megnyilt kiállitáson szerepel.

--: Állandó Képzőművészeti Kiállitás nyilt Tatabányán.

KOMÁROMMEGYEI HIRLAP, 1957. márc. 12.

MEK

Kóthai Ernő

szerepelt a tatabányai Népházban rendezett kiállitáson.

--: Megnyilt a megyei képzőművészek tavaszi tárlata.

Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1964. jun. 3.

MDK.

Kóthay Ernő

Kiállitási kritika

Komárommegyei Dolgozók Lapja 1965 máj.1.lap -

Kóthay Ernő
festő

M.D.K

„Malterkeverők" c. művét
„mutatta be a moszkvai kiállításon

A. Ny. Tyhihomirov: Magyarország fiatal művészei
Művészet, 1962. március – 37 l

Kóthay Erzsi
festő

M.D.K.

A munka ábrázolását mutatja
be képein.

Artner Tivadar: Tatrabányai képek
Élet és Irodalom, 1963. március 26-10 lap

M. D. K

KÓTHAY Ernő festő

Részvétel a Miállításban

Dutka Mária: A Fiatalok Studió-jónak 3. Miállítása

Magyar Nemzet 1961. máj. 21. 7. l.

Kóthay Ernő
festő

M.D.K.

Malterhevérök" c. művével
" vett részt a kiállításon.

Aradi Nóra: A fiatal képzőművészek stúdiójának II. ki-
állítása
Művészet, 1961. augusztus – 12 l.

Kolosz P.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1900.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

M. MK.

Kátaszek Sándor

nyomdász

második díjat nyert munkája

Ábra a 235. lapon.

Wankó Vilmos. Az évkönyv belső ám lapjára

kürt pályázat

Grafikai Szemle 1929 évf. 6-7 sz. 227-232 l.

Kótay
festő

M.D.K.

Méltatás.

Bence Gyula: A fiatal képzőművészek, stúdíóanak II. szeregszemlyen
Élet és Irodalom, 1961. magus 19 – 5 lap.

Kothay Nándor szobrány

Münnich Ferenc emlékfalát
Györött helyezték el, s leplezték le.

Magyar Nemzet 1974 november 17
3. old

Kothay Nándor, nobán

Münnich ferenc portrédomlormüvét kénitette el. (Győr.)

— : Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 17.

M.D.K

Kóthai Nándor
szobrász

A debreceni Kiöböttárú gyár
épülete előtt áll női aktja.

—— : ——

Művészet, 1964. julius – 23 lap

Kóthay Nándor, szobrász

A magyarországi szovjet hősi emlékművet készítette.

—: November 7-i ünnepségek 3.

NÉPSZABADSÁG bp. 1965. nov. 9.

Kóthay Nándor

MDK

Tüzvezetőnk, olf.

Műcsarnok 1944 VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

MDK

Kothai Nándor

K. Zsuzsa vegyészmérnök, gipsz

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964.máj.

EA.....ltsz. Gyűjtés h

Kothay Nándor

„Csikó", szobor, 180 cm.
aluminium.

XII. ker. B. M. Diírotthon,
Nemetvölgyi-ut-41.

Tájékoztató. 64/65, képző és Ipar-
művészeti Laktanya 6 l.

Kóthai Nándor MDK

Női fej, gipsz

Mücsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kóthai Nándor szobrász

Gogoľák L.: Az V.M. képzm. kiáll. kisplasztikai művei. Sz.M. 1955. 172 l.

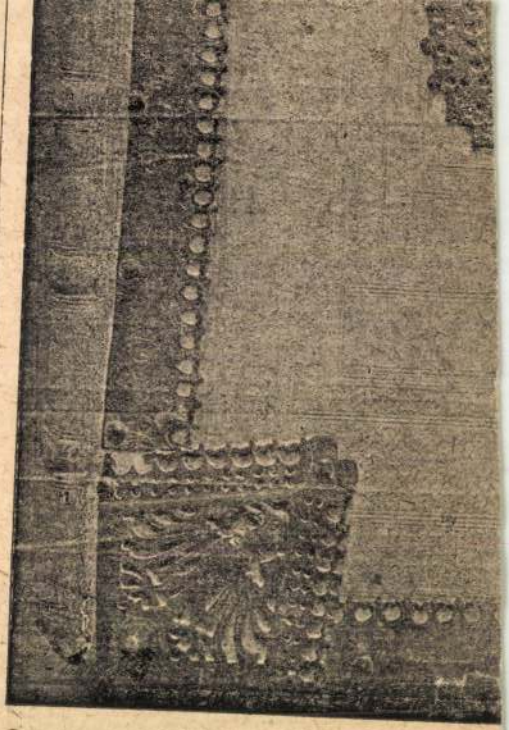

352. kép. *33. (Mss. I. 3.) Graduale*

MDK

Kóthai Nándor

Kovács László: A III. Képzm. Kiáll. SzN. 1953.
jan. 9.

Kothai Nándor

Csasztuska, gipsz

III. M.Képzőművészeti Kiállitás 1952.dec.1953. márciua katalogusa, 18 lap

MDK

Kóthai Nándor

Munkásnő, szobor

Németh L: IV. Magy. Képzőm. kiáll. Szabad Nép, 1954. jan. 18.

MDK

Kóthay Nandor

Tanulmany a Honvéd-bastyahoz. Gipsz.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiall.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 14.1.

Kóthai Nándor MDK

Borjunevelő, gipsz

Bürokrata, gipsz

Mücsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kóthai Nándor MDK

Munkásnő, gipsz

Műcsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kothai Nándor MDK

Csasztuska, gipsz

Mücsarnok 1952/52 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kóthai Nándor

közölt műve a belső címlapon, fekete-fehér reprodukció: „Szabadságharcos emlékmű."

„Művészet" folyóirat. Budapest, 1968.

március 3. p.

Kothay Nándor

Álló női akt, szobor, 240 cm., háromti mérlő,

Hajdu-Bihar megye, Debrecen, keletmagyarországi Rövid- és Kölött-áru Nagykereskedelmi Vall. Raktárép. előtt.

Tájékoztató 64/605, képző és Ipar-művészeti Lektorátus 39 l.

Kótai Nándor

ivod

Imre J.: I. Orsz.
Képzőmův. Tanácskozás.

Szabad Művészet

1953. 62. l.

2)

K

~~Holéczy Ernő~~ 161. l.
~~Huszár Imre~~ 159. l
Kótai Nándor 161. l
Löriner Szilván 159. l
Lux Elek 158. l.
Markup Béla 159. l.

Weiner M-né:

Herendi porcellán

SzM. 1954.

Kótai Nándor

szobrász

Munkáslány c. diplomamunkája.

Soós Gy: A Képzőművészeti Főiskola 1952-53-ci diplomamunkái.

Szabad Művészet

1953. 114. l.

MDK

Kótai Nándor

Képzőművészetünk a felszabadulás után, MNG 1960. 9. old.

Kótai N ándor szobrász M.D.K.

N agykálló r szére mintáz szoborkompozíciót

Napló

Magy ar N emzet 1965. október 20. 7.1.

MDK

Kótai Nándor

Weiner M.né: Herendi porcellán. Sz.M. 1954. 161 l.

Kótai Nándor, szobrász MDK

Az ajkai szénosztályozó fölé kérnek domborművet.

f.f.: Szarvasok, apostolok, mussikusok 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. febr. 13.

M.D.K.

Kósai Nándor kerámikus

herendi szobra :

Borjas leány 177 mm magas

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és domborművek. Bp. 1959. 24. old.

M.D.K.

Kótai Nándor kerámikus

herendi szobra :

Csasztuska 40 mm fekete és mincs

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és dombormüvek. Bp. 1959. 33. old.

M.D.K.

Kóllai Nándor, szobrász

„Akt" felállítási helye:
Debrecen

A Szentendrei Parkmuzeumban lévő gipszmásolatok felsorolása közben említik:

Monumentális művészet Pest megyében.

Szerk.: Ladányi István. Bev. Végvári Lajos.

Bp. 1966. 80 l. illusztr. 74. old.

M.D.K.

Hollósy Ernő
festő

Bemutatta műveit a kiállításon.

Srékely Zoltán: A Komárom megyei képzőművészek.
Művelet, 1961, augusztus. — 39 l.

M.D.M

Kotász,épületdiszitő szobrász

Goldmann György,szobrászmüvész,mielőtt a Képzőmüvészeti Főiskolára beiratkozott/1924/ben,Kotász muhelyében gipsz-rozettákat készitett. 277.old.

SZIGETI ISTVÁN: Goldmann György szobrászmüvész érme 277.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.XXI.évf. ------ 1965. 33-34.szám. bp.

MDK

Kóthai Nándor

Női fej, gipsz

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. Mücs. 1962. 28.1.

M.D.K.

Kóthai Nándor
szobrász

Részt vett a tárlaton.

Pogány Ö. Gábor: A Sárospataki galéria
Művészet, 1968. julius – 22 lap.

MDK

Kóthay Nándor

Tüzvezetőnk, of.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

MDK

Kóthay Nándor

Tanulm. a Honvéd-bástyához, gipsz

7.nemzeti képzőm.kiáll. 1944. jun. Műcs.

Kóthay Nándor MDK

Tanulmány a Honvéd-bástyához, gipsz

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Kótai Nándor szobrász

Sok köztéri szoborral fog gazdagodni Baranya és Pécs 1969-ben.
Sásdon felállítják Albert Istvánnál készített portréját. (említve).

(H.E.): Mit hoz 1969?
Dunántúli Napló, 1968. dec. 31.

Kothay Nándor

Szovjet Emlékmű, szobor, 240 cm., haranti mészkő,

Szobolcs – Szatmár megye, Nagykálló Fő tér.

Tájékoztató 64/65, képző és Iparművészeti Lexikátus

45 l.

M.Df.

Kóthai Nándor

szobrász

A nagykállói szorjet emlékmű alkotója. — „Szorjet emlékmű". Nagykálló. (repro.

Pozgány Ö. Gábor: Új emlékműveink.

Művészet, 1967. november – 23 lap.

KÓTHAI Nándor szobrász M.D.K.

Mórisz Zsigmond szobra Nyiregyházán

Felavatták Mórisz Zsigmon szobrát Nyiregyházán
Magyar Nemzet 1962. zseptember 4. 4.l.

Kóthai Nándor, szobrai

MDK

Szept. 3-án Nyíregyházán felavatták
Móricz Zsigmondot ábrázoló szobrát.

-: Hír

10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. szept. 4.

Kóthai Nándor, szobrász. MDK

Móricz Zsigmond életnagyságú szobrát kéziti el Nyíregyháza részére.

Hír

6.

Esti Hírlap, bp. 1961. ápr. 20

ESTI HIRLAP

Kóthai Nándor, szobrász MDK

Nyíregyházán felállítják Móricz Zsigmondról készített életnagyságú szobrát.

—: Hír 6. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. máj. 6.

Kóthai Nándor

Részt vett a kiállításon.

"Női fej"

I. I. : A IX. magyar képzőművészeti kiállítás.

KISALFÖLD 1962. máj. 6.

Kóthai Nándor, szobrász M.Dk

Női fej c. műve kedves, nő.

Pogány G. Gábor: A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás szobrászati anyaga 8.l

NÉPSZABADSÁG Dp. 1962. máj. 29.

Kóthai Nándor
szobrász

M.D.V.
1.

Női fej (repro)

~~Művészet~~
H Bontólapon.
Művészet, 1962. junius —

MDK

Kóthai Nándor

Gogolák L: Az V. M.képzm. kiáll. kisplasztikai müvei.
Sz.M. 1955. 172 l.

MDK

Kóthai Nándor, szobrász

Munkásnő. Gipsz.

Műcs.-IV.N.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat.2o.l.

Kóthai Nándor

Női pestrészoborral (eml.)

szerepel a IX. nagy. Kép. mův.

kiállításon a műcsarnokban

Magyar Ifjúság 1962 V. 5

MDK

Kóthai Nándor, szobrász

Borjunevelö. Gipsz.

Bürokrata. "

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954 dec.-1955.jan.Kat. 29.l.

KOTHAI NÁNDOR

Csasztuska. Gipsz 8ox4oxloo.

III.Magya r Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

Fénykép.

Mitegné.

Képzőművészeti Főiskola: 471 ltg.

Kóthai Nándor: Munkához készülő leány.

Diplomamunka: 1952/53.

Szabor.

Negatív nincs.

Fényhép

Palai

Képzőművészek Szövetsége

Kótkai Nándor: Csasztuska /III. Magy. Kép. Kiáll./

Szabor

Foló: Petrás J.

Neg. van

MDK

Kóthai Nándor

Női fej

Pogány Ö.G.: A IX. Magyar Képzőm. Kiáll. szobrászati anyaga. Népszabadság 1962. máj. 29.

Kóthai Nándor, szobrász

MOK

Móricz Zsigmond életnagyságú szobrát kéniti. Művét Nyíregyházán állítják fel.

–: Hír

10.p

NÉPSZABADSÁG, Sp. 1961. ápr. 20.

Móthai Sándor
szobrász

M.D.K

Vasúti munkás" + repro

"

Pogány Ö. Gábor: A nehézfelszerelési vasútállomás.
Művészet, 1961. május. — 9 l.

Kóthai Nándor, szobrász, sz.1921.

Paraszt származásu. 1940-ig kőmüves volt Temesvárott. Nem volt lehetősége arra, hogy müvészi tanulmányokat folytathasson. Pestre kerülve a cimfestést tanulta ki, hogy közelebb kerüljön az ecsethez. A háboru után szovjet hadifogságban végezhetett először müvészi munkát. Klasszikusokat másolt és kompozíciókat festett a hadifogoly-kiállitásokra. Hazatérve, a Képzm.Főiskolára került. Jelenleg ötödéves szobrászhallgató, diplomamunkáján dolgozik.

Uj M.Képzm.III. 1953.

84.l. és kép

Kothai Nándor
Somogyi Árpád

Artner T.: Néhány szó fiatal tehetségeinkről. SzM. 1953. 297. l.

Törődni kell velük, mert tehetségesek, de nincs munkájuk.
(a többi név F. előtti)

Kóthay Vándor

Megbízást kapott Kóthay Vándor
hogy a Kaffka Margit gimnázium
parkjába készítsen Kaffka Margit bronz
mellszobrát készítse el.

— Köztéri munkák.
Művészet, 1979. április – 47 lap.

Róthay Vandorné

Részt vett a XIII. kerületi Pedagógus Képzőművészek kiállításán.

Fóthy János: Három kiállítás.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember -33.lap

Kóthai Nándorné, rajztanár képzőművész.

A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE XIII. KER.
KLUBKÖNYVTÁRÁNAK VEZETŐSÉGE
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

Kóthai Nándorné és Orvos András

RAJZTANÁR KÉPZŐMŰVÉSZEK

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYÍTÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁST

Bellay László

igazgató
a Pedagógusok Szakszervezete XIII. ker. Bizottságának titkára

NYITJA MEG 1969. MÁRCIUS 20-ÁN, 12 ÓRAKOR,
A XIII. TOMORI U. 2. SZ. ALATTI ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN

A KIÁLLÍTÁS NYITVA:
1969. ÁPRILIS 3-IG, NAPONTA 10 ÓRÁTÓL 18 ÓRÁIG

69. FNYV 6 1653

Kóthay Péter grafikus

A tatai fegyveres erők klubjában rendezett kiállításon katonafiatalok művei láthatók. A grafikák közül második lett „Fünfej" c. portréja. (emlétve)

-ádám-: Fantázia és művészet.

Dalgozók Lapja, Komárom, 1943. júl. 25.

Kóthay Péter

A Tatán megrendezett megyei amatőr képzőművészeti szakkör kiállításán „Bolygók násza" c. műve szerepett. (szulítve).

(j): Az idei megyei tárlatról.

Dalgozók Lapja, Tatabánya, 1972 ápr. 21.

Kóthay Péter

36. Meseillusztráció I. litográfia 30x40 cm

37. Meseillusztráció II. litográfia 40x28 cm

Őszi tárlat 1976 Tata, Vár Zatalógus

Kóthay Péter, amatőr szobrász

Tatán, a megyei művelődési központban látható az amatőr képzőművészeti kiállítás. – Plasztikából csupán öt szerepel a kiállításon. Itt kétségtelenül Kóthay Péter munkái a legfigyelemre méltóak. Összefogott, tömbszerű, szimbólikus faplasztikái feltétlenül „oroszlánkörmöket" jeleznek. [említve].

Zámbó Kornél: Amatőr alkotók.
Dolgozók Lapja, 1982. febr. 25

Anthon Lothgauer

üvegfestményén látható az egri Szt. Miklós
székeskegyház homlokzata.

Voit Pál plb.: Heves megye műemlékei I.
Magyarországi műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

417

Anton Rothgasser

üvegfestménye Eger látképével 1833
előtti acélmetszet nyomán. Reprodukció.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemléki topográfiája VIII.
Budapest 1972.

330

Anthon Kothgasser

a bécsi porcelánmanufaktura festője

Gottlob Sámuel Mohn hatására lezdett foglalkozni az áttetző románc festéssel, amelyet a legnagyobb tökéletességre emelt. Hosszú élete végéig Bécsben dolgozott, törülötte egész iskola alakult ki.

Borsos Béla: A magyar üvegművesség
Bp. Műszaki Könyvkiadó 1974

15 Zold

Kóthay Nándor

MDK

A Komárom megyei művészeknek a tatai Vármuzeumban rendezett tárlatán szerepelt.
Ecsetjét a halászok ihlették meg.

-.-

Artner Tivadar: Három kiállitás.
Élet és Irodalom, 1959. jul. 24. 8.1.

MDK

Kóthay Nándor

Tűzvezetőnk. Olajf.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jún.1-18-ig. 34.1.

MDK

Kothgasser, Anthon

zománcfestő

a nála kb. 20 évvel fiatalabb Gottlob, Samuel Mohn hatása alatt az áttetsző zománcfestést a legnagyobb tökéletességre emelte. Élete végéig Bécsben dolgozott s köülötte egész iskola alakult ki.

Az Ernszt Lajos-féle gyüjteményben volt egy serlege, a felhőkön trónoló Madonnának a magyar koronát felajánló Szt István képével.

Sok Kothgassernek tulajdonitott pohár, csak tanitványainak müve.

242.o.

Laterna magica képet is festett.

244.o.

Borsos Béla: A magyar üvegművesség története a reformkorban és az elnyomatás alatt (1800-1860). II. rész. Müv. Ért. 1955. IV. évf. 2. sz. 235.-251. o.

Kothgasser Antal

ünvegfestö

irat

Böh. 62 l.

Kothgasser Antal

1.

Ernst-Muzeumaukcioja I

691.

Kothgasser Antal

bécsi festő.

l. Szm Egermüv

181. l.

B u d a p e s t

Üllöi ut

Kothgasser Antal

l.

Vadló Ernst gyűjt

80, 81. l.

NYOMTATVÁNY

úrnak

Budapest

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Kothgasser Antal

l.

Va Hö Ernst gpijt

80. l.
81. l.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szállítam szemb
mely a mai veszedelmes külpolitikai he
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a kép
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább kü
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazd

Én tehát felveszem a harcot, an
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Ki

Kóti Gábor

bajomi

szürszabó Debrecen

XIX - XX. sz.

Györffy szür

137. l.

Kóti József

még
és három ötvödmüvésznek nyilt kiállitása

dec.9/én az ózdi Kun Béla Müvelődési Házban

Magyar Hirlap 1975/321/lo

Kotka Éva

a Fáti Gyermekváros szakkörének tagja, díjat is nyert munkájával, alig tizenéves.

Losonci Miklós: A szépség a beszélgetőtárs. Magyar Ifjúság, 1976. szept. 24.

Kotlár Béla

festő

1932-34

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 45. l.

79. kép. *Botticelli követője: Madonna.*

Fénykép

Magyar Foto: 8541/1-6 Hegedűsné

Szovjet képzőművészeti kiállítás-látogatási riport

Kolnyek

1949. x. 13.

Neg. van

Fénykép

Magyar Foto: 7219/1-12 Hegedűsné

„Finogenov látogatása a Képzőmű-
vészeti Főiskolán"

Kotnych

1949. II. 15.

Neg. van

Fénykép

Magyar Foto · 5786/1-36 Hegedüsné

„Tatabányai Képzőművészeti Kiállítás megnyitása"

Kodnyek

1948. VI. 20.

Meg. van

Kotlerus Elias

maurer

1667 ben kőcsi polgár

Hain 355

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191... é

tésénél...

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

...nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Kotnik Rudolf

Résztvesz a „Pannónia 69" c. kiállításon

Bertalan Lajos: Pannónia 69" magyar szemmel

Vas Népe, Szombathely 1969. sep. 11 (?)

Kotnyek Antal fotomüvész

"La Singla" cimmel /i.j./ sign.-val közli a lap a Fővárosi Nagycirkusz előadásán szereplő Antonia Singla Contreras és együttesének szereplésével kapcsolatos számait. A müvész öt képen mutatja be a nagyhirü táncmüvésznőt együttesével együtt. Repr.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. márc. 11. XVI. évf. 11. sz. 16-17. lap.

Kotnyek Antal fotomüvész

"Tanulmányok" cimmel a lap "Teleobjektiv" c. rovata számol be a müvész felvételeiről, s bemutatja képeit.
A nyolc felvétel a Szentendrei Teátrum - Pikko hertzeg és Jutka Perzsi, valamint a Szüzesség acél-tüköre előadásán készült.
A képeket kisérő szöveg rámutat az egyes eljárásokra, mint pl a nagyitási technika, a különböző filmmaszkok, melyek „a rézkarc, a tollrajz, a relief hatását keltik a nézőben." Repr.-ók.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. aug. 26. XVI. évf. 35. sz. 16-17. lap.

Kotnyek Antal

"Ellesett pillanatok" cimmel a lap bemutatja a müvész képeit, a "Nápolyt látni és..." c. filmből, mely a forgatási nap három pillanatát örökiti meg.
Repr.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972.szept. 9.
XVI. évf. 37. sz. 8. lap.

Kotnyek István festő- és grafikus

a nagykanizsai képzőművészeti stúdió tagjainak tárlatán szerepelnek munkái. Tanítványai és rajzainak művessége, amit már korábban is megismerhettünk, a régi kubisztikus elemekből építkező rajzain, festményein a valóságot jól átvöri a fantasztikummal.

M.H.: A nagykanizsai képzőművészeti stúdió tárlata.
Zalai Hírlap, 1981. ápr. 15.

Kotnyek István

évek óta kiválóan egyenletes kinvonalon dolgozó és rendkeresen jelentkező alkotók – többek között Bedő Sándor, Kotnyek István Ludvig Zoltán – most is hivójukhoz hiven kerepelnek friss anyaggal, amelynek kinvonala és mennyisége elmelyült munkáról árulkodik.

Magyar Hajnalra: „Tavka össz kép némi csolí-dással a megyei amatőr képző mű vészek tárlatán

Zalai Hirlap 1984 III. 7.

Zalaegerszeg

Kotnyek István

Grafikusművész

Zala megyei Képzőművészeti Kiállítása

Népszínvelő,
1983. febr.

Kotnyek István

festőművén — nem hivatásos -

megkívott Ziállító festményei a zalai
Tépző- és iparművészeti tárlaton.

Zalai Hírlap
1982 okt. 9.

Kotnyek István, festő-grafikusművész

Szvitek Erzsébet: A katarzis mégiscsak megszületett, Zalai művészek kiállítása a baki Faluházban.

A baki Faluházban kapott otthont a Zalai művészek tárlata; Szabolcs Péter, Kotnyek István, Gábriel József, Ludvig Zoltán, Járási Ildikó, Budaházi Tibor állították ki műveiket.

Meglepő és újszerű Kotnyek István „Táj" c. kompozíciója. (említve) A Miklósfán született művész sok kiállítás fotó-filmpályázat díjazottja. A témával neki is elgondolkodtatás, a vízió megindítása a célja.

Művészet, 1989., 11-12., 100-~~101~~ old.

Dr. Kotoff Olivér

Az első tárlatot 1934-ben rendezték. Később a tehetséges tagok a Fővárosi Iparrajz Iskolában folytatták művészeti tanulmányaikat. A második kiállitás 1935-ben volt, most pedig a harmadik kiállitást rendezték meg ez évben /1937-ben/. Végvári Sándor, miskolci rendőrkapitány festményeivel bronz érmet nyert. A negyedik, kis bronz érmet Dr. Kotoff Olivér kapta -három kutyafejet ábrázoló- festményéért. Dr. Meznerich Jenő rendőrkapitány Széll József belügyminiszter portréjával szerepel a kiállitáson. A tárlatokat a Rendőrtiszti Atlétikai Klubban rendezik.

Délibáb, Bp. 1937. juni. 26. XI.év. 26.sz. 7o-71. lap.

Kotnyek István

30 győzelmes év témájában fotóamatörök felvételei szerepelnek igy Kotnyek István/Budapest/; Stefkovits János/Budapest/Józsefvárosi arckép, Sehr Miklós/Budapest/:Fiatalok,Timberger József /Komló/Bordásfalu,Dallos László/Szombathely/: Tornás lány,Juhos Nándor/Kaposvár/:Öregapám Mohácsról.

Népmüvelés 1975/5 39.

Kotnyik András
~~Kotnyik András~~ MDK

Az 1919 ápr. 24-én megalakult esztergomi
építési direktorium tagjai:
Weil Lipot építész közp.kiküldött,
Szekeb János, Ottlik Ferenc, K/ Kotnyik András
és Kajner József építőmunkás.

50.e.

Zolnay László /szerk/: A Tanácsköztársaság
napjai Esztergomban. Bp. 1960.

MDK

Kotoff Olivér dr.

Rabló, kutyaportré, of.

Uj Szalon ...karácsonyi kiáll. 1934. dec.

6. l.

MDK

Kotoff Olivér

Terelő puli, of.

Műterem 4.csop.kiáll. 1937. ápr.

MNK

Kotoff Olivér, festöm.

112. Farkaskutyakölykök. Olf.

113. Bernáthegyi. "

Az 1939-es Szalon katalógusa.
Nemz. Szal. 1939. jun.10.-25.-ig.

MDK

Kotoff Olivér, festöm.

Tabán. - Repr.

Képzőművészet. 1934.VIII.évf. 74.sz. 152.l.

MDK

Kotoff Olivér

Foxi fej, of.

Müterem őszi kiáll. 1938. okt.

MDK

Kotoff Olivér detektiv

Sportoló, szobrász és festőa. rendőrök. Pesti Napló 1937. jun. hr 2. 12.1.

MDK

Kotoff Olivér festő

kis br.érem

Sportoló,szobrász és festőm. rendőrök. Pesti Napló
1937. jun. 2. 12.l.

Kokoff Olivér

Rabló, Kutyaportré,

repr.

Europai Kurir

1935. II. 1. 27.

dalénekesnő

Stransky Aranka

a Városi Szinház művésznője

Rudolfy Erzsi

operaénekesnő

Farkas Klári

szavalóművésznő

Kelen Hugóné

zongoraművésznő

Utali

→ **2 darab kedvez**

Beváltható a Mult és Jövő kiadóhivatalában, Bu

KORVIN TESTV. GRAFI

Kotoff Oliver

Bagó kutyám c.
képe repr.
Művészet. 1939. 13. l.

ums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berti Toesca 952 l. (Képe 950. l.) (Neri di Bicci.) — Leopold—Lippay 55. l.

NEROCCIO (sienai festő, 1447—1500)

Madonna Szent Sebestyén és Alex. Szent Katalin közt (96. kép)

Félkörű felső záródással.
Fa, tempera, 73×50 cm.
Restaurálta Endrődi Sebestyén, 1917.
Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 3. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 225. l. (Képe 225. l.) (Neroccio.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 172. l. — Képe: A Műgyüjtő, V., 1931., 7. l. — Berti Toesca 947. l. (Képe 947. l.) (Neroccio.) — Berenson 390. l. (Neroccio.) — Lepold—Lippay 55. l.

NIANI

Társalgók

Társalgók

Fa, olaj, egyenkint 23×20 cm.
Jelezve mindkettő lent jobbra: J. Niani f.
Maszlaghy II., 372—373. szám.

NICCOLO DA FOLIGNO (umbriai festő, 1430 körül —1502 körül)

A Szentháromság (97. kép)

Fa, olaj és tempera, 100×60 cm.
A Bertinelli-gyüjteményből.
Restaurálta Nikássy Lajos 1933.
Rényi 13. l. —Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885.,

Kotoff Oliver

festő

Dán dog c. képe

repr.

Művészet

1942. 43. 2. 17. l

Kotoff Olivér

festő

Fickó kutyám c.
teje repr.

Művészet. 1941. 37. n.
11. l.

Nagy Mik

Áraimból kért
amivel feltételeimben a leg
Nagyobb megren

KOTOFF OLIVÉR

112. Farkaskutyakölykök, olajf.

113. Bernáthegyi, olajf.

Nemzeti Szalon

1939-es Szalon

Kotoff Olivér

Szerepel a „Műteremben"
kiállításán

Nemzeti Szalon 1938 VII. 30

Kotoff Olivér dr.

"Kutyafej" c. műve .....

a rendőrtisztv.-k kiállitásán.

Ujság, 934. V. 25.

Kotoff Olivér dr.

Munkájával szerepelt a rendőrtisztv.kiáll.-ón.

M.934.V.25.

MDK

Kotoff Olivér

Skót terrier, of.

Müterem 5. csop.kiáll. 1937. jul.

MDK

Kotoff Olivér

A játék vége, of.

Spániel fácánnal, of.

Müterem 18.csop.kiáll. 1938. jul.

MDK

Kotoff Olivér

Bagó kutyám, of.

Müterem 18.csop.kiáll. 1938. jul.

M.D.K.

Dr Kotoff Olivér

A Rendőrtiszti Atlétikai Klub kiállitásán szerepel olajfestményével más rendőrmüvészek alkotásaival együtt.

Rendőrmüvészek c.
Szinházi Elet. Bp. 1934. juni 3-9. XXIV. évf. 24. sz. 26. lap

MDK

Kotoff Olivér

Farkaskutya kölyök c. műve. Repr.

Művészet, 1939. IV.évf. 27.sz. 82.lap

Kottoff Olivér

Az Uj Szalón karácsonyi kiállításán szerepelt művével. Kiváló kutya portréját állitotta ki.

Képzőművészet, 1935. 80.sz. 20.lap

MTK

Kotoff Olivér festő

Csoportkiáll. a Műteremben. Magyarság 1938.
Jul. 31. 20 l.

árnyék: megvilágit
letkező sötét tér. L

Dr. Kotoff Olivér

A tárlatok dijainak pártatlan odaitélésére egy független bizottságot kértek fel. A zsüri tagja Sződy Szilárd szobrászmüvész és Kárpáthy Jenő festőmüvész.
Dr. Horváth Zoltán és Dr. Nagy Károly nyerte el a két első dijat festményeivel. Dr. Nagy Károly tizenhárom festménnyel szerepel a kiállitáson. Az egyik képen a lap hozza a két müvész festményeit.
Dr. Szrubián Dezső rendőrfőtanácsos a második dijat, az ezüst érmet nyerte el a lapban bemutatott tájképéért.

Délibáb, Bp. 1937. juni. 26. XI. évf. 26. s
7o-71. lap.

/1/

Dr. Kotoff Olivér

A III. Országos Rendőrmükedvelői Képzőművészeti Ipar és Fotomüvészeti Kiállitást ismerteti Bogdán Ada: "Tájképek, csendéletek, amelyeket rendőrtisztek festettek" cimmel.
Dr. Horváth Zoltán, Dr. Nagy Károly, Dr. Szrubián Dezső, Végvári Sándor, Dr. Kotoff Olivér és dr. Meznerich Jenő szerepelnek a kiállitáson.
Tiz festménnyel szerepel Dr. Horváth Zoltán rendőrkapitány. Közülük "Önarckép"-ét bemutatja a lap.Repr. A Képzőmüvész Csoport megalakitása is az ő nevéhez füződik. Az első kiállitás után megszervezte a továbbképzést. Délibáb, Bp. 1937. juni. 26. XI. évf. 26. sz. 7o-71. lap.

K.J./Kotormány János?készitője

-9/a.Emlékplakett./Móra Ferenc/.Jobbra néző reliefje szájában lefüggő szivar al.Balról lent a készitő neve,jegye:K.J./Kotormány János/.Hátlap sima,negativ bemélyedéssel.Bronz.87.mm.Makón,Fodor László tul.Diós szilágyi Sámuel kapta az irótól,amikor a Georgikont irta! 164.old

Csongor Győző-L.Simon Ilona: Szegedi emlékérmek és plakettek 153.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged,1969 Szegedi Nyomda

Kotormán János

Móra Ferenc szegedi „segédje"; gondájáról kenyérbélből gyúrt, gynfaszállal alakított galvanizált arcmása Gobbi Hilda tulajdonában van.

László Miklós: Gobbi H. otthonában. Műgyűjtő, 1971. 1. sz. 6. l.

Kotrak Adalbert

könyvkötő segéd

soproni születésű, 17

éves, 1868 óta tanonc

Lagler Frigyesnél Kő-

szegen, 1872. ben fel-

szabadult.

Végh soporkönyv

230. l.

Kotró Emil

1946-ban a miskolci képzőművészek tárlatán
ő is kiállitott.

Képzőművészek kiállitása a Koronán
Szabad Magyarország 1946. dec. 17. 4.l.

Kotroczó, fotoművész

Augusztusi pillanat
repr.

Magyar Ifjúság, 1969. VIII. 15. 1. l

KÖRMENDI GALÉRIA

MHB IMMO ART GALÉRIA

és a

KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST

meghívja Önt

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA DÍJNYERES HALLGATÓINAK

kiállítására

(1993/94-es tanév)

MEGNYITÓ:

1994.július 18-án hétfőn 17.00-20.00 óráig

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1051 Budapest,V.ker., Deák F. u. 15.

Tel./fax:266-4857

1994.július 18-1994 július 31.

10-18 óra között

KOTORMÁN Norbert. szobrán

MHB IMMO ART GALÉRIA
és a
KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST
meghívja Önt

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA DÍJNYERES HALLGATÓINAK

kiállítására
(1993/94-es tanév)

MEGNYITÓ:

1994.július 18-án hétfőn 17.00-20.00 óráig

KIÁLLÍTANAK:

Atlasz Gábor festő
Ádám József intermedia
Bakos Gábor intermedia
Balázs Alfréd festő
Balogh István festő
Baranyai Levente festő
Berzsenyi Krisztina dOszlet-jelmez
Borbély Béla festő
Csiszér Zsuzsanna festő
Csomós Zoltán képgrafikus
Dobai Csaba szobrász
Gallusz Gyöngyi képgrafikus
Gyarmathy Éva festő
Kotormán Norbert szobrász
Lévai Ádám képgrafikus
Major Szilvia festő
Miksa Bálint festő
Pap Edina festő
Pintér József Zsolt tervező grafikus
Sellyei Tamás Ottó tervező grafikus
Turcsány Villő szobrász
Varga Zsolt tervező grafikus
Veres Kálmán szobrász

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1051 Budapest,V ker., Deák F. u. 15.
Tel./fax:266-4857
1994.július 18-1994.július 31.
10-18 óra között

Kotroczó, fotóművész

Múzeumi hónap

Hp.

Magyar Ifjúság, 1969. X. 10. 1. l.

Kotroczó, fotóművész

Nyílnak az iskolák

rkpr.

Magyar Ifjúság, 1968. VIII. 30. 1. l.

Kotroczó, fotóművész.

Tél a tavaszban repr.

Magyar Ifjúság, 1968. IV. 12. 1. l.

Kotroczó István, fotoművész

Tavan

repr.

Magyar Ifjúság, 1967. IV. 22. 1.l.

Kotroczó István, fotoművész

Szeretettel köszöntjük az édesanyákat

repr.

Magyar Ifjúság, 1967. V. 6. 1. l.

Kotroczó István, fotóművész

Ballagnak a Toldy Gimnázium
diákjai

rajz.

Magyar Ifjúság, 1967. ~~II. 29.~~ V. 6. 1. o.

Kotroczó István, [illegible]

Mindent látó szemek

[illegible]

Magyar Ifjúság. 1967. IX. 29. 1. l.

Kotroczó István. Joloműrész

Tavasz a Halászbástyán

repr.

Magyar Ifjúság, 1967. IV. 15.

Kotroczó István, fotoművész

Angyalföldi fáklyavivők
repr.

Magyar Ifjúság, 1967. III. 25. 1. e.

Kotroczó István, fotoművész

fotója
repr.

Soós Zoltán: Szélirány az indításhoz...!
Magyar Ifjúság, 1970. szept. 4. 14. l.

Kotroczó István, fotóművész

Nyárutó
repr.

Szántó Sándor: Nyárutó
Magyar Ifjúság, 1970. X. 9. 14. l.

Kotroczó, fotóművész

Itt a tavasz!
repr.

Magyar Ifjúság, 1970. III. 20. 1. l.

Rostoczó Istvánn

grafikus - fotós

19. D.V.

„Fotó"

Élet és Irodalom, 1968. nov. 30 - 7 lap

Kotroczó István

"Fotó" c. müvének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. f br. 7.
XIV. évf. 6. sz. 4. lap

Kotroczó István

Összefogódzkodó, változó alakokat ábrázoló fotóját hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. aug. 18.
XVII. évf. 33. sz. 15. lap.

Kotroczó István

Buzakalászokat ábrázoló fotóját bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 28.
XVII. évf. 3o. sz. 3. lap.

Kotroczó István

Épületállványon, egymásfölött dolgozó, két munkást ábrázoló fotóját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 26.
XVI. évf. 35. sz. 16. lap.

Kotroczó István

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1975. 1. számát

Kotsching S.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1920.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

Kotschy András, építész

Nyírbátor Művelődési Központ és zeneiskola, tervpályázat, 1986.
Rangsorolás nélküli II. díj: 6. bírálati sorszámú pályamű.
Szerzői: Csagoly Ferenc, Jancsó Miklós, Keller Ferenc, Kolba Mihály, Boda Ilona, Kotschy András, Budai László.

Axonometria. |repr.|
A Művelődési Központ földszinti alaprajza. |repr.|
A —"— —"— homlokzatai. |repr.|
A zeneiskola metszetei és —"— |repr.|

Magyar Építőművészet, 1987.3., 5-old.

Kotschy András, építész, akusztikus

A kaposvári Csiky Gergely Színház rekonstrukciója, Építész: Novák Zsuzsanna, Czuppon Éva.

Akusztikus: Kotschy András.

Színháztechnikai szakértő: Vajda Ferenc

Környezet-rendezés: Tassy Lajosné.

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 36-old

Kotschy András, építész

Helyesbítés:

E lap 1987/3. számában a nyírbátori műv.-i központ és zeneiskola pályázatának ismertetésében tévesen közölte a pályázók csoport jait. A pályázok felsorolása helyesen:

„Varga Leventéék": Csikós Zoltán, Magyar Ádám, Sugár Péter, Varga Levente, Vankó Ildikó, Kotschy András, Garancsy András és Babós Gyula.

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 62-old.

Kotschy András, építész

Helyesbítés:

E lap 1987/3. számában a nyírbátori műv. i központ és zeneiskola pályázatának ismertetésében tévesen közölte a pályázók csoportjait. A pályázók felsorolása helyesen: „Gádoly Ferencék": Gádoly Ferenc, Jancsó Miklós, Kelle Ferenc, Kolbe Mihály, Boda Ilona, Kotschy András és Rudai László.

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 62–old.

Kotschy András, akusztika, építész

A Hadtörténeti Intézet és Múzeum rekonstrukciója, Bpest, Építész: Csdgoly Ferenc.

Belső elektromos tervező: Szalay Sándor.

Akusztika: Kotschy András

Parkosítás: Killer István

Organizáció: Antal Gyula.

Magyar Építőművészet, 1987, 6., 41-oldal.

Kotschy András, építész

Nyírbátor, Művelődési Központ és zeneiskola tervpályázat, 1986.
Rangsorolás nélküli II. díj: 14. bírálati sorszámú pályamű.
Szerzői: Csikós Zoltán, Magyar Ádám, Sugár Péter, Vaga Levente, Vankó Ildikó, Kotschy András, Garancsy András, Babó Gyula.

axonometria |repr.|
a művelődési központ földszinti alaprajza és homlokzatai. |repr.|
a zeneiskola emeleti alaprajza és homlokzatai. |repr.|

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 4-old.

Kotschy Erikné iparművén

Magyar Iparművészet, 1901

6. sz. 245-248 és 257-259 o.

Lucian Simon: Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállítása.

MDK

özv.Kotschy Erikné iparm.

Meller S: Az Ipm. Társ. karácsonyi kiáll.
Magyar Iparművészet, 19o1. 6.sz. dec.

Kotsi Horváth Jolán MDK

Kis baleset, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

MDK

Kotsi-Horváth Jolán

A N. Szalon karácsonyi tárlata. Vasárnapi Ujság 1896. 50. sz. 842.l.

Kotsi Horváth Jolán
festőnő

Fővárosi Lapok 1896. jan. 1., 7. old.
(Művészeket. A Nemzeti Szalon
műtárgy-sorsjátéka...)

Kalmár

Kotzi Hornáth

Julián

Thieme Becker

XXI. 353. l.

(Lyka)

KOTSI-HORVÁTH *Jolán (Korok-nyai Ottóné)*, festő, * Szilasbalhás 1858. A bpesti állami női festőiskolában Mészöly Gézánál, majd Deák Ébner Lajosnál és Lotz Károlynál tanult. 1887-től főleg virág- és csendéletképeket állít ki a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalónban.

épe:

tetején lévő kastély egy emeletes négy szö-
tród a bástya falat látjuk s balról, az épü-
lévő malom (három kerekét, a patak hajtja. A hátté-
uzanak. Felirata fölül:

KÖRTVÉLES".

i a vonalkeretnek 9.9:14.5 cm.

la 4596

126/94 № 156.

Kotsi H. Jolán

1891/92 – 1893/94

Lásd Mathesmét is

Ferképzomfoiskèvk

104. l.

Kotsy-Horváth Jolán

Malerin, geb. 1838 in Szilasbalhás, absolvierte die Mädchen Malerschule und beschickte seit 1887 mit Erfolg die ungar. Kunstausstellungen. Sie malt mit Vorliebe Interieurs, aber auch Stillleben und Genrebilder.

Kruck. II. 69. l.

Sarapis-szobrok IV. 157.

Kotsi Horváth Jolán

nul. Szilasbalháson
1858. Ref. —
1891/92 rúi ontáz
1892/93 I. " "
1892/93 II " "
1893/94 I " "
1893/94 II " "

Testhalmok, hosszúpályi V. 171.

Kocsi-Horváth Zolán

Budapest.

Műcsarnok

1894. tavaszi kiáll.

1894/95. téli kiáll.

Kotsi-Horváth Zolán

1896. mill. kiáll.

Korokuyainé Kotsi-[redacted]

Horváth Zolán

1897/98. téli kiáll.

1900. tav. kiáll.

1900-1. téli kiáll.

Egyiptomiak III. 200

Kocsi Horváth Tolán

1892. Bpest.

(406) Mátyvák és Szegfűk -
Olaszt. 80 ft

Téli kiállítás 1892/93

Lásd
Korokuyai Hóvé.

aronos!

Horváth Iván

Művészet 1904-1906

2170 (300); Tájkép 486 (651), 2171 (30
Tiepolo J.-B. modora: Krisztus levé
a keresztről 520 (655), 2175 (302). –
Mór: Attila lakomája 515 (654), 2172 (
Ferfi képe 515 (654), 2173 (301), Tün
Ilona 515 (654), 2174 (301). – We
H.: Romagnai nő 569 (660), 2176

Horváth Jolán

Művének 1904

406

Kotsis

építész-tanár MDK

A/z Országos Müemléki Tervtár értékes anyagainak szerzői közt említi

Gerő: ÁpMüe 119.o.

MDK

K. Kotsy-Horváth Jolán

Művészet 1916. 1. 11.1.

Kotsi Horváth Jolán MDK

A jól őrzött szőlő, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Kotsi Horváth Jolán

Utcarészlet
c. képe repr.

Magyar Géniusz

1899. márc. 12

1910.

Nürnbergben 1740 junius 4-én.

olyképen ábrá-
festő , balról neje, Klaus Zsu-
ztük pedig . A mű-
jobbrafordult és szembenéz,
setet tart
ge jobbjával az asztalra nehezedik,
át karolta át. Öltözete a festőnek:
etto, ing széles gallérral és barna
kék fejdisz,
ingyös fekete pánt szoritja és barna-
a kétfiókos asztalt is takarja,
és többszörösen hasitott szük ujju

.3:91.2 cm.
déka 1910 április 12-én (642-910).
, május 4-én (770-910).

Kotsis András szobrász MDK

Forradalmi Emlékmü modellje

Képzőmivészeti ankét a Mücsarnokban Magyar Épitőmivészet 1955.IV.évf.6.sz.191.l.

MDK

Kotsis szobrász

Gerevich T: A magyar.müvészt és "Hirünk a világban". Szépmüv. 1944. 1.sz. 2o l.

Kotsis Andor

építész

Az Architecteur d'Aujourdhui folyóirat rendezésében megnyílt Párisban a II.modern nemzetközi építészeti kiállítás.Általános elismerést és tetszést arattak a magyar kiállítók,akiknek csoportjában külön-külön,vagy pedig együttes tervekkel szerepelt.-

Szegedi Ujság
1930.IV.6.

Kotris Andor

Szerepelt az I. nemzeti táncban.

dr. 1933. IV. 20.

Kötsis András

Kobrák

laird

Szépművészet

1942. 218. l.

Kotsis Andor szobrász

Rákospalota, Batthyányi-utca 47.
Műcsarnok

1934. nemz. képzm. kiáll. 27. 69.

Ezüst fibula, nór - pannon VIII. 148.

Kotsis András

Kül. Bpest 1908.

irod

Catalogo della XXIII. biennale. Venezia, 1942 – XX. 299. l.

1303. ÁLLÓ ÓRA, részben arany
tartja a dobalaku óratokot
weise vergoldet, eine bärtig

1304. KANDALLÓKÉSZLET, áll
XIX. sz. — Kamingarnitur
sisch, XIX. Jh.

1305. NAGY SZABÓ-CÉHKANNA
felirat. Osztrák, 1721. — Gr
Österreich, 1721.

1306. TEÁSKANNA, ón, fekete f
Englisch, XIX. Jh.

1307. LUCIFER, öntött bronzszob
XIX. sz. — Lucifer, Bronze

1308. OROSZLÁNSZOBOR, vörösr
Ungarisch, XIX. Jh.

1309. BACCHANS-JELENET, dom
Bronzerelief. Französisch, XI

1310. TORONYIDOMU ÓRA, aran
renaissance diszitéssel. Augsb
viereckigem, profilierten Sock
XVII. Jh.

s gyertyatartó, öntött bronz, részben aranyozva, edaillonokkal. Az óra jelezve: Miroy-Fres Fourn. ncia, 1860 k. — Kamingarnitur, eine Uhr und goldet. Französisch, um 1860.

. — Blumeneimer. Messing. XIX. Jh.

tt bronz, részben aranyozva, részben ezüstözve. n üveges kartusok, élein maszkos hermák. Fehér . Jelezve: Martin Beutwe, Wien. Bécs, XVII. sz. ilweise vergoldet und versilbert. Wien, XVII. Jh.

sz. — Zwei kleine Kannen, Zinn. Ungarisch,

szoru, 1772-es fölirattal. XVIII. sz. — Humpen in einem gravierten Kranz. XVIII. Jh.

Zinnteller. XVIII. Jh.

issel, Zinn. Buda, 1814.

les, vasfogantyuval. XVIII. sz. — Grosse Kanne

ött réz, trébelt Louis XVI. disszel. Magyar, XVIII. ersilbert, mit getriebenem Louis XVI. Dekor.

virágos ágakkal és madarakkal. Japán,

Kotsis András MDK

Nádarató, terrakotta

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Kotsis András MDK

Hipnózis, gipsz

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Kotsis Andrés

Hipnósis, ¿tipos

Kotsis Andrés

Hipnósis, ¿tipos

MUX

MDK

Kotsis Béla, Bp.i építész

Döntés a Villányi és siklósi székházak épitési ajánl. felett. Dunántul, 1927, febr. 2. 2.l.

MDK

Kotsis Endre

Részt vett a L'Architecture d'Aujourd'hui c. francia folyóirat 1933. elején Párizsban rendezett II. nemzetk. modern. építészeti kiállitásain.

Kotsis Endre dr

építész.

Szül. Arad 1897.

A doktori avatás ideje 1923.

Műegyetem 216. l.

Székesfehérvár.

A középtért bástyákkal és k
lalja el, az előtérben balra f
a háttérben pedig a Sárvizen t
jobbról czimerpaizs képez disz

Stulweissenburg in Vr

fölül középütt: VI, NON ARTE.
jobbra: H. 73.
alól: Findatur cuneis durisq
Nil facit ingenium, nil
legalól: Kein kunst, geschickl
Brauch ich, dass
Zwen keyl thuns, und
Zwen starcke Arm,

Rm., mér. a vk. 9.9: 14.4

140-9

Kotsis Endre

építész.

Szül. Arad 1897.
Oklevelet nyert 1919.

Nevjegyzmüegyetem II. l.

Pálffy István.

Derékig, balra. Diszes kere
ban. Mentéje hermelines. A keret
siró amorette és oldalt gyümölcsf

Stephanus

és e felett jobbra: 139.

Rm., mér. a vk

Szn. 184
332-900-

Kotsis Endre dr

építész

lásd

Ki-Kicsoda?

450. l.

SZÖVETSÉG

gy f.évi március 24.-én,vasár-

ÁLLÓ

eázás mellett nehány kellemes

lkalma;hölgyek táncos ismerősei-

NINCS

észi sorsjátékunkra egy sors-
/.Ezzel nemcsak jótékony célun-
árgyat is nyerhetnek.
zejövetelt megismételjük,nyáron

értesitse elnökségünket./Fery

Kiváló tisztelettel

a rendezőség.

Kotsis Endre dr

Pályandvar – Terv

Repr.

Tér és Forma

1928. I. évf. 4. sz.

A NAPOKBAN

FOR

ÚJ ÉPI

cí

A VÁLLALKOZÓK LAPJA

A mű 13-as quart alakban, n
oldal terjedelemben, 220 ábrá
Felöleli az új épitési mozgalo
alkotásának kérdéseit, a mult
melyek körül napjainkban eur
Hézagpótló mű, magyar nyelve
épitési mozgalomnak. — Ára el
szonkötésben 24.— P, megjele

Előfizetés

VÁLLALKOZÓK LA

BUDAPEST, VI., PO

Kotsis Endre

Könyvei

1) A mezőgazd építészet időszerű kérdései. (1941?)

2) Közép és kislakások alaprajzi megoldásai bérházakban (1941?)

3 Az épületek becslése. 1942

P – t.

[illegible] 100 [illegible] 2·60 P.

[illegible]

[illegible]

[illegible] 200 [illegible] (40 m.)

[illegible] 5% [illegible] 2% [illegible]

[illegible] 1½% [illegible]

[illegible] 4·60 P. [illegible]

[illegible] 1500 P – t.

[illegible] à 1·46 P. [illegible]

[illegible]

Kotsis Endre dr.

A mezőgazdasági és a falu építészete c. (Budapest 1931) művének ismertetése.

MMÉE Közl.

1932, 263, 264. l.

Kotsis Endre dr

Kiskunmajsai rk.
elemi finiskola,
fenti tervezte,
repr.
Váljubal

607-VII. l

Kotsis Endre dr

Kotsis Endre dr., okl. é
tan" című tárgy meghívott
tárgykör magántanára. Ma
Kir. József-Műegyetemen
Műegyetemen 1935. október

Álgyay-Hube
munkák Tanács
tárgykör magánt
17-én. I., Gellér

Barthos And

Programmja, A m.
kir. József nádor
műszaki és gazdaságtud.
egyetem — az 1937/38.
tanév első félévi 52 l.

19. Pisztvisek 98
20. Altisztek 98

Második rész.

Előadások és gyakorlatok a mérnöki, építészmérnöki, gépészmérnöki és vegyészmérnöki osztályokon 103
Előadások és gyakorlatok a bánya- és kohómérnöki, valamint az erdőmérnöki osztályokon 121
Előadások és gyakorlatok a mezőgazdasági osztályon 131
Előadások és gyakorlatok az állatorvosi osztályon 139
Előadások és gyakorlatok a közgazdasági és kereskedelmi, valamint a közigazgatási osztályokon 145

Tudnivalók a kötelező testnevelésről 160
Névmutató 161
Tárgymutató 168
Az állandó évközi szünnapok 174
Tartalomjegyzék 175

Kokis Endre

Családi ház Budapesten

Repr.

Tér és Forma

1930. 412. l.

Egyben kérjük, hogy otthonuknak berendezése előtt látogassák meg **VI., Nagymező-utca 8.** szám alatt lévő állandó modern **szines butorkiállitásunkat,** melyben a legegyszerübb kiviteltől a legdiszesebb kivitelig láthatók, szines hall, villa, gyermek, leány, combinált szobák és konyhaberendezések mintái.

Becses látogatásukat várva, maradunk

teljes tisztelettel

LAPIDES MÓR és FIA

KRAUSZ LAJOS, VI. GR. ZICHY JENŐ-U. 33

Kotsis Endre dr

irod

Tér és Forma
1933. 185. l.
(Magyar építészek
kiállítása Párizsban.)

Kedves Jegy, hiába vártam telefonodat és jelentkezésedet. Azóta már én is ott voltam, de Téged nem ta

Kotsis Endre dr

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET

Budapest, IV., Reáltanoda-u. 13-15. Távbeszélő: 185-330.

MEGHÍVÓ.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET

MŰ- ÉS KÖZÉPÍTÉSI SZAKOSZTÁLYAI

1941. évi március hó 31-én, hétfőn d. u. ½7 órakor ülést tartanak, melynek tárgya

1. DR. KOTSIS ENDRE előadása:

MŰVÉSZET ÉS MESTERSÉG.

2. PÁZMÁDI ISTVÁN ismertetése az Országos Egyházművészeti Tanács és a Központi Egyházművészeti Hivatal által hirdetett falusi templom tervpályázatának eredményéről.

Ülés előtt 6 órakor a működő bizottság ülést tart.
Ülés után szakosztályi vacsora.

Vendégeket szívesen látunk.

A szakosztályok elnöksége.

NYOMTATVÁNY.

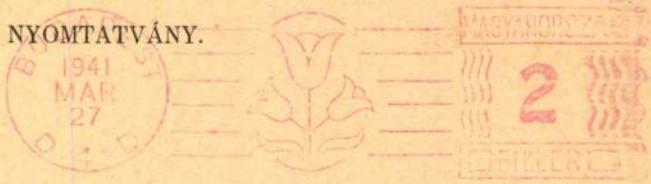

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Országos Bizottsága *úrnak*

BUDAPEST

IX. Rákos u. 11.

Mérnökök Nyomdája. 6870

Kotsis Endre

Kotsis Endre dr. építészmérnök, műegyet. ny. rk. tanár lakása, I. Lisznyai-u. 17. 155-265
Iroda, XI. Műegyetem-rkp. 3. 258-625

Budapest, 1940. szept

z s é b e t !

legével szivből gratulálok, és adja
Erzsébetből egy nagyon boldog asszony
szivélyes köszöntéssel küldi meleg
ve

25. Vasvári László

MDK

Kotsis Endre dr. építész

A m. építőművészet Párisban és Milanoban. Vállalk. Lapja 1933. máj 11.

Kotsis Endre dr. építészmérnök MDK
rk.tanár

Pr Józsefmüegyet. 1939/4o. I. 8. 1.

MDK

Kotsis Ebdre építész

Modern magy.épitőmüv.i kiáll. Párisban. Vállalk.

Lapja 1933. ápr. 6. 4.l.

MDK

Kotsis Endre dr.építészmérnök

Építészmérnöki osztály. Pr József müegyetem 1939/4o
II. 8. l.

Kotsis Endre

1935-ben a Műegyetem I. középítéstani tanszékének vezetője lett.

Szentkirályi Zoltán: Adatok a magyar építészképzés történetéhez. - Éptud, 1971, /III/,4,sz,439-465.l.

464.l.

KOTSIS ENdre építész

RADOS Jenő: Kémeknek néztek bennünket. = Pavilon, 2/3.sz. 1990. 48 - 50. p. ill.

Visszaemlékezés egy 1918-as Albániában és Koszovóban tett műemlékfelmérő utazásáról. Ezen vett részt.

gyűjtemények bemutatása volt a Nemzeti Gal
Magyarországon fogadott külföldi kiállításokra eg
kozik az a természetes, de csak ritkán teljesülő kö
a vendégkiállítás konfrontálódhasson a hazai gyű
gával, hozzájárulva ezzel annak pontosabb ért
(A Thyssen-gyűjtemény bemutatása pl. a Szépmű
ban lett volna indokolt.) Az állandó kiállítások sz
kell alakuljanak a raktári anyagokat és új szerzemé
san feldolgozó időszaki kiállítások rendszerével. A
dolgozás alapvető célja — és itt súlyos lemaradás
a szakkatalógusok, ill. időszaki kiállítások esetén
katalógusok elkészítése. Mindezt ki kellene egé
kiállítások részletes fényképdokumentációja.

Mrávik László Mojzer téziseire reagált. A muzeo
nyos munka hiányosságait e tevékenység hivatalo
hiányával magyarázza. Egyetért azzal, hogy szüks
zeumügy és a műemlékvédelem, továbbá ezek
gazdasági vonatkozásainak egybefogására, de az
irányítási rendszerével alig egyeztethető össze
együttműködésének az ide tartozó intézmények sz
lódása, működésük feltételrendszerének különböz
tisztítás nemegyszer káros vonatkozásai követk
szakmailag közel álló múzeumcsoportok között l
A szakemberhiányt nem helyes a múzeumok szám
sével kapcsolatba hozni, ezek szervezetileg és an
nak az országos múzeumoktól. Nagy múzeumaink
va vannak elsőrendű anyaggal; ha ezekből idejéb
tára) a jelesebb vidéki városokban komoly állandó
volna, ma az emlékmúzeumok száma csekélyebb l
lógushiány egyik lehetséges okát a szervezeti hátt
dezni, abban, hogy a kutatás múzeumi és akadé
jának együttes meglétéhez talán nem elég nagy a
zeumi tevékenység funkciózavarainak okai szerteá
mányos munka nehézségeit személyi és szemléleti
anyagi problémák is okozzák. Az előadó végül
nincs művészeti múzeumi közélet.

Kotsis Erzsébet

Sextil

1923

Éimisk 1930.85.l.

u, [illegible]
teljes arcélben és tojásdad medaillonban lát-
ült, bajusza és szakálla leberetvált. Collarejá-
imádája felett pedig káptalani jelvényt visel.
két sorban:

rczák Gyula

ni nagyprépost, a nagy bereznai vál. kerület

néretei a vonalkeretnek 16·7 : 13·7 cm.

702

gyűlés i képviselők albuma. Bpest, 1888.

60-98-47.

KOTSIS ENDRE

Farkasrét

2003.

113.o.

Kotsis Endre dr

Tér és Forma
1939. 59–61. l.
(Béhár Budapes-
ten, képekkel)

(1719-től 1959-ig.)

délután 3 órától!

Az árverési anyagot tartalmazó
„Árverési Közlöny"
a helyszínen 10 fillérért kapható

Kotsis Endre dr., okl. építészmérnök, műszaki doktor, a magasépítéstan ny. rk. tanára. Egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kineveztetett 1938. július 28-án. *I., Lisznyai-u. 17.* Távbeszélő a lakáson: 155—265, a tanszéken: 258—625. (L. a 12. pontnál is.)

József nádor lájek
1940/41. 8. l.

Kotsis Endre dr

Kotsis Endre dr., okl. építészmérnök, műszaki doktor, a magasépítéstan ny. rk. tanára. Egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kineveztetett 1938. július 28-án. XI., Horthy Miklós-út 15. Távbeszélő a lakáson: 269—173, a tanszéken: 258—625.

Pr Józsefmüegy 1938/39. II.
8. l.

Kotsis Endre

cikke

A fejlődés útja az építészetben.

Tér és Forma

1943. 98. l.

ost in der ersten Hälfte des [illegible]

ben. Dem gegenüber haben wir auch von aus an-
Freundnis
erzogenen Künstlern. Im XVII. Jahrhundert
n Malern auf Stefan von Székesfehérvár, Johann
von Nagybánya. Der grösste Sohn der Stadt,
ung der Arbeiten an der von ihm gegründeten
Monate vor seinem Tode, im Januar 1490 den
issen wir, das Anfang des XVI. Jahrhunderts
war. Diese Angaben machen uns den ungarischen
che, ihre geschlossene Blockhaftigkeit, ihre

SRt.

noch stehende nach ~~dem Hl~~. Michael benannte
n gotischen Kirchenbau Ungarns, mit dem der
ssa in engster stilistischer Beziehung, was
ss ihre Baugeschichte aufs engste mit dem
smund und Matthias verknüpft ist, woraus
e Werkstattzusammenhänge zu schliessen er-

Kotsis Endre dr

Bérhár

Repr.

Tér és Forma

1943. /17.

(Vinzapillantás.)

< Kotsis Endre dr. >

l.

< > Művészet és mesterség az építészetben.
Technika. 1943. 2. 4.

Kolsis Endre dr.

Balatoni villatere

Repr.

Antal Balaton

17. l.

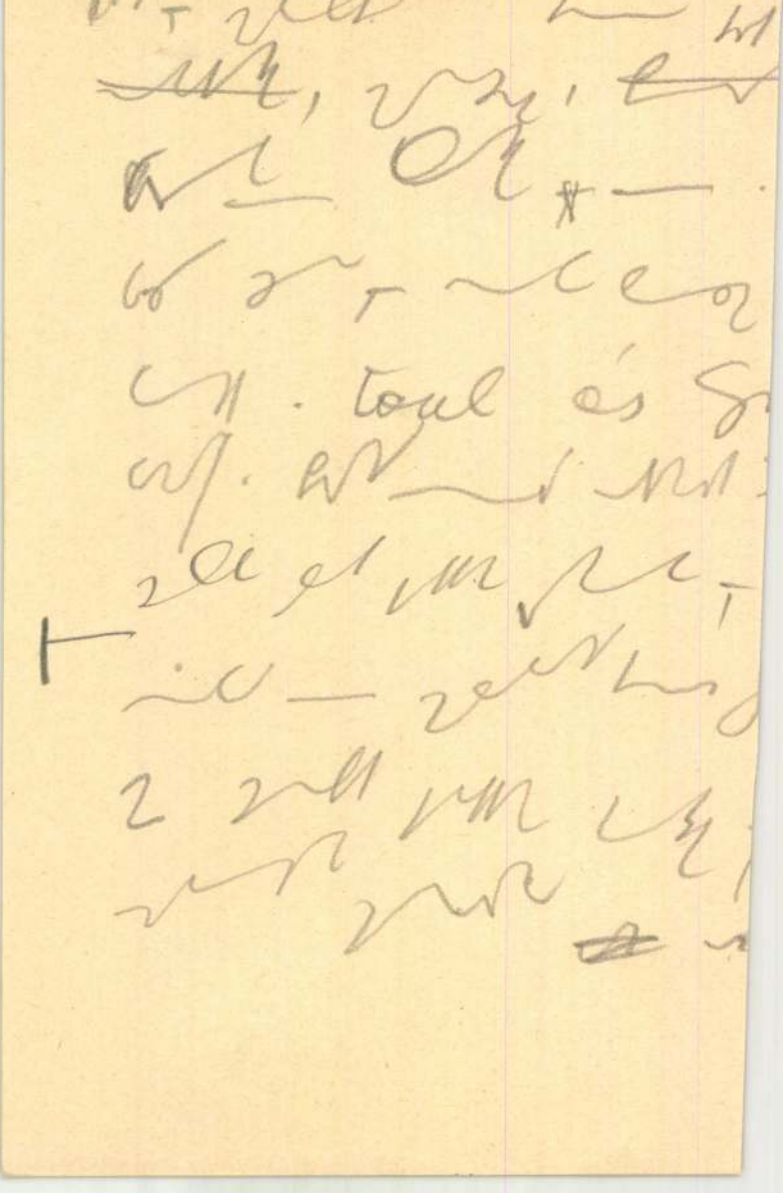

Kotsis Endre dr

cród

Komor János: Hogyan építünk — és hogyan kellene építeni a Balaton partján?

Tér és Forma

1931. 52. l.

(Terrajzokkal.)

JEGYZETEK

WODIANER

F. ÉS FIAI R.-T. – ALAPITÁSI ÉV: 1846.

BUDAPEST, IV., DALMADY-U. 3-5-7. (VÁROSHÁZ-TÉR)

KÖNYV	UJSÁG
NAPTÁR	RÖPIRAT
LEXIKON	KÖRLEVÉL
FOLYÓIRAT	RÉSZVÉNY
DÍSZMUNKA	ÁRJEGYZÉK
LEVÉLPAPIR	KATALÓGUS
SZÁLLITÓKÖNYV	RENDELŐKÖNYV
SZINES MŰLAP	ÜZLETI KÖNYV

Kotsis Endre dr

Tér és Forma 1943.
176, 177. l. (Villa Diós-
don, kejchkel)

fenti tervezte.

< Kotsis Endre >

sikke

< > Pátray Pál tégla-
domborumvei.

Tér és Forma

1944. 22 – 25. l.
képekkel.

A budapesti állat-
vásártelep pavillon-
jait, melyeken e tégla-
domborumok vannak,
fenti szerzete.

Kossis Endre dr

Magyar Építőművészet
1941. 231. l. (Budapest
V., Vörösmarty-tér 5. sz.
bérház homlokzata,
képpel és alaprajzzal.)

Terverte fenti.

< Kotsis Endre dr >

cikke

< > A modern bérház
épités kérdései.
Magyar Épitőmüvészet
1941. 230. l.

Nyomtatvány

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kotsis Endre dr

Magyar Építőművészet.
1941. 232. l. (Bérvilla a Varánus-utcában, képpel és alaprajzzal.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kotsis Endre dr

Magyar Építőmüvészet

1941. 258. l. (Lépcsőmegoldások.) 259. l. (Lakónev jegyzék táblák budapesti bérházakban.). 260, 261. l. (Bérházkapu-megoldások.)

Képekkel.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kotsis Endre dr.

Magyar Építőművészet.
1941. 234, 235. l.
(Hungária-úti bérház
Budapest, képekkel és
alaprajzzal.)

Tekintetes;

E U R O P A; Film Könyv Lapterje

Kőnyvkiado R.T.

B U D A P E S T; 5;

Visegrádi - utcza 36.

Kotsis Endre dr

Magyar Építőművészet.
1941. 233. l. (Krisztina-körúti bérház Budapest, helyszíni és alaprajzzal.)

schnitzerei. Venedig, XVIII. J

1586. KÉT TÁMLÁSSZÉK, diófa, ba
Barockdekor. Italienisch, XVI

1587. KIS ÜVEGSZEKRÉNY, vörö
Kleine Vitrine, rot-braun gestr

1588. NAGY FALITÜKÖR, aranyo
der vergoldete Holzrahmen mit

1589. HÁROM SZÉK, tölgyfa, népie

1590. NÉGYSZÖGÜ ASZTAL, gazdag
Tisch, reich geschnitzt, mit Scer

1591. KIS ASZTAL ÉS KÉT SZÉK,
zes Holz. Biedermeier.

1592. ÉJJELI SZEKRÉNY, diófa, b
siert. Biedermeier.

1593. KÉT SZÉK, bükkfa, brokát ké
mit Brokat tapeziert. Ungarisch

1594. TÉRDEPLŐ, diófa, faragott
geschnitzte Mascherons. Italien

ond Blumenmalerei, Rokokostil.

erettel és porcellánlappal. Louis Philippe. — Damen-
läge und Porzellanplatte. Louis Philippe.

bakkal, gobelinszövet kárpitozással. XVIII. sz. m. f. —
off tapeziert. Zw. H. XVIII. Jh.

ámlával. Olasz, XVII. sz. — Lehnstuhl, Nussholz, mit

faragással és piros-fehér selyemdamaszt kárpitozással.
z, mit Louis XVI. Schnitzerei und Seidendamast über-

zöld ripsz kárpitozással. Louis XVI. — Stuhl, Kirschen-
XVI.

anyozott delfin lábakkal, jávorfa berakásokkal, diszes
ancia, empire. — Stehspiegel, schwarzes Holz, auf ver-
und Bronzebeschläge. Französisch, Empire.

I. — Zwei Stühle, Buchenholz. Ungarisch, Louis XVI.

a, barokk alak, piros bársony kárpitozással. Barokk-
ussholz, mit rotem Samt tapaziert. Barockstil.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

< Kotsis Endre >

cikke

< > A gazdasági épületek — a magyar építészet mostohái

Tér és Forma

1947. 1. sz.

kezjel és minszaki rajzokkal

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

< Kotsis Endre >

könyve

< > Kőmüvesmester-
seg. Bp. 1946.

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono : 185-618

(Kotsis Endre dr)

könyve

1) A mezőgazdaság
és a falu építészete
Bp. 1931.

Kotsis Endre dr

A mezőgazdasági építészet helyzete és feladatai című tartott előadást a Soproni Nyári Egyetemen

MMÉE-ről

1938. 254. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.

Kotsis Endre dr

a Kormányzó fentit egyetemi nyilvános vendkívüli tanárrá kinevezte:

MMÉE Közl

1938. 298. l.

(Szemelyi lüreki)

5817

40.214. — K. M. E. Ny.

Kótsis Endre

könyve

Dr. Hültl Dezső
előadásai az ujkori
építéstörténetből.
A tanár engedelyé-
vel önze állitotta és
rajzolta — IV é.
ép. hallgató.
Bp. 1919.

Czéh zászlók a Mosonmegyei Múzeumban

VII. 148.

Kotsis Endre dr

előadása Művészet és mesterség összhangja cimmel

MMÉEKözl 1941. 128. l.

(A mű- és középitési szakosztályok 1941. márc 31-ki üléseinek jegyzőkönyve.)

(Kotsis Endre)

könyvei

( ) A mezőgazdasági építészet időszerű kérdései. Bp. 1941

( ) Épületek beosztása. Bp. 1941.

HELYSÉG
Gát.

VÁRMEGYE
Bereg.

ŐRZÉSI HELYISÉG
Ref.e.

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT
Ötvösség

KOR
900-s évek.

MÉRET
20 cm.m.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZ
Körinus

TÁRGY
Kehely.

EGYÉB ADAT

MILYEN KÉP VAN RÓLA?

Kotsis Endre dr

Magyar építészet — népi építészet? c. az Építészet-ben megjelent cikkéért a Hollándiját kapta

MMÉEKözl

1944. 167. l.

(Az 1943. évre szóló Hollán-pályadíjak odaítélésére kiküldött bizottság jelentése.)

(Kotsis Endre dr)

cikke

( ) Dr Hülle Jenő

Technika 1945

1. l.

1906 VI 824/2

Végzés.

Dr Szántó László

javára Szendrényi Gyula

elleni 10 kor. fill.

s járulékai iránti ügyében a VI 824/ 1906 számu végzés következtében foganatositott kielégitési végrehajtásról felvett ezen jegyzökönyv tudomásul vétetik és az eljárás körül felmerült költségek a 2 kor fillérben ezennel meghatározott végrehajtói és — kor. fill becsüs dijával együtt 5 kor. 72 fillérben megállapittatnak. és ennek Révész Gyula végrehajtót

Miről a felek értesittetnek, a bemutatott iratok pedig Révész Gyula birósági végrehajtónak az 1881: LX. t.-cz. 61. és következő §-ai értelmében, további eljárás végett jelentéstétel

(Kotsis Endre)

könyvei

(-) Épületek becslése

(-) Újabb építésmódok és ezek tanulságai

A Műegyetem Mérnöki Továbbképző Intézetének kiadványai.

50. HÉT

DECEMBER

31 NAP

VASÁRNAP

8

Kat. Szepl. fog.
Prot. Mária

HÉTFŐ

9

Kat. Fur. Péter
Prot. Natália

KEDD

10

Kat. Melkiad. p.
Prot. Judit

SZERDA

Kotsis Endre dr

wód
z
Müllépirod

593.l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kotsis Endre

az Ipari Anyaggaz-
dálkodási Tanács
tagjává kinevezték

MMÉEKözl

1943. 152. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kotsis Endre dr-t

a József műegyetem mérnöki és építészmérnöki karának dékánjává megválasztottak

MMÉEKözl.

1944. 252. l

Kotsis Endre dr

előadása a József műegyetem Mérnöki Továbbképző Intézetében.

Faszerkezetek hagyományos és újabb építési módja

(4 óra)

MMÉEKözl
1944.72.l

dánod.

Bereg.

TISÉG

ef. T.

SZAKCSOPORT

Szövetnemük.

KOR

900-as évekből.

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZAS

EGYÉB ADAT

rajzokat tartó.

VAN RÓLA?

Kotsis Endre

Dr Kotsis Endre:
Épületek becslése, Bp.
1934. 32. l. ábrákkal
és táblázatokkal.
Ism. B. V. Tér és Forma
1934. 162. l.

Függő bombol VII. 246.

< Kotsis Endre dr >

cikke

< > Magyar építészet –
népi építészet.
Építészet, 1943
1 – 5. l, ábrákkal

Építészet - világi

Anyavédelmi Intézet, Bp., Kőbánya - Kossis Endre terv.

Tér és Forma, 1929

II. évf. 449-450.
Anyavédelmi viták a kőbányai.

Kotsis Endre építén

[illegible]

Tér és Forma, 1930

III. évf. 237-238.

Cialáai bár.

Kotsis Endre

Falu és telepités épit.kérd.

Tér és Forma, 1933 VI. 65

Kotsis Endre épitén

Tér és Forma, 1929

II. évf. 449-450.

Anyavédelmi intézet kőbányán.

Kotsis Endre épitén

Tér és Forma, 1928

I. évf. 153-158.

komor János: közlekedési épüle-
tek.

Kotsis Endre építés

Tér és Forma 1939. 59-61.

Bérhár a Vörösmarty-téren

Kotsis Endre épitèse

Tér és Forma 1939. 59-61.

Béphán Budapesten

Kotsis Enore építész

Tér és Forma, 1930. III. évf.

382-420. o.

A XII Nemzetközi Építész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar munkák

Építészet - világi

Családi ház (Bp.) — Kotsis Gyula

Tér és Forma, 1930. III. évf.

382-420. o.

A XII Nemzetközi Építész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar munkák

Építészet - világi

Családi ház — Kotsis Iván

Tér és Forma, 1930

III. évf. 237-239.

Családi Ház.

Kotsis Endre
egy I. dij

Gádoros Sajos
Gerle György
Mátnai László
Preisich Gabor

Kötös mű

3 drb II. dij, 1 drb III dij

Krassoi Virgil
(azelőtt Krasován)
1 drb II. dij

Pál Balázs
1 drb II. dij

Hegedüs Béla: A telepes hár. az Orsz. Földbirtokrendező Tanács terepgyárata.
Uj Épitészet 1946. 1. sz 10. l

Mű cod
továbbítanak

<Kotsis Endre dr>

cikke

< > Mezőgazdasági munkáslakóház

perc. MÉ 1941.

318. l. (Képpel ci

munkaiszajzokkal.)

Kotsis Endre

Wod.

MÉ. 1921 – 1 – 6 sz

(Kisgarda Otthona és
mintagardasága,
minnaki vájrokkal)

(Kotsis Endre)

könyvt

( ) Építészettan.
K. előadásai alapján
összeállította Farkas di
Zoltán. Bp. [1947] 56 l.

Kolosi Endre dr.

U. 3556.

yi miniszternek jelen kelet és ügyszám
ztályához intézett rendeletének máso-

rod
Kósa Zoltán:
Építészmotor.
Pesti Napló. Köz-
ri Tudomanyos
Technikai Napló
1933. jan. 25.

127.690. számu csekkszámla terhére utal-
emlékek Országos Bizottsága elnökének

14382/1939. szám.

III.

A Müemlékek Országos Bizottságának

B u d a p e s t IX.

Hőgyes Endre u. 10.

Tudomás és megfelelő további eljárás végett másolatban megküldöm azzal, hogy az összeg elszámolás kötelezettsége mellett utaltatott ki.

Budapest, 1939. január hó 24-én

Kotsis Endre dr

Rácz György

építészek

Rácz György: Istállók

típusterve (Hozzászólás dr. Kotsis Endre cikkéhez.)

Építés – Építészet

1950. 2. sz. 135. l.

Budapest, 193~~1~~.X.16.
VI, Ó utca 27.

iványi Gyula urnak,

Budapest.

raira tisztelettel tudatjuk, hogy
jából készült népszerü kiadás nem
leteket, amelyeket az első kiadás
égyszerese volt annak, mint amennyi-
ladtuk.
értetődik, hogy valami külömbségnek
önyv kivitelében is kell lenni.
el, s makulaturának sem nevezhető,

Kotsis Endre építén

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 183-190.

Weichinger károly: A debreceni város háza. Egy terpályázat és annak tanulságai.

Kotsis Endre épitén

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 41-66.o.
komor János: Hogyan épitünk és hogyan kellene épiteni a Balaton partján.

Kotsis Endre dr.

ról

Farkasdi Zoltán:

Hozzászólás dr. Kotsis Endre „Hozzászólás"-ához. Építés-Építészet, 1949. I. évf. 6-7 sz. 68—69. l.

T.

Tárgy: Az ingatlan vagyon értékelése és állapotának rendezése.

Hiv.sz.:

Melléklet:

, jelentse, hogy a vezetésére bizott
zmény az államkincstár tulajdonában lé-
ca biztositott használati /örökhaszná-
álló ingatlan vagyonnal rendelkezik-e.
el kell terjesztenie.

intézet, intézmény ingatlanvagyonnal
rendelkezésre álló ingatlanvagyonnal
okmányokat két példányban szerezze be.
főépületek és melléképületek, beépitett
haszonértékét /becsérték/ igazoló hely-
ldányban. A forintértékelést /Becslést/
dóhivatal igénybevételével kell végre-

rásból és térképekből, valamint okmá-
rendeletemre hivatkozva hozzám a leg-

(Kotsis Endre dr.)

cikke

( ) Istállók tipustervei. Építés-Építészet. 1949. I. évf. 6-7 sz. 63-67 l. Műszaki rajzokkal.

MÁSOLA

4936/1948.eln.szám.

V.,Hold-u.16.sz.

Telefon: 129-430.

Felhivom Igazgató /Vezető/Urat,
iskola, hivatal, intézet, inté
vő, vagy az államkincstár javá
lati/ jog alapján rendelkezésr
Jelentést nemleges esetben is

Amennyiben az iskola, hivatal,
vagy örökhasználati jog alapjá
rendelkezik, az erre vonatkozó
Ugyancsak szerezze be a telek,
müvek forintbecsértékét és évi
hatósági bizonyitatot két-két p
a községi előljáróság, állami a
hajtani.

A törzskönyvből, részletes leir
nyokból egy-egy példányt erre a

<Kotsis Endre dr>

műegyetemi ny. r. tanár

cikke

<> Művészet és mesterség az építészetben. Technika 1943. 75—79. l. képekkel

207—210. l. képekkel. 505—508. l. képekkel.

egy-egy lap rövidjel

Stuttgart
Konrad Wittwer
é. n.
(1884)

Építészet – világi

Légikikötő, pályaudvar, villamos-váróksar-nok, Kárehár-pavillon, ázumintavásár-pavillon Tervei – Árkay Bertalan, Kotsis Endre, faludi Jenő

Tér és Forma, 1928

I. évf. 153–158.

Kemor János: közlekedési épületek.

(Kolosi Endre)

könyve

( ) A mezőgazdaság és
a falu építészete.
Bp. 1948. 174 l.

mlékek

Budapest, 1914. IX. 16.

rottságának,

Budapest

mellékelten a helyesbitett számlámat
rerüség kedvéért bátor voltam mindjárt

unak értékét a csatolt befizetési lapon
ének, marudtam

teljes tisztelettel

Kiliánfrigyesné

Buschmann, 1000 XII. 1913.

(Kotsis Endre)

cikke

( ) Rural architecture in Hungary.
Műegyetemi Közlemények
1948. 2. sz. 12-21. l

3/1949

Dr.Szentiványi Gyula Ur
főtitkár

B U D A P E S T.

IX Högyes E utca 10.

M.D.K.

Kossis Endre, épitész tervei

tervei szerint az OTI Hungária-uti 1200 négyöl telken, egymáshoz kapcsolódó négy darab négyemeletes bérházat épitett.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.
okt. - 13. sz. 6. old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

sz. old.

M.D.K.

dr. Kolsis Endre, építész

---

tervet 100 K-ért megvásárolták a siklósi főszolgabírói hivatal és lakóépület pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII.évf.

febr. 16. sz. 9. old.

MDK

dr. Kotsis Endre, ép.

tervét megvették a fővárosnak a Németvölgyi ut
Róna uccában és Kisfaludi uccában épitendö bé
házainak tervpályázatán.

Becz Jenö: A fővárosi iskolaház -tervpályázatok.
Képzömüvészet. 1927. 3.sz. 17-19.l.

MDK

Kotsis Endre

Egy I.dij.

Hegedüs Béla: A telepes ház. Az Orsz.Földbirtok-
rendező Tanács tervpályázata.

Uj Épitészet, 1946. i.sz. 10.lap

MDK

Kotsis Endre dr.

Dr. Kotsis Endre és Takáts László község-telepter-
vének egy parcellája. 1.ábra. 2.ábra. Repr.
3.ábra. Repr.

Épitómunka, 1933. 2.sz. 28, 29, 30.lap

MDK

Kotsis Endre

A hódmezővásárhelyi iparegylet székháza tervp.
I.dij Kotsis Endre (30.000 kor.)

Épitő Ipar Épitő Művészet, 1923.jul.1. 87.lap

MDK

Kotsis Endre dr.

"A" telepitési csoport. I.dij : "Honfoglalás"; szerzője dr. Kotsis Endre és vitéz Takáts László.

R.Nászay Miklós: A Földmiv.Min.telepitési tervp.

Épitőmunka, 1933. 2.sz. 28.lap

MDK

Kotsis Endre

A hódmezővásárhelyi iparegylet székháza tervp. 10.000 ezer koronáért megvették tervét.

Épitő Ipar Épitő Művészet, 1923.jul.1. 87.lap

MDK

Kotsis Endre dr. épitész

Munkájával részt vett az 1933-ban Párisban rendezett nemzetk.kiállitáson. Az épitészeti kiállitást a L'Architecture d'Aujourd'hui c. francia épitészeti folyóirat rendezte.

Sz.: Magy.épitészek kiáll.Párisban.

Tér és Forma, 1933. 6.sz. 185.l.

MDK

dr. Kotsis Endre

A földmív.ügyi miniszterium telepitési tervpályázatán az "A" csoportban Kotsis Endre dr.-al készitett terve I.dijat, u.ezen csop.-ban saját tervével a II dijat.nyerte Tabáta L.ép.

R.Mázsay Miklós: A telepités épitészeti problémái.

Epitömunka. 1933. 2.sz.

MDK

451. Kotsis Endre, ép.

Szül.: Arad, 1897 Okl. kelte: 1919 Sz.: 6465

A m. kir. József nüegyetemen oklevelet, abszolutoriumot vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke 1873-1928.

MP-IP - MP-MÜV. 1931. márc. 1. 41. l.

Kotsis Endre, építész-tanár M.D.K.

tervei szerint négy hatalmas bérházat építtet az OTI a Hungária-körúton, körel 1200 négyszögölnyi területen.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938..LXIX. évf.

okt. 13. sz. 6. old.

M. D. K.

KOTSIS Endre évétén

Épüket a Vörösmarty-téren (Jelenleg az Ibusz és Malév nikháza)

Vig István: Milyen legyen a Vigadó Pintér Béla építőművész a tervezés problémáiról nyilatkozik

Magyar Nemzet 1961. jul. 30. 4. l.

MDK

Kotsis Endre, épitész

pavillonokoa épit a Mezögazdasági kiállitáson, Tenyészállatvásáron. /Szobrászi diszeit Pátzay alkotta./

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy.dolgozatai. 5o.l.

MDK

Kotsis Endre dr.

Az 1927-évi Czigler-érem birálóbizottság póttagja.

Cikk: Egyleti közlemények.

A Magy.Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye LXI.k.47-48.sz. 302.o.

MDK

Kotsis Endre építész

mezőgazdasági szeszgyár terve

Szabó Árpád:A mezőgazdasági ipar építészete
Magyar Építőművészet 1954.7-9.sz. 233.1.

MDK

Kotsis Endre építén

A Vörösmarty téri Wagons-Lits Cook ház. repr: 70 l.

Weichinger K: L'architecture Hongroise au XX. siècle. Műegyetemi Közlemények 1948 2. 40 l.

M.D.K.

Kolsis Endre, épités

első díjat nyert a déeji jegyző-
lakásra kiirt tervpályázaton.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1922. 56. köt. 30-31. sz. Körl. a techni-
kai érdekelsség köréből

MDK

Kotsis Endre

Dr.B.V.: A Liége-i nemzetk. építészeti tervkiáll. Tér és Forma 1930. 7. sz. 302.l.

MDK

dr.Kotsis Endre építész

Egyleti közlemények. MMÉEKözl 1929. IV.14. 1o3 l.

Dr. Kotsis Endre

életének és munkásságának rövid összefoglaló méltatása

Major Máté: A százéves Építész Kar tanárai és a magyar építészet. - Magy.Ép.műv. 1972.4.sz. 58-61.l.

Kotsis

épitész

Klebelsberg-emlékkiállitás - Mücsarnokban - épitési tervével szerepel. Milanyi élettani intézet.

Magyarság
1933.II.12.

MDK

Kotsis és Mihailich

a Boráros-téri /Petőfi-/ híd építésére kiírt pályázaton /1929-30/ a benyujtott 17 pályatervből pályamunkájuk II. dijat nyert

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hídépítés története. Bp. 1960.

MDK

Kotsis, épitész

Rerenczy-vel intézte Budapest diszitését azaz a Margitszigetét, mint az 5. csoport /A 11.csop. közül/.

Makoldy József: Bpest diszitése május 1.-én. MI-M.1919 máj.4. 11o.1.

MDK

Kotsis

Ligeti Pál cikke. A Mügyüjtő, 193o.
8-9.sz. 252 l.

MDK

Kotsis, müépitész

/Reprezentativ középületek, templomok alkotója
és intim családiházak, villák, stb. tervezoje.

Pipics Zoltán dr.: A képzömüvészek Egyesületének jubileumi kiállitása. -U.M.1934.dec.8. 21.1.

Mücsarnok.

Kotsis

Fényképen bemutatott épülete, a Budai Szépmüv. Társ. képzöm.kiáll.-án.

P.H.934.XII.20.

Dr. Kotsis Endre építész M.O.K.

Szerve falusi lakóház építésére

Falusi lakóházak. Bp. 1948 44-45

Kotsis Iván 127, 129 - 130, 144
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

BIBLIOGRÁFIÁK

.... nap

/Aradi Nóra/
igazgató

.....ig.

sai alapján irandó munkáinak két
a illetve Adattára részére meg-

KOTSIS IVÁN

KUBINSZKY MIHÁLY: KOTSIS IVÁN ÉPÍTÉSZPROFESSZOR EMLÉKE

MAGYAR SZEMLE 1998, 3-4. SZ. 173-180.

André Kertész	portré-rajz		
André Kertész, Vadas Jolán, Munkácsi Márton	fotók		380
Köves Éva	Időtlen idők, 1991	160x250 cm;vászon, olaj	
Kozma József	Erdőben	38x24 cm;papir, offszet	
Krajcsovocsk Éva	Szoba III., 1994	28x28 cm;akvarell	20
Krenn, Hans	A két anyám (Meine beiden Mütter), 1969	81x115 cm;vászon, akril	
Krenn, Hans	Kompozició	98x80 cm;vászon, olaj	

KOTSIS ISTVÁN

Farkasrét

2003.

113.0.